ALEX·DUMAS:
HRABĚ MONTE CHRISTO

ET. CARJAT.

ALEXANDER DUMAS

HRABĚ DE MONTE CRISTO

ROMÁN

PŘELOŽILA EMA HORKÁ

ILLUSTROVAL ST. HUDEČEK

1924

NAKLADATEL JOS. R. VILÍMEK V PRAZE

Tiskem Unie v Praze

HRABĚ MONTE CRISTO 1

I.
MARSEILLE – PŘÍJEZD

Dne 24. února 1815 ohlásila hlídka na Notre-Dame de la Garde trojstěžník Farao, přijíždějící ze Smyrny, Terstu a Neapole.

Jako obyčejně vyjel ihned lodivoda z přístavu, proplul mimo zámek If a přirazil k lodi mezi mysem Morgionem a ostrovem Rionem.

A rovněž jako obyčejně naplnila se ihned esplanáda pevnosti Svatého Jana zvědavci, neboť příjezd lodi je v Marseilli vždycky velikou událostí, zvláště byla-li ta loď, jako Farao, vystavěna, vystrojena a naložena v loděnicích staré Fokie a náleží-li místnímu výpravci.

Loď se zatím blížila, proplula šťastně úžinou, způsobenou nějakým sopečným otřesem mezi ostrovem Calasareignem a ostrovem Jarosem, obeplula Pomegue a blížila se pod svými třemi plachtami vrcholovými, třírohou plachtou a brigantinkou, blížila se však tak zvolna a tak smutným chodem, že zvědavci, tušíce instinktivně neštěstí, tázali se, co zlého se asi na lodi stalo. Nicméně ti, kdož byli zkušení v námořnictví, poznali, že stalo-li se nějaké neštěstí, nestihlo loď samotnu, neboť brala se vpřed, vyhovujíc všem podmínkám dokonale řízeného plavidla: kotva byla připravena k spuštění, stěžejní lana vypnuta s háků, vedle kormidelníka, jenž hotovil se zamířiti s Faraonem

do úzkého vchodu marseillského přístavu, stál mladý muž hbitých pohybů a bystrého zraku, jenž bděl nad každým hnutím lodi a jenž opakoval každý rozkaz kormidelníkův.

Neurčitý neklid, jenž ovládl zástup na esplanádě Svatého Jana, zmocnil se zvláště jednoho z diváků, takže nemohl se dočkati příjezdu lodi do přístavu, vskočil do loďky a rozkázal veslovat k Faraonu, s nímž setkal se u zátoky pro záložní lodi.

Mladý námořník, vida přicházeti tohoto muže, opustil své místo u kormidelníka a přišel s kloboukem v ruce opříti se o okraj lodi.

Byl to mladý, asi osmnácti až dvacetiletý muž, veliký, štíhlý, s krásnýma černýma očima a ebenovými vlasy, celý jeho zjev prozrazoval klid a rozhodnost, vlastní lidem, zvyklým od dětství na zápas s nebezpečím.

„Ach, to jste vy, Dantesi!“ zvolal muž v loďce. „Co se stalo a proč celá loď má ten smutný vzhled?“

„Veliké neštěstí, pane Morreli!“ odpověděl mladý muž. „Veliké neštěstí a hlavně pro mne: poblíž Civita-Vecchia ztratili jsme dobrého kapitána Leclera.“

„A náklad?“ tázal se rychle výpravce lodí.

„Došel šťastně, pane Morreli, a myslím, že v tom směru budete spokojen. Ale ten ubohý kapitán Leclere…“

„Co se mu stalo?“ tázal se výpravce s tváří, zřejmě zračící ulehčení. „Co se mu to stalo, tomu dobrému kapitánovi?“

„Zemřel.“

„Spadl do moře?“

„Ne, pane, zemřel zánětem mozku za hrozného utrpení.“

Obrátiv se pak k svým mužům, zvolal:

„Holá hej! Každý na své místo k zakotvení!“

Mužstvo uposlechlo. V okamžiku vrhlo se osm či deset námořníků, tvořících lodní mužstvo, částečně k plachetním provazům, částečně k lanům ráhna, částečně k spouštěcímu lanoví, částečně k plachetním táhlům a z části konečně k hejtovům.

Mladý námořník vrhl letmý pohled na tento počáteční výkon a vida, že jeho rozkazy budou správně vykonány, vrátil se k svému společníkovi.

„A jak se to neštěstí stalo?“ pokračoval výpravce lodí, nastavuje rozmluvu tam, kde ji mladý námořník přerušil.

„Můj Bože, pane, nejneočekávanějším způsobem: po dlouhém hovoru s velitelem přístavu opustil kapitán Leclere, velmi rozčilen, Neapol, po čtyřiadvaceti hodinách zachvátila ho horečka, za tři dny byl mrtev.

Vystrojili jsme mu obvyklý pohřeb a nyní odpočívá, slušně zahalen prostěradlem, s jednou šestatřicetiliberní koulí u nohou a s druhou u hlavy, ve výšce ostrova El Giglio. Přinášíme jeho vdově čestný jeho kříž a meč. To stálo za to,“ dodal mladý muž s trpkým úsměvem, „bojovati deset let proti Angličanům, aby nakonec zemřel v posteli jako všichni ostatní.“

„Prosím vás, pane Edmonde,“ namítl výpravce lodí, jenž, jak se zdálo, víc a více se utěšoval, „jsme všich-

ni smrtelní a staří musejí ustoupiti novým, jinak by nebylo postupu. A ubezpečujete-li mne, že lodní náklad…“

„Je v dobrém stavu, pane Morreli, ručím vám za to. Radím vám, abyste tu cestu nezpeněžoval za 25 000 franků.“

Ježto pak skončili obchůzku, mladý námořník zvolal:

„Připrav k hejtování stožárovou plachtu, třírohou a brigantinku! Zarazte!“

Rozkaz vykonán byl téměř s takovou rychlostí jako na válečné lodi.

„Stáhni a hejtuj všude!“

Při posledním rozkaze všecky plachty se snížily a loď postupovala téměř nepozorovatelně, puzena pouze nárazy.

„A nyní, chcete-li vystoupiti, pane Morreli,“ pravil Dantes, vida výpravcovu netrpělivost, „váš účetní, pan Danglars, vychází ze své kabiny a podá vám všecky zprávy, jichž můžete si přáti. Já pak musím dohlédnout na zakotvení a vyhlásiti lodní smutek.“

Výpravce lodi nedal si říkati dvakrát. Chopil se lana, jež mu hodil Dantes, a s obratností, jež byla by sloužila ke cti námořníku, vystoupil po příčkách, připevněných na vzdutém boku lodi. Mladý muž vrátil se zatím k svému místu druhého kapitána, přenechávaje slovo tomu, jejž označil jménem Danglars a jenž, vyšed z kabiny, bral se skutečně výpravci vstříc.

Nově příchozí byl muž asi dvacetipěti až dvacetišestiletý, tváře dosti zamračené, ponížený k předsta-

veným, hrubý k podřízeným, byl i kromě svého titulu účetního, jenž vždycky u námořníků platí za důvod k odporu, všeobecně tak neoblíben lodním mužstvem, jako jím byl Edmond Dantes milován.

„Nuže, pane Morreli," pravil Danglars, „víte již o neštěstí, že ano?"

„Ano, ano. Ubohý kapitán Leclere! Byl to statečný a poctivý muž!"

„A zvláště výtečný námořník, zestárlý mezi nebem a vodou, jak se to patří na muže, jenž má na starosti zájmy tak důležitého domu, jako je firma Morrel a syn," odvětil Danglars.

„Zdá se mi však," pravil výpravce, sleduje očima Dantesa, zaměstnaného při kotvě, „že není třeba, býti tak starým námořníkem, jak pravíte, Danglarsi, aby se člověk vyznal ve svém řemesle. Zde náš přítel Edmond počíná si při svém jako muž, který, zdá se, nepotřebuje se ptáti nikoho o radu."

„Ano," odtušil Danglars, vrhaje po Dantesovi kosý pohled, z něhož vyšlehl blesk nenávisti, „ano, je to mladé a troufá si to. Sotva kapitán zemřel, chopil se ihned velení, neporadiv se s nikým, a ztratili jsme k vůli němu půldruhého dne na ostrově Elbě, místo abychom se vrátili přímo do Marseille."

„Že se chopil velení na lodi," pravil výpravce, „to bylo jeho povinností jakožto vrchního kormidelníka, že pak ztratil půldruhého dne na ostrově Elbě, to pochybil, ačli nebylo třeba opraviti nějakou poruchu na lodi."

„Loď byla tak zdráva, jako jsem já a jako přeji vám, abyste byl, pane Morreli, a toho půl druhého dne bylo ztraceno z pouhého rozmaru, z rozkoše, býti na pevné zemi, pro nic jiného."

„Dantesi," pravil výpravce lodí, obraceje se k mladému muži, „pojďte přec sem."

„Promiňte, pane," pravil Dantes, „v okamžiku jsem vám k službám."

Obrátiv se k mužstvu, zvolal:

„Kotvu spusť!"

Ihned řetěz zarachotil a kotva spadla. Dantes zůstal na svém místě, dokud nebyl tento poslední rozkaz vykonán, pak velel:

„Spusťte světlo do polou stožáru, zastřete vlajku, zkřižte ráhna!"

„Vidíte," pravil Danglars, „myslí si, na mou čest, že je již kapitánem."

„A je jím skutečně," odtušil výpravce.

„Ano, až na váš a vašeho společníka podpis, pane Morreli."

„Nu, proč bychom ho nenechali na tom místě?" pravil výpravce lodí. „Je ovšem mlád, ale zdá se býti velmi zkušeným a svému povolání cele oddaným."

Danglarsovo čelo přelétl mrak.

„Promiňte, pane Morreli," pravil Dantes, přistupuje k nim. „Nyní, když loď je zakotvena, jsem vám úplně k službám. Volal jste mne, tuším."

Danglars o krok ustoupil.

„Chtěl jsem se vás zeptati, proč jste se zastavil na ostrově Elbě?“

„Nevím, pane. Vykonával jsem tak poslední rozkaz kapitána Leclera, který umíraje, odevzdal mi balíček pro maršála Bertranda.“

„A viděl jste ho, Edmonde?“

„Koho?“

„Maršála.“

„Ano.“

Morrel se rozhlédl a zatáhl Dantese stranou.

„Jak se daří císaři?“ tázal se rychle.

„Dobře, jak jsem mohl vlastníma očima posouditi.“

„Viděl jste tedy i císaře?“

„Přišel k maršálovi, zatím co jsem já u něho byl.“

„A mluvil jste s ním?“

„Totiž on mluvil se mnou, pane,“ pravil Dantes s úsměvem.

„A co vám říkal?“

„Tázal se mne na loď, na dobu jejího odjezdu do Marseille, na cestu, kterou plula, a na náklad, jejž nese. Myslím, že kdyby bývala prázdna a já byl jejím pánem, byl by ji býval koupil. Řekl jsem mu však, že jsem pouze vrchním kormidelníkem a že loď náleží firmě Morrel a syn. „Ach, ach,“ pravil, „znám tu firmu. Morrelové jsou výpravci lodí s otce na syna a jeden Morrel sloužil se mnou v jednom pluku, když jsem byl posádkou ve Valenci.“

„Věru, je to pravda!“ zvolal výpravce, pln radosti. „Byl to Polikar Morrel, můj strýc, který se stal setní-

kem. Dantesi, povíte mému strýci, že císař si na něho vzpomněl, a uvidíte toho starého medvěda plakat. Nu, nu," pokračoval výpravce, klepaje mladému muži přátelsky na rameno, „dobře jste udělal, Dantesi, že jste splnil příkaz kapitána Leclera a zastavil se na ostrově Elbě, ačkoli, kdyby se prozradilo, že jste odevzdal maršálovi balíček a mluvil s císařem, mohlo bývám to uškoditi."

„A v čem by mi to, pane, škodilo?" pravil Dantes. „Nevím ani, co jsem nesl, a císař tázal se mne jen na to, nač by se byl zeptal kohokoliv. Ale promiňte, pane," přerušil se Dantes, „přicházejí celníci a zdravotní komise, dovolíte, není-li pravda?"

„Nedejte se zdržovati, můj drahý Dantesi."

Mladý muž se vzdálil a sotva odešel, přiblížil se Danglars.

„Nuže," pravil, „zdá se, že vám udal dobré důvody svého zakotvení v Porto-Ferrajo."

„Výborné, drahý pane Danglarsi."

„Ach, tím líp," odtušil účetní, „neboť je vždycky trapno viděti, že kamarád nekoná svou povinnost."

„Dantes svou vykonal," odvětil výpravce, „a nedá se mu ničeho vytknouti. Kapitán Leclere nařídil mu tu zastávku."

„Co se týče kapitána Leclera, neodevzdal vám nějaké psaní od něho?"

„Kdo?"

„Dantes."

„Mně? Ne! Měl snad nějaké?"

„Myslil jsem, že kapitán Leclere svěřil mu kromě toho balíčku i dopis.“

„O jakém balíčku to mluvíte, Danglarsi?“

„Nu o tom, jejž Dantes cestou odevzdal v Porto-Ferrajo.“

„Jak to víte, že měl odevzdati balíček v Porto-Ferrajo?“

Danglars se zarděl.

„Šel jsem mimo kapitánovy dveře, které byly pootevřeny, a viděl jsem ho, jak dává ten balíček a dopis Dantesovi.“

„Neříkal mi o tom ničeho,“ pravil výpravce, „ale má-li ten list, odevzdá mi jej.“

Danglars okamžik přemýšlel.

„V tom případě prosím vás, pane Morreli,“ pravil, „nezmiňujte se Dantesovi o tom, zmýlil jsem se asi.“

V tom okamžiku mladý muž se vrátil, Danglars odešel.

„Nuže, drahý Dantesi, jste volný?“ tázal se výpravce.

„Ano, pane.“

„Netrvalo to dlouho.“

„Ne, dal jsem celníkům seznam našeho zboží a co se hraniční stráže týče, poslala s lodivodem jednoho muže, kterému jsem odevzdal naše listiny.“

„Nemáte tu tedy již nic na práci?“

Dantes se letmo rozhlédl.

„Ne, všecko je v pořádku,“ odvětil.

„Můžete tedy jíti se mnou k obědu?“

„Promiňte mi, pane Morreli, promiňte, prosím vás, jsem však povinen svou první návštěvou svému otci. Nejsem však proto méně vděčen za čest, již mi prokazujete."

„To je správné, Dantesi, to je správné. Vím, že jste dobrým synem."

„A… vede se dobře mému otci, pane, nevíte?" tázal se Dantes, váhaje poněkud.

„Nu myslím, že ano, drahý Edmonde, ačkoli jsem ho neviděl."

„Ano, je stále zavřen ve svém pokojíku."

„To je aspoň důkazem, že mu za vaší nepřítomnosti ničeho nechybělo."

Dantes se usmál.

„Můj otec je hrdý, pane, a kdyby se mu bylo všeho nedostávalo, pochybuji, že by byl kohokoli, kromě Boha, o něco poprosil,"

„Nuže, budeme vás čekati po této první návštěvě."

„Žádám vás znovu za prominutí, pane Morreli, ale po této první návštěvě chci vykonati druhou, na které mi neméně záleží."

„Ach, pravda, Dantesi! Zapomněl jsem, že v Kataláncích je někdo, kdo vás asi čeká s nemenší netrpělivostí, než váš otec: krásná Mercedes!"

Dantes se usmál.

„Ach," mluvil dále výpravce, „teď už se nedivím, že přišla se mne třikrát ptát na Faraona . Na mou duši, Edmonde, nejste k politování, máte to hezkou milenku!"

„Není to moje milenka," odvětil vážně mladý námořník, „je to moje nevěsta."

„Někdy je to jedno a totéž," pravil se smíchem výpravce lodí.

„Ne u nás," odtušil Dantes.

„Jen jděte, drahý Edmonde," pokračoval výpravce, „nezdržuji vás. Zařídil jste tak dobře mé záležitosti, že vám ponechávám úplně volno, abyste si mohl zařídit i své. Potřebujete peníze?"

„Ne, pane, mám celou svou cestovní gáži, to jest, asi za tři měsíce platu."

„Jste spořádaný hoch, Edmonde."

„Dodejte také, že mám chudého otce, pane Morreli."

„Ano, ano, vím, že jste dobrým synem. Jděte jen k svému otci, mám také syna a zazlíval bych velice tomu, kdo by ho po tříměsíční cestě zdržel daleko ode mne."

„Dovolíte tedy?" pravil mladý muž, pozdravuje.

„Ano, nemáte-li mi již co říci."

„Ne."

„Kapitán Leclere nedal vám, umíraje, dopis pro mne?"

„Nebyl by mohl psáti, pane. Ale to mi připomíná, že vás musím požádati o čtrnáctidenní dovolenou."

„Abyste se mohl oženiti?"

„Především, a pak abych mohl jeti do Paříže."

„Dobrá, dobrá! Můžete si dáti na čas, Dantesi, skládání s lodi bude jistě trvati asi šest neděl a před třemi měsíci nevydáme se znovu na moře… Za tři měsíce

však musíte býti zde," dodal výpravce, poklepávaje mladému námořníku na rameno, „neboť Farao nemohl by odjeti bez svého kapitána."

„Bez svého kapitána!" zvolal Dantes, jemuž oči zazářily radostí. „Dejte pozor na to, co říkáte, pane, neboť odpověděl jste právě na nejtajnější naděje mého srdce. Bylo by tedy vaším úmyslem, jmenovati mne kapitánem na Faraonu ?"

„Kdybych byl sám, podal bych vám ruku, drahý Dantesi, a řekl bych vám: „Je to hotovo," ale mám společníka, a vy znáte italské přísloví: Chea compagne a padrone. Ale polovina díla je již vykonána, ježto ze dvou hlasů již jeden máte. Co se týče druhého, spolehněte se na mne, udělám, co budu moci."

„Oh, pane Morreli," zvolal mladý námořník, chápaje se se slzami v očích výpravcovy ruky, „pane Morreli, děkuji vám jménem svého otce a jménem Mercedes."

„Dobře, dobře, Edmonde, ještě je Bůh na nebi pro dobré lidi! Jděte k svému otci, jděte k Mercedes a pak se vraťte ke mně."

„Nemám vás tedy dopraviti zpět na zem?"

„Ne, děkuji. Zůstanu zde a uspořádám účty s Danglarsem. Byl jste s ním spokojen během cesty?"

„Podle toho, jaký smysl té otázce přikládáte, pane. Jde-li o dobrého kamaráda, ne, neboť myslím, že mne nemá rád ode dne, kdy po malé hádce, kterou jsme spolu měli, provedl jsem hloupost, že jsem mu navrhl desítiminutovou zastávku na ostrově Monte Christo,

abychom tu hádku skoncovali, návrh, který jsem mu nesprávně učinil a který on správně zamítl. Tážete-li se mne na účetního, myslím, že mu nelze ničeho vytknouti a že budete spokojen způsobem, jakým svůj úkol vykonal."

„Ale povězte, Dantesi," tázal se výpravce, „kdybyste byl kapitánem Faraóna, ponechal byste si Danglarse rád?"

„Ať kapitán nebo kormidelník, pane Morreli," odpověděl Dantes, „budu bráti vždycky největší ohled na ty, kteří těší se důvěře mých výpravců."

„Nu, Dantesi, vidím, že jste v každém směru řádný hoch. Ale abych vás už nezdržoval: jděte, neboť vidím, že stojíte jako na žhavém uhlí."

„Jsem tedy propuštěn?" tázal se Dantes.

„Jděte, povídám."

„Dovolíte, abych použil vaší loďky?"

„Použijte."

„Na shledanou, pane Morreli, a tisíceré díky."

„Na shledanou, drahý Edmonde, mnoho štěstí!"

Mladý námořník skočil do člunu, usedl na záď a nařídil zamířiti ku Canebieře. Dva námořníci nachýlili se ihned k veslům a bárka sklouzala tak rychle, jak to bylo možno mezi tisícem lodic, zatarasujících úzký prostor, vedoucí mezi dvěma řadami korábů od vchodu přístavu k nábřeží Orleanskému.

Výpravce sledoval ho úsměvným pohledem až ku břehu, viděl ho vyskočiti na dlaždice nábřeží a ztratiti se ihned v pestrém zástupu, který od pěti hodin

zrána do devíti do večera plní onu pověstnou ulici de la Canebiere, na kterou moderní Fokejané jsou tak hrdi, že o ní říkají s největší vážností na světě a s přízvukem, jenž dodává jejich výroku tolik rázovitosti: „Kdyby Paříž měla Canebieru, byla by Paříž malou Marseillí."

Obrátiv se, výpravce spatřil za sebou Danglarse, který zdánlivě čekal na jeho rozkazy, ve skutečnosti však sledoval jako on pohledem mladého námořníka.

Leč ve výrazu obou těch pohledů, sledujících téhož muže, byl veliký rozdíl.

II.
OTEC A SYN

Nechme Danglarse, zápasícího s démonem nenávisti, snažiti se našeptati výpravci do ucha nějakou zlomyslnou myšlenku o svém soudruhovi, a sledujme Dantese, který proběhnuv celou délkou Canebiery, dal se ulicí de Noailles, vešel do malého domku, stojícího po levé straně Meilhanských Alejí, vystoupil rychle po tmavých schodech do čtvrtého poschodí a, přidržuje se jednou rukou zábradlí a druhou potlačuje tepot srdce, stanul u pootevřených dveří, jimiž bylo viděti do malého pokojíka. V tomto pokojíku bydlil Dantesův otec.

Zpráva o příjezdu Faraonově nedonesla se ještě starci, jenž, stoje na židli, připevňoval chvějící se rukou hůlky k několika řeřichám kapucínským, jež, smíšeny s barvínkem, pnuly se po okenních mřížích.

Náhle uchopil ho někdo v pase a dobře známý hlas za ním zvolal:

„Otče, můj dobrý otče!“

Stařec vykřikl a obrátil se, spatřiv pak svého syna, sklesl mu, bled a chvěje se, do náručí.

„Co je ti, otče?“ zvolal mladý muž, Znepokojiv se. „Jsi snad nemocen?“

„Ne, ne, můj drahý Edmonde, můj synu, mé dítě, ne. Ale nečekal jsem tě a radost, dojetí, že tě opět tak znenadání vidím… ah! můj Bože, zdá se mi, že zemru!“

„Nuže, vzpamatuj se tedy, otče! Jsem to já, jsem to skutečně já! Slyšel jsem vždycky, že radost neublíží, a proto jsem tak vešel bez přípravy. Nu, usměj se tedy na mne a nedívej se na mne tak vytřeštěnýma očima. Vracím se a budeme šťastni.“

„Ach, tím líp, hochu,“ promluvil stařec, „ale jak budeme šťastni? Což mne již neopustíš? Nu, vyprávěj mi o svém štěstí!“

„Odpusť mi Všemohoucí,“ pravil mladý muž, „že se raduji ze štěstí, způsobeného smutkem jedné rodiny! Ale Bůh ví, že bych po tom štěstí nebyl toužil, přišlo a nemám síly, rmoutiti se jím: dobrý kapitán Leclere zemřel, otče, a je pravděpodobné, že protekcí páně Morrelovou obdržím jeho místo. Chápete, otče? Kapi-

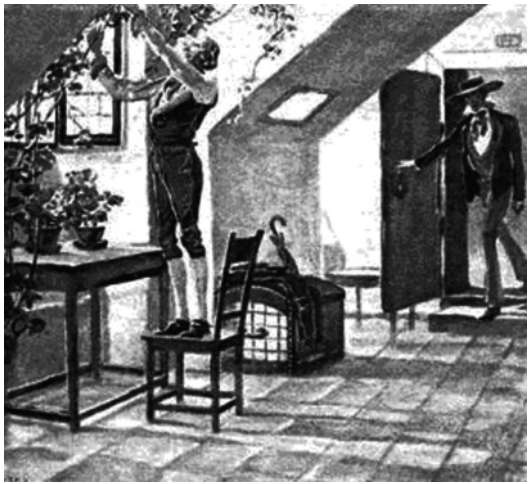

tánem ve dvaceti letech! Se sto louisdory platu a s podílem na zisku! Není to opravdu více, než co mohl doufati chudý námořník jako já?“

„Ano, synu, ano, skutečně,“ pravil stařec, „je to štěstí.“

„Chci také, abyste z prvních peněz, které dostanu, měl malý domek se zahrádkou pro svůj barvínek, řeřichu a růži z Jericha… Ale co je ti, otče? Vypadáš, jako by ti bylo špatně.“

„Trpělivost, trpělivost! To nic nebude.“ A stařec, jemuž docházely síly, sklesl nazpět.

„Nu, nu,“ pravil mladý muž, „sklenici vína, otče, to vás osvěží, kam dáváte víno?“

„Ne, děkuji, nehledej, nepotřebuji ho,“ pravil stařec, snaže se zdržeti syna.

„Ó, ano, ó, ano, otče, povězte mi o něm.“ A otevřel dvě či tři skříně.

„Je to marné…“ pravil stařec. „Není již vína.“

„Jak, není již vína?“ opakoval Dantes, zblednuv nyní sám a pohlížeje střídavě na vpadlé, zsinalé starcovy líce a na prázdné skříně. „Jak, není již vína? Což se vám nedostávalo peněz, otče?“

„Ničeho se mi nenedostávalo, jsi-li ty zde,“ odvětil stařec.

„A přece,“ zajíkal se Dantes, stíraje si pot, jenž vyvstal mu na čele, „přece jsem vám nechal dvě stě franků, odjížděje před třemi měsíci.“

„Ano, ano, Edmonde, je to pravda, ale zapomněl jsi, odjížděje, na malý dluh u souseda Caderousse, připomenul mi jej a pravil, že nezaplatím-li za tebe, půjde

k panu Morrelovi a dá si zaplatiti od něho. Chápeš tedy ze strachu, aby ti to neuškodilo…“

„Nu?“

„Nu, zaplatil jsem sám.“

„Ale já byl dlužen Caderoussovi sto čtyřicet franků!“ zvolal Dantes.

„Ano,“ přisvědčil stařec.

„A vy jste je zaplatil ze dvou set franků, které jsem vám nechal?“

Stařec přikývl.

„Takže jste byl živ tří měsíce se šedesáti franky!“ zašeptal mladý muž.

„Víš, jak málo potřebuji,“ pravil stařec.

„Oh, můj Bože, můj Bože, odpusťte mi!“ zvolal Edmond, vrhaje se před starce na kolena.

„Co děláš?“

„Oh, rozerval jste mi srdce!“

„Eh co, jsi zde a teď je všecko zapomenuto, protože všecko je dobře,“ pravil stařec, usmívaje se.

„Ano, jsem zde,“ přisvědčil mladý muž, „jsem zde s krásnou budoucností a trochou peněz. Hleďte, otče,“ pravil, „tu máte, tu máte, a pošlete si hned pro něco.“

A vyprázdnil na stůl své kapsy, které obsahovaly dvanáct zlatých mincí, pět či šest pětifrankových tolarů a drobné peníze.

Tvář starého Dantese se rozzářila.

„Čí to je?“ pravil.

„Nu, moje!… Tvoje!… Naše!… Vezmi, nakup zásob, buď šťasten, zítra budou jiné!“

„Pomalu, pomalu," pravil stařec s úsměvem, „s tvým dovolením použiji skromně tvého váčku: kdyby mne viděli nakupovati příliš mnoho věcí najednou, myslili by, že jsem musil čekati na tvůj návrat, abych je mohl koupiti."

„Čiň, jak chceš. Ale především vezmi si službu, otče, nechci již, abys zůstal sám. Propašoval jsem kávu a výborný tabák ve vaku na dně lodi, zítra to dostaneš. Ale pst! Někdo jde."

„To je Caderousse, který se asi dověděl o tvém příjezdu a přichází ti nepochybně blahopřáti k šťastnému návratu."

„Nu, taky ústa, která mluví jinak, zatím co srdce myslí jinak," zamumlal Edmond. „Ale nevadí, je to soused, který nám kdysi prokázal službu, je vítán!"

A skutečně, v okamžiku, kdy Edmond dokončil tiše větu, zjevila se v rámci dveří černá a vousatá hlava Caderoussova. Byl to dvacetipěti– až dvacetišestiletý muž, v ruce držel kousek sukna, které, jsa krejčím, chystal se proměniti ve výložky kabátu.

„Ach, tak už nazpět, Edmonde?" pravil s velmi význačným marseillským přízvukem a se širokým úsměvem, jenž odhaloval jeho zuby, bílé jako ze sloni.

„Jak vidíte, sousede Caderousse, a ochoten, posloužiti vám v čemkoli," odpověděl Dantes, špatně zakrývaje svůj chlad touto nabídkou.

„Děkuji, děkuji, nepotřebuji na štěstí ničeho, ba, někdy i jiní potřebují mne." (Dantes sebou hnul.) „Nemyslím to na tebe, hochu, půjčil jsem ti peníze, tys mi

je vrátil, tak se to dělá mezi dobrými sousedy, a jsme vyrovnáni."

„Nejsme nikdy vyrovnáni s těmi, kteří nám prokázali laskavost," pravil Dantes, „neboť, nejsme-li jim již dlužní peněz, jsme jim povinni vděčností."

„Co bychom o tom mluvili! Co tam, to tam! Mluvme o tvém šťastném návratu, hochu. Jdu tedy k přístavu, abych si opatřil novou zásobu hnědého sukna, a tu potkám přítele Danglarse.

‚Ty jsi v Marseilli?'

‚Nu, to si myslím,' povídá on.

‚Myslil jsem, že jsi ve Smyrně.'

‚Mohl bych tam býti, protože odtamtud přicházím.'

‚A co Edmond, kde je ten hoch?'

‚Nu, nepochybně u svého otce,' povídá Danglars, vrátil jsem se tedy," končil Caderousse, „abych měl potěšení stisknouti ruku příteli!"

„Ten dobrý Caderousse má nás tak rád," pravil stařec.

„Ovšem, že vás mám rád a také vás ctím, vzhledem k tomu, že poctivých lidí je málo! Ale zdá se, že se vracíš bohat, hochu!" pokračoval krejčí, vrhaje kosý pohled na hrst zlata a stříbra, již Dantes položil na stůl.

Mladý muž všiml si žádostivého blesku, který vyšlehl z černých očí sousedových.

„Ach, můj Bože," pravil nedbale, „to nejsou moje peníze, vyslovil jsem otci obavu, neměl-li v něčem nedostatku za mé nepřítomnosti, a on, aby mne uklidnil, vyprázdnil svůj váček na stůl. Nu, otče," pokračoval Dantes, „uložte opět peníze do své pokladničky, ačli

nepotřebuje jich nyní zase soused Caderousse, v kterémžto případě jsou mu k službám.“

„Nikoli, hochu,“ odvětil Caderousse, „nepotřebuji ničeho, díky Bohu, řemeslo živí svého člověka. Podrž své peníze, podrž: těch není nikdy příliš mnoho. Proto však jsem ti právě tak povděčen za tvou nabídku, jako bych jí byl použil.“

„Učinil jsem ji rád,“ pravil Dantes.

„O tom nepochybuji. Nu, vycházíš tedy s panem Morrelem co nejlépe? Dovedeš se tak zalichotiti.“

„Pan Morrel byl vždycky ke mně pln dobroty,“ odpověděl Dantes.

„V tom případě jsi pochybil, žes zamítl jeho oběd.“

„Jak to, zamítl jeho oběd?“ vmísil se do řeči starý Dantes. „On tě tedy zval k obědu?“

„Ano, otče,“ odvětil Edmond, usmívaje se otcovu překvapení nad velikou ctí, které se mu dostalo.

„A proč jsi tedy odmítl, synu?“ tázal se stařec.

„Abych přišel dříve k vám, otče,“ odpověděl mladý muž, „spěchal jsem vás spatřiti.“

„To ho asi pohněvalo, toho dobrého pana Morrela,“ chopil se opět slova Caderousse, „a má-li člověk zálusk na místo kapitána, chybuje, pohněvá-li svého výpravce.“

„Vysvětlil jsem mu příčinu svého odmítnutí,“ odtušil Dantes, „a on ji pochopil, jak doufám.“

„Ale chce-li se někdo státi kapitánem, musí trochu zalichotit svým pánům.“

„Doufám, že se stanu kapitánem i bez toho,“ odvětil Dantes.

„Tím líp, tím líp! Způsobí to potěšení všem starým přátelům, a vím o někom tam za Svatomikulášskou citadellou, kdo se pro to nebude hněvati."

„Mercedes?" pravil stařec.

„Ano, otče," odpověděl Dantes, „a nyní, když jsem vás viděl, když vím, že jste zdráv a že máte vše, čeho je vám třeba, požádám vás o dovolení, abych směl navštíviti Katalánce."

„Jdi, mé dítě," pravil starý Dantes, „a nechť Bůh ti požehná v tvé ženě, jako mně požehnal v mém synu."

„V jeho ženě!" pravil Caderousse. „Vy to nějak ženete, otče Dantesi! Ještě jí není, jak se mi zdá!"

„Ne, ale podle vší pravděpodobnosti nebude to dlouho trvati, a stane se jí," odvětil Edmond.

„Nevadí, nevadí," prohodil Caderousse, „dobře jsi udělal, že jsi si pospíšil, hochu."

„Proč to?"

„Protože Mercedes je krásné děvče a protože krásná děvčata nikdy nemají nedostatek milenců. A za touhle zvlášť chodí po tuctech."

„Skutečně?" pravil Edmond s úsměvem, jímž pronikal lehký záchvěv neklidu.

„Ó, ano," ujišťoval Caderousse, „a dokonce krásné partie. Ale to víš, budeš kapitánem a odmítnutí se nemusíš bát."

„To znamená," řekl Dantes s úsměvem, jenž špatně skrýval jeho neklid, „že, kdybych nebyl kapitánem…"

„Nu, nu," prohodil Caderousse.

„Dobře, dobře," pravil mladý muž, „já mám lepší mínění o ženách vůbec a o Mercedes zvláště a jsem přesvědčen, že zůstane mi věrnou, ať jsem kapitánem nebo ne."

„Tím líp, tím líp," pochvaloval Caderousse, „je vždycky dobře mít důvěru, má-li se člověk ženiti. Ale to nevadí, věř mi, hochu, neztrácej času a jdi jí oznámiti svůj příchod a sděliti jí své naděje."

„Jdu tam," pravil Edmond.

Políbil otce, pozdravil Caderousse pokynem hlavy a vyšel.

Caderousse zdržel se ještě okamžik, rozloučiv se pak se starým Dantesem, sešel i on dolů a zamířil k Danglarsovi, jenž očekával ho na rohu ulice Senac.

„Nuže," pravil Danglars, „viděl jsi ho?"

„Jdu od něho," odtušil Caderousse.

„A povídal ti o své naději státi se kapitánem?"

„Mluví o tom, jako by jím již byl."

„Trpělivost!" prohodil Danglars. „Ukvapuje se trochu, jak se mi zdá."

„Hrome! Zdá se, že mu to pan Morrel slíbil."

„Takže je hodně vesel?"

„Totiž, je z toho drzý, nabízel mi již své služby, jako by byl velikou osobností, nabízel mi peníze, jako by byl bankéřem."

„A vy jste odmítl?"

„Naprosto, ačkoli jsem dobře mohl přijmouti, vzhledem k tomu, že první stříbrňáky, které měl v ruce, do-

stal ode mne. Ale teď nebude pan Dantes potřebovati nikoho, bude kapitánem.“

„Eh,“ prohodil Danglars, „ještě jím není.“

„Na mou věru,“ pravil Caderousse, „bylo by dobře, kdyby se jím nestal, nebo jinak nebude možno s ním promluviti.“

„Že kdybychom chtěli,“ pravil Danglars, „zůstal by tím, čím je, a možná, že by byl ještě méně, než je?“

„Co povídáš?“

„Nic, mluvím sám k sobě. A je stále zamilován do krásné Katalánky?“

„Bláznivě zamilován. Šel tam. Ale buďto se mýlím, nebo ho čekají nepříjemnosti s té strany.“

„Vyslov se jasněji.“

„K čemu?“

„Je to důležitější, než myslíš. Ty nemáš Dantese rád, co?“

„Nemám rád naduté lidi.“

„Nuže, pověz mi tedy, co víš o Katalánce.“

„Nevím nic zcela určitého, viděl jsem jen věci, které vzbuzují ve mně domněnku, že příští kapitán, jak jsem ti řekl, bude míti nepříjemnosti v okolí cesty do Starých Nemocnic.“

„Co jsi viděl? Nu tak, mluv.“

„Nuže, viděl jsem, že kdykoli Mercedes přijde do města, přijde tam po každé v průvodu velikého katalánského chlapíka s černýma očima a červenou pletí, velmi osmahlého a velmi ohnivého, kterého nazývá svým bratrancem.“

„Ach, skutečně, a myslíš, že ten bratranec se jí dvoří?“

„Domnívám se, co jiného může dělati velký jedenadvacetiletý hoch krásnému sedmnáctiletému děvčeti?“

„A pravíš, že Dantes šel ke Kataláncům?“

„Odešel přede mnou.“

„Pojďme týmž směrem, zastavme se v Záloze a čekejme při sklenici vína na nové zprávy.“

„A kdo nám je dá?“

„Budeme na silnici a uvidíme Dantesovi na obličeji, co se stalo.“

„Nu tak,“ souhlasil Caderousse, „ale ty platíš.“

„Zajisté,“ přisvědčil Danglars.

A oba zamířili rychlým krokem k udanému místu. Přišedše tam, dali si přinésti láhev a dvě sklenice.

Otec Pamfil viděl Dantese jíti mimo ani ne před desíti minutami.

Jsouce jisti, že Dantes je u Kataláncù, usedli pod rašící listoví platanů a sykomor, v jichž větvích veselá ptačí družina opěvala jeden z prvních krásných jarních dnů.

III.
KATALÁNCI

Asi sto kroků od místa, kde oba přátelé, pátrajíce zrakem i sluchem po okolí, popíjeli perlivého vína z La Malguy, rozkládala se za holým, sluncem a mistralem ošlehaným návrším vesnice Katalánců.

Jednoho dne odrazila od Španělska tajemná kolonie a přistála na ostrohu, kde je podnes. Přišla, nikdo nevěděl odkud, a mluvila neznámým jazykem. Jeden z náčelníků, jenž rozuměl provencálsky, požádal na obecním úřadě v Marseilli, aby ponechán jim byl ten holý, vyprahlý chobot, na nějž, jako antičtí plavci, vytáhli své lodi. Žádosti jejich bylo vyhověno, a tři měsíce nato rozkládala se kolem dvanácti či patnácti lodí, po nichž připlavili se tito námořní cikáni, malá vesnička.

Tato polo maurská a polo španělská vesnička, vystavěná bizarním a malebným způsobem, je táž, kterou vidíme dnes, obydlenou potomky oněch lidí, mluvícími jazykem svých otců. Od tří nebo čtyř století zůstali stále věrni tomu malému chobotu, na nějž se spustili, podobni hejnu mořských ptáků, nemísíce se v ničem s obyvatelstvem marseillským, ženíce a vdávajíce se mezi sebou a zachovávajíce mravy i kroj své matky vlasti, jako zachovali její jazyk.

Naši čtenáři musí se s námi dáti jedinou ulicí této vesničky a vejíti s námi do jednoho z těch domů, jimž

slunce zevně dodalo oné krásné barvy zvadlého listí, vlastní venkovským stavbám, a vrstva žluté hlinky uvnitř onoho bílého odstínu, který je jedinou ozdobou španělských posadas.

Krásná mladá dívka vlasů černých jako eben a sametových gazelích očí stála opřena o stěnu a mnula ve svých štíhlých prstech antického tvaru nevinný snítek vřesu, s něhož otrhávala kvítky a jehož lupínky pokrývaly již půdu. Její paže, obnažené až k lokti, její snědé paže, které vsak zdály se modelovány podle paží Venuše Arelatské, chvěly se jakousi horečnou netrpělivostí a její štíhlá, kulatá noha tepala zemi, takže bylo lze zahlédnouti čistý, hrdý a smělý tvar jejího lýtka, uvězněného v červenou bavlněnou punčochu s šedými a modrými klínky.

Tři kroky od ní, opíraje se loktem o starý, červotočivý nábytek a kolébaje se na židli, seděl velký, dvaceti– až dvaadvacetiletý hoch, jenž upíral na ni, pohled, ve kterém zápasil neklid se zármutkem. Jeho oči se ptaly, ale pevný, upřený zrak mladé dívky ovládal jejího společníka.

„Nu, Mercedes," pravil mladý muž, „nastanou, velikonoce, a to je právě vhodná doba ke svatbě. Odpovězte mi!"

„Odpověděla jsem vám stokrát, Fernande, a jste zajisté svým vlastním nepřítelem, že se mne znovu ptáte!"

„Nuže, opakujte to znovu, prosím vás o to, opakujte to ještě, abych tomu konečně uvěřil. Řekněte mi po sté, že odmítáte mou lásku, již schvalovala vaše matka, vyslovte zřetelně, že si hrajete s mým štěstím, že můj

život a má smrt nejsou vám ničím. Ach, můj Bože, můj Bože! Deset let sníti, že se stanu vaším mužem, Mercedes, a pak ztratiti tu naději, která byla jediným cílem mého života!“

„Nejsem to však já, která vás kdy podporovala v té naději, Fernande," odpověděla Mercedes, „nemůžete mi vytknouti, že bych jedinkrát byla s vámi koketovala. Vždycky jsem vám říkala: Mám vás ráda jako bratra, ale nežádejte na mně nic jiného, kromě té sesterské lásky, neboť mé srdce náleží jinému. Neříkala jsem vám to vždycky, Fernande?"

„Ano, vím to dobře, Mercedes," přisvědčil mladý muž, „ano, dobyla jste si vůči mně kruté zásluhy upřímnosti. Ale zapomínáte, že je u Katalánců posvátným zákonem ženiti a vdávati se mezi sebou?"

„Mýlíte se, Fernande, není to zákonem, je to zvykem, nic víc. A věřte mi, nedovolávejte se toho zvyku ve svém vlastním zájmu. Byl jste odveden, Fernande, svoboda, které požíváte, je vám pouze trpěna, každým okamžikem můžete býti povolán k pluku. A stanete-li se vojákem, co učiníte se mnou, s ubohou smutnou, osiřelou dívkou, jejímž celým jměním je polozbořená chatrč, v níž visí několik roztrhaných sítí, bídné dědictví, které můj otec zanechal mé matce a matka mně? Pomyslete, Fernande, že od jednoho roku, co je mrtva, živím se takřka lidským milosrdenstvím! Někdy se tváříte, jako, bych vám byla užitečná, a to proto, abyste měl právo, rozděliti svůj lov se mnou, a tu přijímám, Fernande, protože jste synem bratra mého otce, protože jsme byli společně vychováni, ale především proto, že by vás to příliš bolelo, kdybych odmítla. Ale já dobře cítím, že ta ryba, kterou prodám za peníze, za něž kou-

pím konopí na sítě, já dobře cítím, Fernande, že je to almužna."

„A co na tom záleží, Mercedes, líbíte-li se mi, chudá a opuštěna, jak jste, líp, než dcera nejhrdějšího výpravce lodí, nebo nejbohatšího bankéře z Marseille? Čeho je nám třeba? Počestné ženy a dobré hospodyně! Kde najdete v tom oboru lepší, než jste vy?"

„Fernande," odvětila Mercedes, potřásajíc hlavou, „žena stává se špatnou hospodyní a nemůže se zaručiti, že zůstane počestnou, miluje-li jiného muže, než svého manžela. Spokojte se mým přátelstvím, neboť, opakuji vám to, to je vše, co vám mohu slíbiti a já slibuji jen to, o čem jsem jista, že mohu dáti."

„Ano, rozumím," pravil Fernand, „snášíte trpělivě svou nouzi, ale bojíte se mne. Nuže, Mercedes, milován vámi, pustím se v zápas s osudem, vy mi přinesete štěstí a já se stanu bohatým: mohu rozšířiti svou rybářskou živnost, mohu vstoupiti jako příručí do obchodu, mohu se i sám státi obchodníkem!"

„Nemůžete se pokusiti o nic z toho všeho, Fernande, jste vojákem a zůstáváte-li v Kataláncích, je to jen proto, že není válka. Zůstaňte jen rybářem, nespřádejte sny, které by vám učinily skutečnost ještě hroznější, a spokojte se mým přátelstvím, když nemohu vám nic jiného nabídnouti."

„Nuže, máte pravdu, Mercedes, stanu se námořníkem, místo kroje našich otců, kterým pohrdáte, budu míti lakový klobouk, pruhovanou košili a modrou

blůzu s kotvami na knoflíkách. Není potřebí takového obleku, aby se vám člověk líbil?“

„Co chcete říci?“ tázala, se Mercedes s velitelským pohledem. „Co tím myslíte? Nerozumím vám.“

„Chci říci, Mercedes, že jste tak tvrdá a ukrutná ke mně jen proto, že čekáte někoho, kdo je tak oblečen. Ale ten, kterého čekáte, je snad nestálý a není-li to on, je to moře za něho.“

„Fernande,“ zvolala Mercedes, „myslila jsem, že jste hodný, a mýlila jsem se! Fernande, máte zlé srdce, že přivoláváte boží hněv své žárlivosti na pomoc! Nuže, ano, netajím to, očekávám a miluji toho, o kterém mluvíte, a nevrátí-li se, řeknu, že zemřel, miluje mne, místo abych vinila ho z nestálosti, kterou vy přivoláváte.“

Mladý Katalánec učinil vzteklé gesto.

„Rozumím vám, Fernande: přičtete mu za vinu, že vás nemiluji, zkřížíte svůj katalánský nůž s jeho dýkou! K čemu vám to dopomůže? Že ztratíte mé přátelství, budete-li poražen, že mé přátelství k vám změní se v nenávist, budete-li vítězem. Věřte mi, vyhledávati hádku s mužem, je špatný prostředek zalíbiti se ženě, jež toho muže miluje! Ne, Fernande, vy se tak nepoddáte svým špatným myšlenkám. Nemoha mne dostati za ženu, spokojíte se, že budete ve mně míti přítelkyni a sestru. A ostatně,“ dodala s očima zakalenýma a zvlhlýma, „počkejte, počkejte, Fernande: řekl jste právě, že moře je zrádné, a jsou

tomu již čtyři měsíce, co odjel, od čtyř měsíců napočítala jsem hodně bouří!“

Fernand zůstal lhostejným, nesnažil se usušiti slzy, řinoucí se po lících Mercedes. A byl by přece za každou tu slzu dal sklenici své krve. Ale tyto slzy tekly pro jiného.

Vstal, prošel se po chatrči a vrátiv se, stanul před Mercedes s chmurným okem a zaťatými pěstmi.

„Mercedes,“ pravil, „odpovězte mi ještě jednou: je to pevně rozhodnuto?“

„Miluji Edmonda Dantese,“ pravila chladně dívka, „a nikdo jiný než Edmond nebude mým chotěm.“

„A budete ho vždycky milovati?“

„Pokud budu živa.“

Fernand sklopil hlavu jako člověk zbavený odvahy, a z prsou vydral se mu vzdech, jenž podobal se stonu, pak náhle zvedl čelo a pronesl se zaťatými zuby a rozšířeným chřípím:

„A je-li mrtev?“

„Je-li mrtev, zemřu.“

„A zapomíná-li na vás?“

„Mercedes!“ zvolal veselý hlas před domem. „Mercedes!“

„Ach!“ zvolala dívka, vykřiknuvši radostí a vyskočivši, puzena láskou. „Vidíš, že na mne nezapomněl, neboť je zde!“

A vrhla se ke dveřím, které otevřela, volajíc:

„Ke mně, Edmonde! Tu jsem!“

Fernand, bled a chvěje se, ucouvl, jako couvá cestovatel při pohledu na hada, a našed svou židli, sklesl na ni.

Edmond a Mercedes spočívali si v náručí. Žhavé marseillské slunce, vnikající otevřenými dveřmi dovnitř, zaplavovalo je proudem světla. S počátku neviděli ničeho kolem sebe. Ohromné štěstí dělilo je od světa, a pronášeli jen ta přerývaná slova, která jsou výtryskem radosti tak prudké, že podobají se výrazům bolesti.

Náhle Edmond spatřil chmurnou tvář Fernandovu, jež rýsovala se, bledá a hrozivá, ve stínu. Pohybem, kterého si sám neuvědomil, vztáhl mladý Katalánec ruku k noži, jenž tkvěl mu za pasem.

„Ach," pravil Dantes, chmuře rovněž obočí, „nevšiml jsem si, že jsme tři."

Obrátiv se pak k Mercedes, tázal se:

„Kdo je ten pán?"

„Pán bude vaším nejlepším přítelem, Dantesi, neboť je to můj přítel, je to můj bratranec, je to můj bratr, je to Fernand, to jest, muž, kterého po vás, Edmonde, miluji na světě nejvíc. Nepoznáváte ho?"

„Ach, tak jest," přisvědčil Edmond.

A nepustiv Mercedes, jejíž ruku tiskl ve své, podal srdečně druhou ruku Kalatánci.

Fernand však, dalek odpovědíti na to přátelské gesto, zůstal němý a nehnuty jako socha.

Tu Edmond pohlížel pátravě s pohnuté a chvějící se Mercedes na zamračeného a hrozivého Fernanda.

Jediný pohled poučil ho o všem.

Hněv stoupl mu k čelu.

„Nevěděl jsem, že k vám tolik chvátám, Mercedes, abych tu našel nepřítele."

„Nepřítele!" zvolala Mercedes, vysílajíc hněvivý pohled na svého bratrance. „Nepřítele u mne, pravíš, Edmonde? Kdyby tomu tak bylo, vzala bych tě pod paží, odešla bych do Marseille a opustila tento dům, abych se sem již nikdy nevrátila."

Z Fernandova oka vyšlehl blesk.

„A kdyby tě potkalo neštěstí, můj Edmonde," pokračovala se stejnou necitelnou lhostejností, která Fernandovi dokazovala, že dívka pronikla až na dno jeho neblahé myšlenky, „kdyby tě potkalo neštěstí, vystoupila bych na mys Morgionský a vrhla bych se střemhlav do skal."

Fernand zesinal.

„Ale mýlil jsi se, Edmonde," pokračovala Mercedes, „není zde nepřítele, je zde jen Fernand, můj bratr, který ti stiskne ruku jako oddanému příteli."

Při těch slovech upřela dívka velitelský pohled na Katalánce, jenž, jakoby tím zrakem očarován, přistoupil zvolna k Edmondovi a podal mu ruku.

Jeho nenávist, podobná bezmocné, třebaže vzteklé vlně, tříštila se o vliv, jakým tato žena na něho působila.

Sotva však se dotekl Edmondovy ruky, poznal, že učinil vše, co mohl učiniti, a vyrazil z domu.

„Oh," vzkřikl, pádě jako šílený a zarývaje si prsty do vlasů, „oh, kdo mne zbaví toho člověka? Běda mi! Běda mi!"

„Hej, Katalánče! Hej, Fernande! Kam běžíš?“ volal jakýsi hlas.

Mladý muž se prudce zastavil, rozhlédl se a spatřil Caderousse seděti s Danglarsem u stolu pod listnatým loubím.

„Nu,“ pravil Caderousse, „proč nejdeš? Pospícháš tolik, že ani nemáš kdy pozdraviti se s přáteli?“

„Zvláště, mají-li ještě skoro plnou láhev před sebou,“ dodal Danglars.

Fernand pohlédl na oba muže vyjeveně a neodpověděl.

„Je nějak všecek zaražen,“ pravil Danglars, dotýkaje se kolenem Caderousse, „snad jsme se zmýlili a snad v pravý opak toho, co jsme čekali, zvítězil Dantes.“

„Nu, podíváme se,“ odvětil Caderousse.

A obrátiv se k mladému muži, pravil:

„Nu tak, Katalánče, rozmyslil jsi se?“

Fernand setřel pot řinoucí se mu po čele a vešel zvolna do besídky, jejíž stín, jak se zdálo, uklidnil poněkud jeho smysly a jejíž chlad osvěžil trochu jeho vysílené tělo.

„Dobrý den,“ pravil, „volali jste mne není-li pravda?“

A spíše klesl než usedl na jednu ze židlí, obklopujících stůl.

„Volal jsem tě, protože jsi běžel jako blázen a že jsem měl strach, abys nešel skočiti do moře,“ pravil Caderousse se smíchem. „Hrome, nemáme přátele jen proto, abychom jim nabídli sklenicí vína, ale i proto, abychom jim zabránili vypíti tři nebo čtyři mázy vody.“

Fernandovi vydral se z prsou sten podobající se štkání a hlava sklesla mu na ruce, zkřížené na stole.

„Nu, víš, co ti řeknu, Fernande?“ začal opět Caderousse, pouštěje se v hovor s hrubou drsností mužů z lidu, kteří pro zvědavost zapomínají na chytrost. „Vypadáš jako odbytý milovník!“

A doprovázel svůj vtip hrubým smíchem.

„Eh,“ prohodil Danglars, „ty žertuješ, Caderousse, takový urostlý hoch, jako je tenhle, není stvořen, aby měl neštěstí v lásce!“

„Ó ne,“ namítl Caderousse, „jen poslouchej, jak vzdychá. Nu tak, nu tak, Fernande, zvedni nos a odpovídej nám, to není hezké, neodpovědíti přátelům, kteří se nás ptají po zdraví.“

„Jsem zdráv,“ odvětil Fernand, zatínaje křečovitě pěsti, ale nezvednuv hlavy.

„Aha, vidíš, Danglarsi,“ pravil Caderousse, mrkaje na svého přítele, „takhle je to: Fernand, kterého tu vidíš a který je dobrým a statečným Kataláncem, jedním z nejlepších rybářů v Marseilli, je zamilován do krásné dívky, jménem Mercedes. Ale na neštěstí se zdá, že krásná dívka je opět zamilována do vrchního kormidelníka Faraonu . A poněvadž se Farao právě dnes vrátil do přístavu, rozumíš?“

„Ne, nerozumím,“ odtušil Danglars.

„Ubohý Fernand dostal asi košem,“ dokončil Caderousse

„Nu a co víc?“ pravil Fernand, zvednuv hlavu a pohlížeje na Caderousse jako ten, kdo hledá, na kom by

si mohl vylíti zlost. „Mercedes na nikom nezávisí, ne? A může si milovati, koho chce!“

„Ach, díváš-li se na to takhle,“ pravil Caderousse, „toť něco jiného! Ale já myslil, že jsi Katalánec, a slyšel jsem, že Katalánci nejsou z těch, kteří dali by se sokem vypíchnouti, slyšel jsem dokonce, že zvláště Fernand je hrozný ve své pomstě.“

Fernand usmál se útrpně.

„Zamilovaný není nikdy hrozný,“ pravil.

„Ubohý hoch!“ pravil Danglars, tváře se, jako by jinocha litoval z hloubi duše. „Co chceš? Nečekal, že Dantes vrátí se tak náhle, domníval se snad o něm, že je mrtev, nevěrný, cokoliv! Takové věci dotýkají se nás tím citelněji, že přicházejí náhle.“

„Ach, na mou věru, ať je tomu, jak chce,“ pravil Caderousse, jenž pil za hovoru a na něhož šumivé víno z La Malguy počalo účinkovati, „ať je tomu, jak chce, Fernand není jediný, kterému Dantesův šťastný návrat překáží, viď, Danglarsi?“

„Ne, máš pravdu, a odvážil bych se i tvrditi, že mu to přinese neštěstí.“

„Ale to nevadí,“ mluvil Caderousse dále, nalévaje Fernandovi sklenici vína a plně svou vlastní již asi po osmé či desáté, zatím co Danglars se své sotva dotkl, „to nevadí, dříve ještě ožení se s Mercedes, s krásnou Mercedes, aspoň k vůli tomu přijel.“

Danglars zatím upíral pronikavý pohled na mladého muže, na jehož srdce Caderoussova slova dopadala jako roztavené olovo.

„A kdy bude svatba?“ tázal se.

„Oh, ještě není!“ zamumlal Fernand.

„Ne, ale bude,“ pravil Caderousse, „tak jistě, jako že Dantes stane se kapitánem na Faraonu, viď, Danglarsi?“

Danglars se zachvěl při tomto neočekávaném útoku a obrátil se ke Caderoussovi, pohlížeje zkoumavě nyní opět na jeho tvář a chtěje se přesvědčiti, byla-li to rána předem uvážená, nečetl však nic než závist na té tváři, opilostí již téměř ztupělé.

„Nuže,“ pravil, plně sklenice, „napijme se tedy na zdraví kapitána Edmonda Dantese, manžela krásné Katalánky!“

Caderousse vznesl těžkou rukou sklenici k ústům a vyprázdnil ji jediným douškem. Fernand vzal svou a roztříštil ji o zem.

„Eh, eh,“ pravil Caderousse, „copak to tamhle vidím nahoře na návrší směrem ke Kataláncům? Podívej se, Fernande, máš lepší zrak než já, zdá se mi, že začínám nejasně viděti, a to víš, víno je zrádce. Vypadá to jako dva milenci, jdoucí vedle sebe ruku v ruce. Bůh mi odpusť! Netuší, že je vidíme a líbají se!“

Danglarsovi neušel ani jediný záchvěv úzkosti, zračící se na Fernandově tváři.

„Znáte je, pane Fernande?“ pravil.

„Ano,“ odvětil Fernand nezvučným hlasem, „je to pan Edmond a slečna Mercedes.“

„Ach, vidíte,“ pravil Caderousse, „a já je nepoznal! Hej, Dantesi! Hej, krásné děvče! Pojďte trochu sem

a povězte nám, kdy bude svatba, tady pan Fernand je tak umíněný, že nám to nechce říci."

„Budeš mlčet!" pravil Danglars, tváře se, jako by zdržoval Caderousse, jenž s tvrdošíjností opilců vychyloval se z besídky. „Hleď, ať se udržíš na nohou, a nech zamilované klidně se milovati. Podívej se na pana Fernanda a vezmi si z něho příklad: ten je rozumný."

Snad by byl Fernand, dohnán k nejhoršímu a podněcován Danglarsem jako býk banderillery, vyrazil konečně ven, neboť již vstal a zdálo se, že se připravuje ke skoku na svého soka. V tom však Mercedes, smavá a vzpřímená, zvedla svou krásnou hlavu a dala zazářiti svému jasnému pohledu. Tu Fernand připomenul si její hrozbu, že zemře, zemře-li Edmond, a pozbyv odvahy, klesl zpět na židli.

Danglars pohlížel střídavě na ty dva muže, z nichž jeden otupen byl opilostí, druhý ovládán láskou,

„S těmi hlupáky nic nesvedu," mručel sám k sobě, „a velice se obávám, že jsem tu mezi opilcem a zbabělcem. Jeden je závistník, který se opíjí vínem, místo co by se měl opíjeti žlučí, a druhý je pitomec, jemuž vzali milenku před nosem a jenž jen pláče a naříká jako dítě. A má to přec takové ohnivé oči jako ti Španělé, Siciliáni a Kalabrijci, kteří se tak dobře mstí, a má to pěsti, jež by rozrazily býku hlavu tak jistě, jako řeznická palice. Rozhodně, Edmondův osud podrží vrch, ten hoch ožení se s krásnou dívkou, stane se kapitánem a nám se

vysměje, ačli…“ a bledý úsměv přelétl Danglarsovými rty, „… ačli se já do toho nevmísím,“ dodal.

„Hola!“ křičel dále Caderousse, povstav napolo a opíraje se pěstmi o stůl. „Holá, Edmonde! Což nevidíš své přátele, nebo jsi již tak hrdý, že nechceš s nimi mluviti?“

„Ne, drahý Caderousse,“ odvětil Dantes, „nejsem hrdý, ale jsem šťasten a štěstí, tuším, zaslepuje ještě víc než hrdost.“

„Tak se to patří! To je řádné vysvětlení,“ pravil Caderousse. „Dobrý den, paní Dantesová.“

Mercedes vážně pozdravila.

„Není to ještě mé jméno,“ pravila, „a v mé vlasti přináší prý to neštěstí, nazvati děvče ženichovým jménem, dokud ženich není ještě manželem. Říkejte mi tedy, prosím vás, Mercedes.“

„Musíme mu odpustiti, tomu dobrému sousedu Caderoussovi,“ pravil Dantes, „zmýlil se o tak málo!“

„Svatba bude se tedy slaviti bez meškání, pane Dantesi,“ pravil Danglars, pozdravuje oba mladé lidi.

„Co nejdříve, pane Danglarsi, dnes všecky smlouvy u otce Dantese a zítra, nejdéle pozítří zásnubní oběd zde v Záloze. Přátelé se ho zúčastní, jak doufám, což znamená, že jste pozván, pane Danglarsi, i ty, Caderousse.“

„A Fernand,“ pravil Caderousse, směje se řehtavě, „Fernand je také pozván?“

„Bratr mé ženy je mým bratrem," odvětil Edmond, „a bylo by nám hluboce líto, Mercedes i mně, kdybychom viděli, že se nás straní v takové chvíli."

Fernand otevřel ústa k odpovědi, ale hlas odumřel mu v hrdle a nebyl s to, pronésti jediného slova.

„Dnes smlouva, zítra nebo pozítří zasnoubení… Hrome, vy máte naspěch, kapitáne."

„Danglarsi," odtušil Dantes s úsměvem, „řeknu vám, co Mercedes řekla právě Caderoussovi: nedávejte mi titulu, který mi ještě nepatří, přineslo by mi to neštěstí."

„Promiňte," odvětil Danglars, „řekl jsem pouze, že se zdáte míti velice naspěch, u čerta! Máme přece dost času: Farao sotva vypluje před třemi měsíci."

„Člověk vždycky spěchá státi se šťastným, pane Danglarsi, neboť trpěl-li člověk dlouho, nemůže ani uvěřit v štěstí. Ale není to jen sobectví, které nutí mne jednati: musím také jeti do Paříže."

„Ach, vskutku, do Paříže? To tam jedete po prvé, Dantesi?"

„Ano."

„Máte tam co dělati?"

„Ne sám pro sebe, mám tam obstarati poslední nařízení našeho ubohého kapitána Leclera, chápete zajisté, Danglarsi, je to svatá povinnost. Ostatně buďte klidný, vrátím se zase ihned zpět."

„Ano, ano, rozumím," pravil Danglars nahlas.

A tiše sám k sobě dodal:

„Do Paříže, odevzdati tam nepochybně na adresu dopis, jejž svěřil mu maršál. Hrome, ten dopis vnuká mi myšlenku, výtečnou myšlenku! Ach, Dantesi, příteli, ještě nejsi zanesen v seznam Faraona pod číslem 1."

Obrátiv se pak k Edmondovi, který se již vzdaloval, vzkřikl na něho:

„Šťastnou cestu!"

„Díky," odvětil Edmond, ohlížeje se a doprovázeje ten pohyb přátelským pokynem.

Pak pokračovali oba milenci v cestě, klidní a veselí, jako dva vyvolení, stoupající k nebesům.

IV.
ÚKLADY

Danglars sledoval očima Edmonda a Mercedes, dokud oba milenci nezmizeli za rohem Svatomikulášské pevnosti, obrátiv se pak, viděl, že Fernand, bled a chvěje se, sklesl zpět na židli, zatím co Caderousse blábolil slova pijácké písně.

„Nu, drahý pane," pravil Danglars Fernandovi, „zdá se mi, že tu svatbu všichni rádi nevidí!"

„Zoufám si pro ni," odtušil Fernand.

„Vy jste tedy miloval Mercedes?"

„Zbožňoval jsem ji!"

„Již dávno?"

„Od té doby, co se známe, miloval jsem ji vždycky."

„A vy si tu rvete vlasy, místo abyste hledal nějaký prostředek? Věru, nemyslil jsem si, že lidé vašeho národa takto jednají!"

„Co mám dělati?" tázal se Fernand.

„Což já vím? Týká se to mne? Zdá se mi, že nejsem to já, který je zamilován do slečny Mercedes, ale vy. Hledejte, praví evangelium, a naleznete."

„Našel jsem již."

„Co?"

„Chtěl jsem zabodnouti muže, ale žena mi řekla, že se zavraždí, potká-li jejího snoubence neštěstí."

„Eh, to se říká, ale nedělá se to."

„Neznáte Mercedes, pane, jakmile pohrozila, provedla by to."

„Hlupáku!" zamumlal Danglars. „Ať se zabije nebo ne, co mi je do toho, jen když Dantes nebude kapitánem."

„A prve než by zemřela Mercedes," dodal Fernand tónem nezvratného přesvědčení, „zemřel bych já sám."

„To je láska!" pravil Caderousse hlasem stále opilejším. „To je láska, nebo tomu nerozumím!"

„Podívejte," pravil Danglars, „zdáte se mi hodným hochem a chtěl bych vás – ať mne čert vezme! – zbaviti toho zármutku. Ale…"

„Ano," přisvědčil Caderousse, „podívejte."

„Můj drahý," odvětil mu Danglars, „jsi na tři čtvrti opilý, dopij láhev a budeš opitý nadobro. Pij a nepleť se do toho, co my děláme: na to, co my děláme, musí mít člověk jasnou hlavu."

„Já opilý?" pravil Caderousse. „Vida, vida! Já vypiju ještě čtyři tvé láhve, které nejsou větší než lahvičky kolínské vody! Otče Pamfile, víno!"

A aby připojil k návrhu doklad, Caderousse zaklepal sklenicí o stůl.

„Pravil jste tedy, pane?" ujal se slova Fernand, čekající lačně na pokračování nedokončené věty.

„Co jsem to povídal? Nepamatuji se již. Ten opilec Caderousse přetrhl mi pásmo myšlenek."

„Třeba opilec, chceš-li, tím hůř pro ty, kteří se bojí vína. Je viděti, že mají nějakou špatnou myšlenku, a bojí se, aby ji víno nevyzradilo."

A Caderousse dal se do zpěvu posledních dvou veršů písně, v té době velice oblíbené:

„Všichni špatní pijí vodu,
toť dokázáno potopou.“

„Pravil jste, pane," navázal opět Fernand, „že byste mne chtěl zbaviti toho zármutku, ale… dodal jste."

„Ano, ale… dodal jsem. Abyste byl zbaven toho zármutku, stačí, nepojme-li Dantes za choť tu, kterou milujete. A zdá se mi, že může velmi snadno sejíti se svatby, aniž by Dantes zemřel."

„Jedině smrt je rozloučí," pravil Fernand.

„Vy uvažujete jako plž, příteli," prohodil Caderousse, „a tadyhle Danglars, který je chytrý, pálený jako Řek, vám dokáže, že nemáte pravdu. Dokaž, Danglarsi, zaručil jsem se za tebe. Řekni mu, že není třeba, aby Dantes umíral, ostatně by to bylo mrzuté, kdyby umřel, Dantes. Je to hodný hoch, já ho mám rád, Dantese. Na tvé zdraví, Dantesi."

Fernand netrpělivě vstal.

„Nechte ho mluviti," pravil Danglars, zdržuje mladého muže, „ostatně přes to, že je opilý, není na velikém omylu. Nepřítomnost rozlučuje právě tak dobře jako smrt. Dejme tomu, že by mezi Edmondem a Mercedes byla zeď vězení, a budou neméně rozděleni, než kdyby mezi nimi byl náhrobní kámen."

„Ano, ale z vězení se vyjde," pravil Caderousse, jenž posledními zbytky rozumu zachycoval se hovoru, „a vyjde-li kdo z vězení a jmenuje-li se Edmond Dantes, mstí se."

„Co na tom!" mumlal Fernand.

„Ostatně," mluvil dále Caderousse, „proč by zavírali Dantese do vězení? Nikoho nezabil, neokradl, ani neoloupil."

„Mlč," pravil Danglars.

„Nechci mlčeti," odpověděl Caderousse. „Chci věděti, proč by zavřeli Dantese do vězení. Já mám Dantese rád. Na zdraví, Dantesi!"

A pozřel novou sklenici vína.

Danglars sledoval postup opilosti v mdlých očích krejčího a obrátiv se k Fernandovi, pravil:

„Nuže, chápete, že není nutno ho zabít?"

„Ovšem, zajisté, kdyby, jak jste pravil, bylo možno, dáti Dantese zatknouti. Ale máte tu možnost?"

„Kdybychom dobře hledali, mohli bychom ji najíti," odvětil Danglars. „Ale do čeho, u čerta, se to míchám? Je mi něco po tom?"

„Nevím, je-li váni něco po tom," pravil Fernand, chápaje se jeho ruky, „ale vím, že máte nějaký zvláštní důvod nenáviděti Dantese: ten, který sám nenávidí, neklame se v citech druhého."

„Já, důvod nenáviděti Dantese? Pražádný, dávám vám své slovo. Viděl jsem vás nešťastného a vaše neštěstí mne zajímalo, to je vše, Ale jakmile myslíte, že jednám ve svém vlastním zájmu, s bohem, drahý příteli, dostaňte se z toho, jak můžete."

A Danglars se tvářil, jako by nyní chtěl on vstáti.

„Ne," zvolal Fernand, zdržuje ho, „zůstaňte! Málo mi na tom konec konců záleží, máte-li co proti Dantesovi, nebo nemáte-li nic proti němu. Já proti němu mám, hlasitě to doznávám. Najděte prostředek, a já jej provedu, nepůjde-li ovšem o život člověka, neboť Mercedes pravila, že se usmrtí, bude-li Dantes usmrcen."

Caderousse, jemuž klesla hlava na stůl, zvedl čelo a pohlížeje hloupýma, tupýma očima na Fernanda a Danglarse, pravil:

„Zabít Dantese! Kdo tu mluví o zabití Dantese? Nechci, aby byl zabit, je to můj přítel, nabídl mi dnes ráno, že rozdělí se mnou své peníze, jako já rozdělil jsem své s ním: nechci, aby byl Dantes zabit."

„A kdo ti povídá, že bude zabit, pitomče?" odbyl ho Danglars. „Jde o pouhý žert. Pij na jeho zdraví," dodal, nalívaje mu sklenici, „a dej nám pokoj."

„Ano, ano, na Dantesovo zdraví!" zvolal Caderousse, vyprazdňuje sklenici. „Na jeho zdraví!… Na jeho zdraví!… Tak!"

„Ale prostředek… prostředek?" pravil Fernand.

„Vy jste ho ještě nenašel?"

„Ne, vzal jste si to vy na starost."

„Pravda," přisvědčil Danglars, „Francouzové mají před Španěly tu přednost, že Španělé přemýšlejí a Francouzové nacházejí."

„Najděte tedy," pravil Fernand netrpělivě.

„Číšníku," pravil Danglars, „péro, inkoust a papír!"

„Péro, inkoust a papír!" mumlal Fernand.

„Ano, jsem účetním: péro, inkoust a papír jsou mými nástroji. A bez svých nástrojů nemohu nic dělati."

„Péro, inkoust a papír!" zvolal nyní Fernand.

„Tady na stole je, co si přejete," odvětil číšník, ukazuje na žádané předměty.

„Podejte nám to tedy."

Číšník vzal papír, inkoust a péro a položil to na stůl v besídce.

„Když si člověk pomyslí," pravil Caderousse, spouštěje ruku na papír, „že tímhle můžeme zabíti člověka bezpečněji, než počíháme-li si na něho s nožem v lese! Vždycky jsem měl z péra, lahvičky inkoustu a listu papíru větší strach než z meče nebo pistole."

„Ten chlap není ještě tak opilý, jak se zdá," pravil Danglars, „nalijte mu ještě, Fernande."

Fernand naplnil Caderoussovu sklenici a ten, jako pravý piják, zvedl ruku s papíru a vztáhl ji po sklence.

Katalánec sledoval ten pohyb, dokud Caderousse, přemožen téměř tímto novým útokem, nepostavil, či spíše neupustil opět sklenici na stůl.

„Nuže?" začal opět Katalánec, vida, že zbytek Caderoussova rozumu počíná mizeti po této poslední sklenici vína.

„Nuže, pravil jsem tedy," začal Danglars, „že kdyby na příklad po takové cestě, jakou Dantes právě vykonal a během které stanul v Neapoli a na ostrově Elbě, někdo ho udal státnímu návladnímu jako bonapartistického agenta…"

„Já ho udám, já!" zvolal rychle mladý muž.

„Ano, ale pak dají vám podepsati vaše prohlášení a postaví vás tváří v tvář s tím, jejž jste udal, opatřím vám ovšem, čím podepříti obžalobu, ale Dantes nemůže zůstati ve vězení věčně, jednoho dne odtamtud vyjde a pak běda tomu, kdo ho tam dostal!"

„Oh," zvolal Fernand, „já si jiného nepřeji, než aby přišel vyvolati se mnou hádku!"

„Ano, a Mercedes? Mercedes, která pojme vás v nenávist, budete-li míti neštěstí jen škrábnouti jejího milovaného Edmonda?"

„Pravda," přisvědčil Fernand.

„Ne, ne," mluvil Danglars dále, „rozhodne li se člověk k takové věci, je lépe, vzíti zcela prostě, vidíte, jako já to dělám, toto péro, namočiti je v inkoustu a napsati levou rukou, aby se nepoznalo písmo, malé udání těmito slovy."

A Danglars, připojuje příklad k pravidlu, napsal levou rukou a obráceným písmem, které nemělo nižádné podobnosti s jeho obvyklým písmem, následující řádky, jež podal Fernandovi a jež Fernand polohlasně četl:

„Přítel trůnu a náboženství oznamuje panu státnímu návladnímu, že jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na lodi Farao, přijevši dnes ráno ze Smyrny a zastavivší se cestou v Neapoli a v Porto-Ferrajo, obdržel od Murata dopis pro uchvatitele a od uchvatitele dopis pro bonapartistický výbor v Paříži.

Důkaz jeho zločinu podá jeho zatčení, neboť ten dopis najde se buď u něho, nebo u jeho otce, nebo v jeho kabině na Faraonu ."

„Dobrá!" pokračoval Danglars. „Takto měla by vaše pomsta smysl, neboť žádným způsobem nemohla by padnouti na vás zpět a záležitost šla by sama sebou. Pak by již jen zbylo složiti psaní, jako já to činím, a na-

psati na ně: „Panu státnímu návladnímu.“ A bylo by to vyřízeno.“

A Danglars napsal adresu hravě.

„Ano, bylo by to vyřízeno,“ zvolal Caderousse, který posledním napětím inteligence sledoval četbu a instinktivně chápal, jaké neštěstí mohlo by takové udání způsobiti, „ano, bylo by to vyřízeno, ale byla by to hanebnost.“

A vztáhl ruku, aby se zmocnil psaní.

„Také to všecko povídám a dělám žertem,“ pravil Danglars, odsunuje list, aby ho Caderousse nedosáhl. „Mne prvního by velice mrzelo, kdyby se něco stalo Dantesovi, tomu dobrému Dantesovi! A také, koukej…“

Vzal psaní, smačkal je a odhodil do kouta besídky.

„Dobrá,“ přisvědčil Caderousse. „Dantes je můj přítel a nechci, aby mu bylo ublíženo.“

„Eh, kdopak mu chce, u čerta, ubližovati! Ani já ani Fernand!“ odvětil Danglars, vstávaje a hledě na mladého muže, jenž zůstal seděti, ale nespouštěl kosého pohledu s udavačského papíru, pohozeného v koutě.

„Je-li tomu tak,“ promluvil opět Caderousse, „ať nám dají víno, chci píti na zdraví Edmondovo a krásné Mercedes.“

„Pil jsi už až příliš, opilče,“ pravil Danglars, „a budeš-li píti ještě, musíš si zde lehnouti, protože se neudržíš na nohou.“

„Já?“ bránil se Caderousse, vstávaje s nadutostí opilce. „Já že se neudržím na nohou? Sázím se, že vystoupím na zvonici v Accoules a ani se nezamotám!“

„Nu, budiž,“ odvětil Danglars, „sázím se tedy, ale na zítřek, dnes už je čas na návrat, podej mi rámě a vraťme se.“

„Vraťme se,“ souhlasil Caderousse, „ale nepotřebuji k tomu tvého ramene. Půjdeš, Fernande? Vrátíš se s námi do Marseille?“

„Ne,“ odtušil Fernand, „já se vrátím ke Kataláncům.“

„Nechoď ! Pojď s námi do Marseille, pojď.“

„Nemusím jíti do Marseille a nechci tam jíti.“

„Jak jsi to řekl? Že nechceš, člověče? Nu, jak chceš! Svoboda pro každého! Pojď, Danglarsi, a nechme pána, ať se vrátí ke Kataláncům, když to chce!“

Danglars použil okamžiku Caderoussovy dobré vůle, aby odvlekl ho směrem k Marseilli, leč, aby uvolnil Femandovi kratší a snadnější cestu, vešel do města branou svatého Viktora, místo aby se vrátil po Novém Nábřeží. Caderousse, potáceje se, ho následoval, drže se křečovitě jeho paže.

Když ušli asi dvacet kroků, Danglars se ohlédl a viděl Fernanda, jak vrhl se na papír a strčil jej do kapsy, hned na to vyrazil mladý muž z besídky a dal se směrem k Pillonu.

„Nu, co dělá?“ pravil Caderousse. „Obelhal nás: řekl, že jde ke Kataláncům, a jde do města! Holá, Fernande, zmýlil jsi se, hochu!“

„Ty sám vidíš obráceně," odbyl ho Danglars, „jde rovně po cestě k Starým Nemocnicím."

„Opravdu!" přisvědčil Caderousse. „A já bych byl přisahal, že jde vpravo! Víno je rozhodně zrádce!"

„Nu," mumlal k sobě Danglars, „myslím, že teď je věc v proudu a nezbývá, než ponechati ji sobě samé."

V.
ZÁSNUBNÍ HOSTINA

Nazítří byl krásný den. Slunce vyšlo, zářící a čisté, a první purpurově rudé paprsky zkrášlily svými rubíny pěnivé vrcholky vln.

Hostina byla připravena v prvním poschodí Zálohy, s jejíž besídkou jsme se již seznámili. Byla to veliká síň, osvětlená pěti či šesti okny, a nad každým z nich (vysvětli ten úkaz, kdo můžeš!) napsáno bylo jméno jednoho z velkých francouzských měst.

Dřevěná balustráda táhla se jako zbytek lešení podél těch oken.

Ačkoli byl oběd ustanoven na poledne, byla balustráda naplněna netrpělivými procházecí již od jedenácti hodin. Byli to privilegovaní plavci z Faraonu a několik vojáků, Dantesových přátel. Všichni oblékli na počest snoubenců své nejlepší šaty.

Mezi příštími svatebčany kolovala zpráva, že výpravci Faraona poctí svou přítomností svatební hostinu svého vrchního kormidelníka, ale tím by byli prokázali Dantesovi takovou čest, že nikdo se ještě neodvážil tomu uvěřiti.

Leč Danglars, přišed s Caderoussem, tu novinu potvrdil. Mluvil ráno se samotným pánem Morrelem, pan Morrel mu řekl, že přijde k obědu do Zálohy.

A skutečně, za okamžik po nich vstoupil do síně pan Morrel a byl od námořníků s Faraonu pozdraven hlučným „hurá!“, spojeným s potleskem. Výpravcova přítomnost byla jim potvrzením šířící se pověsti, že Dantes bude jmenován kapitánem, A ježto Dantes byl na lodi velice oblíben, děkovali takto tito stateční lidé výpravci, že náhodou jeho volba byla jednou v souhlase s jejich přáním. Sotva pan Morrel přišel, Danglars a Caderousse byli jednohlasně rychle vysláni k ženichovi: měli jej zpraviti o příchodu důležité osobnosti, jejíž zjev vyvolal tak živé pohnutí, a říci mu, aby si pospíšil.

Danglars s Caderoussem kvapně odešli, ale uběhli sotva sto kroků, když poblíž prachárny spatřili blížiti se malou skupinu.

Tato malá skupina sestávala ze čtyř dívek, přítelkyň Mercedes, Katalánek jako ona, které provázely nevěstu, zavěšenou v Edmondovo rámě. Vedle nevěsty kráčel otec Dantes a za nimi šel Fernand se svým zlým úsměvem.

Ani Mercedes, ani Edmond neviděli toho Fernandova zlého úsměvu. Ty ubohé děti byly tak šťastny, že viděly jen sebe a krásné, čisté, žehnající jim nebe.

Danglars a Caderousse zhostili se svého vyslaneckého úkolu. Když pak vyměnili silný, přátelský stisk ruky s Edmondem, zaujal Danglars místo vedle Fernanda, Caderousse pak po boku otce Dantese, jenž byl středem všeobecné pozornosti.

Stařec měl na sobě svůj krásný kabát z rýhovaného sametu, zdobený širokými ocelovými hranatými knoflíky. Jeho hubené, ale svalnaté nohy vězely ve skvělých, strakatých, bavlněných punčochách, které na míli čpěly anglickým podloudnictvím. S třírohého klobouku splývala mu spousta bílých a modrých stuh.

Opíral se o hůl z točeného dřeva, nahoře zahnutou, jako antické pedum. Vypadal jako jeden z oněch šviháků, vykračujících si r. 1796 v nově otevřeném parku Luxemburském nebo Tuilerií.

K němu, jak jsme již pravili, přitočil se Caderousse. Caderousse, kterého naděje na dobré jídlo nadobro smířila s Dantesem, Caderousse, kterému zůstala v paměti nejasná upomínka na to, co se událo minulého dne, jako uvázne ráno po probuzení v duchu stín snu, jejž jsme měli v noci.

Danglars, přiblíživ se k Fernandovi, vrhl na zklamaného milence hluboký pohled. Fernand kráčel za příštími manžely, jsa úplně zapomenut Mercedes, která v mladistvém, rozkošném sobectví lásky měla oči jen pro svého Edmonda. Fernand byl bled a zase červený náhlými návaly krve, které mizely, aby ustoupily po každé větší bledosti. Občas pohlížel k Marseilli, a tu nervosní mimovolné chvění probíhalo jeho údy. Fernand zdál se čekati, nebo aspoň předvídati nějakou velikou událost.

Dantes byl oděn prostě. Náleže k obchodnímu loďstvu, měl úbor, jenž zaujímal místo mezi vojenskou uniformou a občanským oděvem. Jeho příjemný zevnějšek, jemuž radost a nevěstina krása dodávaly ještě většího půvabu, byl v tom úboru dokonalý.

Mercedes byla krásná jako Řekyně z ostrova Keu nebo Cypru, s ebenovýma očima a korálovými rty. Kráčela lehkým, nenuceným krokem, jakým chodí Arelatanky nebo Andalusky. Dívka z města byla by se asi snažila zakrýti svou radost závojem, nebo aspoň hedvábem řas, ale Mercedes usmívala se a pohlížela na všecky, kdož byli kolem ní, a její úsměv a její pohled pravily právě tak upřímně, jako by to byla mohla říci slova: Jste-li mými přáteli, radujte se se mnou, neboť já jsem opravdu velice šťastna!

Jakmile snoubenci a jejich průvod byli spatřeni ze Zálohy, pan Morrel sestoupil a sám jim nyní vyšel vstříc, následován námořníky a vojáky, kterým opětoval slib, daný již Edmondovi, že Dantes nastoupí na

místo kapitána Leclera. Edmond, spatřiv ho přicházeti, pustil rámě své snoubenky a vsunul je panu Morrelovi pod paži. Výpravce lodí a dívka dali tak příklad, vystoupivše první po dřevěných schodech, vedoucích do síně, kde bylo prostřeno k obědu, a skřípajících po celých pět minut pod těžkými kroky svatebčanů.

„Otče," pravila Mercedes, stanuvši u stolu, „usedněte, prosím, po mé pravici, po levici pak posadím toho, jenž byl mi bratrem," dodala sladkým hlasem, který pronikl jako dýka do hloubi Fernandova srdce.

Jeho rty zesinaly a bylo viděti, jak pod snědou pletí jeho mužné tváře krev opět ponenáhlu mizí, valíc se k srdci.

Dantes zatím učinil totéž: vpravo vedle sebe posadil pana Morrela, vlevo Danglarse, pak pokynul všem rukou, aby si každý vybral místo, jaké mu libo.

Již koloval po stole arelatský salám hnědého masa a ostré vůně, langusty oslňujícího krunýře, prayry v růžových lasturách, mořští ježci, podobní kaštanům v bodlinaté slupce, klovisy, které, podle tvrzení jižních labužníků, nahrazují a předčí ústřice severu, slovem všecky ty vybrané předkrmy, jež mořská vlna vynese na písčitý břeh a jež vděční rybáři označují jménem mořských plodů.

„Pěkné ticho!" pravil stařec, upíjeje ze sklenky vína, žlutého jako topas, jež otec Pamfil vlastnoručně přinesl a postavil před Mercedes. „Kdo by řekl, že je tu třicet lidí, kteří se chtějí jen smát."

„Eh, manžel není vždycky vesel," pravil Caderousse.

„Jsem opravdu příliš šťasten," odvětil Dantes, „abych mohl býti vesel. Myslíte-li to tak, sousede, máte pravdu! Radost působí někdy divným dojmem: stísňuje jako bolest."

Danglars pozoroval Fernanda, jehož dojmům přístupná povaha přijímala a odrážela každé pohnutí.

„Nu," prohodil, „což se něčeho bojíte? Zdá se mi naopak, že se vše daří podle vašeho přání!"

„A to právě mne děsí," odvětil Dantes, „zdá se mi, že člověk není stvořen, aby se stal tak snadno šťastným! Štěstí je jako ony paláce na zakletých ostrovech, jichž brány střeží draci. Člověk musí bojovati, aby jich dobyl, a já skutečně nevím, čím jsem si zasloužil štěstí, státi se mužem Mercedes."

„Mužem? Mužem ještě ne, kapitáne," pravil se smíchem Caderousse, „jen to zkus, chovati se jako muž, a uvidíš, jak budeš přijat!"

Mercedes se zarděla.

Fernand úzkostně přesedal na židli, chvěl se při nejmenším hluku a občas stíral si veliké krůpěje potu, jež perlily se mu po čele jako první kapky bouřlivého deště.

„Věru, sousede Caderousse," odvětil Dantes, „nestojí za to, odporovati mi pro takovou maličkost. Mercedes není ovšem ještě mojí ženou…" (Vytáhl hodinky.) „Ale bude jí za půl druhé hodiny!"

Všichni vykřikli překvapením kromě otce Dantese, jenž v širokém smíchu odhalil své ještě krásné zuby. Mercedes se usmála a nezarděla se již. Fernand křečovitě sevřel rukojeť svého nože.

„Za hodinu!“ zvolal Danglars, rovněž zblednuv. „A jak to?“

„Ano, přátelé,“ odvětil Dantes. „Díky vlivu pánĕ Morrelovu, muže, kterému jsem po svém otci zavázán největší vděčností, všecky nesnáze jsou odstraněny. Zaplatili jsme ohlášky, a starosta marseillský čeká nás na radnici v půl třetí. Poněvadž pak čtvrt na dvě právě odbila, myslím, že se o mnoho nemýlím, pravím-li, že za hodinu třicet minut Mercedes bude se jmenovati paní Dantesovou.“

Fernand zavřel oči, ohnivá mlha pálila mu víčka, Opřel se o stůl, aby neklesl, a přes všecku námahu nebyl s to, zadržeti tlumený sten, jenž zanikl v hlubokém smíchu a blahopřání přítomných.

„Ten si vede, co?“ pravil otec Dantes. „Tomu se říká, neztráceti času. Včera ráno přijel, dnes ve tři hodiny je ženat! Jen námořníci dovedou se tak činiti!“

„Ale ostatní formality?“ namítl bojácně Danglars. „Smlouva, listiny?…“

„Smlouva,“ odvětil Dantes se smíchem, „smlouva je hotova: Mercedes nemá nic, já taky ne! Budeme hospodařiti společně, a je to! Naše smlouva nebyla dlouhá, ani drahá.“

Tento žert vyvolal nový výbuch veselosti a pochvalných výkřiků.

„Co jsme pokládali za hostinu zásnubní,“ pravil Danglars, „je tedy zcela prostě hostinou svatební.“

„Ó ne,“ odvětil Dantes, „nepřijdete o nic, nebojte se. Zítra ráno jedu do Paříže. Potřebuji čtyři dny na cestu

tam, čtyři dny nazpět, jeden den na pečlivé vyřízení své pochůzky a 1. března jsem zpátky, 2. března, bude tedy skutečná svatební hostina."

Tato vyhlídka na nové hody tak zvýšila veselost, že otec Dantes, který na počátku oběda stěžoval si na ticho, marně se namáhal pronésti za všeobecného hovoru blahopřání budoucím novomanželům.

Dantes uhodl otcovu myšlenku a odpověděl mu na ni láskyplným úsměvem. Mercedes začala, se ohlížeti po hodinách s kukačkou, visících v sále, a Edmondovi nepatrně pokynula.

Kolem stolu panovalo hlučné veselí a osobní volnost, jež doprovázejí u lidí nižší společenské třídy konec hostiny. Kdo nebyli spokojeni svým místem, vstali od stolu a šli si vyhledati jiné sousedy. Všichni začali mluviti najednou a nikdo neodpovídal svému společníku, nýbrž zabýval se vlastními myšlenkami.

Fernandova bledost přešla téměř na líce Danglarsovy, Fernand sám byl polomrtev a podobal se zatracenci v ohnivém jezeře. Jeden z prvních vstal a procházel se po délce i šířce sálu, snaže se uvolniti sluch od hluku písní a třeskotu sklenek.

Caderousse přiblížil se k němu v okamžiku, kdy Danglars, před kterým zdál se prchati, dohonil ho v rohu síně.

„Vskutku," pravil Caderousse, kterému Dantesova vlídnost a zvláště dobré víno otce Pamfila vyhnaly ze srdce všecky zbytky záští, jehož símě zaselo mu tam Dantesovo neočekávané štěstí, „vskutku, Dantes je vel-

mi milý hoch. A když ho tak vidím seděti vedle jeho nevěsty, myslím si, že by bylo bývalo škoda, provésti mu ten špatný žert, který jste včera umlouvali."

„Nu, vždyť jsi také viděl, že to nemělo žádných následků," odvětil Danglars, „ten ubohý pan Fernand byl tak rozrušen, že mi ho bylo s počátku líto. Ale jakmile všecko oželel a rozhodl se být prvním mládencem na svatbě svého soka, nedá se již ničeho namítati."

Caderousse pohlédl na Fernanda. Mladý Katalánec byl zsinalý.

„Je to tím větší oběť," pokračoval Danglars, „že to děvče je opravdu krásné. Hrome, je to šťastný chlapík, můj příští kapitán! Chtěl bych být Dantesem jen na dvanáct hodin."

„Půjdeme?" tázal se sladký hlas Mercedes. „Jsou dvě hodiny a ve čtvrt na tři jsme očekáváni."

„Ano, ano, pojďme!" přisvědčil Dantes, rychle vstávaje.

„Pojďme!" opakovali sborem všichni svatebčané.

V té chvíli Danglars, jenž nespouštěl očí s Fernanda, sedícího na okraji okna, viděl, jak mladý muž vytřeštil oči, vyskočil křečovitým hnutím a klesl zpět na okenní opěradlo. Téměř zároveň ozval se na schodech temný hluk. Hřmot těžkých kroků, zmatený hlomoz hlasů, smíšených s řinčením zbraní, přehlušily hlasy hostí, jakkoli hlučné, a vzbudily všeobecnou pozornost, jež okamžitě se projevila znepokojeným mlčením.

Hluk se blížil. Ozvaly se tři rány na dveře. Všichni pohlíželi na sebe v údivu.

„Jménem zákona!“ ozval se mocný hlas, na nějž nikdo neodpověděl.

Dveře se ihned otevřely a komisař, opásaný šerpou, vešel do síně, sledován čtyřmi ozbrojenými vojáky, jimž v čele stál desátník.

Neklid ustoupil zděšení.

„Co je?“ tázal se výpravce lodí, pokročiv vstříc komisaři, s nímž se znal. „Je zde zajisté nedorozumění.“

„Je-li tu nedorozumění, pane Morreli,“ odvětil komisař, „věřte, že bude ihned napraveno. Prozatím však přináším zatýkací rozkaz. A ačkoli plním svůj úkol s politováním, musím jej nicméně vyplniti: který z vás, pánové, je Edmond Dantes?“

Všecky zraky obrátily se k mladému muži, který, velmi znepokojen, ale zachovávaje důstojnost, pokročil vpřed a pravil:

„Jsem to já, pane. Co mi chcete?“

„Edmonde Dantesi,“ pronesl komisař, „jménem zákona vás zatýkám!“,

„Zatýkáte mne!“ zvolal Edmond, lehce zblednuv. „Proč mne zatýkáte?“

„Nevím, pane, ale váš první výslech vás o tom poučí.“

Pan Morrel pochopil, že situaci nelze změniti: komisař, opásaný svou šerpou, není již člověkem, je to chladná, hluchá, němá socha zákona.

Leč stařec vrhl se k úředníkovi, jsou jisté věci, jichž srdce otcovo nebo matčino nepochopí nikdy.

Prosil a zapřísahal: slzy a prosby nezmohly ničeho, jeho zoufalství však bylo tak veliké, že komisař byl jím dojat.

„Upokojte se, pane," pravil, „váš syn snad zanedbal nějakou formalitu, týkající se celního nebo zdravotního úřadu, a až podá nutné vysvětlení, bude podle vší pravděpodobnosti propuštěn na svobodu."

„Nu, co to znamená?" Caderousse, chmuře obočí, tázal se Danglarse, jenž předstíral údiv.

„Cožpak já vím?" odvětil Danglars. „Jsem jako ty: vidím, co se děje, nerozumím tomu a jsem všecek omámen."

Caderousse hledal očima Fernanda: Fernand zmizel.

Celá včerejší scéna objevila se před jeho duševním zrakem s příšernou jasností.

Zdálo se, že katastrofa odestřela závoj, který včerejší opilost spustila mezi něho a jeho paměť.

„Oh," pronesl chraptivým hlasem, „bylo by to snad pokračování žertu, o němž jste včera mluvil, Danglarsi? Je-li tomu tak, pak běda tomu, kdo jej způsobil, neboť je velmi smutný!"

„Naprosto ne!" zvolal Danglars. „Naopak víš dobře, že jsem ten papír roztrhal."

„Neroztrhal jsi ho!" odvětil Caderousse. „Odhodil jsi jej jen do kouta."

„Mlč, nic jsi neviděl, byl jsi opilý."

„Kde je Fernand?" tázal se Caderousse.

„Což já vím?" odbyl jej Danglars. „Nepochybně za svými záležitostmi. Ale místo abychom se o to starali,

přispějme raději na pomoc těm ubohým zarmouceným."

Skutečně, během té rozmluvy Dantes s úsměvem stiskl ruku všem svým přátelům a dal se zatknouti, řka:

„Buďte klidni, omyl se vysvětlí a snad ani vůbec nepřijdu do vězení."

„Oh, zajisté, za to bych ručil!" zvolal Danglars, jenž, jak jsme pravili, přistoupil té chvíle k hlavní skupině.

Dantes sestoupil po schodech, předcházen policejním komisařem a obklíčen vojáky. Kočár s otevřenými dvířky čekal u dveří, vstoupil do něho a dva vojáci s komisařem, vystoupili tam za ním. Dvířka se zavřela a kočár dal se cestou k Marseilli.

„S Bohem, Dantesi! S Bohem, Edmonde!" vzkřikla Mercedes, vyběhnuvši na balustrádu.

Zajatý uslyšel tento poslední výkřik, vydravši se jako vzlyk z rozervaného srdce jeho snoubenky. Vyklonil se z okénka, zvolal: „Na shledanou, Mercedes!" a zmizel za rohem Svatomikulášské pevnosti.

„Počkejte na mne zde," pravil výpravce lodí, „vezmu první vůz, který najdu, pojedu do Marseille a přinesu vám zprávy."

„Jeďte, jeďte!" volaly všecky hlasy. „A vraťte se hodně brzy!"

Po tomto dvojím odjezdu zavládla mezi zbylými chvíle strašného ustrnutí.

Stařec a Mercedes zůstali nějaký čas vzdáleni, každý pohřížen ve svou vlastní bolest. Konečně však jejich oči

se setkaly, pocítili, že jsou dvěma obětmi zasaženými touže ranou, a vrhli se sobě do náručí.

Zatím vrátil se Fernand, nalil si sklenici vody, již vypil a usedl na židli.

Mercedes, opustivši náručí starcovo, usedla náhodou právě vedle něho.

Fernand, puzen instinktem, couvl se svou židlí.

„Je to on," pravil Danglarsovi Caderousse, jenž nespustil oka s Katalánce.

„Nemyslím," odvětil Danglars, „je příliš hloupý. Ale buď tomu jak buď, ať rána dopadne zpět na toho, kdo ji zasadil."

„Nemluvíš o tom," pravil Caderousse, „kdo k ní radil."

„Ach, můj Bože," namítl Danglars, „kdyby se měl člověk zodpovídati ze všeho, co řekne do větru!"

„Ano, když to, co řekne do větru, dopadne ostřím zpět."

Zatím, hloučky, vykládaly si zatčení všemožným způsobem.

„A vy, Danglarsi," ozval se čísi hlas, „co vy soudíte o té události?"

„Myslím," odvětil Danglars, „že asi přivezl několik balíků zapovězeného zboží."

„Ale kdyby tomu tak bylo, musil byste o tom, Danglarsi, jako účetní, věděti."

„Ano, pravda. Ale účetní ví jen o těch balících, které jsou mu přihlášeny: vím, že jsme přivezli náklad bavlny – to je vše. Že jsme náklad přijali v Alexandrii od

pana Pastreta a ve Smyrně od pana Pascala, na víc se mne neptejte."

„Ale, pamatuji se nyní," šeptal ubohý otec, chytaje se toho stébla, „řekl mi včera, že mi veze bednu kávy a bednu tabáku."

„Vidíte," zvolal Danglars, „to je to! Celníci prohlíželi asi v naší nepřítomnosti loď a uhodili na to."

Mercedes tomu nevěřila, neboť její bolest, až do té chvíle potlačovaná, propukla náhle v štkání,

„Nu, nu, nezoufejte!“ pravil, nevěda ani dobře, co říká, otec Dantes.

„Nezoufejte!“ opakoval Danglars.

„Nezoufejte!“ snažil se zašeptati Fernand.

Leč slovo to ho dusilo, jeho rty se pohnuly, ale z úst nevyšel žádný zvuk.

„Pánové!“ zvolal jeden z hostí, jenž zůstal na balustrádě hlídati, „Pánové, kočár! Ach, to je pan Morrel! Zmužilost! Zmužilost! Snad nám přináší dobré zprávy.“

Mercedes a starý otec běželi vstříc výpravci, s nímž setkali se ve dveřích. Pan Morrel byl velmi bled.

„Nuže?“ zvolali všichni jedním hlasem.

„Nuže, přátelé,“ pravil výpravce, potřásaje hlavou, „je to vážnější, než jsme myslili,“

„Oh, pane!“ vzkřikla Mercedes. „Je nevinen!“

„Myslím tak,“ odvětil pan Morrel. „Ale je obviněn…“

„Z čeho tedy?“ tázal se starý Dantes.

„Že je agentem bonapartistickým.“

Čtenáři, kteří žili v době, kdy odehrává se tento příběh, pamatují se, jakým hrozným obviněním tehdy bylo, co pan Morrel vyslovil.

Mercedes vykřikla, stařec klesl na židli.

„Ach,“ zašeptal Caderousse, „vy jste mne oklamal, Danglarsi, žert byl proveden, já však nechci nechati tohoto starce a tu dívku bolestí zemříti: řeknu jim všecko.“

„Mlč, nešťastníče!“ zvolal Danglars. „Jinak neručím za sebe sama. Kdo ti řekl, že Dantes není skutečným vinníkem? Loď přistála u ostrova Elby, on vystoupil a zůstal celý den v Porto-Ferrajo, najde-li se u něho nějaké kompromitující psaní, budou ti, kdo ho podporovali, pokládáni za jeho spoluvinníky.“

Caderousse náhlým pudem sobectví pochopil celou sílu toho důvodu. Pohlédl na Danglarse očima bázní a bolestí ztupělýma a za krok, jejž byl učinil kupředu, učinil nyní dva dozadu.

„Počkejme tedy,“ zamumlal.

„Ano, počkejme,“ přisvědčil Danglars, „je-li nevinen, bude propuštěn, je-li vinen, je marno, vystavovati se v nebezpečí k vůli spiklenci.“

„Odejděme tedy, nemohu zde déle zůstati.“

„Ano, pojď,“ souhlasil Danglars, šťasten, že našel společníka k odchodu, „pojď a nechme je, ať se z toho dostanou, jak mohou.“

Odešli. Fernand, stav se opět dívčinou oporou, vzal Mercedes za ruku a dovedl ji zpět ke Kataláncům. Dantesovi přátelé odvedli zase starce, téměř omdlelého, do Meilhanských Alejí.

Pověst, že Dantes byl právě zatčen jako bonapartistický agent, rozšířila se brzy po celém městě.

„Byl byste se toho nadál, drahý Danglarsi?“ pravil pan Morrel, dohoniv svého účetního a Caderousse, neboť sám spěchal do města, aby získal nějaké přímé zprávy o Edmondovi od náměstka státního návládního

pana de Villefort, s nímž se trochu znal. „Byl byste se toho nadál?“

„Inu, pane,“ odvětil Danglars, „řekl jsem vám, že Dantes přistál beze všeho důvodu u ostrova Elby, a víte, ta zastávka zdála se mi podezřelou!“

„A sdělil jste snad své podezření ještě s někým, kromě mne?“

„Toho bych se byl střežil, pane,“ odvětil Danglars tiše, „víte dobře, že k vůli svému strýci, panu Policaru Morrelovi – který sloužil pod oním a netají se svým přesvědčením – jste podezříván, že litujete Napoleona. Byl bych se bál, že ublížím Edmondovi a potom i vám. Jsou jisté věci, které podřízený má povinnost říci svému představenému a přísně zatajiti ostatním.“

„Dobře, Danglarsi, dobře, jste hodný hoch!“ pravil výpravce. „Také jsem hned na vás myslil v případě, že by se ten ubohý Dantes byl stal kapitánem Faraonu .“

„Jak to, pane?“

„Ano, tázal jsem se předem Dantese, co o vás soudí, a nebylo-li by mu snad obtížno, ponechati vás na vašem místě. Neboť zdálo se mi, nevím proč, jako bych pozoroval u vás vzájemný chlad.“

„A co vám odpověděl?“

„Že se mu skutečně zdá, že za jisté okolnosti, o které mi nic bližšího nesdělil, zachoval se vůči vám nesprávně, ale že každý, kdo má důvěru výpravcovu, má i jeho.“

„Pokrytec!“ zamumlal Danglars.

„Ubohý Dantes!“ pravil Caderousse. „Je nesporno, že to byl výborný hoch.“

„Ano," přisvědčil pan Morrel, „ale Farao je prozatím bez kapitána."

„Oh," pravil Danglars, „musíme doufati – ježto nemůžeme vyplouti dříve než za tři měsíce – že Dantes do té doby bude propuštěn na svobodu."

„Ovšem, ale do té doby?"

„Nu, do té doby jsem tu já, pane Morreli," pravil Danglars, „víte, že vyznám se ve vedení lodi jako kterýkoli kapitán zámořského parníku, bude to pro vás i výhodné, použijete-li mých služeb. Neboť až se Edmond vrátí z vězení, nebudete se musiti nikomu děkovati: on zaujme své místo, já své a bude to vyřízeno."

„Díky, Danglarsi," pravil výpravce, „skutečně, takto se to všecko srovná. Ujměte se tedy velení, opravňuji vás k tomu, a dohlížejte na vyloďování: ať jednotlivce potká jakékoli neštěstí, obchodní záležitosti nesmějí tím nikdy trpěti."

„Buďte bez starosti, pane. Ale bude aspoň možno toho dobrého Edmonda viděti?"

„Povím vám to ihned, Danglarsi. Vynasnažím se promluviti s panem de Villefort a zakročiti u něho v zajatcův prospěch. Vím sice, že je zuřivým royalistou, ale čerta! Přes to, že je royalistou a státním návladním, je přece jen také člověkem a myslím, že není zlý."

„Ne," přisvědčil Danglars, „ale slyšel jsem, že je ctižádostivý, a to si je velice podobno."

„Nu," prohodil pan Morrel s povzdechem, „uvidíme. Jděte na loď, přijdu tam za vámi."

A opustiv oba přátele, zamířil k paláci spravedlnosti.

„Vidíš," pravil Danglars Caderoussovi, „jak se záležitost obrací. Máš teď ještě chuť, jíti podporovati Dantese?"

„To se ví, že ne. Ale žert, který má takovéhle následky, je přece jen něco hrozného."

„Nu, kdo jej učinil? Ani ty, ani já, ne? Fernand to byl. Víš dobře, že, co se mne týče, já zahodil papír do kouta. Myslil jsem dokonce, že jsem jej roztrhal."

„Ne, ne," pravil Caderousse. „Oh, tím jsem si jist! Ještě jej vidím v koutě besídky, zmačkaný, zchumlaný, a velice bych si přál, kdyby tam, kde jej vidím, skutečně byl!"

„Prosím tě! Fernand jej asi opsal nebo dal opsati, Fernand se snad ani tolik nenamáhal. A teď si vzpomínám… můj Bože! On snad odeslal můj vlastní list! Ještě štěstí, že jsem změnil písmo."

„Ty jsi tedy věděl, že Dantes je účastníkem spiknutí?"

„Já nevěděl pranic. Jak jsem ti již řekl, myslil jsem, že jde o žert, nic jiného. Zdá se, že jako Harlekýn pronesl jsem pravdu, směje se."

„To je jedno," odtušil Caderousse, „Dal bych za to mnoho, kdyby se celá ta věc byla nestala, nebo aspoň kdybych já v ní nebyl zúčastněn. Uvidíš, že nám přinese neštěstí, Danglarsi!"

„Má-li to přinésti někomu neštěstí, je to pravý vinník, a pravým vinníkem je Fernand a ne my. Jaké neštěstí, prosím tě, by nás mělo potkati? Potřebujeme se jen tiše chovati, ani o tom nehlesnouti, a bouře přejde, aniž by hrom udeřil."

„Amen!“ dodal Caderousse, kyna Danglarsovi na rozloučenou a míře k Meilhanským Alejím, stále potřásaje hlavou a hovoře sám k sobě, jak to mají ve zvyku lidé, zabraní v hluboké myšlenky.

„Dobrá!“ řekl si Danglars. „Věci se obrací, jak jsem to předvídal: jsem prozatímním kapitánem a dovede-li ten pitomec Caderousse mlčeti, kapitánem skutečným. Zbývá tedy jen případ, že by spravedlnost propustila Dantese. Oh,“ dodal s úsměvem, „ale spravedlnost je spravedlnost a mohu se na ni spolehnouti.“

Na to skočil do bárky a rozkázal veslaři, aby zavezl jej na palubu Faraonu, kde výpravce, jak se pamatujeme, určil si s ním schůzku.

VI.
NÁMĚSTEK STÁTNÍHO NÁVLADNÍHO

V ulici du Grand-Cours, proti kašně Medus, ve starém domě aristokratické architektury, jaké stavěl Puget, konala se téhož dne a v tutéž hodinu také zásnubní hostina.

Avšak účastníci této druhé scény nepocházeli z lidu, nebyli to námořníci a vojáci, nýbrž náleželi přední marseillské společnosti. Byli to bývalí úředníci, kteří zřekli se svých úřadů za vlády usurpátorovy, staří důstojníci, kteří, opustivše naše pluky, přešli k armádě prince z Condé, mladí mužové, vychovaní svou rodinou – ještě nedosti uklidněnou vzhledem k jejich osudu, přes čtyři či pět zaplacených náhradníků ve vojsku – vychovaní v nenávisti k onomu muži, z něhož pět let vyhnanství mělo učiniti mučedníka a patnáct let restaurace boha.

Hosté seděli u stolu a rozmluva byla v proudu, rozmluva, planoucí všemi vášněmi, na jihu tím hroznějšími, prudšími a zuřivějšími, že zášť náboženská pomáhá od pěti set let zášti politické.

Císař, král ostrova Elby, panující nad národem, čítajícím pět až šest tisíc duší, když byl předtím vládl nad částí světa a slyšel od sto dvaceti milionů poddaných

volati desíti různými jazyky: Ať žije Napoleon! byl zde pokládán za muže pro Francii i trůn navždy ztraceného. Úředníci prozrazovali jeho hrubé politické omyly, důstojníci mluvili o Moskvě a Lipsku, ženy o rozvodu s Josefinou. Tomuto royalistickému světu, radujícímu se a triumfujícímu ne nad pádem člověka, ale nad zničením principu, zdálo se, že probouzí se z trapného snu a že nový život mu začíná.

Povstal stařec, vyznamenaný křížem svatého Ludvíka, a vyzval hosty, aby připili na zdraví krále Ludvíka XVIII., byl to markýz de Saint-Méran.

Tento přípitek, připomínající hartwelského vystěhovalce i mírumilovného krále Francie, vzbudil velmi hlučný ohlas, poháry se zvedly po anglickém způsobu, ženy odepjaly své kytice a posely jimi stůl. Bylo to nadšení téměř poetické.

„Býti zde," pravila markýza de Saint-Méran, žena suchého oka, tenkých rtů, aristokratického chování a přes svých padesát let ještě elegantní, „zajisté by uznali všichni ti revolucionáři, kteří nás vyhnali a které my klidně nechali jsme kouti pikle v našich starých zámcích, jež za hrůzovlády koupili za kus chleba: uznali by, že skutečná oddanost byla na naší straně, ježto my připjali jsme se k hroutící se monarchii, kdežto oni naopak pozdravovali vycházející slunce a bohatli, zatím co my přicházeli jsme o všecko jmění, uznali by, že náš král byl nám skutečně Ludvíkem Milovaným, kdežto jejich usurpátor byl vždycky jen Napoleonem zlořečeným. Není-li pravda, Villeforte?"

„Pravila jste, paní markýzo?… Promiňte, nezúčastnil jsem se hovoru."

„Ach, nechte děti, markýzo," prohodil stařec, pronesší přípitek, „děti se chtějí vzíti a mají si samozřejmě jiného co povídati než o politice."

„Prosím vás za odpuštění, matko," pravila mladá krásná dívka plavých vlasů a sametových očí, vlhkého perleťového lesku. „Vracím vám pana de Villefort, kterého jsem se na okamžik zmocnila. Pane de Villefort, moje matka s vámi mluví."

„Jsem ochoten odpovědíti, chce-li paní markýza laskavě opakovati otázku, již jsem špatně slyšel," pravil pan de Villefort.

„Je vám odpuštěno, Renato," odvětila markýza s něžným úsměvem, o němž nikdo by se nebyl nadál, že může vykvésti na té suché tváři. Ale srdce ženino je

stvořeno tak, že, byť bylo sebe vyprahlejší předsudky a etiketními požadavky, přece uzavírá v sobě plodný, smavý koutek: je to ten, jejž Bůh zasvětil mateřské lásce. „Je vám odpuštěno… A nyní, pravila jsem, Villefort, že bonapartisté neměli ani našeho přesvědčení, ani našeho nadšení, ani naší oddanosti."

„Ale, madame, měli aspoň něco jiného, co to všecko nahradí, totiž fanatism. Napoleon je Mahomedem Západu. Je všem těm nízkým, ale svrchovaně ctižádostivým lidem nejen zákonodárcem a mistrem, ale i typem, typem rovnosti."

„Rovnosti!" zvolala markýza. „Napoleon typem rovnosti! A co učiníte potom s panem de Robespierre? Zdá se mi, že mu odnímáte jeho místo a dáváte je Korsikánu. A řekla bych přece, že je dosti na jedné usurpaci."

„Ne, madame," odvětil Villefort, „ponechávám každému jeho piedestal: Robespierrovi na náměstí Ludvíka XV. jeho popraviště, Napoleonovi na náměstí Vendómském jeho sloup. Jenže jeden usiloval o rovnost, která snižuje, druhý o rovnost, která povznáší: jeden srážel krále na úroveň guillotiny, druhý povznesl lid na úroveň trůnu. To neznamená," dodal Villefort se smíchem, „že oba nebyli by hanebnými revolucionáři a že 9. thermidor a 4. duben 1814 nebyly by dvěma šťastnými dny pro Francii, hodnými býti stejně slaveny přáteli pořádku a monarchie. Tím se vysvětluje, že Napoleon, ač poražen a navždy, jak doufám, neschopen se zvednouti, má své věrné fanatické přívržence. Prosím vás,

markýzo: Cromwell, který byl jen polovinou Napoleona, měl také svoje!“

„Víte, Villeforte, že to, co tu povídáte, čpí na míli revolucí? Ale já vám odpouštím: není možno býti synem girondistovým a nemíti v sobě ani kapku girondistické krve.

Živá červeň přelétla Villefortovým čelem.

„Pravda, můj otec byl girondistou, madame,“ pravil, „ale můj otec nehlasoval pro královu smrt. Můj otec byl vypovězen touže hrůzovládou, která vypověděla vás, a málo chybělo, aby nedonesl svou hlavu na totéž popraviště, jež vidělo padnouti hlavu vašeho otce.“

„Ano,“ přisvědčila markýza, jejíž rysy neprozradily ani nejmenšího pohnutí při této krvavé vzpomínce, „leč oba byli by tam vstoupili z důvodů naprosto opačných, důkazem toho je, že celá moje rodina zůstala oddána vystěhovalým princům, kdežto váš otec spěchal připojit se k nové vládě, takže z občana Noirtiera, girondisty, stal se hrabě Noirtier, senátor.“

„Matko, matko,“ pravila Renata, „víte, že bylo ujednáno, že se již nikdy nebude mluviti o těch zlých vzpomínkách.“

„Madame,“ pravil Villefort, „připojuji se k slečně de Saint-Méran, žádaje vás velmi pokorně o zapomenutí minulosti. Proč vyvolávati důsledky z věcí, vůči kterým sama božská vůle je bezmocná? Bůh může změniti budoucnost, ale minulosti nemůže ani pozměniti. My lidé, nemůžeme-li jí popříti, můžeme aspoň hoditi přes ni závoj. Nuže, já odloučil jsem se nejen od míně-

ní, ale i od jména otcova. Můj otec byl, ba snad ještě je bonapartistou a jmenuje se Noirtier, já jsem royalistou a jmenuji se de Villefort. Nechte dojíti v starém kmeni zbytek revoluční šťávy a patřte, madame, pouze na výhonek, který uchyluje se od toho kmene, nemoha, ba ani nechte odloučiti se nadobro."

„Bravo, Villeforte," zvolal markýz, „bravo, dobře jste odpověděl! I já kázal jsem markýze vždycky o zapomenutí minulosti, aniž jsem toho od ní mohl dosíci, doufám, že vy budete šťastnější."

„Ano, dobře," svolovala markýza, „zapomeňme na minulost, nepřeji si nic více, a je to tedy ujednáno. Nechť však aspoň Villefort je pro budoucnost neústupný.

Nezapomeňte, Villeforte, že jsme se za vás zaručili Jeho Veličenstvu, že i Jeho Veličenstvo následkem našeho doporučení laskavě zapomnělo, jako já zapomínám," (podala mu ruku) „následkem vaší prosby. Leč padne-li vám do rukou nějaký spiklenec, pamatujte, že na vás se tím víc hledí, že je znám váš původ z rodiny, která mohla by býti ve stycích se spiklenci."

„Bohužel, madame," pravil Villefort, „mé povolání a zvláště nynější doba ukládají mi přísnost. Budu takovým. Hájil jsem již několik politických žalob a dokázal jsem to. Na neštěstí nejsme ještě u konce."

„Myslíte?" tázala se markýza.

„Obávám se toho. Napoleon na ostrově Elbě je velmi blízko Francie. To, že je takřka na dohled od našeho pobřeží, udržuje naději jeho přívrženců. Marseille je plna důstojníků s polovičním platem, kteří denně pod

malichernými záminkami vyhledávají hádky s royalisty, odtud vznikají souboje mezi lidmi vyšších tříd, odtud vraždy mezi lidem.“

„Ano," pravil hrabě de Salvieux, starý přítel pana de Saint-Méran a komoří pana hraběte d'Artois, „ano, ale víte, že svatá aliance ho převeze."

„Ano, jednalo se o tom za našeho odjezdu z Paříže," přisvědčil pan de Saint–Méran. „A kam ho pošle?"

„Na Svatou Helenu."

„Na Svatou Helenu? Co to je?" tázala se markýza. „Ostrov, ležící dva tisíce mil odtud, za rovníkem," odvětil hrabě.

„Výborně! Bylo to, jak praví Villefort, šílenství, nechati takového člověka mezi Korsikou, kde se narodil, Neapolí, kde panuje ještě jeho švakr, a proti Itálii, z které chtěl učiniti království pro svého syna."

„Na neštěstí," pravil Villefort, „jsou zde smlouvy z r. 1814 a bez porušení těch smluv nelze se Napoleona dotknouti."

„Nuže, poruší se tedy!" prohodil pan de Salvieux. „Bral on to tak přísně, když šlo o zastřelení nešťastného vévody Enghienského?"

„Ano," pravila markýza, „je to ujednáno: svatá aliance zbaví Evropu Napoleona a Villefort zbaví Marseille jeho přívrženců. Král buďto panuje, nebo nepanuje, panuje-li, má býti jeho vláda silná a jeho úředníci neúprosní. Takovým způsobem předejde se zlu."

„Bohužel, madame," pravil Villefort s úsměvem, „náměstek státního návladního přijde vždycky, když už je zlo vykonáno."

„Nuže, je tedy na něm napraviti je."

„Mohl bych vám také říci, madame, že my zla nenapravujeme, nýbrž že je mstíme, to je vše."

„Oh, pane de Villefort," pravila mladá hezká dívka, dcera hraběte de Salvieux a přítelkyně slečny de Saint--Méran, „hleďte míti nějaký krásný proces, pokud jsme v Marseilli. Neviděla jsem ještě poroty a je prý to velice zajímavé."

„Vskutku, velice zajímavé, slečno," pravil náměstek, „neboť místo umělé tragedie je to skutečné drama, místo hraných bolestí bolesti pravdivé. Ten muž, kterého tam vidíte, místo aby vrátil se domů, když spadne opona, místo aby v rodině povečeřel a klidně ulehl, aby zítra znovu hrál – vejde do vězení, kde najde kata. Vidíte tedy, že pro nervosní osoby, hledající rozčilení, není lepšího divadla nad toto. Buďte klidná, slečno, naskytne-li se příležitost, opatřím vám je."

„My se chvějeme… a on se směje!" pravila Renata, blednouc.

„Co chcete… je to souboj… Vymohl jsem již pětkrát či šestkrát trest smrti politickým i jiným odsouzencům… Nuže, kdo ví, kolik dýk brousí se potají v tuto chvíli, nebo kolik je jich na mne již namířeno."

„Oh, můj Bože," pravila Renata, zasmušujíc se stále víc, „mluvíte vážně, pane de Villefort?"

„Co nejvážněji, slečno," odtušil mladý úředník s úsměvem na rtech. „A těmi krásnými procesy, jichž přeje si slečna, aby upokojila svou zvědavost, a jichž přeji si já, abych upokojil svou ctižádost, situace se jen ztíží. Myslíte, že všichni ti Napoleonovi vojáci, zvyklí

jíti slepě na nepřítele, rozmýšleli se, než vystřelili, nebo než hnali útokem s nasazenými bodáky? Nuže, budou se více rozmýšleti zabíti člověka, kterého pokládají za svého osobního nepřítele, než se rozmýšleli zabíti Rusa, Rakušana nebo Uhra, kterého nikdy neviděli? Ostatně vidíte, je toho třeba, bez toho naše povolání nemělo by omluvy. Já sám, když vidím vyšlehnouti z oka obžalovaného jasný blesk vzteku, cítím se plným odvahy, rozohním se: není to pak již proces, je to boj. Zápasím s ním, on odráží rány, já zdvojnásobím úsilí, a boj se skončí jako každý boj vítězstvím nebo porážkou. To znamená vésti při! Nebezpečí činí výmluvným. Obžalovaný, který by se na mne po mé řeči usmíval, vzbudil by ve mně obavu, že jsem mluvil špatně, že to, co jsem řekl, je mdlé, nedostatečné, bez síly. Představte si tedy pocit hrdosti, jaký doznává státní návladní, přesvědčený o vině obžalovaného, když vidí, jak vinník bledne a sklání se pod tíží jeho důkazů a pod blesky jeho výmluvnosti! Ta hlava se chýlí, spadne."

Renata lehce vykřikla.

„Tak se má mluviti," pravil jeden z hostí.

„Hle muž, jakého je třeba za nynějších časů!" pravil jiný.

„Byl jste také skvělý, můj drahý Villeforte, ve svém posledním případě," pronesl třetí host. „Víte, ten muž, co zabil svého otce, nuže, vy jste ho doslova zabil, dříve než se ho kat dotkl."

„Oh, co se týče otcovrahů," pravila Renata, „na těch mi málo záleží, pro takové lidi není dosti velikého trestu. Ale ubozí političtí provinilci!…"

„Ale to je ještě horší, Renato, neboť král je otcem národa, a chtíti svrhnouti nebo zavražditi krále je chtíti zavražditi otce třiceti dvou milionů lidí."

„Oh, to je jedno," odvětila Renata, „pane de Villefort, slibujete mi, že budete shovívavým k těm, které vám doporučím?"

„Buďte bez starosti," pravil Villefort s nejroztomilejším úsměvem. „Budeme připravovati spolu mé obžalovací řeči."

„Má drahá," pravila markýza, „starejte se o své kolibříky, psíčky a o své šaty a ponechte svému muži jeho zaměstnání. Dnes zbraně odpočívají a talár je ve vážnosti. Velice hluboké latinské přísloví o tom něco praví."

„Cedant arma togae," pravil Villefort s úklonou.

„Já jsem se neodvážila mluviti latinsky," odvětila markýza.

„Myslím, že by mi bylo milejší, kdybyste byl lékařem," pravila opět Renata, „anděl zhouby přes to, že je anděl, vzbuzoval ve mně vždycky velikou hrůzu."

„Dobrá Renato!" zašeptal Villefort, objímaje dívku láskyplným pohledem.

„Dcero," pravil markýz, „pan de Villefort bude morálním a politickým lékařem této provincie, věřte mi, je to velmi krásná úloha."

„A dobrý prostředek, jak uvésti v zapomenutí tu, již hrál jeho otec," dodala nenapravitelná markýza.

„Madame," odvětil Villefort se smutným úsměvem, „měl jsem již čest vám říci, že můj otec odřekl se – aspoň tak doufám – omylů své minulosti, že stal se horlivým přítelem náboženství a pořádku, lepším royalistou snad než já. Neboť on je royalistou kajícím, kdežto já pouze vášnivým."

Dokončiv tuto zaokrouhlenou větu, Villefort rozhlédl se po hostech, aby posoudil dojem, vyvolaný jeho výřečností, právě tak byl by se díval na obecenstvo po podobné větě v zasedací síni,

„Nuže, můj drahý Villeforte," chopil se slova hrabě de Salvieux, „právě totéž odpověděl jsem předevčírem v Tuileriích ministrovi královského domu, když mne žádal, abych mu poněkud vysvětlil ten podivný svazek mezi synem girondistovým a dcerou důstojníka z armády prince de Condé. A ministr tomu velmi dobře porozuměl. Tento systém slučování je systémem Ludvíka XVIII. Král také, aniž jsme měli o tom tušení, vyslechl naši rozmluvu a přerušil nás, řka: „Villefort," – všimněte si, že král nepronesl jména Noirtier a naopak dal důraz na jméno Villefort – „Villefort," pravil tedy král, „dojde daleko, je to rozumný mladý muž a mám rád takové lidi. Viděl jsem s potěšením, že markýz a markýza de Saint-Méran zvolili si ho za zetě, a byl bych jim k lomu sňatku radil, kdyby sami nebyli přišli žádati mne za svolení k jeho uzavření."

„To řekl král, hrabě?" zvolal Villefort, pln radosti.

„Opakuji vám jeho vlastní slova, a chce-li markýz býti upřímným, dozná, že, co vám v tuto chvíli sděluji,

shoduje se dokonale s tím, co král řekl jemu samotnému, když s ním mluvil před šesti měsíci o zamýšleném sňatku mezi jeho dcerou a vámi."

„Je to pravda," přisvědčil markýz.

„Oh, jsem mu povinován tedy vším, tomu dobrému panovníku! Co bych také neučinil, abych mu posloužil!"

„Výborně," zvolala markýza, „tak vás ráda vidím! Kdyby teď přišel nějaký spiklenec, bude vítán."

„A já, matko," pravila Renata, „prosím Boha, aby vás nevyslyšel a aby seslal panu de Villefort jen malé zloděje, slabé bankrotáře a bojácné šejdíře. Tak aspoň budu klidně spáti."

„Je to totéž," odvětil se smíchem Villefort, „jako byste lékaři přála jen samé migrény, osýpky a vosí píchnutí: samé věci, které ohrožují jen pokožku. Chcete-li mne viděti státním návladním, přejte mi naopak hrozné nemoci, jichž vyléčení zjednává lékaři slávu."

V tom okamžiku, jako by náhoda byla čekala jen na pronesení Villefortova přání, aby to přání mohlo býti splněno, vstoupil komorník a pošeptal mu několik slov. Villefort, omluviv se, opustil stůl a vrátil se za několik okamžiků s tváří otevřenou a usmívajícími se rty.

Renata pohlédla na něho s láskou, neboť byl to skutečně elegantní a krásný mladý muž modrých očí, nelesklé pleti a černých licousů, vroubících tvář. Celá duše mladé dívky zdála se také viseti na jeho rtech, čekajíc, jak vysvětlí příčinu své okamžité nepřítomnosti.

„Nuže," pravil Villefort, „přála jste si právě, slečno, míti za muže lékaře, já mám se žáky Aeskulapovými"

(r. 1815 se tak ještě mluvilo) „aspoň tu podobnost, že přítomná chvíle nikdy nenáleží mně a že jsem právě odvolán i od vašeho boku, od slavnosti svého zasnoubení."

„A z jakého důvodu vás obtěžují, pane?" tázala se krásná dívka s lehkým neklidem.

„Bohužel, k vůli nemocnému, který, lze-li věřiti tomu, co mi bylo řečeno, je prý v nejvyšším nebezpečí: je to tentokráte vážný případ, nemoc nemá daleko k popravišti."

„Oh, můj Bože!" zvolala Renata, zblednuvši.

„Vskutku?" pravila společnost jednohlasně.

„Zdá se, že bylo prostě odhaleno malé bonapartistické spiknutí."

„Je to možno?" divila se markýza.

„Zde je udání."

A Villefort četl:

„Přítel trůnu a náboženství oznamuje panu státnímu návladnímu, že jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na lodi Farao, přijevši dnes ráno ze Smyrny a zastaviv se cestou v Neapoli a v Porto–Ferrajo, obdržel od Murata dopis pro uchvatitele a od uchvatitele dopis pro bonapartistický výbor v Paříži.

Důkaz jeho zločinu podá jeho zatčení, neboť ten dopis najde se buď u něho, nebo u jeho otce, nebo v jeho kabině na Faraonu ."

„Ale tento dopis," namítla Renata, „který je ostatně pouhým anonymním dopisem, je adresován panu státnímu návladnímu a ne vám."

„Ano, ale státní návladní není přítomen, v jeho nepřítomnosti bylo psaní doručeno sekretáři, jemuž bylo nařízeno otevříti dopisy. Otevřel je tedy a poslal pro mne, ježto mne nenašel, dal rozkaz k zatčení."

„Vinník je tedy zatčen," pravila markýza.

„Totiž obžalovaný," poznamenala Renata.

„Ano, madame," přisvědčil Villefort, „a jak jsem právě měl čest říci slečně Renatě, najde-li se dopis, o který jde, nemocný je vážně nemocen."

„A kde je ten nešťastný?" tázala se Renata.

„V mém bytě."

„Jděte, příteli," pravil markýz, „nezanedbávejte k vůli nám svých povinností, když služba královská čeká vás jinde, jděte tedy tam, kde očekává vás služba královská."

„Ó, pane de Villefort," pravila Renata, spínajíc ruce, „buďte shovívavý, je to v den našeho zasnoubení!"

Villefort obešel stůl a přistoupiv k dívčině židli, o jejíž lenoch se opřel, pravil:

„Abych vás ušetřil neklidu, učiním vše, co budu moci, drahá Renato. Ale je-li udání správné, je-li žaloba pravdivá, bude nutno zkositi tu škodlivou bonapartistickou bylinu."

Renata zachvěla se při slově zkositi, neboť bylina, o niž šlo, měla hlavu.

„Eh," prohodila markýza, „neposlouchejte tu holčičku, Villeforte, však ona se do toho vpraví."

A markýza podala Villefortovi suchou ruku, kterou mladý muž políbil, hledě při tom na Renato a říkaje jí očima:

„Vaši ruku líbám, nebo aspoň chtěl bych líbati v této chvíli."

„Špatné znamení!" zašeptala Renata.

„Skutečně, slečno," pravila markýza, „jste k zoufání dětinská: ráda bych věděla, co osud státu může míti společného s vašimi sentimentálními výmysly a citlivůstkářstvím."

„Ó, matko!" zašeptala Renata.

„Oroduji za špatnou royalistku," pravil de Villefort, „a slibuji vám, paní markýzo, že svůj úřad náměstka státního návladního budu konati svědomitě, to jest, že budu strašlivě přísný."

Současně však, co úředník mluvil takto k markýze, snoubenec vyslal kradmý pohled snoubence a pohled ten pravil:

„Buďte klidná, Renato, pro vaši lásku budu shovívavým."

Renata na ten pohled odpověděla svým nejsladším úsměvem a Villefort odešel s rájem v srdci.

VII.
VÝSLECH

Sotva vyšel Villefort z jídelny, odložil veselou masku a vzal na se vážný výraz muže, povolaného k důležitému úkolu, rozhodovati o životě bližního. Leč přese všecku pohyblivost jeho tváře, pohyblivost, kterou náměstek nejednou studoval před zrcadlem, jak to má dělati obratný herec, tentokrát podařilo se mu jen s námahou stáhnouti čelo a zachmuřiti rysy. A skutečně, až na vzpomínku na politickou dráhu otcovu, jež mohla, neodvrátí-li se od ní nadobro, zhatiti jeho budoucnost, Gérard de Villefort byl v tomto okamžiku tak šťasten, jak je to člověku možno. Již sám bohat, zaujímal v dvaceti sedmi letech vysoké úřednické místo při soudu, ženil se s mladou krásnou dívkou, již miloval, ale rozumně, jak má milovati náměstek státního návladního, a která, kromě své krásy, jež byla značná, náležela k jedné z rodin, těšících se v té době nejvyšší přízni dvora. Kromě otcova a matčina vlivu, kteří, nemajíce jiných dětí, mohli ho použíti výhradně ve prospěch svého zetě, slečna de Saint-Méran, jeho snoubenka, přinášela mu i padesát tisíc tolarů věnem, které, počítá-li se i s vyhlídkami na dědictví (hrozné slovo, vynalezené zprostředkovateli sňatků), mohlo jednoho dne vzrůsti na půl milionu.

Spojení všech těchto součástek tvořilo tedy pro Villeforta celek tak oslňující blaženosti, že se mu zdálo, že

vidí skvrny na slunci, když byl dlouho pohlížel duševním zrakem na svůj vnitřní život.

U dveří našel policejního komisaře, jenž na něho čekal. Pohled na černého muže strhl jej rázem s výše sedmého nebe na prosaickou zemi, po níž chodíme, upravil tvář, jak jsme pravili, a přistoupiv k policejnímu úředníku, pravil:

„Zde jsem, pane, četl jsem ten dopis, dobře jste učinil, že jste toho muže zatkl. Sdělte mi nyní dopodrobna vše, co jste zjistil o něm a o spiknutí."

„O spiknutí nevíme ještě ničeho, pane, všecky u něho nalezené papíry byly svázány do balíčku, zapečetěny a položeny na váš stůl. Co se týče obžalovaného, je to, jak jste sám viděl v udávacím listě, jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na trojstěžníku Farao, jenž dováží bavlnu z Alexandrie a Smyrny a náleží firmě Morrel a syn v Marseilli."

„Sloužil u válečného loďstva dříve, než přešel k loďstvu obchodnímu?"

„Oh ne, pane, je to zcela mladý muž."

„Kolik je mu let."

„Devatenáct, nejvýš dvacet."

Villefort bera se Hlavní třídou, přišel na roh ulice des Conseils a v tom okamžiku přikročil k němu muž, jenž zdál se na něho čekati: byl to pan Morrel.

„Ach, pane de Villefort!" zvolal dobrý muž, spatřiv náměstka. „Jsem šťasten, že vás potkávám. Pomyslete si: právě byl spáchán nejpodivnější, nejneslýchanější omyl: vrchní kormidelník mé lodi, Edmond Dantes, byl zatčen!"

„Vím o tom, pane," odvětil Villefort, „a chci ho právě vyslechnouti."

„Oh, pane!" pokračoval pan Morrel, unesen svým přátelstvím k jinochovi. „Vy neznáte obviněného, jako ho znám já: představte si nejmírnějšího, nejpoctivějšího člověka, ba řekl bych i člověka, který vyzná se v svém povolání z celého obchodního loďstva nejlépe. Oh, pane de Villefort, doporučuji vám jej co nejupřímněji, z celého svého srdce!"

Villefort, jak jsme se již mohli přesvědčiti, náležel šlechtické části města, Morrel pak lidové, první byl ultraroyalistou, druhý byl podezřelý z tajného bonapartismu. Villefort pohlédl pohrdavě na Morrela a odpověděl mu chladně:

„Víte, pane, že je možno býti mírným v soukromém životě, poctivým v obchodních stycích, zkušeným ve svém povolání a nebýti proto menším provinilcem se stanoviska politického, víte to, pane, není-li pravda?"

A úředník položil důraz na tato poslední slova, jako by je obracel proti samému výpravci, zatím co jeho zkoumavý pohled snažil se proniknouti až na dno srdce tohoto člověka, jenž odvážil se zakročiti ve prospěch jiného, moha věděti, že sám potřebuje shovívavosti.

Morrel se zarděl, neboť cítil, že jeho svědomí není dosti čisto vzhledem k politickým názorům. Kromě toho Dantesovo důvěrné sdělení o setkání s maršálem, a o několika slovech, jež pronesl k němu císař, poněkud ho znepokojilo. Přece však dodal tónem nejhlubšího zájmu:

„Prosím vás snažně, pane de Villefort, buďte spravedliv, jak máte býti, dobrý, jak jste vždy, a vraťte nám brzy toho ubohého Dantese!"

Vraťte nám znělo revolucionářsky sluchu náměstka státního návladního.

„Nu, nu," pravil sám k sobě, „vraťte nám… Byl by snad ten Dantes členem nějakého karbonářského spolku, že jeho ochránce používá, nemysle na to, společné

formule? Zatkli ho v krčmě, jak mi, tuším, řekl komisař, v četné společnosti, dodal, byla to asi nějaká lóže."

Nahlas pak odvětil:

„Pane, můžete býti úplně kliden, nedovolával jste se marně mé spravedlnosti, je-li zatčený nevinen. Je-li však naopak vinen, pane, žijeme ve zlých dobách, kdy beztrestnost byla by osudným příkladem: byl bych tedy nucen konati svou povinnost."

Načež, došed ke dveřím svého domu, spojeného s justičním palácem, vstoupil do něho majestátně, pozdraviv s ledovou zdvořilostí nešťastného výpravce lodí, který zůstal jako zkamenělý na místě, kde opustil ho Villefort.

Předpokoj byl pln četníků a policejních agentů, uprostřed nich stál, bedlivě střežen a bodán záštiplnými pohledy, nehnutě a klidně vězeň.

Villefort prošel předpokojem, vrhl kosý pohled na Dantese a přijav od agenta balíček listin, zmizel, řka:

„Přiveďte vězně."

Ačkoli byl to jen letmý pohled, postačil přece Villefortovi, aby si učinil představu o muži, kterého měl vyslýchati: poznal inteligenci v tom širokém a otevřeném čele, odvahu v pevném oku a staženém obočí a upřímnost v silných, pootevřených rtech, odhalujících dvě řady zubů bílých jako ze sloní kosti.

První dojem byl Dantesovi příznivý. Villefort však slyšel tak často opakovati jako hlubokou politickou moudrost, že je nutno míti se na pozoru před prvním

hnutím – vzhledem k tomu, že bývá dobré – že spojil zásadu s dojmem, aniž si uvědomil různost obou slov.

Potlačil tedy své dobré instinkty, které chtěly se zmocniti jeho srdce, aby odtamtud hnaly útokem na jeho ducha, vzal na sebe před zrcadlem výraz velikých dnů a usedl, zachmuřený a hrozivý, ke stolu.

Za okamžik po něm vešel Dantes.

Mladý muž byl stále bledý, ale klidný a usmívavý. Pozdravil svého soudce s nenucenou zdvořilostí, pak ohlédl se po sedadle, jako by byl v saloně výpravce Morrela.

Tu teprve setkal se s Villefortovým ztemnělým pohledem, jenž je vlastní soudním úředníkům, kteří nechtějí dáti číst ve svých myšlenkách a činí si z oka neprůhledné sklo. – Pohled ten ho poučil, že stojí před spravedlností, tváří chmurného výrazu.

„Kdo jste a jak se jmenujete?" tázal se Villefort, listuje v poznámkách, které odevzdal mu agent při příchodu a které během hodiny vzrostly v silný svazek, tak rychle připíná se mrzké vyzvědačství k tomu nešťastníku, jenž zve se obviněný.

„Jmenuji se Edmond Dantes, pane," odpověděl mladý muž klidným a jasným hlasem, „jsem vrchním kormidelníkem na lodi Faraonu, která patří pánům Morrelu a synovi."

„Váš věk?" pokračoval Villefort.

„Devatenáct let," odvětil Dantes.

„Co jste dělal ve chvíli, kdy jste byl zatčen?"

„Byl jsem přítomen slavnosti svého vlastního zasnoubení, pane," pravil Dantes hlasem lehce pohnu-

tým, tak bolestný byl rozdíl mezi oněmi radostnými okamžiky a těmito truchlivými formalitami, tak jasně vystupovala zářivá tvář Mercedina v celém svém světle vedle zachmuřeného obličeje pana de Villefort.

„Byl jste přítomen slavnosti svého zasnoubení?“ opakoval náměstek, mimovolně se zachvěv.

„Ano, pane, hodlám se právě oženiti s dívkou, kterou miluji už tři roky.“

Villefort přes svou obvyklou chladnost byl dotčen tou shodou okolností a pohnutý hlas Dantesův, jenž překvapen byl uprostřed svého štěstí, probudil sympatický záchvěv na dně jeho duše: i on se ženil, i on byl šťasten a přišli vyrušiti jej z jeho štěstí, aby šel pomáhati zničit radost muže, který, jako on, dosahoval již štěstí.

„Toto filosofické sblížení,“ myslil si, „vzbudí při mém návratu veliký dojem v saloně pana de Saint-Méran.“ A již předem, zatím co Dantes čekal na nové otázky, připravoval si v duchu protikladná slova, pomocí kterých řečníci konstruují své potlesku žádostivé věty, jež často vzbuzují zdání skutečné výmluvnosti.

Když jeho malý vnitřní speech byl připraven, Villefort se usmál při myšlence na effekt, jaký vyvolá, a vrátiv se k Dantesovi, pravil:

„Pokračujte, pane.“

„V čem mám pokračovati?“

„V odhalování pravdy před spravedlností.“

„Nechť mi spravedlnost řekne, o jaké pravdě chce býti poučena, a já jí povím vše, co vím, upozorňuji ji však,“ dodal a sám se nyní usmál, „že toho mnoho nevím.“

„Sloužil jste pod usurpátorem?“

„Měl jsem býti přidělen k válečnému loďstvu, když padl.“

„Vaše politické přesvědčení je prý přemrštěné,“ pravil Villefort, jemuž nebylo o tom řečeno ani slova, jenž však se nerozpakoval položiti otázku stejným způsobem, jako se vyslovuje obžaloba.

„Mé politické přesvědčení, pane? Bohužel, je skoro hanba, přiznati se k tomu, ale já nikdy neměl politického přesvědčení: je mi sotva devatenáct let, jak jsem měl čest vám říci, nevím ničeho, nejsem určen k žádné úloze. To málo, čím jsem a čím budu, dostane-li se mi místa, po kterém toužím, za to budu zavázán panu Morrelovi. Všecko moje přesvědčení, nepravím politické, ale soukromé, omezuje se na tyto tři city: miluji svého otce, ctím pana Morrela a zbožňuji Mercedes. To je, pane, vše, co mohu spravedlnosti sděliti, vidíte, že je to pro ni velmi málo zajímavé.“

Když Dantes mluvil, Villefort pohlížel mu do tváře, tak mírné a tak otevřené zároveň, a cítil, jak vracejí se mu v paměť slova Renatina, která, aniž obžalovaného znala, žádala ho o shovívavost. Náměstek, již zvyklý zločinům i zločincům, viděl, že každé Dantesovo slovo je důkazem jeho nevinnosti. Skutečně, tento mladý muž, mohlo by se téměř říci tento chlapec, prostý, přirozený, výmluvný onou srdečnou výmluvností, jež se nikdy nenajde, když se hledá, plný lásky ke všem, protože byl šťasten a protože štěstí činí dobrými i zlé, zahrnoval i svého soudce sladkým citem, jímž srdce

mu překypovalo. Edmond měl v pohledu, v hlase, pohybech jen laskavost a dobrotu k tomu, který ho vyslýchal, přes to, že Villefort byl k němu přísný a příkrý.

„Věru," pravil si Villefort, „to je roztomilý hoch a doufám, že nebude mne státi mnoho námahy zavděčiti se Renatě a vyhověti prvnímu jejímu doporučení: tím získám upřímný stisk ruky přede všemi a rozkošný polibek v ústraní."

Při této sladké vyhlídce Villefortova tvář se rozzářila. Když pak jeho zrak obrátil se s představy k Dantesovi, jenž sledoval každé hnutí jeho výrazu, usmíval se sám jako jeho myšlenka.

„Pane," pravil Villefort, „jste si vědom nějakých nepřátel?"

„Svých nepřátel?" odvětil Dantes. „Znamenám na štěstí příliš málo, aby moje postavení mi je zjednalo. Co se týče mé povahy, snad poněkud prudké, vždycky jsem se snažil mírniti se vůči svým podřízeným. Mám pod sebou asi deset či dvanáct námořníků: vyslechněte je, pane, a oni vám řeknou, že mě milují a ctí ne jako otce, k tomu jsem příliš mlád, ale jako staršího bratra."

„Ale nemáte-li nepřátel, máte snad závistníky: máte se státi kapitánem v devatenácti letech, což je ve vašem povolání vysokou hodností, máte pojmouti za choť hezkou ženu, která vás miluje, což je vzácným štěstím ve všech stavech na světě, tyto dva důkazy přízně osudu mohly vám vzbuditi dosti závisti."

„Ano, máte pravdu. Znáte zajisté lidi líp než já a je to možno. Ale kdyby ti závistníci měli býti mezi mými

přáteli, přiznávám se vám, že by mi bylo milejší neznati je, abych je nemusil nenáviděti."

„Chybujete, pane. Musíme vždy co nejjasněji kolem sebe viděti. A zdáte se mi opravdu tak řádným mladým mužem, že chci se k vůli vám uchýliti od obvyklých justičních pravidel a pomoci vám k světlu, sděluje s vámi udání, které vás ke mně přivádí, zde je obviňující dopis. Poznáváte písmo?"

Villefort vyňal dopis z kapsy a podal jej Dantesovi. Dantes naň pohlédl a přečetl jej. Mrak objevil se mu na čele, a on pravil:

„Ne, pane, neznám toho písma, je změněno a přece dosti nenucené. Rozhodně je psala obratná ruka. Jsem velmi šťasten," dodal, pohlížeje vděčně na Villeforta, „že setkal jsem se s mužem, jako jste vy, neboť můj závistník je opravdovým nepřítelem."

A podle blesku, jenž vyšlehl při těchto slovech z oka mladého muže, Villefort mohl poznati, co prudké energie skryto je pod tímto mírným zevnějškem.

„A nyní hleďte, pane," pravil náměstek, „odpovězte mi upřímně, pane, ne jako obžalovaný svému soudci, ale jako muž v nepříznivém postavení odpovídá jinému muži, který se o něho zajímá: co je na tomto anonymním udání pravdy?"

A Villefort s odporem odhodil na stůl list, jejž mu Dantes právě vrátil.

„Všecko a nic, pane, a zde je čistá pravda, na mou námořnickou čest, na mou lásku k Mercedes a na život mého otce."

„Mluvte, pane," pravil Villefort.

A sám k sobě tiše dodal:

„Kdyby mne Renata viděla, doufám, že by byla se mnou spokojena a že by mne již nenazývala stínačem hlav!"

„Nuže, když jsme opustili Neapol, kapitán Leclere onemocněl zánětem mozku. Ježto jsme neměli na lodi lékaře a on tak spěchal k ostrovu Elbě, že nechtěl přistáti na žádném bodě pobřeží, jeho nemoc se tak zhor-

šila, že ke konci třetího dne, cítě se blízek smrti, zavolal mne k sobě.

„Drahý Dantesi," pravil mi, „přisahejte mi na svou čest, že učiníte, co vám řeknu, jde o věc nesmírné důležitosti."

„Přisahám vám to, kapitáne," odpověděl jsem mu.

„Nuže, ježto po mé smrti velení na lodi připadne vám jakožto vrchnímu kormidelníku, ujmete se toho velení, poplujete k ostrovu Elbě, vystoupíte v Porto-Ferrajo, dáte se uvésti k maršálovi a odevzdáte mu tento dopis, snad vám na to bude odevzdán jiný dopis a svěřen nějaký úkol. Ten úkol, jenž měl býti svěřen mně, Dantesi, vykonáte místo mne a všecka zásluha bude náležeti vám."

„Učiním to, kapitáne, ale snad se nedostanu tak snadno, jak myslíte, k maršálovi."

„Pošlete mu tento prsten," pravil kapitán, „ten odstraní všecky nesnáze."

Při těch slovech podal mi prsten.

Byl nejvyšší čas, za dvě hodiny na to upadl v delirium, druhého dne zemřel."

„A co jste pak učinil?"

„Co bylo mou povinností, pane, co by byl učinil každý na mém místě. Prosba umírajícího je vždy svatá, ale u námořníků prosba představeného je rozkazem, který musí být vykonán. Zamířil jsem tedy k ostrovu Elbě, kam dorazil jsem druhého dne, poručil jsem mužstvu setrvati na palubě a sám vystoupil jsem na zemi. Jak jsem předvídal, setkal jsem se s jistými nesnázemi,

chtěje se dáti uvést k maršálovi. Ale poslal jsem mu prsten, jenž měl mi sloužiti za poznávací znamení, a všecky dveře se přede mnou otevřely. Přijal mne, vyptal se mne na poslední okamžiky nešťastného Leclera, a jak kapitán předvídal, odevzdal mi list a uložil mi donésti jej osobně do Paříže. Slíbil jsem mu to, neboť takové bylo poslední přání mého kapitána. Přistál jsem a zařídil všecko na lodi. Pak běžel jsem k své nevěstě, kterou našel jsem krásnější a milostnější, než kdy jindy. Díky panu Morrelovi zmohli jsme všecky církevní obtíže, konečně byl jsem přítomen slavnosti svého zasnoubení, jak jsem vám již řekl, pane, měl jsem se za hodinu oženiti a hodlal jsem odejeti druhého dne do Paříže, když tu na toto udání, kterým zdáte se nyní právě tak opovrhovati jako já, byl jsem zatčen."

„Ano, ano," mumlal Villefort, „to vše zdá se mi pravdivým, a jste-li vinen, pak jedině neopatrností. A i ta neopatrnost je ospravedlněna rozkazy vašeho kapitána. Vydejte mi list, jenž odevzdán vám byl na ostrově Elbě, zavažte se mi čestným slovem, že dostavíte se na první výzvu, a jděte zpět k svým přátelům."

„Jsem tedy volný, pane?" zvolal Dantes, radostí bez sebe.

„Ano, dejte mi jen ten list."

„Leží asi před vámi, pane, neboť byl mi odňat zároveň s mými papíry, poznávám z nich některé v tomto svazku."

„Počkejte," pravil Dantesovi náměstek, bera rukavice a klobouk, „počkejte, komu je adresován?"

„Panu Noirtierovi v ulici Coq-Héron v Paříži."

Kdyby byl blesk udeřil do Villeforta, nebyl by ho zasáhl prudší a neočekávanější ranou, sklesl zpět do křesla, z něhož povstal, natahuje se po svazku listin, nalezených u Dantese, a chvatně jej probrav, vyňal odtamtud osudný dopis, na nějž pohlédl s nevýslovnou hrůzou.

„Pan Noirtier, ulice Coq-Héron, číslo 13," šeptal, bledna stále víc.

„Ano, pane," přisvědčil Dantes s údivem, „znáte ho?"

„Ne," odvětil rychle Villefort, „věrný služebník králův nezná se se spiklenci."

„Jde tedy o spiknutí?" tázal se Dantes, který byl se již domníval, že je volný, a nyní pocítil znovu větší hrůzu než po prvé. „Ať je tomu jakkoli, pane, řekl jsem vám již, že obsah svěřené mi depeše byl mi naprosto neznám."

„Ano," přisvědčil Villefort temným hlasem, „ale znáte jméno toho, jemuž byla určena!"

„Měl-li jsem mu ji sám odevzdati, pane, musil jsem je znáti."

„A neukázal jste ten dopis nikomu?" pravil Villefort, čta a bledna tím více, čím déle četl.

„Nikomu, pane, na mou čest!"

„Nikdo neví, že měl jste u sebe list, pocházející z ostrova Elby a určený panu Noirtierovi?"

„Nikdo, pane, kromě toho, jenž mi jej odevzdal."

„I to je mnoho, příliš mnoho!" zašeptal Villefort.

Tou měrou, jak Villefort dočítal, jeho čelo chmuřilo se stále víc. Jeho bledé rty, chvějící se ruce a planoucí oči vnukaly Dantesovi nejbolestnější předtuchy.

Dočet, Villefort opřel hlavu do dlaní a zůstal tak chvíli zdrcen.

„Oh, můj Bože, co jen se stalo, pane?" tázal se nesměle Dantes.

Villefort neodpověděl. Za několik však okamžiků zvedl bledou a strhanou tvář a četl list po druhé.

„A vy pravíte, že nevíte, co to psaní obsahuje?" tázal se znovu.

„Na mou čest toho nevím, opakuji to, pane," odvětil Dantes. „Ale co je vám, můj Bože! Vám je špatně! Mám někoho zavolati?"

„Ne, pane," pravil Villefort, rychle vstávaje, „nehněte se a ani nehlesněte: já zde mám co poroučeti a ne vy."

„Pane," odvětil Dantes uražen, „chtěl jsem vám přispěti, nic víc!"

„Nepotřebuji ničeho, okamžitá závrať, to je vše. Starejte se o sebe a ne o mne, odpovídejte."

Dantes očekával výslech, jejž toto vyzvání ohlašovalo, ale marně. Villefort klesl opět do křesla, ledovou i rukou přetřel si čelo, zbrocené potem, a jal se po třetí čísti list.

„Oh, ví-li, co obsahuje tento dopis," šeptal si, „zví-li kdy, že Noirtier je otec Villéfortův, jsem ztracen, navždy ztracen!"

A pohlížel občas na Edmonda, jako by mohl pohledem proraziti neviditelnou hradbu, která uzavírá v srdci tajemství, jež ústa brání se zjeviti.

„Oh, nepochybujme již o tom!" zvolal náhle.

„Ale pro jméno Kristovo!" zvolal nešťastný mladý muž. „Pochybujete-li o mně, pane, podezříváte-li mne, vyslýchejte mne, jsem hotov vám odpovídati."

Villefort ovládl se prudkým úsilím, a tónem, jenž chtěl býti jistý, pravil:

„Pane, z vašeho výslechu vyplývají pro vás nejpovážlivější svědectví, není tedy v mé moci propustiti vás, jak jsem s počátku doufal, na svobodu. Dříve než učiním podobné opatření, musím se poraditi s vyšetřujícím soudcem. Prozatím jste viděl, jakým způsobem jsem s vámi jednal."

„Oh, ano, pane," zvolal Dantes, „a děkuji vám, neboť byl jste mi spíše přítelem než soudcem."

„Nuže, pane, ponechám vás ještě nějaký čas ve vazbě – co možno nejkratší, hlavním svědectvím proti vám je tento dopis, a vidíte…"

Villefort přistoupil ke krbu, hodil dopis do ohně a vyčkal, až obrácen byl v popel.

„A vidíte," pokračoval, „zničil jsem jej."

„Oh, pane," zvolal Dantes, „jste víc než spravedlnost, jste dobrota!"

„Ale poslechněte mne," mluvil dále Villefort, „po takovém skutku chápete, že můžete míti ke mně důvěru, není-li pravda?"

„Ó, pane, poroučejte, a splním vaše rozkazy!"

„Ne," pravil Villefort, přistupuje k mladému muži, „ne, nechci vám uděliti rozkazů, nýbrž rady, chápete?"

„Mluvte, budu se jimi říditi jako rozkazy."

„Nechám vás až do večera zde, v paláci spravedlnosti. Snad místo mne bude vás vyslýchati jiný, povězte vše, co jste řekl mně, ale ani slova o tom psaní."

„Slibuji vám to, pane."

Byl to Villefort, jenž zdál se prositi, a obžalovaný uklidňovati soudce.

„Chápete," pravil, vrhaje pohled na popel, který zachoval ještě tvar papíru a poletoval nad plameny, „nyní je ten list zničen, jedině vy a já víme, že existoval, nebude vám předložen: popřete jej tedy, bude-li se vás naň někdo ptáti, popřete jej, a jste zachráněn."

„Popřu, pane, buďte klidný," pravil Dantes.

„Dobře, dobře," prohodil Villefort, vztahuje ruku ke šňůře u zvonku.

Když již chtěl zazvoniti, zarazil se a pravil:

„Byl to jediný dopis, který jste měl?"

„Jediný."

„Přisahejte.“
Dantes vztáhl ruku.
„Přisahám,“ pravil.
Villefort zazvonil,
Policejní komisař vstoupil.

Villefort přistoupil k úředníkovi a promluvil k němu několik tichých slov: komisař odvětil pouhým pokynem hlavy.

„Následujte pána," pravil Villefort Dantesovi.

Dantes se uklonil, vyslal k Villefortovi poslední vděčný pohled a vyšel.

Sotva se dveře za ním zavřely, Villefortovi došly síly a klesl téměř ve mdlobách do křesla.

Po chvíli zašeptal:

„Oh, můj Bože, na čem spočívá život a štěstí!… Kdyby státní návladní byl býval v Marseilli, kdyby vyšetřující soudce byl býval zavolán místo mne, byl jsem ztracen. A ten papír, ten zlořečený papír mne vrhal do propasti. Ah, otče, otče, což budete vždy překážkou mému pozemskému štěstí a já musím věčně zápasiti s vaší minulostí?"

Pak náhle jakoby nečekané světlo osvítilo jeho ducha a rozzářilo jeho tvář, na jeho ještě křečovitě stažených rtech objevil se úsměv, jeho vyjevené oči se zahleděly a zdály se upírati k myšlence.

„Výborně," pravil, „ano, tento dopis, který měl mne zničiti, založí snad mé štěstí. Nuže, Villeforte, k dílu."

A náměstek státního návladního, přesvědčiv se, že obžalovaný není již v předpokoji, odešel rovněž a zamířil rychle k domu své snoubenky.

VIII.
ZÁMEK IF

Jda předpokojem, policejní komisař pokynul dvěma četníkům, z nichž jeden postavil se Dantesovi po pravý bok, druhý po levý. Otevřeli dveře, spojující byt státního návladního s justičním palácem, a kráčeli jistou dobu dlouhou temnou chodbou, v jaké každý se zachvěje, kdokoli jí projde, i když nemá příčiny k chvění.

Právě jako Villefortův byt spojen byl s justičním palácem, tak justiční palác spojen byl s vězením, chmurnou to budovou, přiléhající k paláci, na kterou zvědavé hledí všemi svými zejícími otvory accoulská zvonice, jež tyčí se před ní.

Po četných zatáčkách v chodbě spatřil Dantes dveře se železným okénkem. Policejní komisař udeřil na ně třikrát železným kladívkem a ty tři údery Dantesovi zněly, jako by mu dopadaly na srdce. Dveře se otevřely, oba četníci lehce tam strčili vězně, který ještě váhal. Dantes překročil strašlivý práh, a dveře se hlučně za ním zavřely. Vdechl jiný vzduch, zkažený, těžký vzduch. Byl ve vězení.

Dovedli ho do cely dosti čisté, ale zamřížované a opatřené závorou. Vzhled jeho obydlí nevnukal mu tedy příliš mnoho strachu: kromě toho slova náměstka státního návladního, pronesená tónem, jenž zdál se

Dantesovi plným zájmu, zněla mu v uších jako sladký slib naděje.

Byly již čtyři hodiny, když byl Dantes doveden do své cely. Bylo to, jak jsme již pravili, 1. března. Vězeň ocitl se tedy brzy potmě.

Síla smyslu sluchového vzrostla tedy o sílu smyslu zrakového, jenž uhasl. Při nejmenším zvuku, který k němu pronikl, rychle vstával a přistupoval ke dveřím, přesvědčen, že přicházejí ho propustiti na svobodu. Ale

zvuk brzy zanikal, ztráceje se jiným směrem, a Dantes klesal zpět na své sedadlo.

Konečně asi v deset hodin večer, když Dantes již ztrácel naději, ozval se nový zvuk, jenž zdál se tentokrát mířiti k jeho cele: vskutku, kroky, rozléhající se po chodbě, stanuly před jeho dveřmi. Klíč zarachotil v zániku, závory zaskřípěly a masivní dubové dveře se otevřely, vpouštějíce do temné cely oslňující světlo dvou pochodní.

V záři těchto dvou pochodní Dantes viděl lesk šavlí a mušket čtyř četníků.

Učinil dva kroky vpřed a stanul nehnutě, vida tuto zostřenou moc.

„Přicházíte pro mne?“ tázal se Dantes.

„Ano,“ odpověděl jeden z četníků.

„Od pana náměstka státního návladního?“

„Ovšemže.“

„Dobře,“ pravil Dantes, „jsem hotový jíti s vámi.“

Přesvědčení, že přicházejí pro něho od pana de Villefort, zbavovalo nešťastného mladého muže veškeré obavy: vykročil tedy klidně a nenuceně a sám od sebe postavil se do středu svých průvodců.

U domovních dveří stál kočár, kočí seděl na kozlíku a vedle kočího policista.

„Ten kočár je tu pro mne?“ tázal se Dantes.

„Pro vás,“ odpověděl jeden z četníků, „vstupte do něho.“

Dantes chtěl něco namítnouti, ale dvířka se otevřela a on cítil, že je tlačen. Neměl možnosti, ba ani síly

odporovati, a než se vzpamatoval, seděl v kočáře mezi dvěma četníky, ostatní dva usedli na protější sedadlo, a těžký vůz se rozejel, smutně rachotě.

Vězeň pohlédl k okénkům, byla zamřížovaná. Změnil pouze vězení, a rozdíl v nich byl ten, že toto se pohybovalo a pohybujíc se neslo jej k neznámému cíli. Mřížemi, jež byly tak husté, že by se jimi sotva ruka prostrčila, Dantes nicméně poznal, že jedou ulicí Caisserie a že ulicemi Saint-Laurent a Taramis blíží se k nábřeží.

Brzy spatřil svými mřížemi a mřížemi budovy, u níž právě byli, zářiti světlo na strážnici.

Kočár se zastavil, policista sestoupil a vešel do strážnice, dvanáct vojáků odtamtud vyšlo a postavilo se do dvou řad proti sobě. Dantes viděl lesk jejich pušek při světle nábřežních svítilen.

„Byla by snad k vůli mně rozvinuta taková vojenská síla?“ tázal se sama sebe.

Policista, otevřev na klíč zavřená kočárová dvířka, dal odpověď na tuto otázku, aniž pronesl slova, neboť Dantes viděl, že dvě řady vojáků vyznačují mu cestu od kočáru k přístavu.

Oba četníci, sedící na protějším sedadle, vystoupili první, pak musil vystoupiti on, a jemu následovali četníci, sedící vedle něho. Kráčeli k bárce, již celní námořník přidržoval u břehu za řetěz. Vojáci pohlíželi na Dantese s tupou zvědavostí. V okamžiku byl umístěn na zádi lodi, stále mezi oněmi čtyřmi četníky, kdežto policista seděl na přídi. Prudký odraz vzdálil loďku ode

břehu a čtyři veslaři mocně veslovali k Pilonu. Z loďky ozval se výkřik, řetěz, uzavírající přístav se spustil a Dantes ocitl se v tom, čemu se říká Frioul, to jest mimo přístav.

Prvním vězňovým hnutím, když ocitl se na volném vzduchu, bylo hnutí radosti. Vzduch, toť skoro svoboda. Plnýma prsama vdechoval tedy silný van, jenž přináší na svých křídlech všecky neznámé vůně moře a noci. Brzy však vydral se mu z prsou vzdech, míjeli právě Zálohu, kde ještě ráno byl tak šťasten ve chvíli, jež předcházela jeho zatčení. Zářícími otvory dvou oken doléhal až k němu veselý šum plesu.

Dantes sepjal ruce, zvedl oči k nebi a modlil se.

Bárka plula dále, minula Umrlčí Hlavu, ocitla se proti Farosské zátoce a chystala se obeplouti baterii, Dantesovi byly tyto obraty nepochopitelny.

„Kam mne to vezete?“ tázal se jednoho z četníků.

„Brzy se to dozvíte.“

„Ale přec…“

„Je nám, zakázáno dáti vám jakékoli vysvětlení.“

Dantes byl polovičním vojákem, vyptávati se podřízených, kterým bylo zakázáno odpovídati, zdálo se mu nesmyslnou věcí, i umlkl.

Tu přeletovaly mu hlavou nejpodivnější myšlenky: ježto nebylo lze pustiti se s takovou bárkou na dalekou cestu a v tom směru, kterým mířili, žádná veliká loď nekotvila, myslil si, že ho vysadí na nějaký vzdálený bod pobřeží a že mu řeknou, že je volný. Nebyl přivázán, nikdo se nepokusil spoutati mu ruce, a to se mu

zdálo dobrým znamením. Což mu ostatně náměstek, tak dobrotivý k němu neřekl, že, nepronese-li toho osudného Noirtierova jména, nemá se čeho báti? Což nezničil Villefort v jeho přítomnosti nebezpečný ten list, jediný důkaz proti němu?

Čekal tedy mlčky a zamyšleně, snaže se proniknouti tmu svým námořnickým okem, vycvičeným v temnotách a zvyklým odhadovati vzdálenosti v noci.

Nechali vpravo ostrov Ratonneau, kde zářil maják, a plujíce téměř souběžně s pobřežím, dostali se do výše zátoky Katalánské. Tam zajatcův zrak zdvojnásobil úsilí: tam byla Mercedes a jemu se každou chvíli zdálo, že vidí na temném břehu neurčité a nejasné obrysy ženy.

Proč nezvěstovala by předtucha Mercedes, že její milenec je tři sta kroků od ní?

Jediné světlo zářilo u Katalánců. Prozkoumav postavení světla, Dantes poznal, že osvětluje pokoj jeho nevěsty. Samojediná Mercedes bděla v celé té malé osadě. Kdyby mladý muž vyrazil silný výkřik, mohl býti slyšen svou nevěstou.

Falešný stud ho zdržel. Co by říkali mužové, hledící na něho, kdyby slyšeli ho křičeti jako beze smyslů? Zůstal tedy něm, s očima obrácenýma ke světlu.

Zatím bárka plula dále, ale vězeň nemyslil na bárku, myslil na Mercedes.

Nerovnost půdy zakryla světlo. Dantes se obrátil a zpozoroval, že bárka vjíždí do širého moře.

Zatím co hleděl před se, pohřížen v myšlenky, byla nahrazena vesla plachtami, bárka nyní plula vpřed, hnána větrem.

Přes odpor, jejž Dantes cítil, maje se obrátiti k četníkovi s novou otázkou, přiblížil se k němu a uchopiv ho za ruku, pravil mu:

„Kamaráde, jménem vašeho svědomí a vaší vojenské hodnosti vás zapřísahám, mějte se mnou soucit a odpovězte mi. Jsem kapitán Dantes, dobrý a upřímný Francouz, ačkoliv obviněný nevím z jaké zrady. Kam mne vezete? Povězte mi to a na mou námořnickou čest, podrobím se své povinnosti a odevzdám se svému osudu."

Četník se podrbal za uchem a pohlédl na svého soudruha. Ten učinil pohyb, který asi znamenal: Zdá se mi, že jsme už tak daleko, že se nic nemůže státi. Četník obrátil se tedy k Dantesovi a pravil:

„Jste Marseillan a námořník a ptáte se mne, kam plujeme?"

„Ano, neboť to nevím, mé čestné slovo."

„Netušíte to?"

„Naprosto ne."

„To není možné."

„Zapřísahám se vám tím, co je mi na světě nejsvětější, Odpovězte mi, smilujte se!"

„Ale rozkaz?"

„Rozkaz vám nebrání poučiti mne o tom, co se dovím snad za deset minut, za půl hodiny, za hodinu. A vy ušetříte mne celých věků nejistoty. Ptám se vás na to, jako byste byl mým přítelem, hleďte, nechci se

ani bouřiti, ani prchnouti, ostatně ani nemohu. Kam jedeme?“

„Nemáte-li pásku na očích a opustil-li jste jakživ marseillský přístav, musíte přece věděti, kam jedeme?“

„Nevím.“

„Rozhlédněte se tedy.“

Dantes vstal, pohlédl samozřejmě na bod, kam zdála se mířiti loďka, a sto sáhů před sebou uzřel tyčiti se černou strmou skálu, na níž zvedá se jako vrchol z křemene chmurný zámek If.

Tento zvláštní tvar, toto vězení, kolem kterého vládne tak hluboká hrůza, tato pevnost, jež od tří set let živí Marseille svými truchlivými legendami, zjevivší se náhle Dantesovi, který na ni ani nepomyslil, působila na něho dojmem, jakým působí popraviště na odsouzeného k smrti.

„Ach, můj Bože!“ zvolal. „Zámek If! Co tam budeme dělati?“

Četník se usmál.

„Přece mne tam nevezete do vězení?“ pokračoval Dantes. „Zámek If je státní vězení, určené jen pro veliké politické provinilce. Já nedopustil jsem se žádného zločinu. Jsou na zámku Ifu nějací vyšetřující soudcové nebo jacíkoliv úředníci?“

„Mám za to,“ odvětil četník, „že je tam jen guvernér, žalářníci, posádka a dobré zdi. Nu, nu, příteli, nehrajte si tolik na překvapeného, jinak bych se opravdu domníval, že mi splácíte ochotu výsměchem.“

Dantes stiskl četníkovu ruku, div ji nerozdrtil.

„Tvrdíte tedy," pravil, „že mne dopravují na zámek If do vězení?"

„Pravděpodobně," odtušil četník, „ale ať je tomu jak chce, kamaráde, zbytečně mě tolik tisknete."

„Beze všeho vyšetřování, beze všech formalit?" tázal se jinoch.

„Formality jsou vyplněny, vyšetřování je skončeno."

„Tedy přes slib pana de Villefort…?"

„Nevím, slíbil-li vám co pan de Villefort," odtušil četník, „ale vím, že plujeme k zámku Ifu. Nu, copak to děláte? Holá, kamarádi, ke mně!"

Pohybem rychlým jako blesk, jenž však přece jen neušel cvičenému oku četníkovu, chtěl se Dantes vrhnouti do moře. Ale čtyři mocné pěsti ho zadržely v okamžiku, kdy jeho nohy opouštěly dno loďky.

Klesl zpět do bárky. Řval vztekem.

„Vida!" zvolal četník, kleknuv mu na prsa. „Vida, jak držíte své námořnické slovo! Pak ať někdo důvěřuje svatouškům! A nyní, drahý příteli, se jen hněte, a pošlu vám kulku do hlavy. Své první nařízení jsem zanedbal, ale zaručuji se vám, že nezanedbám druhého."

Skutečně snížil karabinu, a Dantes cítil na spánku konec její hlavně.

Na okamžik zmocnila se ho myšlenka, učiniti ten zakázaný pohyb a rázem ukončiti neočekávané neštěstí, které se na něho náhle vrhlo a chopilo, jej do svých supích spárů. Ale právě že to neštěstí bylo nečekané, Dantes doufal, že nemůže být trvalé. Pak vrátily se mu na mysl sliby pana de Villéfort. A konečně, nutno do-

znati, smrt na dně loďky, z ruky četníkovy, zdála se mu ohyzdnou a neslušnou.

Klesl tedy opět na sedadlo bárky, vyrážeje zuřivý řev a hlodaje si vztekem pěsti.

Téměř současně otřásl prudký náraz loďkou. Jeden z veslařů vyskočil na skálu, jíž loďka právě dotkla se přídí, řetěz na kladce zaskřípal, a Dantes pochopil, že jsou na místě a že připevňují lodici.

Jeho strážcové, držíce ho za ruce i za límec kabátu, přiměli ho skutečně vstáti, přinutili sestoupiti na zemi a vlekli ho ke schodům, vedoucím ku bráně pevnosti, zatím co policista šel za nimi, ozbrojen mušketou s nasazeným bodákem.

Dantes ostatně nekladl marného odporu. Jeho pomalost pocházela spíše z ochablosti než z oposice, byl omámen a potácel se jako opilý. Viděl opět vojáky, rozestavené po srázném svahu, ucítil schody, jež nutily ho zdvihati nohy, pozoroval, že prochází dveřmi a že dveře ty se za ním zavřely, ale vše mechanicky, jakoby v mlze, nerozeznávaje ničeho určitého. Neviděl již ani moře, té obrovské bolesti vězňů, kteří pohlížejí na prostor s hrozným pocitem, že není jim možno ho překročiti.

Použil okamžité zastávky a snažil se sebrati své duševní síly. Rozhlédl se: byl ve čtyřhranném dvoře, utvořeném čtyřmi vysokými zdmi, bylo slyšeti volný, pravidelný krok stráží, a pokaždé, když stráže procházely dvěma nebo třemi paprsky, jež vrhala na zdi dvě nebo tři světla ze vnitř zámku, zaleskly se hlavně jejich pušek.

Čekali tak asi, deset minut, četníci Dantese pustili, jisti, že nemůže již prchnouti. Zdálo se, že čekají na rozkazy. Rozkazy přišly.

„Kde je vězeň?“ ozval se čísi hlas.

„Zde,“ odpověděli četníci.

„Ať jde za mnou, dovedu ho do jeho obydlí.“

„Jděte,“ pravili četníci a postrčili Dantese.

Vězeň následoval svého vůdce, který skutečně uvedl ho do téměř podzemní místnosti, jejíž holé a vlhké stěny zdály se nasáklý výparem slz. Jakási lampička, jejíž knot ploval v páchnoucím tuku, stála na stolici, osvětlovala lesklé stěny toho hrozného obydlí a ukazovala Dantesovi jeho vůdce, jakéhosi podřízeného žalářníka, špatně oblečeného a sprosté tváře.

„To je vaše cela pro tuto noc,“ pravil, „je pozdě a pan guvernér již spí. Zítra, až vstane a prohlédne rozkazy vás se týkající, přeloží vás snad. Prozatím tu je chléb, zde ve džbáně voda a tam v koutě sláma, to je vše, čeho si vězeň může přáti. Dobrou noc.“

A dříve než si Dantes vzpomněl otevříti ústa a odpovědíti mu, dříve než si uvědomil, kam žalářník položil chléb, na kterém místě stojí džbán, a než obrátil oči k rohu, kde očekávala ho sláma, mající mu sloužiti za lože, vzal žalářník lampičku a zavřev dveře zbavil vězně mdlého světla, jež jako svit blesku ukázalo mu vlhké stěny jeho vězení.

Tu ocitl se sám v temnotě a v tichu, tak němém a chmurném jako ty klenby, jichž ledový chlad cítil padati na své žhavé čelo.

Když první denní paprsky vnesly trochu jasu do tohoto brlohu, přišel opět žalářník s rozkazem, že má vězně nechati, kde je. Dantes nehnul se s místa. Železná ruka zdála se přikovati ho k místu, na němž minulého dne stanul: jen jeho hluboké oko skrývalo se za otokem, způsobeným vlhkým výparem slz. Stál nehnutě a hleděl do země.

Ztrávil tak celou noc, stoje a nezdřímnuv ani na okamžik.

Žalářník se k němu přiblížil, prohlédl si ho se všech stran, ale Dantes nezdál se ho viděti.

Zaklepal mu na rameno, Dantes se zachvěl a potřásl hlavou.

„Cožpak jste nespal?“ tázal se žalářník.

„Nevím,“ odvětil Dantes.

Žalářník pohlédl naň s údivem.

„Nemáte hlad?“ pokračoval.

„Nevím,“ odvětil opět Dantes.

„Chcete něco?“

„Chtěl bych mluviti s guvernérem.“

Žalářník pokrčil rameny a odešel.

Dantes pohlížel za ním, vztáhl ruce k pootevřeným dveřím, ale dveře se zavřely.

Tu jako by se mu trhala prsa dlouhým vzlykem. Slzy, jež plnily mu hruď, vytryskly jako dva potoky, vrhl se čelem na zemi a dlouho se modlil, probíraje v duchu celý svůj minulý život a táže se sama sebe, jaký zločin spáchal, tak mlád, v tomto životě, za nějž zasloužil by tak krutého trestu.

Tak minul den. Snědl sotva několik soust chleba a vypil několik kapek vody. Brzy seděl nehnutě, pohřížen v myšlenky, brzy chodil dokola po vězení jako divoké zvíře, zavřené v železné kleci.

Zvláště jedna myšlenka ho pronásledovala: že během cesty, kdy nevěda kam ho vezou, zůstal tak klidně a pokojně sedět, mohl desetkrát skočiti do moře. Jakmile by byl jednou ve vodě, on, obratný a vytrvalý plavec, jeden

z nejlepších potápěčů v Marseilli, mohl zmizeti pod vodou, uniknouti strážcům, dosíci břehu, utéci, skrýti se v nějaké malé pusté zátoce, tam čekati na janovskou nebo katalánskou loď, dostati se do Itálie nebo Španělska a psáti odtamtud Mercedes, aby odebrala se za ním. O živobytí by se nebyl bál, ať by byl kdekoliv: dobří námořníci jsou všude vzácni, mluvil italsky jako Toskánec, španělsky jako dítě Staré Castilie. Byl by žil volně, šťastně s Mercedes a s otcem, neboť otec byl by přijel za ním. A místo toho je vězněm, je zavřen na zámku Ifu, v tom neproniknutelném vězení, nevěda, co se stalo s otcem, co se stalo s Mercedes, a to vše proto, že věřil slovu Villefortovu: bylo to k zešílení. Dantes se také zuřivě zmítal na čerstvé slámě, již přinesl mu žalářník.

Druhého dne žalářník opět přišel v tutéž hodinu.

„Nuže," pravil Dantesovi, „jste dnes rozumnější než včera?"

Dantes neodpověděl.

„Nu tak," domlouval mu žalářník, „trochu odvahy! Přejete si něco, co by bylo v mé moci? Nu, mluvte!"

„Přeji si mluviti s guvernérem."

„Eh," pravil žalářník netrpělivě, „řekl jsem vám již, že to není možno."

„Proč to není možno?"

„Protože podle vězeňského řádu není vězni dovoleno to žádati."

„Co je zde tedy dovoleno?" tázal se Dantes.

„Lepší strava, zaplatí-li se, procházka, někdy i knihy."

„Nepotřebuji knih, nemám chuti se procházeti a strava zdá se mi dobrou, chci tedy jen jediné, mluviti s guvernérem.“

„Budete-li mě stále obtěžovati jednou a touže věcí,“ pravil žalářník, „nepřinesu vám jídlo.“

„Nu,“ odvětil Dantes, „nepřineseš mi jídlo a já zemřu hladem! Co víc?“

Tón, jakým Dantes tato slova pronesl, dokázal žalářníkovi, že vězeň by s radostí zemřel. Ježto pak každý vězeň vynáší celkem vzato svému žalářníkovi asi deset sous denně, Dantesův žalářník vzal v úvahu úbytek, jenž vznikl by mu vězňovou smrtí, a začal poněkud mírnějším tónem:

„Poslyšte, tohle, co chcete, je nemožné. Nežádejte toho tedy, protože se jakživo nestalo, aby guvernér přišel do vězňovy cely na jeho žádost. Ale budete-li hezky moudrý, bude vám dovolena procházka a možná, že jednoho dne, až budete na procházce, guvernér půjde mimo: pak se ho zeptáte, a odpoví-li vám, je to jeho věc.“

„Ale jak dlouho mohu tak čekati, než se ta příležitost naskytne?“ tázal se Dantes.

„Inu,“ prohodil žalářník, „měsíc, tří měsíce, půl roku, snad rok.“

„To je příliš dlouho,“ namítl Dantes, „chci ho viděti ihned.“

„Nezahloubávejte se tak do jediného nemožného přání,“ napomínal ho žalářník, „nebo se za čtrnáct dní zblázníte!“

„Ach, myslíš?“ zvolal Dantes.

„Ano, zblázníte se, šílenství vždycky tak začíná, máme toho zde jeden příklad: abbé, který před vámi obýval tuto celu, tak dlouho nabízel bez ustání guvernérovi milion, propustí-li ho na svobodu, že se z toho pomátl na rozumu."

„A jak je tomu dávno, co opustil tuto celu?"

„Dva roky."

„Byl propuštěn na svobodu?"

„Ne, byl vsazen do kobky."

„Poslyš," pravil Dantes, „já nejsem abbé, ani šílenec, snad se jím stanu, ale v tuto chvíli mám bohužel ještě zdravý rozum: dám ti jiný návrh."

„Jaký?"

„Nenabídnu ti milionu, protože bych ti ho nemohl dáti, ale dám ti sto tolarů, chceš-li při své první cestě do Marseille zajíti ke Kataláncům a odevzdati dívce, jménem Mercedes, dopis, ani ne dopis, pouhé dvě řádky."

„Odevzdám-li ty dvě řádky a prozradí-li se to, přijdu o své místo, kde mám tisíc liber platu, nepočítaje v to stravu a mimořádný zisk. Vidíte, že bych byl velikým hlupákem, kdybych riskoval ztrátu tisíce liber pro zisk tří set."

„Nuže," pravil Dantes, „poslouchej a pamatuj si dobře toto: odepřeš-li donésti dvě řádky Mercedes, nebo aspoň zpraviti ji, že jsem zde, počíhám si jednoho dne na tebe za těmito dveřmi, a jakmile sem vkročíš, rozbiji ti hlavu touto židlí."

„Hrozby!" zvolal žalářník, couvaje o krok a chystaje se k obraně, „rozhodně se vám matou smysly! Abbé za-

čínal jako vy, a vy budete za tři dny hotovým bláznem jako on, na štěstí jsou na zámku Ifu kobky."

Dantes chytil stolici a točil jí nad hlavou.

„Dobrá! Dobrá!“ pravil žalářník. „Nuže, nechcete-li jinak, bude to oznámeno guvernérovi.“

„Dobře!“ pravil Dantes, spustiv židli na zem a posadiv se na ni s hlavou sklopenou a vytřeštěnýma očima, jako by byl skutečně smyslů zbaven.

Žalářník vyšel a za okamžik vrátil se znovu se čtyřmi vojáky a desátníkem.

„Z rozkazu guvernérova,“ pravil, „doveďte vězně o poschodí níže.“

„Tedy do kobky,“ děl desátník.

„Do kobky: blázni k bláznům.“

Čtyři vojáci zmocnili se Dantese, jenž upadl v jakousi otupělost a následoval je bez odporu.

Sestoupili s ním po patnácti stupních a otevřeli dveře kobky, do které Dantes vkročil, mumlaje:

„Má pravdu, blázni k bláznům.“

Dveře se opět zavřely a Dantes kráčel kupředu se vztaženýma rukama, až ucítil zeď, tu usedl v rohu a zůstal bez hnutí, zatím co jeho oči, zvykajíce ponenáhlu temnotě, začínaly rozeznávati předměty.

Žalářník měl pravdu: málo chybělo, aby Dantes zešílel.

IX.
VEČER PO ZASNOUBENÍ

Villefort, jak jsme již pravili, dal se zpět k náměstí du Grand-Cours a vešel do domu paní de Saint-Méran, hosté, které byl opustil u tabule v jídelně, vešli zatím do salonu a pili kávu.

Renata očekávala ho s netrpělivostí, již sdílela s ní celá ostatní společnost. Byl také uvítán všeobecným radostným výkřikem.

„Nuže, stínači hlav, podporo státu, royalistický Brute!“ volal jeden. „Nu tak, co se stalo?“

„Nuže, hrozí nám nová hrůzovláda?“ tázal se druhý.

„Korsický lidožrout vyšel ze své jeskyně?“ ptal se třetí.

„Paní markýzo,“ pravil Villefort, přistupuje k budoucí své tchyni, „přicházím vás žádati za prominutí, že jsem nucen opustiti vás takto… Pane markýzi, mohl byste mi prokázati čest krátkého hovoru v soukromí?“

„Ach, je to tedy skutečně vážné?“ tázala se markýza, pozorujíc mrak na Villefortově čele.

„Tak vážné, že jsem nucen rozloučiti se s vámi na několik dní,“ odvětil Villefort a dodal, obraceje se k Renatě: „Můžete tedy posouditi, je-li to vážné.“

„Vy odjíždíte, pane?“ zvolala Renata, nejsouc s to zatajiti pohnutí, které jí tato nečekaná zpráva způsobila.

„Bohužel ano, slečno,“ odvětil Villefort, „musím.“

„A kam jedete?“ tázala se markýza.

„To je tajemství spravedlnosti, madame, leč má-li někdo z přítomných co obstarati v Paříži, jeden z mých přátel, který dnes večer odjíždí, s radostí to opatří."

Všichni na sebe pohlédli.

„Žádal jste mne za rozmluvu?" pravil markýz.

„Ano, je-li vám libo, pojďme do vaší pracovny."

Markýz vzal Villeforta pod paži a vyšel s ním.

„Nuže," pravil, když vstoupili do jeho pracovny, „co se tedy děje? Mluvte."

„Věci, které pokládám za svrchovaně vážné a které vyžadují mého neodkladného odjezdu do Paříže. A nyní, markýzi, promiňte nediskretní bezohlednosti mé otázky: máte státní úpisy?"

„Mám v nich celé své jmění, asi šest nebo sedm set tisíc franků."

„Nuže, prodejte, markýzi, prodejte, jinak jste na mizině!"

„Ale jak, prosím vás, mám odtud prodávati?"

„Máte nějakého bursovního jednatele, není-li pravda?"

„Ano."

„Dejte mi pro něho dopis, ať prodá, neztráceje ani minuty, neztráceje ani vteřiny, snad i tak přijdu již pozdě."

„Ďasa!" zvolal markýz. „Neztrácejme času."

Usedl ke stolu a napsal svému bursovnímu jednateli list, v němž mu přikazoval prodati za každou cenu.

„Nyní, když mám toto psaní," pravil Villefort, ukládaje je pečlivě do své náprsní tašky, „potřebuji jiné."

„Pro koho?“
„Pro krále.“
„Pro krále?“
„Ano.“
„Já však se neodvážím jen tak psáti Jeho Veličenstvu.“

„Nežádám také na vás toho dopisu, prosím vás jen, abyste jej vyžádal na panu de Salvieux. Musí mi dáti dopis, pomocí kterého dostal bych se k Jeho Veličenstvu, aniž bych se musil podrobiti všem formalitám žádosti o audienci, kterými bych mohl ztratiti mnoho drahocenného času."

„Což nemáte strážce pečetí, jenž má volný přístup do Tuilerií a jehož prostřednictvím mohl byste proniknouti ke králi ve dne i v noci?"

„Ano, ale je zbytečno sdíleti s jiným zásluhu o zprávu, již přináším. Chápete? Strážce pečetí odkázal by mne zcela samozřejmě na druhé místo a zbavil by mne všech výhod té záležitosti. Řeknu vám jen toto, markýzi: má kariéra je zajištěna, přijdu-li první do Tuilerií, neboť prokáži králi službu, které nebude směti zapomenout."

„V tom případě, můj drahý, jděte připraviti svá zavazadla, já zavolám Salvieuxe a ten vám napíše list, který vám opatří volný průchod."

„Dobře, neztrácejte času, neboť za čtvrt hodiny musím býti v poštovním voze."

„Dejte zastaviti kočár před domem."

„Ovšemže, omluvíte mne markýze, není-li pravda, i slečně de Saint-Méran, kterou opouštím v takový den s hlubokou lítostí."

„Najdete je obě v mé pracovně a budete se moci s nimi rozloučiti."

„Tisíceré díky! Nezapomeňte na můj list."

Markýz zazvonil, objevil se lokaj.

„Vyřiďte hraběti de Salvieux, že ho očekávám… Jděte nyní," dodal markýz, obraceje se k Villefortovi.

„Dobře, jsem ihned zpátky."

A Villefort vzdálil se v běhu, u dveří však si vzpomněl, že náměstek státního návladního, chvátající tak kvapným krokem, byl by s to rozrušiti klid celého města, bral se tedy svým obvyklým chodem, jenž byl zcela úřední.

U svých dveří spatřil ve stínu jakýsi bílý zjev, který stál nehnutě, čekaje na něho.

Byla to krásná katalánská dívka, jež, nemajíc zpráv o Edmondovi, unikla za nastávajícího večera, aby sama vyzvěděla příčinu ženichova zatčení.

Když se Villefort přiblížil, odstoupila od zdi, o niž se opírala, a zastoupila mu cestu. Dantes vyprávěl náměstkovi o své nevěstě a Mercedes nepotřebovala se ani prohlásiti, aby ji Villefort poznal. Byl překvapen krásou a důstojností této ženy, a když se ho zeptala, co se stalo s jejím milencem, zdálo se mu, že on sám je obžalovaným a ona že je soudcem.

„Muž, o němž mluvíte," pravil Villefort prudce, „je velikým provinilcem, a nemohu pro něho ničeho učiniti, slečno."

Mercedes hlasitě zaštkala, a ježto Villefort chtěl projíti mimo ni, zastavila ho po druhé.

„Ale kde je aspoň?" tázala se. „Abych mohla zjistiti, je-li mrtev, či živ."

„Nevím, nenáleží mi již,"odvětil Villefort.

A v nesnázích před tím čistým pohledem a prosebným výrazem odsunul Mercedes a vešed do domu zavřel rychle dveře, jako by před tou bolestí, jež mu byla přinášena.

Ale bolest nedá se tak odstrčiti. Jako smrtící šíp, o němž mluví Virgil, nosí ji raněný s sebou. Villefort vešel do domu, zavřel za sebou dveře, ale když přišel do salonu, nohy vypověděly i jemu službu, hluboký vzdech, jenž podobal se vzlyku, vydral se mu z prsou a mladý muž klesl do křesla.

A tu na dně toho nemocného srdce vzešel první zárodek smrtelného vředu. Ten muž, kterého obětoval své ctižádosti, ten nevinný, který splácel za jeho vinného otce, zjevil se mu, bledý a hrozivý, držící za ruku svou nevěstu, bledou jako on a vlekoucí za sebou výčitky, ne ty, jež pronásledují nemocného jako antické Furie, ale to tlumené a bolestné ťukání, které v jistých chvílích doráží na srdce a zraňuje je při vzpomínce na minulý skutek, rána, kterou škubavé bolesti zvětšují, jde stále hloub a hloub až do smrti.

Tu duše toho muže ještě na okamžik zaváhala. Již několikráte vymohl, a to beze všeho pohnutí – kromě rozčilujícího zápasu soudce s obžalovaným – trest smrti pro obviněného. A tito obvinění, popravení následkem jeho strhující výmluvnosti, jež uchvátila soudce nebo porotce, nezanechali ani mráčku na jeho čele, neboť byli to vinníci, aspoň Villefort je za ně považoval.

Tentokrát však bylo to něco zcela jiného: trest doživotního vězení uložil nevinnému, nevinnému, který

měl býti šťasten a jemuž zničil nejen svobodu, ale i štěstí, – tentokrát nebyl soudcem, byl katem.

Mysle na to cítil ten temný buchot, jejž jsme popsali a který byl mu až do nynějška neznám, cítil, jak zní mu v hloubi srdce a jak plní mu prsa nejasnými předtuchami. Tak prudkou instinktivní útrapou varován bývá raněný, jenž nikdy bez chvění nepřiblíží prst k své otevřené a krvácející ráně, dokud se ta rána nezavře.

Avšak rána, již dostal Villefort, byla z těch, jež se nezavírají, nebo jež se zavírají, jen aby se otevřely znovu, ještě silněji krvácející a ještě bolestnější než předtím.

Kdyby v tom okamžiku byl mu zazněl v uchu sladký hlas Renatin, žádající o milost, kdyby krásná Mercedes byla vstoupila a řekla mu: „Ve jménu Boha, jenž na nás hledí a nás soudí, vraťte mi mého ženicha," ano, to čelo napolo sehnuté pod nezbytností, bylo by se sklonilo docela a jeho ledová ruka – nechť by z toho pro něho mělo vzejíti cokoli – podepsala by nepochybně rozkaz, aby byl Dantes propuštěn na svobodu. Ale žádný hlas nezašeptal v tichu a dveře se otevřely teprve tehdy, když lokaj přišel mu oznámiti, že cestovní koleska s poštovními koňmi čeká.

Villefort vstal, či spíše vyskočil jako ten, kdo zvítězil ve vnitřním zápase, běžel k svému sekretáři, vzal do kapes všecko zlato, uložené v jedné zásuvce, a rozhlížel se okamžik po pokoji, tiskna ruku k čelu a pronášeje nesouvislá slova. Pak konečné, cítě, že komorník mu právě vložil plášť na ramena, skočil do kočáru a struč-

ně rozkázal zajeti do ulice du Grand-Cours k panu de Saint-Méran.

Nešťastný Dantes byl odsouzen.

Jak to pan de Saint-Méran slíbil, našel Villefort markýzu a Renatu v pracovně. Spatřiv Renatu, mladý muž se zachvěl, neboť se domníval, že ho bude znovu žádati za milost pro Dantese. Leč bohužel, nutno doznati k hanbě našeho egoismu, že krásná dívka byla zaujata jen jedinou věcí: Villefortovým odjezdem.

Milovala Villeforta. Villefort odjížděl ve chvíli, kdy měl se státi jejím mužem. Villefort nemohl říci, kdy se vrátí, a Renata, místo aby Dantese litovala, zlořečila člověku který svým zločinem ji odloučil od jejího ženicha.

Co měla však říci Mercedes!

Ubohá Mercedes našla opět na rohu ulice de la Loge Fernanda, jenž ji sledoval, vrátila se ku Kataláncům a zoufalá, umírajíc, vrhla se na lože. K tomu loži poklekl Fernand a tiskna její ledovou ruku, již odtáhnouti Mercedes ani na mysl nepřišlo, pokrýval ji žhavými, polibky, jichž Mercedes ani necítila.

Tak ztrávila noc. Lampa zhasla, když došel olej. Neviděla tmy, jako neviděla světla, a nový den nastal, aniž toho pozorovala.

Bol zahalil jí oči páskou, jež jí nedovolovala viděti nic kromě Edmonda.

„Ach, vy jste tu?“ pravila konečně, obrátivši se k Fernandovi.

„Od včerejška jsem vás neopustil,“ odvětil Fernand s bolestným povzdechem.

Pan Morrel nepokládal se za poraženého. Zvěděl, že po výslechu byl Dantes doveden do vězení. Běhal tedy po všech svých přátelích, došel ke všem osobám v Marseilli, které mohly míti nějaký vliv, ale pověst, že mladý muž byl zatčen jako bonapartistický agent, se již rozšířila, ježto pak v té době i nejodvážnější pokládali jakýkoli Napoleonův pokus o návrat na trůn za nesmyslný sen, setkal se všude s chladem, bázní a odmítnutím, a vrátil se domů zoufalý, nicméně však doznávaje, že situace je vážná a že nikdo ničeho nezmůže.

Caderousse se své strany byl velmi neklidný a velmi znepokojený. Místo aby vycházel, jak to činil pan Morrel, místo aby se o něco pokusil ve prospěch Dantesův, pro něhož ostatně nebyl by mohl učiniti ničeho, zavřel se se dvěma lahvemi rybízového vína a snažil se utopiti svůj neklid v opilosti. Ale v jeho duševním stavu bylo dvou lahví příliš málo na omámení rozumu, zůstal tedy seděti, jsa příliš opilý, aby si mohl jíti pro jiné víno, a ne dosti opilý, aby víno ohlušilo jeho vzpomínky. Seděl u svých dvou prázdných lahví, opíraje se lokty o rozviklaný stůl a vida v mihotavém světle svíčky dlouhého knotu tančiti všecky příšery, které Hoffmann rozesel po svých punšem vlhkých rukopisech, jako černý, fantastický prach.

Jedině Danglars nebyl ani znepokojen ani neklidný, Danglars byl dokonce veselý, neboť se pomstil nepříteli a zajistil si na Faraonu místo, o něž se bál, Danglars byl z těch vypočítavých lidí, kteří přicházejí na svět s pérem za uchem a s kalamářem místo srdce. Jemu bylo

na světě všecko odčítáním nebo násobením a cifra zdála se mu mnohem cennější než člověk, mohla-li cifra zvětšiti součet, jejž mohl člověk zmenšiti.

Danglars ulehl tedy v obvyklou hodinu a spal klidně.

Villefort, obdržev list, psaný panem de Salvieux, vtiskl Renatě polibek na obě líce, políbil ruku markýzinu a stiskl markýzovu a ujížděl poštou po cášské silnici.

Otec Dantes zmíral bolestí a neklidem.

Co se týče Edmonda, víme, co se s ním stalo.

X.
MALÝ KABINET V TUILERIÍCH

Opusťme Villeforta na pařížské silnici, po níž, díky trojnásobnému zpropitnému, žene se tryskem, a projděme dvěma či třemi salony v Tuileriích, až vnikneme do malého kabinetu se sklenutým oknem, který je dobře znám jako oblíbený kabinet Napoleonův, Ludvíka XVIII. a Ludvíka Filipa.

Zde, v tomto kabinetě, u ořechového stolu, jejž si byl přivezl z Hartwellu a jejž, jak to bývá zvykem vznešených osob, zvláště si oblíbil, seděl král Ludvík XVIII. a poslouchal dosti povrchně padesáti až dvaapadesátiletého muže šedých vlasů, aristokratické tváře a bezvadného úboru, čině si při tom poznámky na okraji svazku Horáce, Gryphiova vydání, dosti nesprávného, jakkoli ceněného, jež bylo příčinou mnoha důvtipných filologických poznámek Jeho Veličenstva.

„Pravíte tedy, pane?“ tázal se král.

„Že jsem nanejvýš znepokojen, sire.“

„Skutečně? Viděl jste snad ve snu sedm krav tučných a sedm krav hubených?“

„Ne, sire, neboť to věstilo by nám pouze sedm let úrody, a sedm let hladu, a za krále tak prozíravého, jako je Vaše Veličenstvo, není se hladu co báti.“

„O jakou tedy jinou metlu jde, drahý Blacasi?“

„Sire, domnívám se, mám důvody domnívati se, že na jihu schyluje se k bouři.“

„Nuže, drahý vévodo,“ odpověděl Ludvík XVIII., „myslím, že jste špatně informován, já naopak vím určitě, že na té straně je velmi krásné počasí.“

Ačkoli duchaplný muž, Ludvík XVIII. miloval přece laciné vtipy.

„Sire,“ pravil pan de Blacas, „nemohlo by Vaše Veličenstvo – byť i jen pro uklidnění věrného služebníka – poslati do Languedocu, do Provence a do Daufinátu bezpečné lidi, kteří podali by mu zprávu o smýšlení těch tří provincií?“

„Coaimus surdis,“ odvětil král, čině si stále poznámky do svého Horáce.

„Sire,“ odpověděl dvořan usmívaje se, aby se zdálo, že rozumí hemistichu Venušina básníka, „Vaše Veličenstvo může míti dokonale pravdu, spoléhajíc na klidného ducha Francie, ale myslím, že já nemýlím se tak naprosto, obávaje se nějakého zoufalého pokusu.“

„S čí strany?“

„Se strany Bonapartovy, nebo aspoň jeho přívrženců.“

„Drahý Blacasi,“ pravil král, „překážíte mi v práci se svými strachy.“

„A vy, sire, nedáte mi spáti se svojí jistotou.“

„Počkejte, můj drahý, počkejte, napadá mi výborná poznámka k „Pastor quum traheret “, počkejte, pak můžete mluviti dál.“

Zavládlo na okamžik ticho, během kterého Ludvík XVIII. činil si co nejdrobnějším písmem novou poznámku na okraji Horáce. Dopsav, zvedl se spokojeně jako ten, kdo domnívá se, že měl myšlenku, když vyložil myšlenku jiného, a pravil:

„Pokračujte, drahý vévodo. Pokračujte, poslouchám vás."

„Sire," pravil Blacas, který na okamžik doufal, že vzbudí pro Villeforta zájem k svému užitku, „jsem nucen říci vám, že nejsou to jen bezpodstatné pověsti, pouhé liché řeči, jež mne znepokojují. Rozvážlivý muž, zasluhující si veškeré mé důvěry, jemuž svěřil jsem úkol bdíti nad jihem" (vévoda zaváhal, pronášeje tato slova), „přijíždí poštou, aby mi řekl: Veliké nebezpečí hrozí králi. Přiběhl jsem tedy, sire."

„Mala ducis avi domum," pokračoval Ludvík XVIII. v poznámkách.

„Nařizuje mi Vaše Veličenstvo nenaléhati již v tom směru?"

„Ne, můj drahý vévodo, ale natáhněte ruku."

„Kterou?"

„Kterou chcete. Tamhle, vlevo."

„Zde, sire?"

„Řekl jsem vám vlevo a vy hledáte vpravo: myslím po mé levé straně, tam, dobře, najdete tam referát policejního ministra s včerejším datem… Leč hleďme, tu je sám pan Dandré… Není-li pravda, pravíte pan Dandré?" přerušil se Ludvík XVIII., obraceje se ke sluhovi, jenž skutečně hlásil ministra policie.

„Ano, sire, pan baron Dandré," přisvědčil sluha.

„Pravda, baron," opravil se Ludvík XVIII. s nepatrným úsměvem. „Vstupte, barone, a povězte vévodovi, co víte nejnovějšího o panu de Bonaparte. Netajte nám ničeho, ať je situace sebe vážnější. Nu, je Elba vulkánem a uzříme vypuknouti z ní planoucí a bodáky se ježící válku: bella horrida bella ?"

Pan Dandré zakolébal se velmi půvabně na lenochu křesla, o něž opřel se oběma rukama, a pravil:

„Ráčilo Vaše Veličenstvo prohlédnouti včerejší zprávu?"

„Ano, ano, ale řekněte vévodovi samotnému, který nemůže jí najíti, co ta zpráva obsahovala, vyličte mu podrobně, co dělá usurpátor na svém ostrově."

„Pane," pravil baron vévodovi, „všichni služebníci Jeho Veličenstva musí se těšiti z posledních zpráv, jež nám přicházejí z ostrova Elby Bonaparte…"

Pan Dandré pohlédl na Ludvíka XVIII., který, zaujat psaním poznámky, ani nepozvedl hlavy.

„Bonaparte," pokračoval baron, „nudí se k smrti, tráví celé dny, pohlížeje na práci svých zákopníků z Porto-Longone."

„Škrábe se, aby mu ušel čas," pravil král.

„Škrábe se?" tázal se vévoda. „Co chce říci Vaše Veličenstvo?"

„Nu ovšem, drahý vévodo, zapomněl jste, že ten veliký muž, ten heros ten polobůh je zasažen kožní nemocí, zvanou prurigo?"

„To není všecko, pane vévodo," pokračoval ministr policie. „Jsme téměř jisti, že usurpátor stane se zakrátko šílencem."

„Šílencem?"

„Zuřivým šílencem: jeho hlava slábne, brzy hořce pláče, brzy směje se zplna hrdla, jindy tráví celé hodiny na břehu a hází ploché oblázky po vodě, odrazí-li se kámen pětkrát nebo šestkrát, zdá se spokojeným, jako by získal nové Marengo nebo druhý Slavkov. Uznáte zajisté, že jsou to příznaky bláznovství."

„Nebo moudrosti, pane barone, nebo moudrosti," pravil Ludvík XVIII. se smíchem, „házením oblázků do moře bavili se největší vojevůdcové starověku, vzpomeňte na Plutarcha nebo Scipiona Africana."

Pan de Blacas zůstal zamyšlen mezi těmito dvěma bezstarostnými. Villefort, který nechtěl mu všecko říci, aby někdo jiný nepřipravil ho o všecky výhody jeho tajemství, řekl mu toho přece jen dost, aby v něm vzbudil vážné obavy.

„Hleďte, Dandré," pravil Ludvík XVIII. „Blacas není ještě přesvědčen, začněte o usurpátorově obrácení."

Ministr policie se uklonil.

„Obrácení usurpátorovo!" mumlal vévoda, pohlížeje na krále a na Dandréa, kteří se střídali jako dva pastevci ve Virgilovi. „Usurpátor se obrátil?"

„Nadobro, drahý vévodo."

„K dobrým zásadám, vysvětlete to, barone."

„Má se to takto, pane vévodo," pravil ministr s nejvážnější tváří na světě, „Napoleon konal nedávno pře-

hlídku a ježto dva nebo tři z jeho starých bručounů, jak je nazývá, projevili přání vrátiti se do Francie, propustil je, uděliv jim napomenutí, aby sloužili svému dobrému králi, jsou to jeho vlastní slova, pane vévodo, mám toho jistotu."

„Nuže, Blacasi, co o tom soudíte?" pravil král vítězoslavně, přestav na okamžik nahlížeti do objemné knihy poznámek, před ním otevřené.

„Myslím, sire, že mýlí se buď pan policejní ministr, nebo já, ježto však je nemožno, aby to byl policejní ministr, střežící blaho a čest Vašeho Veličenstva, je pravděpodobné, že jsem na omylu já. Přes to však, sire, býti na místě Vašeho Veličenstva, chtěl bych vyslechnouti osobu, o které jsem mu pravil, ba, trvám na tom, aby jí Vaše Veličenstvo prokázalo tu čest."

„S radostí, vévodo, na vaše doporučení přijmu, koho chcete. Ale chci onoho muže přijmouti se zbraní v ruce. Pane ministře, máte nějakou novější zprávu než je tato? Neboť tato pochází z 20. února a dnes máme 3. března!"

„Ne, sire, ale čekám ji každou chvíli. Jsem od rána mimo dům, snad přišla v mé nepřítomnosti."

„Jděte na prefekturu, a nebude-li tam, pak, pak," mluvil Ludvík XVIII. se smíchem, „nu, pak nějakou napište, viďte, že se to tak dělá?"

„Oh, sire," bránil se ministr, „co se toho týče, není třeba, Bohu díky, ničeho si vymýšleti, naše kanceláře jsou každý den zaneseny nejpodrobnějšími denunciacemi, pocházejícími od spousty chudáků, kteří doufají

v trochu vděčnosti za služby, jichž neprokazují, ale jež by rádi prokázali. Spoléhají na náhodu a doufají, že nějaká neočekávaná událost dodá jednoho dne jejich předpovědím jakési skutečnosti.“

„Dobře, jděte, pane, a nezapomeňte, že na vás čekám,“ pravil Ludvík XVIII.

„Vrátím se okamžitě, sire, v desíti minutách jsem zpět.“

„A já, sire,“ pravil pan de Blacas, „jdu pro svého posla.“

„Počkejte přece, počkejte,“ zvolal Ludvík XVIII. „Skutečně, Blacasi, musím vám změniti erb, dám vám orla s rozpjatými křídly, držícího ve spárech kořist, jež marně snaží se mu uniknouti, a toto heslo: Tenax .“

„Sire, poslouchám,“ pravil pan de Blacas, hoře netrpělivostí.

„Chtěl bych se s vámi poraditi o tomto místě: Molli fugiens anhelitu , víte, jde o jelena prchajícího před vlkem. Jste přece veliký lovec a hlavně lovec vlků. Jak se vám s toho stanoviska líbí molli anhelitu?“

„Obdivuhodné, sire, ale můj posel je jako jelen, o němž mluvíte, neboť urazil poštou 220 mil, a to ani ne ve třech dnech.“

„Je to mnoho námahy a mnoho starostí, drahý vévodo, neboť máme telegraf, který vyřídil by to ve třech či čtyřech hodinách, aniž by jeho dech v nejmenším utrpěl.“

„Ach, sire, odměňujete špatně toho ubohého muže, jenž přichází s takovou horlivostí z takové dálky, aby

podal Vašemu Veličenstvu důležitou zprávu. Přijměte ho laskavě, snažně vás prosím, už jen k vůli panu de Salvieux, který mi jej doporučuje."

„Pan de Salvieux, komoří mého bratra?"

„Ano, týž."

„Skutečně, je v Marseilli."

„Odtamtud mi právě píše."

„Píše vám také o tom spiknutí?"

„Ne, ale doporučuje mi pana de Villefort a žádá mne, abych ho uvedl k Vašemu Veličenstvu."

„Pana de Villefort?" zvolal král. „Ten posel se jmenuje pan de Villefort?"

„Ano, sire."

„A přijíždí z Marseille?"

„Osobně."

„Proč jste mi hned neřekl jeho jméno?" tázal se král, na jehož tváři objevil se stín neklidu.

„Sire, domníval jsem se, že to jméno je Vašemu Veličenstvu neznámo."

„Nikterak, nikterak, Blacasi, je to vážný, hrdý duch, ctižádostivý především. A vy sám znáte jméno jeho otce."

„Jeho otce?"

„Ano, Noirtier."

„Girondista Noirtier? Senátor Noirtier?"

„Ano, právě."

„A Vaše Veličenstvo má ve službách syna takového člověka?"

„Blacasi, příteli, nerozumíte tomu. Řekl jsem vám, že je Villefort ctižádostivý: aby došel cíle, Villefort obětuje vše, i svého otce."

„Mám ho tedy uvésti, sire?"

„Okamžitě, vévodo, kde je?"

„Očekává mne asi dole v mém kočáře."

„Jděte mi pro něho."

„Běžím."

A vévoda vyšel kvapně jako mladík, jeho upřímná royalistická horlivost dodávala mu dvacíti let.

Ludvík XVIII., osaměv, obrátil opět oči k svému otevřenému Horáci a zamumlal:

„Justum et tenacem propositi virum."

Pan de Blacas vrátil se s touže rychlostí, s jakou sestoupil, v předpokoji byl však nucen dovolávati se královy autority. Zaprášený šat Villefortův, oděv, jenž úplně vymykal se předpisům dvorního úboru, vydráždil nedůtklivost pana de Brézé, jenž ustrnul, vida, že ten mladý muž má nároky objeviti se takto ustrojen před králem. Ale vévoda odstranil všecky nesnáze jediným slovem: Z rozkazu Jeho Veličenstva. A přese všecky poznámky, jež ceremonář nepřestal činiti již ze zásady, Villefort byl uveden.

Král seděl na témže místě, kde opustil ho vévoda. Villefort, otevřev dvéře, ocitl se právě před jeho tváří: prvním pohybem mladého muže bylo stanouti.

„Vejděte, pane de Villefort," pravil král, „vejděte."

Villefort pozdravil a učinil několik kroků vpřed, čekaje, až král se ho otáže.

„Pane de Villefort," pokračoval Ludvík XVIII., „vévoda de Blacas tvrdí, že chcete nám sděliti cosi důležitého."

„Sire, pan vévoda má pravdu a doufám, že Vaše Veličenstvo to uzná samo."

„Nejprve a především, pane, je to neštěstí dle vašeho mínění tak veliké, jak se mi chce namluviti?"

„Sire, myslím, že je veliké, ale díky mému rychlému opatření nepokládám je za nenapravitelné."

„Mluvte zdlouha, pane, chcete-li," pravil král, který začínal sdíleti rozčilení, zračící se na tváři pana de Blacas a zachvívající hlasem Villefortovým, „mluvte, ale především začněte od začátku. Mám rád ve všem pořádek."

„Sire," pravil Villefort, „podám Vašemu Veličenstvu věrnou zprávu, ale prosím zároveň, aby mne Vaše Veličenstvo omluvilo, vznikne-li mým zmatkem, kterého nejsem s to se zprostiti, nějaká nejasnost v mých slovech."

Pohled vržený na krále po tomto vemlouvajícím se úvodu ujistil Villeforta o laskavé vlídnosti jeho vznešeného posluchače. Mladý muž pokračoval:

„Sire, přijel jsem, co jsem mohl nejkvapněji, abych oznámil Vašemu Veličenstvu, že objevil jsem ve svém soudním obvodu ne nějaké obyčejné, bezvýznamné pikle, jaké kují se denně v posledních řadách lidu a armády, ale skutečné spiknutí, bouři, která neohrožuje nic menšího než trůn Vašeho Veličenstva. Sire, usurpátor ozbrojuje tři lodi, přemýšlí o nějakém plánu, snad

nesmyslném, ale hrozném přese všecku nesmyslnost. V tuto chvíli opustil již asi Elbu, míře kam? Nevím, ale pokusí se přistáti buď v Neapoli, buď na pobřeží toskánském, buď v samé Francii. Vašemu Veličenstvu není neznámo, že vládce ostrova Elby udržuje styky s Itálií i Francií."

„Ano, pane, vím to," pravil král, značně rozčilen, „a ještě nedávno dostali jsme zprávu, že v ulici Saint-Jacques konají se bonapartistické schůzky. Ale pokračujte, prosím. Jak jste zvěděl o těchto podrobnostech?"

„Sire, jsou výsledkem výslechu, kterému podrobil jsem jistého muže v Marseilli, jejž střežil jsem již dávno a kterého dal jsem vsaditi do vězení v den svého odjezdu. Tento muž, prudký námořník, jejž podezříval jsem z bonapartismu, byl tajně na ostrově Elbě, jednal tam s maršálem, který svěřil mu ústní vzkaz pro jistého pařížského bonapartistu, jehož jména nebyl jsem s to se dověděti, vzkaz ten ukládal onomu bonapartistovi upraviti půdu návratu (tak praví výpověď, sire), návratu, který nedá na sebe dlouho čekati."

„A kde je ten muž?" tázal se Ludvík XVIII.

„Ve vězení, sire."

„A vám se to zdálo vážným?"

„Tak vážným, sire, že byv překvapen touto událostí – uprostřed rodinné slavnosti, právě v den svého zasnoubení, opustil jsem vše, nevěstu i přátele, a odložil vše na pozdější dobu, abych mohl složiti k nohoum Vašeho

Veličenstva i obavy, které se mne zmocnily, i ujištění své oddanosti."

„Pravda," pravil Ludvík XVIII., „jednalo se o spojení mezi vámi a slečnou de Saint-Méran."

„Dcerou jednoho z nejvěrnějších služebníků Vašeho Veličenstva."

„Ano, ano, ale vraťme se k těm pletichám, pane de Villefort."

„Sire, bojím se, že je to víc než pletichy, že je to spiknutí."

„Spiknutí za nynějších dob," pravil král s úsměvem, „dá se snadno osnovati, ale nesnadněji provésti, již proto, že dosazen od včerejška na trůn našich předků, upírám oči na minulost, přítomnost i budoucnost zároveň. Moji ministři zdvojnásobují dozor od desíti měsíců, aby pobřeží Středozemního moře bylo dobře střeženo. Kdyby Bonaparte přistál v Neapoli, celá koalice byla by vzhůru ještě dříve, než by přibyl do Piombina, kdyby přistál v Toskánsku, vystoupil by na nepřátelskou půdu, stane-li ve Francii, učiní tak s hrstkou mužů, a je obyvatelstvem tak nenáviděn, že s ním budeme brzy hotovi. Uklidněte se tedy, pane, ale spoléhejte proto neméně na královskou vděčnost."

„Ach, tu je pan Dandré!" zvolal vévoda de Blacas. V tom okamžiku skutečně stanul na prahu dveří ministr policie, bled, chvěje se a mžikaje očima, jako by byl náhlým světlem oslepen.

Villefort vykročil, chtěje se vzdáliti, ale pan de Blacas zadržel ho stiskem ruky.

XI.
KORSICKÝ LIDOŽROUT

Při pohledu na tuto rozrušenou tvář Ludvík XVIII. prudce odstrčil stůl, za kterým seděl.

„Co je vám, pane barone?“ zvolal. „Zdáte se všecek rozrušen, měl by snad ten zmatek, to váhání nějaký vztah s tím, co říkal pan de Blacas a co mi právě potvrdil pan de Villefort?“

Pan de Blacas rychle pokročil k baronovi, ale hrůza dvořanova nedovolila pýše státníkově triumfovati, skutečně, za takových okolností bylo pro něho mnohem výhodnější, býti pokořen policejním prefektem, než pokořiti jej.

„Sire…“ pronesl baron zajíkavě.

„Nuže, co je?“ tázal se Ludvík XVIII.

Policejní ministr, podléhaje zoufalství, vrhl se k nohám Ludvíku XVIII., jenž ucouvl, svraštiv obočí.

„Promluvíte tedy?“ tázal se.

„Oh, sire, jaké strašlivé neštěstí! Jak jsem politování-hodný! Nikdy se neutěším!“

„Pane,“ pravil Ludvík XVIII., „poroučím vám, abyste mluvil.“

„Nuže, sire, usurpátor opustil ostrov Elbu 28. února a přistál 1. března.“

„Kde to?“ tázal se rychle král.

„Ve Francii, sire, v malém přístavu blízko Antibes, v Golfe-Juanu."

„Usurpátor přistál ve Francii, u Antibes, v Golfe-Juanu, dvě stě padesát mil od Paříže, 1. března, a vy se tu zprávu dovídáte dnes, 3. března!… Eh, to není možné, pane: buď se vám dostalo falešné zprávy, nebo jste se zbláznil."

„Bohužel, sire, je to až příliš pravda!"

Ludvík XVIII. v nevylíčitelném pohybu hněvu a hrůzy se vypjal, jako by nepředvídaná rána byla ho zasáhla do srdce i do tváře zároveň.

„Ve Francii!" zvolal, „Usurpátor ve Francii! Což toho, člověka nikdo nehlídal? Ale kdo ví, kdo byl s ním ve spojení."

„Oh, sire," zvolal vévoda de Blacas, „muže, jako je pan Dandré, nelze obviniti ze zrady! Sire, byli jsme všichni slepí a policejní ministr byl stižen všeobecnou slepotou, nic víc!"

„Avšak…" pravil Villefort, leč zarazil se a ukloniv se, pronesl: „Ach, promiňte, promiňte, sire, moje horlivost mne unáší, račiž mne Vaše Veličenstvo omluviti."

„Mluvte, pane, mluvte směle," oslovil ho král, „vy jediný předvídal jste tu událost, pomozte nám najíti nějaký prostředek proti ní."

„Sire," pravil Villefort, „usurpátor je na jihu nenáviděn, zdá se mi, že odvážil-li se na jih, bylo by snadno, vzbouřiti proti němu Provenci i Languedoc,"

„Ano, ovšem," pravil ministr, „ale on postupuje Gapem a Sisteronem."

„Postupuje, postupuje!“ zvolal Ludvík XVIII. „Což-pak táhne na Paříž?“

Policejní ministr zachoval mlčení, jež rovnalo se nejúplnějšímu přisvědčení.

„Myslíte, pane,“ tázal se král Villeforta, „že bylo by možno vzbouřiti Dauphinát jako Provenci?“

„Sire, mrzí mne, že musím říci Vašemu Veličenstvu krutou pravdu, ale smýšlení Dauphinátu daleko nevyrovná se smýšlení Provence a Languedocu. Horalé jsou bonapartisty, sire.“

„Je tedy dobře zpraven,“ zamumlal Ludvík XVIII. „A kolik má mužů s sebou?“

„Nevím, sire,“ pravil policejní ministr.

„Jakže, nevíte? Zapomněl jste se informovati o té okolnosti? Ovšem, nemá to veliké důležitosti,“ dodal král se zdrcujícím úsměvem.

„Sire, nemohl jsem se informovati, depeše obsahovala pouze zprávu o přistání a cestě, kterou se usurpátor bral.“

„A jakým způsobem došla vás ta depeše?“ tázal se král.

Ministr sklopil hlavu a živá červeň zbarvila mu čelo.

„Po telegrafu, sire,“ zašeptal.

Ludvík XVIII. postoupil o krok kupředu a založil ruce jako Napoleon.

„Proto tedy,“ pravil, bledna hněvem, „sedm spojených armád porazilo toho muže, proto byl jsem zázrakem nebes dosazen na trůn svých otců po dvacetipětiletém vyhnanství, proto jsem po těch dvacet pět let

studoval, zkoumal, analysoval lidi a věci té Francie, jež mi byla slíbena, aby síla, již držel jsem ve svých rukou, vypukla a zničila mne ve chvíli, kdy došel jsem cíle všech svých tužeb!“

„Sire, je to osud,“ šeptal ministr, cítě, že podobná tíže, osudu lehká, stačí k rozdrcení člověka.

„Je tedy pravdou, co o nás říkají naši nepřátelé: Ničemu se nenaučil, ničeho nezapomněl? Kdybych byl zrazen jako on, ještě bych se utěšil. Ale být uprostřed lidí, mnou vyzvednutých k hodnostem, kteří měli bdít nade mnou pečlivěji než nad sebou samými, neboť můj prospěch byl jejich prospěchem, když přede mnou nebyli ničím a po mně nebudou ničím, a zahynouti bídně neschopností, nezpůsobilostí! Ach, ano, pane, máte pravdu, to je osud!“

Ministr skláněl se pod touto hroznou klatbou.

Pan de Blacas osušoval si čelo, pokryté potem, Villefort se v duchu usmíval, neboť cítil vzrůstati svou důležitost.

„Padnouti,“ pokračoval Ludvík XVIII., jenž na první pohled změřil propast, kam chýlila se monarchie, „padnouti a dověděti se o svém pádu po telegrafu! Oh, raději bych vystoupil na popraviště svého bratra Ludvíka XVI., než bych takto sestoupil po schodech Tuilerií, vyhnán směšností… Vy nevíte, pane, co to je, směšnost ve Francii, a přece byste to mohl věděti!“

„Sire, sire,“ šeptal ministr, „pro smilování!…“

„Přistupte, pane de Villefort,“ mluvil král dále, obraceje se k mladému muži, který stoje nehnutě v pozadí,

sledoval rozmluvu, v níž zmateně kolísal osud království, „přistupte a řekněte pánovi, že bylo lze předvídati vše, čeho on nevěděl."

„Sire, bylo materielně nemožno uhodnouti plány, které ten muž skrýval celému světu."

„Materielně nemožno, ano, to je veliké slovo, pane, na neštěstí má se to s velikými slovy jako s velikými muži, změřil jsem je. Materielně nemožno ministru, který má úřednictvo, kanceláře, agenty, tajné policisty, špehouny a milion pět set tisíc franků tajných fondů, věděti, co se děje šedesát mil od pobřeží Francie! Nuže hleďte, zde tento pán, který neměl nic z toho všeho k disposici, tento pán, prostý úředník, věděl toho víc než vy s celou svou policií a byl by zachránil mou korunu, kdyby byl měl právo, jako vy, použíti telegrafu.“ Pohled ministra policie obrátil se s výrazem hluboké nevole na Villeforta, jenž sklopil hlavu se skromností vítěze.

„Nemyslím to na vás, Blacasi,“ pokračoval Ludvík XVIII., „neboť, neobjevil-li jste ničeho, byl jste aspoň tak rozumný, že jste setrval ve své nedůvěře, jiný než vy byl by možná pokládal odhalení pana de Villefort za bezvýznamné, nebo za výplod prodejné ctižádosti.“

Tato slova byla narážkou na ministrovu řeč, pronesenou před hodinou s takovou důvěrou.

Villefort pochopil královu hru. Jiný byl by se snad dal unést opojením z pochvaly, Villefort však se bál učiniti si smrtelného nepřítele z policejního ministra, přes to, že cítil, že ministr je neodvolatelně ztracen. Skutečně, ministr, který v rozkvětu své moci nedovedl uhodnouti tajemství Napoleonova, mohl v křečích agónie vniknouti v tajemství Villefortovo, potřeboval k tomu pouze vyslechnouti Dantese. Místo aby tedy ministrovi přitížil, přispěl mu na pomoc.

„Sire," pravil Villefort, „rychlost, s níž ona událost se odehrála, dokazuje zajisté Vašemu Veličenstvu, že jedině Bůh mohl jí zabrániti sesláním bouře, co Vaše Veličenstvo pokládá s mé strany za výsledek hluboké prozíravosti, je pouze a prostě účinkem náhody, využitkoval jsem té náhody jako oddaný služebník, to je vše. Nepřipisujte mi více, než si zasloužím, sire, aby se vaše prvotní mínění o mně nezměnilo."

Ministr policie poděkoval mladému muži výmluvným pohledem a Villefort poznal, že jeho úmysl se mu zdařil, to jest, že, neztrativ ničeho z královy vděčnosti, získal si právě přítele, s kterým v případě potřeby, bude moci počítati.

„Dobře," pravil král. „A nyní, pánové," pokračoval, obraceje se k panu de Blacas a k ministru policie, „nepotřebuji vás již a můžete se vzdáliti, co nyní zbývá učiniti, spadá do oboru ministra války."

„Na štěstí, sire," pravil pan de Blacas, „můžeme se na armádu spoléhati. Vaše Veličenstvo ví, jak všecky zprávy líčí nám ji oddanou vaší vládě."

„Nemluvte mi již o zprávách: vím teď, vévodo, jak jim může člověk důvěřovati. Ale když už o těch zprávách mluvíme, co jste se dozvěděl nového, pane barone, o aféře v ulici Saint-Jacques?"

„O aféře v ulici Saint-Jacques?" zvolal Villefort, nejsa s to, zadržeti výkřik.

Ale zaraziv se náhle, pravil:

„Promiňte, sire, moje oddanost k Vašemu Veličenstvu dává mi neustále zapomínati ne na úctu k němu

– neboť ona úcta je do mého srdce příliš hluboce vryta – ale na pravidla etikety."

„Mluvte a jednejte, jak myslíte, pane," odtušil Ludvík XVIII., „dobyl jste si dnes práva, ptáti se."

„Sire," odpověděl ministr policie, „přišel jsem dnes právě, abych Vaše Veličenstvo zpravil o nových podrobnostech té události, jež jsem vyšetřil, když pozornost Vašeho Veličenstva odvrácena byla k hrozné katastrofě v Golfu-Juanu. Nyní neměly by již ony podrobnosti pro krále zajímavosti."

„Naopak, pane, naopak," pravil Ludvík XVIII., „zdá se mi, že ta aféra má přímý vztah s tím, co nás zaměstnává, a smrt generála Quesnela uvede nás nepochybně na stopu velikého vnitřního komplotu."

Při jménu generála Quesnela Villefoirt se zachvěl.

„Skutečně, sire," ujal se opět slova policejní ministr, „vše zdá se nasvědčovati, že tato smrt není způsobena sebevraždou, jak se s počátku za to mělo, nýbrž vraždou: generál Quesnel odcházel, jak se zdá, z bonapartistického klubu, když zmizel. Neznámý muž přišel pro něho týž den ráno a určil si s ním schůzku v ulici Saint-Jacques, na neštěstí generálův komorník, který ho česal právě ve chvíli, kdy onen neznámý uveden byl do kabinetu, slyšel dobře, že udává ulici Saint-Jacques, ale nezapamatoval si číslo."

Zatím co ministr policie podával Ludvíku XVIII. tyto zprávy, Villefort, jenž zdál se viseti mu na rtech, rděl se a bledl.

Král obrátil se k němu.

„Nesdílíte i vy můj názor, pane Villeforte, že generál Quesnel, jenž mohl být pokládán za věrného spojence usurpátorova a jenž ve skutečnosti byl cele oddán mně, stal se obětí bonapartistického úkladu?“

„Je to pravděpodobno, sire,“ odvětil Villefort, „ale neví se nic bližšího?“

„Je odkryta stopa muže, který určil schůzku.“

„Je odkryta jeho stopa?“ opakoval Villefort,

„Ano, sluha jej popsal: je to asi padesáti až dvaapadesátiletý muž, černovlasý, s černýma očima pod hustým obočím a s kníry, měl na sobě modrý převlečník a v knoflíkové dírce důstojnickou rosetu čestné legie. Včera byla sledována osoba, jejíž popis odpovídá přesně tomu, co jsem právě uvedl, ale ztratila se na rohu ulice de la Jussiennie a Coq-Héron.“

Villefort opřel se o lenoch křesla, tou měrou, jak ministr policie mluvil, cítil, že nohy vypovídají mu službu. Zvěděv však, že neznámý unikl stopujícímu jej policejnímu agentu, vydechl volněji.

„Vypátráme toho člověka, pane,“ pravil král ministru policie, „neboť stal-li se, jak tomu všecko nasvědčuje, generál Quesnel, který byl by nám v této chvíli velmi užitečný, obětí vraždy, ať bonapartistické či ne, chci, aby jeho vrahové byli krutě potrestáni.“

Villefort musil sebrati všecku svou chladnokrevnost, aby neprozradil hrůzu, jež se ho zmocnila při tomto králově rozkaze.

„Je to zvláštní!“ pokračoval král s jistým humorem. „Policie myslí, že vše je řečeno, když řekne: ‚byl spá-

chán zločin', a vše vykonáno, když dodá:‚policie je vinníkům na stopě'."

„Sire, doufám, že aspoň v tomto ohledu bude Vaše Veličenstvo spokojeno."

„Dobře, uvidíme, nezdržuji vás déle, barone, pane de Villefort, jste zajisté unaven po té dlouhé cestě, jděte si odpočinouti. Jste nepochybně ubytován u svého otce."

Villefortovi zatmělo se v očích.

„Ne, sire," pravil, „jsem ubytován v hotelu Madrid v ulici de Tournon."

„Ale byl jste u něho?"

„Sire, dal jsem se především uvést k panu vévodovi de Blacas,"

„Ale půjdete k němu aspoň."

„Nemyslím, sire."

„Ach, pravda," pravil Ludvík XVIII. s úsměvem, jenž dokazoval, že všecky tyto otázky nebyly bez jistého úmyslu, „zapomněl jsem, že je chlad mezi vámi a panem Noirtierem a že je to nová oběť, přinesená zájmům královským, za kterou musím vás odškodniti."

„Sire, dobrota, již projevuje mi Vaše Veličenstvo, je odměnou, která o tolik převyšuje všecky mé tužby, že nemám již, o co bych krále žádal."

„Nevadí, pane, nezapomeneme na vás, nebojte se, prozatím," (a král odepjal kříž čestné legie, jejž nosil obyčejně na svém modrém kabátě vedle kříže svatého Ludvíka, nad hvězdou řádu Matky Boží Karmelitánské a svatého Lazara), „prozatím," pravil, podávaje jej Villefortovi, „přijměte tento kříž."

„Sire," pravil Villefort, „Vaše Veličenstvo se mýlí: jest to důstojnický kříž."

„Nu," odvětil Ludvík XVIII., „vezměte jej tak, jak je, pane, nemám kdy žádati o jiný. Blacasi, vezmete si na starost, aby byl panu de Villefort odevzdán dekret."

Villefortovi zarosily se oči slzami hrdé radosti, vzal kříž a políbil jej.

„A nyní," tázal se, „jakými rozkazy poctí mne Vaše Veličenstvo?"

„Dopřejte si odpočinku, kterého je vám potřebí, a pamatujte, že nejsa s to sloužiti mi v Paříži, můžete mi býti v Marseilli nejvýš užitečným."

„Sire," odpověděl Villefort, klaně se, „za hodinu opustím Paříž."

„Jděte, pane," pravil král, „a kdybych na vás zapomněl (paměť králů bývá krátká), nebojte se připomenouti se mi… Pane barone, rozkažte, aby zavolán byl ministr války. Blacasi, zůstaňte."

„Ach, pane," pravil policejní ministr, vycházeje z Tuilerií, k Villefortovi, „dobrými dveřmi jste vešel, vaše štěstí je zajištěno."

„Potrvá dlouho?" zašeptal Villefort, pozdravuje ministra, jehož kariéra byla u konce, a hledaje očima povoz, který dovezl by ho do hotelu.

Po nábřeží jel fiakr, Villefort mu pokynul, fiakr se přiblížil. Villefort udal adresu, opřel se do hloubi kočáru a popustil uzdu svým ctižádostivým snům. Za deset minut byl ve svém hotelu, poručil, aby za dvě hodiny byli koně připraveni, a objednal si snídani.

Usedal ke stolu, když ozval se zvuk zvonku, rozhoupaného pevnou, energickou rukou, komorník šel otevříti a Villefort slyšel hlas, pronášející jeho jméno.

„Kdo může již věděti, že jsem zde?“ tázal se mladý muž sebe sama.

V tom vstoupil komorník.

„Nuže,“ pravil Villefort, „co je? Kdo zvonil? Kdo se po mně ptá?“

„Cizinec, který nechce udati svého jména.“

„Jak! Cizinec, který nechce udati svého jména? A co mi chce ten cizinec?“

„Chce mluviti s pánem.“

„Se mnou?“

„Ano.“

„Jmenoval mne?“

„Zcela jasně.“

„A jak vypadá ten cizinec?“

„Nu, je to asi padesátiletý muž, pane.“

„Malý? Velký?“

„Asi tak pánovy postavy.“

„Snědý či plavý?“

„Snědý, velmi snědý: vlasy černé, oči černé, obočí černé.“

„A oblečen?“ tázal se Villefort rychle, „jak je oblečen?“

„Má dlouhý modrý kabát, upjatý shora až dolů a stužku čestné legie.“

„Je to on,“ šeptal Villefort, bledna.

„U sta hromů!“ zvolal muž, jehož popis jsme již dvakrát uvedli, zjeviv se na prahu. „To je okolků! Je snad zvykem v Marseilli, že synové nechávají čekati otce v předpokoji?“

„Otče!“ zvolal Villefort. „Nemýlil jsem se tedy… tušil jsem, že jste to vy.“

„Tušil-li jsi, že jsem to já," pravil nově příchozí, odkládaje hůl do kouta a klobouk na židli, „dovol, abych ti řekl, drahý Gérarde, že nebylo od tebe příliš laskavým, nechati mne tak dlouho čekati."

„Můžete jít, Germaine," pravil Villefort.

Sluha odešel, zřejmě prozrazuje svůj údiv.

XII.
OTEC A SYN

Pan Noirtier, neboť byl to skutečně on, jenž právě vstoupil, sledoval sluhu očima, dokud se za ním nezavřely dveře. Pak, obávaje se nepochybně, aby v předpokoji neposlouchal, šel je za ním opět otevříti: opatření to nebylo zbytečné a rychlost, s jakou občan Germain se vzdaloval, dokazovala, že nebyl prost hříchu, který přivodil zhoubu našich prarodičů. Pan Noirtier obtěžoval se sám zavříti dveře předpokoje, vrátil se, zavřel i ložnici, zastrčil závory a pak šel podati ruku Villefortovi, který sledoval každý jeho pohyb s údivem, z něhož se ještě nevzpamatoval.

„Nuže, drahý Gérarde," pravil mladému muži, pohlížeje na něho s úsměvem, jehož výraz dal by se dosti nesnadno definovati, „víš, že nevypadáš okouzlen mým příchodem?"

„Naopak, otče," pravil Villefort, „jsem velmi šťasten, ale nenadál jsem se naprosto vaší návštěvy, která mne poněkud zmátla."

„Můj drahý příteli," odtušil pan Noirtier, usedaje, „zdá se mi, že bych vám mohl říci totéž. Jakže! Oznamujete mi své zasnoubení v Marseilli 28. února a 3. března jste v Paříži?"

„Jsem-li zde, otče," pravil Gérard, přistupuje k panu Noirtierovi, „nenaříkejte si na to, neboť přijel jsem k vůli vám a tato cesta vás snad zachrání."

„Ach, skutečně?" pravil pan Noirtier, natahuje se pohodlně v křesle, v němž seděl. „Skutečně? Vypravujte mi to, pane soudče, musí to býti velice zajímavé."

„Otče, slyšel jste o jistém bonapartistickém klubu, scházejícím se v ulici Saint-Jacques?"

„Číslo 53? Ano, jsem jeho místopředsedou.“

„Otče, vaše chladnokrevnost mne děsí.“

„Prosím tě, můj drahý! Kdo byl vypovězen příslušníky Hory, kdo prchl z Paříže, skryt ve fůře sena, a byl pronásledován po bordeauxských pláních Robespierrovými špicly, zvykne lecčemu. Pokračuj tedy. Nuže, co se tedy stalo v tom klubu v ulici Saint-Jacques?“

„Stalo se, že tam byl pozván generál Quesnel a že generál Quesnel, vyšedší v devět hodin večer ze svého bytu, byl třetího dne nalezen v Seině.“

„A kdo vám vyprávěl ten krásný příběh?“

„Sám král, pane.“

„Nuže, já,“ pokračoval Noirtier, „v odměnu za váš příběh sdělím vám novinu.“

„Otče, myslím, že již vím, co mi chcete říci.“

„Ach, vy víte o přistání Jeho Veličenstva císaře?“

„Ticho, otče, prosím vás především z ohledu na vás a pak i z ohledu na sebe. Ano, znal jsem tu zprávu, ba znal jsem ji dříve než vy, neboť tři dny uháním tryskem z Marseille do Paříže, zoufaje si, že nemohu mrštiti o dvě stě mil napřed myšlenku, jež zžírá mi mozek.“

„Před třemi dny? Šílíte? Před třemi dny císař ještě nepřistál.“

„Ať, znal jsem jeho plán.“

„A jak to?“

„Z dopisu, který byl vám určen z ostrova Elby.“

„Mně?“

„Vám, a který jsem zachytil v poslově tobolce. Kdyby ten list byl padl do jiných rukou, byl byste, otče, v tuto chvíli možná zastřelen."

Villefortův otec dal se do smíchu.

„Nu, nu, zdá se, že Restaurace naučila se od císařství rychlému vyřizování záležitostí… Zastřelen! Můj drahý, jak máte naspěch! A kde je ten list? Znám vás příliš dobře, abych se obával, že jste jej nechal povalovati."

„Spálil jsem jej ze strachu, aby ani útržek z něho nezbyl, neboť ten dopis byl vaším ortelem."

„A záhubou vaší budoucnosti," doplnil chladně Noirtier. „Ano, chápu to, ale nemám se čeho obávati, chráníte-li mne."

„Ještě více, pane, zachráním vás."

„U čerta! Stává se to dramatickým! Vyslovte se jasněji."

„Pane, vracím se ke klubu v ulici Saint-Jacques."

„Zdá se, že ten klub leží pánům od policie na srdci, proč lépe nehledali? Byli by jej našli."

„Nenašli ho, ale jsou mu na stopě."

„To je zvykem posvěcené slovo, vím to dobře. Je-li policie na scestí, říká, že je na stopě, a vláda klidně očekává den, kdy jí policie se schlíplýma ušima přijde říci, že se stopa ztratila."

„Ano, ale byla nalezena mrtvola, generál Quesnel byl zabit a tomu se říká ve všech zemích světa vražda."

„Vražda, pravíte? Ale vždyť nic nedokazuje, že by se byl generál stal obětí vraždy. Každý den jsou v Seině

nacházeni lidé, kteří se tam vrhli ze zoufalství, nebo kteří se utopili, neumějíce plovati."

„Otče, víte velmi dobře, že generál neutopil se ze zoufalství a že není zvykem koupati se v lednu v Seině.

Ne, ne, neklamte se, ta smrt je správně pojmenována vraždou."

„Kdo ji tak pojmenoval?"

„Sám král."

„Král! Považoval jsem ho za dosti velikého filosofa, aby věděl, že v politice není vražd. V politice, můj drahý, víte to jako já, nejsou lidé, ale ideje, nejsou city, ale zájmy, v politice nezabíjí se člověk, ale odstraňuje se překážka – nic víc. Chcete věděti, jak se to událo? Nuže, povím vám to. Mělo se za to, že lze se spoléhati na generála Quesnela: byl nám doporučen z ostrova Elby, jeden z nás šel k němu a vyzval ho, aby se dostavil do shromáždění v ulici Saint-Jacques, kde najde přátele, přišel a tam byl před ním rozvinut celý plán, odjezd z ostrova Elby a zamýšlené přistání, když pak všecko slyšel, všecko zvěděl, když nebylo již čeho mu svěřiti, odpověděl, že je royalistou: tu všichni na sebe pohlédli, byla mu uložena přísaha, složil ji, ale tak neochotně, že taková přísaha byla skutečně pokoušením Boha, než, přes to všecko byl generál propuštěn volně, úplně volně. Nevrátil se domů? Co chcete, můj drahý? Odešel od nás, zmýlil si asi cestu, to bude vše. Vražda! Skutečně překvapujete mne, Villeforte, vy, náměstek státního návladního, zakládati obžalobu na tak slabých důkazech. Napadlo mi někdy říci vám, když provozuje své roy-

alistické řemeslo, dal jste stít hlavu jednomu z mých: „Synu, spáchal jste vraždu!?“ Ne, řeknu: „Velmi dobře, pane, bojoval jste vítězně, zítřek přinese odvetu.“

„Dejte pozor, otče, ta odveta bude strašná, až přijde na nás řada.“

„Nerozumím vám.“

„Vy spoléháte na návrat usurpátorův?“

„Přiznávám se.“

„Mýlíte se, otče, neurazí ani deset mil do vnitra Francie, aniž by byl pronásledován, stíhán, chycen, jako dravé zvíře.“

„Drahý příteli, císař je v tomto okamžiku na cestě do Grenoblu, 10. nebo 12. bude v Lyonu, 20. nebo 25. v Paříži.“

„Lid povstane…“

„A půjde mu vstříc.“

„Má s sebou jen několik mužů a proti němu budou vyslány armády.“

„Které budou ho provázeti při návratu do hlavního města. Opravdu, drahý Gérarde, vy jste ještě dítě, myslíte, že, jste dobře informován, když telegraf vám sdělí tři dny po přistání: „Usurpátor přistál v Cannes s několika muži, je stíhán.“ Ale kde je? Co dělá? O tom nevíte ničeho. Je stíhán: to je vše, co víte. Nuže, bude tak stíhán až do Paříže, aniž bude vypálena jediná rána.“

„Grenoble a Lyon jsou věrná města, která položí mu nepřekročitelnou překážku.“

„Grenoble otevře mu brány s nadšením, a Lyon půjde mu celý naproti. Věřte mi, jsme také tak dobře in-

formováni jako vy a naše policie není horší než vaše. Chcete důkaz? Chtěl jste mi zatajiti svou cestu a já přece věděl o vašem příjezdu půl hodiny po tom, kdy vjel jste do města, neudal jste nikomu své adresy kromě postiliona, nuže, a já znám vaši adresu, důkazem toho je, že přicházím právě ve chvíli, kdy usedáte ke stolu. Zazvoňte přec a požádejte o druhý příbor, poobědváme spolu."

„Skutečně," odvětil Villefort, pohlížeje s údivem na otce, „skutečně, zdáte se mi velmi dobře zpraven."

„Nu, můj Bože, to je velmi jednoduché, vy, kteří máte moc v rukou, máte jen ty prostředky, jež možno zaplatiti penězi, my, kteří moc očekáváme, máme prostředky, jež poskytuje oddanost."

„Oddanost?" pravil Villefort se smíchem.

„Ano, oddanost, tak nazývá se počestným způsobem ctižádost, jež doufá."

A Villefortův otec sám vztáhl ruku ke šňůře zvonku, aby zavolal sluhu, kterého nevolal syn.

Villefort zadržel mu ruku.

„Počkejte, otče," pravil mladý muž, „ještě slovo."

„Mluvte."

„Nechť je royalistická policie sebe špatnější, zná přece hroznou věc."

„Popis muže, který dostavil se ku generálu Quesnelovi ráno toho dne, kdy generál zmizel."

„Ach, to tedy ví ta dobrá policie? A jaký je ten popis?"

„Snědá pleť, vlasy, vousy a oči černé, modrý převlečník, zapjatý až po bradu, důstojnická roseta Čestné

legie v knoflíkové dírce, klobouk se širokým okrajem a rákosová hůl."

„Ach, to tedy ví?" pravil Noirtier. „A proč tedy v tom případě nevztáhne ruku na toho muže?"

„Protože se jí ztratil včera či předevčírem na rohu ulice Coq-Héron."

„Vždyť jsem vám říkal, že naše policie je hloupá."

„Ano, ale každým okamžikem může ho opět najíti."

„Ano," pravil Noirtier, rozhlížeje se bezstarostně, „nedostane-li ten muž výstrahy, ale on ji dostal. A," dodal s úsměvem, „změní tvář i úbor."

Při těch slovech vstal, sňal svrchník i vázanku, přistoupil ke stolku, na němž rozloženy byly všecky součástky synova toiletního necéssairu, i vzal břitvu, namydlil si tváře a dokonale pevnou rukou shodil kompromitující licousy, které byly policii tak cenným dokumentem.

Villefort sledoval jeho počínání s hrůzou, jež nebyla prosta obdivu.

Zbaviv se licousů, Noirtier upravil si jinak vlasy. Místo černé vázanky vzal barevnou, jež ležela navrchu v otevřeném koši, místo svého modrého svrchníku, zapínajícího se na knoflíky, oblékl svrchník Villefortův barvy hnědé a tvaru rozšířeného, zkusil si před zrcadlem synův klobouk s ohnutým okrajem, zdál se s ním spokojen a nechav svou rákosku v koutě u krbu, kam ji postavil, uchopil svalnatou rukou malou bambusovou hůlku, která dodávala chůzi elegantního náměstka ne-

nucenosti, jež byla z největších jeho předností, a švihl jí do vzduchu, až to hvízdlo.

„Nuže," pravil, obrátiv se k svému ustrnulému synovi, když tato proměna při otevřené scéně byla vykonána, „nuže, myslíš, že mne tvoje policie nyní pozná?"

„Ne, otče," zajíkal se Villefort, „aspoň tak doufám."

„A nyní, drahý Gérarde," pokračoval Noirtiér, „ponechávám tvému důvtipu, jak dáti zmizeti těmto věcem, které ti svěřuji."

„Oh, buďte bez starosti, otče," pravil Villefort.

„Ano, ano. A nyní myslím, že máš pravdu, že jsi mi skutečně, jak se zdá, zachránil život. Ale buď klidný, budoucně ti to oplatím."

Villefort potřásl hlavou.

„Nejsi přesvědčen?"

„Doufám aspoň, že se mýlíte."

„Půjdeš ještě ke králi?"

„Snad."

„Chceš se stát v jeho očích prorokem?"

„Proroci neštěstí nejsou u dvora, vítáni, otče."

„Ano, ale dříve či později dostane se jim spravedlnosti. A připustíme-li druhou Restauraci, budeš považován za velikého muže."

„Nuže, co tedy mám říci králi?"

„Řekni mu toto: „Sire, jste klamán, co se týče smýšlení Francie, nálady měst, politického přesvědčení armády, ten, kterého v Paříži nazýváte korsickým lidožroutem, jenž jmenuje se ještě usurpátor v Neversu, je nazýván již Bonapartem v Lyonu a císařem v Grenoblu.

Myslíte, že je stíhán, pronásledován, na útěku, on postupuje rychle jako orel, kterého přináší. Vojáci které považujete za umírající hladem, vysílené únavou, hotové k deserci, množí se jako sněhové atomy kolem valící

se koule. Sire, odjeďte, ponechte Francii jejímu skutečnému pánu, jenž jí nekoupil, nýbrž dobyl, odjeďte, sire, ne že by vám hrozilo nějaké nebezpečí – váš protivník je dosti mocný, aby mohl uděliti milost – ale protože by pro potomka svatého Ludvíka bylo pokořujícím, kdyby byl svým životem povinován muži od Arcoly, Marenga a Slavkova. To mu řekni, Gérarde, nebo raději jdi, neříkej mu ničeho. Nechlub se tím, proč jsi do Paříže přijel a co jsi tu dělal, vsedni opět do poštovního kočáru, uháněl-li jsi tryskem, když jsi jel sem, leť nyní nazpět jako pták, vrať se do Marseille v noci, vstup do svého domu zadními dvířky a zůstaň tam velmi tiše, velmi pokorně, velmi mírně a především velmi nevinně, neboť tentokrát, přisahám ti, budeme si počínati jako lidé silní, kteří znají své nepřátele. Jděte, synu, jděte, můj drahý Gérarde, a pomocí této poslušnosti otcovských rozkazů, nebo, chcete-li raději, této vážnosti k radám přítele, udržíme vás ve vašem postavení. To vám umožní," dodal Noirtier s úsměvem, „zachrániti mne po druhé, vyzvednou-li vás jednoho dne váhy politiky nahoru a mne spustí dolů. S Bohem, drahý Gérarde, při svém příštím příjezdu ubytujte se u mne."

A Noirtier vyšel po těch slovech s klidem, který ho neopustil ani na okamžik po celou dobu, co trval ten nesnadný rozhovor.

Villefort, bled a rozčilen, běžel k oknu, poodhrnul záclonu a viděl ho, jak jde klidně a lhostejně mimo dva či tři muže podezřelého výrazu, číhající u patníků a na rozích ulic a čekající tu nepochybně, aby zatkli muže

s černými licousy, modrým převlečníkem a širokým kloboukem.

Villefort zůstal tak stát, prudce dýchaje, až otec zmizel na křižovatce Bussy. Pak vrhl se k předmětům, jím tam zanechaným, ukryl na dno vaku černou vázanku a modrý převlečník, stočil klobouk a vecpal jej dolů do skříně, zlomil hůl na tři kusy, které hodil do ohně, posadil si cestovní čapku, zavolal komorníka, zakázal mu pohledem tisíc otázek, jež by byl sluha rád položil, zaplatil hotelový účet, vskočil do kočáru, který na něho již čekal i s koňmi, zvěděl v Lyoně, že Bonaparte právě vkročil do Grenoblu, a za neklidu, jenž vládl po celé cestě, vrátil se do Marseille, zmítán úzkostmi, jež vnikají do srdce člověka se ctižádosti a prvními poctami.

XIII.
STO DNÍ

Pan Noirtier byl dobrým prorokem a věci postupovaly rychle, jak to řekl. Každý zná návrat z ostrova Elby, návrat neobyčejný, zázračný, který, nemaje příkladů v minulosti, zůstane nepochybně bez následování v budoucnosti.

Ludvík XVIII. pokusil se jen slabě odraziti tu prudkou ránu: jeho malá důvěra k lidem odnímala mu důvěru k událostem. Království, či spíše monarchie, sotva jím znovuzřízená, zachvěla se na svém ještě nejistém základě a jediné císařovo gesto smetlo tu budovu, beztvárnou směs starých předsudků a nových idejí. Villefortovi dostalo se tedy od krále pouze vděčnosti, v té době nejen zbytečné, ale i nebezpečné, a onoho důstojnického kříže Čestné legie, kterého z opatrnosti ani neukazoval, ačkoli pan de Blacas, řídě se královým příkazem, dal mu pečlivě zaslati dekret.

Napoleon byl by jistě Villeforta sesadil, nebýt protekce Noirtierovy, jenž stal se na jeho dvoře všemocným nebezpečími, kterým čelil, i službami, jež prokázal. A tak, jak to byl slíbil, girondista z r. 1793 a senátor z r. 1806 chránil toho, jenž zachránil jej minulého dne.

Celá Villefortova moc omezila se za tohoto vyvolaného císařství, jehož druhý pád dal se ostatně snadno

předvídati, na potlačení tajemství, jež Dantes byl s to, vynésti na veřejnost.

Byl sesazen pouze státní návladní, podezřelý z vlažnosti v bonapartismu.

Leč, sotva moc císařská byla obnovená, to jest, sotva že císař usídlil se v Tuileriích, které Ludvík XVIII. právě opustil, a vyslal na všecky strany četné rozkazy z malého kabinetu, kam, sledujíce Villeforta, uvedli jsme své čtenáře, a na jehož ořechovém stole našel ještě otevřenou a jen do polovice, vyprázdněnu tabatěrku Ludvíka XVIII., již začínaly v Marseilli, přes chování marseillských úředníků, kvasiti zárodky občanské války, na jihu vždycky jen zpola utlumené, málo chybělo a mstivá odveta nebyla by se spokojila jen s několika kočičinami pod okny royalistů, doma zavřených, a ve-

řejnými potupami, jimiž pronásledováni byli royalisté, odvážívší se na ulici.

Zcela přirozeným převratem se stalo, že poctivý výpravce lodí, kterého označili jsme za člena strany lidové, stal se nyní neřekneme všemocným, neboť pan Morrel byl člověk opatrný a lehce bojácný jako všichni, kteří zvolna a pracně dosáhli obchodních úspěchů, ale tak vlivným, že byl s to – přes to, že nevyrovnal se bonapartistickým horlivcům, kteří pokládali ho za umírněného – byl tedy s to, pozvednouti hlasu a pronést stížnost. Ta stížnost, jak lze snadno uhodnouti, vztahovala se k Dantesovi.

Villefort zůstal stát, přes pád svého představeného, a jeho sňatek, pevně sice ustanovený, byl odložen na šťastnější doby. Kdyby císař zůstal na trůně, byl by Gérardovi nutným jiný svazek, a jeho otec vzal by si na starost, vyhledati mu nějaký. Kdyby druhá Restaurace přivedla Ludvíka XVIII. zpět do Francie, vliv pana de Saint-Méran by se zdvojnásobil právě jako jeho vlastní, a spojení bylo by výhodnější, než kdy jindy.

Náměstek státního návladního byl tedy pro okamžik prvním soudním úředníkem v Marseilli, když jednoho rána otevřely se jeho dveře a byl mu ohlášen pan Morrel.

Jiný byl by chvátal výpravci vstříc a touto horlivostí projevil svou slabost. Ale Villefort byl znamenitý muž, který měl ve všem ne-li zkušenost, aspoň dobrý instinkt. Nechal Morrela čekati v předpokoji, jako by to byl učinil za Restaurace, ačkoli u něho nikdo nebyl,

činil to z jednoduché příčiny, že je zvykem náměstka státního návladního, nechati návštěvu čekati. Asi za čtvrt hodiny, během které přečetl dvoje či troje noviny různého politického zbarvení, nařídil, aby výpravce byl uveden.

Morrel čekal, že najde Villeforta sklíčeného: našel ho, jak ho byl viděl před šesti týdny, totiž klidného, pevného a plného chladné zdvořilosti, nejnepřekročitelnější ze všech přehrad, které dělí muže vzneseného od muže z lidu.

Vkročil do Villefortovy pracovny, přesvědčen, že soudce zachvěje se při pohledu na něho, a zatím byl to naopak on, jenž stanul, chvěje se a rozčilen, před tímto mužem pátravého výrazu, jenž očekával ho, opíraje se loktem o psací stůl.

Stanul u dveří. Villefort pohlížel na něho, jako by ho nemohl poznati. Konečně po několika vteřinách mlčenlivého zkoumání, během kterých poctivý výpravce otáčel kloboukem v rukou, Villefort pravil:

„Pan Morrel, tuším?“

„Ano, pane, jsem to já,“ odvětil výpravce.

„Pokročte tedy, pane,“ pravil úředník, kyna protektorsky rukou, „a povězte mi, jaké okolnosti mám co děkovati za čest vaší návštěvy.“

„Netušíte, pane?“ tázal se Morrel.

„Ne, ani zdaleka, to však nevadí, abych nebyl ochoten prokázati vám jakoukoli úsluhu, je-li to v mé moci.“

„Záleží to jedině na vás, pane,“ pravil Morrel.

„Vyslovte se tedy.“

„Pane," pokračoval výpravce, nabývaje jistoty během řeči a posílen ostatně správností svého požadavku a jasností své situace, „pamatujete se, že několik dní před zprávou o přistání Jeho Veličenstva císaře dovolával jsem se vaší shovívavosti pro nešťastného mladého muže, námořníka, vrchního kormidelníka na mé lodi. Byl obžalován, pamatujete-li se, pro styky s ostrovem Elbou: tyto styky, jež byly v oné době zločinem, mají dnes nárok na pochvalu. Tehdy sloužil jste Ludvíku XVIII., pane, a nešetřil jste obžalovaného, byla to vaše povinnost, dnes sloužíte Napoleonovi, máte tedy toho muže chrániti, je to rovněž vaše povinnost. Přicházím se vás tedy zeptati, co se s ním stalo."

Villefort sebral všecku sílu, aby se ovládl.

„Jméno toho muže?" tázal se. „Buďte tak laskav, povězte mi jeho jméno."

„Edmond Dantes."

Villefortovi bylo by bývalo právě tak příjemno stanouti v souboji dvacet pět kroků před protivníkovou bambitkou, jako slyšeti ono jméno, pronesené mu takto tváří v tvář. Leč nehnul ani brvou.

„Tímto způsobem," pravil si Villefort v duchu, „nebude lze mi vytknouti, že učinil jsem ze zatčení toho mladíka otázku čistě osobní."

„Dantes?" opakoval. „Edmond Dantes, pravíte?"

„Ano, pane."

Tu Villefort otevřel silnou knihu, ležící na sousedním stojanu, pak šel hledati na stůl, od stolu přešel

k svazkům listin a pak, obrátiv se k výpravci, pravil mu nejpřirozenějším tónem:

„Jste si úplně jist, pane, že se nemýlíte?“ Kdyby Morrel byl býval chytřejší, nebo lépe o věcí poučen, byl by shledal zvláštním, že náměstek státního návladního ráčí mu odpovídati na tyto věci, jeho oboru úplně cizí. A byl by se tázal, proč ho Villefort neodkazuje k vězeňským zápisům, ke guvernérovi věznice, k prefektovi departementu. Morrel, marně hledav ve Villefortovi bázeň, viděl v něm jen – když všecka bázeň zdála se vyloučena – blahosklonnost: Villefort setkal se s mužem, jakého mu bylo třeba.

„Ne, pane,“ pravil Morrel, „nemýlím se, ostatně znám toho ubohého hocha deset let, v mých službách je již čtyři roky. Přišel jsem – pamatujete se? – před šesti týdny vás prositi, abyste byl milostiv, jako vás dnes prosím, abyste byl spravedliv k tomu ubohému hochu. Přijal jste mne dokonce dosti špatně a odpověděl jste mi jako nespokojený člověk. Ach, royalisté byli v těch dobách k bonapartistům nevlídní!“

„Pane,“ odpověděl Villefort, odrážeje osten se svou obvyklou pohotovostí a chladnokrevností „byl jsem royalistou, když pokládal jsem Bourbony nejen za legitimní dědice trůnu, ale i za vyvolené národa. Ale zázračný návrat, jehož svědky jsme právě byli, mne poučil, že jsem se mýlil. Napoleonův genius zvítězil, legitimním panovníkem je panovník milovaný.“

„Výborně!“ zvolal Morrel se svou nelíčenou, bodrou přímostí. „Těší mne, že tak mluvíte, a slibuji si proto mnoho dobrého pro Edmonda.“

„Počkejte,“ odtušil Villefort, listuje v novém seznamu, „už to mám: je to námořník který se ženil s Katalánkou, není-li pravda? Ano, ano, oh, nyní se pamatuji: bylo to velmi vážné.“

„Jak to?“

„Vy víte že, odešed ode mne, muž ten byl doveden do vězení v justičním paláci.“

„Ano, a pak?“

„Pak podal jsem zprávu do Paříže, odeslal jsem papíry, u něho nalezené. Co jsem měl dělati? Bylo to mou povinností… a týden po zatčení byl vězeň odstraněn.“

„Odstraněn!“ zvolal Morrel. „Ale, co se asi stalo s ubohým hochem?“

„Oh, uklidněte se. Byl asi dopraven do Fenestrelles, do Pignerolu, nebo na ostrovy svaté Markéty, čemu se říká v úřední řeči transport. Jednoho krásného dne se vrátí a ujme se velení své lodi.“

„Ať přijde, kdy chce, jeho místo bude mu vyhrazeno. Ale jak to, že se ještě nevrátil? Zdá se mi, že by mělo býti první starostí bonapartistické justice, propustiti na svobodu ty, kteří uvězněni byli justicí royalistickou.“

„Neodsuzujte ukvapeně, drahý pane Morreli,“ odtušil Villefort. „Je nutno postupovati ve všem zákonitým způsobem. Rozkaz k uvěznění přišel shora, musí tedy přijíti shora i rozkaz k propuštění. Než, je tomu sotva

čtrnáct dní, co se Napoleon vrátil, zrušení trestu mohlo stěží býti vyřízeno."

„Ale nebylo by možno uspíšiti formality, teď, když jsme zvítězili?" tázal se Morrel. „Mám několik přátel, jistý vliv. Mohu dosíci propuštění z vazby."

„Nebyl ve vazbě."

„Tedy z vězení."

„V záležitostech politických není vězeňských záznamů. Vláda má někdy zájem na tom, aby některý člověk zmizel beze stopy: vězeňské záznamy napomáhaly by pátrání."

„Tak tomu snad bylo za Bourbonů, ale nyní…"

„Tak tomu je za všech dob, drahý pane Morreli, vlády jdou za sebou a jsou si podobny, trestní zřízení, ustanovené Ludvíkem XIV., funguje ještě dnes, až na Bastillu. Císař byl vždycky na vězeňské řády ještě přísnější, než sám velký král, a počet vězňů, po nichž není v seznamech ani stopy, je nespočetný."

Tolik laskavosti bylo by odvrátilo i jistotu a Morrel neměl ani podezření.

„Co byste mi přece však radil, pane Villeforte," tázal se, „abych uspíšil návrat ubohého Dantese?"

„Nic, než toto, pane: podejte žádost ministru spravedlnosti."

„Oh, pane, vím, co to je, ty žádosti: ministr dostane jich denně dvě stě a nepřečte ani čtyři."

„Ano," odvětil Villefort, „ale přečte si žádost, mnou poslanou, mnou doporučenou a mnou přímo adresovanou."

„A vy byste se postaral o úspěch té žádosti, pane?“

„S největší radostí. Dantes mohl být tehdy vinen, ale dnes je nevinen a je mou povinností, propustiti na svobodu toho, jejž uvězniti bylo mou povinností kdysi.“

Villefort tak předcházel málo pravděpodobnému, ale přece jen možnému nebezpečí pátrání, které zničilo by ho nadobro.

„Ale jak se píše ministru?“

„Posaďte se sem, pane Morreli,“ pravil Villefort, postupuje místo výpravci, „nadiktuji vám to.“

„Byl byste tak laskav?“

„Ovšem. Neztrácejme času. Ztratili jsme ho již příliš mnoho.“

„Ano, pane, vzpomeňme, že ubohý hoch čeká, trpí, snad si i zoufá.“

Villefort zachvěl se při myšlence na vězně, jenž v tichu a tmě mu zlořečí. Ale pustil se již příliš daleko, aby mohl couvnouti. Dantes měl být rozdrcen koly jeho ctižádosti.

„Čekám, pane,“ pravil výpravce, sedě ve Villefortově křesle a drže péro v ruce.

Tu Villefort začal diktovati žádost, v níž – ovšem v nejlepším úmyslu, o tom nebylo pochyby – přeháněl Dantesovo vlastenectví a služby, které prokázal bonapartistické věci, v této žádosti stal se Dantes jedním z nejčinnějších strůjců Napoleonova návratu, bylo zřejmo, že ministr, vida takovou listinu, učiní oka-

mžitě spravedlnosti zadost, nebyla-li již spravedlnost vykonána.

Když byla žádost dopsána, Villefort přečetl ji ještě jednou nahlas.

„Dobře," pravil, „a nyní, spoléhejte se na mne."

„Bude žádost brzy odeslána, pane?"

„Ještě dnes."

„A vámi doporučena?"

„Nejlepším doporučením, které jí mohu dáti, pane, je potvrzení, že vše, co v této žádosti pravíte je pravda."

Villefort nyní rovněž usedl a do rohu žádosti připojil své potvrzení.

„A co máme teď činiti, pane?" tázal se Morrel.

„Čekati," odtušil Villefort, „ručím za všecko."

Toto ujištění vrátilo Morrelovi naději, opustil náměstka státního návladního, okouzlen jím, a šel oznámiti starému otci Dantesovu, že jeho syn již záhy se vrátí.

Co se týče Villeforta, místo aby odeslal do Paříže onu žádost, ponechal ji u sebe jako cenný dokument, který, moha Dantese zachrániti v přítomnosti, mohl jej strašně kompromitovati v budoucnosti, připustilo-li se to, co vzhled Evropy a běh událostí již naznačoval, to jest, druhá Restaurace. Dantes zůstal tedy vězněm: ztracen v hlubinách kobky, neslyšel strašlivý rachot pádu trůnu Ludvíka XVIII. ani ještě hroznějšího zřícení císařství.

Villefort však sledoval vše bdělým okem a všemu naslouchal pozorným uchem. Během tohoto krátké-

ho císařského trvání, nazvaného Sto dní, pan Morrel dvakrát obnovil útok, trvaje stále na Dantesově propuštění, a Villefort po každé jej uklidnil sliby a nadějemi, konečně nadešlo Waterloo. Morrel neukázal se již u Villeforta: výpravce učinil pro svého mladého

přítele, co bylo v lidské možnosti, činiti nové pokusy za této druhé Restaurace znamenalo, vydávati se zbytečně všanc.

Ludvík XVIII. vystoupil po druhé na trůn. Villefort, pro něhož Marseille byla plna vzpomínek, které staly se mu výčitkami, žádal a obdržel uprázdněné místo státního návladního v Toulousu, čtrnáct dní po přesídlení do nového působiště oženil se se slečnou Renatou de Saint-Méran, jejíž otec byl u dvora líp zapsán než kdy jindy.

A tak zůstal Dantes po dobu Sta dní i po Waterloo v žaláři, zapomenut ne-li lidmi, aspoň Bohem.

Danglars pochopil celý dosah rány, jíž zasáhl Dantese, vida Napoleona vraceti se do Francie: jeho udání učiněno bylo v pravý okamžik, a jako všichni lidé, zločinu do jisté míry schopní a v obyčejném životě prostředně inteligentní, nazýval tuto podivnou shodu okolností řízením božím.

Když však Napoleon vrátil se do Paříže a jeho velitelský, mocný hlas znovu se rozlehl, Danglars dostal strach. Čekal každý okamžik, že Dantes se ukáže, Dantes všecko vědoucí, Dantes hrozivý a schopný jakékoli pomsty. Tu projevil vzhledem k panu Morrelovi přání opustiti námořní službu a dal se jím doporučiti jistému španělskému obchodníku, u něhož nastoupil službu jako příručí asi ke konci března, totiž deset či dvanáct dní po Napoleonově návratu do Tuilerií, odejel tedy do Madridu a nebylo o něm ani slyšeti.

Fernand pak ničeho nechápal. Dantes byl pryč, ničeho jiného nebylo mu třeba. Co se s ním stalo? Nesnažil se to vypátrati. Hleděl jen využitkovati jeho nepřítomnosti k tomu, aby jednak v Mercedes vzbudil podezření klamně udávanými důvody tak dlouhé nepřítomnosti, jednak aby osnoval plány k odjezdu a únosu. Občas, a to v temných chvílích svého života, usedal na špici mysů Faro, odkud lze viděti na Marseille i na katalánskou vesnici, a bez hnutí jako dravý pták smutně pohlížel na obě cesty, nespatří-li na nich přicházet krásného jinocha nenucené chůze, vztyčeného čela, který i jemu zjevil by se jako posel kruté pomsty. V tom případě byl rozhodnut: roztříštil by kulí Dantesovi hlavu a pak by se zastřelil sám, aby zastřel svůj zločin. Leč Fernand se mýlil: nebyl by se nikdy zabil, neboť stále doufal.

Zatím, co odehrávaly se tyto tragické a bolestné události, svolávala vláda všecko vojsko do zbraně a každý jen poněkud boje schopný muž vytrhl z Francie na zvučný hlas císařův. Fernand odešel s ostatními a opustil svou chatu i Mercedes, sžírán temnou a strašnou myšlenkou, že v jeho nepřítomnosti vrátí se snad jeho sok a pojme za choť tu, již miloval.

Kdyby se Fernand vůbec byl mohl zabíti, byl by to učinil, opustiv Mercedes.

Jeho starost o Mercedes, soucit, jejž zdál se míti s jejím neštěstím, péče, s jakou snažil se vyplniti její nejmenší přání, to vše působilo na dívku dojmem, jaký vždycky v ušlechtilých srdcích vyvolává zdání odda-

nosti, Mercedes vždy chovala k Fernandovi přátelské city, teď přátelství její vzroste o nový cit, vděčnost.

„Bratře," pravila, připevňujíc mu vojenskou torbu na záda, „bratře, můj jediný příteli, nedávejte se zabít, nenechte mne samotnu na světě, kde pláči a kde budu úplně opuštěna, když vás tu nebude."

Tato slova, pronesená ve chvíli rozloučení, vnukla Fernandovi trochu naděje. Nevrátí-li se Dantes, mohla by snad Mercedes býti jednoho dne jeho.

Mercedes tedy osaměla v pustém tom ústraní, jež nezdálo se jí ještě nikdy tak vyprahlým, s širošírým mořem na obzoru. Všecka v slzách, jako ona šílená, jejíž bolestný příběh se podnes vypravuje, bloudila bez ustání kolem katalánské vesničky. Chvílemi stanula pod pražícím jižním sluncem a stála němě, bez hnutí jako socha, hledíc k Marseilli, jindy zase usedala na pobřeží, naslouchajíc vzdechům moře bez konce jako její bolest, a přemýšlela bez ustání, nebylo-li by lépe nakloniti se kupředu, sklesnouti vlastní tíží, otevřít propast a dát se jí pohltit, než prožívat tak stále všecky kruté proměny beznadějného očekávání.

Ne že by se bylo Mercedes nedostávalo odvahy k vyplnění toho záměru – ale náboženství, víra, přišly jí na pomoc a zachránily ji před sebevraždou.

Caderousse byl povolán na vojnu jako Fernand, ježto však byl o osm let starší než Katalánec, a ženatý, byl povolán až v třetí výzvě a poslán na pobřeží.

Starý Dantes, který byl udržován již jen nadějí, ztratil naději při pádu císařově.

Bylo tomu na den pět měsíců od té doby, co byl odloučen od syna a téměř v tutéž chvíli, kdy byl Edmond zatčen, co starý otec vydechl duši v náručí Mercedes.

Pan Morrel zaplatil všecky výlohy, spojené s pohřbem, a zaplatil všecky ubohé dloužky, jež stařec nadělal za své nemoci. K takovému jednání bylo zapotřebí více než dobrého srdce, bylo zapotřebí i odvahy. Celý jih byl v ohni a podporovat, byť i na smrtelném loži, otce tak nebezpečného bonapartisty jako byl Dantes, bylo zločinem.

XIV.
VĚZEŇ ZUŘIVÝ A VĚZEŇ ŠÍLENÝ

Asi rok po návratu Ludvíka XVIII. navštívil pan generální inspektor vězení.

Dantes slyšel ve své kobce ohlas všech těch příprav, které nahoře působily veliký hluk, ale zde dole byly by pouhým nepostřehnutelným zvukem pro každé jiné ucho než vězňovo, zvyklé v hrobovém tichu naslouchat, jak pavouk tká svá vlákna, a počítat pravidelný pád kapky, jež potřebuje plnou hodinu, než utvoří se na stropě kobky.

Uhodl, že u živých děje se cosi nezvyklého, žil již tak dlouho v hrobě, že mohl se právem považovati za mrtvého.

Inspektor skutečně navštěvoval po řadě všecky pokoje, cely, kobky. Někteří vězňové byli tázáni, byli to ti, jichž mírnost, nebo tupost doporučovala je laskavosti správy, inspektor tázal se jich, jakou mají stravu, a nemají-li nějakého přání.

Odpověděli jednohlasně, že strava je odporná a že by si přáli být propuštěni.

Tu se jich inspektor tázal, nechtějí-li mu snad ještě něco sdělit.

Zavrtěli hlavou, co jiného by mohl žádat vězeň než svobodu?

Inspektor obrátil se s úsměvem ke guvernérovi:

„Nevím, proč nás posílají na tyto zbytečné obchůzky. Kdo vidí jednoho vězně, vidí jich sta, kdo slyší jednoho, slyší jich tisíc – je to stále totéž: špatně krmeni a nevinni. Máte tu ještě nějaké?“

„Ano, máme ještě nebezpečné nebo šílené vězně, kteří jsou zavřeni v kobkách.“

„Nu,“ prohodil inspektor s výrazem veliké únavy, „dodělejme to tedy až do konce, pojďme dolů do kobek.“

„Pošleme aspoň ještě pro dva muže,“ pravil guvernér, „vězňové dopustí se často z omrzelosti života a jen proto, aby byli odsouzeni k smrti, zbytečného zločinu. Mohl byste se státi obětí takového skutku.“

„Učiňte tedy opatření,“ nařídil inspektor.

Bylo tedy posláno pro dva vojáky a na to sestupovali po tak zapáchajících, plesnivých, odporných schodech, že pouhá cesta takovým místem nepříjemně se dotýkala zraku, čichu i dechu najednou.

„Ach,“ zvolal inspektor, zastaviv se v polovině schodů, „kdo tady může být umístěn?“

„Jeden velmi nebezpečný spiklenec, který nám byl zvlášť označen jako člověk všeho schopný.“

„Je sám?“

„Ovšemže.“

„Jak dlouho tu je?“

„Asi rok.“

„Byl zavřen do kobky hned jak se sem dostal?“

„Ne, pane, až teprve když chtěl zabít žalářníka, nesoucího mu pokrm.“

„On chtěl zabít žalářníka?“

„Ano, pane, právě toho, který nám svítí, viďte, Antoníne?“ obrátil se guvernér k žalářníkovi.

„Chtěl mne zabít,“ odpověděl tázaný.

„Skutečně? Což je to blázen?“

„Ještě horší,“ odvětil žalářník, „je to ďábel.“

„Má se na něho vésti stížnost?“ tázal se inspektor guvernéra.

„Bylo by to zbytečno, pane, je již tak dost potrestán. Ostatně není teď už dalek šílenství a podle zkušenosti, kterou nabýváme pozorováním, dá se souditi, že dříve ještě než za rok zblázní se úplně.“

„Nu, bude to pro něho líp,“ soudil inspektor, „jakmile bude úplně šíleným, bude méně trpěti.“

Inspektor byl, jak vidíme, velice lidumilný pán, hodný filantropického úřadu, jejž zastával.

„Máte pravdu, pane,“ přisvědčil guvernér, „vaše poznámka dokazuje, že jste vnikl hluboko do věci. Máme na příklad v jiné kobce, která oddělena jest od této jen asi dvacet stop silnou zdí a do níž vchází se po jiných schodech, starého abbého, bývalého vůdce politické strany v Itálií, který je zde od r. 1811 a jemuž se rozum pomátl asi ke konci r. 1813. Od té doby není si tělesně asi podoben: plakal, teď se směje, hubnul, teď tloustne. Nepřejete si podívat se spíše na něho? Jeho pomatenost je zábavná a nepůsobí tísnivě.“

„Podívám se na oba,“ odpověděl inspektor, „je nutno vykonat svůj úkol svědomitě.“

Inspektor byl na své první inspekční cestě a chtěl vzbuditi dobrý dojem u svých představených.

„Pojďme tedy nejprve k tomuto," dodal.

„Jak je libo," odvětil guvernér.

A pokynul žalářníkovi, aby otevřel dveře.

Massivní zámek zaskřípěl, zrezavělé stěžeje těžkých dveří zavrzaly. Dantes, schoulený v koutě kobky, kde s nevýslovným štěstím přijímal úzký proužek denního světla, jenž vnikal sem malým zamřížovaným okénkem, zvedl při tom zvuku hlavu. Spatřiv ve světle dvou pochodní neznámého muže, doprovázeného dvěma vojáky a s nímž guvernér mluvil, drže klobouk v ruce, Dantes uhodl, oč běží, a vida náhle příležitost k hovoru s vyšší instancí, vyrazil vpřed s rukama sepjatýma.

Vojáci rázem skřížili bodáky, neboť myslili, že vězeň vrhá se na inspektora se špatným úmyslem.

Sám inspektor o krok ucouvl.

Dantés viděl, že byl vylíčen jako nebezpečný muž.

Tu rázem jevil jeho pohled tolik mírnosti a pokory, co jí jen lidské srdce může obsahovati, a vyjadřuje se s tak podivuhodnou a zbožnou výmluvností, že to všechny přítomně překvapilo, snažil se dotknouti se srdce návštěvníkova.

Inspektor vyslechl Dantese až do konce, pak obrátil se ke guvernérovi a pravil polohlasně:

„Stává se z něho náboženský blouznivec a je už přístupen mírnějším citům. Hleďte, strach na něho působí, couvl před bodáky, kdežto šílenec necouvne před ničím. Učinil jsem v tom směru velmi zajímavá pozorování v Charentonu."

Obrátiv se pak k vězni, tázal se ho:

„Co žádáte, krátce?“

„Žádám, aby mi bylo řečeno, jakého zločinu jsem se dopustil, žádám, abych byl postaven před soud, žádám, abych byl řádně souzen, žádám konečně, abych byl zastřelen, jsem-li vinen, ale abych byl také propuštěn na svobodu, jsem-li nevinen.“

„Dostáváte dobrou stravu?“ tázal se inspektor.

„Ano, snad, nevím. Ale na tom málo záleží. Na čem však má záležet, nejen mně, ubohému vězni, ale všem úředníkům, kteří konají spravedlnost – ba samému králi, jenž nad námi panuje, je, aby nevinný nebyl obětí hanebného udavačství a nezemřel v kobce, proklínaje své katy.“

„Jste dnes nějak pokorný,“ poznamenal guvernér, „nebýval jste vždycky takovým. Tenkrát, když jste chtěl zabít svého hlídače, mluvil jste docela jinak, milý příteli.“

„Máte pravdu, pane,“ odvětil Dantes, „žádám velmi pokorně za odpuštění toho muže, který ke mně byl vždy hodný… Ale chápejte, zuřil jsem, byl jsem šílený.“

„A teď už nejste?“

„Ne, pane, neboť vězení mne zkrotilo, zlomilo, zničilo… Jsem tu už tak dávno!“

„Dávno?… Kdy jste byl zatčen?“ tázal se inspektor.

„Dvacátého osmého února 1815 ve dvě hodiny odpoledne.“

Inspektor počítal.

„Dnes máme 30. července 1816. Co tak naříkáte? Jste tu jen sedmnáct měsíců.“

„Jen sedmnáct měsíců!“ opakoval Dantes. „Ach, pane, vy nevíte, co je to sedmnáct měsíců vězení: sedmnáct let, sedmnáct století. A zvláště pro člověka, který jako já již již dosahoval svého štěstí, pro člověka, který jako já chystal se k svatbě s milovanou dívkou pro člověka, který viděl před sebou otvírat se čestnou dráhu – a kterému nyní všeho se nedostává, který z nejkrásnějšího dne svržen byl v nejčernější noc, který vidí svůj život zničený, který neví, zdali ta, jež ho milovala, miluje ho stále, který neví, je-li starý jeho otec mrtev či živ. Sedmnáct měsíců vězení pro člověka zvyklého mořskému vzduchu, námořnické samostatnosti, prostoru, velikosti, nekonečnosti! Pane, sedmnáct měsíců vězení je více, než zasluhují všecky tresty, jež jazyk lidský označuje nejhoršími jmény. Smilujte se tedy nade mnou, pane, a vyžádejte pro mne ne shovívavost, nýbrž přísnost, ne milost, ale soud, soudce, pane, nežádám o nic, než o soudce, nelze přece odepříti obžalovanému soudce.“

„Dobře,“ pravil inspektor, „uvidíme.“

Obrátiv se pak ke guvernérovi, dodal:

„Je mi skutečné líto toho chudáka. Až přijdeme nahoru, prohlédnu si zápisy o něm.“

„Prosím,“ uklonil se guvernér, „ale bojím je, že najdete o něm hrozné poznámky.“

„Pane,“ pokračoval Dantes, „vím, že nemůžete mne odtud propustiti ze své vlastní vůle. Ale můžete předati mou žádost úřadům, můžete zavésti vyšetřování, můžete mne konečně postaviti před soud. Soud – to je vše, co žádám. Ať vím, jakého zločinu jsem se dopustil

a k jakému trestu jsem odsouzen. Neboť chápejte, nejistota je nejhorší ze všech muk."

„Vysvětlete mi to," pravil inspektor.

„Pane,"zvolal Dantes, „z tónu vašeho hlasu poznávám, že jste pohnut. Pane, řekněte mi, že mohu doufat!"

„To vám nemohu říci," odpověděl inspektor, „mohu vám jen slíbiti, že si prohlédnu záznamy o vás."

„Ó, v tom případě, pane, jsem volný, jsem zachráněn!"

„Kdo vás dal zatknout?" tázal se inspektor.

„Pan de Villefort," odvětil Dantes. „Zajděte k němu a vyptejte se ho."

„Pan de Villefort není už rok v Marseilli, je v Toulousu."

„Ach, teď už se nedivím," zašeptal Dantes, „můj jediný ochránce je pryč."

„Měl pan de Villefort nějaký důvod k nenávisti proti vám?" tázal se inspektor.

„Naprosto ne, pane, dokonce byl ke mně velmi laskav."

„Mohu se tedy spolehnout na zprávy, které o vás zaznamenal anebo které mi sdělí?"

„Úplně, pane."

„Dobře, čekejte."

Dantes padl na kolena a zvedaje ruce k nebi, šeptal modlitbu, v níž poroučel do ochrany boží muže, jenž sestoupil do vězení, jako Spasitel, jenž sestoupil do pekel.

Dveře se opět zavřely. Ale naděje, sestoupivší s inspektorem, zůstala uzavřena v Dantesově kobce.

„Přejete si prohlédnouti vězeňské záznamy ihned," tázal se guvernér, „nebo navštíviti dříve kobku abbého?"

„Dokončeme dříve prohlídku kobek," odpověděl inspektor. „Kdybych vystoupil na denní světlo, snad bych už potom neměl odvahu dokončit svůj smutný úkol."

„Ó, tohle je docela jiný vězeň než onen a jeho šílenost je méně skličující než rozum jeho souseda."

„Jaká je jeho šílenost?"

„Zvláštní: domnívá se o sobě, že je majitelem ohromného pokladu. První rok svého uvěznění chtěl nabízet vládě million, propustí-li ho na svobodu. Druhý rok nabízel dva miliony, třetí rok tři miliony a tak postupně dále. Teď je již pátý rok uvězněn, bude chtít mluvit s vámi v soukromí a bude vám nabízet pět milionů."

„Ach, to je opravdu zvláštní," zvolal inspektor, „a jak se jmenuje ten millionář?"

„Abbé Faria."

„Čís. 27!" poznamenal inspektor.

„Jsme tu. Otevřte, Antoníne."

Žalářník uposlechl a inspektor zvědavý pohlédl do kobky „šíleného abbého".

Tak byl vězeň všeobecně nazýván.

Uprostřed místnosti v kruhu načrtnutém kouskem malty, odlepené se stěny, ležel člověk takřka nahý, neboť jeho oděv rozpadl se úplně v cáry. Do kruhu vkresloval velmi přesné geometrické čáry a zdál se být tak zaujat luštěním svého problému, jako byl Archimedes,

když byl zabit vojákem Marcellovým. Ani se nehnul, když zaskřípěly dveře jeho vězení a neprobral se dříve ze svého přemítání, dokud světlo pochodní neozářilo nezvyklým jasem vlhkou půdu, na které pracoval. Tu se ohlédl a s údivem patřil na četnou společnost, jež sestoupila do jeho vězení.

Rychle vstal, chopil se pokrývky, pohozené v nohou jeho bídného lůžka a kvapně se do ní zahalil, aby byl před cizinci v slušnějším úboru.

„Čeho si žádáte?“ pronesl inspektor svou stereotypní frázi.

„Já, pane?“ tázal se abbé udiven. „Nežádám si ničeho.“

„Nerozumíte mi,“ chopil se inspektor opět slova. „Přicházím od vlády, mám za úkol prohlížeti vězení a vyslechnouti žádosti vězňů.“

„Ach, to je něco jiného, pane,“ zvolal abbé živě, „a doufám, že se dohovoříme.“

„Vidíte,“ poznamenal tiše guvernér, „že to začíná zrovna, jak jsem to předpověděl.“

„Pane,“ pokračoval vězeň, „jsem abbé Faria, narozený v Římě. Byl jsem dvacet let sekretářem kardinála Rospigliosiho. Byl jsem zatčen, ani nevím dobře proč, začátkem r. 1811. Od té chvíle obracím se k italským i francouzským úřadům, abych byl propuštěn na svobodu.“

„Proč k francouzským úřadům?“ tázal se guvernér.

„Protože jsem byl zatčen v Piombinu a předpokládám tudíž, že Piombino stalo se jako Milán a Florencie hlavním městem nějakého francouzského departementu.“ Inspektor a guvernér pohlédli na sebe se smíchem.

„Nu, můj milý," zvolal inspektor, „vaše zprávy z Itálie nejsou nejnovější."

„Datují se ze dne, kdy jsem byl zatčen, pane," odtušil abbé Faria. „A ježto Jeho Veličenstvo císař založil království Římské pro syna, kterého mu nebe seslalo, předpokládám, že neustávaje ve svých vítězstvích, splnil sen Macchiavelliho a Cesara Borgie a učinil z Itálie jediné, jednotné království.

„Pane," hovořil inspektor, „Prozřetelnost na štěstí poněkud pozměnila tento gigantický plán, jehož vřelým přívržencem se mi zdáte býti."

„Je to jediná možnost, jak učinit z Itálie silný, neodvislý a šťastný stát," odvětil abbé.

„To je možné," usmál se inspektor, „ale já jsem sem nepřišel studovat s vámi zaalpskou politiku, nýbrž zeptat se vás, jak jsem už učinil, máte-li nějakou stížnost nebo přání vzhledem k stravě nebo opatření."

„Strava je jako ve všech vězeních," odpověděl abbé, „to jest, velmi špatná. Co se týká opatření, vidíte tuto místnost: je vlhká, nezdravá, ale přece jen na kobku dosti slušná. O to však nejde, ale jde o svrchovaně důležité odhalení, které chci vládě učinit."

„Už je to tu," pošeptal guvernér inspektorovi.

„Proto jsem tak rád, že vás vidím," pokračoval abbé, „ačkoli jste mne vyrušil z velmi důležitých výpočtů, které, podaří-li se, změní celý systém Newtonův. Mohl byste mi dopřáti laskavost soukromého rozhovoru?"

„Vidíte, co jsem povídal?" prohodil guvernér k inspektorovi.

„Znáte svoje lidi," odpověděl inspektor.

Obrátiv se pak k Fariovi, dodal nahlas:

„Pane, co na mne žádáte, není možné."

„Kdyby však šlo o to, pane," naléhal abbé, „že by vláda získala ohromnou sumu, pět milionů na příklad?"

„Věru," obrátil se inspektor ke guvernérovi, „uhodl jste i obnos!"

„Slyšte pane," zvolal abbé, vida, že inspektor má se k odchodu, „není nutno, abychom byli úplně sami, pan guvernér může být přítomen naší rozmluvě."

„Milý pane," odbýval ho guvernér, „víme na neštěstí předem a nazpaměť, co nám budete povídat. O svých pokladech, viďte?"

Faria pohlédl na posmívajícího se pohledem, v němž nestranný pozorovatel byl by jistě spatřil záblesk rozumu a pravdy.

„Ovšem," přisvědčil, „o čem jiném bych měl mluvit, ne-li o tom?"

„Pane inspektore," mluvil guvernér dále, „mohu vám tu historii vyprávět právě tak dobře jako abbé, neboť jsem ji za ta čtyři nebo pět let slyšel už asi stokrát."

„To je důkazem, pane guvernére," odtušil abbé, „že jste jako ti lidé o nichž praví Písmo, že mají oči a nevidí a mají uši a neslyší."

„Milý pane," pravil inspektor, „vláda je bohata a nepotřebuje, bohudíky, vašich peněz, nechte si je tedy pro sebe, až vyjdete z vězení."

Abbéovy oči se rozšířily, uchopil inspektora za ruku.

„Ale což když nevyjdu z vězení," pravil, „budu-li stále zavřen proti vší spravedlností v této kobce, zemřu-li, neodkázav nikomu svého tajemství? Pak bude poklad ztracen! Nebylo by lépe, kdyby vláda měla z něho užitek a já také? Půjdu až do šesti millionů, pane, ano, zřeknu se šesti millionů a spokojím se se zbytkem, bude-li mi vrácena svoboda."

„Na mou čest," pronesl inspektor polohlasně, „kdybych nevěděl, že ten muž je blázen, myslil bych, že mluví pravdu, tak přesvědčivý je jeho hlas."

„Nejsem bláznem, pane, a mluvím skutečně pravdu," mluvil dále Faria, jehož ve vězení zjemnělý a vycvičený sluch neztratil ani jediného inspektorova slova. „Poklady o kterém mluvím, skutečně existuje a já s vámi sepíšu a podepíšu smlouvu, podle které dovedete mne na mnou označené místo, tam dáme prohledat půdu a lhu-li, nenajdeme-li ničeho, jsem-li, jak říkáte, bláznem, nuže, můžete mne dovést zpět do této kobky, kde zůstanu věčně a kde zemru, nežádaje již o nic ani vás, ani kohokoli jiného."

Guvernér dal se do smíchu.

„Je hodně daleko ten váš poklad?" tázal se.

„Asi sto mil odtud," odvětil Faria.

„Není to špatně vymyšleno," pravil guvernér, „kdyby všichni vězňové chtěli se baviti prováděním dozorců na sto mil daleko a kdyby dozorci souhlasili s takovou procházkou, získali by vězňové nejlepší možnost vzíti do zaječích, jakmile by se naskytla příležitost. A za takové cesty naskytla by se příležitost zcela určitě."

„Je to známý prostředek," pravil inspektor „a pán nemá ani zásluhu vynálezu."

Obrátiv se k abbéovi, dodal:

„Tázal jsem se vás, jste dobře stravován?"

„Pane," odpověděl Faria, „přísahejte mi při Kristu, že mne osvobodíte, řeknu-li vám pravdu, a já udám vám místo, kde je poklad zakopán."

„Jste spokojen se stravou?" opakoval inspektor.

„Pane, tím způsobem nedáváte ničeho v sázku a vidíte dobře, že nechci to proto, abych získal možnost útěku, ježto po dobu cesty zůstanu ve vězení."

„Neodpovídáte na mou otázku," pravil netrpělivě inspektor.

„A vy na mou žádost!" zvolal abbé. „Buďte tedy proklet jako ti ostatní blázni, kteří mi nechtěli uvěřiti! Nechcete mého zlata, podržím je tedy pro sebe, odpíráte mi svobodu, Bůh mi ji sešle! Jděte, nemám již co říci."

A abbé, odhodiv pokrývku, zvedl kousek malty a šel opět usednouti do kruhu, kde pokračoval ve svých výpočtech a geometrických nákresech.

„Co to dělá?" tázal se inspektor odcházeje.

„Počítá své poklady." pravil guvernér.

Faria odpověděl na tento úštěpek pohledem, vyjadřujícím nejhlubší opovržení.

Odešli. Žalářník zavřel za nimi dveře.

„Měl asi skutečně nějaké poklady," pravil inspektor, stoupaje po schodech.

„Zdálo se mu nejspíš, že je má," odvětil guvernér, „a druhého dne probudil se šíleným."

„Opravdu," přisvědčil inspektor s prostodušností úplatkáře, „kdyby byl býval opravdu bohat, nebyl by ve vězení."

Tak skončila ta příhoda pro abbého Fariu. Zůstal vězněm a následkem této návštěvy jeho pověst zábavného blázna ještě vzrostla.

Caligula nebo Nero, ti dva dobyvači pokladů, bažitelé po nemožném, byli by propůjčili sluchu tomu ubohému člověku a byli by mu popřáli vzduchu, kterého si přál, prostoru, jejž cenil si tak vysoko, volnosti, kterou chtěl tak draho zaplatiti. Ale králové našich časů, udržovaní v mezích pravděpodobnosti, nemají již odvahu vůle, bojí se ucha, jež poslouchá jejich rozkazy, oka jež zkoumá jejich činy, necítí již vznešenost své božské podstaty, jsou korunovanými lidmi – nic víc. Kdysi pokládali se, nebo aspoň prohlašovali se za Jupiterovy syny a podržovali cosi z chování svého božského otce: nedá se snadno kontrolovati, co se děje nad oblaky, dnes nechají se králové snadno dostihnouti. A jako se vždycky despotickým vládám příčilo vynášeti na denní světlo účinky vězení a muk, jako je málo příkladů, že by oběť inkvisice byla se mohla znovu objeviti se svými zlámanými kostmi a krvácejícími ranami, tak i šílenství, ten vřed, líhnoucí se v kalu podzemních žalářů následkem duševních útrap, pečlivě se skrývá téměř vždycky na místě, kde vzešlo, nebo, vyjde-li odtamtud, bývá pohřbeno v některé temné nemocnici, kde lékaři nepoznají ani člověka ani myšlenku v beztvárných troskách, které odevzdá jim unavený žalářník.

Abbé Faria, zešílevší ve vězení, byl již svým vlastním šílenstvím odsouzen k vězení doživotnímu.

Co se týče Dantese, inspektor dostál mu v slově. Vystoupiv nahoru ke guvernérovi, dal si předložiti vězeňské záznamy. Poznámka, týkající se vězně, byla tohoto obsahu:

Edmond Dantes.
Zuřivý bonapartista, zúčastnil se činně návratu z Elby. Nepoužíti k němu naprosto nikoho a držeti ho pod nejpřísnějším dozorem.

Tato poznámka byla psána jiným písmem a jiným inkoustem než ostatní záznam, což dokazovalo, že byla připojena teprve po Dantesově uvěznění.

Obžaloba byla příliš určitá, aby bylo lze něčeho proti ní podniknouti. Inspektor připsal pod svoru:

Ztracená věc.

Tato návštěva Dantese oživila, možno-li tak říci, od doby, co byl ve vězení, zapomněl počítati dny, inspektor však určil mu nové datum a Dantes ho nezapomněl. Na zadní stěnu napsal kouskem malty, odlomivší se od stropu, 30. července 1816 a každý den vyryl tam čárku, aby míra času mu neunikala.

Dny míjely, pak týdny, pak měsíce: Dantes čekal stále. Nejprve určil své svobodě lhůtu čtrnácti dnů. Kdyby byl inspektor vložil ve vyřízení jeho záležitosti jen polovinu účasti, již zdál se projeviti, stačilo mu k tomu jistě čtrnáct dní. Když minulo čtrnáct dní, řekl si, že bylo nesmyslem domnívati se, že by se inspektor byl jím zabýval před návratem do Paříže, do Paříže

mohl se vrátiti teprve po ukončení inspekční cesty a ta, mohla trvati měsíc nebo dva, určil si tedy tři měsíce místo čtrnácti dnů. Když uplynuly tyto tři měsíce, jiná úvaha přišla mu na pomoc, takže se ustanovil na šesti

měsících. Avšak po uplynutí šesti měsíců shledal, že čekal den za dnem po deset a půl měsíce. Během těchto desíti měsíců nic se ve vězeňské správě nezměnilo, žádné nové útěchy se mu nedostalo, žalářník, otázal-li se ho, byl němý jako vždy. Dantes začal pochybovati o svých smyslech, začal se domnívati, že to, co pokládal za upomínku paměti, nebylo ničím, než mozkovou halucinací, a že anděl utěšitel, jenž zjevil se mu ve vězení, sestoupil tam na perutích snu.

Po roce byl guvernér přeložen, stal se ředitelem pevnosti v Hamu, vzal s sebou několik ze svých podřízených a mezi jinými i Dantesova žalářníka. Nastoupil nový guvernér, bylo by mu příliš dlouho trvalo, než by si zapamatoval jména svých vězňů, dal si tedy předložiti jen jejich čísla. Tento hrozný „hotel garni" skládal se z padesáti pokojů, jejich obyvatelé zváni byli podle čísla pokoje, jejž zaujímali, a nešťastný mladý muž přestal se nazývati křestním jménem Edmond a příjmením Dantes, jmenoval se číslo 34.

XV.
ČÍSLO 34 A ČÍSLO 27

Dantes prošel všemi stupni utrpení, jež podstupují vězňové, zapomenutí v žaláři.

Začal hrdostí, jež je výsledkem naděje a vědomí nevinnosti. Pak jal se pochybovati o své nevinně, což nemálo opravňovalo guvernérovy dohady o duševní poruše, konečně spadl s výše své pýchy a prosil – ne ještě Boha, ale lidi, Bůh je poslední útočiště. Nešťastník, jenž měl by se nejprve obrátiti k Všemohoucímu, začne v něho doufati, teprve když všecky ostatní naděje jsou vyčerpány.

Dantes tedy prosil, aby ho vyvedli z tohoto žaláře a vsadili do jiného, byť i temnějšího a hlubšího. Změna i nevýhodná byla přece jen změnou a poskytla by Dantesovi několikadenní rozptýlení. Prosil, aby mu byla povolena procházka, vzduch, knihy, nástroje. Nebylo mu dopřáno ničeho, ale to nevadilo, prosil stále. Zvykl si mluviti na nového žalářníka, ačkoli tento byl pokud možno ještě mlčenlivější než bývalý. Ale mluviti k člověku, třeba němému, i to bylo zábavou, Dantes mluvil, aby slyšel zvuk vlastního hlasu: zkoušel mluviti o samotě, ale to ho děsilo.

V dobách, když býval na svobodě, Dantes často s hrůzou si představoval trestnice plné tuláků, lupičů, vrahů, z jejichž odporné veselosti vznikají bezuzdné

nevázanosti a děsivá přátelství. Došlo to s ním tak daleko, že přál si býti vržen do některé z těch děr, aby viděl jiné tváře, než tvář necitelného žalářníka, který nechtěl mluviti. Toužil po galejích, s jejich potupným šatem, koulí u nohy a vypáleným znamením na rameni. Galejníci byli aspoň ve společnosti svých bližních, dýchali vzduch, viděli oblohu, galejníci byli velmi šťastni.

Jednoho dne prosil snažně žalářníka, aby požádal o společníka pro něho, o jakéhokoli společníka, byť to byl i onen šílený abbé, o kterém slyšel. Pod sebe tvrdším žalářníkovým povrchem zůstane vždycky kousek člověka. Ačkoli jeho tvář ničeho neprozradila, žalářník často z hloubi srdce litoval nešťastného mladíka, jemuž vězení bylo tak krutým, přednesl žádost čísla 34 guvernérovi. Ten však, opatrný jako politik, viděl v tom, že Dantes chce vzbouřiti věznь, zesnovati nějaké spiknutí, zjednati si přátelskou podporu v pokusu o útěk – i zamítl žádost.

Dantes vyčerpal všecky možnosti lidského přispění. Jak jsme již pravili a jak se to musilo státi, obrátil se pak k Bohu.

Všecky zbožné myšlenky, rozptýlené po světě, které ubozí sehnutí osudem sbírají jako klasy, přišly osvěžiti jeho ducha. Vzpomněl si na modlitby, jimž naučila ho matka, a našel v nich druhdy neznámý smysl. Neboť člověku šťastnému modlitba zůstává jednotvárnou směsí až do chvíle, kdy bol objasní nešťastnému vznešenou mluvu, pomocí které hovoří s Bohem. Modlil se tedy ne horlivě, ale náruživě. Modle se hlasitě, neděl-

sil se již svých slov. Ocital se v jakémsi vytržení. Viděl Boha zářiti při každém proneseném slově, všecky skutky svého nepatrného, ztraceného života přičítal vůli mocného Boha, bral si z nich příklad, ukládal si úkoly a na konec každé modlitby vsunul zištné přání, jež lidé mnohem častěji pronášejí k lidem než k Bohu:

A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme svým vinníkům.

Přes své horlivé modlitby zůstal Dantes v žaláři.

Tu jeho duch se zachmuřil, mlha houstla mu před očima. Dantes byl muž prostý a bez vzdělání, minulost zůstala pro něho zahalena temným závojem, jejž pozvedá věda. V samotě své kobky a v poušti svých myšlenek nemohl si vyvolati zašlé věky, vzkřísiti vymřelé národy, vystavěti antická města, jež obrazotvornost zvětšuje a poetisuje a jež táhnou se před očima, gigantická a ozářená blesky jako babylonské obrazy Matrinnovy. Dantes měl jen svou vlastní minulost tak krátkou, vlastní přítomnost tak temnou a vlastní budoucnost tak pochybnou: ve věčné snad noci rozjímati o devatenácti letech světla! Žádné tedy rozptýlení nemohlo mu přijíti na pomoc: jeho energický duch, jenž nebyl by si přál nic více, než rozletěti se prostorem věků, byl přinucen zůstati ve vězení jako orel v kleci. Připjal se tedy křečovitě k jisté myšlence, k myšlence na své štěstí, bez zjevné příčiny a neslýchaným osudem zničené, vrhl se zběsile na tu myšlenku, obracel ji na všecky strany, takřka zuby ji rval, jako v Dantově pekle nelítostný Ugolin rve lebku arcibiskupa Rogera. Dantes měl jen pomíjející víru, založenou na moci, ztratil ji, jako jiní ztrácejí ji po úspěchu. Leč on nedosáhl ničeho.

Po askesi následovala zuřivost. Edmond vyrážel rouhání, při nichž žalářník hrůzou ustupoval, otloukal si tělo o zdi žaláře, vyléval si vztek na všem, co ho obklopovalo, a hlavně sám na sobě, pro nejmenší nepříjem-

nost, již, způsobilo mu zrnko písku, stéblo slámy, závan vzduchu. A tu vracelo se mu na mysl ono udavačské psaní, které viděl, které mu Villefort ukázal, kterého se dotkl, každá řádka planula na zdi jako Balthazarovo Mene Tekel Fares . Říkal si, že ne pomsta boží, ale zášť lidí uvrhla ho v propast, v níž se nacházel. Ukládal neznámým těm lidem všecka muka, jichž představu budila v něm ohnivá jeho obraznost a ještě se mu zdálo, že i nejhroznější jsou pro ně příliš mírná a hlavně příliš krátká. Neboť po mukách nastává smrt a ve smrti je ne-li klid, aspoň nečitelnost, jež se mu podobá.

Opakoval si tak dlouho, mysle na nepřátele, že v smrti je klid a že tomu, kdo chce krutě trestat, je třeba jiných prostředků než smrti, že upadl v mrtvou nehybnost sebevražedné myšlenky. Běda tomu, kdo, ocitnuv se na šikmé ploše neštěstí, stane u těchto chmurných představ! Je to jedno z mrtvých moří, která rozprostírají se jako azur čistých vln, v nichž však nohy plavcovy boří se víc a více do lepkavého bahna, které ho táhne k sobě, sevře a pohltí. Kdo se jednou dal tak polapiti, je ztracen, nepřispěje-li mu božská prozřetelnost ku pomoci, a každým úsilím, o něž se pokusí, zabředne jen ještě hlouběji v smrt.

Než, tento stav duševní agónie je méně hrozný než utrpení, které jí předcházelo, a než trest, jenž bude jí snad následovati, je to jakási závratná útěcha, která ukazuje nám zející jícen, ale na dně jícnu nicotu. Dospěv sem, Edmond našel v té myšlence jistou útěchu, všecky jeho bolesti, všecko jeho utrpení, řada straši-

delných vidin, jež táhly za sebou, zdály se prchnouti z kouta vězení, kde mohl stanouti neslyšný krok anděla smrti. Dantes pohlížel s klidem na svůj život minulý, s hrůzou na budoucí a zvolil si tento střední bod, jenž zdál se mu býti útočištěm.

„Druhdy, za svých dalekých cest," říkal si tehdy, „když byl jsem ještě člověkem a když ten člověk, volný a mocný, uděloval jiným lidem rozkazy, jež byly vykonávány, vídal jsem nebe se zatahovati, moře hučeti a ječeti, bouří růsti na obloze a jako gigantický orel tepati oba obzory křídly. Tu cítil jsem, že moje loď je již jen bezmocným útulkem, neboť moje loď, lehká jako pírko v ruce obrově, chvěla se a třásla sama. Brzy za hrozného jekotu vln hlásal mi pohled na ostrá skaliska smrt a smrt mne děsila, napínal jsem všecko úsilí, abych jí unikl, a sbíral jsem všecku sílu muže i všechen rozum námořníka, zápase s Bohem!… To proto, že byl jsem tehdy šťasten a návrat k životu znamenal návrat k štěstí, to proto, že nevolal jsem smrt a nezvolil si ji, to proto konečně, že spánek na lůžku z mořských řas a oblázků zdál se mi krutým, a že bouřil jsem se při myšlence, že já, jenž pokládal jsem se za bytost, stvořenou k obrazu božímu, mám po smrti sloužiti za potravu rackům a supům. Ale dnes je to něco jiného: ztratil jsem vše, proč mohl by mi býti život milým, dnes smrt se na mne usmívá jako chůva na dítě, které chce kolébati, dnes umírám ze své vůle a usnu unaven a uštván, jako jsem usínal za oněch šílených zoufalých večerů, kdy obešel

jsem třitisíckrát svou celu, učiniv třicet tisíc kroků, to jest, asi deset mil."

Jakmile tato myšlenka vzklíčila v jinochově duši, stal se mírnějším, úsměvnějším, snáze se spokojil tvrdým ložem a černým chlebem, jedl méně, takřka nespal a shledával téměř snesitelným tento zbytek existence, o níž byl přesvědčen, že může ji odložiti, kdy chce, jako se odkládá obnošený oděv.

Měl dva prostředky smrti, jeden byl prostý: šlo o to, přivázati kapesník k okenní mříži a oběsiti se na něm, druhý záležel v tom, že by se tvářil jako by jedl a zemřel hladem. První se velice Dantesovi příčil. Byl vychován v hrůze před piráty, lidmi, věšenými na ráhna lodí, oběšení bylo tedy v jeho očích jakýmsi potupným trestem, kterého nechtěl užíti sám na sobe. Rozhodl se tedy pro druhý a jal se jej prováděti ještě téhož dne.

Uplynuly asi čtyři roky ve vylíčených námi střídavých proměnách. Ke konci druhého roku Dantes přestal počítati dny a upadl zpět v onu nevědomost času, ze které vybavil ho druhdy inspektor.

Dantes pravil: „Chci zemříti," a vybral si způsob smrti. Pak pohlédl mu pevně vstříc a boje se, aby nezměnil svého rozhodnutí, zavázal se sám sobě přísahou, že tak zemře. „Až mi žalářník přinese můj ranní a večerní pokrm," myslil si, „vyhodím jídlo oknem, a bude se zdáti, že jsem je snědl."

Učinil, jak si umínil. Malým zamřížovaným otvorem, kudy viděl jen na oblohu, vyhazoval dvakrát denně svůj pokrm, nejprve vesele, pak váhavě, pak s lítostí,

musil si připomenouti svou přísahu, aby měl sílu pokračovati v hrozném tom předsevzetí. Hlad se svými ostrými zuby způsobil, že strava, která druhdy budila v něm odpor, jevila se jeho zraku chutnou a čichu výtečnou, někdy držel v ruce celou hodinu misku, jež ji obsahovala, upíraje oko na kousek shnilého masa nebo zkažené ryby a na černý, plesnivý chléb. Byl to poslední pud k životu, jenž v něm ještě zápasil a jenž občas umlčoval jeho rozhodnutí. Tu pak jeho kobka nezdála se mu již tak temnou, jeho stav zdál se mu méně zoufalým, byl ještě mlád, mohlo mu býti asi dvacet pět či dvacet šest let, zbývalo mu skoro padesát let k životu, totiž dvakrát tolik, co již prožil. Po celou tu dlouhou dobu co událostí mohlo vyvrátiti dveře, rozbořiti zdi zámku Ifu a vrátiti mu svobodu! A tu přibližoval rty k pokrmu, jejž dobrovolný Tantalos sám utrhoval si od úst. Ale vzpomínka na přísahu vracela se mu na mysl a jeho vznešený charakter bál se příliš svého vlastního pohrdání, aby své přísaze nedostál. Přísný a neúprosný, spotřeboval tedy zbytek svých životních sil a nadešel den, kdy nebyl již s to, vstáti a vyhoditi okénkem večeři, jež byla mu přinesena.

Druhého dne jíž neviděl a téměř neslyšel. Žalářník tušil vážnou chorobu, Edmond doufal v blízkou smrt.

Den uplynul takto: Dantes cítil, že zmocňuje se ho bezmezná otupělost, jež nepostrádala jisté příjemnosti. Nervosní stahování žaludku povolilo, palčivost žízně se zmírnila, zavřel-li oči, viděl spoustu zářících světel, podobných bludičkám, tančícím, po bažinách: byl to

soumrak neznámé země, jež zve se smrt. Najednou, asi v devět hodin večer, uslyšel tlumený zvuk, procházející stěnou, u které ležel.

Tolik nečistého hmyzu šelestilo po tom vězení, že Edmond ponenáhlu vycvičil svůj spánek, aby nerušil se takovou maličkostí. Tentokrát však, buď že jeho smysly byly zdrženlivostí rozjitřeny, buď že zvuk byl skutečně silnější než jindy, nebo že v tomto posledním okamžiku všecko nabývalo důležitosti, Edmond pozvedl hlavu, aby líp slyšel.

Bylo to stejnoměrné škrábání, které zdálo se pocházeti buď od ohromného spáru, nebo silného zubu, anebo konečně od tlaku jakéhokoli nástroje na kameny.

Jinochovým mozkem, ač zesláblým, bleskla ona obvyklá myšlenka, která není vězňova ducha nikdy vzdálena: myšlenka na svobodu. Zvuk ten přicházel tak přesně ve chvíli, kdy každý zvuk pro něho přestával, že se mu zdálo, jako by Bůh konečně jevil soucit s jeho utrpením a posílal mu tento zvuk jako výstrahu, by zastavil se na pokraji hrobu, kde se již potácel. Kdo mohl věděti zdali některý z jeho přátel, jedna z oněch milovaných bytostí, na které se navzpomínal až do únavy, nepečovala o něho v této chvíli a nesnažila se zkrátiti prostor, jenž je dělil?

Ale ne, Edmond se nepochybně mýlil, byl to asi jeden ze snů, jaké obletují bránu smrti.

Přesto však naslouchal tomu zvuku státe.Trval asi tři hodiny, pak Edmond slyšel jakési sesutí, načež zvuk ustal.

Několik hodin nato ozval se znovu silněji a z menší vzdálenosti. Edmond začínal se již zajímati o práci, jež tvořila mu společnost, náhle vstoupil žalářník.

Asi od osmi dnů, co rozhodl se zemříti, a od čtyř dnů, co začal svůj úmysl prováděti, Edmond ani jednou toho muže neoslovil neodpovídal mu, otázal-li se ho, jakou nemocí domnívá se býti stižen, a obracel se ke zdi, pohlížel-li na něho příliš pozorně. Toho dne však žalářník mohl slyšeti ten tlumený šum, znepokojiti se jím, učiniti mu konec a tak snad zmařiti tu tuchu naděje, jejíž pouhá představa oblažovala Dantesovy poslední chvíle.

Žalářník nesl snídani.

Dantes pozvedl se na loži a zesiluje hlas, jal se mluviti o všem možném, o špatné jakosti potravy, kterou žalářník přinášel, o zimě, jíž trpí v kobce, bruče a hubuje, aby mohl hlasitěji mluviti, a vyčerpávaje trpělivost žalářníka, který právě toho dne vyžádal pro nemocného vězně hovězí polévku a čerstvý chléb a který mu ten chléb a polévku přinášel.

Na štěstí se domníval, že Dantes blouzní, postavil pokrm na špatný, rozviklaný stůl, na nějž jej obyčejně stavěl, a vzdálil se.

Edmond, jsa, opět volný, jal se znovu radostně naslouchati.

Zvuk stával se tak zřetelným, že mladý muž slyšel jej nyní bez námahy.

„Není již pochyby," pravil sám sobě, „ježto zvuk pokračuje i ve dne, pracuje jistě nějaký nešťastný vězeň

jako já na svém osvobození. Ach, kdybych byl u něho, jak bych mu pomáhal!“

Pak náhle chmurný mrak zastřel jitřenku naděje v tomto mozku, zvyklém neštěstí, který jen nesnadno mohl se vpraviti v lidské radosti. Vznikla v něm myšlenka, že příčinou toho zvuku je práce několika dělníků, kterým vláda svěřila opravu sousední cely.

Bylo snadno, zjistiti to, ale jak se odvážiti té otázky? Bylo zajisté zcela prosté, vyčkati příchodu žalářníkova, upozorniti jej na ten zvuk a pozorovati, s jakým výrazem mu naslouchá. Ale dopřáti si takového uspokojení, neznamenalo to zraditi velmi drahocenné zájmy pro uspokojení velmi krátké? Na neštěstí Edmondova hlava, prázdná báň, byla ohlušena bzukotem jedné myšlenky, byl tak sláb, že duch jeho chvěl se jako pára a nebyl s to, seskupiti se pevně kolem určité představy. Edmond viděl jen jedinou možnost, jak vrátiti své úvaze jasnost a soudnosti přesnost, upřel oči na kouřící se ještě hovězí polévku, kterou žalářník postavil na stůl, vstal, došel vratkým krokem ke stolu, vzal misku, přitiskl ji ke rtům a pozřel obsažený v ní nápoj s nevýslovným pocitem blaha.

Měl odvahu přestati na tom: slýchal, že nešťastní trosečníci, nalezení vysíleni hladem, zemřeli, poněvadž najedli se hltavě příliš silné stravy. Edmond položil na stůl chléb, jejž nesl již k ústům a šel opět ulehnouti. Edmond nechtěl již zemříti.

Brzy cítil, že světlo vrací se mu do mozku, všecky jeho nejasné a téměř nepostižitelné myšlenky zaujímaly opět

své místo na té zázračné šachovnici, kde o jedno políčko víc snad stačí k utvoření převahy člověka nad zvířaty. Byl schopen mysliti a zesíliti svou myšlenku důvody.

Řekl si:

„Je třeba pokusiti se o důkaz, ale bez poškození kohokoliv. Je-li pracujícím obyčejný dělník, potřebuji jen zaklepati na zeď a on ihned ustane, aby zvěděl, kdo klepe a za jakým účelem klepe. Ale ježto jeho práce bude nejen dovolena, nýbrž i přikázána, bude v ní zase brzy pokračovati. Je-li to naopak vězeň, zvuk, jejž způsobím, jej poděsí, bude se báti, aby nebyl prozrazen,

ustane v práci a dá se do ní znovu až večer, kdy bude se domnívati, že všecko leží a spí."

Edmond ihned opět vstal. Tentokrát jeho nohy neklesaly a v očích se mu netmělo. Šel do rohu vězení, ulomil kámen, vlhkem zvětralý, a vrátil se zaklepati na zeď, přímo na místo, kde zvuk ozýval se nejzřetelněji.

Zaklepal třikrát.

Hned po prvním úderu zvuk přestal jako kouzlem.

Edmond naslouchal z celé duše. Minula hodina, minuly dvě hodiny, žádný nový zvuk se neozval. Edmond způsobil, že za zdí zavládlo naprosté ticho.

Pln naděje, pojedl Edmond několik soust chleba, pozřel několik doušků vody a díky silnému ústrojí, jímž obdařila jej příroda, cítil se téměř tak zdráv, jako před tím.

Den uplynul, ticho trvalo stále.

Nastala noc, aniž se zvuk ozval znovu.

„Je to vězeň," pravil si Edmond s nevýslovnou radostí.

Od té chvíle se mu hlava rozpálila, návrat činného života působil na něho prudce.

Noc uplynula, aniž se ozval nejmenší zvuk. Edmond té noci ani oka nezamhouřil.

Nový den nadešel, žalářník vstoupil, přinášeje zásoby. Edmond snědl již staré do posledního kousku, snědl i nové, naslouchaje stále zvuku, jenž se neobnovoval, třesa se, že snad ustal navždy, konaje deset nebo dvanáct mil po své kobce, otřásaje celé hodiny železnými mřížemi v okně, vraceje svým údům sílu a pružnost již

dávno zapomenutým cvikem, chystaje se, slovem, pustiti se do křížku se svým budoucím osudem, jako činí zápasník, napínaje paže a natíraje si tělo olejem, než vstoupí do arény. V přestávkách této horečné činnosti pak naslouchal, neozývá-li se zvuk znovu, rozčiloval se opatrností toho vězně, který neuhodl, že byl ze svého osvobozujícího díla vyrušen jiným vězněm, jenž při nejmenším právě tak spěchal dostati se na svobodu, jako on.

Minuly tři dny, sedmdesát dvě smrtelné hodiny, počítané minutu po minutě!

Konečně jednoho večera, když žalářník naposled odešel, když Dantes přiložil po sté ucho ke zdi, zdálo se mu, že nepostřehnutelný záchvěv odpovídá tlumeně v jeho hlavě, přitisknuté k mlčenlivým kamenům.

Dantes odstoupil, aby uklidnil svůj otřesený mozek, obešel několikrát celu a pak opět přiložil ucho na totéž místo.

Nebylo již pochyby, něco se dálo na druhé straně. Vězeň poznal nebezpečí svého konání a připustil i nějaké jiné, aby mohl nepochybně pokračovati ve svém díle s větší jistotou, nahradil páku dlátem.

Povzbuzen tímto objevem, Edmond se rozhodl přijíti na pomoc neúnavnému pracovníku. Nejprve odsunul lože, za nímž, jak se mu zdálo, osvobozující dílo se konalo, a hledal zrakem předmět, kterým mohl by se pustiti do stěny, odstraniti vlhkou maltu a konečně odloupnouti kámen.

Nic se jeho zraku nenaskytlo. Neměl ani nože, ani ostrého nástroje. Ze železa byly pouze mříže a přesvědčil se již tolikrát, že jsou dobře zatmeleny, že to nestálo za námahu, zkusiti jimi otřásti.

Lože, židle, stůl, kbelík, džbán – to bylo celé zařízení.

V posteli byly ovšem železné čepy, ale ty byly k dřevu přišroubovány. Byl by musil míti přístroj, aby mohl šrouby vytáhnouti a čepy odtrhnouti.

Na stole a židli nic, u kbelíku bylo kdysi ucho, ale to bylo odstraněno.

Dantesovi zbývala již jen jediná pomoc, rozbíti totiž džbán a dáti se do práce jedním z ostrých kamenných úlomků.

Upustil jej na kamennou podlahu a džbán se roztříštil. Dantes vybral si dva či tři ostré střepy, ukryl je ve slamníku a ostatní nechal porůznu na podlaze. Rozbití džbánu bylo příliš všední příhodou, aby se jí kdo znepokojil.

Edmond měl ku práci celou noc, ale dílo potmě špatně pokračovalo, neboť musil pracovati podle hmatu a cítil brzy, že nedokonalý nástroj otupuje se o tvrdší kameninu. Přistavil tedy opět lůžko a očekával den. S nadějí vrátila se mu trpělivost.

Celou noc poslouchal a slyšel neznámého podkopníka, jenž pokračoval ve svém podzemním díle.

Nastal den, žalářník vstoupil. Dantes mu řekl, že, pije minulého dne ze džbánu, upustil jej a rozbil. Žalářník šel, bruče, pro nový džbán, aniž však se namáhal odnést střepy starého.

Za okamžik se vrátil, napomenul vězně k větší opatrnosti, a odešel.

Dantes slyšel s nevýslovnou radostí skřípění zámku, který kdysi, zapadaje, svíral mu srdce. Naslouchal, jak vzdaluje se ohlas kroků. Když pak zvuk ten utichl, Edmond vrhl se k svému lůžku, odsunul je a při slabém svitu světelného paprsku, jenž vnikal do vězení, spatřil marnou práci, kterou vykonal minulé noci, útoče přímo doprostřed kamene, místo co měl začíti maltou, jíž byl kámen se stran obložen.

Vlhkem stala se malta sypkou.

Dantes viděl s radostným bušením srdce, že malta odlupuje se v úlomcích, tyto úlomky byly ovšem téměř atomy, ale za půl hodiny oddrobil jich Dantes asi hrst. Mathematik byl by mohl vypočítati, že asi za dvě léta práce, předpokládaje, že nenarazí se na skálu, bylo by možno prokopati chodbu dvou stop zšíři a dvaceti stop hloubky.

Tu si vězeň vytýkal, že nevynaložil na tu práci dlouhých, stále pomaleji po sobě plynoucích hodin, které promarnil nadějí, modlitbou a zoufalstvím.

Od šesti asi let, co byl zavřen, jakou práci mohl vykonati, byť byla sebe pomalejší!

Tato myšlenka dodala mu nové horlivosti.

Po třech dnech podařilo se mu s neslýchanou opatrností odstraniti všecku maltu a obnažiti kámen, zeď složena byla z lámaných kamenů, mezi nimiž tu a tam zasazen byl pro větší pevnost kámen tesaný. Jeden

z těchto tesaných kamenů Dantes téměř obnažil a nyní šlo o to, pohnouti jím v základě.

Dantes zkoušel to nehty, ale nehty na to nepostačily.

Kousky džbánu, vpravené do mezer se lámaly, chtěl-li jich Dantes použíti jako páky.

Po hodině marného úsilí Dantes vstal, čelo zbrocené potem úzkosti.

Narazí tedy hned s počátku na překážku a bude musiti nečinně a líně čekati, až jeho soused, kterého snad únava zmůže, všecko vykoná?

Tu zrodila se mu v hlavě myšlenka. Stál, usmívaje se, čelo, vlhké potem, samo mu oschlo.

Žalářník denně přinášel Dantesovi polévku v plechovém rendlíku. Tento rendlík obsahoval polévku Dantesovu i druhého vězně, neboť Edmond pozoroval, že nádoba je buď plná, nebo do polou prázdná, podle toho, podělil-li žalářník pokrmem nejdříve jeho nebo jeho společníka,

Tento rendlík měl dlouhé železné držadlo, po tomto držadle Dantes toužil a byl by je zaplatil, kdyby to bylo na něm žádáno, desíti lety života.

Žalářník nalil obsah rendlíku Dantesovi do talíře. Sněd polévku dřevěnou lžící, Dantes umyl talíř, který sloužil mu tak každý den.

Večer postavil Dantes talíř na zem, do polou cesty mezi dveře a stůl, žalářník, vstoupiv, šlápl do talíře a rozbil jej na tisíc kusů.

Tentokráte nebylo co vytýkati Dantesovi, chybil ovšem, že nechal talíř na zemi, ale žalářník rovněž chybil, že nedíval se na cestu.

Žalářník tedy spokojil se mručením.

Pak se rozhlédl, do čeho by nalil polévku. Dantesovo náčiní omezovalo se na ten jediný talíř, nebylo tedy výběru.

„Nechte tu rendlík," pravil Dantes, „vezměte si jej zase zítra, až mi přinesete snídani."

Tato rada přišla vhod pohodlnosti žalářníkově, který nemusil aspoň choditi znovu nahoru, znovu dolů a opět nahoru.

Nechal tam rendlík.

Dantes zachvěl se radostí.

Tentokrát snědl rychle polévku i maso, jež dává se podle vězeňského zvyku do polévky. Vyčkav pak asi hodinu pro jistotu, že žalářník se nerozmyslil, odstavil postel, vzal rendlík, vsunul konec držadla mezi tesaný kámen, zbavený malty, a sousední lámané kameny a začal jej nadzvedovati jako pákou. Lehké zakolísání Dantesovi dokázalo, že práce se daří.

A skutečně, za hodinu byl kámen vyňat ze zdi, kde vznikla dutina, mající přes půl druhé stopy v průměru.

Dantes pečlivě sesbíral všecku maltu, odnesl ji do rohu vězení, odškrabal šedavou hlínu střepem džbánu a pokryl opět maltu hlínou.

Pak, chtěje využitkovati noci, kdy náhoda, či spíše dobře vymyšlená kombinace vložila mu do rukou tak drahocenný nástroj, jal se přímo náruživě dlabati dále.

Za úsvitu vložil opět kámen do dutiny, přistavil lůžko ke zdi a opět ulehl.

K snídaní dostával kousek chleba, žalářník vstoupil a položil chléb na stůl.

„Nu, nepřinášíte mi jiný talíř?“ tázal se Dantes.

„Ne,“ odvětil žalářník, „jste kazisvět, zničil jste džbán a já vaší vinou rozbil jsem talíř. Kdyby všichni vězňové nadělali tolik škod, vláda by to nevydržela. Nechám vám rendlík a naliju vám vždycky do něho polévku, tak snad aspoň své nádobí nerozbijete.“

Dantes zvedl oči k nebi a sepjal ruce pod pokrývkou.

Kousek železa, jenž mu zůstal, vyvolal v jeho duši prudší vznět vděčnosti, než největší štěstí, které ho kdy potkalo v minulém jeho životě.

Leč pozoroval, že od té doby, co začal pracovati on, druhý vězeň přestal.

Než, to nevadilo, nebylo to důvodem, proč měl by ustati ve své snaze, nepřijde-li soused k němu, přijde on k sousedovi.

Pracoval celý den bez zastávky. Večer měl vydlabáno, díky svému novému nástroji, přes deset hrstí úlomků kamene, malty a tmelu.

Když nadešla chvíle žalářníkova příchodu, narovnal co mohl nejlépe ohnuté držadlo rendlíku a postavil nádobu na obvyklé místo. Žalářník nalil do ní každodenní dávku polévky a masa, vlastně polévky a ryby, neboť onen den byl postní a vězňové musili držeti půst třikrát týdně. I podle toho bylo by bývalo lze počítati čas, kdy-

by Dantes nebyl již dávno toho počtu zanechal. Naliv polévku, žalářník se vzdálil.

Dantes chtěl se tentokrát přesvědčiti, přestal-li skutečně jeho soused pracovati.

Naslouchal.

Panovalo naprosté ticho, jako po ty tři dny, co byla práce přerušena.

Dantes povzdechl, bylo zřejmo, že jeho soused mu nedůvěřuje.

Přes to však Dantes nepozbyl odvahy a pracoval dále celou noc. Ale po dvou či třech hodinách námahy narazil na překážku. Železo nezabíralo a sklouzalo po hladké ploše.

Dantes ohmatal překážku rukama a poznal, že přišel na trám.

Trám ten protínal, či spíše nadobro zatarasoval otvor, vyhloubený Dantesem.

Nyní bylo nutno dlabati pod ním i nad ním.

Nešťastný mladý muž nepomyslil na tuto překážku.

„Oh, můj Bože, můj Bože!" zvolal. „Tolik jsem tě přece prosil, že jsem doufal, že mne vyslyšíš. Můj Bože, který odňal jsi mi svobodu života, můj Bože, který odňal jsi mi klid smrti, můj Bože, který povolal jsi mne zpět k žití, můj Bože, slituj se nade mnou, nenech mne zemříti v zoufalství!"

„Kdo mluví o Bohu a o zoufalství současně?" promluvil hlas, jenž zdál se přicházeti z podzemí a jenž, ztlumen neprůhlednou přepážkou, doléhal k mladému muži hrobovým tónem."

Edmond cítil, že vlasy ježí se mu na hlavě, i ucouvl na kolenou.

„Ach," zašeptal, „slyším mluviti člověka."

Bylo tomu čtyři nebo pět let, co Edmond neslyšel hlasu, kromě žalářníkova, a pro vězně žalářník není člověkem: jsou to živé dveře, přidané ke dveřím dubovým, je to mříž z masa a krve, připojená k mřížím železným.

„Ve jménu nebes!" zvolal Dantes. „Vy, jenž jste mluvil, mluvte ještě, třebaže váš hlas mne poděsil. Kdo jste?"

„Kdo jste vy?" tázal se hlas.

„Nešťastný vězeň," odpověděl Dantes, který nečinil s odpovědí žádných nesnází.

„Z které země?"

„Francouz."

„Vaše jméno?"

„Edmond Dantes."

„Vaše zaměstnání?"

„Námořník."

„Od které doby jste zde?"

„Od 28. února 1815."

„Váš zločin?"

„Jsem nevinen."

„Ale z čeho jste obviňován?"

„Z účastenství na spiknutí pro návrat císařův."

„Jakže! Pro návrat císařův? Císař není tedy již na trůně?"

„Vzdal se vlády ve Fontainebleau r. 1814 a byl odvezen na ostrov Elbu. Ale od které doby jste zde vy, že o tom všem nevíte?“

„Od r. 1811.“

Dantes se zachvěl. Muž ten byl ve vězení o čtyři léta déle než on.

„Dobře, nedlabejte již,“ pravil hlas velmi rychle, „povězte mi jen, jak vysoko je dutina, kterou jste vyhloubil?“

„Hned u země.“

„Jak je ukryta?“

„Za mou postelí.“

„Byla přestavena vaše postel za tu dobu, co jste zde?“

„Nikdy.“

„Kam vede váš pokoj?“

„Na chodbu.“

„A chodba?“

„Ústí ve dvoře.“

„Běda!“ zašeptal hlas.

„Oh, můj Bože, co se stalo?“ zvolal Dantes.

„Stalo se, že jsem se zmýlil, že nedokonalost mých nákresů mne ošálila, že nedostatek kružidla mne zničil, že čárka, o kterou zmýlil jsem se na plánu, rovná se patnácti stopám ve skutečnosti, a že pokládal jsem zeď, kterou prokopáváte, za zeď pevnosti!“

„Vy jste tedy mířil k moři?“

„Měl jsem to v úmyslu.“

„A kdyby se vám to bylo podařilo?“

„Byl bych se do něho vrhl, byl bych doploval k některému z ostrovů, které obklopují zámek If, buď k ostrovu Daumu, nebo Tiboulenu, nebo i k pobřeží a byl bych zachráněn."

„Což byste mohl doplavat až tam?"

„Bůh byl by mi dal sílu. A nyní je vše ztraceno."

„Vše?"

„Ano. Ucpěte opatrně svoji jámu a nepracujte již, nezabývejte se ničím a očekávejte zprávy ode mne."

„Ale kdo alespoň jste… povězte mi, kdo jste?"

„Jsem… jsem… číslo 27."

„Nedůvěřujete mi tedy?" tázal se Dantes.

Dantesovi se zdálo, jako by trpký smích pronikl klenbou a zavanul až k němu.

„Oh, jsem dobrý křesťan!" zvolal, uhádaje instinktivně, že muž pomýšlí ho opustiti, „Přisahám vám při Kristu, že dal bych se raději usmrtiti, než bych naznačil vaším i svým katům stín pravdy! Ale ve jménu nebes, nezbavujte mne své přítomnosti, nezbavujte mne svého hlasu, nebo, přisahám vám, roztříštím si hlavu o zeď, neboť jsem již u konce svých sil, a vy budete míti mou smrt na svědomí."

„Kolik je vám let? Váš hlas zdá se náležeti mladému muži."

„Neznám svého věku, neboť neměřil jsem čas od té doby, co zde jsem, vím jen, že šlo mi na devatenáctý rok, když jsem byl zatčen 18. února 1815."

„Necelých dvacet šest let," zašeptal hlas. „V tom věku člověk nebývá ještě zrádcem."

„Oh, ne, ne, přisahám vám," opakoval Dantes. „Řekl jsem vám již a opakuji vám, že bych se raději dal rozsekati na kusy, než bych vás zradil."

„Dobře jste učinil, že jste na mne mluvil, dobře jste učinil, že jste mne prosil, neboť chtěl jsem si sestrojiti jiný plán a vzdáliti se vás. Ale váš věk mne ubezpečuje, setkáme se opět, očekávejte mne."

„A kdy to?"

„Musím zjistiti naše vyhlídky, počkejte, až vám dám znamení."

„Ale neopustíte mne, nenecháte mne samotna, přijdete ke mně, nebo mi dovolíte přijíti k vám? Prchneme spolu a nemůžeme-li prchnouti, budeme hovořiti, vy o lidech, které milujete, já o lidech, které miluji. Milujete přece někoho."

„Jsem sám na světě."

„Budete tedy milovati mne, jste-li mlád, budu vaším soudruhem, jste-li stár, budu vaším synem. Mám otce, kterému je nyní asi sedmdesát let, žije-li ještě, miloval jsem jen jeho a dívku jménem Mercedes. Otec na mne nezapomněl, tím jsem si jist, ale ona, Bůh ví, myslí-li ještě na mne. Miloval bych vás, jako jsem miloval svého otce."

„Dobře," pravil vězeň, „zítra na shledanou."

Slova ta pronesena byla tónem, který Dantese přesvědčil, více si nežádal, vstal, pečlivě jako vždy odstranil úlomky malty a přistavil lože opět ke zdi.

Pak všecek oddal se svému štěstí. Nebude již samoten a snad dostane se i na svobodu. A nebude-li na svo-

bodě, bude aspoň mít soudruha a sdílené vězení jest již jen polovičním vězením. Nářky pronášené společně jsou skoro modlitbami, modlitba ve dvou pak je skoro díkůvzdání.

Po celý den procházel se Dantes po vězení se srdcem plným radosti. Chvílemi ho radost přímo dusila, tu usedal na lože a tiskl ruce k prsům. Při nejmenším zvuku zvenčí přiskakoval ke dveřím. Jednou nebo dvakrát prolétla mu mozkem obava, aby neodloučili jej od muže, kterého ještě neznal a kterého přes to již miloval jako přítele. V tom případě byl rozhodnut: jakmile by žalářník odsunul jeho lože a sklonil hlavu, aby si prohlédl otvor, rozbil by mu hlavu balvanem, na němž byl postaven džbán.

Byl by odsouzen k smrti, to dobře věděl. Ale což již neumíral omrzelostí a zoufalstvím, právě když ten zázračný zvuk probudil ho opět k životu?

Večer přišel žalářník, Dantes seděl na loži, neboť zdálo se mu, že tak lépe zakrývá nedokončený otvor.

Pohlédl asi nějak podivně na obtížného návštěvníka, neboť ten se optal:

„Nu, chcete snad zas bláznit?“

Dantes neodpověděl, boje se, aby hlasem neprozradil svého pohnutí.

Hlídač odešel potřásaje hlavou.

Když nastala noc, Dantes se domníval, že soused použije ticha a tmy k opětnému navázání rozhovoru, mýlil se však, noc uplynula, aniž nejmenší zvuk byl odpovědí jeho horečnému očekávání. Avšak příštího jitra,

když žalářník odešel a Dantes právě odstavil lůžko ode zdi, zaslechl tři pravidelné údery. Prudce poklekl.

„Jste to vy?“ pravil, „tu jsem.“

„Odešel již od vás žalářník?“ tázal se hlas.

„Ano,“ přisvědčil Dantes, „přijde až večer, máme dvanáct hodin volnosti.“

„Mohu tedy jednati?“ mluvil hlas.

„Ano, ano, ano, bez meškání, ihned. Snažně vás prosím.“

Tu pohnula se část zdiva, o níž Dantes, věže napolo v otvoru, opíral se oběma rukama, a zdála se povolovati. Uhnul rychle zpět a hromada malty i vydroleného kamení sesypala se do díry, která ukázala se pod otvorem, jejž on sám vydlabal. A tu v temné té dutině, o níž nemohl posoudit, jak je hluboká, objevila se hlava, ramena a konečně celý muž, jenž dosti obratně se vysoukal z utvořeného otvoru.

XVI.
UČENÝ ITAL

Dantes objal nového přítele, tak dlouho a tak netrpělivě očekávaného, a přitáhl jej k okénku, aby slabě tam vnikající světlo osvítilo jej celého.

Byl to muž malé postavy, vlasů sešedivělých spíše strádáním než věkem, pronikavých očí, ukrytých pod hustým šedým obočím, černých ještě vousů, sahajících až na prsa. Hubená jeho tvář zbrázděna byla hlubokými vráskami a smělé rysy výrazného jeho obličeje prozrazovaly muže zvyklého spíše duševní práci než tělesné. Čelo příchozího pokryto bylo potem.

Co se týká oděvu, bylo nemožno rozeznati původní jeho tvar, neboť rozpadával se v cáry.

Vypadal asi na šedesát pět let, ačkoli jistota jeho pohybů zdála se nasvědčovati, že je mladší, než jakým učinilo ho dlouhé vězení.

Přijímal nadšené výlevy mladíkovy s jistým potěšením, jeho zledovělá duše jako by se rozehřívala a tála ve styku s tímto ohnivým srdcem. Děkoval mu i s jistou vřelostí za jeho srdečnost, ačkoli byl hořce zklamán, že našel druhé vězení tam, kde doufal najíti svobodu.

„Nejprve vyšetřme, je-li možno zakrýti očím hlídačů stopy mého příchodu. Celý náš budoucí klid podmíněn je tím, aby nevěděli, co se stalo."

Nachýlil se k otvoru, vzal kámen, jejž přes jeho tíži snadno zvedl, a vložil jej dovnitř.

„Tento kámen byl velmi nedbale odstraněn," poznamenal, pokyvuje hlavou, „což nemáte nástrojů?"

„A vy," tázal se Dantes s údivem, „vy snad nějaké máte?"

„Udělal jsem si jich několik. Kromě pilníku mám vše, čeho mi třeba: dláto, kleště, páku."

„Ó, to bych rád viděl ty výsledky vaší trpělivosti a vynalézavosti," zvolal Dantes.

„Hleďte, tady je dláto."

A ukázal mu silnou, ostrou čepel, opatřenou kouskem dřeva.

„Z čeho jste si to udělal?" tázal se Dantes.

„Z jednoho pantu své postele. Tímto nástrojem vydlabal jsem si celou cestu, jež mne dovedla až sem. Asi padesát stop."

„Padesát stop!“ zvolal Dantes téměř s hrůzou.

„Mluvte tiše, mladý muži, mluvte tiše, často se stane, že u dveří vězení někdo poslouchá.“

„Vědí, že jsem sám.“

„Nevadí.“

„Pravíte, že jste prokopal padesát stop, než jste se dostal sem?“

„Ano, asi taková vzdálenost dělí vaši celu od mé. Ale z nedostatku geometrických přístrojů vypočítal jsem špatně tu křivku a rozměry. Místo čtyřiceti stop ellipsy ukázalo se, že je jich padesát. Jak jsem vám již řekl, chtěl jsem se dostati k vnější zdi, prorazit ji a skočit do moře. Místo, abych podkopal chodbu, do níž vede vaše kobka, kopal jsem podél ní. Všecka moje práce je marná, neboť chodba vede na dvůr plný stráží.“

„To je pravda,“ přisvědčil Dantes, „ale chodba vede jen podél jedné stěny a moje cela má čtyři.“

„Ano, ale jednu z nich tvoří skála, deset dělníků, opatřených všemi potřebnými nástroji, musilo by pracovati deset let, než by prorazili skálu, tato druhá sousedí asi se základy guvernérova bytu, dostali bychom se do sklepů, které se jistě zavírají na klíč, a byli bychom chyceni. Třetí stěna vede – počkejte – kampak vede třetí?!“

Byla to stěna, v níž proraženo bylo okénko, kudy vnikalo do kobky trochu světla. Toto okénko, kterým by jistě ani dítě neproklouzlo, bylo ještě opatřeno třemi železnými mřížemi, které mohly uklidnit i nejopatrnějšího hlídače, neboť touto cestou byl jistě útěk nemožný.

Položiv tuto otázku, přitáhl nově příchozí stůl pod okno.

„Vystupte na stůl," pravil Dantesovi.

Dantes uposlechl, vystoupil na stůl a uhodnuv soudruhův úmysl, opřel se zády o zeď a nastavil mu ruce.

Ten, jenž pojmenoval se číslem své kobky a jehož pravého jména Dantes ještě neznal, vyskočil rychleji, než by se bylo dalo dle jeho věku očekávati, s mrštností kočky nebo ještěrky nejprve na stůl, se stolu pak na Dantesovy ruce a s rukou na ramena, takto v polou těla skloněn, neboť klenba kobky nedovolovala mu vztyčiti se, prostrčil hlavu první mříží a mohl se tak nachýliti shora dolů.

Okamžik nato rychle vtáhl hlavu zpět.

„Oh," pravil, „tušil jsem to."

Sjel podél Dantesova těla na stůl a se stolu skočil, na zemi.

„Co jste tušil?" tázal se mladý, muž úzkostlivě, seskočiv rovněž k němu.

Starý vězeň uvažoval.

„Ano, je to tak. Čtvrtá strana vaší kobky vede na vnější galerii, jakousi okružní cestu, kudy chodí hlídky a kde bdí stráže."

„Jste si tím jist?"

„Viděl jsem sako vojáka a konec jeho pušky a proto jsem tak rychle vtáhl hlavu, bál jsem se, abych sám nebyl zpozorován."

„Nuže?" pravil Dantes.

„Vidíte, že je nemožno prchnouti vaší kobkou."

„A pak?“ pokračoval mladý muž tázavým tónem.

„A pak,“ odvětil starý vězeň, „staň se vůle boží.“ A po starcových rysech rozprostřel se výraz hluboké odevzdanosti.

Dantes pohlédl s údivem, smíšeným s obdivem na muže, jenž zříkal se s tak filosofickým klidem naděje, živené od tak dlouhé doby.

„A nyní chcete mi říci, kdo jste?“ tázal se Dantes.

„Oh, můj Bože, ano, může-li vás to ještě zajímati teď, kdy nemohu vám již v ničem prospěti.“

„Můžete mi prospěti útěchou a podporou, neboť zdáte se mi silným mezi silnými.“

Abbé usmál se smutně.

„Jsem abbé Faria,“ pravil vězněný, „jak víte, od r. 1811 na zámku Ifu. Ale byl jsem tři roky zavřen v pevnosti Fenestrelle. R. 1811 byl jsem dopraven z Piemontu do Francie. Tehdy jsem se dověděl, že osud seslal Napoleonovi, jemuž zdál se býti tehdy podroben, syna a že ten syn byl v kolébce jmenován římským králem. Netušil jsem ani zdaleka, co jste mi právě řekl, že totiž za čtyři roky na to byl kolos skácen. Kdo tedy vládne ve Francii? Napoleon II.?“

„Ne, Ludvík XVIII.“

„Ludvík XVIII., bratr Ludvíka XVI. – podivné a tajemné je řízení nebes. Jaký tedy cíl sledovala Prozřetelnost, ponižující člověka, kterého pozvedla, a povyšujíc toho, kterého snížila?“

Dantes sledoval očima muže, jenž zapomněl okamžik na svůj vlastní osud, zabývaje se osudem světa.

„Ano, ano," pokračoval abbé, „je to jako v Anglii: po Karlu I. Cromwell, po Cromwelovi Karel II. a snad po Jakubu II. nějaký zeť, nějaký příbuzný, nějaký princ Oranžský, stathouder učiní se králem, a pak nové ústupky lidu, pak konstituce, pak svoboda! Vy to uvidíte, mladý muži," děl, obraceje se k Dantesovi a pohlížeje na něho hlubokýma, zářícíma očima, jaké asi měli proroci. „Ve vašem věku možno to uviděti, vy to uvidíte."

„Ano, vyjdu-li odtud."

„Ach, pravda," přisvědčoval abbé Faria, „jsme vězňové, jsou okamžiky, kdy na to zapomínám a kdy, ježto mé oči pronikají uzavírajícími mne stěnami, domnívám se býti na svobodě."

„A proč jste zavřen?"

„Já? Poněvadž spřádal jsem r. 1807 plán, jejž Napoleon chtěl uskutečniti r. 1811, poněvadž chtěl jsem jako Macchiavelli uprostřed všech těch knížátek, která činila z Itálie hnízdo malých, tyranských a slabých království, stvořiti velikou a jedinou říši, celistvou a silnou, protože domníval jsem se, že našel jsem svého Caesara Borgiu v korunovaném hlupáku, který se tvářil, jako by mne chápal, aby mne mohl jistěji zraditi. Byl to plán Alexandra VI. a Klementa VII., zhatí se vždycky, když oni nadarmo se ho podjali a když Napoleon nemohl ho uskutečniti, rozhodně Itálie je prokleta!"

A stařec sklopil hlavu.

Dantes nechápal, jak může člověk dáti svůj život všanc k vůli takovým zájmům, ovšem, znal-li Napo-

leona, kterého viděl a s kterým mluvil, neměl zato ani potuchy, kdo to je Klement VII. a Alexandr VI.

„Nejste vy ten kněz," pravil Dantes, začínaje sdílet mínění žalářníkovo, které bylo na zámku Ifu všeobecným, „kterého pokládají za nemocného?"

„Kterého pokládají za blázna, chcete říci, není-li pravda?"

„Neodvážil jsem se," odvětil Dantes s úsměvem.

„Ano, ano," pokračoval Faria s trpkým smíchem, „ano, platím za blázna, bavím ode dávna návštěvníky tohoto vězení a obveseloval bych malé děti, kdyby na tomto místě beznadějné bolesti nějaké děti byly."

Dantes zůstal na okamžik státi nehnutě a beze slova.

„Vy tedy zříkáte se útěku," pravil.

„Vidím, že je útěk nemožný, pokusiti se o věc, jejíhož uskutečnění si Bůh nepřeje, znamenalo by vzpouru proti Bohu."

„Proč ztráceti odvahu? Bylo by příliš neskromné žádati na Prozřetelnosti úspěch hned na první ráz. Nemůžete snad jiným směrem znovu začíti totéž, co podnikl jste tímto směrem?"

„Ale víte vy, co jsem vykonal, že tak mluvíte o novém začátku? Víte, že potřeboval jsem čtyř let, než zhotovil jsem si své nástroje? Víte, že ode dvou let škrabu a dlabu zemi tvrdší než granit? Víte, že musil jsem obnažiti kameny, o nichž byl bych se druhdy domníval, že jimi ani nehnu, že míjely celé dny v této titanské námaze a že často býval jsem večer šťasten, když odstranil jsem čtverečný palec starého tmelu, ztvrdlého v kámen?

Víte, že abych měl kam dáti všecku hlínu a kamení, které jsem vyhrabal, musil jsem prolomiti klenbu schodiště a do toho otvoru sypal jsem po částech všechen rum, takže díra je dnes plna a já nevěděl bych, kam dáti hrst prachu? A víte konečně, že domníval jsem se dosahovati již cíle všech svých prací, že cítil jsem právě sílu,

dokončiti tento úkol, a že nyní Bůh nejen ten cíl oddaluje, ale přenáší jej neznámo kam? Ach, pravím vám, opakuji vám to, neučiním již napříště žádného pokusu k dosažení svobody, ježto vůlí boží je, aby byla ztracena navždy."

Edmond sklopil hlavu, aby muži neprozradil, že radost ze společníka brání mu sdíleti, jak bylo jeho povinností, vězňův bol nad nemožností záchrany.

Abbé Faria sklesl na Edmondovo lože a Edmond zůstal stát.

Mladý muž nikdy nepomyslil na útěk. Jsou věci, jež zdají se tak nemožnými, že člověku ani nepřijde na mysl pokusiti se o ně a že vyhýbá se jim instinktivně.

Vyhloubiti padesát stop hluboký otvor pod zemí, zasvětiti tomu výkonu tři léta práce, dostati se v případě úspěchu nad propast, řítící se srázně do moře, vrhnouti se s padesáti, šedesáti, snad i sto stop výšky a roztříštiti si pádem hlavu o nějaké skalisko, ač-li nezasáhne uprchlíka ještě dřív kulka hlídky, a musiti po překonání všech těchto nebezpečí uplovati míli – to bylo příliš odvážné, aby se člověk neodevzdal v osud, a viděli jsme, že Dantes byl by zaplatil tu odevzdanost životem.

Nyní však, když mladý muž viděl starce, jenž s takovou energií lpěl na životě a jenž dal mu příklad tak zoufalé odhodlanosti, jal se uvažovati a měřiti svou odvahu. Jiný pokusil se o to, co jemu ani na mysl nepřišlo, jiný, méně mladý, méně silný, méně obratný než on, opatřil si obratností a vytrvalostí všecky nástroje, kterých potřeboval k tomu neuvěřitelnému výkonu, jehož

nezdar mohlo přivoditi jen špatné vyměření, jiný to vše způsobil, Dantesovi nebylo tedy nic nemožným: Faria pronikl padesáti stopami on pronikne stem. Faria v padesáti letech potřeboval tři roky k vykonání svého díla, Dantes, mající polovinu Fariova věku, bude potřebovati šesti let. Faria, abbé, učenec, duchovní, nebál se přeplutí ze zámku Ifu na ostrov Daume, Ratonneau nebo Lemaire, on, Edmond, námořník, odvážný potápěč, který tak často spustil se pro korálovou větévku na mořské dno, váhal by uraziti plováním míli? Což neztrávil celé hodiny v moři, aniž stanul nohou na břehu? Ne, ne, Dantes potřeboval jen býti posílen příkladem. Všecko, co jiný učinil nebo mohl by učiniti, to Dantes učiní.

Mladý muž okamžik uvažoval.

„Našel jsem, co jste hledal," pravil starci.

Faria se zachvěl.

„Vy?" pravil, pozvednuv hlavu, tónem, jenž prozrazoval, že mluví-li Dantes pravdu, ochablost jeho společníka nebude dlouhého trvání. „Vy? Nuže, co jste našel?"

„Chodba, kterou jste pronikl, abyste se dostal ze své cely sem, táhne se tímtéž směrem jako vnější galerie, není-li pravda?"

„Ano."

„Je od ní vzdálena jistě jen patnáct kroků, že ano?"

„Nanejvýš."

„Nuže, uprostřed chodby podkopeme cestu, tvořící jakoby rameno kříže. Tentokráte si to líp vyměříte. Vyjdeme na vnější galerii, zabijeme stráž a prchneme. Aby se ten plán zdařil, je třeba jen odvahy, kterou máte,

a síly, jež mi nechybí. O trpělivosti nemluvím, vy jste svou trpělivost dokázal a já ji dokáži."

„Okamžik!" pravil abbé. „Nevěděl jste, milý příteli, jakého druhu je moje odvaha a jak hodlám využíti své síly. Co se týče trpělivosti, myslím, že jsem byl dosti trpěliv, začínaje každého rána práci noční a každé noci práci denní. Ale tehdy, poslyšte mne dobře, mladý muži, tehdy se mi zdálo, že sloužím Bohu, osvobozuje jednu z jeho bytostí, která, jsouc nevinna, nemohla býti odsouzena."

„Nu, a není tomu stejně?" tázal se Dantes, „či uznáváte se vinným od chvíle, kdy jste se se mnou setkal?"

„Ne, ale nechci se jím státi. Až do nynějška domníval jsem se, že mám co činiti jen s věcmi, a vy mi teď navrhujete setkání s lidmi. Mohl jsem proraziti zeď a zničiti schody, ale nikdy neproklám prsa a nezničím život."

Dantesovi unikl lehký pohyb překvapení.

„Jakže," pravil, „maje možnost osvobození, dal byste se zdržeti takovými vrtochy?"

„A proč vy sám," odvětil Faria, „neskolil jste jednou večer svého žalářníka nohou stolu, neoblékl jeho šatu a nepokusil se o útěk?"

„Nenapadlo mi to," odtušil Dantes.

„Proto, že již instinktivně máte takovou hrůzu z podobného zločinu, že jste naň ani nepomyslil," pravil stařec, „neboť v prostých a dovolených věcech naše přirozené sklony nám vymezují cesty našeho práva. Tygr, jenž prolévá krev od přirozenosti, jehož je to určením, potřebuje jen jednoho, aby jej totiž čich zpravil, že ko-

řist je na blízku. Ihned po kořisti skočí, vrhne se na ni a roztrhá ji. Je to jeho pud, je ho poslušen. Ale člověk naopak má ke krvi odpor, nejsou to společenské zákony, jež příčí se vraždě, nýbrž zákony přirozené."

Dantes byl zmaten, byl to skutečně výklad toho, co dalo se bez jeho vědomí v jeho duchu, či spíše v jeho duši, neboť jsou myšlenky, které přicházejí z hlavy a jiné, které přicházejí ze srdce.

„A pak," ujal se opět Faria slova, „téměř od dvanácti let, co jsem ve vězení, probral jsem v duchu všecky slavné útěky. Viděl jsem, že jen zřídka kdy se zdařily šťastné útěky, korunované plným úspěchem, byly útěky pečlivě uvážené a pozvolna připravované, tak unikl vévoda de Beaufort ze zámku Vincennes, abbé Dubuquoi z For–1'Eveque a Latude z Bastilly. Jsou i možnosti, které náhoda může poskytnouti: takové jsou nejlepší. Očekávejme příležitost, věřte mi, a naskytne-li se, využitkujme jí."

„Vy jste mohl čekati," pravil Dantes s povzdechem, „dlouhá práce vyplňovala všecky vaše okamžiky a neměl-li jste práci, jež vás bavila, měl jste naděje, které vás těšily."

„Nezabýval jsem se pouze tím," pravil abbé.

„Co jste tedy dělal?"

„Psal jsem nebo studoval."

„Cožpak vám dávají papír, pera a inkoust?"

„Ne," odvětil abbé, „ale dělám si to sám."

„Vy si děláte papír, pera a inkoust?" zvolal Dantes.

„Ano."

Dantes pohlédl na toho muže s obdivem, leč jen stěží mohl tomu uvěřiti. Faria všiml si té lehké pochybnosti.

„Až přijdete ke mně," pravil mu, „ukáži vám hotové dílo, výsledek myšlenek, pátrání a úvah celého mého života, o němž přemítal jsem ve stínu Kolossea v Římě, u paty sloupu Svatého Marka v Benátkách, na březích Arna ve Florencii, a o němž jsem netušil, že žalářníci popřejí mi dosti volného času k jeho uskutečnění mezi čtyřmi zdmi zámku Ifu. Je to „Pojednání o možnosti jednotné monarchie v Itálii". Bude to veliký svazek kvartového formátu."

„A napsal jste to?"

„Na dvě košile. Vynašel jsem preparát, který činí plátno hladkým a pevným jako pergamen."

„Jste tedy chemik?"

„Trochu. Znal jsem Lavoisiera a jsem zpřátelen s Cabanisem."

„Ale k takovému dílu bylo vám třeba historických pramenů. Což jste měl nějaké knihy?"

„V Římě měl jsem asi pět tisíc svazků ve své knihovně. Stálým jich pročítáním přišel jsem na to, že ze sto padesáti dobře vybraných děl je možno si získati ne-li úplný souhrn lidských vědomostí, aspoň vše, co je člověku užitečno znáti. Zasvětil jsem tři roky svého života opětnému a opětnému čtení těchto sto padesáti svazků, takže jsem je znal přibližně zpaměti, když jsem byl zatčen. Ve vězení lehkým úsilím pamětí rozpomenul jsem se na ně úplně. Tak mohl bych vám zpaměti odříkati Thukydida, Xenofonta, Plutarcha, Tita Livia, Taci-

ta, Stradu, Jordanise, Danta, Montaigne, Shakespeara, Spinozu, Macchiavelliho a Bossueta. Jmenuji vám jen nejdůležitější."

„Mluvíte tedy několika jazyky?"

„Znám pět řečí živých, německy, francouzsky, italsky, anglicky a španělsky, pomocí staré řečtiny rozumím novořecky, leč ovládám ten jazyk špatně, učím se mu právě."

„Učíte se mu?" pravil Dantes.

„Ano, sestavil jsem si slovník slov, která znám, pořádal jsem je, sestavoval, obracel a převracel, tak aby mi mohly sloužiti k vyjádření myšlenky. Znám asi tisíc slov, právě tak, co nejnutněji potřebuji, ačkoli jich je, tuším, sto tisíc ve slovnících. Nebudu ovšem výmluvný, ale dorozumím se velmi dobře a to mi stačí."

Žasna stále více, Edmond začínal shledávati schopnosti tohoto podivného muže téměř nadpřirozenými, chtěje přistihnouti jej při jakékoli chybě, pokračoval:

„Ale nedostal-li jste per, čím mohl jste napsati ten objemný svazek?"

„Nadělal jsem si výborných per, která byla by ceněna výše než obyčejná, kdyby materiál byl znám, z chrupavek hlav oněch ohromných tresek, jež dostáváme někdy v postní dny. Vítám také s velikou radostí každou středu, pátek a sobotu, neboť přinášejí mi naději na zvětšení zásoby per, a mé historické práce jsou mi, přiznávám se, nejmilejším zaměstnáním. Ponořiv se do minulosti, zapomínám na přítomnost, kráčeje volně a neodvisle dějinami, zapomínám, že jsem vězněm."

„Ale inkoust?“ pravil Dantes. „Z čeho učinil jste si inkoust?“

„V mé kobce býval kdysi krb,“ vysvětloval Faria. „Krb ten byl nepochybně nějakou dobu před mým příchodem ucpán, ale topívalo se v něm dlouhá léta, celý jeho vnitřek je tedy potažen sazemi. Rozmíchávám tyto saze s troškou vína, které dostávám každou neděli, to mi poskytuje výtečného inkoustu. Zvláštní poznámky, jež mají vzbuditi pozornost, píši krví, bodnuv se do prstu.“

„A kdy to vše budu moci spatřiti?“ tázal se Dantes.

„Kdy budete chtíti,“ odvětil Faria.

„Oh, hned!“ zvolal mladý muž.

„Následujte mne tedy,“ pravil abbé.

A pustil se podzemní chodbou, kde zmizel. Dantes ho následoval.

XVII.
ABBÉOVA CELA

Edmond prošel, sehnuv se, ale jinak dosti snadno, podzemní chodbou a přišel na druhý její konec, vedoucí do abbéovy cely. Tam se chodba úžila a skýtala sotva dostatečný otvor, jímž mohl se člověk protáhnouti. Abbéova cela byla dlážděna. Pozvednuv jednu z těchto dlaždic, umístěnou v nejtemnějším koutě, započal abbé pracný výkon, jehož konce byl Dantes svědkem.

Sotva mladý muž vešel a vztyčil se, prohlédl si celu velmi pozorně. Na první pohled neposkytovala nic zvláštního.

„Dobře," pravil abbé, „je teprve čtvrt na jednu, máme tedy ještě několik hodin před sebou."

Dantes se rozhlédl, pátraje, na jakých hodinách mohl abbé tak přesně zjistiti čas.

„Pohleďte na paprsek světla, vnikající oknem," pravil abbé, „a pohleďte na tyto čáry, které jsem na stěně narýsoval. Pomocí těchto čar, jež jsem zkombinoval podle dvojího pohybu země a elipsy, kterou opisuje kolem slunce, poznám čas přesněji, než kdybych měl hodiny, neboť hodiny se uchylují, kdežto slunce a země neuchýlí se nikdy."

Dantes ničemu z toho výkladu nerozuměl, myslil vždycky, vida slunce vycházeti za horami a zapadati do Středozemního moře, že ono se pohybuje a ne země.

Tento pohyb zeměkoule, již obýval a kterého přes to nepozoroval, zdál se mu téměř nemožným. V každém společníkově slově viděl taje vědy, jichž hlubiny byly právě tak obdivuhodné, jako ony zlaté a diamantové doly, které navštívil, konaje ještě v dětském téměř věku cestu, do Guzaratu a Golcondy.

„Nuže," pravil abbéovi, „nemohu se dočkati, až uvidím vaše poklady."

Abbé přistoupil ke krbu, odstranil dlátem, jež držel stále v ruce, kámen, který tvořil kdysi ohniště a jenž zakrýval dosti hlubokou dutinu. V této dutině uzavřeny byly všecky předměty, o nichž se Dantesovi zmínil.

„Co chcete nejprve viděti?" tázal se ho.

„Ukažte mi své veliké dílo o království v Itálii."

Abbé vyňal z drahocenné schrány tři nebo čtyři svitky plátna, stočené do sebe, jako listy papyrusové. Byly to asi čtyři palce široké pruhy plátna a dlouhé asi osmnáct palců. Tyto očíslované pruhy byly pokryty písmem, které Dantes mohl čísti, neboť bylo psáno italštinou, abbéovým mateřským jazykem, a Dantes, jsa Provencalem, řeči té dokonale rozuměl.

„Vidíte," pravil mu abbé, „zde je všecko, je tomu asi týden, co napsal jsem slovo konec dolů pod šedesátý osmý pruh. Dvě z mých košil a všecky mé kapesníky na to padly. Ocitnu-li se kdy na svobodě a najde-li se v celé Itálii knihtiskař, jenž odvážil by se to vytisknouti, je můj věhlas zaručen."

„Ano," přisvědčil Dantes, „vidím to. A nyní ukažte mi, prosím vás, pera, jimiž bylo toto dílo napsáno."

„Vizte," pravil Faria.

A ukázal mladému muži hůlku, dlouhou asi šest palců a silnou jako držadlo štětce, na jejímž konci a kolem níž přivázána byla ona chrupavka, ještě poskvrněná

inkoustem, o které abbé Dantesovi vyprávěl, byla zahrocena a rozříznuta jako obyčejné pero.

Dantes si ji prohlédl a pátral očima po nástroji, jenž mohl ji tak přesně seříznouti.

„Ach ano," pravil Faria. „Perořízek, není-li pravda? To je moje mistrovské dílo, udělal jsem si jej, právě jako tento nůž, ze starého železného svícnu."

Perořízek byl ostrý jako břitva. Co se nože týče, měl tu výhodu, že mohl sloužiti za nůž a zároveň i za dýku.

Dantes prohlížel si různé ty předměty právě tak pozorně, jako si často prohlížel v Marseilli v krámech s kuriositami nástroje, vytvořené divochy a přivezené kapitány velkých zaoceánských korábů z jižních moří.

„Pokud se týče inkoustu," pravil Faria, „víte, jak si počínám, opatřím si ho vždy, mnoho-li ho potřebuji."

„Ale teď je mi cosi podivno," pravil Dantes, „že totiž vám dny vystačily na všecku tu práci."

„Měl jsem noci," odtušil Faria.

„Noci! Máte snad vlohy koček a vidíte ve tmě?"

„Ne, ale Bůh dal člověku rozum, aby přispěl na pomoc jeho nedostatečným smyslům: opatřil jsem si světlo."

„Jak to?"

„Oddělím od masa, které dostáváme, tuk, nechám jej rozpustiti a dostanu z něho jakýsi hutný olej. Hleďte, zde je má svíčka."

A abbé ukázal Dantesovi jakýsi lampión, podobný těm, jichž užívá se k iluminaci.

„Ale oheň?"

„Zde jsou dva křemeny a troud."

„Ale sirky?"

„Předstíral jsem kožní nemoc a žádal jsem o síru, která mi byla přinesena."

Dantes položil předměty, jež držel v ruce, na stůl a sklopil hlavu, překonán vytrvalostí a silou tohoto ducha.

„To není vše," pokračoval Faria, „neboť není radno ukládati všecky své poklady do této skrýše, zavřeme tuto."

Položili dlaždici na její místo, abbé nasypal na ni trochu písku, rozetřel jej nohou, aby zahladil všecky stopy porušení spojitosti, přikročil k loži a odstavil je.

Za pelestí, ukryta kamenem, jenž uzavíral ji téměř s dokonalou neprůdušností, byla díra a v ní provazový žebřík, dlouhý asi dvacet pět až třicet stop.

Dantes si jej prohlédl: byl nesmírně pevný.

„Kdo vám poskytl potřebné šňůry k té úžasné práci?" tázal se Dantes.

„Nejprve několik košil, které jsem měl, pak ložní prostěradla, jež jsem za tři léta vězení ve Fenestrelles rozcupoval. Když jsem byl transportován na zámek If, našel jsem možnost odnésti s sebou i tu cupaninu. A zde pokračoval jsem v práci."

„A nevšiml si nikdo, že vaše prostěradla se třepí?"

„Ovroubil jsem je opět."

„Čím?"

„Touto jehlou."

A abbé, odhaliv cár oděvu, ukázal Dantesovi dlouhou rybí kost, ostrou a ještě navlečenou, kterou nosil u sebe.

„Ano," pravil Faria, „pomýšlel jsem nejprve na odstranění těchto mříží a na útěk oknem, jež je, jak vidíte, poněkud širší než vaše a jež bych byl ve chvíli útěku ještě rozšířil. Zpozoroval jsem však, že okno vede do vnitřního dvora, i vzdal jsem se svého plánu jako příliš nejistého. Leč uchoval jsem přece žebřík pro nepředvídanou okolnost, pro jeden z těch útěků, které náhoda opatřuje a o nichž jsme spolu mluvili."

Dantes tváře se, jako by si prohlížel žebřík, myslil tentokrát na něco jiného: náhlá myšlenka prolétla mu mozkem. Že totiž tento muž, tak inteligentní, tak důvtipný, tak hluboký, pronikne snad v temnotu jeho vlastního neštěstí, kde on sám nemohl nikdy ničeho rozeznati.

„Nač myslíte?" tázal se abbé s úsměvem, pokládaje Dantesovo zahloubání za obdiv, dosáhnuvší nejvyššího stupně.

„Myslím především na ohromné množství inteligence, jež musil jste vynaložiti na dosažení cíle, kterého jste se dopracoval. Co byste byl dokázal na svobodě?"

„Snad ničeho, obsah mého mozku byl by se rozptýlil v malichernostech. Je třeba neštěstí, aby prohloubily se jisté tajemné doly, skryté v lidském rozumu, je třeba tlaku, aby prach se vznítil. Zajetí soustředilo na jediný bod všecky mé schopnosti, sem a tam poletující, vrážely do sebe v úzkém prostoru, a jak víte, z nárazu mraků vzniká elektřina, z elektřiny blesk, z blesku světlo."

„Ne, nevím ničeho," pravil Dantes sklíčen svou nevědomostí, „část slov, která pronášíte, jsou pro mne slovy prázdnými smyslu, jste velmi šťasten, že jste tak učený!"

Abbé se usmál.

„Myslil jste na dvě věci, jak jste před chvílí pravil."

„Ano."

„A zjevil jste mi jen první, co bylo to druhé?"

„To druhé bylo, že jste mi vyprávěl svůj život a že neznáte mého života."

„Váš život, mladý muži, je příliš krátký" aby obsahoval osudy nějaké důležitosti."

„Obsahuje ohromné neštěstí," pravil Dantes, „neštěstí, kterého jsem si nezasloužil. A chtěl bych vyrovnati se s lidmi za své neštěstí, abych nerouhal se již Bohu, jak jsem kdysi činil."

„Tvrdíte tedy, že jste nevinen skutkem, jenž je Vám přičítán."

„Úplně nevinen, při hlavě jediných dvou bytostí, jež jsou mi drahé, při hlavě mého otce a Mercedes!"

„Nuže," pravil abbé, zavřev opět schránu a přistrčiv lože na místo, „vypravujte mi tedy svůj příběh."

Dantes tedy vyprávěl, co nazýval svým příběhem a co omezovalo se na jednu cestu do Indie a dvě či tři cesty na Východ, konečně došel k své poslední cestě, vyprávěl o smrti kapitána Leclera, o balíčku, jejž od něho dostal pro maršála, o setkání s maršálem, o listě, adresovaném jistému panu Noirtierovi, jejž mu maršál odevzdal, konečně o svém příjezdu do Marseille, o shledání s otcem, o lásce k Mercedes, o zásnubní hos-

tině, o svém zatčení, o svém výslechu, o svém prozatímním uvěznění v justičním paláci a konečně o svém definitivním uvěznění na zámku Ifu. Došed sem, Dantes nevěděl již ničeho, ani dobu, po kterou byl tu vězněn.

Když skončil, abbé hluboce uvažoval.

„Je," pravil po chvíli, „jistá velmi hluboká právnická zásada, která má týž kořen jako to, co jsem vám již řekl, že totiž – ačli nezrodí se špatná myšlenka zároveň s porušeným ústrojím – zločin příčí se lidské povaze. Leč civilisace přivodila nám potřeby, neřesti, nepřirozené choutky, jejichž vliv potlačuje v nás dobré pudy a jež vedou nás ke zlu. Odtud ona zásada. Chcete-li objeviti vinníka, hledejte nejprve, komu by mohl spáchaný zločin prospěti! – Komu mohlo prospěti vaše odstranění?"

„Nikomu, můj Bože! Znamenal jsem tak málo!"

„Neodpovídejte tak, neboť takováto odpověď postrádá i logiky i filosofie, všecko je relativní, milý příteli, od krále, jemuž je nepohodlný jeho příští nástupce, až do úředníka, jemuž je nepohodlný přespočetný úředník: zemře-li král, nástupce dědí korunu, zemře-li úředník, přespočetný dědí dvanáct set liber platu. Těch dvanáct set liber platu jsou jeho civilní jistotou, jsou mu k životu právě tak nutny, jako dvanáct milionů králi. Každý jednotlivec, od nejnižšího do nejvyššího stupně společenské stupnice, kupí kolem sebe celý malý svět zájmů, jenž má své víry i své atomy jako světy Descartesovy. Jenže jsou ty světy stále širší, čím jsou vyšší. Je to obrácená spirála, stojící na špičce a udržující rovnováhu.

Vraťme se tedy k vašemu světu. Měl jste býti jmenován kapitánem Faraonu ?“

„Ano.“

„Měl jste si vzíti krásnou dívku za ženu?“

„Ano,“

„Měl na tom někdo zájem, abyste se nestal kapitánem Faraonu ? Měl někdo zájem na tom, abyste se neoženil s Mercedes? Odpovězte nejprve na první otázku, pořádek je klíčem všech problémů. Měl někdo zájem na tom, abyste se nestal kapitánem Faraonu ?“

„Ne, byl jsem velmi oblíben na lodi. Kdyby si námořníci byli mohli zvoliti velitele, jsem si jist, že by byli zvolili mne. Jediný muž měl vůči mně jakýsi důvod k hněvu, měl jsem s ním před jistou dobou hádku a navrhl jsem mu souboj, jejž odmítl.“

„Tak tedy! Jak se jmenoval ten muž?“

„Danglars.“

„Čím byl na lodi?“

„Účetním.“

„Kdybyste se byl stal kapitánem, byl byste ho býval ponechal na jeho místě?“

„Ne, kdyby to bylo záviselo ode mne, neboť zdálo se mi, že postřehl jsem jisté nesprávnosti v jeho účtech.“

„Dobrá. A nyní, byl někdo přítomen vaší poslední rozmluvě s kapitánem Leclerem?“

„Ne, byli jsme sami.“

„Mohl někdo váš hovor slyšeti?“

„Ano, neboť dveře byly otevřeny a dokonce… počkejte… ano, ano, Danglars šel mimo právě ve chvíli,

kdy kapitán Leclere odevzdával mi balíček, určený pro maršála.“

„Dobrá,“ prohodil abbé, „jsme na stopě. Vzal jste někoho s sebou na zemi, když jste přistál u ostrova Elby?“

„Nikoho.“

„Odevzdali vám list?“

„Ano, maršál.“

„Co jste s tím listem učinil?“

„Vložil jsem jej do tobolky na listiny.“

„Měl jste tedy u sebe tobolku? Jak se mohla vejíti do námořnické kapsy tobolka, mající obsahovati oficielní zprávu?“

„Máte pravdu, moje tobolka byla na lodi.“

„Zavřel jste tedy až na lodi dopis do tobolky?“

„Ano.“

„Co jste činil s dopisem cestou z Porto-Ferrajo na loď?“

„Držel jsem jej v ruce.“

„Když jste tedy vystoupil na palubu Faraona, mohl každý viděti, že máte dopis v ruce?“

„Ano,“

„Danglars jako ostatní?“

„Danglars jako ostatní.“

„Teď dobře poslyšte, seberte všecky své vzpomínky: pamatujete se, jakými slovy napsáno bylo udání?“

„Oh, ano, četl jsem je třikrát a každé jeho slovo utkvělo mi v paměti.“

„Opakujte mně je.“

Dantes se okamžik rozpomínal.

Pak pravil:

„Zde je doslova:

Přítel trůnu a náboženství oznamuje panu státnímu návladnímu, že jistý Edmond Dantes, vrchní kormidelník na lodi Farao, přijevši dnes ráno ze Smyrny a zastavivší se cestou v Neapoli a v Porto-Ferrajo, obdržel od Murata dopis pro uchvatitele a od uchvatitele dopis pro bonapartistický výbor v Paříži.

Důkaz jeho zločinu podá jeho zatčení, neboť ten dopis najde se buď u něho, nebo u jeho otce, nebo v jeho kabině na Faraonu .“

Abbé pokrčil rameny.

„Je to jasné jako den,“ pravil, „a máte zajisté srdce velmi dobré a velmi prostoduché, že jste to neuhodl rázem.“

„Myslíte?“ zvolal Dantes. „Ach, to by bylo hanebné!“

„Jaké bylo Danglarsovo obyčejné písmo?“

„Krásné, ležaté.“

„Jaké bylo písmo anonymního listu?“

„Převrácené.“

Abbé se usmál.

„Změněné, není-li pravda?“

„Příliš energické, aby bylo změněné.“

„Počkejte,“ pravil abbé.

Vzal pero, či spíše to, co tak nazýval, namočil je v inkoustu a napsal na plátno, k tomu připravené, dvě či tři první řádky udání.

Dantes couvl a pohlédl téměř s hrůzou na abbého.

„Oh, to je zvláštní, jak tamto písmo bylo podobno tomuto!“ zvolal.

„To proto, že udání bylo psáno levou rukou. Pozoroval jsem cosi,“ pokračoval abbé.

„Co?“

„Že všecka písma, psaná pravou rukou, se různí, a písma, psaná levou rukou, jsou si podobná.“

„Vy jste tedy všecko viděl, všecko pozoroval?“

„Pokračujme.“

„Ano, ano.“

„Přejděme k druhé otázce.“

„Poslouchám.“

„Měl někdo zájem na tom, abyste se neoženil s Mercedes?“

„Ano, jistý mladík, který ji miloval.“

„Jeho jméno?“

„Fernand.“

„To je španělské jméno.“

„Byl to Katalánec.“

„Myslíte, že by byl schopen napsati ten list?“

„Ne, ten by mi byl dal ránu nožem, nic víc!“

„Ano, to je ve španělské povaze: vraždu – ano, zbabělost – ne!“

„Kromě toho,“ pokračoval Dantes, „neznal ničeho z podrobností, uvedených v udání.“

„Vy jste jich nikomu nesdělil?“

„Nikomu.“

„Ani své milence?“

„Ani své nevěstě.“

„Je to Danglars.“

„Oh, nyní jsem si tím jist.“

„Počkejte… Znal Danglars Fernanda?“

„Ne… ano… Pamatuji se…“

„Nač?“

„Viděl jsem je dva dny před svou svatbou seděti spolu u stolu v besídce otce Pamfila. Danglars byl přátelský a žertoval, Fernand byl bled a zmaten.“

„Byli sami?“

„Ne, byl s nimi třetí společník, můj dobrý známý, který je nepochybně seznámil, jakýsi krejčí, jménem Caderousse: ten však byl již opilý. Počkejte… počkejte… Jak jsem na to mohl zapomenouti! U stolu, kde pili, byl kalamář, papír, pera.“ Dantes přejel si rukou čelo. „Och, ti ohavníci! Ti ohavníci!“

„Chcete ještě něco vědět?“ tázal se abbé se smíchem.

„Ano, ano, neboť vy prozkoumáte všecko až na dno, vidíte jasně do všeho! Chci vědět, proč byl jsem jen jednou vyslýchán, proč nebyl jsem postaven před soud a proč byl jsem odsouzen bez přelíčení.“

„Oh, toto,“ pravil abbé, „je poněkud vážnější, cesty justice bývají temné a tajemné a je nesnadno proniknouti jimi. Co zjistili jsme až dosud o vašich dvou přátelích, bylo dětskou hrou, o tomto předmětu musíte mi sděliti co nejpřesnější podrobnosti.“

„Nuže, ptejte se mne, neboť vidíte opravdu do mého života jasněji, než já sám.“

„Kdo vás vyslýchal? Státní návladní, náměstek, či vyšetřující soudce?“

„Náměstek.“

„Mladý či starý?“

„Mladý: dvacetisedmi nebo dvacetiosmiletý.“

„Dobrá! Ještě nekorumpovaný, ale již ctižádostivý,“ pravil abbé. „Jak s vámi jednal?“

„Spíše mírně než přísně.“

„Vyprávěl jste mu vše?“

„Vše.“

„A nezměnilo se jeho chování během výslechu?“

„Na okamžik se rozčilil, když přečetl list, který mne kompromitoval. Zdál se jakoby sklíčen mým neštěstím."

„Vaším neštěstím?"

„Ano."

„A jste si zcela jist, že bylo to vaše neštěstí, jež vzbuzovalo jeho lítost?"

„Aspoň mi podal veliký důkaz své sympatie."

„Jaký?"

„Spálil jediný předmět, který mi mohl uškoditi."

„Jaký? Udání?"

„Ne, dopis."

„Jste si tím jist?"

„Stalo se to přede mnou."

„To je něco jiného, ten člověk mohl býti větším zločincem, než si myslíte."

„Děsíte mne, na mou čest!" pravil Dantes. „Což je svět zalidněn tygry a krokodily?"

„Ano, jenže dvounozí tygři a krokodilové jsou nebezpečnější než ostatní."

„Pokračujme, pokračujme!"

„S radostí, spálil tedy dopis, jak pravíte."

„Ano, a při tom mi řekl: „Vidíte, existuje jen tento důkaz proti vám a já jej ničím."

„Toto počínání je příliš vznešené, aby bylo při rozeno."

„Myslíte?"

„Jsem si tím jist. Komu byl ten dopis adresován?"

„Panu Noirtierovi, ulice Coq-Héron, číslo 13 v Paříži."

„Dalo by se předpokládati, že váš náměstek měl nějaký zájem na odstranění dopisu?“

„Snad, neboť dal mi dvakrát či třikrát opakovati slib, v mém vlastním zájmu, jak říkal, že nikomu o tom listě nepovím, a musil jsem mu přísahati, že nepřenesu jména, napsaného na adrese.“

„Noirtier?“ opakoval abbé, „Noirtier…? Znal jsem jistého Noirtiera při dvoře bývalé královny Etrurské, jistého Noirtiera, jenž byl za revoluce girondistou. Jak se jmenoval váš náměstek?“

„De Villefort.“

Abbé propukl v smích.

Dantes pohlížel naň s úžasem.

„Co je vám?“ tázal se ho.

„Vidíte tento paprsek světla?“ ptal se abbé.

„Ano.“

„Nuže, vše je mi nyní jasnější, než tento průhledný, zářivý paprsek. Ubohý hochu, ubohý mladý muži! A ten úředník byl k vám laskav?“

„Ano.“

„Ten dobrý náměstek spálil, zničil dopis?“

„Ano.“

„Ten počestný katův dodavatel dal vám přisahati, že nikdy nepřenesete jména Noirtierova?“

„Ano.“

„Víte, nešťastníče slepotou raněný, kdo byl ten Noirtier? Ten Noirtier byl jeho otec!“

Kdyby blesk byl sjel před Dantese a otevřel mu u nohou propast, na jejímž dně zelo by peklo, bylo by to

na něho působilo dojmem méně prudkým, méně elektrickým, méně zdrcujícím, než tato neočekávaná slova, vstal a uchopil se oběma rukama za hlavu, jako by chtěl zabrániti, aby se nerozskočila.

„Jeho otec! Jeho otec!“ zvolal.

„Ano, jeho otec, jenž jmenuje se Noirtier de Villefort.“

Tu šlehlo věžňovým mozkem prudké světlo, vše, co zůstalo mu temným, bylo v témže okamžiku rázem ozářeno pronikavým jasem. Villefortovy okliky během výslechu, zničený dopis, vymáhaná přísaha, úředníkův téměř úzkostný hlas, jenž, místo aby hrozil, zdál se snažně prositi, vše oživilo se mu v paměti, vykřikl a zapotácel se jako opilý. Vrhnuv se pak k otvoru, jenž vedl z abbéovy cely do jeho, pravil:

„Oh, musím býti sám, abych to vše mohl promysliti!“

Přišed do své kobky, sklesl na lože a žalářník našel ho tam při večerní obchůzce sedícího bez hnutí a němě jako socha, oči ztrnulé a rysy křečovitě stažené.

V těchto hodinách hlubokého rozjímání, jež uplynuly jako vteřiny, Dantes pojal hrozný úmysl a složil strašlivou přísahu.

Fariův hlas vyrušil Dantese z myšlenek. Abbé, obdržev rovněž žalářníkovu návštěvu, přišel pozvati Dantese, aby s ním povečeřel. Okolnost, že byl uznán za blázna a k tomu za blázna zábavného, získala starému vězni jisté výsady, jako na příklad, že dostával poněkud bělejší chléb a lahvičku vína v neděli. Toho dne byla právě neděle a abbé přišel pozvati svého mladého společníka, aby sdílel s ním jeho chléb a víno.

Dantes ho následoval: rysy jeho tváře se opět urovnaly a nabyly svého obvyklého výrazu, zůstala v nich však jistá tvrdost a pevnost, lze-li tak říci, jež prozrazovala nezvratné rozhodnutí. Abbé upřel na něho pronikavý pohled.

„Mrzí mne, že jsem vám pomáhal ve vašem pátrání," prohodil, „a že jsem vám řekl, co jsem vám řekl."

„Proč?" tázal se Dantes.

„Protože jsem vám vlil do srdce cit, který tam nebyl: pomstu."

Dantes se usmál.

„Mluvme o něčem jiném," pravil.

Abbé pohlížel na něho ještě okamžik a potřásl smutně hlavou, pak, vyhovuje Dantesově žádosti, mluvil o jiných věcech.

Starý vězeň byl z lidí, jichž hovor – jako všech, kteří mnoho vytrpěli – obsahuje četná naučení a zahrnuje v sobě nevyčerpatelný prospěch. Nešťastný muž nebyl však sobecký a nemluvil nikdy o svém neštěstí.

Dantes naslouchal s obdivem každému jeho slovu: některá shodovala se s myšlenkami, které již měl, a odpovídala znalostem, spadajícím do jeho námořnického oboru, jiná dotýkala se neznámých věcí a ukazovala – jako severní záře, jež svítí plavcům v polárních mořích – mladému muži nové kraje a obzory, zalité fantastickým světlem. Dantes pochopil, jakým štěstím by bylo pro oduševnělý organism sledovati tohoto vznešeného ducha na morální, filosofické i sociální výše, na nichž obyčejně prodléval.

„Měl byste mne něčemu naučiti z toho, co víte," pravil Dantes, „byť i jen proto, abyste se se mnou nenudil. Zdá se mi, že je vám jistě milejší samota, než takový nevzdělaný a nechápavý společník jako já. Souhlasíte-li s mou žádostí, zavazuji se vám, že již nebudu mluviti o útěku."

Abbé se usmál.

„Bohužel, mé dítě," pravil, „lidské vědění je velmi omezeno a až vás naučím matematice, fysice, dějepisu a třem či čtyřem živým jazykům, které znám, budete věděti vše, co já vím: a k přelití všech těchto vědomostí ze svého ducha do vašeho budu potřebovati asi dvou let."

„Dvou let!" zvolal Dantes. „Myslíte, že bych se tomu všemu mohl naučiti za dvě léta?"

„Důkladně ne, v základech ano, naučiti se není totéž, co uměti, jsou vědoucí a vědci: paměť tvoří první, filosofie druhé."

„A není možno naučili se filosofii?"

„Filosofii se člověk nenaučí, filosofie je souhrn vědomostí, kterých duch nabyl a jichž používá, filosofie je zářivý oblak, na nějž Kristus vložil nohu, stoupaje na nebesa."

„Nuže," pravil Dantes, „čemu mne naučíte nejdřív? Spěchám začíti, žízním po vědění."

„Všemu!" odvětil abbé.

Ještě večer sestavili si skutečně oba vězňové učební plán, jejž začali prováděti hned druhého dne. Dantes měl zázračnou paměť a byl neobyčejně chápavý, matematické schopnosti jeho ducha činily jej způsobilým porozuměti všemu pomocí výpočtů, zatím co námoř-

níkova poetická vnímavost pozvedala vše, co mohlo býti příliš materielního ve výkladech, omezujících se na suchost cifer a přímost linií. Ostatně uměl již italsky a trochu novořecky, čemuž se naučil během svých cest do Orientu. Pomocí těchto dvou jazyků pochopil brzy skladbu všech ostatních a po šesti měsících začal mluviti španělsky, anglicky a německy.

Buď že rozptýlení, jež poskytovalo mu studium, nahrazovalo mu svobodu, buď že vždy, jak jsme již viděli, přísně dodržoval své slovo, nemluvil již, jak byl slíbil abbému Fariovi o útěku, a dni, plné poučení, rychle mu plynuly. Než minul rok, byl z něho jiný člověk.

Co se týče abbého Farie, Edmond pozoroval, že přes rozptýlení, které vnesla jeho přítomnost do jeho zajetí, zachmuřuje se denně. Zdálo se, že v jeho duchu sídlí ustavičná, věčná myšlenka. Upadal v hluboké zamyšlení, vzdychal nevědomky, vstával znenadání a procházel se zasmušile kolem vězení.

Jednoho dne zastavil se náhle uprostřed kruhu, který již stokrát opsal kolem cely a zvolal:

„Ach, kdyby nebylo stráže!"

„Nebude stráže víc, než si jí budete přáti," pravil Dantes, jenž sledoval jeho myšlenku schránou jeho mozku jako křišťálem.

„Oh, řekl jsem vám již," pravil abbé, „vražda se mi příčí."

„A přece, bude-li ta vražda spáchána, stane se tak pudem sebezachování, nutností osobní obrany."

„Nevadí, nedokázal bych toho."

„Přece na to myslíte?“

„Neustále, neustále,“ šeptal abbé.

„A našel jste prostředek, není-li pravda?“ pravil rychle Dantes.

„Ano, kdyby se stalo, že by na galerii stála slepá a hluchá stráž.“

„Bude slepá, bude hluchá,“ odpověděl mladý muž rozhodným tónem, jenž abbého poděsil.

„Ne, ne,“ zvolal, „nemožno!“

Dantes chtěl ho upoutati k tomu předmětu, ale abbé potřásl hlavou a odepřel každou další odpověď.

Uplynuly tři měsíce.

„Jste silen?“ tázal se jednoho dne abbé Dantese.

Dantes vzal místo odpovědi dláto, ohnul je v podkovu a zase je narovnal.

„Zavázal byste se, že zabijete stráž jen v případě naprostého nezbytí?“

„Ano, svou ctí.“

„Můžeme tedy provésti svůj úmysl.“

„Mnoho-li času bude nám třeba k jeho provedení?“

„Aspoň jednoho roku.“

„Ale můžeme se dáti do práce?“

„Ihned.“

„Oh, tedy vidíte, ztratili jsme rok!“ zvolal Dantes.

„Zdá se vám, že jsme jej ztratili?“ pravil abbé.

„Oh, odpusťte, odpusťte,“ zvolal Dantes, zardívaje se.

„Pst,“ napomenul jej abbé, „člověk je člověkem a vy jste ještě z nejlepších, které jsem poznal. Hleďte, zde je můj plán.“

Nato abbé ukázal Dantesovi výkres, jejž načrtl: byl to plán jeho cely, Dantesovy cely a chodby, jež je mezi sebou spojovala. Uprostřed této chodby zřídili by jinou, podobnou šachtě v dolech. Tato šachta dovedla by oba věžně pod galerii, kde procházela se stráž. Jakmile by se tam dostali, zřídili by širokou dutinu a uvolnili jednu z dlaždic, tvořících podlahu galerie, dlaždice sesula by se v daném okamžiku pod tíží vojáka, jenž zmizel by v jámě: Dantes vrhl by se na něho v okamžiku, kdy, omráčen pádem, nemohl by se brániti, spoutal by ho, zacpal mu ústa a pak protáhli by se oba oknem galerie, slezli podél vnější zdi pomocí provazového žebříku a uprchli.

Dantes zatleskal rukama a oči zajiskřily se mu radostí, plán byl tak prostý, že se musil zdařiti.

Ještě téhož dne pustili se oba podkopníci do díla s tím větší horlivostí, že práce následovala po dlouhém odpočinku a tvořila podle vší pravděpodobnosti jen pokračování skryté, tajné myšlenky jich obou.

Nic je nevyrušovalo než hodina, kdy oba musili se vrátiti do své cely a přijmouti žalářníka. Zvykli si ostatně poznávati podle nepostřehnutelného zvuku kroků okamžik, kdy muž ten přicházel dolů a nikdy žádný z nich nebyl znenadání přistižen. Hlínu, již dobývali z nové šachty a jež byla by mohla nakonec zacpati starou chodbu, vyhazoval buď ten či onen po troškách s neslýchanou opatrností z okénka kobky Dantesovy nebo Páriovy: rozmělnili ji pečlivě a noční vítr odnášel ji do dáli, takže nezůstalo po ní stopy

Více než rok uplynulo v této práci, prováděné dlátem, nožem a dřevěnou pákou místo všech jiných nástrojů, během tohoto roku Faria učil při práci Dantese dále, hovoře naň brzy tím jazykem, brzy jiným, poučuje ho o dějinách národů a životech velikých lidí, kteří zanechávají občas za sebou světlou stopu, jež zve se slávou. Abbé, muž světa a vysokého světa, měl kromě toho ve svém chování jistou melancholickou vznešenost, z níž Dantes, díky svému přizpůsobivému talentu, kterým ho příroda obdařila, dovedl si osvojiti elegantní zdvořilost, jíž se mu nedostávalo a aristokratické způsoby, kterých možno si obyčejně získati jen stykem s vyššími třídami, nebo společností ušlechtilých lidí.

Za patnáct měsíců byla díra dokončena, dutina pod galerií byla vyhloubena. Bylo slyšeti krok stráže, přecházející sem a tam, a oba dělníci, kteří musili čekati na temnou, bezměsíčnou noc, aby jejich útěk byl jistější, chovali již jen jedinou obavu: aby totiž půda nesřítila se příliš brzy sama od sebe pod tíží vojákovou. Aby té nehodě předešli, podepřeli dlaždici jakýmsi malým trámem, jejž našli v základech. Dantes byl zaměstnán jeho umísťováním, když tu náhle slyšel abbého Fariu, který zůstal v jinochově cele, kde zabýval se broušením skoby, určené k udržení provazového žebříku, a který volal jej úzkostným hlasem. Dantes rychle se vrátil a spatřil abbého státi uprostřed cely, bledého a s křečovitě zaťatýma rukama.

„Oh můj Bože!“ zvolal Dantes. „Co se stalo? Co je vám?“

„Rychle, rychle!“ pravil abbé. „Poslyšte mne.“

Dantes pohlédl na abbéovu zsinalou tvář, na modravé kruhy kolem jeho očí, na bledé rty a zježené vlasy a hrůzou upustil na zemi dláto, jež držel v ruce.

„Ale co se stalo?“ zvolal.

„Jsem ztracen!“ pravil abbé. „Poslyšte mne. Zmocní se mne hrozný, snad smrtelný záchvat, již přichází, cítím to, byl jsem jím již zasažen rok před svým uvězněním. Proti tomu neduhu je jen jediný lék, povím vám jej: běžte rychle ke mně, pozvedněte nohu postele, ta noha je dutá a v ní najdete malou skleněnou lahvičku, do polovice naplněnou červenou tekutinou. Přineste ji, či spíše ne, ne, mohl bych zde býti překvapen, pomozte mi vrátiti se do své cely, pokud mám ještě trochu sil. Kdo ví, co by se mohlo státi během záchvatu?“

Dantes, neztrativ hlavy, ačkoli stihlo ho ohromné neštěstí, sestoupil do chodby, vleka za sebou svého nešťastného soudruha. S nekonečnou námahou dopravil jej až na její konec, ocitl se v abbéově cele a položil nemocného na lůžko.

„Díky,“ pravil abbé, třesa se na všech údech, jako by byl vystoupil z ledové vody. „Záchvat přichází, upadnu v ztrnulost, snad sebou ani nepohnu, snad ani nezasténám, ale je i možno, že budu míti pěnu u úst, že se budu vzpírati, křičeti, hleďte, aby můj křik nebylo slyšeti, je to důležité, neboť by mne třeba dali do jiné cely a byli bychom navždy odloučeni. Až uvidíte mne nehybného, studeného, takřka mrtvého, teprve pak, poslyšte dobře, rozevřete mi nožem zuby, nalijte mi do úst osm až deset kapek té tekutiny, a snad přijdu opět k sobě.“

„Snad?“ zvolal bolestně Dantes.

„Ke mně! Ke mně!“ vzkřikl abbé. „U… um…“

Záchvat byl tak náhlý a tak prudký, že nešťastný vězeň nemohl ani dokončiti začatého slova, mrak položil

se na jeho čelo, nenadálý a prudký jako mořská bouře, krise rozšířila mu oči, zkroutila ústa, zbarvila do purpurová tváře, nemocný se zmítal, slintal, řval, ale Dantes, řídě se jeho příkazem, ztlumil jeho křik pokrývkou. Trvalo to dvě hodiny. Tu, bezvládnější než hmota, bledší a chladnější než mramor, zlomenější než rozdupaná třtina, padl zpět, natáhl se ještě v posledním křečovitém záchvatu a zesinavěl.

Edmond čekal, až tato zdánlivá smrt zachvátí tělo a umrtví i srdce. Pak vzal nůž, vpravil jeho špičku mezi zuby, rozevřel s nekonečnou námahou zaťaté dásně, napočítal deset kapek červené tekutiny a čekal.

Uplynula hodina, aniž stařec učinil nejmenšího pohybu. Dantes se bál, že příliš dlouho čekal a pohlížel na něho s rukama zarytýma do vlasů. Konečně objevil se na lících nemocného lehký nádech červeně, bezvýrazné oči, jež zůstaly stále otevřeny, nabyly opět svého pohledu a lehký vzdech unikl se rtů. Abbé sebou pohnul.

„Zachráněn! Zachráněn!" vzkřikl Dantes.

Nemocný nemohl ještě promluviti, ale se zřejmou úzkostí vztáhl ruku ke dveřím. Dantes naslouchal a uslyšel žalářníkův krok, sedmá hodina se blížila a Dantes neměl kdy měřiti čas.

Mladý muž přiskočil k otvoru, zmizel v něm, upravil dlaždici nad sebou a vrátil se do své kobky.

V příštím okamžiku otevřely se dvéře a žalářník našel vězně, sedícího jako vždy na posteli.

Sotva obrátil záda, sotva zvuk jeho kroků zanikl v chodbě, Dantes, zžírán neklidem a na jídlo ani nevzpo-

menuv, dal se opět cestou, kterou právě přišel, a nadzvednuv dlaždici hlavou, ocitl se znovu v abbéově cele.

Ten nabyl již zase vědomí, ale ležel stále bez vlády a síly na loži.

„Nedoufal jsem, že vás ještě spatřím," pravil Dantesovi.

„Proč?" tázal se mladý muž. „Myslil jste snad, že zemřete?"

„Ne, ale vše je připraveno k útěku, nadál jsem se tedy, že prchnete."

Ruměnec nevole zbarvil Dantesovy líce.

„Bez vás!" zvolal. „Pokládal jste mne skutečně za schopna toho?"

„Vidím nyní, že jsem se mýlil," pravil nemocný. „Ach, jsem tak sláb, tak zlomen, tak zničen!"

„Jen odvahu, vaše síly se opět vrátí," těšil ho Dantes, usedaje k Fariovu loži a chápaje se jeho rukou.

Abbé potřásl hlavou.

„Posledně," pravil, „trval záchvat půl hodiny, načež cítil jsem hlad a vstal jsem sám, dnes nemohu hnouti pravou rukou ani nohou, má mysl je zkalena, což svědčí o zalití mozku. Po třetí nastane úplné ochrnutí, nebo zůstanu mrtev na místě."

„Ne, ne, nebojte se, nezemřete, ten třetí záchvat – stihne li vás – stihne vás na svobodě. Zachráním vás jako tentokrát a líp než tentokrát, protože budeme míti všecky nutné prostředky po ruce."

„Příteli," pravil stařec, „neklamte se, právě minulá krise odsoudila mne k doživotnímu vězení: abych mohl prchnouti, musil bych míti zdravé nohy."

„Nuže, počkáme týden, měsíc, dva měsíce, bude-li třeba, zatím vrátí se vám síly, vše je k útěku připraveno a můžeme jen určiti jeho den a hodinu. V den, kdy pocítíte se dosti silným k plování – nuže, toho dne svůj záměr uskutečníme."

„Nebudu již nikdy plovati," pravil Faria, „toto rámě je ochrnuto ne na den, nýbrž navždy. Pozvedněte je sám, uvidíte, co váží."

Mladý muž pozvedl starcovo rámě, jež bezvládně kleslo zpět. Povzdechl.

„Nyní jste přesvědčen, Edmonde, není-li pravda?" pravil abbé. „Věřte mi, vím, co říkám. Od chvíle, kdy tento neduh po prvé mne zachvátil, nepřestal jsem o tom uvažovati. Očekával jsem to, neboť je to rodové dědictví, můj otec zemřel při třetí krisi, můj děd rovněž. Lékař, který upravil mi tuto tekutinu a kterým není nikdo jiný než slavný Cabanis, předpověděl mi týž osud."

„Lékař se mýlí!" zvolal Dantes. „A co se týče vaši paralysy, nevadí mi. Vezmu vás na záda a poplavu i s vámi."

„Dítě," pravil abbé, „jste námořníkem, jste plavcem, víte tedy zajisté, že člověk, obtížený takovým břemenem, neučinil by v moři ani padesát rázů. Nenechte se tedy klamati přeludy, kterým ani samo vaše výtečné srdce nevěří: já zůstanu zde, dokud neudeří hodina mého osvobození, jež může nyní nastati pouze smrtí.

Co se pak týče vás, utecte, prchněte! Jste mlád, obratný, silný, nestarejte se o mne, vracím vám vaše slovo!“

„Nuže,“ pravil Dantes, „nuže, pak i já zůstanu.“ A vstav, vztáhl slavnostně ruku k starci a pravil:

„Přisahám při krvi Kristově, že neopustím vás, leč v hodině smrti!“

Faria pohlížel na mladého muže, tak vznešeného, prostého a ušlechtilého a četl v jeho rysech, oživených nejčistší oddaností, upřímnost jeho citu a poctivost jeho přísahy.

„Nuže,“ pravil nemocný, „díky, přijímám.“ A podávaje mu ruku, pokračoval:

„Budete možná odměněn za tak nezištnou obětovnost, ale ježto já nemohu a vy nechcete odejíti, jde o to, vyplniti opět dutinu, vyhloubenou pod galerií: voják, chodící tamtudy, mohl by si všimnouti dutého zvuku na podkopaném místě, upozorniti na to dozorce a pak byli bychom prozrazeni a odloučeni. Jděte vykonati tu práci, při které bohužel nemohu vám již býti nápomocen, vynaložte na to celou noc, bude-li třeba, a přijďte až zítra ráno po žalářníkově návštěvě, chci s vámi sděliti něco důležitého.“

Dantes, uklidněn abbéovým úsměvem, stiskl mu ruku a odešel, veden poslušností a úctou, kterou vždycky prokazoval svému starému příteli.

XVIII.
POKLAD

Když Dantes vešel druhého dne ráno do cely svého soudruha v zajetí, našel Fariu sedícího s klidným výrazem v tváři.

Pod paprskem, vnikajícím úzkým otvorem do cely, držel v levé ruce, jediné, kterou, jak se pamatujeme, mohl vládnouti, rozevřený kousek papíru, jenž, jsa zvyklý býti stále svinut v úzký svitek, nabyl tvaru trubičky, vzpouzející se narovnání.

Ukázal beze slova papír Dantesovi.

„Co je to?“ tázal se Edmond.

„Podívejte se dobře,“ pravil abbé s úsměvem.

„Dívám se, co mi oči stačí,“ odvětil Dantes, „a nevidím nic, než polospálený papír, na němž napsána jsou zvláštním inkoustem gotická písmena.“

„Tento papír, příteli,“ pravil Faria, „jest – teď, když jsem vás vyzkoušel, mohu vám všecko přiznati – mým pokladem, jehož polovina vám ode dneška náleží.“

Studený pot vyvstal Dantesovi na čele. Po celý ten dlouhý čas, až do onoho dne vyhýbal se mluviti s Fariou o onom pokladě, z kterého vzniklo obvinění z šílenství, jež spočívalo na ubohém abbéovi. Vrozený útlocit Edmondovi kázal, nedotýkati se raději té bolestně chvějivé struny. A Faria rovněž mlčel. Dantes pokládal starcovo mlčení za návrat k rozumu, dnes zdálo se

těchto několik slov, uniknuvších Fariovi po tak těžké krisi, ohlašovati vážnou recidivu duševní poruchy.

„Vaším pokladem?“ koktal Dantes.

Faria se usmál.

„Ano,“ pravil, „jste v každém vzhledu ušlechtilé srdce, Edmonde, a poznávám podle vaší bledosti a chvění, co se ve vás v této chvíli děje. Ne, nebojte se, nešílím. Ten poklad existuje, Dantesi, a nebylo-li mi dáno ujmouti se ho, ujmete se ho vy, nikdo mne nechtěl vyslechnouti, ani mi uvěřiti, neboť byl jsem pokládán za

blázna. Ale vy, jenž zajisté víte, že jím nejsem, vyslechněte mne a budete-li chtíti, uvěříte mi potom."

„Ach," zašeptal Edmond sám k sobě, „upadl znovu v šílenství! To neštěstí mi chybělo."

Hlasitě pak Fariovi pravil:

„Příteli, váš záchvat vás snad unavil, nechcete si trochu odpočinouti? Zítra, přejete-li si, vyslechnu váš příběh, ale dnes budu vás pouze ošetřovati, nic víc. Ostatně," dodal s úsměvem, „je to pro nás s tím pokladem tak naléhavé?"

„Velmi naléhavé, Edmonde!" odvětil stařec. „Kdož ví, nedostaví-li se zítra, či snad pozítří třetí záchvat? Považte, že pak by byl všemu konec! Ano, je to pravda, často myslil jsem s trpkou rozkoší na to bohatství, jež založilo by blahobyt desíti rodin, ztracené pro lidi, kteří mne pronásledovali: tato představa byla mou pomstou a chutnal jsem ji zvolna ve tmě své kobky a v zoufalství svého zajetí. Nyní však odpustil jsem světu pro lásku k vám, nyní, kdy vidím vás mladého a plného budoucnosti, nyní, kdy pomyslím na štěstí, které může vám takové odhalení zjednati, lekám se odkladu a děsím se, že bych mohl tak dokonalému majetníku, jako jste vy, nezajistit vlastnictví tolika zakopaných pokladů."

Edmond s povzdechem odvrátil hlavu.

„Trváte ve své nedůvěře, Edmonde," pokračoval Faria, „což vás můj hlas nepřesvědčil? Vidím, že je vám třeba důkazů. Nuže, přečtěte si tento list, který neukázal jsem nikomu."

„Zítra, příteli," pravil Edmond, jemuž se příčilo, propůjčiti se starcovu šílenství, „myslil jsem, že je ujednáno, že promluvíme o tom až zítra."

„Promluvíme o tom až zítra, ale přečtěte si ten papír dnes."

„Nesmím ho drážditi," pomyslil si Edmond.

A vzav papír, jehož polovina byla asi nějakou nehodou zničena, četl:

Poklad, který páčí se asi na dva
římských talarů, v nejvzdálenějším cí
druhé jeskyně, kterýž
prohlašuji, že mu náleží v úpl
dici.
25. dubna 149

„Nuže?" pravil Faria, když mladý muž dočetl.

„Nu," odpověděl Dantes, „vidím tu pouze kusé řádky, nesouvislá slova, písmena přerušena jsou působením ohně a zůstávají nesrozumitelnými."

„Pro vás, příteli, jenž čtete je po prvé, ale pro mne, který probděl jsem nad nimi mnohou noc, který sestavil jsem znovu každou větu, doplnil každou myšlenku."

„A myslíte, že jste našel onen přerušený smysl?"

„Jsem si tím jist, posoudíte to sám, poslyšte však nejprve historii toho papíru."

„Ticho!" zvolal Dantes… „Kroky!… Někdo jde… uteku… S Bohem!"

A Dantes, šťasten, že může uniknouti historii a výkladu, jenž byl by mu jistě potvrdil přítelovo neštěstí, proklouzl jako užovka úzkou chodbičkou, zatím co Fa-

ria, kterému hrůza dodala síly, zastrčil dlaždici nohou na její místo a pokryl jí rohožkou, aby zakryl pohledu přerušení spojitosti, jež neměl již kdy ztajiti.

Byl to guvernér, jenž, byv žalářníkem zpraven o Fariově nehodě, přišel se sám přesvědčiti o její vážnosti.

Faria přijal ho sedě, vyhnul se každému prozrazujícímu pohybu, takže podařilo se mu ztajiti před guvernérem ochrnutí, jež umrtvilo polovinu jeho těla. Obával se, aby guvernér, dojat soucitem, nechtěl ho přeložiti do zdravějšího vězení a neodloučil ho tak od mladého společníka. Na štěstí se to však nestalo a guvernér vzdálil se, přesvědčen, že jeho ubohý blázen, k němuž cítil v hloubi srdce jistou náklonnost, je stižen pouze lehkou nevolností.

Během té doby snažil se Edmond, sedě na posteli s hlavou v dlaních, sebrati své myšlenky, všecko bylo ve Fariovi tak rozumné, tak veliké, tak logické po tu dobu, co jej znal, že nemohl pochopiti, jak tato svrchovaná moudrost, objímající všecky předměty, mohla by býti spojena s pomatením, týkajícím se jediného předmětu: byl to Faria, jenž mýlil se ve svém pokladu, byl to celý svět, jenž mýlil se ve Fariovi?

Dantes zůstal celý den ve své cele, neodvažuje se vrátiti se k svému příteli. Snažil se tak oddáliti okamžik, kdy nabude jistoty, že abbé šílí. To přesvědčení bylo mu hrozným.

Ale k večeru, po hodině obvyklé obchůzky, Faria vida, že mladý muž se nevrací, snažil se sám překročiti prostor, dělící jej od něho. Edmond se zachvěl, slyše

starce, vlekoucího se s bolestnou námahou: jeho noha byla bez vlády a rukou si již nemohl pomáhati. Edmond musil jej přitáhnouti k sobě, neboť stařec nebyl by nikdy mohl sám vylézt z úzkého otvoru, vedoucího do Dantesovy cely.

„Vidíte, že pronásleduji vás s neúprosnou zuřivostí," pravil s úsměvem, zářícím dobrotou. „Domníval jste se, že můžete uniknouti mé štědrosti, ale z toho nebude nic. Poslyšte tedy."

Edmond viděl, že nemůže to již oddáliti, posadil starce na své lože a usedl k němu na židli.

„Víte," pravil abbé, „že jsem byl sekretářem, přítelem, důvěrníkem kardinála Spady, posledního z knížat toho jména. Jsem povinen tomuto důstojnému velmoži vším štěstím, které jsem ve svém životě poznal. Nebyl bohat, přes to, že bohatství jeho rodiny bylo příslovečné a že jsem často slyšel říkati: bohatý jako Spada. On však podle veřejného mínění těšil se pověsti bohatého muže. Jeho palác byl mým rájem. Vyučoval jsem jeho synovce, kteří zemřeli, a když byl sám na světě, oplatil jsem mu naprostou oddaností vše, co pro mne učinil během desíti let.

Kardinálův dům brzy neměl pro mne tajemství, vídal jsem často monsignora, jak horlivě prohlíží staré knihy a dychtivě pátrá v prachu rodinných rukopisů. Jednoho dne, když vytýkal jsem mu jeho marné bdění a jistou zemdlenost, jež po něm vždy následuje, pohlédl na mne s trpkým úsměvem a otevřel přede mnou knihu dějin města Říma. Tam, ve dvanácté kapitole, jednající

o životě papeže Alexandra VI., byly následující řádky, jichž nemohl jsem nikdy zapomenouti:

„Veliké romagnské války byly skončeny. Cesar Borgia, jenž dokonal své výboje, potřeboval peníze, aby koupil celou Itálii. Papež měl rovněž potřebí peněz, aby skoncoval pře s Ludvíkem XII., králem Francie, stále hrozným, přes nedávné rány osudu."

Šlo tedy o dobrou spekulaci, což stalo se nesnadným v té ubohé vyčerpané Itálii.

Jeho Svatost měla myšlenku. Rozhodla se jmenovati dva kardinály.

Jmenováním dvou čelných a hlavně bohatých římských osobností byl by Svatý Otec vyzískal toto: především byl by mohl prodati veliká obročí a skvělé úřady, jichž držiteli byli oba tito kardinálové, a kromě toho mohl počítati se znamenitou kupní cenou obou kardinálských klobouků.

Zbývala ještě třetí část spekulace, která se záhy objeví.

Papež a Cesar Borgia vyhledali především oba budoucí kardinály: byli to Jan Rospigliosi, který sám zaujímal čtyři nejvyšší hodnosti sváté stolice, a pak Cesar Spada, jeden z nejvznešenějších a nejbohatších Římanů. Oba znali cenu tak veliké papežovy přízně. Byli ctižádostiví. Našed tyto, Cesar našel brzy i kupce jejich hodností.

A tak Rospigliosi a Spada zaplatili za to, že se stali kardinály, a osm jiných zaplatilo, že se stalo tím, čím byli před tím dva nově jmenovaní kardinálové. Osm set tisíc tolarů přibylo do pokladen spekulantů.

Přistupme k poslední části spekulace, je čas. Papež zahrnul Rospigliosiho a Spadu lichocením a udělil jim odznaky kardinálské důstojnosti, jsa jist, že zajisté proměnili své jmění v hotové peníze, aby splatili dluh své vděčnosti a usadili se nadobro v Římě, na to pozvali papež a Cesar Borgia oba tyto kardinály k obědu.

Zavdalo to důvod ke sporu mezi Svatým Otcem a jeho synem: César myslil, že dalo by se použíti jednoho z prostředků, které míval vždycky po ruce pro své důvěrné přátele, totiž: především pověstného klíče, jímž jistí lidé měli na požádání otevříti jistou skříň. Tento klíč byl opatřen malou železnou špičkou – pouhá nedbalost zámečníkova. Přitlačilo-li se, aby se otevřela skříň, jejíž zámek se těžko otáčel, zabodla se špička do ruky a druhého dne nato následovala smrt. Pak bylo lze užíti i prstenu se lví hlavou, jejž Cesar navlékal si na prst, chtěl-li stisknouti jisté ruce. Lev prokousl pokožku těch oblíbených rukou a kousnutí stalo se po čtyřiadvaceti hodinách smrtelným.

Cesar navrhoval tedy svému otci, buď poslati pro kardinály, aby otevřeli skříň, nebo stisknouti jim oběma srdečně ruku, ale Alexandr VI. mu odpověděl:

„Nehleďme na nějaký ten oběd, jde-li o ty výtečné kardinály Spadu a Rospigliosiho. Něco mi říká, že dostaneme ty peníze zpět. Kromě toho zapomínáte, Cesare, že obtížné trávení se dostavuje ihned, kdežto píchnutí nebo kousnutí účinkují až za den nebo dva."

Cesar podrobil se těmto důvodům. Proto byli kardinálové pozváni k obědu.

Tabule byla připravena ve vinici, papežově majetku, blízko Svatého Petra v Okovech, rozkošném obydlí, jež oba kardinálové dobře znali dle pověsti.

Rospigliosi, všecek omráčen tímto novým vyznamenáním, připravil si žaludek a vzal na sebe nejlahodnější výraz. Spada, opatrný člověk, milující jedině svého synovce, mladého kapitána nejkrásnější budoucnosti, chopil se papíru, pera a napsal svůj testament.

Vzkázal potom tomuto synovci, aby očekával ho poblíž vinice, ale zdá se, že sluha ho nenašel.

Spada znal tuto zvyklost pozvání. Od té doby, co křesťanství, šíříc nejvyšší osvětu, vneslo svůj pokrok do Říma, nebyl to již centurion, jenž přicházel od tyrana se vzkazem: „Caesar si přeje, abys zemřel," nýbrž byl to papežský vyslanec, jenž s úsměvem na rtech vyřizoval papežův vzkaz: „Jeho Svatost si přeje, abyste s ní poobědval."

Spada odebral se asi ve dvě hodiny do vinice u Svatého Petra v Okovech, papež ho tam očekával. První tvář, jež padla Spadovi do očí, byla tvář jeho synovce, vyšňořeného a krásného, kterého Cesar Borgia zahrnoval pozornostmi. Spada zbledl, Cesar, jenž šlehl po něm okem, plným ironie, naznačil, že všecko předvídal, a že past je dobře nastražena.

Obědvali. Spada mohl se jen synovce otázat: „Obdržel jste můj vzkaz?" Synovec odvětil, že ne, a pochopil úplně význam té otázky, leč bylo již pozdě, neboť vypil právě číši výborného vína, kterou papežův číšník pro něho stranou postavil. Spada viděl, že v témže okamži-

ku přinesena byla nová láhev, z níž bylo mu hojně nalito. Hodinu nato prohlásil je lékař za otrávené jedovatými houbami. Spada zemřel na prahu vinice, synovec vydechl u svých dveří, dávaje své ženě znamení, kterým nerozuměla.

Cesar a papež ihned uchvátili dědictví pod záminkou prohlídky papírů po zesnulém. Ale dědictví pozůstávalo z kousku papíru, na který Spada napsal:

„Odkazuji svému milovanému synovci své truhly a knihy, mezi nimiž svůj krásný breviář se zlatými rohy, přeje si, aby podržel tuto památku na svého milujícího strýce."

Dědicové hledali všude, obdivovali breviář, pobrali nábytek a divili se, že Spada, bohatý muž, byl ve skutečnosti nejubožejší ze strýců. Pokladů nebylo vůbec, kromě pokladů vědy, uzavřených v bibliotéce a pracovnách.

To bylo vše. Cesar a jeho otec hledali, hrabali, slídili, nenašli ničeho, nebo jen velmi málo: snad asi za tisíc tolarů zlatých předmětů a skoro právě tolik hotových peněz. Ale synovec mohl ještě říci své ženě:

„Hledejte mezi strýcovými papíry, je tam skutečná závěť."

Hledali snad ještě horlivěji, než oba vznešení dědicové. Všecko bylo marné: zůstaly po něm dva paláce a vinice za Palatinem. Ale v té době měly nemovitosti jen prostřední cenu, oba paláce a vinice zůstaly rodině, jsouce nehodny hrabivosti papežovy a jeho syna.

Míjely měsíce a roky. Alexandr VI. zemřel otráven, víte, jakým nedopatřením. Cesar, otrávený zároveň s ním, vyšel z toho tím, že změnil kůži jako had a že vzal na sebe nový obal, na němž jed zanechal skvrny, podobné skvrnám na tygrově kožichu. Konečně, přinucen opustiti Řím, šel se dáti neslavně zabíti v noční potyčce, dějinami téměř zapomenuté.

Po papežově smrti a po vystěhování jeho syna očekávalo se všeobecně, že rodina začne opět vésti onen původní život, jaký vedla za dob kardinála Spady. Ale nebylo tomu tak. Spadové žili v pochybném blahobytu, věčné tajemství spočívalo na celé té temné záležitosti a všeobecně se mělo za to, že Cesar, lepší politik než jeho otec, odňal papeži jmění obou kardinálů, pravím obou, protože kardinál Rospigliosi, jenž neučinil žádného opatření, byl obrán úplně."

„Nezdá se vám to až do této chvíle příliš nesmyslným, není-li pravda?" přerušil se Faria s úsměvem.

„Ó příteli," pravil Dantes, „zdá se mi naopak, že čtu vysoce zajímavou kroniku. Pokračujte, prosím."

„Pokračuji:

Rodina zvykla si této skromnosti. Léta plynula, z potomků ti byli vojáky, oni diplomaty, jedni církevními hodnostáři, jiní bankéři, někteří zbohatli, jiní zchudli nadobro. Přicházím k poslednímu toho rodu, k onomu, jehož sekretářem jsem byl, k hraběti Spadovi.

Často jsem ho slyšel naříkati si na nepoměr jeho jmění s jeho společenským postavením, a také jsem mu

poradil, aby uložil zbytek svého jmění na doživotní důchod, uposlechl mé rady a zdvojnásobil tak své příjmy.

Pověstný onen breviář zůstal v rodině a hrabě de Spada byl jeho majitelem: přecházel s otce na syna, neboť podivná klausule jediné závěti, jež byla nalezena, činila z něho skutečnou relikvii, chovanou v rodině s pověrečnou úctou. Byla to kniha, vyzdobená překrásnými gotickými postavami a tak těžká zlatem, že sluha ji vždycky nosíval před kardinálem ve velké, slavné dny.

Při pohledu na listiny všeho druhu, dekrety, smlouvy, pergameny, jež chovány byly v rodinném archivu a jež všecky pocházely od otráveného kardinála, jal jsem se i já, jak to učinilo přede mnou dvacet služebníků, dvacet intendantů, dvacet sekretářů, probírati ohromnými svazky: přese všecku horlivost a svědomitost pátrání nenašel jsem naprosto ničeho. A přece jsem četl, ba i napsal přesnou a téměř na den podrobnou historii rodu Borgiů za tím jediným cílem, abych se přesvědčil, nevzrostlo-li nějakým způsobem jmění těchto knížat při smrti mého kardinála Cesara Spady, a nepozoroval jsem ničeho, kromě přírůstku, vzniklého jměním kardinála Rospigliosiho, jeho soudruha v neštěstí.

Byl jsem si tedy takřka úplně jist, že dědictví nepřipadlo ani Borgiům ani rodině, nýbrž že zůstalo bez pána, jako ony poklady arabských pohádek, spící v lůně země, hlídány duchem. Pátral jsem, zkoumal, počítal tisíc a tisíckrát příjmy i vydání té rodiny od tří set let, všecko bylo marno, zůstal jsem ve své nevědomosti a hrabě Spada ve své bídě.

Můj pán zemřel. Kromě svého doživotního důchodu a rodinných listin měl bibliotéku, obsahující pět tisíc svazků, a onen pověstný breviář. Odkázal mi to vše zároveň s tisícem římských tolarů hotových peněz pod podmínkou, že dám sloužiti výroční mše a že sestavím rodokmen a napíši dějiny jeho rodu, což splnil jsem velmi přesně…

Buďte klidný, drahý Edmonde, blížíme se konci.

Roku 1807, měsíc před svým zatčením a čtrnáct dní po smrti hraběte Spady, 25. prosince – pochopíte záhy, proč utkvělo mi v paměti datum onoho pamětihodného dne – četl jsem znovu po tisícáté ony listiny, které jsem pořádal. Palác stal se totiž majetkem cizího a já chystal jsem se opustiti Řím, vzíti s sebou asi dvanáct tisíc liber, jež byly celým mým jměním, bibliotéku a onen proslulý breviář a usaditi se ve Florencii. Tu, unaven vytrvalým studiem a nejsa v dobré míře po trochu těžkém obědě, spustil jsem hlavu na ruce a usnul jsem: byly tři hodiny odpoledne.

Probudil jsem se, když hodiny odbíjely šestou.

Zvedl jsem hlavu, byl jsem v úplné tmě. Zazvonil jsem, aby mi přinesli světlo, nikdo nepřišel, rozhodl jsem se tedy posloužiti si sám. Byl to ostatně zvyk filosofa, který musil jsem si přisvojiti. Vzal jsem jednou rukou připravenou svíčku a druhou hledal jsem – neboť krabička sirek byla prázdna – nějaký papír, jejž hodlal jsem zapáliti o poslední zbytek ohně, kmitajícího se v krbu. Obávaje se však, abych ve tmě neuchopil cenný papír místo bezcenného, váhal jsem, když tu

mne napadlo, že viděl jsem v pověstném tom breviáři, ležícím na stole vedle mne, starý papír, nahoře již celý zežloutlý, který vypadal jako znaménko a který zůstal tak po celé věky, uchován na svém místě zbožnou úctou dědiců. Hledal jsem, tápaje, onen zbytečný list, našel jsem jej, svinul a, přiblíživ jej k ohni, zapálil.

Ale tou měrou, jak oheň stoupal, viděl jsem pod svými prsty, jak z bílého papíru jako kouzlem vycházejí žlutavá písmena a jeví se na listu, tu zmocnila se mne hrůza: smáčkl jsem papír rukou, udusil oheň, rozsvítil svíčku přímo u krbu, otevřel s nevýslovným pohnutím smačkaný list a poznal jsem, že tajemný a sympathický inkoust napsal ta písmena, objevující se jen v přímém styku s citelným teplem. Přes třetinu papíru bylo plamenem zničeno: je to týž papír, který jste četl dnes ráno, Dantesi, přečtěte si jej znovu a pak doplním vám přerušené věty a neúplný smysl."

A Faria, přerušiv své vypravování, podal papír Dantesovi, který tentokrát přečetl dychtivě následující slova, napsaná zahnědlým, rezu podobným inkoustem:

Dnes 25. dubna 1498, 6
Alexandrem VI. k obědu a obávaje se, aby ne
nechtěl se stát i mým dědicem a nechtěl
a Bentivoglia, kteří byli otráveni,
svému universálnímu dědici, že zako
nebot navštívil je se mnou, to jest u
ostrůvku Monte-Cristo, vše, co m
kamenů, diamantů, klenotů, že jedině já
páží se asi na dva mil

nalezne, pozvedna dvacátý balva
východní zátoky v přímé čáře. Dva otvo
v těch jeskyních: poklad je v nejvzdálenějším ú
kterýžto poklad mu odkazuji a postupuji
v úp
jedinému dědici.
25. dubna 1498.
Ces

„A nyní," pravil abbé, „přečtěte si tento druhý papír."

A podal Dantesovi jiný list s jinými úryvky řádků.

Dantes jej vzal a četl:

yv pozván Jeho Svatostí
jsa spokojen tím, co zaplatil jsem za klobouk,
stal mi osud kardinálů Caprary
oznamuji svému synovci Quidonu Spadovi,
pal jsem na jistém místě, o němž ví,
jeskyních malého
ám raženého i neraženého zlata, draho
vím o existenci tohoto pokladu, jenž
iony římských tolarů a jejž
n, počítaje od malé
ry jsou utvořeny
hlu druhé,
lné vlastnictví jakožto svému
a r + S p a d a.

Faria sledoval ho žhavýma očima.

„A nyní," pravil, když viděl, že Dantes došel k poslední řádce, „spojte oba útržky a suďte sám."

Dantes uposlechl, oba útržky, spojeny dohromady, dávaly následující smysl:

Dnes 25. dubna 1498, b...zu pozván Jeho Svatostí Alexandrem VI. k obědu a obávaje se, abych ne...jsa spokojen tím, co zaplatit jsem za klobouk, nechtěl se stát i mým dědicem a nechtěl... stát mi osud kardinálů Caprary a Bentivoglia, kteří byli otráveni,... oznamuji svému synovci Ruidonu Spadovi, svému univerzálnímu dědici, že zako...pal jsem na jistém místě, o němž ví, neboť navštívil je se mnou, to jest u... jeskyních malého ostrůvku Monte-Cristo, vše, co m...ám ražného zlata, drahokamů, diamantů, klenotů, že jedině já... vím o existenci toho pokladu, jenž páčí se asi na dva mil...iony římských tolarů a jejž nalezne, pozvedna dvacátý balva...n, počítaje od malé východní zátoky v přímé čáře. Dva otvo...ry jsou utvořeny v těch jeskyních: poklad je v nejzadálenějším ú...hlu druhé, kteréžto poklad mu odkazuji a postupuji v úp...lné vlastnictví jakožto svému jedinému dědici.

25. dubna 1498.

Ces...ar + Spada.

„Nuže, chápete již?“ pravil Faria.

„To je prohlášení kardinála Spady a závěť, po níž se tak dlouho pátralo?“ tázal se Edmond, nemoha stále uvěřiti.

„Ano, tisíckrát ano.“

„Kdo ji tak sestavil?“

„Já, jenž pomocí zbylého útržku uhodl jsem ostatek, změřiv délku řádek délkou papíru a vniknuv ve skrytý smysl pomocí smyslu jasného, jako se řídíme v podzemí zbytkem světla, přicházejícího shora.“

„A co jste učinil, když nabyl jste přesvědčení o tom?“

„Chtěl jsem odejeti a také jsem okamžitě odjel a vzal s sebou začátek svého velikého díla o jednotě království Italského, ale císařská policie, která v té době – v pravý opak toho, oč Napoleon usiloval, když narodil se mu syn – chtěla rozdělení provincií, mne střežila: můj rychlý odjezd, jehož příčiny naprosto netušila, vzbudil její podezření a v okamžiku, kdy vstupoval jsem v Piombinu na loď, byl jsem zatčen.“

„A nyní,“ pokračoval Faria, pohlížeje na Dantese s výrazem téměř otcovským, „nyní, příteli, víte právě tolik, co já: zachráníme-li se někdy společně, polovina pokladu vám náleží, zemřu-li zde a zachráníte-li se sám, náleží vám celý.“

„Ale nemá ten poklad nějakého oprávněnějšího dědice než jsme my?“ tázal se Dantes váhavě.

„Ne, ne, nebojte se, rodina vymřela úplně, poslední hrabě Spada učinil mne ostatně svým dědicem, odkazuje mi ten pamětný breviář, odkázal mi i jeho obsah. Ne, ne, upokojte se: zmocníme-li se toho pokladu, můžeme se mu těšiti bez výčitek.“

„A vy pravíte, že ten poklad obsahuje…“

„Dva miliony římských tolarů, asi třináct milionů v našich penězích.“

„Není možná!“ pravil Dantes, poděšen ohromností toho obnosu.

„Že není možná? A proč?“ odtušil stařec. „Rod Spadů byl z nejstarších a nejmocnějších rodů XV. století. Ostatně v době, kdy nebylo žádných podniků ani průmyslu, není žádnou vzácností toto hromadění zlata a klenotů. Ještě dnes existují římské rodiny, které umírají hladem vedle milionu v diamantech a drahokamech, jež přecházejí dědictvím vždy na nejstaršího syna a jichž nesmí se dotknouti.“

Edmondovi se zdálo, že sní: byl zmítán nedůvěřivostí a radostí.

„Střežil jsem to tajemství před vámi tak dlouho,“ pokračoval Faria, „především abych vás vyzkoušel a pak abych vás překvapil. Kdybychom byli unikli před mým záchvatem, byl bych vás dovedl na Monte-Cristo, teď,“ dodal s povzdechem, „budete to vy, jenž mne tam dovedete. Nuže, Dantesi, neděkujete mi?“

„Ten poklad náleží vám, příteli,“ pravil Dantes, „náleží vám jedinému a já nemám k němu nižádného práva: nejsem vaším příbuzným.“

„Jste mým synem, Dantesi!“ zvolal stařec. „Jste dítětem mého zajetí. Můj stav odsoudil mne k celibátu: vy byl jste mi Bohem seslán, abyste potěšil muže, který nemůže býti otcem, a zajatce, který nemůže býti volným.“

A Faria vztáhl ruku, jež mu zbyla, k mladému muži, který vrhl se mu s pláčem kolem krku.

XIX.
TŘETÍ ZÁCHVAT

Teď, když tento poklad, jenž byl tak dlouho předmětem abbéových úvah, mohl zajistiti budoucí štěstí toho, jejž Faria miloval skutečně jako syna, zdvojnásobila se jeho cena v očích starcových. Každý den šířil se o velikosti pokladu, vykládaje Dantesovi, co dobra může člověk se jměním třinácti nebo čtrnácti milionů za našich dob prokázati svým přátelům. A tu chmuřila se Dantesova tvář, neboť přísaha pomsty, jíž se zavázal, vracela se mu na mysl, a Dantes uvažoval, co zla může také za našich dob prokázati svým nepřátelům člověk se jměním třinácti či čtrnácti milionů.

Abbé neznal ostrova Monte-Cristo, ale Dantes jej znal, plul často mimo ten ostrov, ležící asi dvacet pět mil od Pianosy, mezi Korsikou a Elbou, a jednou tam i přistál. Ostrov ten byl, vždycky býval a je stále ještě úplně pustý, je to skála tvaru téměř kuželovitého, jež zdá se vymrštěna jakýmsi sopečným převratem z propasti na mořský povrch.

Dantes nastínil Fariovi plán ostrova a Faria radil Dantesovi, jakých prostředků má užívati při hledání pokladu.

Dantes však daleko nebyl tak nadšen a zvláště ne tak důvěřivý jako stařec. Byl nyní ovšem zcela jist, ze Faria nešílí, a způsob, jakým dopátral se svého obje-

vu, jenž zjednal mu pověst šílence, zdvojnásobil ještě jeho obdiv pro něho. Ale nemohl také uvěřiti, že poklad – i když připustil, že existoval – existoval by ještě, a nepokládal-li jej za smýšlený, pokládal jej aspoň za nezvěstný.

Leč jako by osud byl chtěl odníti vězňům poslední naději a dáti jim na srozuměnou, že jsou odsouzeni k trvalému vězení, stihlo je nové neštěstí: galerie nad mořským pobřežím, hrozící ode dávna sesutím, byla znovu zřízena, podezdívky byly opraveny a díra,

Dantesem již do polou vyplněná, ucpána byla ohromnými kvádry. Nebýti tohoto Edmondova opatření, jež bylo mu, jak se pamatujeme, vnuknuto abbéem, jejich neštěstí bylo by bývalo ještě mnohem horší, neboť jejich pokus o útěk byl by odkryt a oni byli by nezvratně odloučeni. A tak zavřela se za nimi nová, silnější a nedobytnější brána než všecky ostatní.

„Vidíte," říkal mladý muž Fariovi v tichém smutku, „Bůh chce mi odníti i zásluhu toho, co vy nazýváte mou oddaností k vám. Slíbil jsem vám, že zůstanu navždy s vámi, a teď mi ani není možno nedostáti svému slibu, nedosáhnu pokladu víc než vy a nedostaneme se odtud ani vy ani já. Ostatně, příteli, mým skutečným pokladem není ten, který očekává mne pod chmurnými skalisky Monte-Crista, ale je to vaše přítomnost, naše každodenní pěti či šestihodinové spolužití vzdor všem žalářníkům, jsou to paprsky moudrosti, které vlil jste do mého mozku, jazyky, jež vštípil jste v mou paměť a jež se tam vyvíjejí se vším svým filologickým rozvětvením. Tyto různé vědy, jež učinil jste mi tak snadnými hloubkou svých znalostí a jasností základů, v něž jste je zjednodušil, to je můj poklad, příteli, tím jste mne obohatil a obšťastnil. Věřte mi a utěšte se, cením si toho výše, než tun zlata a beden diamantů, i kdyby nebyly problematické jako mlhy, jež vznášejí se zrána nad mořem, vyhlížejíce jako pevná země, a jež se rozplývají, vyprchávají a mizí tou měrou, jak se k nim blížíme. Míti vás u sebe co nejdéle, naslouchati vašemu výmluvnému hlasu, pěstiti svého ducha, oceliti svou

duši, síliti celou svou bytost, aby byla schopna velikých a hroznych činů, dostanu-li se kdy na svobodu, naplniti se tím vším tak, aby zoufalství, kterému jsem již již podléhal, když jsem vás poznal, nenašlo ve mně již místa – to je mým bohatstvím: a toto bohatství není smyšlené, jmění, za něž jsem vám povinen, je skutečné, pravdivé a všichni panovníci světa, i kdyby to byli sami Cesarové Borgiové, marně by se snažili mi je odníti."

Následující dny míjely tak oběma nešťastníkům ne-li blaženě, aspoň dosti rychle, Faria, jenž tak dlouhá léta o pokladu mlčel, byl by o něm nyní mluvil při každé příležitosti. Jak to byl předvídal, zůstal ochrnut na pravou ruku a levou nohu, a ztratil téměř všecku naději, že by se mohl kdy z něho sám těšiti, ale snil stále o nějakém osvobození nebo útěku svého mladého společníka a těšil se z pokladu k vůli němu. Ze strachu, aby dopis někdy nezaložili nebo neztratili, přiměl Dantese, aby se mu naučil nazpaměť a Dantes uměl jej od prvního do posledního slova. Pak zničil druhou část, jist, že první může býti nalezena a zachycena, aniž bylo by lze pochopiti pravého smyslu. Někdy ztrávil Faria celé hodiny, uděluje Dantesovi pokyny, které měly mu posloužiti, až dosáhne volnosti. Tu, až ocitne se na svobodě, v den, v hodinu, v okamžik, kdy ocitne se na svobodě, má míti jen jednu jedinou myšlenku, dosíci Monte-Crista jakýmkoli prostředkem, zůstati tam sám pod záminkou, jež nebudila by podezření, a jakmile tam bude, jakmile zůstane tam o samotě, snažiti se vyhledati zázračné jeskyně a pátrati na udaném místě.

Udaným místem byl, jak se pamatujeme, nejvzdálenější úhel druhé jeskyně.

Zatím hodiny plynuly ne-li rychle, aspoň snesitelně. Faria, jak jsme pravili, nenabyl již vlády v ruce a noze, ale nabyl opět úplné jasnosti rozumu. Kromě duševních vlastností, které jsme podrobně vylíčili, naučil svého mladého společníka onomu trpělivému a vznešenému zaměstnání vězně, jenž z ničeho umí udělati něco. Zabývali se tedy neustále něčím, Faria boje se připomínati si stárnutí, Dantes boje se vzpomínati na téměř uhaslou minulost, kmitající v hloubi jeho paměti jako vzdálené, v noci zabloudilé světélko. Tak bralo se vše svým chodem, jako ony životy, jichž neštěstí nezasáhlo a jež plynou mechanicky a klidně před tváří Prozřetelnosti.

Avšak pod tímto zdánlivým klidem bylo v srdci mladého muže a snad i v srdci starcově mnoho potlačených vznětů, mnoho utlumených vzdechů, jež vycházely najevo, když Faria osaměl a když Edmond vrátil se do své cely.

Jedné noci Edmond se náhle probudil. Zdálo se mu, že ho někdo volá.

Otevřel oči a snažil se proniknouti hustou tmou.

Jeho jméno, vlastně žalostný hlas, snažící se vysloviti jeho jméno, zaléhal až k němu.

Vstal na loži, čelo zbrocené potem úzkosti, a naslouchal. Nebylo již pochyby, nářek vycházel z kobky druhovy.

„Velký Bože!“ zašeptal Dantes. „Bylo by to to?“

Odtáhl postel, vyňal kámen, vrhl se do chodbičky a dostal se na druhý její konec, dlaždice byla odstraněna.

Při světle nedokonalé, komihavé lampičky, o níž jsme mluvili, spatřil Edmond starce dosud stojícího, bledého a křečovitě se držícího postele. Jeho tahy byly znetvořeny strašnými příznaky, které Dantes již znal a které ho tak poděsily, když zjevily se po prvé.

„Nuže, příteli," pravil Faria odevzdaně, „chápete, není-li pravda, a nemusím vám ničeho vysvětlovati?"

Edmond vyrazil bolestný výkřik a ztrativ úplně hlavu, vrhl se ke dveřím, volaje:

„Pomoc! Pomoc!"

Faria měl ještě sílu chytiti ho za ruku.

„Ticho," pravil, „jinak jste ztracen! Mysleme nyní jen na vás, příteli, jak bychom vám učinili zajetí snesitelným nebo útěk možným. Potřeboval byste celá léta, abyste sám znovu učinil vše, co já zde učinil a co by bylo zničeno týmž okamžikem, kdy naši dozorci zvěděli by o našem dorozumění. Ostatně, buďte klidný, příteli, kobka, již opustím, nezůstane dlouho prázdna: jiný nešťastník zaujme mé místo. Tomuto jinému zjevíte se jako anděl spásy. Ten bude možná mlád, silen a trpěliv jako vy, ten bude vám moci pomáhati ve vašem útěku, kdežto já vám v něm překážel. Nebudete míti již k sobě připoutanou poloviční mrtvolu, která ochromovala všecky vaše pohyby. Bůh rozhodně pro vás konečně něco činí: poskytuje vám víc, než vám odnímá, a je již svrchovaný čas, abych zemřel."

Edmond byl s to jen sepnouti ruce a zvolati:

„Oh příteli, můj příteli, mlčte!“

Pak, sebrav sílu, na okamžik otřesenou touto nepředvídanou ranou, a odvahu, zlomenou starcovými slovy, pravil:

„Ó, zachránil jsem vás již jednou, dovedu vás zachrániti i po druhé!“

Nato pozvedl nohu lože a vyňal odtamtud lahvičku, do třetiny ještě plnou červené tekutiny.

„Hleďte,“ pravil, „je ho ještě dost, toho spasného nápoje. Rychle, rychle, povězte mi, co mám tentokrát učiniti. Jest jiný návod? Mluvte, příteli, poslouchám.“

„Není naděje,“ odvětil Faria, potřásaje hlavou. „Ale nevadí, Bůh si přeje, aby člověk, kterého stvořil a do jehož srdce tak hluboce vštípil lásku k životu, činil vše, co může, aby zachoval to žití, někdy tak těžké a vždycky tak drahé.“

„Ano, ano!“ zvolal Dantes. „A já vás zachráním, pravím vám!“

„Nuže, zkuste to tedy! Zima se mne zmocňuje, cítím, jak se mi krev valí k mozku, hrozné chvění, při němž mi zuby jektají a kosti jako by chtěly od sebe odskočiti, počíná mnou lomcovati, za pět minut nemoc propukne, za čtvrt hodiny bude ze mne mrtvola.“

„Oh!“ zvolal Dantes, jemuž srdce bolestí krvácelo.

„Učiníte, co jste učinil po prvé, jenže nevyčkáte tak dlouho. Všecky životní pružiny jsou nyní již značně opotřebovány a smrt,“ pokračoval, ukazuje na odumřelou svou ruku a nohu, „čeká již jen poloviční práce. Nevzpamatuji-li se po dvanácti kapkách, které nali-

jete mi do úst místo desíti, nalijte mi všechen zbytek. A nyní odneste mne na lože, neboť nemohu již státi."

Edmond vzal starce do náručí a odnesl jej na lože.

„A nyní, můj příteli," pravil Faria, „jediná útěcho mého bědného života, vy, jejž mi nebe seslalo poněkud pozdě, ale jejž mi přece jen seslalo jako neocenitelný dar, za který mu děkuji, ve chvíli, kdy loučím se s vámi navždy, přeji vám všecko štěstí, všecko blaho, jehož si zasloužíte: synu, žehnám vám!"

Mladý muž vrhl se na kolena a opřel hlavu o starcovo lože.

„Ale především poslyšte dobře, co vám pravím v tomto posledním okamžiku: poklad Spadů existuje, Bůh mi popřává, že není již pro mne vzdálenosti ani překážky. Vidím jej v hloubi druhé jeskyně, moje oči pronikají hlubinami země a jsou oslněny takovým bohatstvím. Podaří-li se vám prchnouti, vzpomeňte si, že ubohý abbé, jejž celý svět pokládal za blázna, jím nebyl. Spěšte na Monte-Cristo, užívejte našeho jmění, užívejte ho, dosti jste vytrpěl."

Prudký otřes přerušil starce. Dantes zvedl hlavu, viděl, že oči podlévají se mu krví: zdálo se, jako by byla vystoupila z prsou k čelu krvavá vlna.

„S Bohem, s Bohem!" šeptal stařec, tiskna křečovitě mladému muži ruku. „S Bohem!"

„Oh, ještě ne, ještě ne!" volal Edmond. „Neopouštějte mne. Ó můj Bože, přispěj mu… pomoc… sem…"

„Ticho! Ticho!" šeptal umírající. „Ať nás neodloučí, zachráníte-li mne!"

„Máte pravdu. Oh ano, ano, buďte klidný, zachráním vás! Ostatně zdáte se, přes to, že trpíte mnoho, trpěti méně než po prvé."

„Oh, neklamte se! Trpím méně, protože je ve mně méně síly k utrpení. Ve vašem věku má člověk víru v život, věřiti a doufati je výsadou mládí. Ale starci vidí smrt jasněji. Oh… zde je… přichází… konec… zrak se mi kalí… rozum mne opouští… Vaši ruku, Dantesi!… S Bohem… s Bohem!"

A zvedna se posledním úsilím, v něž soustředil všecky své schopnosti, pravil:

„Monte-Cristo! Nezapomeňte na Monte-Cristo!"

A klesl zpět na lože.

Krise byla strašná: zkroucené údy, naběhlá víčka, krvavá pěna, bezvládné tělo, to zůstalo na lůžku bolesti místo inteligentního tvora, jenž před chvílí tam ulehl.

Dantes vzal lampu, postavil ji k hlavám postele na vyčnívající kámen, odkud kmitavé světlo ozařovalo podivným, fantastickým odleskem tu strhanou tvář a bezvládné, ztuhlé tělo.

S očima upřenýma na nemocného očekával neohroženě okamžik, kdy bude čas, podati spasný lék.

Když domníval se, že chvíle nadešla, vzal nůž, rozevřel zuby, jež kladly menší odpor než po prvé, napočítal deset kapek a čekal, lahvička obsahovala ještě asi právě tolik, kolik byl vylil.

Čekal deset minut, čtvrt hodiny, půl hodiny, nic se nehnulo. Chvěje se, s vlasy zježenými a potem na čele, počítal vteřiny podle tepotu srdce.

Pak usoudil, že je čas, učiniti1 poslední pokus: přiklonil lahvičku k Fariovým fialovým rtům a nemusit ani rozvírati otevřené dásně, vlil mu všecku tekutinu do úst.

Lék měl galvanický účinek, prudký otřes zalomcoval starcovými údy, jeho oči, strašné na pohled, se otevřely, vzdech, podobný výkřiku, unikl mu z prsou a pak celé chvějící se tělo kleslo opět znenáhla v bývalou nehybnost.

Jedině oči zůstaly otevřeny.

Uplynulo půl hodiny, hodina, půl druhé hodiny. Za tu úzkostiplnou dobu Edmond, nachýlen k příteli a tiskna ruku k jeho srdci, cítil, jak to tělo postupně tuhne a srdce ustává v tlukotu stále slabším a temnějším.

Konečně všecko ztichlo, poslední záchvěv srdce ustal, tvář zesinavěla, oči zůstaly otevřeny, ale pohled se zkalil.

Bylo šest hodin ráno, počínalo se rozednívati a v mdlém světle, vnikajícím do kobky, bledl zkomíravý svit lampičky. Zvláštní odlesky míhaly se po tváři mrtvoly a dodávaly jí občas vzhledu života. Pokud trval tento zápas dne s nocí, Dantes mohl ještě pochybovati. Jakmile však den zvítězil, pochopil, že je sám s mrtvolou.

Tu zmocnila se ho hluboká, nepřemožitelná hrůza, neodvážil se již stisknouti ruku, visící z lože, neodvážil se již pohlédnouti na ty ztrnulé, bílé oči, které snažil se několikrát, ale marně zavříti a které se vždy zase otevřely. Shasil lampu, ukryl ji pečlivě a prchl, upraviv co mohl nejlépe dlaždici nad hlavou.

Byl ostatně čas, žalářník mohl přijíti každou chvíli.

Tentokráte začal svou obchůzku Dantesem. Chystal se, až vyjde z jeho kobky, odebrati se do kobky Fariovy, jemuž nesl snídaní a prádlo.

Nic ostatně nenasvědčovalo, že by ten muž věděl o udavším se neštěstí. Odešel.

Tu byl Dantes zachvácen nevýslovnou, prudkou touhou věděti, co se bude díti v kobce jeho nešťastného přítele, vešel tedy opět do podzemní chodby a přišel právě včas, aby slyšel výkřiky žalářníkovy, jenž volal o pomoc.

Brzy přišli ostatní žalářníci, pak ozval se těžký, pravidelný krok, vlastní vojákům, i když nejsou ve službě. Po vojácích dostavil se guvernér.

Edmond slyšel vrzati postel, na které pohybovali mrtvolou. Slyšel guvernérův hlas, jenž nařídil, aby abbéovi vlili vodu do obličeje, a jenž, vida, že vězeň přes to se nevzpamatoval, poslal pro lékaře.

Guvernér odešel a k Dantesovu sluchu dolehlo několik slov soucitu, smíšených s posměšným smíchem.

„Nu tak," ozval se jeden, „blázen si šel pro své poklady. Šťastnou cestu!"

„Se všemi svými miliony nebude míti ani čím zaplatiti svůj rubáš," pravil druhý.

„Oh," prohodil třetí hlas, „rubáše na zámku Ifu nejsou drahé."

„Snad," pravil opět jeden z prvních, „učiní se nějaká výloha jemu ku cti, když je to duchovní muž."

„Pak dostane se mu výsady pytle."

Edmond poslouchal, neztrácel ani slova, ale tuze tomu všemu nerozuměl. Brzy hlasy tichly a zdálo se mu, že přítomni opouštějí celu.

Přesto však neodvážil se tam vstoupiti: bylo možno, že nějaký žalářník byl tam nechán, aby hlídal mrtvého.

Zůstal tedy něm, bez hnutí, taje dech.

Asi za hodinu ozval se v tichu slabý zvuk, jenž stával se silnějším, čím blíže přicházel.

To guvernér se vracel, následován lékařem a několika důstojníky.

Nastala chvíle ticha: bylo zřejmo, že lékař přistoupil k loži a prohlížel mrtvolu.

Brzy nato pak začaly otázky.

Lékař prozkoumal nemoc, jíž vězeň podlehl a konstatoval smrt.

Otázky a odpovědi dály se s nedbalostí, která Dantese rozhořčovala. Zdálo se mu, že každý musí cítiti k ubohému abbéovi část lásky, již cítil k němu on.

„Vaše zpráva mne mrzí," pravil guvernér, odpovídaje na lékařem osvědčenou jistotu, že stařec je skutečně mrtev, „byl to mírný, nenebezpečný vězeň, zábavný svým šílenstvím a dal se snadno hlídati."

„Ó," chopil se slova žalářník, „ten vůbec nemusil býti hlídán, ručím za to, že by tu byl zůstal třeba padesát let, aniž by se byl jen jedinkrát pokusil o útěk."

„Přesto však myslím," pravil opět guvernér, „že je nutno přes vaše ujištění – ne že bych pochyboval o vaší vědě, ale pro svou vlastní zodpovědnost – přesvědčiti se, že je vězeň skutečně mrtev."

Na chvíli zavládlo naprosté ticho, za kterého Dantes, stále naslouchaje, hádal, že lékař prohlíží a proklepává mrtvolu po druhé.

„Můžete býti klidný," pravil pak lékař, „je mrtev, ručím vám za to."

„Víte, pane," odvětil guvernér, trvaje stále na svém, „že v takovémto případě nespokojujeme se pouhým prohlédnutím, račte tedy přese všecko zdání vykonati zákonem předepsané opatření."

„Ať dají rozžhaviti železo," pravil lékař, „ale je to skutečně zcela zbytečné opatření."

Dantes se zachvěl, uslyšev, že má se dáti rozžhaviti železo.

Bylo slyšeti rychlé kroky, skřípění dveří, několikerý odchod a příchod a za pár vteřin přišel žalářník, řka:

„Zde je úhelník se železem."

Na okamžik vše ztichlo, pak ozval se sykot pálící se kůže, jejíž hustý čpavý zápach pronikl i zdí, za kterou Dantes s hrůzou naslouchal.

Při tomto zápachu zuhelnatělého lidského masa vyvstal pot na čele mladého muže, jenž myslil, že omdlí.

„Vidíte, pane, že je skutečně mrtev," ozval se lékař, „tato spálenina na patě je neklamná: ubohý blázen je vyléčen ze svého šílenství a zbaven zajetí."

„Nejmenoval se Faria?" tázal se jeden z důstojníků, doprovázejících guvernéra.

„Ano, pane, a bylo to, jak tvrdil, staré jméno. Byl ostatně velmi učený a i dosti rozumný ve všem, co se netýkalo jeho pokladu. Ale musí se uznati, že v tom ohledu byl nepřístupný."

„Toto zatížení nazýváme monomanií," pravil lékař.

„Neměl jste si do něho nikdy co naříkati?" tázal se guvernér žalářníka, jenž měl za úkol, přinášeti abbéovi potravu.

„Nikdy, pane guvernére," odpověděl žalářník, „nikdy, jakživ ne! Naopak: druhdy mne dokonce velmi bavil, vyprávěl mi příběhy, jednou moje žena stonala a on mi poradil prostředek, po kterém se uzdravila."

„Ach, ach," zasmál se lékař, „nevěděl jsem, že mám co činiti s kolegou, doufám, pane guvernére," dodal za stálého smíchu, „že s ním budete podle toho zacházeti."

„Ano, ano, nebojte se, bude slušně pohřben v nejnovějším pytli, který se najde, jste spokojen?"

„Máme vyplniti tuto poslední formalitu před vámi, pane?" tázal se žalářník.

„Ovšem, ale pospěšte si, nemohu zůstati v cele celý den."

Nové chození se ozvalo, za chvíli pak dolehlo k Dantesovu sluchu šustění plátna, postel zaskřípěla, těžký krok člověka, zvedajícího břímě zadupal po podlaze, pak zaskřípěla postel znovu pod vracející se tíhou.

„Večer na shledanou," pravil guvernér.

„Bude mše?" tázal se jeden z důstojníků.

„Není možno," odvětil guvernér, „zámecký kaplan vyžádal si na mně včera dovolenou na krátkou týdenní cestu na Hyerské ostrovy. Zaručil jsem se mu na tu dobu za všecky vězně, ubohý abbé neměl tak pospíchati, mohl míti své requiem."

„Eh," prohodil lékař s neúctou, lidem jeho povolání vlastní, „je to muž církve, Bůh vezme ohled na jeho stav a nedopřeje peklu zlomyslného potěšení, poslati mu kněze."

Výbuch smíchu byl odměnou za špatný ten vtip.

Zatím stále oblékali nebožtíka.

„Večer na shledanou!" pravil guvernér, když to bylo skončeno.

„V kolik hodin?" tázal se žalářník.

„Nu, asi v deset nebo jedenáct."

„Zůstane někdo u mrtvoly?"

„K čemu? Kobka se zavře, jako by byl živ, nic víc."

Pak se kroky vzdalovaly, hlasy slábly, ozvalo se zavření dveří se skřípotem zámku a zapadnutím závor, a ticho rozprostřelo se všude, i v zledovatělé duši mladého muže.

Tu Dantes pozvedl zvolna hlavou dlaždici a vrhl pátravý pohled do cely.

Byla prázdna, Dantes vystoupil z chodbičky.

XX.
HŘBITOV NA ZÁMKU IFU

Na loži, položen po délce a slabě osvětlen mlhavým světlem, deroucím se oknem, spočíval pytel z hrubého plátna, pod jehož širokými záhyby neurčitě se rýsovalo dlouhé, ztuhlé tělo: byl to rubáš Fariův, rubáš, který podle žalářníkových slov stál tak málo. Byl tedy všemu konec. Hmotná přehrada dělila již Dantese od jeho starého přítele, nemohl již popatřiti do jeho očí, jež zůstaly otevřeny, jako by hleděly do záhrobí, nemohl již stisknouti dovednou ruku, která nadzvedla před ním závoj, halící skryté věci. Faria, užitečný, dobrý soudruh, k němuž přilnul takovou silou, žil již jen v jeho vzpomínkách. Edmond usedl k hlavám smrtelného lože a pohřížil se v chmurnou, hořkou melancholii.

Sám! Je opět sám! Upadl opět v mlčení, ocitl se opět tváří v tvář nicotě!

Sám! Neuzří již ani pohledu, neuslyší již ani hlasu jediné lidské bytosti, jež poutala ho ještě k zemi! Nebylo by lépe, jíti si vyžádati jako Faria na Bohu rozluštění hádanky života, byť i bylo nutno projíti chmurnou branou utrpení?

Myšlenka na sebevraždu, přítelem zahnaná, jeho přítomností zažehnaná, tyčila se opět vedle mrtvoly Fariovy.

„Kdybych mohl zemříti," pravil, „šel bych, kam on jde a shledal bych se s ním jistě. Ale jak zemříti? To je velmi snadné," dodal se smíchem, „zůstanu zde, vrhnu se na prvního, kdo vstoupí, uškrtím ho a budu guillotinován."

Ježto však stává se za velikých bolestí právě jako za velikých bouří, že propast rozvírá se mezi dvěma vrcholy vln, couvl Dantes před myšlenkou na potupnou smrt a přešel kvapně ze zoufalství k žhavé žízni života a svobody.

„Zemříti! Oh ne!" zvolal. „Nestálo za to, tolik prožíti, tolik vytrpěti, abych nyní zemřel! Zemříti – to by bylo bývalo snadno, když jsem se k tomu rozhodl tehdy, před lety, ale nyní pomáhal bych skutečně příliš svému bědnému osudu! Ne, chci žíti, chci zápasiti až do konce, ne, chci dobýti si zpět štěstí, jež bylo mi odňato! Zapomněl jsem, že dříve než zemru, musím ještě potrestati své katy a snad – kdož ví? – odměniti i několik přátel. Teď však budu zde zapomenut a nevyjdu ze své kobky než jako Faria."

Po těchto slovech však Dantes ustrnul s očima, upřenýma v jeden bod, jako ten, kdo zasažen je náhlou myšlenkou, ale zároveň se té myšlenky děsí. Náhle vstal, přejel si rukou čelo, jako by měl závrať, dvakrát či třikrát obešel celu a pak opět stanul před ložem…

„Oh," zašeptal, „kdo sesílá mi tu myšlenku? Jsi to ty, můj Bože? Ježto jen mrtví odtud svobodně vycházejí, zaujměme místo mrtvých!"

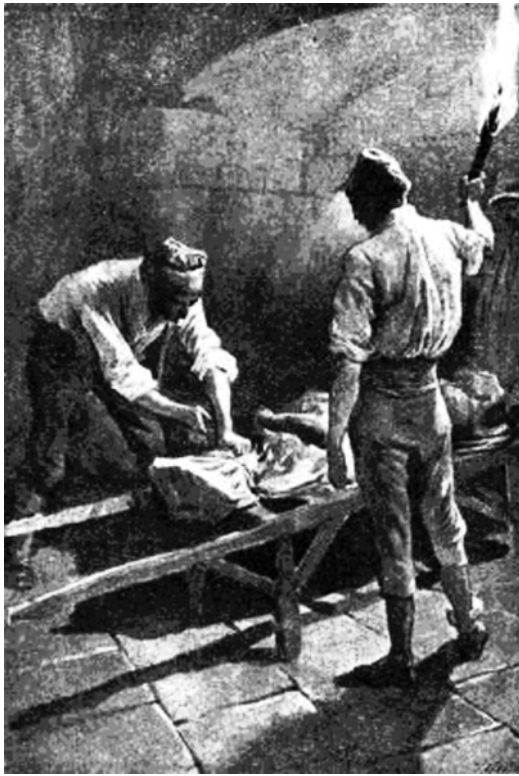

A neztráceje času rozmýšlením, jako by nechtěl dopřáti myšlence lhůty, zničiti to zoufalé rozhodnutí, nachýlil se k hroznému pytli, otevřel jej Fariovým nožem, vyňal mrtvolu z pytle, odnesl ji do své cely, položil ji na lůžko, dal jí na hlavu plátěný cár, jejž si obyčejně sám na hlavu uvazoval, přikryl ji svou pokrývkou, políbil naposled to ledové čelo, pokusil se zatlačiti vzpouzející se víčka stále otevřených očí, hrozných svou prázdnotou, otočil hlavu ke zdi, aby žalářník, přinášející večeři, se domníval, že již leží, jak se to často stávalo, vstoupil do chodby, přitáhl lože ku zdi, vrátil se do druhé cely, vzal z úkrytu jehlu a nit, odhodil své hadry, aby bylo pod plátnem cítiti nahé tělo, vklouzl do rozpáraného pytle, zaujal polohu mrtvoly a opět jej uvnitř sešil.

Kdyby někdo byl nešťastnou náhodou v tu chvíli vstoupil, byl by mohl slyšeti tepot jeho srdce.

Dantes mohl ovšem počkati, až bude vykonána večerní obchůzka, ale bál se, aby guvernér nezměnil do té doby své rozhodnutí a nedal odnésti mrtvolu.

Pak byla by jeho poslední naděje ztracena.

V každém případě měl plán hotový.

Hodlal učiniti toto:

Kdyby hrobaři poznali cestou, že nesou živého místo mrtvého, Dantes nepopřál by jim času k vzpamatování. Silnou ranou nože prořízl by pytel shora až dolů, a využitkoval by jejich hrůzy k útěku. Kdyby ho chtěli zadržeti, použil by nože.

Kdyby ho donesli až na hřbitov a položili ho do hrobu, nechal by se pokrýti zemí. Pak, sotva by se hrobaři vzdálili, vyhrabal by se z měkké hlíny a ježto byla noc, prchl by, doufal, že tíha nebude tak veliká, aby jí nemohl pozvednouti.

Kdyby se mýlil, kdyby hlína byla naopak příliš těžká, zemřel by udušením a tím líp! Byl by aspoň všemu konec!

Dantes ničeho nejedl od předešlého dne, ale ráno na hlad nemyslil a nemyslil naň ani teď. Jeho postavení bylo příliš nejisté, aby mu zbyl čas ještě na nějakou jinou myšlenku.

První nebezpečí, které Dantesovi hrozilo, bylo, že žalářník, nesoucí mu v sedm hodin večeři, mohl si všimnouti vykonaného podvržení, na štěstí stalo se asi dvacetkrát, že Dantes, buď z mrzutosti, buď z únavy, přijal žalářníka, leže na posteli. V takovém případě kladl obyčejně ten muž chléb a polévku na stůl a odcházel beze slova.

Tentokrát však mohl se žalářník uchýliti od svého obvyklého mlčení, osloviti Dantese a vida, že Dantes mu neodpovídá, přiblížiti se k loži a všecko odhaliti.

Když nadešla sedmá hodina večerní, Dantesovy úzkosti začaly opravdově. Jeho ruka, přitisknutá na srdce, snažila se potlačiti jeho bušení, zatím co druhá stírala pot, řinoucí se mu s čela po skráních. Občas probíhalo mu tělem chvění a svíralo mu srdce jako kleštěmi. Tu zdálo se mu, že zemře. Hodiny plynuly, aniž vyvolaly nějaký rozruch v zámku, a Dantes po-

chopil, že unikl tomuto prvnímu nebezpečí, to bylo dobré znamení. Konečně v hodinu, ustanovenou guvernérem, ozvaly se na schodech kroky. Edmond pochopil, že chvíle nadešla, sebral všecku odvahu a zatajil dech, byl by býval šťasten, kdyby byl mohl potlačiti i překotné bušení tepen.

Kroky byly dvojí a stanuly u dveří. Dantes uhodl, že přicházejí pro něho dva hrobaři. Tato domněnka změnila se v jistotu, když uslyšel zvuk postavovaných nosítek.

Dveře se otevřely a mdlé světlo proniklo k Dantesovým očím. Plátnem, jež ho halilo, spatřil dva stíny, blížící se k jeho loži. Třetí u dveří držel v ruce svítilnu. Každý z mužů, přistoupivších k loži, uchopil pytel za jeden konec.

„Na tak hubeného starce je hodně těžký!“ pravil jeden, nesoucí ho v hlavách.

„Každý rok přidává prý kostem libru na váze,“ odvětil druhý, držící ho za nohy.

„Udělal jsi uzel?“ tázal se první.

„Byl bych hloupý, přidávati si takovou zbytečnou tíži,“ odtušil druhý, „udělám jej až tam.“

„Máš pravdu, pojďme tedy.“

„Nač ten uzel?“ myslil si Dantes.

Přenesli domněle mrtvého z lože na nosítka. Edmond se napjal, aby lépe představoval mrtvolu. Položili ho na nosítka a průvod, ozářený svítilnou muže jdoucího napřed, bral se do schodů.

Náhle zavanul k nim svěží, ostrý noční vítr. Dantes poznal mistral. Byl to prudký dojem, plný slasti i úzkosti současně.

Nosiči ušli asi dvacet kroků, pak se zastavili a postavili nosítka na zemi.

Jeden z nich se vzdálil a Dantes slyšel dupot jeho střevíců po dlaždicích.

„Kde jen to jsem?“ tázal se sama sebe.

„Víš, on není lehký!“ pravil ten, jenž zůstal u Dantese, sedaje si na okraj nosítek.

První Dantesovou myšlenkou bylo prchnouti, na štěstí však se zdržel.

„Posvěť mi přec, lenochu,“ pravil nosič, který byl odešel, „nebo do smrti nenajdu, co hledám.“

Muž se svítilnou uposlechl výzvy, ačkoli, jak jsme viděli, byla učiněna výrazy málo slušnými.

„Co to hledá?“ myslil si Dantes. „Snad rýč.“

Spokojený výkřik prozradil, že hrobař našel, co hledal.

„Konečně,“ prohodil druhý, „to to trvalo.“

„Ano,“ přisvědčil první, „ale on čekáním o nic nepřišel.“

Při těch slovech přistoupil k Edmondovi, který slyšel skládati vedle sebe těžké, kovově znící těleso, zároveň pak lano sevřelo jeho nohy prudkým, bolestným tlakem.

„Nu, je uzel utažen?“ tázal se z hrobníků ten, jenž zůstal nečinným.

„A dobře utažen,“ odvětil druhý, „za to ručím.“

„Tak tedy pochodem."

A zvednutá nosítka brala se dále.

Ušli asi padesát kroků, pak se zastavili, otevřeli nějaké dveře a pak pokračovali v cestě. Pleskot vln, tříštících se o skály, na kterých zbudován je zámek, doléhal stále jasněji k Dantesovu sluchu, čím dále šli.

„Špatné počasí!" prohodil jeden z nosičů. „Dnes v noci není radno býti na moři."

„Ano, abbé se pořádně zmočí, jak se zdá," pravil druhý – a všichni propukli v smích.

Dantes nerozuměl dobře tomu vtipu, ale přesto mu vlasy vstávaly.

„Tak, jsme na místě!" ozval se opět první.

„Dál, dál," pravil druhý, „víš přece, že poslední zůstal v polou cesty, rozbit o skálu, a že guvernér nám druhého dne řekl, že jsme líní darmochlebové."

Vystoupili ještě asi o čtyři nebo pět kroků výše, pak Dantes ucítil, že je uchopen za hlavu a za nohy a rozhoupán.

„Jedna!" pravili hrobníci.

„Dvě!"

„Tři!"

Pak cítil se býti Dantes skutečně vržen v ohromnou prázdnotu, opisuje ve vzduchu křivku jako raněný pták a padaje, padaje stále s hrůzou, jíž tuhlo mu srdce. Ačkoli byl přitahován dolů čímsi těžkým, co urychlovalo jeho střemhlavý pád, zdálo se mu přece, že tento let trvá celé století. Konečně s hrozným třesknutím vletěl

jako šíp do ledové vody, přičemž vyrazil výkřik, ihned potlačený ponořením.

Dantes byl vržen do moře, k jehož dnu stahovala ho šestatřicetiliberní koule, přivázaná k jeho nohám.

Moře je hřbitovem zámku Ifu.

XXI.
OSTROV TIBOULEN

Dantes omráčen, téměř udušen, měl přece ještě duchapřítomnost zadržeti dech. Ježto pak v pravé ruce, připraven na všecko, držel přichystaný nůž, prořízl rychle pytel, vysunul ruku a pak hlavu. Přese všecky však pohyby, aby nadzdvihl kouli, cítil se stále vlečen dolů. Tu se skrčil, hledaje lano, poutající jeho nohy, a s nadlidskou námahou přeřízl je právě v okamžiku, kdy mu již již docházel dech. Pak, silně se vzepřev nohama, vystoupil volně na mořský povrch, zatím co koule zavlékala do neznámých hlubin hrubou tkaninu, jež měla se státi jeho rubášem.

Dantes jen nabral dechu a znovu se ponořil, neboť první opatření, jež kázala mu opatrnost bylo, vyhnouti se pohledům.

Když objevil se po druhé, byl již aspoň padesát kroků od místa svého pádu. Nad hlavou spatřil černé, bouřlivé nebe, po němž vítr honil několik rychlých mračen, odkrývaje někdy kousek azuru, v němž zasazena byla hvězda. Před ním rozkládala se temná, řvoucí pláň, jejíž vlny začínaly se zmítati jako při blížící se bouři, kdežto za ním zvedal se, černější než moře, černější než nebe, žulový obr jako hrozivý fantom, jehož chmurný výběžek byl podoben ruce, vztahující se po kořisti, na nejvyšší skále byla svítilna, ozařující dva stíny.

Zdálo se mu, že ty dva stíny naklánějí se s neklidem nad moře, oba neobyčejní hrobaři slyšeli asi nepochybně výkřik, jejž vyrazil, letě prostorem. Dantes se tedy ponořil znovu a ploval dosti daleko pod vodou. Tento výkon nebyl mu kdysi ničím zvláštním a shromažďoval obyčejně kolem něho v zátoce Faro četné obdivovatele, kteří často ho prohlašovali za nejobratnějšího plavce v Marseilli.

Když vynořil se opět na povrch, svítilna zmizela.

Musil se orientovati: ze všech ostrovů, jež obkličují zámek If, nejbližší je Ratonneau a Pommegue. Ale Ratonneau a Pommegue jsou obydleny a tak je tomu i s malým ostrovem Daumem: nejjistějším ostrovem byl tedy Tiboulen nebo Lemaire. Ostrovy Tiboulen a Lemaire jsou vzdáleny míli od zámku Ifu.

To Dantese neodvrátilo od rozhodnutí uchýliti se na jeden z těch dvou ostrovů. Ale jak najíti ty ostrovy uprostřed noci, jež každým okamžikem kolem něho houstla?

V tom okamžiku viděl zazářiti jako hvězdu planierský maják.

Kdyby zamířil přímo k majáku, zůstal by mu ostrov Tiboulen poněkud vlevo, dá-li se tedy trochu nalevo, musí se dostati přímo k ostrovu.

Ale jak jsme již pravili, ležel ten ostrov asi míli daleko od zámku Ifu.

Ve vězení Faria často opakoval mladému muži, vida ho mdlého a zahálčivého:

„Dantesi, nepoddávejte se té ochablosti, utopíte se, pokusíte-li se o útěk a nebudou-li vaše síly vypěstovány."

Pod těžkou, hořkou vlnou zazněla tato slova v Dantesův sluch. Vystoupil tedy kvapně na povrch a jal se rozrážeti hřebeny vln, aby se přesvědčil, neztratil-li skutečně na síle, viděl s radostí, že nucenou nečinností nepřišel o svou zdatnost a obratnost, a cítil se býti stále pánem živlu, s nímž, jsa dítětem, si hrával.

Ostatně strach, ten rychlý pronásledovatel, zdvojnásoboval Dantesovu sílu, leže na vlnách, naslouchal, nedoléhá-li nějaký povyk až k němu. Po každé, když byl vyzvednut na povrch nějakého hřebenu, jeho rychlý pohled objímal celý viditelný obzor a snažil se proniknouti hustou tmou, každá poněkud vyšší vlna než ostatní zdála se mu bárkou, vyslanou za ním, a tu

zdvojnásoboval úsilí, které ho ovšem vzdalovalo, ale jehož opětování mělo brzy vyčerpat jeho síly.

Přesto však ploval dále a hrozný zámek mísil se již poněkud s nočními mlhami: nerozeznával ho již, ale tušil jej stále.

Uplynula hodina, během které Dantes, roznícen pocitem svobody, jenž ovládl celou jeho bytost, stále rozrážel vlny směrem, jejž si byl určil.

„Nuže," pravil sám k sobě, „bude to již brzy hodina, co plovu, ale ježto vítr je mi nepřízniv, je asi čtvrtina mé rychlosti zmařena, přesto však – nezmýlil-li jsem se ovšem ve směru – nemohu již nyní býti Tiboulenu příliš vzdálen… Ale jestli jsem se zmýlil!"

Chvění proběhlo celým plavcovým tělem, zkusil položiti se na chvíli na vodu, aby si odpočinul. Moře však bylo stále nepokojnější a Dantes pochopil, že tento ulehčující prostředek, na který spoléhal, je nemožný.

„Nuže budiž," řekl si, „vydržím až do konce, až mé paže se unaví, až křeč sevře mé tělo, a pak klesnu ke dnu!"

A jal se znovu plovati, puzen zoufalstvím, jež dodávalo mu síly.

Náhle se mu zdálo, že nebe, již tak temné, se ještě více zachmuřilo, že hustá, těžká, neproniknutelná mlha na něho padá. Zároveň pak ucítil prudkou bolest v koleně, a tu obraznost se svou nepostižitelnou rychlostí mu zvěstovala, že je to úder kulky a že bezprostředně nato uslyší výstřel z pušky. Ale výstřel se neozval. Dantes vztáhl ruku a ucítil překážku, přitáhl druhou

nohu k sobě a stanul na zemi, tu pak viděl předmět, který pokládal za mlhu.

Dvacet kroků od něho zvedala se masa bizarních skalisek, které bylo by lze pokládati za ohniště, zkamenělé ve chvíli nejprudčího hoření: byl to ostrov Tiboulen.

Dantes vstal, učinil několik kroků ku předu a položil se, děkuje Bohu, na žulové hroty, jež zdály se mu v té chvíli měkčí než něj měkčí lůžko.

Pak vzdor větru, vzdor bouři, vzdor dešti, jenž počínal se spouštěti, usnul, jsa zmožen únavou, oním líbezným spánkem člověka, jehož tělo ztupí, ale jehož duše bdí u vědomí neočekávaného štěstí.

Za hodinu se Edmond probudil obrovským úderem hromu: bouře rozpoutala se v prostoru a tepala vzduch svým hlasným letem, občas sjel s nebe blesk jako ohnivý had a ozářil vlny a mlhy, valící se proti sobě jako proudy obrovského chaosu.

Dantese neomýlilo jeho námořnické oko: přistál u prvního z obou ostrovů, jímž byl skutečně Tiboulen. Věděl, že je holý, odkrytý a že neskýtá ani nejmenšího útulku. Chystal se však, až se bouře uklidní, pustiti se znovu na moře a dosíci ostrova Lemairu, také neúrodného, ale širšího a tím hostinnějšího.

Vyčnívající skála poskytla Dantesovi okamžitého útulku. Uchýlil se tam a téměř současně rozpoutala se bouře v celé své zuřivosti.

Edmond cítil, jak chvěje se skála, pod kterou se utekl, vlny, tříštící se o základnu obrovské pyramidy, stříkaly až k němu. Ačkoli byl v bezpečí, byl přece jen zachvácen

jistou závratí uprostřed toho ohlušujícího řevu a oslňujících blesků: zdálo se mu, že ostrov se pod ním chvěje a že každým okamžikem, jako zakotvená loď, přetrhne své lano a zavleče jej doprostřed obrovského víru.

Tu si vzpomněl, že od dvacíti čtyř hodin ničeho nejedl: měl hlad, měl žízeň.

Dantes natáhl ruce a hlavu a napil se dešťové vody ze skalní dutiny.

Když se opět vztyčil, blesk, jenž zdál se otevříti nebesa až k patě oslňujícího božího trůnu, ozářil prostor. Při svitu tohoto blesku spatřil Dantes mezi ostrovem Lemairem a mysem Croisillem, asi na čtvrt míle od Tiboulenu, malou rybářskou loď, zjevivší se jako přízrak, sklouzající s výše vlny do propasti a unášenou bouří a proudem vln zároveň, vteřinu nato zjevila se vidina na vrcholu jiné vlny, blížíc se s příšernou rychlostí. Dantes chtěl křičeti, hledal nějaký kus šatu, kterým by mával ve vzduchu, aby jim dal znamení, že hrozí jim záhuba, ale oni to viděli sami také. Při svitu jiného blesku spatřil mladý muž čtyři muže, křečovitě se držící stožáru a jeho lanoví, pátý nespouštěl se rumpálu zlomeného kormidla. Tito muži, které viděl, viděli ho nepochybně také, neboť doléhaly mu k sluchu zoufalé výkřiky, donášené skučícím vichrem. Na stožáru, ohnutém jako třtina, třepotaly se prudce ve vzduchu cáry plachty, náhle přetrhly se provazy, které ji ještě přidržovaly, a plachta zmizela, unášena do temných hlubin nebes, podobna velikým bílým ptákům, rýsujícím se na černých mracích.

Zároveň ozval se příšerný praskot a výkřiky smrtelného zápasu dolehly až k Dantesovi. Ten ležel jako sfinx na skále, drže se ji pevně a nakláněje se nad propastí. Nový blesk ukázal mu malou loď roztříštěnu a mezi troskami hlavy zoufalých tváří a ruce vztažené k nebi.

Pak vše bylo pohlceno nocí, příšerné divadlo trvalo po dobu blesku.

Dantes vrhl se po hladkém skalním svahu dolů, nedbaje nebezpečí, že mohl by sám spadnouti do moře, díval se, poslouchal, ale neviděl a neslyšel již ničeho: žádných výkřiků, ani lidského úsilí. Jedině bouře, ta velkolepá věc boží, řvala dále s větry a vztekala se s vlnami.

Ponenáhlu vítr ustával, nebe valilo k západu veliké šedé mraky, bouří jaksi vysílené, objevil se azur s hvězdami třpytnějšími než kdy jindy: brzy nato narýsoval na východě zarůžovělý pruh černě modré vlnění, vlny se vzpínaly, nenadálé světlo zalilo jejich hřebeny a změnilo jejich pěnivé vrcholky v zlatou hřívu.

Byl to den.

Dantes zůstal nehnutě a němě stát před tím velikým divadlem, jako by je viděl po prvé, skutečně, zapomněl je za tu dobu, co byl na zámku Ifu. Obrátil se k pevnosti, pátraje zároveň dlouhým pohledem vůkol po zemi i moři.

Chmurná stavba vystupovala z lůna vln s onou imposantní majestátností nehybných věcí, které jako by hlídaly a velely zároveň.

Mohlo býti pět hodin, moře se stále uklidňovalo.

„Za dvě nebo tři hodiny," pravil si Edmond, „žalářník vejde do mé cely, najde mrtvolu mého ubohého přítele, pozná jej, bude mne marně hledati a způsobí poplach. Pak najdou otvor, chodbu, budou vyslýchati muže, kteří hodili mne do moře a kteří jistě slyšeli můj výkřik. Loďky, plné ozbrojených vojáků, poletí ihned za ubohým uprchlíkem, o němž se dobře ví, že není daleko. Výstřel z děla upozorní celé pobřeží, aby nikdo nepopřával útulku muži, jenž bloudí hladový a nahý. Vyzvědači a drábové marseillští dostanou zprávu a proslídí pobřeží, zatím co guvernér zámku Ifu dá proslíditi moře. A tak štván na zemi, obklíčen na moři, co si počnu? Mám hlad, je mi zima, zahodil jsem i ochranný nůž, jenž překážel mi v plování. Jsem vydán na milost prvnímu sedláku, který si bude chtíti vydělati dvacet franků tím, že mne vyzradí, nemám již ani síly, ani myšlenky, ani odhodlanosti. Ó můj Bože, můj Bože! Pohleď, trpěl-li jsem dosti a můžeš-li pro mne učiniti více, než mohu já sám!"

V okamžiku, kdy Edmond pronášel v jakémsi deliriu, způsobeném vyčerpáním sil a prázdnotou mozku, tuto vřelou modlitbu, jsa úzkostně obrácen k zámku Ifu, spatřil u výběžku ostrova Pommegu malou loď, rýsující svou latinskou plachtu na obzoru, v níž jedině oko námořníkovo mohlo poznati janovskou tartanu, podobnou rackovi letícímu nízko nad vlnami, na dosud temné linii moře. Plula z marseillského přístavu a vjížděla do širého, ženouc jiskřící se pěnu před ostrou přídí, jež razila snadnější cestu jejím vystouplým bokům.

„Oh!“ zvolal Edmond, „když si představím, že za půl hodiny dostihl bych té lodi, kdybych se nebál, že budu vyslýchán, prozrazen a doveden zpět do Marseille! Co dělat? Co říci? Jakou bajku bych si vymyslil, kterou bych je ošidil? Ti lidé jsou sami podloudníci, poloviční piráti. Pod záminkou pobřežního obchodu provozují lupičství, raději by mne prodali, než aby učinili nevýnosný dobrý skutek.

Vyčkám.

Ale čekati je nemožno, umírám hladem, v několika hodinách bude zbytek mých sil nadobro vyčerpán. Kromě toho blíží se hodina ranní obchůzky. Znamení nebylo ještě dáno, snad bych ani nevzbudil podezření. Mohu se vydávat za jednoho z těch námořníků, jichž lodice se dnes v noci roztříštila. Bude to docela pravděpodobné. Nikdo mých slov nevyvrátí, všichni jsou utopeni. Nuže!“

Promluviv tato slova, Dantes pohlédl k místu, kde rozbila se malá loď, a zachvěl se. Na skalním výběžku uvázla frygická čapka jednoho z utonulých námořníků a nedaleko pluly trosky přídě, rozbité trámy, jež moře odnášelo od ostrova a zase hnalo k ostrovu, do jehož paty bušily jako bezmocné berany.

V okamžiku se Dantes rozhodl. Spustil se zpět do moře, doplul k čapce, dal si ji na hlavu, chopil se jednoho trámu a namířil tartaně do cesty.

„Jsem zachráněn,“ zašeptal.

Tato myšlenka vrátila mu síly.

Brzy spatřil loď, která, majíc protivný vítr, plula mezi zámkem Ifem a Planierskou věží. Na chvíli zmocnila se Dantese obava, že loď, místo aby plula podél pobřeží, pustí se do moře širého, jak by jistě učinila, kdyby plula na Korsiku nebo Sardinii, avšak podle jejích různých pohybů plavec brzy seznal, že chce proplouti, jako všecky lodě, mířící k Itálii, mezi ostrovem Jarosem a Calaseraignem.

Zatím loď a plavec blížili se nepozorovatelně k sobě. Jednu chvíli byla tartana jen na čtvrt míle od Dantese. Ten vztyčil se na vlnách, mávaje zoufale čapkou, leč nikdo nespatřil ho z lodě, jíž nový obrat od něho zase vzdálil. Dantes chtěl volati. Změřiv však okem vzdálenost, pochopil, že hlas jeho, zanesen byv větrem a přehlušen hukotem vln, nedolehl by až na palubu.

Tu žehnal své opatrnosti, že položil se na trám. Jak byl zesláblý, nebyl by jistě se udržel na moři, až by ho tartana spatřila, a nebude-li z lodě vůbec spatřen, což bylo velmi možno, nebyl by se již dostal zpět ku břehu.

Dantes, ačkoli byl takřka jist drahou, kterou se loď musila bráti, sledoval ji přece jen úzkostlivě očima až do chvíle, kdy se obrátila bokem a blížila k němu.

Tu plul jí zase vstříc, dříve však než jí mohl dostihnouti, loď počala se otáčeti.

Tu Dantes vztyčil se takřka v celé své výšce s nadlidským úsilím na vlnách a mávaje čapkou, vyrazil žalostný výkřik, jakým námořníci volají v nejvyšším nebezpečí a jenž zní jako nářek nějakého mořského ducha.

Tentokrát ho spatřili i uslyšeli. Loď přestala manévrovati a obrátila se přídí k němu. Zároveň viděl, že chystají se spustiti šalupu na moře.

V okamžiku vskočili dva muži do šalupy a zamířili k němu, brázdíce moře dvěma páry vesel. Dantes pustil se trámu, domnívaje se, že nebude ho už potřebovat, a vší silou jal se plovati, chtěje svým zachráncům ušetřiti polovinu cesty.

Plavec zklamal se však ve svých silách. Teď teprve poznal, jak užitečným byl mu ten kus dřeva, jenž houpal se již bezúčelně na vlnách na sto kroků od něho. Dantesovi počínaly tuhnout ruce, nohy ztrácely ohebnost, pohyby stávaly se trhavými, prsa sotva dechu popadala.

Vyrazil hlasitý výkřik, oba veslaři zdvojili úsilí a jeden z nich zavolal naň italsky:

„Odvahu!"

Slovo to dolehlo k němu v okamžiku, kdy vlna, přes niž neměl již síly se přehoupnouti, převalila se mu přes hlavu a pokryla ho pěnou.

Objevil se znovu, tepaje vodu nestejnými, zoufalými pohyby tonoucího, vyrazil třetí výkřik a cítil, že noří se do moře, jako by měl ještě na nohou smrtící kouli.

Voda převyšovala mu již hlavu a skrze vodu viděl zsinalé nebe s černými skvrnami.

Prudká síla vyzvedla ho nad mořský povrch. Zdálo se mu při tom, že byl uchopen za vlasy, pak neviděl již ničeho, neslyšel ničeho, omdlel.

Když opět otevřel oči, viděl, že nalézá se na palubě tartany, jež pokračovala v cestě. Dantesovou první sta-

rostí bylo přesvědčiti se, jakým směrem pluje, vzdalovala se stále zámku Ifu.

Dantes byl tak vyčerpán, že radostný jeho výkřik pokládán byl za bolestný vzdech.

Jak jsme již pravili, ležel na palubě. Jeden námořník třel mu údy vlněnou pokrývkou, druhý, v němž poznal toho, který zavolal na něho: „Odvahu!“ vpravoval mu do úst otvor láhve, třetí, starý námořník, jenž byl současně kormidelníkem i kapitánem, pohlížel naň s pocitem sobeckého soucitu, jaký obyčejně lidé chovají k neštěstí, kterému unikli včera a které může je potkati zítra.

Několik kapek rumu z láhve oživilo mizející síly mladého muže, zatím co tření vlnou, jež námořník, klečící před ním, stále prováděl, vracelo pružnost jeho údům.

„Kdo jste?“ tázal se kapitán špatnou francouzštinou.

„Jsem maltánský námořník," odpověděl Dantes špatnou italštinou, „vraceli jsme se ze Syrakus, vezli jsme náklad vína. Bouře dnešní noci překvapila nás u mysu Morgiou a naše loď roztříštila se o skaliska, která tamto vidíte."

„Odkud přicházíte?"

„Od těch skal, kterých jsem se šťastně zachytil, zatím co náš ubohý kapitán roztříštil si o ně hlavu. Ostatní tři naši soudruzi se utopili. Myslím, že já sám zůstal jsem na živu, spatřil jsem vaši loď a boje se, že bych na tom opuštěném, pustém ostrově musil dlouho čekati, odvážil jsem se položiti se na trosku naší lodice a pokusil jsem se přijíti až k vám. Díky vám," pokračoval Dantes, „zachránili jste mi život, byl jsem ztracen, když jeden z vašich námořníků chytil mne za vlasy."

„To jsem byl já," pravil námořník přímé, otevřené tváře, vroubené dlouhými černými licousy, „byl čas, už jste se potápěl."

„Ano," odvětil Dantes, podávaje mu ruku, „ano, příteli, a děkuji vám po druhé."

„Věru," prohodil plavec, „skoro jsem váhal, se svými šest palců dlouhými vousy a stopu dlouhými vlasy vypadal jste spíš jako lupič, než jako poctivý muž."

Dantes se skutečně upamatoval, že od té doby, co byl na zámku Ifu, se neholil, ani si nestříhal vlasů.

„Ano," pravil, „je to slib, který učinil jsem Panně Marii del Pie de la Grotta ve chvíli nebezpečí, že si deset let nedám stříhati vlasy ani vousy. Dnes vypršela ta doba a byl bych se na své výročí málem utopil."

„Co teď s vámi uděláme?“ tázal se kapitán.

„Ach,“ odvětil Dantes, „co chcete, moje plachetnice je ztracena, kapitán je mrtev, jak vidíte, unikl jsem témuž osudu, ale úplně nahý. Na štěstí jsem dosti dobrým námořníkem, hoďte mne do prvního přístavu, kde přistanete a najdu si vždycky místo na nějaké obchodní lodi.“

„Znáte Středozemní moře?“

„Pluji po něm od dětství.“

„Umíte dobře zakotvovati?“

„Je málo přístavů, i těch nejobtížnějších, do kterých nedovedl bych vjeti, nebo z nich vyplouti se zavřenýma očima.“

„Nuže, kapitáne,“ pravil námořník, jenž dodával Dantesovi odvahy, „mluví-li kamarád pravdu, co by vadilo, aby zůstal s námi?“

„Ano, mluví-li pravdu,“ odvětil kapitán s pochybností ve tváři, „ale ve stavu, v němž chudák je, slibuje se mnoho, byť i se mělo pak splniti jen, co se může.“

„Splnil bych více, než jsem slíbil,“ pravil Dantes.

„Oh, oh,“ prohodil kapitán se smíchem, „uvidíme.“

„Kdy budete chtíti,“ odvětil Dantes, vstávaje. „Kam míříte?“

„Do Livorna.“

„Nuže, proč nezachytíte prostě vítr, místo toho lavírování, kterým ztrácíte drahý čas?“

„Protože bychom jeli přímo na ostrov Rion.“

„Zůstal by vám stranou více než na dvacet sáhů.“

„Chopte se tedy kormidla,“ pravil kapitán, „ať posoudíme vaši znalost.“

Mladý muž usedl ke kormidlu a přesvědčil se lehkým stiskem, že loď je poslušná, vida pak, že, nejsouc sice právě nejjemnější, není také vzpurná, pravil:

„K lanům a provazům!“

Čtyři námořníci, tvořící mužstvo, rozběhli se na svá místa, zatím co kapitán sledoval zrakem jejich počínání.

„Táhněte!“ pokračoval Dantes.

Námořníci uposlechli s dosti značnou přesností.

„A nyní dobře lana upevněte!“

Rozkaz byl vykonán jako oba první a lodice, místo aby křižovala, počala plouti k ostrovu Rionu, jenž zůstal jí vpravo, jak to Dantes předpověděl, na dvacet sáhů vzdálenosti.

„Bravo!“ pravil patron.

„Bravo!“ opakovali námořníci.

A všichni pohlíželi s obdivem na člověka, jehož pohled nabyl opět inteligence a tělo síly, které by v něm nikdo ani nebyl tušil.

„Vidíte,“ pravil Dantes, opouštěje rumpál, „že vám budu moci býti trochu užitečný, aspoň během cesty. Nebudete-li mne chtíti v Livorně, dobře, necháte mne tam. Z platu za první měsíce zaplatím vám stravu až do té doby a šaty, které mi půjčíte.“

„Dobře, dobře,“ odvětil kapitán, „jste-li rozumný, můžeme se dohodnouti.“

„Muž jako muž,“ pravil Dantes, „dáte mi, co dáváte kamarádům, a tím je vše ujednáno.“

„To není správné,“ namítl plavec, který vytáhl Dantese z moře, „neboť vy toho umíte víc než my.“

„Co se do toho, u čerta, pleteš?“ pravil kapitán. „Týká se to tebe, Jacopo? Každý může se dáti najmouti za peníz, jaký se mu líbí.“

„Dobře,“ souhlasil Jacopo, „byla to jen pouhá poznámka.“

„Nuže, učinil bys mnohem lépe, kdybys půjčil tomu hodnému hochu, který je zcela nahý, kalhoty a blůzu, máš-li ovšem nějakou zásobní.“

„Ne,“ odvětil Jacopo, „ale mám košili a kalhoty.“

„Víc nepotřebuji,“ pravil Dantes, „děkuji vám, příteli.“

Jacopo proklouzl palubním otvorem a za okamžik nato vystoupil opět, nesa oba kusy oděvu, které Dantes na sebe oblékl s pocitem nevýslovného blaha.

„Potřebujete ještě něco?“ tázal se kapitán.

„Kousek chleba a ještě, doušek toho výtečného rumu který jsem již ochutnal. Byl jsem dlouho bez jídla.“

Vskutku, bylo to asi čtyřicet hodin, co naposledy pojedl.

Přinesli Dantesovi kousek chleba a Jacopo podal mu láhev.

„Píščina nalevo!“ zvolal kapitán obraceje se k podkormidelníku.

Dantes pohlédl stejným směrem nesa láhev k ústům, ale ruka ztrnula mu v polovině cesty.

„Hle,“ zvolal kapitán, „co se to děje na zámku Ifu?“

Malý bílý obláček, jenž upoutal Dantesovu pozornost, zjevil se nad cimbuřím jižní bašty zámku Ifu.

Okamžik nato hukot vzdáleného dělového výstřelu zalehl na palubu tartany.

Námořníci zvedli hlavu a pohlédli na sebe.

„Co to znamená?“ tázal se kapitán.

„Nějaký vězeň asi dnes v noci uprchl,“ pravil Dantes, „a střílí se na poplach.“

Kapitán pohlédl na mladého muže, který promluviv tato slova přitiskl láhev k ústům, viděl však, že pochutnává si na obsaženém tam nápoji tak klidně a spokojeně, že měl-li nějaké podezření, zapudil je okamžitě.

„To je zpropadeně silný rum,“ prohodil Dantes, utíraje si rukávem košile čelo, zbrocené potem.

„Nu, je-li to on,“ mumlal kapitán k sobě, pohlédnuv na něho podruhé, „tím líp. Získal jsem aspoň statného chlapíka.“

Pod záminkou, že je unaven, žádal Dantes, aby směl usednout ke kormidlu. Podkormidelníku bylo takové vystřídání vítaným i pohlédl tázavě na kapitána, který mu pokynul, ať svěří kormidlo novému soudruhu.

Dantes mohl se svého místa upřené hleděti k Marseilli.

„Kolikátého dnes je a který měsíc?“ tázal se Dantes Jacopa, který si přišel sednout k němu, ztráceje z očí zámek If.

„Dvacátého osmého února,“ odpověděl námořník.

„Kterého roku?“ znovu se ptal Dantes.

„Jakže, kterého roku! Vy se ptáte, kterého roku?“

„Ano,“ přisvědčil mladý muž, „ptám se vás, kterého roku.“

„Vy jste zapomněl letošní rok?“

„Nedivte se! Měl jsem dnes v noci tak hrozný strach," pravil Dantes se smíchem, „že jsem div o rozum nepřišel. A z toho se mi paměť trochu popletla. Ptám se vás tedy, jaký je nynější letopočet."

„Je rok 1829." odpověděl Jacopo.

Bylo to na den čtrnáct let, co byl Dantes uvězněn.

V devatenácti letech vstoupil do zámku Ifu, ve třiatřiceti odtamtud vyšel.

Bolestný úsměv přelétl mu přes rty. Pomyslil, co se asi stalo s Mercedes za tu dobu, kdy jistě považovala ho za mrtvého.

Pak vyšlehl mu z očí blesk zášti při myšlence na tři muže, kteří byli příčinou tak dlouhého jeho uvěznění.

A opakoval si v duchu přísahu neúprosné pomsty na Danglarsovi, Fernandovi a Villefortovi, kterou byl již vyslovil ve vězení.

Přísaha ta nebyla teď již jen pouhou marnou hrozbou, neboť v tuto chvíli nejobratnější plachtař celého Středozemního moře nebyl by dohonil malou tartanu, která plnými plachtami letěla k Livornu.

KONEC DÍLU PRVNÍHO

HRABĚ MONTE CRISTO 2

I.
PODLOUDNÍCI

Dantes neztrávil ještě ani den na tartaně a již poznal, s kým má co činit. Ačkoli nebyl žákem abbého Farie, bodrý kapitán Mladé Amalie, tak jmenovala se janovská tartana, znal téměř všecky jazyky, kterými hovoří se kolem toho velikého jezera, zvaného Středozemním

mořem, od arabštiny až po provencalštinu. To poskytovalo mu možnost snadného dorozumění – bez pomoci tlumočníků, lidí to obtížných a často nediskretních – buď s loďmi, s nimiž setkal se na moři, nebo s malými uvázlými bárkami podél břehů, které uvolňoval, nebo konečně s lidmi beze jména, bez vlasti, bez zjevného zaměstnání, jakých je vždycky dost na dlažbě nábřeží, lemujících mořské přístavy, a kteří žijí z tajemných a skrytých prostředků, o nichž nelze se domnívat jinak, než že přicházejí jim přímo od Prozřetelnosti, neboť nemají žádných zdrojů výživy, viditelných pouhým okem: uhodneme, že Dantes ocitl se na palubě lodi podloudnické.

Kapitán také přijal Dantese na palubu s jistou nedůvěrou: byl velmi dobře znám všem pobřežním celníkům a ježto mezi ním a těmi pány trvala stálá výměna lstí, předstihujících se vzájemně v obratnosti, myslil spočátku, že Dantes je tajným vyslancem celního úřadu, který používá tohoto duchaplného prostředku k proniknutí nějakého obchodního tajemství. Ale skvělý způsob, jímž Dantes obstál ve zkoušce, když obrátil všecky plachty po větru a namířil s lodí nejkratším směrem, přesvědčil jej úplně. A pak, když spatřil ten lehký obláček vznášeti se jako chochol nad hradbami zámku Ifu a zaslechl zvuk vzdáleného výstřelu, napadlo mu, že přijal na loď toho, jemuž dostává se cti dělového výstřelu, jako při králově příjezdu a odjezdu. To, nutno uznati, znepokojovalo ho již méně, než kdyby nově příchozí byl býval celníkem. Ale tato druhá domněnka

zmizela brzy jako první při pohledu na dokonalý klid jeho nového námořníka.

Edmond byl tedy ve výhodě, věda, čím je jeho kapitán, aniž mohl jeho kapitán vědět, čím je on, ať dotíral na něho starý námořník nebo jeho kamarádi s kterékoli strany, vytrval pevně a nepodřekl se v ničem, udávaje spoustu podrobností o Neapoli a Maltě, které znal jako Marseille, a udržuje svoji původní smyšlenku s pevností, jež sloužila ke cti jeho paměti. Byl to tedy Janovan, který přese všecku svou prohnanost dal se napálit Edmondem, v jehož prospěch svědčila jeho mírnost, plavecká zkušenost a hlavně dovedná přetvářka.

A pak byl Janovan asi z těch chytrých lidí, kteří vědí vždycky, jen co mají vědět, a věří jen, co chtějí věřit.

V takovémto tedy vzájemném postavení připluli do Livorna.

Tam měl Edmond podstoupiti novou zkoušku: pozná-li totiž sebe sama od čtrnácti let co se neviděl, zachoval si dosti přesnou představu o tom, čím byl mladík, nyní měl spatřit, čím stal se muž. V očích jeho kamarádů byl jeho slib splněn: Dantes byl již dvacetkrát přistál v Livorně, znal tedy holiče v ulici Svatého Ferdinanda. Vešel k němu, aby si dal ostříhat vousy a vlasy.

Holič pohlédl s údivem na muže s dlouhými vlasy a vousy, jenž podobal se některé z krásných Tizianových hlav. V té době nebylo ještě módou nosit tak mohutný vous a vlas: dnes by se holič divil jen tomu, že člověk, obdařený tak velikými fysickými přednostmi, odhodlal se jich zbavit.

Livornský holič dal se do práce bez poznámky.

Když byl výkon hotov, když Edmond cítil, že má bradu zcela holou a vlasy přistřiženy na obvyklou délku, požádal o zrcadlo a pohlédl na sebe.

Bylo mu, jak jsme již pravili, třicet tři roky a čtrnáct let vězení způsobilo velikou duševní změnu v jeho tváři.

Dantes přišel do zámku Ifu s kulatou, smavou a kvetoucí tváří šťastného mladého muže, jehož první kroky do života byly snadné a jenž spoléhá na budoucnost jako na přirozený vývod minulosti: to vše bylo velice změněno.

Jeho oválná tvář se prodloužila, smavá ústa nabyla pevných, rozhodných rysů, svědčících o odhodlanosti, jeho obočí se klenulo pod jedinou, hlubokomyslnou vráskou, oči nabyly výrazu hlubokého smutku, z jehož hlubin zasršely občas temné blesky misanthropie a nenávisti, jeho pleť, tak dlouho vzdálená denního světla a slunečních paprsků, nabyla oné mdlé barvy, jež tvoří, je-li tvář ovroubena černými vlasy, aristokratickou krásu seveřanů, hluboké vědomosti, které si získal, vrhaly kromě toho na celou jeho tvář svit inteligentní jistoty, mimo to získal si také – ačkoli již od přírody byl obdařen dosti vysokou postavou – oné mocné zdatnosti, jakou mají těla, soustřeďující svou sílu stále v sobě.

Po eleganci nervosních a křehkých tvarů následovala pevnost tvarů zaokrouhlených a svalnatých. Co se týká hlasu, změnily jej modlitby, vzlyky a kletby brzy v kovový timbre podivné něhy, brzy v drsné a téměř chraptivé zvuky.

Kromě toho nabyl jeho zrak, byv ustavičně ve tmě a polosvětle, oné podivné schopnosti rozeznávat předměty v noci, jakou obdařeny jsou oči hyeny a vlka.

Edmond se usmál, spatřiv se: bylo nemožno, aby jeho nejlepší přítel – zbyl-li mu vůbec nějaký – ho poznal, on sám se nepoznával.

Kapitán Mladé Amalie, kterému na tom velice záleželo, udržet ve svém mužstvu člověka Edmondovy ceny, nabídl mu jistou zálohu na účet jeho příštích podílů a Edmond přijal. Jeho první starostí, když vyšel od holiče, jenž učinil s ním první změnu, bylo, zajít do krámu a koupit si úplný námořnický oblek, oblek ten je, jak známo, velmi prostý: skládá se z bílých spodků, pruhované košile a frygické čapky.

V tomto úboru objevil se Edmond, přinášeje Jacopovi zpět zapůjčené kalhoty a košili, před kapitánem Mladé Amalie, kterému musil opakovat svůj příběh. Kapitán nemohl v tomto upraveném, elegantním námořníku poznat muže s hustým vousem, s mořskými řasami ve vlasech a s tělem smáčeným mořskou vodou, jejž přijal nahého a polomrtvého na palubu své lodi.

Zaujat jeho zevnějškem, vybízel znovu Dantese, aby zůstal v jeho službách. Ale Dantes, který měl své vlastní plány, nechtěl přijmout závazek delší, než na tři měsíce.

Ostatně mužstvo Mladé Amalie bylo velmi čilé a podrobené rozkazům kapitána, který neměl ve zvyku plýtvat časem. Byl sotva týden v Livornu a již byly vystouplé boky lodi naplněny malovanými musselíny, zakázanou bavlnou, anglickým prachem a tabákem, na

nějž tabáková režie zapomněla vtisknout své razítko. Šlo o to, vyplout s tím vším bezplatně z Livorna a složit to na březích Korsiky, odkud jistí podnikatelé dopravili by náklad do Francie.

Vypluli, Edmond znovu brázdil to azurné moře, první horizont svého mládí, jejž tak často spatřoval ve snách svého zajetí. Nechal v pravo Gorgonu, vlevo Pianosu a mířil k vlasti Napoleonově a Paoliho.

Druhého dne, když kapitán vystoupil na palubu, což činíval vždycky dosti časně, našel Dantese opřeného o okraj lodi a pohlížejícího s podivným výrazem na skupinu žulových skalisek, již slunce zalévalo růžovým světlem: byl to ostrov Monte-Cristo.

Mladá Amalie nechala jej asi na tři čtvrtiny míle vpravo a pokračovala v cestě směrem ku Korsice.

Dantes snil, pluje mimo tento ostrov, tak zvučného pro něho jména, že mohl by jen vskočit do moře a za půl hodiny byl by na té zaslíbené zemi. Ale co by tam činil bez nástrojů k odkrytí svého pokladu a beze zbraní k jeho uhájení? A kromě toho, co by řekli námořníci? Co by si pomyslil kapitán? Bylo nutno vyčkati.

Dantes na štěstí uměl čekati: čekal čtrnáct let na svobodu, nyní, když byl na svobodě, mohl dobře čekati půl roku nebo rok na bohatství.

Nebyl by býval přijal svobodu bez bohatství, kdyby mu ji někdo byl nabídl?

Ostatně, nebylo to bohatství zcela smyšlené? Zrozené v chorém mozku ubohého abbého Farie, nezemřelo zároveň s ním?

Dopis kardinála Spady byl ovšem neobyčejně přesný.

A Dantes opakoval si v duchu od začátku do konce dopis, z něhož nezapomněl ani slova.

Nastal večer, Edmond viděl ostrov, procházet všemi odstíny, které soumrak s sebou přináší, a ztrácet se pro každého v temnotě. Ale Dantes se svým pohledem, zvyklým na tmu vězení, viděl jej nepochybně stále, neboť zůstal na palubě poslední.

Druhého dne probudili se ve výšce Alerie. Celý den lavírovali, k večeru rozžehly se na pobřeží ohně. Podle rozestavení těch ohňů poznali nepochybně, že je možno vyloďovat, neboť místo vlajky byla vytažena svítilna na stožár malé lodice, přiblížili se tedy na dostřel ku břehu.

Dantes si všiml, že kapitán Mladé Amalie, blíže se k zemi, dal připevnit na palubu – nepochybně vzhledem k slavnostním okolnostem – dvě malá otáčecí děla, podobná hákovnicím, která mohla bez velikého hluku poslati na tisíc kroků pěknou čtyřliberní kouli.

Pro ten večer bylo však to opatření zbytečné. Vše se odbylo co nejhladším a nejzdvořilejším způsobem. Čtyři šalupy přiblížily se bez hluku k lodi, která, nepochybně na jejich počest, spustila i svou vlastní šalupu na moře, buď tomu jak buď, všech pět šalup se tak přičinilo, že ve dvě hodiny ráno byl všechen náklad dopraven z Mladé Amalie na pevnou zemi.

Ještě v noci – tak pořádkumilovným mužem byl kapitán Mladé Amalie – byla rozdělena odměna: každý muž dostal svůj díl jednoho sta toskánských liber, to jest asi osmdesát franků naší měny.

Výprava však nebyla skončena, namířili k Sardinii. Šlo o to, naložit znovu loď, jež byla právě zbavena nákladu.

Druhý výkon odbyl se právě tak šťastně, jako první, Mladá Amalie měla šťastné období.

Nový náklad určen byl pro vévodství Luccské. Sestával téměř výhradně z havanských doutníků, vína xeresského a malaga.

Tam se pohašteřili s celním úřadem, věčným nepřítelem kapitána Mladé Amalie . Jeden celník a dva námořníci byli raněni. Dantes byl jedním z těch dvou námořníků, kulka proletěla mu kůží na levém rameni.

Dantes byl téměř šťasten tou šarvátkou a téměř rád tomu poranění, poučily ho samotného, ty přísné učitelky, jakým pohledem dívá se na nebezpečí a s jakou odvahou snáší utrpení. Pohlížel na nebezpečí se smíchem a obdržev ránu, pravil jako řecký filosof: „Bolesti, nejsi zlem."

Kromě toho pohlížel na smrtelně raněného celníka a buď následkem rozpálené krve, nebo ochladnutí lidských citů, pohled ten působil na něho jen povrchním dojmem. Dantes byl na dráze, kterou chtěl projíti, a mířil k cíli, kterého chtěl dosáhnouti: jeho srdce měnilo se mu v prsou v kámen.

Jacopo, jenž vida ho klesati, pokládal ho za mrtvého, vrhl se k němu, zvedl ho a zvednuv ho konečně, ošetřoval ho jako výborný kamarád.

Tento svět nebyl tedy tak dobrý, jak jej viděl doktor Pangloss, ale nebyl také tak zlý, jak jej viděl Dantes, když tento člověk, jenž neměl čeho očekávati od svého

soudruha, kromě dědictví jeho podílu, cítil tak hluboký zármutek, vida ho zabitého?

Na štěstí byl Dantes, jak jsme pravili, pouze raněn. Díky jistým bylinám, natrhaným v jistou dobu, které staré ženy sardinské prodávají podloudníkům, rána zahojila se velmi rychle. Tu chtěl Edmond zkoušeti Jacopa, nabídl mu za péči, již mu věnoval, svůj podíl na odměně, ale Jacopo rozhořčeně odmítl.

Následkem teto sympatické oddanosti, již Jacopo projevoval Edmondovi od prvního okamžiku, kdy ho spatřil, věnoval Edmond Jacopovi jistou dávku náklonnosti. Ale Jacopo více nežádal: instinktivně vycítil Edmondovu svrchovanou povýšenost nad jeho postavení, povýšenost, kterou podařilo se Edmondovi před ostatními ztajiti. A dobrý námořník byl spokojen tím málem, co mu Edmond uděloval.

A za dlouhých dnů na palubě, kdy loď, letíc bezpečně po azurném moři, potřebovala, díky příznivému větru, jenž dul jí do plachet, pouze přispění kormidelníkova, Edmond s námořnickou mapou v ruce stal se učitelem Jacopovým, jako ubohý abbé Faria stal se učitelem jeho. Ukazoval mu polohu pobřeží, vykládal mu úchylky busoly, učil ho číst v té veliké otevřené knize nad našimi hlavami, jež nazývá se oblohou a kde Bůh psal na azuru diamantovými písmeny.

A když Jacopo se ptával:

„K čemu má se učit ubohý námořník jako já všem těm věcem?“

Edmond odpovídal:

„Kdož ví? Staneš se snad jednou kapitánem lodi: tvůj krajan Bonaparte stal se císařem!“

Zapomněli jsme říci, že Jacopo byl Korsičan.

Již půl třetího měsíce uplynulo ve stálých těch projížďkách. Edmond stal se právě tak obratným plavcem pobřežním, jako byl druhdy smělým námořníkem, navázal známost se všemi podloudníky z celého pobřeží, naučil se všem zednářským znamením, pomocí kterých se tito poloviční piráti mezi sebou poznávají.

Plul asi dvacetkrát různým směrem mimo svůj ostrov Monte-Cristo a za celou tu dobu nenašel ani jednou příležitosti, aby tam mohl přistát.

Pojal tedy jisté rozhodnutí:

Jakmile totiž jeho smlouva s kapitánem Mladé Amalie vyprší, najmout si malou bárku na vlastní účet (Dantes to mohl, neboť za různých těch cest ušetřil si asi sto piastrů) a odebrati se za jakoukoli záminkou na ostrov Monte-Cristo.

Tam mohl by zcela volně podniknout svá pátrání.

Ne zcela volně, neboť by byl beze vší pochyby špehován svými průvodci.

Ale na tomto světě je nutno odvážiti se něčeho.

Vězení učinilo Edmonda opatrným a byl by se raději ničeho neodvažoval.

Ale ať hledal jak chtěl ve své tak plodné obraznosti, nenacházel jiného prostředku, jak dostati se na toužený ostrov, než dát se tam dovézt.

Dantes kolísal v této nerozhodnosti, když tu kapitán, který pojal k němu velikou důvěru a který měl velikou

chuť podržeti ho ve svých službách, vzal ho jednoho večera pod paží a dovedl ho do krčmy ve via del Oglio, v níž obyčejně se scházela livornská vybraná společnost podloudníků.

Tam byly obyčejně projednávány pobřežní záležitosti. Dantes přišel již dvakrát nebo třikrát do té námořnické bursy a vida ty odvážné piráty, které zplodilo pobřeží, měřící v obvodu asi dva tisíce mil, tázal se sama sebe, jakou mocí by asi vládl muž, který byl by s to, pohybovat dle své vůle všemi těmi spojenými a rozbíhajícími se nitmi.

Tentokráte šlo o velikou záležitost: jednalo se o loď, vezoucí náklad tureckých koberců, východních látek a kašmíru, bylo nutno vyhledati neutrální území, kde by se mohla stát výměna a pak se pokusit o vylodění těch věcí na francouzskou půdu.

V případě zdaru byla by odměna ohromná, mělo připadnout padesát až šedesát piastrů na muže.

Kapitán Mladé Amalie navrhl za místo k vylodění ostrov Monte-Cristo, jenž, jsa úplně pustý a nemaje ani vojska ani celníků, zdál se být umístěn do středu, moře za dob pohanského Olympu Merkurem, bohem obchodníků a zlodějů, kteréžto dvě třídy my oddělujeme, ne-li rozlišujeme, a které starý věk, jak se zdá, kladl do jedné a téže kategorie.

Při slově Monte-Cristo zachvěl se Dantes radostí. Vstal, aby zakryl své pohnutí a obešel zakouřenou krčmu, v níž řeči celého známého světa smísily se v jazyk francký.

Když přistoupil opět k oběma společníkům, bylo rozhodnuto, že se přistane u Monte-Crista a že se vyjede na tu výpravu hned následující noci.

Edmond, přibrán na radu, byl mínění, že ostrov skýtá všecky možné záruky bezpečí a že velké podniky musí být provedeny rychle, mají-li se zdařiti.

Na sestaveném plánu se tedy nezměnilo ničeho. Bylo ujednáno, že příštího večera vytáhnou kotvy a že budou hledět, aby pozítří večer – neboť moře bylo krásné a vítr příznivý – ocitli se ve vodách neutrálního ostrova.

II.
OSTROV MONTE-CRISTO

Konečně měl Dantes nečekaným štěstím, jaké potkává někdy ty, jichž nepříznivý osud unavil se dlouhým trváním, dojíti svého cíle prostředkem prostým a přirozeným, a stanouti na ostrově, aniž vzbudil čísi podezření.

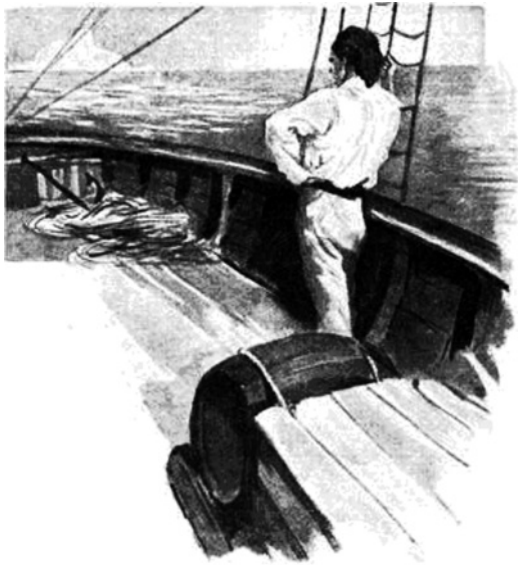

Jediná pouze noc dělila jej od tak očekávaného odjezdu.

Tato noc byla z nejhorečnějších, které Dantes prožil. Během té noci objevily se všecky dobré i špatné vyhlídky jeho duševnímu zraku, zavřel-li oči, viděl dopis kardinála Spady napsaný planoucími literami na zdi, zdříml-li na okamžik, nejnesmyslnější sny začaly vířit v jeho mozku. Sestupoval do jeskyní, dlážděných smaragdy, vykládaných rubíny a opatřených diamantovými krápníky. Perly padaly zvolna po sobě, jako když podzemní voda prosakuje.

Edmond okouzlen, užaslý, naplnil si kapsy drahými kameny, pak vystoupil na denní světlo a drahokamy proměnily se v pouhé oblázky. Tu pokoušel se vrátiti do zázračných jeskyní, ale cesta vinula se v nekonečných spirálách: vchod stal se neviditelným. Marně hledal v unavené své paměti tajemné kouzelné slovo, otvírající arabskému rybáři nádherné jeskyně Ali–Babovy. Vše bylo marno, zmizelý poklad stal se opět majetkem podzemních duchů, kterým na okamžik doufal jej odníti.

Nastal den téměř právě tak horečný, jako byla noc. Přivedl však logiku obrazotvornosti na pomoc a Dantes byl s to, sestaviti plán, až do té doby tanoucí mu nejasně na mysli.

Nadešel večer a s večerem přípravy k odjezdu. Tyto přípravy pomáhaly Dantesovi ztajiti jeho rozčilení. Ponenáhlu získal si takové autority u svých soudruhů, že poroučel, jako by byl pánem lodi, ježto pak jeho rozka-

zy byly vždycky jasny, přesny a snadno splnitelny, poslouchali ho jeho soudruzi nejen čile, ale i rádi.

Starý námořník mu v tom nebránil: i on uznal Dantesovu převahu nad ostatními námořníky i nad ním samým. Viděl v mladém muži svého přirozeného nástupce a litoval, že nemá dcery, aby Edmonda připoutal tímto těsným svazkem.

V sedm hodin večer bylo vše připraveno, v sedm hodin a deset minut objížděli maják právě ve chvíli, kdy se maják rozsvítil.

Moře bylo klidné se svěžím jihovýchodním větrem, pluli pod blankytnou oblohou, kde nyní i Bůh rozsvěcel své majáky, z nichž každý je světem. Dantes prohlásil, že všichni mohou si jít lehnout a že on vezme si kormidlo na starost.

Když Maltánec (tak říkali Dantesovi) učinil podobné prohlášení, stačilo to, aby každý šel klidně spát.

Stávalo se to někdy: Dantes, uvržen ze samoty do světa, cítil někdy svrchovanou potřebu samoty. Nuže, a jaká samota je ohromnější a zároveň poetičtější té, v níž osamělá loď pluje po moři v temnotě noci, v tichu nekonečna a před zrakem Páně?

Tentokráte byla samota vyplněna jeho myšlenkami, noc prozářena illusemi, ticho oživeno sliby.

Když se kapitán probudil, loď plula plnými plachtami: nebylo ani kousku plátna, jež nebylo by vzedmuto větrem. Ujížděli rychlostí půl třetí míle za hodinu.

Ostrov Monte-Cristo vyrůstal na obzoru.

Edmond odevzdal loď jejímu pánu a šel se sám natáhnout na své visuté lože. Ale přes bezesnou noc nemohl oka zamhouřit ani na okamžik.

Dvě hodiny nato vystoupil opět na palubu, loď právě objížděla ostrov Elbu. Byli ve výšce Mareciany, nad plochým, zeleným ostrovem Pianosou. Viděli tyčit se k nebesům zářivý vrcholek Monte-Crista.

Dantes nařídil podkormidelníkovi, aby otočil rumpál vlevo, aby Pianosa zůstala vpravo, vypočítal, že tento obrat zkrátí cestu asi o dva či tři uzle.

K páté hodině odpolední uzřeli celý ostrov. Viděli jeho nejmenší paprsky, díky průzračnosti atmosféry, jež je vlastní světlu paprsků, vysílaných k západu se naklánějícím sluncem.

Edmond hltal očima tu směs skalisek, procházejících všemi barvami soumraku od jasně růžové do tmavě modré, občas vstoupila mu do tváře ohnivá vlna, čelo zbarvilo se mu do purpurova a purpurová mlha vznášela se mu před očima.

Nikdy nepoznal hráč, jehož celé jmění je vsazeno na jediný vrh kostek, těch úzkostí, které prožíval Edmond ve svých záchvatech naděje.

Nadešla noc: v deset hodin přistáli, Mladá Amalie byla první na místě schůzky.

Dantes přes obvyklé sebeovládání nebyl s to se zdržet: vyskočil první na břeh, kdyby se byl odvážil, byl by jako Brutus políbil zemi.

Byla čirá tma. V jedenáct však hodin vyšel měsíc zprostřed moře, jehož každý záchvěv zalil stříbrným

světlem. Ponenáhlu pak, jak vystupoval, začaly jeho paprsky hráti v bílých světelných kaskádách po nakupených skaliskách tohoto nového Pelionu.

Ostrov byl dobře znám mužstvu Mladé Amalie : byla to jedna z jejich obvyklých zastávek. Co se týká Dantese, prohlížel si jej na každé své cestě na Východ, ale nikdy na něm nebyl.

Vyptával se Jacopa.

„Kde ztrávíme noc?“ tázal se.

„Na tartaně,“ odvětil námořník.

„Nebylo by nám líp v jeskyních?“

„V jakých jeskyních?“

„Nu, v jeskyních ostrova.“

„Nevím tam o žádných jeskyních,“ odvětil Jacopo.

Studený pot vyvstal na Dantesově čele.

„Není jeskyní na Monte-Cristu?“ tázal se.

„Ne.“

Dantes zůstal na okamžik jako omráčen. Pak uvážil, že ty jeskyně mohly být za tu dobu nějakým převratem zataraseny, nebo z opatrnosti uzavřeny kardinálem Spadou.

V tom případě záleželo všecko na nalezení ztraceného toho otvoru. Bylo marno hledat jej v noci. Dantes odložil tedy pátrání na druhý den. Ostatně signál, objevivší se na půl míle v moři, a na nějž Mladá Amalie ihned odpověděla podobným signálem, byl znamením, že nastal čas dát se do práce.

Opozdivší se loď, ubezpečená signálem, který měl později příchozímu naznačit, že může se klidně při-

blížit, zjevila se brzy, tichá a mlčenlivá jako zjevení, a spustila kotvu asi na délku lana od břehu.

Transport ihned započal.

Dantes, pracuje, pomyslil na radostné hurá, jež mohl by jediným slovem vyvolat u všech těch mužů, kdyby vyslovil hlasitě myšlenku, která bez ustání bzučela mu v uších i srdci. On však naopak, místo aby prozradil velkolepé tajemství, bál se, že již příliš mnoho řekl a že již vzbudil podezření svým stálým přecházením, svými opětovanými otázkami, příliš podrobným zkoumáním a nepřetržitým zamyšlením. Na štěstí – aspoň pro tuto okolnost – bolestná minulost vtiskla v jeho tvář nesmazatelný smutek, takže svit veselí, proniknuvší tímto mrakem, byl ve skutečnosti pouhým zábleskem.

Nikdo tedy ničeho netušil a když Dantes druhého dne, vzav pušku, broky a prach, projevil přání jít zastřelit některou z četných divokých koz, jež bylo vidět skákat se skaliska na skalisko, byla tato Dantesova vycházka přičítána jen honební vášni nebo touze po samotě. Jedině Jacopo trval na tom, jít tam s ním. Dantes nechtěl se tomu stavět na odpor, boje se, aby touto nechutí k doprovodu nevzbudil nějaké podezření. Sotva však ušel čtvrt míle a našel příležitost střelit po kůzleti a zastřelit je, poslal s ním Jacopa k soudruhům, vyzývaje je, aby je upekli a až bude upečeno, vystřelili z ručnice na znamení, že má přijít sníst svůj díl, něco suchého ovoce a fiasco vína z Monte-Pulciano mělo doplnit počet chodů.

Dantes šel dále, ohlížeje se občas. Vystoupiv na vrchol skály, viděl tisíc stop pod sebou své soudruhy, k nimž Jacopo právě došel a kteří zaměstnávali se již čile přípravami k snídani, obohacenému, díky Edmondově obratnosti, o největší kus.

Edmond pohlížel na ně chvíli s mírným smutným úsměvem vyššího člověka.

„Za dvě hodiny," mluvil k sobě, „tito lidé odplují, bohatí padesáti piastry, aby se pokusili vydělat s nasazením života jiných padesát, pak vrátí se se jměním šesti set liber, aby ten poklad promarnili v kterémkoli městě s hrdostí sultánů a domýšlivostí nabobů. Dnes naděje činí, že pohrdám jejich bohatstvím, jež zdá se mi největší bídou, zítra snad zklamání způsobí, že budu nucen pohlížet na tu svrchovanou bídu jako na nejvyšší štěstí… Oh ne!" zvolal Edmond. „To se nestane! Učený, neomylný Faria jistě se nezmýlil v této jediné věci.

Ostatně, vésti dále tento bídný, nízký život znamenalo by tolik, jako zemřít."

Tak Dantes, který před třemi měsíci toužil jen po svobodě, neměl již na svobodě dosti a toužil po bohatství, vina toho nepadala na Dantese, ale na Boha, jenž, omeziv člověkovu moc, dal mu nekonečnou touhu. Zatím Dantes, ubíraje se po cestě, ztracené mezi dvěma skalními stěnami, a stezkou, vymletou horským potokem, kudy podle vší pravděpodobnosti lidská noha ještě nikdy nekráčela, přiblížil se k místu, kde domníval se, že asi jeskyně jsou. Sleduje stále mořský břeh a zkoumaje nejmenší předměty s vážnou pozorností,

domníval se odkrývati na jistých skaliskách záseky, vydlabané lidskou rukou.

Čas, jenž pokrývá všecko fysické svým pláštěm mechovým, jako všecko morální svým pláštěm zapomenutí, zdál se respektovati tato znamení, vytesaná s jistou pravidelností a nepochybně za účelem označení směru, občas však přece mizela tato znamení pod houštím myrt, rozvíjejících se ve veliké kytice, obtížené květy, nebo pod cizopasnými lišejníky. Tu musil Edmond rozhrnovat větvoví nebo pozdvihnouti mech, aby našel ukazovací znaménka, jež vedla ho do tohoto nového labyrintu. Tato znamení posílila ostatně Edmondovu naději. Proč by to nemohl být kardinál, jenž je sem vytesal, aby v případě katastrofy, kterou nemohl předvídat v celém jejím dosahu, sloužily jeho synovci za vodítko? Toto osamělé místo zajisté hodilo se muži, jenž chtěl by zakopat poklad. Leč neupoutala tato nespolehlivá znaménka jiných očí místo těch, pro něž byla určena, a střežil ostrov chmurných zázraků věrně své velikolepé tajemství?

Když však byl Edmond asi šedesát kroků vzdálen od přístavu, zdálo se mu, stále skrytému před soudruhy nerovností půdy, že zářezy se zastavují, ale necílily k žádné jeskyni. Veliký okrouhlý balvan, spočívající na pevné základně, byl jediným cílem, ku kterému zdály se vésti. Edmondovi napadlo, že snad, místo aby přišel na konec, ocitl se právě naopak u začátku, změnil tedy směr a vrátil se, kudy přišel.

Zatím soudruzi připravovali snídaní, šli pro vodu k prameni, přenesli chléb a ovoce na břeh a pekli kůzle. Právě v okamžiku, kdy sjímali je s improvisovaného rožně, spatřili Edmonda, jenž lehký a smělý jako kamzík, skákal se skaliska na skalisko: vystřelili z pušky, aby

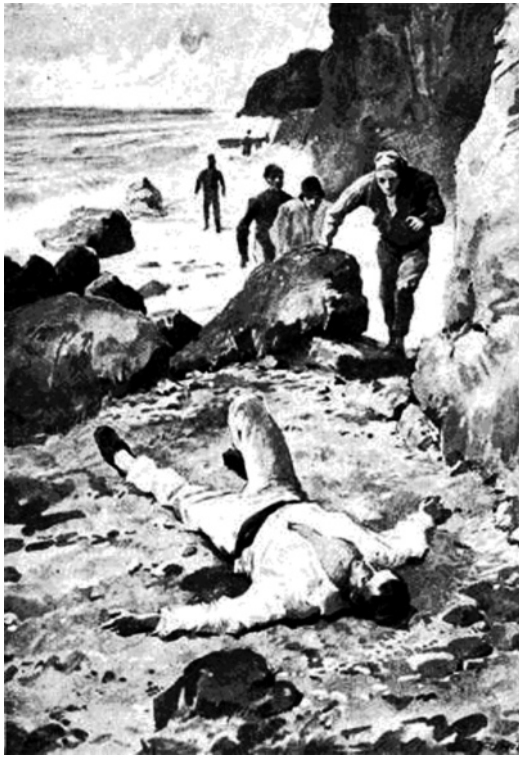

mu dali znamení. Lovec ihned změnil směr a vracel se, běže k nim. Avšak v okamžiku, kdy všichni sledovali ho očima v tom letu, jejž prováděl, pokládajíce jeho obratnost za odvážlivost, sklouzla Edmondovi noha, jakoby k oprávnění jejich obav, viděli, jak zakolísal se na vrcholku skály, vykřikl a zmizel.

Všichni rázem vyskočili, neboť všichni měli Edmonda rádi přes jeho převahu. Byl to však Jacopo, jenž dorazil první na místo.

Našel Edmonda ležícího v krvi a téměř bez vědomí, spadl nepochybně s výšky asi desíti nebo dvanácti stop. Vpravili mu do úst několik kapek rumu a tento lék, jenž měl na něho již takovou působivou moc, vyvolal týž účinek jako po prvé.

Edmond otevřel oči a naříkal si, že trpí prudkou bolest v koleně, velikou tíží v hlavě a nesnesitelné píchání v kříži. Chtěli ho přenésti ku břehu. Ale ačkoli byl to Jacopo, jenž řídil tu operaci, prohlásil Edmond sténaje, jakmile se ho dotkli, že necítí dosti síly k snesení té dopravy.

Rozumí se, že Dantes neměl ani pomyšlení na snídani. Žádal však naléhavě, aby jeho soudruzi, kteří neměli důvodů k dietě, jako on, vrátili se na své místo. Co se jeho týká, tvrdil, že potřebuje jen trochu odpočinku a že, až se vrátí, bude mu lépe.

Námořníci nedali se příliš prosit: měli hlad, vůně kůzlete nesla se až k nim a mořští vlci nedělají mezi sebou ceremonií.

Za hodinu se vrátili. Vše, co Edmond mohl učinit, bylo, že se dovlékl asi dvanáct kroků daleko a opřel se tam o omšelou skálu.

Ale Dantesovy bolestí, místo aby se tišily, zdály se vzrůstat. Starý kapitán, který byl nucen během rána odplouti a složiti svůj náklad na hranice Piemontska a Francie mezi Nizzu a Frejus, naléhal na Dantese, aby se pokusil vstát. Dantes namáhal se nadlidsky, aby vyhověl tomu vyzvání, avšak při každém napětí sil klesl zpět, bledna a sténaje.

„Má přeražený kříž," pravil tiše kapitán. „Ale nevadí! Je to hodný hoch, nesmíme ho opustit, pokusme se přenést ho na tartanu."

Dantes však prohlásil, že raději zemře, kde je, než by snášel ukrutné bolesti, jež působí mu sebe menší pohyb.

„Nuže," pravil kapitán, „ať se stane, co chce, ale nikdo nesmí říci, že jsme nechali bez pomoci tak dobrého kamaráda, jako jste vy. Vyplujeme až večer."

Tento návrh velice překvapil námořníky, ačkoli žádný proti němu ničeho nenamítal, naopak. Kapitán byl muž tak neúprosně přísný, že to bylo po prvé, co viděli ho upustit od podniku, ba i jen odložit jeho provedení.

Dantes také nechtěl připustit, aby se k vůli němu stalo tak vážné porušení kázeňského řádu, ustanoveného na lodi.

„Ne," pravil kapitánovi, „byl jsem neobratný a je správno, že trpím trest za svou neobratnost. Nechte mi tu malou zásobu sucharů, pušku, prach a kulky, abych

si mohl zastřelit kůzle, nebo se i bránit, a motyku, abych si zřídil, nepřijdete-li pro mne brzy, jakýsi domek."

„Vždyť zemřeš hladem," namítl kapitán.

„Je mi to milejší," odvětil Edmond, „než trpět neslýchané bolesti, které snáším při jediném pohybu."

Kapitán obrátil se k lodi, jež houpala se začínajíc se chystat k vyplutí, v malém přístavu, hotova spustit se na moře, jakmile její toiletta bude skončena.

„Co tedy máme dělat, Maltánče?" pravil. „Nemůžeme tě tak opustit a nemůžeme přece také zůstat?"

„Odjeďte, odjeďte!" zvolal Dantes.

„Budeme nejméně týden pryč," pravil kapitán, „a ještě se budeme musit uchýlit od své cesty, abychom pro tebe zajeli."

„Poslyšte," navrhoval Dantes, „potkáte-li během dvou nebo tří dnů nějakou rybářskou nebo jinou lodici, plující do těchto končin, přimluvte se za mne u ní, dám dvacet pět piastrů za dovezení do Livorna. Neuvidíte-li žádné, vraťte se."

Kapitán potřásl hlavou.

„Poslyšte, kapitáne Baldi, je způsob, kterým se dá všecko upravit," pravil Jacopo, „vy odjeďte a já zůstanu s raněným a budu ho ošetřovat."

„A ty bys se zřekl svého podílu na odměně a zůstal se mnou?" tázal se Edmond.

„Ano," odvětil Jacopo, „a bez lítosti."

„Jsi hodný hoch, Jacopo," pravil Edmond, „a Bůh tě odmění za tvou dobrou vůli. Já však nepotřebuji nikoho, díky, den nebo dva odpočinku mne zotaví

a doufám, že ve skalách najdu jisté byliny, výtečné proti potlučení."

A podivný úsměv přelétl Dantesovými rty. Stiskl vřele Jacopovu ruku, ale setrval neochvějně na svém rozhodnutí zůstat – a zůstat sám.

Podloudníci nechali Edmondovi, oč žádal, a vzdálili se, ne bez častého ohlížení, kynouce mu všichni při každém ohlédnutí srdečně na rozloučenou, načež jim Edmond odpovídal pouze rukou, jako by nemohl pohnouti ostatním tělem.

Když pak zmizeli, šeptal si Dantes s úsměvem:

„Je to zvláštní, že je to mezi takovýmito lidmi, kde člověk najde důkazy přátelství a skutky oddanosti."

Pak dovlékl se opatrně až na vrchol skály, jež zakrývala mu výhled na moře, a viděl odtamtud tartanu dokončovat přípravy, vytáhnout kotvu, houpat se půvabně jako racek, chystající se k vzletu, a vyplout.

Za hodinu nato zmizela úplně: aspoň s místa, kde zůstal raněný, nebylo již možno jí spatřit.

Tu Dantes vyskočil svižněji a lehčeji, než kůzlata, poskakující mezi myrtami a lentyškem po divokých skalách, uchopil jednou rukou ručnici, druhou motyku a běžel k balvanu, u něhož končily záseky, které viděl na skalách.

„A nyní," zvolal, vzpomínaje si na příběh o arabském rybáři, jejž vyprávěl mu Faria, „nyní, Sézame, otevři se!"

III.
OSLNĚNÍ

Slunce dostoupilo asi třetiny své dráhy a jeho květnové paprsky, teplé a životodárné, opíraly se o skály, které rovněž nezdály se necitelnými k jeho teplu, tisíce cikád, skrytých ve vřesu, vydávalo jednotvárný, nepřetržitý bzukot, listí myrt a oliv se chvělo a šelestilo téměř kovovým zvukem, každý Dantesův krok po vyhřáté žule plašil ještěrky, podobné smaragdům, v dáli bylo vidět poskakovat po nakloněném svahu divoké kozy, které lákaly sem někdy lovce: slovem, ostrov byl obydlen, rušný, oživen, a přece cítil se tam Edmond sám v ruce boží.

Cítil nejasné pohnutí, ne nepodobné trošce bázně: byla to nedůvěra, vzbuzená jasným světlem, které i na poušti vnuká pocit, že pátravé oči jsou na nás upřeny.

Pocit ten byl tak silný, že ve chvíli, kdy se chtěl dát do práce, Edmond se zastavil, odložil motyku, vzal pušku, vystoupil naposled na nejvyšší bod ostrova a tam objal dalekosahajícím pohledem vše, co ho obklopovalo.

Ale, musíme to říci, jeho pozornost nepřivábila poetická Korsika, jejíž i domy mohl rozeznati, ani téměř neznámá Sardinie, jež tvoří její pokračování, ani Elba gigantických upomínek, ani konečně ona neznatelná linie, táhnoucí se na obzoru a odhalující vycvičenému oku námořníkovu nádherný Janov a obchodní Livor-

no, ne: byla to brigantina, vypluvší za úsvitu a tartana, jež právě odjela.

První se ztrácela v úžině Bonifacia, druhá, berouc se opačným směrem, plula podél Korsiky, kterou chystala se obeplouti.

Ten pohled Edmonda ubezpečil.

Obrátil tedy zrak na předměty, jež obklopovaly ho blíže, viděl se stát na nejvyšším, kuželovitém bodě ostrova, křehká socha tohoto obrovského piedestalu, pod ním ani člověka, vůkol něho ani bárky: nic, než azurové moře, které přicházelo bít do základny ostrova, již tento věčný náraz krášlil stříbrnou třásní.

Sestoupil tedy krokem rychlým, ale přes to plným opatrnosti: bál se v takovémto okamžiku velice nehody, již tak obratně a šťastně napodobil.

Dantes, jak jsme již pravili, šel po opačné stopě podle záseků, vydlabaných na skalách, a viděl, že tato stopa dovedla ho k zátoce, skryté jako lázeň antických nymf, tato zátoka byla dosti široká u svého začátku a dosti hluboká ve svém středu, takže malá lodice druhu speronar mohla tam vplouti a skrýt se tam. Pak, sleduje nit logických vývodů, nit, pomocí které Faria tak důmyslným způsobem vodíval ducha labyrintem dohadů, přišel k názoru, že kardinál Spada, v jehož zájmu bylo zůstat skrytu, přistál v této zátoce, ukryl v ní svou lodici, sledoval linii, udanou záseky, a na konci té linie zakopal svůj poklad.

Tento předpoklad dovedl Dantese zpět k okrouhlému balvanu.

Jedině toto znepokojovalo Edmonda a mátlo všecky jeho představy o silách – jak bylo možno bez použití značných sil vztyčit tento balvan, vážící snad padesát či šedesát centů na onen podstavec, na němž spočíval?

Náhle se Dantesovi rozbřesklo. Místo aby byl vztyčen, pravil si, byl možná spuštěn.

I vyskočil Edmond nad balvan, aby vyhledal prvotní jeho stanoviště. A skutečně viděl brzy, že byl způsoben lehký svah, balvan sjel po základně a stanul na svém nynějším místě, jiný balvan, velikosti obyčejného kamene, sloužil mu za brzdu. Kameny a oblázky byly pečlivě uspořádány, aby zakryly všecko porušení spojitosti, celé to zednické dílo pokryto bylo prstí, tráva se tam ujala, mech se tam rozprostřel, zachytilo se tam několik semínek myrty a lentyšku, a starý balvan zdál se být srostlý se zemí. Dantes opatrně pozvedl prsť a poznal, či domníval se poznati celý ten důmyslný uskok.

I jal se motykou útočiti na onu spojující stěnu, ztvrdlou účinkem času.

Po desítiminutové práci stěna povolila a utvořil se otvor, do něhož bylo možno vsunout paži.

Dantes uřízl olivu, nejsilnější, co mohl najít, zbavil ji větví, vpravil do díry a učinil z ní páku.

Skála byla však příliš těžká a při tom příliš pevně podepřena spodním balvanem, aby lidská síla, byť i síla Herkulova, mohla jí pohnouti.

Dantes tedy uvážil, že musí nejprve útočit na tuto podporu.

Ale jakým prostředkem?

Dantes rozhlédl se koldokola, jako činí lidé v nesnázích, a jeho pohled padl na mufloní roh, plný prachu, jejž nechal mu tam jeho přítel Jacopo.

Usmál se: pekelný vynález měl učinit své dílo.

Pomocí motyky vyhloubil Dantes mezi hořením balvanem a tím, na kterém spočíval, podkop, jaký obyčejně činívají zákopníci, chtějí-li ušetřit lidským pažím příliš velikou námahu, a pak naplnil jej prachem. Nato roztrhal kapesník a stočiv jej, utvořil z něho knot.

Zapáliv jej, Dantes se vzdálil.

Výbuch nedal na sebe dlouho čekati: hořejší balvan byl okamžitě pozvednut nevýslovnou silou, dolejší byl roztrhán na kusy. Malým otvorem, jejž Dantes s počátku způsobil, unikl celý dav hemžícího se hmyzu, a ohromná užovka, strážkyně této tajemné cesty, vinula se v modravých spirálách a zmizela.

Dantes se přiblížil: hořejší balvan, zbavený podpory, chýlil se nad propastí, neohrožený zkoumatel ho obešel, vybral si nejkratší místo, opřel páku o jednu z jeho hran a podoben Sisyfovi, vzepřel se celou silou proti balvanu.

Balvan, pohnutý již otřesem, se zakolísal, Dantes zdvojil úsilí: byl jako jeden z Titánů, vytrhávajících hory ve válce s bohy. Konečně skála povolila, překotila se, odskočila, zřítila se a zmizela, pohlcena mořem.

Odkryla okrouhlé místo a dala spatřiti železný kruh, zapuštěný doprostřed čtyřhranného kamene.

Dantes vyrazil výkřik radosti a údivu: nikdy nebyl první pokus korunován velkolepějším výsledkem.

Chtěl pokračovat, ale jeho nohy třásly se tak silně, jeho srdce bilo tak prudce, jeho oči byly zkaleny tak palčivou mlhou, že byl nucen se zastavit.

Tento okamžik váhání trval po dobu blesku. Edmond vsunul páku do kruhu, zvedl ji mocně a zvednutý kámen ustoupil odkrývaje srázný spád jakýchsi schodů, nořících se do tmy jeskyně, čím dále tím temnější.

Jiný byl by se vrhl vpřed s radostnými výkřiky. Dantes se zastavil, zbledl, zapochyboval.

„Nuže, hleďme," pravil sám k sobě, „buďme mužem! Zvyklý protivenství, nenechám se přece zdrtit zklamáním, jinak byl bych býval trpěl nadarmo! Srdce puká, když, byvši příliš rozpjato vlahým dechem naděje, sevřeno je náhle chladnou skutečností! Faria snil: kardinál Spada ničeho nezakopal do této jeskyně, snad sem ani nikdy nepřišel. Anebo, přišel-li, Cesar Borgia, neohrožený dobrodruh, neúnavný a temný lotr, přišel sem za ním, odkryl jeho stopu, sledoval táž znamení jako já, jako já pozvedl tento kámen a sestoupiv do jeskyně dříve než já, ničeho po sobě pro mne nezanechal."

Okamžik zůstal bez hnutí, zamyšlen, upíraje pevně oči na temný a prodloužený otvor.

„Nuže, nyní, kdy nespoléhám již na nic, nyní, kdy jsem si řekl, že by bylo bláhové, chovati ještě nějakou naději, je pro mne pokračování této příhody dílem zvědavosti, nic více."

A zůstal ještě chvíli nehnutě stát, uvažuje.

„Ano, ano, tato příhoda je na svém místě v životě toho královského bandity, smíšeném ze stínu a světla,

v tkanivu neobyčejných událostí, z nichž skládá se pásmo jeho existence, tato pohádková událost připíná se pevně k ostatním věcem, ano, Borgia přišel sem kterési noci, pochodeň v jedné ruce, meč ve druhé, a dvacet kroků od něho, snad na úpatí této skály, stáli hrozivě a chmurně dva sbirové, pátrajíce po zemi, moři i ve vzduchu, zatím co jejich pán vstupoval, jako já hodlám to učinit, plaše temnoty svým hrozným a planoucím ramenem.

Ano, ale co asi učinil Cesar se sbiry, jimž vydal takto své tajemství?“ tázal se Dantes sama sebe.

„Asi totéž,“ odpověděl si s úsměvem, „co bylo učiněno s Alarichovými pohřbívači, kteří pochováni byli zároveň s pohřbeným.“

„Leč přišel-li sem,“ pokračoval Dantes v myšlenkách, „zajisté poklad našel a vzal jej, Borgia, muž, jenž přirovnával Itálii k artičoku a jenž pojídal ji list po listu, Borgia znal příliš dobře cenu času, aby jej byl ztrácel opětným umísťováním balvanu na základnu. Sestupme.“

A sestoupil s úsměvem pochyby na rtech a šeptaje poslední slovo lidské moudrosti: Snad!…

Avšak místo tmy, kterou očekával, místo neprůhledné, zkažené atmosféry spatřil Dantes mírný svit, rozložený na modravé světlo. Vzduch a světlo proudily sem nejen právě utvořeným otvorem, ale i trhlinami ve skalách, z vnějšku neviditelnými, jimiž bylo vidět blankyt oblohy, od kterého odrážely se zachvívající se větve zelených dubů a pichlavé, plazivé pruty ostružin.

Po několikavteřinovém pobytu v této jeskyni, jejíž atmosféra, spíše vlahá než vlhká, spíše vonná než mdlá, lišila se od teploty ostrova, jako se lišilo modré světlo od slunce, Dantesův zrak, zvyklý, jak jsme pravili, temnotě, mohl vniknouti i do nejvzdálenějších úhlů dutiny: byla ze žuly, jejíž slídovité hrany jiskřily se jako démanty.

„Ach," pravil si Edmond s úsměvem, „to je nepochybně všechen poklad, jejž kardinál zanechal, a dobrý abbé, vida ve snu tyto zářící stěny, posílil se asi ve svých pyšných nadějích."

Ale Dantes připomenul si slova závěti, kterou uměl nazpaměť: „V nejvzdálenějším úhlu druhé jeskyně," pravil testament.

Dantes vnikl teprve do první, nyní musil hledati vchod do druhé.

Dantes se rozhlédl, tato druhá jeskyně musila samozřejmě vbíhat do vnitra ostrova, prohlédl okraje kamenů a šel zaklepat na stěnu, v níž, jak se mu zdálo, měl býti otvor, skrytý nepochybně pro větší jistotu.

Motyka na okamžik zazvučela, vyloudivši z balvanu mdlý zvuk, jehož hutnost vyvolala pot na Dantesově čele, konečně zdálo se vytrvalému horníku, že jistá část žulové stěny odpovídá temnějším a hlubším ohlasem na jeho výzvu, upřel planoucí zrak na stěnu a poznal citem vězně, co nikdo jiný by snad nebyl poznal: že totiž je tam asi nějaký otvor.

Přece však, aby nekonal zbytečné práce, proklepal Dantes, jenž, jako Cesar Borgia, seznal cenu času, ostatní stěny motykou, prozkoumal půdu kolbou puš-

ky, odhrabal písek na podezřelých místech, a ničeho nenašed, ničeho nepoznav, vrátil se k části stěny, která vydávala onen útěšný zvuk.

Zaklepal znovu s větší silou.

Tu spatřil podivnou věc, pod údery nástroje odskakovala totiž jakási omítka, podobná té, kterou nahazují se stěny, upravované k malbě fresek, a padala v úlomcích, odkrývajíc bělavý, měkký kámen, podobný našim kamenům obyčejné velikosti. Otvor ve skále uzavřen byl kameny jiného druhu, pak byly kameny omítnuty tímto náhozem a na náhozu byla pak napodobena barva a sklovina žulová.

Dantes udeřil tedy ostrým koncem motyky, jenž vnikl na palec do zděných dveří.

Zde tedy musil kopati.

Čím více měly hromadící se důkazy, že Faria se nemýlil, ubezpečiti Dantese, tím více jeho slábnoucí srdce podléhalo podivnou záhadou lidského ústrojí pochybám, ba téměř malomyslnosti: toto nové poznání, jež mělo mu dodati nových sil, zbavilo ho síly, jež mu zbývala, motyka sklesla, vypadnuvši mu téměř z rukou. Položil ji na zemi, osušil si čelo a vystoupil na denní světlo, udávaje sám sobě za záminku, že se musí podívat, nestopuje-li ho někdo, vpravdě však proto, že měl potřebí vzduchu, cítě se blízkým mdlobě.

Ostrov byl pustý a slunce v zenitu zdálo se pokrývati jej svým plamenným okem. V dálce malé rybářské bárky rozpínaly křídla na safírově modrém moři.

Dantes ještě ničeho nepožil, ale jíst v takovém okamžiku bylo by příliš dlouho trvalo, pozřel doušek rumu a vrátil se zpět do jeskyně s posílenou myslí.

Motyka, jež zdála se mu tak těžkou, stala se opět lehkou, pozvedl ji jako pero a dal se znovu statně do práce.

Po několika ranách zpozoroval, že balvany nejsou již spojeny, nýbrž jen na sebe položeny a pokryty omítkou, o níž jsme mluvili. Vpravil do jedné skuliny špičku motyky, opřel se o topůrko a s radostí viděl, jak kámen svalil se mu k nohoum.

Nyní Dantes potřeboval již jen přitáhnouti každý kámen železným zubem motyky k sobě a každý kámen padl vedle prvního.

Dantes mohl vstoupit, jakmile způsoben byl první otvor. Ale zdržuje se o několik okamžiků, odkládal jistotu, křečovitě se přidržuje naděje.

Konečně po novém chvilkovém váhání vstoupil Dantes z této první jeskyně do druhé.

Tato druhá jeskyně byla nižší, temnější a hrozivějšího vzhledu než první. Vzduch, jenž vnikal tam pouze otvorem, před okamžikem způsobeným, měl onen nezdravý pach, kterého Dantes nenašel k svému údivu v první dutině.

Dantes vyčkal, až vnější vzduch oživí mrtvou atmosféru, a pak vešel.

Vlevo od otvoru byl hluboký a tmavý kout.

Jak jsme pravili, pro Dantesovo oko temnot nebylo.

Vnořil pohled do druhé jeskyně: byla prázdna jako první.

Poklad, byl-li, byl zakopán v onom tmavém koutě.

Nadešla chvíle úzkosti, vyhrabat hlínu na dvě stopy, to bylo vše, co zbývalo Dantesovi mezi svrchovanou radostí a svrchovaným zoufalstvím.

Přistoupil k úhlu a jako by se ho zmocnila náhlá rozhodnost, udeřil směle na půdu.

Při pátém či šestém úderu zazvučela železná motyka o železo.

Nikdy pohřební hrana, nikdy chvějící se umíráček nepůsobily takovým dojmem na toho, kdo je slyšel. Kdyby Dantes nebyl na nic přišel, jistě by nebyl více zbledl.

Kopal vedle místa, které byl již vyšetřil, a setkal se se stejnou překážkou, ne však se stejným zvukem.

„Je to dřevěná bedna, pobitá železem," řekl si.

V tom okamžiku mihl se rychlý stín, zaclonivší světlo.

Dantes pustil motyku, chopil se pušky, protáhl se otvorem a vyběhl ven.

Divoká koza přeskočila první vchod do jeskyně a pásla se na několik kroků dále.

Byla to krásná příležitost k zabezpečení oběda, ale Dantes se bál, aby výstřel někoho nepřivábil.

Okamžik se rozmýšlel, uřízl smolnatý strom, šel jej zapálit o ještě doutnající oheň, na kterém podloudníci pekli si snídaní, a vrátil se i se smolnicí.

Nechtěl ztratiti žádné podrobnosti z toho, co se naskytne jeho zrakům.

Přiblížil smolnici k neupravené a nedokončené jámě a poznal, že se nemýlil: jeho rány narážely střídavě na železo a na dřevo.

Zabodl smolnici do země a dal se znovu do práce.

V okamžiku vyklizen byl prostor asi tří stop zdélí a dvou stop zšíří a Dantes mohl spatřiti dubovou bednu, pobitou ciselovaným železem. Uprostřed víka skvěl se na stříbrné desce, již hlína nebyla s to zkaliti, erb rodu Spadů, to jest, meč, dělící po délce oválný znak – jakými jsou všecky italské erbové znaky – a nad znakem kardinálský klobouk.

Dantes poznal jej snadno: abbé Faria mu jej tolikrát nakreslil!

Od té chvíle nebylo již pochyby, poklad tu skutečně byl, uložit na to místo prázdnou bednu nebylo by vyžadovalo tolik obezřetnosti.

V okamžiku byla bedna kol dokola odhrabána a Dantes viděl, jak objevil se střední zámek, umístěný mezi dvěma visacími zámky, a po něm postupně kruhovitá ucha na pobočních stranách. Vše bylo ciselováno, jak se ciselovalo v té době, kdy umění činilo cenným i nejprostší kovy.

Dantes uchopil bednu za kruhy a snažil se ji pozvednouti: bylo to nemožné.

Dantes pokusil se ji otevříti: střední zámek i visací byly zavřeny, zdálo se, že věrní strážci nechtějí vydati svého pokladu.

Dantes vsunul ostrou hranu motyky mezi víko a bednu, opřel se o topůrko a víko zaskřípavši, puklo. Široký otvor v prknech učinil kování zbytečným, padlo rovněž, svírajíc ještě ve svých tvrdošíjných nehtech prkna, které jeho pád nalomil, a bedna byla odkryta.

Závratná horečka zmocnila se Dantese, chopil se pušky, nabil ji a postavil vedle sebe. Nejdříve zamhouřil oči, jako činí děti, aby uzřely v jiskřivé noci své obraznosti více hvězd, než mohou jich napočítat na obloze ještě ozářené, pak je otevřel a byl oslněn.

Bedna byla rozdělena na tři oddělení.

V prvním leskly se žluté dukáty plavými odlesky.

V druhém byly dobře srovnány špatně vyleštěné pruty, které měly pouze váhu a cenu zlata.

V třetím konečně, do polovice plném, přesýpal Edmond plnými hrstmi démanty, perle, rubíny, které, dopadajíce na sebe v jiskřivé kaskádě, vydávaly zvuk, podobný nárazu krup na okenní tabulky.

Když se byl dotkl toho pokladu a ohmatal jej, když vnořil chvějící se ruce do toho zlata a drahokamů, Edmond vstal a proběhl jeskyněmi v nejvyšším vytržení člověka, blízkého šílenství. Vyskočil na skálu, odkud mohl pohledem obsáhnouti moře, a nespatřil ničeho. Byl sám, zcela sám se svým nespočetným, neslýchaným báječným bohatstvím, jež mu náleželo, leč snil, nebo bděl? Byl obětí prchavého snu, či svíral skutečnost rukama?

Cítil potřebu spatřiti znovu své zlato a přece věděl, že neměl by v tom okamžiku dosti síly snésti ten pohled. Na chvíli přitiskl si obě ruce na temeno hlavy, jako by chtěl zabránit, aby mu rozum neprchl. Pak vrhl se napříč ostrovem, aniž sledoval ne cestu, těch na ostrově Monte-Cristo nebylo, ale naznačený směr, zaháněje na útěk divoké kozy a děse svým křikem a gestikulací

mořské ptáky. Vrátil se pak oklikou, pochybuje ještě, vrhl se z první jeskyně do druhé a ocitl se znovu před oním dolem zlata a démantů.

Tentokráte padl na kolena, tiskna křečovitě oběma rukama bušící srdce a šeptaje modlitbu, jedině Bohu srozumitelnou.

Brzy cítil se klidnějším, přes to však šťastnějším, neboť teprve od té chvíle začínal věřit své blaženosti.

Tu jal se počítati své jmění, bylo tam tisíc prutů zlata, vážících po dvou až třech librách, pak narovnal do sloupků dvacet pět tisíc dukátů, z nichž každý mohl mít cenu dvaceti čtyř franků běžné měny, všecky s hlavou papeže Alexandra VI. a jeho předchůdců, a viděl, že oddělení je tím teprve do poloviny vyprázdněno, konečně naměřil oběma rukama tři plné hrsti perel, drahokamů a démantů, z nichž mnohé, zasazeny nejlepšími zlatníky své doby, honosily se i značnou cenou provedení vedle své skutečné hodnoty.

Dantes viděl, že den se nachyluje a ponenáhlu zhasíná. Bál se, aby nebyl překvapen, kdyby zůstal v jeskyni, i vyšel s puškou v ruce. Kousek sucharu a několik douškú vína byly jeho večeří. Pak přivalil opět kámen na staré místo, ulehl naň a usnul sotva na několik hodin, kryje svým tělem vchod do jeskyně.

Tato noc byla jednou z čarovných a hrozných nocí, jaké tento muž ohromných duševních pohnutí prožil již asi dvě nebo tři.

IV.
NEZNÁMO

Nastal den. Dantes očekával jej již dlouho s otevřenýma očima. Při prvních jeho paprscích vstal a vystoupil jako předešlého dne na nejvyšší skálu ostrova, aby obhlédl okolí, jako předešlého dne vše bylo pusto.

Edmond sestoupil, zvedl kámen, naplnil si kapsy drahokamy, položil co nejlépe prkna a kování bedny na staré místo, pokryl ji hlínou, hlínu udupal a posypal pískem, aby čerstvě rozkopané místo podobalo se ostatní půdě, pak vyšel z jeskyně, umístil opět kamennou desku a nakladl na ni kameny různé velikosti, mezery mezi nimi vyplnil prstí a nasázel do nich myrty a vřes, zalil tyto nové rostliny, aby byly podobny starým, zahladil stopy svých kroků kolem toho místa a očekával netrpělivě návrat svých soudruhů. Skutečně, nyní již nešlo o to, trávit čas hleděním na zlato a démanty a zůstat na Monte-Cristu jako drak, hlídající neužitečné poklady. Teď bylo nutno vrátit se do života, mezi lidi a zaujmout ve společnosti místo, vliv a moc, které skytá na tomto světě bohatství, první a největší síla, jakou může lidská bytost vládnouti. Podloudníci vrátili se šestého dne. Dantes poznal z dálky zjev a chod Mladé Amalie , dovlekl se k přístavu jako raněný Filoktetes a když soudruzi přistáli, oznámil jim, naříkaje si ještě stále, značné zlepšení, pak sám vyslechl

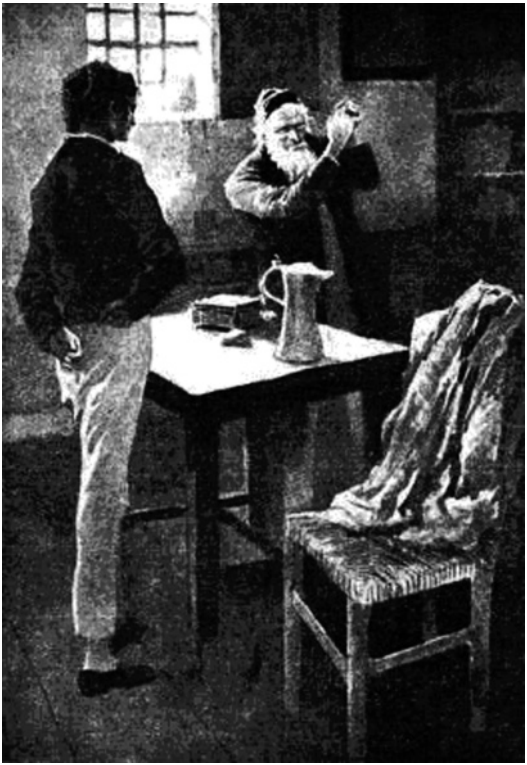

líčení příhod. Dařilo se jim sice dobře, ale sotvaže byl náklad složen, dostali zprávu, že dozorčí dvoustěžník z Toulonu vyplul z přístavu a míří k nim. Prchli tedy střelhbitě, litujíce, že Dantes, který uměl dáti lodi ta-

kovou rychlost, není tam, aby ji řídil. A vskutku, brzy spatřili stíhající loď, ale pomocí noci a tím, že obepluli Korsický mys, unikli.

Nebyla to celkem špatná cesta. Všichni a zvláště Jacopo litovali, že Dantes při ní nebyl a neobdržel díl odměny, již vynesla díl, obsahující padesát piastrů.

Edmond zůstal neproniknutelným, ani se neusmál při vypočítávání výhod, které by byl sdílel, kdyby byl mohl opustiti ostrov. A ježto Mladá Amalie připlula k Monte-Cristu jedině k vůli němu, vystoupil na ni ještě téhož večera a plul za kapitánem do Livorna.

V Livornu odebral se k jistému židovi a prodal čtyři ze svých nejmenších démantů, každý po pěti tisících franků. Žid byl by býval mohl pátrati, jak stal se námořník majitelem takových předmětů. Ale chránil se toho, neboť vydělal na každém tisíc franků.

Druhého dne koupil zcela novou bárku, kterou dal Jacopovi, připojiv k tomu daru sto piastrů, aby si mohl najmouti mužstvo, a to pod podmínkou, že Jacopo vydá se do Marseille vyptat se na starce jménem Ludvík Dantes, který bydlíval na Meilhanské Silnici, a na dívku, jež bydlila ve vesnici Katalánců a jež nazývala se Mercedes.

Nyní bylo na Jacopovi domnívat se, že sní, tu vyprávěl mu Edmond, že stal se námořníkem ze vzdoru a protože jeho rodina odpírala mu peníze, nutné k výživě, když však přijeli do Livorna, že vyplacena mu byla pozůstalost po strýci, jenž ustanovil ho svým jediným dědicem. Dantesovo ušlechtilé vychování dodávalo

jeho řeči takové pravděpodobnosti, že Jacopo ani na okamžik nepochyboval, že jeho bývalý soudruh mluví mu pravdu.

Ježto pak doba, na kterou byl Edmond najat na Mladou Amalii vypršela, rozloučil se s kapitánem, jenž snažil se ho nejprve zdržeti, jenž však, uslyšev také historii s dědictvím, zřekl se naděje, zvrátiti rozhodnutí svého bývalého námořníka.

Druhého dne vyplul Jacopo k Marseilli, s Edmondem měl se opět sejít na Monte-Cristu.

Téhož dne odejel Dantes, aniž řekl, kam jde, dav na rozloučenou mužstvu Mladé Amalie skvělé dary a kapitánovi slib, že mu kteréhosi dne podá o sobě zprávy.

Dantes odebral se do Janova.

Ve chvíli, kdy tam přibyl, byla zkoušena malá yachta, objednaná jistým Angličanem, který, slyšev, že Janované jsou nejlepšími staviteli lodí na celém Středozemním moři, chtěl míti yachtu, vystavěnou v Janově. Angličan smluvil cenu na čtyřicet tisíc franků, Dantes nabídl šedesát tisíc s podmínkou, že loď bude mu odevzdána ještě téhož dne. Angličan zatím, než bude loď hotova, konal cestu po Švýcarech. Měl se vrátit až za tři týdny nebo za měsíc, stavitel myslil, že bude mít kdy dáti jinou loď do stavby. Dantes odvedl stavitele k jistému židovi, odebral se s ním do pokojíku za krámkem a žid vyplatil staviteli šedesát tisíc.

Stavitel nabídl Dantesovi služby co se týká sestavení mužstva, Dantes však poděkoval, řka, že má ve zvyku plouti sám a že si jedině přeje, aby v jeho kabině při

hlavách lože zřízena, byla tajná skříň se třemi, rovněž tajnými odděleními. Udal míru oddělení, která byla zřízena druhého dne.

Dvě hodiny nato vyplul Dantes z janovského přístavu, provázen pohledy zvědavého zástupu, jenž chtěl vidět španělského velmože, který má ve zvyku sám řídit loď.

Dantes obstál znamenitě, pomocí kormidla a aniž potřeboval je opustiti, činil s lodí všecky obraty, které si přál. Bylo to, jako by rozumná bytost byla poslušná daných pokynů, a Dantes uznával v duchu, že Janované zaslouží si pověst prvních loďařů světa.

Zvědavci sledovali lodici zrakem, až ztratili ji s očí, a pak nastalo dohadování, kam asi míří: jedni mínili ku Korsice, jiní k Elbě, ti sázeli se, že pluje do Španěl, oni tvrdili, že do Afriky, nikdo nepomyslil na ostrov Monte-Cristo.

A právě na Monte-Cristo Dantes plul.

Dorazil tam ku konci druhého dne, loď plula výborně a urazila tu vzdálenost v pětatřiceti hodinách. Dantes poznal výborně polohu břehu, místo aby stanul v obvyklém přístavu, zakotvil v malé zátoce.

Ostrov byl pustý, zdálo se, že nikdo tam nepřistál od té doby, co jej Dantes opustil, šel k svému pokladu: vše bylo v témže stavu, v jakém to zanechal.

Druhého dne bylo obrovské jeho jmění přeneseno na yachtu a uzavřeno ve třech odděleních tajné skříně.

Dantes čekal ještě týden. Po celý týden objížděl s yachtou kolem ostrova, zkoumaje ji, jako štolba zkoumá koně: po osmi dnech znal všecky její přednosti

a všecky její vady, Dantes si umínil zvětšiti první a napraviti druhé.

Osmého dne spatřil Dantes malou lodici, mířící plnými plachtami k ostrovu, a poznal Jacopovu bárku, dal signál, na nějž Jacopo odpověděl, a za dvě hodiny byla bárka u yachty.

Smutná odpověď následovala na obě Edmondovy otázky.

Starý Dantes byl mrtev.

Mercedes zmizela.

Edmond vyslechl obě zprávy s klidnou tváří, ihned však vystoupil na zemi, zakázav, aby ho tam kdokoli následoval.

Za dvě hodiny se vrátil, dva muži z Jacopovy bárky přešli na yachtu, aby mu byli nápomocni při lanoví. Dantes rozkázal obrátit přídu k Marseilli. Otcovu smrt předvídal, ale co se stalo s Mercedes?

Edmond nemohl dáti dostatečných informací policejnímu agentu bez porušení svého tajemství, kromě toho chtěl ještě nabýt jiných zpráv, při čemž spoléhal se jen na sebe sama. Zrcadlo v Livornu ho poučilo, že nehrozí mu nebezpečí poznání, ostatně měl nyní po ruce všecky prostředky k přestrojení. A tak jednoho jitra vplula statečně yachta, následována bárkou, do přístavu v Marseilli a zastavila se právě proti místu, kde onoho večera neblahé paměti byl Edmond vsazen na loďku, jež dopravila ho na zámek If.

Ne bez jistého rozechvění viděl Dantes blížit se četníka v zdravotním člunu. Ale s dokonalou jistotou,

kterou si osvojil, odevzdal mu anglický pas, koupený v Livornu, a pomocí této cizozemské listiny, jež je ve Francii mnohem více respektována než francouzská, vystoupil bez nesnází na pevninu.

První, koho Dantes spatřil, vkročiv na Cannebieru, byl jeden z námořníků Faraona . Tento muž pod ním sloužíval a naskytl se zde jako prostředek k Dantesovu ubezpečení o změnách, které se s ním staly. Edmond kráčel přímo k němu a položil mu několik otázek, na které muž odpověděl, nedávaje ani slovy, ani tváří nikterak najevo, že by si vzpomínal, že už někdy viděl toho, jenž ho oslovil.

Dantes dal námořníkovi minci za jeho poučení, za chvilku nato slyšel bodrého muže za sebou běžet.

Dantes se obrátil.

„Promiňte, pane," pravil námořník, „ale zmýlil jste se asi, myslil jste, zemi dáváte dvoufrank a dal jste mi dvounapoleondor."

„Skutečně, příteli," pravil Dantes, „zmýlil jsem se, ale ježto vaše poctivost zasluhuje odměny, zde máte druhý, který prosím propijte se svými soudruhy na mé zdraví."

Námořník pohlížel na Edmonda tak udiveně, že ani nepomyslil na děkování. A díval se za odcházejícím, řka:

„Je to nějaký nabob z Indie."

Dantes pokračoval v cestě, při každém kroku svíralo se mu srdce novým pohnutím: všecky vzpomínky z dětství, vzpomínky nesmazatelné, věčně blízké myšlenkám, tu byly, hlásíce se v každém koutě náměstí,

na každém rohu ulice, u každého patníku křižovatky. Když přišel na konec ulice de Noailles a spatřil Meilhanskou silnici, cítil, že kolena pod ním klesají, a málem by byl padl pod kola vozu.

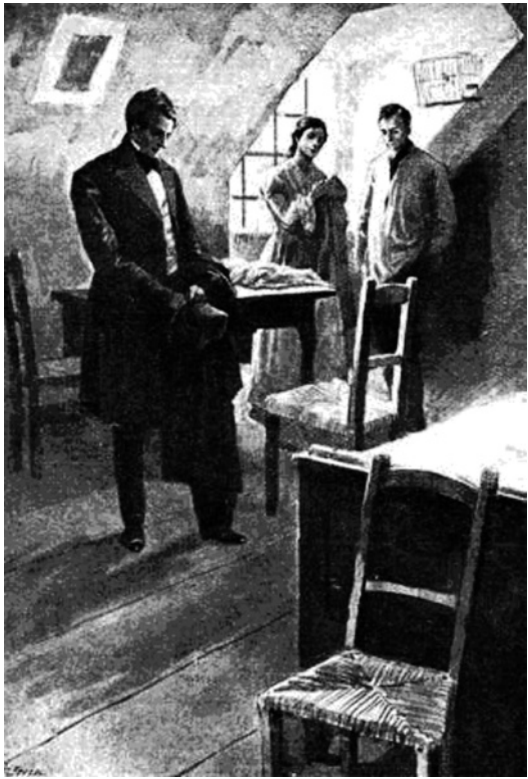

Došel konečně až k domu, v němž bydlíval jeho otec. Barvínky a řeřichy zmizely z podkrovní komůrky, kde druhdy starcova ruka ošetřovala je s takovou péčí.

Edmond opřel se o strom a dlouhou chvíli zůstal tak v zamyšlení stát, hledě na poslední poschodí toho chudého domku. Konečně přistoupil ke dveřím, překročil jejich práh, tázal se, není-li nějaký byt volný, a naléhal tak dlouho, aby mohl navštívit byt v pátém poschodí, přes to, že byl pronajat, až domovník vystoupil nahoru a požádal cizincovým jménem lidi, kteří jej obývali, za dovolení, navštívit dvě místností, z nichž sestával. Lidé, obývající ten malý příbytek, byli mladý muž a mladá žena, kteří vzali se teprve před týdnem.

Spatřiv ty dva mladé lidi, Dantes zhluboka povzdechl.

Nic ostatně nepřipomínalo Dantesovi otcův byt: nebyly tam již ty papírové čalouny, všecky staré kusy nábytku, Edmondovi přátelé z dětství, zmizely. Jedině stěny byly tytéž.

Dantes obrátil se k loži, stálo na témže místě jako lože bývalého nájemníka. Edmondovy oči zarosily se proti jeho vůli slzami: na tom místě asi stařec vydechl, šeptaje synovo jméno.

Oba mladí lidé pohlíželi s údivem na muže přísného čela, po jehož lících řinuly se dvě veliké slzy, aniž se jeho tvář svraštila. Ježto však každá bolest budí úctu, mladí lidé nekladli neznámému žádných otázek, odstoupili jen dozadu, aby se mohl vyplakat, a když odcházel, doprovodili ho, řkouce, že může přijít, kdy bude chtít, že jejich chudý dům bude mu vždycky otevřen.

Přišed o poschodí níže, zastavil se Edmond před jinými dveřmi a tázal se, bydlí-li tam ještě krejčí Caderousse. Domovník mu však odpověděl, že muž, o kterém mluví, dělal špatné obchody a nyní že má hospůdku na silnici z Bellegardy do Beaucairu.

Dantes sestoupil, zeptal se na adresu majitele domu na Meilhanské silnici, odebral se k němu, dal se ohlásit pode jménem lorda Wilmora (bylo to jméno a titul zanesené v jeho cestovním pase) a koupil od něho onen malý domek za cenu dvaceti pěti tisíc. Bylo to nejméně o deset tisíc franků více, než za kolik stál. Ale Dantes byl by býval zaň dal půl milionu, kdyby to byl domácí na něm žádal.

Ještě téhož dne byli mladí lidé v pátém poschodí zpraveni notářem, který sepsal smlouvu, že nový majitel dává jim na výběr jakýkoli byt v celém domě bez jakéhokoli zvýšení činže, pod podmínkou, že postoupí mu dva pokoje, které obývají.

Tato podivná událost zaměstnávala déle než týden všecky obyvatele Meilhanské Silnice a dala podnět k tisíci dohadů, z nichž ani jeden nebyl správný.

Co však ještě více pletlo všecky mozky a mátlo všecky mysle bylo, že týž muž, kterého viděli vstoupit do domu na Meilhanské Silnici, byl viděn, jak procházel se po vesničce Kataláncú a vstoupil do chudého rybářského domku, kde zůstal přes hodinu, vyptávaje se na mnohé osoby, které zemřely, nebo které se vystěhovaly před více než patnácti či šestnácti léty.

Druhého dne lidé, k nimž vešel, aby se jich na to všecko vyptal, obdrželi darem úplně novou katalánskou bárku, opatřenou dvěma nevody a jedním sakem na ryby.

Dobří lidé byli by rádi poděkovali štědrému tazateli. Ale viděli ho, jak opustiv je a uděliv několik rozkazů jakémusi námořníkovi, vsedl na koně a vyjel z Marseille Cášskou branou.

V.
HOSPODA U GARDSKÉHO MOSTU

Ti, kteří prošli jako já pěšky jih Francie, mohli s povšimnout mezi Bellegardou a Beaucairem, asi v polou cesty mezi vsí i městem, přece však o něco blíže Beaucairu než Bellegardě, malé hospůdky, na níž visí na plechové, při nejmenším větru skřípající tabulce směšné zobrazení starořímského vodovodu, zvaného Gardským mostem.

Tato hospůdka stojí po levé straně silnice, řídíme-li se tokem Rhóny, a je obrácena zády k řece, k ní připojeno je to, čemu říká se v Languedocu zahrada, to znamená, že opačná strana než ta, na které otvírají se pocestným dveře, obrácena je do ohrady, v níž plazí se několik zakrnělých oliv a několik planých fíkovníků, listí prachem bílého, mezi nimi místo vší zeleniny roste česnek, paprika a ošlejch, a konečně na jednom rohu, jako zapomenutá stráž, veliká rozložitá sosna tyčí melancholicky svůj ohebný peň, zatím co její vrchol, rozložený ve vějíř, praská pod třicetistupňovým sluncem.

Všecky tyto velké i malé stromy křiví se, přirozeně nachýleny směrem, jímž vane mistral, jeden ze tří bičů Provence, druhými dvěma, jak známo, či neznámo, byly Durance a parlament.

V okolní pláni, jež podobá se velikému jezeru prachu, vegetuje tu a tam několik stébel pšenice, kterou tamější zahradníci pěstují nepochybně ze zvědavosti, a z nichž každé slouží za útulek cvrčku, jenž pronásleduje svým pronikavým, jednotvárným zpěvem pocestné, zabloudivší do této pouště.

Asi od sedmi či osmi let byla tato hospůdka majetkem muže a ženy, jejichž služebnictvo sestávalo ze služebné dívky jménem Kačenky, a čeledína, slyšícího na jméno Pacard, dvě pomocné síly, které ostatně posta-

čily až dost k posluze od té doby, co byl zřízen průplav z Beaucairu do Aiguemortesu a co lodě vítězně nahradily poštovní dopravu a kryté lodice dostavníky.

Tento průplav, jako by chtěl ještě více rozjitřiti lítost ubohého hostinského, kterého přivedl na mizinu, táhne se mezi Rhónou, která ho naplňuje, a silnicí, kterou vyčerpává, asi sto kroků od hospůdky, již jsme krátce, ale věrně vylíčili.

Hostinskému, majiteli té malé hospůdky, mohlo býti asi čtyřicet až čtyřicet pět let. Byl to velký, suchý, svalnatý muž, pravý jižní typ s hlubokýma, lesklýma očima, orlím nosem a zuby bílými jako u dravce. Jeho vlasy, které jako by se nemohly přes první závany věku rozhodnout k šedivění, byly, jako jeho do kulata sestřižený vous, husté, vlnité a sotva protkané několika bílými vlákny. Jeho pleť, od přírody snědá, pokryla se ještě novou vrstvou hnědi, následkem zvyku, který si chudák osvojil, stát od rána do večera na prahu dveří a vyhlížet, neblížili se nějaký host buď pěšky, nebo na voze: za toho očekávání, jež bylo skoro vždycky zklamáno, nechránil si tváře před sžíravě palčivým sluncem ničím, kromě červeného šátku, který uvazoval si na hlavu po způsobu španělských mezkařů. Tímto mužem byl náš starý známý, Kaspar Caderousse.

Jeho žena, jež za svobodna jmenovala se Magdalena Radellová, byla naproti tomu bledá, hubená, churavá žena, narozena v okolí Arelatu a zachovavši si stopy krásy, kterou její krajanky slynou, viděla přes to, jak její tvář pozvolna vadne v takřka nepřetržitém záchvatu

vnitřní zimnice, tak časté mezi obyvatelstvem, sousedícím s aiguemorteskými rybníky a camargueskými bažinami. Sedávala tedy stále, třesouc se zimou, ve svém pokoji v prvním poschodí, buď zabořena v křesle, nebo opřena o lože, zatím co její muž stával ve dveřích na své obvyklé stráži, na stráži, kterou rád prodlužoval, neboť po každé, jakmile ocitl se se svou hubenou polovicí pohromadě, byl pronásledován jejími věčnými nářky na osud, nářky, na které obyčejně odpovídal tímto filosofickým výrokem:

„Mlč, Karkonto! Bůh tomu tak chce!"

Tato přezdívka vznikla tím, že Magdalena Radellová pocházela ze vsi Karkonty, ležící mezi Lalonem a Lambescem. A řídě se místním zvykem, jenž vyžaduje, aby lidé byli téměř vždycky označováni příjmím místo jménem, nahradil její muž tímto názvem jméno Magdaleny, nepochybně příliš sladké a příliš libozvučné jeho drsnému jazyku.

Ale přes tuto předstíranou odevzdanost do vůle Boží, ať nikdo nemyslí, že by náš hospodský necítil hluboce bídný stav, do něhož uvrhl jej onen prokletý beaucairský průplav, a že by byl necitelný k ženiným nepřetržitým nářkům, jimiž jej stále pronásledovala. Byl to, jako všichni Jihofrancouzi, muž střídmý a bez velikých potřeb, ale ješitný, co se týká zevnějšku. Také nenechal za dob svého blahobytu minout ani jedno cejchování dobytka, ani jeden průvod s taraskou, aby se tam neukázal s Karkontou, jeden v malebném kroji mužů z jihu, jenž blíží se kroji katalánskému a součas-

ně andalusskému, druhá v rozkošném úboru Arelaťanek, který zdá se být vypůjčen z Řecka a Arábie. Ponenáhlu však zmizely hodinkové řetízky, náhrdelníky, tisícibarvé pásy, vyšívané halenky, sametové kamizoly, punčochy s parádními klínky, pestré kamaše, i střevíce se stříbrnými přeskami a Kaspar Caderousse, nemoha se již ukazovati na výši své minulé nádhery, zřekl se sám za sebe i za svou ženu všech světských okázalostí, jejichž veselý hluk, kterému naslouchal, hryže se tajně v srdci, zaléhal až k chudé té hospůdce, již stále držel spíše jako přístřeší než jako podnik.

Caderousse tedy vystál, jak bylo jeho zvykem, část dopoledne přede dveřmi, utkvívaje melancholickým pohledem brzy na malém, odřeném trávníku, kde zobalo několik slepic, brzy na tom či onom konci pusté silnice, jež běžela na té straně k jihu, na oné k severu, když tu náhle ostrý hlas ženin přiměl ho opustit místo. Vešel bruče do domu a vystoupil do prvního poschodí, nechav nicméně dveře dokořán otevřeny, jako by měly vyzývat pocestné, aby na něho cestou nezapomněli.

V okamžiku, kdy Caderousse vešel do domu, silnice, o níž jsme mluvili, a po které pátral pohledem, byla tak pustá a osamělá, jako poušť v poledne, táhla se, bílá a nekonečná, mezi dvěma řadami hubených stromů, a bylo snadno pochopitelné, že žádný cestující, mohoucí zvoliti si jinou denní hodinu, neodváží se do té děsné Sahary.

Leč proti vší pravděpodobnosti, kdyby byl Caderousse zůstal na svém místě, byl by býval viděl vynořit

se směrem od Bellegardy koně s jezdcem, beroucí se slušným a přátelským chodem, jenž prozrazuje nejlepší shodu mezi jezdcem a koněm, kůň byl uherský mimochodník příjemného kroku, jezdec byl kněz, černě oděný a mající na hlavě, přes sálavé slunce, stojící právě v zenitu, třírohý klobouk, oba se ubírali jen velmi rozumným klusem.

Přišedši ke dveřím, skupina se zastavila: bylo by bývalo těžko určiti, zastavil-li kůň muže, nebo muž koně. V každém však případě jezdec sestoupil na zemi a táhna zvíře za uzdu, šel je uvázat k otáčidlu porouchané okenice, visící jen na jednom stěžeji. Osušuje si pak červeným bavlněným kapesníkem čelo, s něhož řinul se mu pot, kněz přistoupil ku dveřím a třikrát zaklepal na práh okovaným koncem hole, kterou držel v ruce.

Hned nato vstal veliký černý pes a přiblížil se o několik kroků, štěkaje a ukazuje ostré bílé zuby, dvojí nepřátelský projev, dokazující, jak málo byl zvyklý společnosti.

Ihned roztřásly se dřevěné schody, stoupající podél stěny, pod těžkým krokem, a s nich, shýbaje se, sestupoval pozpátku pán chudého příbytku, u jehož dveří stál kněz.

„Tu jsem, tu jsem!“ volal Caderousse, všecek udiven. „Budeš mlčet, Margottine! Nebojte se, pane, štěká, ale nekousne. Přejete si vína, není-li pravda? Neboť je nestydaté vedro… Ach, pardon,“ přerušil se Caderousse, vida, s jakým cestujícím má co činit, „pardon, nevěděl

jsem, koho mám čest uvítat! Čeho si přejete, co žádáte, pane abbé? Jsem vám k službám."

Kněz pohlížel na muže asi dvě tři vteřiny se zvláštní pozorností a zdálo se, že snaží se i sám připoutat k sobě pozornost hostinského, vida však, že jeho rysy nevyjadřují nic jiného než překvapení nad tím, že nedostává se mu odpovědi, usoudil, že je čas ukončit ten údiv, i pravil s velmi silným italským přízvukem:

„Nejste pan Caderousse?"

„Ano, pane," přisvědčil hostinský, překvapen otázkou ještě více, než mlčením, „jsem jím vskutku, Kaspar Caderousse k vaším službám."

„Kaspar Caderousse… ano, myslím, že je to to jméno i příjmení, bydlíval jste kdysi na Meilhanské silnici, není-li pravda? Ve čtvrtém poschodí?"

„Tak jest."

„A provozoval jste tam živnost krejčovskou."

„Ano, ale řemeslo šlo špatně: v té zpropadené Marseilli je tak teplo, že lidé, tuším, nebudou se na konec vůbec oblékat. Ale když o tom teple mluvíme – nechcete se občerstvit, pane abbé?"

„Tak jest, přineste mi láhev svého nejlepšího vína a pak budeme pokračovat v hovoru, budete-li chtít, nebo ho necháme."

„Jak vám bude libo, pane abbé," odvětil Caderousse.

A aby neztratil příležitost, udat jednu z posledních lahví kahorského vína, jež mu zbývaly, Caderousse spěchal zvednout padací dveře, umístěné přímo v podlaze

této přízemní místnosti, která sloužila za jídelnu a kuchyni zároveň.

Když se po pěti minutách opět objevil, našel kněze sedícího na stolici, s loktem opřeným o dlouhý stůl, kdežto Margottin, jenž zdál se s ním smířen, pochopiv, že tento podivný cestující proti zvyku něčeho požije, natáhl mu na klín vyzáblý krk a unylé oko.

„Vy jste sám?“ tázal se abbé hostinského, zatím co ten stavěl před něho láhev a sklenku.

„Ach, můj Bože, ano! Sám, nebo skoro sám, pane abbé, neboť mám ženu, která mi nemůže v ničem pomoci, jsouc stále nemocna, ubohá Karkonta!“

„Ach, vy jste ženat!“ pravil kněz s jistým zájmem, vrhaje kolem sebe pohled, jenž zdál se odhadovat nepatrnou cenu nuzného zařízení chudé domácnosti.

„Neshledáváte mne bohatým, není-li pravda, pane abbé?“ pravil s povzdechem Caderousse. „Ale prosím vás! Na tomto světě nestačí být poctivým, aby se člověku dobře vedlo.“

Abbé upřel na něho pronikavý pohled.

„Ano, poctivým, tím se mohu chlubit, pane,“ pravil hostinský, snášeje abbéův pohled s rukou na prsou a potřásaje hlavou. „Za naší doby nemůže to říci každý.“

„Tím líp, je-li pravdou to, čím se chlubíte,“ pravil abbé, „neboť jsem pevně přesvědčen, že dříve či později je poctivý člověk odměněn a nehodný potrestán.“

„Říkat to je vaším povoláním, pane abbé,“ odtušil Caderousse s trpkým výrazem, „ovšem, člověk má právo nevěřit tomu, co říkáte.“

„Nejednáte správně, mluvíte-li tak, pane," pravil abbé, „neboť stanu se snad záhy já sám důkazem toho, co tvrdím."

„Co tím chcete říci?" tázal se Caderousse udiveně.

„Chci říci, že musím se především přesvědčiti, jste-li tím, s kým mám co činit."

„Jaký důkaz mám vám dáti?"

„Znal jste r. 1814 nebo 1815 jistého námořníka, jenž nazýval se Dantes?"

„Dantes!… Znal-li jsem ho, ubohého Edmonda? To si myslím! Vždyť to byl jeden z mých nejlepších přátel!" zvolal Caderousse, jehož tvář zalila se purpurovou červení, zatím co jasné, pevné oko abbéovo zdálo se rozšiřovati, aby cele objalo vyslýchaného.

„Ano, myslím, že se skutečně nazýval Edmond."

„Jmenoval-li se Edmond, ten hodný hoch? To si myslím. Jako že já jmenuji se Kaspar Caderousse. A co se stalo, pane, s ubohým Edmondem?" pokračoval hospodský. „Znal jste ho snad? Žije ještě? Je na svobodě? Je šťasten?"

„Zemřel ve vězení, zoufalejší a nešťastnější, než trestanci, vlekoucí svou kouli v galejích toulonských."

Smrtelná bledost nastoupila na Caderoussově tváři po červeni, jíž byla s počátku pokryta. Odvrátil se a abbé viděl, že si stírá slzu cípem červeného šátku, který sloužil mu za pokrývku hlavy.

„Ubožák!" šeptal Caderousse. „Nuže, zde máte nový důkaz toho, co jsem vám říkal, pane abbé, že Pán Bůh je laskav jen ku zlým. Ach," pokračoval Caderousse ob-

raznou řečí jihozemců, „svět je čím dál tím horší, ať tedy padá s nebe dva dny prach a hodinu oheň a bude všecko v pořádku!“

„Zdá se, pane,“ pravil abbé, „že jste měl toho hocha ze srdce rád.“

„Ano, měl jsem ho velice rád, ačkoli si musím vytknout, že jsem mu na okamžik záviděl jeho štěstí. Ale od té doby, přísahám vám na Caderoussovu čest, želel jsem velmi jeho nešťastného osudu.“

Na chvíli zavládlo ticho, za něhož pevný abbéův zrak ani na okamžik neustal zkoumat pohyblivou tvář hostinského.

„A vy jste ho znal, toho ubohého hocha?“ tázal se dále Caderousse.

„Byl jsem povolán k jeho smrtelnému loži, abych mu poskytl poslední útěchu víry,“ odpověděl abbé.

„A na co zemřel?“ tázal se Caderousse sevřeným hlasem.

„Nač se umírá v žaláři, umírá-li člověk ve třiceti letech, ne-li na žalář sám?“

Caderousse setřel si pot, jenž řinul se mu s čela.

„Zvláštní při tom bylo,“ mluvil abbé dále, „že Dantes na smrtelném loži přísahal mi vždycky při Kristu, jehož nohy líbal, že nezná pravé příčiny svého uvěznění.“

„Je to pravda, je to pravda,“ šeptal Caderousse, „nemohl jí znáti, ne, pane abbé, nelhal, ubožák.“

„A proto mi uložil, abych objasnil jeho neštěstí, kterého nikdy nemohl objasniti sám, a abych rehabilitoval jeho památku, byla-li nějak poskvrněna.“

A pohled abbéův, upíraje se stále pevněji a pevněji, hltal téměř chmurný výraz, jenž objevil se na Caderoussově tváři.

„Bohatý Angličan," pokračoval abbé, „jeho soudruh v neštěstí, jenž opustil vězení při druhé Restauraci, měl při sobě diamant veliké ceny. Vycházeje z vězení, chtěl zanechati Dantesovi, který ošetřoval ho jednou v nemoci jako bratr, důkaz své vděčnosti, i daroval mu ten diamant. Dantes, místo aby ho použil k svedení žalářníků, kteří ostatně mohli jej přijmout a pak ho zradit, podržel jej vždycky pečlivě pro případ, že by se dostal z vězení. Neboť kdyby se byl dostal z vězení, jeho jmění bylo zabezpečeno pouhým prodejem toho diamantu."

„Byl to tedy, jak pravíte," tázal se Caderousse s planoucím zrakem, „diamant veliké ceny?"

„Všecko je relativní," odtušil abbé, „veliké ceny pro Edmonda. Diamant byl odhadnut na padesát tisíc franků."

„Padesát tisíc franků!" zvolal Caderousse. „To tedy byl veliký jako ořech?"

„Ne, ne zcela," pravil abbé, „ale posoudíte to sám, neboť jej mám při sobě."

Caderousse zdál se hledati pod abbéovým šatem poklad, o němž mluvil.

Abbé vyňal z kapsy malé pouzdro z černého šagrénu, otevřel je a před Caderoussovýma oslněnýma očima dal zazářit třpytnému zázraku, vsazenému do prstenu podivuhodné práce.

„A to stojí padesát tisíc franků?“

„Bez zasazení, které má také jistou cenu,“ pravil abbé.

A zavřev pouzdro, zastrčil opět diamant, jenž však jiskřil dále v Caderoussově mysli.

„Ale jak jste přišel k tomu diamantu, pane abbé?“ tázal se Caderousse. „Edmond vás tedy učinil svým dědicem?“

„Ne, ale vykonavatelem své poslední vůle. Měl jsem tři dobré přátele a nevěstu,“ pravil mi, „vím, že všichni tři želí mne trpce, jeden z těch dobrých přátel jmenoval se Caderousse.“

Caderousse se zachvěl.

„Druhý,“ pokračoval abbé, aniž, jak se zdálo, si všiml Caderoussova pohnutí, „druhý jmenoval se Danglars, třetí,“ dodal, „ačkoli byl mým sokem, miloval mne také.“

Ďábelský úsměv ozářil Caderoussovy rysy a hostinský se pohnul, aby abbého přerušil.

„Počkejte,“ pravil abbé, „nechte mne domluvit, a máte-li co poznamenat, učiníte to ihned. Třetí, ačkoli můj sok, miloval mne také a jmenoval se Fernand, co se týká mé nevěsty, jmenovala se… Nepamatuji si již jména nevěstina,“ pravil abbé.

„Mercedes,“ pravil Caderousse.

„Ach ano, tak jest,“ přisvědčil abbé s potlačeným povzdechem, „Mercedes.“

„Nuže?“ tázal se Caderousse.

„Dejte mi láhev vody,“ požádal abbé.

Caderousse spěchal uposlechnout.

Abbé nalil si do sklenice a vypil několik doušků.

„Kde jsme přestali?“ tázal se, stavě sklenici na stůl.

„Nevěsta jmenovala se Mercedes.“

„Ano, tak. Půjdete do Marseille… to mluví stále Dantes, rozumíte?“

„Výborně.“

„Prodáte tento diamant, rozdělíte obnos na pět částí a podělíte jimi ty dobré přátele, jediné bytosti, které mne na světě milovaly!“

„Proč na pět částí?“ tázal se Caderousse. „Jmenoval jste mi jen čtyři osoby.“

„Protože pátá je mrtva, jak mi bylo řečeno… Pátou byl Dantesův otec.“

„Ach, ano,“ pravil Caderousse, rozčilen bojujícími v něm vášněmi, „ach, ano, ten ubohý muž zemřel!“

„Dověděl jsem se o té události v Marseilli,“ odtušil abbé, namáhaje se zachovati lhostejnou tvář, „ale je tomu již tak dávno, co se to úmrtí stalo, že jsem nemohl zjistit žádné podrobnosti… Věděl byste snad vy něco o starcově konci?“

„Oh,“ zvolal Caderousse, „kdo by to mohl věděti lépe než já?… Bydlil jsem v těsném sousedství toho člověka… Ach, ano, můj Bože, asi rok po synově zmizení ten ubohý stařec zemřel!“

„A čím zemřel?“

„Lékaři jmenovali jeho nemoc… žaludečním záněte m, tuším, kdo ho znali, říkali, že zemřel bolestí… a já, jenž viděl jsem ho takřka umírat, pravím, že zemřel…“

Caderousse se zarazil.

„Čím zemřel?“ tázal se úzkostně kněz.

„Nuže, že zemřel hladem!“

„Hladem!“ zvolal abbé, trhnuv sebou. „Hladem! Nejbídnější zvíře nepojde hladem! Psi, bloudící po ulicích, najdou soucitnou ruku, jež hodí jim kousek chleba! A člověk, křesťan, zemře hladem mezi jinými lidmi, kteří prohlašují se rovněž za křesťany! To je nemožné! Oh, to je nemožné!“

„Co jsem řekl, řekl jsem,“ prohodil Caderousse.

„A chybuješ!“ ozval se hlas na schodech. „Do čeho se pleteš?“

Oba muži se obrátili a spatřili mezi příčkami zábradlí chorobnou hlavu Karkontinu, dovlekla se až tam a naslouchala hovoru, sedíc na posledním schodě, s hlavou položenou na kolena.

„Do čeho se pleteš ty, ženo?“ pravil Caderousse. „Pán žádá o zprávy, zdvořilost vyžaduje, abych mu je podal.“

„Ano, ale opatrnost vyžaduje, abys mu je odepřel. Kdo ti řekl, za jakým účelem chtějí tě přimět k řeči hlupáku?“

„Za výborným účelem, paní, za to vám ručím,“ pravil abbé. „Váš muž nemá se tedy čeho báti, jen když bude odpovídati upřímně.“

„Nemá se čeho báti, ano! Začne se krásnými sliby a pak již jen stačí říci, že se nemá čeho báti, pak se odejde, aniž by se něco ze slíbeného splnilo, a jednoho krásného rána padne na ubohé lidi neštěstí, aniž by věděli, odkud přišlo.“

„Buďte klidná, dobrá ženo, s mé strany na vás neštěstí nepřijde, za to vám ručím."

Karkonta zamumlala několik nesrozumitelných slov, položila si hlavu, na okamžik pozvednutou, zpět na kolena a třásla se dále v zimnici, nechávajíc muže, aby pokračoval v hovoru, ale usazena tak, aby z něho neztratila ani slova.

Zatím abbé vypil několik doušků vody a uklidnil se.

„Ale," ujal se opět slova, „což byl ten nešťastný stařec tak opuštěn od celého světa, že zemřel takovou smrtí?"

„Oh, pane," odvětil Caderousse, „ne snad, že by ho byli Katalánka Mercedes nebo pan Morrel opustili, ale ubohý stařec pojal hlubokou antipatii k Fernandovi, k onomu," dodal Caderousse s ironickým úsměvem, „o němž vám Dantes řekl, že byl jeho přítelem."

„Což jím nebyl?" tázal se abbé.

„Kaspare! Kaspare!" mumlala žena na schodech. „Dej si pozor na řeč!"

Caderousse učinil netrpělivý pohyb a nedav jiné odpovědi na to přerušení, odpověděl abbému:

„Je možno být přítelem toho, jehož ženy si žádáme? Dantes, jenž měl zlaté srdce, nazýval všecky ty lidi přáteli… Ubohý Edmond!… Vskutku, je líp, že ničeho nezvěděl, bylo by ho stálo příliš mnoho námahy, odpustit jim ve chvíli smrti… A ať si říká kdo chce, co chce," pokračoval Caderousse v řeči, jež nepostrádala jisté drsné poesie, „bojím se zlořečení mrtvých ještě víc než nenávisti živých."

„Hlupáku!" pravila Karkonta.

„Víte tedy," pokračoval abbé, „co způsobil Fernand Dantesovi?"

„To si myslím, že to vím."

„Mluvte tedy."

„Kaspare," pravila žena, „dělej si co chceš, jsi pánem, ale dáš-li na mou radu, neřekneš ničeho."

„Tentokrát myslím, že máš pravdu, ženo," přisvědčil Caderousse.

„Nechcete tedy ničeho říci?" tázal se abbé.

„K čemu?" odvětil Caderousse. „Kdyby hoch byl na živu a přišel ke mně, aby poznal jednou pro vždy své přátele a nepřátele, neříkám, že ne. Ale je pod zemí, jak jste mi řekl, nemůže již nenávidět, nemůže se pomstit. Smažme to."

„Chcete tedy," pravil abbé, „abych dal těm lidem, které vydáváte za nehodné a falešné přátele, odměnu, určenou věrnosti?"

„To je pravda," odvětil Caderousse, „máte pravdu. Čím by jim nyní ostatně byl odkaz ubohého Edmonda? Kapkou vody, padnuvší do moře!"

„Nepočítaje v to, že ti lidé mohou tě zničit jediným pokynem," pravila žena.

„Jak to? Ti lidé stali se tedy bohatými a mocnými?"

„Vy tedy neznáte jejich osudů?"

„Ne, vypravujte mi o nich."

Caderousse zdál se na okamžik rozmýšlet.

„Ne, vskutku," pravil, „bylo by to příliš dlouhé."

„Je vám volno mlčet, milý příteli," pravil abbé tónem svrchované lhostejnosti, „a já beru ohled na vaše rozpaky. Ostatně, co činíte, je skutečně hodno dobrého člověka, nemluvme tedy již o tom. Co mi bylo uloženo? Pouhá formalita. Prodám tedy diamant."

Vyňal diamant z kapsy, otevřel pouzdro a vystavil je na odiv Caderoussovým oslněným zrakům.

„Pojď se přec podívat, ženo!" zvolal hostinský chraptivým hlasem.

„Diamant!" pravila Karkonta vstávajíc a sestupujíc se schodů dosti pevným krokem. „Co je to za diamant?"

„Cožpak jsi neslyšela, ženo?" prohodil Caderousse. „Je to diamant, jejž nám ten hoch odkázal: svému otci především, svým třem přátelům, Fernandovi, Danglarsovi a mně, a své nevěstě Mercedes. Diamant stojí padesát tisíc franků."

„Ah, to je krásný klenot!“ zvolala žena.

„Pětina toho obnosu nám tedy náleží?“ tázal se Caderousse.

„Ano, pane,“ odvětil abbé, „a k tomu ještě část podílu po Dantesově otci, který mám tuším právo rozdělit mezi vás čtyři.“

„A proč mezi nás čtyři?“ tázala se Karkonta.

„Protože jste byli čtyřmi Edmondovými přáteli.“

„Přáteli nejsou ti, kteří zrazují!“ mumlala nyní tlumeně žena.

„Ano, ano,“ pravil Caderousse, „to jsem právě říkal: je to skoro zneuctění, skoro svatokrádež, odměňovat zradu, ba snad zločin.“

„Vy jste tomu chtěl,“ odvětil abbé klidně, strkaje si diamant do kapsy sutany. „A nyní udejte mi adresu Edmondových přátel, abych mohl vykonat jeho poslední vůli.“

Pot perlil se velikými krůpějemi po Caderoussově čele, viděl, jak abbé vstal, jak zamířil ku dveřím, jako by se chtěl podívat na koně, a zase se vrátil.

Caderousse a jeho žena pohlíželi na sebe s nevýslovným výrazem.

„Diamant byl by celý náš,“ pravil Caderousse.

„Myslíš?“ tázala se žena.

„Duchovní by nás nechtěl ošidit.“

„Čiň, co chceš,“ pravila žena, „co mne se týká, nemíchám se do toho.“

A dala se na zpáteční cestu vzhůru po schodech, její zuby jektaly vzdor palčivému vedru.

Na posledním schodě se na okamžik zastavila.

„Rozmysli si to dobře, Kaspare," pravila.

„Jsem rozhodnut," odvětil Caderousse.

Karkonta s hlubokým povzdechem vešla do svého pokoje, bylo slyšet, jak strop vrže pod jejími kroky, až došla ku křeslu, do něhož těžce usedla.

„K čemu jste rozhodnut?" tázal se abbé.

„Že vám všecko řeknu," odvětil hostinský.

„Myslím opravdu," pravil kněz, „že je to to nejlepší, co můžete učinit, ne že bych stál o to, dozvědět se věci, jež mi chcete zatajiti, ale konečně, můžete-li mi pomoci rozděliti odkazy, podle přání testátorova, bude tak lépe."

„Doufám v to," odvětil Caderousse, maje tváře zapálené nadějí a žádostivostí.

„Poslouchám vás," pravil abbé.

„Počkejte," vzpomněl si Caderousse, „mohli bychom být vyrušeni na nejzajímavějším místě a to by bylo nepříjemné, je ostatně zbytečno, aby někdo věděl, že jste sem přišel."

Šel ku dveřím hospůdky, zavřel je a na dovršení opatrnosti spustil i příční břevno.

Zatím abbé vybral si místo, kde by mohl pohodlně poslouchati. Usedl do rohu, aby zůstal ve stínu, zatím co plné světlo padalo by na tvář společníkovu. Sám pak, s hlavou nachýlenou a rukama sepjatýma, či spíše zaťatýma, chystal se poslouchat co mu uši stačí.

Caderousse přitáhl si stolici a usedl naproti němu.

„Pamatuj si, že tě k ničemu nenutím!“ pravil třesavý hlas Karkontin, jako by žena byla mohla podlahou vidět připravující se scénu.

„Dobře, dobře,“ odvětil Caderousse, „nemluvme již o tom, beru vše na sebe.“

A začal.

VI.
VYPRAVOVÁNÍ

„Především," pravil Caderousse, „musím vás, pane, poprosit, abyste mi cosi slíbil."

„Co?" tázal se abbé.

„Že totiž nikdy – použijete-li jakkoli podrobností, které vám udám – nikdo se nedoví, že podrobnosti ty pocházejí ode mne, neboť ti, o nichž budu vám vyprávět, jsou bohatí a mocni, a kdyby se mne dotekli jen koncem prstu, zničili by mne jako červa."

„Buďte klidný, příteli," pravil abbé, „jsem kněz a vyzpovídané věci umírají v mém nitru. Připomeňte si, že nemáme jiného účelu, než důstojně splnit poslední vůli svého přítele. Mluvte tedy bez ohledů i bez nenávisti, povězte pravdu, celou pravdu: neznám a pravděpodobně nikdy nepoznám osob, o nichž mi budete povídat. Jsem ostatně Ital a ne Francouz, náležím Bohu a ne lidem a vrátím se opět do svého kláštera, který jsem opustil, jen abych vyplnil poslední vůli umírajícího."

Tento spolehlivý slib zdál se dodati Caderoussovi trochu jistoty.

„Nuže, v tom případě," pravil hostinský, „chci, – ba více – musím vás vyvést z bludu, co se týká přátelství, která ubohý Edmond pokládal za upřímná a oddaná."

„Začněme, prosím vás, jeho otcem," žádal abbé. „Edmond vyprávěl mi často o tom starci, k němuž cítil hlubokou lásku."

„Je to smutná historie, pane," pravil Caderousse, potřásaje hlavou, „znáte nepochybně její začátek."

„Ano," odvětil abbé, „Edmond sdělil mi jej až do chvíle, kdy byl zatčen v hospůdce blízko Marseille."

„V Záloze! Ach ano, můj Bože! Vidím to ještě, jako bych tam byl."

„Nebylo to při samotné snubní hostině?"

„Ano, a hostina, která měla veselý začátek, měla smutný konec: vstoupil policejní komisař, následovaný čtyřmi pěšáky s ručnicemi, a Dantes byl zatčen."

„A zde právě přestává, co znám, pane," pravil kněz. „Sám Dantes nevěděl nic jiného, než co se ho bezpro-

středně osobně týkalo, neboť nikdy již neuzřel žádné z těch pěti osob, které jsem vám jmenoval, ani o nich neslyšel mluvit."

„Nuže, jakmile byl Dantes zatčen, běžel pan Morrel zjednat zprávy, jež byly velmi smutny. Stařec vrátil se sám domů, složil s pláčem své svatební šaty, přecházel celý den sem a tam po pokoji a večer neulehl, neboť jsem bydlil pod ním a slyšel jsem ho chodit celou noc. Já sám, musím se přiznati, jsem také nespal, neboť hoře toho ubohého otce působilo mi velikou bolest a každý jeho krok drtil mi srdce, jako by skutečně byl položil nohu na má prsa.

Druhého dne přišla do Marseille Mercedes žádat pana Villeforta o protekci: nepořídila ničeho, zároveň však navštívila i starce. Když uzřela ho tak smutného a sklíčeného, a viděla, že ztrávil noc, neulehnuv, a ničeho nepožil od včerejšího dne, chtěla ho odvést s sebou a ošetřovat jej, ale stařec nechtěl toho naprosto připustit."

„Ne," říkal, „neopustím tento dům, neboť jsem to já, kterého to ubohé dítě miluje především, a vyjde-li z vězení, přiběhne nejprve ke mně. Co by říkal, kdybych ho tu neočekával?"

„Poslouchal jsem to všecko z chodby, neboť bych byl býval chtěl, aby Mercedes starce pohnula, aby šel s ní. Ten krok, znějící mi denně nad hlavou, nepopřával mi ani okamžik klidu."

„Což vy sám nešel jste nahoru ke starci potěšit ho?" tázal se kněz.

„Ach, pane," pravil Caderousse, „těšíme jen ty, kteří chtějí se dáti potěšit, on však to nechtěl: kromě toho, nevím proč, ale zdálo se mi, že pohlíží na mne s odporem. Přece však jedné noci, kdy slyšel jsem jeho vzlyky, nemohl jsem se přemoci a šel jsem k němu, ale když jsem přišel ke dveřím, neplakal již, modlil se. Co výmluvných slov a soucit budících proseb našel, pane, že nedovedl bych vám je opakovat! Bylo to víc než zbožnost, víc než bolest. Také jsem si já, který nejsem svatoušek a nemám jesuity rád, toho dne řekl: Je to opravdu štěstí, že jsem sám a že mi Pán Bůh neseslal dětí, neboť kdybych byl otcem a cítil takovou bolest jako ubohý stařec, šel bych přímo, nemoha najít v mysli ani v srdci nic z toho, co říká Pánu Bohu, vrhnout se do moře, abych déle netrpěl."

„Ubohý otec!" zašeptal kněz.

„Den ze dne žil osaměleji a osaměleji, pan Morrel a Mercedes často přicházeli ho navštívit, ale jeho dveře byly zavřeny. A ačkoli jsem určitě věděl, že je doma, neozýval se. Jednoho dne, kdy proti svému zvyku přijal Mercedes a kdy to ubohé děvče, samo v zoufalství, snažilo se ho potěšiti, pravil jí:

„Věř mi, dcero, je mrtev. A místo abychom čekali my na něho, očekává on nás. Jsem velmi šťasten, jsem nejstarší a proto uvidím jej já nejdříve."

„I sebe dobrosrdečnější člověk přestane na konec navštěvovat toho, kdo jej zarmucuje, viďte? Starý Dantes konečně úplně osaměl. Viděl jsem chodit k němu občas již jen neznámé lidi, kteří vraceli se vždy s nějakým

špatně ukrytým balíčkem, později jsem pochopil, co to bylo za balíčky: prodával pomalu, co měl na živobytí. Konečně došlo na jeho ubohé hadříky, dluhoval tři činžovní období: bylo mu pohrozeno vystěhováním, žádal o týdenní lhůtu, jež byla mu povolena. Zvěděl jsem ty podrobnosti, neboť domácí, odešed od něho, stavil se u mne.

V prvních třech dnech slyšel jsem ho chodit jako obyčejně, ale čtvrtého dne neslyšel jsem ničeho. Odvážil jsem se nahoru: dveře byly zavřeny, ale klíčovou dírkou viděl jsem ho tak bledého a vyhublého, že, pokládaje ho za velice nemocna, dal jsem o tom zpraviti pana Morrela a běžel jsem k Mercedes. Oba ihned přišli. Pan Morrel přivedl lékaře, lékař konstatoval žaludeční zánět a nařídil dietu. Byl jsem při tom, pane, a nezapomenu nikdy na starcův úsměv při tom nařízení.

Od té doby nezavíral dveří, měl výmluvu, proč nejí: lékař mu nařídil dietu."

Abbé tlumeně zasténal.

„Ten příběh vás zajímá, pane, není-li pravda?" tázal se Caderousse.

„Ano," odpověděl abbé, „je dojemný."

„Přišla Mercedes, shledala ho tak změněným, že chtěla ho jako po prvé dát přenést k sobě. Toho mínění byl i pan Morrel, jenž chtěl dopravu provést násilím. Stařec ale tak křičel, že z toho dostali strach. Mercedes zůstala u jeho lůžka. Pan Morrel se vzdálil, naznačiv Katalánce znamením, že nechal na krbu váček. Ale stařec, odvolávaje se na lékařův příkaz, nechtěl ničeho požíti.

Konečně po devíti dnech zoufalství a postu stařec vydechl duši, zlořeče těm, kteří způsobili jeho neštěstí, a praviv Mercedes:

„Uvidíte-li opět mého Edmonda, řekněte mu, že umírám, žehnaje mu."

Abbé vstal, obešel dvakrát pokoj, přejížděje si chvějící se rukou po vyprahlém hrdle.

„A vy myslíte, že zemřel…"

„Hladem, pane… hladem," pravil Caderousse. „Tvrdím to tak bezpečně, jako že jsme oba křesťané."

Abbé sevřel křečovitě ještě zpola plnou sklenici vody, vyprázdnil ji naráz a opět usedl, oči zardělé a líce bledé.

„Neupřete, že je to veliké neštěstí!" pravil chraptivým hlasem.

„Tím větší, pane, že nebyla v tom vůle Boží a že jen lidé byli toho příčinou."

„Přejděme tedy k těm lidem," pravil abbé, „ale pamatujte," pokračoval téměř hrozivým tónem, „že jste se zavázal říci mi vše. Nuže, co je to tedy za lidi, kteří nechali syna zemřít zoufalstvím a otce hladem?"

„Dva muži, žehrající na něho, jeden z lásky, druhý ze ctižádosti: Fernand a Danglars."

„Čím projevila se ta žehravost?"

„Udali Edmonda jako bonapartistického agenta."

„Ale který z obou ho udal, který z obou byl skutečným vinníkem?"

„Oba, pane. Jeden napsal list, druhý dal jej na poštu."

„Kde byl napsán ten list?"

„Přímo v Záloze, den před svatbou."

„Je to tak, je to tak," šeptal si abbé. „Ó Fario, Fario, jak dobře znal jsi lidi i věci!"

„Co pravíte, pane?" tázal se Caderousse.

„Nic," pravil kněz. „Pokračujte."

„Danglars napsal udání levou rukou, aby nebylo poznáno písmo, a Fernand je odeslal."

„Ale vy jste byl při tom!" zvolal náhle abbé.

„Já?" pravil Caderousse udiveně. „Kdo vám řekl, že jsem tam byl?"

Abbé viděl, že řekl příliš mnoho.

„Nikdo," odvětil, „ale jste-li tak dobře zpraven o všech podrobnostech, jistě jste jich byl svědkem."

„Je to pravda," přisvědčil Caderousse přidušeným hlasem, „byl jsem tam."

„A vy jste nezabránil té hanebnosti?" zvolal abbé. „Pak jste jejich spoluvinníkem!"

„Pane," pravil Caderousse, „oba mne tak nutili do pití, že jsem takřka ztratil rozum. Viděl jsem již jen jako mlhou. Řekl jsem všecko, co může člověk v takovém stavu říci. Oni mi však oba odpověděli, že chtějí způsobiti žert a že ten žert nebude mít následků."

„Druhého dne, pane, druhého dne viděl jste dobře, že následky měl, a přece jste ničeho neřekl. A byl jste tam přece, když byl zatčen."

„Ano, pane, byl jsem tam a chtěl jsem mluvit, chtěl jsem všecko říci, ale Danglars mne zadržel."

„A je-li náhodou vinen," pravil mi, „přistál-li skutečně na ostrově Elbě, bylo-li mu skutečně svěřeno psaní pro bonapartistický výbor v Paříži a bude-li to psaní

u něho nalezeno, ti, kteří ho podporovali, budou pokládáni za jeho spoluvinníky."

„Přiznávám se, bál jsem se politiky, jak se tehdy provozovala. Mlčel jsem. Byla to zbabělost, uznávám, ale nebyl to zločin."

„Chápu, nezabránil jste tomu – nic víc."

„Ano, pane," přisvědčil Caderousse, „a výčitka ta pronásleduje mne dnem i nocí. Prosím velmi často Boha za odpuštění, přísahám vám, a to tím více, že tento skutek, jediný, který si mohu vážně vyčítat v běhu svého života, je nepochybně příčinou mého nezdaru. Pykám za okamžik egoismu. A také říkám po každé Karkontě, když si naříká: „Mlč, ženo, Bůh tomu tak chce."

A Caderousse sklopil hlavu se všemi známkami pravé lítosti.

„Dobře, pane," pravil abbé, „mluvil jste upřímně. Kdo takto sebe obviňuje, zaslouží si odpuštění."

„Na neštěstí," povzdechl Caderousse, „Edmond zemřel a neodpustil mi!"

„Nevěděl…" pravil abbé.

„Ale nyní snad ví," odtušil Caderousse, „mrtví prý vědí všecko."

Na chvíli zavládlo ticho, abbé vstal a v zamyšlení se procházel, pak vrátil se na své místo a usedl.

„Jmenoval jste mi již asi dvakrát či třikrát jistého pana Morrela," pravil. „Co to bylo za člověka?"

„Byl to výpravce Faraonu, Dantesův pán."

„A jakou úlohu hrál ten muž v celé té smutné záležitosti?" tázal se abbé.

„Úlohu čestného, statečného a oddaného muže, pane. Dvacetkrát zakročil v Edmondův prospěch. Když se císař vrátil, pan Morrel psal, prosil, hrozil, takže za druhé Restaurace byl velice pronásledován jako bonapartista. Desetkrát, jak jsem vám již řekl, přišel k otci Dantesovi, aby jej odvedl k sobě, a den nebo dva dny před jeho smrtí, nechal, jak jsem vám také řekl, na krbu váček, pomocí kterého byly zaplaceny starcovy dluhy a zapraveny výlohy za jeho pohřeb. Tak mohl ubohý stařec aspoň zemřít, jak byl žil: neublíživ nikomu. Ten váček mám já, je to veliký váček z červeného pletiva."

„A žije ještě ten pan Morrel?" tázal se abbé.

„Ano," přisvědčil Caderousse.

„Pak," pravil opět abbé, „je tomu muži jistě Bohem požehnáno, je zajisté bohat… šťasten… ?"

Caderousse se trpce usmál.

„Ano, šťasten, jako já," odvětil.

„Pan Morrel je tedy nešťasten?" zvolal abbé.

„Hrozí mu bída, pane, a což je ještě mnohem horší, hrozí mu zneuctění!"

„Jak to?"

„Ano, je to tak," odpověděl Caderousse. „Po dvaceti pěti letech práce, když si byl získal nejčestnější místo v marseillských obchodních kruzích, je pan Morrel nadobro na mizině. Přišel během dvou let o pět lodí, byl zasažen třemi hroznými úpadky a jeho jedinou nadějí je právě týž Farao, jehož velitelem byl ubohý Dantes, a jenž má se vrátit z Indie s nákladem červce a indiga. Přijde-li i o tuto loď jako o ostatní, je zničen."

„A má ten nešťastný ženu, děti?“ tázal se abbé.

„Ano, má ženu, která při tom všem chová se jako světice, má dceru, která měla se provdati za milovaného muže, jemuž však jeho rodina nechce již dovolit, aby si vzal dívku bez krejcaru, a konečně má syna, poručíka u vojska. Ale pochopíte snadno, že to vše zdvojnásobuje jeho bolest, místo aby ji zmírnilo. Kdyby byl sám, ubohý, dobrý muž, prohnal by si kulí mozkem a byl by konec všemu.“

„To je hrozné!“ šeptal kněz.

„Tak Bůh odměňuje ctnost, pane,“ ujal se opět slova Caderousse. „Hleďte, já, který nedopustil jsem se nikdy zlého skutku kromě toho, o němž jsem vám vyprávěl, jsem v bídě, až uvidím zemřít svou ubohou ženu zimnicí, aniž mohl bych pro ni něco učinit, zemřu sám hladem, jako zemřel otec Dantes, zatím co Fernand a Danglars hrabou se v zlatě.“

„A čím to?“

„Protože se jim ve všem dařilo, kdežto poctiví lidé mají ve všem nezdar.“

„Co se stalo s Danglarsem, největším viníkem, strůjcem, není-li pravda?“

„Co se s ním stalo? Opustil Marseille. Vstoupil na doporučení páně Morrelovo, jenž neznal jeho zločinu, jako účetní k jistému španělskému bankéři. V době války se Španělskem byla mu svěřena část dodávek francouzské armádě a tak si nadělal jmění. S těmito prvními penězi hrál pak na burse, ztrojnásobil, zčtyřnásobil své kapitály a jsa vdovcem po bankéřově dceři, oženil

se s paní de Nargonne, vdovou, dcerou pana Servieuxa, jenž je komořím nynějšího krále a těší se svrchované přízni. Danglars stal se milionářem a byl učiněn baronem, takže je nyní baronem Danglarsem, má v ulici du Mont–Blanc soukromý dům, deset koní ve stájích, šest lokajů v předpokoji a nevím kolik milionů v pokladně."

„Ach," prohodil abbé zvláštním hlasem, „a je šťasten?"

„Ach, šťasten – kdož to může říci? Neštěstí nebo štěstí je tajemstvím stěn, stěny mají uši, ale nemají jazyků. Stačí-li veliké jmění ku štěstí, pak je Danglars šťasten."

„A Fernand?"

„Fernand? Ó, to je něco ještě docela jiného."

„Ale jak mohl dojít bohatství chudý katalánský rybář bez prostředků a bez vzdělání? Přiznávám se, že to nemohu pochopiti."

„To nemůže nikdo pochopiti, v jeho životě je jistě nějaké zvláštní tajemství, o němž nikdo ničeho neví."

„Než přece, po jakých viditelných stupních vystoupil k tomu velikému jmění, nebo k tomu vysokému postavení?"

„K obojímu, pane, k obojímu! Má jmění a postavení zároveň."

„Vypravujete mi nějakou povídku."

„Vypadá to tak skutečně, ale poslyšte a pochopíte.

Fernand byl několik dní před návratem odveden. Bourboni nechali ho s pokojem v Kataláncích, ale když se vrátil Napoleon, byl nařízen mimořádný odvod a Fernand musil odejít. I já musil jsem odejít k vojsku,

ale poněvadž jsem byl starší než Fernand a protože jsem se právě oženil se svou ubohou ženou, byl jsem poslán jen do pobočních řad.

Fernand naproti tomu byl zařazen do aktivních sborů, odebral se se svým plukem na hranice a byl přítomen bitvě u Ligny.

V noci po bitvě měl ordonanční službu u dveří generála, jenž měl tajné styky s nepřítelem. Právě té noci měl generál přejíti k Angličanům. Navrhl Fernandovi, aby ho následoval, Fernand přijal návrh, opustil své místo a následoval generála.

Co by bylo bývalo Fernanda pohnalo před vojenský soud, kdyby byl Napoleon zůstal na trůně, sloužilo mu u Bourbonů za doporučení. Vrátil se do Francie s poddůstojnickou epaulettou. Ježto pak neopustila ho protekce generála, jenž těší se veliké přízni, stal se setníkem r. 1823 za války se Španělskem, to jest, právě v okamžiku, kdy Danglars odvážil se svých prvních spekulací. Fernand byl Španěl, byl poslán do Madridu, aby tam prozkoumal smýšlení svých krajanů, setkal se tam s Danglarsem, domluvil se s ním, slíbil svému generálovi podporu se strany royalistů hlavního města i provincií, přijal sliby a vzal na sebe závazky, vedl svůj pluk cestami, které jen on sám znal, v úžlabinách, střežených royalisty, slovem, prokázal za toho krátkého tažení tolik služeb, že po dobytí Trocadera byl jmenován plukovníkem a obdržel důstojnický kříž čestné legie s titulem hraběte."

„Osud! Osud!" šeptal abbé.

„Ano, ale poslyšte, to není vše. Po ukončení Španělské války byla Fernandova kariéra ohrožena dlouhým mírem, jenž sliboval vládnouti v Evropě. Jedině Řecko vzbouřilo se proti Turecku a začalo válku o svou neodvislost. Oči všech byly upřeny k Athénám: bylo módou litovati a podporovati Řecko. Francouzská vláda, aniž je otevřeně chránila, jak víte, trpěla částečná ta tažení. Fernand žádal a obdržel dovolení jít sloužit Řecku, při čemž nicméně měl zůstat stále pod kontrolou armády.

Za nějaký čas nato se rozneslo, že hrabě de Morcerf – tak totiž slul – vstoupil do služeb Ali Pašových v hodnosti generála instruktora.

Ali Paša byl, jak víte, zabit. Dříve však než zemřel, odměnil Fernanda za jeho služby značným obnosem, s nímž vrátil se Fernand do Francie, kde jeho hodnost generál–lieutenanta mu byla potvrzena."

„Takže dnes…?" tázal se abbé.

„Takže dnes," pokračoval Caderousse, „má v Paříži nádherný soukromý dům v ulici du Helder číslo 27."

Abbé otevřel ústa, zůstal tak chvilku, jako by váhal a pak, vzchopiv se, pravil:

„A co Mercedes? Bylo mi řečeno, že zmizela."

„Zmizela, ano," přisvědčil Caderousse, „jako mizí slunce, aby druhého dne objevilo se ještě zářivější."

„Což také dosáhla bohatství?" tázal se abbé s ironickým úsměvem.

„Mercedes je tuto chvíli jednou z největších dam Paříže," pravil Caderousse.

„Pokračujte," vybídl ho abbé, „zdá se mi, že poslouchám líčení snu. Ale viděl jsem sám tak neobyčejné věci, že mne to, co mi vyprávíte, méně překvapuje."

„Mercedes byla s počátku zoufalá ranou, jež ji odňala Edmonda. Povídal jsem vám o jejích snažných prosbách k panu de Villefort i o její oddanosti k Dantesovu otci. V jejím zoufalství stihl ji nový zármutek, a to odchod Fernandův, o jehož zločinu nevěděla a na něhož pohlížela jako na bratra.

Když Fernand odešel, Mercedes osaměla.

Tři měsíce uplynuly jí v pláči: neměla žádných zpráv o Edmondovi, žádných zpráv o Fernandovi, nikoho blízkého než starce, umírajícího zoufalstvím.

Jednou večer, když byla celý den seděla, jak bylo jejím zvykem, v úhlu, kde sbíhaly se obě cesty, vedoucí z Marseille do Katalánců, vrátila se domů sklíčenější než kdy jindy: ani milenec, ani přítel nevraceli se žádnou z obou cest a neměla zpráv od toho ani od onoho.

Náhle se jí zdálo, že slyší známý krok: ohlédla se s úzkostí, dveře se otevřely a na prahu zjevil se Fernand v poddůstojnické uniformě.

Nebyla to polovina toho, co oplakávala, ale byla to část jejího minulého života, jež se jí vracela.

Mercedes uchopila se Fernandových rukou s radostí, kterou pokládal za lásku a jež byla pouhým potěšením, že není již sama na světě a že konečně vidí přítele po dlouhých hodinách smutné opuštěnosti. A pak, nutno si připomenouti, Fernand nebyl nikdy nenáviděn, nebyl pouze milován, toť vše, jiný měl celé Kataláncino

srdce, ten jiný byl nepřítomen… zmizel… snad zemřel. Při této poslední myšlence Mercedes propukala v pláč a lomila bolestí rukama, ale tato myšlenka, kterou druhdy odpuzovala, když byla jí jiným vnukána, vracela se jí nyní sama na mysl. Kromě toho starý Dantes neustával jí říkat: „Náš Edmond je mrtev, neboť kdyby nebyl mrtev, vrátil by se k nám."

Stařec zemřel, jak jsem vám řekl: kdyby byl býval živ, snad nebyla by se Mercedes nikdy stala ženou jiného, neboť by tu byl jako výčitka její nevěrnosti. Fernand to pochopil. Když se doslechl o starcově smrti, vrátil se. Tentokráte byl poručíkem. Při první cestě neřekl Mercedes ani slova o lásce, při druhé připomenul jí, že ji miluje.

Mercedes vyžádala si ještě šest měsíců, aby mohla očekávat a oplakávat Edmonda."

„Opravdu," prohodil abbé s trpkým úsměvem, „to činí dohromady osmnáct měsíců. Co více může žádat i nejzbožňovanější milenec?"

Pak zašeptal slova anglického poety:

„Frailty, thy name is woman!"

„Za půl roku nato," ujal se opět slova Caderousse, „konala se svatba v accouleském kostele."

„Je to týž kostel, v němž měla být oddána s Edmondem," zamumlal kněz, „jen ženich byl změněn, nic víc."

„Mercedes se tedy vdala," pokračoval Caderousse. „Ale ačkoli před očima všech zdála se klidnou, přece jen div neomdlela, když ubírala se mimo Zálohu, kde před osmnácti měsíci slaveno bylo její zasnoubení

s tím, o němž byla by se přesvědčila, že ho ještě miluje, kdyby se byla odvážila pohlédnouti na dno svého srdce.

Fernand šťastnější, ale ne klidnější, neboť jsem ho viděl v té době a vím, že se neustále bál Edmondova

návratu, Fernand staral se ihned o odvedení své ženy a o své vlastní vystěhování: v Kataláncích bylo příliš mnoho nebezpečí a vzpomínek, aby tam zůstal.

Týden po svatbě odjeli."

„A viděl jste od té doby Mercedes?" tázal se kněz.

„Ano, za doby války španělské, v Perpignanu, kde ji Fernand zanechal, řídila výchovu svého syna."

Abbé se zachvěl.

„Svého syna?" opakoval.

„Ano," odvětil Caderousse, „malého Alberta."

„Ale což jí samotné dostalo se vzdělání, že mohla vyučovat svého syna?" ptal se abbé dále. „Zdá se mi, jako bych od Edmonda slyšel, že to byla dcera prostého rybáře, krásná, ale nevycvičená."

„Oh," zvolal Caderousse, „to svou vlastní nevěstu špatně znal! Mercedes byla by se mohla státi královnou, pane, kdyby se měla koruna stavět jen na nejkrásnější a nejmoudřejší hlavy. Její jmění již vzrůstalo a ona rostla se svým jměním. Učila se malbě, učila se hudbě, učila se všemu. Mezi námi, myslím ostatně, že to vše dělala, jen aby se rozptýlila, aby zapomněla, a že vpravovala si tolik věcí do hlavy, aby přehlušila to, co měla v srdci. Ale teď myslím, že je asi už všemu konec," pokračoval Caderousse, „bohatství a pocty ji asi utěšily. Je bohatá, je hraběnkou, a přec…"

Caderousse se zamlčel.

„A přec, co?" tázal se abbé.

„A přece jsem jist, že není šťastna," domluvil Caderousse.

„A co ve vás vzbuzuje tu domněnku?“

„Nuže, když shledal jsem sebe sama příliš nešťastným, myslil jsem, že moji bývalí přátelé by mi snad v něčem pomohli. Odebral jsem se k Danglarsovi, který mne ani nepřijal. Byl jsem u Fernanda, jenž poslal mi sto franků po svém komorníku.“

„Neviděl jste tedy žádného z nich?“

„Ne, ale za to paní de Morcerf mne viděla.“

„Jakto?“

„Když jsem vyšel, spadl mi k nohoum váček, bylo v něm dvacet pět louisdorů: zvedl jsem rychle hlavu a spatřil jsem Mercedes, zavírající okno.“

„A pan de Villefort?“ tázal se abbé.

„Oh, ten nebyl mým přítelem, toho jsem neznal, na tom jsem neměl co žádat.“

„Ale nevíte, co se s ním stalo a jakou měl účast na Edmondově neštěstí?“

„Ne. Vím jen, že nějaký čas po Dantesově uvěznění oženil se se slečnou de Saint–Méran a že brzy opustil Marseilli. Štěstí usmálo se na něho nepochybně jako na ostatní, je nepochybně bohat jako Danglars, vážen jako Fernand, jedině já, jak vidíte, zůstal jsem ubohým, nešťastným, od Boha zapomenutým.“

„Mýlíte se, příteli,“ pravil abbé, „může se někdy zdáti, že Bůh zapomněl, když jeho spravedlnost odpočívá. Vždycky však nadejde chvíle, kdy se rozpomene, a zde je toho důkaz.“

Při těch slovech abbé vyňal z kapsy diamant a podávaje ho Caderoussovi, pravil mu:

„Hleďte, příteli, vezměte ten diamant, neboť vám náleží."

„Jak, mně samotnému?" zvolal Caderousse. „Ach, pane, nežertujete?"

„Tento diamant měl býti rozdělen mezi jeho přátele: Edmond měl jen jediného přítele, dělení je tedy zbytečné. Vezměte ten diamant a prodejte jej, opakuji, že má cenu padesáti tisíc franků, a ten obnos postačí, doufám, vytrhnout vás z tísně."

„Oh, pane," pravil Caderousse, vztahuje bojácně jednu ruku a druhou stíraje si pot, perlící se mu s čela, „oh, pane, nežertujte se štěstím nebo zoufalstvím člověka!"

„Vím, co je to štěstí a co je to zoufalství, a nikdy bych si libovolně nepohrával s city. Vezměte tedy, ale za to…"

Caderousse, jenž dotýkal se již diamantu, odtáhl ruku.

Abbé se usmál.

„Za to," pokračoval, „dejte mi ten váček z červeného hedvábí, jejž pan Morrel zanechal na krbu starého Dantese a který, jak jste mi řekl, je ještě ve vašich rukou."

Caderousse, stále více udiven, přistoupil k veliké dubové skříni, otevřel ji a podal abbému dlouhý váček z vybledlého červeného hedvábí, po němž sklouzaly dva měděné, kdysi pozlacené kroužky.

Abbé jej vzal a místo něho dal Caderoussovi diamant.

„Oh, vy jste muž Boží, pane!“ zvolal hostinský, „neboť opravdu, nikdo nevěděl, že Edmond vám ten diamant dal, a vy mohl jste jej podržet pro sebe.“

„Nu,“ řekl si abbé tiše k sobě, „ty bys to byl udělal, jak se zdá!“

Abbé vstal a vzal klobouk i rukavice.

„Nuže,“ pravil, „vše, co jste mi sdělil, je skutečná pravda, viďte, a mohu věřit každému slovu?“

„Hleďte, pane abbé,“ odpověděl Caderousse, „zde v rohu na zdi visí krucifix z posvěceného dřeva, zde na tomto prádelníku leží ženino evangelium: otevřete tu knihu a budu vám na ni přísahat s rukou staženou ke kříži, budu vám přísahat na spásu své duše, na svou křesťanskou víru, že řekl jsem vám všecky věci, jak se udaly a jak anděl lidí sdělí je Božímu uchu v den posledního soudu!“

„Dobře,“ pravil abbé, přesvědčen zvukem tohoto hlasu, že Caderousse mluví pravdu, „dobře. Ať přinesou vám ty peníze štěstí! S Bohem, odcházím zpět, daleko od lidí, kteří působí si navzájem tolik zla!“

A abbé, vyprostiv se s námahou nadšeným výbuchům Caderoussovým, zvedl sám břevno dveří, vyšel, vsedl na kůň, naposled pozdravil hostinského, jenž rozplýval se v hlučném loučení, a odejel, dav se týmž směrem, kterým se již bral, když jel sem.

Když se Caderousse obrátil, spatřil za sebou Karkontu, bledší a rozechvělejší, než kdy jindy.

„Je skutečně pravda, co jsem slyšela?“ tázala se.

„Co? Že dal diamant nám samotným?“ pravil Caderousse, radostí téměř bez rozumu. „Ano. Nic není jistějšího, neboť zde je.“

Zena pohlížela naň okamžik, pak pravila bezezvukým hlasem:

„A je-li falešný?“

Caderousse zbledl a zapotácel se.

„Falešný,“ zašeptal, „falešný… a proč by nám byl ten muž dal falešný diamant?“

„Aby dosáhl tvého tajemství zadarmo, hlupáku!“

Caderousse zůstal na okamžik omráčen tíhou toho předpokladu.

„Oh,“ zvolal pochvíli, chopiv se klobouku a posadiv si jej na červený šátek, uvázaný kolem hlavy, „dovíme se to určitě!“

„A jak?“

„V Beaucairu je trh, jsou tam klenotníci z Paříže, ukáži jim jej. Ty hlídej dům, ženo, za dvě hodiny jsem nazpět.“

Nato vyrazil Caderousse ze dveří a úprkem hnal se opačnou cestou, než kterou dal se neznámý.

„Padesát tisíc franků!“ mumlala Karkonta, osaměvši. „Jsou to peníze… ale není to bohatství.“

VII.
VĚZEŇSKÉ ZÁZNAMY

Druhý den po tom, kdy odehrála se na silnici z Bellegardy do Beaucairu scéna, již jsme právě vylíčili, dostavil se k marseillskému starostovi muž asi třiceti až dvaatřicetiletý, oděný jasně modrým kabátem, nankinovými spodky, bílou vestou, a anglického chování i přízvuku.

„Pane," pravil starostovi, „jsem první účetní firmy Thomson a French v Římě. Jsme již deset let ve stycích s firmou Morrel a syn v Marseilli. Máme v těch stycích vloženo asi sto tisíc franků a nejsme bez jistých obav, neboť se doslýcháme, že firmě hrozí úpadek: přijíždím tedy schválně z Říma, abych vás požádal za informace o té firmě."

„Pane," odpověděl starosta, „vím určitě, že od čtyř či pěti let neštěstí zdá se pronásledovati pana Morrela: ztratil čtyři či pět lodí po sobě, byl zasažen třemi či čtyřmi úpadky. Ale nenáleží mi, ačkoli sám jsem jeho věřitelem asi desíti tisíc franků, podávati zprávy o stavu jeho jmění. Ptejte se mne jako starosty, co soudím o panu Morrelovi, a odpovím vám, že je to muž až přísně poctivý, který až do nynějška plnil všecky své závazky s dokonalou přesností. To je vše, co vám mohu říci, pane. Chcete-li toho vědět víc, obraťte se na pana de Boville, dozorce vězení, v ulici de Noailles, číslo 15, má u firmy Morrelovy dvě stě tisíc franků, tuším, a je-li se skutečně čeho obávat, dosta-

ne se vám od něho nepochybně lepších poučení, než ode mne, ježto jeho obnos je značnější než můj."

Zdálo se, že Angličan ocenil tuto svrchovanou delikátnost, pozdravil, vyšel a zamířil krokem, vlastním synům Velké Britanie, k naznačené ulici.

Pan de Boville byl ve své pracovně. Angličan, spatřiv ho, hnul sebou překvapením, jež zdálo se prozrazovati, že není to po prvé, co vidí toho, jejž právě navštívil. Co se týká pana de Boville, byl tak zoufalý, že bylo zřejmo, že všecky jeho duševní schopnosti, upoutány myšlenkou, jež zaměstnávala ho v té chvíli, nedávají jeho paměti ani obraznosti volné chvíle, aby mohla zabloudit do minula.

Angličan, s flegmatičností svému národu vlastní, položil mu téměř týmiž výrazy tutéž otázku, kterou byl právě položil starostovi marseillskému.

„Oh, pane!" zvolal pan de Boville. „Vaše obavy jsou na neštěstí co nejoprávněnější a vidíte před sebou zoufalého muže. Měl jsem dvě stě tisíc franků u firmy Morrelovy: těch dvě stě tisíc franků bylo věnem mé dcery, kterou hodlal jsem ve čtrnácti dnech provdat, těch dvě stě tisíc franků bylo splatných, sto tisíc 15. tohoto měsíce a sto tisíc 15. příštího měsíce. Oznámil jsem panu Morrelovi své přání, aby ono splacení bylo přesné, a tu mi přišel sem, pane, říci – je to sotva půl hodiny – že, nevrátí-li se jeho loď Farao do 15., bude mu nemožno, zaplatit mi."

„Ale to se velice podobá prolongaci," pravil Angličan.

„Řekněte, pane, že se to velice podobá úpadku!" zvolal pan de Boville zoufale.

Zdálo se, že Angličan okamžik přemýšlel, pak pravil:

„Ta pohledávka vzbuzuje tedy vaše obavy, pane?“

„Pohlížím na ni jako na ztracenou.“

„Nuže, koupím ji od vás.“

„Vy?“

„Ano, já.“

„Ale s ohromnou srážkou nepochybně?“

„Ne, za dvě stě tisíc franků, naše firma,“ dodal Angličan s úsměvem, „se takovými obchody nezabývá.“

„A zaplatíte… ?“

„Hotově.“

A Angličan vyňal z kapsy balíček bankovek, jenž mohl obsahovat asi dvojnásobný obnos toho, o který se pan de Boville bál.

Blesk radosti ozářil tvář pana de Boville, sebral však sílu a pravil:

„Pane, musím vás upozornit, že podle vší pravděpodobnosti nedostane se vám z toho obnosu ani šesti procent.“

„To se mne netýká,“ odvětil Angličan, „týká se to firmy Thomson a French, jejíž jménem jednám. Snad má na tom zájem, urychlit pád konkurenční firmy. Vím pouze, že jsem hotov vypočítat vám ten obnos proti postupu pohledávky, jejž mi vyhotovíte, žádal bych jedině o odměnu za zprostředkování.“

„Ovšem, pane, to je svrchovaně správné!“ zvolal pan de Boville. „Provise bývá obyčejně půl druhého: chcete dva? Chcete tři? Chcete pět? Či chcete víc? Mluvte!“

„Pane," odtušil Angličan s úsměvem, „jsem jako moje firma, nezabývám se takovými obchody: moje odměna je zcela jiného druhu."

„Mluvte tedy, pane, poslouchám vás."

„Vy jste vězeňský inspektor?"

„Již přes čtrnáct let."

„Chováte u sebe záznamy o příchodu a odchodu?"

„Ovšemže."

„A k těmto záznamům jsou asi připojeny poznámky, vztahující se k vězňům?"

„Každý vězeň má svůj fascikl."

„Nuže, pane, byl jsem v Římě vychován jistým knězem, chudákem, který znenadání zmizel. Později jsem se dověděl, že byl uvězněn na zámku Ifu, rád bych znal nějaké podrobnosti jeho smrti."

„Jak se jmenoval?"

„Abbé Faria."

„Oh, na toho se výborně pamatuji!" zvolal pan dé Boville. „Byl šílený."

„Říkalo se to."

„Oh, byl jím skutečně."

„Možná, a jakého druhu bylo jeho šílenství?"

„Tvrdil, že ví o obrovském pokladu, a nabízel vládě úžasné summy, aby byl propuštěn na svobodu."

„Chudák! A zemřel?"

„Ano, pane, asi před pěti či šesti měsíci, minulého února."

„Máte neobyčejnou paměť, pane, že si tak pamatujete data."

„Pamatuji si toto, protože smrt toho ubožáka byla doprovázena zvláštní okolností."

„Je dovoleno znáti tu okolnost?" tázal se Angličan s výrazem zvědavosti, jenž, objeviv se na jeho flegmatické tváři, byl by překvapil hlubokého pozorovatele.

„Oh, můj Bože, ano, pane: abbéova kobka byla vzdálena asi čtyřicet pět až padesát stop od kobky bývalého bonapartistického agenta, jednoho z těch, kteří nejvíce zúčastnili se usurpátorova návratu r. 1815, muže velmi rozhodného a velmi nebezpečného."

„Vskutku?" prohodil Angličan.

„Ano," přisvědčil pan de Boville, „měl jsem sám příležitost vidět toho člověka asi r. 1816, nebo 1817. Do jeho kobky vstupovalo se jen s vojenským průvodem, ten muž učinil na mne hluboký dojem, nikdy nezapomenu jeho tváře."

Angličan se neznatelně usmál.

„Pravíte tedy, pane," ujal se opět slova, „že obě kobky…"

„Byly od sebe odděleny vzdáleností padesáti stop, ale zdá se, že ten Edmond Dantes…"

„Ten nebezpečný muž se jmenoval…"

„Edmond Dantes, ano, pane, zdá se, že ten Edmond Dantes opatřil si nástroje, nebo si je zhotovil, neboť byla nalezena chodba, pomocí které se vězňové stýkali."

„Chodba byla nepochybně zřízena za účelem útěku?"

„Tak jest, ale na neštěstí pro vězně byl abbé Faria postižen kataleptickým záchvatem a zemřel."

„Chápu, překazilo to asi plány k útěku."

„Mrtvému, ano," odpověděl pan de Boville, „ale ne živému, naopak. Dantes v tom viděl prostředek k urychlení útěku, myslil nepochybně, že mrtví vězňové bývají na zámku Ifu pohřbíváni na obyčejném hřbitově, přenesl nebožtíka do své cely, zaujal jeho místo v pytli, do něhož byl zašit, a očekával okamžik pohřbu."

„To byl odvážný prostředek, který svědčil o jisté statečnosti," pravil Angličan.

„Oh, řekl jsem vám, pane, byl to velmi nebezpečný člověk, na štěstí zbavil sám vládu obav, jež vzhledem k němu chovala."

„Jak to?"

„Jak? Nechápete?"

„Ne."

„Zámek If nemá hřbitova, mrtví jsou prostě vrháni do moře, když jim byla k nohoum přivázána šestatřiceti liberní koule?"

„Nuže?" tázal se Angličan, jako by těžko chápal.

„Nuže, přivázali mu k nohoum šestatřicetiliberní kouli a hodili ho do moře."

„Opravdu?" zvolal Angličan.

„Ano, pane," pokračoval inspektor. „Chápete, jaký asi byl uprchlíkův údiv, když se viděl vržena s hora dolů po skalách. Byl bych chtěl vidět jeho tvář v té chvíli."

„To by bylo bývalo těžko!"

„Ať!" odtušil pan de Boville, kterého jistota, že obdrží zpět svých dvě stě tisíc franků, uvedla do výborného rozmaru. „Ať, dovedu si ji představit!"

A propukl v smích.

„Já také," prohodil Angličan.

A dal se také do smíchu, ale tak, jak se smějí Angličané, totiž nuceně.

„A tak se tedy uprchlík utopil?" pokračoval Angličan, jenž první zase nabyl chladné krve.

„Nadobro."

„Takže guvernér zámku byl zbaven zuřivce a blázna najednou."

„Tak jest."

„Ale o té události byla snad napsána nějaká listina?"

„Ano, ano, úmrtní listina. Rozumíte, že Dantesovi příbuzní, měl-li jaké, mohou míti zájem na tom, přesvědčiti se, je-li mrtev, či živ."

„Takže nyní mohou býti klidni, dědí-li po něm. Je mrtev, skutečně mrtev, že ano?"

„Oh, můj Bože, ano. A dosvědčení jim bude vydáno, kdy budou chtít."

„Amen," dodal Angličan. „Vraťme se k záznamům."

„Pravda. Ten příběh nás od nich poněkud odvedl. Promiňte."

„Prominout, co? Ten příběh? Naprosto není třeba. Zdál se mi zajímavým."

„Je jím skutečně. Přejete si tedy viděti vše, pane, co se vztahuje k vašemu ubohému abbéovi, který, pokud jeho se týká, byl vrozenou mírností."

„Rád bych to viděl."

„Vstupte do mé pracovny, ukáži vám to."

A oba přešli do pracovny pana de Boville.

Bylo tam skutečně vše v dokonalém pořádku: každá kniha podle svého čísla, každý fascikl ve svém oddělení. Inspektor usadil Angličana do svého křesla, položil před něho seznam a fascikl, vztahující se k zámku Ifu, a ponechal mu úplně na vůli, probírati se jím, zatím co sám usedl do kouta a zabral se do čtení novin.

Angličan snadno našel akta, vztahující se k abbému Fariovi, ale zdálo se, že historie, sdělená mu panem de Boville, živě ho zaujala, neboť sotvaže prohlédl si ty první listiny, listoval dále, až došel k fasciklu Edmonda Dantese. Tam našel všecko na svém místě: udání, výslech, Morrelovu petici, Villefortovo doporučení. Složil zvolna a tiše udání a vložil je do kapsy, přečetl výslech a viděl, že jméno Noirtierovo nebylo tam proneseno, proběhl žádost s datem 10. dubna 1815, v níž Morrel, řídě se náměstkovou radou, přeháněl v nejlepším úmyslu – ježto Napoleon tehdy vládl – služby, které Dantes prokázal císařské věci, služby, jež Villefortovo potvrzení činilo nepopiratelnými. Tu pochopil vše. Tato žádost Napoleonovi, kterou Villefort zadržel, stala se za druhé Restaurace strašnou zbraní v rukou státního návladního. Nepřekvapila ho již tedy tato poznámka při jeho jméně, s níž setkal se při dalším listování:

Edmond Dantes: Zuřivý bonapartista, zúčastnil se činně návratu z Elby. Nepouštět ho nikoho naprosto nikoho a držet ho pod nejpřísnějším dozorem.

Pod těmito řádky bylo připsáno jiným písmem:

Viděl dolejší poznámku: nelze ničeho dělati.

Když však porovnal písmo ve svoře s písmem potvrzení, připojeným k žádosti Morrelově, nabyl jistoty, že poznámka ve svoře byla téhož písma jako potvrzení, to jest, že byla napsána rukou Villefortovou.

Co se týká poznámky, připojené k poznámce, Angličan pochopil, že byla asi připsána nějakým inspektorem, jenž pojal pomíjející účastenství s Dantesovým postavením, ale kterému uvedená informace znemožnila projevit to účastenství skutkem.

Jak jsme již pravili, inspektor z diskrétnosti a aby žáka abbého Farie nerušil v jeho pátrání, se vzdálil a četl Bílý prapor.

Neviděl tedy, že Dantes složil a vsunul do kapsy udání, napsané Danglarsem pod loubím Zálohy a nesoucí na marseillském poštovním razítku datum 27. února a dobu vyzvednutí 6. hodinu večerní.

Ale nutno doznati, že i kdyby to byl viděl, přikládal příliš malou důležitost tomu papíru a příliš velikou důležitost svým dvěma stům tisíc franků, aby se stavěl Angličanovu činu na odpor, přes to, že nebyl správný.

„Děkuji," pravil Angličan, hlučně zavíraje seznam. „Mám vše, co jsem potřeboval. Nyní je na mně, dostát svému slibu: vyhotovte mi prostý postup své pohledávky. Poznamenejte v tom postupu obnos, jaký jste zaň obdržel, a já vypočítám vám peníze."

A postoupil své místo u psacího stolu panu de Boville, který usedl tam bez okolků a spěchal vyhotovit žádaný postup, zatím co Angličan vypočítával bankovky na okraj pultu.

VIII.
FIRMA MORRELOVA

Ten, kdo byl by opustil Marseilli před několika roky, znaje vnitřek Morrelova domu, a vrátil se tam v době, k níž jsme došli, byl by tam shledal velikou změnu.

Místo onoho dechu života, blahobytu a štěstí, jenž, abychom tak řekli, vane domem, kde se dobře daří, místo veselých tváří, ukazujících se za záclonami oken, místo zaměstnaných příručích, přecházejících po chodbách s perem za uchem, místo dvora, přeplněného balíky zboží a zvučícího křikem a smíchem zřízenců, byl by na první pohled shledal cosi smutného, mrtvého. V pusté chodbě a na prázdném dvoře zůstali z četných úředníků, kteří druhdy oživovali kanceláře, jen dva: jedním byl mladý, třiadvaceti až čtyřiadvacetiletý muž, jménem Emmanuel Raymond, jenž byl zamilován do dcery páně Morrelovy a zůstal při firmě přes to, že jeho příbuzní všemožně se snažili dostat ho odtamtud, druhým byl starý, jednooký pokladní příručí, zvaný Kokles, přezdívka to, kterou dali mu mladí lidé, oživující druhdy ten veliký, bzučivý úl, dnes téměř neobydlený, a která tak dobře a tak úplně nahradila jeho pravé jméno, že by se snad dnes ani neohlédl, kdyby tím jménem byl zavolán.

Kokles zůstal ve službách páně Morrelových a v postavení dobrého toho muže stala se zvláštní změna.

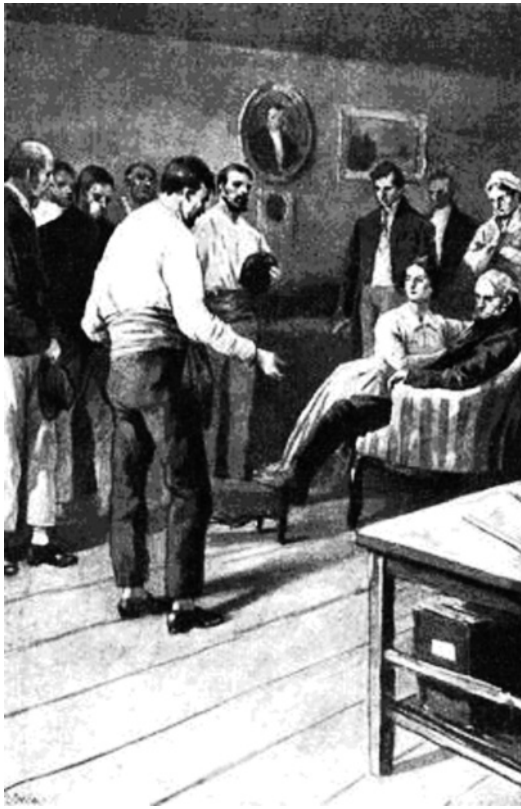

Postoupil na stupeň pokladníka a zároveň poklesl na stupeň sluhy.

Proto však byl to přece stále týž Kokles, dobrý, trpělivý, oddaný, ale neústupný v počtech, jediném bodě, v němž byl by se postavil celému světu, ba i panu Morrelovi, a neuznávající než svou násobilku, již měl v malíčku, ať ji kdo obrátil na kteroukoli stranu a ať mu kladl jakoukoli léčku.

Uprostřed všeobecného smutku, jenž zachvátil Morrelův dům, jediný Kokles zůstal nepohnut. Nechť však se nikdo neklame: tato lhostejnost nepocházela z nedostatku citu, nýbrž naopak z neochvějné důvěry. Jako prý krysy opouštějí ponenáhlu loď, předem osudem odsouzenou k záhubě na moři, takže ve chvíli, kdy zvedne kotvu, je od těchto sobeckých hostí úplně opuštěna, právě tak, jak jsme již sdělili, celý ten zástup příručích a úředníků, kteří nacházeli ve výpravcově domě živobytí, opouštěl ponenáhlu kanceláře a skladiště. Než, Kokles viděl je všecky odcházeti, aniž jen pomyslil na to, uvažovat o příčině jejich odchodu, vše, jak jsme již řekli, přecházelo u Koklese v otázku cifer, od dvacet let, co byl u firmy Morrelovy, viděl, jak všecky platy vyřizují se ihned a s takovou přesností, že již ani nepřipouštěl, že by se ta přesnost mohla přerušiti a platy zastaviti, jako mlynář, mající mlýn, poháněný vodou bohaté řeky, nepřipouští, že ta řeka mohla by přestat téci. A skutečně, nenaskytlo se ještě ničeho, co by mohlo otřásti Koklesovou důvěrou. Posledního dne minulého měsíce bylo vše zapraveno s přísnou správností. Kokles objevil chybu sedmdesáti centimů, jíž dopustil se pan Morrel ve svůj neprospěch, a ještě téhož

dne vrátil přespočetných čtrnáct sous panu Morrelovi, který přijal je s melancholickým úsměvem a uložil do téměř prázdné zásuvky, řka:

„Dobře, Koklesi, jste perlou pokladníků."

Kokles odešel nesmírně spokojen. Neboť chvála pana Morrela, té perly poctivých lidí v Marseilli, těšila ho více, než padesátitolarová remunerace.

Ale od toho konce měsíce, tak vítězně překonaného, prožil pan Morrel kruté chvíle, aby jim mohl čelit, shromáždil všecky své prostředky, a sám, boje se, aby pověst o jeho tísni nerozšířila se po Marseilli, kdyby byl viděn, jak uchyluje se k takovým krajnostem, odcestoval na trh do Beaucairu, aby tam prodal několik klenotů, patřících jeho ženě a dceři, a část stolního stříbra. Díky této oběti vše se tentokrát ještě odbylo k největší cti Morrelova domu, pokladna však zůstala úplně prázdna. Úvěr, zastrašen kolujícími pověstmi, odvrátil se od něho s obvyklým svým sobectvím, a aby mohl čelit sto tisícům franků, splatným 15. přítomného měsíce panu de Boville a druhým sto tisícům, dopadajícím na 15. příštího měsíce, pan Morrel neměl skutečně jiné naděje, než v návrat Faraona, jehož vyplutí oznámila mu jiná loď, zvednuvší kotvy zároveň s ním a šťastně dostihnuvší přístavu.

Ale tato loď, přicházející rovněž jako Farao z Kalkutty, byla v Marseillském přístavu již čtrnáct dní, kdežto o Faraonu nebylo dosud žádných zpráv.

Takovýto byl stav věcí, když druhého dne, po skoncování důležité, námi vylíčené záležitosti, zástupce

firmy Thomson a French v Římě dostavil se k panu Morrelovi.

Emmanuel ho přijal. Mladý muž, kterého každá nová tvář děsila, protože každá nová tvář oznamovala nového věřitele, jenž přichází ve svém nepokoji vyptávat se chéfa firmy, mladý muž tedy chtěl svého chéfa ušetřit nepříjemnosti této návštěvy: jal se tedy příchozího dotazovati. Ale příchozí prohlásil, že nemá co jednat s panem Emmanuelem a že chce mluvit s panem Morrelem osobně. Emmanuel, povzdechnuv, zavolal Koklese. Kokles se objevil a mladý muž mu nařídil, aby cizince uvedl k panu Morrelovi.

Kokles kráčel napřed a cizinec ho následoval.

Na schodech potkali krásnou, asi šestnácti či sedmnáctiletou dívku, jež pohlédla neklidně na cizince.

Kokles nevšiml si tohoto jejího výrazu, který však, jak se zdálo, cizinci neušel.

„Pan Morrel je ve své pracovně, není-li pravda, slečno Julie?“ tázal se pokladník.

„Ano, myslím tak aspoň,“ odvětila dívka váhavě, „podívejte se tam nejprve, Koklesi, a je-li tam otec, ohlaste pána.“

„Bylo by zbytečno ohlašovati mne, slečno,“ pravil Angličan, „pan Morrel nezná mého jména. Ať jen ten dobrý muž řekne, že jsem první účetní firmy Thomson a French v Římě, s nimiž firma vašeho pana otce je ve spojení.“

Dívka zbledla a šla dále dolů se schodů, kdežto Kokles a cizinec šli nahoru.

Vešli do kanceláře, kde seděl Emmanuel a Kokles pomocí klíče, jenž mu byl svěřen a jenž byl důkazem, že může kdykoli vstoupit k pánovi, otevřel dveře v rohu chodby druhého poschodí, uvedl cizince do jakéhosi předpokoje, otevřel druhé dveře, které za sebou zavřel, a nechav na okamžik zástupce firmy Thomson a French samotna, objevil se opět, kyna mu, že může vstoupit.

Angličan vešel, našel pana Morrela sedícího u stolu a blednoucího před hroznými sloupci seznamu, kde napsána byla jeho passiva.

Spatřiv cizince, pan Morrel zavřel knihu, vstal a přistavil mu židli, když pak viděl, že cizinec usedl, usedl rovněž.

Čtrnáct let velice změnilo poctivého obchodníka, který, byv na začátku tohoto příběhu v šestatřicátém roce svého věku, dosahoval nyní padesátky. Jeho vlasy zbělely, čelo bylo rozryto starostmi a konečně jeho pohled, kdysi tak pevný a jistý, stal se neurčitým a nerozhodným, a zdálo se, že se stále bojí, že bude nucen utkvíti buď na myšlence nebo na člověku.

Angličan pohlédl naň se zvědavostí, zřejmě smíšenou se zájmem.

„Pane," pravil Morrel, jehož nevolnost tento zkoumavý pohled zesiloval, „přál jste si se mnou mluviti."

„Ano, pane. Víte, čím jménem přicházím, není-li pravda?"

„Jménem firmy Thomson a French, jak mi aspoň sdělil můj pokladník."

„Řekl vám pravdu, pane. Firma Thomson a French má během tohoto a příštího měsíce platit ve Francii asi tři nebo čtyři sta tisíc franků, znajíc vaši přísnou správnost, skoupila všecky papíry s tímto podpisem, které našla, a uložila mi, vyzvednout si u vás obnosy podle splatnosti těch papírů a disponovat jimi."

Morrel zhluboka povzdechl a přejel si rukou čelo, pokryté potem.

„Máte tedy, pane," tázal se Morrel, „směnky mnou podepsané?"

„Ano, pane, na dosti značný obnos."

„Na jaký obnos?" tázal se Morrel hlasem, jemuž snažil se dodati pevnosti.

„Zde je především," pravil Angličan, vytahuje z kapsy balíček listin, „postup pohledávky dvou set tisíc franků, učiněný naší firmě panem de Boville, vězeňským inspektorem. Uznáváte, že dluhujete ten peníz panu de Boville?"

„Ano, pane, uložil si jej ke mně na čtyři a půl procenta před pěti roky bezmála."

„A máte jej vyplatit…?"

„Polovinu 15. tohoto měsíce, druhou polovinu 15. příštího měsíce."

„Dobře, dále je zde dvaatřicet tisíc pět set franků, splatných koncem tohoto měsíce: jsou to směnky vámi podepsané a převedené na náš řád druhými rubopisci."

„Uznávám je," pravil Morrel, jemuž ruměnec studu vstoupil do tváří při pomyšlení, že po prvé za svého života nebude snad moci dostát svému podpisu, „to je vše?"

„Ne, pane, mám ještě tyto úpisy, propadající koncem příštího měsíce, které předala nám firma Pascal a firma Wild a Turner v Marseilli, asi na padesát pět tisíc franků: úhrnem dvě stě osmdesát sedm tisíc, pět set franků."

Co nešťastný Morrel vytrpěl při tomto výpočtu, nelze vypsat.

„Dvě stě osmdesát sedm tisíc pět set franků," opakoval mechanicky.

„Ano, pane," přisvědčil Angličan. „Než," pokračoval po chvíli mlčení, „nezatajím vám, pane Morreli, že po Marseilli kolují pověsti, které – nezamlčujíce vaší až do nynějška neposkvrněné poctivosti – tvrdí, že nejste s to, dostáti svým závazkům."

Při tomto téměř bezohledném úvodu pan Morrel smrtelně zbledl.

„Pane," pravil, „až do nynějška, a je tomu déle než dvacet čtyři roky, co převzal jsem závod z rukou svého otce, jenž sám vedl jej třicet pět let, až do nynějška nebyla ani jedna směnka, podepsaná Morrelem a synem, předložena pokladně, aby nebyla zaplacena."

„Ano, vím," odpověděl Angličan. „Ale mluvte upřímně jako čestný muž s čestným mužem. Pane, zaplatíte tyto s toutéž přesností?"

Morrel se zachvěl a pohlédl na toho, jenž takto k němu mluvil, s větší jistotou, než až doposud.

„Otázka, položená s takovou upřímností," pravil, „zaslouží si upřímnou odpověď. Ano, pane, zaplatím, dostane-li se, jak to doufám, moje loď i s nákladem šťastně do přístavu, neboť její příjezd získá mi opět

úvěr, o nějž připravily mne nešťastné události, kterými jsem byl stíhán, jestli však selže i tento poslední prostředek, na nějž spoléhám, a přijdu-li o Faraona …“

Slzy vstoupily ubohému výpravčí do očí.

„Nuže,“ tázal se ho host, „selže-li i tento poslední váš prostředek…?“

„Nuže,“ pokračoval Morrel, „je kruté říci to, pane… ale, zvyknuv již neštěstí, musím zvykat i hanbě… nuže, myslím, že budu nucen zastavit platy.“

„Což nemáte přátel, kteří by vám za takových okolností mohli přispěti?“

Morrel se smutně usmál.

„V obchodních záležitostech, pane,“ pravil, „nemáme přátel, jak sám dobře víte, máme jen dopisovatele.“

„Pravda,“ zamumlal Angličan. „Zbývá vám tedy již jen jedna naděje.“

„Jediná.“

„Poslední?“

„Poslední.“

„Takže, zklame-li vás tato naděje…?“

„Jsem ztracen, pane, nadobro ztracen.“

„Když jsem se k vám ubíral, vjížděla do přístavu jakási loď.“

„Vím to, pane. Jistý mladý muž, jenž zůstal mi věrným v mém neštěstí, tráví část volného času ve věžičce na domě, těše se nadějí, že mi bude moci první oznámit radostnou zprávu. Dověděl jsem se od něho o příjezdu té lodi.“

„Není to tedy vaše?“

„Ne, je to bordóská loď Gironda , pluje rovněž z Indie, ale není to moje."

„Snad ví o Faraonu a přináší vám o něm nějaké zprávy."

„Nemohu vám zatajiti, pane, že bojím se zpráv o svém trojstěžníku právě tak, jako nejistoty. Nejistota je ještě nadějí."

Pak Morrel dodal bezezvukým hlasem:

„To opoždění není přirozeno, Farao vyplul z Kalkutty 5. února: měl by tu být již před měsícem."

„Co je to?" pravil Angličan, nastavuje ucho. „Co znamená ten hluk?"

„Oh, můj Bože, můj Bože!" zvolal Morrel, zblednuv. „Co je to zas?"

Skutečně, na schodech ozval se veliký hluk, bylo slyšet pobíhající kroky, ba i bolestné výkřiky.

Morrel vstal, aby otevřel dveře, ale síly mu selhaly, i sklesl zpět do křesla.

Oba muži zůstali proti sobě sedět, Morrel, chvěje se na všech údech, cizinec, pohlížeje na něho s hlubokým soucitem. Hluk ustal, ale přes to se zdálo, že Morrel na něco čeká: hluk ten měl příčinu a musil mít i následky.

Cizinci se zdálo, jako by někdo tiše stoupal po schodech a jako by kroky, patřící několika osobám, stanuly na chodbě.

V zámku prvních dveří zarachotil klíč a bylo slyšet, jak se dveře otvírají.

„Jen dvě osoby mají klíč těch dveří," zašeptal Morrel, „Kokles a Julie."

Zároveň otevřely se druhé dveře a v nich objevila se dívka, bledá a s uslzenýma lícema.

Morrel, všecek se chvěje, vstal a opřel se o postranní opěradlo křesla, neboť nebyl by se udržel na nohou. Chtěl se otázat, ale hlas ho opustil.

„Oh, otče!“ pravila dívka, spínajíc ruce. „Odpusťte svému dítěti, že stalo se poslem zlé zprávy!“

Morrel zbledl hrozně. Julie vrhla se mu do náručí.

„Oh, otče, otče!“ pravila. „Odvahu!“

„Farao tedy zahynul?“ tázal se Morrel stísněným hlasem.

Dívka neodpověděla, ale pokývla hlavou, opřenou o otcova prsa.

„A mužstvo?“ tázal se Morrel.

„Zachráněno,“ odvětila dívka, „zachráněno bordóskou lodí, jež právě vplula do přístavu.“

Morrel zvedl obě ruce k nebi s výrazem vznešené resignace a vděčnosti.

„Díky, můj Bože!“ pravil Morrel. „Stiháš aspoň jen mne!“

Přese všecku jeho chladnost, Angličanovo oko zvlhlo slzou.

„Vstupte,“ pravil Morrel, „vstupte, neboť mám za to, že jste všichni u dveří.“

A vskutku, sotva ta slova pronesl, vešla paní Morrelová, vzlykajíc, Emmanuel ji následoval, v pozadí předpokoje ukázaly se drsné tváře sedmi či osmi polonahých námořníků. Při pohledu na ty muže Angličan se zachvěl, učinil krok k nim, ale zdržel se a naopak

ustoupil do nejtemnějšího a nejvzdálenějšího kouta pracovny.

Paní Morrelová usedla do křesla, vzala jednu mužovu ruku do svých obou, zatím co Julie zůstala opřena o otcova prsa. Emmanuel stanul v polovině cesty, jako pojítko mezi skupinou Morrelovy rodiny a námořníky, stojícími u dveří.

„Jak se to stalo?“ tázal se Morrel.

„Přistupte, Penelone,“ pravil mladý muž, „a sdělte ten příběh.“

Starý námořník, do bronzova opálený rovníkovým sluncem, postoupil o několik kroků, otáčeje v rukou zbytkem klobouku.

„Dobrý den, pane Morreli,“ pravil, jako by byl býval opustil Marseilli včera a vracel se z Aixu nebo Toulonu.

„Dobrý den, příteli,“ odvětil výpravce, nemoha se ubránit úsměvu v slzách. „Ale kde je kapitán?“

„Co se týká kapitána, pane Morreli, zůstal nemocen v Palmě. Ale dá Pán Bůh, že to nic nebude a že ho uvidíte za pár dní právě tak zdravého, jako jste vy a já.“

„Dobře tedy… nyní mluvte, Penelone,“ pravil pan Morrel.

Penelon přendal sousto tabáku z pravé tváře do levé, zakryl si ústa rukou, odvrátil se, vyplivl do předpokoje začernalou slinu, vykročil jednou nohou a kolébaje se v bocích, pravil:

„Tak tedy jsme byli, pane Morreli, asi tak mezi mysem Bílým a mysem Boyadorem a pluli jsme v pěkném jihojihozápadním větříku, který začal foukat po týden-

ním bezvětří. Tu kapitán Gaumard ke mně přijde – nesmím zapomenout, že jsem stál u kormidla – a povídá mi: „Otče Penelone, co si myslíte o tom mračnu, co se zvedá tamhle na obzoru?“

Zrovna jsem na ně taky koukal.

„Co si myslím, kapitáne? Myslím si, že se žene trochu rychleji, než má právo, a že je černější, než se patří na mračno, které nemá zlých úmyslů.“

„To je také můj názor,“ povídá kapitán, „a jdu pro všecko učinit opatření. Máme příliš mnoho plachet na vítr, který se záhy zvedne… Holá hej! Připravte chocholíkové plachty k utažení a trojhrannou k stažení!“

Byl čas. Ještě to ani nebylo hotovo, už nám byl vítr v patách a loď položila se na bok.

„Máme ještě moc plachet,“ povídá kapitán, „připravte hlavní plachtu k hejtování!“

Za pět minut byla hlavní plachta vytažena a pluli jsme jen s přední plachtou, vrcholovými a bramovými.

„Nu, otče Penelone,“ povídá mi kapitán, „co ještě máte co potřásat hlavou?“

„Mám to, že bych na vašem místě nezůstal v půli cesty.“

„Myslím, že máš pravdu, starý,“ povídal, „dostaneme pořádný vítr.“

„Nu, nu, kapitáne,“ povídám mu, „kdo by koupil, co se tamhle děje, za vítr, vydělal by hodně nad to, je to pořádná bouře, nebo ničemu nerozumím.“

Bylo totiž vidět letět vítr, jako je v Montredonu vidět letět prach, na štěstí měl co dělat s člověkem, který ho znal.

„Shrňte dvě vrcholové plachty!“ křikl kapitán. „Popusťte plachetní lana, zřiďte plachty po větru, stáhněte vrcholové, utáhněte ráhna!“

„To nebylo dost na ty končiny,“ vmísil se Angličan do vypravování, „byl bych shrnul čtyři vrcholové plachty a zbavil se přední.“

Ten pevný, zvučný, neočekávaný hlas zachvěl všemi. Penelon zastínil si rukou oči a pohlížel na toho, jenž tak směle posuzoval jednání jeho kapitána.

„Udělali jsme ještě něco lepšího, pane,“ odvětil starý námořník s jistou úctou, „vytáhli jsme brigantinku a vzali jsme plný vítr, abychom unikli bouři. Za deset minut nato vytáhli jsme vrcholové a dali jsme se hnát větrem.“

„Na tak odvážný čin byla loď příliš stará,“ pravil Angličan.

„Nu, to právě nás zničilo. Po dvanácti hodinách, když jsme se zmítali, div jsme duši nevypustili, dostala loď trhlinu.

„Penelone,“ povídá mi kapitán, „zdá se mi, že se topíme, starý. Dej mi tedy rumpál a sejdi dolů.“

Dal jsem mu rumpál a šel jsem dolů, bylo tam již vody na tři stopy. Běžím honem nahoru a křičím: „K čerpadlům! K čerpadlům!“ Ale, panečku, už tylo pozdě! Dali jsme se do práce. Ale myslím, že čím více jsme vody vyčerpali, tím více jí přibývalo.

„Na mou duši," povídám po čtyřhodinové práci, „když se loď topí, nechme ji se topit! Člověk má jen jeden život!"

„Takový příklad dáváš, mistře Penelone?" povídá mi kapitán. „Jen počkej!"

A šel si do kabiny pro pár pistolí.

„Prvnímu, kdo opustí čerpadlo," křikl, „pošlu kuli do hlavy!"

„Dobře!" zvolal Angličan.

„Nic tak nedodává odvahy," pokračoval námořník, „jako rozumný důvod. A to tím spíš, že se zatím vyjasnilo a vítr ustal. Proto ale voda nepřestala stoupat, naopak, přibývalo jí stále, ne mnoho, jen snad o dva palce za hodinu, ale přece jen stoupala. Víte, dva palce za hodinu, to vypadá jako nic, ale po dvanácti hodinách nedělá to méně než dvacet čtyři palce a dvacet čtyři palce činí dvě stopy. Dvě stopy a k nim tři, které jsme již měli, to máme pět. Nu, a má-li loď na pět stop vody v břiše, může už být pokládána ze vodnatelnou.

„Nuže, dost," řekl nám kapitán. „Pan Morrel nebude nám moci ničeho vytknout: učinili jsme, co jsme mohli, abychom zachránili loď, teď musíme se pokusit o záchranu lidí. K šalupě, děti, a hezky čile!"

„Poslechněte, pane Morreli," pokračoval Penelon, „měli jsme Faraona tuze rádi, ale i když má námořník svou loď sebe raději, miluje svou kůži ještě víc. Také jsme si nedali říkat dvakrát, tím spíš, že loď praskala a jako by nám říkala: „Odejděte, odejděte přec!" A nelhal ten ubohý Farao, cítili jsme doslova, jak se nám

potápí pod nohama. Šalupa tedy byla na moři obratem ruky a nás všech osm v ní.

Kapitán sestoupil poslední, vlastně ne, nesestoupil, neboť nechtěl loď opustit, vzal jsem ho tedy v pase, hodil kamarádům a skočil za ním. Byl čas. Sotva jsem seskočil, paluba praskla s rachotem, jako když loď vystřelí osmačtyřicetidělovou salvu.

Deset minut nato ponořila se příď, pak záď, pak začala se loď točit, jako když pes honí svůj vlastní ocas, a pak dobrou noc!… bum… konec, bylo po Faraonu !

A pokud nás se týká, zůstali jsme tři dny bez jídla a pití, takže jsme už mluvili o tom, táhnout los, kdo z nás má sloužit za pokrm ostatním, když tu jsme uviděli Girondu : dávali jsme jí znamení, až nás shlédla, namířila k nám, poslala nám šalupu a přijala nás. Tak se to tedy stalo, pane Morreli, na mou námořnickou čest a víru! Viďte, kamarádi?“

Pochvalné mručení bylo důkazem, že vyprávěč vzbudil všeobecný souhlas pravdou v jádru a malebností v detailech.

„Dobře, přátelé,“ pravil pan Morrel, „jste stateční lidé a věděl jsem předem, že neštěstím, jež mne potkalo, je vinen jediné můj osud. Je to vůle Boží a ne chyba lidu. Klaňme se vůli Boží. A nyní, mnoho-li máte dostat platu?“

„Eh, nemluvme o tom, pane Morreli.“

„Naopak, mluvme o tom,“ pravil výpravce se smutným úsměvem.

„Nu tak tedy, máme dostat za tři měsíce…“ pravil Penelon.

„Koklesi, vyplaťte dvě stě franků každému z těchto poctivých lidí. Za jiných dob, přátelé,“ pokračoval Morrel, „byl bych dodal: Dejte jim po dvou stech franků odměny. Ale časy jsou zlé, přátelé, a ta trocha peněz, jež mám, mi již nepatří. Odpusťte mi tedy a nemějte mne proto méně rádi.“

Penelonova tvář se dojetím svraštila a námořník obrátil se k svým soudruhům, s nimiž vyměnil několik slov.

„Pokud se toho týká, pane Morreli,“ pravil, přendav si sousto tabáku v ústech na druhou stranu, a vyslav do předsíně druhou slinu, jež tvořila protějšek k první, „pokud se toho týká…“

„Čeho?“

„Peněz.“

„Nuže?“

„Nuže, pane Morreli, kamarádi povídají, že pro tuhle chvíli postačí jim každému padesát franků a zbytek že počkají.“

„Díky, přátelé, díky!“ zvolal pan Morrel, dojat až do hloubi duše. „Jste všichni šlechetní lidé, ale vezměte, vezměte a najdete-li dobrou službu, vstupte do ní, jste volni.“

Tento konec věty vyvolal u bodrých námořníků neobyčejný dojem. Pohlédli na sebe vyjeveně. Penelon, jemuž došel dech, byl by málem spolkl své bago, na štěstí ještě včas vztáhl ruku k hrdlu.

„Jakže, pane Morreli," pravil stísněným hlasem, „jakže, vy nám dáváte výpověď? Jste tedy s námi nespokojen?"

„Ne, děti, ne," odvětil výpravce, „nejsem s vámi nespokojen – právě naopak. Ne, nedávám vám výpověď! – Ale co mám dělat? Nemám již lodí, nepotřebuji námořníků."

„Jakže, nemáte již lodí?" tázal se Penelon. „Nu, tak si tedy dáte postavit nové, my počkáme. Víme, zaplať Pán Bůh, co to je pracovat."

„Nemám peněz, abych si mohl dát vystavět lodi, Penelone," odvětil výpravce se smutným úsměvem, „nemohu tedy přijmout vaší nabídky, nechť je jakkoli laskavá."

„Nu, nemáte-li peněz, pak není třeba nám platit, uděláme to, jako to udělal ubohý Farao, dáme se hnát větrem – to je toho!"

„Dosti, dosti, přátelé," pravil Morrel, duse se pohnutím, „jděte, prosím vás. Shledáme se v lepších dobách. Emmanueli," dodal výpravce, „doprovoďte je a dbejte, aby moje přání bylo splněno."

„Ale je to aspoň na shledanou, viďte, pane Morreli?" pravil Penelon.

„Ano, přátelé, aspoň doufám, jděte."

A pokynul Koklesovi, jenž šel napřed. Námořníci šli za pokladníkem a Emmanuel za námořníky.

„A nyní," obrátil se výpravce k své ženě a dceři, „opusťte mne na chvíli, musím jednat s tímto pánem."

A pohledem označil zástupce firmy Thomson a French, jenž po celou tu scénu nehnutě stál v koutě, zúčastniv se jí pouze několika slovy, která jsme uvedli. Obě ženy pohlédly na cizince, na něhož úplně zapomněly, a vzdálily se. Avšak dívka, odcházejíc, vrhla na něho dojemně prosebný pohled, na který cizinec odpověděl úsměvem, který tak ozářil jeho ledovou tvář, že chladný pozorovatel byl by tím býval překvapen. Oba mužové osaměli.

„Nuže, pane," pravil Morrel, klesaje do lenošky, „viděl a slyšel jste vše, nemám vám již co sděliti."

„Viděl jsem, pane," ujal se slova Angličan, „že stihlo vás nové neštěstí, nezaviněné, jako ostatní, a to utvrdilo mne v přání, býti vám užitečným."

„Oh, pane," pravil Morrel.

„Hleďte," pokračoval cizinec, „jsem z vašich hlavních věřitelů, není-li pravda?"

„Jste to aspoň vy, jenž má nejdříve propadající směnky."

„Přejete si lhůtu k zaplacení?"

„Lhůta mohla by mi zachrániti čest a tím i život."

„O kolik žádáte?"

Morrel váhal.

„O dva měsíce." pravil.

„Dobře," prohodil cizinec, „dám vám tři."

„Myslíte, že firma Thomson a French…"

„Buďte bez starostí, pane, beru vše na sebe. Dnes máme 5. června."

„Ano."

„Nuže, obnovte mi všecky ty směnky na 5. září. A 5. září v jedenáct hodin dopoledne," (hodiny ukazovaly v té chvíli přesně jedenáct hodin) „dostavím se k vám."

„Budu vás očekávat, pane," pravil Morrel, „a dostanete peníze, nebo budu mrtev."

Tato poslední slova byla pronesena tak tiše, že cizinec nemohl jich slyšet.

Směnky byly obnoveny, staré roztrženy a ubohý výpravce měl náhle před sebou aspoň tři měsíce k shromáždění posledních prostředků.

Angličan přijal Morrelovy díky s chladností, svému národu vlastní, a rozloučil se s výpravcem, jenž doprovodil ho, žehnaje mu, až ku dveřím.

Na schodech potkal cizinec Julii. Dívka dělala, jako by právě sestupovala, ale ve skutečnosti na něho čekala.

„Oh, pane!“ pravila, spínajíc ruce.

„Slečno,“ promluvil cizinec, „obdržíte jednoho dne list, podepsaný… Simbad námořník… učiňte dopodrobna, co vám ten list přikáže, i když se vám ten příkaz bude zdáti sebe podivnějším.“

„Ano, pane,“ odvětila Julie.

„Slibujete mi, že to učiníte?“

„Přisahám vám to.“

„Dobře. S Bohem, slečno. Zůstaňte vždycky dobrou, šlechetnou dívkou, jakou jste, a mám pevnou naději, že Bůh vás odmění tím, že dá vám Emmanuela za chotě.“

Julie lehce vykřikla, zarděla se jako třešně, a zadržela se zábradlí, aby nespadla.

Cizinec, pokynuv jí na rozloučenou, pokračoval ve své cestě.

Na dvoře potkal Penelona, který držel v každé ruce svitek jednoho sta franků a nemohl se, jak se zdálo, rozhodnout, má-li odejít s nimi.

„Pojďte se mnou, příteli,“ pravil mu cizinec, „chci s vámi promluviti.“

IX.
PÁTÉHO ZÁŘÍ

Tato lhůta, udělená zástupcem firmy Thomson a French ve chvíli, kdy se toho Morrel nejméně nadál, zdála se ubohému výpravci jedním z oněch návratů štěstí, jež člověku oznamují, že osud se konečně unavil pronásledováním jich. Ještě téhož dne sdělil, co se mu přihodilo, své dceři, ženě a Emmanuelovi a do rodiny vrátilo se trochu naděje, ne-li klidu. Na neštěstí však Morrel nebyl ve stycích pouze s firmou Thomson a French, jež okázala se k němu tak ochotnou. Jak sám pravil, v obchodních záležitostech má člověk dopisovatele, ale ne přátele. Uvažoval-li o tom, nechápal ani velkomyslného jednání pánů Thomsona a Frenche vůči němu, vysvětloval si je jen moudře sobeckým rozhodnutím, k němuž ta firma asi došla: Je lépe podporovati muže, jenž je nám dlužen skoro tři sta tisíc franků, a dostat těch tři sta tisíc franků po třech měsících, než urychlit jeho zkázu a mít z celého kapitálu jen šest nebo osm procent.

Na neštěstí však, buď z nenávisti nebo ze zaslepenosti, neuvažovali tak všichni obchodní spojenci Morrelovi a někteří naopak pojali rozhodnutí zcela opačné. Směnky, Morrelem podepsané, byly tedy pokladně předloženy s úzkostlivou přesností a díky lhůtě, Angličanem poskytnuté, byly Koklesem hotově zaplaceny.

Kokles tedy setrvával ve svém věšteckém klidu. Jedině pan Morrel s hrůzou viděl, že kdyby byl měl 15. vyrov-

nati padesát tisíc franků de Bovillových a 30. třicet dva tisíce pět set franků, půjčených na směnku, na jejichž zapravení – právě jako na pohledávku vězeňského inspektora – obdržel lhůtu, byl by od tohoto měsíce ztraceným člověkem.

Míněním celého marseillského obchodního světa bylo, že Morrel nemůže se udržeti pod ranami osudu, jež ho postupně stíhaly. Vzbudilo tedy veliký údiv, když koncem měsíce bylo vše zapraveno s obvyklou přesností. Přes to však důvěra se lidem nevrátila a zastavení platů nešťastného výpravce bylo jednohlasně odloženo nakonec příštího měsíce.

Celý měsíc uplynul Morrelovi v neslýchané námaze, shromáždit všecky prostředky. Druhdy jeho směnka, splatná kdykoli, byla přijímána s důvěrou, ba hledána. Morrel snažil se předati směnku, splatnou za devadesát dní, a našel všecky banky zavřeny. Na štěstí měl Morrel ještě několik pohledávek, s nimiž mohl počítati, pohledávky ty se mu sešly, Morrel byl tedy ještě s to, dostáti svým závazkům, když nadešel konec července.

Zástupce firmy Thomson a French nebyl viděn v Marseilli po druhé, den či dva po návštěvě u Morrela zmizel, ježto pak setkal se v Marseilli pouze se starostou, inspektorem vězení a panem Morrelem, jeho návštěva nezanechala po sobě jiné stopy, než lhostejnou vzpomínku, již si na něho zachovali tyto tři osoby. Pokud se týká námořníků z Faraónu, zdá se, že našli nějaké místo, neboť zmizeli také.

Kapitán Gaumard, zotavený z choroby, jež zdržela ho v Palmě, vrátil se rovněž. Váhal jíti k panu Morrelovi, ten však dověděl se o jeho příjezdu a šel ho sám vyhledat. Dobrý výpravce zvěděl předem, z Penelonova vypravování, o kapitánově statečném počínání za toho neštěstí, a byl to on, jenž snažil se ho potěšiti. Přinesl mu i jeho služné, pro něž kapitán nebyl se býval odvážil si přijít.

Když pan Morrel sestupoval se schodů, potkal Penelona, jdoucího nahoru. Penelon, jak se zdálo, dobře využitkoval svých peněz, neboť byl všecek nově oblečen. Spatřiv svého pána, dobrý podkormidelník, jak se zdálo, byl u velikých rozpacích, vtiskl se do nejvzdálenějšího kouta chodby, přehazoval sousto tabáku zleva vpravo a zprava vlevo, vyjeveně vykuluje své veliké oči a tiskna jen bázlivě ruku, jíž podal mu s obvyklou svou srdečností pan Morrel. Pan Morrel přičítal Penelonovy rozpaky úpravnosti jeho obleku: bylo zřejmo, že bodrý muž nevedl ten přepych na svůj účet, byl tedy již nepochybně přijat na některé jiné lodi a zastyděl se, že – možno-li se tak vyjádřiti – nenosil déle smutek po Faraonu . Snad přicházel kapitánu Gaumardovi sdělit svůj zdar a vyřídit mu nabídky svého nového pána.

„Dobří lidé," mluvil v duchu Morrel, vzdaluje se, „kéž by vás měl váš nový pán tak rád jako já, a byl šťastnější, než jsem já!"

Srpen Morrelovi uplynul v neustále obnovovaných pokusech o posílení starého úvěru, nebo o získání nového. 20. srpna vědělo se v Marseilli, že Morrel za-

mluvil si místo v poště, i říkalo se, že insolvence bude prohlášena na konci měsíce, a že Morrel odcestoval, aby nebyl přítomen tomu krutému výkonu, jenž má být nepochybně přenesen na jeho prvního účetního Emmanuela a na pokladníka Koklese. Když však přišel 31. srpen, pokladna otevřela se nad vše očekávání jako obyčejně. Kokles objevil se za mřížkou, klidný, jako skutečný Horacius, prohlédl se stejnou pozorností doručený mu papír a zaplatil směnky od první do poslední se stejnou přesností. Došly i dva účty, které pan Morrel očekával a které Kokles právě tak správně zaplatil, jako výpravcovy osobní směnky. Nikdo toho nechápal a s tvrdošíjností prorokům smutných událostí vlastní, odkládali úpadek na konec září.

1. září Morrel přijel, byl očekáván celou rodinou s velikou úzkostí, z této cesty do Paříže měla mu vzejít poslední spása. Morrel pomyslil na Danglarse, dnes milionáře a druhdy jeho dlužníka, neboť, dostal-li se Danglars do služeb španělského bankéře, u něhož vzalo počátek jeho ohromné jmění, stalo se tak na doporučení Morrelovo. Dnes měl Danglars, jak se říkalo, šest až osm milionů vlastního jmění a neomezený úvěr. Danglars mohl zachrániti Morrela, aniž potřeboval vzít jediný tolar z kapsy, mohl se za něho jen zaručit při výpůjčce a Morrel byl zachráněn. Morrel již dávno myslil na Danglarse, ale existuje jistá instinktivní nechuť, rodící se bez člověkovy vůle, a Morrel odkládal pokud mohl tento krajní prostředek. A měl pravdu, neboť vrátil se, zdrcen pokořením odmítnutí.

Také si Morrel při návratu neulevil ani jediným vzdechem, nepronesl ani jediné obžaloby. Objal s pláčem ženu a dceru, stiskl přátelsky Emmanuelovu ruku, zavřel se do své pracovny ve druhém poschodí a vzkázal si pro Koklese.

„Tentokráte," pravily obě ženy Emmanuelovi, „jsme ztraceni."

Pak po krátké poradě bylo ujednáno, že Julie napíše svému bratru, posádkou v Nimes, aby okamžitě přijel.

Ubohé ženy instinktivně cítily, že mají potřebí všech svých sil, aby snesly hrozící jim ránu.

Kromě toho měl již Maximilián Morrel, ačkoli mu byly teprve sotva dvacet dva roky, veliký vliv na otce.

Byl to mladý, pevný a přímý muž. Ve chvíli, kdy mělo se rozhodnouti o příštím jeho povolání, jeho otec nechtěl mu žádnou budoucnost vnutit a tázal se mladého Maximiliána, k čemu by měl chuť. Ten tehdy prohlásil, že chce sledovat dráhu vojenskou. Studoval tedy výborně, přihlásil se a byl přijat do vyšší vojenské akademie a vyšel odtud jako podporučík 53. pluku řadového vojska. Již rok zaujímal ten stupeň a bylo mu slíbeno, že při první příležitosti bude jmenován poručíkem. V pluku platil Maximilián Morrel za přísného dodržovatele nejen všech úkolů, uložených vojínu, nýbrž i všech povinností, přináležících muži, a byl nazýván „stoikem". Rozumí se, že mnozí, kteří mu to epitheton dávali, opakovali slyšené, nevědouce ani, co to znamená.

Tohoto mladého muže volala jeho matka a sestra ku pomoci, aby podporoval je za vážných okolností, v nichž, jak tušily, se ocitnou.

Vzhledem k vážnosti těchto okolností se neklamaly, neboť za chvíli po tom, kdy pan Morrel vešel do své pracovny s Koklesem, Julie viděla vyjít odtamtud pokladníka bledého, chvějícího se, s tváří rozrušenou.

Chtěla se ho optat, když šel mimo ni. Ale dobrý muž, běže se schodů s kvapem, jejž nemíval ve zvyku, zvolal jen, zvednuv ruku k nebi:

„Ach, slečno, slečno! Jaké hrozné neštěstí! Kdo by si to byl kdy pomyslil!“

Za okamžik nato viděla ho Julie jít opět nahoru s dvěma či třemi velikými knihami, taškou na listiny a pytlíkem peněz.

Morrel prohlédl knihy, otevřel tašku, spočítal peníze.

Všecky jeho prostředky páčily se na šest až osm tisíc franků a pohledávky, splatné do 5., na čtyři až pět tisíc, což činilo nejvýš čtrnáct tisíc franků aktiv oproti dvěma stům osmdesáti sedmi tisícům pěti stům franků. Nebylo ani lze nabídnout podobnou splátku.

Přesto však, když Morrel přišel k obědu, zdál se dosti klidným. Tento klid poděsil obě ženy více, než nejhlubší skleslost.

Po obědě Morrel obyčejně vycházíval. Chodil na kávu do Marseillského klubu a přečíst si „Semafor“, toho dne nevyšel a vrátil se opět do své pracovny.

Pokud se týká Koklese, zdál se úplně zpitomělý. Část dne proseděl na dvoře na kameni, s obnaženou hlavou v třicetistupňovém slunečním žáru.

Emmanuel snažil se uklidnit ženy, ale byl málo výmluvný. Mladý muž byl příliš zasvěcen do záležitostí firmy, aby nevěděl, že rodině Morrelově hrozí veliká katastrofa.

Nadešla noc: obě ženy bděly, doufajíce, že Morrel, opustiv svou pracovnu, vejde k nim. Ale slyšely, jak minul jejich dveře, zlehčiv krok nepochybně z obavy, aby nebyl zavolán.

Zbystřily sluch: vstoupil do své ložnice a zavřel se tam.

Paní Morrelová poslala dceru spát, za půl hodiny po Juliině odchodu pak sňala si střevíce a vklouzla do chodby, aby se podívala klíčovou dírkou, co její muž dělá.

V chodbě spatřila vzdalující se stín: byla to Julie, jež, sama neklidná, předešla matku.

Dívka přistoupila k paní Morrelové.

„Píše," pravila.

Obě ženy porozuměly si beze slova.

Paní Morrelová sklonila se ke klíčové dírce. Morrel skutečně psal. Co však ušlo dívce, to postřehla paní Morrelová, že totiž její muž píše na kolkovaný papír. Hrozné pomyšlení se jí zmocnilo, že Morrel píše závět, zachvěla se na všech údech a přece měla sílu mlčeti.

Druhého dne zdál se Morrel úplně klidným, seděl v kanceláři jako obyčejně, sešel k snídani jako obyčej-

ně, pouze po obědě přitáhl svou dceru vedle sebe, vzal hlavu dítěte do náručí a držel ji dlouho na prsou.

Večer sdělila Julie matce, že přes otcův zdánlivý klid pozorovala, že jeho srdce bije prudce.

Následující dva dny uplynuly téměř stejně. 4. září večer žádal pan Morrel Julii, aby dala mu svůj klíč od jeho pracovny.

Julie zachvěla se při té žádosti, jež zdála se jí zlověstnou. Proč otec na ní žádá klíč, jejž vždycky měla a jenž byl jí v dětství odnímán jen z trestu?

Dívka pohlédla na pana Morrela.

„Čeho jsem se dopustila, otče," pravila, „že mi odnímáte ten klíč?"

„Ničeho, mé dítě," odpověděl nešťastný Morrel, kterému při té tak prosté otázce vytryskly slzy. „Ničeho, potřebuji ho jen."

Julie se tvářila, jako by hledala klíč.

„Nechala jsem jej asi ve svém pokoji," pravila pak.

Vyšla, ale místo aby šla do svého pokoje, běžela se poradit s Emmanuelem.

„Nedávejte otci toho klíče," radil jí mladý muž, „a nemusíte-li, neopouštějte ho zítra ráno."

Julie chtěla se Emmanuela dále vyptávat, ten však nic jiného nevěděl, nebo nechtěl nic jiného říci.

Celou noc ze 4. na 5. září zůstala paní Morrelová s uchem přitisknutým ke dveřím. Až do tří hodin ráno slyšela svého muže chodit rozčileně po ložnici.

Teprve ve tři hodiny vrhl se na lože.

Obě ženy ztrávily noc spolu. Od včerejšího večera očekávaly Maximiliána.

V osm hodin vstoupil pan Morrel do jejich pokoje. Byl kliden, ale noční rozčilení zračilo se na jeho bledé, strhané tváři.

Ženy neodvážily se ho otázati, spal-li dobře.

Morrel byl laskavější k své ženě a otečtější k dceři, než kdy jindy. Nemohl se na ubohé dítě dost nadívat a nalíbat se ho.

Julie zapamatovala si Emmanuelovu radu a chtěla otce doprovodit, když odcházel, ten však, oddáliv ji něžně, pravil:

„Zůstaň u matky."

Julie chtěla naléhat.

„Chci tomu!" pravil Morrel.

Bylo to po prvé, kdy Morrel řekl své dceři: Chci tomu! Ale řekl to tónem tak otcovské něhy, že Julie neodvážila se již ani o krok postoupit.

Zůstala stát na témže místě němě a nehnutě. Okamžik na to dveře se znovu otevřely a Julie ucítila dvě ramena, jež ji objala, a ústa, přitisknuvší se na její čelo.

Zvedla oči a radostně vykřikla:

„Maximiliáne! Bratře!"

Na ten výkřik přichvátala paní Morrelová a vrhla se synovi do náručí.

„Matko," pravil mladý muž," pohlížeje střídavě na paní Morrelovou a její dceru, „co se stalo, co se děje? Váš list mne polekal, přijel jsem tedy ihned."

„Julie," pravila paní Morrelová, dávajíc mladému muži znamení, „jdi říci otci, že Maximilián přijel."

Dívka vyběhla z pokoje, ale na prvním stupni schodiště spatřila muže, držícího v ruce dopis.

„Nejste slečna Julie Morrelová?" tázal se ten muž, mluvě francouzsky se silným italským přízvukem.

„Ano, pane," odpověděla Julie, zajíkajíc se, „ale co si přejete? Neznám vás."

„Přečtěte si tento list," pravil muž, podávaje jí dopis.

Julie váhala.

„Jde v něm o záchranu vašeho otce," pravil posel.

Dívka vytrhla mu list z ruky.

Pak jej rychle otevřela a četla:

Odbočte z okamžité na Meilhanskou silnici, vstupte do domu čís. 15., vyžádejte si u domovníka klíč od pokoje u pátém poschodí, vejděte do toho pokoje, vezměte u vchodu na kobu ležící váček z červeného hedvábí a donesťe ten váček svému otci.

Je důležito, aby jej obdržel před jedenáctou hodinou.

Slíbila jste mi slepou poslušnost, připomínám vám váš slib.

Sindbad námořník.

Dívka nezadržela radostného výkřiku, zvedla oči, chtěla se vyptávat muže, jenž odevzdal jí lístek, leč muž zmizel.

Pohlédla tedy znovu na lístek, chtíc si jej přečísti po druhé a spatřila, že je k němu připojena douška.

Četla:

Je důležito, abyste vyplnila ten úkol osobně a sama. Kdybyste přišla v průvodu, nebo kdyby se dostavil někdo jiný místo vás, domovník by odpověděl, že o ničem neví.

Tato douška silně zchladila dívčinu radost. Nehrozí jí něco, není to nějaká nastražená past? Její nevinnost nechávala ji v nevědomosti vzhledem k nebezpečí, jež mohlo by hrozit dívce jejího věku, nemusíme však nebezpečí znáti, abychom se báli, ba, je pozoruhodno, že právě neznámá nebezpečí vzbuzují nejvíce strachu.

Julie váhala, i rozhodla se žádat o radu.

Vedena však zvláštním instinktem, neobrátila se ani k matce, ani k bratru o přispění, nýbrž k Emmanuelovi.

Sešla dolů, vyprávěla mu, co se jí přihodilo v den, kdy navštívil otce zástupce firmy Thomson a French, sdělila mu scénu na schodech, opakovala mu svůj slib a ukázala mu dopis.

„Musíte tam jít, slečno," pravil Emmanuel.

„Jít tam?" zašeptala Julie.

„Ano, doprovodím vás tam."

„Ale což jste nečetl, že mám být sama?"

„Také budete sama," odpověděl mladý muž. „Počkám na vás na rohu Musejní ulice. A znepokojí-li mne vaše opoždění, přijdu za vámi a běda těm, na něž budete mít důvod si naříkat, za to vám ručím!"

„Vaším míněním, Emmanueli, tedy je," opakovala dívka váhavě, „abych toho vyzvání uposlechla?"

„Ano, což vám posel neřekl, že jde o záchranu vašeho otce?“

„Ale jaké nebezpečí mu tedy hrozí, Emmanueli?“ tázala se dívka.

Emmanuel okamžik váhal, ale přání, přimět dívku k rozhodnutí ihned a běž odkladu, zvítězilo.

„Slyšte,“ pravil jí, „dnes je 5. září, není-li pravda?“

„Ano.“

„Váš otec má zaplatit dnes v jedenáct hodin téměř tři sta tisíc franků.“

„Ano, víme to.“

„Nuže,“ pravil Emmanuel, „v pokladně není ani patnáct tisíc franků.“

„Co se tedy stane?“

„Stane se, že, nenajde-li váš otec dnes do jedenácti hodin někoho, kdo by mu přispěl ku pomoci, bude v poledne nucen ohlásit úpadek.“

„Oh, pojďte, pojďte!“ zvolala dívka, vlekouc mladého muže za sebou.

Zatím paní Morrelová svému synovi všecko sdělila.

Mladý muž věděl dobře, že následkem nepřetržitých ran, stíhajících jeho otce, staly se ve výdajích domu veliké reformy, nevěděl však, že došlo to tak daleko.

Byl zničen.

Pak náhle vyběhl z pokoje, přeběhl schody, neboť domníval se, že je otec v pracovně, ale klepal nadarmo.

Stoje u dveří pracovny, slyšel, jak otvírají se dveře bytu. Ohlédl se a spatřil otce. Místo aby odebral se pří-

mo do pracovny, pan Morrel vrátil se do ložnice a vyšel odtamtud teprve nyní.

Pan Morrel vykřikl překvapením, spatřiv Maximiliána, nevěděl o mladíkově příjezdu. Zůstal nehnutě stát, svíraje levicí předmět, jejž skrýval pod kabátem.

Maximilián rychle seběhl se schodů a vrhl se otci kolem krku. Náhle však couvl a tiskl pouze pravici k otcovým prsoum.

„Otče," pravil, zblednuv smrtelně, „proč máte pod kabátem pár pistolí?"

„Ach, toho jsem se bál!" pravil Morrel.

„Otče, otče! Probůh!" zvolal mladý muž. „K čemu ty zbraně?"

„Maximiliáne," pravil Morrel, pohlížeje pevně na svého syna. „Jsi muž a čestný muž, pojď, povím ti to."

A Morrel bral se pevným krokem k pracovně, kdežto Maximilián následoval ho, chvěje se na celém těle.

Morrel otevřel dveře a zavřel je za synem. Pak prošel předpokojem, vstoupil do pracovny, položil obě pistole na roh stolu a ukázal synovi prstem na otevřenou hlavní knihu.

V knize té zaznamenán byl přesný stav situace.

Morrel měl za půl hodiny zaplatiti dvě stě osmdesát sedm tisíc pět set franků.

„Čti," pravil Morrel.

Mladý muž byl po přečtení na chvíli jakoby zdrcen.

Morrel nepřenesl ani slova. Co by byl mohl dodati k neúprosnému ortelu cifer?

„A učinil jste vše, otče," pravil po chvíli mladý muž, „co by mohlo zabránit tomu neštěstí?"

„Ano," odvětil Morrel.

„Nemáte žádné pohledávky mezi lidmi?"

„Žádné."

„Vyčerpal jste všecky prostředky?"

„Všecky."

„A za půl hodiny," pronesl Maximilián temným hlasem, „je naše jméno zneuctěno!"

„Krev smývá hanbu," pravil Morrel.

„Máte pravdu, otče, chápu vás."

Pak vztáhnuv ruku po pistolích, Maximilián pokračoval:

„Jedna bude pro vás, druhá pro mne. Díky!"

Morrel mu ruku zadržel.

„A tvá matka… tvá sestra… Kdo je bude živit?'

Zachvění přeběhlo jinochovým tělem.

„Otče," pravil, „vy mi říkáte, abych žil?"

„Ano, říkám ti to," odtušil Morrel, „neboť je to tvou povinností. Jsi ducha klidného, silného, Maximiliáne… Maximiliáne, nejsi obyčejným mužem. Neporoučím ti ničeho, nenutím tě k ničemu, pravím ti jen: pohlédni na své postavení jako cizí člověk a posuď je sám."

Mladý muž chvíli uvažoval, pak objevil se mu v očích výraz vznešené resignace. Sňal jen pomalým, smutným pohybem své epauletty, odznak své hodnosti.

„Dobře," pravil, podávaje Morrelovi ruku, „zemřete v pokoji, otče, budu žít!"

Morrel sebou hnul, chtěje se vrhnout synovi k nohám. Maximilián však přitáhl jej k sobě a obě ta vznešená srdce bušila okamžik na sobě.

„Víš, že není to mou vinou, viď?“ pravil Morrel.

Maximilián se usmál.

„Vím, otče, že jste nejčestnějším mužem, kterého jsem kdy poznal.“

„Dobře, tím je vše řečeno. A nyní vrať se k matce a sestře.“

„Otče,“ pravil mladík, skláněje koleno, „požehnejte mi!“

Morrel uchopil synovu hlavu do obou rukou, přitáhl ji k sobě a přitisknuv na ni několikrát rty, pravil:

„Ano, ano, žehnám ti jménem svým a jménem tří generací bezúhonných mužů, poslyš, co praví mým hlasem: budova, neštěstím zničená, může být Prozřetelností znovu vystavěna. Až spatří mne zemřevšího takovou smrtí, budou mít i nejneúprosnější se mnou soucit, tobě bude snad popřána lhůta, jež mně byla odepřena. Hleď tedy, aby potupné slovo nebylo proneseno, dej se tedy do díla, pracuj, mladý muži, zápas horlivě a statečně, buď živ, ty, tvá matka i sestra, jen tím nejnutnějším, aby den ode dne jmění těch, kterým dluhuji, vzrůstalo a množilo se v tvých rukou. Pomysli, jaký krásný, veliký, slavný den bude den rehabilitace, den, kdy v této pracovně řekneš: Můj otec zemřel, protože nemohl učinit, co já činím dnes, ale zemřel klidně a pokojně, věda, že já to učiním.“

„Oh, můj otče, můj otče," zvolal mladý muž, „snad byste přece mohl žíti!"

„Kdybych žil, všecko se změní, kdybych žil, zájem se změní v pochybnost, soucit v hněv, kdybych žil, stanu se člověkem, jenž nedostál svému slovu, jenž nesplnil svých závazků, stanu se krátce bankrotářem. Naopak zemřu-li, pomni na to Maximiliáne, moje mrtvola bude mrtvolou poctivého, nešťastného muže. Kdybych žil, nejlepší přátelé vyhnou se mému domu, zemřu-li, celá Marseille doprovodí mne s pláčem k mému poslednímu příbytku. Kdybych žil, styděl bys se za mé jméno, zemřu-li, zvedneš hlavu a řekneš:

„Jsem synem toho, jenž se zabil, protože po prvé nemohl dostáti svému slovu."

Mladý muž zasténal, ale zdál se být odevzdán v osud. Po druhé vstoupilo přesvědčení ne do jeho srdce, ale do jeho duše.

„A nyní," pravil Morrel, „opusť mne a hleď vzdáliti ženy."

„Nechcete ještě vidět mou sestru?" tázal se Maximilian.

Poslední nejasná naděje mladého muže byla skryta v tomto shledání, proto je navrhl. Morrel potřásl hlavou.

„Viděl jsem ji ráno," pravil, „a rozloučil jsem se s ní."

„Nemáte pro mne, otče, nějakého zvláštního příkazu?" tázal se Maximilián změněným hlasem.

„Tak jest, synu, posvátný příkaz."

„Mluvte, otče."

„Firma Thomson a French je jediná, která z lidskosti, z egoismu snad – ale není na mně, čísti v lidských srdcích – měla se mnou soucit. Její zástupce, ten, jenž za deset minut se dostaví, aby mi předložil směnku na dvě stě osmdesát sedm tisíc pět set franků, mi nejen povolil, ale nabídl tříměsíční lhůtu. Ta firma ať je zaplacena první, synu, a ten muž budiž ti svatým."

„Ano, otče," pravil Maximilián.

„A nyní ještě jednou s Bohem," pravil Morrel, „jdi, jdi, je mi třeba samoty. Mou závěť najdeš v mé ložnici v sekretáři."

Mladý muž zůstal bez vlády stát, maje sílu vůle, ale ne provedení.

„Poslyš, Maximiliáne," pravil mu otec, „představ si, že jsem vojákem jako ty, že jsem dostal rozkaz, dobýti hradeb a že ty víš, že při útoku padnu, neřekl bys mi, cos mi řekl před okamžikem: „Jděte, otče, neboť zneuctil byste se, kdybyste zůstal, a lepší je smrt než hanba?"

„Ano, ano," pravil mladý muž, „ano!"

A křečovitě sevřev Morrela do náručí, řekl:

„Jděte, otče!"

A vyrazil z pracovny.

Když se syn vzdálil, Morrel zůstal ještě okamžik stát, upíraje oči na dveře, pak vztáhl ruku, uchopil šňůru zvonku a zazvonil.

Za okamžik zjevil se Kokles.

Nebyl to již týž muž, tři dny poznání ho zlomily. Myšlenka: firma Morrel zastaví platy, sehnula ho níže k zemi, než druhých dvacet let.

„Můj dobrý Koklesi," pravil Morrel hlasem, jehož přízvuk nemožno vylíčit, „zůstaneš v předsíni. Až přijde ten pán, který zde již byl před třemi měsíci, víš, zástupce firmy Thomson a French, ohlásíš jej."

Kokles neodpověděl, přikývl hlavou, šel usednout do předpokoje a čekal.

Morrel klesl zpět na židli, jeho oči obrátily se k hodinám: zbývalo mu všeho všudy sedm minut, ručička šinula se s neuvěřitelnou rychlostí. Zdálo se mu, že ji vidí pohybovat se.

Co dálo se tehdy v oné krajní chvíli v duši toho muže, jenž, ještě mlád, chystal se – snad po nesprávné, ale aspoň zdánlivě správné úvaze – odloučit se ode všeho, co na tomto světě miloval, a opustit život, jenž zahrnul ho vším rodinným štěstím, – toho nelze vypsat. K utvoření představy bylo by nutno vidět jeho čelo, pokryté potem, a přec odevzdané do vůle Boží, jeho oči, zvlhlé slzami, a přece obrácené k nebi.

Ručička postupovala stále, pistole byly nabity, Morrel vztáhl ruku, jednu uchopil a zašeptal dceřino jméno.

Pak odložil smrtící zbraň, uchopil pero a napsal několik slov.

Zdálo se mu, že nerozloučil se dosti s milovaným dítětem.

Pak obrátil se znovu k hodinám, nepočítal již minuty, nýbrž vteřiny.

Chopil se znovu zbraně, ústa pootevřena a oči upřený na hodinovou ručičku, zachvěl se při zvuku, jejž sám způsobil, natahuje kohoutek.

V té chvíli chladnější pot vyvstal mu na čele a smrtelnější úzkost sevřela mu srdce.

Slyšel zaskřípět dveře z chodby.

Pak otevřely se dvéře pracovny.

Hodiny chystaly se bíti jedenáct hodin.

Morel se neobrátil, očekávaje Koklesova slova:

„Zástupce firmy Thomson a French."

A nesl zbraň k ústům…

Náhle zaslechl výkřik: byl to dceřin hlas.

Ohlédl se a spatřil Julii, pistole vypadla mu z ruky.

„Otče!" zvolala dívka bez dechu a takřka umírajíc radostí. „Zachráněn! Jste zachráněn!"

A vrhla se mu do náručí, zvedajíc v ruce červený hedvábný sáček.

„Zachráněn!" opakoval Morrel. „Dítě, co tím chceš říci?"

„Ano, zachráněn! Hleďte, hleďte!" opakovala dívka.

Morrel vzal do ruky váček a zachvěl se, neboť nejasná upomínka mu připamatovala, že ten předmět mu kdysi náležel.

Na jedné straně byla směnka na dvě stě osmdesát sedm tisíc pět set franků.

Směnka byla přeškrtnuta.

Na druhé straně byl diamant, velikosti lískového ořechu, s těmito dvěma slovy, napsanými na proužku pergamenu:

„Juliino věno."

Morrel přejel si rukou čelo. Zdálo se mu, že sní.

V tom okamžení odbíjely hodiny jedenáctou.

Zvuk ten na něho působil, jako by každý úder ocelového kladívka dopadl na jeho vlastní srdce.

„Mé dítě," pravil, „mluv. Kde jsi našla ten váček?"

„V domě na Meilhanské silnici číslo 15, v rohu na krbu malého chudého pokojíku v pátém poschodí."

„Ale ten sáček není tvůj!" zvolal Morrel.

Julie podala otci list, jejž ráno obdržela.

„A byla jsi sama v tom domě?" tázal se Morrel, když dočetl psaní.

„Emmanuel mne doprovázel, otče. Měl na mne čekati na rohu Musejní ulice. Ale nevím, co se to stalo, když jsem se vrátila, nebyl tam."

„Pane Morreli!" ozval se hlas na schodech. „Pane Morreli!"

„Jeho hlas!" pravila Julie.

Současně vešel Emmanuel, tvář změněnu radostí a pohnutím.

„Farao !" volal. „Farao !"

„Nuže co? Jaký Farao ? Zbláznil jste se Emmanueli? Víte přece, že je zničen."

„Farao, pane! Je ohlášen Farao ! Farao vjíždí do přístavu!"

Morrel klesl na židli, síly ho opouštěly. Jeho rozum vzpíral se uvěřit těmto neslýchaným, neuvěřitelným, pohádkovým událostem.

Vtom však vešel i jeho syn.

„Otče," zvolal Maximilián, „co jste to říkal, že Farao je zničen? Hlídka ho ohlásila, vjíždí do přístavu!"

„Přátelé," pravil Morrel, „kdyby tomu tak bylo, musili bychom věřiti v Boží zázrak! Není možná! Není možná!"

Ale váček, jejž držel v ruce, potvrzená směnka, nádherný diamant, to vše bylo neméně neuvěřitelno a přece to bylo skutečností.

„Ach, pane," ozval se také Kokles, „Farao ! Co to znamená?"

„Nuže, děti," pravil Morrel, vstávaje, „pojďme se přesvědčit, a Bůh smiluj se nad námi, je-li to falešná zpráva!"

Šli dolů, na schodech čekala paní Morrelova: ubohá žena neodvážila se vystoupit.

Za okamžik byli na Cannebieře.

U přístavu byl zástup lidí.

Zástup rozvíral se před Morrelem.

„Farao ! Farao !" opakovaly hlasy všech.

A skutečně, věc zázračná, neslýchaná! Proti věži svatého Jana loď, nesoucí na přídi tato slova, napsaná bílými písmenami: Farao (Morrel a syn v Marseilli), naprosto týchž rozměrů jako původní Farao a naložena jako on červcem a indigem, spouštěla kotvu a hejtovala plachty. Na můstku kapitán Gaumard uděloval rozkazy a otec Penelon mával panu Morrelovi na pozdrav.

Nebylo již pochyby: bylo tu svědectví smyslů a deset tisíc osob přicházelo tomu svědectví na pomoc.

Když Morrel se synem objímali se na molu za potlesku celého města, svědka toho divu, neznámý muž, jehož tvář byla dopola zakryta černým vousem a jenž, ukryt za vojenskou strážní budkou, pozoroval dojatě tu scénu, zašeptal tato slova:

„Buď šťasten, šlechetný muži, buď žehnán za všecko dobro, jež jsi způsobil a jež ještě způsobíš. A moje vděčnost nechť zůstane ztajena jako tvoje dobrodiní."

A s úsměvem, prozrazujícím radost a štěstí, opustil tajný úkryt a aniž si ho kdo povšiml, tak byl každý zaujat událostí dne, sestoupil po schůdcích, sloužících k nakládání zboží, a třikrát zavolal:

„Jacopo! Jacopo! Jacopo!"

Tu přistála k němu šalupa, přijala, ho a dopravila jej k bohatě vypravené yachtě, na jejíž palubu vyskočil s obratností námořníka. Odtud pohlédl ještě jednou na Morrela, který s radostným pláčem rozdával srdečné

stisky ruky celému zástupu a děkoval nejasným pohledem neznámému dobrodinci, kterého, jak se zdálo, hledal na nebi.

„A nyní," pravil neznámý muž, „s Bohem dobroto, lidskosti, vděčnosti… S Bohem všecky city, ozařující srdce!… Postavil jsem se na místo Prozřetelnosti, abych odměňoval dobré… nechť Bůh mstitel postoupí mi místo, abych potrestal zlé!"

Po těch slovech dal znamení a yachta, jako by byla jen na ně čekala, vyplula na moře.

X.
ITALIE
SIMBAD NÁMOŘNÍK

Začátkem r. 1838 byli ve Florencii dva mladí mužové příslušníci nejelegantnější pařížské společnosti, vicomte Albert de Morcerf a baron Franz d'Épinay. Bylo mezi nimi ujednáno, že pojedou ztrávit masopust téhož roku do Říma, kde Franz, jenž od čtyř let obýval Itálii, měl sloužit Albertovi za cicerona.

Ježto pak není maličkostí, ztrávit masopust v Římě, zvláště záleží-li člověku na tom, aby nebyl ubytován na Lidovém náměstí nebo v Campo–Vaccino, psali otci

Pastrinimu, majiteli hotelu de Londres na Španělském náměstí, žádajíce ho, aby jim vyhradil pohodlný byt.

Otec Pastrini odpověděl, že má k jejich disposici pouze dva pokoje s toiletním pokojíkem al secondo piano a že je nabízí za skrovný poplatek dvaceti franků denně. Oba mladí lidé přijali, Albert pak, chtěje využitkovati zbývajícího času, odejel do Neapole. Pokud se týká Franze, zůstal ve Florencii.

Když těšil se nějaký čas životem, jaký skytá město Mediciů, když se dosyta naprocházel v onom Edenu, zvaném Casine, když byl přijat skvělými florenckými hostiteli, pojal zvláštní úmysl, když již viděl Korsiku, kolébku Bonapartovu, jít se podívat i na Elbu, dlouhou Napoleonovu zastávku.

Jednoho večera odvázal tedy malou barchettu od železného kruhu, jenž poutal ji k livornskému přístavu, a ulehl, zabalen v plášť, na její dno, řka námořníkům prostě: „Na ostrov Elbu!“

Bárka opustila přístav jako mořský pták opouští hnízdo a druhého dne složila Franze v Porto-Ferrajo.

Franz prošel císařským ostrovem, sleduje všecky stopy, které tam obr zanechal, a pak odplul do Marciany.

Dvě hodiny potom, co opustil zemi, stihl ji zase a odebral se do Pianosy, kde, jak mu bylo řečeno, očekával ho ohromný lov červených koroptví.

Hon byl špatný. Franz zastřelil stěží několik hubených koroptví a jako každý lovec, jenž zbytečně se unavil, vstoupil do své bárky v dosti špatném rozmaru.

„Kdyby Vaše Excellence chtěla," pravil mu majitel bárky, „užila by krásné honby."

„Kde to?"

„Vidíte tam ten ostrov?" pokračoval člunař, ukazuje prstem k jihu na kuželovitou hmotu, vystupující z moře, zbarveného nejkrásnějším indigem.

„Nuže, co je to za ostrov?" tázal se Franz.

„Ostrov Monte-Cristo," odvětil Livorňan.

„Ale nemám dovolení k honbě na tom ostrově."

„Vaše Excellence ho nepotřebuje, ostrov je pustý."

„Ach," divil se mladý muž, „pustý ostrov uprostřed Středozemního moře – to je podivné!"

„Ale přirozené, Excellenci. Ostrov ten je skalním útesem a na celém jeho povrchu není snad ani jitra orné půdy."

„Komu patří ten ostrov?"

„Toskánsku."

„A jakou zvěř tam najdu?"

„Na tisíce divokých koz."

„Které se živí lízáním skal?" pravil Franz s nedůvěřivým úsměvem.

„Ne, ale vřesem, myrtami a lentyškem, které rostou mezi skalami."

„A kde přespím?"

„Na zemi v jeskyních, nebo v bárce v plášti. Ostatně, bude-li Vaše Excellence chtít, můžeme odplout hned po honbě, ví, že umíme v noci právě tak dobře s plachtami zacházet jako ve dne, a nebudeme-li mocí použít plachet, máme vesla."

Ježto zbývalo Franzovi ještě dosti času do doby, kdy měl odjet za přítelem, a o byt v Římě nemusil se již starat, přijal tento návrh, aby si vynahradil první honbu.

Na jeho kladnou odpověď plavci vyměnili mezi sebou několik slov tichým hlasem.

„Nuže," pravil Franz, „co máme nového? Naskytla se snad nějaká nemožnost?"

„Ne," odvětil majetník bárky, „ale musíme Vaši Excellenci upozorniti, že ostrov je v kontumaci."

„Co to znamená?"

„To znamená, že, ježto Monte-Cristo je neobydlen a slouží někdy za zastávku podloudníkům a pirátům, plujícím z Korsiky, Sardinie nebo Afriky – prozradí-li nějaké znamení náš pobyt na ostrově, budeme nuceni při návratu do Livorna podrobit se šestidenní karanténě."

„Hrome, to je jiná! Šest dní! Právě tolik, co Bůh potřeboval, aby stvořil svět. To je trochu dlouho, děti!"

„Ale kdo řekne, že Jeho Excellence byla na Monte-Cristu?"

„Oh, já jistě ne!" zvolal Franz.

„My také ne," prohodili námořníci.

„Pak tedy vzhůru na Monte-Cristo!"

Bárkař udělil rozkazy, namířili k ostrovu a bárka počala rozrážeti vlny tím směrem.

Franz počkal, až všecko bylo hotovo, a když dali se novou cestou, když plachta byla vzedmuta větříkem, když čtyři námořníci zaujali opět svá místa, tři vpředu, čtvrtý u kormidla, navázal opět rozmluvu.

„Drahý Gaetano," pravil veliteli, „řekl jste mi právě, tuším, že ostrov Monte-Cristo slouží za útulek pirátům, což se mi zdá docela jinou zvěřinou, než kozy."

„Ano Excellence, a je to pravda."

„Věděl jsem dobře o existenci podloudníků, ale myslil jsem, že od dobytí Alžíru a zničení regentství piráti existují již jen v románech kapitána Marryata a Cooperových."

„Nuže, Vaše Excellence se mýlila: s piráty je tomu právě tak jako s bandity, kteří jsou pokládáni za vyhubené papežem Lvem XII. a kteří přes to denně zastavují cestující u samých bran Říma. Neslyšel jste, že sotva před půl rokem francouzský plnomocník u svaté Stolice byl obrán pět set kroků od Velletri?"

„Tak jest."

„Nuže, kdyby Vaše Excellence bydlila v Livornu, jako my, slyšela by občas, že nějaká malá loď s nákladem zboží, nebo nějaká hezká anglická yachta, očekávaná v Bastii, Porto-Ferraju, nebo Civita-Vecchii, nepřiplula, že není známo, co se s ní stalo, a že nepochybně roztříštila se o nějaké skalisko. Nuže, to skalisko, s nímž se setkala, je nízká a úzká bárka, obsazená šesti nebo osmi muži, kteří ji překvapili a vyloupili za temné, bouřlivé noci v záhybu nějakého divokého a neobydleného ostrůvku, jako bandité zastavují a loupí vůz na lesní cestě."

„Ale čím to," tázal se opět Franz, leže stále v bárce, „čím to, že ti, komu se taková nehoda stane, si nestěžují? Proč nezavolají na ty piráty pomstu francouzské, sardinské nebo toskánské vlády?"

„Proč?“ opáčil Gaetano s úsměvem.

„Ano, proč?“

„Protože piráti nejprve přenesou z lodi nebo z yachty na bárku všecko, co stojí za uloupení, pak spoutají lidem nohy a ruce, přiváží každému na krk čtyřiadvacetiliberní kouli, v kýlu polapené lodi způsobí otvor zvící soudku, vystoupí na palubu, uzavřou palubní otvory a seskáčí do bárky. Po desíti minutách loď začne naříkat a sténat a ponenáhlu se potopí. Nejprve se ponoří jedna strana, pak druhá, pak se opět zvedne, znovu se ponoří, potápějíc se stále více. Pak ozve se rána, jako výstřel z děla: to vzduch prorazil palubu. Pak se loď zmítá, jako když tonoucí se brání, ztrácejíc se každým pohybem. Brzy voda, příliš sevřená v dutinách, vyrazí otvory, podobna tekutým sloupům, jež jako by nějaký obrovský vorvaň vychrlil. Konečně vyrazí poslední chropot, naposled se zatočí kolem sebe a ponoří se, tvořic do hladiny rozsáhlou nálevkovitou prohlubeň, jež okamžik krouží, ponenáhlu pak se vyrovná a konečně zmizí zcela. Takže po pěti minutách jen samo Boží oko může vypátrat v hlubinách toho klidného moře zmizelou loď.“

„Rozumíte nyní,“ dodal velitel s úsměvem, „proč loď nevrátí se do přístavu a proč postižení nežalují?“

Kdyby byl Gaetano to vše vyprávěl před navržením výpravy, Franz byl by to pravděpodobně dvakráte uvážil, než by ji byl podnikl, vyjeli však a jemu se zdálo zbabělostí, couvnouti. Byl z mužů, kteří nehoní se za nebezpečím, ale kteří, postaví-li se jim nebezpečí

v cestu, zachovávají neporušitelnou chladnokrevnost v zápase s ním, byl z mužů klidné vůle, již pohlížejí na nebezpečí v životě jen jako na protivníka v souboji, již vypočítávají jeho pohyby, zkoumají jeho sílu, kteří přerušují boj, aby nabrali dechu, ne však tak, aby mohli se zdáti zbabělými, a kteří, poznavše jedním pohledem všecky své výhody, zabíjejí jednou ranou.

„Eh," odtušil, „projel jsem Sicílií a Kalabrií, plavil jsem se dva měsíce Archipelagem a neviděl jsem nikdy ani stínu bandity nebo mořského lupiče."

„Také jsem to Jeho Excellenci neřekl," pravil Gaetano, „abych ji odvrátil od jejího úmyslu, vyptávala se mne, odpovídal jsem – nic víc."

„Ano, drahý Gaetano, a váš rozhovor je vysoce zajímavý, abych ho také co nejvíce užil, plujme jen k Monte-Cristu."

Zatím blížili se rychle k cíli cesty, vál ostrý větřík a bárka plula rychlostí šesti až sedmi mil za hodinu. Tou měrou, jak se blížili, ostrov vzrůstaje zdál se vystupovati z lůna moře. Čistým vzduchem hasnoucího dne bylo lze rozeznati nahromadění skal, nakupených na sobě jako dělové koule v arsenále, a mezi nimiž červenal se vřes a zelenaly se stromy. Pokud se týká plavců, zdáli se úplně klidnými, ačkoli bylo zřejmo, že jejich ostražitost je probuzena a že jejich pohled pátrá po zrcadelné ploše, po níž sklouzali a která oživena byla pouze několika rybářskými bárkami bílých plachet, houpajícími se na hřebenech vln jako rackové.

Byli již jen asi patnáct mil od Monte-Crista, když slunce začalo se sklánět za Korsiku, jejíž hory, zubatě se rýsující na temném nebi, objevily se vpravo. Kamenná hmota, podobná obru Adamastorovi, tyčila se hrozně před bárkou, zakrývajíc jí slunce, jehož hořejší část zlatě zářila, ponenáhlu stoupal stín z moře a zdál se zahánět tento poslední záblesk dne, jenž uhasínal, až konečně byl zářící paprsek zapuzen až na vrchol kuželu, kde zastavil se na chvíli jako plamenný chochol vulkánu. Stále vzrůstající stín zachvátil konečně vrchol, jako před tím zachvátil základnu, a ostrov jevil se již jen jako šedé pohoří, jež víc a více hnědlo. Za půl hodiny nato nastala temná noc.

Na štěstí byli námořníci ve svých známých končinách a věděli v celém toskánském souostroví o každém i nejmenším skalisku, jinak nebyl by býval Franz uprostřed hluboké tmy, obklopující loďku, docela bez obav. Korsika nadobro zmizela, ba i ostrov Monte-Cristo stal se neviditelným. Námořníci však zdáli se být obdařeni rysí schopností, vidět i ve tmě, a lodivod, sedící u kormidla, nejevil nejmenší nejistoty.

Uplynulo asi čtvrt hodiny od západu slunce, když Franz domníval se pozorovati asi čtvrt míle vlevo temnou hmotu, bylo však tak nesnadno rozeznati, co to je, že, obávaje se, aby nevzbudil veselost námořníků, kdyby považoval vznášející se mlhy za pevnou zemi, mlčel. Náhle však objevilo se na pobřeží veliké světlo, země mohla se podobati mraku, ale oheň nebyl meteorem.

„Co je to za světlo?“ tázal se.

„Pst, je to oheň!“ poznamenal člunař.

„Vždyť jste řekl, že ostrov je neobydlen!“

„Řekl jsem, že nemá stálého obyvatelstva, ale řekl jsem také, že přistávají na něm podloudníci.“

„A piráti!“

„A piráti,“ pravil Gaetano, opakuje Franzova slova, „proto jsem také rozkázal minouti ostrov, neboť takto, jak vidíte, je oheň za námi.“

„Ale ten oheň zdá se mi spíše důvodem k bezpečností než k neklidu,“ odvětil Franz, „lidé, kteří by se báli, aby nebyli viděni, nezapálili by ohně.“

„Oh, to ničeho neznamená,“ pravil Gaetano, „kdybyste mohl posouditi ve tmě polohu ostrova, poznal byste, že oheň se svého místa nemůže být viděn ani z pobřeží, ani z Pianosy, nýbrž jen ze širého moře.“

„Bojíte se tedy, že oheň hlásí nám špatnou společnost?“

„O tom právě se musíme přesvědčit,“ odvětil Gaetano, neodvraceje očí od pozemské té hvězdy.

„A jak se o tom přesvědčíme?“

„Uvidíte.“

Po těch slovech radil se Gaetano chvíli se svými soudruhy a po pětiminutovém hovoru byl potichu proveden obrat, při němž loď se otočila, pak dala se zpáteční cestou a několik vteřin po změně směru oheň zmizel, skryt nějakým výstupkem země.

Tu dal kormidelník kormidlem nový směr lodici, jež viditelně přiblížila se k ostrovu a brzy byla od něho vzdálena pouze na padesát kroků.

Gaetano spustil plachtu a bárka stanula.

To vše bylo provedeno v největším tichu a kromě toho nebylo od změny směru proneseno na lodi ani jediného slova.

Gaetano, který výpravu navrhl, vzal všecku zodpovědnost na sebe. Čtyři námořníci nespouštěli s něho očí, připravujíce vesla a zřejmě se chystajíce veslovati ze všech sil, což, díky tmě, nebylo by nesnadno.

Franz pak prohlédl s chladnokrevností, jež nás u něho nepřekvapuje, své zbraně, měl dvě dvouhlavňové ručnice a karabinu, nabil je, prohlédl pánvičky a čekal.

Zatím velitel shodil se sebe plášť s kápí a košili a připevnil si spodky kolem beder, jsa bos, nepotřeboval odkládat punčoch ani střevíců. Jakmile byl v tomto úboru, či spíše bez úboru, položil prst na rty na znamení, že má být zachováno nejhlubší ticho, a sklouznuv do moře, ploval ku břehu tak opatrně, že nebylo možno zaslechnout ani nejmenšího zvuku. Jen po světélkující brázdě, již zanechávaly za sebou jeho pohyby, bylo lze sledovati jeho stopu.

Brzy i tato stopa zmizela: Gaetano zřejmě dostihl země.

Na malé lodi všichni ustali půl hodiny bez hnutí, pak uzřeli u břehu tutéž svítící brázdu, jež blížila se k bárce. Za okamžik nato ocitl se Gaetano dvěma rázy u loďky.

„Nuže?“ tázali se Franz a čtyři námořníci jedním hlasem.

„Nuže,“ pravil, „jsou to španělští podloudníci, jsou jen se dvěma korsickými bandity.“

„A co dělají ti dva korsičtí banditi se španělskými podloudníky?“

„Ach, můj Bože, Excellenci,“ odvětil Gaetano tónem hluboké křesťanské lásky, „lidé musí si navzájem po-

máhat. Banditi bývají často uváděni na zemi do nesnází četníky nebo karabinníky, nu, a najdou nějakou bárku a v bárce dobré hochy, jako my. Žádají nás za pohostinství v našem plovoucím domě. Je možno, odepřít pomoc pronásledovanému chudákovi? Přijmeme ho a pro větší jistotu vyrazíme do moře. To nás nic nestojí a zachrání to život, nebo aspoň svobodu našemu bližnímu, který při příležitosti oplatí nám prokázanou službu tím, že označí nám dobré místo, kde bychom mohli vylodit zboží beze všeho obtěžování zvědavými úředníky."

„Ah," prohodil Franz, „vy jste tedy taky trochu podloudníkem, drahý Gaetano!"

„Co dělat, Excellenci!" odvětil Gaetano s nevylíčitelným úsměvem. „Chce-li být člověk živ, nesmí se ničeho odříkat."

„Jste tedy znám s lidmi, kteří obývají v tuto chvíli Monte-Cristo?"

„Trochu. My námořníci jsme jako svobodní zednáři, poznáme se podle jistých znamení."

„A myslíte, že nemáme se čeho bát, vystoupíme-li také na břeh?"

„Naprosto ničeho, podloudníci nejsou zloději."

„Ale ti dva korsičtí banditi…" namítl Franz, počítaje předem se všemi možnostmi nebezpečí.

„Eh, můj Bože," odtušil Gaetano, „jsou-li bandity, není to jejich vinou, ale vinou úřadů."

„Jak to?"

„Ovšem! Jsou stíháni, protože udělali „kůži“, pro nic jiného, jako by msta nebyla v korsické povaze!“

„Co tím myslíte, že udělali „kůži“? Že zabili člověka?“ tázal se Franz, pokračuje v pátrání.

„Myslím tím, že zabili nepřítele,“ odtušil velitel, „což je něco zcela jiného.“

„Nuže,“ prohodil mladý muž, „pojďme požádat podloudníky a bandity za pohostinství. Myslíte, že nám je popřejí?“

„Beze vší pochyby.“

„Kolik jich je?“

„Čtyři, Excellenci, a dva bandité, dohromady šest.“

„Nuže, to je právě náš počet, jsme tedy, v případě, že by ti pánové projevili špatné úmysly, stejně silni a tím i schopni, udržeti je v mezích. Naposled tedy: vzhůru na Monte-Cristo!“

„Ano, Excellenci, ale dovolíte nám učiniti ještě některá opatření?“

„Jakže, můj milý! Buďte moudrý jako Nestor a opatrný jako Odysseus. Mám-li vám to dovolili? Činím více: vybízím vás k tomu.“

„Nuže, tedy ticho!“ přikázal Gaetano.

Všichni umlkli.

Pro muže – jako Franz – pozorujícího každou věc ze správného stanoviska, situace, nejsouc přímo nebezpečna, nepostrádala jisté vážnosti. Nalézal se v nejhlubší tmě, sám uprostřed moře s námořníky, kteří ho neznali a neměli pražádného důvodu, býti mu oddáni, kteří věděli, že má v pase ukryto několik tisíc franků

a kteří desetkrát prohlíželi ne-li žádostivě, aspoň zvědavě jeho zbraně, jež byly velmi krásny. Kromě toho měl přistát, beze všeho průvodu mimo tyto muže, na ostrov, který sice měl velmi nábožné jméno, jenž však nezdál se slibovat Franzovi jiného pohostinství, než jaké poskytla Kalvárie Kristovi, díky svým podloudníkům a banditům. I příběh s potopenou lodí, který byl by pokládal ve dne za přehnaný, zdál se mu v noci pravděpodobnějším. Stoje tedy mezi tímto dvojím nebezpečím, snad domnělým, nespouštěl očí s těch mužů a neodkládal ručnice z ruky.

Zatím námořníci znovu napjali plachty a dali se opět brázdou, kterou již dvakrát tam a sem propluli. Franz, přivyknuv již poněkud tmě, rozeznal žulového obra, podél něhož bárka plula. Pak, když znovu zahnuli za roh skály, spatřil oheň, zářící jasněji, než předtím, a kolem ohně pět nebo šest sedících osob.

Odlesk ohniště táhl se na sto kroků do moře. Gaetano plul podél světla, zůstávaje však s bárkou v neosvětlené části, když pak ocitla se přímo proti ohništi, obrátil ji k němu a vplul odvážně do ozářeného kruhu, spustiv rybářskou píseň, kterou zpíval sám a do jejíž refrénu námořníci sborem vpadli.

Při prvním slovu písně muži, sedící kolem, ohně, vstali a přistoupili k přístavišti, upírajíce oči na bárku, a zřejmě se snažíce odhadnout její sílu i uhodnout úmysly. Brzy prohlédli si ji, jak se zdálo, dostatečně a šli, kromě jednoho, jenž zůstal stát na pobřeží, opět usednout kolem ohně, na němž peklo se celé kůzle.

Když loď byla již jen asi dvacet kroků vzdálena od země, muž, stojící na břehu, učinil mimovolně karabinou pohyb, jako stráž, čekající obchůzku a zvolal sardinským nářečím: „Kdo zde?“

Franz klidně nabil obě hlavně.

Gaetano pak vyměnil s oním mužem několik slov, kterým cestující nerozuměl, která však zřejmě se ho týkala.

„Chce Jeho Excellence udat své jméno,“ tázal se člunař, „či chce zachovat inkognito?“

„Ať zůstane moje jméno úplně neznámým. Řekněte jim prostě,“ dodal Franz, „že jsem Francouz, cestující pro zábavu.“

Když Gaetano přeložil tuto odpověď, stráž dala rozkaz jednomu z mužů, sedících u ohně, muž ihned vstal a zmizel ve skalách.

Nastalo ticho, každý zdál se být zaujat svými záležitostmi. Franz svým vystoupením na břeh, námořníci plachtami a podloudníci kůzletem. Avšak za této zdánlivé bezstarostnosti všichni se vzájemně pozorovali.

Muž, jenž byl odběhl, zjevil se náhle na opačné straně, než kterou zmizel. Kývl hlavou na stráž, která obrátila se k nim a pronesla pouze tato slova: „S'accomodi.“

Italské s'accomodi je nepřeložitelno, znamená pojďte, vstupte, buďte vítán, počínejte si jako doma, jste pánem. Je jako ona Molierova turecká věta, jež vzbudila tak veliký údiv měšťana šlechtice množstvím věcí, které obsahovala.

Námořníci nedali se dvakrát pobízet, čtyři údery vesel a bárka přirazila k zemi. Gaetano vyskočil první na břeh a vyměnil po tichu několik slov se stráží, jeho druhové po jednom následovali, pak konečně přišla řada na Franze.

Měl jednu pušku přes rameno, Gaetano měl druhou, jeden z námořníků držel karabinu. Jeho úbor byl polo umělecký, polo dandyovský, což nevzbuzovalo žádného podezření hostitelů a tím žádného neklidu.

Zakotvili bárku u břehu a učinili několik kroků, chtějíce se ohlédnouti po pohodlném táboře. Ale místo, k němuž zamířili, nebylo nepochybně vhod podloudníku, zastávajícímu úřad stráže, neboť vzkřikl na Gaetana:

„Tamtudy ne, prosím!"

Gaetano zakoktal nějakou omluvu a nenaléhaje dále, zamířil na opačnou stranu, zatím co dva námořníci šli zapálit smolnice o ohniště, aby posvítili na cestu.

Ušli asi třicet kroků a zastavili se na nevelkém volném prostranství, dokola obklíčeném skalami, v nichž vyhloubena byla jakási sedadla, podobná strážním budkám, kde bylo možno hlídati v sedě. Vůkol v žilách prsti rostlo několik zakrslých dubů a hustá myrtová houští. Franz schýlil smolnici a poznal podle hromady popele, že není prvním, jenž si všiml příhodnosti tohoto místa a že je zde asi jedna z obvyklých zastávek stěhovavých hostí ostrova Monte-Cristo.

Pokud pak se týká jeho očekávání událostí, ustalo nadobro, jakmile stanul na pevné zemi, jakmile spatřil ne-li přátelské, aspoň lhostejné chování svých hostitelů,

všecka jeho starost zmizela a při vůni kůzlete, pekoucího se v sousedním táboře, starost změnila se v chuť.

Zmínil se o této nové okolnosti Gaetanovi, jenž mínil, že není nic snadnějšího než večeře, má-li kdo, jako oni, v bárce chléb, víno, šest koroptví a pořádný oheň k upečení jich.

„Ostatně," dodal, „zdá-li se Vaší Excellenci vůně toho kůzlete tak svůdnou, mohu naším sousedům nabídnout dva z našich ptáků za kousek jejich čtvernožce."

„Učiňte tak, Gaetano, učiňte," pravil Franz, „obchodní duch je vám skutečně vrozen."

Zatím námořníci natrhali plná náručí vřesu, navázali otepi myrt a cesmíny, což, když je zapálili, poskytlo dosti řádný oheň.

Franz čekal tedy netrpělivě, vdechuje stále vůni kůzlete, na člunařův návrat, když tu velitel bárky se objevil a kráčel k němu s velmi neklidnou tváří.

„Nuže," tázal se Franz, „co je nového? Odmítají vaši žádost?"

„Naopak," odvětil Gaetano, „velitel, jemuž bylo řečeno, že jste mladý Francouz, vás zve, abyste s ním povečeřel."

„To je ale velmi zdvořilý člověk, ten velitel," pravil Franz, „a nevím, proč bych měl odmítnout, tím spíše, že přináším s sebou svůj díl večeře."

„Oh, o to není, on má co večeřet a ještě víc, než potřebuje. Ale klade si divnou podmínku v příčině vašeho příchodu do jeho bytu."

„Do jeho bytu?“ divil se mladý muž. „On si tedy dal vystavět dům?“

„Ne, ale přes to má byt a to velmi pohodlný, jak se aspoň tvrdí.“

„Znáte toho velitele?“

„Slyšel jsem o něm mluvit.“

„V dobrém nebo zlém?“

„Obojí.“

„Ďábla! A jaká je to podmínka?“

„Abyste si dal zavázat oči a nesňal obvazu dříve, dokud vás k tomu sám nevyzve.“

Franz zkoumal jak mohl Gaetanův pohled, aby poznal, co se v tom návrhu skrývá.

„Věru,“ pravil člunař, odpovídaje na Franzovu myšlenku, „věc zasluhuje uvážení, to si myslím.“

„Co byste učinil na mém místě?“ tázal se mladý muž.

„Já, který nemám co ztratit, bych tam šel.“

„Přijal byste?“

„Ano, byť i jen že zvědavosti.“

„Může se tedy něco zvláštního vidět u toho náčelníka?“

„Poslyšte,“ pravil Gaetano, tlumě hlas, „nevím, je-li pravda, co se říká…“

Odmlčel se, pátraje, neposlouchá-li někdo cizí.

„A co se říká?“

„Říká se, že ten náčelník obývá podzemí, proti němuž palác Pitti není ničím.“

„Ah, to je bajka!“ prohodil Franz, usedaje znovu.

„Není to bajka," popíral člunař, „je to skutečnost! Cama, kormidelník Svatého Ferdinanda, přišel tam jednoho dne a vrátil se odtamtud všecek užaslý, řka, že takové poklady jsou jen v pohádkách."

„Nu, víte," pravil Franz, „po takových slovech sestoupil bych i do jeskyně Ali–Babovy."

„Povídám vám, Excellenci, co jsem slyšel."

„Radíte mi tedy, abych přijal."

„Oh, to neříkám! Vaše Excellence učiní, co jí bude libo. Za takových okolností nechci radit."

Franz rozmýšlel se několik vteřin a pochopil, že člověk tak bohatý nemůže chovat zlých úmyslů vzhledem k němu, jenž měl u sebe pouze několik tisíc franků. Ježto pak shledával, že v tom všem kyne mu jen výtečná večeře, přijal. Gaetano šel vyřídit jeho odpověď.

Leč, jak jsme již pravili, Franz byl opatrný, proto chtěl si zjednati co nejvíce podrobností o svém neobyčejném a tajemném hostiteli. Obrátil se tedy k námořníkovi, který během Franzova hovoru s Gaetanem oškubával koroptve s vážností muže, hrdého na své zaměstnání, a tázal se ho, v čem asi ti mužové připluli, když nebylo tam vidět ani bárek, ani speronar, ani tartan.

„Tomu se nedivím," odvětil námořník, „znám loď, na které plují."

„Je to pěkná loď?"

„Přál bych takovou Vaší Excellenci na cestu kolem světa."

„Jakou má nosnost?"

„Nu, asi sto tun. Je to ostatně zvláštní loď, yachta, jak říkají Angličané, ale víte, postavená tak, že obstojí na moři za každého počasí."

„Kde byla stavěna?"

„Nevím, ale myslím, že v Janově."

„A jak to, že náčelník podloudníků," pokračoval Franz, „odváží se dát si postavit yachtu, určenou k jeho zaměstnání, v janovském přístavě?"

„Neřekl jsem," namítl námořník, „že majitel té yachty je podloudníkem."

„Ne, ale Gaetano to, tuším, řekl."

„Gaetano viděl mužstvo z dálky, ale nemluvil ještě s nikým."

„Není-li však ten muž náčelníkem podloudníků, čím tedy je?"

„Bohatým a velkým pánem, který cestuje pro zábavu."

„Nu," myslil si Franz, „osoba ta je tím tajemnější, že zprávy o ní se různí."

„A jak se jmenuje?" tázal se hlasitě.

„Zeptá-li se ho někdo na to, odpoví, že se jmenuje Simbad námořník. Ale pochybuji, že by to bylo jeho pravé jméno."

„Simbad námořník?"

„Ano."

„A kde bydlí ten velmož?"

„Na moři."

„Z které země pochází?"

„Nevím."

„Viděl jste ho?“

„Několikrát.“

„Jaký je?“

„Vaše Excellence sama to posoudí.“

„A kde mne přijme?“

„Nepochybně v onom podzemním paláci, o němž se vám Gaetano zmínil.“

„A vy jste nikdy nebyli žádostivi, když jste sem přistáli a našli ostrov prázdný, vniknout do toho začarovaného paláce?“

„Ó ano, Excellenci,“ odtušil námořník, „a ne jednou. Ale naše pátrání zůstalo vždycky bez výsledku. Prohledali jsme se všech stran a nenašli jsme ani nejmenšího vchodu. Ostatně, dveře prý se neotvírají klíčem, nýbrž kouzelným slovem.“

„Rozhodně,“ zašeptal Franz, „dostal jsem se do pohádky z „Tisíce a jedné noci“.“

„Jeho Excellence vás očekává,“ pronesl za ním hlas, v němž poznal hlas stráže.

Nově příchozí byl doprovázen dvěma námořníky z yachty.

Místo odpovědi Franz vytáhl kapesník a podal jej tomu, jenž ho oslovil.

Bez jediného slova zavázali mu oči s pečlivostí, která prozrazovala obavu, aby nedopustil se nějaké indiskretnosti, nato vyzvali ho, aby přísahal, že nepokusí se nijakým způsobem sejmouti obvazek.

Přísahal.

Tu vzali ho mužové každý za jednu ruku a vedli ho. Stráž kráčela před nimi.

Asi po třiceti krocích poznal podle stále lákavější vůně kůzlete, že berou se mimo tábor. Pak vedli ho ještě asi padesát kroků, jdouce zřejmě směrem, jímž nesměl se dáti Gaetano: nyní se ten zákaz vysvětloval. Podle změny vzduchu brzy ucítil, že vstupuje do podzemí, po několika vteřinách uslyšel praskot a zdálo se mu, že atmosféra se opět změnila, stavši se vlahou a vonnou. Konečně ucítil, že nohy jeho vstoupily na měkký, pružný koberec, průvodci ho opustili. Na okamžik nastalo ticho, až čísi hlas pronesl správnou francouzštinou, ačkoli s poněkud cizím přízvukem:

„Jste u mne vítán, pane, a můžete sejmouti kapesník."

Jak se dá očekávati, Franz nedal si toho vyzvání opakovat dvakrát, sňal si kapesník a viděl, že stojí před mužem třiceti osmi až čtyřiceti let, majícím na sobě tunisský úbor, to jest, červenou čapku s dlouhým modrým hedvábným střapcem, černou soukennou kamizolu, bohatě vyšívanou zlatem, rudé, široké a vzduté spodky, kamaše téže barvy, zlatem vyšívané jako kamizola a žluté trepky, nádherná kašmírová šerpa stahovala mu pás a za ní zastrčen byl malý ostrý a zahnutý handžár.

Ačkoli bled až k zsinalosti, muž ten měl tvář podivuhodně krásnou. Jeho oči byly živé a pronikavé, nos rovný a téměř přímočarý s čelem, prozrazoval nejčistší řecký typ, a zuby, bílé jako perly, neobyčejně se odrážely od vroubících je černých knírů.

Leč bledost ta byla podivná, jako by ten muž byl býval dlouho zavřen v hrobě a nebyl s to, vzíti opět na sebe barvu živých lidí.

Aniž měl vysokou postavu, byl dobře rostlý a jako všichni jihozemci, měl malé ruce a nohy.

Co však překvapilo Franze, jenž pokládal Gaetanovo líčení za výmysl, byla nádhera zařízení.

Celý pokoj byl potažen tureckými látkami karmazínové barvy, s vetkanými zlatými květy. Ve výklenku byl jakýsi divan, nad nímž visely trofeje, sestavené z arabských zbraní s pochvami ze zlaceného stříbra a s rukojeťmi, v nichž zářily drahokamy. Se stropu visela lampa z benátského skla, rozkošného tvaru i barev, a nohy spočívaly na tureckém koberci, do něhož bořily se až po kotníky. Dveře, kterými Franz vstoupil, zakryty byly portierami, a rovněž tak i druhé, vedoucí do vedlejšího pokoje, jenž zdál se skvěle osvětlen.

Hostitel ponechal Franze na okamžik zcela jeho překvapení, oplácel mu ostatně pátrání pátráním a nespouštěl s něho očí.

„Pane," pravil mu konečně, „žádám vás tisíckrát za odpuštění oněch opatření, jež byla na vás vyžadována, než jste byl ke mně uveden. Ježto však tento ostrov je většinu času pustý, mohlo by se státi, kdyby tajemství tohoto obydlí bylo známo, že, vrátiv se sem, našel bych svůj občasný příbytek v dosti špatném stavu, což by mi bylo velmi nepříjemno ne pro ztrátu, kterou by mi to způsobilo, ale protože neměl bych již jistoty, že mohu se kdykoli odloučiti od ostatního světa. Nyní vynasna-

žím se, abyste zapomněl na tu malou nepříjemnost a dovolím si vám nabídnouti, čeho jste se zde jistě nenadál, totiž obstojnou večeři a dosti dobré lůžko."

„Věru, můj drahý hostiteli," odvětil Franz, „není třeba se omlouvati. Vždycky jsem vídal, že byly zavazovány oči lidem, vstupujícím do začarovaného zámku: vzpomeňte si jen na Raula v „Hugenotech", nemohu si skutečně stěžovat, neboť to, co mi ukazujete, je pokračováním divů z „Tisíce a jedné noci"."

„Bohužel, musím vám odpověděti jako Lucullus: Kdybych byl předvídal čest vaší návštěvy, byl bych se na ni připravil. Nu, dávám vám k disposici svou poustevnu tak, jak je, tak jak je, má večeře je vám nabídnuta. Ali, je prostřeno?"

Téměř současně pozvedla se záclona u dveří a nubický negr, černý jako eben a oděný prostou bílou tunikou, pokynul svému pánu, že se může odebrat do jídelny.

„Nevím," pravil neznámý Franzovi, „sdílíte-li můj názor, ale já shledávám, že nic není tak obtížno, jako ztrávit dvě nebo tři hodiny ve společnosti osoby, o níž nevíme, jakým jménem nebo titulem máme ji nazývati: Upozorňuji vás, že vážím si příliš zákonů pohostinství, abych ptal se vás na vaše jméno, nebo titul, žádám vás pouze, abyste mi označil jakýkoli název, kterým mohl bych vás oslovovat. Pokud mne se týká, podotýkám, abyste se cítil volným, že zvou mne obyčejně Simbadem námořníkem."

„A já," odvětil Franz, „ježto nechybí mi kromě pověstné kouzelné lampy nic, abych se cítil v situaci Ala-

dinově, nevidím žádné závady v tom, abych pro tuto chvíli nebyl nazýván Aladinem. Tak aspoň neuchýlíme se od Orientu, kam byl jsem, jak se zdá, přenesen nějakým dobrým duchem."

„Nuže, urozený Aladine," pravil podivný hostitel, „slyšel jste, že je prostřeno, není-li pravda? Račte tedy laskavě vstoupit do jídelny. Váš nejpokornější sluha půjde před vámi, aby vám ukázal cestu."

Po těch slovech Simbad, zvednuv portieru, vykročil skutečně před Franzem.

Franz přicházel z okouzlení do okouzlení: stůl byl skvěle upraven. Přesvědčiv se o tomto důležitém bodě, rozhlédl se kol dokola. Jídelna byla neméně nádherná, než boudoir, jejž právě opustil. Byla všecka z mramoru, s antickými basreliefy nesmírné ceny, a na obou koncích této podlouhlé síně dvě překrásné sochy nesly koše na hlavách. Koše ty obsahovaly pyramidy skvostného ovoce, byly tam sicilské ananasy, granátová jablka z Malagy, pomeranče z ostrovů Balearských, francouzské broskve a tuniské datle.

Večeře pak sestávala z pečeného bažanta, obloženého korsickými kosy, z kančí kýty v rosolu, čtvrti kůzlete s tatarskou omáčkou, nádherné kambaly a obrovské langusty. Přestávky mezi hlavními jídly vyplněny byly menšími mísami, obsahujícími příkrmy.

Mísy byly ze stříbra, talíře z japonského porculánu.

Franz protíral si oči, chtěje se přesvědčiti, není-li to sen.

Jedině Alimu bylo dovoleno posluhovati při stole a zhostil se toho velmi dobře. Host gratuloval proto svému hostiteli.

„Ano," odvětil Simbad, zastávaje svůj úřad hostitele se svrchovanou nenuceností, „ano, je to ubožák, který je mi velice oddán a přičiňuje se se všech sil. Nezapomíná, že jsem mu zachránil život, a ježto, jak se zdá, záleželo mu na jeho hlavě, chová ke mně jistou vděčnost, že jsem mu ji zachránil."

Ali přistoupil k svému pánu, uchopil jeho ruku a políbil ji.

„Bylo by příliš nediskretním, urozený Simbade," pravil Franz, „tázati se vás, za jakých okolností vykonal jste ten krásný skutek?"

„Oh, můj Bože," odvětil hostitel, „je to velmi prosté. Ten darebák potloukal prý se kolem harému tuniského beye ve větší blízkosti, než se hodilo pro chlapíka jeho barvy. Byl tedy beyem odsouzen a měl mu být uříznut jazyk, ruka a hlava, jazyk prvního dne, ruka druhého a hlava třetího. Vždycky jsem si přál mít němého ve svých službách. Počkal jsem, až byl jazyk uříznut a pak nabídl jsem beyovi, aby mi jej dal za skvostnou dvouhlavňovou ručnici, která minulého dne vzbudila, jak se mi zdálo, touhu Jeho Výsosti. Chvilku kolísal, tolik mu záleželo na tom, aby se to s tím chudákem skoncovalo. Ale přidal jsem k ručnici anglický lovecký nůž, kterým rozřezal jsem jatagan Jeho Výsosti, a tak se bey rozhodl, prominout mu ruku a hlavu, ovšem s podmínkou, že již nikdy nevkročí do Tunisu. Příkaz ten byl zbytečný.

Nevěřící může spatřit africké pobřeží ze sebe větší dálky, hned uteče na dno lodi a nikdo ho odtamtud nedostane, dokud třetí díl světa nezmizí s dohledu."

Franz zůstal na chvíli beze slova, zamyšlen, uvažuje, co si má myslit o kruté dobromyslnosti, s jakou jeho hostitel vyprávěl mu tento příběh.

„A jako ctihodný námořník, jehož jméno přijal jste za své," pravil, méně předmět hovoru, „trávíte svůj život na cestách?"

„Ano, je to slib, jejž jsem učinil v dobách, kdy nedoufal jsem příliš, že jej budu moci splnit," odvětil neznámý s úsměvem. „Učinil jsem jich několik takových a doufám, že všecky se svým časem splní."

Ačkoli Simbad pronesl tato slova s největší chladnokrevností, z jeho očí vyšlehl neobyčejně krutý pohled.

„Mnoho jste vytrpěl, pane?" pravil mu Franz.

Simbad se zachvěl a pevně na něho pohlédl.

„Z čeho tak soudíte?" tázal se.

„Ze všeho," odvětil Franz, „z vašeho hlasu, z vašeho pohledu, z vaší bledosti i ze samého života, jaký vedete."

„Já! Já vedu nejšťastnější život, jaký znám, skutečný život paši, jsem králem stvoření: líbí-li se mi nějaké místo, zůstanu tam, nudí-li mne, odjedu, jsem volný jako pták, mám křídla jako on, lidé, kteří jsou kolem mne, jsou mne poslušní na znamení. Občas se bavím, škádle lidskou spravedlnost, unášeje jí lupiče, jejž hledá, zločince, jejž pronásleduje. Pak mám svou vlastní spravedlnost, nízkou i vysokou, bez odkladů a bez odvolání, která odsuzuje nebo odpouští a která náleží je-

dině mně. Ach, kdybyste byl okusil mého života, nikdy byste si nepřál jiného a nikdy byste se již nevrátil mezi lidi, leč byste snad chtěl splnit nějaký veliký plán."

„Na příklad pomstu!" prohodil Franz.

Neznámý upřel na mladého muže pohled, jaký vniká do nejtajnějších hlubin srdce a mysli.

„Proč pomstu?" tázal se.

„Protože," odvětil Franz, „připadáte mi nejinak, než jako muž, pronásledovaný společností a mající vyrovnati s ní hrozný účet."

„Nuže," odtušil Simbad, směje se svým podivným smíchem, jenž odkrýval jeho bílé, ostré zuby, „neuhodl jste, tak, jak mne vidíte, jsem v jistém smyslu lidumil a snad přijdu jednoho dne do Paříže dělat konkurenci panu Appertovi a muži s Modrým Pláštíkem."

„A bude to po prvé, co vykonáte tu cestu?"

„Oh, ano, můj Bože! Zdám se vám velmi málo zvědavým, není-li pravda? Ale ujišťuji vás, že není to mou vinou, odkládal-li jsem to tak dlouho. Stane se to dříve nebo později!"

„A hodláte tu cestu brzy vykonat?"

„Nevím ještě, závisí to od okolností, zakládajících se na nejistých kombinacích."

„Chtěl bych tam býti v době, kdy tam přijdete, a snažil bych se vám oplatiti, pokud by bylo v mé moci, pohostinství, jež mi tak štědře skytáte na Monte-Cristu."

„Přijal bych s velikým potěšením vaši nabídku," odtušil hostitel, „ale na neštěstí, pojedu-li tam, stane se to nepochybně inkognito."

Zatím večeře postupovala a zdála se být předkládána jedině k vůli Franzovi, neboť neznámý vzal sotva do úst z jednoho nebo dvou jídel skvostné hostiny, kterou mu nabídl a které jeho neočekávaný host vzdával tak nadšený hold.

Konečně přinesl Ali zákusky, či spíše vzal koše z rukou soch a postavil je na stůl.

Mezi oba koše umístil číši ze stříbra v ohni zlaceného, uzavřenou víkem z téhož kovu.

Úcta, s jakou Ali přinesl tu číši, vzbudila Franzovu zvědavost. Pozvedl víčko a spatřil jakési zelenavé těsto,

podobné zavařenině z andeliky, jemu však úplně neznámé.

Položil opět víčko na nádobu, nevěda o nic více, co číše obsahuje, než když ji pozvedl, a otočiv oči k hostiteli, viděl ho, jak se usmívá jeho zklamání.

„Nemůžete uhodnouti," pravil mu Simbad, „jaký druh pokrmu ta nádobka obsahuje, a to vás dráždí, není-li pravda?"

„Přiznávám se."

„Nuže, tento druh zelené zavařeniny není nic více a nic méně než ambrosie, kterou Hébé předkládala na stůl Jupiterův."

„Ale tato ambrosie," pravil Franz, „přešedši do lidských rukou, ztratila nepochybně své nebeské jméno a přijala jméno lidské, jak nazývá se tato ingredience, k níž ostatně necítím veliké sympatie, v prosté řeči?"

„Ach, to právě prozrazuje váš materielní původ," zvolal Simbad, „často minuli jsme štěstí, nevidě vše je, nepohlédnuvše na ně, nebo, viděli-li jsme je a hleděli na ně – nepoznavše je. Jste-li mužem praktickým a je-li zlato vaším bohem, ochutnejte toto a doly v Peru, Gudžaratu a Golkondě vám budou otevřeny. Jste-li mužem imaginace, jste-li básníkem, ochutnejte opět toto a hranice možnosti zmizí, luhy nekonečna se otevrou, budete se procházet, volno v srdci, volno v mysli, po bezmezných doménách snění. Jste-li ctižádostivý bažíte-li po světské moci, ochutnejte jen toto a za hodinu budete králem, ne králem malého království, skrytého v koutě Evropy, jako Francie, Španělsko, Anglie, ale krá-

lem světa, králem všehomíru, králem tvorstva. Váš trůn bude vztyčen na hoře, kam Satan odnesl Krista, a aniž byste se mu musil pokořit, aniž byste mu musil políbit pazour, budete svrchovaným pánem všech království světa. Není vše, co vám nabízím, svůdné, rcete, a není to velmi snadné, ježto je třeba učiniti jen toto? Hleďte."

Po těch slovech odkryl sám číšku ze zlaceného stříbra, obsahující tak vychválenou substanci, nabral kávovou lžičku kouzelné zavařeniny, donesl ji k ústům a zvolna jí požil s očima přivřenýma a s hlavou dozadu nachýlenou.

Franz dopřál mu času k pozření oblíbeného pokrmu. Když pak viděl, že se poněkud vzpamatoval, pravil:

„Nuže, ale co je to za vzácný pokrm?"

„Slyšel jste o Starci z Hor," tázal se ho hostitel, „o tom, který chtěl dát zavraždit Ludvíka Augusta?"

„Ovšem."

„Nuže, víte, že vládl nad bohatým údolím, nad nímž vypínala se hora, od které nabyl svého romantického jména. V tom údolí byly nádherné zahrady, založené Hassen–ben–Sabahem, a v těch zahradách osamělé pavilony. Do těchto pavilonů uváděl své vyvolené a tam dával jím jíst, jak praví Marco Polo, jistou bylinu, jež přenášela je do ráje, mezi stále kvetoucí rostliny, stále zralé ovoce a stále panenské ženy. Nuže, co oni mladí, blažení lidé pokládali za skutečnost, byl sen, avšak sen tak sladký, tak opojný, tak rozkošný, že prodávali se tělem i duší tomu, jenž je jím obdařil, a že, poslušní jeho rozkazů jako přikázání Božích, šli na konec světa

zabít naznačenou oběť a umírali v mukách bez nářku, při jediné myšlence, že smrt, kterou podstupují, je pouhým přechodem k onomu životu, plnému slastí, z nichž dala jim napřed okusiti tato posvátná, vám předložená bylina."

„Pak," zvolal Franz, „je to hašiš! Ano, znám to, aspoň podle jména."

„Vy řekl jste to slovo, urozený Aladine, je to hašiš. Nejlepší a nejčistší hašiš z Alexandrie, hašiš Abugorův, velikého tvořitele, člověka jedinečného, kterému měl by být vystavěn palác s tímto nápisem: Prodavači štěstí vděčný svět."

„Víte," pravil mu Franz, „že mám velikou chuť posouditi sám pravdivost nebo nadsazování vaší chvály?"

„Suďte sám, můj hosti, suďte. Ale nezůstaňte při prvním pokusu. Jako při všem, je nutno navyknout smysly novému dojmu, sladkému nebo prudkému, smutnému nebo veselému. Podstata vede zápas proti této božské substanci, podstata, která není stvořena pro radost a pevně přidržuje se bolesti. Přemožená podstata musí podlehnouti v boji, skutečnost musí ustoupiti snu. Pak sen vládne jako pán, pak sen stane se životem a život stane se snem: ale jaký rozdíl v té přeměně! To jest, přirovnáte-li bolesti skutečné existence s radostmi existence umělé, nechtěl byste již nikdy žíti a chtěl byste snít stále. Až opustíte svůj vlastní svět pro svět ostatních lidí, bude se vám zdát, že přešel jste z neapolského jara do laponské zimy, bude se vám zdát, že opouštíte

ráj pro zemi, nebo pro peklo. Okuste hašiš, můj hosti, okuste ho!“

Místo odpovědi vzal Franz lžičkou toho zázračného těsta asi takové množství jako jeho hostitel, a donesl ji k ústům.

„U ďábla,“ prohodil, když spolkl božskou tu substanci, „nevím ještě, bude-li výsledek tak příjemný, jak vy pravíte, ale věc ta nezdá se mi tak chutnou, jak jste tvrdil.“

„Protože vaše patro není ještě přizpůsobeno jemnosti látky, kterou okouší. Povězte mi: oblíbil jste si hned napoprvé ústřice, čaj, porter, lanýže, všecko, co jste později jedl k smrti rád? Chápete Římany, kteří kořenili bažanty asou smrdutou, a Číňany, kteří jedí vlaštovčí hnízda? Věru ne. Nuže, s hašišem je tomu právě tak: jezte ho jen osm dní po sobě a bude se vám zdát, že žádný pokrm na světě nedosahuje jemnosti této chuti, jež dnes zdá se vám snad mdlou a odpornou. Pojďme ostatně do vedlejšího pokoje, to jest, do vašeho pokoje a Ali podá nám kávu a dýmky.“

Oba vstali a zatím co ten, jenž dal si jméno Simbad a kterého jsme tak tu a tam nazvali, abychom ho mohli, jako jeho soustolovník, nějak označiti, uděloval sluhovi jakési rozkazy, Franz vstoupil do sousedního pokoje.

Ten byl prostěji, ač neméně bohatě zařízen. Byl okrouhlý a veliký divan vroubil jej dokola. Ale divan, stěny, strop i podlaha, vše bylo potaženo nádhernými kožemi, měkkými a pružnými jako nejpružnější koberec, byly to kůže lvů z Atlasu, mocné hřívy, pestře pru-

hované kůže bengálských tygrů, kůže kapských pardálů, vesele skvrnité jako ten, jenž zjevil se Danteovi, a konečně kůže sibiřských medvědů a norských lišek, všecky ty kůže byly hojně naházeny na sebe, takže se

každému mohlo zdáti, že kráčí po nejhustším trávníku a spočívá na nejhebčím loži.

Oba ulehli na divan, čibuky s jasmínovými troubely a jantarovými špičkami byly na dosah ruky a všecky připraveny, aby nebylo třeba kouřit dvakrát z jednoho a téhož. Každý vzal jeden. Ali je zapálil a odešel pro kávu.

Na chvíli zavládlo ticho, za kterého Simbad oddal se myšlenkám, jež zdály se zaměstnávat ho stále, i uprostřed hovoru, a Franz oddal se němému snění, ve které člověk upadá téměř vždy, když kouří výtečný tabák, jenž jako by odnášel s kouřem všecky strasti ducha a za ně poskytoval kouřícímu všecky sny duše.

Ali přinesl kávu.

„Jak si ji přejete?“ tázal se neznámý. „Po francouzsku či po turecku, silnou či slabou, s cukrem či bez cukru, přelévanou či vařenou? Vyberte si, co je vám libo: jsou připraveny všecky způsoby.“

„Vezmu si tureckou,“ odvětil Franz.

„A máte pravdu,“ zvolal hostitel, „to dokazuje, že máte nadání k orientálnímu životu. Ach, Orientálci! Víte, to jsou jediní lidé, kteří dovedou žít. Pokud mne se týká,“ dodal pak s jedním ze svých podivných úsměvů, jež mladému muži neušly, „až zkoncuji své záležitosti v Paříži, půjdu umřít do Orientu a budete-li mne pak chtít vyhledat, budete musit za mnou přijít do Kahýry, Bagdadu nebo Ispahanu.“

„Věru,“ prohodil Franz, „to bude to nejsnadnější na světě, neboť myslím, že mi rostou křídla, a pomocí

těch křídel udělám cestu kolem světa ve čtyřiadvaceti hodinách."

„Ach, hašiš účinkuje. Nuže, rozepněte křídla a odleťte do nadlidských oblastí, nebojte se ničeho, bdí se nad vámi a kdyby se vaše křídla, jako Ikarova, rozpustila na slunci, jsme zde, abychom vás přijali."

Pak pronesl několik arabských slov k Alimu, který učinil gesto na znamení poslušnosti a ustoupil, nevzdálil se však.

S Franzem udála se podivná proměna. Všecka tělesná únava celého dne, všechen duševní neklid, vzbuzený večerními událostmi, zmizel, jako v oné první chvíli usínáni, kdy člověk ještě dosti žije, aby cítil příchod spánku. Jeho tělo zdálo se nabývat nehmotné lehkosti, duch vyjasňoval se neslýchaným způsobem, schopnosti smyslů zdály se zdvojnásobeny. Obzor rozšiřoval se stále víc a více, ale ne již onen temný obzor, nad nímž vznášela se neurčitá hrůza a jejž viděl před spaním, ale obzor modrý, průzračný, rozsáhlý, se vším azurem moře, se všemi skvoucími paprsky slunce, se všemi vůněmi vánku. Pak za zpěvu jeho námořníků, zpěvu tak jasného a tak čistého, že by se z něho byla stala božská harmonie, kdyby bylo lze zachytit jej notami na papír, zjevil se mu ostrov Monte-Cristo, ne již jako hrozivá výspa mezi vlnami, ale jako oasa, ztracená v poušti. Čím více pak se bárka blížila, tím stával se zpěv mocnějším, neboť kouzelná a tajemná harmonie stoupala z ostrova k Bohu, jako by nějaká víla, jako Lorelay,

nebo nějaký kouzelník, jako Amfion, chtěli tam přivábit duši, nebo zbudovat tam město.

Konečně dotkla se bárka břehu, ale bez námahy, bez otřesu, jako když rty dotknou se rtů, a on opět vstoupil do jeskyně, aniž ona rozkošná hudba ustala. Sestoupil, či spíše zdálo se mu, že sestoupil, po několika stupních, vdechuje svěží, vonný vzduch, jaký asi šířil se koleni jeskyně Kirké, složený z takových parfumů, že ukolébávají ducha v snění, z takových žárů, že spalují smysly, a uzřel znovu vše, co spatřil před spánkem, od Simbada, fantastického hostitele, do Aliho, němého služebníka. Pak vše zdálo se mizeti a másti se před jeho očima, jako poslední zásvit zhasínané kouzelné lampy, a on ocitl se znovu v pokoji se sochami, osvětleném pouze jednou z oněch starožitných bledých lamp, které za noci bdí nad spánkem nebo rozkoší.

Byly to tytéž sochy bujných tvarů, plné poesie a vilnosti, magnetických očí, lascivních úsměvů a bohatých kadeří. Byly to Fryné, Kleopatra a Messalina, ty tři veliké kurtisány. Pak mezi tyto necudné stíny vklouzla, jako čistý paprsek, jako křesťanský anděl doprostřed Olympu, cudná postava, klidný stín, sladká vidina, jež zdála se halit závojem své panenské čelo pod všemi těmi mramorovými necudnostmi.

Tu se mu zdálo, že ty tři sochy soustředily své tři lásky na jediného muže a že tím mužem je on, že přistupují k loži, na němž on snil druhý sen, majíce nohy ztraceny v dlouhých, bílých tunikách, hrdla obnažená, vlasy rozpoutávající se v záplavu a v póse, jaké podlé-

hali bohové, ale jaké odolávali světci, zdálo se mu, že upíraly na něho pohledy pevné a žhavé, jaké upírá had na ptáčka, a že poddává se těmto pohledům, bolestným jako objetí, rozkošným jako polibek.

Franzovi se zdálo, že zavírá oči a že posledním pohledem, jejž vyslal kolem sebe, zahlédl cudnou sochu, zahalivší se úplně. Když pak zavřely se jeho oči věcem skutečným, jeho smysly otevřely se neslýchaným dojmům.

Tu nastala rozkoš bez ustání, láska bez oddechu, jakou sliboval Prorok svým vyvoleným. Tu všecka ta kamenná ústa ožila, všecka prsa se rozehřála, takže Franzovi, po prvé zakusivšímu sílu hašiše, ta láska byla téměř bolestí, ta rozkoš takřka mukou, když ucítil na svých rozžhavených ústech rty soch, hladké a chladné jako závity užovky, ale čím více snažily se jeho paže zapuditi tu neznámou lásku, tím více podléhaly jeho smysly kouzlu tajemného snu, takže po zápase, za nějž byl by každý dal duši, poddal se bez výhrady, klesl zpět bez dechu, vyčerpán únavou, spálen rozkoší, pod polibky mramorových milenek a v očarování neslýchaného snu.

XI.
PROBUZENÍ

Když Franz nabyl opět vědomí, okolní předměty připadaly mu jako druhá část snu, zdálo se mu, že leží v hrobě, kam stěží vnikal, jako soucitný pohled, sluneční paprsek, natáhl ruku a ucítil kámen, usedl: viděl, že ležel na svém plášti, na velmi měkké a velmi vonné vrstvě vřesu.

Všecky vidiny zmizely a jako by sochy byly pouhými stíny, vyšedšími za jeho spánku ze svých hrobů, rozprchly se při jeho probuzení.

Učinil několik kroků k bodu, odkud vnikalo světlo, po rozčilujícím snu následoval klid skutečnosti. Viděl, že je v jeskyni, přiblížil se k otvoru a klenutými dveřmi uzřel modré nebe a azurové moře. Vzduch i voda zářily v paprscích ranního slunce, na břehu seděli námořníci v hovoru a smíchu, na deset kroků od nich zakotvená bárka půvabně se houpala na vlnách.

Tu vdechoval chvíli svěží vánek, jenž ovíval mu čelo, naslouchal slabému šumu vlny, která narážela, na pobřeží a zanechávala na skalách pěnovou krajku, bílou jako ze stříbra. Tu oddal se bez uvažování, bez myšlenky božskému kouzlu, spočívajícímu ve věcech přírody, zvláště procitneme-li z fantastického snu. Pak ponenáhlu tento vnější život, tak klidný, tak čistý, tak veliký, uvedl mu opět na mysl nepravděpodobnost jeho spánku a vzpomínky počaly se vraceti do jeho paměti.

Upamatoval se na svůj příjezd na ostrov, na své uvedení k náčelníkovi podloudníků, na podzemní palác plný nádhery, na výtečnou večeři a na lžičku hašiše.

Leč vůči této skutečnosti jasného dne zdálo se mu, že je to nejméně rok, co udaly se všecky ty věci – tak živě vystupoval ten sen v jeho mysli a takové důležitosti nabýval v jeho duchu. Také mu jeho obrazotvornost občas vykreslila některou z vidin, jež vyzlatily svými polibky jeho noc, předvádějíc mu je buď sedící mezi námořníky, nebo jdoucí po skále, nebo houpající se

v bárce. Jinak měl hlavu úplně jasnou a tělo dokonale odpočaté, žádná tíže v mozku, naopak, jistý příjemný pocit v celém těle, větší než kdy jindy schopnost, přijímati vzduch a slunce.

Přistoupil tedy vesele k svým námořníkům:

Jakmile ho spatřili, vstali a člunař k němu přistoupil.

„Urozený Simbad," pravil mu, „nám uložil, abychom Vaší Excellenci vyslovili jeho hlubokou úctu a abychom jí vyjádřili jeho politování, že nemohl se s ní rozloučiti. Doufá však, že ho omluvíte, až zvíte, že velmi naléhavá záležitost ho odvolala do Malagy."

„Tak tedy je to opravdovou skutečností, drahý Gaetano!" pravil Franz. „Existuje tedy muž, který přijal mne na tomto ostrově, který dal mi královského pohoštění a pak zmizel za mého spánku?"

„Existuje tak jistě, jakože tamto vidíte jeho malou yachtu, vzdalující se plnými plachtami, a že, bude-li vám libo použít svého dalekohledu, poznáte nepochybně svého hostitele mezi jeho mužstvem."

Při těch slovech Gaetano vztáhl ruku směrem k malé lodi, mířící k jižnímu výběžku Korsiky.

Franz vyňal dalekohled, nasadil si jej k oku a namířil jím k udanému místu.

Gaetano se nemýlil. Na zádi lodi stál tajemný cizinec obrácen k němu a drže rovněž dalekohled v ruce. Měl na sobě týž úbor, v němž zjevil se minulého dne svému hosti a mával šátkem, na rozloučenou.

Franz opětoval jeho pozdrav, vytáhnuv také šátek a mávaje jím, jako on mával svým.

Po vteřině objevil se na přídi yachty lehký obláček kouře, odtrhl se půvabně od její zádi a stoupal zvolna k nebesům, pak dolehla k Franzovi slabá rána.

„Slyšíte," pravil Gaetano, „dává vám s Bohem!"

Mladý muž vzal karabinu a vystřelil do vzduchu, nemaje však naděje, že zvuk mohl by se přenésti přes vzdálenost, dělící yachtu od pobřeží.

„Co nařídí Vaše Excellence?" tázal se Gaetano.

„Zapalte mi především smolnici."

„Ach, ano, rozumím," odvětil Gaetano, „na hledání vchodu do začarovaných komnat. Mnoho zábavy, Excellenci, baví-li vás to, dám vám žádanou smolnici. I já byl posedlý myšlenkou, která vás ovládá, a třikrát nebo čtyřikrát jsem se o to pokoušel. Nakonec však jsem se toho zřekl. Giovanni," dodal, „zapal smolnici a přines ji Jeho Excellenci."

Giovanni uposlechl. Franz vzal smolnici a vstoupil do podzemí, následován Gaetanem.

Poznal místo, kde se probudil, podle vrstvy vřesu, ještě pomačkané. Mohl však smolnici svítit po celém vnějším povrchu jeskyně, neviděl ničeho, kromě stop kouře, podle kterých poznal, že již jiní pokusili se před ním marně o totéž pátrání.

A přece nenechal neprozkoumánu ani stopu té žulové stěny, neproniknutelné jako budoucnost, nevynechal ani jediné trhliny ve skále, aby do ní nevpravil čepel svého loveckého nože, neminul ani jediného skalního výstupku, aby se on neopřel v naději, že povo-

lí. Všecko však bylo marno a Franz ztratil tímto bezvýsledným hledáním dvě hodiny.

Po uplynutí té doby se toho vzdal, Gaetano zvítězil.

Když Franz vyšel opět na pobřeží, yachta zračila se na obzoru již jen jako malý bílý bod. Použil opět dalekohledu, ale ani pomocí tohoto nástroje nebylo možno něčeho rozeznati.

Gaetano mu připomenul, že přišel střílet kozy, nač Franz nadobro zapomněl. Chopil se pušky a jal se procházeti po ostrově s výrazem člověka, jenž spíše koná povinnost, než aby oddával se zábavě, a po čtvrt hodině zastřelil kozu a dvě kůzlata. Avšak kozy, ačkoli plaché a čilé jako kamzíci, měly příliš velikou podobnost s našimi kozami domácími a Franz nepokládal je za zvěř.

Kromě toho zaměstnávaly jeho ducha mnohem mocnější myšlenky. Od včerejšího dne byl skutečným hrdinou pohádky z „Tisíce a jedné noci" a byl neodolatelně váben zpět k jeskyni.

Tu přes marnost prvního pátrání dal se do druhého, požádav nejprve Gaetana, aby dal upéci jedno kůzle. Tato druhá návštěva trvala dosti dlouho, neboť, když se vrátil, kůzle bylo upečeno a snídání připraveno.

Franz usedl na místo, kam minulého dne přišli ho pozvat k večeři jménem toho tajemného hostitele, a viděl ještě, jako racka, kolíbaného na vrcholku vlny, malou yachtu, plující dále směrem ke Korsice.

„Oznámil jste mi přec," pravil Gaetanovi, „že urozený Simbad pluje do Malagy, a zatím se mi zdá, že míří přímo k Porto-Vecchiu."

„Nepamatujete se již," odvětil člunař, „že jsem vám řekl, že v jeho mužstvu byli pro tu chvíli i dva korsičtí banditi?"

„Ach, pravda. A on je chce vysadit na břeh?" tázal se Franz.

„Tak jest. Ach, to je muž," zvolal Gaetano, „který nebojí prý se ani Boha ani ďábla a který uchýlí se o padesát mil s cesty, aby posloužil nějakému chudákovi."

„Ale takováto služba mohla by ho snadno rozkmotřit s úřady země, kde provozuje tento druh lidumilství," namítl Franz.

„Eh," zasmál se Gaetano, „co je mu po úřadech! Z těch on si pramálo dělá! Jen ať se pokusí, pronásledovat ho. Předně jeho yachta, to není loď, to je pták, fregatu by předčila o tři uzle z dvanácti. A pak potřebuje jen sám vystoupit na břeh, což nenajde všude přátele?"

Z toho všeho vysvítalo nejjasněji, že urozený Simbad, Franzův hostitel, měl čest býti ve stycích s podloudníky a bandity celého pobřeží Středozemního moře, což zjednávalo mu dosti podivného postavení.

Pokud se týká Franze, nic ho již nezdržovalo na Monte-Cristu, ztratil všecku naději, že by našel tajemství jeskyně, spěchal tedy posnídat, nařídiv svým mužům, aby bárka byla přichystána, až pojí.

Za půl hodiny byl na loďce.

Naposled pohlédl za yachtou: mizela již v zálivu Porto-Vecchia.

Dal povel k odjezdu.

V okamžiku, kdy bárka vyjížděla, yachta zmizela.

S ní ztrácela se poslední skutečnost minulé noci: a také večeře, Simbad, hašiš a sochy, vše začínalo se Franzovi másti v týž sen.

Bárka plula celý den a celou noc, druhého dne, když slunce vyšlo, zmizel i ostrov Monte-Cristo.

Jakmile Franz stanul na pevné zemi, zapomněl, aspoň pro okamžik, na odehravší se události, hleděl ukončit své zdvořilostní povinnosti a naposled se ještě pobavit, a pak již jen se odebrat za druhem, jenž očekával ho v Římě.

Odejel tedy a v sobotu večer přijel poštou na Celní náměstí.

Byt byl již, jak víme, předem objednán, zbývalo tedy jen odebrat se do hotelu otce Pastriniho, nebylo to tak snadné, neboť zástupy plnily ulice a Řím byl již vydán v plen temnému, horečnému hlomozu, který předchází velikým událostem. V Římě pak jsou čtyři veliké události v roce: karneval, velikonoční týden, slavnost Božího Těla a svátek svatého Petra.

Na celý ostatní rok město upadá opět ve svou chmurnou apatii, přechodný stav mezi životem a smrtí, jenž činí je jakousi stanicí mezi tímto světem a oním, stanicí vznešenou, zastávkou plnou poesie a zvláštního rázu, na níž Franz stanul již pět či šestkráte a kterou pokaždé shledal báječnější a fantastičtější.

Konečně prošel oním stále vzrůstajícím a stále rozčilenějším zástupem a dostal se do hotelu. Na jeho první otázku bylo mu odpověděno s impertinencí, vlastní kočím námezdných kočárů a hotelovým sluhům, že

v hotelu de Londres není pro něho již místa. Poslal tedy otci Pastrinimu navštívenku a odvolal se na Alberta de Morcerf. Nezůstalo to bez výsledku: otec Pastrini přiběhl sám, omlouvaje se, že nechal Jeho Excellenci čekati, vyhuboval sluhům, vzal svícen z ruky cicerona, který se již cestovatele zmocnil, a chtěl ho dovésti k Albertovi, když ten vyšel mu vstříc.

Zamluvený byt sestával ze dvou malých pokojů a kabinetu. Oba pokoje byly obráceny do ulice, kteroužto okolnost otec Pastrini náležitě uplatnil, přikládaje jí nesmírné ceny. Ostatek poschodí pronajat byl velmi bohatému muži, jenž byl pokládán za Siciliana nebo Maltánce. Hoteliér nemohl přesně určiti, které z obou národností ten cestovatel náležel.

„Velmi dobře, otče Pastrini," pravil Franz, „ale potřebovali bychom hned nějakou večeři na dnes večer a lehký kočár na zítřek a následující dny."

„Pokud se týká večeře," odvětil hostinský, „budete ihned obslouženi, ale pokud se týká kočáru…"

„Jakže! Pokud se týká kočáru!" zvolal Albert. „Dovolte, dovolte, žádné žerty, otče Pastrini, potřebujeme kočár!"

„Pane," odvětil hoteliér, „učiníme všecko možné, abychom nějaký opatřili. Více nemohu slíbiti."

„A kdy dostaneme odpověď?" tázal se Franz.

„Zítra ráno," odtušil hostinský.

„Hrome," prohodil Albert, „přidáme něco, to je toho! Vždyť víme, jak to chodí: u Drakeho nebo Aarona dvacet pět franků ve všední den a třicet až třicet pět

v neděli a ve svátek, přidejte pět franků denně za zprostředkování, to bude čtyřicet, a nemluvme již o tom."

„Obávám se velice, že pánové, i kdyby nabídli dvakrát tolik, nebudou s to, opatřiti si ho."

„Ať tedy zapřáhnou koně do mého kočáru, je sice trochu porouchaný cestou, ale co na tom."

„Nedostaneme koní."

Albert pohlédl na Franze jako ten, komu dostalo se nesrozumitelné odpovědi.

„Chápete to, Franzi?" pravil. „Není koní! Ale což nemohli by se zjednati poštovní koně?"

„Všichni jsou již od čtrnácti dnů zadáni a zbývají jen ti, kterých nelze postrádat ve službě."

„Co tomu říkáte?" tázal se Franz.

„Říkám, že když nějaká věc přesahuje můj rozum, nešířím se obyčejně o ní a přejdu k jiné. Večeře je hotova, otče Pastrini?"

„Ano, Excellenci."

„Nuže, povečeřme především."

„Ale vůz a koně," namítl Franz.

„Buďte klidný, drahý příteli, přijdou sami: jde jen o to, nabídnout cenu."

A Morcerf s onou obdivuhodnou filosofií, které nezdá se nic nemožným, pokud je váček plný a peněženka dobře zásobená, navečeřel se, ulehl, usnul bezstarostně a snil, že užívá masopustu v šestispřežním kočáře.

XII.
ŘÍMŠTÍ BANDITÉ

Druhého dne Franz probudil se první a probudiv se, ihned zazvonil.

Zvuk zvonku ještě se chvěl, když otec Pastrini dostavil se osobně.

„Nuže," pravil hostinský, triumfuje a nečekaje ani na Franzovu otázku, „tušil jsem to dobře včera, Excellenci, když nechtěl jsem vám nic slíbiti, začali jste se pozdě starat, v Římě není již ani jediného kočáru – rozumí se pro poslední tři dny."

„Ano," odtušil Franz, „právě pro ty, kdy je absolutně nezbytný."

„Co je?" tázal se Albert, vstupuje. „Není kočáru?"

„Tak jest, milý příteli," odvětil Franz, „uhodl jste naráz."

„Nu, to vaše věčné město je pěkné město!"

„To jest, Excellenci," namítl otec Pastrini, který si přál zachovati vůči svým cestovatelům důstojnost hlavního města křesťanského světa, „to jest, kočáru nelze dostat od neděle ráno do úterka večer, ale do té doby dostanete jich padesát, chcete-li."

„Ach, to už něco je!" zvolal Albert. „Dnes máme čtvrtek, kdo ví, co se může stát do neděle!"

„Stane se, že přijede deset až dvanáct tisíc cizinců," odvětil Franz, „a tím bude nesnáz ještě větší."

„Příteli," prohodil Morcerf, „těšme se přítomnosti a nezachmuřujme si budoucnosti."

„Snad aspoň dostaneme okno?" tázal se Franz.

„Kam?"

„Nu, na Corso přece!"

„Okno! Ach, Bože, kdepak!" zvolal otec Pastrini. „Nemožno! Naprosto nemožno! Bylo ještě jedno v pátém poschodí paláce Dorie a to si najal jistý ruský kníže za dvacet zecchin denně."

Mladí mužové užasle na sebe pohlédli.

„Nuže, můj drahý," pravil Franz Albertovi, „víte, co by bylo nejlepší? Kdybychom šli ztrávit karneval do Benátek. Nenajdeme-li tam povozu, najdeme tam aspoň gondolu."

„Ach ne, to ne!" zvolal Albert. „Umínil jsem si spatřit karneval v Římě a musím jej vidět, kdybych měl vystoupit na chůdy!"

„Hleďme, to je výborný nápad," zvolal Franz, „zvláště k zhasínání moccolettů, přestrojíme se za upíry nebo za obyvatele Land a budeme mít báječný úspěch."

„Jejich Excellence přejí si tedy vozu až do neděle?"

„Což, u kata, myslíte, že budeme běhat po římských ulicích pěšky jako exekutoři?" pravil Albert.

„Spěchám vykonat rozkazy Jejich Excellenci," pravil otec Pastrini, „upozorňuji je však předem, že vůz bude je státi šest piastrů denně."

„A já, drahý pane Pastrini," odvětil Franz, „já, který nejsem milionářem jako náš soused, upozorňuji zase vás, že vzhledem k tomu, že jsem v Římě již po čtvrté,

znám ceny povozů ve všední dny, v neděli i ve svátek. Dáme vám dvanáct piastrů na dnešek, zítřek i pozítří, a vy budete z toho mít ještě velmi pěkný zisk."

„Ale Excellenci…" pravil otec Pastrini, pokoušeje se o námitky.

„Jděte, drahý hostiteli, jděte," vskočil mu Franz do řeči, „nebo sám ujednám cenu s vaším affettatore, který je i mým, je to můj starý přítel, jenž mne už za svého života okradl o hodně peněz a jenž, doufaje, že mne ještě o hodně okrade, spokojí se menší cenou, než jakou nabízím vám, přijdete tedy o přebytek a budete tím sám vinen."

„Neobtěžujte se tím, Excellenci," odvětil otec Pastrini s úsměvem italského spekulanta, jenž uznává se poraženým, „učiním, co budu moci, a doufám, že budete spokojen."

„Výborně! To je přece moudrá řeč!"

„Kdy si budete přáti kočáru?"

„Za hodinu."

„Za hodinu bude stát u dveří."

A skutečně za hodinu kočár čekal na mladé muže: byl to skromný fiakr, který vzhledem k slavnostní okolnosti byl povýšen na stupeň kočáru. Ale přes všechen jeho průměrný vzhled byli by mladí lidé bývali velmi šťastni, kdyby byli našli podobný dopravní prostředek na poslední tři dny.

„Excellenci," zvolal cicerone, spatřiv Franze, vyhlédnuvšího z okna, „má ekypáž předjet před palác?"

Přes to, že Franz již zvykl italskému přehánění, přece jen jeho první hnutí bylo, rozhlédnouti se dokola, přesvědčil se však, že ta slova platí skutečně jemu.

Franz byl Excellencí, ekypáží byl fiakr a palácem byl hotel de Londres.

Všechen vynášivý duch národa byl obsažen v jediné té větě.

Franz a Albert sešli dolů. Ekypáž předjela k paláci, Jejich Excellence natáhly nohy na protější lavičku a cicerone vyskočil na zadní sedadlo.

„Kam si přejí být Jejich Excellence dovezeny?"

„Nu, nejprve k svatému Petru a pak do Kolossea," odtušil Albert jako pravý Pařížan.

Albert však neznal jisté okolnosti: že totiž k spatření svatého Petra je potřebí jednoho dne a k jeho prohlédnutí celého měsíce, trvalo tedy celý den, než mohl říci, že viděl svatého Petra.

Oba přátelé náhle zpozorovali, že den se sklání.

Franz pohlédl na hodinky, bylo půl páté.

Dali se ihned na zpáteční cestu k hotelu. U dveří Franz rozkázal kočímu, aby byl připraven v osm hodin. Chtěl Albertovi ukázat Kolosseum za svitu měsíce, jako mu ukázal svatého Petra v denním světle. Ukazujeme-li příteli město, které jsme již viděli, vkládáme do toho tutéž zálibnost, jako bychom ukazovali ženu, jejíž milencem jsme byli.

Franz proto naznačil kočímu cestu, měl vyjet branou del Popolo, jet podél vnějších hradeb a vrátit se branou San-Giovanni. Tak zjeví se jim Kolosseum beze vší pří-

pravy, aniž by Kapitol, Forum, brána Septimia Severa, chrám Antonínův a Faustinův a Via Sacra sloužily cestou za stupně k jeho zmenšení.

Usedli ke stolu, otec Pastrini slíbil svým hostům výtečnou hostinu, dal jim obstojný oběd. Nebylo lze ničeho namítati.

Ke konci oběda přišel sám, Franz se nejprve domníval, že přichází, aby přijal výraz jejich uznání, a chystal se vysloviti mu je, on však přerušil jej hned při prvních slovech.

„Excellenci," pravil, „vaše chvála mi velice lichotí, ale nepřišel jsem proto k vám…"

„Přišel jste nám snad říci, že jste našel vůz?" tázal se Albert, zapaluje si doutník.

„To ještě méně, Excellenci, a vůbec byste udělali lépe, kdybyste na to již nemyslili a oželeli to. V Římě je něco možno, nebo to není možno. Řekne-li se vám, že to není možno, je konec."

„V Paříži je to pohodlnější: když něco není možno, zaplatí se dvojnásob a hned se dostane, co se chtělo."

„Slýchám to ode všech Francouzů," pravil otec Pastrini, poněkud dotčen. „Proto také nechápu, proč cestují."

„Já také ne," odvětil Albert, odfukuje flegmaticky kouř do stropu a houpaje se na zadních nohou svého křesla, „jsou to jen takoví blázni a větroplaši jako my, kteří cestují, moudří lidé neopouštějí svého domu v ulici du Helder, boulevardu de Gand a Café de Paris."

Rozumí se samo sebou, že Albert bydlil v řečené ulici, konal každý den svou fashionable procházku a denně obědval v jediné kavárně, kde je možno obědvat, je-li ovšem člověk s číšníky za dobře.

Otec Pastrini se na chvíli odmlčel, bylo zřejmo, že přemýšlí o této odpovědi, jež nezdála se mu nepochybně dosti jasnou.

„Přišel jste však přece za nějakým účelem," promluvil opět Franz, přerušuje hoteliérovy zeměpisné úvahy, „nezjevíte nám důvod své návštěvy?"

„Ach, pravda! Zde jest: objednali jste si vůz na osm hodin, není-li pravda?"

„Tak jest."

„Máte v úmyslu navštívit Colosseo?"

„Totiž Kolosseum?"

„To je zcela totéž."

„Budiž."

„Řekli jste kočímu, aby vyjel branou del Popolo, objel hradby a vrátil se branou San-Giovanni?"

„To jsou má vlastní slova."

„Nuže, ta cesta je nemožna."

„Nemožna!"

„Nebo aspoň velmi nebezpečna."

„Nebezpečna! A proč?"

„K vůli pověstnému Luigimu Vampovi."

„Především, drahý hostiteli, kdo jest ten pověstný Luigi Vampa?" tázal se Albert. „Je snad velmi slavný v Římě, ale upozorňuji vás, že v Paříži je neznám."

„Jakže! Vy ho neznáte?"

„Nemám té cti."

„Neslyšel jste nikdy jeho jména?"

„Nikdy."

„Nuže, je to bandita, vedle kterého Desarisové a Gasparonové byli pouhými ministranty."

„Pozor, Alberte!" zvolal Franz. „Konečně tedy jeden bandita!"

„Upozorňuji vás, drahý hostiteli, že neuvěřím ani slovu z toho, co nám budete povídat. A teď, když jsme se na tom ustanovili, mluvte, jak vám libo, poslouchám vás. Nuže, začněte: „Byl jednou jeden…"

Otec Pastrini obrátil se k Franzovi, jenž zdál se mu z obou mladíků moudřejším. To nelze upřít tomu dobrému muži: v jeho hotelu bydlilo již hodně Francouzů, ale on nikdy nebyl s to, pochopit jistou stránku jejich ducha.

„Excellenci," pravil velmi vážně, obraceje se, jak jsme řekli, k Franzovi, „považujete-li mne za lháře, je zbytečno vám říkati, co jsem vám říci chtěl. Ujišťuji vás však, že bylo to v zájmu Vašich Excellencí."

„Albert vám neřekl, že jste lhářem, drahý pane Pastrini," odvětil Franz, „řekl vám pouze, že vám nebude věřit, nic víc. Já však vám uvěřím, nebojte se. Mluvte tedy."

„Pochopíte však, Excellenci, že, pochybuje-li se o mé pravdomluvnosti…"

„Můj drahý," přerušil ho opět Franz, „jste nedůtklivější než Kassandra, která přece byla prorokyní a které nikdo neposlouchal, kdežto vy jste si aspoň jist polovi-

nou svého posluchačstva. Nuže, posaďte se a povězte nám, co je to zač, ten pan Vampa."

„Řekl jsem vám již, Excellenci, je to bandita, jakého jsme ještě neviděli od dob pověstného Mastrilly."

„Nu, a v jaké souvislosti je ten bandita s rozkazem, jejž dal jsem svému kočímu, aby vyjel branou del Popolo a vrátil se branou San-Giovanni."

„V takové," odvětil otec Pastrini, „že byste sice mohli vyjet jednou, ale pochybuji, že byste se vrátili druhou."

„Proč to?" tázal se Franz.

„Protože jakmile nastane noc, nikdo není bezpečen na padesát kroků od bran."

„Skutečně?" zvolal Albert.

„Pane vicomte," pravil otec Pastrini, stále až do hloubi duše uražen Albertovou pochybností o jeho pravdomluvnosti, „co říkám, není míněno vám, nýbrž vašemu společníku, který zná Řím a ví, že s takovými věcmi se nežertuje."

„Můj milý," pravil Albert Franzovi, „naskytuje se nám obdivuhodné dobrodružství: napěchujeme si vůz pistolemi, puškami a dvouhlavňovými ručnicemi. Luigi Vampa přijde nás přepadnout, my přepadneme jej. Přivedeme jej do Říma, darujeme ho Jeho Svatosti, která se nás otáže, čím by nám mohla oplatit tak velikou službu. Vyžádáme si krátce a dobře kočár a dva koně z jeho stájí a uvidíme karneval z vozu, nehledě k tomu, že vděčný římský lid nás nepochybně ověnčí a prohlásí, jako Curtia a Horatia Cocla za zachránce vlasti."

Zatím co Albert rozváděl tento návrh, brala na sebe tvář otce Pastriniho výraz, jejž marně bychom se snažili popsati.

„Především však," tázal se Franz Alberta, „kde vezmete ty pistole, pušky a dvouhlavňové ručnice, jimiž chcete nacpati vůz?"

„Ve svém arsenále jistě ne," odvětil Albert, „neboť v Terracině vzali mi všecko, i dýku, a vám?"

„Mně stalo se totéž v Aqua-Pendente."

„Nuže, můj drahý hostiteli," pravil Albert, zapaluje si druhý doutník o zbytek prvního, „víte, že toto opatření je velmi výhodné pro zloděje a že se mi velice zdá, jako by bylo učiněno ve shodě s nimi?"

Otec Pastrini shledal nepochybně ten vtip kompromitujícím, neboť odpověděl jen napolo a ještě oslovuje Franze, jako jediného rozumného člověka, s nímž možno se dorozumět.

„Jeho Excellence ví, že není obyčejem se bránit, je-li člověk přepaden bandity."

„Jakže!" zvolal Albert, jehož statečnost se bouřila při myšlence, že by se měl dát bez námitky na obrat. „Jakže, není to zvykem?"

„Ne, neboť všecka obrana byla by marnou. Co si chcete počít s tuctem banditů, kteří vylezli z příkopu, rozvalin, nebo vodovodu a míří na vás všichni najednou?"

„Eh, hrome! Chci se dát zabít!" zvolal Albert.

Hostinský obrátil se k Franzovi s výrazem, jenž hlásal: Váš přítel, Excellenci, je rozhodně blázen!

„Drahý Alberte," odtušil Franz, „vaše odpověď je vznešená a vyrovná se Corneillovu „Měl zemřít", jenomže, když to Horatius odpovídal, šlo o záchranu Říma a to stálo za život. Pokud však se nás týká, nezapomínejte, že jde prostě o uspokojení rozmaru a že by bylo směšno vystavovat život pro rozmar."

„Ach, per Bacco!" zvolal otec Pastrini. „Výborně, to je přece moudrá řeč."

Albert nalil si sklenku lacrimae Christi a upíjel z ní po malých doušcích, mumlaje nesrozumitelná slova.

„Nuže, otče Pastrini," ujal se Franz opět slova, „teď, když můj druh je utišen a kdy mohl jste oceniti mou mírumilovnou náladu, nu, kdo je to tedy, ten velmož Luigi Vampa? Je to pastýř či patricij? Je mlád či stár? Je malý nebo velký? Vyličte nám ho, abychom jej aspoň poznali, kdybychom ho potkali ve světě, jako Jana Sbogara nebo Laru."

„Nikdo vám neudá tak přesných podrobností, jako já, Excellenci, neboť znal jsem Luigiho Vampu již jako dítě. A jednoho dne, kdy sám padl jsem mu do rukou, jda z Forentina do Alatri, vzpomněl si, na štěstí pro mne, na naši dávnou známost a nejen že mne propustil bez výkupného, ale ještě mi daroval velmi krásné hodinky a vyprávěl mi svůj příběh."

„Vizme ty hodinky!" pravil Albert.

Otec Pastrini vytáhl z kapsičky skvostné hodinky, mající na sobě jméno Brégueta, svého původce, pařížskou známku a hraběcí korunku.

„Zde jsou!" pravil.

„Hrome!“ prohodil Albert. „Gratuluji vám k nim, mám podobné…“ a vyňal hodinky z kapsy u vesty „…stály mne tři tisíce franků.“

„Poslyšme teď příběh,“ pravil na to Franz, přitahuje křeslo a kyna otci Pastrinimu, aby se posadil.

„Jejich Excellence dovolí?“ tázal se hoteliér.

„Vždyť nejste kazatelem, můj drahý, abyste mluvil v stoje,“ pravil Albert.

Hoteliér usedl, učiniv dříve oběma svým budoucím posluchačům uctivou poklonu, jež měla naznačiti, že je ochoten, podati jim o Luigim Vampovi žádané zprávy.

„Ach,“ prohodil Franz, přerušuje otce Pastriniho v okamžiku, kdy hoteliér otvíral již ústa, „pravíte, že jste znal Luigiho Vampu již jako dítě, je to tedy ještě mladý muž?“

„Mladý muž? To si myslím! Je mu sotva dvaadvacet let! Oh, nemyslete si, ten chlapík to přivede daleko!“

„Co tomu říkáte, Alberte? Není to krásné, zjednat si věhlas již ve dvaadvaceti letech?“ pravil Franz.

„Zajisté, Alexandr, Caesar a Napoleon, kteří způsobili ve světě dosti hluku, nebyli v jeho věku tak pokročilí.“

„Tedy hrdina,“ pravil Franz, obraceje se opět k hoteliérovi, „jehož historii uslyšíme, je dvaadvacetiletý.“

„Sotva dvaadvacetiletý, jak jsem měl čest říci.“

„Je veliký či malý?“

„Prostřední postavy: asi jako Jeho Excellence,“ odvětil hostinský, označuje Alberta.

„Děkuji za přirovnání,“ pravil vicomte de Morcerf, ukláněje se.

„Jen pokračujte, otče Pastrini," vybídl Franz hostinského, usmívaje se přítelově nedůtklivosti. „Jaké společenské třídě náležel?"

„Byl to prostý pasáček na statku hraběte de San-Felice, ležícím mezi Palestrinou a Gabrijským jezerem. Narodil se v Pampinaře a ve věku pěti let vstoupil k hraběti do služby. Jeho otec, také pastýř v Anagni, měl své vlastní malé stádo a žil z vlny svých skopců a z mléka ovcí, které chodil prodávat do Říma.

Malý Vampa měl již jako dítě zvláštní povahu. Když mu bylo sedm let, přišel jednoho dne k faráři v Palestrině a prosil jej, aby ho naučil číst. Byla to těžká věc, neboť malý pasák nemohl opustit své stádo. Ale dobrý farář chodil každý den sloužit mši do malé bídné vísky, příliš bezvýznamné, aby si mohla platit kněze, víska ta neměla ani jména a byla známa pod názvem Borgo. Navrhl Luigimu, aby stával při cestě ve chvíli jeho návratu, že mu tak dá lekci, a upozornil ho, že ta lekce bude krátká, že tedy bude ji musit využitkovat.

Chlapec s radostí souhlasil.

Luigi vedl každý den své stádo na cestu z Palestriny do Borga, každý den v devět hodin přicházel farář, kněz i dítě usedli na okraj příkopu a malý pasák učil se z farářova breviáře.

Za tři měsíce uměl číst.

To nebylo vše, teď musil se naučit psát.

Kněz dal římským učitelem psaní zhotovit tři abecedy: jednu velkou, druhou střední, třetí krasopisnou a ukázal mu, že podle té abecedy, píše špičkou železa na břidlici, může se naučit psát.

Ještě téhož večera, když stádo vrátilo se do statku, běžel malý Vampa k palestrinskému zámečníkovi, vzal

tam veliký hřebík, skul jej, stloukl, zaokrouhlil a učinil si z něho jakési starověké rydlo.

Druhého dne nashromáždil si zásobu břidlice a dal se do práce.

Za tři měsíce uměl psát.

Farář, překvapen tak hlubokou inteligencí a zaujat tou schopností, daroval mu několik knih papíru, svazek per a perořízek.

To znamenalo novou práci, ale tato práce nebyla ničím u porovnání s první. Týden nato ovládal pero, jako ovládal rydélko.

Farář vyprávěl to hraběti de San-Felice, který přál si vidět malého pastýře, chlapec před ním četl a psal, hrabě pak nařídil svému intendantu, aby nechal pasáka jíst se služebnictvem a dával mu dva piastry měsíčně.

Za ty peníze kupoval si Luigi knihy a tužky.

Vskutku, všecky předměty napodobil s touže snadností a kreslil, jako Giotto v dětství, své ovce, stromy a domy na tabulku.

Pak začal perořízkem řezati dříví a dávati mu všech možných tvarů. Tak začal Pinelli, oblíbený sochař.

Děvčátko šesti či sedmileté, to jest, o něco mladší než Vampa, hlídalo vedle něho ovce ze statku, ležícího v sousedství Palestriny, byl to sirotek, pocházející z Valmontone, a jmenovala se Teresa.

Obě děti se setkávaly, usedaly vedle sebe, nechaly svá stáda se smísit a pást společně, hovořily, smály se a hrály, večer pak oddělily ovce hraběte de San-Felice od ovcí barona de Cervetri a rozešly se, aby se vrátily

do statků, k nimž příslušely, slíbivše si dříve, že se příštího rána zase sejdou.

Druhého dne dostály svému slovu a tak vedle sebe vyrůstaly.

Vampovi šlo na dvanáctý rok, malé Terese na jedenáctý.

Jejich vrozené vlastnosti mohutněly.

Kromě uměleckého vkusu, jenž dostoupil u Luigiho nejvyššího stupně, jakého bylo možno v jeho samotě dosíci, byl chlapec vrtošivě smutný, prudce ohnivý, z rozmaru zlostný a vždycky posměšný. Žádný chlapec z Pampinary, Palestriny nebo z Valmontone nemohl nejen nabýti žádného vlivu na něho, nýbrž ani státi se jeho druhem. Jeho svévolný temperament, stále plný požadavků a nikdy nechtějící učiniti jakéhokoli ústupku, odpuzoval od něho každé přátelské hnutí, každý projev sympatie. Pouze Teresa ovládala jediným slovem, jediným pohledem, jediným pokynem tu tvrdošíjnou povahu, jež skláněla se pod rukou ženy a jež pod rukou kteréhokoli muže byla by se vzepřela až k zlomení.

Teresa byla naopak živá, čilá a veselá, ale krajně koketní, dva piastry, které Luigimu dával intendant hraběte de San-Felice, a peníze, stržené za všecky vyřezávané prácičky, jež prodával římským hračkářům, byly vynaloženy na perlové náušnice, skleněné náhrdelníky a zlaté jehlice. A také díky této marnotratnosti svého mladého přítele byla Teresa nejkrásnější a nejvyšňořenější dívka z celého okolí Říma.

Obě děti vyrůstaly, trávíce všecky své dny pohromadě a poddávajíce se bez zápasu instinktům svých primitivních povah. Ve svých hovorech, ve svých touhách, ve svých snech vídal se Vampa vždycky kapitánem lodi, generálem armády, nebo krajským hejtmanem, Teresa pak viděla se ve svých představách bohatou, oděnou nejkrásnějšími šaty a následovanou sluhou v livreji. Když pak ztrávily celý den, spřádajíce si budoucnost z těchto bláhových, třpytných arabesek, rozešly se, aby dovedly každý své ovce do jejich stáje a sestoupily s výše svých snů k poníženosti svého skutečného postavení.

Jednoho dne řekl mladý pastevec hraběcímu intendantovi, že viděl vyjít vlka ze Sabinských hor a potulovat se kolem stáda. Intendant dal mu ručnici: to právě Vampa chtěl.

Ručnice ta náhodou byla výtečnou bresciankou zbraní, nesoucí kulku jako anglická karabina, ale hrabě, dobíjeje jednoho dne raněnou lišku, přerazil její kolbu a ručnice byla hozena do starého železa.

To nebylo nic těžkého pro řezbáře, jakým byl Vampa. Prohlédl si původní líc pažby, vyměřil, co bylo třeba změnit, aby se přizpůsobila jeho pohledu, a zhotovil si jinou pažbu, ozdobenou tak krásnými řezbami, že kdyby byl šel prodat do města jen to dřevo, byl by zaň jistě stržil patnáct až dvacet piastrů.

Toho však on nedbal: puška byla jeho dávným snem. Ve všech zemích, kde neodvislost nahrazuje svobodu, první potřebou každého statečného srdce, každé silné

povahy je zbraň, jež zabezpečuje útok i obranu, a jež, činíc toho, kdo ji nosí, hrozným, činí ho často obávaným.

Od té chvíle věnoval Vampa každý svůj volný okamžik cvičení ve zbrani, koupil si prach a broky a všecko stalo se mu terčem: smutný, bídný, šedivý kmen olivy, rostoucí na svahu Sabinských hor, liška, vycházející večer z doupěte na noční lov, orel, vznášející se ve vzduchu. Brzy stal se tak obratným, že Teresa přemohla svou bázeň, již cítila s počátku při výstřelu, a bavila se pohledem, jak její mladý druh vysílá kulku kam chce aby vletěla, a to s takovou přesností, jako by ji tam rukou vložil.

Jednoho večera vyběhl skutečně vlk ze smrkového lesa, u něhož se mladí lidé obyčejně zdržovali: vlk neučinil na pastvině ani deset kroků a již ležel mrtev.

Vampa, hrd tou krásnou ranou, naložil si jej na ramena a donesl jej do statku.

Všecky tyto drobné příhody získaly Luigimu jistý věhlas v okolí statku, nevšední člověk, nechť jest kdekoli, utvoří si všude družinu obdivovatelů. V okolí mluvilo se o tomto mladém pastýři jako o nejsilnějším, nejobratnějším a nejstatečnějším contadinovi, jemuž nebylo rovno na deset mil vůkol. A ačkoli Teresa platila v ještě rozsáhlejším okolí za nejkrásnější dívku ze Sabinských hor, nikdo se neodvážil promluvit k ní slova o lásce, neboť každý věděl, že Vampa ji miluje.

A přece si mladí lidé nikdy neřekli, že se milují. Vyrostli vedle sebe jako dva stromy, splétající své kořeny pod zemí, větve ve vzduchu a vůni v nebesích, leč stej-

ná byla jejich touha viděti se, ta touha stala se potřebou a byli by volili raději smrt, než jednodenní rozluku.

Terese bylo šestnáct let a Vampovi sedmnáct.

V té době začalo se mnoho mluvit o lupičské tlupě, utvořivší se v lepinských horách. Lupičství v okolí Říma nikdy nebylo nadobro vypleněno. Někdy chybí náčelník, ale když se náčelník najde, stane se zřídka, aby mu chyběla tlupa.

Slavný Cucumetto, pronásledovaný v Abruzzách, vyhnaný z království neapolského, kde vedl skutečnou válku, překročil Garigliano jako Manfred, a uchýlil se mezi Sonnino a Juperno na břehy Amasiny.

Staral se o nové zřízení tlupy a kráčel ve stopách Decesarisových a Gasparonových, které doufal brzy předčiti. Několik mladých mužů z Palestriny, Frascati a Pampinary zmizelo. S počátku budilo jejich zmizení nepokoj, ale brzy bylo známo, že šli se přidat k tlupě Cucumettově.

Za nějaký čas stal se Cucumetto předmětem všeobecné pozornosti. Vyprávěly se o tomto náčelníkovi lupičů věci, svědčící o neobyčejné odvaze a odporné surovosti.

Jednoho dne unesl dívku: byla to dcera geometra z Frosinone. Zákony banditů jsou určity: dívka náleží nejprve tomu, kdo ji unesl, pak ostatní táhnou o ni los a nešťastná je předmětem vilnosti celé tlupy, dokud ji bandité neopustí, nebo dokud nezemře.

Jsou-li rodiče dosti bohatí, aby ji mohli vykoupit, je vyslán posel, jenž vyjednává o výkupném, hlava zajaté

ručí za bezpečnost vyslancovu. Je-li výkupné odepřeno, zajatá je neodvolatelně odsouzena.

Dívka měla v Cucumettově tlupě milence, jmenoval se Carlini.

Poznavši mladého muže, vztáhla k němu ruce a domnívala se, že je zachráněna. Ale ubohý Carlini, poznav ji rovněž, cítil, že mu puká srdce. Tušil dobře, jaký osud čeká jeho milenku.

Ježto však byl Cucumettovým oblíbencem, neboť sdílel s ním již tři roky všecka nebezpečí a zachránil mu život, sraziv ranou z pistole karabinníka, jenž napřahoval již šavli na Cucumettovu hlavu, doufal přece, že Cucumetto bude s ním mít trochu soucitu.

Vzal tedy vůdce stranou, zatím co dívka, sedíc pod velikou borovicí, rostoucí uprostřed lesní paseky, zhotovila si z malebného pokrytí hlavy, jaké nosí venkovanky v okolí Říma, závoj a zahalila si tvář před necudnými pohledy banditů.

Tam sdělil mu všecko, vyprávěl mu o své lásce k zajaté, o jejich vzájemných přísahách věrnosti, i o tom, že co jsou v té krajině, scházejí se každou noc v blízkých zříceninách.

Právě toho večera poslal Cucumetto Carliniho do blízké vesnice, Carlini nemohl se tedy dostaviti ke schůzce. Ale Cucumetto se tam náhodou, jak říkal, naskytl a dívku unesl.

Carlini snažně prosil vůdce, aby učinil k vůli němu výjimku a ušetřil Rity, tvrdě, že její otec je bohat a zaplatí dobré výkupné.

Cucumetto zdál se vyslyšeti přítelovy prosby a uložil mu vyhledati pasáka, kterého mohli by poslati do Frosinone k Ritinu otci.

Carlini, pln radosti, přistoupil tedy k dívce, řekl jí, že je zachráněna, a vyzval ji, aby napsala otci dopis, vylíčila mu, co ji potkalo, a sdělila, že její výkupné je určeno na tři sta piastrů.

Otci poskytnuta byla lhůta dvanácti hodin, to jest, do devíti hodin zrána příštího dne.

Když byl list napsán, Carlini se ho ihned zmocnil a běžel na pláň, aby vyhledal posla.

Našel mladého pastýře, jenž pásl stádo v ohradě. Přirozenými posly banditů jsou pastýři, kteří žijí mezi městem a horami, mezi životem divokým a životem civilisovaným.

Mladý pastýř dal se ihned na cestu, slíbiv, že bude ve Frosinone dříve než za hodinu.

Carlini vracel se pln radostí k své milence, aby jí oznámil dobrou zprávu.

Našel tlupu na pasece, kde vesele večeřela ze zásob, jež loupežníci vybírali od venkovanů jako pouhý poplatek. Mezi těmito veselými hodovníky marně hledal Cucumetta a Ritu.

Tázal se, kde jsou, bandité odpověděli hlučným smíchem. Studený pot vyvstal Carlinimu na čele a mladý muž cítil, že zmocňuje se ho úzkost.

Opakoval otázku. Jeden ze stolujících nalil do sklenice orvietského vína a podával mu ji, řka:

„Na zdraví statečného Cucumetta a krásné Rity!“

V tom okamžiku zdálo se Carlinimu, že slyší ženský křik. Uhodl vše. Vzal sklenici, rozbil ji o tváři toho, kdo mu ji nabízel a vrhl se směrem, odkud zaznával křik.

Po stu krocích našel za hustým křovím omdlelou Ritu v Cucumettově náručí.

Spatřiv Carliniho, Cucumetto vstal a vzal do každé ruky pistoli.

Oba bandité pohlíželi chvíli na sebe: jeden s chlípným úsměvem na rtech, druhý se smrtelnou bledostí na čele.

Zdálo se, že stane se něco hrozného mezi oběma muži. Ale rysy Carliniho nabývaly ponenáhlu svého obvyklého výrazu, ruka, jež pozvedla se k jedné z pistolí za pasem, klesla a visela mu podél těla.

Rita ležela mezi nimi.

Měsíc ozařoval tu scénu.

„Nuže," pravil mu Cucumetto, „učinil jsi, co jsem ti přikázal?"

„Ano, veliteli," odvětil Carlini, „zítra před devátou hodinou bude zde Ritin otec s penězi."

„Výborně. Zatím ztrávíme veselou noc. Ta dívka je rozkošná, máš skutečně dobrý vkus, milý Carlini. A protože nejsem sobec, vrátíme se ke kamarádům a potáhneme los, komu připadne teď."

„Jste tedy rozhodnut vydati ji právu všech?" tázal se Carlini.

„A proč by se s ní měla činit výjimka?"

„Myslil jsem, že na mou prosbu…"

„Oč jsi více, než ostatní?"

„Pravda.“

„Ale buď klidný,“ prohodil Cucumetto se smíchem, „dříve nebo později přijde i na tebe řada.“

Carlini sevřel zuby, div že se mu nezlomily.

„Nuže,“ pravil Cucumetto, učiniv krok k hodovníkům, „půjdeš?“

„Jdu za vámi…“

Cucumetto se vzdálil, nespouštěje s Carliniho očí, neboť se nepochybně bál, aby ho neudeřil ze zadu. Nic však při loupežníkovi neprozrazovalo nepřátelských úmyslů.

Stál se skříženýma rukama u stále omdlelé Rity.

Na okamžik Cucumettovi připadlo, že mladý muž vezme ji do náručí a prchne s ní. Ale na tom mu nyní málo záleželo: dosáhl u Rity, co chtěl, a pokud se týká peněz, tvořilo tři sta piastrů, rozdělených mezi celou tlupu, tak malý obnos, že se o ně jen málo staral.

Šel tedy dále k pasece, avšak k jeho velikému údivu přišel tam Carlini téměř zároveň s ním.

„Losovat! Losovat!“ volali bandité, spatřivše vůdce.

A oči všech těch mužů leskly se opilostí a lascivností, zatím co plamen ohně vrhal na celou jejich společnost červenavý svit, jenž činil je podobnými ďáblům.

Jejich žádost byla oprávněna. Náčelník také pokynul hlavou na znamení, že svoluje k jejich žádostí. Jména všech byla hozena do klobouku, jméno Carliniho jako ostatních, a něj mladší z tlupy vytáhl z improvisované urny lístek.

Lístek obsahoval jméno Diavolacciovo.

Byl to týž, jenž dával Carlinimu připíjet na vůdcovo zdraví a kterému Carlini místo odpovědi rozbil sklenici o obličej.

Ze široké rány, táhnoucí se od skráně k ústům, řinul se proud krve.

Diavolaccio, vida, jak mu štěstěna přeje, vypukl v smích.

„Hejtmane," pravil, „Carlini před chvílí nechtěl pít na vaše zdraví, vyzvete ho, aby pil na moje, snad bude ke mně laskavější, než k vám."

Každý očekával výbuch se strany Carliniho, ten však, k velikému údivu všech, vzal jednou rukou sklenici, druhou rukou láhev a naliv si do sklenice, pravil zcela klidným hlasem:

„Na tvé zdraví, Diavolaccio!"

A vypil obsah sklenice, aniž se mu ruka zachvěla. Pak usednuv k ohni, pravil:

„Mou večeři! Tou pochůzkou mi vytrávilo."

„Ať žije Carlini!" zvolali bandité.

„Výborně, tak jedná dobrý soudruh!"

A všichni sesedli se kolem ohně, zatím co Diavolaccio se vzdaloval.

Carlini jedl a pil, jako by se nebylo nic stalo.

Bandité dívali se naň udiveně, nechápajíce té lhostejnosti, když tu uslyšeli za sebou těžký krok.

Obrátili se a spatřili Diavolaccia, držícího dívku v náručí.

Měla hlavu obrácenu nazpět a její dlouhé vlasy splývaly až k zemi.

Jak vstoupili do světelného okruhu, vrhaného ohněm, všichni si povšimli dívčiny i banditovy bledosti.

Toto objevení se mělo v sobě cosi tak zvláštního a tak slavnostního, že všichni vstali, kromě Carliniho, jenž zůstal sedět a jedl a pil dále, jako by se kolem něho nic nedělo.

Diavolaccio kráčel stále vpřed za nejhlubšího ticha a položil Ritu vůdci k nohoum.

Tu všichni poznali příčinu dívčiny i banditovy bledosti: Rita měla pod levým prsem až po střenku zaražený nůž.

Oči všech obrátily se ku Carlinimu, pochva u jeho pasu byla prázdna.

„Ach," prohodil náčelník, „teď vím, proč Carlini zůstal pozadu."

Každá divoká povaha dovede oceniti silný čin, ačkoli snad ani jeden z lupičů nebyl by býval schopen toho, co učinil Carlini, přece všichni chápali jeho skutek.

„Nuže," zvolal Carlini, zvednuv se nyní rovněž a přistoupiv k mrtvole s rukou na pažbě pistole, „bude mi ještě někdo upírati tuto ženu?"

„Ne," pravil vůdce, „je tvá!"

Tu pojal ji Carlini do náručí a odnesl ji ze světelného kruhu, jejž vrhaly vůkol, plameny ohně.

Cucumetto rozestavil jako obyčejně stráže a bandité, zahaleni do plástů, ulehli kolem ohně.

O půlnoci dala hlídka výstrahu a náčelník i jeho druzi byli okamžitě na nohou.

Byl to Ritin otec, jenž sám přicházel, nesa výkupné za svou dceru.

„Tu máš," děl Cucumettovi, podávaje mu váček s penězi, „zde je tři sta pistolí, vrať mi mé dítě."

Náčelník však, nedotknuv se peněz, pokynul mu, aby ho následoval. Stařec uposlechl, oba odebrali se pod stromy, jejichž větvemi draly se paprsky měsíce. Konečně se Cucumetto zastavil, vztáhl ruku a ukázav mu na skupinu dvou osob pod stromem, pravil:

„Hle, zeptej se na svou dceru Carliniho, ten ti o ní poví."

A vrátil se ke svým soudruhům.

Stařec zůstal bez hnutí, s očima ztrnulýma. Cítil, že nějaké neznámé, ohromné, neslýchané neštěstí vznáší se mu nad hlavou.

Konečně učinil několik kroků k beztvárné skupině, v níž nemohl se vyznati.

Při zvuku jeho kročejů Carlini zvedl hlavu a obrysy dvou osob začínaly se jasněji zjevovati starcovým zrakům.

Na zemi ležela žena, hlavu majíc na kolenou sedícího muže, jenž chýlil se k ní, vztyčiv se, muž odkryl ženinu tvář, kterou tiskl k prsům.

Stařec poznal svou dceru a Carlini poznal starce.

„Čekal jsem tě," pravil bandita Ritinu otci.

„Bídníče!" zvolal stařec. „Cos to učinil?"

A s hrůzou pohlížel na bledou, nehybnou, zkrvavenou Ritu, v jejíchž prsou trčel nůž.

Měsíční paprsek na ni padal a ozařoval ji svým zsinalým svitem.

„Cucumetto znásilnil tvou dceru," pravil bandita, „já ji miloval, proto jsem ji zabil. Neboť po něm měla se státi hříčkou celé tlupy."

Stařec nepronesl ani slova, ale zbledl jako mrtvola.

„A nyní," pravil Carlini, „jednal-li jsem špatně, pomsti ji."

Vytrhl nůž z dívčích ňader a vstav, podával jej jednou rukou starci, zatím co druhou rozhalil kamizolu a nastavil nahá prsa.

„Dobře jsi učinil," pravil stařec bezezvukým hlasem. „Obejmi mne, synu."

Carlini vrhl se s pláčem, do náručí milenčina otce. Byly to první slzy, které tento krvavý muž prolil.

„A nyní," děl stařec Carlinimu, „pomoz mi pohřbít mou dceru."

Carlini šel pro dvě motyky a otec i milenec jali se kopati jámu u paty dubu, jehož husté větve měly krýti dívčin hrob.

Když jáma byla vyhloubena, políbil dívku nejprve otec, pak milenec: pak vzal ji jeden za nohy, druhý pod rameny a spustili ji do hrobu.

Pak poklekli s obou stran a odříkávali modlitby za zemřelé.

Když se pomodlili, naházeli hlínu na mrtvolu, až hrob byl zasypán.

Tu podal stařec Carlinimu ruku a pravil mu:

„Děkuji ti, synu! A nyní mne nech o samotě."

„Avšak…“ chtěl namítnout Carlini.

„Nech mne o samotě, poroučím ti to!“

Carlini uposlechl, odebral se k soudruhům, zahalil se do pláště a brzy se zdálo, že právě tak hluboce spí jako ostatní.

Druhého dne bylo rozhodnuto, že lupiči změní tábor.

Hodinu před rozedněním probudil Cucumetto své muže a byl dán rozkaz k odchodu.

Ale Carlini nechtěl odejíti z lesa dokud nezví, co se stalo s Ritiným otcem.

Zamířil k místu, kde ho opustil.

Našel starce oběšeného na větvi dubu, stínícího dceřin hrob.

Tu pronesl nad starcovou mrtvolou a dívčiným hrobem přísahu, že pomstí je oba dva.

Nemohl však této přísaze dostát, neboť dva dny na to ve srážce s římskými karabinníky byl Carlini zabit.

To však vzbudilo údiv, že Carlini, stojící čelem k nepříteli, dostal kulku mezi lopatky.

Údiv pominul, když jeden z lupičů sdělil svým kamarádům, že Cucumetto stál deset kroků za Carlinim když Carlini padl.

Ráno před odchodem z frosinonského lesa následoval potmě Carliniho, vyslechl jeho přísahu a jako opatrný člověk ho předešel.

O tomto hrozném náčelníku tlupy vyprávělo se ještě asi deset jiných, neméně zvláštních příběhů.

A tak od Fondi až k Perugii každý se třásl již při pouhém jméně Cucumettově.

Příběhy o něm bývaly častým předmětem Vampových a Teresiných hovorů.

Dívka se všecka chvěla, poslouchajíc to vyprávění, ale Luigi ji s úsměvem upokojoval, klepaje na svou dobrou pušku, jež tak dobře nesla kuli. Nebyla-li tím uklidněna, ukázal jí nějakého havrana, sedícího na sto kroků od nich na uschlé větvi, namířil naň, spustil a pták zasažen, spadl se stromu.

Než, čas plynul. Mladí lidé se usnesli, že se vezmou, až Vampovi bude dvacet let a Terese devatenáct.

Oba byli sirotky, nemusili žádat za dovolení nikoho, kromě pána. Žádali za ně a obdrželi je.

Jednou, když právě mluvili o svých plánech do budoucnosti, zaslechli dva nebo tři výstřely, pak náhle vyběhl z lesa, u něhož oba mladí lidé obyčejně pásali svá stáda, muž a běžel k nim.

Doběhnuv k nim na doslech, křičel: „Jsem pronásledován! Můžete mne ukrýt?“ Oba mladí lidé poznali ihned, že prchající je asi lupičem. Ale mezi římským venkovanem a banditou je vrozená sympatie, následkem které, první je vždycky ochoten prokázati službu druhému.

Vampa běžel tedy beze slova k balvanu, jenž zatarasoval vchod k jejich jeskyni, odkryl její otvor, přitáhnuv balvan k sobě, pokynul prchajícímu, aby se uchýlil do tohoto úkrytu, o němž nikdo nevěděl, přitáhl opět za ním kámen a šel usednout vedle Teresy.

Téměř současně objevili se na pokraji lesa čtyři karabinníci na koni. Tři zdáli se stíhat uprchlíka, čtvrtý táhl za krk zajatého lupiče.

Tři karabinníci jediným pohledem prozkoumali krajinu, spatřili mladé lidi, přicválali k nim a vyptávali se jich.

Ti nevěděli ničeho.

„To je mrzuté,“ pravil brigádník, „neboť ten, kterého hledáme, je právě náčelník.“

„Cucumetto?“ vykřikli bezděky Luigi i Teresa jedním hlasem.

„Ano," odvětil brigádník. „A ježto na jeho hlavu vypsána je cena tisíc římských tolarů, dostali byste pět set, kdybyste nám pomohli chytit ho."

Oba mladí lidé vyměnili pohled. Brigádník měl na okamžik naději. Pět set římských tolarů rovná se třem tisícům franků a tři tisíce franků jsou jměním pro dva chudé sirotky, chtějící se vzít.

„Ano, je to mrzuté," pravil Vampa, „ale neviděli jsme ho."

Karabinníci pak sjezdili kraj všemi směry, ale nadarmo.

Pak postupně zmizeli.

Tu Vampa šel odvalit kámen a Cucumetto vyšel.

Viděl skulinami v žulové bráně, jak oba mladí lidé hovoří s karabinníky, tušil, o čem mluví, a četl na tváři Luigiho i Teresině neochvějné rozhodnutí, nevydat ho, i vytáhl z kapsy váček plný zlata a nabídl jim jej.

Vampa však hrdě vztyčil hlavu, pokud se týká Teresy, její oči se zaleskly při myšlence, co drahých skvostů a krásných šatů mohla by si nakoupit za tento váček, plný zlata.

Cucumetto byl velmi obratným satanem: vzal na sebe podobu bandity, místo podoby hada. Postihl ten pohled, poznal v Terese pravou dceru Evinu a vrátil se do lesa, obraceje se několikrát pod záminkou, že pozdravuje své osvoboditele.

Několik dní uplynulo, aniž se Cucumetto objevil, aniž bylo o něm něco slyšet.

Blížil se čas karnevalu. Hrabě de San-Felice chystal veliký maškarní ples, na nějž pozván byl všechen elegantní svět Říma.

Teresa velice toužila spatřit ten ples. Luigi žádal svého ochránce intendanta za dovolení, aby on i Teresa směli mu být přítomni, jsouce skryti mezi domácím služebnictvem. Dovolení to bylo mu uděleno.

Hrabě pořádal ten ples hlavně za tím účelem, aby způsobil radost své dceři Carmele, kterou zbožňoval.

Carmela byla úplně stejného věku i postavy s Teresou a Teresa byla při nejmenším tak krásná jako Carmela.

U večer plesu oblékla Teresa své nejkrásnější šaty, vzala na sebe své nejdražší jehlice a nejlesklejší cetky. Měla úbor žen z Frascati.

Luigi mel malebný sváteční oděv sedláka z okolí Říma.

Oba se vmísili, jak jim bylo dovoleno, mezi služebníky a venkovany.

Slavnost byla skvělá. Nejen že byla villa zářivě osvětlena, ale i v zahradě na stromech bylo rozvěšeno tisíce barevných svítilen. Hosté také vyšli záhy z paláce na terasy a z teras do alejí.

Na každé křižovatce byl orchestr, buffety a občerstvení, procházecí se zastavovali, čtverylky se tvořily a každý tančil tam, kde se mu líbilo.

Carmela byla ustrojena za ženu ze Sonina. Měla čepeček, vyšívaný perlemi, zlaté, démanty poseté jehlice ve vlasech, pás z tureckého hedvábí s velikými vyšívanými květy, kašmírovou sukni a pláštěnku, zástěrku

pak z indického muselínu, knoflíčky na živůtku byly rovněž z drahokamů.

Ze dvou jejích družek jedna byla oděna za ženu z Nettuna, druhá za ženu z Riccia.

Čtyři mladí mužové z nejbohatších a nejvznešenějších římských rodin je provázeli s onou italskou volností, která nemá rovné v žádné zemi světa, byli přestrojeni za sedláky z Albana, Velletri, Civita-Castellana a ze Sory.

Rozumí se, že tyto kostýmy sedláků, jako kostýmy selek, zářily zlatem a drahokamy.

Carmele napadlo uspořádat stejnokrojovou čtverylku, leč chyběla dáma.

Carmela se rozhlížela po svém okolí, ani jediná z pozvaných neměla kostýmu, shodného s jejím a jejích družek.

Hrabě de San-Felice ukázal jí Teresu, opírající se o rámě Luigiho uprostřed venkovanek.

„Dovolíte, otče?" tázala se Carmela.

„Ovšem," přisvědčil hrabě, „vždyť je karneval."

Carmela se nachýlila k mladíku, jenž ji doprovázel, bavě ji, a řekla mu několik slov, prstem mu označujíc dívku.

Mladý muž sledoval zrakem hezkou ručku, jež sloužila mu za vůdkyni, přikývl na znamení poslušnosti a šel pozvat Teresu, aby se zúčastnila čtverylky, řízené hraběcí dcerou.

Teresa pocítila žár ve tvářích. Otázala se pohledem Luigiho, nebylo lze odepříti. Luigi zvolna pustil Te-

resinu paži, již měl pod svou paží, a Teresa, všecka se chvějíc, odešla, vedena svým elegantním tanečníkem, zaujmout místo v aristokratické čtverylce.

V očích umělcových byl by měl přesný kroj Teresin zajisté mnohem větší rázovitost, než Carmelin a jejich družek. Ale Teresa byla dívka koketní a lehkomyslná, vyšívání na muselínu, květy na pásech a běloskvoucí kašmír ji oslňovaly, třpyt safírů a diamantů ji připravoval o rozum.

Luigi pak cítil, že rodí se v něm neznámý cit, jakási temná bolest zahryzla se mu nejprve do srdce a odtamtud rozlila se do žil a zachvátila celé jeho tělo. Sledoval očima každý i nejmenší pohyb Teresin a jejího tanečníka. Když jejich ruce se dotkly, cítil, jak se mu v očích zatmívá, tepny bušily mu prudce a v uších jako by mu zněly zvony. Když spolu rozmlouvali, když Teresa nesměle a se sklopenýma očima naslouchala hovoru svého kavalíra, když Luigi četl v ohnivém zraku krásného mladíka, že jeho slova jsou lichotivá, zdálo se mu, že země točí se mu pod nohama a že všecky hlasy pekel našeptávají mu myšlenky o vraždě. Tu, obávaje se, aby neovládlo ho jeho šílenství, chytil se jednou rukou nízkého habří, u něhož stál, a druhou křečovitě svíral vyřezávanou rukojeť dýky, kterou měl zastrčenu za pasem a kterou, aniž toho pozoroval, vytáhl někdy úplně z pochvy.

Luigi žárlil! Cítil, že Teresa, ovládnuta svou koketní a pyšnou povahou, mohla by mu uniknouti.

Zatím mladá venkovanka, s počátku nesmělá a téměř ustrašená, se brzy vzpamatovala. Pravili jsme již, že Teresa byla krásná. To není vše, Teresa byla půvabná oním neumělým půvabem, mnohem mocnějším, než náš upejpavý, affektovaný půvab.

Stržila téměř palmu čtverylky a záviděla-li dceři hraběte de San-Felice, neodvážíme se říci, že by Carmela nebyla na ni zažárlila.

Její krásný kavalír dovedl ji také s mnohými poklonami na místo, odkud ji odvedl a kde na ni čekal Luigi.

Dívka pohlédla na něho během tance asi třikrát či čtyřikrát a po každé viděla ho bledého, s rysy změněnými. Jednou dokonce čepel jeho nože, napolo vytasená z pochvy, šlehla jí do očí jako zlověstný blesk.

Chopila se tedy téměř s chvěním milencovy paže.

Čtverylka mela ohromný úspěch a bylo zřejmo, že jde o to, aby byla opakována, jedině Carmela stavěla se tomu na odpor. Hrabě de San-Felice prosil však svou dceru tak něžně, že k tomu konečně přivolila.

Hned na to chvátal jeden ze šlechticů, aby vyzval k tanci Teresu, bez které čtverylka nebyla možná. Ale dívka již zmizela.

Luigi skutečně necítil se dosti silným, aby snesl druhou zkoušku, a odvlekl Teresu polo násilím, polo domluvou do jiné části zahrady. Teresa uposlechla sice proti své vůli, ale viděla ze změněné mladíkovy tváře, pochopila z jeho mlčení, přerývaného nervosním chvěním, že děje se v něm něco neobyčejného. Ona sama nebyla prosta jistého vnitřního rozrušení a ačkoli ne-

dopustila se ničeho zlého, přece chápala, že Luigi má právo činiti jí výčitky, proč, toho nevěděla, přes to však cítila, že výčitky ty byly by oprávněny.

Leč k velikému Teresinu údivu Luigi zůstal něm a po celý zbytek večera neotevřel úst ani k jedinému slovu. Až když noční chlad vypudil hosty ze zahrady a když dveře villy zavřely se za nimi k zahájení vnitřní slavnosti, doprovodil Teresu, když již chystala se vstoupit do dveří, pravil:

„Tereso, nač jsi myslila, když jsi tančila proti mladé comtesse de San-Felice?“

„Myslila jsem si,“odvětila dívka se vší upřímností, „že bych dala polovici svého života za takové šaty, jako měla ona.“

„A co ti říkal tvůj tanečník?“

„Pravil mi, že jen na mně záleží, abych je měla, a že potřebuji říci jen slovo.“

„Měl pravdu,“ odvětil Luigi. „Toužíš po nich tak horoucně, jak to říkáš?“

„Ano.“

„Nuže, budeš je mít.“

Dívka zvedla překvapením hlavu, aby se ho dále tázala. Ale jeho tvář byla tak temná a hrozná, že slova ztuhla jí na rtech.

Ostatně se Luigi po těch slovech vzdálil.

Teresa sledovala ho očima, pokud ho mohla ve tmě postřehnouti. Když pak zmizel, vešla s povzdechem domů.

Té noci přihodila se veliká událost nepochybně neopatrností některého sluhy, jenž z nedbalosti nezhasil všecka světla, ve ville San-Felice vznikl oheň a to právě v křídle, kde byly komnaty krásné Carmely. Vzbuzena uprostřed noci světlem plamenů, vyskočila z lože, zahalila se do županu a chtěla utéci dveřmi, korridor však, jímž chtěla se dáti, byl již zachvácen požárem. Tu vrátila se do své ložnice a volala se vší silou o pomoc, vtom otevřelo se její okno, položené asi dvacet stop od země, mladý sedlák vrhl se do komnaty, vzal ji do náručí a s nadlidskou silou i obratností přenesl ji na měkký trávník, kde omdlela. Když se jí vědomí vrátilo, stál otec u ní. Všechno služebnictvo ji obklopovalo, ošetřujíc ji. Celé jedno křídlo villy vyhořelo – ale co na tom, jen když Carmela byla živa a zdráva.

Všude hledali jejího osvoboditele, ale osvoboditel se již neukázal. Každého se naň ptali, ale nikdo ho neviděl. Carmela pak byla tak rozrušena, že ho naprosto nepoznala.

Ostatně – ježto hrabě byl ohromně bohat – nebýt nebezpečí, které hrozilo Carmele a které následkem zázračného jejího vyváznutí zdálo se mu spíše novým znamením Boží přízně než skutečným neštěstím, ztráta způsobená požárem znamenala pro něho pouhou maličkost.

Druhého dne sešli se oba mladí lidé v obvyklou chvíli na pokraji lesa. Luigi přišel první. Vyšel dívce s velikou veselostí vstříc, zdálo se, že na včerejší scénu úplně zapomněl. Teresa byla zřejmě zamyšlena, vidouc však

Luigiho v tak dobrém rozmaru, předstírala bezstarostnou smavost, jež byla jádrem její povahy, nezkalila-li jí nějaká vášeň.

Luigi zavěsil si Teresino rámě do svého a dovedl ji až ke vchodu do jeskyně. Tam se zastavil. Dívka, pochopivši, že jde o něco neobyčejného, pohlédla naň pevně.

„Tereso," pravil Luigi, „včera jsi mi řekla, že bys dala všecko na světě za šaty, jaké měla dcera hraběte."

„Ano," přisvědčila Teresa, „ale bylo bláhové vyslovit takové přání."

„A já jsem ti odpověděl: Dobře, budeš je mít."

„Ano," odtušila dívka, jejíž údiv vzrůstal při každém slově Luigiho, „ale odpověděl jsi mi to nepochybně, abys mne potěšil."

„Nikdy jsem ti ničeho neslíbil, abych ti to nebyl splnil, Tereso," pravil hrdě Luigi, „vstup do jeskyně a obleč se."

Při těch slovech odtáhl kámen a ukázal Terese jeskyni, ozářenou dvěma svícemi, jež hořely po obou stranách nádherného zrcadla. Na hrubém stole, zhotoveném Luigim, rozloženy byly démantové jehlice a perlový náhrdelník, na židli vedle stolu položen byl ostatní úbor.

Teresa vyrazila radostný výkřik a netázajíc se, odkud pochází ten úbor, nemajíc ani kdy, poděkovat Luigimu, vrhla se do jeskyně, přetvořené v toiletní pokoj.

Luigi za ní přirazil kámen, neboť na hřebenu malého návrší, které s místa, kde Luigi stál, zakrývalo Palestrinu, shlédl právě cestujícího na koni, jenž zastavil se na chvilku, jako by se dobře nevyznal v cestě, rýsuje se na

azuru nebes s onou přesností kontur, která je vlastní dálkám jižních zemí.

Spatřiv Luigiho, cestující pobodl koně a přiklusal k němu.

Luigi se nemýlil, cestující, beroucí se z Palestriny do Tivoli, byl v pochybnostech stran cesty.

Mladý muž mu ji naznačil. Poněvadž však o čtvrt míle dál cesta rozdělovala se ve tři stezky a cestující, došed na to místo, mohl zbloudit znova, prosil Luigiho, aby mu byl průvodcem.

Luigi odepjal plášť a odložil jej na zem, hodil karabinu na rameno a zbaven takto těžkého šatu, kráčel před cestujícím rychlým krokem horáka, kterému i kůň stěží stačí.

Za deset minut ocitli se Luigi i cestující na oné křižovatce, mladým pastýřem označené.

Když tam přišli, Luigi vztáhl majestátním pohybem, jako císař, ruku ku stezce, po níž měl se cestující dáti, a pravil:

„Zde je vaše cesta, Excellenci, teď už se nemůžete zmýliti."

„A zde je tvá odměna," odvětil cestující, podávaje mladému pastýři několik drobných mincí.

„Díky," pravil Luigi, „prokazuji službu, ale neprodávám jí."

„Avšak," namítl cestující, jenž, jak se zdálo, znal tento rozdíl mezi servilností městského člověka a hrdostí venkovana, „zamítáš-li plat, přijmeš aspoň dar."

„Ach ano, to je něco jiného."

„Nuže," pravil cestující, „vezmi tyto dvě benátské zecchiny a dej je své nevěstě, aby si z nich udělala náušnice."

„Vy tedy přijměte tuto dýku," řekl mladý pastýř, „nenajdete ani jediné, jejíž rukojeť byla by líp vyřezána, od Albana až k Civita-Castellane."

„Přijímám," prohodil cestující, „ale pak jsem já tvým dlužníkem, neboť tato dýka stojí za více, než dvě zecchiny."

„Pro kupce snad, ale pro mne, jenž jsem ji sám vyřezával, má cenu sotva jednoho piastru."

„Jak se jmenuješ?" tázal se cestující.

„Luigi Vampa," odvětil mladý pastýř tímže tónem, jako by byl řekl: Alexander, král Makedonie. „A vy?"

„Já," opakoval cestující. „Já jmenuji se Simbad námořník."

Franz d' Epinay vykřikl překvapením.

„Simbad námořník?" zvolal.

„Ano," odtušil vyprávěč, „to jméno udal cestující Vampovi jakožto své."

„Nu, co máte proti tomu jménu?" přerušil jej Albert. „Je to velmi krásné jméno a musím se přiznati, že příhody patrona toho pána mne v mládí velice bavily."

Franz dále nenaléhal. Pochopíme, že jméno Simbada námořníka probudilo v něm celý svět vzpomínek, jako minulého dne jméno hraběte de Monte-Cristo.

„Pokračujte," pravil hoteliérovi.

Vampa pohrdavě vsunul dvě zecchiny do kapsy a vracel se zvolna po cestě, kterou přišel. Když byl asi

dvě nebo tři sta kroků vzdálen od jeskyně, zdálo se mu, že slyší křik.

Stanul, naslouchaje, s které strany křik přichází.

Vteřinu na to zaslechl zřetelně své jméno.

Volání přicházelo od jeskyně.

Vyrazil jako kamzík, v běhu nabíjeje pušku, a dříve než za minutu byl na vrcholu pahrbku, stojícím naproti návrší, na němž spatřil jezdce.

Tam doléhalo k němu jasněji volání o pomoc.

Rozhlédl se mžikem po prostoru, jejž měl před sebou, jakýsi muž unášel Teresu jako kentaur Nessos Dejaniru.

Muž, mířící k lesu, byl již ve třech čtvrtinách cesty od jeskyně k lesu.

Vampa změřil prostor, muž byl nejméně o dvě stě kroků napřed, nebylo vyhlídky, že by ho dohonil před lesem.

Mladý pastýř se zastavil, jako by mu nohy vrostly do země. Opřel pažbu ručnice o rameno, zvedl zvolna hlaveň směrem k únosci, sledoval ho vteřinu v běhu a vystřelil.

Únosce se rázem zastavil, kolena pod ním klesla a on padl, strhnuv Teresu s sebou.

Teresa však ihned vstala, prchající zůstal ležet, zmítaje se v křečích agónie.

Vampa vrhl se ihned k Terese, neboť po desíti krocích i jí vypověděly nohy službu a dívka klesla na kolena, mladého muže zmocnil se hrozný strach, že kule, sklátivší nepřítele, ranila zároveň i jeho nevěstu.

Na štěstí nebylo tomu tak, hrůza pouze ochromila Teresiny síly. Když se Luigi přesvědčil, že je skutečně živa a zdráva, obrátil se k raněnému.

Právě vydechl, maje pěsti zaťaty, ústa zkřivena bolestí a vlasy zježeny a smáčeny smrtelným potem.

Oči hrozivého výrazu zůstaly otevřeny.

Vampa přistoupil k mrtvole a poznal Cucumetta.

Ode dne, když lupič zachráněn byl oběma mladými lidmi, pojal lásku k Terese a přísahal si, že dívka bude jeho. Od toho dne ji stopoval, použiv okamžiku, kdy milenec ji zanechal samotnu, aby ukázal cestujícímu cestu, unesl ji a pokládal ji už za svou, když vtom Vampova kule, řízená neomylným pohledem mladého pastýře, proletěla mu srdcem.

Vampa pohlížel na něho chvíli, aniž se zračilo nejmenší pohnutí na jeho tváři, kdežto Teresa naopak, všecka se chvějíc, odvážila se přiblížit se k mrtvému lupiči jen po malých krůčcích a pohlížela váhavě na mrtvolu přes milencovo rameno.

Za chvíli obrátil se Vampa k milence a pravil:

„Ach dobře, jsi oblečena, teď je na mne, abych se upravil."

Teresa, byla skutečně od hlavy až k patě přestrojena do šatů dcery hraběte de San-Felice.

Vampa vzal Cucumettovo tělo do náručí, odnesl je do jeskyně, zatím co zase Teresa zůstala venku.

Kdyby byl jel mimo nějaký jiný cestující, byl by spatřil divnou věc: pastýřku, pasoucí ovce, oděnou v kašmírové šaty, s náušnicemi a perlovým náhrdelníkem, diamantovými jehlicemi a safírovými, smaragdovými a rubínovými knoflíky.

Byl by se nepochybně domníval, že byl přenesen do dob Florianových, a vrátiv se do Paříže byl by tvrdil, že viděl alpskou pastýřku, sedící na úpatí hor Sabinských.

Za čtvrt hodiny vystoupil Vampa z jeskyně. Jeho úbor byl svým způsobem neméně skvělý než Teresin.

Měl kamizolu z granátového sametu, se zlatými ciselovanými knoflíky, hedvábnou vestu, celou pokrytou vyšíváním, římskou šerpu uvázánu kolem krku, pás na náboje, prošívaný zlatem a červeným i zeleným hedvábím, krátké spodky z blankytného sametu, spjaté pod koleny diamantovými přezkami, kamaše z dančí kůže, pestřící se tisícem vzorků, a klobouk, s něhož vlály stuhy všech barev, dvoje hodinky visely mu od pasu a skvostná dýka vsunuta byla za náboji.

Teresa vykřikla, plna obdivu. Vampa podobal se v tomto úboru jednomu z obrazů Leopolda Roberta nebo Schnetze.

Vzal na sebe celý Cucumettův oblek.

Mladý muž postřehl dojem, jejž učinil na svou nevěstu, a hrdý úsměv zjevil se mu na rtech.

„A nyní," pravil k Terese, „jsi ochotna sdíleti můj osud, nechť je jakýkoli?"

„Óh ano!" zvolala dívka nadšeně.

„Sledovat mne všude, kam půjdu?"

„Na konec světa."

„Vezmi tedy mé rámě a pojďme, neboť nesmíme ztrácet času."

Dívka vsunula paži pod milencovo rámě, netázajíc se ho ani, kam ji vede, neboť zdál se jí v té chvíli krásným, hrdým a mocným jako bůh.

A oba zamířili k lesu, za jehož okraj dostali se v několika minutách.

Rozumí se samo sebou, že všecky horské stezky byly Vampovi známy. Kráčel tedy lesem vpřed, neváhaje ani okamžik, ačkoli nebyla žádná stezka prošlapána, poznávaje cestu, kterou se měl brát jen podle stromů a keřů. Tak šli asi půl druhé hodiny.

Za tu dobu přišli na nejzarostlejší místo v lese. Vyschlé koryto bystřiny vedlo do hluboké soutěsky. Vampa dal se touto podivnou cestou, jež sevřena dvěma břehy a ztemněna hustým stínem sosen, podobala se – až na obtížný sestup – oné avernské stezce, o níž mluví Virgil.

Teresa, zbázlivěvši opět při pohledu na to divoké a pusté místo, tiskla se beze slova k svému průvodci. Vidouc ho však kráčet stále stejným krokem, vidouc na jeho tváři zářit hluboký klid, měla i sama sílu utajit své rozčilení.

Náhle na deset kroků od nich vystoupil na ně muž, jako by se oddělil od stromu, za nímž byl ukryt, a namířiv na Vampu, zvolal:

„Ani o krok dále, nebo jsi synem smrti!“

„Nu tak, nu tak,“ pravil Vampa, zvednuv ruku v pohrdavém gestu, zatím co Teresa, netajíc již své hrůzy, tiskla se k němu, „což požírají se vlci navzájem?“

„Kdo jsi?“ tázala se stráž.

„Jsem Luigi Vampa, pastevec ze statku San-Felice.“

„Co chceš?“

„Chci mluvit s tvými soudruhy, kteří jsou na mýtině u Rocca-Biancy.“

„Nuže, pojď za mnou, nebo spíše, když víš, kde to je, jdi napřed.“

Vampa usmál se opovržlivě této lupičově opatrnosti, předešel ho s Teresou a šel dále týmž pevným a klidným krokem, jenž dovedl ho až sem.

Po pěti minutách jim lupič dal znamení, aby se zastavili.

Mladí lidé uposlechli.

Bandita třikrát napodobil havraní krákot.

Jiný krákot byl odpovědí na toto trojí zavolání.

„Dobře,“ pravil lupič. „Teď můžeš jít dále.“

Luigi a Teresa dali se znovu na cestu.

Čím dále však šli, tím úže tiskla se Teresa, chvějíc se, k milenci, mezi stromy totiž probleskovaly zbraně a objevovaly se hlavně pušek.

Mýtina u Rocca-Biancy byla na vrcholi pahorku, jenž býval kdysi nepochybně sopkou, sopkou vyhaslou dříve, než Romulus a Remus opustili Albu Longu, aby vystavěli Řím.

Teresa a Luigi vystoupili nahoru a stanuli tváří v tvář asi dvacíti lupičům.

„Tento mladík vás hledá a přeje si s vámi mluvit,“ pravila stráž.

„A co nám chce říci?“ tázal se ten, jenž zastupoval náčelníka za jeho nepřítomnosti.

„Chci říci, že mne omrzelo zaměstnání pasáka," pravil Vampa.

„Ach, rozumím!" pravil náměstek. „A přicházíš nás žádat, abys byl přijat do našich řad!"

„Buď vítán!" zvolali bandité z Ferrusina, Pampinary a z Anagni, kteří poznali Luigiho Vampu.

„Ano, jenže přicházím vás žádat o něco jiného, než abyste mne přijali za druha."

„A oč žádáš?" tázali se bandité s údivem.

„Přicházím, abych se stal vaším vůdcem," pravil mladý muž.

Bandité vypukli v smích.

„A co jsi vykonal, že se ucházíš o tu čest?" tázal se náměstek.

„Zabil jsem vašeho náčelníka Cucumetta, zde vidíte kořist, na něm dobytou, a zapálil jsem villu de San-Felice, abych mohl dát své nevěstě svatební šaty."

Hodinu na to Luigi Vampa byl zvolen náčelníkem v náhradu za Cucumetta."

„Nuže, drahý Alberte," pravil Franz, obraceje se k příteli, „co nyní soudíte o občanu Luigim Vampovi?"

„Pravím, že je to mythus a že nikdy neexistoval," odvětil Albert.

„Co je to mythus?" tázal se Pastrini.

„Trvalo by dlouho, než bych vám to vysvětlil, můj drahý hostiteli," odvětil Franz. „Vy tedy pravíte, že mistr Vampa provozuje nyní své zaměstnání v okolí Říma?"

„A to se smělostí, jaké ještě žádný bandita neprojevil."

„Policie se tedy marně snažila zmocnit se ho?"

„Prosím vás! Je smluven s pastýři na rovinách, s rybáři na Tibeře a s podloudníky na pobřeží. Hledají ho v horách, je na řece, pronásledují ho na řece, vypluje do širého moře, pak, když všichni se domnívají, že je ukryt na ostrově Giglio, Guanouti nebo Monte-Cristo, objeví se náhle v Albanu, Tivoli nebo Riccii."

„A jakým způsobem postupuje vůči cestujícím?"

„Ach, Bože, to je velmi prosté. Podle toho, jak je daleko od města, udělí jim osm hodin, deset hodin, den, na vyplacení výkupného, po uplynutí toho času popřeje jim z milosti hodinu. Při šedesáté minutě té hodiny, nedostal-li peněz, vypálí zajatci ránu z pistole do hlavy, nebo mu vrazí dýku do srdce a je to vyřízeno."

„Nuže, Alberte," prohodil Franz k svému druhovi, „chováte stále úmysl jet ke Kolosseu po vnějších boulevardech?"

„Rozhodně," pravil Albert, „je-li cesta malebnější."

V té chvíli odbilo devět hodin, dveře se otevřely a kočí se objevil.

„Excellenci," hlásil, „kočár čeká."

„Nuže, tedy ke Kolosseu!" pravil Franz.

„Branou del Popolo, Excellenci, nebo ulicemi?"

„Ulicemi přec, ulicemi!" zvolal Franz.

„Ach, můj milý," pravil Albert vstávaje a zapaluje si třetí doutník, „pokládal jsem vás za statečnějšího."

Nato oba mladí mužové sestoupili se schodů a usedli do kočáru.

XIII.
ZJEVENÍ

Franz našel prostředek, jak dovézt Alberta ke Kolosseu a nejet mimo žádnou antickou ruinu, aby vzestupné přípravy nepřipravily Kolosseum o jediný loket jeho gigantických rozměrů. To znamenalo, dáti se po via Sistinia, zahnouti v pravém úhlu od Santa Maria Maggiore a přijet po via Urbana a San Pietro in Vincoli až k via del Colosseo.

Tato cesta měla kromě toho ještě jinou výhodu: že totiž nikterak nerozptylovala dojmu, jejž vyvolal ve Franzovi příběh, který vyprávěl jim otec Pastrini a v němž vystupoval i jeho tajemný hostitel z Monte-Crista. Mladý muž opřel se tedy do rohu a oddal se tisíci nekonečných otázek, které sám si kladl a z nichž ani jediné nedostalo se uspokojující odpovědi.

Kromě toho připomenulo mu ještě cosi jeho přítele Simbada námořníka: byly to ty tajemné vztahy námořníků a lupičů. Zmínka otce Pastriniho o útulku, jejž Vampa nalézal na bárkách rybářů a podloudníků, připomenula Franzovi ony dva korsické bandity, které viděl večer s mužstvem malé yachty, jež zabočila od své cesty a přistála u Porto-Vecchia jedině za tím účelem, aby je vysadila na zemi. Jméno, jež dal si jeho hostitel z Monte-Crista, pronesené hoteliérem ze Španělského náměstí, dokazovalo mu, že hraje tutéž filantropickou

úlohu na pobřeží Piorubina, Civita-Vecchie, Astie a Gaety, jako na pobřeží korsickém, toskánském a španělském. Ježto pak on sám, pokud se Franz pamatoval, mluvil o Tunisu a Palermu, bylo to důkazem, že objímá dosti veliký okruh působnosti.

Nechť však sebe mocněji působily na mladého muže všecky ty úvahy, zmizely okamžitě, jakmile spatřil před sebou tyčit se chmurný a gigantický zjev Kolossea, jehož otvory vrhal měsíc dlouhé a bledé paprsky, jaké vysílají oči fantomů. Vůz zastavil se několik kroků od Mesa Sudans. Kočí přišel otevřít dvířka, oba mladí mužové seskočili s vozu a ocitli se před ciceronem, který jako by byl vyrostl ze země.

Poněvadž pak provázel je hotelový cicerone, měli nyní dva.

Ostatně v Římě nelze se vyhnouti tomuto luxu průvodců: kromě všeobecného cicerona, jenž zmocní se vás v okamžiku, kdy vkročíte do dveří hotelu, a jenž nespustí se vás, pokud neodjedete z města, je ještě specielní cicerone při každé památnosti, vlastně při každé části památnosti. Tím méně je možno obejít se bez ciceronů v Kolosseu, v té památnosti par excellence, o níž Martialis pravil:

„Nechť přestane nám Memfis vynášet barbarské divy svých pyramid, nechť nikdo již neopěvá zázraků Babylonu, ustup všecko před obrovskou prací amfiteátru Caesarů a všecky hlasy proslulostí spojtež se k chvále té stavby."

Franz a Albert nesnažili se uniknouti ciceronské tyranii. Bylo by to bývalo tím obtížnější, že je pouze průvodcům dovoleno procházet Kolosseum se smolnicemi. Nekladli tedy odporu a vydali se svým vůdcům na milost a nemilost.

Franz znal tu procházku, neboť podnikl ji již asi desetkrát. Ježto však jeho druh po prvé vstoupil do stavby Flavia Vespasiana, musím k jeho chvále doznati, že přes nevědomé žvásty průvodců cítil se pod hlubokým dojmem. Neboť skutečně, kdo jí neviděl, nemůže si učiniti představy o majestátnosti podobné ruiny, jejíž všecky rozměry jsou ještě zdvojnásobeny tajemným svitem jižního měsíce, jehož paprsky podobají se západnímu soumraku.

Sotva tedy zamyšlený Franz ušel asi sto kroků pod vnitřním sloupovím, zanechal Alberta jeho průvodcům, kteří nechtěli se zříci svého neměnitelného práva ukázat mu všecky podrobnosti Lví Jámy, Lože Gladiatorů a Pódia Caesarů, dal se po položřícených schodech a nechav je pokračovati v jejich symetrické cestě, šel prostě usednout do stínu sloupu u obloukovitého výseku, jenž dovoloval mu obsáhnouti pohledem žulového giganta v celé jeho majestátní rozloze.

Franz byl tu asi čtvrt hodiny, ztracen, jak jsme řekli, ve stínu sloupu, sleduje zrakem Alberta, jenž vyšel právě z vomitoria, umístěného na druhé straně Kolossea, provázen dvěma nosiči smolnic, kteří, podobajíce se stínům, sledujícím bludné světlo, sestupovali se stupně k stupni k místům, vyhrazeným pro vestálky, když tu

se mu zdálo, že slyší v hloubi stavby kutálet se kámen, uražený ze schodů, umístěných proti těm, po kterých vystoupil on na své místo. Není ovšem vzácností, že kámen udrolí se pod nohou času a skutálí se do propasti. Tentokrát však zdálo se Franzovi, že kámen povolil pod nohou lidskou a že zvuk kroku doléhá až k němu, přes to, že ten, kdo byl jeho původcem, činil seč byl, aby jej ztlumil.

Za okamžik nato objevil se skutečně muž, vycházející postupně ze stínu tou měrou, jakou stoupal po schodech, jejichž ústí, ležící proti Franzovi, osvětleno bylo měsícem, ale jejichž stupně ztrácely se tím více ve tmě, čím níže vedly.

Mohl to být cestovatel jako Franz, dávající přednost meditaci v samotě před bezvýznamným tlacháním průvodců, a v jeho objevení se nebylo tedy nic překvapujícího. Ale z váhání, s jakým vystoupil po posledních stupních, ze způsobu, jakým, přišed nahoru, se zastavil a zdál se naslouchati, bylo patrno, že přišel sem za nějakým zvláštním účelem a že někoho očekává.

Franz uhnul se instinktivním pohybem co nejdále za sloup.

Deset kroků od místa, kde se oba nacházeli, byla proražena klenba a okrouhlý otvor, podobný otvoru studně, skýtal pohled na nebe, poseté hvězdami.

Kolem tohoto otvoru, kudy snad již několik set let vlévaly se dovnitř měsíční paprsky, rostlo křoví, jehož zelené a křehké okraje rýsovaly se přesně na matném azuru oblohy, zatím co veliké liány a mocné výhonky

břečťanu splývaly s této hořejší terasy a kolébaly se pod klenbou, podobny vlajícímu lanoví.

Osoba, jejíž tajemný příchod vzbudil Franzovu pozornost, stála v polostínu, jenž Franzovi nedovoloval shlédnouti jejích rysů, jenž však nebyl dosti temný, aby mu zabránil rozeznati podrobnosti jeho oděvu: postava mužova byla zahalena ve veliký hnědý plášť, jehož jeden cíp, přehozený přes levé rámě, zakrýval mu dolejší část obličeje, kdežto klobouk se širokými okraji zakrýval jeho hořejší část. Jen okraj jeho šatů byl ozářen šikmým světlem, vnikajícím sem otvorem, které dovolovalo rozeznati černé spodky, koketně vroubící lakovanou botku.

Tento muž zřejmě náležel ne-li aristokracii, aspoň vysoké společnosti.

Byl na místě několik minut a počínal jeviti viditelné známky netrpělivosti, když ozval se na hořejší terase lehký zvuk.

Současně jako by jakýsi stín přerušil světlo, nějaký muž zjevil se u otvoru, vnořil pronikavý pohled do tmy a spatřil muže v plášti. Hned nato uchopil hrst splývajících lián a visícího břečťanu, spustil se po nich a přišed asi na tři až čtyři stopy od země, lehce seskočil. Měl na sobě úplný úbor Zatibeřana.

„Promiňte mi, Excellenci," pravil římským nářečím, „že jsem vás nechal čekati. Opozdil jsem se však jen o několik minut. Právě bilo deset hodin na věži svatého Jana Lateránského."

„Neopozdil jste se," odvětil cizinec nejčistší toskánštinou, „ale já jsem přišel dříve. Nechme tedy ceremonií, ostatně, i kdybyste mne byl nechal čekati, věděl bych, že stalo se tak z nějakého důvodu, na vaší vůli nezávislého."

„A měl byste pravdu, Excellenci, přicházím z Andělského hradu, dalo mi strašnou práci, než jsem mohl promluvit s Beppem."

„Kdo je to Beppo?"

„Beppo je zaměstnán ve vězení a já poskytl jsem mu malý důchod, abych věděl, co se děje v zámku Jeho Svatosti."

„Ach, vidím, že jste obezřetný muž, můj drahý."

„Ach, Excellenci, člověk neví, co se může státi. Snad i já někdy padnu do sítě jako ten ubohý Peppino a budu potřebovat nějakou krysu, aby přehlodala několik kliček mého vězení."

„Zkrátka, co jste se tedy dověděl?"

„Dvě popravy budou v úterý ve dvě hodiny, jak je to v Římě zvykem při zahájení velikých slavností. Jeden odsouzený bude mazzolato, je to bídník, který zabil kněze, jenž ho vychoval, nezasluhuje si žádné účasti. Druhý bude decapitato a to je právě ten ubohý Peppino."

„Prosím vás, můj drahý, naháníte nejen papežské vládě, ale i sousedním královstvím tak velikou hrůzu, že jim nesmírně záleží na tom, dát výstražný příklad."

„Ale Peppino není ani členem mé tlupy, je to ubohý pastevec, který nedopustil se jiného zločinu, než že nám dodával zásoby."

„A to ho nadobro činí vaším spoluvinníkem. Vidíte také, že berou na něho ohled: místo aby byl oběšen, jako budete vy, dopadnou-li vás kdy, bude pouze guillotinován. Ostatně to zpestří zábavu lidu a bude aspoň podívaná pro každý vkus."

„Nehledě ani k tomu, co já mu chystám a čeho neočekává," dodal Zatibeřan.

„Dovolte mi říci, drahý příteli," pravil muž v plášti, „že mi připadá, jako byste byl hotov provést nějakou hloupost."

„Jsem hotov ke všemu, abych zamezil popravu ubožáka, který ocitl se v nesnázi, protože mi prokázal službu. U Madonny! Pokládal bych se za zbabělce, kdybych pro toho hodného hocha něčeho neučinil!"

„A co učiníte?"

„Postavím asi dvacet mužů kolem lešení a ve chvíli, kdy bude přiveden, vrhneme se, na znamení, které dám, s dýkami v rukou na průvod a uneseme ho."

„To se mi zdá velice nejistým a pokládám svůj plán za rozhodně lepší, než je váš."

„A jaký je váš plán, Excellenci?"

„Dám deset tisíc piastrů někomu, o kom vím a jenž dosáhne, že Peppinova poprava bude odložena na příští rok. Během roku pak dám tisíc jiných piastrů někomu jinému, o kom také vím, a pomohu mu uprchnout z vězení."

„Jste si jist úspěchem?"

„Pardieu!" prohodil po francouzsku muž v plášti.

„Prosím?" tázal se Zatibeřan, nerozuměje.

„Pravím, můj drahý, že já sám se svým zlatem dosáhnu více, než vy a všichni vaši lidé se svými dýkami, pistolemi, karabinami a ručnicemi. Nechte mne tedy jednati."

„Výborně. Ale budeme přece jen připraveni pro případ, že by se vám to nezdařilo."

„Buďte jen připraveni, těší-li vás to, ale buďte jist, že obdržím pro něho milost."

„Nezapomeňte, že úterý je pozítří. Máte již jen zítřek."

„Ano, ale den je složen ze dvaceti čtyř hodin, každá hodina sestává ze šedesáti minut, každá minuta ze šedesáti vteřin, v osmdesáti šesti tisících čtyřech stech vteřinách lze způsobit mnoho věcí."

„A jak se dovíme o vašem úspěchu, Excellenci, dosáhnete-li ho?"

„To je velmi jednoduché. Najal jsem poslední tři okna kavárny Rospoli. Obdržím-li lhůtu, budou obě rohová okna potažena žlutým damaškem, prostřední pak bude potaženo damaškem bílým s červeným křížem."

„Výborně. A po kom pošlete milost?"

„Pošlete mi jednoho ze svých mužů, přestrojeného za kajícníka, a já mu ji dám. Díky svému rouchu dostane se až k patě popraviště a odevzdá bullu náčelníku bratrstva, který odevzdá ji katovi. Zatím zpravte o tom Peppina, ať neumře strachem nebo se nezblázní, protože bychom si tak způsobili k vůli němu zbytečné výlohy."

„Poslyšte, Excellenci," pravil venkovan, „jsem vám velice oddán a vy jste o tom přesvědčen, není-li pravda?"

„Doufám tak aspoň."

„Nuže, zachráníte-li Peppina, bude to na příště více než oddanost, bude to poslušnost."

„Dej pozor na to, co pravíš, můj drahý! Jednoho dne ti to možná připomenu, neboť budu tě možná jednoho dne také potřebovat…"

„Nuže, Excellenci, ve chvíli potřeby mne najdete, jako já vás ve chvíli potřeby najdu, a pak, kdybyste byl i na druhém konci světa, potřebujete mi jen napsat: Učiň to, a já to učiním, jako že se jmenuji…"

„Pst," napomenul neznámý, „slyším zvuky."

„To jsou cizinci, prohlížející si Kolosseum při světle pochodní."

„Není třeba, aby nás našli pospolu. Ti špiclovští průvodci mohli by vás poznati. A ačkoli je mi vaše přátelství velikou ctí, drahý příteli, bojím se, že, kdyby naše spojení přišlo na veřejnost, připravilo by mne trochu o můj úvěr."

„Získáte-li tedy odkladu…?"

„Bude prostřední okno potaženo damaškem s červeným křížem."

„Nezískáte-li ho…?"

„Tři žluté látky."

„A pak…?"

„Pak, drahý příteli, pohrajte si s dýkou podle libosti, já tam budu a budu se na vás dívat."

„S Bohem, Excellenci, spoléhám na vás, spoléhejte na mne."

Po těch slovech Zatibeřan zmizel na schodech, kdežto neznámý, zakryv si ještě více tvář pláštěm, minul

Franze na vzdálenost dvou kroků a sestoupil do arény po vnějších stupních.

Vteřinu na to slyšel Franz své jméno pod klenbami: Albert ho volal.

Vyčkal s odpovědí, až se oba mužové vzdálili, nehodlaje jim zjeviti, že měli svědka, který nespatřil-li jejich tváří, neztratil ani slova z jejich rozmluvy.

Deset minut na to jel Franz k hotelu na Španělském náměstí, naslouchaje s velmi impertinentní roztržitostí učené dissertaci, již měl Albert podle Plinia a Calpurnia o mřížích, opatřených železnými hroty, které bránily dravým zvířatům vrhnouti se na diváky.

Nechal ho mluvit bez odmluvy. Spěchal býti o samotě, aby mohl bez vyrušení myslit na to, co se před ním právě odehrálo.

Z těch dvou mužů byl mu jeden určitě cizím a bylo to poprvé, co jej viděl a slyšel, ale s druhým tomu tak nebylo. A ačkoli Franz nerozeznal tváře, neustále ponořené v stín, nebo zakryté pláštěm, zvuk hlasu příliš jej upoutal, když ozval se mu po prvé, než aby jej mohl slyšet napříště a nepoznat ho.

Zvláště v jeho posměšném zabarvení bylo cosi skřípavého a kovového, co jím zachvělo v ruinách Kolossea právě jako v jeskyni Monte-Crista.

Byl také pevně přesvědčen, že muž ten nebyl nikým jiným, než Simbadem námořníkem.

Zvědavost, již vzbudil v něm ten muž, byla tak veliká, že za každé jiné okolnosti byl by se dal jím poznati. Avšak rozmluva, kterou za této příležitosti právě

vyslechl, byla příliš důvěrná, aby nebyl zdržen velmi oprávněnou obavou, že jeho objevení se by mu nebylo příjemno. Nechal ho tedy, jak jsme viděli, odejít, slibuje si však, že, setká-li se s ním jindy, nedá si tu druhou příležitost uniknout jako první.

Franz byl příliš zaujat myšlenkami, než aby mohl dobře spát. Jeho noc byla vyplněna novým a novým probíráním všech okolností, jež poutaly se k muži z jeskyně a k neznámému z Kolossea a jež směřovaly k tomu, učinit ze dvou těch osob jednu bytost. A čím více na to Franz myslil, tím více se utvrzoval ve svém přesvědčení.

Usnul až za denního světla a následkem toho probudil se velmi pozdě. Albert jako pravý Pařížan učinil již opatření na večer. Poslal pro lóži do divadla Argentina.

Franz musil napsat několik listů do Francie, ponechal tedy vůz Albertovi na celý den.

V pět hodin se Albert vrátil, doručil všecky své doporučující listy, měl pozvání na všecky večery a viděl Řím.

Na to vše stačil Albertovi den. A ještě měl kdy zeptat se na kus, jenž měl býti dáván, a na herce v něm účinkující.

Kus měl název „Parisina “, herci jmenovali se Coselli, Moriani a Spechová.

Naši dva mladí lidé nebyli tedy, jak vidíme, tak nešťastni: měli být přítomni představení jedné z nejlepších oper autora Lucie di Lammermoor, hrané třemi nejproslulejšími umělci Itálie.

Albert nemohl si nikdy zvyknout na zaalpská divadla, do jejichž orchestru se nevstupuje a která nemají balkonů ani odkrytých lóží. Bylo to kruté pro muže, jenž měl své sedadlo v Bouffes a část lóže v Opeře.

To však Albertovi nepřekáželo činit skvělé toiletty pokaždé, když šel s Franzem do Opery, toiletty ztracené, neboť musíme doznati k hanbě jednoho z nejdůstojnějších representantů naší fashion, že od čtyř měsíců, co projížděl Itálií všemi směry, Albert nezažil ani jediného dobrodružství.

Albert pokoušel se někdy na to vtipkovat, ale v nitru byl neobyčejně rozmrzen, že on, Albert de Morcerf, jeden z nejvyhledávanějších mladých mužů, se stále ještě marně namáhá. Bylo to tím trapnější, že Albert podle skromného zvyku našich drahých krajanů odejel z Paříže s přesvědčením, že bude mít v Itálii veliké úspěchy a že po návratu bude se boulevard de Gand kochat v líčení jeho štěstí u žen.

Nebylo z toho bohužel nic: rozkošné hraběnky janovské, florentské a neapolské zůstávaly ne při svých mužích, ale při svých milencích, a Albert nabyl krutého přesvědčení, že Italky mají před Francouzkami aspoň tu přednost, že jsou věrny své nevěře.

Nechci říci, že by v Itálii, jako všude, nebylo výjimek.

A Albert byl přece nejen dokonale elegantním kavalírem, ale i velmi duchaplným mužem, kromě toho byl vicomtem: sice vicomtem nové šlechty, ale dnes, kdy šlechtictví neprokazuje se již doklady, co na tom záleží, datuje-li se z r. 1399 nebo 1815? Nadto měl padesát

tisíc liber důchodu. To bylo, jak vidíme, více než třeba, aby člověk byl v Paříži v módě. Bylo tedy poněkud pokořujícím, že nebyl ještě nikým vážně povšimnut v žádném městě, kterým projel.

Hodlal také všecko dohoniti v Římě, neboť karneval je ve všech zemích světa, kde slaví se to ctihodné zařízení, dobou volnosti, kdy i nejpřísnější dají se svésti k nějakému bláznovství. Poněvadž pak druhého dne bylo zahájení karnevalu, bylo velmi důležito, aby Albert rozeslal svůj prospekt před zahájením.

Najal tedy zatím účelem jednu z nejvíce do očí bijících lóží v divadle a než se tam odebral, upravil se bezvadně. Bylo to v prvním pořadí, které je u nás nahrazeno galerií. Ostatně jsou první tři poschodí všecka stejně aristokratická a proto jsou také zvána šlechtickými řadami.

Tato lóže, kam vešlo se pohodlně dvanáct osob, přišla oběma přátelům laciněji než lóže pro čtyři osoby v pařížském Ambigu.

Albert choval ještě jinou naději, že totiž, podaří-li se mu získat místo v srdci nějaké krásné Římanky, mohl by tím samozřejmě získat i posto ve voze a následkem toho pozorovat karneval s výše aristokratického kočáru nebo knížecího balkonu.

Všecky tyto úvahy činily tedy Alberta neposednějším, než kdykoli jindy. Obracel se zády k hercům, vykláněl se z lóže až po pás a lornětoval všecky hezké ženy šest palců dlouhým kukátkem.

To vše nepřimělo ani jedinou hezkou ženu, aby odměnila jediným, byť i jen zvědavým pohledem všecku Albertovu námahu.

A skutečně, každý mluvil o svých záležitostech, o svých láskách, o svých zábavách, o karnevalu, jenž začínal druhý den po velikonočním týdnu, nevěnuje ani na okamžik pozornosti hercům ani kusům, vyjma určité momenty, kdy každý se obrátil, aby vyslechl část recitatívu Coselliho, nebo aby odměnil potleskem nějakou skvělou árii Morianiho, nebo aby zavolal bravo Spechové, pak se zase soukromý hovor znovu rozproudil.

Ke konci prvního jednání otevřely se dveře lóže do té chvíle prázdné, a Franz viděl vstoupit osobu, které měl čest být v Paříži představen a o níž se domníval, že je ještě ve Francii. Albert zpozoroval přítelovo hnutí při tom vstupu a obrátiv se k němu, pravil: „Znáte tu ženu?“

„Ano, jak se vám líbí?“

„Rozkošná, můj drahý, a rusovlasá. Ach, ty nádherné vlasy! Je to Francouzka?“

„Ne, Benátčanka.“

„A jmenuje se…“

„Hraběnka G…“

„Oh, znám ji dle jména!“ zvolal Albert. „Je prý právě tak duchaplná jako hezká. Hrome, když si pomyslím, že jsem jí mohl být představen na posledním plese paní de Villefort, na kterém byla, a že jsem to zameškal! Jsem veliký hlupák!“

„Chcete, abych tu chybu napravil?“ tázal se Franz.

„Jakže, což ji znáte tak důvěrně, abyste mne mohl uvést do její lóže?“

„Měl jsem čest mluvit s ní třikrát nebo čtyřikrát v životě. To je, jak víte, zrovna navlas dost, aby člověk neprovedl nepřístojnost.“

Vtom hraběnka spatřila Franze a pokynula mu půvabně rukou, načež on odpověděl uctivým sklonem hlavy.

„Nu, ale zdá se mi, že jste spolu co nejdůvěrněji spřáteleni,“ prohodil Albert.

„Nuže, to vás právě klame a je příčinou, že my Francouzi budeme se stále dopouštět tisíce hloupostí. Je podivné, že my na všecko hledíme se svého pařížského hlediska. Ve Španělsku a zvláště v Itálii nesmíte nikdy soudit na důvěrnost lidí podle volnosti jejich styků. My s hraběnkou pocítili jsme vzájemně k sobě pouze sympatii, nic víc.“

„Sympatii srdce?“ tázal se Albert se smíchem.

„Ne, ducha,“ odvětil vážně Franz, „nic víc.“

„A při jaké příležitosti?“

„U příležitosti procházky po Kolosseu, jakou jsme spolu vykonali.“

„Při měsíci?“

„Ano.“

„Sami?“

„Skoro!“

„A mluvili jste…?“

„O mrtvých.“

„Ach," zvolal Albert, „to bylo skutečně velmi obveselující. Nuže, já vám slibuji, že, dostane-li se mi štěstí, býti rytířem krásné hraběnky na podobné procházce, budu jí povídat jen o živých."

„A možná že pochybíte."

„Zatím mne jí ale představíte, jak jste slíbil, není-li pravda?"

„Jakmile spadne opona."

„To zpropadené první jednání je dlouhé!"

„Poslyšte finále, je velmi krásné a Coselli zpívá je nádherně."

„Ano, ale ta hra!"

„Spechová nemůže již být dramatičtější."

„Pochopíte, že když člověk slyšel Sontagovou a Malibranovou…"

„Neshledáváte methodu Morianiho výtečnou?"

„Nemám rád, zpívá-li brunet blondýna."

„Ach, můj drahý," prohodil Franz, obraceje se, zatím co Albert díval se dále na scénu, „máte skutečně přílišné požadavky."

Konečně opona spadla k spokojenosti vicomta de Morcerf, který vzal klobouk, rychle si upravil rukou vlasy, kravatu a manžety a naznačil Franzovi, že na něho čeká.

Když pak hraběnka, které Franz otázal se očima, naznačila mu pokynem, že bude vítán, Franz neváhal vyhovět Albertově dychtivosti a obešed polokruh, následován přítelem, jenž cestou opravoval záhyby, které

pohyb mohl dodati jeho límci nebo výložkům kabátu, zaklepal na lóži čís. 4., kterou zaujímala hraběnka.

Mladý muž, sedící vedle ní v popředí lože ihned vstal, postupuje své místo podle italského obyčeje nově příchozímu, jenž má je rovněž zase postoupiti, když přijde jiná návštěva.

Franz představil Alberta hraběnce jako jednoho z našich nejdistinguovanějších mladých mužů, co se tkne společenského postavení i ducha. Což ostatně bylo pravda, neboť v Paříži, v prostředí, v němž Albert žil, byl dokonalým kavalírem. Franz dodal, že Albert, zoufalý, že nebylo mu lze dát se hraběnce představiti za jejího pobytu v Paříži, uložil mu napravit tu chybu a on, jenž sám potřeboval by někoho, kdo by ho k hraběnce uvedl, že plní ten úkol, prose hraběnku, aby omluvila jeho neskromnost.

Hraběnka odpověděla, vlídně pozdravujíc Alberta a podávajíc ruku Franzovi.

Albert použiv jejího pozvání, zaujal prázdné místo v popředí a Franz usedl v druhé řadě za hraběnkou.

Albert našel výborný předmět hovoru: totiž Paříž, mluvili s hraběnkou o svých společných známostech. Franz poznal, že je ve svém živlu, nerušil ho tedy a požádav ho o obrovské jeho kukátko, jal se nyní on prohlížeti hlediště.

V popředí lóže v třetím pořadí proti nim seděla samotná žena, obdivuhodně krásná, oděná řeckým úborem, v němž pohybovala se tak přirozeně, že bylo zřejmo, že je to její obvyklý oděv.

Ve stínu za ní rýsovala se mužská postava, jejíž tváře nebylo lze rozeznati.

Franz přerušil hovor Albertův a hraběnčin, tázaje se této poslední, zná-li krásnou Albánku, která vším právem poutá k sobě nejen pozornost mužů, ale i žen.

„Ne," odvětila hraběnka, „vše co vím je, že je v Římě již od počátku sezóny, neboť při otevření divadla viděla jsem ji tam, kde nyní jest. A po celý měsíc nevynechala ani jediného představení, jsouc doprovázena buďto mužem, který i nyní s ní je, nebo sledována pouze černým sluhou."

„Jak se vám líbí, hraběnko?"

„Je nesmírně krásná. Medora byla asi té ženě podobna."

Franz a hraběnka vyměnili úsměv. Hraběnka pak bavila se dále s Albertem a Franz pozoroval Albánku.

Opona se zvedla nad baletem. Byl to z dobrých italských baletů, uvedených na scénu proslulým Henrim, jenž zjednal si jako choreograf v Itálii obrovskou pověst, kterou nešťastník ztratil v divadle námořském, z těch baletů, kde všecko, od prvního herce až k poslednímu komparsu, béře tak činnou účast na hře, že sto padesát osob činí totéž gesto najednou, zvedajíce ruku nebo nohu.

Balet ten jmenoval se „Poliska."

Franz byl příliš zaujat svou krásnou Řekyní, aby se staral o balet, byť byl sebe zajímavější. Pokud pak jí se týká, sledovala hru s viditelným potěšením, jež bylo v pravém odporu k naprosté nedbalosti jejího prů-

vodce, který po celou dobu, co trval choreografický chef-ďoeuvre, se ani nepohnul a zdálo se, že přes pekelný rámus, jejž v orchestru působily polnice, cymbály a zvonce, prožívá božskou slast klidného, sladkého spánku.

Konečně se balet skončil a opona spadla za šíleného potlesku nadšeného přízemí.

Díky tomuto zvyku rozdělovat operu baletem jsou přestávky v Itálii velmi krátké, neboť zpěváci mají kdy si odpočinout a převléci se, zatím co tanečníci provádějí své pirouetty a skoky.

Zazněla ouvertura k druhému jednání. Franz viděl, že při prvním tónu smyčce spáč se zvolna zvedl a přistoupil k Řekyni, která se k němu obrátila s několika slovy a pak znovu opřela se o popředí lóže.

Tvář jejího společníka byla stále ve stínu, takže Franz nemohl rozeznati jeho rysů.

Opona se zvedla, pozornost Franzova byla nezbytně přivábena k hercům a jeho oči opustily na okamžik lóži krásné Řekyně a upřely se na scénu.

Jednání začíná, jak známo, nádherným duetem: Parisina vyjeví ve spánku před Azzem tajemství své lásky k Ugovi, zrazený manžel prožije všecku zuřivost žárlivosti, až přesvědčen, že jeho žena je mu nevěrna, ji probudí, aby jí oznámil svou brzkou pomstu.

Toto duo je z nejkrásnějších, nejvýraznějších a nejhroznějších, jež vyšla z plodného pera Donizettiho. Franz slyšel je po třetí a ačkoli neplatil za hudebního nadšence, působilo naň hlubokým dojmem. Chtěl tedy připojit se k potlesku hlediště, když tu jeho ruce, připraveny spojit se, zůstaly vzdáleny a bravo, jež chtěl vykřiknouti, odumřelo mu na rtech.

Muž v protější lóži vstal a jak se jeho hlava octla ve světle, Franz poznal tajemného obyvatele ostrova Monte-Crista, jehož postavu a hlas tak dobře poznal, jak se domníval, minulého dne v zřícenině Kolossea.

Nebylo již pochyby, podivný cestovatel bydlil v Římě.

Výraz Franzovy tváře byl nepochybně v souhlase se zmatkem, v jakém ocitl se náhlým tímto zjevením

jeho duch, neboť hraběnka na něho pohlédla, vypukla v smích a tázala se, co mu je.

„Paní hraběnko," odpověděl Franz, „tázal jsem se vás právě, znáte-li tu albánskou ženu: nyní se vás ptám, znáte-li jejího muže."

„Ne více, než ji," odvětila hraběnka.

„Vy jste si ho nikdy nevšimla?"

„To je pravá francouzská otázka! Víte přece, že pro nás Italky není na světě jiného muže kromě toho, jejž milujeme!"

„To je pravda," přisvědčil Franz.

„V každém případě," ujala se opět slova, přidržujíc si u očí Albertovo kukátko a míříc jím k loži, „je to nějaký z hrobu vstalý, nějaký umrlec, vyšedší s hrobařovým svolením z rakve, neboť zdá se hrozně bled."

„Je vždycky takový," prohodil Franz.

„Což vy ho znáte?" tázala, se hraběnka. „Zeptám se tedy já vás, co je to zač."

„Myslím, že jsem ho již viděl, a zdá se mi, že ho poznávám,"

„Vskutku," děla hraběnka, pohnuvši hezkými rameny, jako by jí mráz proběhl žilami, „věřím, že, kdo jednou takového člověka spatřil, nezapomene ho nikdy."

Dojem, jejž Franz doznal, nebyl tedy dojmem osobním, když jiná bytost cítila totéž, co on.

„Nuže," tázal se Franz hraběnky, když jala se po druhé prohlížeti kukátkem neznámého, „co soudíte o tom muži?"

„Že se mi zdá být živým a skutečným lordem Ruthwenem.“

Tato nová připomínka Byrona Franze skutečně překvapila, mohl-li v něm někdo vzbudit víru v existenci upíru, byl to tento muž.

„Musím zvědět, kdo to je,“ pravil Franz vstávaje.

„Oh ne, ne!“ zvolala hraběnka. „Neopouštějte mne, spoléhám na vás, že mne doprovodíte, a nepustím vás.“

„Jakže!“ pravil Franz, nachyluje se jí k uchu. „Vy se skutečně bojíte?“

„Poslyšte,“ pravila mu hraběnka, „Byron mi přísahal, že věří v upíry, pravil mi, že je viděl, vylíčil mi jejich tvář. Nuže, a je to naprosto totéž: ty černé vlasy, ty veliké oči, zářící podivným ohněm, ta smrtelná bledost. A pak, všimněte si, že není se ženou, jako jsou všecky ženy, je s nějakou cizinkou… nějakou Řekyní, rozkolnicí… nepochybně nějakou kouzelnicí, jako je sám. Prosím vás, nechoďte tam. Pátrejte po něm zítra, jak chcete, ale prohlašuji, že dnes vás nepustím.“

Franz stál na svém.

„Poslyšte,“ pravila hraběnka zvednuvši se, „odcházím, nemohu zůstat až do konce představení, mám hosty: byl byste tak málo galantní, že byste mi odepřel doprovod?“

Byla možná jen jediná odpověď: vzít klobouk, otevřít dveře a nabídnout hraběnce rámě.

To se také stalo.

Hraběnka byla skutečně velmi rozčilena. Sám Franz nemohl se zhostiti jisté pověrečné hrůzy, tím přiroze-

nější, že to, co u hraběnky bylo výsledkem instinktivního pocitu, bylo u něho vyvoláno vzpomínkou.

Cítil, že se chvěje, vstupujíc do vozu.

Doprovodil ji až domů, nebylo tam hostí a nikdo jí neočekával, vytkl jí to.

„Opravdu," odpověděla mu, „necítím se volnou a potřebuji samotu, pohled na toho muže mne všecku rozrušil."

Franz pokusil se zasmát.

„Nesmějte se," pravila mu, „nemáte k tomu ostatně ani chuti. A pak, slibte mi něco."

„Co?"

„Slibte mi to."

„Vše, co chcete, kromě toho, abych se zřekl pátrání po tom muži. Mám důvody, kterých nemohu vám říci, proč si přeji vědět, kdo je to, odkud přichází a kam jde."

„Odkud přichází, nevím. Ale kam jde, to mohu vám říci: jde zcela jistě do pekla."

„Vraťme se k slibu, který jste ode mne chtěla, hraběnko," pravil Franz.

„Ach, ano, abyste se totiž vrátil přímo do hotelu a nesnažil se setkat dnes večer s tím mužem. Je jistý vztah mezi osobami, které opouštíme, a osobami, s nimiž se setkáme. Nebuďte pojítkem mezi tím mužem a mnou. Zítra si za ním běhejte, jak chcete, ale nikdy mi ho nepředstavujte, nechcete-li, abych strachem zemřela. A teď, dobrou noc, hleďte usnout, já dobře vím, kdo spát nebude."

Po těch slovech hraběnka opustila Franze, nechavši ho v nejistotě, bavila-li se na jeho útraty, nebo cítila-li skutečně bázeň, již vyjádřila.

Vrátiv se do hotelu, Franz našel Alberta v županu rozkošnicky rozloženého v křesle a pokuřujícího doutník,

„Ach, to jste vy!“ uvítal ho. „Čekal jsem vás věru až zítra.“

„Drahý Alberte,“ odpověděl Franz, „jsem šťasten, že naskýtá se mi příležitost říci vám jednou pro vždy, že máte tu nejnesprávnější představu o italských ženách, a přece se mi zdá, že vaše zklamané milostné výpočty mohly vás již o ni připravit.“

„Co chcete! Člověk těm zpropadeným ženám naprosto nerozumí! Podají vám ruku, stisknou vám ji, mluví s vámi tiše, dají se vámi doprovodit až domů: při čtvrtině takového chování připravila by se Pařížanka o svou pověst.“

„Eh, právě, že nemají čeho tajit, právě že žijí v jasném slunečním světle, proto jednají ženy s tak málo okolky v krásné zemi, kde zaznívá „si,“ jak praví Dante. Ostatně jste viděl, že hraběnka se skutečně bála.“

„Čeho se bála? Toho počestného pána, jenž seděl naproti nám s tou hezkou Řekyní? Chtěl jsem mu přijít na kloub a když vyšli z lóže, šel jsem v korridoru proti nim. Nevím, kde, u čerta, přišli jste k těm záhrobním myšlenkám! Je to velmi krásný člověk, velmi pěkně oblečený, který jistě objednává šaty z Francie od Blina nebo Humanna, poněkud bledý, pravda, ale víte, že bledost je známkou ušlechtilosti.“

Franz se usmál, Albert si totiž velice zakládal na své bledosti.

„Jsem také přesvědčen," pravil Franz, „že hraběnčiny představy o tom muži nemají smyslu. Mluvil blízka vás a zaslechl jste některé z jeho slov?"

„Mluvil, ale novořecky. Poznal jsem tu řeč podle některých znetvořených řeckých slov. Musím vám říci, můj drahý, že jsem byl na gymnasiu velmi silný v řečtině."

„Mluvil tedy novořecky?"

„Nepochybně."

„Zcela jistě je to on," zašeptal Franz.

„Co pravíte…?"

„Nic. Co jste tu zatím dělal?"

„Chystal jsem vám překvapení."

„Jaké?"

„Víte, že není možno opatřit si vůz?"

„Jak bych nevěděl, když jsme marně učinili vše, co bylo v lidské moci, abychom si jej opatřili!"

„Nuže, mám báječnou myšlenku!"

Franz pohlédl na Alberta tak, že bylo zřejmo, že nemá veliké důvěry v jeho vynalézavost.

„Můj drahý," pravil Albert, „poctíváte mne pohledem, který by si zasloužil, abych vás požádal o zadostiučinění."

„Jsem hotov vám je dát, drahý příteli, je-li vaše myšlenka tak duchaplná, jak pravíte."

„Poslyšte."

„Poslouchám."

„Není možno opatřit si vůz, viďte?"

„Tak jest."

„Ani koní."

„Právě tak."

„Ale je možno si opatřit žebřiňák."

„Snad."

„A pár volů."

„Nepochybně."

„Nuže, drahý příteli, o to nám teď jde. Dám ozdobit žebřiňák, ustrojíme se za neapolské žence a budeme představovat v životní velikosti nádherný obraz Leopolda Roberta. Kdyby hraběnka chtěla pro větší podobnost obléci kroj ženy z Puzzole nebo Sorrente, doplnilo by to mumraj a hraběnka je dosti krásná, aby mohla být považována za originál Ženy s dítětem."

„Hrome!" zvolal Franz. „Tentokráte máte pravdu, pane Alberte, to je skutečně šťastná myšlenka."

„A národní, z dob merovingských králů, můj drahý, nic menšího! Ach, páni Římané, myslíte, že budeme běhat pěšky po vašich ulicích jako lazzaroni, a to proto, že vy nemáte dosti kočárů a koní? Nuže, vynajdeme si je!"

„A sdělil jste již někomu ten přešťastný výmysl?"

„Našemu hoteliérovi. Když jsem se vrátil, zavolal jsem si ho nahoru a vyložil mu své přání. Ujistil mne, že nic není snadnějšího. Chtěl jsem dát pozlatit rohy volů, ale řekl mi, že by k tomu bylo třeba tří dnů. Musíme se tedy obejít bez té zbytečnosti."

„A kde je?"

„Kdo?"

„Náš hoteliér."

„Shání povoz. Zítra bude snad už pozdě."

„Odpověď nám tedy přinese ještě dnes večer?"

„Čekám ho."

V tu chvíli otevřely se dveře a mistr Pastrini vstrčil hlavu dovnitř.

„Permesso?" tázal se.

„Ovšemže, je dovoleno!" zvolal Franz.

„Nuže," pravil Albert, „našel jste hledaný povoz a žádané voly?"

„Našel jsem něco lepšího," odvětil hoteliér s velmi spokojenou a sebevědomou tváří.

„Ach, drahý hostiteli," pravil Albert, „dejte pozor! Lepší je nepřítelem dobrého!"

„Vaše Excellence mohou se na mne spolehnout," odtušil otec Pastrini domýšlivým tónem.

„Nuže krátce, jak se tedy věci mají?" tázal se zase Franz.

„Vy víte," začal hostinský, „že hrabě de Monte Cristo bydlí na téže chodbě, co vy."

„To si myslím," přisvědčil Albert, „ježto k vůli němu jsme ubytováni jako dva studenti z ulice Saint Nicolas du Chardonnet."

„Nuže, dověděl se o vašich nesnázích a nabízí vám dvě místa ve svém kočáře a dvě místa ve svých oknech v paláci Rospoli."

Albert a Franz na sebe pohlédli.

„Máme však," uvažoval Albert, „přijmout nabídku toho cizince, muže, kterého neznáme?"

„Co je to za muže, ten hrabě de Monte Cristo?“ tázal se Franz hoteliéra.

„Nějaký úžasně velký pán, sicilský nebo maltánský, to přesně nevím, ale urozený jako Borghese a bohatý jako zlatý důl.“

„Zdá se mi,“ pravil Franz Albertovi, „že, je-li to muž tak vybraných způsobů, jak praví náš hoteliér, měl nám učinit to pozvání jiným způsobem, buď písemně, nebo…“

V téže chvíli bylo zaklepáno na dveře.

„Vstupte,“ zvolal Franz.

Sluha v dokonale elegantní livreji objevil se na prahu pokoje.

„Od hraběte de Monte Cristo pro pana Franze ď Épinay a pana vicomta Alberta de Morcerf,“ pravil.

A podal hoteliérovi dvě navštívenky, které ten odevzdal mladým mužům.

„Pan hrabě de Monte Cristo,“ pokračoval sluha, „žádá pány za dovolení, aby směl je jako soused navštívit zítra ráno, bude mít čest informovati se, v kterou hodinu budou ho pánové chtít přijmouti.“

„Na mou věru,“ pravil Albert Franzovi, „tomu nelze ničeho vytknouti.“

„Vyřiďte hraběti,“ odvětil Franz, „že jsme to my, kteří budeme mít čest učinit mu návštěvu.“

Sluha se vzdálil.

„To je skutečně překonaná elegance,“ pravil Albert. „Máte rozhodně pravdu, otče Pastrini, váš hrabě de Monte Cristo je dokonalý muž.“

„Přijímáte tedy jeho nabídku?“ tázal se hoteliér.

„Ovšem, že ano,“ odvětil Albert. „Přes to však se vám přiznávám, že lituji našeho žebříňáku a ženců a že kdyby nenahradilo nám tu ztrátu okno v paláci Rospoli, myslím, že zůstal bych při své první myšlence, co tomu říkáte, Franzi?“

„Říkám, že i já rozhodl jsem se pro okna v paláci Rospoli,“ odvětil Franz.

Skutečně, toto nabídnutí dvou míst v okně paláce Rospoli, připomenulo Franzovi rozhovor cizince se Zatibeřanem, vyslechnutý ve zříceninách Kolossea, rozhovor, v němž muž s pláštěm se zavázal vymoci milost pro odsouzeného. Byl-li tedy – jak vše tomu nasvědčovalo – muž s pláštěm totožný s tím, jehož zjev v hledišti Argentiny Franze tak mocně zaujal, mohl ho Franz určitě poznati a pak nic by mu nepřekáželo ukojit zvědavost vzhledem k němu.

Franz ztrávil část noci, přemýšleje o těch dvou zjeveních a touže po zítřku. Zítra mělo se skutečně vše objasnit: a také bylo zřejmo, že jeho hostitel z Monte-Crista mu tentokráte neunikne, leč by měl Gygův prsten a tímto prstenem možnost učinit se neviditelným. Byl také před osmou hodinou vzhůru.

Albert pak, nemaje důvodů přivstati si jako Franz, spal ještě hluboce.

Franz dal zavolat hoteliéra, který se dostavil se svou obvyklou přeuctivostí.

„Otče Pastrini,“ pravil mu, „nemá se dnes konat nějaká poprava?“

„Ano, Excellenci, ale ptáte-li se za tím účelem, abyste si opatřil okno, pak jste si vzpomněl příliš pozdě."

„Ne," odtušil Franz, „ostatně, kdyby mi na tom tuze záleželo, vidět to divadlo, našel bych, tuším, místo na hoře Pincio."

„Oh, měl jsem za to, že Vaše Excellence nechtěla by se špinit se vší tou sběří, která tam má jaksi svůj přirozený amfiteátr."

„Nepůjdu tam asi," pravil Franz, „ale přál bych si zvědět některé podrobnosti."

„Jaké?"

„Chtěl bych znát počet odsouzených, jejich jména a způsob trestu."

„To se výborně hodí, Excellenci, právě mi přinesli tavolette."

„Co je to tavolette?"

„Tavolette jsou dřevěné tabulky, které věší se na všecky rohy ulic den před popravou a na nichž nalepena jsou jména odsouzených, příčina odsouzení a způsob trestu. To oznámení má za účel vyzývat věřící k modlitbě, aby Bůh vzbudil ve vinnících upřímnou lítost."

„A vám přinášejí ty tavolette, abyste připojil své modlitby k modlitbám věřících?" tázal se Franz tónem pochybnosti.

„Ne, Excellenci, dohodl jsem se s lepičem a on nosí mi je, jako mi nosí divadelní plakáty, aby moji hosté, kdyby si přáli vidět popravu, byli upozorněni."

„Ach, to je velmi delikátní pozornost!" zvolal Franz.

„Oh," odtušil otec Pastrini s úsměvem, „mohu se chlubit, že činím vše, co je v mé moci, aby vznešení cizinci, kteří poctí mne svou důvěrou, byli spokojeni."

„Vidím to, můj hostiteli, budu to také opakovat každému, kdo to bude chtít poslouchat. Prozatím bych si chtěl přečíst jednu z těch tavolette."

„To je velmi snadné," pravil hoteliér, otevřev dveře, „dal jsem jednu pověsit na chodbu."

Vyšel, sňal tavolettu a podal ji Franzovi.

Zde je doslovný překlad popravčího návěští.

„Oznamuje se všem, že v úterý 22. února, prvního dne karnevalu, budou z usnesení soudu Roty popraveni na náměstí del Popolo Andrea Rondolo, vinný zavražděním velmi úctyhodné a velmi vážené osoby dona Cesara Terliniho, kanovníka chrámu svatého Jana Lateránského, a Peppino, řečený Rocca Priori, usvědčený ze spoluviny s ohavným lupičem Luigim Vampou a muži jeho tlupy.

První bude mazzolato.

Druhý decapitato.

Milosrdné duše jsou žádány, aby prosily Boha za upřímnou lítost pro ty dva nešťastné odsouzence."

Bylo to zcela totéž, co dva dny před tím Franz slyšel v ruinách Kolossea, a nic se v programu nezměnilo: jména odsouzených, příčina jejich trestu a způsob popravy, vše bylo přesně totéž.

A tak, podle vší pravděpodobnosti Zatibeřan nebyl nikdo jiný, než loupežník Luigi Vampa a muž v plášti

Simbad námořník, který v Římě, jako v Porto-Vecchiu a Tunisu provozoval své filantropické zaměstnání.

Zatím čas plynul, bylo devět hodin a Franz šel vzbudit Alberta, když viděl ho k svému velikému překvapení vycházet úplně oblečeného z pokoje. Karneval nešel mu z hlavy a probudil ho časněji, než jeho přítel doufal.

„Nuže," pravil Franz hoteliérovi, „nyní, když jsme oba hotovi, myslíte, drahý pane Pastrini, že bychom se mohli odebrati k hraběti de Monte Cristo?"

„Oh, zajisté," odvětil otec Pastrini, „hrabě de Monte Cristo je obyčejně velmi časný a jsem jist, že je již přes dvě hodiny vzhůru."

„A myslíte, že není indiskretní jít k němu nyní?"

„Naprosto ne."

„V tom případě, jste-li tedy Alberte hotov…"

„Zcela hotov," děl Albert.

„Pojďme poděkovat svému sousedovi za jeho dvornost."

„Pojďme!"

Franz a Albert potřebovali jen přejít přes chodbu, hostinský šel před nimi a zazvonil místo nich. Sluha přišel otevřít.

„I Signori Francesi," hlásil hoteliér. Sluha se uklonil a pokynul jim, aby vstoupili. Prošli dvěma místnostmi, zařízenými s luxusem, jakého nebyli by se v hotelu otce Pastriniho nikdy nadali, a přišli konečně do salonu dokonalé elegance. Turecký koberec rozprostřen byl po podlaze, nejpohodlnější křesla nabízela své měkké podušky a dozadu skloněná opěradla. Nádherné ob-

razy mistrů, střídajíce se s trofejemi, sestavenými ze skvostných zbraní, visely po stěnách a veliké kobercové portiery splývaly přede dveřmi.

„Přejí-li si Jejich Excellence usednout," pravil sluha, „zpravím pana hraběte."

A zmizel v jedněch dveřích.

Ve chvíli, kdy dveře ty se otevřely, zalehl k oběma přátelům zvuk gusly, avšak ihned umlkl: dveře, v zápětí zase zavřeny, vpustily do salonu, lze-li tak říci, jen závan harmonie.

Franz a Albert vyměnili pohled a vrátili se pak zase zrakem na nábytek, obrazy a zbraně. To vše při druhém spatření zdálo se jim ještě nádhernější, než při prvním.

„Nuže, co tomu říkáte?" tázal se Franz svého přítele.

„Na mou věru, můj drahý, říkám, že nás soused je nějakým bursovním agentem, který spekuloval na klesání španělských papírů, nebo je to nějaký kníže, cestující inkognito."

„Pst," napomenul ho Franz, „dovíme se to, neboť zde je!"

A skutečně, zvuk otvírajících se dveří zaletěl až k návštěvníkům, téměř současně pak nadzvedla se portiera před majitelem všeho toho bohatství.

Albert vyšel mu vstříc, ale Franz zůstal připoután na svém místě.

Ten, jenž právě vstoupil, nebyl nikdo jiný, než muž s pláštěm z Kolossea, neznámý z lóže, tajemný hostitel z Monte-Crista.

XIV.
LA MAZZOLATA

„Pánové," pravil hrabě de Monte Cristo, vstupuje, „omluvte mne laskavě, že jsem se dal předejít, ale kdybych se k vám byl dostavil časněji, byl bych se obával, že dopouštím se indiskretnosti. Ostatně jste mi oznámili, že přijdete, podřídil jsem se tedy vaším disposicím."

„Franz a já, pane hrabě, musíme vám vy slovit tisíceré díky," pravil Albert, „pomohl jste nám skutečně z velikých nesnází a právě jsme si vymýšleli nejfantastičtější vehikly, když došlo nás vaše laskavé pozvání."

„Ach, můj Bože, pánové," odvětil hrabě, kyna oběma mladíkům, aby se posadili na divan, „nechal-li jsem vás tak dlouho v tísni, stalo se to jen vinou toho hloupého Pastriniho! Ani slovem se mi nezmínil o vašich nesnázích, mně, jenž jsa zde sám a sám, hledal jsem jen příležitost, seznámit se se svými sousedy. Jakmile jsem se dověděl, že bych vám mohl v něčem prospěti, viděli jste, s jakou horlivostí chopil jsem se příležitosti složit vám svou poklonu."

Oba mladí mužové se uklonili. Franz nemohl ještě pronésti ani jediného slova, neustanovil se ještě na ničem a ježto hrabě nijak nejevil vůli poznati ho, ani přání být jím poznán, Franz nevěděl, má-li nějakým slovem učiniti narážku na minulost, nebo ponechat budoucnosti, aby mu přinesla nové důkazy. Jsa kromě

toho jist, že byl to skutečně hrabě, jenž byl předešlého dne v lóži, nemohl tak určitě tvrdit, že byl to on, jejž dva dny před tím viděl v Kolosseu, rozhodl se tedy, že nechá věcem volný průběh, aniž učiní hraběti nějaké přímé sdělení. Ostatně měl nad ním jistou převahu, byl pánem jeho tajemství, kdežto hrabě naopak nemohl nijak účinkovati na Franze, který neměl čeho skrývati.

Přes to však se rozhodl zavést hovor na jistý bod, jenž mohl prozatím vždycky vnést nějaké světlo do různých pochybností.

„Pane hrabě," pravil, „nabídl jste nám místa ve svém kočáře a ve svých oknech v paláci Rospoli, nemohl byste nám nyní říci, jak bychom si mohli opatřit jakékoli posto, jak se v Itálii říká, na náměstí del Popolo?"

„Ach ano, pravda," prohodil hrabě poněkud roztržitě, pohlížeje na Morcerfa s nepřetržitou pozorností, „není na náměstí del Popolo něco jako poprava?"

„Ano," přisvědčil Franz, vida, že hrabě míří sám od sebe, kam ho chtěl zavésti.

„Počkejte, počkejte, řekl jsem tuším včera svému intendantu, aby se o to postaral. Snad vám budu moci prokázat i tu malou úsluhu."

Vztáhl ruku ke šňůře zvonku a zatáhl jí třikrát.

„Přemýšlel jste někdy," pravil Franzovi, „o využitkování času a o možnosti zjednodušit přecházení sluhů? Já o tom uvažoval: zazvoním-li jednou, platí to pro mého komorníka, dvakrát pro maitre d' hotel, třikrát pro intendanta. Tím způsobem neztratím ani minuty, ani slova. Hle, zde je náš muž."

Vešel muž asi čtyřiceti pěti až padesáti let, jenž, jak se Franzovi zdálo, podobal se jako vejce vejci podloudníku, který uvedl ho do jeskyně, jenž však nezdál se ho ani v nejmenším poznati. Franz viděl, že tu byl dán určitý rozkaz.

„Pane Bertuccio," pravil hrabě, „snažil jste se, jak jsem vám včera nařídil, opatřit mi okno na náměstí del Popolo?"

„Ano, Excellenci," odvětil intendant, „ale bylo již tuze pozdě."

„Jakže," pravil hrabě, stahuje obočí, „což jsem vám neřekl, že je chci míti?"

„Vaše Excellence je také má, a sice ono, které najal kníže Lobaněv, musil jsem však za ně zaplatit sto…"

„Dobře, dobře, pane Bertuccio, ušetřte pány všemi těmi domácími starostmi. Máte okno, to je vše, čeho je třeba. Udejte adresu domu kočímu a stůjte na schodech, abyste nás doprovodil: to stačí, jděte."

Intendant pozdravil a učinil krok ke dveřím.

„Ach," vzpomněl si hrabě, „zeptejte se laskavě Pastriniho, obdržel-li tavolettu a mohl-li by mi poslat program popravy."

„Není třeba," pravil Franz, vytahuje zápisník z kapsy, „viděl jsem ty tabulky a opsal jsem si je, zde jsou."

„Dobře, můžete tedy odejít, pane Bertuccio, nepotřebuji vás již. Ať se nám jen ohlásí, až bude snídaní připraveno. Pánové," dodal, obraceje se k oběma přátelům, „prokáží mi čest a posnídají se mnou?"

„Ale skutečně, pane hrabě," pravil Albert, „to by bylo zneužívání vaší laskavosti."

„Nikterak, naopak, činíte mi veliké potěšení, jeden z vás, a snad oba, oplatíte mi to jednoho dne v Paříži. Pane Bertuccio, dejte prostřít pro tři."

Vzal zápisník z Franzovy ruky.

„Dovídáme se tedy," pokračoval tónem, jako by četl Různé zprávy, „že „budou popraveni dnes, 22. února, Andrea Rondolo, vinný zavražděním velmi úctyhodné a velmi vážené osoby dona Cesara Terliniho, kanovníka chrámu svatého Jana Lateránského, a Peppino, řečený Rocca Priori, usvědčený ze spoluviny s ohavným lupičem Luigim Vampou a muži jeho tlupy…"

„Hm!"

„První bude mazzolato, druhý decapitato."

„Ano, skutečně," mluvil hrabě dále, „tak to mělo původně býti. Ale myslím, že od včerejška nastala nějaká změna v programu ceremonie."

„To snad ne?" prohodil Franz.

„Ano, včera u kardinála Rospigliosiho, kde ztrávil jsem večer, jednalo se o nějaké lhůtě, jež má být udělena jednomu z odsouzených."

„Andreovi Rondolovi?" tázal se Pranz.

„Ne!" odtušil nedbale hrabě, „tomu druhému…" (pohlédl do zápisníku, jako by si chtěl připomenout jméno) „Peppinovi, řečenému Rocea Priori. Tím přijdete o popravu guillotinou, ale zůstane vám mazzolata, což je velmi zajímavý trest, vidíme-li jej po prvé, ba i po druhé, kdežto onen, jejž ostatně jistě znáte, je příliš

jednoduchý, příliš prostý: není v něm nic neočekávaného. Mandaia se nezmýlí, nechvěje se, neudeří vedle, nezačíná třicetkrát znovu, jako voják, jenž stínal hlavu hraběti de Chalais a jemuž ostatně Richelieu snad schválně odsouzeného svěřil. Ach," dodal hrabě pohrdavým tónem, „nemluvte mi o Evropanech, pokud se týká trestů smrti, nerozumějí tomu ani za mák a jejich ukrutnost je v dětském věku, či spíše trpí jeho sešlostí."

„Člověk by se mohl skutečně domnívati, pane hrabě," odvětil Franz, „že jste konal srovnávací studia trestu smrti u různých národů světa."

„Je jich alespoň málo, kterých bych nebyl viděl," odtušil chladně hrabě.

„A našel jste zalíbení v těch hrozných divadlech?"

„Mým prvním pocitem byl odpor, druhým lhostejnost, třetím zvědavost."

„Zvědavost! Víte, že je to hrozné slovo?"

„Proč? Jediná, tuším, věc v životě zaslouží si vážných úvah: totiž smrt. Nuže, není zajímavo, studovati, jakými různými způsoby může duše vyjít z těla a jak – podle rázu, povahy, ba i mravů země – snášejí jednotlivci tento přechod z bytí do nebytí? Pokud pak mne se týká, ručím vám za něco, a sice, že čím více smrtí člověk viděl, tím stává se smrt snadnější, takže podle mého názoru je snad smrt trestem, ale ne odpykáním."

„Nerozumím vám dobře," pravil Franz, „vyslovte se zcela, neboť nemohu vám říci, do jaké až míry budí to, co pravíte, mou zvědavost."

„Poslyšte," pravil hrabě a jeho tvář zbarvila se žlučí, jako tvář jiného zalije se krví. „Zahubí-li nějaký člověk za neslýchaných muk, za nekonečného trápení vašeho otce, vaši matku, vaši milenku, slovem jednu z bytostí, které, vyrvány ze srdce, zanechávají tam věčnou prázdnotu, stále krvácející ránu, pokládal byste zadostučinění, jež popřeje vám společnost, za dostatečné, když železo guillotiny projede mezi spodkem záhlaví a lichoběžnými svaly vrahovými a když ten, jenž způsobil vám léta duševního utrpení, pocítí na několik vteřin bolest fysickou?"

„Ano, vím," odtušil Franz, „lidská spravedlnost je jako těšitelka nedostatečnou, může prolít krev za krev, to je vše, musíme na ni žádat, co může, a nic víc."

„A to jsem vám ještě uvedl případ materielní," pokračoval hrabě, „takový, kdy společnost, napadená smrtí individua v základně, na níž spočívá, mstí smrt smrtí. Ale není milion bolestí, jimiž nitro člověka může být rozdíráno, aniž se společnost o to stará v nejmenším, aniž mu popřeje i tu nedostatečnou možnost msty, o níž jsme právě mluvili? Není zločinů, pro něž kůl Turků, káď Peršanů, navíjené nervy Irokésů byly by příliš mírným trestem a které lhostejná společnost přes to nechává bez trestu?… Odpovězte, není těch zločinů?"

„Ano," odpověděl Franz, „a právě pro jejich potrestání trpěn je souboj."

„Ah, souboj!" zvolal hrabě. „Zábavný způsob, na mou čest, dojít svého cíle, je-li tím cílem pomsta! Někdo vám odloudí milenku, někdo vám svede ženu, ně-

kdo v vám zneuctí dceru, z celého života, jenž měl právo očekávat od Boha část štěstí, kterou Bůh slíbí každé lidské bytosti, tvoře ji, učinil existenci bolesti, strasti a potupy, a vy pokládáte se za pomstěna, když zasadíte tomu muži, jenž přivedl vašeho ducha v šílenost a srdce v zoufalství, ránu mečem do prsou, nebo když mu proženete kuli mozkem? Eh, jděte! Nehledě ani k tomu, že často on sám vyjde vítězně z boje, očištěn v očích lidí a do jisté míry i Bohem sproštěn viny. Ne, ne," pokračoval hrabě, „kdybych se kdy chtěl pomstít, nepomstil bych se nikdy tímto způsobem."

„Vy tedy neschvalujete souboje? Vy byste se tedy nebil v souboji?" tázal se Albert, udiven, že slyší vyslovovat tak podivnou theorii.

„Oh, to ne," odvětil hrabě. „Rozumějme si: bil bych se v souboji pro malichernost, pro urážku, pro nařknutí, pro políček, a to s tím větší bezstarostností, že, díky obratností, které nabyl jsem vším možným tělesným cvičením, a dávnému zvyku hledět nebezpečí v tvář, byl bych téměř jist, že svého muže zabiji. Oh, rozhodně, bil bych se v souboji pro to vše! Ale dlouhou, hlubokou, nekonečnou, věčnou bolest oplatil bych, kdyby to bylo možno, bolestí podobnou té, jež mi byla způsobena. Oko za oko, zub za zub, jak praví Orientálci, naši učitelé ve všem, ti vyvolení z tvorstva, kteří dovedli si učiniti sen životem a ráj skutečností."

„Avšak," pravil Franz hraběti, „při této theorii, jež činí vás soudcem a katem ve vaší vlastní rozepři, je nesnadno držet se v mezích, v nichž vy sám unikl byste

věčně moci zákona. Záští je slepé, hněv bez rozmyslu, a ten, jenž nalévá si pomsty, je v nebezpečí, že vypije trpký nápoj."

„Ano, je-li chud a neobratný, ne však, je-li chytrý a milionářem. Ostatně, v nejhorším případě stihne ho onen poslední trest, o němž jsme právě mluvili, kterým lidumilná francouzská revoluce nahradila čtvrcení a kolo. Nuže, co znamená smrt, je-li pomstěn? Skutečně, mrzí mne skoro, že ten mizerný Peppino nebude asi decapitato, jak říkají, uviděli byste, jak dlouho to trvá a stojí-li to opravdu za řeč. Ale na mou čest, pánové, vedeme to divný rozhovor v den karnevalu! Jak jsme na to přišli? Ach, vzpomínám si! Žádali jste mne o místo v okně, budiž, dostanete je. Ale především pojďme ke stolu, neboť přicházejí nám právě oznámit, že je prostřeno."

Skutečně, sluha otevřel jedny ze čtyř dveří salonu a pronesl závažná slova:

„Al suo commodo!"

Oba mladí mužové se zvedli a odebrali se do jídelny. Během snídání, jež bylo výtečné a podáváno s raffinovanou pečlivostí, Franz vyhledával očima pohled Albertův, aby v něm četl dojem, jejž, jak nepochyboval, vyvolala v něm slova hostitelova. Leč, buď že Albert ve své obvyklé bezstarostnosti nevěnoval jim velikého zřetele, nebo že ústupek, který učinil mu hrabě de Monte Cristo vzhledem k souboji, jej s ním smířil, nebo konečně že předcházející události, jež jsme vylíčili a jež jen Franzovi byly známy, zdvojnásobily jen

pro něho účinek theorií hraběte, Franz nepozoroval, že by jeho druh byl byť i jen v nejmenším zamyšlen, právě naopak, pochutnával si na jídle jako ten, kdo byl po čtyři či pět měsíců odsouzen k italské stravě, to jest, jedné z nejhorších na světě. Pokud se týká hraběte, sotva se každého jídla dotkl, zdálo se, že usednuv ke stolu se svými hostmi, plní pouhý akt zdvořilosti a že čeká, až odejdou, aby si dal předložiti nějaký neobyčejný, zvláštní pokrm.

To Franzovi mimoděk připomenulo hrůzu, kterou hrabě vzbudil v hraběnce G…, a přesvědčení, kterého jí nevyvrátil, že muž, jejž ukázal jí v protější lóži, je upírem.

Ku konci snídání Franz vytáhl hodinky.

„Nu," pravil mu hrabě, „co to činíte?"

„Omluvíte nás, pane hrabě," odtušil Franz, „ale máme ještě tisíc věcí obstarat."

„Jaké?"

„Nemáme kostýmů a dnes jsou kostýmy předepsány."

„Jen se o to nestarejte. Máme, tuším, na náměstí del Popolo zvláštní pokoj, dám tam donést úbory, které mi laskavě označíte a přestrojíme se hned na místě."

„Po popravě?" zvolal Franz.

„Ovšem, po ní, při ní, nebo před ní, jak budete chtít."

„Před popravištěm?"

„Popraviště tvoří část slavnosti."

„Hleďte, pane hrabě, uvážil jsem to," pravil Franz, „děkuji vám za vaši laskavost, ale spokojím se jen místem ve vašem kočáře a místem v okně paláce Rospoli,

mým místem pak v okně na piazza del Popolo račte disponovat dle své libosti."

„Upozorňuji vás však," odpověděl hrabě, „že přijdete o velmi zajímavou věc."

„Povíte mi to," stál na svém Franz, „a jsem přesvědčen, že vyprávění z vašich úst zanechá ve mně téměř týž dojem, jako skutečný pohled. Ostatně chtěl jsem být nejednou přítomen popravě a nikdy jsem se k tomu nemohl odhodlat. Co vy, Alberte?"

„Já," odvětil vicomte, „viděl jsem popravu Castaingovu, ale myslím, že jsem měl toho dne trochu v hlavě. Bylo to v den, kdy jsem vyšel z gymnasia, a ztrávili jsme tu noc nevím v kterém kabaretě."

„Ostatně, prodělal-li jste něco v Paříži, není to důvodem, abyste to neprodělal i v cizině: cestujeme-li, činíme tak, abychom se poučili, změníme-li místo, chceme něco vidět. Představte si tedy, jak se budete tvářit, zeptá-li se vás někdo: Jak se popravuje v Římě? a vy odpovíte: Nevím. A pak prý je odsouzenec hanebný padouch, lotr, jenž krbovým kozlíkem zabil dobrého kanovníka, který vychoval jej jako vlastního syna. Kata! Chceme-li zabít duchovního, vezmeme slušnější zbraň, než kozlík od krbu, zvláště je-li ten duchovní snad naším otcem! Kdybyste cestovali po Španělsku, šli byste se podívat na býčí zápasy, není-li pravda? Nuže, představte si, že, co uvidíte, je zápas, vzpomeňte si na staré Římany v cirku, na honby, v nichž zabito, bylo tři sta lvů a sto lidí. Vzpomeňte si jen na těch osmdesát tisíc tleskajících diváků, na moudré matrony, které vo-

dily tam své dcery na vdávání, a na ty půvabné vestálky s bílýma rukama, jež dávaly svým rozkošným palcem malý pokyn, který znamenal: Nuže, žádnou zdlouhavost! Dorazte jen toho muže, ze tří čtvrtin mrtvého."

„Půjdete tam, Alberte?" tázal se Franz.

„Věru ano, můj drahý! Byl jsem jako vy, ale výmluvnost hraběte mne přesvědčila."

„Pojďme tam tedy, chcete-li," svoloval Franz. „Ale chtěl bych přijít na náměstí del Popolo Corsem, je to možno, pane hrabě?"

„Pěšky ano, vozem nikoli."

„Nuže, půjdu pěšky."

„Musíte nutně jít Corsem?"

„Ano, rád bych se tam na něco podíval."

„Nuže, pojďme tedy Corsem, pošleme kočár po strada del Babuino, aby na nás čekal na piazza del Popolo, ostatně mně samotnému rovněž není proti mysli projít Corsem, podívám se aspoň, byly-li moje rozkazy vykonány."

„Excellenci," pravil sluha, otevřev dveře, „muž v kajícnickém rouše přeje si s vámi mluviti."

„Ach, ano,"odtušil hrabě, „vím, co to jest. Pánové, račte se odebrat do salonu, najdete tam na prostředním stole výtečné havanské doutníky. Přijdu tam v okamžiku za vámi."

Oba mladí mužové se zvedli a vyšli jedněmi dveřmi, kdežto hrabě, znovu se jim omluviv, vyšel druhými. Albert, jenž byl náruživým kuřákem a jenž nepokládal za malou obět, postrádat od té doby, co byl v Itálii,

doutníků z café de Paris, přistoupil ke stolu a radostně vykřikl, spatřiv pravá puros.

„Nuže," tázal se ho Franz, „co soudíte o hraběti de Monte Cristo?"

„Co o něm soudím!" opakoval Albert, zřejmě udiven, že jeho druh klade mu takovou otázku. „Soudím o něm, že je to roztomilý člověk, který výborně zastává úlohu hostitele, který mnoho viděl, mnoho studoval, mnoho přemýšlel, který náleží jako Brutus škole stoiků a," dopal, odfukuje labužnicky kouř, jenž stoupal ve spirálách ke stropu, „který nadto vše je majitelem výtečných doutníků."

Takové bylo Albertovo mínění o hraběti, ježto však Franz věděl, že Albert zakládá si na tom, že nepřenese svého úsudku o lidech a věcech než po zralé úvaze, nesnažil se mu ho rozmluviti.

„Ale všiml jste si," tázal se dále, „zvláštní věci?"

„Jaké?"

„Pozornosti, s jakou na vás pohlíží."

„Na mne?"

„Ano, na vás."

Albert chvíli uvažoval.

„Ach," pravil pak s povzdechem, „na tom není nic divného. Jsem již skoro rok mimo Paříž, moje šaty jsou jistě jako z jiného světa. Hrabě mne asi pokládá za venkovana, vyveďte ho z toho omylu, drahý příteli, a řekněte mu, prosím vás, při první příležitosti, že tomu tak není."

Franz se usmál, okamžik na to se hrabě vrátil.

„Zde jsem, pánové," pravil, „a vám zcela k službám, rozkazy jsou dány, kočár jede na náměstí del Popolo, my pak odebereme se tam po Corsu. Vezměte si několik těch doutníků, pane de Morcerf."

„Na mou věru, s radostí," odvětil Albert, „neboť vaše italské doutníky jsou ještě horší, než státní. Až přijdete do Paříže, oplatím vám to vše."

„Neodmítám, hodlám tam jeti na několik dní a když dovolujete, přijdu zaklepat na vaše dveře. Pojďme, pánové, pojďme, nesmíme ztrácet čas, je půl jedné, vydejme se na cestu."

Všichni tři sestoupili. Kočí přijal poslední pánovy rozkazy a dal se po via del Babuino, kdežto pěší chodci zamířili na španělské náměstí a na via Frattina, po které přišli všichni tři mezi palác Fiano a palác Rospoli.

Franz nespustil oka s tohoto posledního paláce. Nezapomněl na znamení, umluvené v Kolosseu mezi mužem v plášti a Zatibeřanem.

„Která okna jsou vaše?" tázal se hraběte nejpřirozenějším tónem, jakého byl schopen.

„Poslední tři," odvětil hrabě s nedbalostí, v níž nebylo nic líčeného. Neboť nemohl uhodnouti, za jakým účelem byla mu ta otázka položena.

Franzovy oči rychle se obrátily ke třem oknům. Postranní okna potažena byla žlutým damaškem, prostřední damaškem bílým s červeným křížem.

Muž v plášti stál Zatibeřanovi v slově a nebylo již pochyby, mužem v plášti byl skutečně hrabě.

Všecka tři okna byla ještě prázdna.

Ostatně na všech stranách se konaly přípravy. Chystaly se židle, stavěla se lešení, okna bylo potahována. Masky nesměly se objeviti, kočáry nesměly začít projíždět, dokud nebylo dáno znamení zvoncem. Ale bylo lze tušit masky za všemi okny, kočáry za všemi dveřmi.

Franz, Albert a hrabě brali se dále po Corse. Čím blíže přicházeli k Lidovému náměstí, tím byl zástup hustší a nad hlavami toho zástupu viděli zvedat se dvě věci: obelisk s křížem nahoře, jenž označuje střed náměstí, a před obeliskem, právě na místě, kde setkaly by se tři ulice: del Babuino, del Corso a di Ripetta, dva hořejší trámy lešení, mezi nimiž lesklo se zaokrouhlené železo mandaie.

Na rohu ulice našli hraběcího intendanta, jenž čekal na svého pána.

Okno, najaté nepochybně za přemrštěnou cenu, kterou hrabě nechtěl svým hostům sděliti, náleželo druhému poschodí velikého paláce, stojícího mezi ulicí del Babuino a horou Pincio. Byl to, jak jsme již pravili, jakýsi toiletní pokoj, vedoucí do ložnice. Zavřevše dveře ložnice, mohli se nájemníci toiletního pokoje cítit jako doma. Na židlích položeny byly velmi elegantní masky šašků z bílého a modrého hedvábí.

„Ježto ponechali jste mi volbu masek," pravil hrabě oběma přátelům, „vybral jsem tyto. Je to především kostým, jenž dočká se letos velikého úspěchu, a pak je nesmírně pohodlný pro konfetty, vzhledem, k tomu, že není na něm vidět mouky."

Franz zaslechl slova hraběte jen velmi nedostatečně a neocenil snad ani náležitě té nové laskavosti. Všecka jeho pozornost upoutána byla divadlem, které skýtala piazza del Popolo a hrozným nástrojem, jenž tvořil té chvíle hlavní její ozdobu.

Bylo to po prvé, co Franz spatřil guillotinu. Pravíme guillotinu, neboť římská mandaia je zřízena podle téhož takřka vzoru, jako náš smrtící nástroj. Nůž, mající podobu půlměsíce, zaostřeného na vypouklé straně, padá s menší výše, to je všechen rozdíl.

Dva mužové, sedící na pohyblivém prkně, na něž bývá pokládán odsouzenec, zatím snídali, pojídajíce, pokud to Franz mohl rozeznati, chléb a salám, jeden z nich nadzdvihl prkno, vzal odtamtud láhev vína, napil se z ní a podal ji soudruhovi. Ti dva muži byli katovi pomocníci.

Při pouhém tomto pohledu Franz cítil, jak mu pot vyvstává u kořínků vlasů.

Odsouzení, dopravení minulého večera z Carceri Nuove do malého kostelíka Panny Marie del Popolo, ztrávili noc, maje každý dva kněze u sebe, v kapli osvětlené svícemi a uzavřené mříží, před kterou procházely stráže, střídající se každou hodinu.

Dvojité řady karabinníků táhly se od obou stran chrámových dveří až k popravišti, kolem něhož se rozestavily v kruh, nechávajíce mezi sebou cestu asi deset stop širokou a kolem guillotiny prostor, mající asi sto kroků v obvodu. Všecko ostatní náměstí bylo vyplněno hustým zástupem mužů a žen. Mnoho žen drželo děti

na ramenou. Tyto děti, převyšujíce o půl těla všech zástup, byly výborně umístěny.

Hora Pincio podobala se rozsáhlému amfiteátru, jehož všecky stupně jsou plny diváků. Balkony obou chrámů, stojících na rohu ulice del Babuino a ulice di Ripetta, byly obsazeny privilegovanými zvědavci. Stupně peristylů byly podobny pohyblivému a pestrému proudu, jejž neustálý příliv hnal k portiku: každý výstupek zdi, na němž mohl se člověk udržeti, nesl živou sochu.

Bylo tedy pravdou, co pravil hrabě: nejzajímavější v životě je podívaná na smrt.

Avšak místo ticha, jež slavnostnost divadla zdála se přikazovati, stoupal z toho zástupu veliký hluk, složený ze smíchu a veselého křiku a povyku. Bylo opět zřejmo, že jak to řekl hrabě, tato poprava není všemu tomu lidu ničím, než zahájením karnevalu.

Náhle všechen hluk utichl jako kouzlem, dveře chrámu se otevřely.

Bratrstvo kajícníků, jehož každý člen, drže rozžatou voskovici v ruce, oděn byl šedým pytlem, v němž byly pouze otvory pro oči, se nejprve objevilo, v čele kráčela hlava bratrstva.

Za kajícníky kráčel muž vysoké postavy. Muž ten byl nahý až na plátěné spodky, k jejichž levé straně připjat byl veliký nůž, skrytý v pochvě, na pravém rameni nesl těžkou železnou palici. Mužem tím byl kat.

Kromě toho měl sandály, přivázané kolem kotníků tkanicemi.

Za katem brali se po řadě, jak měli být popraveni, nejprve Peppino a pak Andrea.

Každý byl provázen dvěma kněžími.

Žádný z nich neměl oči zavázané.

Peppino kráčel dosti pevným krokem, obdržel nepochybně zprávu o tom, co se pro něho chystá.

Andrea byl podporován s každé strany knězem.

Oba líbali občas krucifix, jejž podával jim zpovědník.

Franz cítil, že již jen při tomto pohledu nohy mu vypovídají službu. Pohlédl na Alberta. Ten byl bílý jako jeho košile a mechanickým pohybem odhodil daleko doutník, ačkoli jej dokouřil jen do polovice.

Jedině hrabě zdál se lhostejným. Nejen to, ale zdálo se dokonce, jako by lehký nádech červeně chtěl proraziti zsinalou bledostí jeho lící.

Jeho chřípě se šířila jako chřípě dravce, větřícího krev, a jeho lehce rozevřené rty odhalovaly zuby, malé, bílé a ostré jako u šakala.

A přes to vše měla jeho tvář usměvavě mírný výraz, jakého Franz u něho ještě nikdy nespatřil. Zvláště jeho černé oči byly obdivuhodný svou něhou a jemností.

Zatím oba odsouzenci pokračovali v cestě k popravišti a tou měrou, jak se blížili, bylo lze rozeznati rysy jejich tváří. Peppino byl krásný, čtyřiadvacítiletý až šestadvacítiletý hoch, pleti osmahlé sluncem, pohledu přímého a divokého. Hlavu nesl vysoko a zdálo se, že čije ve větru, s které strany přijde mu osvoboditel.

Andrea byl krátký, zavalitý, jeho tvář, nízce ukrutná, neurčovala věku, přece však mohlo mu být asi třicet let.

Ve vězení nechal si růst vousy. Hlava chýlila se mu k rameni, nohy pod ním klesaly, celá jeho bytost zdála se být poslušná mechanického pohybu, v němž jeho vůle již nikterak nepůsobila.

„Sdělil jste mi, tuším," pravil Franz hraběti, „že bude jen jedna poprava."

„Sdělil jsem vám pravdu," odvětil hrabě chladně.

„A přece jsou dva odsouzení."

„Ano, ale z těch dvou odsouzených jeden dotýká se již smrti, kdežto druhý má před sebou ještě dlouhá léta života."

„Zdá se mi, že má-li milost přijít, nesmí ztrácet času."

„Však také již přichází," pravil hrabě, „pohleďte."

A vskutku, ve chvíli, kdy Peppino přišel k patě mandaie, prorazil jeden z kajícníků, jenž jako by se byl opozdil, špalírem, aniž by se byli vojáci stavěli jeho cestě na odpor, a pokročiv k náčelníku bratrstva, odevzdal mu na čtvermo složený papír.

Žhavý zrak Peppinův neztratil ani jediné ze všech těch podrobností. Náčelník bratrstva rozbalil papír, přečetl jej a zvedl ruku.

„Všemohoucí budiž veleben a Jeho Svatost chválena!" pravil silným, jasným hlasem. „Jednomu z odsouzených dostalo se milosti!"

„Milost!" zvolal lid jedním hlasem. „Dostal milost!"

Při tom slově Andrea zdál se vzchopiti a vztyčil hlavu.

„Milost pro koho?" zvolal.

Peppino zůstal bez hnutí, bez dechu a něm.

„Trest smrti odpouští se Peppinovi, řečenému Rocca Priori," pravil náčelník bratrstva.

A podal listinu setníkovi, velícímu karabinníkům, jenž, přečet ji, mu ji vrátil.

„Milost Peppinovi!“ zvolal Andrea, úplně vytržen ze ztrnulosti, v níž zdál se být pohřížen. „Proč milost jemu a ne mně? Měli jsme zemřít spolu! Bylo mi slíbeno, že zemře přede mnou! Nikdo nemá práva nechat mne zemřít samotna. Nechci zemřít sám, nechci!“

A vytrhl se z rukou obou knězi, svíjel se, řval, vyl a s nadlidským úsilím snažil se přetrhati provazy, poutající mu ruce.

Kat pokynul oběma svým pomocníkům, kteří seskočili s lešení, aby se zmocnili odsouzeného.

„Co se to děje?“ tázal se Franz hraběte.

Neboť vše to bylo proneseno římským nářečím, kterému dobře nerozuměl.

„Co se děje?“ opakoval hrabě. „Nerozumíte tomu? Tato lidská bytost, jež má zemřít, je zuřivá, že její bližní nezemře s ní, a kdyby ji nechali činit, co chce, raději by ho roztrhala svými nehty a zuby, než by ho nechala těšit se životu, jehož má být sama zbavena. Ó, lidé, lidé! Plémě krokodílí! jak praví Karel Moor,“ zvolal hrabě, vztahuje obě pěsti k celému zástupu, „jak dobře vás poznávám a jak jste v každou dobu hodni sebe samých!“

Skutečně, Andrea a oba katovi pomocníci váleli se v prachu. Odsouzený křičel stále:

„On musí zemřít, chci, aby zemřel! Nikdo nemá práva zabít mne samotna!“

„Pohleďte, pohleďte,“ pokračoval hrabě, uchopiv oba mladíky za ruce, „pohleďte, neboť na mou čest, je to zajímavé. Hle, muž, jenž byl odhodlán k svému osudu, jenž kráčel na popraviště, který by byl zemřel sice jako

zbabělec, ale který by byl zemřel bez odporu a bez pomstychtivosti: víte, co mu dodávalo nějaké síly? Víte, co ho utěšovalo? Víte, co způsobilo, že trpělivě přijímal svůj trest? To, že jiný sdílel jeho úzkost, že jiný měl zemřít jako on, že jiný měl zemřít dříve než on! Veďte dva skopce řezníkovi, dva voly na jatky a objasněte jednomu z nich, že jeho druh nezemře, skopec zabečí radostí, vůl zabučí potěšením. Ale člověk, člověk, kterého Bůh stvořil k svému obrazu, člověk, jemuž Bůh dal za první, za jediný, za nejvyšší zákon lásku k bližnímu, člověk, jemuž Bůh udělil hlas, aby mohl vyjádřit svou myšlenku, co nejprve vykřikne, zví-li, že jeho soudruh je zachráněn? Rouhání. Budiž čest člověku, tomu mistrovskému dílu přírody, tomu králi tvorstva!"

A hrabě vypukl v smích, ale v smích hrozný, jenž prozrazoval, že hrabě musil hrozně vytrpět, než se naučil takto smát.

Zatím vedl se zápas dále a byl to strašlivý pohled. Oba sluhové donesli Andreu na popraviště, všechen lid postavil se proti němu a dvacet tisíc hlasů křičelo jakoby jedním hrdlem :

„Na smrt! Na smrt!"

Franz uskočil nazpět, ale hrabě uchopil ho za rámě a zadržel ho před oknem.

„Co to děláte?" pravil mu. „Snad nemáte s ním soucit? Ten, můj milý, není na místě! Kdybyste slyšel výt vzteklého psa, vzal byste pušku, vyběhl byste na ulici, zastřelil byste docela zblízka, a bez milosrdenství ubohé zvíře, které konec konců neprovinilo se ničím

jiným, než že bylo kousnuto jiným psem a že činilo, co jemu bylo učiněno. A hle, cítíte soustrast s člověkem, jejž žádný jiný člověk nekousl, jenž sám zabil svého dobrodince a jenž nyní, nemoha již nikoho zabíti, ježto má ruce svázány, chce mermomocí vidět zemřít svého soudruha v zajetí, svého společníka v neštěstí! Ne, ne, pohleďte, pohleďte!“

Vyzvání to bylo téměř zbytečno, neboť Franz byl jako fascinován hrozným pohledem. Oba sluhové donesli odsouzeného na popraviště, a tam přes svoje úsilí, přes svoje kousání a křik byl nucen pokleknouti. Během toho kat postavil si po bok připravenou palici, pak na dané znamení oba pomocníci ustoupili. Odsouzenec chtěl vstáti, ale dříve než tak mohl učiniti, dopadla palice na jeho levou skráň, ozval se těžký, temný zvuk, odsouzenec padl jako vůl tváří k zemi a pak trhnutím obrátil se na znak. Tu kat pustil palici, vytáhl z pasu nůž, jedním rázem rozřízl mu hrdlo a stoupnuv mu hned na to na břicho, jal se po něm šlapati.

Při každém stlačení vystříkl z odsouzencova krku proud krve.

Tentokráte nemohl toho Franz již snésti. Uskočil zpět a klesl polo ve mdlobách do křesla.

Albert, maje oči zavřeny, zůstal stát, ale držel se křečovitě okenních záclon.

Hrabě stál, triumfuje, jako anděl zhouby.

XV.
KARNEVAL V ŘÍMĚ

Když se Franz vzpamatoval, viděl Alberta, pijícího vodu, které, jak jeho bledost prozrazovala, měl velice potřebí, a hraběte, jenž oblékal již svůj šaškovský kostým. Pohlédl mechanicky na náměstí: vše zmizelo, lešení, katové, oběti. Zůstal pouze hlučící, čilý, veselý lid,

zvon na hoře Citorio, jenž zaznívá jen při úmrtí papežů a zahájení mascheraty, hlasitě vyzváněl.

„Oh," pravil hraběti, „co se to stalo?"

„Nic, naprosto nic, jak vidíte," odvětil hrabě. „Karneval je jen zahájen, oblékejme se tedy rychle."

„Vskutku," odtušil na to Franz, „z celé té strašlivé scény zbývá jen stopa snu."

„To proto, že to také nic jiného není, než sen, těžký sen, jejž jste měl."

„Ano, já, ale co odsouzený?"

„I pro něho je to sen, jenže on spí dále, kdežto vy jste se probudil. Kdo může říci, který z vás obou je na tom líp?"

„Ale Peppino?" tázal se Franz. „Co se s ním stalo?"

„Peppino je rozumný hoch, jenž nemá ani za mák ješitnosti a jenž proti obyčeji lidí, kteří jsou zuřiví, nestará-li se nikdo o ně, byl přešťasten, vida, že všeobecná pozornost upjata je na jeho druha. Využitkoval tedy té nepozornosti, vklouzl do zástupu a zmizel, ani nepoděkovav dobrým kněžím, kteří ho doprovázeli. Člověk je rozhodně velmi nevděčný a velmi sobecký živočich… Ale oblékejte se, hleďte, pan de Morcerf dává vám příklad."

Albert skutečně navlékal hedvábné nohavice přes své černé kalhoty a lakové botky.

„Nuže, Alberte," tázal se Franz, „jste skutečně v rozmaru, provádět hlouposti? Nu, odpovězte upřímně."

„Ne," odvětil vicomte, „ale jsem nyní skutečně rád, že jsem takovou věc viděl, a chápu, co říkal pan hrabě,

že totiž, mohl-li člověk jednou tomu přivyknout, je to to jediné divadlo, které ještě rozechvěje."

„Nehledě k tomu, že jedině v takovém okamžiku lze konati studia povah," pravil hrabě, „na prvním stupni popraviště smrt strhne člověku masku, kterou nosil po celý život a pravá tvář se objeví. Andréova nebyla krásná na pohled, to se musí uznat… Šeredný padouch!… Oblékejme se, pánové, oblékejme se!"

Bylo by bývalo směšno, kdyby Franz se byl dal pobízet a nenásledoval příkladu svých dvou soudruhů. Oblékl tedy svůj úbor a nasadil masku, která zajisté nebyla bledší, než jeho tvář.

Ukončivše toilettu, sešli dolů. Kočár, plný konfettů a kytiček čekal u dveří.

Připojili se k řadě vozů.

Je těžko představit si prudčí protiklad než ten, jenž se právě udál. Místo chmurného, mlčenlivého divadla smrti skýtalo náměstí del Popolo vzhled hlučné, bláznivé orgie. Spousta masek vycházela, ženouc se se všech stran, vybíhajíc ze dveří, slézajíc z oken. Ze všech ulic sjížděly se kočáry, plné pierotů, harlekýnů, domin, markýzů, Zatibeřanů, groteskních figur, rytířů, sedláků, vše to křičelo, gestikulovalo, házelo vajíčka plná mouky, konfetty, svazečky květin, útočíc těmito střelami i veselými slovy na přátele i cizince, známé i neznámé, aniž kdo měl právo hněvati se proto, aniž kdo přijímal to jinak než se smíchem.

Franz a Albert byli jako dva lidé, kteří, aby zapomněli na prudké hoře, dovedeni byli v orgii a kteří,

tou měrou, jak pili a se opíjeli, cítili, jak houstne závoj mezi minulostí a přítomností. Viděli stále, či spíše cítili v sobě stále odraz toho, co viděli. Ponenáhlu však zmocnilo se jich všeobecné opojení. Zdálo se jim, že kolísavý jejich rozum je co nevidět opustí. Cítili zvláštní potřebu zúčastnit se toho hluku, toho pohybu, té závrati. Hrst konfet, jež zasáhla Morcerfa ze sousedního kočáru a jež, pokryvši ho, právě jako jeho oba druhy prachem, popíchala mu krk i maskou nechráněnou část obličeje, jako by naň bylo hozeno sto špendlíků, strhla jej nadobro ve všeobecný boj, kterého zúčastnily se již všecky masky, jež potkávali. Zvedl se také v kočáře, bral plnýma rukama ze sáčků a vší silou a zručností, jaké byl schopen, posílal rovněž vejce a cukrovinky svým sousedům.

Od té chvíle byl boj zahájen. Vzpomínka na to, co před půlhodinou viděli, zmizela zcela mladým mužům s mysli, tak zaujalo je pestré, pohyblivé, bláznivé divadlo, které měli před očima. Pokud se týká hraběte de Monte Cristo, nezdál se nikdy, jak jsme již řekli, ani na okamžik podléhati nějakému dojmu.

Skutečně, představme si tu velikou, krásnou ulici di Corso, lemovanou od konce ke konci čtyř až pětiposchoďovými paláci, jejichž všechny balkony vyloženy jsou koberci, všechna okna dekorována látkami, na těch balkonech a v těch oknech tři sta tisíc diváků, Římanů, Italů, cizinců, přišedších ze čtyř dílů světa: všecky aristokracie pospolu, aristokracie rodu, peněz i ducha, rozkošné ženy, rovněž podléhající vlivu toho

divadla, sklánějí se s balkonů, vychylují se z oken, vysílají na mimojedoucí vozy krupobití konfett, jež spláceno jim je květinami, vzduch zhoustlý sypajícími se cukrovinkami a vzhůru vyhazovanými květinami, na ulici pak veselý, nepřetržitý, šílený zástup v bláznivých úborech: procházející se obrovské kapusty, buvolí hlavy, bučící na lidských tělech, psi, zdající se choditi po zadních nohou, uprostřed toho všeho nějaká maska se pozvedá a v tomto pokušení svatého Antonína, o němž Callot snil, ukazuje svou rozkošnou tvářičku nějaká Astarté, kterou chceme sledovati a od níž odloučeni jsme jakýmisi démony, podobnými těm, jež vídáme ve snu: – a máme slabou představu, čím je římský karneval.

Při druhé objížďce dal hrabě zastaviti kočár a žádal své společníky za dovolení, aby je směl opustiti a nechati jim vůz k disposici. Franz zvedl oči, byli právě před palácem Rospoli. U prostředního okna, jež dekorováno bylo bílým damaškem s červeným křížem, stálo modré domino, pod nímž představila si Franzova obrazotvornost bez námahy krásnou Řekyni z divadla Argentina.

„Pánové," pravil hrabě, seskakuje s vozu, „až omrzí vás úloha herců a budete se opět chtít stát diváky, víte, že máte místo u mých oken. Prozatím používejte mého kočího, vozů i sluhů."

Zapomněli jsme říci, že kočí hraběte byl vážně oblečen v černou medvědí kůži, navlas podobnou kůži Odryho v „Medvědu a pašovi", a že oba lokajové, stojí-

cí za kočárem, měli kostým zelených opic, které padly jim jako ulité, a pohyblivé masky, jimiž šklebili se na mimojdoucí.

Franz poděkoval hraběti za jeho laskavou nabídku: Albert koketoval právě s vozem plným římských selek, jenž zastavil se, rovněž jako vůz hraběte, v tlačenici, jaká často vyskytuje se v řadách kočárů, a jejž zasypával květinami.

Na neštěstí pro něho byly vozy opět uvedeny v pohyb a zatím co on sjížděl k náměstí del Popolo, vůz, upoutavší jeho pozornost, vzdaloval se k Benátskému náměstí.

„Ach, můj drahý," pravil Franzovi, „viděl jste?…"

„Co?" tázal se Franz.

„Hleďte, ten odjíždějící kočár, plný římských selek."

„Ne."

„Nuže, jsem jist, že jsou to rozkošné ženy."

„Jaká škoda, že jste maskován, drahý Alberte," pravil Franz, „nadešla chvíle, kdy mohl byste si vynahradit všecka svá milostná zklamání!"

„Oh," odvětil vicomte polo se smíchem, polo s přesvědčením, „doufám pevně, že karneval nemine, aby mi nepřinesl nějaké odškodnění."

Přes tuto Albertovu naději uplynul den bez jakéhokoli dobrodružství kromě dvakrát či třikrát opětovaného setkání s kočárem římských selek. Při jednom z těch setkání odepjala se buď náhodou, nebo z úmyslu Albertova maska.

Při tom setkání vzal zbývající květiny a hodil je do kočáru.

Jedna z rozkošných žen, které Albert uhodl pod koketním selským úborem, byla nepochybně mile dotčena tou dvorností, neboť když kočár s oběma přáteli jel opět mimo, hodila doň kytičku fialek.

Albert vrhl se na kytičku. Ježto Franz neměl nižádného důvodu domnívati se, že by platila jemu, nechal Alberta, aby se jí zmocnil. Albert zatkl si ji vítězně do knoflíkové dírky a kočár pokračoval ve své triumfální cestě.

„Nuže," pravil Franz, „to je začátek dobrodružství!"

„Smějte se, jak chcete," odvětil Albert, „ale já opravdu myslím, že ano, také tu kytičku již neodložím."

„To si myslím!" zvolal Franz se smíchem. „Vždyť je to poznávací znamení."

Žert ostatně brzy nabyl rázu skutečnosti, neboť když Franz a Albert vedeni stále proudem, znovu se setkali s vozem contadin, ta, jež hodila kytičku Albertovi, zatleskala rukama, vidouc ji v jeho knoflíkové dírce.

„Bravo, můj drahý, bravo!" pravil mu Franz. „Výborně se to připravuje! Mám vás opustit, bylo by vám příjemnější, být sám?"

„Ne," odvětil Albert, „neukvapujme se. Nechci se dát chytit jako hlupák na první projev, na rendez–vous pod hodinami, jak říkáme při plesích v Opeře. Má-li krásná selka chuť pustit se dále, najdeme ji zítra či spíše ona nás najde. Dá mi pak známku života a já uvidím, co mám dělat."

„Vskutku, drahý Alberte," pravil Franz, „jste moudrý jako Nestor a opatrný jako Odysseus. A podaří-li se vaší Kirké proměnit vás v nějaké zvíře, musí být velmi obratná a velmi mocná."

Albert měl pravdu. Krásná neznámá rozhodla se nehnati toho dne zápletku dále. Neboť ačkoli mladí mužové projeli ještě několikráte kolem, nespatřili již kočáru, jejž očima hledali, zmizel nepochybně v některé z přilehlých ulic.

Vrátili se tedy do paláce Rospoli, ale hrabě rovněž zmizel i s modrým dominem. Ostatně obě okna, potažená žlutým damaškem, byla stále obsazena pozvanými nepochybně osobami.

V tom okamžení týž zvon, jenž vyzváněl při zahájení mascheraty, zazněl na její ukončení. Řada vozů na Corsu se ihned prolomila a všechny kočáry v okamžiku zmizely v příčných ulicích.

Franz a Albert byli v té chvíli právě u via delle Maratte.

Kočí pustil se jí beze slova a přijev podle paláce Poli na Španělské náměstí, zastavil se před hotelem.

Otec Pastrini vyšel na práh dveří uvítat své hosty.

První Franzovou starostí bylo, zeptati se na hraběte a vyjádřiti politování, že nedostavili se pro něho včas, ale Pastrini jej upokojil, řka mu, že hrabě de Monte Cristo objednal si druhý kočár a že ten kočár jel pro něho ve čtyři hodiny do paláce Rospoli. Kromě toho mu hrabě uložil, aby nabídl oběma přátelům klíč od jeho lože v divadle Argentina.

Franz zeptal se Alberta na jeho disposice, ale Albert musil uskutečniti veliké plány, dříve než mohl pomýšleti na divadlo. Proto místo odpovědi zeptal se otce Pastriniho, nemohl-li by mu opatřiti krejčího.

„Krejčího?“ tázal se hoteliér. „A proč?“

„Aby nám do zítřka ušil kroje římských sedláků, co možno nejelegantnější,“ odvětil Albert.

Otec Pastrini potřásl hlavou.

„Ušít vám do zítřka dvoje šaty!“ zvolal. „To je – prosím Vaše Excellence za odpuštění – pravá francouzská žádost! Dvoje šaty! Když po celý týden jistě nenajdete ani jediného krejčího, který by chtěl přišít šest knoflíků k vestě, kdybyste mu i dával tolar za kus!“

„Musíme se tedy zříci myšlenky na žádané šaty?“

„Ne, protože je dostaneme hotové. Ponechte mi to na starosti a zítra až se vzbudíte, najdete sbírku klobouků, kazajek a spodků, s nimiž budete spokojeni.“

„Můj milý,“ pravil Franz Albertovi, „spolehněme se na našeho hoteliéra, ukázal nám již, že je mužem vynalézavým. Poobědvejme tedy klidně a po obědě pojďme se podívat na „Italku v Alžíru“.“

„Nuže, buďsi, pojďme na „Italku v Alžíru“,“ souhlasil Albert. „Ale pamatujte, otče Pastrini, že je pro mne i pro pána“ – pokračoval, označuje Franze – „svrchovaně důležito, mít zítra šaty, o které jsme žádali.“

Hoteliér naposled ujistil své hosty, že nemusí se nikterak starat a že budou obslouženi podle svého přání. Na to odebrali se Franz a Albert do svých pokojů, aby se zbavili svých šaškovských úborů.

Albert, svlékaje se, uložil s velikou pečlivostí svou kytičku fialek, bylo to jeho poznávací znamení na zítřek. Oba přátelé zasedli ke stolu, avšak Albert nemohl si odepříti poznámku, jak značný rozdíl je mezi příslušnými zásluhami kuchaře otce Pastriniho a kuchaře hraběte de Monte Cristo. Pravda přiměla Franze doznati, přes zaujatost, již zdál se proti hraběti chovat, že přirovnání nedopadlo ve prospěch šéfa kuchyně otce Pastriniho.

Při zákuscích přišel se sluha zeptat, na kterou hodinu přejí si mladí mužové kočáru. Albert i Franz na sebe pohlédli se zřejmou obavou, aby nebyli neskromní. Sluha to pochopil a pravil:

„Jeho Excellence hrabě de Monte Cristo dal výslovné rozkazy, aby kočár zůstal celý den Vaším Milostem k disposici, Vaše Milosti mohou ho tedy použíti dle své libosti beze všech obav, že by byly neskromnými."

Mladí mužové se rozhodli využitkovati dvornosti hraběte až do konce a nařídili zapřáhnouti, sami pak zatím oblékli večerní úbor místo denního, poněkud pomačkaného četnými bitvami, které svedli.

Učinivše to opatření, odebrali se do divadla Argentina a usadili se v lóži hraběte.

Během prvního jednání vstoupila hraběnka G… do své lóže. Její první pohled zalétl tam, kde den před tím spatřila hraběte, takže uzřela Franze a Alberta v lóži toho, o kterém před čtyřiadvaceti hodinami vyslovila Franzovi tak neobyčejné mínění.

Její kukátko bylo naň namířeno s takovou úporností, že Franz poznal, že bylo by kruté, nechat její zvědavost

déle bez ukonejšení. Používše také privilegia, uděleného návštěvníkům italských divadel, jež pozůstává v tom, že mohou si z hlediště učinit přijímací salon, oba přátelé opustili svou lóži a šli složit svou poklonu hraběnce.

Sotva vstoupili do její lóže, pokynula Franzovi, aby se posadil na čestné místo.

Albert pak usedl za ní.

„Nuže," začala, popřavši sotva Franzovi času, aby usedl, „zdá se, že jste neměli nic rychlejšího na práci, než seznámit se s novým lordem Ruthwenem a že jsou z vás nyní nejlepší přátelé na světě."

„Aniž bychom byli pokročili tak daleko, jak pravíte, ve vzájemné důvěrnosti, nemohu přece popříti, paní hraběnko," pravil Franz, „že jsme celý den zneužívali jeho laskavosti."

„Jakže, celý den?"

„Věru, v pravém slova smyslu: ráno přijali jsme jeho snídaní, po celou mascheratu projížděli jsme se po Corsu v jeho kočáře, a večer konečně jsme v jeho lóži."

„Znáte ho tedy?"

„Ano a ne."

„Jak to?"

„To je celá dlouhá historie."

„Kterou mi povíte."

„Postrašila by vás příliš."

„Tím spíš."

„Počkejte aspoň, až se ta historie rozuzlí."

„Budiž, mám ráda příběhy ukončené. Zatím mi povězte, jaký dojem jste na sebe učinili. Kdo vás mu představil?“

„Nikdo, byl to naopak on, jenž se dal představit nám.“

„Kdy to?“

„Včera večer, když jsme se rozešli s vámi.“

„Jakým prostřednictvím?“

„Ach, můj Bože! Velmi prosaickým prostřednictvím našeho hoteliéra.“

„Bydlí tedy ve Španělském hotelu jako vy?“

„Nejen v témže hotelu, ale i na téže chodbě.“

„Jak se jmenuje? Neboť znáte nepochybně jeho jméno.“

„Velmi dobře. Hrabě de Monte Cristo.“

„Co je to za jméno? To není jméno rodu!“

„Ne, je to jméno ostrova, který koupil.“

„A je to hrabě?“

„Toskánský hrabě.“

„Nu, strávíme ho konečně, jako jsme strávili jiné,“ odtušila hraběnka, jež náležela k nejstarším benátským rodům. „A jaký je jinak?“

„Otažte se vicomta de Morcerf.“

„Slyšíte, pane, jsem odkázána na vás,“ pravila hraběnka.

„Musili bychom být velmi vyběraví, abychom ho neshledali roztomilým, madame,“ odvětil Albert, „desítiletý přítel nebyl by pro nás učinil více, než učinil on,

a to s laskavostí, jemnocitem a dvorností, které skutečně prozrazují muže z vysoké společnosti.“

„Nu tak,“ prohodila hraběnka se smíchem, „uvidíte, že můj upír bude zcela prostě nějakým novým zbohatlým povýšencem, který béře na sebe vzhled Lary, aby mu byly odpuštěny jeho miliony a aby si jej nikdo nemýlil s panem Rothschildem. A co ona? Viděli jste ji?“

„Jaká ona?“ tázal se Franz s úsměvem.

„Včerejší krásná Řekyně.“

„Ne. Zaslechli jsme ovšem zvuk její gusly, ona však zůstala neviditelnou.“

„Pravíte-li, že zůstala neviditelnou, drahý Franzi,“ pravil Albert, „činíte to prostě, abyste se mohl tajemně tvářit. Za kohopak vlastně považujete ono modré domino, které stálo u okna, potaženého bílým damaškem?“

„A kde bylo to okno, potažené bílým damaškem?“ tázala se hraběnka.

„V paláci Rospoli.“

„Hrabě měl tedy tři okna v paláci Rospoli?“

„Ano. Jela jste Corsem?“

„Ovšem.“

„Nuže, všimla jste si dvou oken, potažených žlutým damaškem a jednoho okna, potaženého damaškem bílým s červeným křížem? Ta tři okna patřila hraběti.“

„Ach, pak je to nabob, ten člověk! Víte, kolik stojí taková tři okna o masopustním týdnu v paláci Rospoli, to jest, na nejkrásnějším místě Corsa?“

„Dvě až tři sta římských tolarů.“

„Řekněte dva až tři tisíce.“

„U čerta!“

„To mu ten jeho ostrov tolik vynáší?“

„Jeho ostrov? Ten mu nenese ani bajocco.“

„Proč jej tedy kupoval?“

„Z rozmaru.“

„Je to tedy originál?“

„Zdál se mi skutečně dosti výstředním,“ pravil Albert. „Kdyby bydlil v Paříži, kdyby navštěvoval naše divadla, řekl bych vám, můj drahý, že je to buď posovitý špatný šprýmař, nebo chudák, kterého literatura zahubila. Opravdu, dnes ráno vždy na konec řeči pronesl několik vět, hodných Didiera nebo Antonyho.“

V tom okamžiku vešla návštěva a Franz podle zvyků postoupil své místo nově příchozímu, tato okolnost měla kromě změny místa za následek i změnu předmětu rozmluvy.

Hodinu na to vrátili se oba přátelé do hotelu. Otec Pastrini obstaral jim již kostýmy na příští den a sliboval jim, že budou spokojeni s jeho důmyslnou činností.

Skutečně, druhého dne v devět hodin vešel do Franzova pokoje s krejčím, nesoucím osm až deset krojů římských sedláků. Oba přátelé vybrali si dva podobné, jež hodily se přibližně jejich postavám, a uložili hoteliérovi, aby dal oběma přišít na klobouk asi dvacet metrů stuh a opatřil jim dvě z oněch rozkošných hedvábných šerp s příčnými pruhy živých barev, jakými ovíjejí si pás mužové z lidu ve sváteční dny.

Albert spěchal se přesvědčiti, jak sluší mu nový jeho kostým: byla to kamizola a spodky z modrého same-

tu, punčochy s vyšívanými klínky, střevíce s přezkami a hedvábná vesta. Albert ostatně jen získal tímto malebným krojem. A když pás stáhl jeho elegantní postavu a když s klobouku, lehce ke straně nasazeného, splýval mu proud stuh na rameno, Franz musil doznati, že kroj mívá často velikou zásluhu o fysickou přednost, kterou připisujeme jistým národům. Nejsou Turci, kdysi tak pittoreskní ve svých dlouhých suknicích živých barev, ohyzdní dnes, se svými modrými, na knoflíky zapjatými svrchníky a řeckými fezy, které dodávají jim vzhledu vinných lahví s červenou pečetí?

Franz učinil poklonu Albertovi, jenž ostatně, stoje před zrcadlem, usmíval se na sebe se spokojeným výrazem, který nepřipouštěl pochybností.

Vtom vstoupil hrabě de Monte Cristo.

„Pánové," pravil, „ať je společník jakkoli příjemný, volnost je ještě příjemnější: proto vám jdu říci, že dám vám pro dnešek i následující dny k disposici vůz, kterého jste použili včera. Náš hoteliér řekl vám již asi, že mám tři nebo čtyři v jeho kolnách, neoloupíte mne tedy oň: používejte ho podle libosti, ať jdete za zábavou, nebo za záležitostmi. Místem naší schůzky, budeme-li si mít co říci, bude palác Rospoli."

Mladí mužové chtěli něco namítati, ale neměli nijakého důvodu, proč zamítli by nabídku, jež byla jim ostatně příjemná. Přijali tedy.

Hrabě de Monte Cristo zůstal u nich asi čtvrt hodiny, hovoře o všem s úžasnou snadností. Vyznal se výborně, jak jsme již měli příležitost pozorovat, v lite-

ratuře všech zemí. Pohled na stěny jeho salonu dokázal Franzovi i Albertovi, že je milovníkem obrazů. Několik náhodných slov, pronesených mimochodem, prozradilo jim, že vědy nejsou mu cizími. Zdálo se, že zvláště chemií se podrobně zaměstnává.

Oba přátelé nebyli tak domýšliví, aby chtěli hraběti oplatit snídání, kterého se jim u něho dostalo, bylo by velmi špatným žertem nabídnout mu za jeho výtečnou tabulí velmi prostřední kuchyni otce Pastriniho. Řekli mu to upřímně a hrabě přijal jejich omluvy, zřejmě oceňuje jejich jemnocit.

Albert byl okouzlen jeho způsoby a pouze učenost hraběte mu vadila prohlásit jej za skutečného gentlemana. Volnost, s níž mohou úplně disponovati kočárem, zvláště plnila ho radostí: myslil na půvabné selky a ježto zjevily se mu minulého dne ve velmi elegantním kočáře, nehněval se, že může se jim v tom ohledu i nadále vyrovnati.

V půl druhé sešli mladí mužové dolů, kočí a lokajové měli nápad, obléci kabáty svých livrejí přes zvířecí kůže, což dodávalo jim ještě směšnějšího vzhledu než minulého dne, od Franze a Alberta dostalo se jim za to hlasité pochvaly.

Albert vetkl si sentimentálně kytičku zvadlých fialek do knoflíkové dírky.

Na první úder znovu vyjeli a pospíšili ulicí Vittoria na Corso.

Při druhé objížďce vletěla do kočáru hraběte kytička čerstvých fialek, vyslaná z kočáru, obsazeného dáma-

mi v šaškovském úboru, a hlásala Albertovi, že jako on a jeho přítel, změnily i včerejší selky kostým, a že buď náhodou, nebo vedeny stejným citem, jaký jej nutil jednati, zvolily si jeho úbor, zatím co on galantně oblékl jejich.

Albert zatkl si svěží kytičku na místo uvadlé, tu však podržel v ruce a když znovu se setkali se známým kočárem, přitiskl ji zamilovaně ke rtům. Čin ten zdál se velice baviti nejen tu, jež mu fialky hodila, ale i její rozpustilé družky.

Den ten byl neméně veselý než včerejší, je pravděpodobno, že hluboký pozorovatel byl by v něm postřehl ještě vyšší stupeň hluku a veselí. Jednu chvíli spatřili hraběte u okna, když však kočár jel znovu mimo, byl již pryč.

Rozumí se, že vzájemné koketování Alberta a šaškyně s kytičkami fialek trvalo celý den.

Večer při návratu Franz našel doma list z vyslanectví, byla to zpráva, že dostane se mu cti, býti druhého dne přijat Jeho Svatostí. Při každé své předcházející návštěvě v Římě žádal a obdržel tutéž milost. A právě tak z nábožnosti jako z vděčnosti nechtěl vkročit do brány hlavního města křesťanstva, aniž složil svůj pokorný hold k nohoum jednoho z nástupců svatého Petra, který dal vzácný příklad všech ctností.

Toho dne nebylo tedy pro něho ani pomyšlení na karneval, neboť přese všecku dobrotu, jíž jeho velikost je obklopena, připravujeme se jen s úctou, plnou

hlubokého pohnutí, poklonit se před tím vznešeným a svatým starcem, jehož jméno je Řehoř XVI.

Vyšed z Vatikánu, Franz vrátil se přímo do hotelu, nechtěje ani projíti Corsem. Odnášel si celý poklad zbožných myšlenek, pro něž styk s bláznivým veselím mascheraty byl by býval profanací.

V pět hodin deset minut vrátil se Albert. Byl radostí bez sebe, neznámá odložila kostým šaška, oblékla se zase za selku a při setkání s Albertovým kočárem nadzdvihla masku.

Byla rozkošná.

Franz Albertovi upřímně blahopřál, Albert přijal to jako samozřejmou věc. Poznal, jak pravil, podle jistých známek nenapodobitelné elegance, že jeho krásná neznámá náleží nejvyšší aristokracii.

Byl rozhodnut psát jí druhého dne.

Franz, poslouchaje toto důvěrné sdělení, pozoroval, že Albert rád by jej o něco požádal, že však váhá svou prosbu vyslovit. Domlouval mu, prohlásiv předem, že je hotov učiniti pro jeho štěstí všechny oběti, jež jsou v jeho moci. Albert dal se prosit přesně tolik, co vyžadovala přátelská zdvořilost, pak konečně se přiznal, že Franz prokázal by mu službu, kdyby přenechal mu kočár i na zítřek.

Albert přičítal nepřítomnosti přítelově svrchovanou laskavost, s jakou krásná selka pozvedla svou masku.

Rozumí se, že Franz nebyl takovým sobcem, aby překážel Albertovi v dobrodružství, jež slibovalo být tak příjemné jeho zvědavosti a tak lichotivé jeho ješitnosti.

Znal dobře dokonalou indiskretnost svého váženého přítele, mohl tedy býti jist, že nezamlčí mu ani nejmenší podrobnosti svého úspěchu. Ježto pak Franz od dvou či tří let, co projížděl Itálií všemi směry, neměl nikdy štěstí navázati podobnou zápletku, nehněval se, že se doví, jak se věci mají v takovém případě.

Slíbil tedy Albertovi, že se spokojí druhého dne pouhým pohledem na divadlo z okna paláce Rospoli.

Skutečně, druhého dne viděl dole Alberta přejíždět nahoru a dolů. Vicomte měl obrovskou kytici, která nepochybně měla za účel státi se doručitelkou milostného lístku. Tato domněnka změnila se v jistotu, když Franz spatřil tutéž kytici, pozoruhodnou kruhem z bílých kamelií, v rukou rozkošné masky v růžovém hedvábném kostýmu šaška.

Večer pak to nebyla radost, nýbrž opojení. Albert nepochyboval, že krásná neznámá odpoví mu týmž způsobem. Franz vyšel vstříc jeho přání, řka mu, že všechen ten hluk ho unavuje a že příštího dne prohlédne si opět zápisník a učiní si nějaké poznámky.

Albert nebyl zklamán ve svém očekávání. Druhého dne večer vrazil k Franzovi do pokoje, mávaje lístkem, jejž držel za roh.

„Nuže," zvolal, „zmýlil jsem se?"

„Odpověděla?" tázal se Franz.

„Čtěte."

Slovo to bylo proneseno nevylíčitelným tónem. Franz vzal lístek a četl:

„V úterý večer v sedm hodin sestupte s kočáru u via del Pontefici a následujte římskou selku, jež vytrhne vám moccoletto. Až přijdete na první stupeň chrámu San-Giacomo, hleďte si uvázat, aby vás poznala, na pravé rameno svého šaškovského kostýmu růžovou stuhu.

Do té doby mne neuvidíte.

Stálost a diskrétnost."

„Nuže," pravil Albert, když Franz dočetl, „co o tom soudíte, drahý příteli?"

„Nu, myslím, že věc béře na sebe ráz velmi příjemného dobrodružství," odvětil Franz.

„To je i mým míněním," souhlasil Albert, „a obávám se velice, že půjdete sám na ples vévody de Bracciano."

Franz i Albert obdrželi toho rána každý jedno pozvání od slavného římského bankéře.

„Dejte pozor, drahý Alberte," pravil Franz, „u vévody bude celá aristokracie a náleží-li vaše krásná neznámá skutečně aristokracii, nemůže tam chyběti."

„Ať tam je nebo ne, podržím své mínění o ní," stál na svém Albert. „Četl jste ten lístek?"

„Ano."

„Víte, jak ubohé vzdělání dostávají v Itálii ženy z mezzo cito?"

Tak říká se měšťanstvu.

„Ano," znovu přisvědčil Franz.

„Nuže, přečtěte si znovu ten lístek, prohlédněte si písmo a najděte mi jedinou chybu jazykovou nebo pravopisnou."

Skutečně, písmo bylo velmi úhledné a pravopis bezvadný.

„Jste k blaženosti vyvolen," pravil Franz Albertovi vraceje mu po druhé lístek.

„Smějte se, jak chcete, vtipkujte, jak je vám libo, jsem zamilován," odtušil Albert.

„Oh, můj Bože, lekáte mne!" zvolal Franz. „Vidím, že nejen půjdu sám na ples vévody de Bracciano, ale že mohu se snad i sám vrátit do Florencie."

„Bude-li moje neznámá tak laskavá, jako je krásná, prohlašuji rozhodně, že zůstanu v Římě aspoň šest týdnů. Zbožňuji Řím a měl jsem ostatně vždycky veliký smysl pro archeologii."

„Nu, ještě jedno nebo dvě taková setkání a nepochybuji, že se stanete členem Akademie pro studium klassických jazyků."

Albert byl by býval nepochybně vážně hájil svá práva na akademické křeslo, ale tu přišli oběma mladým mužům ohlásit, že je prostřeno. Láska pak nijak Albertovi nevadila v dobré chuti. Spěchal tedy, právě jako jeho přítel, zaujmout místo u stolu, byť i měli po obědě pokračovat v rozepři.

Po obědě byl ohlášen hrabě de Monte Cristo. Mladí přátelé neviděli ho ode dvou dnů. Jistá záležitost, jak pravil otec Pastrini, povolala ho do Civita-Vecchia. Odejel minulého dne večer a byla tomu teprve hodina, co se vrátil.

Hrabě byl roztomilý, buď že se ovládal, nebo že žádná okolnost nedotkla se trpkých strun, které již asi dvakrát

či třikrát zazněly v jeho jízlivých slovech, byl tentokráte skoro jako ostatní lidé. Muž ten byl Franzovi skutečnou hádankou. Hrabě nemohl pochybovati, že by ho mladý cestovatel nebyl poznal, a přece ani jediné slovo z jeho úst nezdálo se nasvědčovati při novém jejich setkání, že by se pamatoval, že viděl ho již jinde. Se své pak strany, ačkoli měl Franz velikou chuť, učiniti narážku na jejich první setkání, byl vždycky zdržen obavou, aby nebyl nepříjemný muži, který jej a jeho přítele zahrnul takovou laskavostí, uložil si tedy stejnou zdrženlivost.

Hrabě se dověděl, že oba přátelé chtěli si vzíti loži v divadle Argentina, že však jí nedostali, ježto všecko bylo vyprodáno.

Přinášel jim tedy klíč ku své, aspoň to byla viditelná příčina jeho návštěvy.

Franz a Albert dali se trochu nutit, vyslovujíce obavu, že jeho samotna by o ni připravili. Hrabě však odpověděl, že lóže v divadle Argentina byla by toho večera ztracena, kdyby jí nepoužili, ježto on jde do divadla Palli.

To ujištění přimělo oba přátele k přijetí.

Franz zvykl si ponenáhlu na bledost hraběte, jež zarazila ho tak, když viděl jej po prvé. Nemohl si pomoci, musil uznati krásu jeho přísné hlavy, jejíž jedinou chybou – či snad hlavní předností – byla ona bledost. Připadal mu jako skutečný hrdina Byronův a Franz nemohl nejen na něho pohlédnout, ale ani na něho pomyslit, aby si nepředstavil tu zádumčivou tvář na ramenou Manfredových, nebo pod čapkou Larovou. Měl na čele onu vrásku, jež prozrazuje neustálou přítomnost

trpké myšlenky, měl žhavé oči, které čtou v nejhlubším nitru duše, měl pyšné, výsměšné rty, jež slovům, která s nich unikají, dodávají zvláštního rázu, následkem něhož slova ta hluboce se vrývají v paměť těch, kdo je poslouchají.

Hrabě nebyl již mlád, bylo mu aspoň čtyřicet let a přece bylo každému rázem jasno, že je stvořen, aby vítězil nad mladými lidmi, s nimiž se setká. A zdálo se skutečně, že hrabě, podobaje se i v tom hrdinům anglického básníka, má dar omamovací moci.

Albert neustával blahořečit šťastné náhodě, jež ho a Franze svedla s takovým mužem. Franz byl méně nadšen, přece však i on podléhal vlivu, jakým každý nevšední člověk působí na ducha těch, kteří jsou kolem něho.

Myslil na úmysl, jejž hrabě již dvakrát nebo třikrát projevil, jeti do Paříže, a nepochyboval, že svou výstřední povahou, svou rázovitou tváří a obrovským jměním hrabě vyvolá tam veliký dojem.

Přes to však si nepřál býti v Paříži, až bude tam hrabě.

Večer uplynul, jako obyčejně všecky večery v italských divadlech, ne za naslouchání pěvcům, ale za návštěv a hovoru. Hraběnka G… chtěla zavést rozmluvu na hraběte, ale Franz jí oznámil, že musí jí sdělit něco mnohem novějšího, a přes Albertovy projevy falešné skromnosti vyprávěl hraběnce velikou událost, která od tří dnů velice zaměstnávala oba přátele.

Ježto tyto pletky nejsou v Itálii vzácností – jak aspoň cestovatelé tvrdí – hraběnka ani v nejmenším

nedělala nevěřící a blahopřála Albertovi k začátku dobrodružství, jež slibovalo ukončiti se tak uspokojujícím způsobem.

Rozloučili se, slíbivše si, že se sejdou na plese vévody de Bracciano, k němuž pozván byl celý Řím.

Dáma s kyticí dostála slovu: druhého ani třetího dne nedala Albertovi známky života.

Konečně nadešlo úterý, poslední a nejhlučnější den karnevalu. V úterý otvírají se divadla v deset hodin ráno, neboť v osm hodin večer začíná půst. Vše, co z nedostatku času, peněz, nebo nadšení nezúčastnilo se předcházejících slavností, vmísí se v úterý v bakchanale, dá se uchvátiti orgií a přinese svůj díl hluku a pohybu do pohybu a hluku všeobecného.

Franz a Albert projížděli se od dvou do pěti hodin v řadě kočárů, vyměňujíce hrsti konfettů s vozy protější řady a s chodci, kteří pobíhali mezi nohami koní, mezi koly vozů, aniž přihodilo se v té hrozné vřavě jediné neštěstí, jediná hádka, jediná rvačka. Italové jsou v tomto ohledu lidmi v pravém slova smyslu. Svátky jsou jim skutečnými svátky. Autor této knihy, jenž žil v Itálii pět nebo šest let, nepamatuje se, že by kdy byl viděl nějakou slavnost, která by byla pokažena nějakou událostí, jež vždycky jsou výsledkem našich.

Albert triumfoval ve svém šaškovském úboru. Na rameni měl uzel z růžové stuhy, jejíž konce spadaly mu až ke kolenům. Aby nedošlo mezi nimi k nějakému zmatku, Franz podržel kroj římského sedláka.

Čím blíže k večeru, tím více vzrůstal povyk, v celé té ulici, ve všech vozech, u všech oken nebylo ani jediných úst, jež byla by zůstala němá, ani jediné paže, jež setrvala by v nečinnosti. Byla to opravdová lidská bouře, složená z hromového křiku a z krupobití cukrovinek, květin, vajec a pomerančů.

Ve tři hodiny rána z hmoždířů, vystřelená na lidovém náměstí a současně i v Benátském paláci, proniknuvší stěží hrozným hlomozem, oznámila, že začnou dostihy.

Dostihy jsou jako moccoli jednou ze zvláštních episod posledních karnevalových dnů. Při výstřelu z hmoždířů kočáry okamžitě zrušily řady a uchýlily se každý do nejbližší příčné ulice.

Všecky tyto obraty dějí se ostatně s nepochopitelnou zručností a nesmírnou rychlostí a to aniž by se policie v nejmenším snažila označiti každému místo, nebo ukázati cestu.

Pěší přitiskli se k palácům, pak ozval se veliký hluk koňských kopyt a pochev šavlí.

Oddíl karabinníků po patnácti v řadě hnal se tryskem po celé šíři Corsa, jež vyklízel, čině místo barberům. Když oddíl přicválal na Benátské náměstí, nový výstřel z hmoždířů oznámil, že cesta je volna.

Hned nato za všeobecného, obrovského, neslýchaného jásotu bylo vidět hnát se jako stíny sedm nebo osm koní, zdivočelých voláním tří set tisíc osob a železnými kaštany, jež skákaly jim po zádech. Pak dělo z Andělského hradu vystřelilo tři rány: to znamenalo, že číslo tři zvítězilo.

Hned nato, bez jakéhokoli jiného znamení kromě tohoto, daly se kočáry znovu v pohyb, míříce ku Corsu, hrnouce se všemi ulicemi, jako na chvíli zadržené bystřiny, vrhající se všecky najednou do koryta řeky, již oživují, a obrovský proud pustil se opět, mocněji než před tím, v běh mezi oběma žulovými břehy.

Leč ještě nový živel hluku a pohybu vmísil se do zástupu, prodavači moccolů vstoupili na scénu.

Moccoli či moccoletti jsou svíčky různé velikosti, od velikonoční voskovice až do dušičkové svíčičky, jež budí v hercích veliké scény, která uzavírá římský karneval, dvě různé snahy:

1. Zachovati svoje moccoletto rozsvícené,
2. Zhasiti moccoletto druhého.

S moccolem má se to jako se životem: člověk našel jen jediný způsob, jakým život dáti, způsob ten obdržel od Boha.

Objevil však tisíc prostředků, jakým jej odníti, je ovšem pravda, že v tomto výkonu přispěl mu ďábel trochu ku pomoci.

Moccoletto lze rozžehnout přiblížením k jakémukoliv ohni.

Kdo však popíše tisíc prostředků, vynalezených na zhášení moccolet, gigantické měchy, obrovská zhasinadla, nadlidské vějíře?

Každý tedy spěchal koupit si moccoletti, Franz a Albert jako ostatní.

Noc blížila se kvapem, již za křiku Moccoli! opakovaného pronikavým hlasem tisíce prodavačů třpytily se dvě nebo tři hvězdy nad zástupem. To bylo jako signál.

Za deset minut zářilo padesát tisíc světel, beroucích se od Benátského paláce dolů k ledovému náměstí a stoupajících zpět z ledového náměstí k Benátskému paláci.

Vypadalo to jako slavnost bludiček.

O tom pohledu nelze si učiniti představy, neviděli-li jsme ho.

Představte si všecky hvězdy, odtrhnuvší se od nebes a mísící se na zemi v šíleném tanci.

To vše, doprovázeno křikem, jakého lidské ucho nikdy neslyšelo na celém ostatním povrchu zeměkoule.

V tomto okamžiku zvláště není společenských rozdílů. Facchino připojí se ku knížeti, kníže k Zatibeřanovi, Zatibeřan k měšťanovi, každý fouká, zhasíná, znovu rozsvěcuje. Kdyby zjevil se v tom okamžiku starý Aiolos, byl by prohlášen za krále moccolů a Severák za pravděpodobného dědice koruny.

Ten bláznivý, planoucí průvod trval asi dvě hodiny. Corso bylo osvětleno jako ve dne, bylo lze rozeznat rysy diváků až do třetího a čtvrtého poschodí.

Albert vytahoval hodinky každých pět minut, konečně ukazovaly sedm hodin.

Oba přátelé byli právě u via del Pontefici, Albert seskočil s kočáru, drže moccoletto v ruce.

Asi dvě nebo tři masky chtěly se k němu přiblížit, aby mu je zhasly, nebo vytrhly, Albert však jako obrat-

ný boxer odrazil je na deset kroků a pokračoval v cestě ku chrámu San-Giacomo.

Schody byly plny zvědavců a masek, zápasících mezi sebou, kdo komu vytrhne pochodeň z ruky. Franz sledoval Alberta očima a viděl ho vystoupit na první stupeň, téměř hned nato vztáhla maska, mající na sobě dobře známý úbor selky s kyticí, ruku a aniž vicomte projevil tentokráte nějaký odpor, vzala, mu moccoletto.

Franz byl příliš daleko, aby mohl rozuměti slovům, jež mezi sebou vyměnili, nepochybně však neměla ta slova nic nepřátelského v sobě, neboť viděl Alberta a selku, jak se vzdalují, vedouce se pod paží.

Nějaký čas sledoval je mezi zástupem, avšak u via Macello ztratil je s očí.

Náhle zazněl zvon, oznamující konec karnevalu a v týž okamžik zhasly všecky moccoli jakoby kouzlem. Zdálo se, jako by jediný, obrovský závan vetru vše zničil.

Franz ocitl se v nejhlubší tmě.

Týmž rázem i ustal všechen křik, jako by mocný dech, jenž odnesl světlo, odnesl zároveň i hluk.

Bylo slyšet jen hrčení kočárů, odvážejících masky domů, bylo vidět jen řídká světla, zářící za okny.

Karneval byl skončen.

XVI.
KATAKOMBY SVATÉHO ŠEBESTIÁNA

Franz snad jakživ nepocítil tak ostrého dojmu, tak prudkého přechodu z veselosti do smutku, jako v tom okamžiku, připadalo mu, jako by se byl Řím právě změnil pod magickým dechem nějakého démona noci v rozsáhlý hrob. Neproniknutelnost tmy byla tím větší, že ubývající měsíc měl vyjít až v jedenáct hodin, ulice, kterými mladý muž projížděl, byly tedy pohříženy v nejhlubší temnotu. Ostatně cesta byla krátká, po desíti minutách kočár jeho, vlastně hraběte, stanul před hotelem de Londres.

Oběd čekal. Ježto však Albert předem oznámil, že se asi tak brzy nevrátí, Franz zasedl ke stolu bez něho.

Otec Pastrini, jenž byl zvyklý vídat je obědvat společně, tázal se po příčině jeho nepřítomnosti, Franz však jen odpověděl, že Albert obdržel předevčírem pozvání, kterého použil. Náhlé pohasnutí moccolet, ta tma, jež nahradila světlo, ticho, následující po hluku, zanechaly ve Franzově duši jistý smutek, jenž nebyl prost neklidu. Poobědval tedy velmi mlčenlivě přes úslužnou péči hoteliérovu, který přišel se dvakrát nebo třikrát zeptat, nepotřebuje-li něčeho.

Franz byl rozhodnut čekat na Alberta pokud možno nejdéle. Objednal si tedy kočár až na jedenáctou hodinu a požádal otce Pastriniho, aby jej okamžitě zpravil, kdyby Albert zjevil se z jakéhokoli důvodu v hotelu. V jedenáct hodin se Albert ještě nevrátil. Franz se ob-

lékl a odjel, oznámiv svému hoteliérovi, že ztráví noc u vévody de Bracciano.

Dům vévody de Bracciano je z nejpříjemnějších domů v Římě, vévodkyně, jedna z posledních dědiček Colonů, zastává úřad hostitelky způsobem dokonalým, proto také jsou slavnosti, které on pořádá, evropskou znamenitostí. Franz a Albert přijeli do Říma, opatřeni listy, jež zjednaly jim přístup k němu. První, nač se vévoda Franze otázal, také bylo, kde zůstal jeho soudruh. Franz odpověděl, že opustil jej v okamžiku, kdy zhášely se moccoli, a že ztratil ho s očí na via Macello.

„Nevrátil se tedy?" tázal se vévoda.

„Čekal jsem na něho až do této chvíle," odvětil Franz.

„A víte, kam šel?"

„Přesně to nevím, myslím však, že jde o nějaké dostaveníčko."

„Hrome," prohodil vévoda, „je to ošklivý den, či vlastně ošklivá noc pro opožděné, není-li pravda, paní hraběnko?"

Poslední tato slova platila hraběnce G…, jež právě přibyla a procházela se, opírajíc se o rámě páně Torloniovo, vévodova bratra.

„Zdá se mi naopak," odvětila hraběnka, „že je to rozkošná noc. A ti, kdo jsou zde, budou litovati jen jednoho, že totiž příliš brzy uplyne."

„Nemluvím také," odtušil vévoda s úsměvem, „o osobách, které jsou zde, těm nehrozí jiné nebezpečí, než že muži se do vás zamilují a ženy onemocní žár-

livostí, vidouce vás tak krásnou. Mluvím o těch, kteří chodí po římských ulicích."

„Ach, můj Bože!" zvolala hraběnka. „Kdopak by teď chodil po římských ulicích, aniž by se ubíral do plesu?"

„Náš přítel Albert de Morcerf, paní hraběnko, kterého jsem opustil, když pronásledoval svou neznámou asi v sedm hodin večer a kterého jsem od té doby neviděl."

„Jakže, vy nevíte, kde je?"

„Nemám ani potuchy."

„A má zbraň?"

„Je přestrojen za šaška."

„Neměl jste ho nechat samotna," pravil vévoda Franzovi, „vy, jenž znáte Řím lépe než on."

„Ach, to se řekne! Bylo by to bývalo stejné, jako chtít zastavit číslo třetí z barberů, jež dnes zvítězilo při dostizích," odvětil Franz. „A co by se mu ostatně mohlo stát?"

„Kdož ví? Noc je temná a Tibera je blízko ulice Macello."

Franzovi proběhl mráz žilami, když viděl, že vévoda i hraběnka tak sdílí jeho osobní obavy.

„Oznámil jsem také v hotelu, že mám čest ztráviti noc u vás, pane vévodo," pravil Franz, „a mají mi přijít oznámit jeho návrat."

„Hleďte," prohodil vévoda, „zdá se mi, že jeden z mých sluhů vás právě hledá."

Vévoda se nemýlil, sluha, spatřiv Franze, přistoupil k němu.

„Excellenci," pravil, „majitel hotelu de Londres vám vzkazuje, že očekává vás u něho jakýsi muž s dopisem od vicomta de Morcerf."

„S dopisem od vicomta?" zvolal Franz.

„Ano."

„A co je to za muže?"

„Nevím."

„Proč mi ho nepřinesl sem?"

„Posel mi ničeho nevysvětlil."

„A kde je posel?"

„Odešel, jakmile viděl, že jsem vstoupil do taneční síně vám to oznámit."

„Oh, můj Bože," pravila hraběnka Franzovi, „jděte tam rychle! Ubohý mladík, potkalo ho asi nějaké neštěstí."

„Již běžím," odvětil Franz.

„Přijdete nám podat zprávy?" tázala se hraběnka.

„Ano, nebude-li to vážné, jinak nevím, co se ještě stane se mnou samotným."

„V každém případě buďte opatrný," kladla mu na srdce hraběnka.

„Oh, nebojte se!"

Franz vzal klobouk a rychle se vzdálil. Poslal svůj kočár zpět a objednal si jej až na druhou hodinu. Na štěstí však palác Bracciano, vedoucí s jedné strany na Corso, s druhé na náměstí Svatých Apoštolů je vzdálen od hotelu de Londres jen deset minut. Blíže se k hotelu, Franz spatřil stát muže uprostřed ulice, nepochyboval ani na okamžik, že je to Albertův posel. Muž ten zaha-

len byl sám ve veliký plášť. Franz zamířil k němu, ale k jeho velikému údivu byl to on, jenž oslovil jej první.

„Co mi chcete, Excellenci?“ tázal se, couvnuv jako ten, kdo má se na pozoru.

„Nejste to vy,“ tázal se Franz, „jenž přináší mi list od vicomta de Morcerf?“

„Bydlí Vaše Excellence v hotelu Pastriniho?“

„Ano.“

„Vaše Excellence cestuje společně s vicomtem?“

„Ano.“

„Jak se jmenuje Vaše Excellence?“

„Baron Franz d‘ Epinay.“

„Ten list patří tedy Vaší Excellenci.“

„Je nutná odpověď?“

„Ano. Váš přítel aspoň doufá, že odpovíte.“

„Pojďte tedy ke mně nahoru, dám vám ji.“

„Počkám raději zde,“ pravil se smíchem posel.

„Proč to?“

„Vaše Excellence pochopí, až přečte ten list.“

„Najdu vás tedy zde?“

„Ovšemže.“

Franz vešel do hotelu, na schodech setkal se s otcem Pastrinim.

„Nuže?“ tázal se ho hoteliér.

„Nuže, co?“ místo odpovědi otázal se Franz.

„Viděl jste muže, jenž chtěl vám vyřídit vzkaz vašeho přítele?“ tázal se Pastrini Franze.

„Ano, viděl jsem ho,“ odvětil Franz, „odevzdal mi tento list. Dejte, prosím, u mne rozsvítit.“

Hoteliér rozkázal jednomu ze sluhů, aby doprovodil Franze se svíčkou. Mladému muži se zdálo, že otec Pastrini dívá se naň uděšeně a proto tím více spěchal přečíst si Albertův list, jakmile svíčka byla rozsvícena přistoupil k ní a rozbalil papír. List psán byl Albertovou rukou a byl jím i podepsán. Franz četl jej dvakrát, neboť nenadál se ani ve snu toho, co v něm bylo obsaženo.

Zde je jeho doslovný obsah:

Drahý příteli, jakmile obdržíte tento list, budete tak laskav a vezmete v mé tobolce, kterou najdete ve velké zásuvce sekretáře, úvěrný list, přejdete k němu i vy, nepostačí-li můj. Běžte k Torlonioui, vyzvednete okamžitě čtyři tisíce piastrů a odevzdejte je dozorčímu. Záleží nesmírně na tom, aby ten obnos mi byl zaslán bez odkladu.

Nenaléhám více, spoléhaje na vás, jako vy mohl byste spoléhat na mne.

P. S. I believe now to italian banditti.

Váš příteli

Albert de Morcerf."

Pod těmito řádky napsáno bylo cizí rukou těchto několik italských slov.

„Se alle sei della mattina le quattro mile piastre non sono nelle mie mani, alla sette il conte Alberto avrà cessato di vivere.

Luigi Vampa.

(Nebudou-li čtyři tisíce piastrů v mých rukou do šesti hodin zrána, vicomte Albert přestane v sedm hodin žít.

Luigi Vampa.)

Tento druhý podpis všecko vysvětlil Franzovi, jenž nyní pochopil, proč posel nechtěl jít k němu nahoru, ulice zdála se mu jistější než Franzův pokoj. Albert upadl do rukou pověstnému vůdci lupičů, v jehož jsoucnost tak dlouho zdráhal se uvěřiti.

Času nebylo nazbyt. Franz běžel k sekretáři, otevřel jej, našel v udané zásuvce tobolku a v tobolce úvěrný list, zněl celkem na šest tisíc piastrů, ale z těch šesti tisíc piastrů Albert již tři tisíce utratil. Co se týká Franze, ten neměl úvěrného listu, ježto bydlil ve Florencii a přijel do Říma jen na sedm nebo osm dní, vzal s sebou jen sto louisdorů a z toho sta louisdorů zbývalo mu jich pouze padesát.

Bylo tedy třeba ještě sedmi nebo osmi set piastrů, aby oni dva, Franz a Albert, sehnali žádaný peníz. Franz ovšem mohl v takovém případě spoléhat na ochotu pánů Torloniů.

Chystal se tedy, neztráceje ani okamžiku, vrátit se do paláce Bracciana, když tu pojednou šlehla mu mozkem jasná myšlenka.

Vzpomněl si na hraběte de Monte Cristo. Franz chtěl si již poslati pro otce Pastriniho, když hoteliér sám zjevil se na prahu jeho pokoje.

„Drahý pane Pastrini," pravil mu Franz rychle, „nevíte, je-li hrabě doma?"

„Ano, Excellenci, právě se vrátil."

„Myslíte, že by už mohl být v posteli?"

„Pochybuji."

„Zazvoňte tedy, prosím, u jeho dveří a požádejte ho ode mne za dovolení, abych směl k němu přijít.“

Otec Pastrini chvátal vykonat, oč byl požádán, za pět minut se vrátil.

„Hrabě očekává Vaši Excellenci,“ pravil.

Franz prošel chodbou a sluha uvedl ho k hraběti. Hrabě byl v malém kabinetě, dokola obklíčeném divany, kterého Franz ještě neviděl. Vyšel mu vstříc.

„Ach, jaký dobrý vítr vás v tuto chvíli přináší?“ tázal se ho. „Přicházíte snad náhodou ke mně k večeři? To by bylo od vás velmi laskavé!“

„Ne, přicházím s vámi promluvit o vážné záležitosti.“

„O vážné záležitosti!“ opakoval hrabě, upíraje na Franze svůj obvyklý hluboký pohled. „O jaké záležitosti?“

„Jsme sami?“

Hrabě šel ku dveřím a vrátil se.

„Zcela sami,“ odvětil.

Franz podal mu Albertův list.

„Čtěte,“ pravil.

Hrabě list přečetl a prohodil:

„Ach!“

„Viděl jste i doušku?“ tázal se Eranz.

„Ano,“ přisvědčil hrabě, „vidím ji dobře:

Se alle sei della mattina le quattro mile piastre non sono nelle mie mani, alla sette il conte Alberto avrà cessato di vivere.

Luigi Vampa.“

„Co tomu říkáte?“ tázal se Franz.

„Máte žádaný peníz?“

„Ano, až na osm set piastrů.“

Hrabě přistoupil k svému sekretáři, otevřel jej a vytáhnuv zásuvku plnou zlata, pravil Franzovi:

„Doufám, že mne tak neurazíte, abyste se obrátil na někoho jiného než na mne!“

„Vidíte, že naopak šel jsem přímo k vám,“ odtušil Franz.

„Děkuji vám, vezměte.“

A pokynul Franzovi k zásuvce.

„Je skutečně nutno, poslati ten obnos Luigimu Vampovi?“ tázal se mladík, pohlížeje nyní sám pevně na hraběte.

„Hm, posuďte to sám," prohodil hrabě, „douška je přesná."

„Zdá se mi," namítl Franz, „že kdybyste se obtěžoval hledáním, našel byste, prostředek, jenž by vyjednávání velmi zjednodušil."

„A jaký?" tázal se hrabě udiveně.

„Kdybychom na příklad spolu vyhledali Luigiho Vampu, jsem si jist, že by vám Albertova propuštění neodepřel."

„Mně? A jaký vliv mohl bych, prosím vás, mít na toho lupiče?"

„Což jste mu právě neprokázal jednu ze služeb, na které se nezapomíná?"

„Jakou?"

„Nezachránil jste život Peppinovi?"

„Ach, ach, kdo vám to řekl?"

„Co na tom záleží? Vím to."

Hrabě, stáhnuv obočí, odmlčel se na okamžik.

„A kdybych šel k Vampovi, doprovodil byste mne?"

„Kdyby vám moje společnost nebyla příliš nepříjemná…"

„Nuže budiž! Je krásně, procházka v okolí Říma může nám jen prospět."

„Budeme potřebovat zbraní?"

„K čemu?"

„Peněz?"

„Není třeba. Kde je muž, jenž přinesl ten lístek?"

„Na ulici."

„Čeká na odpověď?"

„Ano.“

„Musíme přec vědět, kam jdeme. Zavolám ho.“

„Je to marné, nechtěl jít nahoru.“

„K vám, snad. Ale ke mně se nebude zdráhat.“

Hrabě přistoupil k oknu kabinetu, vedoucímu na ulici, a hvízdl jistým způsobem. Muž v plášti odstoupil ode zdi a přišel až doprostřed ulice.

„Salite!“ pravil hrabě tónem, jako by poroučel sluhovi.

Posel uposlechl bez odkladu, bez váhání, ba horlivě a vyběhnuv po čtyřech vnějších stupních, vešel do hotelu. Pět vteřin nato stál ve dveřích kabinetu.

„Ach, to jsi ty, Peppino!“ zvolal hrabě.

Peppino však místo odpovědi vrhl se na kolena, uchopil ruku hraběte a několikrát k ní přitiskl rty.

„Ach,“ pravil hrabě, „tys ještě nezapomněl, že jsem ti zachránil život! Zvláštní věc! Je tomu přece už týden.“

„Ne, Excellenci, nezapomenu toho nikdy,“ odpověděl Peppino tónem hluboké vděčnosti.

„Nikdy, to je dlouho! Ale už to je mnoho, že se to domníváš. Vstaň a odpovídej.“

Peppino vrhl neklidný pohled na Franze.

„Oh, můžeš mluvit před Jeho Excellencí,“ pravil hrabě, „je to můj přítel.“

„Dovolíte, abych vás tak nazval,“ pravil hrabě francouzsky, obraceje se k Franzovi, „je to nezbytno, máme-li vzbudit důvěru toho muže.“

„Můžete mluvit přede mnou,“ vybídl Franz Peppina, „jsem přítel hraběte.“

„Dobře tedy," pravil Peppino, obraceje se k hraběti, „Vaše Excellence může se mne tázat, budu odpovídat."

„Jak upadl vicomte Albert Luigimu do rukou?"

„Excellenci, Francouzova ekypáž setkala se několikrát s ekypáží, v níž jela Teresa."

„Vůdcova milenka?"

„Ano, Francouz vysílal k ní milostné pohledy, Teresa pro zábavu na ně odpovídala, Francouz házel na ni kytice, ona mu je oplatila, to vše dalo se ovšem se souhlasem vůdce, který rovněž byl v tom kočáře."

„Jakže!" zvolal Franz. „Luigi Vampa byl v kočáře římských selek?"

„On sám jej řídil, převlečen za kočího," odvětil Peppino.

„A pak?" tázal se hrabě.

„Nu, pak sňal Francouz masku, Teresa se svolením vůdcovým učinila rovněž tak, Francouz žádal o schůzku, Teresa k ní přivolila, jenže místo Teresy stál na stupních chrámu San Giacomo Beppo."

„Jakže!" přerušil ho Franz znovu. „Ta selka, jež vytrhla mu moccoletto… ?"

„Byl patnáctiletý chlapec," dopověděl Peppino. „Ale váš přítel nemusí se za to stydět, že se mu dal chytit. Beppo napálil jich už mnoho, nemyslete si!"

„A Beppo vyvedl ho za hradby?" tázal se hrabě.

„Tak jest, na konci via Macello čekal kočár, Beppo doň usedl a vyzval Francouze, aby ho následoval, ten nedal se dvakrát pobízet. Nabídl dvorně Beppovi pravou stranu a usedl vedle něho. Tu mu Beppo oznámil,

že doveze ho do villy, ležící asi míli za Římem. Francouz Beppa ujistil, že je ochoten jít za ním na konec světa. Kočí pustil se hned ulicí di Ripetta vzhůru a vyjel branou San-Paolo, když byli asi dvě stě kroků od města a když Francouz stával se příliš podnikavým, Beppo položil mu pár pistolí na hrdlo, kočí hned zastavil, obrátil se na kozlíku a učinil totéž. Současně čtyři z našich lidí, ukrytí na pokraji Alma, vrhli se ke dvířkám. Francouz měl chuť se bránit, škrtil trochu Beppa, jak jsem slyšel, ale co mohl dělat proti pěti ozbrojeným mužům? Musil se vzdát, přiměli ho k vystoupení z vozu, šli s ním po břehu říčky a dovedli ho k Terese a Luigimu, kteří ho očekávali v katakombách svatého Šebestiána."

„Nu," prohodil hrabě, obraceje se k Franzovi, „zdá se mi, že tato historie vyrovná se každé jiné! Co jí říkáte vy, jenž jste znalec?"

„Říkám, že bych ji shledal velmi zajímavou, kdyby se týkala někoho jiného, než ubohého Alberta," odvětil Franz.

„Jisto je," pravil hrabě, „že kdybyste mne tu nebyl našel, přišel by ten zálet našemu příteli trochu draho. Ale uklidněte se, takto to odbude pouhým strachem."

„Ale půjdeme přes to pro něho," ubezpečoval se Franz.

„Oh, tím spíše, že je na velmi malebném místě! Znáte katakomby svatého Šebestiána?"

„Ne, nikdy jsem tam nebyl, ale umiňoval jsem si, že se tam jednou podívám."

„Nuže, zde máte příležitost a stěží našel byste lepší. Máte vůz?“

„Ne.“

„To nic nedělá. Moji lidé jsou zvyklí mít pro mne ve dne v noci jeden zapřažený.“

„Zapřažený?“

„Ano. Já jsem velmi rozmarný člověk. Musím vám říci, že někdy, když vstanu, nebo po obědě, nebo uprostřed noci napadne mi najednou odjeti na jakékoli místo světa, i odjedu.“

Hrabě zazvonil, objevil se jeho komorník.

„Ať předjede kočár,“ rozkázal hrabě. „A odstraňte z něho pistole, které jsou v kapsách, kočího budit nemusíte. Ali bude řídit koně.“

Za okamžik ozval se rachot kočáru, zastavivšího se před domovními dveřmi.

Hrabě vytáhl hodinky.

„Je půl jedné,“ pravil, „mohli bychom vyjet odtud v pět hodin ráno a ještě bychom přijeli včas. Ale to zdržení mohlo by vašemu příteli způsobit špatnou noc, bude tedy lépe, pospíšíme-li vyrvati ho z rukou nevěřících. Jste stále odhodlán doprovázet mne?“

„Více, než kdy jindy.“

„Nuže, pojďte tedy.“

Franz a hrabě vyšli, následováni Peppinem.

U dveří našli coupé. Ali seděl na kozlíku. Franz poznal němého otroka z jeskyně na Monte-Cristu.

Franz a hrabě usedli do kočáru, Peppino vystoupil k Alimu a vyjeli klusem. Ali obdržel rozkazy předem,

neboť dal se Corsem, projel napříč po Campo Vaccino, pustil se po strada San-Gregorio vzhůru a přijel k bráně svatého Šebestiána, tam chtěl vrátný něco namítat, hrabě de Monte Cristo však předložil dovolení od římského guvernéra, že může vjíždět do města i vyjíždět z něho v každou hodinu denní i noční. Mříž byla tedy zvednuta, vrátný obdržel louisdor za námahu a jeli dále.

Cesta, jíž se kočár bral, byla bývalá via Appia, lemovaná náhrobky. Občas zdálo se Franzovi, že vidí ve světle vycházejícího měsíce jakoby stráž, vystoupivší ze stínu některé ruiny. Ale na znamení, které Peppino s ní vyměnil, ustoupila stráž vždy zpět do stínu a zmizela.

Kousek cesty před cirkem Caracallovým se kočár zastavil, Peppino přišel otevřít dvířka a hrabě s Franzem vystoupili.

„Za deset minut," pravil hrabě svému soudruhu, „jsme na místě."

Pak vzal Peppina stranou, tiše mu něco rozkázal a Peppino odešel, opatřiv se smolnicí, kterou vytáhl z truhlíku kočáru.

Uplynulo pět minut, během kterých Franz viděl, jak pastevec zachází po úzké stezce mezi hrbolky, jež působí sopečná pláň římská, a mizí ve vysoké červenavé trávě, která podobá se zježené hřívě nějakého gigantického lva.

„Teď," pravil hrabě, „pojďme za ním."

Franz a hrabě pustili se toutéž stezkou, jež asi po stu krocích dovedla je po nakloněném svahu na dno údolí.

Záhy spatřili dva muže, hovořící ve stínu.

„Máme jít dále," tázal se Franz hraběte, „či máme čekat?"

„Pojďme, Peppino již asi zpravil hlídku o našem příchodu."

Jedním z těch dvou mužů byl vskutku Peppino, druhým byl lupič na stráži.

Franz a hrabě se přiblížili, lupič pozdravil.

„Excellenci," pravil Peppino hraběti, „chcete-li mne následovat, vchod do katakomb je na dva kroky odtud."

„Dobře," souhlasil hrabě, „jdi napřed."

A skutečně, za hustým křovím, mezi několika skalisky zel otvor, jímž mohl se člověk stěží protáhnouti.

Peppino proklouzl první tou štěrbinou, sotva však učinil několik kroků, chodba se rozšířila. Tu se zastavil, zapálil smolnici a ohlédl se, je-li následován.

Nejprve pustil se hrabě průchodem, Franz šel za ním.

Půda nakláněla se mírným svahem a čím dále ku předu, tím více se prostor šířil, přes to však Franz i hrabě musili se ještě shýbat a byli by stěží mohli jít vedle sebe.

Tak ušli ještě stopadesát kroků, když byli zastaveni zvoláním: „Kdo zde!"

Zároveň spatřili, jak ve tmě zazářil na hlavni karabiny odlesk jejich vlastní smolnice.

„Přítel!" zvolal Peppino.

Popošel sám ku předu a řekl tiše několik slov této druhé stráži, která, jako první, pozdravila, kynouc nočním návštěvníkům, že mohou pokračovat v cestě.

Za stráží byly schody asi o dvacíti stupních, Franz a hrabě sešli s těch dvacíti stupňů a ocitli se na jakési

pohřební křižovatce. Pět cest se rozbíhalo jako paprsky hvězdy a boky stěn, v nichž vyhloubeny byly nad sebou výklenky v podobě rakví, hlásaly, že návštěvníci vešli konečně do katakomb.

V jedné z těch dutin, jichž rozměru nebylo lze odhadnouti, bylo vidět několik světelných záblesků.

Hrabě položil ruku Franzovi na rameno.

„Chcete vidět tábor banditů v klidu?“ tázal se ho.

„Zajisté,“ přisvědčil Franz.

„Pojďte tedy se mnou!… Peppino, zhasni smolnici!“

Peppino uposlechl a Franz s hrabětem ocitli se v nejhlubší tmě. Jedině asi padesát kroků před nimi tančilo dále podél zdi několik červenavých světel, tím jasněji viditelných, že Peppino zhasl smolnici.

Mlčky kráčeli vpřed, hrabě veda Franze, jakoby měl tu podivnou schopnost, vidět po tmě. Franz ostatně sám rozeznával snadněji cestu tou měrou, jak blížili se k světlům, sloužícím jim za vůdce.

Prošli třemi oblouky, z nichž střední sloužil za dveře.

Tyto oblouky oddělovaly chodbu, na níž byl hrabě s Franzem, od veliké čtyřhranné místnosti, kol dokola obklíčené výklenky podobnými těm, o nichž jsme již mluvili. Uprostřed tohoto pokoje zvedaly se čtyři kameny, slouživší kdysi za oltář, jak o tom svědčil kříž, jenž byl nad nimi ještě vztyčen.

Jediná lampa, stojící na sloupu, ozařovala bledým, mihotavým světlem podivnou scénu, skýtající se zrakům dvou návštěvníků, skrytých ve stínu.

U sloupu seděl muž, opírající se oň loktem, a četl, obrácen zády k obloukům, jimiž se nově příchozí na něho dívali.

Byl to náčelník tlupy, Luigi Vampa.

Kolem něho bylo lze rozeznati asi dvacet lupičů, seskupených podle libovůle, ležících v plášti, nebo sedících na jakési kamenné lavici, táhnoucí se kol dokola podél celého columbaria, a opírajících se o zeď, všichni měli karabinu na dosah ruky.

Mlčenlivá, sotva viditelná stráž, podobající se stínu, přecházela v pozadí sem a tam před jakýmsi otvorem, jejž bylo lze rozeznati jen proto, že tma na tom místě zdála se být hustší.

Když hrabě soudil, že Franz nadíval se dostatečně na ten malebný obraz, položil prst na rty, vybízeje ho, aby zachoval ticho, pak vystoupiv po třech stupních, vedoucích ke columbariu, vešel prostředním obloukem do místnosti a přistoupil k Vampovi, jenž byl tak hluboce pohřížen v četbu, že ani neslyšel jeho kroků.

„Kdo zde?“ zvolala méně zamyšlená stráž, vidouc ve světle lampy jakýsi stín, vyrůstající za vůdcem.

Při tom zvolání Vampa rychle vstal a vytrhl ihned pistoli z pasu.

V okamžení byli všichni bandité na nohou a dvacet hlavní karabin bylo namířeno na hraběte.

„Nu,“ pronesl pokojně hrabě zcela klidným hlasem, aniž se hnul jediný sval v jeho tváři, „zdá se mi, drahý Vampo, že je to mnoho zbytečných okolků k uvítání přítele!“

„Zbraně dolů!“ zvolal vůdce, čině velitelské gesto jednou rukou, zatím co druhou sjímal uctivě klobouk.

Pak, obrátiv se k neobyčejné osobě, ovládající celou tu scénu, pravil:

„Promiňte, pane hrabě, ale nadál jsem se tak málo cti vaší návštěvy, že jsem vás ani nepoznal.“

„Zdá se, že máte vůbec krátkou paměť, Vampo,“ odvětil hrabě, „a že nejen zapomínáte na tvář lidí, ale i na smlouvy, jež jste s nimi ujednal.“

„Na jakou smlouvu jsem zapomněl, pane hrabě?“ tázal se lupič jako ten, kdo dopustiv se nedopatření, nepřeje si nic, než aby je mohl napraviti.

„Což nebylo ujednáno,“ pravil hrabě, „že nejen moje vlastní osoba, ale i osoba mých přátel bude vám posvátna?“

„A čím jsem porušil tu smlouvu, Excellenci?“

„Unesl jste dnes večer a dopravil sem vicomta Alberta de Morcerf, nuže,“ pokračoval hrabě tónem, při němž se Franz zachvěl, „ten mladý muž je mým přítelem, ten mladý muž bydlí v témže hotelu jako já, ten mladý muž jezdil týden po Corse v mém vlastním kočáře a přes to, opakuji, jste jej unesl, dopravil sem a,“ dodal hrabě, vytahuje list z kapsy, „žádal o výkupné za něho, jako za kohokoli, kdo se vám namane.“

„Proč jste mi to neřekli?“ zvolal vůdce, obraceje se k svým mužům, kteří couvli před jeho pohledem. „Proč jste dopustili, že nedostál jsem slovu vůči muži jako je pan hrabě, který má život nás všech v rukou? Při krvi Kristově! Kdybych věděl, že některému z vás

bylo to známo, že ten mladík je přítel Jeho Excellence, zastřelil bych ho vlastní rukou!“

„Nuže,“ pravil hrabě, obraceje se k Franzovi, „řekl jsem vám, že je v tom nějaký omyl!“

„Vy nejste sám?“ tázal se Vampa neklidně.

„Jsem zde s pánem, jemuž adresován byl tento list a jemuž jsem chtěl dokázati, že Luigi Vampa drží slovo. Pojďte, Excellenci,“ pravil Franzovi, „zde Luigi Vampa řekne vám sám, jak zoufalý je omylem, jehož se právě dopustil.“

Franz se přiblížil, náčelník vyšel mu na několik kroků vstříc.

„Buďte mezi námi vítán, Excellenci,“ pravil mu, „slyšel jste, co hrabě právě řekl a co jsem mu odpověděl: dodám, že dal bych za to ty čtyři tisíce piastrů, jež měly být výkupným za vašeho přítele, aby se ta věc nebyla stala.“

„Ale kde je zajatec? Nevidím ho,“ tázal se Franz, rozhlížeje se neklidně.

„Doufám, že se mu ničeho nestalo!“ pravil hrabě, chmuře obočí.

„Zajatý je tam,“ ukázal Vampa na výklenek, před nímž přecházel lupič na stráži, „oznámím mu sám, že je volný.“

Vůdce zamířil k místu, jež označil jako Albertovo vězení, a Franz s hrabětem ho následovali.

„Co dělá zajatý?“ tázal se Vampa stráže.

„Na mou věru, hejtmane, nevím,“ odvětila stráž. „Už asi hodinu se ani nehnul.“

„Pojďte, Excellenci,“ pravil Vampa.

Hrabě a Franz vystoupili po sedmi či osmi stupních, jdouce za vůdcem, jenž odsunul závoru a otevřel dveře.

Tu při světle lampy, podobné té, jež ozařovala columbarium, viděli Alberta, zavinutého do pláště, jejž půjčil mu jeden z lupičů, ležet na zemi a spát nejhlubším spánkem.

„Nu," prohodil hrabě s úsměvem, který jen jemu byl vlastní, „to není špatné od člověka, jenž má být zastřelen v sedm hodin ráno."

Vampa pohlédl na spícího Alberta s jistým obdivem, bylo zřejmo, že není necitelným k tomuto důkazu statečnosti.

„Máte pravdu, pane hrabě," pravil, „tento člověk zajisté patří mezi vaše přátele."

Přistoupiv pak k Albertovi a dotknuv se jeho ramene, pravil:

„Excellenci, račte se probudit!"

Albert natáhl ruce, protřel si víčka a otevřel oči.

„Ach," zvolal, „to jste vy, hejtmane? Hrome, mohl jste mne nechat spát! Měl jsem takový hezký sen! Zdálo se mi, že tančím kvapík u Torlonie s hraběnkou G…"

Vytáhl hodinky, které si nechal při sobě, aby mohl pozorovat, jak čas utíká.

„Půl druhé ráno!" pravil. „Ale proč, u čerta, mne v takovou chvíli budíte?"

„Abych vám řekl, Excellenci, že jste volný."

„Můj milý," odvětil Albert s dokonalou nenuceností, „pamatujte si napříště tuto zásadu Napoleona Velikého: „Probuďte mne jen pro špatné zprávy!" Kdybyste

mne byl nechal spát, byl bych dotančil kvapík a byl bych vám za to vděčen po celý život… Bylo tedy zaplaceno výkupné?“

„Ne, Excellenci.“

„Jak to tedy, že jsem volný?“

„Kdosi, komu nemohu ničeho odepřít, přišel pro vás.“

„Až sem?“

„Až sem.“

„Ach, na mou věru, ten kdosi je velmi laskav!“

Albert se rozhlédl a spatřil Franze.

„Jakže,“ pravil mu, „to vy, drahý Franzi, jdete ve své přátelské oddanosti tak daleko?“

„Ne já,“ odvětil Franz, „ale náš soused, pan hrabě de Monte Cristo.“

„Ach, pane hrabě,“ zvolal vesele Albert, upravuje si vázanku a manžety, „jste opravdu vzácný muž a doufám, že mne budete považovat za svého věčného dlužníka: nejprve v záležitosti kočáru a pak v této!“

S těmi slovy podal ruku hraběti, který se zachvěl, maje ji uchopit, ale přece ji uchopil.

Lupič pohlížel na celou tu scénu udiveně, byl zajisté zvyklý, že jeho vězňové se před ním třásli, a hle, posměšný humor tohoto zde se nikterak nezměnil, Franz pak byl okouzlen, že Albert i vůči lupiči udržel národní čest.

„Drahý Alberte,“ pravil mu, „kdybyste si chtěl pospíšit, měli bychom ještě kdy, dokončit noc u Torlonie, začnete svůj kvapík kde jste jej přestal, a tak nemusíte

ničeho zazlívat signoru Luigimu, který choval se v celé té záležitosti jako řádný muž.“

„Ach, vskutku,“ souhlasil vicomte, „máte pravdu, můžeme tam být ve dvě hodiny. Signore Luigi,“ pokračoval Albert, „je nutno vyplnit ještě nějakou formalitu, než se rozloučíme s Vaší Excellenci?“

„Žádnou, pane,“ odvětil lupič, „jste volný jako vzduch.“

„V tom případě šťastný a veselý život! Pojďte, pánové, pojďte!“

A Albert, následován Franzem a hrabětem, sestoupil po schodech a prošel velkou čtvercovou síní, všichni bandité stáli s klobouky v rukou.

„Peppino,“ pravil náčelník, „dej mi smolnici.“

„Nu, co děláte?“ tázal se hrabě.

„Doprovodím vás,“ odvětil vůdce, „je to věru nejmenší čest, jakou mohu Vaší Excellenci prokázat.“

A vzav zapálenou smolnici pastýři z rukou, bral se před svými hostmi, ne jako sluha, plnící svou povinnost, ale jako král, kráčející před vyslanci.

Přišed ke dveřím, poklonil se.

„Nyní, pane hrabě,“ pravil, „znovu se vám omlouvám a doufám, že nebudete se na mne hněvat pro to, co se přihodilo.“

„Ne, drahý Vampo,“ odvětil hrabě, „ostatně napravujete své přehmaty tak příjemným způsobem, že člověk je téměř v pokušení býti vám za ně povděčen.“

„Pánové,“ promluvil vůdce, obraceje se k mladíkům, „moje nabídka nebude se vám snad zdáti příliš vábi-

vou, ale kdyby vám někdy bylo libo navštívit mne po druhé, všude, kde budu, budete mi vítáni.“

Franz a Albert pozdravili. Hrabě vyšel první, za ním Albert, Franz pak zůstal poslední.

„Vaše Excellence chtěla by se mne na něco zeptat?“ tázal se Vampa s úsměvem.

„Ano, přiznávám se,“ odtušil Franz, „rád bych věděl, jakou to knihu četl jste tak pozorně, když jsme přišli.“

„Paměti Caesarovy,“ odvětil lupič, „je to moje nejmilejší kniha.“

„Nuže, půjdete?“ tázal se Albert.

„Už jdu,“ ozval se Franz, „tu jsem!“

A i on vystoupil z otvoru.

Ušli několik kroků po rovině.

„Ach, pardon!“ vzpomněl si Albert a vrátil se. „Dovolíte, hejtmane?“

A zapálil si doutník o Vampovu smolnici.

„A nyní, pane hrabě,“ pravil, „popilme si co nejvíce! Záleží mi nesmírně na tom, abych mohl ztrávit zbytek noci u vévody de Bracciano.“

Našli kočár, kde jej nechali, hrabě řekl Alimu jediné arabské slovo a koně vyrazili tryskem.

Na Albertových hodinkách byly přesně dvě hodiny, když oba přátelé vstupovali do taneční síně.

Jejich návrat byl událostí, ježto však přicházeli společně, ustaly rázem všecky obavy, jež mohl kdo o Alberta chovat.

„Madame,“ pravil vicomte de Morcerf, přistoupiv k hraběnce, „včera byla jste tak laskavá, že jste mi slíbila

kvapík, přicházím trochu pozdě připomenout vám ten vlídný slib, ale zde můj přítel, jehož pravdomluvnost znáte, dosvědčí vám, že nestalo se to mou vinou."

V té chvíli hudba zahrála valčík, Albert ovinul rámě hraběnce kolem pasu a zmizel s ní ve víru tančících.

Franz myslil tou dobou na podivný záchvěv, jenž proběhl hraběti de Monte Cristo celým tělem ve chvíli, kdy byl nucen podati Albertovi ruku.

XVII.
SCHŮZKA

Když druhého dne vstali, bylo prvním Albertovým slovem navrhnout Franzovi, aby šli učinit hraběti návštěvu. Poděkoval mu sice již minulého dne, ale chápal, že služba, jakou mu hrabě prokázal, zaslouží si dvojích díků.

Franz, kterého táhla k hraběti de Monte Cristo náklonnost smíšená s hrůzou, nechtěl nechat vicomta jít samotna k tomu muži, i doprovodil ho, oba byli uvedeni do salonu. Pět minut nato objevil se hrabě.

„Pane hrabě," pravil Albert, jda k němu, „dovolte mi opakovati vám dnes, co jsem vám špatně řekl již včera: že totiž nikdy nezapomenu, za jakých okolností přispěl jste mi ku pomoci, a že nikdy nezapomenu, že jsem vám povinen životem – nebo aspoň takřka životem."

„Můj drahý sousede," odpověděl hrabě se smíchem, „přeháníte své závazky ke mně. Jste mi povinován tím, že ušetřil jsem vám maličkost dvacíti tisíc franků z vašeho cestovního rozpočtu – to je vše, vidíte tedy, že to ani nestojí za řeč. Vy pak," dodal, „přijměte mou opravdovou poklonu: byl jste rozkošný svou chladnokrevností a nedbalostí."

„Co chcete, hrabě!" prohodil Albert. „Představil jsem si, že jsem se pohádal a že po hádce následuje souboj. Pak jsem chtěl o čemsi ty bandity poučit: že totiž ve všech zemích světa se lidé bijí, ale že jen Francouzi bijí

se se smíchem. Nicméně, tím není můj závazek k vám menší a přicházím se vás otázat, nemohl-li bych já sám, nebo prostřednictvím svých přátel nebo známých vám býti v něčem užitečný. Můj otec, hrabě de Morcerf, jenž je španělského původu, zaujímá vysoké postavení ve Francii i ve Španělsku, jsem tedy já i všichni, kdo mne milují, vám k službám."

„Nuže," pravil hrabě, „přiznávám se vám, pane de Morcerf, že očekával jsem vaši nabídku a že přijímám ji velmi rád. Vyhlédl jsem si vás již, abych vás požádal o velikou službu."

„Jakou?"

„Nebyl jsem nikdy v Paříži, neznám Paříže…"

„Opravdu? Mohl jste žíti až do nynějška neznaje Paříže? To je neuvěřitelno!"

„A přece je tomu tak. Cítím však jako vy, že delší neznalost hlavního města vzdělaného světa je věcí nemožnou. Ba, co více: byl bych snad již dávno podnikl tu nevyhnutelnou cestu, kdybych byl měl někoho, kdo by mne mohl uvést do společnosti, kde neměl jsem žádných styků."

„Oh, muž jako vy!" zvolal Albert.

„Jste velmi laskav. Poněvadž však neshledávám při sobě jiné zásluhy, než že bych mohl soutěžit jako milionář s panem Aguadem nebo panem Rothschildem a poněvadž nejedu do Paříže hrát na burse, dal jsem se zdržet tou okolností. Vaše nabídka přiměla mne nyní k rozhodnutí. Vy se tedy zavazujete, drahý pane de Morcerf" (hrabě pronesl tato slova s podivným úsmě-

vem), „zavazujete se, že až přijedu do Francie, otevřete mi dveře toho světa, kde bych jinak byl naprosto neznám, jako nějaký Huron nebo Končinčiňan?“

„Och, co se toho týká, pane hrabě, s největší radostí a ochotou!“ odvětil Albert. „A to tím spíše (drahý Franzi, nesmějte se mi!), že jsem volán zpět do Paříže listem, jejž obdržel jsem dnes ráno a v němž jedná se o mém spojení s jistou velmi příjemnou rodinou, která má nejlepší styky s pařížskou společností.“

„Spojení sňatkem?“ pravil Franz s úsměvem.

„Oh, můj Bože, ano! A až přijedete zpět do Paříže, shledáte mne již usedlým mužem a možná že i otcem rodiny. To se dobře hodí k mé vrozené vážnosti, není-li pravda? Ať je tomu jakkoli, opakuji vám, hrabě, že já i moji blízcí náležíme vám tělem i duší.“

„Přijímám,“ souhlasil hrabě, „neboť na mou čest chyběla mi jen tato příležitost, abych mohl uskutečnit plány, jimiž zabývám se již odedávna.“

Franz nepochyboval ani okamžik, že by tyto plány nebyly tytéž, na které hrabě učinil narážku v jeskyni na Monte-Cristu, i pohlédl na hraběte, pronášejícího ta slova, snaže se postřehnouti v jeho tváři nějaké odhalení plánů, jež vedou ho do Paříže. Ale bylo velmi nesnadno vniknouti do duše tohoto muže, zvláště zahalil-li ji úsměvem.

„Ale není to, hrabě, nějaký takový vzdušný plán, jakých staví se cestou tisíce a které, zbudovány na písku, jsou rozváty prvním závanem větru?“ tázal se Albert,

velice šťasten, že má uvést do společnosti muže, jako Monte Cristo.

„Ne, na mou čest," odvětil hrabě, „chci jít do Paříže, musím tam jít."

„A kdy to bude?"

„Nu, kdy tam budete vy sám?"

„Já?" opakoval Albert. „Oh, můj Bože, za čtrnáct dní, nejdéle za tři týdny, podle toho, jak dlouho bude trvat cesta."

„Nuže," odvětil hrabě, „dám vám tři měsíce, vidíte, že jsem vám vyměřil dlouhou lhůtu."

„A za tři měsíce," zvolal Albert s radostí, „přijdete zaklepat na moje dveře?"

„Chcete schůzku na den, na hodinu?" tázal se hrabě. „Upozorňuji vás, že jsem nesnesitelně přesný."

„Na den, na hodinu?" opakoval Albert. „Tomu budu velice rád."

„Nuže budiž!" Hrabě vztáhl ruku po kalendáři, visícím vedle zrcadla. „Dnes," pravil, „máme 21. února" (vytáhl hodinky), „je půl jedenácté ráno. Chcete mne očekávat 21. května v půl jedenácté dopoledne?"

„Výborně!" zvolal Albert. „Snídání bude připraveno."

„Kde bydlíte?"

„V ulici du Helder čís. 27."

„Bydlíte sám? Nebudu vás obtěžovat?"

„Bydlím v domě otcově, ale obývám úplně oddělený pavillon ve dvoře."

„Dobrá!"

Hrabě vzal zápisník a napsal:

Allée du Helder čís. 27., 21. května v půl jedenácté dopoledne.

„A nyní," pravil hrabě, zastrčiv si zápisník opět do kapsy, „buďte jist, že ručička vašich hodin nebude přesnější než já."

„Uvidím vás před svým odjezdem?" tázal se Albert.

„Přijde na to, kdy odjedete."

„Odjíždím zítra v pět hodin odpoledne."

„V tom případě se s vámi loučím. Mám co dělat v Neapoli a budu zde zpět až v sobotu večer nebo v neděli ráno. A vy, pane barone," obrátil se hrabě k Franzovi, „odjíždíte také?"

„Ano."

„Do Francie?"

„Ne, do Benátek. Zůstanu ještě rok nebo dva v Itálii."

„Neuvidíme se tedy v Paříži?"

„Bojím se, že se mi nedostane té cti."

„Nuže, pánové, šťastnou cestu," pravil hrabě oběma přátelům, podávaje jim každému jednu ruku.

Bylo to po prvé, co dotkl se Franz ruky hraběte, zachvěl se, neboť byla ledová jako ruka mrtvého.

„Naposled tedy," pravil Albert, „je to tedy ujednáno, na vaši čest, není-li pravda? Ulice du Helder čís. 27, 21. května v půl jedenácté dopoledne."

„21. května v půl jedenácté dopoledne, ulice du Helder, čís. 27," opakoval hrabě.

Nato oba mladí mužové pozdravili hraběte a vzdálili se.

„Co je vám?“ tázal se Albert Franze, když se vrátili do svého bytu. „Vypadáte starostlivě.“

„Ano,“ odvětil Franz, „přiznávám se vám k tomu, hrabě je podivný člověk, a ta schůzka, kterou si s vámi ujednal v Paříži, vzbuzuje ve mně obavu.“

„Ta schůzka… obavu! Ale vy šílíte, drahý Franzi!“ zvolal Albert.

„Co chcete!“ prohodil Franz. „Ať šílím nebo ne, je tomu tak.“

„Poslyšte,“ odtušil Albert, „jsem rád, že se mi naskýtá příležitost vám to říci, ale zdálo se mi vždycky, že se chováte k hraběti dosti chladně, kdežto on choval se k nám naopak dokonale. Máte něco proti němu?“

„Snad.“

„Viděl jste jej snad již dříve někde jinde, než jste se s ním setkal zde?“

„Tak jest.“

„Kde to?“

„Slíbíte mi, že neprozradíte ani slova z toho, co vám povím?“

„Slibuji vám to.“

„Na svou čest?“

„Na svou čest.“

„Dobře. Poslyšte tedy.“

Tu Franz vyprávěl Albertovi o své vyjížďce na ostrov Monte-Cristo, jak tam našel tlupu podloudníků a v té tlupě dva korsické lupiče. Široce a dlouze líčil všecky okolnosti čarovného pohostinství, jehož dostalo se mu od hraběte v jeho jeskyni z Tisíce a jedné noci, vyprávěl

mu o večeři, o hašiši, o sochách, o skutečnosti snu, a jak při jeho probuzení nezbývalo mu nic jako důkaz a jako vzpomínka na všecky ty události, než malá yachta, plující na obzoru směrem k Porto-Vecchiu.

Pak přešel k Římu, k noci v Kolosseu, k rozmluvě hraběte s Vampou, již vyslechl, k rozmluvě, týkající se Peppina, a v níž hrabě slíbil, že vymůže banditovi milost, kterémužto slibu dostál, jak naši čtenáři mohli posoudit.

Konečně došel k dobrodružství předešlé noci, k nesnázím, v nichž se ocitl, vida, že k doplnění obnosu chybí mu šest či sedm set piastrů, a konečně k myšlence obrátit se na hraběte, k myšlence, jež měla výsledek tak malebný a zároveň i tak uspokojující.

Albert poslouchal Franze napjatě.

„Nuže," pravil mu, když Franz domluvil, „kde nacházíte v tom všem nějaké vady? Hrabě je cestovatel, hrabě má svou vlastní loď, poněvadž je bohat. Jděte do Portsmouthu nebo do Southamptonu a najdete tam plné přístavy yacht, patřících bohatým Angličanům, kteří mají tytéž nápady. Aby se měl kde zastavit na svých vyjížďkách, aby nemusil jíst tu hroznou stravu, která nás otravuje, mne od čtyř měsíců, vás od čtyř let, aby nemusil ležet v těch strašných postelích, v nichž nelze spát, zařídil si na Monte-Cristu občasný příbytek. Když byl jeho příbytek zařízen, bál se, aby mu toskánská vláda nedala výpověď a aby jeho výlohy nepřišly na zmar, koupil si tedy ostrov a přijal jeho jméno. Můj

drahý, pátrejte ve své paměti a povězte mi, kolik vašich známých přijalo jména pozemků, jichž nikdy neměli."

„Ale což ti korsičtí lupiči, kteří byli v jeho mužstvu?" namítl Franz.

„Nu, co je na tom divného? Vy víte lépe než kdo jiný, že korsičtí bandité nejsou zloději, ale prostě uprchlíci, jež nějaká vendetta vypudila z jejich města nebo vesnice, není-li pravda? Člověk může se tedy s nimi stýkat, aniž by se kompromitoval. Pokud mne se týká, prohlašuji, že pojedu-li kdy na Korsiku, dříve než se dám představit guvernérovi a prefektovi, dám se představit banditům z Colomby, je-li ovšem možno vyhledat je, shledávám je roztomilými."

„Ale Vampa a jeho družina?" namítl znovu Franz, „to jsou bandité, kteří přepadají lidi, aby je oloupili, toho, doufám, nepopřete. Co říkáte vlivu hraběte na takové lidi?"

„Říkám, můj drahý, že tento vliv zachránil mi podle vší pravděpodobnosti život a že proto mi nenáleží kritisovati jej příliš zblízka. A tak místo abych z něho dělal jako vy těžký zločin, dovolíte, abych jej omluvil, i když ne proto, že zachránil mi život, což snad je poněkud přehnáno, aspoň proto, že mi ušetřil čtyři tisíce piastrů, které činí dvacet čtyři tisíce liber naší měny, obnos, na nějž bych ve Francii jistě nebyl odhadnut, což dokazuje," dodal Albert se smíchem, „že nikdo není ve své vlasti prorokem."

„Nuže, to je právě to! Která země je vlastí hraběte? Jakou řečí mluví? Jaké jsou jeho existenční prostřed-

ky? Odkud pochází jeho ohromné bohatství? Jaká byla první část jeho tajemného a neznámého života, jež dodává druhé části temné, misanthropické barvy? To chtěl bych vědět, být na vašem místě."

„Drahý Franzi," odvětil Albert, „když jste obdržel můj list a viděl, že potřebujeme vlivu hraběte, šel jste a řekl jste mu: Albertovi de Morcerf, mému příteli, hrozí nebezpečí, pomozte mi zachránit jej před tím nebezpečím! Není-li pravda?"

„Ano."

„Nuže, ptal se vás tehdy: Co je to za pana Alberta de Morcerf? Kde přišel k svému jménu? Odkud pochází jeho jmění? Jaké jsou jeho existenční prostředky? Která země je jeho vlastí? Kde se narodil? Ptal se vás na to všecko, řekněte?"

„Ne, přiznávám se."

„Přišel prostě – nic víc. Vyprostil mne z Vampových rukou, kde, přes svou zdánlivou nedbalost, jak říkáte, hrál jsem – přiznávám se – velmi mrzutou úlohu. Nuže, můj drahý, když v odvetu za takovou službu žádá mne, abych pro něho učinil, co se činí pro každého ruského nebo italského knížete, který projede Paříží, totiž abych představil jej ve společnosti, vy chcete, abych mu to odepřel? Eh, jděte, nemáte rozum!"

Je třeba říci, že proti obyčeji byly tentokrát všecky správné důvody na Albertově straně.

„Konečně," odtušil Franz s povzdechem, „dělejte, jak chcete, drahý vicomte, neboť všecko, co mi říkáte, je velmi pravděpodobné, to doznávám. Přes to však je

neméně pravda, že hrabě de Monte Cristo je zvláštní člověk."

„Hrabě de Monte Cristo je lidumil. Neřekl vám, za jakým účelem jede do Paříže. Nuže, přichází ucházet se o cenu Montyonovu a potřebuje-li k tomu, aby ji obdržel, jen mého hlasu a vlivu onoho tak ošklivého pána, jenž ji uděluje, nuže, dám mu první a zaručím mu druhý. A nyní, drahý Franzi, nemluvme již o tom, usedněme ke stolu a pojďme pak učinit poslední návštěvu svatému Petru."

Stalo se, jak pravil Albert, a druhého dne v pět hodin odpoledne rozešli se oba mladí mužové, Albert de Morcerf vracel se do Paříže a Franz d' Épinay jel na čtrnáct dní do Benátek.

Dříve však, než vstoupil do vozu, Albert odevzdal hotelovému sluhovi – tak se bál, aby jeho soused nezameškal schůzku – navštívenku pro hraběte de Monte Cristo, na kterou pod slova: „Vicomte Albert de Morcerf" připsal tužkou:

21. května v půl jedenácté dopoledne ulice du Helder, 27.

KONEC DRUHÉHO DÍLU

HRABĚ MONTE CRISTO 3

I.
SOUSTOLOVNÍCI

V domě ulice du Helder, kde Albert de Morcerf měl ujednanou schůzku s hrabětem de Monte Cristo, všecko se připravovalo ráno dne 21. května, aby slovu mladého muže bylo učiněno zadost.

Albert de Morcerf obýval pavilon, stojící v rohu velikého dvora proti jiné budově, určené pro služebnictvo. Pouze dvě okna toho pavilonu vedla do ulice, tři z ostatních obrácena byla do dvora a dvě v pravém úhlu do zahrady.

Mezi tímto dvorem a zahradou zvedalo se, vystavěno se špatným vkusem císařské architektury, rozsáhlé a elegantní obydlí hraběte a hraběnky de Morcerf.

Podél celé šířky tohoto majetku táhla se směrem ulice zeď, na níž postaveny byly ve stejné vzdálenosti od sebe vázy s květinami a v níž proražena byla uprostřed veliká vrata z pozlacených mříží, sloužící za hlavní vchod, takřka u samé lože vrátného byla malá dvířka, kudy procházeli sloužící, nebo i páni, vycházející nebo vracející se pěšky.

V této volbě pavilonu, určeného Albertovi za obydlí, uhodneme delikátní prozřetelnost matky, která, nechtíc se odloučiti od svého syna, přece jen chápe, že mladý muž vicomtova věku potřebuje úplné svobody. S druhé strany musíme přiznati, že byl v tom i moudrý

egoism mladého muže, zaujatého volným, zahálčivým životem, jaký vedou synové vznešených rodin a jejž mu rodiče vyzlacovali jako ptáku klec.

Těmi dvěma okny, obrácenými do ulice, mohl Albert de Morcerf podnikati své vnější výzkumy. Pohled ven je nezbytný mladým mužům, kteří chtějí stále vidět lidi na svém obzoru, byť to byl i pouhý obzor ulice! Když pak dokončil své výzkumy a zasloužily-li si ty výzkumy hlubšího vyšetření, mohl se Albert de Morcerf vydat na výzkumnou cestu a vyjít malými dvířky, tvořícími protějšek k těm, která viděli jsme vedle lože vrátného, a která zasluhují si zvláštní zmínky.

Byla to malá dvířka, o nichž byli bychom soudili, že jsou zapomenuta celým světem od dob, kdy dům byl vystavěn, a že jsou stále zavřena, tak skromně a zaprášeně vypadala, ale jejichž stěžeje a zámek, pečlivě olejem namazány, prozrazovaly tajemné a pilné používání. Tato malá potměšilá dvířka soutěžila s oběma ostatními a vysmívala se vrátnému, jehož bdělosti a pravomoci unikala, otevírajíce se, jako pověstné dveře jeskyně z Tisíce a jedné noci, jako začarovaný Sezam Ali-Babův, pomocí jakýchsi kabalistických slov, pronesených nejsladčím hlasem, nebo nějakého umluveného zaškrábání, způsobeného nejštíhlejšími prsty na světě.

Na konci tiché, prostorné chodby, k níž vedly ty malé dveře a jež sloužila za předsíň, ležela vpravo Albertova jídelna, vedoucí do dvora, a vlevo salonek, obrácený do zahrady. Hustá křoví a popínavé rostliny,

rozkládající se vějířovitě před okny, zakrývaly dvoru i zahradě pohled do obou místností, jediných, kam mohly vniknouti zvědavé pohledy, neboť obě umístěny byly v přízemí.

V prvním poschodí se obě ty místnosti opakovaly a k nim přibyla ještě třetí, zřízená nad předsíní. Tyto tři místnosti sloužily za salon, ložnici a boudoir.

Přízemní salon byla pouze jakási alžírská komnata s divany, určená pro kuřáky.

Boudoir v prvním poschodí vedl do ložnice a neviditelnými dveřmi byl spojen se schodištěm. Jak vidět, byla učiněna všechna obezřetná opatření.

Nad tímto prvním poschodím rozkládal se rozsáhlý atelier, rozšířený tím, že odstraněny byly stěny a přepážky, pandemonium, v němž umělec překonal dandyho. Tam uchýlily se a nahromadily všecky Albertovy rozmary, jak po sobě následovaly, lovecké rohy, basy, flétny, úplný orchestr, neboť Albert měl jistou dobu ne lásku, ale chvilkovou zálibu v hudbě, pak podstavce, palety, barevné tužky, neboť po hudebním vrtochu následoval rozmar malířský, a konečně fleurety, boxerské rukavice, šavle a hole všeho druhu, neboť, řídě se tradicemi dnešních mladých módních mužů, Albert de Morcerf pěstoval s nekonečně větší vytrvalostí, než jakou projevil při hudbě a malbě, tato tři umění, jež doplňují lví výchovu, to jest, šerm, box a hůl, a v této místnosti, ustanovené k tělesným cvičením, přijímal postupně Grisiera, Cookse a Charlesa Lebouchera.

Ostatní zařízení této privilegované místnosti tvořily staré těžké skříně z doby Františka I., skříně plné čínského porculánu, japonských váz, terakot od Lucy della Robbia a mis od Bernarda de Palissy, starobylá křesla, v nichž snad sedávali Jindřich IV. nebo Sully, Ludvík XIII. nebo Richelieu, neboť dvě z těchto křesel, ozdobená vyřezávaným erbem, v němž na azuru zářily tři francouzské lilie a královská koruna nad nimi, pocházela zřejmě z královské komory Louvrů nebo aspoň některého královského zámku. Po těchto křeslech, potažených látkami temných, přísných barev, rozhozena byla směs bohatých tkanin živých odstínů, zbarvených pod perským sluncem, nebo rozkvetších pod prsty žen z Kalkutty nebo z Čandamagaru. Co tam dělaly ty látky, toho nebylo lze říci, očekávaly, těšíce oko, účel, neznámý i samotnému jejich majiteli, a zatím prozařovaly komnatu svými hedvábnými a zlatými odlesky.

Na nejčelnějším místě stálo piano z růžového dřeva, zhotovené Rollerem a Blanchetem podle rozměrů našich liliputánských salonů, přes to však uzavírající celý orchestr ve své úzké zvučné dutině a sténající pod tíží mistrovských děl Beethovenových, Weberových, Mozartových, Haydnových, Grétryho a Porporových.

Dále pak podél stěn, nade dveřmi, u stropu meče, dýky, hevery, palice, sekyry, úplné zbroje, pozlacené, damaskované, vykládané, herbáře, kusy nerostů, žíněmi vycpaní ptáci, otvírající k nehybnému letu křídla ohnivých barev a zobáky, které se nikdy nezavrou.

Rozumí se, že tento pokoj byl Albertovým oblíbeným místem.

Přes to však v den schůzky zvolil si mladý muž v poloviční toilettě za svůj hlavní stan přízemní salonek. Tam na stole, obklíčeném na určitou vzdálenost širokým, pružným divanem, skvěly se v nádobách ze sprýskaného porculánu, jaký milují Holanďané, všecky známé tabáky, od žlutého tabáku petrohradského přes maryland portoricco a latakii až po černý sinajský. Vedle nich v bedničkách z vonného dřeva srovnány byly podle velikosti a kvality puros, regalia, havana a manilla, konečně v otevřené skříni sbírka německých dýmek, korály zdobených čibuků s jantarovými troubely a narghilé, vykládaných zlatem, s dlouhými marokinovými rourami, stočenými jako hadi, očekávaly rozmar nebo přízeň kuřáků. Albert sám řídil uspořádání, vlastně symetrický nepořádek, na nějž účastníci moderní snídaně rádi po kávě pohlížejí závojem kouře, jenž uniká jim se rtů a stoupá ke stropu v dlouhých rozmarných spirálách.

Ve tři čtvrti na deset vešel komorník. Tvořil zároveň s malým, patnáctiletým groomem, mluvícím pouze anglicky a odpovídajícím na jméno John, všecko Morcerfovo služebnictvo. Rozumí se, že v obyčejných dnech byl mu kuchař z paláce k disposici a za velkých příležitostí i hraběcí myslivec.

Tento komorník, jenž nazýval se Germain a jenž těšil se úplné důvěře svého mladého pána, držel v ruce sva-

zek novin, který položil na stůl, a balíček dopisů, jejž podal Albertovi.

Albert roztržitě pohlédl na různé tyto listy, vybral z nich dva naparfumované a napsané jemným písmem, rozpečetil je a přečetl je s jistou pozorností.

„Jak došly ty listy?“ tázal se.

„Jeden přišel poštou, druhý byl přinesen sluhou paní Danglarsové.“

„Vzkažte paní Danglarsové, že přijímám místo, které mi nabízí ve své lóži… Počkejte, přec… Pak během dne zajdete k Rose, řeknete jí, že po Opeře přijdu k ní, jak mne zve na večeři, a přinesete jí šest lahví vybraných vín, Chypre Xeres, Malaga a soudek ostendských ústřic… Vezměte ústřice od Borela a nezapomeňte mu říci, že jsou pro mne.“

„V kolik hodin přeje si pán snídat?“

„Kolik je hodin?“

„Tři čtvrti na deset.“

„Nuže, připravte snídaní přesně na půl jedenáctou. Debray bude snad musit jít do ministerstva… A kromě toho…,“ (Albert pohlédl do zápisníku) „je to hodina, kterou jsem určil hraběti, 21. května, v půl jedenácté dopoledne. A ačkoli příliš nespoléhám na jeho slib, chci přes to být přesný. Abych nezapomněl, nevíte, vstala-li již paní hraběnka?“

„Přeje-li si pan vicomte, optám se na to.“

„Ano… požádejte ji o jeden z jejích sklepů na likéry, můj není úplný, a řekněte jí, že budu mít čest zajít k ní asi ve tři hodiny a představit jí někoho.“

Když sluha odešel, Albert vrhl se na divan, roztrhl pásku dvou nebo tří denních listů, pohlédl na divadelní rubriku, ušklíbl se, vida, že hraje se opera a ne balet, marně hledal ve voňavkářských inserátech zubní pastu, o níž slyšel, a odhodil postupně troje nejčtenější pařížské noviny, mluvě sám k sobě v dlouhém zívnutí:

„Opravdu, ty noviny jsou stále nudnější."

V té chvíli zastavil se lehký kočár přede dveřmi a za okamžik nato vešel komorník, ohlašuje pana Luciena Debraye. Velký, bledý, světlovlasý muž, šedého a jistého oka, tenkých a chladných rtů, v modrém kabátě se zlatými ciselovanými knoflíky, s bílou vázankou, s monoklem, visícím na hedvábné šňůrce, jejž hnutím obočního svalu upevňoval občas v dutině pravého oka, vstoupil bez úsměvu, beze slova a s poloúřední tváří.

„Dobrý den, Luciene… Dobrý den!" zvolal Albert. „Ach, můj drahý, děsíte mne svou přesností! Co pravím, přesností! Vy, kterého čekal jsem posledního, vy přicházíte v deset hodin bez pěti minut, když schůzka je určena na půl jedenácté! To je zázrak! Bylo by snad náhodou ministerstvo svrženo?"

„Ne, předrahý," odtušil mladý muž, zabořuje se do divanu, „upokojte se, kolísáme stále, ale nepadneme nikdy, a začínám již věřit, že přecházíme prostě k nesesaditelnosti, nehledě k tomu, že záležitosti poloostrova upevní nás nadobro."

„Ach ano, pravda, vyháníte dona Carlose ze Španělska."

„Nikoli, předrahý, nepleťme si to, převádíme ho na druhou stranu francouzských hranic a nabízíme mu královské pohostinství v Bourges."

„V Bourges?"

„Ano, nemá si, u čerta, co naříkat! Bourges je město Karla VII. Jakže, vy jste to nevěděl? Celá Paříž to ví od včerejška a předevčírem proniklo to již na bursu, neboť pan Danglars (nevím, jak to přijde, že ten člověk dostává zprávy zároveň s námi), neboť pan Danglars hrál a la hausse a získal milion."

„A vy novou stužku, jak se zdá, neboť vidím o modrou stužku více v řádce vašich řádů."

„Eh, poslali mi hvězdu Karla III.," odvětil nedbale Debray.

„Jděte, nedělejte lhostejného a přiznejte se, že vás to těší."

„Na mou věru, ano, jako doplněk úboru vyjímá se řádová hvězda dobře na fraku, je to elegantní."

„A," dodal Morcerf s úsměvem, „člověk vypadá jako princ Waleský nebo jako vévoda Zákupský."

„Proto vidíte mne tak časně, předrahý."

„Protože jste obdržel řád Karla III. a že mi chcete oznámit tu radostnou zprávu?"

„Ne, ale protože jsem ztrávil celou noc expedováním listů: dvacet pět diplomatických depeší. Když jsem se dnes ráno za světla vrátil domů, chtěl jsem spát, Ale hlava mne rozbolela, vstal jsem tedy, abych hodinu jez-

dil na koni. V Boulogni však zmocnila se mne nuda a hlad, dva nepřátelé, kteří zřídka kdy jdou společně, kteří se však přes to proti mně spikli, jakési carlo-republikánské spojení. Tu jsem si vzpomněl, že se dnes ráno u vás hoduje, a zde tedy jsem: mám hlad, nakrmte mne, nudím se, bavte mne."

„To je moje hostitelská povinnost, drahý příteli," pravil Albert, zvoně na komorníka, zatím co Lucien koncem své hůlky se zlatým, tyrkysy vykládaným knoflíkem vyhazoval do vzduchu rozbalené noviny, „Germaine, sklenku xeres a suchar. Prozatím, drahý Luciene — zde jsou doutníky, rozumí se, pašované, musíte je okusit a říci potom svému ministrovi, aby nám prodával takové, místo oněch ořechových listů, k jejichž kouření odsuzuje dobré občany."

„Hrome, to si dám pozor! Jakmile byste je měli od vlády, zdály by se vám odpornými a nechtěli byste jich již. Ostatně se to netýká vnitra, týká se to financí: obraťte se na pana Humanna, oddělení nepřímých daní, korridor A, číslo 26."

„Vskutku," prohodil Albert, „překvapujete mne rozsahem svých vědomostí. Ale vezměte si přece doutník!"

„Ach, drahý vicomte," pravil Lucien, zapáliv si manilla o růžovou svíčku, hořící ve stříbrném, pozlaceném svícnu, a vrhnuv se zpět na divan, „ach, drahý vicomte, jak jste šťasten, že nemáte co dělat! Vskutku, neznáte svého štěstí!"

„A co byste dělal, můj drahý smiřovateli říší," ujal se slova Morcerf s lehkou ironií, „kdybyste ničeho ne-

dělal? Jakže, osobní tajemník ministrův, zasvěcený do velikých úkladů evropských a současně i do malých intrik pařížských, chránící krále, ba více — královny! — shromažďující strany, řídící volby, konající ze svého kabinetu svým perem a telegrafem více, než vykonal Napoleon za svých válečných tažení svým mečem a vítězstvími, mající dvacet pět tisíc liber renty kromě služného, koně, za kterého Château Renaud nabízel čtyři sta louisdorů a nezískal ho, krejčího, jenž nikdy nezkazí kalhot, mající Operu, Jockey Club a Variétés, nenajde v tom všem, čím by se pobavil? Nuže budiž, já vás pobavím!“

„Jak to?“

„Získám vám novou známost.“

„S mužem či se ženou?“

„S mužem.“

„Oh, znám jich již příliš mnoho!“

„Ale takových, jaký je ten, o němž mluvím, neznáte.“

„Odkud přichází? Z konce světa?“

„Snad ještě z větší dálky.“

„Zpropadeně! Doufám, že nenese naše snídání?“

„Ne, buďte klidný, naše snídání připravuje se v mateřských kuchyních. Máte tedy hlad?“

„Ano, přiznávám se, jakkoli je to pokořující. Ale obědval jsem včera u pana de Villefort a pozoroval jste to, drahý příteli? — u všech těch soudních lidí se velmi špatně jí, člověk by vždycky řekl, že mají výčitky svědomí.“

„Eh, vy můžete něco mluvit o obědech jiných lidí a zlehčovat je přirovnáním s tím, co se jí u vašich ministrů!“

„Ano, ale my si aspoň nezveme slušných lidí. A kdybychom nebyli nuceni nabídnout svůj stůl několika mezkům, kteří dobře smýšlejí a hlavně dobře hlasují, střežili bychom se svého vlastního oběda jako moru, to prosím, abyste uvěřil.“

„Nuže, můj milý, vezměte si druhou sklenku xeres a nový suchar.“

„S radostí, vaše španělské je výtečné, vidíte, že jsme měli zcela pravdu, když jsme zjednali pokoj té zemi.“

„Ano, ale don Carlos?“

„Nuže, don Carlos bude pít bordeauxské a za deset let oženíme jeho syna s maličkou královnou.“

„Což vynese vám zlaté rouno, budete-li ještě při ministerstvu.“

„Zdá se mi, Alberte, že dnes ráno máte systém krmit mne kouřem.“

„Ach, uznejte, že to ještě nejlíp ukonejší žaludek. Ale vida, slyším v předsíni Beauchampův hlas, budete se hádat a ukrátíte si chvíli.“

„K vůli čemu?“

„K vůli novinám.“

„Oh, drahý příteli,“ odvětil Lucien se svrchovaným pohrdáním, „což čtu noviny?“

„Tím spíše, budete se tedy mnohem víc hádat.“

„Pan Beauchamp!“ hlásil komorník.

„Vstupte, vstupte, strašlivé pero!“ pravil Albert vstav a jda vstříc mladému muži. „Zde je Debray, který vás nenávidí, aniž by vás četl, aspoň to říká.“

„Má pravdu,“ odtušil Beauchamp, „je jako já, kritisuji ho, aniž bych věděl, co činí. Dobrý den, komture.“

„Ach, vy to již víte?“ odvětil soukromý sekretář, vyměňuje se žurnalistou stisk ruky a úsměv.

„Jak by ne!“ prohodil Beauchamp.

„A co se tomu říká ve světě?“

„V kterém světě? Máme mnoho světů léta Páně 1838.“

„Nu, ve světě kriticko-politickém, k jehož lvům náležíte.“

„Nu, říká se, že je to velmi správné a že sejete dosti červeného, aby mohlo vyrůst i trochu modrého.“

„Hleďme, hleďme, to není špatné,“ pravil Lucien, „proč se nepřidáte k nám, drahý Beauchampe? Se svým duchem učinil byste kariéru ve třech, čtyřech letech.“

„Čekám také jen na jediné, abych se pak řídil vaší radou: totiž na ministerstvo, které by bylo aspoň na půl roku zabezpečeno. A nyní slovíčko, drahý Alberte, neboť musím přece nechat toho ubohého Luciena oddechnout. Snídáme, či obědváme? Mám totiž sněmovnu. V našem zaměstnání není, jak vidíte, všecko růžové.“

„Snídáme pouze, čekáme již jen na dvě osoby a půjdeme ke stolu hned, jak přijdou.“

„Jaké to osoby čekáte k snídání?“ tázal se Beauchamp.

„Šlechtice a diplomata," odvětil Albert.

„To bude trvat dvě malé hodiny šlechtici a dvě velké hodiny diplomatovi. Vrátím se k dessertu. Nechte mi jahody, kávu a doutníky. Sním ve sněmovně kotletu."

„Nečiňte tak, Beauchampe, neboť kdyby tím šlechticem byl třeba Montmorency a diplomatem Metternich, budeme snídat přesně v půl jedenácté. Prozatím učiňte jako Debray, ochutnejte moje xeres a suchary."

„Nuže, budiž, zůstanu. Dnes ráno se rozhodně musím pobavit."

„Dobrá, jste na tom tedy jako Debray! A zdá se mi přec, že když ministerstvo je smutno, oposice má být veselá."

„Ach, vidíte, drahý příteli, vy naprosto nevíte, co mi hrozí. Dnes ráno budu slyšet ve sněmovně řeč páně Danglarsovu a večer u jeho ženy tragedii od jednoho francouzského paira. Ať čert vezme konstituční vládu! Když jsme měli, jak jsem slyšel, na výběr, jak to, že jsme si vybrali tuhle?"

„Rozumím: musíte si zjednat zásobu veselosti."

„Nemluvte špatně o řečech páně Danglarsových," pravil Debray, „hlasuje pro vás, je při oposici."

„To je právě to zlé! Také čekám, že ho pošlete řečnit do Luxemburku, abyste se mohli dosyta vysmát."

„Můj milý," pravil Albert Beauchampovi, „je vidět, že záležitosti španělské jsou urovnány, jste dnes nesnesitelně štiplavý. Pamatujte přec, že pařížská kronika mluví o mém sňatku se slečnou Evženií Danglarsovou. Nemohu vás tedy s dobrým svědomím nechat

mluvit špatně o výmluvnosti muže, jenž má mi jednoho dne říci: „Pane vicomte, víte, že dám své dceři dva miliony."

„Eh, jděte," prohodil Beauchamp, „k té svatbě nikdy nedojde! Král mohl ho učinit baronem, bude moci učiniti ho pairem, ale nikdy ho neučiní šlechticem, a hrabě de Morcerf je příliš aristokratem, aby přivolil pro mizerné dva miliony k mesalianci. Vicomte de Morcerf smí si vzít jen markýzu."

„Dva miliony!" odtušil Morcerf. „Je to přece slušné!"

„Je to společný kapitál boulevardového divadla, nebo železnice z Botanické zahrady do Rapée."

„Nechte ho mluvit, Morcerfe," nedbale řekl Debray, „a ožeňte se. Vezmete si etiketu pytle, není-li pravda? Nuže, co na tom záleží? Je líp, má-li ta etiketa o erb méně a o nulu více. Máte sedm kosic ve svém znaku, dáte tři své ženě a ještě vám zbudou čtyři. Je to o jednu víc, než má pan de Guise, který by se byl málem stal francouzským králem a jehož vlastní bratranec byl císařem německým."

„Myslím věru, že máte pravdu, Luciene," odvětil roztržitě Albert.

„Nu, ovšem. Ostatně každý milionář je urozený jako levoboček — to jest, může aspoň býti."

„Pst, neříkejte to, Debrayi," napomínal ho se smíchem Beauchamp, „neboť přichází Château Renaud, který, aby vás vyléčil z vaší záliby v paradoxech, probodne vás mečem svého předka Renauda de Montauban.

„To by se ponížil," odvětil Lucien, „neboť já jsem prostý občan, velmi prostý."

„Hle, ministerstvo, pějící Bérangera!" zvolal Beauchamp. „Kam to spějeme, můj Bože!"

„Pan de Château Renaud! Pan Maximilien Morrel!" pravil komorník, hláse dva nově příchozí.

„Jsme tedy všichni," pravil Beauchamp, „a půjdeme k snídani. Neboť nemýlím-li se, čekal jste již jen dvě osoby, Alberte."

„Morrel!" mumlal si Albert udiveně, „Morrel! Kdo je to?"

Než domluvil, pan de Château Renaud, krásný třicetiletý muž, šlechtic od hlavy až k patě, to jest, s tváří Guiche a duchem Mortemarta, vzal Alberta za ruku a pravil mu:

„Dovolte, můj drahý, abych vám představil svého přítele a nadto zachránce pana Maximiliena Morrela, setníka spahiů, ostatně mu postačí, představí-li se sám. Pozdravte mého hrdinu, vicomte."

Ustoupil, aby bylo vidět toho velikého a ušlechtilého mladého muže širokého čela, kterého naši čtenáři, jak se pamatují, viděli v Marseilli za okolností snad dosti dramatických, než aby na něho již byli zapomněli. Bohatá polofrancouzská, poloorientálská uniforma, neobyčejně mu slušící, přiváděla k platnosti jeho široká prsa, ozdobená křížem čestné legie, a smělou linii jeho postavy. Mladý důstojník uklonil se s elegantní dvorností, Morrel byl půvabný ve všech svých pohybech, poněvadž byl silný.

„Pane," pravil Albert se srdečnou zdvořilostí, „pan baron de Château Renaud věděl předem, jaké potěšení mi způsobí, seznámí-li mne s vámi, jste jeho přítelem, pane, buďte i naším."

„Výborně," zvolal Château Renaud, „a přejte si, drahý vicomte, aby v případě potřeby učinil pro vás, co učinil pro mne."

„A co učinil?" tázal se Albert.

„Oh," bránil se Morrel, „nestojí to za řeč, pan baron přehání."

„Jakže!" zvolal Château Renaud. „Nestojí to za řeč? Život nestojí za řeč?… Opravdu, co povídáte, drahý pane Morreli, je až příliš filosofické… Snad je to dobré pro vás, který vystavujete svůj život denně, ale pro mne, jenž vystavím jej jednou, náhodou…"

„Z toho všeho vyrozumívám, barone, že pan setník Morrel zachránil vám život."

„Ano, můj Bože, docela prostě," odvětil Château Renaud.

„Za jaké příležitosti?" tázal se Beauchamp.

„Beauchampe, příteli, víte, že umírám hladem!" pravil Debray, „Nepouštějte se do historií."

„Nu, vždyť pro mne můžeme jít ke stolu…" namítl Beauchamp. „Château Renaud poví nám to při jídle."

„Pánové," pravil Morcerf, „upozorňuji vás, že je teprve čtvrt na jedenáct a že čekáme ještě na posledního hosta."

„Ach, pravda, diplomata," přisvědčil Debray.

„Nevím, je-li diplomatem, či něčím jiným, vím jen, že svěřil jsem mu poslání, které vykonal k tak úplné mé spokojenosti, že kdybych byl králem, byl bych ho učinil okamžitě rytířem všech svých řádů, i kdybych měl k disposici zlaté rouno a podvazkový řád."

„Když tedy ještě nejdeme ke stolu," pravil Debray, „nalijte si sklenku xeres, jako jsme my učinili, a povězte nám to, barone."

„Víte všichni, že mi napadlo jet do Afriky."

„Tu cestu naznačili vám vaši předkové, drahý Château Renaude," poznamenal dvorně Morcerf.

„Ano, ale pochybuji, že byste tam byl jel jako oni, za účelem osvobození Kristova hrobu."

„A máte pravdu, Beauchampe," odvětil mladý aristokrat. „Chtěl jsem si prostě vystřelit z pistole. Souboj se mi protiví, jak víte, od těch dob, kdy dva svědci, které jsem si vybral, aby urovnali jistou záležitost, přinutili mne roztříštit rámě jednomu z mých nejlepších přátel… eh, tomu ubohému Franzi d'Épinay, kterého všichni znáte."

„Ach, pravda," prohodil Debray, „bili jste se před časem… K vůli čemu?"

„Ať mne čert vezme, pamatuji-li se na to!" pravil Château Renaud. „Na to se však pamatuji velmi dobře, že, stydě se nechat ležet ladem takový talent jako je můj, chtěl jsem vyzkoušet na Arabech nové pistole, které jsem právě dostal darem. Zatím účelem přeplavil jsem se do Oranu, z Oranu odebral jsem se do Konstantiny a přijel jsem právě, když upuštěno bylo od ob-

léhání. Dal jsem se na ústup jako ostatní. Po osmačtyřicet hodin snášel jsem dosti dobře denní déšť a noční sníh, konečně třetího rána pošel mi kůň zimou. Ubohé zvíře bylo zvyklé pokrývkám a kamnům ve stáji… Byl to arabský kůň, který cítil se poněkud cizím v Arábii při desíti stupních zimy."

„Proto mi chcete odkoupit mého anglického," pravil Debray, „myslíte, že snese zimu líp, než váš arab."

„Mýlíte se, neboť jsem složil slib, že se již nevrátím do Afriky."

„Měl jste tedy hodně veliký strach?" tázal se Beauchamp.

„Na mou věru ano, přiznávám se," odvětil Château Renaud. „A bylo se čeho bát! Můj kůň tedy padl, ustupoval jsem pěšky. Šest Arabů přicválalo, aby mi uřízli hlavu, skolil jsem dva dvěma ranami z ručnice, dva dvěma ranami z pistole, ale zbývali ještě dva a já byl odzbrojen. Jeden mne vzal za vlasy — proto je teď nosím krátké, člověk neví, co se může stát — druhý položil mi yatagan na krk a cítil jsem již ostrý chlad železa, když tu tento pán na ně namířil, zabil toho, jenž mne držel za vlasy, ranou z pistole, a tomu, jenž chtěl mi prořízнout hrdlo, rozťal hlavu mečem. Ten pán uložil si zachránit toho dne člověka a náhoda chtěla, že jsem to byl já. Až budu bohat, dám vytesat Klagmannem nebo Marochetim sochu Náhody."

„Ano," pravil s úsměvem Morrel, „bylo to 5. září, to jest výročí dne, kdy můj otec byl zázračně zachráněn,

světím také každý rok, pokud je to v mé moci, ten den nějakým skutkem…“

„Hrdinským, není-li pravda?“ přerušil ho Château Renaud. „Krátce, byl jsem tím vyvoleným, ale to není

všecko. Když mne zachránil před železem, zachránil mne i před zimou tím, že mi dal ne polovinu svého pláště, jak to učinil svatý Martin, ale že mi jej dal celý. A pak před hladem tím, že se se mnou rozdělil, hádejte oč!“

„O paštiku od Felixe?“ tázal se Beauchamp.

„Nikoli, o svého koně, snědli jsme ho každý kousek s velikou chutí. Bylo to trpké!“

„Ten kůň?“ tázal se se smíchem Morcerf.

„Ne, ta oběť,“ odvětil Château Renaud. „Zeptejte se Debraye, obětoval-li by svého angličana pro cizince.“

„Pro cizince ne,“ odvětil Debray, „ale pro přítele snad.“

„Uhodl jsem, že stanete se mým přítelem, pane barone,“ pravil Morrel, „ostatně měl jsem již čest vám to říci: ať to bylo hrdinství nebo ne, oběť nebo ne, byl jsem toho dne povinován obětním darem nešťastnému osudu v odměnu za přízeň, kterou nám kdysi projevil šťastný osud.“

„Příběh, na který pan Morrel naráží,“ pravil opět Château Renaud, „je vskutku obdivuhodný, a poví vám jej někdy, až se s vámi blíže seznámí. Pro dnešek opatřeme svůj žaludek a ne paměť. V kolik hodin snídáme, Alberte?“

„V půl jedenácté.“

„Přesně?“ tázal se Debray, pohlížeje na hodinky.

„Oh, popřejete mi laskavě pět minut lhůty,“ pravil Morcerf, „neboť i já čekám zachránce.“

„Čí?“

„Svého, můj Bože!“ odtušil Morcerf. „Myslíte, že mne není možno zachránit jako každého jiného, a že jen Arabové řeží hlavy? Naše snídání bude lidumilným snídáním a budeme mít u stolu, aspoň tak doufám, dva dobrodince lidstva!“

„Co si počneme?“ prohodil Debray, „máme jen jednu Montyonovu cenu.“

„Nuže, dáme ji někomu, kdo si jí nikterak nezasloužil,“ pravil Beauchamp. „Takovým způsobem si Akademie obyčejně pomáhá z nesnází.“

„A odkud přichází?“ tázal se Debray. „Promiňte mému naléhání, vím sice, že jste již jednou na tu otázku odpověděl, ale dosti neurčitě, takže si dovoluji položit ji ještě jednou.“

„To opravdu nevím,“ odvětil Albert. „Když jsem ho zval, jsou tomu tři měsíce, byl v Římě. Ale kdo může říci, jakou cestu od té doby učinil!“

„A myslíte, že by byl schopen být přesný?“ tázal se Debray.

„Myslím, že je schopen všeho,“ odtušil Morcerf.

„Dejte pozor, aby těch pět minut lhůty neprotáhlo se na více než deset minut.“

„Nuže, použil bych jich k tomu, že bych vám něco řekl o svém hostu.“

„Poslyšte,“ pravil Beauchamp, „je v tom, co nám chcete vyprávět, látka k feuilletonu?“

„Ano, zajisté,“ přisvědčil Morcerf, „a to k velmi zajímavému.“

„Mluvte tedy, neboť vidím, že promeškám sněmovnu, musím to tedy nějak nahradit."

„Byl jsem v Římě minulého masopustu."

„To víme," poznamenal Beauchamp.

„Ano, ale nevíte, že jsem byl unesen lupiči."

„Není lupičů," pravil Debray.

„Naopak, jsou, a to šerední, to jest, obdivuhodní, neboť zdáli se mi krásní, až z nich šel strach."

„Hleďte, drahý Alberte," pravil Debray, „přiznejte se, že váš kuchař se opozdil, že ústřice z Marennes nebo Ostende nedošly a že po příkladu paní de Maintenon chcete nahradit jídlo povídkou. Jen to povězte, můj drahý, jsme dosti dobře vychovaní, abychom vám to odpustili a vyslechli vaši historii, nechť slibuje být jakkoli neuvěřitelnou."

„A já vám říkám, že nechť je jakkoli neuvěřitelná, je od začátku až do konce pravdivá. Loupežníci mne tedy unesli a dopravili na velmi smutné místo, zvané katakomby svatého Šebestiána."

„To znám," řekl Château Renaud, „byl bych tam málem dostal zimnici."

„Já jsem vás předstihl," pravil Morcerf, „dostal jsem ji skutečně. Oznámili mi, že jsem zajat s výhradou, výkupného — maličkosti čtyř tisíc římských tolarů, dvaceti šesti tisíc turských liber. Na neštěstí měl jsem jich již jen patnáct set, byl jsem u konce cesty, můj úvěr byl vyčerpán. Psal jsem Franzovi. Ach, věru, vida, Franz byl při tom a můžete se ho zeptat, lhal-li jsem jen jedinou slabikou. Psal jsem Franzovi, že, nepřijde-li do šes-

ti hodin ráno se čtyřmi tisíci tolary, budu v šest hodin a deset minut spojen s blaženými svatými a blahoslaveným mučedníky, v jejichž společnosti měl jsem čest se nacházeti. A pan Luigi Vampa — tak se jmenoval vůdce lupičů — byl by mi úzkostlivě dostál v slovu, to prosím, abyste mi uvěřili."

„Ale Franz přišel se čtyřmi tisíci tolarů?" pravil Château Renaud. „U čerta! Jmenuje-li se někdo Franz d'Épinay nebo Albert de Morcerf, nepřijde pro čtyři tisíce tolarů do rozpaků."

„Ne, přišel prostě s hostem, jehož příchod jsem vám oznámil a kterého, doufám, budu vám moci představit."

„Ach, ten pán je tedy nějaký Herkules, zabíjející Caca, nebo Perseus, osvobozující Andromedu?"

„Ne, je to muž asi tak veliký jako já."

„Ozbrojený až po zuby?"

„Neměl u sebe ani pletací jehlice."

„Ale vyjednával o vaše výkupné?"

„Řekl vůdci dvě slova do ucha a byl jsem volný."

„Ještě se mu snad omlouval, že tě zajal," pravil Beauchamp.

„Tak jest," přisvědčil Morcerf.

„Ale to jest Ariosto, ten člověk!"

„Ne, je to prostě hrabě de Monte Cristo."

„Nikdo se nejmenuje hrabě de Monte Cristo," pravil Debray.

„To si myslím," připojil se k němu Château Renaud s chladnokrevností člověka, znající zpaměti svůj evrop-

ský šlechtický rejstřík, „kdo znal kde nějakého hraběte de Monte Cristo?“

„Možná, že pochází ze svaté země,“ mínil Beauchamp, „některý z jeho předků snad byl majitelem Kalvárie, jako měli Mortemartové Mrtvé moře.“

„Dovolte, pánové,“ pravil Maximilien, „myslím, že vám pomohu z nesnází. Monte Cristo je malý ostrůvek, o němž jsem často slýchal od námořníků, zaměstnaných u mého otce. Je to zrnko písku uprostřed Středozemního moře, atom v nekonečnu.“

„Zcela tak tomu jest, pane,“ pravil Albert. „Nuže, ten, o němž mluvím, je vládcem, je králem toho zrnka písku, toho atomu, koupil si asi ten hraběcí titul někde v Toskánsku.“

„Je tedy bohat, ten váš hrabě.“

„Na mou věru, myslím si to.“

„Nu, řekl bych, že je to vidět.“

„Vidíte, Debrayi, to se mýlíte.“

„Nerozumím vám již.“

„Četl jste Tisíc a jednu noc?“

„Nu, to je otázka!“

„Nuže, víte, jsou-li ti lidé tam chudí či bohatí? Nejsou-li obilná zrnka rubíny nebo démanty? Vypadají jako ubozí rybáři, viďte? Považujete je za ně a oni náhle otevrou vám nějakou tajemnou jeskyni, kde najdete poklad, za který koupil byste Indii.“

„Nu a?“

„Nu a můj hrabě de Monte Cristo je z takových rybářů. I jméno přijal od nich, jmenuje se Simbad námořník a má jeskyni plnou zlata."

„Vy jste tu jeskyni viděl, Morcerfe?" tázal se Beauchamp.

„Já ne, Franz. Ale pst! Nesmí se před ním ani zmínky o tom učinit. Franz byl tam uveden se zavázanýma očima a byl obsluhován němými sluhy a ženami, vedle kterých, jak se zdá, byla Kleopatra pouhou grizetkou. Pouze, pokud se týká žen, není si zcela jist, vzhledem k tomu, že vešly teprve potom, když pojedl hašiše, takže by bylo zcela dobře možno, že to, co považoval za ženy, byla prostě čtverylka soch."

Mladí mužové pohlíželi na Morcerfa zrakem, jenž říkal:

„Nu, nu, můj milý, ztrácíte rozum, nebo si z nás děláte blázny?"

„Vskutku," pravil Morrel v myšlenkách, „slyšel jsem cosi podobného tomu, co vypráví pan de Morcerf, od starého námořníka, jménem Penelon."

„Ach," prohodil Albert, „je to štěstí, že pan Morrel přichází mi ku pomoci. Mrzí vás to, viďte, že mi tak hází klubko nití do mého labyrintu?"

„Promiňte, drahý příteli," pravil Debray, „ale věci, které nám povídáte, jsou tak nepravděpodobny…"

„Eh, protože vaši vyslanci, vaši konsulové vám o nich nepovídají, nemají kdy, musí obtěžovati své cestující krajany."

„Nu tak, teď se hněváte a napadáte naše ubohé úředníky. Můj Bože, čím vás mají chránit? Sněmovna jim každý den strhuje s platů, takže již je o ně nouze. Chcete se stát vyslancem, Alberte? Dám vás jmenovat v Cařihradě."

„Nikoli, aby mi sultán při prvním mém projevu na počest Mehmeta Aliho poslal šňůru a moji sekretáři mne uškrtili?"

„Tak to vidíte," řekl Debray.

„Ano, ale to všecko nepřekáží, aby můj hrabě de Monte Cristo existoval!"

„Nu, to je zázrak! Každý existuje!"

„Ovšemže každý existuje, ale ne za takových podmínek. Každý nemá černých otroků, knížecí galerie, zbraní, jako bey, koně po šesti tisících franků a řecké milenky!"

„Vy jste ji viděl, tu řeckou milenku?"

„Ano, viděl jsem ji a slyšel. Viděl v divadle Vall a slyšel jednoho dne, když jsem u hraběte snídal!"

„Ten váš neobyčejný muž tedy jí?"

„Jí-li, je to na mou věru tak málo, že to ani nestojí za řeč."

„Uvidíte, že je to upír."

„Smějte se, chcete-li. Bylo to míněním i hraběnky G…, která, jak víte, znala, lorda Ruthwena."

„Ach, výborně!" zvolal Beauchamp. „Pro člověka nenovináře je to protějšek k pověstnému mořskému hadu z Constitutionnelu, upír, to je znamenité!"

„Světle žluté oko, jehož zornice se zmenšuje a rozšiřuje podle vůle," pravil Debray, „lícní úhel vyvinutý, nádherné čelo, zsinalá pleť, černý vous, bílé ostré zuby a právě taková zdvořilost."

„Nuže, je tomu úplně tak, Luciene," pravil Morcerf, „popis je načrtnut rys za rysem. Ano, zdvořilost ostrá a rezavá. Ten člověk mne často rozechvěl, jednoho dne, když dívali jsme se společně, na popravu, myslil jsem, že omdlím, ne tak při pohledu na kata, plnícího svou povinnost, a při křiku odsouzencově, jako mnohem spíše při pohledu na něho, hovořícího chladně o všech popravách na světě."

„Nedovedl vás trochu do zřícenin Kolossea, aby vám tam pil krev, Morcerfe?" tázal se Beauchamp.

„Anebo, když vás vysvobodil, nedal vám podepsat nějaký pergamen ohnivé barvy, jímž postoupil byste mu svou duši, jako Esau právo prvorozenství?"

„Vtipkujte, vtipkujte jak chcete, pánové!" pravil Morcerf poněkud dotčen. „Pohlížím-li na vás, krásné Pařížany, denní návštěvníky boulevardu de Gand a prochazeče po Buloňském Lese, a vzpomenu-li si na toho muže, nuže, zdá se mi, že nejsme téhož druhu."

„Gratuluji si k tomu!" pravil Beauchamp.

„Ať je tomu jakkoli," dodal Château Renaud, „to se musí nechat, že váš hrabě de Monte Cristo je ve volných chvílích roztomilý člověk, až na ty své drobné styky s italskými bandity."

„Eh, vždyť není italských banditů!" pravil Debray.

„Ani upírů!" dodal Beauchamp.

„Ani hrabat de Monte Cristo," dodal Debray. „Hleďte, drahý Alberte, hodiny bijí půl jedenácté."

„Přiznejte se, že vás ve snu tlačila můra a pojďme snídat," pravil Beauchamp.

Ale záchvěv hodin ještě neodumřel, když dveře se otevřely a Germain hlásil:

„Jeho Excellence hrabě de Monte Cristo!"

Všichni posluchači sebou bezděky trhli a tak prozradili zaujatost, již Morcerfovo sdělení vlilo jim do duše. Sám Albert nemohl se ubrániti jistému pohnutí.

Nebylo slyšet ani kočáru na ulici, ani kroků v předsíni, i dveře otevřely se bez zvuku.

Hrabě zjevil se na prahu, oděn s největší jednoduchostí, ale nejmódnější lev nebyl by mohl ničeho vytknout jeho úboru. Všecko bylo vybraně vkusné, všecko pocházelo z rukou nejelegantnějších dodavatelů, šaty, klobouk i prádlo.

Vypadal sotva na třicet pět let a co všecky překvapilo, byla jeho neobyčejná podobnost s portrétem, jejž nastínil Debray.

Hrabě pokročil s úsměvem doprostřed salonu přímo k Albertovi, který, jda mu vstříc, podával mu horlivě ruku.

„Přesnost," pravil Monte Cristo, „je zdvořilostí králů, jak tuším pravil jeden z našich panovníků. Není však vždycky zdvořilostí cestovatelů přese všecku jejich dobrou vůli. Přes to však doufám, drahý vicomte, že s ohledem na mou dobrou vůlí omluvíte ty dvě či tři vteřiny, o něž, tuším, opozdil jsem se při naši schůzce.

Pět set mil neurazí se bez všelikých překážek, zvláště ve Francii, kde je, zdá se, zakázáno bít postiliony."

„Pane hrabě," odpověděl Albert, „oznamoval jsem právě vaši návštěvu některým svým přátelům, které shromáždil jsem u příležitosti slibu, jejž jste mi laskavě učinil, a které mám čest vám představiti. Je to pan hrabě de Château Renaud, jehož šlechtictví má původ od dvanácti paladinů a jehož předkové náleželi ku Stolovému Kolu, pan Lucien Debray, osobní tajemník ministra vnitra, pan Beauchamp, strašlivý novinář, postrach francouzské vlády, o němž však přes jeho národní proslulost neslyšel jste asi nikdy v Itálii, vzhledem k tomu, že jeho časopis tam nevniká, a konečně pan Maximilien Morrel, setník spahiů."

Při tomto jméně hrabě, jenž až do té chvíle pozdravoval dvorně, ale se zcela anglickým chladem a lhostejností, postoupil mimovolně o krok kupředu a lehký nádech ruměnce přeletěl jako blesk jeho bledou tváří.

„Pán má uniformu nových francouzských vítězů," pravil, „krásná uniforma!"

Nebylo lze říci, jaký to cit dodával hlasu hraběte tak hlubokých záchvěvů a ozařoval jakoby bezděky jeho oko, tak krásné, tak klidné a tak jasné, když neměl příčiny, proč je zahalovati.

„Vy jste nikdy neviděl našich Afričanů, pane?" tázal se Albert.

„Nikdy," odtušil hrabě, dokonale se opět ovládnuv.

„Nuže, pane, pod touto uniformou bije z nejstatečnějších a nejušlechtilejších srdcí armády."

„Oh, pane hrabě!“ přerušil vicomta Morrel.

„Nechte mne mluvit, setníku… A právě jsme se dověděli,“ pokračoval Albert, „o tak hrdinském činu tohoto pána, že ačkoli jsem ho dnes po prvé viděl, vyžádám si od něho dovolení, představit vám jej jako svého přítele.“

Při těch slovech bylo zase možno postřehnout u Monte Crista ten podivný upřený pohled, letmý ruměnec a lehké zachvění očních víček, což u něho bylo známkou pohnutí.

„Ach, pán je ušlechtilého srdce,“ pravil hrabě, „tím líp!“

Toto zvolání, které bylo spíše odpovědí na vlastní myšlenku hraběte, než na to, co řekl Albert, překvapilo všecky a nejvíc Morrela, jenž udiveně pohlédl na Monte Crista. Ale zvolání to bylo proneseno tak sladkým, přímo líbezným tónem, že, ať bylo sebe podivnější, nebylo lze se pro ně horšit.

„Proč by o tom pochyboval?“ pravil Beauchamp Château Renaudovi.

„Opravdu,“ odvětil Château Renaud, jenž svou společenskou sběhlostí a jasností svého aristokratického oka pronikl u Monte Crista vše, co při něm bylo proniknutelného, „opravdu, Albert nás neoklamal, hrabě je neobyčejným zjevem, co mu říkáte, Morreli?“

„Věru,“ prohodil Maximilien, „má přímý pohled a sympatický hlas, takže se mi líbí, přes podivnou poznámku, kterou o mně právě učinil.“

„Pánové," pravil Albert, „Germain mi oznamuje, že je prostřeno. Dovolte mi, drahý hrabě, ukázat vám cestu."

Odebrali se mlčky do jídelny. Každý usedl na své místo.

„Pánové," pravil hrabě, usednuv, „dovolte mi přiznání, jež bude omluvou všech nepřístojností, kterých bych se mohl dopustit: jsem cizincem a to do té míry, že jsem v Paříži po prvé. Život francouzský je mi tedy úplně neznám, vedl jsem až do nynějška takřka výhradně život orientálský, nejprotilehlejší dobrým tradicím pařížským. Prosím tedy, abyste mne omluvili, shledáte-li při mně cosi příliš tureckého, příliš neapolitánského, nebo příliš arabského. To jsem musil říci a nyní, pánové, snídejme."

„Jak to všecko říká!" šeptal Beauchamp, „je to rozhodně velmož."

„Velmož," dodal Debray.

„Velmož všech zemí, pane Debrayi," pravil Château Renaud.

II.
SNÍDÁNÍ

Hrabě, jak se pamatujeme, byl střídmým hodovníkem. Albert zmínil se o tom, projevuje obavu, aby se pařížský život hned s počátku neznelíbil cestovateli svou nejmaterielnější, ale zároveň i nejnutnější stránkou.

„Drahý hrabě," pravil, „chovám obavu, že kuchyně z ulice du Helder nevyhoví vám tak, jako kuchyně ze Španělského náměstí. Měl jsem se vás zeptat na vaše záliby a dát připravit několik jídel podle vaší chuti."

„Kdybyste mne lépe znal, pane," odvětil s úsměvem hrabě, „nepřipouštěl byste si takové starosti, takřka pokořující pro cestovatele jako já, který živí se v Neapoli macarony, v Miláně polentou, ve Valencii ollou podridou, v Cařihradě pilafem, v Indii karrickem a v Číně vlaštovčími hnízdy. Pro kosmopolitu jako já kuchyně není. Jím vše a všude, ale jím málo, a dnes, kdy vytýkáte mi střídmost, mám právě hladový den, neboť nejedl jsem od včerejšího rána."

„Jakže! Od včerejšího rána?" volali hosté. „Vy jste nejedl po dvacet čtyři hodiny?"

„Nejedl," odvětil Monte Cristo, „byl jsem nucen odbočit z cesty a zajet si do okolí Nimes pro jisté zprávy, takže jsem se poněkud opozdil a nechtěl jsem se zastavit."

„A jedl jste cestou ve voze?" tázal se Morcerf.

„Ne, spal jsem, což obyčejně dělám, nudím-li se a nemám-li odvahy se bavit, nebo jsem-li hladov a nemám-li chuti k jídlu.“

„Vy tedy rozkazujete spánku, pane?“ tázal se Morrel.

„Skoro.“

„Máte na to nějaký prostředek?“

„Neomylný.“

„Ach, to by bylo výborné pro nás Afričany, kteří nemáme vždycky co jíst a málokdy co pít,“ prohodil Morrel.

„Ano,“ přisvědčil Monte Cristo, „na neštěstí však můj prostředek, výtečný pro člověka jako já, jenž vede zcela výjimečný život, byl by velmi nebezpečný, kdyby ho použila celá armáda, která, když by jí bylo potřebí, by se již neprobudila.“

„Je možno zvědět, jaký je to prostředek?“ tázal se Debray.

„Oh, můj Bože, ano,“ odvětil Monte Cristo, „netajím ho: je to smíšenina výborného opia, pro něž byl jsem si sám v Cantonu, abych měl jistotu, že je čisté, a nejlepšího hašiše, jaký se v Orientě daří, to jest mezi Tigridem a Eufratem. Stejné díly obou těch součástek se smísí a utvoří se z nich jakési pilulky, kterých se ve chvíli potřeby požije. Za deset minut objeví se účinek. Zeptejte se pana barona Franze d'Épinay, ochutnal jich, tuším, jednou.“

„Ano,“ přisvědčil Morcerf, „zmínil se mi o tom a zachoval si na to velmi příjemnou vzpomínku.“

„Což nosíte ten přípravek stále při sobě?“ tázal se Beauchamp, který, jsa žurnalistou, byl velmi nevěřícím.

„Stále,“ odvětil Monte Cristo.

„Bylo by nediskretním požádat vás za ukázání těch drahocenných pilulek?“ pokračoval Beauchamp, doufaje přistihnout cizince v chybě.

„Nikterak, pane,“ odvětil hrabě.

A vytáhl z kapsy překrásnou bonbonnieru, utvořenou z jediného smaragdu a uzavřenou zlatým víčkem, které, když se odšroubovalo, propouštělo hrdlem bonbonniery malou zelenavou kuličku, velikou asi jako hrách. Kulička ta měla ostrou, pronikavou vůni, bylo jich asi pět ve smaragdu, jenž mohl jich obsahovat aspoň dvanáct.

Bonbonniera kolovala kolem stolu, ale hosté podávali si ji mnohem spíše proto, aby mohli obdivovat ten skvělý smaragd, než aby viděli a cítili ty pilulky.

„A to váš kuchař vám připravuje tu hostinu?“ tázal se Beauchamp.

„Nikoli, pane,“ odtušil Monte Cristo, „nevydávám tak svých opravdových požitků na milost a nemilost nehodným rukám. Jsem dosti dobrým chemikem, připravuji si tedy své pilulky sám.“

„To je překrásný smaragd, největší, jaký jsem kdy viděl, ačkoli moje matka má několik dosti pozoruhodných rodinných klenotů,“ pravil Château Renaud.

„Měl jsem tři takové,“ odpověděl Monte Cristo, „jeden jsem daroval sultánovi, jenž dal jej připevnit k svému meči, druhý pak našemu svatému otci papeži, který

dal jej zasadit do své tiary proti jinému, podobnému, ale méně krásnému smaragdu, jejž dal jeho předchůdci, Piovi VII., císař Napoleon, třetí jsem si nechal pro sebe a dal jsem jej vyhloubit, což zmenšilo jeho cenu o polovici, ale za to učinilo jej pohodlnějším k mé potřebě."

Všichni pohlíželi na Monte Crista s údivem, mluvil tak prostě, že bylo zřejmo, že buď mluví pravdu, nebo je blázen. Ale smaragd, který zůstal mu v rukou, způsobil, že všichni klonili se samozřejmě k prvnímu předpokladu.

„A co vám dali ti dva vládcové výměnou za tak velkolepý dar?" tázal se Debray.

„Sultán svobodu jisté ženy," odvětil hrabě, „náš svatý otec papež život jistého muže. Takže jsem byl jednou za svého života právě tak mocný, jako kdyby mi Bůh byl popřál narodit se na stupních trůnu."

„To byl Peppino, jejž jste zachránil, není-li pravda?" zvolal Morcerf. „Při něm použil jste svého práva udíleti milost?"

„Snad," pravil Monte Cristo s úsměvem.

„Pane hrabě," zvolal Morcerf, „nemůžete si představit, s jakým potěšením vás slyším takto mluvit! Ohlásil jsem vás předem svým přátelům jako muže báječného, jako kouzelníka z Tisíce a jedné noci, jako středověkého čarodějníka. Ale Pařížané jsou tak sběhlí v paradoxech, že pokládají nejnespornější pravdy za rozmary obrazotvornosti, když ty pravdy nevyhovují všem podmínkám jejich každodenního života. Na příklad zde Debray, kte-

rý čte, a Beauchamp, který tiskne denně, že na boulevardu přepadli a oloupili opozdivšího se člena Jockey Clubu, že zavraždili v ulici Saint-Denis nebo na předměstí Saint Germain čtyři osoby, že zatčeno bylo deset, patnáct, dvacet zlodějů buď v nějaké kavárně na boulevardu du Temple nebo v Thermách Julianových — a kteří popírají existenci banditů v maremmě, v římské kampani, nebo v pontinských bažinách. Řekněte jim prosím sám, pane hrabě, že jsem byl těmi bandity zajat a že, nebýt vašeho velkodušného zakročení, očekával bych dnes podle vší pravděpodobnosti věčného vzkříšení v katakombách svatého Šebestiána, místo abych je hostil ve svém nehodném domečku v ulici du Helder."

„Eh," prohodil Monte Cristo, „slíbil jste mi, že nikdy nebudete mluvit o té maličkosti."

„To já ne, pane hrabě!" zvolal Morcerf. „To někdo jiný, komu jste asi prokázal tutéž službu jako mně a kterého si asi se mnou pletete! Naopak, mluvme o tom, prosím, neboť rozhodnete-li se mluvit o té okolnosti, nejen že mi trochu zopakujete, co vím, ale zjevíte mi i mnoho, čeho nevím."

„Zdá se mi přec," namítl s úsměvem hrabě, „že hrál jste v celé té záležitosti úlohu dosti důležitou, abyste mohl vědět právě tak dobře jako já co se přihodilo."

„Slíbíte mi," tázal se Morcerf, „řeknu-li vše co vím, že povíte pak i vy to, čeho nevím?"

„To je zcela správné," souhlasil Monte Cristo.

„Nuže," začal Morcerf, „ať již moje ješitnost utrpí sebe víc, ale domníval jsem se po tři dny, že jsem před-

mětem svodů masky, kterou považoval jsem za potomkyni Tulliinu nebo Poppeinu, zatím co koketovala se mnou prostě nějaká contadina a všimněte si, že říkám contadina, abych nemusil říci selka. Vím jen, že jsem jako hlupák, ještě hloupější než ten, o němž jsem právě mluvil, za tu selku považoval mladého patnácti až šestnáctiletého lupiče, holé brady a štíhlé postavy, jenž ve chvíli, kdy jsem se chtěl osměliti vtisknout mu polibek na jeho cudné rámě, položil mi na hrdlo pistoli a za pomoci sedmi nebo osmi ze svých soudruhů dovedl či spíše dovlekl mne do katakomb svatého Šebestiána, kde našel jsem na mou věru velmi vzdělaného vůdce lupičů, který četl Paměti Caesarovy a který ráčil přerušit svou četbu, aby mi oznámil, že nezaplatím-li do druhého dne do šesti hodin ráno čtyři tisíce tolarů do jeho pokladny, přestanu druhého dne ve čtvrt na sedm žít. Ten list existuje, je v rukou Franzových, mnou podepsán, a je k němu připojena douška mistra Luigiho Vampy. Pochybujete-li o tom, napíši Franzovi, jenž dá podpisy legalisovat. To je vše, co vím. Co však nevím, je, jak domohl jste se, pane hrabě, tak veliké úcty římských banditů, kteří váží si tak málo věcí. Přiznávám se vám, že Franz i já byli jsme uneseni obdivem."

„Nic není prostšího, pane," odvětil hrabě, „znal jsem pověstného Vampu déle než od desíti let. Když byl ještě zcela mlád a pastýřem, dal jsem mu jednou nevím již jakou zlatou minci za to, že mi ukázal cestu, on pak, aby mi ničeho nezůstal dlužen, daroval mi vlastnoručně vyřezanou dýku, kterou jste jistě viděl v mé sbírce

zbraní. Později, buď, že zapomněl na výměnu těchto dárků, které měly udržet mezi námi přátelství, nebo že mne nepoznal, chtěl mne přepadnouti, byl jsem to však naopak já, jenž zajal jsem jej i dvanáct jeho mužů. Mohl jsem ho vydat římské spravedlnosti, která je hbitá a která byla by si ještě k vůli němu přispíšila, ale neučinil jsem tak. Propustil jsem ho, jej i jeho lidi."

„S podmínkou, že nebudou již hřešiti," dodal žurnalista se smíchem. „Vidím s potěšením, že úzkostlivě dostáli svému slovu."

„Ne, pane," odtušil Monte Cristo, „s pouhou podmínkou, že budou respektovat mne a mé lidi. Snad bude se vám zdáti podivným, co vám řeknu, vám, pánům socialistům, pokrokovcům, humanistům, ale nestarám se nikdy o svého bližního, nesnažím se nikdy chránit společnosti, která mne nechrání, ba více, která se obyčejně o mne stará, jen aby mi škodila. A vyškrtnu-li společnost a bližního ze své úcty a zachovám-li neutralitu vůči nim, jsou to ještě oni — společnost a můj bližní — kteří jsou mi povinni vzájemnou službou."

„Výborně!" zvolal Château Renaud. „Hle, první odvážný muž, kterého slyším hlásat poctivě a bez obalu egoism: to je velmi krásné, bravo, pane hrabě!"

„Je to aspoň upřímné," pravil Morrel, „ale jsem jist, že pan hrabě nelitoval, že prohřešil se jednou proti zásadám, jež nám tak rozhodným způsobem vyložil."

„Čím jsem se prohřešil proti těm zásadám pane?" tázal se Monte Cristo, který nemohl se ubránit pohlédnout občas na Maximiliena tak pozorně, že smělý mla-

dík již dvakrát nebo třikrát sklopil oči před klidným, jasným pohledem hraběte.

„Zdá se mi," odvětil Morrel, „že, vysvobodiv pana de Morcerf, kterého jste neznal, prokázal jste službu svému bližnímu a společnosti!"

„Jejíž je nejkrásnější ozdobou," pravil vážně Beauchamp, vyprázdniv jediným douškem sklenku šampaňského.

„Pane hrabě!" zvolal Morcerf. „Teď jste chycen logickým vývodem, vy, jeden z nejsilnějších logiků, které znám, a uvidíte, že bude vám ihned jasně dokázáno, že, místo abyste byl sobcem, jste naopak lidumilem. Ach, pane hrabě, nazýváte se Orientálcem, Levantincem, Malajcem, Indem, Číňanem, divochem, jmenujete se Monte Cristo příjmením a Simbad námořník křestním jménem a hle, v den, kdy po prvé vkročíte do Paříže, osvojujete si instinktem největší přednost nebo největší nedostatek našich výstředních Pařížanů, že totiž připisujete si vady, jichž nemáte, a skrýváte ctnosti, které máte!"

„Drahý vicomte," pravil Monte Cristo, „ve všem, co jsem řekl nebo učinil, nevidím jediného slova, pro něž zasloužil bych od vás a od těchto pánů domnělou chválu, které se mi dostalo. Nebyl jste pro mne cizincem, ježto jsem vás znal, ježto jsem vám postoupil dva pokoje, ježto jsem vás pozval k snídání, ježto jsem vám půjčil jeden ze svých kočárů, ježto viděli jsme spolu masky na Corse, ježto dívali jsme se spolu z jednoho okna na náměstí del Popolo na onu popravu, která učinila na

vás tak hluboký dojem, že byste byl málem omdlel. Nuže, táži se tedy všech těchto pánů, mohl jsem nechat svého hosta v rukou těch hrozných banditů, jak je nazýváte? Ostatně měl jsem, zachraňuje vás, jistou soukromou myšlenku, totiž dostati se s vaším přispěním do pařížských salonů, až přijedu do Francie. Nějakou dobu mohl jste pohlížet na to rozhodnutí jako na nejasný, letmý plán, ale dnes, jak vidíte, je to holá a jasná skutečnost, které musíte se podvoliti, nechcete-li zrušit svého slova."

„Dostojím mu," pravil Morcerf, „ale obávám se, drahý hrabě, že budete velmi rozčarován, vy, jenž jste zvyklý na dobrodružné situace, na malebné události, na fantastické obzory. U nás není nejmenší episody po způsobu těch, na jaké váš život, plný příhod, je zvyklý. Naším Chimborazem je Montmartre, naším Himalayem Mont Valerien, naší Saharou Grenellská pláň a ještě tam provrtávají artézskou studnu, aby tam karavany našly vodu. Máme zloděje, dokonce mnoho zlodějů, ačkoli jich nemáme tolik, kolik se říká, ale tito zloději bojí se mnohem více nejmenšího špicla, než největšího pána, Francie konečně je tak prosaickou zemí a Paříž tak velice civilisovaným městem, že nenajdete v našich osmdesáti pěti departementech, pravím osmdesáti pěti departementech, neboť vyjímám samozřejmě z Francie Korsiku, že tedy nenajdete v našich osmdesáti pěti departementech nejmenší hory, na níž nebyla by vztyčena telegrafní tyč, a nejmenší jen trochu temné jeskyně, do které by policejní zřízenec nebyl dal

zavést plynové osvětlení. Mohu vám tedy prokázat jen jedinou službu, můj drahý hrabě, a pokud té se týká, jsem vám úplně k disposici: představit vás totiž všude, nebo, rozumí se, dát vás představit svými přáteli. Ostatně k tomu nikoho nepotřebujete, s vaším jménem, jměním a duchem," (Monte Cristo uklonil se s lehce ironickým úsměvem) „uvedl by se každý sám a byl by všude dobře přijat. Mohu vám tedy být prospěšný jen v jedné věci. Může-li mne vám doporučit jakási zvyklost pařížského života, jakási zkušenost v pohodlí, jakási znalost našich obchodních domů, jsem vám k službám při hledání slušného domu. Neodvážím se nabídnout vám, abyste sdílel můj se mnou, jako jsem sdílel v Římě já váš, já egoismu nehlásám, ale jsem egoistou par excellence, kromě mne nevydržel by u mne ani stín, leč by to byl stín ženy."

„Ach," prohodil hrabě, „to je zcela manželská výhrada. A skutečně, řekl jste mi, pane, v Římě několik slov o jakémsi sňatku. Smím vám blahopřáti k brzkému štěstí?"

„Záležitost ta je stále ve stadiu plánu, pane hrabě."

„A kdo říká plán," poznamenal Debray, „chce říci možnost."

„Oh ne!" odporoval Morcerf. „Mému otci na tom záleží a doufám, že zakrátko budu vám moci představit ne-li svou ženu, aspoň svou nevěstu, slečnu Evženii Danglarsovu."

„Evženie Danglarsová!" opakoval Monte Cristo. „Počkejte není baron Danglars její otec?"

„Ano," přisvědčil Morcerf, „ale novopečený baron."

„Co na tom záleží," odvětil Monte Cristo, „prokázal-li státu služby, za něž zasloužil si toho vyznamenání?"

„Ohromné!" pravil Beauchamp. „Ačkoli v duši svobodomyslný, zprostředkoval r. 1829 králi Karlu X. půjčku šesti milionů a král učinil jej baronem a rytířem čestné legie, takže nosí stužku ne v kapse u vesty, jak by se mohlo za to míti, ale pěkně krásně v knoflíkové dírce svého kabátu."

„Beauchampe, Beauchampe," zvolal Morcerf se smíchem, „nechte si to pro Korsára nebo Šarivari, ale přede mnou mého budoucího tchána ušetřte."

Obrátiv se pak k Monte Cristu, pravil:

„Pronesl jste právě jeho jméno jako někdo, kdo barona zná."

„Neznám ho," odtušil nedbale Monte Cristo, „ale nepochybně se s ním záhy seznámím vzhledem k tomu, že mám u něho otevřený úvěr prostřednictvím firem Richard a Blount v Londýně, Arstein a Eskeles ve Vídni a Thomson a French v Římě."

Pronášeje tato poslední dvě jména, Monte Cristo pohlédl po očku na Maximiliena Morrela.

Čekal-li cizinec, že vyvolá dojem u Maximiliena Morrela, nemýlil se. Maximilien se zachvěl, jako by se mu bylo dostalo elektrického nárazu.

„Thomson a French," opakoval, „znáte tu firmu, pane?"

„Jsou to moji bankéři v hlavním městě křesťanského světa," odpověděl klidně hrabě, „mohu vám něčím u nich prospět?"

„Oh, pane hrabě, snad byste nám mohl pomoci v pátrání až do nynějška bezvýsledném, firma ta prokázala kdysi naší firmě službu a vždycky, nevím proč, to popřela."

„K vašim službám, pane," odvětil Monte Cristo, ukloniv se.

„Ale vzdálili jsme se k vůli panu Danglarsovi od předmětu svého hovoru," pravil Morcerf, „šlo o to, najít hraběti de Monte Cristo slušný byt, pánové, přičiňme se a hledejme nějaký nápad. Kde ubytujeme nového hosta veliké Paříže?"

„Na Faubourgu Saint Germain," navrhl Château Renaud, „pan hrabě najde tam mezi dvorem a zahradou rozkošný malý soukromý dům."

„Eh, vy neznáte než svůj smutný, nudný Faubourg Saint Germain, Château Renaude," odporoval Debray, „neposlouchejte ho, pane hrabě, ubytujte se na Chaussée d'Antin: to je skutečný střed Paříže."

„Boulevard de l'Opéra," radil Beauchamp, „v prvním poschodí, dům s balkonem. Pan hrabě dá si tam přinést své zlatohlavové podušky a uvidí, kouře z čibuku, nebo polykaje své pilulky, celé město defilovat u svých nohou."

„Vy nemáte žádné myšlenky, Morreli?" pravil Château Renaud. „Vy nenavrhujete ničeho?"

„Ó ano," odvětil s úsměvem mladý muž, „mám myšlenku, ale čekal jsem, že pan hrabě dá se svésti některou z těch skvělých nabídek, jež mu byly učiněny. Teď, když neodpověděl, myslím, že mohu nabídnout byt v malém rozkošném rokokovém domečku, který má sestra najala před rokem v ulici Meslay."

„Vy máte sestru, pane?" tázal se Monte Cristo.

„Ano, pane, a výtečnou sestru."

„Provdanou?"

„Již devět měsíců."

„Je šťastna?"

„Tak šťastna, jak je to dovoleno lidské bytosti," odvětil Maximilien. „Provdala se za muže, kterého milovala a který zůstal nám věren v našem neštěstí: Emmanuela Herbauta."

Monte Cristo se neznatelně usmál.

„Bydlím tam za své dovolené," pokračoval Maximilien, „a mohl bych se svým švakrem Emmanuelem panu hraběti posloužit všemi informacemi, jichž by potřeboval."

„Okamžik!" zvolal Albert dříve než Monte Cristo mohl odpovědít. „Dejte pozor, pane Morreli, chcete uzavřít cestovatele, Simbada námořníka, do rodinného života, z muže, který přijel, aby poznal Paříž, uděláte patriarchu."

„Oh, kdepak!" odvětil Morrel s úsměvem. „Mé sestře je dvacet pět let, švakrovi třicet: jsou mladí, veselí a šťastní, ostatně by byl pan hrabě doma a setkal by

se se svými hostiteli jen tehdy, když by mu bylo libo přijít k nim."

„Díky, pane, díky," pravil Monte Cristo, „spokojím se tím, být představenu vaší sestře a vašemu švakrovi, prokážete-li mi laskavě tu čest, ale nepřijal jsem návrh žádného z těchto pánů vzhledem k tomu, že můj byt je již připraven."

„Jakže," zvolal Morcerf, „vy se chcete ubytovat v hotelu? Ale to bude pro vás velmi nudné."

„Což byl jsem v Římě tak špatně ubytován?" tázal se Monte Cristo.

„U ďábla!" odtušil Morcerf. „V Římě vynaložil jste na zařízení bytu padesát tisíc piastrů. Ale mám za to, že nemáte chuť opakovat denně taková vydání."

„To mne neodstrašilo," odvětil Monte Cristo, „ale rozhodl jsem se, mít dům v Paříži — vlastní dům, rozumí se. Poslal jsem napřed svého komorníka, který jej již asi koupil a dal mi jej zařídit."

„Vy tedy máte komorníka, který zná Paříž?" zvolal Beauchamp.

„Přichází po prvé do Francie jako já, je černý a nemluví," pravil Monte Cristo.

„Je to tedy Ali?" tázal se Morcerf za všeobecného údivu.

„Ano, pane, je to sám Ali, můj Nubičan, můj němý, kterého jste tuším viděl v Římě."

„Ano, zajisté," odvětil Morcerf, „pamatuji se naň výborně. Ale jak jste mohl svěřit Nubičanu koupi domu

v Paříži a němému jeho zařízení? Udělá asi všecko naopak, ten ubožák."

„Jste na omylu, pane, jsem naopak jist, že vybere všecky věci podle mého vkusu, neboť jak víte, můj vkus není vkusem celého světa. Přijel sem před týdnem, proběhal asi celé město, veden svým pudem dobrého psa, jenž sám honí. Zná mé rozmary, mé fantasie, mé potřeby, zařídil asi všecko po mé chuti. Věděl, že přijedu dnes v deset hodin, čekal na mne od devíti hodin u brány Fontainbleauské a odevzdal mi tento lístek, je to moje nová adresa. Hleďte, čtěte."

A Monte Cristo podal lístek Albertovi.

„Elysejská Pole, 30," četl Morcerf.

„Ach, to je skutečně originelní!" nemoha se ubránit zvolat Beauchamp.

„A velmi knížecí!" dodal Château Renaud.

„Jakže, vy neznáte svého domu?" tázal se Debray.

„Ne," odvětil Monte Cristo, „řekl jsem vám již, že jsem nechtěl zmeškati hodinu schůzky. Upravil jsem se ve voze a sestoupil jsem u vicomtových dveří."

Mladí mužové na sebe pohlédli, nevěděli, nehraje-li Monte Cristo komedie. Ale vše, co vycházelo z úst tohoto podivného muže, bylo přes svůj originální ráz tak prosté, že nebylo lze se domnívat, že by lhal. Proč by ostatně byl také lhal?

„Musíme se tedy spokojit s tím," pravil Beauchamp, „budeme-li moci panu hraběti prokázat všecky drobné úsluhy, jež jsou v naší moci. Já, jako žurnalista, otevřu mu všecka pařížská divadla."

„Děkuji, pane," odvětil s úsměvem Monte Cristo, „můj intendant obdržel již rozkaz, najmout mi loži v každém z nich."

„Je váš intendant také Nubičan a němý?" tázal se Debray.

„Ne, pane, je to prostě váš krajan, může-li být Korsičan něčí krajanem. Vy však ho znáte, pane de Morcerf."

„Byl by to snad náhodou dobrý signor Bertuccio, který umí tak dobře najímat okna?"

„Tak jest, viděl jste ho u mne, když měl jsem čest přijmouti vás k snídani. Je to velmi řádný muž, který byl trochu vojákem, trochu podloudníkem, krátce vším, čím možno být. Neručil bych ani za to, že neměl jakési oplétání s policií pro nějakou maličkost, něco jako bodnutí nožem."

„A vy jste si zvolil toho počestného občana za intendanta, pane hrabě?" pravil Debray. „O kolik vás ročně okrade?"

„Nuže, na mou čest," odvětil hrabě, „ne o více, než každý jiný, jsem si tím jist. Ale hodí se mi, nezná nemožností, nechávám si ho tedy."

„Jste tedy opatřen," pravil Château Renaud, „máte soukromý dům na Elysejských Polích, sluhy, intendanta, chybí vám již jen milenka."

Albert se usmál: vzpomněl si na krásnou Řekyni, již viděl v loži hraběte v divadle Valle a v divadle Argentina.

„Mám něco lepšího," řekl Monte Cristo, „mám otrokyni. Vy najímáte své milenky v Opeře, ve Vaudevillu,

ve Variétés, já jsem svou koupil v Cařihradě, přišlo mi to dráže, ale nemusím se již v tom ohledu o nic starat.“

„Ale zapomínáte,“ namítl Debray se smíchem, „že jsme Frankové jménem i povahou, že vaše otrokyně, vkročivši na půdu francouzskou, stala se volnou.“

„Kdo jí to řekne?“ tázal se Monte Cristo.

„Nu, můj Bože, první, koho potká.“

„Mluví jen řecky.“

„Pak je to něco jiného.“

„Ale uvidíme ji aspoň?“ tázal se Beauchamp. „Či, maje již němého sluhu, máte i eunuchy?“

„Na mou věru ne,“ odvětil Monte Cristo, „tak daleko můj orientalism nesahá. Vše, co je kolem mne, může mne opustit, a opustí-li mne, nebude již mne ani kohokoli jiného potřebovat. Snad mne právě proto nikdo neopouští.“

Hosté došli již dávno k zákuskům a doutníkům.

„Můj drahý,“ pravil Debray, vstávaje, „je půl třetí, váš host je roztomilý, ale není tak dobré společnosti, abychom jí neopustili, a někdy i pro špatnou: musím se vrátit do ministerstva. Povím ministrovi o hraběti a musíme vyzvědět, kdo to je.“

„Dejte pozor,“ odvětil Morcerf, „zřekli se toho i prohnanější.“

„Eh, máme tři miliony pro svou policii, jsou ovšem skoro vždycky předem utraceny, ale nevadí, nějakých padesát tisíc franků vždycky zbude, jež na to vynaložíme.“

„A až zvíte, kdo je to, povíte mi to?“

„Slibuji vám to. Na shledanou, Alberte, pánové, váš nejpokornější sluha."

A vyšed do předsíně, Debray zavolal velmi hlasitě:

„Ať předjede můj vůz!"

„Nu," pravil Beauchamp Albertovi, „nepůjdu do sněmovny, ale budu moci svým čtenářům nabídnout něco lepšího, než řeč páně Danglarsovu."

„Odpusťte, Beauchampe," pravil Morcerf, „ale snažně vás prosím, ani slova o tom, nepřipravujte mne o zásluhu jeho představení a uvedení. Viďte, že je zvláštní?"

„Je více než to," vmísil se do hovoru Château Renaud, „je to skutečně z nejneobyčejnějších lidí, které jsem jakživ viděl. Půjdete, Morreli?"

„Jen co dám svou navštívenku panu hraběti, jenž mi laskavě slíbí, že učiní malou návštěvu v ulici Meslay, 14."

„Buďte jist, že neopomenu, pane," pravil hrabě s úklonou.

A Maximilien Morrel vyšel s baronem de Château Renaud, nechav Monte Crista samotna s Morcerfem.

III.
PŘEDSTAVENÍ

Když Albert s Monte Cristem osaměl, pravil mu: „Dovolte, pane hrabě, abych zahájil svůj úřad cicerona tím, že podám vám ukázku mládeneckého bytu. Bude vám, zvyklému na italské paláce, aspoň předmětem studia vypočítat, v kolika čtverečních stopách může žíti mladý pařížský muž, který neplatí za nejhůře bydlícího. Při procházení místnostmi otevřeme okna, abyste volně dýchal."

Monte Cristo znal již jídelnu a přízemní salon. Albert uvedl ho nejprve do atelieru, byla to, jak víme, jeho oblíbená místnost.

Monte Cristo dovedl plně ocenit všecko, co Albert v té místnosti nashromáždil: staré skříně, japonský porculán, orientálské látky, benátské sklo, zbraně všech zemí světa, všecko bylo mu známo a na první pohled poznával století, zemi i původ. Morcerf myslil, že bude vysvětlovačem a zatím byl to naopak on, jenž pod vedením hraběte konal studia archeologická, nerostopisná i přírodopisná. Sestoupili do prvního poschodí. Albert uvedl hosta do salonu. Tento salon ověšen byl díly moderních malířů, byly tam krajiny Dupréovy o dlouhých třtinách, štíhlých stromech, s nádhernými oblohami a bučícími kravami, byli tam Delacroixovi arabští jezdci v dlouhých bílých burnusech, ve skvoucích pasech,

s vykládanými zbraněmi, na koních, kteří hryzli se vztekem, kdežto mužové rvali se železnými palicemi, Boulangerovy aquarelly, zobrazující celý „Chrám Matky Boží v Paříži" s oním rozmachem, jenž z malíře činí básníkova soka, byla tam plátna Diazova, který tvoří květy krásnější než květy, slunce zářivější než slunce, kresby Decampsovy, právě tak barvité, ale poetičtější než díla Salvátora Rosy, pastely Girandovy a Mullerovy,

představující děti s andělskými hlavami, ženy s panenskými rysy, náčrtky, vytržené z cestovního alba Dauzatsova, naskizzované během cesty po Orientě v několika minutách na sedle velblouda nebo pod klenbou mešity, slovem vše, co moderní umění může dáti výměnou a v náhradu za umění ztracené a zašlé s minulými věky.

Albert se nadál, že aspoň tentokráte ukáže něco nového neobyčejnému cestovateli, ten však aniž potřeboval hledat podpisy, z nichž některé byly ostatně nahrazeny pouhými začátečními písmeny, udal k velikému Albertovu údivu okamžitě při každém díle jméno autorovo, takže bylo zřejmo, že jsou mu nejen všecka ta jména známa, ale že i studoval a ocenil všecky ty talenty.

Ze salonu odebrali se do ložnice. Byl to vzor elegance a přísného vkusu zároveň, jediný portrét, podepsaný však Leopoldem Robertem, zářil zde v rámci z mdlého zlata.

Portrét ten především upoutal Monte Cristovu pozornost, neboť hrabě učinil v ložnici tři rychlé kroky a stanul náhle před ním.

Byl to obraz mladé ženy asi dvaceti pěti až dvaceti šesti let, snědé pleti, ohnivého zraku, zastřeného umdleným víčkem, měla na sobě malebný úbor katalánských rybářek s červenou a černou šněrovačkou a se zlatými jehlicemi ve vlasech, pohlížela na moře a její elegantní silhouetta rýsovala se na dvojím azuru vln a oblohy.

V pokoji bylo přítmí, jinak byl by Albert mohl postřehnout zsinalou bledost, rozestřevší se hraběti po lí-

cích, a všimnouti si nervosního zachvění, jež proběhlo jeho rameny a hrudí.

Na chvíli zavládlo ticho, Monte Cristo stál se zrakem neodvratně upřeným na obraz.

„Máte krásnou milenku, vicomte," pravil pak hrabě hlasem dokonale klidným, „ten úbor, nepochybně plesový, jí rozkošně sluší."

„Ach, pane," odvětil Albert, „ten omyl bych vám nikdy neodpustil, kdybyste byl vedle tohoto portrétu viděl nějaký jiný. Neznáte mé matky, pane, je to ona, již vidíte v tomto rámci, dala se tak portrétovat asi před šesti nebo osmi roky. Ten úbor je tuším vymyšlený a podoba je tak veliká, že se mi zdá, jako bych ještě matku viděl, jak byla v roce 1830. Hraběnka dala ten portrét zhotovit za nepřítomnosti hraběte. Hodlala mu nepochybně připraviti k návratu milé překvapení, ale divná věc, otci se ten portrét nelíbil. Ani cena malby, která, jak vidíte, je z krásných prací Leopolda Roberta, nebyla s to zvítěziti nad antipatií, již k ní pojal. Mezi námi řečeno, drahý hrabě, nutno uznati, že pan de Morcerf je z nejhorlivějších pairů v Luxemburku, generálem v theorii renomovaným, ale velmi prostředním znalcem umění. Jinak je tomu s mojí matkou, která maluje pozoruhodným způsobem a která, ceníc si příliš takového díla, aby se od něho nadobro odloučila, darovala mi je, aby u mne bylo méně vystaveno nelibosti pana de Morcerf, jehož portrét, malovaný Grosem, vám rovněž ukáži. Promiňte, mluvím-li s vámi tak o rodině a domácnosti, ale ježto budu míti čest dovésti

vás k hraběti, říkám vám to, aby vám náhodou neunikla před ním nějaká pochvala tohoto portrétu. Má ostatně neblahý vliv, neboť stane se zřídka, aby se moje matka naň nepodívala, přijde-li ke mně, a ještě řidčeji aby při pohledu naň nezaplakala.

Mrak, jejž tento obraz vnesl do domu, je ostatně jediný, který vyvstal mezi hrabětem a hraběnkou, moji rodiče, ačkoli jsou již přes dvacet let spolu, lnou k sobě stále jako prvního dne."

Monte Cristo vrhl letmý pohled na Alberta, jako by hledal v jeho slovech skrytý smysl, bylo však zřejmo, že mladý muž pronesl je s celou prostotou své duše.

„Nyní," pravil Albert, „viděl jste, pane hrabě, celé mé bohatství a dovolte mi nabídnouti vám je, nechť je jakkoli nedostatečné, považujte se zde za pána a abyste se cítil ještě více doma, račte jít se mnou k panu de Morcerf, kterému psal jsem z Říma o službě, již jste mi prokázal, a jemuž oznámil jsem návštěvu, kterou jste mi slíbil. A mohu říci, že hrabě i hraběnka netrpělivě čekali, až bude jim dovoleno poděkovati vám. Vím, jste vším poněkud přesycen, pane hrabě, a rodinné scény na Simbada námořníka příliš nepůsobí: viděl jste tolik jiných scén. Přes to přijměte co vám nabízím, jako úvod k pařížskému životu, životu zdvořilostí, návštěv a představování."

Monte Cristo uklonil se bez odpovědi, přijal návrh bez nadšení a bez lítosti, jako jednu ze společenských konvenienci, které každý muž, dbající společenských ohledů, pokládá za povinnost. Albert zavolal komorní-

ka a nařídil mu, aby šel oznámit panu a paní de Morcerf brzký příchod hraběte de Monte Cristo.

Albert následoval ho s hrabětem.

Při vstupu do předsíně hraběte zjevil se příchozímu nade dveřmi, vedoucími do salonu, erb, jenž svou bohatou obrubou a souladem s ozdobou místnosti prozrazoval, jakou důležitost majitel paláce tomuto odznaku přikládá.

Monte Cristo zastavil se před erbem a prohlížel si jej pozorně.

„Hejno zlatých kosic v azurovém poli. Je to nepochybně erb vašeho rodu, pane," tázal se. „Kromě znalosti hlavních součástí erbu, jež dovoluje mi jej rozřešiti, vyznám se v heraldice velmi málo, já, náhodný hrabě, vyrobený Toskánskem pomocí komturství svatého Štepána, jenž byl bych se býval obešel bez toho panského titulu, kdyby mi nebylo bývalo mnohokrát řečeno, že je to věc naprosto nutná pro člověka, který mnoho cestuje. Neboť konec konců je dobře mít něco na dvířkách kočáru, ne-li pro nic, aspoň pro to, aby nás celníci ušetřili. Omluvte mne tedy, kladu-li vám takovou otázku."

„Není nikterak indiskretní, pane," pravil Morcerf s prostotou přesvědčení, „hádal jste správně: je to náš odznak, totiž s otcovy strany, vedle něho je, jak vidíte, druhý erb, stříbrná věž v červeném poli, náležející matčinu rodu. Jsem po přeslici Španěl, ale rod Morcerfů je francouzský a jak jsem slyšel, jeden z nejstarších na francouzském jihu."

„Ano," přisvědčil Monte Cristo, „to naznačují kosice. Téměř všichni ozbrojení poutníci, kteří se pokusili, nebo způsobili dobytí Svaté Země, přijali za odznak buď kříž, znamení úkolu, jemuž se zasvětili, nebo tažné ptáky, symbol dlouhé cesty, kterou hodlali podniknouti a kterou doufali splniti na křídlech víry. Jeden z vašich předků s otcovy strany zúčastnil se asi nějakého křižáckého tažení a kdyby to bylo i jen tažení svatého Ludvíka, vede nás to až do XIII. století, což je již velmi pěkné."

„Je to možné," odtušil Morcerf, „někde v otcově pracovně je genealogický strom, který nám to poví a na nějž činil jsem druhdy poznámky, s nimiž byl by d'Hozier a Jaucourt velmi spokojen. Teď již na to nemyslím, přece však vám řeknu, pane hrabě, — jsem k tomu jako cicerone oprávněn — že za naší lidové vlády začíná se každý velmi zabývat těmi věcmi."

„Nu, pak mohla vaše vláda vybrat ze své minulosti něco lepšího než ty dvě tabule, kterých jsem si všiml na vašich veřejných budovách a které nemají žádného heraldického smyslu. Pokud vás se týká, vicomte," pokračoval Monte Cristo, vraceje se k Morcerfovi, „jste šťastnější než vaše vláda, neboť váš znak je skutečně krásný a mluví k obraznosti. Ano, je to tak, pocházíte z Provence a zároveň ze Španělska. To vysvětluje — podobá-li se portrét, jejž jste mi ukázal, originálu — tu krásnou snědou barvu, kterou jsem tak obdivoval na tváři vznešené Katalánky."

Bylo by bývalo nutno býti Oidipem nebo samotnou sfingou, aby člověk postřehl ironii, již hrabě vložil do

svých slov, pronesených zdánlivě se svrchovanou zdvořilostí, Morcerf mu také úsměvem poděkoval a jda první, aby mu ukázal cestu, otevřel dveře pod erbem, vedoucí, jak jsme pravili, do salonu.

Na nejnápadnějším místě salonu rovněž visel portrét, byl to obraz třicetipěti až třicetiosmiletého muže v generálské uniformě s dvojími épaulettami štábních důstojníků, odznakem vyšší hodnosti, se stužkou čestné legie na krku, hlásající důstojnost komthura, na prsou pak s důstojnickou hvězdou řádu Spasitelova vpravo a s velkokřížem Karla III. vlevo, což znamenalo, že osoba, zobrazená portrétem, prodělala asi války v Řecku a ve Španělsku, nebo — což v záležitosti řádů je jedno a totéž — vykonala v obou těch zemích nějaké diplomatické poslání.

Monte Cristo prohlížel si tento portrét s nemenší péčí než onen první, když tu otevřely se postranní dveře a hrabě stanul tváří v tvář samému hraběti de Morcerf.

Byl to muž asi čtyřiceti až čtyřiceti pěti let, jenž však vypadal nejméně na padesát a jehož knír a černé obočí divně kontrastovaly s téměř bílými vlasy, sestřiženými po vojensku do kartáče, byl oděn občanským oblekem a měl v knoflíkové dírce stužku, jejíž různé proužky připomínaly řády, jimiž byl vyznamenán.

Muž ten vešel dosti vznešeným krokem a s jakousi dychtivostí. Monte Cristo nechal jej přijíti k sobě, aniž postoupil o jediný krok, zdálo se, že jeho nohy nemohou se odtrhnout od země, právě jako jeho oči od tváře hraběte de Morcerf.

„Otče," pravil mladý muž, „mám čest představiti vám hraběte de Monte Cristo, velkodušného přítele, s nímž měl jsem štěstí se seznámit za trudných okolností, které znáte."

„Pán je mezi námi vítán," pravil hrabě de Morcerf, pozdravuje hraběte s úsměvem, „prokázal našemu rodu, zachovav mu jediného dědice, službu, která bude si věčně vyžadovati naší vděčnosti."

Při těchto slovech hrabě de Morcerf pokynul Monte Cristovi na křeslo, sám pak usedl proti oknu.

Monte Cristo, přijav křeslo, označené hrabětem de Morcerf, usedl tak, aby zůstal ve stínu velikých sametových záclon a aby mohl odtud čísti v rysech hraběte, na něž únava a starosti vtiskly svou pečeť, celou historii tajných bolů, vepsaných do každé vrásky, vyhloubené časem.

„Paní hraběnka," pravil Morcerf, „zabývala se právě úpravou své toiletty, když vicomte dal ji zpravit o návštěvě, již bude mít potěšení přijmout, přijde hned dolů, za deset minut bude v saloně."

„Je to příliš mnoho cti pro mne," pravil Monte Cristo, „býti v den svého příjezdu do Paříže uveden ve styk s mužem, jehož zásluha vyrovná se jeho pověsti a v němž štěstěna, výjimečně spravedlivá, se nezmýlila. Nemá však na pláních Mitidže nebo na horách Atlasu ještě nějakou, maršálskou hůl pro vás?"

„Oh," bránil se Morcerf s lehkým ruměncem, „vzdal jsem se služby, pane. Byv jmenován pairem za Restaurace, zúčastnil jsem se prvního tažení a sloužil jsem

pod maršálem de Bourmont, mohl jsem se tedy ucházeti o vyšší velitelství a kdo ví, co by se bylo stalo, kdyby se byla udržela starší větev na trůně! Ale červencová revoluce byla, jak se zdá, dosti slavná, aby si mohla dovolit být nevděčnou, byla takovou ke všem službám, které nepocházely z doby císařské, podal jsem tedy demissi, neboť získal-li člověk epauletty na bitevním poli, nedovede příliš manévrovati na hladké půdě salonů. Opustil jsem meč, vrhl jsem se do politiky, zabývám se průmyslem, studuji užitečná umění. Toužil jsem po tom velice po těch dvacet let co jsem sloužil ve vojsku, ale neměl jsem na to kdy."

„Takovéto idee udržují váš národ v povýšenosti nad ostatními národy, pane," odvětil Monte Cristo, „vy šlechtic pocházející ze starého rodu, honosící se krásným jménem, odhodlal jste se dosíci prvních stupňů hodnosti jako neznámý prostý voják: to je velmi vzácné, pak, stav se generálem, francouzským pairem, komturem řádu čestné legie, chcete znovu začíti druhé učednictví bez jakékoli jiné naděje, bez jakékoli jiné odměny, kromě té, že budete jednoho dne užitečný svým bližním… Ach, pane, to je skutečně krásné, ba více, to je vznešené."

Albert s údivem naslouchal a pohlížel na Monte Crista, nebyl zvyklý vidět ho unesena tak nadšenými představami.

„Bohužel," pokračoval cizinec, nepochybně proto, aby zaplašil nepostřehnutelný stín, jejž jeho slova vyvolala na čele Morcerfově, „my v Itálii si tak nepočíná-

me, rosteme podle svého druhu a rodu a podržujeme totéž listí, týž vzrůst a často i tutéž neužitečnost po celý svůj život."

„Ale pane," odpověděl hrabě de Morcerf, „pro muže vašich zásluh není Itálie vlastí a Francie podává vám ruce, odpovězte na její volání, Francie snad nebude nevděčná ke každému, se svými dětmi jedná špatně, ale cizince přijímá obyčejně velkolepě."

„Je vidět, otče," pravil Albert s úsměvem, „že neznáte pana hraběte de Monte Cristo. Jeho radosti nejsou z tohoto světa, nebaží po poctách a přijímá jich jen tolik, kolik se jich vejde na cestovní pas."

„To je nejsprávnější definice, kterou jsem kdy o sobě slyšel," prohodil cizinec.

„Pan hrabě byl pánem své budoucnosti," pravil hrabě de Morcerf s povzdechem, „a zvolil si květnatou dráhu."

„Tak jest, pane," přisvědčil Monte Cristo s úsměvem, jejž malíř nikdy nevyjádří a nad nímž fysiolog vždycky zoufá, má-li jej analysovati.

„Kdybych se nebyl obával, že pana hraběte, unavím," pravil generál, zřejmě okouzlen Monte Cristovými způsoby, „byl bych ho odvedl do sněmovny, dnes je zajímavé sezení pro toho, kdo nezná našich moderních senátorů."

„Budu vám velmi povděčen, pane, učiníte-li mi tu nabídku po druhé, dnes však dostalo se mi lichotivé naděje být představen paní hraběnce, počkám tedy."

„Ach, zde je moje matka!" zvolal vicomte.

Monte Cristo, obrátiv se rychle, spatřil skutečně paní de Morcerf na prahu dveří, vedoucích v opačnou stranu než ty, jimiž vešel její muž: nehnuta, bledá, spustila, když Monte Cristo obrátil se k ní, bezvládně ruku, kterou opírala se z neznámé příčiny o pozlacené veřeje. Stála tam již několik vteřin a zaslechla poslední slova, pronesená zaalpským hostem.

Ten vstal a hluboce se uklonil hraběnce, která rovněž pozdravila němě a obřadně.

„Můj Bože, madame," zvolal hrabě de Morcerf, „co je vám? Je vám snad teplo v saloně nesnesitelné?"

„Jste churava, matko?" tázal se vicomte, přichvátav k Mercedes.

Poděkovala oběma úsměvem.

„Ne," pravila, „byla jsem jen jaksi pohnuta, uzřevši po prvé toho, bez jehož přispění byli bychom nyní v slzách a smutku. Pane," pokračovala hraběnka, pokročivši se vznešeností královny, „zachránil jste život mému synu a za to dobrodiní vám žehnám. A nyní vzdávám vám díky za potěšení, které jste mi způsobil, dav mi příležitost poděkovati vám jako jsem vám žehnala, totiž z hloubi srdce."

Hrabě uklonil se znovu, ještě hlouběji, než po prvé. Byl ještě bledší než Mercedes.

„Madame," pravil, „vy a pan hrabě odměňujete mne příliš velkodušně za tak prostý skutek. Zachrániti člověka, uspořiti trápení otci, ušetřiti city ženy — to není nijaké dobrodiní, to je čin pouhé lidskosti."

Na tato slova, pronesená se svrchovanou mírností a zdvořilostí, odpověděla paní de Morcerf hlubokým tónem:

„Je velikým štěstím pro mého syna, pane, že má ve vás přítele, a děkuji Bohu, že to tak zařídil."

A Mercedes obrátila své krásné oči k nebi s tak nekonečnou vděčností, že hraběti se zdálo, jako by v nich viděl chvěti se dvě slzy. Pan de Morcerf k ní přistoupil.

„Madame," pravil, „omluvil jsem se již panu hraběti, že jsem nucen jej opustiti, a vy, prosím, učiňte tak za mne ještě jednou. Sezení začíná ve dvě hodiny, jsou tři a já mám mluviti."

„Jděte, pane, vynasnažím se, aby náš host zapomněl na vaši nepřítomnost," pravila hraběnka právě tak laskavým tónem. „Prokáže nám pan hrabě čest," pokračovala, obracejíc se k Monte Cristovi, „že ztráví s námi zbytek dne?"

„Díky, madame. Jsem vám, věřte prosím, svrchovaně vděčen za vaše pozvání, ale vystoupil jsem dnes dopoledne u vašich dveří ze svého cestovního kočáru. Nevím, jak jsem v Paříži ubytován, vím sotva, kde bydlím. Je to ovšem nepatrná starost, ale přece jen pochopitelná."

„Ale dostane se nám toho potěšení aspoň po druhé, slibujete mi to, není-li pravda?" tázala se hraběnka.

Monte Cristo uklonil se bez odpovědi, ale jeho gesto mohlo platit za souhlas.

„Nezdržuji vás tedy, pane," zahovořila opět hraběnka, „neboť nechci, aby se moje vděčnost stala buď nediskretní, nebo obtížnou."

„Drahý hrabě," pravil Albert, „dovolíte-li, pokusím se oplatit vám v Paříži vaši milou pozornost, již prokázal jste mi v Římě, a dáti vám k disposici svůj vůz, pokud nebudete mít kdy opatřit si ekypáže a koně."

„Tisíceré díky za vaši laskavost, vicomte," odvětil Monte Cristo, „předpokládám však, že pan Bertuccio řádně využitkoval té půlpáté hodiny, již jsem mu ponechal, a že najdu u dveří nějaké spřežení."

Albert již zvykal těmto způsobům, věděl, že hrabě usiluje jako Nero o nemožné, a nedivil se již ničemu. Chtěl se jen sám přesvědčiti, jakým způsobem byly jeho rozkazy vykonány, doprovodil tedy hraběte až k domovním dveřím.

Monte Cristo se nemýlil, jakmile objevil se v předpokoji hraběte de Morcerf, vyběhl z peristylu osobní sluha, týž, který přinesl v Římě oběma mladým mužům navštívenku hraběte a ohlásil jim jeho návštěvu, takže když vznešený cestovatel vyšel na vnější schody, našel skutečně venku čekající kočár.

Bylo to coupé z dílny Kellerovy a spřežení, které Drake ještě minulého dne — jak všichni pařížští lvové věděli — nechtěl dáti za osmnáct tisíc franků.

„Pane," pravil hrabě Albertovi, „nenabízím vám, abyste mne doprovodil až ke mně, mohl bych vám ukázati jen improvisovaný dům a co se týká improvisací, musím, jak víte, dbáti pověsti. Popřejte mi den a pak dovolte, abych vás směl pozvati. Pak budu jistější, že neprohřeším se proti zákonům pohostinství."

„Žádáte-li o den, pane hrabě, jsem jist, že neukážete mi dům, nýbrž palác. Máte rozhodně ve svých službách nějakého ducha."

„Nu, nevyvracejte tu domněnku," pravil hrabě, klada nohu na sametem potažené stupátko své nádherné ekypáže, „prospěje mi to trochu u dam."

Usedl do kočáru, jenž zavřel se za ním a vzdálil se klusem, ne však tak rychle, aby hrabě nemohl postřehnouti nepatrného hnutí záclon v saloně, kde zůstala paní de Morcerf.

Když vrátil se Albert k matce, našel hraběnku v boudoiru, zabořenu do hlubokého sametového křesla. V celém pokoji, ponořeném v stín, probleskovaly jen tu a tam zlaté zákmity na ozdobách nábytku nebo na zlatých rámcích.

Albert nemohl vidět hraběnčinu tvář, ztracenou v mlze gázu, jejž hraběnka ovinula si kolem vlasů jako dechovou aureolu, zdálo se mu však, že její hlas je změněn: rozeznal také ve vůni růží a heliotropů, stojících na květinovém stolku, ostrou, štiplavou stopu těkavé soli. A skutečně, na jedné z ciselovaných misek krbu upoutal mladíkovu znepokojenou pozornost hraběnčin flakon, zbavený šagrenového pouzdra.

„Churavíte, matko?" zvolal Albert, vstupuje. „Přišlo vám nevolno za mé nepřítomnosti?"

„Já? Ne, Alberte. Ale chápete, ty růže, tuberosy a oranžové květy vydávají za těch prvních veder, kterým nejsme ještě zvyklí, tak prudkou vůni."

„Pak je musíme dát vynést do vašeho předpokoje, matko," pravil Morcerf, vztahuje ruku ke zvonku. „Jste skutečně churava, již hned jak jste vstoupila, byla jste všecka bledá."

„Pravíte, že jsem byla bledá, Alberte?"

„Bledostí, která vám výborně sluší, matko, ale která nás, otce a mne, nepoděsila proto méně."

„Váš otec se vám o tom zmínil?“ tázala, se Mercedes rychle.

„Ne, madame, ale pamatujete se, že vám samotné učinil o tom poznámku.“

„Nepamatuji se,“ pravila hraběnka.

Vstoupil sluha, přišel, přivolán Albertovým zvoněním.

„Odneste ty květiny do předpokoje nebo do toiletního pokoje,“ pravil vicomte, „obtěžují paní hraběnku.“

Sluha uposlechl.

Zavládlo dosti dlouhé ticho, trvající po celou dobu, pokud nebyly květiny vyneseny.

„Co je to za jméno to Monte Cristo?“ tázala se hraběnka, když vyšel sluha, odnášející poslední vázu. „Je to jméno rodu, jméno země, či pouhý titul?“

„Je to tuším titul, matko, nic víc. Hrabě koupil nějaký ostrov z toskánského souostroví a dle toho, co dnes ráno sám pravil, založil komturství. Víte, že se to tak dělá při řádu svatého Štěpána ve Florencii, svatého Jiří Konstantinského v Parmě, ba i při řádu Maltánském. Ostatně po šlechtictví nikterak nebaží a nazývá se náhodným hrabětem, ačkoli v Římě panuje všeobecné mínění, že hrabě je vysoce urozeným pánem.“

„Jeho způsoby jsou vybrané,“ pravila hraběnka, „jak jsem aspoň mohla posoudit za té krátké chvíle, co zůstal zde.“

„Oh, dokonalé, matko, tak dokonalé, že o mnoho převyšují vše, co jsem poznal nejaristokratičtějšího ve

třech nejhrdějších šlechtách Evropy, totiž ve šlechtě anglické, ve šlechtě španělské a ve šlechtě německé."

Hraběnka okamžik uvažovala, pak po tom krátkém váhání promluvila:

„Viděl jste, drahý Alberte, pana de Monte Cristo v jeho příbytku, jste bystrozraký, taktní a vyznáte se v lidech více, než je obyčejem ve vašem věku, myslíte — chápete, táži se vás jako matka — že hrabě je skutečně tím, čím se zdá být?"

„A čím se zdá být?"

„Sám jste to právě řekl, vysoce urozeným pánem."

„Řekl jsem vám, matko, že je za takového považován."

„Ale co vy o něm soudíte, Alberte?"

„Přiznám se vám, že můj úsudek o něm není příliš ustálen, myslím, že je to Maltán."

„Neptám se vás na jeho původ, ptám se vás na jeho osobu."

„Oh, co se jeho osoby týká, je to něco jiného. Pozoroval jsem u něho tolik neobyčejných věcí, že chcete-li, abych vám řekl, co si o něm myslím, odpovím vám, že bych ho rád považoval za některého z Byronových hrdinů, jež neštěstí poznamenalo osudnou pečetí, za nějakého Manfreda, nějakého Laru, nějakého Wernera. Slovem za trosku nějakého starého rodu, jež zbavena otcovského jmění, vynašla si jiné silou svého dobrodružného genia, který pozvedl ji nad zákony společnosti."

„Pravíte…?"

„Pravím, že Monte Cristo je ostrov v Středozemním moři, bez obyvatel, bez posádky, útulek podloudníků

všech národů, pirátů všech zemí. Kdo ví, zda tito bodří průmyslníci neplatí svému pánu poplatek za přístřeší."

„Možná," pronesla hraběnka v zamyšlení.

„Ale na tom nezáleží," prohodil mladý muž, „ať je podloudníkem nebo ne, uznáte, matko, ježto jste ho viděla, že pan hrabě de Monte Cristo je pozoruhodný muž, který bude mít v pařížských salonech největší úspěch. Hleďte, ještě dnes ráno, u mne, zahájil svůj vstup do společnosti a naplnil úžasem i samého Château Renauda."

„A kolik asi let může býti hraběti?" tázala se Mercedes, přikládajíc této otázce zřejmě velikou důležitost.

„Asi třicet pět nebo třicet šest, matko."

„Tak mlád! To je nemožné!" pravila Mercedes, odpovídajíc na to, co jí pravil Albert a zároveň i na to, co jí pravily její vlastní myšlenky.

„A přece je to pravda. Řekl mi asi třikráte nebo čtyřikrát, a jistě bez předchozího uvažování, v té době bylo mi pět let, v té deset let, v té dvanáct let. Zvědavost učinila mne bdělým, všiml jsem si těch drobností, porovnával data a nikdy jsem ho nepřistihl při chybě. Věk toho podivného muže, který nemá věku, je tedy, jsem si tím jist, asi třicet pět let. A nadto si jen vzpomeňte, matko, jak je jeho oko živé, jak jsou jeho vlasy černé a jeho čelo, třebaže bledé, úplně bez vrásek, je to povaha nejen silná, ale i ještě mladá."

Hraběnka sklopila hlavu jako pod příliš těžkým přívalem trpkých myšlenek.

„A muž ten pojal k vám přátelství, Alberte?“ tázala se s nervosním chvěním.

„Domnívám se, madame.“

„A vy… máte ho také rád?“

„Líbí se mi, madame, přes to, že Franz d'Épinay chtěl mi ho vydávat za muže, přicházejícího z onoho světa.“

Hraběnce unikl pohyb hrůzy.

„Alberte,“ pravila změněným hlasem, „vždycky jsem vás varovala před novými známostmi. Teď jste mužem a vy sám mohl byste mi dávati rady, přes to však vám opakuji: Buďte opatrný, Alberte.“

„Aby mi ta rada byla prospěšná, drahá matko, musil bych ještě napřed vědět, před čím se mám mít na pozoru. Hrabě nikdy nehraje, hrabě pije jen vodu, smíšenou s kapkou španělského vína, hrabě má pověst takového boháče, že nemohl by si ode mne vypůjčiti peníze, aby nevzbudil smích, čeho se mi tedy jest obávat se strany hraběte?“

„Máte pravdu,“ přisvědčila hraběnka, „mé obavy jsou bláhové, zvláště mají-li svůj původ v muži, jenž zachránil vám život. Ale když již o tom mluvíme, přijal ho váš otec dobře, Alberte? Velice na tom záleží, abychom se k hraběti chovali více než společensky slušně. Pan de Morcerf je často zaměstnán, jeho záležitosti působí mu starosti, mohlo by se státi, že i mimoděk…“

„Otec byl bezvadný, madame,“ přerušil ji Albert, „ba více: zdálo se, že bylo mu velice zalichoceno dvěma nebo třemi nadmíru obratnými poklonami, které hrabě mu učinil tak šťastně a vhodně, jako by ho znal již

třicet let. Každý z těch malých pochvalných šípů jistě mého otce zalechtal," dodal Albert se smíchem, „takže se rozešli jako nejlepší přátelé na světě a že ho pan de Morcerf chtěl dokonce s sebou vzíti do sněmovny, aby vyslechl jeho řeč."

Hraběnka neodpověděla, upadla v tak hluboké snění, že její oči se pozvolna zavřely. Mladý muž, stoje před ní, pohlížel na ni s onou synovskou láskou, ještě něžnější a vroucnější u dětí, jejichž matky jsou dosud mladý a krásny. Když pak viděl, že oči její se zavřely, poslouchal chvíli, jak v sladké nehybnosti dýše, a domnívaje se, že usnula, vzdálil se po špičkách a opatrně zavřel dveře pokoje, kde matku zanechal.

„Předpovídal jsem tomu zpropadenému člověku," šeptal si, potřásaje hlavou, „že způsobí ve společnosti sensaci. Měřím dojem, jejž vyvolal, neomylným thermometrem: moje matka si ho povšimla, je tedy zajisté velmi pozoruhodný."

A sestoupil do svých stájí ne bez tajného zármutku, že hrabě de Monte Cristo připadl docela bezděky na spřežení, které stavělo jeho hnědky do druhé řady v očích všech znalců.

„Lidé rozhodně nejsou všichni stejní, musím poprosit otce aby uvedl tu otázku v panské sněmovně na přetřes."

IV.
PAN BERTUCCIO

Zatím přijel hrabě domů, potřeboval šest minut k vykonání té cesty. Těchto šest minut postačilo, aby byl viděn asi od dvacíti mladých mužů, kteří, znajíce cenu spřežení, jehož nemohli si sami koupit, pobídli své tahouny do klusu, aby spatřili skvělého velmože, jenž mohl si dopřát koně po desíti tisících franků za kus.

Dům vybraný Alim, jenž měl sloužit Monte Cristovi za městské sídlo, stál po pravé ruce, jde-li se Elysejskými Poli vzhůru, a měl s jedné strany dvůr, s druhé zahradu, velmi hustý keř, rostoucí uprostřed dvora, zakrýval část průčelí, kolem tohoto keře táhly se, podobny dvěma pažím, dvě stezky, které, rozbíhajíce se vpravo i vlevo, zjednávaly kočárům přístup od vrat k dvojitému schodišti, na jehož každém stupni stála porculánová váza, plná květin. Tento dům, osamělý v široké prostoře, měl kromě hlavního vchodu ještě jiný vchod, vedoucí do ulice de Ponthieu.

Dříve ještě než kočí zahoukal na vrátného, otočila se těžká vrata na svých stěžejích, viděli hraběte přijíždět a hrabě byl v Paříži, jako v Římě, jako všude obsluhován s rychlostí blesku. Kočí tedy vjel, opsal polokruh, aniž zmírnil chod, a vrata byla již zavřena, když ještě kola skřípěla po písku stezek.

Po levé straně schodů se kočár zastavil, dva mužové stanuli u dvířek: jedním z nich byl Ali, který usmíval se na svého pána s neuvěřitelně upřímnou radostí a jenž odměněn byl pouhým pohledem Monte Cristovým.

Druhý pokorně pozdravil a nastavil hraběti ruku, aby mu pomohl sestoupit s kočáru.

„Díky, pane Bertuccio," pravil hrabě, seskočiv lehce se tří stupátek. „A notář?"

„Je v malém saloně, Excellenci," odvětil Bertuccio.

„A navštívenky, které jste měl dát zhotovit, jakmile zvíte číslo domu?"

„Je to již vyřízeno, pane hrabě, byl jsem u nejlepšího rytce v Palais Royal, jenž vyhotovil desku v mé přítomnosti: První navštívenka byla podle vašeho rozkazu okamžitě donesena panu baronu Danglarsovi, poslanci v ulici de la Chaussée d'Antin, čís. 7, ostatní jsou v ložnici Vaší Excellence na krbu."

„Dobře. Kolik je hodin?"

„Čtyři."

Monte Cristo podal rukavice, klobouk a hůl témuž francouzskému lokajovi, který vyběhl z předpokoje hraběte de Morcerf, aby zavolal vůz, pak bral se do malého salonu, provázen Bertucciem, jenž ukazoval mu cestu.

„Mramory v tomto předpokoji jsou tuze ubohé," pravil Monte Cristo, „doufám, že mi to vše odstraníte."

Bertuccio se uklonil.

Notář čekal, jak pravil intendant, v malém saloně.

Byla to poctivá tvář druhého pařížského klerka, vyšinuvšího se ke konečné hodnosti obvodního notáře.

„Pán je notář, pověřený prodejem letohrádku, jejž chci koupiti?“ tázal se Monte Cristo.

„Ano, pane hrabě,“ odtušil notář.

„Kupní smlouva je vyhotovena?“

„Ano, pane hrabě.“

„Přinesl jste ji?“

„Zde jest.“

„Výborně. Kde je ten dům, který kupuji?“ tázal se nedbale Monte Cristo, obraceje se částečně k Bertucciovi, částečně k notáři.

Intendant učinil posunek, znamenající: Nevím.

Notář pohlédl na Monte Crista s údivem.

„Jakže?“ divil se. „Pan hrabě neví, kde je dům, jejž kupuje?“

„Ne, skutečně ne,“ odtušil hrabě.

„Pan hrabě ho nezná?“

„A jak bych jej, u čerta, mohl znát? Přijel jsem dnes ráno z Kadixu, nikdy jsem v Paříži nebyl, ba je to po prvé, kdy jsem přijel do Francie.“

„To je ovšem něco jiného,“ odvětil notář. „Dům, jejž pan hrabě kupuje, leží v Auteuili.“

Při těch slovech Bertuccio viditelně zbledl.

„A kde je Auteuil?“ tázal se Monte Cristo.

„Dva kroky odtud, pane hrabě,“ vykládal notář, „kousek za Passy, v rozkošné poloze, uprostřed Boulogneského Lesa.“

„Tak blízko!“ divil se Monte Cristo. „Ale to není žádný venkov! Jak jste mi mohl vybrat dům u pařížské brány, pane Bertuccio?“

„Já?“ zvolal intendant se zvláštní horlivostí. „Ne, jistě to nejsem já, kterému pan hrabě uložil vybrat ten dům, račiž se pan hrabě upamatovat, rozpomenout, pátrat v paměti.“

„Ach, pravda,“ přisvědčil Monte Cristo, „pamatuji se již: četl jsem tu annonci v novinách a dal jsem se svésti lživým názvem: Letohrádek .“

„Ještě je kdy,“ pravil živě Bertuccio, „a chce-li mi Vaše Excellence uložit, abych hledal všude jinde, vyhledám, co bude nejlepšího, buď v Enghienu, nebo ve Fontenay aux Roses, nebo v Bellevue.“

„Nu, není třeba,“ odtušil nedbale Monte Cristo, „když již mám tento, nechám si jej.“

„A pan hrabě má pravdu,“ pravil živě notář, boje se, aby nepřišel o honorář, „je to rozkošný majetek: tekoucí voda, hustý les, sídlo pohodlné, ačkoli již dlouho neobývané, nepočítaje v to ani nábytek, který přes to, že je starý, má velikou cenu, zvláště dnes, kdy je staré haraburdí hledáno. Pardon, ale domnívám se, že pan hrabě má vkus své doby.“

„Jen mluvte,“ prohodil Monte Cristo, „je to tedy slušné.“

„Oh, pane hrabě, více než to, je to velkolepé.“

„Nuže, nenechme si tedy ujít takovou příležitost,“ pravil Monte Cristo, „prosím smlouvu, pane notáři.“

A rychle podepsal, když byl vrhl rychlý pohled na místo smlouvy, kde označena byla poloha domu a jména majetníků.

„Bertuccio," pravil, „dejte padesát pět tisíc franků pánovi."

Intendant vyšel nejistým krokem a vrátil se s balíkem bankovek, které notář přepočítal jako muž, zvyklý přijímat peníze až po zákonném výmazu.

„A nyní," tázal se hrabě, „jsou tedy všecky formality vyplněny?"

„Všecky, pane hrabě."

„Máte klíče?"

„Jsou v rukou vrátného, střežícího dům, ale rozkázal jsem mu, aby uvedl pána v jeho majetek."

„Výborně."

A Monte Cristo pokynul notáři hlavou, jako by chtěl říci:

Nepotřebuji vás již, jděte.

„Zdá se mi však," odvážil se namítnouti poctivý notář, „že se pan hrabě zmýlil. Kupní cena je všeho všudy padesát tisíc franků."

„A váš honorář?"

„Je v tom penízi již započítán, pane hrabě."

„Což nepřijel jste z Auteuile sem?"

„Ovšem."

„Nuže, vaše námaha musí tedy být zaplacena," odtušil hrabě.

A pokynem jej propustil.

Notář vyšel pozpátku, klaně se až k zemi, ode dne, kdy dal se zapsati na práva, bylo to po prvé, co se setkal s takovým klientem.

„Doprovoďte pána," pravil hrabě Bertucciovi.

Intendant vyšel za notářem.

Sotva ocitl se hrabě o samotě, vyňal z kapsy tobolku na listiny, zavírající se na zámek, a otevřel ji malým klíčkem, který měl zavěšený na krku a kterého nikdy neodkládal.

Okamžik hledal, pak zastavil se u lístku s několika poznámkami, porovnal poznámky s kupní smlouvou, ležící na stole, a, zapátrav v paměti, pravil sám k sobě:

„Je to tak: Auteuil, ulice de la Fontaine, čís. 28. A nyní mám se spolehnout na přiznání, vyrvané hrůzou náboženskou, nebo hrůzou fysickou? Ostatně, za hodinu zvím vše. Bertuccio!“ zvolal, klepaje jakýmsi malým kladívkem se skládací rukojetí na kovovou báň, vydávající táhlý, ostrý zvuk, podobný zvuku tam-tamu. „Bertuccio!“

Intendant zjevil se na prahu.

„Pane Bertuccio,“ pravil hrabě, „neřekl jste mi kdysi, že jste cestoval po Francii?“

„Po jistých částech Francie, ano, Excellenci.“

„Znáte nepochybně pařížské okolí.“

„Ne, Excellenci, ne,“ odvětil intendant s jistým nervosním chvěním, které Monte Cristo, vyznající se v lidských hnutích, správně přičetl živému neklidu.

„To je mrzuté,“ pravil, „že jste nikdy nenavštívil pařížského okolí, neboť chci se podívat ještě dnes večer na svůj nový majetek a ježto půjdete se mnou, mohl byste mi dát užitečné informace.“

„Do Auteuile?“ zvolal Bertuccio, jehož brunátná tvář téměř zesinavěla. „Já jít do Auteuile!“

„Nu, co je na tom divného, že máte jít do Auteuile, ptám se vás. Až budu bydlit v Auteuili, musíte se tam přec odebrat, když náležíte k domu."

Bertuccio sklopil hlavu před pánovým velitelským pohledem a zůstal stát bez hnutí a bez odpovědi.

„Co se to s vámi ale děje? Necháte mne snad po druhé zvonit o kočár?" pravil Monte Cristo tónem Ludvíka XIV., pronášejícího pověstné: „Málem bych byl býval čekal!"

Bertuccio ocitl se skokem z malého salonu v předpokoji a vzkřikl chraptivým hlasem:

„Koně Jeho Excellence!"

Monte Cristo napsal asi dva nebo tři listy, když pečetil poslední, intendant zjevil se opět.

„Kočár Vaší Excellence je u dveří," hlásil.

„Nuže, vezměte tedy rukavice a klobouk," pravil Monte Cristo.

„Což mám jít s panem hrabětem?" zvolal Bertuccio.

„Ovšem, vždyť musíte udělit rozkazy, když chci v tom domě bydlet."

Nebylo příkladu, aby si byl někdo dovolil námitku proti rozkazu hraběte, intendant tedy následoval beze slova svého pána, jenž, vstoupiv do vozu, pokynul mu, aby vystoupil tam za ním. Intendant usedl uctivě na protější sedadlo.

V.
DŮM V AUTEUIU

Monte Cristo, sestupuje s vnějších domovních schodů, všiml si, že Bertuccio poznamenal se po způsobu Korsičanů, to jest, učiniv palcem kříž do vzduchu, a že když zaujal místo v kočáře, mumlal tiše krátkou modlitbu. Každý jiný než zvědavý člověk byl by býval měl soucit s podivným odporem, jejž poctivý intendant jevil k zamýšlené vyjížďce hraběte extra muros. Hrabě však byl, jak se zdálo, příliš zvědav, aby Bertucciovi prominul tu malou cestu.

Za dvacet minut byli v Auteuili. Intendantovo rozčilení stále vzrůstalo. Když vjeli do městečka, Bertuccio, přitisknut do rohu kočáru, začal si s horečným neklidem prohlížet všecky domy, mimo které jeli.

„Dejte zastavit v ulici de la Fontaine před číslem 28.," pravil hrabě, upíraje nemilosrdně pohled na intendanta, jemuž uděloval ten rozkaz.

Pot vyvstal Bertucciovi na tváři, uposlechl však a vychýliv se z vozu, křikl na kočího:

„Ulice de la Fontaine, číslo 28."

Číslo 28. stálo na konci městečka. Během cesty nastala noc, či spíše černý mrak, nabitý elektřinou, do dával té předčasné tmě vzhledu a slavnostnosti dramatické scény.

Kočár stanul, lokaj skočil ke dvířkům a otevřel je.

„Nu," pravil hrabě, „vy tedy nevystoupíte, pane Bertuccio? Vy tedy zůstanete ve voze? Ale nač, u čerta, dnes večer myslíte?"

Bertuccio seskočil kvapně s kočáru a nabídl rameno hraběti, jenž opřel se o ně tentokrát a sestoupil zvolna se tří schůdků stupátka.

„Zaklepejte," pravil hrabě, „a ohlaste mne."

Bertuccio zaklepal, dveře se otevřely a objevil se vrátný.

„Co je?" tázal se.

„Váš nový pán, dobrý muži," pravil lokaj.

A podal vrátnému lístek, jejž dal hraběti notář.

„Dům je tedy prodán?" tázal se vrátný. „A pán bude v něm bydliti?"

„Ano, příteli," odvětil hrabě, „a vynasnažím se, abyste svého bývalého pána nemusil litovati."

„Oh, pane," pravil vrátný, „nemám tuze čeho litovati, protože jsme ho vídali velmi zřídka. Je tomu již přes pět let, co zde nebyl, a měl věru pravdu, že prodal dům, z kterého neměl vůbec nic."

„Jak se jmenoval váš bývalý pán?" tázal se Monte Cristo.

„Pan markýz de Saint Méran, ach, jsem si jist, že neprodal dům za tolik, kolik ho stál!"

„Markýz de Saint Méran!" opakoval Monte Cristo. „Zdá se mi, že to jméno není mi cizí," pravil, „markýz de Saint Méran…"

Jako by pátral v paměti.

„Starý šlechtic," pokračoval vrátný, „věrný služebník Bourbonů, měl jedinou dceru, která provdala se za pana de Villefort, jenž býval státním návladním v Nimes a pak ve Versaillesu."

Monte Cristo vrhl pohled na Bertuccia, bledšího než zeď, o níž se opíral, aby nepadl.

„Nezemřela ta dcera?" tázal se Monte Cristo. „Zdá se mi, jako bych byl něco takového slyšel."

„Ano, pane, před jedenadvaceti lety a od těch dob neviděli jsme ubohého drahého markýze ani třikrát."

„Díky, díky," pravil Monte Cristo, soudě podle intendantovy naprosté vysílenosti, že nesmí již té struny více napínat, nebo že by mohla prasknouti. „Díky! Dejte mi světlo, dobrý muži."

„Mám pána doprovázet?"

„Ne, není třeba, Bertuccio mi posvítí."

A Monte Cristo doprovodil ta slova darováním dvou zlatých penízů, jež vyvolaly výbuch žehnání a vzdechů.

„Ach, pane," pravil vrátný, když byl marně hledal na krbu a na poličkách, „nemám tu ale svíček."

„Vezměte jednu z kočárových lamp, Bertuccio," pravil hrabě, „a ukažte mi komnaty."

Intendant uposlechl bez poznámky, ale podle chvění ruky, držící svítilnu, nebylo těžko uhodnout co ho ta poslušnost stojí.

Prošli dosti rozsáhlým přízemím a prvním poschodím, sestávajícím ze salonu, z koupelny a dvou ložnic. Z jedné z těchto ložnic přišli na točité schody, končící v zahradě.

„Aj, zadní schody," poznamenal hrabě, „to je dosti pohodlné. Posviťte mi, pane Bertuccio, jděte napřed, kam nás ty schody dovedou."

„Pane," pravil Bertuccio, „vedou do zahrady."

„Prosím vás, jak to víte?"

„Chtěl jsem říci, že tam jistě vedou."

„Nuže, přesvědčíme se o tom."

Bertuccio zhluboka povzdechl a kráčel napřed. Schody skutečně končily v zahradě.

U vnějších dveří se intendant zastavil.

„Nuže, pane Bertuccio!" zvolal hrabě.

Ale ten, jemuž ta slova platila, byl omámen, ztrnulý, zničen. Jeho vytřeštěné oči jako by hledaly kolkolem stopy nějaké strašlivé minulosti a jeho křečovitě zaťaté ruce jako by se snažily zapuditi hrozné vzpomínky.

„Nuže?" naléhal hrabě.

„Ne, ne!" volal Bertuccio, položiv ruku na roh vnitřní stěny. „Ne, pane, není možná, nepůjdu dále!"

„Co to znamená?" pronesl určitý, odmluvy netrpící Monte Cristův hlas.

„Ale vždyť sám vidíte, pane," zvolal intendant, „že to naprosto není přirozeno, že, chtěje si koupit dům u Paříže, koupíte jej právě v Auteuili, a že tím domem, koupeným v Auteuili, je právě číslo 28. v ulici de la Fontaine! Ach, proč jsem vám tam všecko neřekl, urozený pane! Nebyl byste jistě na mně žádal, abych přišel. Doufal jsem, že domem pana hraběte bude nějaký jiný dům než tento. Jako by nebylo v Auteuili jiných domů, kromě domu vraždy!"

„Oh, oh," prohodil Monte Cristo, zastaviv se náhle, „jaké šeredné slovo jste to pronesl! Prožluklý člověče! Zakořeněný Korsikáne! Pořád nějaká tajemství nebo pověry! Nu tak, vezměte svítilnu a pojďme do zahrady. Se mnou nebudete se, doufám, bát!"

Bertuccio zvedl svítilnu a uposlechl.

Za otevřenými dveřmi objevilo se zsinalé nebe, na němž měsíc marně se snažil zápasit s mořem mraků, které zakrývaly jej svými temnými vlnami, jež na okamžik ozařoval a jež ztrácely se pak, ještě temnější, v hlubinách nekonečna.

Intendant chtěl zahnout vlevo.

„Nikoli, pane," pravil Monte Cristo, „proč bychom chodili stezkami? Zde je krásný trávník, pojďme rovně."

Bertuccio setřel pot, perlící se mu s čela, ale uposlechl. Přes to však držel se stále vlevo.

Monte Cristo naopak zamířil vpravo. Přišed ke skupině stromů, stanul.

Intendant nebyl s to se ovládnouti.

„Vzdalte se, pane," zvolal, „vzdalte se! Prosím vás pro Boha, jste právě na tom místě!"

„Na jakém místě?"

„Na místě, kde padl."

„Drahý pane Bertuccio," odvětil Monte Cristo se smíchem, „vzpamatujte se, prosím vás, nejsme tu v Sarténě ani v Cortě. Tady není žádná houština, nýbrž anglický park, špatně udržovaný, to připouštím, ale proto přece nemusí být tak pomlouván!"

„Pane, nezůstávejte tam, nezůstávejte tam, pro Boha vás prosím!"

„Zdá se mi, že blázníte, příteli Bertuccio," odvětil chladně hrabě, „je-li tomu tak, upozorněte mne předem, protože bych vás dal zavřít do nějakého sanatoria dříve, než se stane neštěstí."

„Ach, Excellenci," pravil Bertuccio, potřásaje hlavou a spínaje ruce v postoji, který byl by býval jistě vzbudil smích hraběte, kdyby nebyla ho v té chvíli zaujala myšlenka na vyšší zájem a nebyla ho učinila pozorným na každé nejmenší sdělení tohoto úzkostiplného svědomí, „ach, Excellenci, neštěstí se již stalo."

„Pane Bertuccio," pravil hrabě, „jsem velmi rád, že vám mohu říci, že svým gestikulováním vymknete si ruce a že vyvalujete oči jako posedlý, z jehož těla nechce ďábel vyjít, já jsem však vždycky pozoroval, že nejzarytějším ďáblem, který nechce se hnout z místa, je tajemství. Věděl jsem, že jste Korsičan, věděl jsem, že jste zasmušilý a že stále huhláte nějakou starou historii o vendetě, a prominul jsem vám to v Itálii, poněvadž takové věci jsou v Itálii přípustny, ale ve Francii je vražda všeobecně pokládána za velmi nevkusnou: starají se o ni četníci, soudcové ji odsuzují a popraviště ji mstí."

Bertuccio sepjal ruce a poněvadž za různých svých pohybů nepustil lampy z rukou, ozařovalo světlo jeho ztrhanou tvář.

Monte Cristo pohlížel na něho týmž zrakem, jakým v Římě pohlížel na Andréovu popravu. Pak pravil tónem, při němž proběhlo tělem ubohého intendanta nové zachvění:

„Abbé Busoni mi tedy lhal, když po své cestě po Francii r. 1829 poslal mi vás, opatřeného doporučujícím listem, v němž chválil mi vaše cenné vlastnosti. Nuže, budu abbému psát, učiním ho zodpovědným za jeho chráněnce a dovím se jistě, co je na celé té vražedné historii. Upozorňuji vás však, pane Bertuccio, že žiji-li v nějaké zemi mám ve zvyku řídit se jejími zákony a že nemám chuti rozkmotřit se k vůli vám s francouzskou spravedlností."

„Oh, nečiňte tak, Excellenci, sloužil jsem vám přece věrně není-li pravda?" zvolal Bertuccio zoufale.

„Byl jsem vždycky poctivým člověkem, ba konal jsem i, pokud jsem mohl, co nejvíce dobrých skutků."

„Nepopírám," odtušil hrabě, „ale proč, u čerta, jste tak rozrušen? To je špatné znamení: čisté svědomí nesesílá člověku tolik bledosti na líce a tolik horečnatosti do rukou…"

„Ale, pane hrabě," namítl Bertuccio váhavě, „což neřekl jste mi sám, že pan abbé Busoni, který vyslechl mou zpověď ve vězení nimeském, vás upozornil, když mne k vám poslal, že mám na svědomí těžkou vinu?"

„Ano, ale ježto mi vás poslal s doporučením že byste se mi výborně hodil za intendanta myslil jsem, že jste kradl, nic více!"

„Oh, pane hrabě!" zvolal Bertuccio s opovržením.

„Nebo, jsa Korsičanem, že jste nemohl odolati pokušení udělat kůži jak u vás říkáte když naopak chcete někoho kůže zbavit."

„Nuže ano, urozený pane, ano můj dobrý pane, je tomu tak!" zvolal Bertuccio, vrhnuv se před hrabětem na kolena. „Ano, byla to pomsta, přisahám vám nic než pomsta."

„Chápu, ale čeho nechápu je že právě tento dům vás do té míry rozrušuje."

„Což není to přirozené, urozený pane," namítl Bertuccio, „když právě v tomto domě byla pomsta vykonána?"

„Jakže! V mém domě?"

„Oh, urozený pane, tehdy nebyl ještě vaším," naivně odpověděl Bertuccio.

„Čí tedy byl? Pana markýze de Saint Méran, jak nám, tuším, řekl vrátný. Zač jste se, u čerta, chtěl mstít markýzi de Saint Méran?“

„Oh, jemu ne, urozený pane, jinému.“

„To je podivná shoda,“ pravil Monte Cristo, jako by povoloval svým úvahám, „že jste se tak náhodou, beze vší přípravy, ocitl v domě, kde udála se scéna, jež budí ve vás tak hrozné výčitky.“

„Milosti,“ odvětil intendant, „osud to vše tak přivodil, tím jsem si jist: koupíte dům právě v Auteuili, a to dům, kde spáchal jsem vraždu, sestoupíte do zahrady právě týmiž schody, kterými on sestoupil, zastavíte se právě na místě, kde obdržel ránu, dva kroky odtud, pod tímto platanem, byla jáma, kam chtěl pochovat dítě: to vše není náhoda, ne, neboť pak podobala by se náhoda příliš Prozřetelnosti.“

„Nuže, připustíme tedy, pane Korsikáne, že je to Prozřetelnost, já připouštím vždycky všecko, co kdo chce, ostatně je nutno činit ústupky chorobným duším. Nuže, seberte ducha a vyprávějte mi to.“

„Vyprávěl jsem to jen jednou a to abbému Busonimu. Takové věci,“ dodal Bertuccio, pokyvuje hlavou, „sdělují se jen pod pečetí zpovědi.“

„Uznáváte tedy za vhodné, drahý Bertuccio,“ pravil hrabě, „abych vás poslal zpět k vašemu zpovědníkovi, stanete se spolu kartuziány nebo bernardiny a budete hovořit o svých tajemstvích. Ale já se bojím mít v domě člověka, lekajícího se takových přízraků, nemám rád, když moji lidé neodvažují se procházet se večer po za-

hradě. A pak, přiznávám se, byl bych málo potěšen návštěvou policejního komisaře, neboť pamatujte si toto, mistře Bertuccio: v Itálii platí se spravedlnosti jen když mlčí, ale ve Francii platí se jí naopak jen když mluví. Hrome, pokládal jsem vás ovšem za Korsikána, za velikého podloudníka, za velmi obratného intendanta, ale teď vidím, že máte ještě jiné struny na svých houslích. Nenáležíte mi již, pane Bertuccio!“

„Oh, milosti, milosti!“ zvolal intendant, lekaje se této hrozby. „Oh, záleží-li to jen na tom, abych zůstal ve vašich službách, pak budu mluvit, řeknu všechno! A opustím-li vás, nuže, pak to bude jen proto, abych se odebral na popraviště!“

„To je něco jiného,“ pravil Monte Cristo, „ale chcete-li lhát, rozmyslete si to: v tom případě bylo by líp, abyste nemluvil vůbec.“

„Ne, pane, přisahám vám na spásu své duše, že vám řeknu vše! Neboť sám abbé Busoni zvěděl jen část mého tajemství. Především však, snažně vás prosím, odstupte od toho platanu, hleďte, měsíc ozáří ten mrak a tam, jak stojíte, zahalen v plášť, jenž skrývá mi vaši postavu a jenž je podoben plášti pana de Villefort…!“

„Jakže!“ zvolal hrabě de Monte Cristo. „Je to pan de Villefort…?“

„Vaše Excellence ho zná?“

„Bývalý státní návladní v Nimes?“

„Ano.“

„Jenž oženil se s dcerou markýze de Saint Méran?“

„Ano.“

„A který měl mezi advokáty pověst nejčestnějšího, nejvážnějšího, nejpřísnějšího soudního úředníka?“

„Nuže, pane,“ zvolal Bertuccio, „ten muž bezvadné pověsti…“

„Ano.“

„Byl ohavník.“

„Eh,“ odtušil Monte Cristo, „nemožné.“

„A je tomu přece tak, jak říkám.“

„Ach, skutečně?“ prohodil Monte Cristo. „A máte toho důkaz?“

„Aspoň jsem jej měl.“

„A ztratil jste jej, nešiko?“

„Ano, ale kdyby se dobře hledalo, bylo by lze jej najít.“

„Opravdu!“ zvolal hrabě. „Vyprávějte mi to, pane Bertuccio! Začíná mne to skutečně zajímat.“

A hrabě pozvukuje si árii z „Lucie“ šel usednout na lavičku, Bertuccio pak bral se za ním, sbíraje své vzpomínky.

Bertuccio zůstal před hrabětem stát.

VI.
VENDETTA

„Odkud si pan hrabě přeje, abych začal?“ tázal se Bertuccio.

„Nu, odkud chcete,“ odvětil Monte Cristo, „ježto já nevím z toho naprosto ničeho.“

„Myslil jsem však, že pan abbé Busoni řekl Vaší Excellenci…“

„Ovšem, některé podrobnosti, ale od té doby uplynulo asi sedm nebo osm let a já zapomněl všecko."

„Mohu tedy bez obavy, že bych Vaši Excellenci nudil…"

„Mluvte, pane Bertuccio, mluvte, nahradíte mi dnes večer noviny."

„Sahá to až k r. 1815."

„Ach, 1815," prohodil Monte Cristo, „to není včera!"

„Ne, pane, a přece jsou nejmenší podrobnosti vryty v mé paměti tak, jako by byl od té doby uplynul jen den. Měl jsem bratra, staršího bratra, jenž byl ve službách císařových. Stal se poručíkem v pluku, sestaveném výhradně z Korsičanů. Ten bratr byl mým jediným přítelem, osiřeli jsme, když mně bylo pět let a jemu osmnáct, vychoval mne, jako bych byl jeho synem. R. 1814., za Bourbonů, se oženil, císař se vrátil z Elby, můj bratr vstoupil ihned zpět do vojska a, lehce raněn u Waterloo, ustoupil s armádou za Loiru."

„Ale líčíte mi zde historii Sta Dní, pane Bertuccio," pravil hrabě, „a ta je již u konce, nemýlím-li se."

„Promiňte, Excellenci, ale tyto první podrobnosti jsou nutny, a slíbil jste mi, že budete trpěliv."

„Pokračujte, pokračujte, mám jen jedno slovo."

„Jednoho dne obdrželi jsme list, musím připomenout, že jsme bydlili v malé vísce Rogliano na konci Korsického mysu, list ten byl od mého bratra. Oznamoval nám, že armáda je rozpuštěna a že se vrací přes Chateauroux, Clermont-Ferrand, Puy a Nimes, žádal mne, mám-li nějaké peníze, abych mu je poslal do Ni-

mes k jistému hospodskému, našemu známému, s kterým byl jsem v jistých stycích."

„Podloudnických," poznamenal Monte Cristo.

„Eh, můj Bože, pane hrabě, člověk chce být živ."

„Zajisté. Pokračujte."

„Řekl jsem vám již, Excellenci, že miloval jsem svého bratra něžně. Rozhodl jsem se, že mu nepošlu těch peněz, ale že mu je donesu sám. Měl jsem tisíc franků, pět set jsem nechal Assuntě, své švakrové, druhých pět set jsem vzal a vydal jsem se na cestu do Nimes. Bylo to snadné, měl jsem loďku a na moři čekal mne jistý náklad, všecko podporovalo můj plán. Ale když byl náklad na loďce, vítr se obrátil, takže jsme čtyři nebo pět dní nebyli s to, dostat se na Rhónu. Konečně se nám to podařilo, pluli jsme proti proudu až k Arelatu, nechal jsem bárku mezi Bellegardou a Beaucairem a zamířil jsem k Nimes."

„Přicházíme k hlavní věci, není-li pravda?"

„Ano, pane, promiňte, ale Vaše Excellence uvidí, že povídám jí jen naprosto nutné věci. Bylo to právě v době, kdy dala se pověstná jižní krveprolití. Byli tam dva nebo tři lupiči, kteří se jmenovali Trestaillon, Truphemy a Graffan, kteří vraždili po ulicích všecko, co bylo v podezření z bonapartismu. Pan hrabě slyšel nepochybně o těch vraždách."

„Jen neurčitě, byl jsem v té době velmi daleko do Francie. Pokračujte."

„Když jsem přišel do Nimes, chodilo se tam doslova v krvi, na každém kroku nalézal jsem mrtvoly: vrahové, spojení v tlupy, zabíjeli, drancovali, pálili.

Při pohledu na tu řež jsem se zachvěl, ale ne o sebe, já, prostý korsický rybář neměl jsem se tuze čeho bát: naopak, ty doby byly pro nás podloudníky příhodny, ale o svého bratra, císařského vojáka, vracejícího se od loirské armády v uniformě, s epaulettami, a kterému následkem toho hrozilo všemožné nebezpečí.

Běžel jsem k našemu hospodskému. Moje předtucha mne nezklamala. Bratr přibyl minulého dne do Nimes a u samých dveří toho, jejž přišel žádat o pohostinství, byl zavražděn.

Činil jsem všecko možné, abych poznal vražedníky, ale nikdo se neodvážil říci mi jejich jména, tak byli obáváni. Tu vzpomněl jsem si na onu francouzskou spravedlnost, o které jsem tolik slyšel, která neobává se prý ničeho, a odebral jsem se k státnímu návladnímu."

„Ten státní návladní se jmenoval Villefort?" tázal se nedbale Monte Cristo.

„Ano, Excellenci, pocházel z Marseille, kde byl náměstkem. Pro svou horlivost byl povýšen. Byl prý z prvních, kteří oznámili vládě vyplutí z ostrova Elby."

„Odebral jste se tedy k němu," připomenul Monte Cristo.

„Pane," pravil jsem mu, „můj bratr byl včera zavražděn v ulicích nimeských, nevím sice kým, ale vaším úkolem je vyzvědět to. Jste zde hlavou spravedlnosti

a spravedlnosti přináleží pomstít ty, kterých nedovedla ochránit.“

„Kdo byl váš bratr?“ tázal se státní návladní.

„Poručík korsického praporu.“

„Tedy vojín usurpátorův?“

„Vojín francouzské armády.“

„Nuže,“ odvětil on, „zacházel s mečem a mečem zahynul.“

„Mýlíte se, pane, zahynul dýkou.“

„Co mám v tom činit?“ namítl úředník.

„Nu, řekl jsem vám již: chci, abyste ho pomstil.“

„Na kom?“

„Na jeho vrazích.“

„Což je znám?“

„Dejte je vypátrat.“

„K čemu? Váš bratr dostal se asi do hádky a byl asi zabit v souboji. Všichni ti bývalí vojáci působí výtržnosti, které se jim dařily za císařství, ale které se jim nyní špatně vyplácejí, a naši jihozemci nemilují ani vojáků, ani výtržností.“

„Pane,“ odtušil jsem, „neprosím vás za sebe. Já budu plakat nebo se pomstím — nic víc. Ale můj ubohý bratr měl ženu. Kdyby i mne potkalo neštěstí, zemřela by ta ubohá bytost hladem, neboť živila ji jedině bratrova práce. Vymozte u vlády malou pensi pro ni.“

„Každá revoluce má své katastrofy,“ odpověděl pan de Villefort, „váš bratr stal se obětí této, je to neštěstí a vláda není proto vaší rodině ničím povinna. Kdybychom měli trestat všechny pomsty, které přívrženci

usurpátorovi vykonávali na přívržencích královských, když moc byla na jejich straně, váš bratr byl by snad dnes odsouzen k smrti. Co se děje, je přirozené, neboť je to zákon odvety."

„Cože, pane?" zvolal jsem. „Je možné, že byste tak mluvil vy, soudní úředník?"

„Všichni ti Korsikáni jsou blázni, na mou čest!" odvětil pan de Villefort. „Domnívají se ještě, že jejich krajan je císařem. Mýlíte se v čase, můj milý, měl jste mi to přijít říci přede dvěma měsíci. Dnes je již pozdě. Jděte tedy, nebo nepůjdete-li, dám vás vyvést."

Pohlížel jsem na něho chvíli, chtěje se přesvědčit, mohu-li něco doufat od nové prosby. Muž ten byl z kamene. Přistoupil jsem k němu a pravil jsem polohlasně:

„Nuže, znáte-li Korsičany, víte zajisté, jak dovedou dostát slovu. Zdá se vám správným, že byl zabít můj bratr, jenž byl bonapartistou, protože vy jste royalistou, nuže já, který jsem rovněž bonapartistou, prohlašuji, že zabiji vás. Od této chvíle vypovídám vám vendettu. Dbejte toho a mějte se co nejvíce na pozoru, neboť jakmile se po druhé ocitneme sobě tváří v tvář, bude to vaše poslední hodina."

Nato, dříve než se vzpamatoval ze svého překvapení, otevřel jsem dveře a prchl jsem."

„Ach," prohodil Monte Cristo, „takové věci provádíte tedy vy, pane Bertuccio, se svou poctivou tváří a k tomu ještě státnímu návladnímu? Fuj! Věděl-li pak aspoň, co znamená slovo vendetta ?"

„Věděl to tak dobře, že od té chvíle nevyšel sám ani na krok, zabednil se doma a dal mne všude hledat. Na štěstí byl jsem tak dobře ukryt, že mne nemohl najít. Tu dostal strach, žádal o přeložení a ježto to byl vlivný muž, byl jmenován ve Versaillesu. Ale, jak víte, pro Korsičana, který přísahal svému nepříteli pomstu, není vzdálenosti, jeho kočár mohl ujížděti sebe rychleji, nebyl nikdy o více než o půl dne přede mnou, jenž šel jsem pěšky.

Nezáleželo na tom, zabíti ho — k tomu měl jsem stokrát příležitost — ale šlo o to, zabíti ho a nebýt objevenu a hlavně nebýt chycen. Můj život nenáležel napříště již mně: měl jsem chránit a živit svou švakrovou. Tři měsíce číhal jsem na pana de Villefort. Tři měsíce neučinil ani kroku, ani pochůzky, ani procházky, aby ho můj pohled nebyl sledoval. Konečně jsem objevil, že přichází tajně do Auteuile: sledoval jsem ho zase a viděl jsem, jak vstupuje do tohoto domu, kde jsme, leč místo aby vstupoval jako každý, jiný hlavním vchodem z ulice, přijížděl sem buď na koni nebo v kočáře, nechal kočár nebo koně v hostinci a vcházel sem malými dvířky, které tamto vidíte."

Monte Cristo pokynul hlavou na znamení, že skutečně rozeznává ve tmě vchod, označený Bertucciem.

„Nebylo mne již třeba ve Versaillesu, usadil jsem se v Auteuili a vyptával jsem se. Chtěl-li jsem ho lapiti, musil jsem rozhodně tam rozestříti leč.

Dům náležel, jak vrátný Vaší Excellenci pověděl, panu de Saint Méran, Villefortovu tchánovi. Pan de

Saint Méran bydlil v Marseilli, nepotřeboval tedy tohoto venkovského sídla: říkalo se také, že pronajal je právě jisté mladé vdově, která byla známa jedině pode jménem baronky.

Jednou večer, dívaje se přes zeď, viděl jsem skutečně mladou a krásnou ženu, jež sama procházela se v zahradě, do které žádné cizí okno nevedlo, často pohlížela směrem k malým dvířkům, i pochopil jsem, že čeká toho večera pana de Villefort. Když byla u mne tak blízko, že i v temnotě mohl jsem rozeznat její rysy, spatřil jsem krásnou mladou ženu asi osmnácti nebo devatenácti let, velikou, světlovlasou. Byla v pouhém županu a její postava nebyla ničím zahalena, nemohlo mi tedy ujíti, že je těhotná, a její těhotenství zdálo se mi v dosti pokročilém stupni.

Několik vteřin nato otevřela se dvířka, vstoupil muž, mladá žena běžela mu co nejrychleji vstříc, vrhli se sobě do náručí, políbili se něžně a odebrali se spolu do domu.

Tím mužem byl pan de Villefort. Usoudil jsem, že, až půjde zpět, zvláště odejde-li v noci, musí sám projíti zahradou po celé délce."

„A zvěděl jste později jméno té ženy?" tázal se hrabě.

„Ne, Excellence," odpověděl Bertuccio, „uvidíte, že neměl jsem kdy vyzvěděti je."

„Pokračujte."

„Onoho večera," vypravoval dále Bertuccio, „byl bych snad býval mohl zabít státního návladního, ale neznal jsem ještě zahrady dostatečně ve všech jejích

podrobnostech. Bál jsem se, že neskolil bych ho na místě a že nemohl bych utéci, kdyby někdo přichvátal na jeho křik. Odložil jsem to na příští dostaveníčko a, aby mi nic neušlo, najal jsem malý pokojík, obrácený do ulice, táhnoucí se podél zahradní zdi.

Třetího dne nato asi v sedm hodin večer jsem viděl vyjet z domu sluhu na koni a pustit se cvalem cestou, vedoucí k sevreské silnici, domýšlel jsem se, že jede do Versaillesu. Nemýlil jsem se. Za tři hodiny se muž vrátil, všecek jsa pokryt prachem, jeho poselství bylo vykonáno.

Po desíti minutách jiný muž, pěší, zahalený v plášť, otevřel zahradní dvířka, jež se za ním zavřela.

Rychle jsem sešel dolů. Ačkoli jsem neviděl Villefortovy tváře, poznal jsem ho podle tlukotu svého srdce: přeběhl jsem ulici a vyskočil na mezník, stojící na rohu zdi, s kterého díval jsem se po prvé do zahrady.

Tentokrát však nespokojil jsem se pouhým díváním, vytáhl jsem nůž z kapsy, přesvědčil se, je-li špička dobře nabroušena a skočil jsem přes zeď.

Mou první starostí bylo běžet ke dveřím, zavřel je na dva západy, ale klíč nechal v zámku.

S té strany tedy nic nepřekáželo mému útoku. Jal jsem se prohlížeti okolí. Zahrada tvořila obdélník, uprostřed prostíral se po anglickém způsobu jemný trávník, v jehož rozích stály skupiny stromů hustého listí, smíšené s podzimními květinami.

Ubíraje se od domu k dvířkům nebo od dvířek k domu, při příchodu i při odchodu, byl pan de Villefort nucen jíti mimo některou z těch skupin.

Bylo to koncem září, vítr silně vál, trochu bledého měsíčního světla, každou chvíli zatemňovaného mraky, honícími se po nebi, osvětlovalo písek stezek, vedoucích k domu, ale nemohlo proniknouti tmou oněch hustých skupin, v nichž člověk mohl zůstat skryt, aniž se musil obávat prozrazeni.

Ukryl jsem se v houšti, mimo které musil Villefort jíti nejblíže, sotva jsem se tam ocitl, zdálo se mi, že v dutí větru, ohýbajícího mi stromy až k čelu, rozeznávám cosi jako sténání. Ale vy víte, či vlastně nevíte, pane hrabě, že ten, kdo očekává okamžik, kdy spáse vraždu, vždycky slyší ve vzduchu tlumené výkřiky. Uplynuly dvě hodiny, během kterých domníval jsem se slyšet v různých přestávkách tytéž steny. Hodiny odbily půlnoc.

Když poslední chmurný, zvučný tón chvěl se ještě ve vzduchu, spatřil jsem světlo, ozařující okna tajného schodiště, kterým jsme právě sešli.

Dveře se otevřely a muž v plášti objevil se znovu. Byl to hrozný okamžik. Ale připravoval jsem se tak dlouho na tuto chvíli, že ve mně nic nezesláblo: vytáhl jsem nůž, otevřel jej a stál jsem připraven.

Muž v plášti bral se přímo ke mně. Jak se mi blížil v odkrytém prostoru, zdálo se mi, že drží v pravé ruce zbraň: zalekl jsem se ne zápasu, ale neúspěchu. Když byl již jen několik kroků ode mne, poznal jsem, že, co považoval jsem za zbraň, nebylo nic jiného než rýč.

Nemohl jsem ještě uhodnouti, za jakým účelem má pan de Villefort rýč v ruce, když tu zastavil se na pokraji houští, rozhlédl se kol dokola a jal se kopati jámu do země. Tu teprve jsem zpozoroval, že měl něco v plášti, co položil na trávník, aby měl volné ruce.

Tu, přiznávám se, proniklo trochu zvědavosti do mého záští: chtěl jsem vidět, co bude Villefort dělat. Zůstal jsem bez hnutí, bez dechu. Čekal jsem.

Pak napadla mi myšlenka, jež došla potvrzení, když státní návladní vyňal ze svého pláště skřínku, asi dvě stopy dlouhou a šest až osm palců širokou.

Nechal jsem ho položit skřínku do jámy, kterou zasypal opět zemí, pak čerstvou hlínu udupal, aby zahladil stopy nočního díla. Tu vrhl jsem se na něho a vrazil mu nůž do prsou, řka:

„Jsem Giovanni Bertuccio! Tvou smrt za mého bratra, tvůj poklad jeho vdově! Vidíš, že moje pomsta je úplnější, než jsem doufal."

Nevím, slyšel-li má slova, nemyslím, neboť sklesl bez hlesu. Cítil jsem, jak vřelý proud jeho krve vytryskl mi na ruce a do tváře, ale byl jsem jako opilý, byl jsem šílený, krev ta mne osvěžovala, místo aby mne pálila. Ve vteřině vykopal jsem pomocí rýče skřínku, pak, aby nebylo znát, že jsem ji vzal, zasypal jsem opět jámu, hodil jsem rýč přes zeď, vyrazil ze dveří, které zavřel jsem zevně na dva západy, a vzal jsem klíč k sobě."

„Jak vidím," poznamenal. Monte Cristo, „byla to malá vražda, provázená loupeží."

„Ne, Excellenci," odpověděl Bertuccio, „byla to vendetta, spojená s náhradou."

„Nu, a byla to aspoň pěkná sumička?"

„Nebyly to peníze."

„Ach, ano, vzpomínám si," pravil Monte Cristo, „nemluvil jste o nějakém dítěti?"

„Tak jest, Excellenci. Běžel jsem až k řece, usedl jsem na břeh a nemoha se dočkati, co skřínka obsahuje, vypáčil jsem zámek nožem.

V plénce z jemného batistu bylo zavinuto právě narozené dítě. Jeho zrudlá tvář a fialové ruce prozrazovaly, že podlehlo uškrcení, způsobenému šlachami, zauzlenými kolem krku, leč, ježto nebylo ještě studené, váhal jsem hodit je do vody, tekoucí mi u nohou. Za okamžik se mi skutečně zdálo, že cítím lehké bušení v krajině srdeční, odvinul jsem mu s krku šňůru, jež jej ovíjela, a poněvadž jsem byl v Bastii v nemocnici ošetřovatelem, učinil jsem, co by za takových okolností byl mohl učiniti lékař, vdmychoval jsem mu totiž zmužile vzduch do plic, takže po čtvrthodině neslýchané námahy viděl jsem, že vydechlo, a zaslechl jsem výkřik, vydravši se mu z prsou.

Tu vykřikl jsem i já, ale radostí.

„Bůh mi tedy nezlořečí," pravil jsem si, „dovoluje-li mi vrátit život lidské bytosti výměnou za život, jejž odňal jsem jiné!"

„A co učinil jste s tím dítětem?!" tázal se Monte Cristo. „Bylo to dosti obtížné zavazadlo pro člověka, který musí prchat."

„Neměl jsem také ani na okamžik v úmyslu podržet si je. Ale věděl jsem, že existuje v Paříži nalezinec, kde přijímají ta ubohá stvoření. U městské brány jsem oznámil, že jsem našel dítě na cestě, a ptal jsem se na onen útulek. Skřínka, kterou jsem ukázal, získala mi důvěru, batistové plénky prozrazovaly, že dítě náleží bohatým rodičům, krev, kterou byl jsem pokryt, mohla náležet tak dítěti, jako komukoli jinému. Nikdo mi nečinil nijakých nesnází. Udali mi nalezinec, ležící zcela na konci ulice d'Enfer, a když jsem byl z opatrnosti roztrhl plenku ve dví tak, aby jedno z písmen označujících ji, zůstalo na části, zahalující tělo dítěte, kdežto já podržel jsem druhé, složil jsem své břímě na práh, zazvonil jsem a utekl, co mi nohy stačily. Čtrnáct dní nato byl jsem již v Roglianu a pravil jsem Assuntě:

„Utěš se, sestro, Israel je mrtev, ale pomstil jsem ho."

Tázala se mne, co znamenají ta slova, i vyprávěl jsem jí vše, co se událo.

„Giovanni," pravila mi Assunta, „měl jsi přinést to dítě, byli bychom mu nahradili rodiče, které ztratil, byli bychom ho nazvali Benedetto a v odměnu za ten dobrý skutek byl by nám Bůh skutečně požehnal."

Místo odpovědi dal jsem jí polovinu plenky, již jsem si nechal, abychom si mohli vyžádat dítě zpět, kdyby se nám lépe vedlo.

„A jakými písmenami byla označena ta plenka?" tázal se Monte Cristo.

„Písmeny H a U s baronskou korunkou."

„Zdá se mi — Bůh mi odpusť! — že se vyznáte v heraldice, pane Bertuccio! Kde, u čerta, konal jste svá heraldická studia?“

„Ve vašich službách, pane hrabě, kde se člověk všemu naučí."

„Pokračujte, jsem žádostiv zvědět dvě věci."

„Které, Milosti?"

„Co se stalo s tím chlapečkem, neřekl jste, že to byl chlapeček, pane Bertuccio?"

„Ne, Excellenci, nepamatuji, že bych byl o tom mluvil."

„Ach, zdálo se mi, že jsem to slyšel, zmýlil jsem se asi."

„Ne, nezmýlil jste se, neboť byl to skutečně chlapeček. Ale Vaše Excellence pravila, že přála by si zvědět dvě věci: která je ta druhá?"

„Druhá je, z jakého zločinu byl jste to obviněn, když žádal jste o zpovědníka a když na tu žádost přišel k vám abbé Busoni do vězení v Nimes."

„To vypravování bude možná dosti dlouhé, Excellenci."

„Nevadí. Je sotva deset hodin, víte, že já nespím, a předpokládám, že vy se své strany nemáte tuze velkou chuť ke spaní."

Bertuccio se uklonil a přejal opět nit vypravování.

„Dílem proto, abych zahnal dotěrné vzpomínky, dílem abych postaral se o potřeby ubohé vdovy, pustil jsem se horlivě do podloudnického řemesla, jež stalo se snazším následkem ochablostí zákonů, jaká vždycky následuje po revolucích. Zvláště jižní pobřeží bylo špatně střeženo pro věčné vzpoury, vypukající hned v Avignonu, hned v Nimes, hned v Uzesu. Využitkovali jsme tohoto jakéhosi příměří, poskytnutého nám vládou,

a navázali jsme styky s celým pobřežím. Od bratrova zavraždění v ulicích nimeských, nechtěl jsem již vkročiti do toho města. Následkem toho hospodský, s nímž uzavírali jsme obchody, vida, že nechceme již chodit k němu, přišel k nám a zařídil si vedlejší hospodu na silnici z Bellegardy do Beaucairu, s názvem „U Římského Mostu". Měli jsme tak buď směrem k Aigues-Mortes, nebo v Martiguesu, nebo v Boucu asi dvanáct skladišť, kde ukládali jsme své zboží a kde nacházeli jsme v případě potřeby útulek před četníky a celníky. Zaměstnání podloudníků mnoho vynáší, vynaloží-li k tomu člověk jistou inteligenci, spojenou s trochou ráznosti, co mne se týká, žil jsem v horách, maje nyní dvojí příčinu obávat se celníků a četníků, vzhledem k tomu, že jakékoli předvolání k soudu mohlo přivodit vyšetřování, že toto vyšetřování je vždycky odbočením do minulosti a že v mé minulosti bylo nyní lze najít něco vážnějšího než doutníky, podloudně dopravené, nebo soudky kořalky, projíždějící bez lístku. Dávaje také tisíckrát přednost smrti před zatčením, vykonával jsem věci úžasné, které podaly mi nejednou důkaz, že příliš veliká starost, již máme o své tělo, je snad jedinou překážkou zdaru našich plánů, které potřebují rychlého rozhodnutí a rázného i smělého provedení. Skutečně, jakmile jsme jednou oželeli život, nejsme již ostatním lidem rovni, či vlastně ostatní lidé nejsou již rovni nám, a kdo pojal toto rozhodnutí, cítí okamžitě, jak jeho síly rostou a obzor se rozšiřuje."

„Filosofie, pane Bertuccio?“ přerušil jej hrabě. „Vy jste tedy v životě všecko provozoval?“

„Oh, promiňte, Excellenci!“

„Ne, ne! Jenže na filosofii je v půl jedenácté večer trochu pozdě. Ale nic jiného nemohu namítat vzhledem k tomu, že shledávám ji exaktní, což nelze říci o všech filosofiích.“

„Moje vyjížďky byly tedy stále výnosnější. Assunta byla dobrou hospodyní a naše jměníčko rostlo. Jednoho dne, kdy odcházel jsem na cestu, pravila mi:

„Jdi, a k návratu uchystám ti překvapení.“

Marně jsem se jí vyptával, nechtěla mi ničeho říci, i odešel jsem.

Vyjížďka trvala asi šest neděl. Nakládali jsme v Lucce olej a Livornu anglickou bavlnu, vylodění stalo se bez jakékoli nepříznivé události, rozdělili jsme si díly a vrátili jsme se plni radosti.

Když jsem se vrátil domů, první, co spatřil jsem na předním místě Assuntina pokoje, byla kolébka, u porovnání s ostatním zařízením bytu nádherná, a v ní sedmi až osmiměsíční dítě. Vykřikl jsem radostí. Jediné chvíle smutku, které měl jsem od zavraždění státního návladního, byly mi způsobeny opuštěním tohoto dítěte. Rozumí se samo sebou, že výčitek pro vraždu samu jsem neměl naprosto.

Ubohá Assunta všecko uhodla: použila mé nepřítomnosti a opatřena polovinou plenky, zapsala si, aby to nezapomněla, přesný den a hodinu, kdy dítě bylo položeno k nalezinci, odjela do Paříže a šla si je sama

vyžádat nazpět. Nikdo ničeho nenamítal a dítě bylo jí vydáno.

Ach, přiznávám se pane hrabě, že při pohledu na to ubohé stvoření, spící v kolébce, dmula se mi prsa a slzy mi vstoupily do očí."

„Jsi opravdu dobrá žena, Assunto," zvolal jsem, „a Prozřetelnost ti požehná."

„Toto," pravil Monte Cristo, „je již méně přesné než vaše filosofie, ovšem, je to jen víra."

„Ach, Excellenci," ujal se opět Bertuccio slova, „máte bohužel pravdu a bylo to samo to dítě, jímž mne Bůh trestal. Nikdy neprojevila se zrůdnější povaha předčasněji a přece nebylo lze říci, že by byl špatně vychován, neboť má sestra jednala s ním jako s knížecím princem, byl to chlapec rozkošné tváře se světle modrýma očima, jako ony tóny čínského porculánu, které tak dobře harmonisují s mléčnou bělostí základního tónu, pouze jeho vlasy, příliš ohnivě rusé, dodávaly jeho tváři podivného rázu, jenž zesiloval živost jeho pohledu a zlomyslnost jeho úsměvu. Na neštěstí praví jisté přísloví, že ryšavec je buď velmi dobrý, nebo skrz naskrz zlý, o Benedettovi přísloví nelhalo, od své mladosti ukázal se skrz naskrz zlým. Matčina mírnost dodala ovšem prvním jeho sklonům odvahy, dítě, k vůli němuž má ubohá sestra šla na trh do města, vzdáleného čtyři nebo pět mil, aby mu nakoupila prvního ovoce a nejjemnějších cukrovinek, dávalo před palmskými pomeranči a janovskými zavařeninami přednost kaštanům, ukradeným v sousedově zahradě, kam lezlo přes plot, nebo

jablkům, usušeným v jeho sušírně, ačkoli mělo k disposici kaštany i jabloně našeho sadu.

Jednoho dne — Benedettovi mohlo tehdy být asi pět nebo šest let — stěžoval si nám soused Wasilio, jenž podle zvyku v naší zemi nezavíral peněz ani skvostů, neboť — pan hrabě ví to líp než kdo jiný — na Korsice není zlodějů, stěžoval si nám, že z jeho váčku zmizel louisdor. Domnívali jsme se, že špatně počítal, on však tvrdil, že to ví určitě. Toho dne odešel Benedetto hned ráno z domu a my byli jsme plni starosti, když tu večer se vrátil, vleka za sebou opici, kterou, jak pravil, našel uvázanou u stromu.

Již měsíc bylo vášnivou touhou zlého dítěte, jež nevědělo, co by si vymyslilo, mít opici. Kejklíř beroucí se Roglianem a mající několik těch zvířat, jejichž kousky chlapce velice bavily, vnukl mu asi ten nešťastný vrtoch.

„V našich lesích není opic," pravil jsem mu, „a přivázaných opic již dokonce ne, přiznej se mi tedy, jak jsi si ji opatřil."

Benedetto trval na své lži a provázel ji podrobnostmi, které dělaly větší čest jeho fantasii než jeho pravdomluvnosti. Rozhněval jsem se, on dal se do smíchu, hrozil jsem mu, uskočil o dva kroky.

„Nesmíš mne bít," pravil, „nemáš k tomu práva, nejsi mým otcem."

Nevěděli jsme, že by byl odkryl to osudné tajemství, které jsme přece tak pečlivě před ním skrývali. Ať tomu bylo jakkoli, tato odpověď, v níž objevila se celá chlapcova povaha, mne téměř poděsila, mé zvednuté

rámě skutečně skleslo, aniž se dotklo vinníka. Dítě zvítězilo a toto vítězství dodalo mu takové smělosti, že od té chvíle všecky peníze Assuntiny, jejíž láska k chlapci jako by tím více vzrůstala, čím méně si jí zasloužil, padly na vrtochy, proti nimž ničeho nezmohla, na pošetilosti, kterým neměla odvahu zabránit. Pokud jsem byl v Roglianu, šlo to ještě aspoň jakž takž, ale jakmile jsem odjel, stal se Benedetto pánem domu a všecko dopadalo špatně. Když mu bylo sotva jedenáct let, jeho kamarády byli samí osmnácti až dvacítiletí mladíci, nejhorší darebáci z Bastie a Corty, a již i od policie dostalo se nám výstrahy pro některá jeho šibalství, která zasluhovala si vážnějšího jména.

Lekl jsem se, každé pátrání mohlo by mít neblahé následky. Právě v té době byl jsem nucen vzdáliti se z Korsiky za důležitou výpravou. Dlouho jsem uvažoval a v úmyslu zabrániti jakémukoli neštěstí, rozhodl jsem se odvézti Benedetta s sebou. Doufal jsem, že činný, drsný život podloudnický, přísná disciplina na lodi změní tu povahu, blízkou zkáze, ač-li nebyla již hrozně zkažena.

Vzal jsem tedy Benedetta stranou a navrhl jsem mu, aby šel se mnou, vykrášliv ten návrh všemi sliby, které jsou s to, svésti dvanáctiletého chlapce.

Nechal mne domluviti až do konce a když jsem skončil, vypukl v smích a pravil:

„Blázníte, strýčku?“ (nazýval mne strýčkem, když byl v dobrém rozmaru). „Já, změnit svůj život za váš, svou krásnou lenost za hroznou práci, kterou jste si vy ulo-

žil? Trávit noc v zimě, den ve vedru, skrývat se bez ustání, dostat kulku do těla, jakmile se ukáži a to všechno pro trochu peněz? Dostanu jich, co budu chtít! Matka

Assunta mi je dá, kdykoli jí o ně řeknu. Vidíte tedy sám, že bych byl hlupákem, kdybych přijal, co mi nabízíte."

Ta řeč a smělost mě omráčila. Benedetto šel si opět hrát se svými kamarády a já viděl ho z dálky, jak mne jim ukazuje jako idiota."

„Roztomilé dítě!" zamumlal Monte Cristo.

„Oh, kdyby byl býval můj," odvětil Bertuccio, „kdyby byl býval mým synem nebo aspoň mým synovcem, byl bych ho přivedl na pravou cestu, neboť svědomí dodává síly. Ale myšlenka, že mám bít dítě, jemuž zavraždil jsem otce, činila mi každé bití nemožným. Dával jsem dobré rady své sestře, jež v našich rozepřích malého nešťastníka stále hájila, a ježto se mi přiznala, že jí několikráte zmizely dosti značné sumy, našel jsem jí místo, kde by mohla náš malý poklad ukrýt. Pokud mne se týkalo, byl jsem rozhodnut. Benedetto uměl výborně číst, psát i počítat, neboť zlíbilo-li se mu náhodou dát se do práce, naučil se za den, čemu ostatní učili se týden. Byl jsem tedy rozhodnut. Chtěl jsem mu opatřiti místo zapisovatele na některé zaoceánské lodi, neříci mu o ničem, vzít ho jednoho krásného rána a dát ho dopravit na palubu. Doporučil bych jej kapitánovi a tím způsobem závisela by celá jeho budoucnost od něho. Ustanoviv se na tom plánu, odjel jsem do Francie.

Všechny naše výkony měli být tentokráte provedeny v zálivu Lvím a operace ty stávaly se stále obtížnějšími, neboť bylo to r. 1829. Nastal dokonalý mír a následkem toho pobřežní služba stala se pravidelnější a přísnější

než kdy jindy. Bdělost ta pro tu chvíli ještě vzrostla vzhledem k trhu v Beaucairu, jenž byl právě zahájen.

Počátek naší výpravy uplynul bez nehody. Zakotvili jsme se svou bárkou o dvojitém dně, do kterého ukrývali jsme pašované zboží, mezi množstvím lodí, plujících po Rhóně z Beaucairu až do Arelat. Když jsme tam dorazili, začali jsme v noci vyloďovat zakázané zboží a dopravovat je do města prostřednictvím lidí, kteří byli s námi ve spojení, nebo hospodských, u nichž jsme měli sklady. Buďže úspěch učinil nás neopatrnými, nebo jsme byli zrazeni, jednou asi v pět hodin odpoledne, právě když chystali jsme se k svačině, přiběhl náš plavčík všecek vyjeven, řka, že viděl oddíl celníků mířit v naši stranu. Nebyl to právě oddíl, kterého jsme se lekli: v té době přecházely po březích Rhóny každou chvíli celé čety, ale byla to opatrnost, s jakou, jak chlapec pravil, ten oddíl se bral, aby nebyl viděn. V okamžiku byli jsme na nohou, ale již bylo pozdě, naše bárka, zřejmě předmět pátrání, již byla obklíčena. Mezi celníky spatřil jsem několik četníků a jsa právě tak bojácný při pohledu na ně, jako jsem byl obyčejně statečný vůči každému jinému vojsku, sestoupil jsem do spodku lodi, protáhl jsem se otvorem do řeky, pak ploval jsem pod vodou, vydechuje jen v dlouhých přestávkách, takže neviděn dostihl jsem průkopu, jenž byl právě zřízen a jenž spojoval Rhónu s průplavem, sahajícím od Beaucairu do Aigues-Mortes. Jakmile dostal jsem se tam, byl jsem zachráněn, neboť tím průkopem mohl jsem plouti, aniž bych byl viděn. Do průplavu do-

stal jsem se bez jakékoli nehody. Nepustil jsem se tím směrem náhodou a bez uvážení, zmínil jsem se již Vaší Excellenci o jistém hostinském z Nimes, který zařídil si na silnici z Bellegardy do Beaucairu malou hospůdku."

„Ano," pravil Monte Cristo, „pamatuji se velmi dobře. Tento dobrý muž byl, nemýlím-li se, vaším spojencem."

„Tak jest," přisvědčil Bertuceio, „ale asi před sedmi nebo osmi lety předal svůj závod jistému bývalému krejčímu z Marseille, který, přišed na mizinu ve svém povolání, chtěl zkusit štěstí v jiném. Rozumí se samo sebou, že malé dohody, které učinili jsme s bývalým majitelem, byly udržovány i novým, tohoto člověka chtěl jsem tedy požádati o útulek."

„Jak se jmenoval ten člověk?" tázal se hrabě, jenž, jak se zdálo, začínal naslouchat Bertucciovu vypravování s novým zájmem.

„Jmenoval se Kaspar Caderousse a měl za ženu rodačku ze vsi Carconty, neznali jsme ji pod jiným jménem, než pod jménem její vesnice. Byla to ubohá žena, stižená bahenní zimnicí a zvolna umírající vysílením, Co se týká muže, byl to silný chlapík asi čtyřiceti nebo čtyřiceti pěti let, který podal nám nejednou za obtížných okolností důkaz odvahy a duchapřítomnosti."

„A vy pravíte," řekl Monte Cristo, „že to všecko se dálo roku…"

„1829, pane hrabě."

„Kterého měsíce?"

„V červnu."

„Na začátku nebo na konci?"

„Bylo to 3. večer."

„Ach," prohodil Monte Cristo, „3. června 1829… Dobře, pokračujte."

„Hodlal jsem tedy požádat Caderousse o přístřeší. Ježto však měli jsme ve zvyku nevcházet k němu ani za obyčejných okolností dveřmi, vedoucími na silnici, rozhodl jsem se neuchýlit se od toho zvyku, přeskočil jsem plot zahrady, podlezl zakrslými olivami a divokými fíky a dostal jsem se, obávaje se, aby Caderousse neměl nějakého pocestného v hospodě, na jakousi palandu, na které ztrávil jsem nejednu noc jako na nejlepším loži. Tato palanda byla oddělena od přízemí hostinské společné místnosti pouhou prkennou přepážkou, v níž zřízeny byly k vůli nám otvory, abychom mohli jimi v příhodném okamžiku naznačit, že jsme v sousedství. Hodlal jsem, najdu-li Caderousse samotna, zpraviti ho o svém příchodu, dokončiti u něho jídlo, přerušené příchodem celníků, a využitkovati připravující se bouře k návratu na břeh Rhóny, kde chtěl jsem se přesvědčiti, co se stalo s bárkou a s těmi, kteří byli na ní. Vklouzl jsem tedy na palandu a dobře jsem učinil, neboť v tom okamžiku vešel Caderousse s jakýmsi neznámým.

Tiše jsem tam ležel a čekal jsem, ne že bych chtěl vyzvědět nějaké tajemství svého hostitele, ale že nemohl jsem činit jinak. Ostatně se něco podobného stalo již desetkrát.

Muž, provázející Caderousse, byl zřejmě cizincem na francouzském jihu. Byl to jeden z obchodníků, kteří přijíždějí prodávat klenoty do Beaucairu na trh a kteří

během měsíce, co trvá tento trh, na nějž sjíždějí se kupci i obchodníci se všech koutů Evropy, uzavírají často obchody za sto až stopadesát tisíc franků.

Caderousse vkročil první rychlým krokem. Vida hostinskou místnost jako obyčejně prázdnou a hlídanou pouze psem, zavolal ženu.

„Hej, Karkonto," pravil, „ten dobrý kněz nás neoklamal, diamant je pravý."

Ozval se radostný výkřik a hned nato zapraskaly schody pod krokem, stíženým slabostí a nemocí.

„Co říkáš?" tázala, se žena, bledší než mrtvola.

„Říkám, že diamant je pravý a že tady pán, jeden z prvních pařížských klenotníků, je ochoten dát nám zaň padesát tisíc franků. Ale aby byl jist, že diamant je skutečně náš, chce, abys mu vyprávěla, jak jsem již i já učinil, jakým zázračným způsobem dostal se nám

diamant do rukou. Zatím si, pane, sedněte a ježto je tak dusno, jdu pro nějaké občerstvení."

Klenotník prohlédl si pozorně vnitřek hospody a velice viditelnou chudobu těch, kteří prodávali mu diamant, jenž zdál se pocházet z královské klenotnice.

„Vyprávějte, paní," pravil, chtěje nepochybně využitkovat mužovy nepřítomnosti, aby žádné jeho znamení nemělo vlivu na ženu a aby se přesvědčil, shodují-li se obě výpovědi.

„Ach, můj Bože," pravila žena bez rozpaků, „je to požehnání s nebe, kterého jsme se ani zdaleka nenadáli. Představte si, pane, že můj muž stýkal se r. 1814 nebo 1815 s jistým námořníkem, jménem Edmond Dantes: ten ubohý hoch, na nějž Caderousse nadobro zapomněl, nezapomněl na Caderousse a umíraje odkázal mu diamant, který jste právě viděl."

„Ale jakým způsobem stal se on majitelem takového diamantu?" tázal se klenotník. „Což měl jej již dříve než se dostal do vězení?"

„Ne, pane," odvětila žena, „ale ve vězení seznámil se s velmi bohatým Angličanem. Jeho spoluvězeň onemocněl a protože Dantes ošetřoval ho tak pečlivě jako svého bratra, zanechal Angličan, vycházeje z vězení, ubohému Dantesovi, který, jsa méně šťasten než on, v žaláři zemřel, tento diamant. On zase umíraje, odkázal jej nám a svěřil jej důstojnému abbému, který tu dnes ráno byl, aby nám jej odevzdal."

„Je to skutečně totéž," zamumlal klenotník, „a konec konců ta historie může být pravdivá, přes to, že s po-

čátku zdá se nepravděpodobnou. Zbývá tedy jen cena, o niž se nemůžeme shodnout."

„Jakže, nemůžeme shodnout?" zvolal Caderousse. „Myslil jsem, že jste souhlasil s cenou, kterou jsem žádal."

„Nabídl jsem zaň," namítl klenotník, „čtyřicet tisíc franků."

„Čtyřicet tisíc!" zvolala Karkonta. „Za tu cenu ho rozhodně nedáme. Abbé nám řekl, že má cenu padesáti tisíc a to ještě bez zlata."

„A jak se jmenoval ten abbé?" tázal se neúnavný vyptavač.

„Abbé Busoni," odvětila žena.

„Byl to tedy cizinec?"

„Byl to Ital, myslím, že z okolí Mantovy."

„Ukažte mi ten diamant," začal opět klenotník, „ať se naň ještě podívám. Na první pohled často špatně odhadneme kameny."

Caderousse vyňal z kapsy malé černé šagrenové pouzdro, otevřel je a podal je klenotníkovi. Při pohledu na diamant, jenž byl veliký jako lískový oříšek, pamatuji se naň, jako bych jej teď viděl, Karkontiny oči zasvítily žádostivostí.

„A co jste soudil o tom všem, pane posluchači za dveřmi?" tázal se Monte Cristo. „Přikládal jste víry té krásné bajce?"

„Ano, Excellenci, nepovažoval jsem Caderousse za zlého člověka a domníval jsem se, že by nebyl schopen spáchati zločin, ba ani krádež."

„To slouží ku cti spíše vašemu srdci než vaší zkušenosti, pane Bertuccio. Znal jste Edmonda Dantese, o nějž šlo?“

„Ne, Excellenci, nikdy jsem až do té doby o něm neslyšel a od té doby zase ne, až od samotného abbého Busoniho, když viděl jsem jej v Nimes v žaláři.“

„Dobře, pokračujte.“

„Klenotník vzal prsten Caderoussovi z ruky a vytáhl z kapsy ocelové kleštičky a mosazné vážky. Uvolniv pak zlaté zoubky, zadržující kámen v prstenu, vyňal diamant z lůžka a přesně jej zvážil.

„Pustím se až na čtyřicet pět tisíc franků,“ pravil, „ale nedám již ani o sous víc. Ostatně jsem věděl, že diamant za více nestojí, a proto jsem vzal s sebou přesně ten obnos.“

„Oh, na tom nesejde,“ řekl Caderousse, „vrátím se s vámi do Beaucairu pro zbývajících pět tisíc franků.“

„Ne,“ stál na svém klenotník, vraceje kroužek i diamant Caderoussovi, „ne, za více to nestojí a docela mne mrzí, že jsem ten obnos nabídl, neboť kámen má vadu, které jsem si dříve nevšiml. Ale nevadí, mám jen jedno slovo, řekl jsem čtyřicet pět tisíc franků a nebudu to odvolávat.“

„Zasaďte aspoň diamant opět do prstenu,“ pravila Karkonta zostra.

„Pravda,“ odvětil klenotník.

A upevnil opět diamant do lůžka.

„Dobrá, dobrá, dobrá,“ pravil Caderousse, zastrkuje pouzdro do kapsy. „Prodá se někomu jinému.“

„Ano," přisvědčil klenotník, „ale jiný nebude tak důvěřivý jako já, jiný nespokojí se vysvětlením, jež jste mi dali. Není přirozeno, aby muž jako vy měl diamant v ceně padesáti tisíc franků. Půjde zpravit úřady, ty začnou hledat abbého Busoniho a abbéové rozdávající diamanty po dvou tisících louisdorů, jsou vzácni. Pak se toho chopí spravedlnost, pošlou vás do vězení a i když budete uznán nevinným, když propustí vás po třech nebo čtyřech měsících z vazby, prsten se někde v kanceláři ztratí, nebo vám dají falešný kámen v ceně tří franků místo diamantu, který stojí padesát, snad padesát pět tisíc, ale kterého, to uznáte, dobrý muži, nelze získat bez jistého nebezpečí."

Caderousse a jeho žena dorozuměli se pohledem.

„Ne," pravil Caderousse, „nejsme tak bohatí, abychom mohli ztratit pět tisíc franků."

„Jak chcete, milý příteli," odpověděl klenotník, „ale přinesl jsem, jak vidíte, krásnou sumičku."

A vyňal z jedné kapsy hrst zlata, kterým potřásal před oslněnýma očima hospodského, a z druhé balík bankovek.

V Caderoussově duši odehrával se zřejmě krutý boj. Bylo jasno, že malé šagrenové pouzdro, jímž otáčel v rukou, nevyrovná se v jeho očích co do ceny ohromné sumě, jež oslňovala jeho oči. Obrátil se k ženě.

„Co tomu říkáš?" tázal se jí tiše.

„Dej, dej," pravila, „vrátí-li se do Beaucairu bez diamantu, udá nás. A jak říká, kdo ví, stihli-li bychom kdy abbého Busoniho."

„Nuže, budiž," souhlasil Caderousse, „vezměte si tedy diamant za čtyřicet pět tisíc franků, ale moje žena chce zlatý řetěz a já chci stříbrné náušnice."

Klenotník vytáhl z kapsy dlouhou plochou krabici, obsahující několik vzorků žádaných předmětů.

„Vidíte," pravil, „že se se mnou dá jednat, vyberte si."

Žena vybrala si zlatý řetěz asi v ceně pěti louisdorů a muž náušnice, které mohly stát patnáct franků.

„Doufám, že si nemůžete naříkat," pravil klenotník.

„Abbé řekl, že stojí padesát tisíc franků," mumlal Caderousse.

„Nu tak, nu tak, dejte to sem!" ujal se opět slova klenotník, bera mu diamant z rukou. „To je hrozný člověk! Vypočítám mu čtyřicet pět tisíc franků, dva tisíce pět set liber důchodu, jmění jaké bych si já sám přál mít, a on ještě není spokojen!"

„A kde je těch čtyřicet pět tisíc franků?" tázal se Caderousse chraptivým hlasem.

„Zde jsou," odvětil klenotník.

A vypočítal na stůl patnáct tisíc franků ve zlatě a třicet tisíc franků v bankovkách.

„Počkejte, rozsvítím lampu," pravila Karkonta, „není již světlo, mohl byste se zmýlit."

Skutečně, během té rozmluvy nadešla noc a s nocí bouře, která již půl hodiny hrozila. Zdáli bylo slyšeti tlumené hučení hromu, ale ani klenotník, ani Caderousse, ani Karkonta nezdáli se o to starati, jak všichni byli ovládnuti démonem zisku. Já sám cítil jsem podivné omámení při pohledu na všecko to zlato a všecky ty

bankovky. Zdálo se mi, že sním, a jak se ve snu stává, cítil jsem se připoután k svému místu.

Caderouse počítal a znovu přepočítával zlato i papíry, pak podal je ženě a opět přepočítávala je ona.

Zatím klenotník otáčel diamantem v paprscích lampy a diamant vrhal blesky, při nichž klenotník zapomínal na ony, které jako předzvěstitelé bouře počínaly zažehovati okna.

„Nuže, je počet správný?“ tázal se potom.

„Ano,“ odpověděl Caderousse, „podej tobolku a vyhledej pytlík, Karkonto.“

Karkonta šla ke skříni a vrátila se, nesouc starou koženou tobolku, z níž vytáhli několik zamaštěných dopisů, a vložili na jejich místo bankovky, pak přinesla pytlík, v němž byly dva či tři šestiliberní tolary, tvořící nepochybně celé jmění ubohých manželů.

„Tak,“ pravil Caderousse, „ačkoli připravil jste nás snad o deset tisíc franků, chcete povečeřet s námi? Je to od srdce.“

„Díky,“ odpověděl klenotník, „je již asi pozdě a já se musím vrátit do Beaucairu, moje žena by měla starost.“ Vytáhl hodinky. „Hrome!“ zvolal. „Bude brzy devět hodin, před půlnocí se do Beaucairu nedostanu! S Bohem děti, a přijde-li k vám náhodou opět nějaký abbé Busoni, pamatujte na mne.“

„Za týden již nebudete v Beaucairu,“ namítl Caderousse, „vždyť trh příští týden končí.“

„Ne, ale to nic nedělá. Pište mi do Paříže, pan Joannes, Palais-Royal, Kamenná galerie, čís. 47, přijedu schválně, bude-li to stát za to."

Rozlehla se hromová rána, provázená tak prudkým bleskem, že světlo lampy v něm téměř zmizelo.

„Oh oh!" zvolal Caderousse. „Vy chcete odejít v takovém počasí?"

„Oh nebojím se bouřky," odtušil klenotník.

„A což zlodějů?" tázala se Karkonta. „V době trhu není cesta nikdy jista."

„Ó, co se týká zlodějů," prohodil Joannes, „mám pro ně přichystáno toto."

A vytáhl z kapsy pár malých pistolí, nabitých až po jícen.

„To jsou psi, kteří štěkají a koušou zároveň," dodal, „je to pro dva první, již by dostali zálusk na váš diamant, otče Caderousse."

Caderousse a jeho žena vyměnili mezi sebou temný pohled. Zdálo se, že oběma současně napadla nějaká hrozná myšlenka.

„Tak tedy šťastnou cestu!" přál Caderousse.

„Děkuji!" odtušil klenotník.

Vzal hůl, již byl opřel o starou skříň a vyšel. V okamžiku, kdy otevřel dveře, zadul dovnitř takový závan větru, že by byl málem zhasil lampu.

„Oh," řekl, „to bude pěkné počasí a mít dvě míle cesty před sebou v takovém nečase!"

„Zůstaňte," zval ho Caderousse, „přespíte zde."

„Ano, zůstaňte," opakovala Karkonta chvějícím se hlasem, „dobře vás tu opatříme."

„Nikoli, musím být na noc v Beaucairu. S Bohem."

Caderousse šel zvolna až na práh.

„Není vidět ani na krok," pravil klenotník již venku. „Mám se dát vpravo nebo vlevo?"

„Vpravo," odvětil Caderousse, „nemůžete se zmýlit, cesta je s obou stran lemována stromy."

„Dobře, již trefím," ozval se hlas, téměř ztracený v dálce.

„Zavři přec dveře," pravila Karkonta, „nemám ráda otevřené dveře, když hřmí."

„A když jsou peníze v domě, viď?" odpověděl Caderousse, zavíraje dveře na dva západy.

Vrátil se, přistoupil ke skříni, vytáhl odtamtud váček a tobolku a oba jali se po třetí přepočítávat zlato a bankovky. Nikdy jsem neviděl takového výrazu, jaký měly tyto dvě tváře, jejichž žádostivost byla osvětlena chudou lampou. Zvláště žena byla ohyzdná, zimničné chvění, jež jí vždycky otřásalo, se zesílilo. Bledá tvář zesinala, vpadlé oči svítily.

„Proč jsi mu nabízel," tázala se přidušeným hlasem, „aby zde přespal?"

„Nu," odvětil Caderousse, chvěje se, „aby… aby se nemusil vracet do Beaucairu."

„Ach," prohodila žena s nepopsatelným výrazem, „myslila jsem, že pro něco jiného."

„Ženo, ženo!" zvolal Caderousse. „Proč máš takové myšlenky a proč, máš-li je, nenecháš si je pro sebe?"

„Ať je to, jak chce," prohodila Karkonta po chvíli mlčení, „ty nejsi mužem."

„Jak to?" tázal se Caderousse.

„Kdybys byl mužem, on by odtud nebyl odešel."

„Ženo!"

„Nebo by nepřišel do Beaucairu."

„Ženo!"

„Silnice se zahýbá, on musí jít silnicí, kdežto podél průplavu je nadcházka."

„Ženo, pokoušíš Pána Boha. Slyš…"

Skutečně, strašlivý úder hromu rozlehl se v stejnou chvíli, kdy modravý blesk zalil celou místnost, a hrom, zvolna doznívaje, jako by nerad vzdaloval se od zlořečeného domu.

„Ježíši," zvolala Karkonta a pokřižovala se.

V tomtéž okamžiku ozvalo se v zděšeném tichu, jaké obyčejně následuje po hromovém úderu, zaklepání na dveře.

Caderousse a jeho žena se zachvěli a pohlédli na sebe v hrůze.

„Kdo je to?" zvolal Caderousse, vstav a shrábnuv zlato i bankovky, rozložené po stole, na jednu hromadu, kterou přikryl oběma rukama.

„Já!" ozval se hlas.

„Kdo vy?"

„Nu, hrome, Joannes, klenotník."

„Nu, cos to tedy říkal," šeptala Karkonta se strašným úsměvem, „že pokouším Pána Boha!… Vidíš, Pán Bůh nám ho sám posílá."

Caderousse sklesl bled a bez dechu na židli. Karkonta naproti tomu vstala, šla pevným krokem ke dveřím a otevřela je.

„Jen vstupte, drahý pane Joannesi," pravila.

„Na mou čest," pravil klenotník, promáčený dešťovou vodou, „zdá se, že čert nechce, abych se dnes večer vrátil do Beaucairu. Čím kratší hloupost, tím lepší, nabídl jste mi pohostinství, drahý pane Caderousse, přijímám je a jdu k vám přespat."

Caderouse zablábolil několik slov, stíraje si pot, jenž řinul se mu s čela.

Karkonta zavřela za klenotníkem dveře na dva západy.

VII.
KRVAVÝ DÉŠŤ

Klenotník vstoupiv, vrhl kolem sebe zpytavý pohled. Ale nic nezdálo se budit v něm podezření, neměl-li ho již, nic nezdálo se ho potvrzovat, měl-li je.

Caderousse stále držel bankovky i zlato oběma rukama. Karkonta usmívala se na hosta, co nejpříjemněji mohla.

„Ach," poznamenal klenotník, „zdá se, že jste se báli, že počet není správný, neboť přepočítávali jste svůj poklad po mém odchodu."

„Oh ne," odtušil Caderousse, „ale stali jsme se jeho majiteli tak neočekávaným způsobem, že tomu nemůžeme věřit, a nemáme-li hmotný důkaz před očima, zdá se nám, že to je sen."

Klenotník se usmál.

„Máte tu nějaké cestující?" tázal se.

„Ne," odvětil Caderousse, „my nedáváme noclehu, jsme příliš blízko města, nikdo se tu nezastaví."

„Budu vás tedy strašně obtěžovat."

„Nás obtěžovat, vy, drahý pane?" pravila Karkonta laskavě. „Ani v nejmenším, přisahám vám."

„Nu, kam mne tedy uložíte?"

„Do hořejšího pokoje."

„Ale není to váš vlastní pokoj?"

„Oh, nevadí, máme druhou postel tu ve vedlejší místnosti.“

Caderousse s údivem pohlédl na ženu. Klenotník popěvoval si písničku, zahřívaje si záda o otep, kterou Karkonta v krbu zažehla, aby se host při ní osušil.

Během té doby přinesla na roh stolu, kam prostřela ubrousek, chudé zbytky oběda, k nimž přidala dvě nebo tři čerstvá vajíčka.

Caderousse pak znovu zavřel bankovky do tobolky, zlato do váčku a všecko do skříně. Procházel se po délce i šířce chmurně zamyšlen a občas zvedl hlavu, aby pohlédl na klenotníka, z něhož, jak stál před ohništěm, se kouřilo, a jenž, osušiv se na jedné straně, obrátil se na druhou.

„Tak,“ pravila Karkonta, stavíc láhev vína na stůl, „chcete-li večeřet, vše je připraveno.“

„A vy?“ tázal se Joannes.

„Já nebudu večeřet,“ odvětil Caderousse.

„My jsme pozdě obědvali,“ spěchala poznamenat Karkonta.

„Budu tedy večeřet sám?“ tázal se klenotník.

„Posloužíme vám,“ odpověděla Karkonta s horlivostí, která nebyla jí vlastní ani vůči platícím hostům.

Caderousse vrhl k ní občas pohled, rychlý jako blesk.

Bouře pokračovala.

„Slyšíte, slyšíte?“ upozorňovala Karkonta. „Učinil jste věru dobře, že jste se vrátil.“

„To však nepřekáží, abych nevydal se znovu na cestu, utiší-li se vichr během večeře,“ pravil klenotník.

„Je to mistral," řekl Caderousse, potřásaje hlavou, „ten vydrží až do zítřka."

A povzdechl.

„Nu," prohodil klenotník, usedaje ke stolu, „tím hůře pro ty, kteří jsou na cestě."

„Ano," přisvědčila Karkonta, „budou mít zlou noc."

Klenotník jal se večeřet a Karkonta prokazovala mu stále drobné úsluhy pozorné hostitelky. Ona, obyčejně tak nepřívětivá a vrtošivá, stala se vzorem úslužnosti a zdvořilosti. Kdyby ji byl klenotník znal dříve, byla by ho tak veliká změna jistě překvapila a vzbudila v něm nějaké podezření. Caderousse pak nepřenesl ani slova, chodil stále po světnici a jak se zdálo, váhal i jen pohlédnout na svého hosta.

Když klenotník povečeřel, Caderousse sám šel otevřít dveře.

„Myslím, že se bouře utišuje," pravil.

V té chvíli však, jako by ho chtěl usvědčiti ze lži, otřásl hrozný úder hromu domem, do světnice zavál vítr, smíšený s deštěm, a zhasil lampu.

Caderousse zavřel dveře, žena rozsvítila svíčku o oharky v krbu.

„Hleďte," pravila, „jste jistě unaven, dala jsem bílá prostěradla na lože, jděte si lehnout a spěte dobře."

Joannes zůstal ještě okamžik, aby se přesvědčil, netiší-li se uragan, a když nabyl jistoty, že bouře i déšť se zesilují, přál hostitelem dobrou noc a odebral se po schodech nahoru.

Chodil mi nad hlavou a já slyšel, jak pod každým jeho krokem podlaha zapraskala.

Karkonta sledovala ho chtivým pohledem, kdežto Caderousse obrátil se k němu zády a ani nepohlédl v jeho stranu.

Všecky tyto podrobnosti, na něž jsem se později upamatoval, nepřekvapily mne ve chvíli, kdy se dály před mýma očima, vše, co se dalo, bylo kolkolem vzato přirozené, a až na historii s diamantem, která zdála se mi poněkud nepravděpodobnou, vše vypadalo nenucené. Ježto pak jsem byl zemdlen únavou a sám jsem hodlal použíti prvního utišení rozkacených živlů, rozhodl jsem se spáti několik hodin a vzdáliti se za noci.

Slyšel jsem nad sebou klenotníka, jak činí opatření, aby ztrávil co nejlepší noc. Brzy pod ním postel zapraskala, ulehl.

Cítil jsem, že se mi oči samy zavírají, a ježto nepojal jsem nižádného podezření, nesnažil jsem se přemáhat spánek, vrhl jsem poslední pohled do světnice.

Caderousse seděl u dlouhého stolu na dřevěné lavici, jaké ve venkovských hospodách nahrazují židle, seděl zády ke mně, takže jsem mu nemohl vidět do tváře. Ale i kdyby byl býval ke mně obrácen, bylo by mi to bývalo nemožno vzhledem k tomu, že měl hlavu vnořenu do dlaní.

Karkonta chvíli na něho hleděla, pokrčila rameny a usedla proti němu.

V tom okamžiku zachvátil zmírající oheň zbytek suchého dřeva, živější světlo ozářilo temnou místnost.

Karkonta pevně upírala oči na svého muže a ježto Caderousse setrvával stále v téže posici, viděl jsem, že vztáhla svou křivou ruku a dotkla se jeho čela.

Caderousse se zachvěl. Zdálo se mi, že žena pohybovala rty, ale buď že šeptala příliš tiše, nebo že mé smysly byly již spánkem otupeny, zvuk jejích slov nepronikl až ke mně. Viděl jsem již jen skrze mlhu a s onou nejistotou, jež předchází spánku, kdy se člověk domnívá, že již sní. Konečně se mi oči zavřely a já ztratil jsem vědomí.

Spal jsem hluboce, když byl jsem probuzen výstřelem z pistole, po němž následoval hrozný výkřik. Několik vrávoravých kroků ozvalo se na podlaze pokoje a bezvládná hmota padla na schody, právě nad mou hlavu.

Nebyl jsem ještě úplně vzpamatován. Slyšel jsem steny, pak tlumené výkřiky, které jako by provázely zápas.

Poslední výkřik delší než ostatní a změnivší se v sténání, vytrhl mne nadobro z malátnosti.

Opřel jsem se o loket, otevřel oči, jež ve tmě ničeho nerozeznávaly, a sáhl jsem si k čelu, na něž, jak se mi zdálo, stékal prkny schodiště vlahý, hojný déšť.

Nejhlubší ticho následovalo po hrozném tom hluku. Pak ozval se mi nad hlavou mužský krok, pod nímž zapraskaly schody. Muž sestoupil do přízemí světnice, přiblížil se ke krbu a rozsvítil svíčku.

Byl to Caderousse, měl tvář bledou a jeho košile byla všecka zkrvavena.

Zapáliv svíčku, vystoupil rychle po schodech vzhůru a znovu jsem uslyšel jeho rychlé, neklidné kroky.

Za okamžik sešel dolů. V ruce držel pouzdro, přesvědčil se, že diamant je skutečně v něm a chvíli hledal, do které z kapes by je ukryl. Pak, nepovažuje kapsu nepochybně za dosti bezpečný úkryt, zavinul je do červeného šátku, jejž uvázal si na krk.

Pak přiskočil ke skříni, vyňal odtamtud bankovky a zlato, vsunul zlato do kapsy kalhot, bankovky do kapsy kabátu, vzal dvě nebo tři košile a vyraziv ze dveří, zmizel ve tmě. Tu vše stalo se mi světlým a jasným, vyčítal jsem si, co se událo, jako bych já byl pravým vinníkem. Zdálo se mi, že slyším sténání, nešťastný klenotník mohl být ještě na živu. Snad bylo v mé moci, kdybych mu přispěl, napravit část zla, kterého jsem sice nezpůsobil, ale které jsem dal způsobit. Opřel jsem se ramenem o jedno ze špatně připevněných prken dělících onu kolnu, kde jsem ležel, od přízemni světnice. Prkna povolila, ocitl jsem se v domě.

Přiskočil jsem ke svíčce a běžel jsem do schodů. Jakési tělo je zatarasovalo napříč, byla to mrtvola Karkontina.

Rána z pistole, kterou jsem slyšel, vystřelena byla po ní. Hrdlo její bylo skrz naskrz prostřeleno a kromě té rány, z níž krev řinula se proudem, chrlila krev i ústy. Byla mrtva. Překročil jsem její tělo a šel jsem dále.

Pokoj skýtal vzhled nejhroznějšího nepořádku. Dva či tři kusy nábytku byly skáceny, prostěradla, kterých se nešťastný klenotník zachytil, byla roztrhána po celém pokoji, on sám ležel na zemi s hlavou opřenou o zem,

tona v tratolišti krve, jež unikala z prsou třemi širokými ranami.

Ve čtvrté zůstal vězet dlouhý kuchyňský nůž, z něhož vyčnívala jen střenka.

Stoupl jsem na druhou pistoli, která nevyšla, neboť prach byl nepochybně promáčen.

Přistoupil jsem ke klenotníkovi, nebyl skutečně mrtev. Hlukem, jejž jsem působil, a hlavně následkem otřásání podlahy, otevřel vytřeštěně oči, upřel je na okamžik na mne, pohnul rty, jako by chtěl promluvit, a vydechl duši.

Strašný ten pohled připravil mne takřka o rozum, jakmile nemohl jsem již nikomu přispěti ku pomoci, cítil jsem jen jedinou potřebu: utéci. Vrhl jsem se se schodů, zaryv ruce do vlasů a vyraziv řev hrůzy.

V přízemní světnici bylo pět nebo šest celníků a dva nebo tři četníci, celá ozbrojená tlupa.

Zmocnili se mne, nepokusil jsem se ani o odpor, nebyl jsem pánem svých smyslů. Chtěl jsem promluvit, vyrazil jsem několik neartikulovaných zvuků, nic víc.

Viděl jsem, že celníci i četníci ukazují si na mne prstem, pohlédl jsem na sebe, byl jsem všecek pokryt krví. Vlahý déšť, jenž padal na mne prkny schodů, byla Karkontina krev.

Ukázal jsem na místo, kde jsem byl ukryt.

„Co chce říci?“ tázal se jeden četník.

Jeden z celníků šel se podívat.

„Chce říci, že se sem dostal tamtudy,“ odvětil.

A ukázal na díru, kterou jsem skutečně prolezl.

Tu jsem pochopil, že mne mají za vraha. Vrátil se mi hlas, vrátila se mi síla, vytrhl jsem se z rukou dvěma mužům, kteří mne drželi, volaje:

„Nebyl jsem to já! Nebyl jsem to já!“

Oba četníci namířili na mne karabinami.

„Hneš-li se," pravili, „jsi synem smrti."

„Ale vždyť vám říkám," vykřikl jsem, „že jsem to nebyl já!"

„Povíš svou povídačku soudcům v Nimes," odvětili. „Teď pojď s námi a můžeme-li ti radit, nestav se na odpor."

To neměl jsem v úmyslu, byl jsem zničen údivem a hrůzou. Dali mi želízka, přivázali mne koni k ocasu a vedli mne do Nimes.

Byl jsem z večera stopován jedním z celníků. Ztratil mne s očí v okolí domu i napadlo mu, že ztrávím tam noc, šel to oznámit svým druhům, kteří přišli právě včas, aby zaslechli výstřel z pistole a aby mne přistihli při takových důkazech viny, že jsem hned pochopil, jak mi bude obtížno dokázat svou nevinu.

Také jsem choval jen jedinou naději: první, oč jsem vyšetřujícího soudce prosil, bylo, aby dal všude pátrati po jistém abbém Busonim, který zastavil se toho dne v hospodě u Římského Mostu. Vymyslil-li si Caderousse ten příběh, neexistoval-li ten abbé, bylo zřejmo, že jsem ztracen, ač-li nebyl i Caderousse chycen a nepřiznal-li se ke všemu.

Uplynuly dva měsíce, během kterých — to musím říci k chvále svého soudce — dálo se všecko možné pátrání po tom, o něhož jsem žádal. Ztratil jsem již všecku naději. Caderousse nebyl chycen. Měl jsem být souzen v prvním sezení, když tu 8. září, to jest, tři měsíce a pět dní po události, dostavil se do žaláře abbé Busoni, v ně-

hož jsem již nedoufal, řka, že slyšel, že jistý vězeň přeje si s ním mluvit. Dověděl se to, jak pravil, v Marseilli a chvátal splnit mé přání.

Pochopíte, s jakou vřelostí jsem ho přijal, vyprávěl jsem mu vše, čeho jsem byl svědkem, a s obavou přistoupil jsem k záležitosti diamantu, proti mému očekávání byla doslova pravdivá a abbé rovněž proti mému očekávání přidal víry všemu, co jsem mu řekl.

Tu tedy unesen jeho sladkým milosrdenstvím a poznav v něm hlubokou znalost mravů své země, myslil jsem si, že s tak laskavých rtů mohlo by snad skanouti odpuštění jediného zločinu, kterého jsem se dopustil, i vyprávěl jsem mu pod pečetí zpovědního tajemství událost v Auteuili se všemi jejími podrobnostmi. Co učinil jsem ze zanícení, mělo týž výsledek, jako bych to byl učinil z vypočítavosti, přiznání první vraždy, k němuž mne nikdo nenutil, dokázalo mu, že nedopustil jsem se druhé, a abbé mne opustil, uloživ mi, abych doufal, a slíbiv mi, že učiní vše, co je v jeho moci, aby přesvědčil soudce o mé nevině.

Dostalo se mi důkazu, že staral se o mne skutečně, neboť mé vězení se postupně mírnilo a dověděl jsem se, že mám být souzen v sezení, následujícím po tomto, k němuž se soudcové sešli.

Během té doby Prozřetelnost dovolila, aby Caderousse byl v cizině chycen a dopraven zpět do Francie. Přiznal se ke všemu a svalil předchozí uvážení a zvláště popud na svou ženu. Byl odsouzen k doživotním nuceným pracem a já byl propuštěn na svobodu."

„To bylo tehdy," pravil Monte Cristo, „kdy dostavil jste se ke mně s listem abbého Busoniho."

„Ano, Excellenci, jevil o mne skutečnou účast."

„Vaše podloudnické řemeslo vás zahubí," řekl mi, „dostanete-li se odtud, zanechte toho."

„Ale z čeho mám být živ, otče," tázal jsem se ho, „a jak mám uživit svou ubohou švakrovou?"

„Jistý muž," odpověděl mi, „jehož jsem zpovědníkem a jenž má ke mně velikou úctu, uložil mi, abych mu vyhledal důvěryhodného člověka. Chcete býti tím člověkem? Pošlu vás k němu."

„Oh, otče!" zvolal jsem. „Jak jste dobrotiv ! "

„Ale přisaháte mi, že toho nikdy nemusím litovat?"

Vztáhl jsem ruku k přísaze.

„Není třeba," pravil, „znám a miluji Korsičany, zde je mé doporučení."

A napsal mi několik řádků, které jsem vám odevzdal a které způsobily, že Vaše Excellence přijala mne dobrotivě do svých služeb. A nyní táži se Vaší Excellence s hrdostí, měla-li kdy příčiny stěžovat si na mne."

„Ně," odvětil hrabě, „s radostí uznávám, že jste dobrým služebníkem, Bertuccio, ačkoli jste neměl dosti důvěry."

„Já, pane hrabě?"

„Ano, vy. Jak je to možno, že máte švakrovou a adoptovaného syna a že jste se mi nikdy nezmínil ani o tom, ani o oné?"

„Ach, Excellenci, zbývá mi právě sděliti vám ještě nejsmutnější část svého života. Odjel jsem na Korsiku.

Spěchal jsem, pochopíte zajisté, spatřit a utěšit svou ubohou sestru. Když však jsem přibyl do Rogliana, našel jsem dům ve smutku, udála se tam strašlivá scéna, na kterou sousedé dodnes vzpomínají! Má ubohá sestra, řídíc se mou radou, odolávala naléhání Benedettovu, jenž každou chvíli chtěl, aby mu dala všecky peníze, které má doma. Jednoho rána jí pohrozil a zmizel na celý den. Plakala, neboť ta dobrá Assunta měla pro toho bídníka srdce mateřské. Nadešel večer, Assunta neulehnuvši čekala na Benedetta. Když vrátil se v jedenáct hodin se dvěma svými přáteli, obvyklými účastníky všech svých kousků, vztáhla po něm ruce, oni však se jí zmocnili a jeden z těch tří — chvěji se ještě, nebylo-li to to pekelné dítě — jeden z těch tří zvolal:

„Hrajme si na mučení, musí vyznat, kde jsou její peníze!“

Soused Wasilio byl právě v Bastii, jeho žena byla sama doma. Nikdo, kromě jí, nemohl vidět ani slyšet, co se dálo u mé sestry. Dva drželi ubohou Assuntu, která nemohouc uvěřit v možnost takového zločinu, usmívala se na ty, již měli se státi jejími katy, třetí šel zatarasit dveře i okna, pak se vrátil a všichni tři, dusíce výkřiky, které jí hrůza před těmi vážnějšími přípravami vynucovala, přiblížili Assuntiny nohy k rezavému uhlí, čímž hodlali přiměti ji k vyznání, kde je skryt náš malý poklad. V zápase však vzňaly se její šaty: tu bídníci pustili svou oběť, aby sami neshořeli. Všecka v plameni běžela ke dveřím, ty však byly zavřeny.

Vrhla se k oknu, ale okno bylo zataraseno. Tu sousedka zaslechla hrozný křik, byla to Assunta, volající o pomoc. Její hlas se brzy ztlumil, křik změnil se v sténání a když druhého dne po hrůzy a úzkosti plné noci Wasiliova žena odvážila se vyjít z domu a dala soudcem otevřít dveře našeho domu, našli Assuntu napolo shořelou, ale ještě dýchající, skříně vypáčeny, peníze uloupeny. Co se týká Benedetta, opustil Rogliano, aby se tam již nikdy nevrátil. Od toho dne jsem, ho již nespatřil a ani jsem o něm neslyšel.

Zvěděv tyto smutné zprávy," končil Bertuccio, odebral jsem se k Vaší Excellenci. Neměl jsem vám již co říci o Benedettovi, neboť zmizel, ani o sestře, neboť byla mrtva."

„A co jste soudil o té události?" tázal se Monte Cristo.

„Že to je trest za zločin, jejž jsem spáchal," odpověděl Bertuccio. „Ach, ti Villefortové, to byl zlořečený rod!"

„Také si to myslím," zamumlal temně hrabě.

„A nyní," pravil opět Bertuccio, „Vaše Excellence chápe — není-li pravda? — že tento dům, kterého jsem od té doby neviděl, ta zahrada, kde ocitl jsem se tak náhle, toto místo, kde zavraždil jsem člověka, mohlo způsobiti temné rozechvění, jehož původ jste chtěl znát. Neboť konec konců nejsem si dosti jist, že zde, u mých nohou, neleží pan de Villefort v jámě, kterou vykopal pro své dítě."

„Skutečně, všecko je možno," přisvědčil Monte Cristo, vstávaje s lavičky, na které seděl, „i to", dodal zcela tiše, „že státní návladní není mrtev. Abbé Busoni dobře

učinil, že mi vás poslal. I vy jste dobře učinil, že jste mi vyprávěl svůj příběh, neboť nebudu mít o vás aspoň špatných domněnek. Pokud se týká toho Benedetta, tak špatně nazvaného, nesnažil jste se nikdy vypátrat jeho stopu? Nepokusil jste se zvědět, co se s ním stalo?“

„Nikdy. A kdybych byl věděl, kde je, místo abych šel k němu, byl bych prchl jako před netvorem. Ne, na štěstí jsem nikdy o něm neslyšel od nikoho na světě, doufám, že je mrtev.“

„Nedoufejte, Bertuccio,“ pravil hrabě. „Zlí tak neumírají, neboť zdá se, že Bůh béře je pod svou ochranu, aby učinil z nich nástroj své pomsty.“

„Budiž,“ děl Bertuccio. „Vše, oč nebesa prosím, je, abych ho již nikdy nespatřil. Nyní,“ pokračoval intendant, sklopiv hlavu, „víte vše, pane hrabě, jste mým soudcem zde na světě jako jím bude Bůh tam nahoře. Neřeknete mi několik slov útěchy?“

„Máte skutečně pravdu a mohu vám říci, co by vám řekl abbé Bussoni: ten, kterému jste zasadil ránu, ten Villefort, zasloužil si trestu za to, co učinil vám, a snad i za něco jiného. Benedetto, žije-li, poslouží, jak jsem vám již řekl, nějaké božské pomstě a pak rovněž bude sám potrestán. Pokud vás se týká, můžete si ve skutečnosti činit jen jednu výčitku: že totiž, zachrániv dítě před smrtí, nevrátil jste ho matce: v tom je zločin, Bertuccio.“

„Ano, pane, v tom je zločin a opravdový zločin, neboť v tom jsem byl zbabělcem. Když jsem již vzkřísil dítě k životu, měl jsem učinit jen jediné, totiž poslat

je, jak jste pravil, jeho matce zpět. Ale kdybych to byl měl vykonat, byl bych se musil pustit v pátrání, obrátit k sobě pozornost, vydat se snad v nebezpečí, já nechtěl jsem zemřít, lpěl jsem na životě k vůli své sestře, ze samolásky, jež je nám vrozena a jež působí, že chceme zůstat celí a vítězní ve své pomstě. Nebo konečně snad lpěl jsem na životě prostě z lásky k životu. Oh, já nejsem rek, jako můj ubohý bratr!“

Bertuccio skryl tvář do rukou a Monte Cristo upřel naň dlouhý, nevýslovný pohled.

Pak, po chvíli ticha, které hodina a místo činily tím slavnostnějším, hrabě pravil melancholickým tónem, jaký nebyl u něho obvyklý:

„Abychom důstojně ukončili tuto rozmluvu, jež bude poslední o těchto událostech, pane Bertuccio, pamatujte si dobře má slova, slyšel jsem je často od samého abbého Busoniho: Každý bol má dva léky, čas a mlčení. Nyní nechte mne, pane Bertuccio, procházet se chvilku po zahradě. Co ve vás, herci oné scény, budí palčivé rozechvění, bude pro mne téměř příjemným pocitem, který dodá tomuto majetku dvojnásobné ceny. Hleďte, pane Bertuccio, stromy líbí se jen proto, že tvoří stín, a stín sám líbí se jen proto, že je pln snění a vidin. Koupil jsem zahradu, domnívaje se, že kupuji pouhé místo, ohrazené zdí. a náhle se ukáže, že ohrada ta je parkem, plným fantomů, které nebyly uvedeny ve smlouvě. Nuže, miluji fantomy, nikdy jsem neslyšel, že by byli mrtví způsobili za šest tisíc let tolik zla, co ho živí způsobí za jediný den. Vraťte se tedy, pane Bertuccio, a spěte v míru. Bude-li váš zpovědník v poslední vaší hodince méně shovívavý než abbé Busoni, pošlete pro mne, budu-li ještě živ, a já najdu slova, která sladce zkolébají vaši duši ve chvíli, kdy bude hotova odebrati se na onu drsnou pouť, již nazýváme věčností."

Bertuccio uklonil se hraběti uctivě a vzdálil se, zhluboka povzdechnuv.

Monte Cristo osaměl, učiniv čtyři kroky kupředu, mumlal sám k sobě:

„Zde, u tohoto platanu jáma, kam bylo dítě pochováno, tam malá dvířka, kterými se vcházelo do zahrady, v tomto rohu skryté schody, vedoucí do ložnice. Myslím, že nemusím to vše poznamenávat do zápisníku, neboť zde před mýma očima, kolem mne, u mých nohou je skutečný živoucí plán."

A hrabě, obešed zahradu naposled, vrátil se k vozu. Bertuccio, vida ho zamyšleného, vystoupil beze slova na kozlík ke kočímu.

Vůz dal se zpět na cestu do Paříže.

Ještě téhož večera po návratu do domu na Elysejských Polích prohlédl hrabě Monte Cristo celé obydlí jako člověk, seznámený s ním od dlouhých let. Ani jednou, ačkoli kráčel první, nezmýlil se ve dveřích a nedal se jiným schodištěm nebo jinou chodbou než tou, která dovedla ho přímo, kam chtěl. Ali provázel ho na té noční prohlídce. Hrabě dal Bertucciovi několik rozkazů, týkajících se okrášlení nebo nového rozdělení bytu a vytáhnuv hodinky, pravil pozornému Nubičanovi:

„Je půl dvanácté, Haydée musí přijet každým okamžikem. Jsou francouzské ženy zpraveny?"

Ali vztáhl ruku ke komnatám, určeným krásné Řekyni, které byly tak isolovány, že když se dveře ukryly gobelínem, bylo lze projít celým domem bez potuchy, že jsou tam ještě dva obývané pokoje a salon. Ali tedy vztáhl ruku ke komnatám, ukázal číslo tři na prstech levé ruky a položiv na dlaň téže ruky hlavu, zavřel oči, napodobuje spánek.

„Ach," pravil Monte Cristo, zvyklý té řeči, „jsou tři a čekají v ložnici, není-li pravda?"

„Ano," naznačil Ali kývnutím hlavy.

„Madame bude dnes večer unavena," pokračoval Monte Cristo, „a bude nepochybně chtít jít spát, ať není obtěžována hovorem, francouzské komorné ať svou novou paní jen pozdraví a pak se vzdálí, budete dohlížet, aby řecká komorná nestýkala se s francouzskými."

Ali se uklonil.

Brzy nato ozvalo se křiknutí na vrátného, vrata se otevřela, kočár vjel na stezku a zastavil se před schodištěm. Když hrabě sestoupil, otevřela se dvířka, podal ruku mladé ženě, zahalené v zelený hedvábný plášť, pokrytý zlatým vyšíváním a chránící ji i hlavu.

Mladá žena uchopila podávanou jí ruku, políbila ji s láskou, k níž pojila se úcta, a několik slov bylo mezi nimi vyměněno — se strany mladé ženy s něhou, se strany hraběte pak s laskavou vážností — v onom zvučném jazyku, jejž starý Homér vložil do úst svým bohům.

Následujíc pak Aliho, nesoucího pochodeň z růžového vosku, mladá žena, která nebyla nikdo jiný, než krásná Řekyně, stálá družka Monte Cristova v Itálii, byla uvedena do svých komnat. Nato odebral se hrabě do části domu, již vyhradil si pro sebe.

V půl jedné s půlnoci byla všecka světla v domě zhasnuta a bylo lze se domnívat, že celý dům spí.

VIII.
NEOBMEZENÝ ÚVĚR

Druhého dne asi ve dvě hodiny odpoledne zastavila se před Monte Cristovými dveřmi ekypáž, v níž zapřaženy byly dva nádherné anglické koně. Muž, oděný v modrý kabát s hedvábnými knoflíky téže barvy, v bílou vestu, po níž táhl se ohromný zlatý řetěz, a v světlohnědé spodky, s tak černými a tak nízko nad obočí spadajícími vlasy, že každý by se rozpakoval považovat je za pravé, jak málo shodovaly se s nižšími vráskami, jichž nepodařilo se jim ukrýti — slovem tedy muž padesáti až pětapadesátiletý, který chtěl vypadat na čtyřicet, vysunul hlavu z okénka coupé, na jehož dvířkách namalována byla baronská korunka, a poslal svého grooma k vrátnému otázat se, je-li hrabě de Monte Cristo doma.

Zatím prohlížel si muž s pozorností tak bedlivou, že stávala se téměř impertinentní, zevnějšek domu, vše, co mohl spatřit ze zahrady, i livrej několika přišedších sluhů. Oko toho muže bylo živé, ale spíše vychytralé než duchaplné. Jeho rty byly tak úzké, že místo aby vystupovaly ven, zapadaly do úst, konečně i šíře a vyčnělost lícních kostí, neklamná známka lstivosti, stlačené čelo, vyboulené záhlaví, daleko přesahující široké, naprosto nearistokratické uši, to vše dodávalo téměř odpuzujícího rázu celé tvářnosti osoby, velmi se doporučující v očích prostých lidí nádhernými koňmi, ohromným

briliantem v náprsence a červenou stužkou, táhnoucí se od jedné knoflíkové dírky kabátu ke druhé.

Groom zaklepal na skleněné dveře vrátného a tázal se: „Nebydlí tu pan hrabě de Monte Cristo?“

„Bydlí tu Jeho Excellence," odvětil vrátný, „ale…"

Pohlédl tázavě na Aliho.

Ali učinil záporné znamení.

„Ale…?" tázal se groom.

„Ale Jeho Excellence nepřijímá," odtušil vrátný.

„Je-li tomu tak, zde je navštívenka mého pána, pana barona Danglarse. Odevzdejte ji hraběti de Monte Cristo a řekněte mu, že můj pán, jeda do sněmovny, zastavil se tu, doufaje, že bude moci ho navštívit."

„Nehovořím s Jeho Excellenci," odpověděl vrátný, „obstará to jeho komorník."

Groom vrátil se k vozu.

„Nuže?" tázal se Danglars.

Hoch, dosti zahanben lekcí, jíž se mu dostalo, tlumočil svému pánu odpověď vrátného.

„Oh," prohodil pán, „je to tedy nějaký kníže, ten pán, kterého titulují Excellenci a s kterým jen jeho komorník má právo mluvit. Nu, nevadí, má u mne otevřený úvěr, musím se tedy s ním setkat, až bude chtít peníze."

A Danglars zabořil se do kočáru, volaje na kočího tak, že ho mohlo být slyšet i na druhé straně ulice:

„Do poslanecké sněmovny!"

Štěrbinou v žaluzii viděl Monte Cristo, včas zpravený, barona a prohlížel si ho výtečným dalekohledem s nemenší pozorností, než jakou vynaložil sám Danglars na prozkoumání domu, zahrady a livrejí.

„Rozhodně," řekl si s pohybem odporu, zasunuje roury dalekohledu do jejich pouzdra ze sloní kosti, „rozhodně je to ohyzdný tvor, ten člověk. Jak je mož-

no nepoznat v něm na první pohled hada s plochým čelem, supa s vyboulenou lebkou a káně s ostrým zobákem!“

„Ali!“ zavolal a udeřil na kovovou báň.

Ali se objevil.

„Zavolejte Bertuccia!“ pravil hrabě.

V témže okamžiku Bertuccio vešel.

„Vaše Excellence mne dala zavolat?“ tázal se.

„Ano, pane,“ odvětil hrabě. „Viděl jste koně, které se právě zastavily u mých dveří?“

„Zajisté, Excellenci, jsou velmi krásné.“

„Jak to,“ pravil Monte Cristo, chmuře obočí, „že, když jsem na vás žádal dva nejkrásnější koně z Paříže, jsou v Paříži jiné koně, právě tak krásné jako moje, a že ty koně nejsou v mé konírně?“

Ali, vida stažené brvy a slyše přísný tón hlasu, sklopil hlavu.

„Ty za to nemůžeš, dobrý Ali,“ pravil hrabě arabsky s takovou mírností, jaké by se nikdo v jeho hlase ani tváři nenadal. „Ty se v anglických koních nevyznáš.“

Rysy Aliho se opět rozjasnily.

„Pane hrabě,“ pravil Bertuccio, „koně, o nichž mluvíte, nebyly na prodej.“

Monte Cristo pokrčil rameny.

„Vězte, pane intendante,“ promluvil, „že vše je vždycky na prodej, dovede-li to člověk zaplatit.“

„Pan Danglars dal za ně šestnáct tisíc franků, pane hrabě.“

„Nuže, měl jste mu za ně nabídnouti třicet dva tisíce, je bankéřem a bankéř nedá si nikdy ujít příležitosti zdvojnásobit svůj kapitál."

„Mluví pan hrabě vážně?" tázal se Bertuccio.

Monte Cristo pohlédl na intendanta jako ten, kdo se diví, že se někdo odvažuje tak se tázat.

„Dnes večer," pravil, „mám vykonat návštěvu, chci, aby ty koně byly zapřaženy v mém voze a v nových postrojích."

Bertuccio pozdraviv, odcházel, u dveří se zastavil.

„V kolik hodin přeje si Vaše Excellence vykonat tu návštěvu?" tázal se.

„V pět," odtušil Monte Cristo.

„Dovoluji si upozorniti Vaši Excellenci, že jsou dvě hodiny," odvážil se poznamenat intendant.

„Vím," prohodil Monte Cristo a to byla celá jeho odpověď.

Pak se obrátil k Alimu a pravil:

„Dejte předvést všecky koně před madame, ať si vybere spřežení, které se jí bude nejlíp líbit, a ať mi vzkáže, poobědvá-li se mnou, v tom případě se prostře u ní. Jděte. Až přijdete dolů, pošlete mi komorníka."

Sotva Ali zmizel, objevil se komorník.

„Pane Baptistine," pravil hrabě, „jste již rok v mé službě, je to zkušební lhůta, již obyčejně svým lidem ukládám. Hodíte se mi."

Baptistin se uklonil.

„Zbývá ještě vědět, hodím-li se já vám."

„Oh, pane hrabě!" zvolal živě Baptistin.

„Vyslechněte až do konce," ujal se hrabě slova. „Vyděláváte patnáct set franků ročně, to jest služné statečného důstojníka, jenž každý den vystavuje svůj život v nebezpečí, máte takovou stravu, jakou přál by si mnohý chef úřadu, ubohý služebník, nekonečně zaměstnanější než vy. Vy, sloužící, máte sám své vlastní sloužící, starající se o vaše prádlo a potřeby. Kromě oněch patnácti set franků služného okradete mne při nákupu mých toiletních potřeb o nových asi patnáct set franků ročně."

„Oh, Excellenci!"

„Nenaříkám si, pane Baptistine, je to rozumné, přes to však si přeji, aby na tom bylo dost. Nenašel byste tedy nikde místa podobného tomu, které vám šťastná náhoda poskytla. Nikdy svých lidi nebiji, nekleji, nikdy se nedám unést hněvem, omyl prominu vždy, nedbalost nebo zapomenutí nikdy. Mé rozkazy jsou obyčejně krátké, ale jasné a přesné, opakuji je raději dvakrát i třikrát, než aby byly špatně provedeny. Jsem dosti bohat, abych mohl zvědět vše, co si přeji vědět, a upozorňuji vás, že jsem velmi zvědav. Kdybych se tedy dověděl, že jste o mně mluvil buď v dobrém smyslu nebo ve špatném, kritisoval mé činy, střežil mé chování, odešel byste ode mne okamžitě. Varuji své sluhy jen jednou, jste varován, jděte!"

Baptistin se uklonil a učinil tři nebo čtyři kroky ke dveřím.

„Ještě něco," vzpomněl si hrabě. „Zapomněl jsem vám říci, že každoročně ukládám na jméno svých lidí

jistý obnos. Ti, jimž dám výpověď, přijdou ovšem o ty peníze, které připadnou těm, již zůstanou a již budou mít na ně právo po mé smrti. Jste tedy u mne rok, vaše štěstí je založeno, pokračujte v něm."

Tato řeč, pronesená před Alim, jenž zůstal úplně lhostejným, neboť nerozuměl francouzsky ani slova, učinila na pana Baptistina dojem, jaký pochopí všichni, kdo studovali fysiologii francouzského sluhy.

„Vynasnažím se vyhověti Vaší Excellenci v každém směru," pravil, „vezmu si ostatně za vzor pana Aliho."

„Oh, nikterak," řekl Monte Cristo s ledovým chladem. „Ali má mnoho nedostatků při svých přednostech, neberte si tedy z něho příklad, neboť Ali je výjimkou, nedostává platu, není to sluha, je to můj otrok, můj pes. Kdyby se prohřešil proti své povinnosti, nevyhnal bych ho, ale zabil bych ho."

Baptistin vytřeštil oči.

„Pochybujete?" pravil Monte Cristo.

A opakoval Alimu táž slova, která právě řekl po francouzská Baptistinovi.

Ali poslouchal, usmál se, přistoupil k svému pánu, poklekl na jedno koleno a políbil mu ruku.

Tento výsledek Monte Cristovy řeči dovršil Baptistinův údiv.

Hrabě pokynul Baptistinovi, že může jít, Alimu pak, aby ho následoval. Odebrali se spolu do Monte Cristovy pracovny, kde dlouho spolu jednali.

V pět hodin hrabě třikrát udeří na kovovou báň. Jeden úder volal Aliho, dva údery Baptistina, tři údery Bertuccia.

Intendant vstoupil.

„Mé koně!“ pravil Monte Cristo.

„Jsou zapraženy, Excellenci,“ odpověděl Bertuccio. „Doprovodím pana hraběte?“

„Ne, pojedou kočí, Baptistin a Ali, nikdo jiný.“

Hrabě sešel dolů a spatřil u svého vozu koně, které obdivoval ráno u kočáru Danglarsova.

Jda mimo ně, pohlédl na ně.

„Jsou opravdu krásny,“ pravil, „a dobře jste učinil, že jste je koupil, stalo se to však již trochu pozdě.“

„Excellenci,“ odvětil Bertuccio, „dalo mi mnoho práce, než jsem je získal, a stály velmi mnoho.“

„Jsou proto méně krásny?“ prohodil hrabě, krče rameny.

„Je-li Vaše Excellence spokojena, je všecko v pořádku,“ pravil Bertuccio. „Kam jede Vaše Excellence?“

„Do ulice de la Chaussée d'Antin k panu baronu Danglarsovi.“

Rozmluva ta dála se nahoře nad domovními schody. Bertuccio vykročil, chtěje sestoupiti s prvního stupně.

„Počkejte, pane,“ pravil Monte Cristo, zastaviv ho. „Potřebuji pozemek při moři, třeba v Normandii, mezi Havrem a Boulogní. Ponechávám vám dost místa, jak vidíte. Je jen třeba, aby tou koupí získán byl malý přístav, malá zátoka, kam mohla by vplout a zakotvit moje korveta, noří se jen na patnáct stop do vody. Loď bude

stále hotova k vyplutí, nechť zlíbí se mi v kteroukoli dobu denní nebo noční dáti jí znamení. Vyptáte se u všech notářů po majetku, jenž by vyhovoval dotyčným podmínkám. Až se o nějakém dovíte, půjdete si jej prohlédnout, a budete-li spokojen, koupíte jej na své jméno. Korveta je na cestě k Fécampu, není-li pravda?“

„Viděl jsem ji vyplout do moře v týž večer, kdy opustili jsme Marseilli.“

„A yachta?“

„Yachta má rozkaz zůstat v Martigues.“

„Dobrá! Vyměníte občas dopisy s oběma jejich veliteli, aby neusnuli.“

„A pokud se týká parníku?“

„Jenž je v Chálonsu?“

„Ano.“

„Totéž co platí pro obě plachetnice.“

„Dobře!“

„Jakmile ten pozemek zakoupíte, připravíte mi na silnici k severu i na silnici k jihu každých deset mil čerstvé přípřeže.“

„Vaše Excellence může se na mne spolehnout.“

Hrabě pokynul hlavou na znamení spokojenosti, sestoupil se schodů a usedl do kočáru, jenž tažen nádherným spřežením, vyjel cvalem a nezastavil se, až před soukromým domem bankéřovým.

Danglars předsedal výboru, ustanovenému ke zřízení jakési dráhy, když byla mu oznámena návštěva hraběte de Monte Cristo. Schůze byla ostatně téměř skončena.

Uslyšev jméno hraběte, vstal.

„Pánové," pravil, obraceje se k svým kolegům, z nichž mnozí byli důstojnými členy té nebo oné sněmovny, „odpusťte mi, opouštím-li vás tak. Ale představte si, že firma Thomson a French v Římě ohlašuje mi jistého hraběte de Monte Cristo a otvírá mu u mne neobmezený úvěr. Je to nejpovedenější žert, jaký si ke mně moji cizozemští obchodní spojenci kdy dovolili. Pochopíte jistě, na mou čest, že zvědavost se mne zmocnila a ještě se mne nepustila, zajel jsem dnes ráno k domnělému hraběti. Kdyby to byl skutečný hrabě, chápete, že by nebyl tak bohat. Pán nepřijímal. Co tomu říkáte? Není to chování, jež přisvojil si pan Monte Cristo, chováním výsosti nebo hezké ženy? Ostatně dům na Elysejských Polích, který, jak jsem se informoval, mu náleží, zdál se mi čistý. Ale neobmezený úvěr," opakoval Danglars se svým ohyzdným úsměvem, „vzbuzuje příliš veliké požadavky bankéře, u něhož je ten úvěr otevřen. Spěchám tedy podívat s na našeho muže. Myslím, že jsem mystifikován. Ale ti tam nevědí, s kým mají co činit: kdo se bude smát naposled, bude se smát nejlépe."

A dokončiv ta slova s takovou emfasí, že se mu až chřípě rozšířila, pan baron opustil své hosty a odebral se do bílého a zlatého salonu, který působil v Chaussée d'Antin mnoho hluku.

Přikázal uvésti tam hosta, aby ho hned naráz oslnil.

Hrabě stál, prohlížeje si několik Albanových a Fattorových kopií, které byly bankéři prodány za originály a které přes to, že to byly kopie, odrážely se velmi

křiklavě od všech zlatých a barevných nevkusů, jichž byl strop pln.

Při zvuku kroků vstupujícího Danglarse hrabě se obrátil.

Danglars pozdravil ho lehkým kývnutím hlavy a pokynul mu, aby usedl do křesla z pozlaceného dřeva, potaženého bílým, zlatem protkaným hedvábím.

Hrabě usedl.

„Mám čest mluvit s panem de Monte Cristo, není-li pravda?“ začal Danglars.

„A já s panem baronem Danglarsem, rytířem Čestné Legie, členem poslanecké sněmovny, není-li pravda?“

Monte Cristo uvedl všecky tituly, jež viděl na baronově navštívence.

Danglars ucítil hrot a zaťal zuby do rtu.

„Promiňte, pane,“ pravil, „že neoslovil jsem vás hned napoprvé titulem, jímž jste mi byl ohlášen. Ale jak víte, žijeme pod lidovou vládou a já jsem representantem zájmů lidu.“

„Takže,“ doplnil Monte Cristo, „ačkoli zachoval jste zvyk dát se nazývat baronem, odvykl jste si nazývat jiného hrabětem.“

„Ach, nezakládám si ani na svém titulu, pane,“ odvětil nedbale Danglars, „byl jsem jmenován baronem a rytířem Čestné legie za jisté služby, ale…“

„Ale zřekl jste se svých titulů, jako učinili kdysi pan de Montmorency a pan de Lafayette? Dal jste tím následováníhodný příklad, pane.“

„To právě ne," odpovídal Danglars v rozpacích, „chápete, pro sluhy…"

„Ano, pro své lidi jste milostí, pro žurnalisty pánem, pro své voliče občanem. Jsou to pro konstituční vládu velmi vhodné odstíny. Chápu výborně."

Danglars sevřel rty. Viděl, že na tomto poli se Monte Cristovi nevyrovná, pokusil se tedy přejíti na půdu, jež byla mu bližší.

„Pane hrabě," pravil, ukláněje se, „obdržel jsem předběžnou zprávu od firmy Thomson a French."

„Jsem tomu velmi povděčen, pane barone. Dovolte mi oslovovati vás, jak vás oslovují vaši lidé, je to špatný zvyk, kterého jsem nabyl v zemi, kde jsou ještě baroni, a to právě proto, že se již nikdo baronem nestává. Jsem tomu tedy velmi povděčen, nemusím se aspoň představovati sám, což je vždycky poněkud nepohodlné. Pravíte tedy, že jste dostal předběžnou zprávu?"

„Ano," přisvědčil Danglars, „ale přiznávám se vám, že jsem dobře nerozuměl smyslu."

„Ach!"

„A měl jsem i čest zajeti k vám, abych požádal vás o jisté vysvětlení."

„Prosím, jsem zde, poslouchám, pane, a jsem hotov vás vyslechnouti."

„Ten dopis," začal Danglars, „mám jej tuším u sebe," (hledal v kapse). „Ano, zde je. Ten dopis otvírá u mé firmy panu hraběti de Monte Cristo neobmezený úvěr."

„Nuže, pane barone, co se vám v tom zdá nejasným?"

„Nic, pane, pouze to slovo neobmezený…"

„Nuže, není to slovo francouzské?… Chápete, je to anglicko-německá firma, jež vám píše."

„Oh, se stránky gramatické, pane, nelze ničeho namítat, ale není tomu tak se stránky účetnické."

„Což podle vašeho názoru, pane barone," tázal se Monte Cristo s nejnaivnějším výrazem, jakého byl schopen, „není firma Thomson a French zcela jista? Hrome, to by mne mrzelo! Mám u ní nějaké peníze uloženy."

„Oh, zcela bezpečna!" odvětil Danglars s téměř posměšným úsměvem. „Ale smysl slova neobmezený je v oboru peněžním tak neurčitý…"

„Že je neobmezený, není-li pravda?" dořekl Monte Cristo.

„Právě totéž jsem chtěl říci, pane. Než, neurčitost, toť pochyba, a jak praví mudrc, zdržuj se pochyby."

„Což znamená," odvětil Monte Cristo, „že, je-li firma Thomson a French hotova dopustiti se hloupostí, firma Danglars nemíní následovati jejího příkladu."

„Jak to, pane hrabě?"

„Ano, zajisté. Pánové Thomson a French uzavírají obchody bez určitých cifer, ale pan Danglars má ve svých jistou hranici, je to moudrý muž, jak právě řekl."

„Pane," odvětil hrdě bankéř, „ještě nikdo nepočítal s mou pokladnou."

„Zdá se tedy," chladně odtušil Monte Cristo, „že já učiním začátek."

„Kdo vám to řekl?"

„Vysvětlení, o které mne žádáte, pane, a které se velice podobá váhání…“

Danglars hryzl se do rtu, po druhé byl tím mužem poražen a tentokrát na své vlastní půdě. Jeho posměšná zdvořilost byla jen předstírána a dotýkala se již nejkrajnějších mezí, tak blízkých impertinenci.

Monte Cristo naopak usmíval se co nejpříjemněji a bral na sebe, kdykoli se mu to hodilo, jistý prostoduchý výraz, jenž dodával mu značné převahy.

„Pokusím se tedy,“ začal opět Danglars po chvíli mlčení, „domluviti se s vámi, pane, tím způsobem, že vás poprosím, abyste laskavě sám určil obnos, jaký si asi hodláte u mne vyzvednouti.“

„Ale, pane,“ namítl Monte Cristo, rozhodnut neustoupit v rozepři ani o palec, „právě proto jsem žádal o neobmezený úvěr u vás, že jsem nevěděl, jakého obnosu bude mi třeba.“

Bankéři se zdálo, že nyní nadešla chvíle nabýt vrchu. Zabořil se hluboko do křesla a pravil s hrubým, pyšným úsměvem:

„Ó pane, nebojte se žádat, můžete se přesvědčit, že cifry firmy Danglarsovy přes to, že jsou obmezeny, mohou vyhovět největším požadavkům, a i kdybyste žádal milion…“

„Prosím?“ tázal se Monte Cristo.

„Pravím milion,“ opakoval Danglars se sebevědomím hlouposti.

„A co bych dělal s milionem?“ pravil hrabě. „Můj Bože, pane, kdybych byl potřeboval jen milion, nebyl

bych si dal otevřít úvěr pro takovou maličkost. Milion! Ten mám vždycky buď v tobolce nebo v cestovním necessairu."

A Monte Cristo vyňal z pouzdra, kde měl navštívenky, dva šeky na státní pokladnu, každý na pět set tisíc franků, splatných doručiteli.

Muže, jako byl Danglars, bylo třeba udeřit a ne bodnout. Rána palicí měla účinek: bankéř se zapotácel a hlava se mu zatočila, vytřeštil na Monte Crista vyjevené oči, jejichž zornice se hrozně rozšířila.

„Nu, přiznejte se mi," začal opět Monte Cristo, „že jste neměl veliké důvěry k firmě Thomson a French. Můj Bože, vždyť je to tak prosté, předvídal jsem to a ačkoli se v obchodních záležitostech tuze nevyznám, učinil jsem své opatření. Zde jsou dva listy, podobné tomu, jejž dostal jste vy, jeden je od firmy Arstein a Eskeles ve Vídni a platí baronu Rothschildovi, druhý od firmy Baring v Londýně panu Laffittovi. Řekněte jen slovo, pane, a zbavím vás všech starostí tím, že obrátím se na jeden z těch dvou domů."

Bylo to hotovo, Danglars byl přemožen, se zřejmým chvěním otevřel list z Německa i list z Anglie, jejž dvěma prsty podával mu hrabě, prozkoumal pravost podpisů s bedlivostí, která byla by bývala pro Monte Crista urážlivou, kdyby jí nebyl přičetl na vrub bankéřovy zmatenosti.

„Ach, pane, tyto tři podpisy stojí za hodně milionů," pravil Danglars, vstav, jako by chtěl vzdáti čest moci zlata, zosobněné v tomto muži, sedícím před ním. „Tři

neobmezené úvěry na naše firmy! Odpusťte, pane hrabě, není to nedůvěra, jež se mne zmocnila, nýbrž údiv.“

„Oh, firma, jako je vaše, nebude se přece něčemu takovému divit,“ namítl Monte Cristo s vybranou zdvořilostí. „Budete mi tedy moci poslati nějaké peníze, není-li pravda?“

„Mluvte, pane hrabě, jsem vám k službám.“

„Nuže, teď, když si rozumíme,“ ujal se opět slova Monte Cristo, „neboť si rozumíme, že ano?…“

Danglars se uklonil na znamení souhlasu.

„A nechováte již žádné nedůvěry?“ pokračoval Monte Cristo.

„Ó, pane hrabě!“ zvolal bankéř. „Nikdy jsem jí nechoval.“

„Ne, vy jste si jen přál důkazy, to je vše. Nuže,“ opakoval hrabě, „teď, když si rozumíme, kdy nemáte již žádné nedůvěry, ustanovme si, je-li vám libo, všeobecný obnos pro první rok: na příklad šest milionů.“

„Šest milionů, budiž,“ promluvil Danglars, stěží popadaje dechu.

„Budu-li potřebovat více,“ hovořil Monte Cristo lhostejně, „vezmeme více. Hodlám však zůstati v Paříži jen rok a myslím, že během té doby toho obnosu nepřekročím. Konečně — uvidíme. Pro začátek mi račte zítra poslat pět set tisíc franků, budu až do poledne doma. Ostatně, kdybych nebyl přítomen, nechám stvrzenku u svého intendanta.“

„Peníze budou u vás zítra v deset hodin ráno, pane hrabě," odvětil Danglars. „Přejete si zlato, bankovky, či stříbro?"

„Zlato a bankovky, je-li vám libo."

A hrabě vstal.

„Musím se vám přiznati k jedné věci," pravil Danglars, vstana také. „Myslil jsem, že mám podrobnou znalost všech velkých evropských majetků, avšak o vašem jmění, které se mi přece zdá tak značné, jsem, přiznávám se, ničeho nevěděl. Je snad nedávné?"

„Ne, pane," odvětil Monte Cristo, „je naopak velmi starého data. Je to jakýsi rodinný poklad, jehož nebylo dovoleno se dotknouti a jehož kapitál se ztrojnásobil nahromaděnými úroky. Doba zůstavitelem ustanovená uplynula teprve před několika roky, užívám ho tedy teprve od těch dob a vaše neznalost v tom ohledu je velmi pochopitelná. Ostatně se během doby o něm více dovíte."

Při těchto slovech objevil se hraběti na rtech onen bledý úsměv, který vzbuzoval takový strach ve Franzovi d'Épinay.

„Se svým vkusem a záměry, pane," pokračoval Danglars, „rozvinete v našem městě luxus, který nás, ubohé milionářičky, všechny zdrtí. Zdá se však, že jste milovníkem obrazů, neboť když jsem vstoupil, prohlížel jste si je, dovolte tedy, abych vám ukázal svou galerii, samé staré obrazy, samá zaručená mistrovská díla. Nemám rád moderních."

„Máte pravdu, pane, oni všichni mají jednu spojenou velkou vadu, že totiž ještě neměli kdy státi se starými."

„Dovolíte, abych vám ukázal některé sochy Thorwaldsenovy, Bartoloniho, Canovovy, — samých cizích umělců. Jak vidíte, neváţím si příliš umělců francouzských."

„Máte právo býti k nim nespravedlivým: jsou to vaši krajané."

„Ale k tomu všemu dojde až později, až se více seznámíme. Pro dnešek spokojím se tím — ovšem, bude-li vám libo — že vás představím paní baronce Danglarsové, omluvte mou naléhavost, pane hrabě, ale klient jako vy, je takřka členem rodiny."

Hrabě Monte Cristo uklonil se na znamení, že přijímá čest, kterou chce mu finančník prokázati.

Danglars zazvonil, objevil se lokaj oděný nápadnou livrejí.

„Je paní baronka doma?" tázal se Danglars.

„Ano, pane barone," odpověděl lokaj.

„Sama?"

„Ne. Madame má návštěvu."

„Snad vám nebude nepříjemno, představím-li vás před někým, pane hrabě. Či chcete snad zachovati inkognito?"

„Ne, pane barone," odvětil s úsměvem Monte Cristo, „myslím, že nemám k tomu práva."

„A kdo je u Madame? Pan Debray?" tázal se Danglars s bodrostí, která vyvolala skrytý úsměv na rty

Monte Cristovy. Byľ hrabě již poučen o průhledných tajnostech finančníkovy domácnosti.

„Pan Debray, ano, pane barone," přisvědčil lokaj.

Danglars pokynul mu hlavou. Obrátiv se pak k Monte Cristovi, pravil:

„Pan Lucien Debray je náš starý přítel, je to osobní sekretář ministra vnitra. Pokud se týká mé ženy: sňatkem se mnou se snížila, neboť náleží staré šlechtické rodině. Je rozená slečna de Servieres a po prvé byla provdána za plukovníka markýze de Nargonne."

„Nemám čest znáti paní Danglarsové, ale s panem Lucienem Debrayem jsem se již setkal."

„Ale jděte?" podivil se Danglars. „Kde to?"

„U pana de Morcerf."

„Ach, vy tedy znáte malého vicomta?" tázal se Danglars.

„Seznámili jsme se v Římě v době karnevalu."

„Ach, ano," přisvědčil Danglars, „vždyť jsem něco slyšel o jakémsi podivném dobrodružství s bandity, s lupiči ve zříceninách! Dostal prý se z toho takřka zázrakem. Zdá se mi, že o tom všem něco vypravoval mé ženě a dceři po návratu z Itálie."

„Paní baronka pány očekává," hlásil vrátivší se lokaj.

„Jdu napřed, abych vám ukázal cestu," pravil Danglars, ukloniv se.

„Jdu za vámi, pane," odvětil Monte Cristo.

IX.
GROŠOVATÉ SPŘEŽENÍ

Baron, následován hrabětem, prošel dlouhou řadou komnat, pozoruhodných těžkopádnou nádherou a okázalým nevkusem, a došel až do boudoiru paní Danglarsové, malého osmihranného salonku s růžo-

vými hedvábnými čalouny, potaženými indickým muselínem. Křesla ze starého zlaceného dřeva povlečena byla starožitnými látkami. Nade dveřmi zobrazeny byly pastýřské výjevy ve slohu Boucherově. Konečně dva hezké oválné pastely, harmonisující s ostatním zařízením, tvořily z tohoto salonku jedinou místnost v paláci, jež měla nějaký styl. Paní Danglarsová byla žena asi v šestatřiceti letech, jež mohla býti dosud za velmi hezkou považována. Seděla u piana, Lucien Debray seděl u stolku, probíraje se v památníku. Debray byl jí mnoho již pověděl o hraběti a poněvadž jí i Morcerf o něm vyprávěl, byla velmi zvědavou.

Přivítala ho poklonou velmi zdvořilou. Lucien pozdravil jej dvorně a Danglarsa kamarádsky.

„Madame," pravil Danglars, „dovolte, bych vám představil pana hraběte de Monte Cristo, jenž mně je vřele doporučen mým spojencem v Římě. Stane se jistě rázem miláčkem našich dam, neboť přichází do Paříže, aby zde rok pobyl a utratil šest milionů, což slibuje mnoho skvělých hostin, plesů a zábav, při nichž jistě nezapomene na nás, jakož i my nezapomeneme naň o slavnostech domácích."

Ačkoliv představení bylo dosti hrubě vychvalovačné, je přece jen muž, přicházející do Paříže utratit během roku knížecí jmění, zjevem tak vzácným, že paní Danglarsová vrhla na hraběte pohled, nepostrádající jistého zájmu.

„A přijel jste, pane…?" tázala se baronka.

„Včera ráno, madame."

„A přicházíte, jak mi bylo řečeno, podle svého zvyku s konce světa?“

„Tentokrát pouze a prostě z Cadizu, madame.“

„Oh, přijíždíte v hroznou dobu. Paříž je v létě nesnesitelná, není ani plesů, ani společností, ani zábav. Italská opera je v Londýně, francouzská opera je všude, jen ne v Paříži, a co se týká Théâtre Francais, víte, že již není nikde. Zbývá nám tedy místo vší zábavy několik ubohých dostihů na Martově poli a v Satory. Budete závodit, pane hrabě?“

„Já, madame,“ odvětil Monte Cristo, „budu dělat vše, co se dělá v Paříži, dostane-li se mi štěstí najít někoho, kdo mne řádně poučí o francouzských zvycích.“

„Jste milovníkem koní, pane hrabě?“

„Ztrávil jsem část svého života v Orientě, madame, a orientálci váží si, jak víte, jen dvou věcí na světě: ušlechtilých koní a krásných žen.“

„Ach, pane hrabě,“ zvolala baronka, „mohl byste být tak dvorný a jmenovat ženy na prvním místě!“

„Vidíte, madame, že jsem měl pravdu, když jsem si právě přál domácího učitele, který by mne zasvětil do francouzských zvyků.“

V té chvíli vešla oblíbená komorná paní Danglarsové a přistoupivši k své velitelce, pošeptala jí několik slov. Paní Danglarsová zbledla. „Není možná!“ zvolala.

„A přece je tomu tak, madame,“ odvětila komorná.

Paní Danglarsová obrátila se k svému muži.

„Je to pravda, pane?“

„Co, madame?“ tázal se Danglars, zřejmě zneklidněn.

„Co mi praví toto děvče.“

„A co vám praví?“

„Praví mi, že ve chvíli, kdy můj kočí chtěl zapřáhnout mé koně, nenašel jich ve stáji. Ptám se vás, co to znamená.“

„Madame,“ pravil Danglars, „poslyšte mne.“

„Oh, poslouchám vás, pane, neboť jsem zvědava, co mi řeknete. Ať jsou tito pánové soudci nad námi, povím jim nejprve, oč jde. Pánové,“ pokračovala baronka, „pan baron Danglars má deset koní ve stáji, z těch desíti koní dva patří mně, krásné koně, nejkrásnější koně z Paříže, vy je znáte, pane Debrayi, mé grošováky! Nuže, ve chvíli, kdy paní de Villefort vypůjčí si můj vůz, kdy jí jej slíbím na zítřek do Lesa, moji dva koně nejsou k nalezení. Pan Danglars mohl asi na nich vydělat několik tisíc franků a jistě je prodal. Ach, můj Bože, jak ohavný pronárod jsou ti spekulanti!“

„Madame,“ odpověděl Danglars, „ti koně byli příliš bujní, byla jim sotva čtyři léta a působili mi hrozný strach o vás.“

„Eh, pane,“ odbyla jej baronka, „víte dobře, že od měsíce mám nejlepšího kočího z Paříže ve svých službách, ačli jste ho ovšem neprodal i s koňmi.“

„Drahá přítelkyně, najdu vám právě takové, ještě krásnější, možno-li, ale mírné, klidné koně, kteří nepůsobili by mi takové hrůzy.“

Baronka pokrčila rameny s výrazem hlubokého pohrdání.

Danglars, jak se zdálo, nepozoroval toho více než manželského gesta a obrátiv se k Monte Cristovi, pravil:

„Lituji opravdu, že jsem vás neznal dříve, pane hrabě, zařizujete si dům?“

„Ovšem,“ přisvědčil hrabě.

„Byl bych vám je nabídl. Pomyslete si, dal jsem je takřka zadarmo, ale jak pravím, chtěl jsem se jich zbýt: jsou to koně pro mladého muže.“

„Děkuji vám, pane,“ odvětil hrabě, „koupil jsem jedny dnes ráno, dosti dobré a ne příliš drahé. Pohleďte, pane Debrayi, jste tuším znalec.“

Zatím co Debray kráčel k oknu, Danglars přistoupil k své ženě.

„Pomyslete si, madame," pravil jí zcela tiše, „za ty koně byla mi nabídnuta nesmírná cena. Nevím, co je to za blázna, který je na nejlepší cestě přivést se na mizinu a který poslal mi dnes ráno svého intendanta, ale faktum je, že jsem na nich vydělal šestnáct tisíc franků. Nemračte se na mne, dám vám z nich čtyři tisíce a dva tisíce Eugenii."

Paní Danglarsová vyslala na svého muže zdrcující pohled.

„Oh, můj Bože!" zvolal Debray.

„Co se stalo?" tázala, se baronka.

„Nemýlím se přec, jsou to vaše koně, vaše vlastní koně, zapražené v kočáře hraběte."

„Moji grošováci?" zvolala paní Danglarsová.

A přiskočila k oknu.

„Opravdu, jsou to oni," pravila.

Danglars ztrnul úžasem.

„Je to možné?" tázal se Monte Cristo, tváře se udiveným.

„Neuvěřitelno!" mumlal bankéř.

Baronka pošeptala několik slov Debrayovi, jenž přistoupil na to k hraběti.

„Baronka dává se ptát, zač prodal vám její muž její spřežení."

„Nevím to přesně," odvětil hrabě, „můj intendant připravil mi to překvapení, které stálo mne… třicet tisíc franků tuším."

Debray donesl baronce odpověď.

Danglars byl tak bled a tak zmaten, že hrabě vypadal, jako by ho litoval.

„Vidíte," pravil mu, „jak jsou ženy nevděčny: vaše úslužnost nedojala baronku ani na okamžik, nevděk není správný výraz, měl jsem říci pošetilost. Ale co chcete? Každý má rád to, co mu škodí. Věřte mi taky, drahý barone, že nejkratší je, nechati je jednat dle jejich hlavy. Srazí-li si ji, pak mohou se aspoň poděkovat jen samy sobě!"

Danglars neodpověděl, předvídal v blízké budoucnosti neblahou scénu. Obočí paní baronky se již chmuřilo a jako obočí Jupitera olympského věstilo bouři. Debray, jenž ji vytušil, vzal si za záminku jistou záležitost a odešel. Monte Cristo, který nechtěl delším pobytem zkazit posici, již hodlal získat, pozdravil paní Danglarsovou a vzdálil se, vydávaje barona hněvu jeho choti.

„Dobrá," myslil si Monte Cristo, odcházeje, „dostal jsem se, kam jsem se chtěl dostat. Držím nyní v rukou domácí mír a jedním rázem získám srdce pánovo i srdce panino, jaké štěstí! Ale při tom všem," dodal, „nebyl jsem představen slečně Eugenii Danglarsové, kterou bych byl přece jen velmi rád poznal. Ale," pokračoval se svým obvyklým úsměvem, „jsme teď v Paříži a máme dosti volného času… Stane se to později!"

Po té úvaze vstoupil hrabě do vozu a vrátil se domů.

Dvě hodiny nato obdržela paní Danglarsová od hraběte de Monte Cristo roztomilý list, v němž jí psal, že, nechtěje zahájiti svůj vstup do pařížské společnosti tím,

že přivedl by v zoufalství krásnou ženu, prosí ji snažně, aby přijala své koně zpět.

Měli na sobě tytéž postroje, které na nich viděla ráno, pouze do středu každé růžice, již měli na uchu, dal hrabě vsadit diamant.

I Danglars obdržel od něho list.

Hrabě ho žádal za dovolení, aby směl vyhověti baroninčině milionářské choutce, a prosil, aby omluvil jeho orientálský způsob, jímž vrácení koní je provázeno.

Večer odjel Monte Cristo, provázený Alim, do Auteuile.

Druhého dne Ali, zavolán úderem kovové desky, vešel do pracovny hraběte.

„Ali," pravil mu hrabě, „často jsi mi vyprávěl o své zručnosti při vrhání lassa."

Ali přikývl na souhlas a hrdě se vztyčil.

„Dobrá!… Zadržel bys tedy lassem vola?"

Ali kývl hlavou, že ano.

„Tygra?"

Ali odpověděl stejným znamením.

„Lva?"

Ali učinil gesto člověka, vrhajícího lasso a napodobil řev skrčeného zvířete.

„Dobře, rozumím," pravil Monte Cristo. „Tys honil lvy."

Ali pyšně přikývl.

„Ale zastavil bys v běhu dva splašené koně?"

Ali se usmál.

„Nuže poslyš!“ pravil Monte Cristo. „Co nevidět pojede mimo kočár, tažený dvěma splašenými grošovatými koňmi, týmiž, které jsem měl včera. I kdybys se měl dát přejet, musíš ten kočár zastavit před mými dveřmi.“

Ali vyšel na ulici a načrtl přede dveřmi čáru na dláždění, pak se vrátil a ukázal čáru hraběti, jenž sledoval ho očima.

Hrabě poklepal mu mírně na rameno. Byl to jeho způsob díků Alimu. Pak šel Nubičan kouřit svůj čibuk na patník, tvořící roh domu a ulice, kdežto Monte Cristo se vrátil, nestaraje se již o nic.

Nicméně v pět hodin, to jest ve chvíli, kdy hrabě očekával vůz, bylo lze pozorovati na něm téměř nepostřehnutelné známky rodicí se lehké netrpělivosti: přecházel po komnatě, vedoucí do ulice, nastavuje chvílemi ucho a přistupuje občas k oknu, kterým pozoroval Aliho, vypouštějícího kotouče dýmu s pravidelností, prozrazující, že Nubičan věnuje se zcela tomu důležitému zaměstnání.

Náhle ozval se vzdálený rachot, blížící se však rychlostí blesku. Pak objevil se lehký kočár, jehož kočí marně snažil se udržet koně, kteří zuřiví, s vlající hřívou, pádili vpřed šílenými skoky.

V kočáře mladá žena a sedmi až osmileté dítě držely se v obětí a hrůzou ztratily i sílu vyrazit výkřik. Kámen pod kolem, nebo zachycená větev byly by stačily, aby praskající vůz rozbil se nadobro. Vůz jel středem ulice a bylo slyšet výkřiky hrůzy těch, kteří viděli jej projíždět.

Tu Ali odložil čibuk, vyňal z kapsy lasso, mrštil jím, ovinul trojnásobně přední nohy podsedního koně a dal se vléci tři až čtyři kroky prudkostí nárazu. Avšak po těch třech či čtyřech krocích spoutaný kůň se svalil, padl na oj, kterou zlomil, a oslabil úsilí druhého koně,

jenž chtěl pokračovat v běhu. Kočí použil té okamžité lhůty a seskočil s kozlíku. Ali však již uchopil svými železnými prsty druhého koně za chřípě a zvíře, řičíc bolestí, natáhlo se křečovitě vedle svého druha.

K tomu všemu bylo třeba času, co kule dostihne svého cíle.

To však postačilo, aby z domu, před nímž se to stalo, vyběhl muž, následovaný několika sluhy. V okamžiku, kdy kočí otevřel dvířka, muž vynesl z kočáru dámu, která jednou rukou křečovitě držela se polštáře, druhou pak tiskla k sobě omdlelého syna. Monte Cristo odnesl je oba do salonu a složiv je na pohovku, pravil:

„Nebojte se již ničeho, madame, jste zachráněna."

Žena se vzpamatovala a místo odpovědi podala mu svého syna s pohledem výmluvnějším, než všechny prosby.

Skutečně, dítě bylo stále ve mdlobách.

„Ano, madame, rozumím," pravil hrabě, prohlížeje chlapce. „Ale buďte klidná, nestalo se mu nic zlého a jen strach uvedl jej do tohoto stavu."

„Oh, pane!" zvolala matka. „Neříkáte mi to, abyste mne uklidnil? Hleďte, jak je bledý! Můj synu! Mé dítě! Můj Eduarde! Odpověz přec své matce! Ach, pane, pošlete pro doktora! Celé mé jmění náleží tomu, kdo mi vrátí mého syna!"

Monte Cristo pokynul rukou na uklidnění v slzách tonoucí matky. Otevřev pak skřínku, vyňal z ní lahvičku z českého skla, okrášlenou zlatem a obsahující jako

krev červenou tekutinu, z níž vypustil jedinou kapku na rty dítěte.

Dítě, ač stále ještě bledo, otevřelo rázem oči.

Při tom pohledu matčina radost hraničila téměř na blouznění.

„Kde jsem?“ zvolala „A komu jsem zavázána za tolik štěstí po tak kruté zkoušce?“

„Jste, madame, u muže,“ odpověděl Monte Cristo, „který je přešťasten, že mohl vám uspořit zármutek.“

„Oh, zločečená zvědavost!“ pravila dáma. „Celá Paříž mluvila o těch nádherných koních paní Danglarsové a já byla tak pošetilá, že jsem je chtěla zkusit.“

„Jakže!“ zvolal hrabě s výborně sehraným překvapením. „Ty koně náleží baronce?“

„Ano, pane, znáte ji?“

„Paní Danglarsovou?… Mám tu čest, a má radost, že jsem vás zachránil z nebezpečí, do něhož vás ty koně uvedly, je dvojnásobná, neboť mohla byste to nebezpečí přičísti mně: koupil jsem včera ty koně od barona, ale baronka zdála se jich tak litovati, že jsem jí je včera poslal zpět s prosbou, aby je přijala z mé ruky.“

„Vy jste tedy hrabě de Monte Cristo, o němž mi Hermína včera tolik vyprávěla!?“

„Ano, madame,“ přisvědčil hrabě.

„Já, pane, jsem paní Heloisa de Villefort.“

Hrabě pozdravil jako muž, před nímž proneseno je jméno úplně neznámé.

„Oh, jak bude pan de Villefort vděčen!“ pokračovala Heloisa. „Neboť bude vám zavázán za život nás obou:

vrátil jste mu ženu i syna. Rozhodně, bez vašeho velikomyslného služebníka byly bychom, to drahé dítě i já, zabity."

„Ach, madame, chvěji se ještě při myšlence na nebezpečí, jež vám hrozilo!"

„Oh, doufám, že mi dovolíte odměnit důstojně obětavost toho muže."

„Madame," odvětil Monte Cristo, „nekazte mi Aliho, prosím vás, ani chválou, ani odměnou: nechci, aby tomu přivykl. Ali je můj otrok, tím, že vám zachránil život, mi slouží, a sloužit mi je jeho povinností."

„Ale nasadil svůj život," pravila paní de Villefort, kterou tento pánovitý tón podivně zarazil.

„Zachránil jsem ten život, madame," odvětil Monte Cristo, „následkem toho mi náleží."

Paní de Villefort umlkla. Snad uvažovala o tom muži, jenž na první ráz tak hluboce dojímal mysli všech.

Během té chvíle ticha mohl hrabě nerušeně pozorovati hocha, kterého matka pokrývala polibky. Byl malý, křehký, bílé pleti jako ryšavé děti, přes to však houšť černých vlasů, vzpírajících se jakékoli úpravě, pokrývala jeho klenuté čelo, padala mu na ramena a, vroubíc jeho tvář, zdvojnásobovala živost jeho očí, plných potměšilé zlomyslnosti a mladistvé špatnosti. Jeho ústa, jež znovu se zruměnila, byla široká a jemných rtů, rysy tohoto osmiletého dítěte hlásaly již nejméně dvanáct let. Jeho prvním hnutím bylo zbavit se prudkým pohybem matčina náručí a jít otevřít skříňku, z níž hrabě vyňal lahvičku s elixírem. Nežádaje nikoho o dovolení,

jako dítě, zvyklé říditi se všemi svými choutkami, jal se ihned otvírati fioly.

„Nedotýkejte se toho, příteli!“ pravil rychle hrabě. „Některé z těch tekutin jsou nebezpečny nejen při požití, ale i při vdechování.“

Paní de Villefort zbledla a zadržela ruku svého syna, kterého přivedla k sobě nazpět. Když však její bázeň pominula, vrhla ihned na skřínku krátký, ale výrazný pohled, jejž hrabě letmo zachytil.

V tu chvíli vešel Ali.

Paní de Villefort trhla sebou radostně a přitáhnuvši dítě ještě blíže k sobě, pravila:

„Eduarde, vidíš toho dobrého služebníka: byl velmi odvážný, neboť nasadil svůj život, aby zadržel unášející nás koně a vůz, který byl blízek rozbití. Poděkuj mu přec, neboť bez něho byli bychom teď nepochybně oba mrtvi.“

Dítě sešpulilo rty a odvrátilo pohrdavě hlavu.

„Je příliš ošklivý,“ pravilo.

Hrabě se usmál, jako by dítě bylo vyplnilo jeho očekávání. Paní de Villefort pak plísnila svého syna s mírností, která by jistě nebyla bývala po chuti Jeanu Jacquesu Rousseauovi, kdyby se byl malý Eduard jmenoval Emil.

„Vidíš,“ pravil hrabě Alimu po arabsku, „ta paní prosí svého syna, aby ti poděkoval za život, jejž jsi jim oběma zachránil, a dítě odpovídá, že jsi příliš ošklivý.“

Ali obrátil na okamžik svou inteligentní hlavu a pohlédl na dítě bez zjevného výrazu. Ale zachvění

jeho chřípí poučilo Monte Crista, že Arab byl zasažen do srdce.

„Pane," pravila paní de Villefort, zvedajíc se k odchodu, „je tento dům vaším obvyklým bydlištěm?"

„Nikoli, madame," odvětil, hrabě, „je to jakýsi letohrádek, jejž jsem si koupil. Bydlím na avenue de Champs-Élysées, číslo 30. Ale vidím, že jste úplně zotavena a že si přejete vrátit se domů. Právě jsem rozkázal, aby byli tytéž koně zapraženy do mého vozu, a Ali, ten tak ošklivý hoch," dodal, usmívaje se na dítě, „bude mít čest dovézt vás domů, kdežto váš kočí zůstane zde a dá spravit kočár. Jakmile ta nevyhnutelná práce bude skončena, jedno z mých spřežení zaveze jej přímo k paní Danglarsové."

„Ale neodvážím se již nikdy jet s těmi koňmi," namítla paní de Villefort.

„Oh, uvidíte, madame," pravil Monte Cristo, „v rukou Aliho stanou se z nich mírné ovečky."

Skutečně, Ali přiblížil se ke koním, kteří postaveni byli s velikou námahou na nohy. Držel v ruce malou houbu, namočenou v aromatickém octě. Přetřel jí koním nozdry a spánky, pokryté potem a pěnou, a téměř hned nato jali se koně hlasitě oddychovat a třásti se několik vteřin po celém těle.

Pak uprostřed četného zástupu, jejž trosky kočáru a zvěst o události přivábily k domu, Ali zapřáhl koně do coupé hraběte, sebral opratě, vystoupil na kozlík a k velikému údivu přítomných, kteří viděli koně, unášené jako vírem, byl nucen užíti mocně biče, aby je přiměl

k odjezdu, a přes to dosáhl od pověstných grošováků, nyní zpitomělých, ochablých, bezvládných, jen tak nejistého a tak malátného klusu, že paní de Villefort potřebovala téměř dvě hodiny, aby dostala se na Laubourg Saint-Honoré, kde bydlila.

Sotva se vrátila domů a sotva se první rodinné pohnutí uklidnilo, napsala následující lístek paní Danglarsové:

Drahá Hermíno,

právě byli jsme, můj syn a já, zázračně zachráněni týmž hrabětem de Monte Cristo, o němž jste mi včera tolik vyprávěla a o němž jsem ani zdaleka netušila, že jej dnes uvidím. Včera mluvila jste mi o něm s takovým nadšením, že nemohla jsem si odepříti utipkovat o něm celou silou svého ubohého ducha, ale dnes shledávám to nadšení příliš malým pro muže, jenž je vyvolal. Vaše koně se splašily u Ranelaghu, jako by byly zachváceny zběsilostí, a my byli bychom asi rozbiti na kousky, můj ubohý Eduard a já, o první strom nebo první patník, jenž by se nám byl namanul do cesty, když tu jakýsi Arab, negr, Nubičan, slovem nějaký černý člověk ze služebnictva hraběte, zastavil na jeho znamení, tuším, trysk koní, vystaviv se v nebezpečí vlastního roztříštění, a je skutečně zázrak, že se tak nestalo. Tu hrabě přiběhl a odnesl nás k sobě, Eduarda a mne, a vzkřísil mého syna k životu. V jeho vlastním kočáře byla jsem dovezena domů, váš bude vám poslán

zítra. Najdete své koně velmi oslabeny tou událostí, jsou jako omráčeny, zdá se, jako by samy sobě nemohly odpustit, že se daly zkrotit člověkem. Hrabě mi uložil, abych vám řekla, že po dvoudenním odpočinku v leže a při výhradném krmení ječmenem bude jejich stav právě tak kvetoucí, to jest, právě tak hrozný jako včera. Sbohem! Neděkuji vám za procházku, ale když o tom uvažuji, vidím, že bylo by nevděkem hněvat se na vás pro vrtochy vašeho spřežení. Neboť těm vrtochům jsem zavázána, že poznala jsem hraběte de Monte Cristo, a slavný cizinec zdá se mi — nehledě ani k milionům, kterými disponuje — tak zvláštním a tak zajímavým problémem, že hodlám studovat jej za každou cenu, i kdybych měla podstoupit novou procházku po Lese s vašimi vlastními koňmi.

Eduard snesl tu příhodu se zázračnou statečností. Omdlel, ale před tím ani nevykřikl a potom ani slzy neprolil. Řeknete mi zase, že moje mateřská láska mne zaslepuje, ale v tom ubohém tak křehkém a tak delikátním tělíčku je duše železná.

Naše drahá Valentina vzkazuje mnoho pozdravů vaší drahé Eugenii, já objímám vás z celého srdce.

Heloisa de Villefort.

P. S. Zařiďte to nějak, abych se u vás setkala s tím hrabětem de Monte Cristo, chci ho za každou cenu opět vidět. Ostatně vzpomněla jsem u pana de Villefort, že mu učiní návštěvu, doufám pevně, že hrabě mu ji oplatí.

Událost v Auteuili byla večer předmětem všech hovorů: Albert vyprávěl ji své matce, Chateau Renaud v Jockey Clubu, Debray v ministrově saloně, Beauchamp sám napsal ve svém listě o hraběti dvornou dvacetiřádkovou noticku do „Různých zpráv", jež učinila vznešeného cizince hrdinou v očích všech dam z aristokratických kruhů.

Mnoho lidí šlo se dát zapsat u paní Villefortové, aby měli právo obnoviti ve vhodnou chvíli svou návštěvu a vyslechnout z jejich úst podrobnosti té zajímavé příhody.

Pokud pak se týká pana de Villefort, oblékl, jak to Heloisa pravila, černé šaty, vzal bílé rukavice, dal se doprovázet sluhy v parádní livreji a vstoupil do své karrossy, jež ještě téhož večera stanula u dveří číslo 30. na Elysejských Polích.

X.
IDEOLOGIE

Kdyby hrabě de Monte Cristo byl býval žil dlouho v pařížské společnosti, byl by býval plně ocenil krok, jejž k vůli němu učinil pan de Villefort.

Jsa u dvoru dobře zapsán, ať panující král pocházel z větve starší nebo mladší, ať vládnoucí ministr byl doktrinářem, liberálem nebo konservativcem, těše se pověsti obratného muže, — jako vůbec lidé, kteří nikdy nedoznali politické pohromy, bývají pokládáni za obratné, — nenáviděn mnohými, ale vřele protěžován některými, nemilován pak nikým, zaujímal pan de Villefort jednu z vysokých soudcovských hodností a držel se na té výši jako nějaký Harlay nebo Molé. Jeho salon, oživený mladou ženou a sotva osmnáctiletou dcerou z prvního manželství, náležel nicméně k oněm přísným pařížským salonům, kde zachovává se kult tradice a náboženství etikety. Chladná zdvořilost, absolutní zachovávati vládních zásad, hluboké pohrdání theoriemi a theoretiky, žhavá nenávist k ideologům, taková byla podstata vnitřního i vnějšího života, hlásaná panem de Villefort.

Pan de Villefort nebyl pouze soudcem, byl téměř diplomatem. Jeho styky se starým dvorem, o němž mluvil vždycky s důstojností a úctou, zjednaly mu vážnost dvora nového a on věděl tolik věcí, že byl nejen vždycky

šetřen, ale někdy i dotazován o radu. Snad by tomu tak nebylo, kdyby bylo bývalo lze pana de Villefort odstranit, on však obýval, jako oni odbojní lenní páni nedobytnou tvrz. Tvrzí tou byl jeho úřad státního návladního, jehož výhody obdivuhodně vyčerpával a který byl by opustil jen proto, aby se dal zvolit poslancem a nahradil tak neutralitu oposicí.

Pan de Villefort většinou činil a splácel málo návštěv. Jeho žena konala návštěvy místo něho: okolnost ta byla přijata ve společnosti, kde brán byl ohled na vážné a četné soudcovy úřady, ve skutečnosti byla to však pouhá vypočítavost páchy, aristokratická kvintessence, slovem použití zásady: Čiň, jako by ses ctil, a budeš ctěn, zásady v naší společnosti stokrát užitečnější, než řecké: Poznej sebe sama, jež nahrazeno je za našich dnů méně obtížným a mnohem výhodnějším uměním poznat jiné.

Pro své přátele byl pan de Villefort mocným ochráncem, pro nepřátele necitelným a zuřivým odpůrcem, ke lhostejným byla to živá socha zákona, hrdé vystoupení, tvář nehnuta, pohled matný a bez lesku, nebo směle pronikavý a pátravý, takový byl muž, jemuž čtyři revoluce, obratně na sebe nakupené, nejprve sestrojily a pak ztmelily piedestal.

Pan de Villefort měl pověst nejméně zvědavého a nejméně přístupného muže z Francie, pořádal každoročně ples, kde objevil se na čtvrt hodiny, totiž o čtyřicet pět minut méně než činí král na svém plese, nikdy nebylo ho vidět ani v divadle, ani v koncertě, ani na

žádném veřejném místě, někdy, ale zřídka, sehrál partii whistu a tu byli mu pečlivě vybráni spoluhráči, kteří byli ho důstojni: býval to nějaký vyslanec, nějaký arcibiskup, nějaký kníže, nějaký president, nebo konečně nějaká stará vévodkyně.

Takový byl muž, jehož kočár stanul přede dveřmi Monte Cristovými.

Sluha ohlásil pana de Villefort ve chvíli, kdy hrabě, skloněn nad velikým stolem, sledoval na mapě cestu z Petrohradu do Číny.

Státní návladní vstoupil týmž vážným a odměřeným krokem, kterým vcházel do soudní síně, byl to skutečně týž muž, či spíše pokračování téhož muže, jejž viděli jsme kdysi náměstkem v Marseilli. Příroda, důsledna ve svých zásadách, nezměnila k vůli němu své vyznačené dráhy. Ze štíhlého stal se hubeným, z bledého žlutým, jeho hluboké oči zapadly a jeho zlatem vroubené brejle zdály se tvořiti část obličeje, kromě bílé kravaty byl celý jeho úbor úplně černý a smutná ta barva byla přerušena jen tenkou červenou stužkou, jež nepozorovatelně táhla se knoflíkovou dírkou, podobajíc se krvavé lince, načrtnuté štětcem.

Jakkoli dovedl se Monte Cristo ovládat, pohlédl přece, opětuje Villefortův pozdrav, se zřejmou zvědavostí na soudce, jenž, ze zvyku nedůvěřivý a zvláště málo lehkověrný pokud se týká společenských zázraků, byl spíš nakloněn vidět ve vznešeném cizinci — tak byl již Monte Cristo nazýván — nějakého dobrodruha, přicházejícího těžit z nového působiště, nebo nějakého

zločince, vrátivšího se z vyhnanství, než prince ze Svaté Stolice nebo sultána z Tisíce a jedné noci.

„Pane," pravil Villefort oním zpěvavým tónem, jakým soudní úředníci rádi koketují ve svých řečnických výkonech a kterého nemohou nebo nechtějí se zbavit ani v hovoru, „pane, nesmírná služba, kterou prokázal jste včera mé ženě a mému synu, ukládá mi povinnost poděkovati vám. Přicházím tedy učiniti té povinnosti zadost a vyjádřiti vám všecku svou vděčnost."

Při těchto slovech přísné oko soudcovo neztratilo ničeho ze své obvyklé vypínavosti. Slova, jež právě pronesl, vyslovil hlasem státního návladního, s onou neohebností krku i ramen, pro kterou nazývali ho jeho lichotníci živou sochou zákona.

„Pane," odvětil hrabě s ledovým chladem, „jsem velmi šťasten, že mohl jsem zachovat syna matce, neboť mateřský cit je prý nějsvětější ze všech, a to štěstí, jež mne potkalo, zbavilo vás, pane, povinnosti, jejíž vykonání je mi ovšem ctí, neboť vím, že pan de Villefort neplýtvá laskavostí, již prokázal mně, která však, nechť jakkoli je vzácna, nevyváží mi mého vnitřního uspokojení."

Villefort, udiven touto odpovědí, které neočekával, zachvěl se jako voják, ucítivší ránu pod zbrojí, jíž je pokryt, a rys kolem jeho pohrdavých rtů prozradil, že hned od začátku nepokládal hraběte de Monte Cristo za velmi zdvořilého šlechtice.

Rozhlédl se kolem sebe, na co by navázal přetrhnuvší se nit hovoru.

Spatřil mapu, nad níž Monte Cristo seděl při jeho příchodu, a ujal se znovu slova:

„Zabýváte se zeměpisem, pane? Je to bohaté studium zvláště pro vás, jenž, jak se praví, viděl jste tolik zemí, co jich je naznačeno v tomto atlasu."

„Ano, pane," odvětil hrabě, „chtěl jsem učinit na lidském pokolení houfně to, co vy provozujete denně na výjimkách, to jest, psychologické studium. Myslil jsem, že bylo by mi pak snadněji sestoupit s celku k částem, než od části k celku. Je to algebraická zásada, která žádá, abychom postupovali od známého k neznámému a ne od neznámého k známému… Ale posaďte se přec, prosím pane."

A Monte Cristo pokynul státnímu návladnímu rukou na křeslo, host pak sám musil se namáhati posunout je kupředu, kdežto hrabě potřeboval jen usednouti do toho, na němž klečel, když státní návladní vstoupil, tím způsobem byl hrabě napolo obrácen k svému hosti, sedě zády k oknu opíraje se loktem o mapu, jež byla pro okamžik předmětem hovoru, hovor ten nabýval právě jako u Morcerfa a u Danglarse tvářnosti velmi podobné, ne-li se situací, aspoň s osobami.

„Ach, vy filosofujete," odtušil Villefort po chvilce mlčení, během které jako atlet, setkavší se s mocným protivníkem, sebral všecku sílu. „Nuže, pane, na mou čest, kdybych jako vy neměl nic na práci, našel bych si méně smutné zaměstnání."

„Máte pravdu, pane," pravil Monte Cristo. „člověk je ohavnou housenkou pro toho, kdo studuje jej drobno-

hledem. Ale právě jste tuším řekl, že nemám ničeho na práci. Nuže, hleďme, myslíte snad náhodou, pane, že vy máte něco na práci? Nebo, abych mluvil jasněji, myslíte, že to, co děláte, stojí za tolik, aby se mohlo zvát něčím?“

Údiv Villefortův zdvojnásobil se při této druhé ráně, tak prudce zasazené tím podivným protivníkem. Již dávno neslyšel soudce pronést k sobě tak silného paradoxu, vlastně, abychom mluvili přesněji, bylo to po prvé.

Státní návladní dal si práci s odpovědí.

„Pane,“ pravil, „jste cizinec a sám tuším říkáte, že část vašeho života uplynula ve východních zemích, nevíte tedy, jak lidská spravedlnost, v barbarských zemích spěšně odbývaná, postupuje u nás opatrným a odměřeným krokem.“

„Vím, pane, vím, je to antické pede claudo. Vím to vše, neboť zabýval jsem se především spravedlností ve všech zemích, srovnával jsem trestní řízení všech národů s přirozeným právem. A musím říci, pane, je to přece jen zákon primitivních národů, totiž zákon odvety, jenž zdál se mi nejvíce podle božího srdce.“

„Kdyby ten zákon byl přijat, pane,“ pravil státní návladní, „zjednodušil by velice naše zákonníky a je jisto, že naši soudní úředníci neměli by pak, jak jste právě řekl, příliš mnoho práce.“

„Přijde to možná,“ pravil Monte Cristo, „víte, že lidské vynálezy kráčejí od složitého k prostému a že prosté je vždy dokonalostí.“

„Prozatím, pane," odvětil soudce, „existují naše zákonníky se svými protikladnými články, čerpanými ze zvyků galských, ze zákonů římských, z obyčejů franckých, než, znalost všech těch zákonů nezíská se, to sám uznáte, bez veliké práce a je třeba dlouhého studia k získání těch znalostí a velmi dobré hlavy, aby se ty znalosti, jednou nabyté, nezapomněly."

„Jsem téhož názoru, pane. Ale to, co vy víte o zákonníku francouzském, vím já nejen o témže zákonníku, ale i o zákonnících všech národů: zákony anglické, turecké, japonské, indské jsou mi právě tak podrobně známy jako zákony francouzské. Nechybuji tedy, pravím-li, že poměrně (víte, pane, že vše je poměrné) k tomu, co já jsem vykonal, máte vy velmi málo na práci a poměrně k tomu, co já jsem se naučil, máte se vy ještě mnoho co učit."

„Ale za jakým účelem jste se to vše učil?" tázal se Villefort udiveně.

Monte Cristo se usmál.

„Vidím, pane," pravil, „že přes svou pověst vynikajícího muže, které se těšíte, pohlížíte na vše s materielního a obyčejného společenského hlediska, začínaje člověkem a konče člověkem, to jest s nejobmezenějšího a nejužšího stanoviska, jaké může lidská inteligence obejmout."

„Vyjádřete se, pane," pravil Villefort, jehož údiv vzrůstal, „nerozumím vám… dobře."

„Pravím, pane, že maje oči upřeny na sociální zařízení národů vidíte jen kolečka stroje a ne vznešeného děl-

níka, který přivádí je do pohybu, pravím, že rozeznáváte kolem sebe a před sebou jen držitele míst, jejichž ustanovovací listina podepsána byla ministry nebo králem, a že lidé, které Bůh postavil nad držitele míst, nad ministry a krále, dav jim úkol k vykonání a ne úřad k vyplnění, ti lidé unikají vašemu krátkému zraku. Je to vlastnost lidské slabosti tupých, nedokonalých orgánů. Tobiáš měl anděla, jenž přišel mu vrátit zrak, za obyčejného mladého muže. Národové měli Attilu, který přišel je zničit, za dobyvatele jako každého jiného dobyvatele — a oba musili zjevit své nebeské poslání, aby je lid poznal. Jeden musil říci: „Jsem anděl Páně," a druhý: „Jsem kladivo Boží," aby božská podstata obou byla zjevena."

„Vy tedy," pravil Villefort, stále udivenější a domnívaje se, že mluví buď s illuminátem nebo s bláznem, „se pokládáte za jednu z těch zvláštních bytostí, které jste právě uvedl?"

„Proč ne?" odvětil chladně Monte Gristo.

„Odpusťte, pane," odtušil Villefort omámen, „ale prominete mi, že, ubíraje se k vám, nevěděl jsem, že jdu k muži, jehož znalosti a jehož duch tak vysoko přesahují obvyklé lidské znalosti a ducha, Není naprosto zvykem u nás, ubohých bytostí, zkažených kulturou, aby šlechtici, držitelé obrovského jmění, jako vy, jak se aspoň za to má — všimněte si, že se netáži, nýbrž že jen opakuji — není tedy, jak jsem pravil, zvykem, aby tito vyvolenci bohatství vynakládali svůj čas na sociální

úvahy, na filosofické sny, způsobilé nanejvýš utěšit ty, které osud vydědil z pozemského blaha."

„Eh, pane," namítl hrabě, „což dospěl jste k vynikajícímu postavení, které zaujímáte, aniž byste připustil, ba, aniž byste se setkal s výjimkou, a necvičíte svůj pohled, jenž potřeboval by přece ostrosti a jistoty, aby rázem uhodl, na jakého člověka váš zrak padl? Což neměl by soudce být ne nejlepším uživatelem zákona, ne nejlstivějším tlumočníkem spletitosti rozepří, ale ocelovou sondou k prozkoumání srdcí, zkušebním kamenem k vyzkoušení zlata, z něhož každá duše je vždy vytvořena s větším nebo menším přimíšením?"

„Pane," pravil Villefort, „matete mne, na mou čest, a neslyšel jsem nikdy nikoho mluvit tím způsobem."

„To proto, že zůstal jste stále uzavřen v kruhu všeobecných podmínek a že jste se nikdy neodvážil povznést se mávnutím křídel do vyšších sfér, které Bůh oživil bytostmi neviditelnými nebo výjimečnými."

„A vy připouštíte, pane, že ty sféry existují a že ty výjimečné a neviditelné bytosti mísí se s námi?"

„Proč ne? Což vidíte vzduch, jejž vdechujete a bez něhož nemohl byste žíti?"

„Nevidíme tedy těch bytostí, o nichž mluvíte?"

„Ó nikoli, vidíte je, když Bůh dovolí, aby se vtělily, dotýkáte se jich, setkáváte se s nimi, mluvíte s nimi a ony vám odpovídají."

„Ach," prohodil Villefort s úsměvem, „přiznávám se, že bych byl rád upozorněn, až ocitnu se ve styku s jednou z těch bytostí."

„Stalo se vám po přání, pane, neboť byl jste před okamžikem upozorněn a ještě nyní vás upozorňuji."

„Tedy vy sám?"

„Jsem jednou z těch výjimečných bytostí, ano, pane, a myslím, že až do tohoto dne žádný člověk neoctl se v postavení, podobném mému. Říše králů jsou ohraničeny buď horami, nebo řekami, změnou mravů, nebo změnou jazyků. Moje říše je veliká jako svět, neboť nejsem ani Ital, ani Francouz, ani Ind, ani Američan, ani Španěl: jsem světoobčan. Žádná země nemůže říci, že viděla mne se zrodit. Jedině Bůh ví, který kraj uvidí mne zemřít. Všecky zvyky jsou mi vlastní, mluvím všemi jazyky. Vy považujete mne za Francouze, není-li pravda, neboť mluvím francouzsky s touže snadností a správností jako vy? Nuže, Ali, můj Nubičan, považuje mne za Araba, Bertuccio, můj intendant, má mne za Římana, Haydée, moje otrokyně za Řeka. Chápete tedy, že nejsa ze žádné země, nežádaje ochrany od žádné vlády, neuznávaje žádného člověka za svého bratra, nemohu být zadržen neb ochromen ani jediným z ohledů, jež zadržují mocné, ani jedinou překážkou, jež ochromuje slabé. Mám jen dva soupeře, nepravím vítěze, nebo vytrvalostí si je podrobím: totiž vzdálenost a čas. Třetí je nejhroznější a to jest moje podmínečnost smrtelného člověka. Jedině ta může mne zastavit na dráze, jíž se beru, dříve než dosáhl jsem cíle, k němuž mířím: vše ostatní jsem promyslil. Co lidé nazývají nestálostí osudu, to jest, ztráta, jmění, změna, možné příhody — to vše jsem předvídal a může-li mne nějaká stihnout,

žádná nemůže mne zničit. Nezemřu-li, budu vždycky tím, čím jsem. A proto pravím vám věci, kterých jste ještě nikdy neslyšel, ani ne z úst králů, neboť králové vás potřebují a jiní lidé se vás bojí. Kdo ze společnosti, tak směšně uspořádané, jako je naše, si neřekne: „Snad budu mít jednou co dělat se státním návladním?!"

„Ale i vy sám, pane, můžete to říci, neboť jakmile obýváte Francii, podléháte samozřejmě francouzským zákonům."

„Vím to, pane," odvětil Monte Cristo, „ale mám-li přijít do nějaké země, začnu pomocí prostředků, jež jsou mi vlastní, studovat všecky lidi, od nichž mohu se něčeho nadíti nebo obávati, takže poznám je tak dobře, ba snad i lépe, než se znají sami. Tím dosahuji výsledku, že státní návladní, s nímž měl bych co dělat, ať je to ten, či onen, byl by jistě ve větších rozpacích, než já sám."

„Což znamená, pane," váhavě pronesl Villefort, „že při slabosti lidské povahy každý člověk podle vás dopustil se… chyb."

„Chyb… nebo zločinů," odvětil nedbale Monte Cristo.

„A že jedině vy mezi lidmi, které neuznáváte za své bratry, jak jste sám pravil," pokračoval Villefort hlasem lehce rozechvěným, „že jedině vy jste dokonalý."

„Nikoli, ne dokonalý," odtušil hrabě, „neproniknutelný, nic víc. Ale nechme toho, pane, nezamlouvá-li se vám ten hovor. Já nejsem ohrožen vaší spravedlností právě tak, jako vy mým bystrozrakem."

„Ne, ne, pane!“ živě zvolal Villefort, boje se nepochybně, aby se nezdálo, že opouští půdu. „Ne! Svým skvělým, ba téměř vznešeným hovorem pozvedl jste mne nad obvyklou úroveň, nerozmlouváme již, dissertujeme. Než, víte, jak theologové za kathedrou v Sorbonně, nebo filosofové ve svých disputacích řeknou si mnohdy krutou pravdu: dejme tomu, že projednáváme sociální theologii, nebo theologickou filosofii, a já povím vám tuto, přes to, že je trpká: Bratře, hovíte výše, jste nad ostatními, ale nad vámi je Bůh!“

„Nade všemi, pane!“ odpověděl Monte Cristo tak hlubokým tónem, že se Villefort bezděky zachvěl. „Mám svou pýchu vůči lidem, hadům, hotovým vztyčiti se vždycky proti tomu, kdo přečnívá je o hlavu, aniž by je nohou zdrtil. Ale skládám tu pýchu před Bohem, jenž vymanil mne z nicoty, aby mne učinil, čím jsem.“

„Pak vás, pane hrabě, obdivuji,“ pravil Villefort, jenž po prvé ve zvláštním tom rozhovoru užil oné aristokratické formule k cizinci, kterého až do té doby nazýval jen pánem. „Ano, pravím vám, jste-li skutečně silný, skutečně nevšední, skutečně svatý či neproniknutelný, což, jak jste správně řekl, zůstane si téměř stejným, pak buďte hrd, pane, je to zákon nadvlády. Ale máte přec jistě nějakou ctižádost.“

„Mám jednu, pane.“

„Jakou?“

„I já, jako se to stalo každému jednou v životě, byl jsem odnesen Satanem na nejvyšší horu světa, tam ukázal mi celý svět a jako kdysi pravil Kristu, pravil

i mně: „Co ti mám dáti, synu člověka, abys padna, klaněl se mi?“ Tu přemýšlel jsem dlouho, neboť skutečně strašná ctižádost sžírala odedávna mé srdce. Pak jsem odpověděl: „Poslyš, vždycky jsem slyšel o Prozřetelnosti, ale přes to jsem jí nikdy neviděl, ani ničeho, co by se jí podobalo, a proto se mi zdá, že neexistuje, chci býti prozřetelností, neboť nejkrásnější, největší a nejvznešenější, co na světě znám, je odměňovati a trestati.“ Ale Satan sklopil hlavu a vzdychl: „Mýlíš se,“ pravil, „Prozřetelnost existuje, ale ty jí nevidíš, neboť ona, dcera Boží, je neviditelna jako její otec. Neviděl jsi ničeho, co by se jí podobalo, neboť užívá skrytých prostředků a kráčí po temných cestách, vše, co pro tebe mohu udělat je, že učiním tě jedním z nástrojů Prozřetelnosti.“ Smlouva byla uzavřena, snad jsem při ní přišel o duši, ale nevadí,“ končil Monte Cristo, „a kdyby k tomu došlo, uzavřel bych ji znovu.“

Villefort pohlížel na Monte Crista se svrchovaným údivem.

„Pane hrabě,“ pravil, „máte příbuzné?“

„Ne, pane, jsem sám na světě.“

„Tím hůř!“

„Proč?“ tázal se Monte Cristo.

„Protože byste byl mohl vidět divadlo, jež bylo by sto, zlomit vaši pýchu. Pravíte, že bojíte se jen smrti?“

„Neříkám, že se jí bojím, říkám, že jedině ona může mne zastaviti.“

„A stáří?“

„Můj úkol bude vyplněn dříve než zestárnu.“

„A šílenství?“

„Byl jsem šílenství blízek a vy znáte zásadu: Nonbis in idem , je to trestní zásada a spadá následkem toho do vašeho oboru.“

„Pane,“ ujal se opět Villefort slova, „je se ještě čeho obávat kromě smrti, stáří, nebo šílenství: je na příklad mrtvice, onen úder blesku, jenž vás zasáhne, aniž by vás zničil, a po kterém přes to je všemu konec. Jste to stále vy a přece to již nejste vy, vy, jenž jako Ariel podobal jste se anděli, jste již jen bezvládnou hmotou, podobající se, jako Caliban, zvířeti, v lidském jazyce nazývá se to prostě, jak jsem právě řekl, mrtvicí. Přijďte, prosím, ke mně, pane hrabě, pokračovat v naší rozmluvě, až budete mít chuť setkat se s odpůrcem, schopným vám porozumět a žádostivým vás vyvrátit, a já ukáži vám svého otce, pana Noirtiera de Villefort, jednoho z nejprudších jakobínů francouzské revoluce, to jest, nejskvělejší odvahu ve službách nejsilnějšího zřízení, muže, jenž neviděl snad jako vy všecka království světa, ale jenž pomáhal zvrátit jedno z nejmocnějších, muže, jenž jako vy pokládal se za vyslaného ne Bohem, ale Nejvyšší Bytostí, ne Prozřetelností, ale Osudem, nuže, pane, přetržení krevní cévy v mozku zničilo to vše ne za den, ne za hodinu, ale ve vteřině. Pan Noirtier, bývalý jakobín, bývalý senátor, bývalý karbonár, smějící se guillotině, smějící se dělům, smějící se dýkám, pan Noirtier, hrající si s revolucemi, pan Noirtier, pro něhož Francie byla jen ohromnou šachovnicí, jejíž sedláci, věže, jezdci, královna měli zmizet, aby král dostal

mat, pan Noirtier, včera tak obávaný, stal se přes noc tím ubohým panem Noirtierem, nehybným starcem, odkázaným na vůli nejslabší bytosti z celého domu, totiž své vnučky Valentiny, slovem němou a chladnou mrtvolou, žijící bez utrpení jen proto, aby hmota měla kdy dokonati bez otřesu úplný rozklad."

„Bohužel, pane," pravil Monte Cristo, „ten pohled není cizím ani mému zraku, ani mým myšlenkám, jsem trochu lékařem a hledal jsem nejednou jako moji kolegové duši v živé hmotě i v mrtvé hmotě. Zůstala jako Prozřetelnost neviditelna mým očím, ačkoli přítomna v mém srdci. Sto autorů, od Sokrata, od Seneky, od svatého Augustina, učinilo v prose i ve verších to přirovnání, jež vy jste právě učinil. Přes to však chápu, že utrpení otcovo mohlo způsobit velikou změnu s duchem synovým. Přijdu, pane, ježto mne k tomu laskavě vybízíte, pozorovat k užitku své pokory to divadlo, které zajisté váš dům velmi zesmutňuje."

„Bylo by tomu tak jistě, kdyby mi Bůh nebyl dopřál štědré náhrady. Vedle starce, jenž vleče se k hrobu, jsou dvě děti vstupující do života: Valentina, dcera z mého prvního manželství se slečnou Renatou de Saint Méran, a Eduard, syn, jemuž jste zachránil život."

„A co vyvozujete z té náhrady, pane?" tázal se Monte Cristo.

„Vyvozuji z toho, pane," odpověděl Villefort, „že můj otec, zaslepený vášněmi, dopustil se nějaké viny, jež uniká spravedlnosti lidské, jež však podléhá spra-

vedlnosti Boží, a že Bůh, chtěje potrestati jen jedinou osobu, zasáhl jej samotna."

Monte Cristo se usmíval, zatím co jeho duše vyrazila řev, který byl by zahnal Villeforta na útěk, kdyby jej Villefort byl mohl slyšeti.

„S Bohem, pane," promluvil opět soudce, jenž již chvíli stál a mluvil stoje, „opouštím vás, odnášeje si vzpomínku úcty, která bude vám, doufám, moci být příjemná, až mne líp poznáte, neboť nejsem člověk přístupný, k tomu chybí mnoho. Ostatně získal jste v paní de Villefort věčnou přítelkyni."

Hrabě pozdravil a doprovodil hosta pouze ke dveřím své pracovny. Villefort ubíral se k svému kočáru, kráčeje za dvěma lokaji, kteří spěchali na pánovo znamení rychle otevřít dvířka.

Když pak státní návladní zmizel, pravil si Monte Cristo, dobývaje násilím úsměv ze sevřených prsou:

„Nuže, dosti takových jedů, teď, když je ho mé srdce plno, pojďme si pro protijed."

A když byl udeřil na kovovou desku, pravil Alimu:

„Jdu teď k paní, Ali, ať je za půl hodiny kočár připraven!"

XI.
HAYDÉE

Pamatujeme se, jaké byly nové či vlastně staré známosti hraběte de Monte Cristo, bydlící v ulici Meslay: byli to Maximilien, Julie a Emmanuel.

Naděje na příjemnou návštěvu, již hodlal učinit, na několik těch šťastných chvil, jež mu kynulo, na ono rajské světlo, linoucí se do pekla, do něhož se dobrovolně spustil, rozlila od okamžiku, kdy Villefort zmizel, nejkrásnější, nejjasnější klid po tváři hraběte, a Ali, jenž přichvátal na zvuk kovové desky, vida tvář jeho zářit tak vzácnou radostí, vzdálil se po špičkách se zatajeným dechem, jako by se bál splašit dobré myšlenky, jež, jak se mu zdálo, poletovaly kolem jeho pána.

Bylo poledne, hrabě ustanovil si hodinu k návštěvě u Haydée. Zdálo se, že radost nemůže vstoupit náhle do té duše tak dlouho zkrušené, a že musí se připravit na sladké pohnutí, jako jiné duše musí se připravovat na pohnutí prudká.

Mladá Řekyně byla, jak jsme již pravili, v komnatách úplně oddělených od komnat hraběte. Celý její byt byl zařízen po způsobu orientálském, podlahy byly totiž pokryty měkkými tureckými koberci, brokátové látky splývaly po stěnách, a v každé místnosti táhl se kol dokola široký divan s kupami podušek, jež mohly se překládat s místa na místo podle libosti toho, kdo jich užíval.

Haydée měla tři ženy francouzské a jednu ženu řeckou. Tři ženy francouzské zdržovaly se v první místnosti, hotovy přiběhnout na zvuk malého zlatého zvonku a uposlechnout rozkazů řecké otrokyně, jež uměla do-

statečně francouzsky, aby mohla tlumočit přání své velitelky třem komorným, kterým Monte Cristo nařídil, aby chovaly se k Haydée s úctou, vzdávanou královně.

Dívka byla v nejzazší komnatě svého bytu, totiž v jakémsi okrouhlém boudoiru, osvětleném pouze shora a do něhož světlo vnikalo růžovými tabulkami. Ležela na zemi na modrých hedvábných, stříbrem vyšívaných poduškách, poněkud zvrácena dozadu na divan, pravá paže, měkce zaokrouhlena, vroubila jí hlavu, zatím co levou tiskla ke rtům korálovou rourku, jíž zakončena byla ohebná troubel narghilé, kterou přicházel jí do úst kouř, navoněný benzoovou vodou, z níž ssál jej její sladký dech.

Její posice, Orientálce zcela přirozená, byla by snad pro Francouzku poněkud afektovaně koketní.

Jejím úborem byl kroj Epiřanek, to jest bílé hedvábné spodky s vyšívanými růžovými květy, jež nezahalovaly dvou dětských nožek, které byly by mohly být považovány za perský mramor, kdyby si nebyly hrály s dvěma malými sandály zahnutých špiček, vyšívanými zlatem a perlemi, kamizola s dlouhými modrými a bílými pruhy, širokými, otevřenými rukávci, stříbrnými dírkami a perlovými knoflíky, konečně jakási šněrovačka, nechávající svým srdcovitým výstřihem krk i hoření část hrudi nezahaleny a zapínající se pod ňadry třemi diamantovými knoflíky. Spodní část šněrovačky a hořejší část spodků ztrácely se v páse živých barev a dlouhých hedvábných třásní, jaké jsou touhou našich elegantních Paříženek.

Na hlavě posazena byla malá zlatá čapka, pošitá perlemi a sesunutá ke straně, a pod čapkou, na straně, k níž se chýlila, zatknuta byla krásná čerstvá purpurová růže a mísila se s vlasy tak černými, že přecházely do modra.

Pokud se týká krásy tváře, byla to krása řecká v celé dokonalosti svého typu, s velikýma černýma sametovýma očima, rovným nosem, korálovými rty a perlovými zuby.

Z rozkošného toho celku vyzařoval květ mládí s celou svou skvělostí a se vší svou vůní, Haydée bylo asi devatenáct nebo dvacet let.

Monte Cristo zavolal řeckou společnici a dal požádat Haydée o dovolení, aby směl k ní přijít.

Místo odpovědi Haydée pokynula společnici, aby pozvedla portieru, splývající přede dveřmi, v jejichž rámci objevila se ležící dívka jako rozkošný obraz. Monte Cristo pokročil.

Haydée pozvedla se na lokti levice, v níž držela narghilé, podávajíc pak hraběti ruku a vítajíc jej úsměvem, pravila zvučnou mluvou dcer Sparty a Athén:

„Proč žádáš mne o dovolení přijít ke mně? Což nejsi již mým pánem, nejsem již tvou otrokyní?“

Tu usmál se opět Monte Cristo.

„Haydée,“ pravil, „víte…“

„Proč neříkáš mi ty, jako obyčejně?“ přerušila jej mladá Řekyně. „Dopustila jsem se snad něčeho? Pak máš mne potrestat ale ne mi říkat vy.“

„Haydée,“ začal znovu hrabě, „víš, že jsme ve Francii a že následkem toho jsi volná.“

„Volná k čemu?“ tázala, se dívka.

„Volná mne opustit.“

„Opustit tě…! A proč bych tě opouštěla?“

„Což já vím? Navštívíme společnost.“

„Nechci vidět nikoho.“

„A najdeš-li mezi těmi krásnými mladými muži někoho, kdo by se ti líbil, nebyl bych tak nespravedliv…“

„Neviděla jsem nikdy muže krásnějšího než jsi ty a milovala jsem jen svého otce a tebe.“

„Ubohé dítě,“ pravil Monte Cristo, „vždyť jsi takřka s jiným nemluvila, než se svým otcem a se mnou.“

„Nu, a co bych mluvila s jiným? Můj otec nazýval mne svou radostí, ty nazýváš mne svou láskou a oba nazýváte mne svým dítětem.“

„Pamatuješ se na svého otce, Haydée?“

Dívka se usmála.

„Je zde a zde,“ odvětila, kladouc si ruku na oči a na srdce.

„A kde jsem já?“ tázal se s úsměvem Monte Cristo.

„Ty?“ odvětila. „Ty jsi všude.“

Monte Cristo uchopil ruku Haydée, aby ji políbil, ale prostodušné dítě ruku odtáhlo a nastavilo čelo.

„Nyní, Haydée,“ pravil jí, „víš, že jsi volná, že jsi paní, že jsi královnou, můžeš podržet svůj úbor nebo jej odložit, jak ti libo, zůstaneš zde, budeš-li chtít zůstat, vyjdeš ven, budeš-li chtít vyjít, vždycky bude kočár pro tebe zapřažen, Ali a Myrto budou tě všude doprovázet a budou poslušní tvých rozkazů, prosím tě jen o jedinou věc.“

„Mluv.“

„Zachovej tajemství svého narození, nemluv ani slova o své minulosti, nepřenes za nižádné příležitosti jména svého vznešeného otce, ani své ubohé matky."

„Vždyť jsem ti již řekla, pane, že se s nikým nesejdu."

„Poslyš, Haydée, snad tato naprosto orientálská uzavřenost bude v Paříži nemožná: uč se dále životu našich severních zemí, jako jsi to činila v Římě, ve Florencii, v Miláně a v Madridě, prospěje ti to vždycky, ať již zůstaneš zde, nebo ať se vrátíš do Orientu."

Dívka zvedla k hraběti své velké vlhké oči a pravila:

„Ať se vrátíme do Orientu, chceš říci, viď, pane?"

„Ano, dcero," přisvědčil Monte Cristo, „víš dobře, že nebudu to nikdy já, jenž tě opustím. Strom neopouští květinu, květina opouští strom."

„Neopustím tě nikdy, pane," pravila Haydée, „neboť jsem jista, že bych nemohla bez tebe žít."

„Ubohé dítě! Za deset let budu stár a za deset let budeš ty ještě mladá."

„Můj otec měl dlouhý bílý vous a to mi nevadilo ho milovat: mému otci bylo šedesát let a mně zdál se krásnější než všichni mladí muži, které jsem viděla."

„Ale hleď, řekni mi, myslíš, že si zde zvykneš?"

„Uvidím tě?"

„Každý den."

„Nuže, co ještě chceš, pane?"

„Bojím se, aby ses nenudila."

„Ne, pane, protože ráno budu myslit na to, že přijdeš, a večer budu si vzpomínat, žes přišel, ostatně, když jsem sama, mám veliké vzpomínky, vidím ohromné

obrazy, veliké obzory s Pindem a Olympem v dáli. Pak mám v srdci tři city, s nimiž té člověk nenudí nikdy: smutek, lásku a vděčnost."

„Jsi důstojná dcera Epiru, Haydée, půvabná a poetická, a je vidět, že pocházíš z rodu bohyň, jenž zrodil se v tvé vlasti. Buď klidná, má dcero, zařídím to, aby tvoje mládí nebylo ztraceno, neboť, miluješ-li mne jako svého otce, miluji tě já jako své dítě."

„Mýlíš se, pane, nemilovala jsem svého otce jako miluji tebe, má láska k tobě je jinou láskou: můj otec zemřel a já nejsem mrtva, kdežto, kdybys ty zemřel, zemřela bych."

Hrabě podal dívce ruku s úsměvem hluboké něhy, přitiskla na ni rty jako obyčejně.

A hrabě, připraven takto na shledání s Morrelem a jeho rodinou, odešel, šeptaje si tyto verše Pindarovy:

„Mládí je květem, jehož ovocem je láska… šťasten ten, kdo utrhne je, když je byl viděl zvolna uzrát."

Podle jeho rozkazu byl vůz připraven. Usedl do něho, a kočár jako obyčejně vzdálil se cvalem.

XII.
RODINA MORRELOVA

Hrabě dojel v několika minutách do ulice Meslay číslo 7.

Dům byl bílý a smavý s dvorem v popředí, v němž dva malé záhony obsahovaly dosti krásné květiny.

Ve vrátném, jenž otevřel mu mřížová vrata, hrabě poznal starého Koklese. Ježto však ten měl, jak se pamatujeme, jen jedno oko, a ježto to oko od devíti let ještě značně zesláblo, Kokles hraběte nepoznal.

Aby kočáry mohly zastavit před vchodem, musily objet a vyhnout se malému vodotrysku, tryskajícímu z kamenné, lasturami vykládané nádržky, kterážto nádhera vzbudila mnoho závisti v celé čtvrti a způsobila, že dům byl nazýván Malým Versaillesem.

Nemusíme ani podotýkati, že v nádržce proháněla se spousta červených a žlutých rybek.

Dům měl nad přízemím, kde byly kuchyně a sklepy, ještě dvě plná poschodí a podstřeší. Mladí lidé koupili jej i s vedlejšími budovami, jež sestávaly z ohromného atelieru, dvou pavilonů v pozadí zahrady a ze zahrady samotné. Emmanuelovu pohledu neušla malá spekulace, kynoucí z tohoto rozdělení, ponechal si dům, polovinu zahrady a natáhl čáru, to jest dal vystavět zeď mezi svým domem a pavilony, které pronajal i s atelierem a s příslušnou částí zahrady, takže byl ubytován za dosti skrovný peníz a při tom byl tak oddělen, jako

nejnepřístupnější majitel soukromého domu na faubsurgu Saint-Germain.

Jídelna byla dubová, salon z mahagonu a modrého sametu, ložnice z citrónového dřeva a zeleného da-

mašku, kromě toho byla ještě pracovna Emmanuelova, jenž nepracoval, a hudební salon Juliin, která nebyla hudebnicí.

Celé druhé poschodí bylo určeno pro Maximiliena, bylo to přesné opakování sestřina bytu, jen jídelna byla změněna v kulečníkový sál, kam vodil své přátele.

Dohlížel sám na krmení svého koně a kouřil doutník u vchodu zahrady, když kočár hraběte stanul u vrat.

Kokles, jak jsme pravili otevřel dveře, a Baptistin, seskočiv s kozlíku, se tázal, jsou-li pán a paní Herbaultovi a pan Maximilien Morrel doma pro hraběte de Monte Cristo.

„Pro hraběte de Monte Cristo!“ zvolal Morrel, odhodiv doutník a vyběhnuv hosti vstříc. „To si myslím, že jsme pro něho doma! Ach, díky, tisíceré díky, pane hrabě, že jste nezapomněl na svůj slib!“

A mladý důstojník tak srdečně stiskl hraběti ruku, že ten nemohl se mýlit v upřímnosti toho projevu a viděl, že byl očekáván s netrpělivostí a uvítán s nadšením.

„Pojďte, pojďte, uvedu vás,“ pravil Maximilien, „muž jako vy nesmí být ohlášen sluhou, moje sestra je v zahradě, ulamuje zvadlé růže, švakr čte svoje dvoje noviny, La Presse a Les Débats, šest kroků od ní, neboť všude, kde je paní Herbaultová, můžete se jen rozhlédnout na čtyři metry, a najdete Emmanuela a naopak, jak se říká na Polytechnice.“

Při zvuku kroků zvedla hlavu mladá žena asi dvaceti až dvacetipěti let, oděná hedvábným županem a otrhávající s neobyčejnou péčí hnědý růžový keř.

Tou ženou byla naše malá Julie, stavší se — podle proroctví zástupce domu Thomson a French — paní Herbaultovou.

Vykřikla, spatřivši cizince. Maximilien dal se do smíchu.

„Nevyrušuj se, sestro," pravil, „pan hrabě je v Paříži teprve dva nebo tři dny, ale ví již, co je to soukromnice z Marais, a neví-li to, poučíš ho o tom."

„Ach, pane," pravila Julie, „můj bratr dopustil se zrady, když vás sem tak přivedl. Není k své ubohé sestře ani trochu roztomilým!… Penelone…! Penelone…!"

Stařec, kypřící záhon bengálských růží, zarazil rýč do země a přiblížil se s čepicí v ruce, utajuje jak možno nejlépe sousto tabáku, vecpané na okamžik v hlubině tváře. Několik bílých pramenů stříbřilo jeho ještě hustou kštici a jeho smělé, živé oko prozrazovalo starého námořníka, osmahlého rovníkovým sluncem a ošlehaného bouřlivým větrem.

„Myslím, že jste mne volala, slečno Julie," pravil, „tu jsem."

Penelon zachoval si zvyk nazývat dceru svého pána slečnou Julií a nikdy nemohl se naučit zvát ji paní Herbaultovou.

„Penelone," pravila Julie, „jděte oznámit panu Emmanuelovi, jakou milou návštěv i jsme dostali, Maximilien pak uvede pána do salonu."

Obrátivši se pak k Monte Cristovi, dodala:

„Pán mi zajisté dovolí na minutu utéci, není-li pravda?"

A nevyčkavši souhlasu hraběte, zmizela za hustým křovím a vběhla postranní stezkou do domu.

„Ach, drahý pane Morreli," pravil Monte Cristo, „pozoruji s bolestí, že jsem způsobil revoluci ve vaší rodině."

„Hleďte, hleďte," pravil Morrel se smíchem, „vidíte tamhle manžela, jenž zase jde honem vyměnit kamizolu za kabát? Oh, jste znám, pane hrabě, v ulici de Meslay, byl jste předem ohlášen, o tom račte být ujištěn!"

„Zdá se mi, pane, že máte šťastnou rodinu," pravil hrabě, odpovídaje na svou vlastní myšlenku.

„Ach, za to ručím, pane hrabě, prosím vás, nechybí jim ničeho ku štěstí: jsou mladí, jsou veselí, milují se a se svými pětadvaceti tisíci franků důchodu si představují — oni, kteří se přece stýkají s tak ohromným bohatstvím — že jsou bohatí jako Rothschildové."

„Je to přece jen málo, dvacet pět tisíc franků důchodu," pravil Monte Cristo s tak mírnou laskavostí, že pronikla Maximilienovým srdcem jako hlas něžného otce. „Ale naši mladí lidé na tom nesetrvají, i oni stanou se milionáři. Váš pan švakr je advokátem… lékařem…?"

„Je obchodníkem, pane hrabě, a převzal závod mého otce. Pan Morrel zemřel, zanechav po sobě pět set tisíc franků jmění, polovinu obdržel jsem já, druhou polovinu moje sestra, neboť byly jsme jen dvě děti. Její muž, jenž oženil se s ní, nemaje jiného jmění kromě své ušlechtilé poctivosti, inteligence prvního řádu a neposkvrněné pověsti, chtěl míti právě tolik, co

jeho žena. Pracoval tak dlouho, až nashromáždil dvě stě padesát tisíc franků, šest let k tomu stačilo. Přisahám vám, pane hrabě, byl to dojemný pohled na ty dvě tak pracovité, tak lnoucí k sobě děti, určené svými schopnostmi k největšímu bohatství, a které, nechtíce ničeho měnit na zvycích otcovského domu, potřebovaly šest let k tomu, čeho by byli novotáři dosáhli za dvě, tři léta. Marseille také ještě teď hlásá chválu, kterou nemohla odepříti tak statečnému odříkání. Konečně jednoho dne vyhledal Emmanuel svou ženu, která doplácela směnky.

„Julie," pravil jí, „zde je poslední svitek jednoho sta franků, jejž právě mi odevzdal Kokles a jenž doplňuje dvě stě padesát tisíc franků, které jsme si ustanovili za hranici svého zisku. Budeš spokojena tím málem, jímž budeme se musit napříště spokojit? Poslyš, firma uzavírá ročně za milion obchodů a může vynášet čtyřicet tisíc franků. Chceme-li, můžeme v hodině prodat zakázky za tři sta tisíc franků, neboť zde je dopis od pana Delaunaye, který nabízí nám je za náš závod, jejž chce připojit ke svému. Co myslíš že máme dělat?"

„Příteli," odvětila má sestra, „firma Morrel může být držena jen Morrelem. Zachránit na vždycky před rozmary osudu jméno svého otce, což nestojí to za tři sta tisíc franků?"

„Myslil jsem si to," odtušil Emmanuel, „chtěl jsem jen znát tvé mínění."

„Nuže, zde je tedy máš, příteli. Všechny naše pohledávky jsou sehnány, všechny směnky jsou zaplaceny.

Můžeme v hlavní knize učinit čáru pod těmito čtrnácti dny a uzavřít ji, učiňme čáru a uzavřeme účty."

„Což se stalo v okamžiku. Byly tři hodiny, ve čtvrt na čtyři dostavil se zákazník, chtěje dát pojistit dvě lodi. Byl by to býval čistý zisk hotových patnácti tisíc franků."

„Pane," pravil Emmanuel, „račte se obrátit s tím pojištěním na našeho kolegu pana Delaunaye. Pokud nás se týká, zřekli jsme se obchodu."

„Od kdy?" tázal se zákazník s údivem.

„Od čtvrt hodiny."

„A tak se stalo, pane," pokračoval Maximilien s úsměvem, „že má sestra a můj švakr mají jen dvacet pět tisíc franků důchodu."

Sotva Maximilien dokončil svůj příběh, během kterého srdce hraběte šířilo se víc a více, objevil se znovu Emmanuel, doplnivší svůj zevnějšek kloboukem a kabátem. Pozdravil jako ten, kdo zná hodnotu svého hosta. Když pak byl provedl hraběte po malé květnaté zahradě, uvedl jej do domu.

Salon byl již naplněn vůní květů, jež ohromná japonská váza s uchy stěží mohla pojmout. Julie, vhodně oblečena a koketně učesána (provedla ten umělecký kousek v desíti minutách), pokročila, aby hraběte při vstupu uvítala.

Ze sousedního dvora bylo slyšet štěbetání drůbeže, větve čilimníku a růžových akácií lemovaly svými hrozny modré sametové záclony: vše v tom malém zátiší dýchalo klidem, od zpěvu ptáků až k úsměvu pánů.

Od svého vstupu do domu byl již hrabě opojen tím štěstím, zůstal také něm, v zamyšlení, zapomínaje, že se očekává, že se ujme hovoru, přerušeného po prvních poklonách.

Všiml si konečně ticha, jež se stalo téměř obtížným, a násilím se vytrhnuv ze snění, pravil:

„Madame, promiňte mému pohnutí, které jistě překvapuje vás, zvyklé tomu klidu a štěstí, s nímž se tu setkávám. Pro mne však spokojenost na lidské tváři je věcí tak novou, že nemohu se na vás a vašeho chotě dost nadívat."

„Jsme skutečně velmi šťastni, pane," odvětila Julie, „ale dříve jsme mnoho vytrpěli a málo lidí vykoupilo své štěstí tak draho jako my."

V rysech hraběte zračila se zvědavost.

„Oh, to je celá rodinná historie, jak vám onehdy již řekl Château Renaud," ujal se slova Maximilien, „pro vás, pane hrabě, zvyklého vídat vznešená neštěstí a skvělé radosti, měl by ten rodinný obraz malou zajímavost. Přes to však prožili jsme, jak vám právě řekla Julie, velmi prudké boly, přes to, že byly uzavřeny v tomto malém rámci…"

„A Bůh vlil vám, jak činí všem, útěchu po utrpení?" tázal se Monte Cristo.

„Ano, pane hrabě," přisvědčila Julie, „můžeme to říci, neboť učinil pro nás, co činí jen svým vyvoleným: poslal nám jednoho ze svých andělů."

Ruměnec vstoupil hraběti do tváří, i zakašlal, aby měl možnost zakrýt své pohnutí tím, že přitiskl šátek ke rtům.

„Ti, kdo narodili se v purpurové kolébce a nikdy po ničem netoužili," pravil Emmanuel, „nevědí, co je to štěstí života, právě tak jako neznají cenu jasné oblohy ti, kdož nikdy nesvěřili svého života čtyřem prknům, vrženým na rozkacené moře."

Monte Cristo vstal a bez odpovědi, neboť chvění jeho hlasu bylo by prozradilo, jakým pohnutím je ovládnut, jal se procházet salonem.

„Naše nádhera vzbuzuje váš úsměv, pane hrabě," pravil Maximilien, jenž sledoval Monte Crista očima.

„Ne, ne," odpověděl Monte Cristo, velmi bled a potlačuje jednou rukou tlukot srdce, druhou pak ukazuje mladému muži na křišťálovou báň, pod níž spočíval hedvábný sáček, pečlivě uložený na podušce z černého sametu. „Chtěl jsem jen vědět, k čemu slouží ten sáček, v němž uložen je na jedné straně papír, jak se mi zdá, na druhé pak dosti krásný diamant."

Maximilien zvážněl a pravil:

„To pane hrabě, je nejdrahocennější z našich rodinných klenotů."

„Je to vskutku dosti krásný diamant," přisvědčil Monte Cristo.

„Oh, můj bratr nemluví o ceně kamene, ačkoli je odhadnut na sto tisíc franků, pane hrabě, chce vám jen říci, že předměty, jež obsahuje tento sáček, jsou památkami po anděli, o němž jsme se vám právě zmínili."

„To je právě, čeho nemohu pochopit a nač přes to nemám práva se ptát, madame," odvětil Monte Cristo, ukloniv se, „promiňte mi, nechtěl jsem býti nediskretním."

„Nediskretním, pravíte? Oh, jak nás naopak činíte šťastnými, pane hrabě, že nám poskytujete příležitost rozhovořit se o tom předmětu! Kdybychom skrývali jako tajemství krásný čin, jejž připomíná tento sáček, nevystavovali bychom jej tak na pohled. Oh, chtěli by-

chom to rozhlásit do celého světa, aby nám zachvění našeho neznámého dobrodince zjevilo jeho přítomnost."

„Ach, vskutku?" prohodil Monte Cristo tlumeným hlasem.

„Pane," pravil Maximilien, pozvednuv skleněnou báň a políbiv nábožně hedvábný sáček, „tohoto dotýkala se ruka muže, kterým byl můj otec zachráněn od smrti, my od bídy a naše jméno od hanby, muže, díky kterému my, ubohé děti vydané nouzi a slzám, můžeme dnes slyšet, jak lidé diví se našemu štěstí. Tento list," — a Maximilien, vytáhnuv dopis, podal jej hraběti — „tento dopis byl jím psán v den, kdy můj otec pojal nejzoufalejší úmysl, a tento diamant byl dán od onoho štědrého cizince mé sestře věnem."

Monte Cristo otevřel list a četl jej s nevýslovným výrazem štěstí, byl to dopis, jejž naši čtenáři znají, adresovaný Julii a podepsaný Simbadem námořníkem.

„Cizince, pravíte? Tedy muž, jenž prokázal vám tu službu, zůstal vám cizincem?"

„Ano, pane, nikdy neměli jsme štěstí stisknout mu ruku a to ne snad proto, že bychom nebyli prosili Boha o tu milost," odpověděl Maximilien. „Ale v celé té příhodě byla tajemná spojitost, které ještě teď nejsme s to pochopit, vše bylo řízeno rukou neviditelnou a mocnou, jakoby kouzelníkovou."

„Oh," pravila Julie, „neztratila jsem ještě všecku naději, že políbím jednoho dne tu ruku, jako líbám sáček, kterého se dotkla. Před čtyřmi roky byl Penelon v Terstu, Penelon, pane hrabě, je ten statečný námořník,

jejž viděl jste s rýčem v ruce a jenž z lodního mistra stal se zahradníkem. Když tedy byl Penelon v Terstu, viděl na nábřeží Angličana, který chystal se vystoupit na yachtu, a poznal v něm muže, jenž přišel k mému otci 5. června 1829 a jenž psal mi tento lístek 5. září. Penelon tvrdí, že to byl skutečně on, ale neodvážil se ho oslovit."

„Angličana?" poznamenal Monte Cristo v zamyšlení, znepokojuje se každým Juliiným pohledem. „Angličana, pravíte?"

„Ano," odpověděl Maximilien, „Angličana, jenž dostavil se k nám jako zástupce firmy Thomson a French v Římě. Proto viděl jste mne se zachvět, když pravil jste onehdy u pana de Morcerf, že pánové Thomson a French jsou vašimi bankéři. Pro Bůh, pane, přihodilo se to, jak jsme pravili, roku 1829, znal jste toho Angličana?"

„Což jste mi také neřekl, že firma Thomson a French neustále popírala, že by vám kdy byla prokázala tu službu?"

„Ano."

„Nuže, pak snad byl ten Angličan muž, kterému váš otec prokázal kdysi nějaké dobrodiní a který vyhledal si záminku, jak by mu tu službu oplatil."

„Za takových okolností je všecko možno, pane, i zázrak."

„Jak se jmenoval?" tázal se Monte Cristo.

„Nezanechal jiného jména," odvětila Julie, pohlížejíc na hraběte s větší pozorností, „než to, kterým podepsal se v dopise: Simbad námořník."

„Což zřejmě není jménem, nýbrž pseudonymem."

Ježto pak Julie pohlížela naň stále pozorněji a snažila se v letu zachytit a porovnat zvuk jeho hlasu, hrabě pokračoval:

„Nebyl to snad náhodou muž asi mé postavy, snad trochu větší, trochu slabší, s vysokou těsnou vázankou, upjatý, sešněrovaný a vždycky s tužkou v ruce?"

„Oh, vy ho tedy znáte?" zvolala Julie s očima zářícíma radostí.

„Ne," odvětil Monte Cristo, „jen předpokládám. Znal jsem jistého lorda Wilmora, jenž zanechával po sobě takové stopy velkodušnosti."

„Aniž se dal poznat!"

„Byl to zvláštní člověk, který nevěřil ve vděčnost."

„Oh," zvolala Julie vroucím hlasem, spínajíc ruce, „več tedy věřil ten nešťastný?"

„Aspoň v ní nevěřil v době, kdy jsem ho poznal," pravil Monte Cristo, jejž tento hlas, vyšedší z hloubi duše, rozechvěl do nejmenší cévy. „Od té doby dostalo se mu možná nějakého důkazu, že vděčnost existuje."

„A vy znáte toho muže, pane?" tázal se Emmanuel.

„Oh, znáte-li ho, pane," zvolala Julie, „mluvte, mluvte, můžete nás dovést k němu, ukázat nám jej, říci nám, kde je? Viď, Maximiliene, viď Emmanueli, najdeme-li ho kdy, bude musit uvěřit v paměť našeho srdce!"

Monte Cristo cítil, že mu slzy vstupují do očí, prošel se opět po saloně.

„Pro Bůh, pane," pravil Maximilien, „víte-li něco o tom muži, povězte nám to!"

„Bohužel," pravil Monte Cristo, přemáhaje chvění svého hlasu, „je-li lord Wilmore vaším dobrodincem, bojím se velice, že ho nenajdete. Opustil jsem ho asi přede dvěma nebo třemi roky v Palermu, kdy odjížděl do velmi exotických zemí a velice pochybuji, že by se odtamtud kdy vrátil."

„Ach, pane, jste ukrutný!" zvolala Julie s hrůzou.

A z očí mladé ženy vytryskly slzy.

„Madame," pravil Monte Cristo, pohlížeje u vytržení na dvě tekuté perly, řinoucí se Julii po tváři, „kdyby byl lord Wilmore viděl, co já právě viděl zde, miloval by ještě život, neboť slzy, které přeléváte, smířily by ho s lidstvem."

A podal ruku Julii, jež dala mu svou, stržena jsouc pohledem i hlasem hraběte.

„Ale ten lord Wilmore," pravila, upínajíc se k poslední naději, „měl přece vlast, rodinu, příbuzné, někdo ho zkrátka znal. Což bychom nemohli…?"

„Oh, nepátrejte, madame," odvětil hrabě. „Nebudujte sladké chiméry na slově, jež mi uniklo. Ne, lord Wilmore není asi člověkem, kterého hledáte: byl mým přítelem, znal jsem všecka jeho tajemství, byl by mi i toto svěřil."

„A ničeho vám o tom neřekl?" zvolala Julie.

„Ničeho."

„Nikdy ani slova, jež mohlo by vás uvést na tu domněnku…?“

„Nikdy.“

„A přece jste ho hned jmenoval.“

„Ach, to víte… v takovém případě člověk připouští.“

„Sestro, sestro,“ pravil Maximilien, přicházeje Monte Cristovi ku pomoci, „pan hrabě má pravdu. Vzpomeň si, co nám náš dobrý otec tak často říkal: není to Angličan, jenž způsobil nám to štěstí.“

Monte Cristo se zachvěl.

„Váš otec vám říkal… pane Morreli…?“ tázal se živě.

„Můj otec, pane, viděl v tom činu zázrak. Můj otec věřil v dobrodince, vyšedšího k vůli nám z hrobu. Oh, jaká to byla dojemná pověra, pane, a já, sám tomu nevěře, byl jsem dalek toho, chtít zničit tu víru v šlechetném tom srdci! Jak často také na to myslil, pronášeje tiše jméno předrahého přítele, jméno přítele ztraceného. A když byl blízek smrti, když blízkost věčnosti dodala jako duchu jakéhosi záhrobního světla, tu myšlenka, jež byla až do té doby domněnkou, stala se přesvědčením, a poslední slova, která umíraje pronesl, byla: „Maximiliene, byl to Edmond Dantes!“

Bledost hraběte, jež od několika vteřin vzrůstala, stala se při těchto slovech hroznou. Všecka jeho krev nahrnula se mu k srdci, nebyl s to promluvit, vytáhl hodinky, jako by byl zapomněl na čas, vzal klobouk, učinil paní Herbaultové náhlou, zmatenou poklonu a stisknuv ruku Emmanuelovi a Maximilienovi, pravil:

„Madame, dovolte mi přijít občas složit vám poklonu. Mám rád váš dům a jsem vám vděčen za vaše přijetí, neboť je to po prvé od mnoha let, co jsem zapomněl na čas."

A rychle vyšel.

„Je to zvláštní člověk, ten hrabě de Monte Cristo," pravil Emmanuel.

„Ano," přisvědčil Maximilien, „ale myslím, že má výtečné srdce, a jsem si jist, že nás má rád."

„I já!" souhlasila Julie. „Jeho hlas šel mi k srdci a dvakráte či třikrát se mi zdálo, že neslyším ho po prvé."

XIII.
PYRAMOS A THISBÉ

Ve dvou třetinách faubourgu Saint Honoré, za krásným soukromým domem, pozoruhodným mezi pozoruhodnými příbytky té bohaté čtvrti, táhne se rozsáhlá zahrada, jejíž košaté kaštany převyšují ohromné zdi, vysoké jako hradby, a nechávají padat své růžové a bílé květy do dvou kamenných váz skořicové barvy, umístěných souběžně na dvou čtyřhranných sloupech, do nichž zapuštěna je železná mříž z dob Ludvíka XIII.

Velkolepý ten vchod je uzavřen přes nádherné kakosty, jež rostou ve dvou vázách a jež ve větru houpají své žíhané listy a purpurové květy, od té doby, co majitelé domu — a tomu je už dávno — obmezili se na dům, na dvůr, vedoucí do ulice a vysázený stromy, a na zahradu, již uzavírají tato vrata, která kdysi vedla do nádherné zelinářské zahrady, měřící asi jitro a připojené k majetku. Když však démon spekulace natáhl čáru, to jest, ulici na druhém konci této zelinářské zahrady, a když ta ulice, dříve ještě než existovala, obdržela, díky hladké železné desce, jméno, přišlo se na to, že by bylo možno tu zelinářskou zahradu prodat, aby se mohlo stavět do ulice a dělat konkurenci oné veliké tepně Paříže, která nazývá se faubourg Saint Honoré.

Ale v záležitostech spekulací člověk míní a peníze mění, pokřtěná ulice zemřela v kolébce. Nový majitel

zelinářské zahrady, když ji byl dobře zaplatil, nemohl najíti kupce, který byl by mu za ni dal žádaný obnos, i očekávaje zvýšení cen, které dříve či později musilo ho rozhodně bohatě odškodnit za utrpěné ztráty a za

mrtvý kapitál, pronajímal zatím tu ohradu zelinářům za obnos pěti set franků ročně.

Byly to peníze uložené na půl procenta, což není mnoho za dnešních dob, kdy tolik lidí ukládá je na padesát a ještě se jim zdá, že peníze velmi málo vynášejí.

Nicméně vrata zahrady, vedoucí druhdy do zelnice, jsou, jak jsme již pravili, uzavřena a rez hlodá na jejich stěžejích, ba více: aby sprostí zelináři neposkvrnili svými hrubými pohledy vnitřek aristokratického parku, je k mřížím připevněna prkenná přehrada, sahající do výše šesti stop. Je ovšem pravda, že prkna nejsou tak dobře spojena, aby kradmý pohled nemohl proniknout mezerami, ale dům ten je domem přísným a nebojí se nediskretnosti.

V zelinářské zahradě roste místo kapusty, mrkve, ředkve, hrachu a melounů vysoká vojtěška, jediné osení, prozrazující, že se ještě někdo stará o to opuštěné místo. Nízká dvířka vedou z projektované ulice na onen zdmi obehnaný pozemek, který jeho nájemci opustili pro jeho neplodnost a který místo půl procenta jako v minulosti, nenese od jednoho týdne již vůbec nic.

Směrem od soukromého domu korunují zeď kaštany, o nichž jsme mluvili, což nepřekáží jiným bujným, kvetoucím stromům, aby do mezer mezi ně nevpravily své větve, žádostivé vzduchu. V jednom koutě, kde loubí listí je tak husté, že světlo jím sotva proniká, označuje široká kamenná lavička a zahradní sedadla místo schůzky nebo oblíbený útulek někoho z obyvatelů domu, ležícího sto kroků odtud a takřka zakrytého

hradbou zeleně, jež jej obklopuje. Volba tohoto tajemného útulku je vysvětlitelná nepřítomností slunce, věčným chladem i za nejparnějších letních dní, švitořením ptactva a vzdáleností od domu i ulice, totiž od hluku a shonu.

K večeru jednoho z nejteplejších dní, jejž jaro Pařížanům až do té doby dopřálo, ležela na kamenné lavičce kniha, slunečník, košíček na ruční práce a batistový kapesník se začatým vyšíváním. A nedaleko lavičky, blízko vrat, stála u prkenné přehrady mladá žena, s okem přitisknutým ke skulině a nořic svůj pohled do známé nám pusté zahrady.

Skoro současně zavřela se bez hluku dvířka toho pozemku a mladý, veliký, statný muž, v hrubé plátěné haleně a sametové čapce, jehož však kníry, vous a černé, pečlivě upravené vlasy neshodovaly se jaksi s oním prostým úborem, prošed, dvířky, jež za sebou zavřel, a vrhnuv kolem sebe rychlý pohled, nestopuje-li ho někdo, zamířil kvapným krokem k vratům.

Při pohledu na toho, kterého čekala, ne však jak se zdálo v tomto úboru, dívka se polekala a uskočila.

Mladý muž však již otvorem ve dveřích zachytil oním pohledem, jenž náleží jen milujícímu, vlající bílý šat a dlouhý modrý pás. Vrhl se k přehradě a přitisknuv ústa k otvoru, pravil:

„Nebojte se, Valentino, jsem to já."

Dívka se přiblížila.

„Oh, pane," pravila, „proč jste přišel dnes tak pozdě? Víte, že budeme brzy obědvat a že jsem musila vynalo-

žit mnoho diplomacie a mnoho bystrosti, abych se zbavila své macechy, která mne stopuje, své komorné, která mne špehuje, a svého bratra, který mne týrá, abych mohla sem přijít pracovat na tomto vyšívání, které, jak se obávám, ještě dlouho nebude dokončeno? A pak, až omluvíte svoje opoždění, povíte mi, proč líbilo se vám přijmouti tento nový úbor, v němž bych vás málem nebyla poznala."

„Drahá Valentino," pravil mladý muž, „jste příliš povýšena nad mou lásku, abych se odvážil vám o ní mluvit, a přece po každé, když vás vidím, mám potřebu vám říci, že vás zbožňuji, aby se ozvěna mých vlastních slov sladce dotýkala mého srdce, když vás již nevidím. A nyní, děkuji vám za vaše vyplísnění: je rozkošné, neboť mi dokazuje, neodvážím se říci, že jste mne čekala, ale že jste na mne myslila. Chtěla jste znát příčinu mého opoždění a důvod mého přestrojení, doufám, že je omluvíte: zvolil jsem si nový stav."

„Stav…! Co tím chcete říci, Maximiliene? Což jsme tak šťastni, že můžete žertem mluvit o tom, co se nás týče?"

„Oh, Bůh uchovej," zvolal mladý muž, „abych žertoval o tom, co je mým životem. Ale unaven stálým touláním po poli a přelézáním přes zeď, vážně zastrašen myšlenkou, kterou jste mi onehdy večer vnukla, že váš otec mohl by mne pohnat jednoho dne před soud jako zloděje, což kompromitovalo by čest celé francouzské armády, a neméně postrašen možností, že věčné potloukání setníka spahiů kolem tohoto pozemku, kde

nelze ani nejmenší citadelly obléhat, ani nejmenšího srubu hájit, vzbudilo by údiv, učinil jsem se zelinářem a přijal jsem kroj svého povolání."

„Je to pošetilost!"

„Naopak, je to tuším nejmoudřejší věc, kterou jsem za svého života učinil, neboť nám dává všecku jistotu."

„Jak to? Vysvětlete to."

„Nuže, vyhledal jsem majitele této ohrady, smlouva s bývalými nájemci vypršela, i najal jsem ji od něho. Všecka tato vojtěška mi náleží, Valentino, nic mi nepřekáží dát si vystavět boudu v té trávě a žít napříště dvacet kroků od vás. Oh, nejsem s to, ovládnout svou radost a své štěstí! Chápete, Valentino, že lze ty věci zaplatit? Nelze, viďte? Nuže všecka ta blaženost, všecko to štěstí, všecka ta radost, za něž bych byl dal deset let svého života, stojí mne, hádejte kolik…? Pět set franků ročně, splatných v tříměsíčních lhůtách. A tak, jak vidíte, není se napříště čeho báti. Jsem zde ve svém, mohu si ku své zdi postavit žebříky a dívat se přes ni a mám právo, bez obavy, že mne hlídka přijde vyrušit, říkat vám, že vás miluji, pokud se vaše hrdost neurazí tím slovem z úst chudého dělníka v haleně a čapce."

Valentina slabě vykřikla radostným překvapením, pak pojednou pravila smutně, jakoby žárlivý mrak byl náhle zahalil slunečný paprsek, jenž ozářil jí srdce:

„Ach, Maximiliene, nyní budeme příliš volni, naše štěstí nás svede, že budeme pokoušeti Boha, budeme zneužívat své jistoty a naše jistota bude naší zkázou."

„To můžete říci mně, má přítelkyně, jenž od té doby, co vás znám, dokazuji vám denně, že podřídil jsem své myšlenky a svůj život vašemu životu a vašim myšlenkám? Kdo vám vnukl důvěru ke mně? Moje štěstí, není-li pravda? Když jste mi řekla, že neurčitý instinkt vám praví, že hrozí vám nějaké veliké neštěstí, dal jsem svou oddanost vám k službám, aniž jsem žádal o jinou odměnu, než o štěstí, směti vám sloužit. Dal jsem vám od té doby jediným slovem, jediným znamením důvod k lítosti, že vyznamenala jste mne mezi těmi, kteří byli by šťastni, kdyby směli pro vás zemřít? Řekla jste mi, ubohé dítě, že jste zaslíbena panu d'Epinay, že váš otec určil to spojení, a že tedy je jisté, neboť vše, co chce pan de Villefort stane se neodvratně. Nuže, zůstal jsem ve stínu, očekávaje vše, ne od své vůle, ne od vaší, ale od řízení Prozřetelnosti, od řízení Božího, a přece mne milujete, smilovala jste se nade mnou, Valentino, a řekla jste mi to, díky za to sladké slovo a prosím vás jen, abyste mi je občas opakovala, zapomenu pro ně na vše."

„A to vám právě dodalo smělosti, Maximiliene, to právě mi činí život velmi sladkým a velmi nešťastným, takže se často sama sebe ptám, co je pro mne lepším, zda zármutek, jejž mi kdysi působila macešina přísnost a slepá přednost, již dává přede mnou vlastnímu dítěti, nebo štěstí, plné nebezpečí, jež prožívám při pohledu na vás."

„Nebezpečí!" zvolal Maximilien. „Jak můžete říci tak tvrdé a tak nespravedlivé slovo! Viděla jste kdy oddanějšího otroka, než jsem já? Dovolila jste mi osloviti

vás někdy, ale zapověděla jste mi následovat vás: uposlechl jsem. Od té doby, co našel jsem možnost, dostati se do této ohrady, promluviti s vámi těmito vraty, být konečně tak blízko vás, aniž bych vás viděl, žádal jsem vás někdy, řekněte, abych se směl dotknout lemu vašich šatů skrze tyto mříže? Učinil jsem kdy krok, abych překročil tuto zeď, směšnou překážku mému mládí a mé síle? Nikdy ani výčitky vaší přísnosti, nikdy ani jediného hlasitě vysloveného přání. Byl jsem otrokem svého daného slova, jako rytíř zašlých dob. Aspoň to uznejte, abych vás nepovažoval za nespravedlivou."

„Je to pravda," odpověděla Valentina, vsunuvši mezi dvě prkna svůj štíhlý prst, na nějž Maximilien přitiskl rty, „je to pravda, jste čestný přítel. Ale konečně jste jednal s pocitem svého vlastního zájmu, můj drahý Maximiliene, věděl jste dobře, že v den, kdy otrok stal by se neskrovným, ztratil by vše. Slíbil jste mi bratrské přátelství, mně, která nemám přátel, mně, na kterou otec zapomíná, kterou macecha pronásleduje a která má pro útěchu jen nehybného, němého, ztuhlého starce, jehož ruka nemůže stisknout mé ruky, jehož oko jedině může se mnou mluvit a jehož srdce nepochybně bije pro mne zbytkem vřelosti. Trpký to výsměch osudu, jenž činí mne nepřítelkyní a obětí těch, kdož jsou silnější než já, a jenž dává mi za oporu a přítele mrtvolu! Oh, vskutku, Maximiliene, opakuji vám, jsem velmi nešťastna a máte pravdu, že mne milujete pro mne a ne pro sebe."

„Valentino," pravil mladý muž s hlubokým pohnutím, „neřeknu, že miluji jedině vás na celém světě, neboť miluji i svou sestru a svého švakra, ale ty miluji láskou mírnou a klidnou, jež v ničem nepodobá se citu, jejž chovám k vám, když myslím na vás, má krev vře, prsa se mi šíří, srdce mi překypuje, tu sílu, tu nadlidskou mocnost, ten žár budu však vkládat do lásky k vám jen do dne, kdy mi řeknete, abych jich použil k vašim službám. Pan Franz d'Épinay bude prý ještě rok vzdálen, co příznivých náhod může nám během roku posloužit, co událostí může nám přispět! Doufejme tedy stále, naděje je tak krásná a tak sladká! Ale čím jste pro mne byla až doposud, Valentino, vy, jež mi vytýkáte sobectví? Krásnou, chladnou sochou cudné Venuše. Za mou oddanost, poslušnost, zdrženlivost, co jste mi vy slíbila? Co jste mi popřála? Velmi málo. Mluvíte mi o panu d'Épinay, svém ženichovi, a usmíváte se při myšlence, že máte mu jednoho dne náležet. Hleďte, Valentino, je to vše, co máte v duši? Hleďte, já dávám vám svůj život v zástavu, dávám vám svou duši, zasvěcuji vám i nejbezvýznamnější tepot svého srdce a když jsem všecek váš, když pravím si tiše, že bych zemřel kdybych vás ztratil, vy se ani neděsíte při myšlence, že máte náležet jinému! Oh, Valentino, Valentino, kdybych byl vámi, kdybych cítil, že jsem tak milován, jak vy jste jista, že vás miluji, byl bych již stokrát prostrčil ruku pruty této mříže a byl bych stiskl ruku ubohého Maximiliena se slovy: Vaší, jedině vaší, Maximiliene, na tomto světě i na onom."

Valentina neodpověděla ničeho, ale mladý muž slyšel ji vzdychat a plakat.

S Maximilienern udal se rychlý převrat.

„Oh," zvolal, „Valentino, Valentino, zapomeňte na má slova, je-li v nich něco, co mohlo vás raniti!"

„Ne," odpověděla dívka, „máte pravdu. Ale což nevidíte, že jsem ubohé stvoření, opuštěné v domě téměř cizím, neboť můj otec je mi takřka cizincem, a moje vůle byla od desíti let zlomena, den ode dne, hodinu od hodiny, minutu od minuty, železnou vůlí pánů, kteří mne utlačují? Nikdo nevidí, co trpím, a nikomu jsem to neřekla, než vám. Zdánlivě, před očima světa, vše je ke mně dobrým, láskyplným, ve skutečnosti vše je mi nepřátelským. Lidé říkají: Pan de Villefort je příliš vážný a příliš přísný, aby mohl být něžným k své dceři, ale jeho dcera měla aspoň štěstí, že našla v paní de Villefort druhou matku. Nuže, lidé se mýlí, můj otec opouští mne lhostejně a macecha mne nenávidí se zavilostí tím hroznější, že je zastřena věčným úsměvem."

„Nenávidět vás? Vás, Valentino? Jak může vás někdo nenávidět?"

„Bohužel, milý příteli," pravila Valentina, „jsem nucena doznat, že ta nenávist ke mně pochází z citu téměř přirozeného. Ona zbožňuje svého syna, mého bratra Eduarda."

„Nuže?"

„Nuže, zdá se mi divným, míchat do toho, o čem jsme mluvili, otázku peněžní, ale myslím, příteli, že její nenávist má v tom svůj původ. Ježto ona se své strany

nemá žádného jmění, já pak jsem již bohatá údělem po matce a moje jmění bude kromě toho více než zdvojnásobeno ještě jměním pána a paní de Saint-Méran, které má mi jednoho dne připadnout, nuže, myslím, že mi závidí. Oh, můj Bože, kdybych jí mohla dát polovinu toho jmění a cítit se u pana de Villefort jako dcera v domě otcově, jistě bych to udělala okamžitě!"

„Ubohá Valentino!"

„Ano, cítím se spoutána a současně se cítím tak slabou, že se mi zdá, jako by mne ta pouta podporovala, takže se bojím je přetrhnout. Ostatně, můj otec není mužem, jehož rozkazy mohly by být beztrestně přestoupeny, je mocný vůči mně, byl by mocným i vůči vám, byl by mocným i vůči samému králi, neboť je chráněn bezúhonnou minulostí a téměř nedotknutelným postavením. Oh, Maximiliene, přisahám vám, nezápasím, protože se bojím, že zničila bych vás v tom zápase právě jako sebe!"

„Proč však tak zoufat Valentino," namítl Maximilien, „a vidět budoucnost stále černě?"

„Ach, milý příteli, protože ji posuzuji podle minulosti."

„Ale, hleďte, vždyť nejsem-li skvělou partií se stanoviska aristokratického, zaujímám přes to v mnohém vzhledu důstojné místo ve vašem světě, doba, kdy byly ve Francii dvě Francie již minula, nejvyšší rodiny monarchie splynuly s rodinami císařství: aristokracie kopí spojila se s aristokracií děla. Nuže, já náležím k této poslední: v armádě kyne mi krásná budoucnost, vládnu

jměním malým, ale úplně nezávislým. A konečně památka mého otce je v našem kraji ctěna jako památka jednoho z nejpoctivějších obchodníků, kteří kdy žili. Pravím v našem kraji, Valentino, neboť může se říci, že i vy pocházíte z Marseille."

„Nemluvte o Marseilli, Maximiliene, jediné to slovo připomíná mi mou dobrou matku, toho anděla, kterého každý litoval a který, když byl bděl nad svou dcerou za svého krátkého pobytu na zemi, bdí nad ní stále, tak aspoň doufám, za svého věčného pobytu v nebi. Oh, kdyby má ubohá matka žila, Maximiliene, neměla bych se čeho bát, řekla bych jí, že vás miluji, a ona by nás chránila."

„Bohužel, Valentino," namítl Maximilien, „kdyby žila, neznal bych vás asi, neboť, jak jste pravila, byla byste šťastna, kdyby žila, a šťastná Valentina byla by na mne pohlížela příliš pohrdavě s výše své velikosti."

„Ach, příteli," zvolala Valentina, „teď zase vy jste nespravedliv… Ale povězte mi…"

„Co vám mám povědít?" tázal se Maximilien, vida, že dívka váhá.

„Povějte mi," pokračovala Valentina, „nebylo kdysi v Marseilli nějaké nedorozumění mezi vaším otcem a mým?"

„Ne, pokud vím," odpověděl Maximilien, „leč snad to, že váš otec byl více než horlivým přívržencem Bourbonů, můj pak byl oddán císaři. To, jak se domýšlím, bylo jediným důvodem neshody mezi nimi. Ale k čemu ta otázka, Valentino?"

„Povím vám to," odtušila dívka, „neboť máte všecko vědět. Nuže, bylo to v den, kdy bylo v novinách oznámeno vaše jmenování důstojníkem Čestné legie. Byli jsme všichni u dědečka, pana Noirtiera, a kromě nás byl tam i pan Danglars, víte, ten bankéř, jehož koně byli by předevčírem málem zabili mou matku a bratra. Předčítala jsem dědečkovi noviny, zatím co pánové hovořili o svatbě slečny Danglarsovy. Když došla jsem ku zprávě, která týkala se vás a kterou jsem již četla, neboť oznámil jste mi tu příjemnou zprávu již den předtím — když jsem tedy došla k té zprávě, byla jsem velmi šťastna… ale také velmi rozechvěna, že mám vaše jméno pronést nahlas. Byla bych je jistě vynechala, kdybych se nebyla bála, že moje mlčení bude špatně vykládáno, sebrala jsem tedy všecku svou odvahu a četla jsem."

„Drahá Valentino!"

„Nuže, jakmile vaše jméno zaznělo, můj otec se obrátil. Byla jsem tak přesvědčena (hleďte, jak jsem bláhová), že každý bude tím jménem omráčen jako úderem hromu, že se mi zdálo, jako by se byl můj otec zachvěl, ba i (což ovšem bylo illusí, tím jsem si jista) pan Danglars.

„Morrel!" opakoval můj otec. „Počkejte!" (A stáhl obočí) „Nebyl by to snad jeden z těch marseillských Morrelů, z těch zuřivých bonapartistů, kteří nám dali roku 1815 tolik práce?"

„Ano," odvětil pan Danglars, „myslím dokonce, že je to syn bývalého výpravce lodí."

„Vskutku?“ divil se Maxiniilien. „A co odpověděl váš otec, Valentino?“

„Oh, hroznou věc, kterou se neodvážím opakovati.“

„Jen to řekněte,“ naléhal Maximilien s úsměvem.

„Jejich císař,“ pokračoval, chmuře obočí, „dovedl všecky ty fanatiky postavit na patřičné místo, nazýval je stravou děl a to bylo jediné jméno, jakého si zasloužili. Vidím s potěšením, že se nová vláda přesně drží té spasitelné zásady. A kdyby jen za tím účelem střežila Alžír, blahopřál bych jí k tomu, přesto, že nám to přijde trochu draho.“

„Je to skutečně trochu brutální politika,“ pravil Maximilien. „Ale nezardívejte se, drahá přítelkyně, proto, co řekl pan de Villefort, můj dobrý otec nezůstával v tomto ohledu nikterak za vaším a opakoval bez ustání: „Proč jen císař, který vykonal tolik krásných věcí, nesestaví pluk z advokátů a soudců a nepošle je vždycky do prvního ohně?“ Jak vidíte, drahá přítelkyně, obě strany se sobě vyrovnají, pokud se týká pestrosti výrazu a něžného smýšlení. Ale co říkal pan Danglars tomu výroku státního návladního?“

„Oh, zasmál se oním potměšilým smíchem, jenž je mu vlastní a jejž shledávám dravým. Za okamžik nato se zvedli a odešli. Teprve pak jsem si všimla, že můj dědeček je všecek zneklidněn. Musím vám říci, Maximiliene, že jedině já uhodnu rozčilení ubohého paralytika, ostatně jsem skoro tušila, že hovor, vedený před ním (neboť nebere se ohledu na ubohého dědečka!), učinil na něho hluboký dojem vzhledem k tomu, že mluvilo

se špatně o jeho císaři a že on, jak se zdá, byl císařovým fanatickým nadšencem."

„Je to skutečně známé jméno z doby císařství," přisvědčil Maximilien, „býval senátorem a, jak víte či snad nevíte, Valentino, zúčastnil se všech bonapartistických spiknutí, jež byla za restaurace osnována!"

„Ano, slýchám někdy tiše mluvit o těch věcech, které zdají se mi podivnými: dědeček bonapartistou, otec royalistou, nu, co dělat…? Vrátila jsem se tedy k němu. Ukázal mi očima na noviny."

„Co si přejete, dědoušku?" pravila jsem mu. „Jste spokojen?"

Pokynul mi hlavou, že ano.

„Tím, co řekl otec?" tázala jsem se.

Naznačil, že ne.

„Tím, co řekl pan Danglars?"

Opět naznačil že ne.

„Tedy proto, že pan Morrel" —neodvážila jsem se říci Maximilien — „byl jmenován důstojníkem Čestné Legie?"

Přisvědčil.

Věřil byste tomu, Maximiliene? Byl rád, že jste byl jmenován důstojníkem Čestné Legie, on, jenž vás nezná. Snad je to od něho nerozum, neboť prý upadá v dětinství, ale miluji ho velice za to, ano."

„To je zvláštní," uvažoval Maximilien. „Váš otec by mne tedy nenáviděl, kdežto naopak váš dědeček… Je to divná věc, ty stranické lásky a nenávisti!"

„Pst!“ zvolala náhle Valentina. „Skryjte se, prchněte, někdo jde!“

Maximilien přiskočil k rýči a jal se nemilosrdně rozrývati vojtěšku.

„Slečno! Slečno!“ volal hlas za stromy. „Paní de Villefort vás všude hledá a volá, v saloně je návštěva.“

„Návštěva?“ opakovala Valentina neklidně. „Kdo nám činí návštěvu?“

„Nějaký velký pán, prý nějaký princ! Pan hrabě de Monte Cristo.“

„Již jdu!“ odvětila hlasitě Valentina.

Při tom slově zachvěl se za vraty ten, jemuž ono Valentinino již jdu znamenalo tolik jako slohem na konci každé schůzky.

„Hleďme,“ pravil si Maximilien, opřev se v zamyšlení o rýč, „jak zná hrabě Monte Cristo pana de Villefort?“

XIV.
NAUKA O JEDECH

Byl to skutečně pan hrabě de Monte Cristo, jenž přišel k paní de Villefort, maje v úmyslu oplatit panu státnímu návladnímu návštěvu. Rozumí se, že jeho jméno uvedlo celý dům v rozčilení.

Paní de Villefort, jež byla právě v saloně, když byl hrabě ohlášen, dala ihned zavolat svého syna, aby hoch znovu vyslovil hraběti své díky. Eduard, který po celé dva dny neustále slyšel o veliké té osobnosti, rychle při-

„Vy máte dceru, madame?“ tázal se hrabě. „Je to zajisté ještě holčička.“

„Je to dcera pana de Villefort,“ odtušila mladá žena, „dcera z prvního manželství, velké, hezké děvče.“

„Ale melancholické,“ přerušil ji malý Eduard, vytrhávaje nádhernému ara, křičícímu bolestí na pozlaceném bidélku, z ocasu péra, aby si z nich udělal chochol na klobouk.

Paní de Villefort řekla pouze:

„Ticho, Eduarde!“

„Ten malý větroplach má skoro pravdu,“ mluvila dále, „a opakuje, co jsem před ním mnohokrát s bolestí říkala, neboť slečna de Villefort je přese všecko, co můžeme učinit pro její zábavu, smutné a mlčenlivé povahy, která často škodí její kráse. Ale nejde, Eduarde, podívejte se, proč to.“

„Protože ji hledají, kde není.“

„A kde ji hledají?“

„U dědečka Noirtiera.“

„A vy myslíte, že tam není?“

„Ne, ne, ne, ne, ne, není tam,“ zpívaje odpověděl Eduard.

„A kde je? Víte-li to, řekněte.“

„Je pod velikým kaštanem,“ pokračoval zlý hoch, podávaje přes matčiny výkřiky živé mouchy papouškovi, jemuž, jak se zdálo, tento druh zvěřiny velmi chutnal.

Paní de Villefort vztáhla ruku po zvonku, aby označila komorné místo, kde najde Valentinu, když vtom dívka vstoupila. Zdála se vskutku smutnou, a pozor-

nějšímu pohledu bylo by se podařilo spatřit stopy slz v jejích očích.

Valentina, kterou, strženi rychlostí líčení, představili jsme svým čtenářům, aniž bychom ji byli dali poznat, byla veliká, štíhlá devatenáctiletá dívka světle kaštanových vlasů, tmavomodrých očí a oné volné chůze, nesoucí na sobě pečeť vybrané ušlechtilosti, která charakterisovala její matku, její bílé útlé ruce, šíje mdlého, perleťového lesku, líce s prchavým nádechem barvy připomínaly na první pohled některou z krásných Angličanek, jež bývají dosti poeticky přirovnávány ke zhlížejícím se labutím.

Vstoupila tedy a vidouc vedle matky cizince, o němž již tolik slyšela, pozdravila beze vší dívčí upejpavosti, nesklopivši očí a s půvabem, jenž zvýšil pozornost hraběte.

Host vstal.

„Slečna de Villefort, má nevlastní dcera," pravila paní de Villefort Monte Cristovi, nachýlivši se k jeho pohovce a rukou ukazujíc na Valentinu.

„A pan hrabě de Monte Cristo, král Číny, císař Kočinčíny," pravil malý dareba, mrkaje potměšile na svou sestru.

Tentokráte paní de Villefort zbledla a málem by se byla rozhněvala na domácí tu metlu, slyšící na jméno Eduard. Hrabě však se naopak usmál a pohlédl na dítě laskavě, což přivedlo matku na vrchol radosti a nadšení.

„Madame," ujal se opět slova hrabě, navazuje hovor a pohlížeje střídavě na paní de Villefort a na Valentinu,

„neměl jsem snad čest vidět vás již někde, vás a slečnu? Právě jsem na to myslil a když vstoupila slečna, její zjev byl mi novým paprskem, padlým do mých zmatených vzpomínek, promiňte, prosím, tomu výrazu."

„To je stěží možné, pane, slečna de Villefort málo miluje společnost, vycházíme jen zřídka kdy," odtušila mladá žena.

„Neviděl jsem také slečnu a vás, madame, jakož i tohoto roztomilého šibala ve společností. Pařížská společnost je mi ostatně naprosto neznáma, neboť měl jsem tuším již čest vám říci, že jsem pouze několik dní v Paříži. Ale dovolíte-li abych si vzpomněl… počkejte…"

Hrabě vznesl ruku k čelu, jakoby chtěl soustředit své myšlenky a pak pravil:

„Ne, bylo to venku… bylo to… nevím… ale zdá se mi, že ta vzpomínka je nerozlučně spojena s krásným sluncem a s jakýmsi církevním svátkem… slečna měla květiny v rukou, dítě běhalo po zahradě za krásným pávem a vy, madame, byla jste pod révovým loubím… Pomozte mi přec, madame, což nepřipomíná vám to, co vám pravím, ničeho?"

„Ne, skutečně," odvětila paní de Villefort. „A myslím přec, pane, že kdybych se s vámi byla někde setkala, vzpomínka na to setkání byla by mi utkvěla v paměti."

„Pan hrabě nás snad viděl v Itálii," poznamenala nesměle Valentina.

„Vskutku, v Itálii… to je možné," pravil Monte Cristo. „Cestovala jste po Itálii, slečno?"

„Byli jsme tam přede dvěma lety, madame a já. Lékaři měli jisté obavy o mé plíce a doporučili mi neapolský vzduch. Jeli jsme přes Bolognu, Perugii a Řím."

„Ach, pravda, slečno," zvolal Monte Cristo, jakoby tento prostý údaj stačil k utvrzení všech jeho vzpomínek. „Bylo to v Perugii v den Božího těla v zahradě hotelu de la Poste, kam svedla nás všecky náhoda, vás, slečnu vašeho syna a mne, a pamatuji se, že měl jsem čest vidět vás tam."

„Pamatuji se výborně na Perugii, pane, i na hotel de la Poste, i na svátek, o němž mluvíte," pravila pani de Villefort, „ale ať sebe víc pátrám ve svých vzpomínkách, nemohu se upamatovat, že bych byla měla čest vás vidět. Stydím se za nedostatek paměti."

„To je zvláštní, ani já se na to nepamatuji," promluvila Valentina, zvednuvši k Monte Cristovi své krásné oči.

„Ach, já se pamatuji," zvolal Eduard.

Pomohu vám, madame," ujal se slova hrabě. „Byl žhavý den, čekala jste na koně, které dlouho nejely k vůli slavnosti. Slečna se vzdálila do pozadí zahrady a váš syn zmizel, běže za ptákem."

„Chytl jsem ho, maminko," pravil Eduard, „víš, vytrhl jsem mu tři péra z ocasu."

„Vy, madame, zůstala jste pod révovým loubím. Nepamatujete se, jak sedíc na kamenné lavičce, zatím co slečna de Villefort a váš pan syn, jak jsem již řekl, se vzdálili, hovořila jste s kýmsi dlouho?"

„Ano, skutečně, ano," přisvědčila mladá žena s uzarděním, pamatuji se, s mužem, zahaleným v dlouhý, vlněný plášť… tuším s nějakým lékařem."

„Tak jest, madame, tím mužem byl jsem já. Bydlil jsem tehdy již čtrnáct dní v tom hotelu a vyléčil jsem svého sluhu ze zimnice, hoteliéra pak ze žloutenky, takže jsem byl považován za velikého lékaře. Hovořili jsme dlouho, madame, o různých věcech, o Peruginim, Rafaelovi, o mravech, zvycích, o oné pověstné aquatofaně, jejíž tajemství některé osoby v Perugii, jak jste tuším pravila, ještě zachovaly."

„Ach, pravda," živě a s jistým neklidem přisvědčila paní de Villefort, „pamatuji se."

„Nevím již dopodrobna, co jste říkala, madame," pokračoval hrabě s dokonalým klidem, „ale pamatuji se velmi dobře, že sdílíc všeobecný omyl, týkající se mé osoby, brala jste mne na potaz vzhledem ke zdraví slečny de Villefort."

„Ale byl jste přec, pane, skutečným lékařem," namítla paní de Villefort, „když jste uzdravil nemocné."

„Moliere nebo Beaumarchais odpověděli by vám, madame, že právě protože nejsem lékařem, byli moji nemocní uzdraveni ne mnou, ale sami sebou, já řeknu vám jen, že jsem dosti zevrubně prostudoval chemii a přírodní vědy, ale jen jako amatér… chápete."

V té chvíli hodiny odbily šestou.

„Je šest hodin," pravila paní de Villefort, zřejmě rozrušena. „Nepůjdete se podívat, Valentino, je-li váš dědeček připraven k obědu?"

Valentina se zvedla a pozdravivši hraběte vyšla beze slova z komnaty.

„Oh, můj Bože, madame," pravil hrabě, když Valentina se vzdálila, „nepropouštíte snad slečnu de Villefort k vůli mně?"

„Naprosto ne," živě odvětila mladá žena, „ale je právě doba, kdy pan Noirtier zasedá k smutnému obědu, kterým udržujeme jeho smutnou existenci. Víte asi, pane, v jak žalostném stavu je otec mého muže."

„Ano, madame, pan de Villefort mi to sdělil, paralysa, tuším."

„Bohužel, ano, ubohému tomu starci je jakýkoli pohyb naprosto nemožným, jedině duše bdí v tom lidském stroji a ještě bledá a chvějící se, jako zhasínající lampa. Ale promiňte, pane, že vás zaměstnávám našimi rodinnými strastmi, přerušila jsem vás ve chvíli, kdy jste mi pravil, že jste obratným chemikem."

„Oh, to jsem neřekl, madame," odvětil hrabě s úsměvem, „právě naopak, studoval jsem chemii, protože, rozhodnuv se žíti výhradně v Orientě, chtěl jsem následovati příkladu krále Mithridata."

„Mithridates, rex Ponticus," pravil uličník, vystřihuje siluety z nádherného alba, „ten, který pil denně k snídani koflík jedu se smetanou."

„Eduarde! Zlé dítě!" zvolala paní de Villefort, vytrhnuvši zkaženou knihu ze synových rukou. „Jste nesnesitelný, obtěžujete nás! Nechte nás a jděte za svou sestrou Valentinou k dědouškovi Noirtierovi."

„Album…" pravil Eduard.

„Jak, album?“

„Ano, chci album…“

„Proč jste vystříhal obrázky?“

„Protože mě to baví.“

„Jděte! Jděte!“

„Nepůjdu, dokud nedostanu album,“ odvětil chlapec, usadiv se do velikého křesla, věren svému zvyku, nikdy neustoupit.

„Tu máte a dejte nám pokoj,“ pravila paní de Villefort.

A dala album Eduardovi, jenž odešel, doprovázen matkou.

Hrabě sledoval pohledem paní de Villefort.

„Zavře-li pak za ním dvéře,“ šeptal si.

Paní de Villefort zavřela velmi pečlivě dveře za dítětem, hrabě nedal na sobě znát, že by to byl pozoroval.

Naposledy se pak rozhlédnuvši, usedla mladá žena opět na svou pohovku.

„Dovolte mi poznamenat, madame,“ pravil hrabě s prostodušností, jež je nám u něho známa, „že jste velmi přísná k tomu roztomilému šibalovi.“

„Je to nutné, pane,“ odvětila paní de Villefort s opravdovou mateřskou důstojností.

„Pan Eduard, mluvě o králi Mithridatovi, citoval svého Cornelia Nepota,“ pravil hrabě, „a vy přerušila jste jej ve výkladu, svědčícím, že jeho vychovatel nemárnil s ním zbytečně času a že váš syn je na svůj věk velmi pokročilý.“

„Je nesporno, pane hrabě," odvětila matka, příjemně dotčena, „že má veliké schopnosti a naučí se všemu, čemu chce. Má jen jedinou chybu, je velmi svéhlavý. Ale když tak o tom mluvíme, věříte tomu, co říkal, pane hrabě, že by Mithridates byl užíval toho opatření a že by to opatření mohlo býti účinné?"

„Věřím tomu tak pevně, madame, že já, jenž s vámi mluvím, užil jsem ho, abych nebyl otráven v Neapoli, Palermu a Smyrně, totiž za třech příležitostí, kde, nebýt toho opatření, byl bych mohl nechat život."

„A prostředek se osvědčil?"

„Výborně."

„Ano, pravda, pamatuji se, že jste mi již vyprávěl něco podobného v Perugii."

„Vskutku?" prohodil hrabě s výborně sehraným překvapením. „Na to se již nepamatuji."

„Tázala jsem se vás, působí-li jedy stejně a právě s tak velikou energií na lidi severu i na lidi jihu, a vy jste mi dokonce odpověděl, že chladná a bezkrevná povaha severanů nemá k tomu takové vlohy, jako bohatý a energický temperament jihozemců."

„To je pravda," přisvědčil hrabě, „viděl jsem Rusy, pojídající beze všech obtíží rostlinné látky, které by byly nesporně zabily Neapolitána nebo Araba."

„Myslíte tedy, že výsledek byl by u nás ještě jistější než v Orientu a že v našich mlhách a deštích zvykl by si člověk spíše na postupné požívání jedu než v teplém pásmu?"

„Zajisté, rozumí se ovšem, že bude chráněn jen před tím jedem, na který si zvykne."

„Ano, rozumím. A jak vy na příklad byste si zvykl, či spíše jak jste si zvykl?"

„To je velmi snadné. Dejme tomu, že víte předem, jakého jedu má býti proti vám použito… dejme tomu, že tím jedem bude… brucín, například…"

„Brucín se vyměšuje z plané angustury tuším," poznamenala paní de Villefort.

„Správně, madame," přisvědčil Monte Cristo, „ale vidím, že mi nezbývá mnoho, o čem bych vás poučil, přijměte mou poklonu, takové znalosti jsou u žen vzácny."

„Oh, přiznávám se," odvětila paní de Villefort, „že mám prudkou vášeň pro okultistické vědy, které působí na obraznost jako poesie a řeší se ciframi jako matematická rovnice. Ale pokračujte, prosím, co mi pravíte, zajímá mne v nejvyšší míře."

„Nuže," ujal se opět Monte Cristo slova, „dejme tomu, že by tím jedem byl brucín například a že byste ho požila prvního dne miligram, druhého dne dva miligramy, nuže, po desíti dnech vezmete centigram, po příštích dvaceti dnech, budete-li přibírat denně po miligramu, vezmete tři centigramy, totiž dávku, kterou vy snesete bez obtíží, a která byla by již velmi nebezpečna jiné osobě, jež neučinila by takového opatření jako vy. Slovem tedy po měsíci, napivši se vody z lahve, mohla byste zabít osobu, která napila by se zároveň s vámi, a až na pouhou nevolnost byste ani nepozorovala, že je v té vodě namíchána nějaká jedovatá substance."

„Jiného protijedu neznáte?"

„Jiného neznám."

„Četla jsem často znovu a znovu ten příběh o Mithridatovi," pravila paní de Villefort v zamyšlení, „a považovala jsem jej za smyšlenku."

„Ne, madame, proti zvyku historie je to pravda. Ale to, co mi pravíte, madame, nač se mne tážete, není

výsledek chvilkové zvědavosti, neboť již přede dvěma roky kladla jste mi podobné otázky a nyní pravíte, že příběh Mithridatův vás již ode dávna zaměstnává."

„Je to pravda, pane, v mládí byla mi oblíbeným studiem botanika a nerostopis a pak, když zvěděla jsem později, že užitím kořínků lze často vysvětliti celou historii východních národů a celý život jednotlivců, jako květy vykládají všecky jejich milostné myšlenky, litovala jsem, že nejsem mužem, že nemohu se stát Flamelem, Fontanou nebo Cabanisem."

„Tím spíše, madame," odvětil Monte Cristo, „že Orientálci neomezují se pouze, jako Mithridates, na to, utvořit si z jedu pancíř, dělají si z něho i dýku, věda stává se v jejich rukou nejen zbraní ochrannou, ale velmi zhusta i útočnou. Jedna slouží proti tělesnému utrpení, druhá proti nepříteli, opiem, rulíkem zlomocným, planou angusturou, krušinou, višní bobkovou uspí ty, kteří chtěli by je probuditi. Není ani jedna z těch egyptských, tureckých nebo řeckých žen, které zde nazýváte bábami, jež by svými znalostmi chemie neomráčila lékaře a znalostmi psychologie neuděsila zpovědníka."

„Vskutku!" divila se paní de Villefort, jejíž oči zářily při té rozmluvě podivným ohněm.

„Můj Bože, ano, madame," pokračoval Monte Cristo, „skrytá dramata Orientu se takto zavíjejí a rozvíjejí od rostliny, jež vlévá lásku, až k rostlině, jež vlévá smrt, od nápoje, otvírajícího nebesa, až po nápoj, sesílající člověka do pekla. Je tolik všemožných odstínů, co je vrtochů a zvláštností v lidské přirozenosti, tělesné i du-

ševní. A řeknu více, umění těchto chemiků dovede obdivuhodně přizpůsobit lék i jed svým potřebám lásky i své touze po pomstě."

„Ale, pane," odtušila mladá žena, „tyto orientálské společnosti, uprostřed kterých ztrávil jste část svého života, jsou tedy fantastické jako povídky, jež nám odtamtud přicházejí? Člověk tam tedy může býti beztrestně odstraněn? Je to tedy skutečně Bagdad nebo Bassora pana Gallanda? Sultány a vezíry, kteří řídí tyto společnosti, kteří tvoří, čemu se ve Francii říká vláda, jsou tedy opravdu oni Harun-al-Rašidové a Giaffarové, již nejen odpouští travičům, ale učiní z nich i předsedy ministerstva, byl-li zločin dobře vymyšlen, a dají vyrýt jeho příběh do zlata, aby se jím mohli bavit ve chvílích nudy?"

„Ne, madame, fantastické neexistuje již ani v Orientě, i tam jsou pod jinými jmény a v jiných úborech policejní komisaři, vyšetřující soudcové, státní návladní a znalci. Zločinci jsou tam velmi příjemně věšeni, stínáni a nabodáváni na kůl, ale dovedou jako obratní podloudníci uvést lidskou spravedlnost na nepravou stopu a zajistiti zručnými kombinacemi úspěch svých podniků. U nás hlupák, posedlý démonem záští nebo chtivosti, jenž chce zničit nepřítele nebo odstranit příbuzného, jde ke kupci, udá mu nepravé jméno, které prozradí ho snáze než jméno pravé, a koupí pod záminkou, že krysy ruší ho ve spaní, pět až šest gramů arseniku, je-li velmi obratný, jde k pěti nebo šesti kupcům a je proto jen pětkrát či šestkrát líp poznán. Když pak má, co chtěl, podá svému nepříteli, svému

příbuznému dávku arseniku, která porazila by mamuta nebo mastodona a který vynucuje pro nic za nic takový řev oběti, že se tím celá čtvrt pobouří. Tu přijde zástup policistů a strážníků, pošle se pro lékaře, jenž otevře mrtvolu a najde v jejím žaludku a vnitřnostech celé lžíce arseniku. Druhý den vypráví o události sto novin a uvádí jméno oběti i vraha. Ještě večer přijde kupec, nebo přijdou kupci, a řekne, nebo řeknou: „Já prodal pánovi arsenik.“ A než by nepoznali kupujícího, raději jich poznají dvacet. Tu pak hloupý zločinec je chycen, uvězněn, vyslýchán, konfrontován, zmaten, odsouzen a guillotinován, nebo je-li to žena jisté důležitosti, je doživotně uvězněna. Tak vaši seveřané, madame, rozumějí chemii. Přes to však musím uznat, že Desrues byl schopnější.“

„Co chcete, pane!“ odvětila mladá žena se smíchem. „Každý dělá, co může. Všichni neznají tajemství Mediciů nebo Borgiů.“

„A nyní,“ pravil hrabě, pokrčiv rameny, „chcete, abych vám řekl příčinu všech těch pošetilostí? Je to tím, že na vašich divadlech, jak jsem aspoň mohl posouditi přečtením kusů, jež jsou tam hrány, osoby vždycky vypijí obsah fioly nebo spolknou obsah prstenu a padnou na místě mrtvi: pět minut nato spadne opona a diváci se rozejdou. Následky vraždy zůstanou navždy neznámy, nikdy není vidět policejního komisaře se šerpou, ani závodčího se čtyřmi muži, a to velmi opravňuje domněnku ubohých mozků, že se to tak má ve skutečnosti. Ale vyjděte trochu z Francie, jděte buď do Alepa

nebo do Kahýry, nebo jen do Neapole a Říma a uvidíte tam chodit po ulici lidi přímé, svěží a červené, o nichž mohl by vám říci Kulhavý ďábel, kdyby se vás dotkl svým pláštěm: „Tento pán je od tří neděl otráven a do měsíce bude mrtev."

„Pak tedy přece opět našli tajemství oné pověstné aquatofany, o němž mi v Perugii bylo řečeno, že se ztratilo," namítla paní de Villefort.

„Ach, Bože, madame, což se něco mezi lidmi ztratí? Umění střídají místo a činí cestu kolem světa, věci mění jméno, nic víc, a lid se tím klame. Ale výsledek je stále týž, jed účinkuje výhradně na to neb ono ústrojí, ten na žaludek, onen na mozek, jiný na vnitřnosti. Nuže, jed způsobí kašel, kašel zápal plic nebo nějakou podobnou nemoc, zařazenou v knihu vědy, což jí nepřekáží být dokonale smrtelnou, a i kdyby takovou nebyla, stala by se jí díky lékům, jež předepíší jí naivní lékaři, většinou velmi špatní chemikové, a jež obrátí se pro nebo proti nemoci, jak je komu libo. Tu tedy máte člověka, zabitého umělecky a podle všech pravidel, z něhož spravedlnost nezmoudří, jak říkal jeden můj přítel, hrozný chemik, výtečný abbé Adelmonte z Taorminy na Sicílii, který pilně studoval tyto národní úkazy."

„Je to hrozné, ale obdivuhodné," pravila mladá žena, jež se ani nepohnula, jak pozorně naslouchala, „přiznávám se, že považovala jsem všecky tyto historie za vynález středověku."

„Ano, ovšem, které se však za našich dnů ještě zdokonalily. K čemu by měl sloužit čas, povzbuzování,

záslužné kříže, řády, Montyonovy ceny, ne-li k tomu, aby společnost byla stále vedena k svému zdokonalení? Než, člověk nebude dokonalým, dokud nedovede tvořit a ničit jako Bůh, ničit již dovede — polovina cesty je vykonána."

„Takže," ujala se opět slova paní de Villefort, vracejíc se neodvratně k svému cíli, „vášně Borgiů, Mediciů, Renéů, Ruggieriů a později snad i barona Trenka, z nichž moderní dramata a romány načerpaly tolik látek…"

„Byly uměleckými předměty, madame, nic jiného," doplnil hrabě. „Myslíte, že skutečný učenec obrátí svou pozornost jako celý svět přímo na jednotlivce? Naprosto ne. Věda miluje okliky, obtížné umělecké kousky, fantasii, možno-li tak říci. Tak například onen výtečný abbé Adelmonte, o němž jsem se vám právě zmínil, učinil v tom směru překvapující pokusy."

„Opravdu?"

„Ano, uvedu vám jeden. Měl velmi krásnou zahradu, plnou zeleniny, květin a ovoce, z té zeleniny vybral si nejpočestnější ze všech, kapustu například. Tu hlávku kapusty zaléval po tři dny roztokem arsenu, třetího dne se kapusta rozstonala a žloutla, byl čas ji uříznout, všem zdála se zralou a pro všechny zachovala svůj počestný vzhled: jedině pro abbého Adelmonta byla otrávena. Tu přinesl si kapustu domů, vzal králíka — abbé Adelmonte měl sbírku králíků, koček a morčat, která v ničem nezadala jeho sbírce zelenin, květin a ovoce, abbé Adelmonte vzal tedy králíka a dal mu sežrat list kapusty, králík pošel. Který vyšetřující soudce odvážil

by se namítnouti něco proti tomu a kterému státnímu návladnímu kdy napadlo, obžalovat pana Magendieho nebo pana Flourense k vůli králíkům, morčatům a kočkám, které zabili? Žádný. Králík tedy pošel, aniž se spravedlnost tím znepokojila. Abbé Adelmonte nařídil své kuchařce, aby mrtvého králíka vykuchala a vyhodil jeho vnitřnosti na smetiště. Slepice na smetišti sezobá ty vnitřnosti, rovněž onemocní a příští den zahyne. Ve chvíli, kdy zápasí ve smrtelné křeči, letí nad ní sup (v kraji abbého Adelmona je mnoho supů), snese se nad zdechlinu, odnese si ji na skálu a pozře ji. Tři dny nato ubohý sup, jemuž od oněch hodil bylo neustále nevolno, je náhle jat závratí v nejvyšších výšinách oblaků, potácí se v prázdnu a padne těžce do rybníka, štika, úhoř a muréna jedí hltavě, jak víte, i zakousnou se do supa. Nuže, dejme tomu, že druhého dne bude předložena na váš stůl ta štika, ten úhoř nebo ta muréna, otrávená ze čtvrté ruky, váš spolustolovník pak bude otráven z páté a zemře po osmi nebo desíti dnech bolestmi vnitřností, žaludku, nebo žaludečními vředy. Dojde k pitvě a lékaři řeknou:

„Smrt způsobena byla nádorem na játrech nebo hlavničkou."

„Avšak," namítla paní de Villefort, „všecky tyto okolnosti, které spojujete dohromady, mohou být nejmenší příhodou přerušeny, sup nemusí letět včas, nebo může padnout sto kroků od rybníka."

„Ach, v tom právě spočívá umění: má-li kdo být velkým chemikem v Orientě, musí řídit náhodu, i to lze dokázat.“

Paní de Villefort poslouchala v zamyšlení.

„Avšak,“ namítla znovu, „arsen je nerozkladný, nechť je požit v jakémkoli způsobu, najde se vždycky v lidském těle, jakmile se tam dostal v dostatečném množství, aby přivodil smrt.“

„Nuže," zvolal Monte Cristo, „to jsem právě řekl tomu dobrému Adelmontemu."

Zamyslil se, usmál se a odpověděl mi sicilskou průpovědí, jež je tuším i průpovědí francouzskou:

„Milé dítě, svět nebyl stvořen za den, nýbrž za sedm dní, přijďte opět v neděli."

Příští neděle jsem přišel opět, místa aby zaléval kapustu arsenem, zaléval ji roztokem strychninu, strychnos colubrina, jak říkají učenci. Kapusta neměla tentokrát ani trochu nemocného vzhledu, také k ní králík nechoval ani nejmenší nedůvěry a za pět minut byl mrtev, slepice sežrala králíka a druhý den bylo po ní. Tu my stali jsme se supy, odnesli jsme slepici a otevřeli jsme ji. Tentokrát všecky zvláštní příznaky zmizely a zůstaly jen příznaky všeobecné. V žádném ústrojí žádná zvláštní známka, zjitření nervového systému, to bylo vše, a nával krve k mozku, nic víc. Slepice nebyla otrávena, zemřela mrtvicí. U slepic je to ovšem vzácný případ, ale u lidí velmi obyčejný."

Paní de Villefort byla stále zamyšlenější.

„Je to opravdu štěstí," pravila, „že podobné přípravky mohou být upravovány jen lučebníky, neboť jinak polovina lidí otrávila by druhou polovinu."

„Lučebníky, nebo osobami, které se lučbou zabývají," odvětil nedbale Monte Cristo.

„A pak," pokračovala paní de Villefort, vytrhujíc se sama s námahou ze svého zamyšlení, „ať je zločin sebe uměleji sestrojen, zůstane vždycky zločinem a unikne-li lidskému pátrání, neunikne božímu pohledu.

Orientálci jsou ve věcech svědomí chytřejší než my, i popřeli opatrně peklo, to je vše."

„Eh, madame, to je skrupule, která se ovšem musí zrodit v tak čestné duši, jako je vaše, která by však odtamtud byla brzy vykořeněna rozumováním. Špatná stránka lidské myšlenky bude vždycky shrnuta v onen paradox Jean-Jacquesa Rousseaua, jejž znáte. „Mandarín, zabitý na vzdálenost pěti tisíc mil zvednutím prstu." Život člověka vyplněn je těmito věcmi a jeho inteligence vyčerpává se jich vymýšlením. Najdete velmi málo lidí, kteří by šli brutálně zasadit nůž svému bližnímu na srdce, nebo kteří by použili, aby odstranili ho s povrchu zemského, oné dávky arseniku, o níž jsme právě mluvili. To je skutečně výstřednost, nebo hloupost. Aby se došlo tak daleko, musí se krev rozehřát na mnoho stupňů, tepna musí mít devadesát tepů a duše musí vyjít ze svých obvyklých hranic. Přejdeme-li však — jak se to činí ve filologii — od slova, k zmírněnému synonymu, dopouští se člověk pouhého vyloučení, místo aby spáchal hnusnou vraždu, odstraní-li prostě z cesty toho, jenž mu překáží, a to bez nárazu, bez prudkosti, bez utrpení, které, jsouc trestem, činí z oběti mučedníka a z toho, jenž jedná, kata, v celé síle toho slova — není-li ani krve, ani křiku, ani svíjení a zvláště ani oné kompromitující okamžitosti konce, pak člověk unikne lidskému zákonu, který praví: „Neruš společnosti!" A tak postupují a se zdarem se setkávají orientálci, lidé vážní a flegmatičtí, již málo starají se o otázku času v případech, majících jistou důležitost."

„Zbývá svědomí," pravila paní de Villefort pohnutým hlasem a s potlačeným vzdechem.

„Ano," přisvědčil Monte Cristo, „na štěstí zbývá svědomí, bez něhož byli bychom velmi nešťastni. Po trochu násilnějším činu svědomí nás zachraňuje, neboť uvádí nám tisíc dobrých výmluv, které jedině my můžeme posouditi. A tyto důvody, ať sebe výtečnější pro zachování spánku, byly by možná podprůměrné před soudem, když by nám měly zachránit život. Tak například Richard III. byl zajisté výborně obsloužen svým svědomím po odstranění dvou dětí Eduarda IV., opravdu, mohl si říci: „Tyto dvě děti ukrutného a tyranského krále, jež zdědily otcovy neřesti, které jsem jedině já mohl rozpoznati v jejich mladických sklonech — tyto dvě děti mi překážely v založení štěstí anglického národa, jehož neštěstí byly by neodvratně přivodily." Tak sloužilo svědomí i lady Macbethové, která — ať cokoli o tom říká Shakespeare — chtěla zjednat trůn ne svému muži, nýbrž svému synovi. Ach, mateřská láska je tak veliká ctnost, tak mocný činitel, že jí lze mnoho omluvit. Tak byla by po smrti Duncanově lady Macbethová bez svého svědomí velmi nešťastna."

Paní Villefortová lačně vnímala ty hrozné zásady a strašlivé paradoxy, jež hrabě vyslovoval s onou prostoduchou ironií, jež byla mu vlastní.

Po chvíli ticha pak pravila:

„Víte, pane hrabě, že jste hrozný odpůrce a že vidíte svět v trochu zsinalém světle? Což díval jste se na lidstvo skrze retorty a křivule, že je tak soudíte? Neboť jste měl

pravdu, jste velikým chemikem, ten elixír, jejž podal jste mému synovi a jenž vzkřísil ho tak rychle k životu…“

„Oh, nevěřte mu, madame,“ pravil Monte Cristo, „kapka toho elixíru stačila přivolat k životu dítě, jež umíralo, ale tři kapky byly by mu vehnaly krev do plic a způsobily mu tak bušení srdce, šest kapek pak by mu bylo odňalo dech a přivodilo mnohem vážnější mdlobu, než v níž se nacházelo, deset bylo by ho rázem usmrtilo. Víte sama, madame, jak rychle vzdálil jsem ho od lahviček, kterých se neopatrně dotýkal.“

„Je to tedy strašlivý jed?“

„Oh, můj Bože, ne. Především připusťme, že slovo jed neexistuje, ježto v lékařství používá se nejprudších jedů, které tím, jak jsou podávány, stávají se blahodárnými léky.“

„Co to tedy bylo?“

„Byl to důmyslný přípravek mého přítele, onoho výtečného abbého Adelmonteho, který mne naučil, jak ho užívat.“

„Oh,“ pravila paní deVillefort, „to je zajisté výtečný lék proti křečím!“

„Nade všecky, madame, viděla jste to,“ odvětil hrabě. „A já často ho používám, ovšem se všemožnou opatrností,“ dodal se smíchem.

„To si myslím,“ přisvědčila paní de Villefort stejným tónem. „Já, tak nervosní a tak náchylná k mdlobě, potřebovala bych nějakého doktora Adelmonteho, aby mi vynašel prostředek k volnému dýchání a k zahnání strachu, že jednoho dne zemřu udušením. Poněvadž

se to však ve Francii těžko dostane a ježto váš abbé by asi sotva měl chuť přijet k vůli mně do Paříže, musím se prozatím přidržovat léků páně Plancheových. Máta a Hoffmannovy kapky hrají proto u mne velikou úlohu. Hleďte, tyto pastilky dávám si schválně dělat, obsahují dvojnásobnou dávku."

Hrabě otevřel želvové pouzdro, jež mu mladá žena podala, a vdechl vůni pastilek jako amatér, schopný přípravek ocenit.

„Jsou výborné," pravil, „ale je nutno polknouti je, což u omdlelé osoby bývá často nemožným. Dal bych přednost svému prostředku."

„Zajisté, i já bych mu rozhodně dala přednost, zvláště když jsem viděla, jak účinkuje. Ale je nepochybně tajemstvím a já nejsem tak nediskretní, abych vás on žádala."

„Ale já, madame," odtušil Monte Cristo, zvedaje se, „jsem tak galantní, že vám jej nabídnu."

„Oh, pane!"

„Pamatujte si pouze toto: při malé dávce je lékem, při silné jedem. Kapka vrací život, jak jste viděla, pět nebo šest kapek zabilo by neomylně a to tím hroznějším způsobem, že, rozpuštěny ve sklenici vína, nemění nikterak jeho chuti. Ale dosti na tom, madame, vypadalo by to skoro, jako bych vám radil."

Odbilo právě půl sedmé a sluha ohlásil přítelkyni paní de Villefort, která přicházela s ní poobědvat.

„Kdybych měla čest vidět vás po třetí nebo po čtvrté, pane hrabě, místo po druhé," pravila paní de Villefort,

„a kdybych měla čest býti vaší přítelkyní, místo štěstí být pouze vaší dlužnicí, naléhala bych tak dlouho, až bych vás zdržela k obědu, a nedala bych se odbýt prvním odmítnutím."

„Tisíceré díky, madame," odvětil hrabě Monte Cristo, „ale já sám mám závazek, kterému nemohu nedostat. Slíbil jsem že doprovodím do divadla svou přítelkyni, řeckou princeznu, jež neviděla ještě Velké Opery a jež čeká, že ji tam uvedu."

„Jděte, pane, ale nezapomeňte na můj recept."

„Jakže, madame! Musil bych zapomenout na chvíli hovoru, kterou jsem u vás ztrávil, a to je naprosto nemožno."

Monte Cristo pozdravil a vyšel.

Paní de Villefort zůstala zamyšlena.

„Podivný muž," pravila. „Zdá se mi velice, že se nazývá svým křestním jménem Adelmonte."

Pokud pak se týká Monte Crista, výsledek předčil jeho očekávání.

„Nuže," pravil si, odcházeje, „to je dobrá půda, jsem přesvědčen, že zrno, do ní vpuštěné, nezajde."

A věren svému slibu, poslal druhého dne žádaný recept.

XV.
ROBERT ĎÁBEL

Návštěva Opery poskytovala tím lepší důvod k omluvě, že toho večera byla v Královské hudební akademii slavnost. Levasseur vystoupil po prvé po dlouhé chorobě v úloze Bertrama a výkon módního maestra přivábil jako vždy nejskvělejší pařížskou společnost.

Morcerf, jako většina bohatých mladých mužů, měl své sedadlo v orchestru, pak deset lóží známých osob, které mohl požádat o místo, nepočítaje ani to, na něž měl právo v lóži lvů.

Château Renaud měl sedadlo sousední.

Beauchamp, jako žurnalista, byl králem hlediště a měl místo všude.

Lucien Debray měl toho večera k disposici lóži ministrovu a nabídl ji hraběti de Morcerf, jenž, když Mercedes odmítla, poslal ji Danglarsovi se vzkazem, že během večera učiní nepochybně baronce a její dceři návštěvu, přijmou-li laskavě dámy nabízenou lóži. Dámám ani nenapadlo odmítnout. Nikdo nemá takový zálusk na lóže, které nic nestojí, jako milionář.

Danglars prohlásil, že jeho politické zásady a jeho postavení oposičního poslance nedovolují mu vstoupiti do lóže ministrovy. Baronka dopsala tedy Lucienovi, aby pro ni přišel, neboť nemohla jíti do Opery sama s Eugenií.

Skutečně, kdyby tam obě ženy byly samotny, byl by to zajisté každý shledal velmi nepěkným, kdežto nikdo nemohl ničeho namítat proti tomu, že slečna Danglarsová navštívila Operu ve společnosti své

matky a matčina milence, nutno přijmout společenské zákony tak, jak jsou.

Opona zvedla se jako obyčejně před poloprázdným hledištěm. I to je naší pařížskou fashion, přicházet do divadla, když již divadlo začalo: následkem toho první jednání uplyne, aniž přišedší diváci pozorují hru: dívají se na návštěvníky přicházející a slyší jen hluk dveří a hovoru.

„Hle," pravil náhle Albert, vida otevříti se lóži v prvním pořadí, „hle, hraběnka G…!"

„Kdo je to hraběnka G…?" tázal se Château Renaud.

„Nu, barone, to je otázka, kterou vám neodpustím, vy se ptáte, kdo je to hraběnka G…?"

„Ach, pravda," prohodil Château Renaud, „není to rozkošná Benátčanka?"

„Ovšemže."

V tom okamžiku spatřila hraběnka G… Alberta a vyměnila s ním pozdrav, doprovázený úsměvem.

„Vy ji znáte?" tázal se Château Renaud.

„Ano," přisvědčil Albert, „byl jsem jí představen v Římě Franzem."

„Neprokázal byste mi v Paříži službu, kterou vám Franz prokázal v Římě?"

„S radostí."

„Pst!" volalo obecenstvo.

Oba mladí mužové pokračovali v hovoru, jakoby se ani v nejmenším nestarali, že přízemí zdá se projevovat přání poslouchati hudbu.

„Byla na dostizích na Martově Poli," pravil Château Renaud.

„Dnes?"

„Ano."

„Ach, skutečně, byly dostihy. Sázel jste?"

„Oh, maličkost, padesát louisdorů."

„Kdo vyhrál?"

„Nautilus, vsadil jsem naň."

„Ale byly trojí závody."

„Ano, o cenu Jockey Clubu, zlatý pohár. Přihodilo se dokonce něco dosti zvláštního."

„Copak?"

„Ticho!" volalo obecenstvo.

„Copak?" opakoval Albert.

„Při těch dostizích vyhrál úplně neznámý kůň i jockey."

„Jakže!"

„Ano, nikdo si nevšiml koně, zapsaného pode jménem „Vampa", a jockeye, zapsaného pode jménem „Job", když tu náhle předjel nádherný ryzák a jockey, velký jako pěst, musili mu dát dvacet liber olova do kapes, což mu nezabránilo předstihnout o tři koňské délky „Ariela" a „Barbara", kteří závodili zároveň s ním."

„A nikdo nevěděl, komu náleží kůň a jockey?"

„Ne."

„Pravíte že kůň byl zapsán pode jménem…"

„Vampa."

„Pak," pravil Albert, „jsem informovanější než vy, vím, komu náležel."

„Ticho přec!" volalo přízemí po třetí.

Tentokrát bylo pozdvižení tak veliké, že mladí muže konečně zpozorovali, že napomínání platí jim. Obrátili se na chvíli, hledajíce v množství člověka, jenž vzal by na sebe zodpovědnost za to, co považovali za impertinenci. Ježto však nikdo neopětoval vyzvání, obrátili se zpět k jevišti.

V tom okamžiku otevřela se lóže ministrova a paní Danglarsová, její dcera a Lucien Debray zaujali v ní místa.

„Ach, ach," prohodil Château Renaud, „zde jsou vaši známí, vicomte. Co, k čertu, se díváte vpravo? Hledají vás."

Albert se ohlédl a jeho oči setkaly se skutečně s pohledem baronky Danglarsové, která pokynula mu vějířem: na pozdrav. Pokud se týče slečny Eugenie, její velké černé oči sotva se ráčily snížit až k orchestru.

„Skutečně, můj milý," pravil Château Renaud, „až na mesallianci nechápu — a ani nevěřím, že by vám na tom tolik záleželo — co můžete mít proti slečně Danglarsové. Je to opravdu velmi krásný zjev."

„Zajisté, je velmi krásná," přiznával Albert. „Ale přiznávám se vám, že co do krásy dal bych přednost něčemu něžnějšímu, líbeznějšímu, slovem ženštějšímu."

„Takoví jsou mladí lidé," pravil Château Renaud, jenž, jsa třicetiletý, choval se k Morcerfovi otcovsky, „nejsou

nikdy spokojeni! Jakže, můj milý! Najdou vám nevěstu podle vzoru Diany lovkyně a vy nejste spokojen?“

„Nuže, to je právě to. Měl bych raději něco po způsobu Venuše Milóské nebo Kapuánské. Tato Diana lovkyně, stále uprostřed svých nymf, mne trochu děsí, bojím se, aby se mnou nenaložila jako s Akteonem.“

Skutečně, pohled na dívku mohl skoro vysvětlit cit, k němuž přiznával se Morcerf. Slečna Danglarsová byla krásná, ale jak pravil Albert, krásou poněkud příliš energickou, její vlasy byly skvěle černé, ale přirozené jejich vlny prozrazovaly vzpouru proti ruce, jež chtěla jim vnutit svou vůli, oči, černé jako vlasy a překlenuté nádherným obočím, které mělo jen jedinou vadu, že se občas chmuřilo, byly zvláště pozoruhodný výrazem odhodlanosti, jenž překvapoval v pohledu ženy, nos měl přesně tytéž rozměry, jaké by sochař dal Junoně, jedině ústa byla veliká, ale opatřená krásnými zuby, které ještě více přiváděly k platnosti rty, jejichž příliš živý karmín odrážel se od bledosti dívčiny pleti, černé znaménko, umístěné v koutku úst a širší, než bývají obyčejně tyto rozmary přírody, dovršovalo onen energický ráz tváře, jenž poněkud odstrašoval Morcerfa.

Ostatně celý Eugeniin zjev shodoval se s hlavou, kterou pokusili jsme se popsati. Byla to, jak pravil Château Renaud, Diana lovkyně, ale s něčím ještě pevnějším a ještě mužštějším ve své kráse.

Možno-li něco vytknouti jejímu vychování, je to, že právě tak, jako jisté rysy její tváře, zdálo se poněkud

náležet druhému pohlaví. Ovládala dva či tři jazyky, kreslila bez obtíží, skládala verše i hudbu, zvláště tomuto poslednímu umění byla náruživě oddána a studovala je s jednou svou přítelkyní z pensionátu, mladou dívkou beze jmění, která však měla všecky vlohy stát se výtečnou pěvkyní. Slavný skladatel věnoval prý této poslední zájem skoro otcovský a cvičil ji, doufaje, že najde jednou bohatství v jejím hlase.

Tato možnost, že slečna Luisa d'Armilly — to bylo jméno mladé virtuosky — vystoupí jednoho dne na jevišti, byla příčinou, že slečna Danglarsová, ačkoli přijímala ji u sebe, neobjevovala se nikdy v její společnosti na veřejnosti. Ostatně Luisa, aniž těšila se v bankéřově domě nezávislému postavení přítelkyně, zaujímala tam vyšší hodnost než obyčejná učitelka.

Několik vteřin po vstupu paní Danglarsové do lóže spadla opona a ježto délka meziaktí dovolovala procházet se půl hodiny ve foyeru nebo činit návštěvy, orchestr se téměř vyprázdnil.

Morcerf a Château Renaud vyšli mezi prvními. Paní Danglarsová okamžik se domnívala, že Albert proto tak spěchá, aby jí složil poklonu, i naklonila se k dceřině uchu, aby jí oznámila tu návštěvu. Ta však se jen usmála a potřásla hlavou. A jako by chtěl dokázat, jak je Eugeniin zápor zdůvodněn, objevil se Morcerf v jisté lóži prvního pořadí. Byla to lože hraběnky G….

„Ach, zde jste, pane cestovateli," pravila hraběnka, podávajíc vicomtovi ruku se vší srdečností staré zná-

mé. „Je od vás velmi roztomilé, že jste mne poznal, a hlavně že jste mi prokázal pozornost první návštěvy."

„Buďte ujištěna, madame," odpověděl Albert, „že kdybych byl věděl o vašem příjezdu do Paříže a znal vaši adresu, nebyl bych čekal tak dlouho. Ale dovolte

mi představit vám svého přítele pana barona de Château Renaud, jednoho ze vzácných šlechticů, kteří ještě zbyli ve Francii, a od něhož jsem se právě dověděl, že jste byla na dostizích na Martově Poli."

Château Renaud se uklonil.

„Ach, vy jste byl na dostizích, pane?" pravila živě hraběnka.

„Ano, madame."

„Nuže," pokračovala právě tak rychle paní G…, „můžete mi říci, komu patří kůň, jenž získal cenu Jockey Clubu?"

„Ne, madame," odtušil Château Renaud. „Právě jsem položil tutéž otázku Albertovi."

„Záleží vám na tom velice, paní hraběnko?" tázal se Albert.

„Na čem?"

„Znát majitele toho koně."

„Nesmírně! Pomyslete si… Ale vy byste ho snad náhodou znal, vicomte?"

„Madame, chtěla jste něco vyprávět, pravila jste: pomyslete si."

„Nuže, pomyslete si, že ten rozkošný ryzák a ten malý hezký jockey v růžové kazajce byli mi na první pohled tak sympatičtí, že jsem se za oba modlila, zrovna jako bych byla na ně vsadila půl svého jmění. A když jsem viděla, že dorazili k cíli, předstihnuvše ostatní závodící o tři koňské délky, měla jsem takovou radost, že jsem tleskala rukama jako bez rozumu. Představte si můj údiv, když jsem, vrátivši se domů,

potkala na schodech malého, růžového jockeye! Domnívala jsem se, že vítěz dostihů bydlí náhodou ve stejném domě se mnou, když tu, jakmile jsem otevřela dveře salonu, padl můj první pohled na zlatý pohár, jenž tvořil cenu, vyhranou neznámým koněm a neznámým jockeyem. V poháru byl lístek, na němž stála tato slova: Hraběnce G… lord Ruthwen."

„Právě tak tomu je," pravil Morcerf.

„Jak, právě tak tomu je! Co tím chcete říci?"

„Chci říci, že je to lord Ruthwen ve své osobě."

„Jaký lord Ruthwen?!"

„Náš upír z divadla Argentiny."

„Vskutku?" zvolala hraběnka. „On je tedy zde?"

„Ovšemže."

„A vy se s ním stýkáte? Vy ho přijímáte? Vy ho navštěvujete?"

„Je mým intimním přítelem a i pan de Château Renaud má čest ho znáti."

„Co ve vás vzbudilo domněnku, že je to on, jenž získal cenu?"

„Jeho kůň, zapsaný pode jménem Vampa."

„Nu a dále?"

„Nu, nepamatujete se na jméno pověstného bandity, který mne zajal?"

„Ach, pravda!"

„A z jehož rukou mne hrabě zázračně vyprostil?"

„Tak jest."

„Jmenoval se Vampa. Vidíte tedy, že je to on."

„Ale proč mi poslal ten pohár?"

„Především proto, paní hraběnko, že jsem mu o vás velmi často mluvil, jak snadno uvěříte, dále proto, že byl jistě blažen, že našel zde krajanku, a šťasten zájmem, jaký tato krajanka o něho jevila."

„Doufám pevně, že jste mu nikdy neřekl, jaké bláhovosti jsme o něm mluvili!"

„To bych věru nemohl odpřisáhnout a způsob, jakým vám ten pohár nabídl pode jménem lorda Ruthwena…"

„Ale to je hrozné, vždyť na mne smrtelně zanevře!"

„Jednal jako nepřítel?"

„Přiznávám se, že ne."

„Nu tak!"

„Je tedy v Paříži?"

„Ano."

„A jakou sensaci způsobil?"

„Nu," odvětil Albert, „mluvilo se o něm týden, pak přišla korunovace anglické královny a krádež diamantů slečny Marsovy, takže se nemluvilo o jiném."

„Můj milý," pravil Château Renaud, „je vidět, že hrabě je vaším přítelem, podle toho ho posuzujete. Nevěřte, co vám praví Albert, paní hraběnko, v Paříži nemluví se naopak o jiném než o hraběti de Monte Cristo. Začal především tím, že poslal paní Danglarsové koně za třicet tisíc franků, pak zachránil život paní de Villefort, pak, jak se zdá, získal cenu Jockey Clubu. Ať říká Morcerf, co chce, já naproti tomu tvrdím, že se Paříž ještě teď zabývá hrabětem a že i za měsíc bude se pouze o něm mluvit, bude-li pokračovat ve výstřed-

nostech, což se ostatně zdá být jeho způsobem obyčejného života.“

„Možná,“ přisvědčil Morcerf. „A nyní, nemůžete mi říci, kdo najal lóži ruského velvyslance?“

„Kterou to?“ tázala se hraběnka.

„V prvním pořadí mezi sloupy. Zdá se mi úplně nově zřízena.“

„Vskutku,“ poznamenal Château Renaud. „Byl někdo přítomen prvnímu jednání?“

„Kde?“

„V té lóži.“

„Ne,“ pravila hraběnka, „neviděla jsem nikoho. Vy tedy myslíte,“ pokračovala, vracejíc se k prvnímu předmětu hovoru, „že tu cenu získal váš hrabě de Monte Cristo?“

„Jsem si tím jist.“

„A že on mi poslal ten pohár?“

„Beze vší pochyby.“

„Ale já ho přece neznám,“ namítla hraběnka, „a mám velikou chuť, poslat mu jej nazpět.“

„Oh, nečiňte toho! Poslal by vám jiný, vyhloubený v safíru nebo rubínu. Takové jsou jeho způsoby, musíte ho přijmout tak, jak je.“

V tom okamžiku ozval se zvonek, zvěstující počátek druhého jednání. Albert se zvedl, aby se odebral na své místo.

„Uvidím vás opět?“ tázala se hraběnka.

„Dovolíte-li, přijdu se v přestávkách zeptat, mohu-li vám být v Paříži v něčem prospěšným.“

„Pánové," pravila hraběnka, „v ulici Rivoli 22 jsem každou sobotu večer doma pro své přátele. Tak, teď jste zpraveni."

Mladí mužové se uklonili a vyšli.

Když vešli do hlediště, našli celé přízemí vzhůru a všecky pohledy upřené na jediný bod hlediště, oči jejich obrátily se tímtéž směrem a stanuly na bývalé lóži ruského velvyslance. Černě oděný, asi třiceti pěti až čtyřicetiletý muž byl tam právě vstoupil se ženou v úboru orientálském. Žena zářila nesmírnou krásou a její úbor takovým bohatstvím, že, jak jsme již řekli, zraky všech obrátili se k ní na chvíli.

„Ach," prohodil Albert, „to je Monte Cristo a jeho Řekyně!"

Byl to vskutku hrabě a Haydée.

Za okamžik byla mladá žena předmětem pozornosti nejen přízemí, ale celého divadla. Ženy nachylovaly se z lóží, aby ve světle lustrů viděly tryskat tu kaskádu briliantů.

Druhé jednání minulo za tlumeného šumu, jenž prozrazuje velikou událost ve shromážděných masách. Nikomu ani nenapadlo vyžadovat ticho. Ona žena, tak mladá, tak krásná, tak oslňující, byla nejzajímavějším divadlem, jaké bylo lze spatřit.

Pokyn paní Danglarsové naznačil tentokráte Albertovi jasně, že baronka přeje si jeho návštěvu v příštím meziaktí.

Morcerf byl mužem příliš dobrého vkusu, aby dal na sebe čekat, bylo-li mu jasně naznačeno, že je očekáván. Po skončeném jednání spěchal tedy do proscenia.

Uklonil se oběma dámám a podal ruku Debrayovi.

Baronka uvítala ho roztomilým úsměvem, Eugenie pak přijala ho s obvyklou svou chladností.

„Můj milý," pravil Debray, „máte před sebou muže, který vás volá na pomoc, neboť je u konce svých sil. Madame zahrnuje mne otázkami o hraběti a chce, abych věděl, odkud je, odkud přichází, kam jde. Nejsem věru Cagliostrem a abych si nějak pomohl, řekl jsem: „Zeptejte se na to vše Morcerfa, ten má svého Monte Crista v malíčku." Byl vám tedy dán pokyn."

„Není to neuvěřitelno?" pravila baronka. „Mít půl milionu tajných fondů k disposici a nebýt lépe informován?"

„Madame," odvětil Lucien, „prosím, abyste uvěřila, že, kdybych měl půl milionu k disposici, použil bych těch peněz k něčemu jinému než k informacím o panu hraběti de Monte Cristo, který v mých očích nemá jiné zásluhy, než že je dvakráte tak bohat jako nabob. Ale předal jsem slovo svému příteli Morcerfovi, dohovořte se s ním, mne se to již netýká."

„Nabob by mi jistě nebyl poslal pár koní za třicet tisíc, se čtyřmi diamanty na uších, každý po pěti tisících."

„Oh, diamanty!" zvolal se smíchem Morcerf. „Ty jsou jeho náruživostí. Myslím, že má vždycky nějaké

v kapsách jako Potěmkin a že je sije, kudy chodí, jako Paleček oblázky."

„Našel asi nějaké doly," poznamenala paní Danglarsová. „Víte, že má u barona neobmezený úvěr?"

„Ne, to jsem nevěděl," odvětil Albert, „ale je mu to podobno."

„A že oznámil panu Danglarsovi, že hodlá ztráviti v Paříži rok a utratiti zde šest milionů?"

„Je to perský šach, cestující na zapřenou."

„A ta žena, pane Luciene," pravila Eugenie, „pozoroval jste, jak je krásná?"

„Opravdu, slečno, neznám kromě vás ženy, která by byla tak spravedlivá k osobám svého pohlaví."

Lucien přiložil kukátko k očím.

„Rozkošná!" pravil.

„Ví pan de Morcerf, kdo je ta žena?"

„Slečno," pravil Albert, odpovídaje na toto takřka přímé oslovení, „vím to přibližně jako vše, co týká se toho záhadného muže, o němž mluvíme. Ta žena je Řekyně."

„To se snadno pozná z jejího úboru, sdělujete mi jen, co již celé hlediště ví právě tak, jako my."

„Mrzí mne," odtušil Morcerf, „že jsem tak nevědomým ciceronem, ale musím se přiznati, že na to omezují se mé znalosti, vím kromě toho, že je hudebnicí, neboť když jsem jednou snídal u hraběte, zaslechl jsem zvuky gusly, které mohly pocházeti jen od ní."

„Váš hrabě tedy přijímá návštěvy?" tázala se paní Danglarsová.

„A skvělým způsobem k tomu, o tom vás ujišťuji.“

„Musím přimět Danglarse, aby jej pozval na nějaký oběd nebo ples, aby nám to oplatil.“

„Jakže, vy půjdete k němu?“ tázal se Debray se smíchem.

„Proč ne? Se svým mužem!“

„Ale ten tajemný hrabě je svobodný.“

„Vidíte dobře, že ne,“ odtušila rovněž se smíchem baronka, ukazujíc na krásnou Řekyni.

„Ta žena je otrokyní, jak nám sám řekl — pamatujete se, Morcerfe? — při snídání u vás.“

„Uznejte, drahý Luciene,“ pravila baronka, „že vypadá mnohem spíše jako princezna.“

„Z Tisíce a jedné noci.“

„Neříkám, že z Tisíce a jedné noci, ale co činí princeznu, můj drahý? Brilianty. A tato je jimi pokryta.“

„Má jich až příliš mnoho,“ poznamenala Eugenie. „Byla by krásnější bez nich, neboť bylo by vidět její šíji a zápěstí, jež jsou překrásného tvaru.“

„Oh, umělkyně!“ pravila paní Danglarsová. „Hleďte, vidíte ji, jak se rozohňuje?“

„Mám ráda vše, co je krásné,“ odvětila Eugenie.

„Co potom soudíte o hraběti?“ tázal se Debray. „Zdá s mi, že také není ošklivý.“

„Hrabě?“ opakovala Eugenie jako by ještě nebyla pomyslila pohlédnouti naň. „Hrabě je velmi bledý.“

„Právě v této bledosti spočívá tajemství, které hledáme,“ pravil Morcerf. „Hraběnka G…, jak víte, tvrdí, že je to upír.“

„Hraběnka G… se tedy již vrátila?“ tázala se baronka.

„Sedí v oné postranní lóži, matko, téměř naproti nám,“ pravila Eugenie, „Ta žena s těmi nádhernými plavými vlasy, to je ona.“

„Ach, ano,“ přisvědčila paní Danglarsová. „Víte, co byste měl učinit, Morcerfe?“

„Rozkazujte, madame.“

„Měl byste jít navštívit svého hraběte de Monte Cristo a přivést nám ho.“

„Proč?“ ptala se Eugenie.

„Nu, abychom s ním promluvily, nejsi naň zvědava?“

„Ani v nejmenším.“

„Zvláštní dítě!“ zašeptala baronka.

„Oh,“ pravil Morcerf, „přijde nepochybně sám od sebe. Hleďte, madame, spatřil vás a pozdravuje vás.“

Hraběnka opětovala pozdrav a připojila k němu rozkošný úsměv.

„Nuže,“ pravil Morcerf, „obětuji se. Opustím vás a půjdu se podívat, je-li možno s ním promluvit.“

„Jděte do jeho lóže, to je velmi jednoduché.“

„Ale nejsem představen.“

„Komu?“

„Krásné Řekyni.“

„Pravil jste, že je to otrokyně.“

„Ano, ale vy tvrdíte, že je to princezna… Ne. Doufám, že až mne uvidí vycházet, vyjde též.“

„To je možné. Jděte.“

„Jdu!“

Morcerf se uklonil a vyšel. Když se bral mimo lóži hraběte, dveře se skutečně otevřely, hrabě řekl po arabsku několik slov Alimu, stojícímu v koridoru, a zavěsil se do Morcerfova ramene.

Ali zavřel opět dveře a postavil se před ně. V koridoru utvořila se skupina kolem Nubičana.

„Opravdu," pravil Monte Cristo, „vaše Paříž je zvláštní město a vaši Pařížané podivný národ. Člověk by řekl, že vidí Nubičana po prvé. Pohleďte jen, jak se tísní kolem toho ubohého Aliho, který neví, co to má znamenat. Za něco mohu se vám zaručit, že totiž Pařížan může přijít do Tunisu, Cařihradu, Bagdadu nebo Kahýry a že se tam kolem něho lidé neshluknou."

„Protože vaši orientálci jsou lidé rozumní a dívají se jen na to, co stojí za to, být viděno. Ale věřte mi, Ali těší se té popularitě jen protože náleží vám a protože jste vy nyní v módě."

„Opravdu? A čemu mám za to děkovat?"

„Nu, sobě samému. Dáváte darem spřežení po tisíci louisdorech, zachraňujete život ženám státních návladních, posíláte na dostihy pode jménem majora Bracka čistokrevné koně a jockeye veliké jako opičky a konečně, když vyhrajete zlaté poháry, posíláte je hezkým ženám."

„A kdo u čerta vám pověděl všecky ty hlouposti?"

„První sdělila mi paní Danglarsová, která umírá žádostí spatřit vás ve své lóži, či vlastně abyste tam byl spatřen, druhou sdělil mi list Beauchampův a třetí má

vlastni vynalézavost. Proč nazýváte svého koně Vampou, chcete-li zachovat inkognito?“

„Ach, pravda!“ zvolal hrabě. „Je to neopatrnost. Ale poslyšte, což hrabě de Morcerf nenavštěvuje nikdy Opery? Hledal jsem ho očima a nikde jsem ho nespatřil.“

„Přijde dnes.“

„Kam to?“

„Do baroučiny lóže, tuším.“

„Ta rozkošná dívka, co je tam s ní, je její dcera?“

„Ano“

„Gratuluji vám.“

Morcerf se usmál.

„Později si o tom promluvíme podrobně,“ pravil. „Co říkáte hudbě?“

„Jaké hudbě?“

„Nu, té, kterou jste právě slyšel.“

„Říkám, že je to velmi krásná hudba na hudbu, složenou lidským skladatelem a přednesenou dvounohými ptáky bez peří, jak říkal nebožtík Diogenes.“

„Ale, drahý hrabě, zdálo by se, že záleží jen na vašem rozmaru, slyšet sedm rajských kůrů.“

„Je tomu tak trochu. Chci-li slyšet nádhernou hudbu, vicomte, hudbu, jaké ucho smrtelníkovo nikdy neslyšelo, spím.“

„Nuže, jste tu na tom výborně! Spěte, drahý hrabě, spěte, Opera nebyla k ničemu jinému vynalezena!“

„Ne, skutečně, váš orchestr dělá příliš mnoho hluku. Abych mohl spát spánkem, o jakém mluvím, potřebuji klidu, ticha a pak jistého přípravku…“

„Ach, onoho pověstného hašiše?“

„Tak jest, vicomte, až budete chtít slyšet hudbu, přijďte ke mně večeřet.“

„Slyšel jsem však již hudbu, když jsem u vás snídal.“

„V Římě?“

„Ano.“

„Ach, to byla Haydéina gusla. Ano, ubohá exulantka baví se někdy tím, že mi hraje melodie své rodné země.“

Morcerf více nenaléhal, hrabě pak umlkl.

V tom okamžiku ozval se zvonek.

„Prominete?“ pravil hrabě, míře ke své lóži.

„Jak by ne!“

„Vyřiďte hraběnce G… poklonu od jejího upíra.“

„A baronce?“

„Řekněte jí, že dovolí-li, budu mít čest složit ji svou úctu během večera.“

Začalo třetí jednání. Během třetího jednání přišel hrabě de Morcerf, věren svému slibu, k paní Danglarsové.

Hrabě nebyl z lidí, kteří působí povstání v hledišti, nikdo si také nevšimnul jeho příchodu kromě těch, do jejichž lože vstoupil.

Monte Cristo ho však přece zpozoroval a lehký úsměv pohnul jeho rty.

Pokud se týče Haydée, ta neviděla ničeho, pokud byla opona vzhůru, jako všechny primitivní povahy zbožňovala vše, co mluví k uchu a oku.

Třetí jednání uplynulo jako obyčejně, slečny Nobletova, Juliova a Lerouxova provedly své obvyklé

pirouetty, Robert-Mario vyzval prince Granadského a konečně onen majestátní král, kterého známe, prošel se dvoranou, aby ukázal svůj sametový plášť, drže svou dceru za ruku. Pak spadla opona a hlediště přešlo ihned do foyeru a koridorů.

Hrabě vyšel ze své lóže a za okamžik objevil se v loži baronky Danglarsové.

Baronka nemohla potlačit výkřik údivu, lehce smíšeného s radostí.

„Ach, pojďte přec, pane hrabě!“ zvolala. „Neboť skutečně spěchám připojit své ústní díky k těm, které jsem vám již vzdala písemně.“

„Oh, madame, vy se ještě pamatujete na tu maličkost? Já to již zapomněl.“

„Ano. Ale nelze zapomenout, pane hrabě, že jste den nato zachránil mou dobrou přítelkyni paní de Villefort z nebezpečí, způsobeného těmitéž koňmi.“

„Ani tentokráte, madame, nezasloužím si vašich díků, byl to Ali, můj Nubičan, kterému dostalo se štěstí prokázat paní de Villefort tu neobyčejnou službu.“

„A byl to také Ali,“ pravil hrabě de Morcerf, „jenž vyprostil mého syna z rukou římských banditů?“

„Ne, pane hrabě,“ odvětil Monte Cristo, stisknuv ruku, kterou mu generál podal, „ne, tentokrát beru díky na svůj účet. Ale vyslovil jste mi je již, já je již přijal a jsem ve skutečných rozpacích, že vás opět nalézám tak vděčným. Prokažte mi, prosím, čest, paní baronko, představit mne své slečně dceři.“

„Oh, jste představen, aspoň jménem, neboť ode dvou či tří dnů nemluvíme než o vás. Eugenie," pokračovala obracejíc se k dceři, „pan hrabě de Monte Cristo!"

Hrabě se uklonil, slečna Danglarsová lehce pokynula hlavou.

„Jste zde s překrásnou dámou, pane hrabě," pravila Eugenie, „je to vaše dcera?"

„Ne, slečno," odvětil Monte Cristo, překvapen tou krajní přímostí či nezvyklou smělostí, „je to ubohá Řekyně, jejíž jsem poručníkem."

„A jež se jmenuje…?"

„Haydée," odvětil Monte Cristo.

„Řekyně!" zašeptal hrabě de Morcerf.

„Ano, hrabě," přisvědčila paní Danglarsová. „A povězte mi, viděl-li jste kdy na dvoře Ali Tebelinově, kterému jste tak slavně sloužil, tak nádherný úbor, jaký máme zde před očima?"

„Ach, vy jste sloužil v Janině, pane hrabě?" tázal se Monte Cristo.

„Byl jsem generálním přehližitelem pašových sborů," odpověděl Morcerf. „A netajím se, že ta troška jmění, kterou vládnu, pochází od štědrosti slavného albánského náčelníka."

„Pohleďte jen!" zvolala paní Danglarsová.

„Kam?" zašeptal Morcerf.

„Hleďme!" pravil Monte Cristo.

A ovinuv rámě kolem hraběte, vychýlil se s ním z lóže.

V tom okamžiku Haydée, jež pátrala očima po hraběti, spatřila jeho bledou hlavu vedle hlavy Morcerfovy, kterého Monte Cristo objímal.

Tento pohled působil na dívku dojmem hlavy Medusiny, naklonila se kupředu, jako by je chtěla oba pohltiti pohledem, pak takřka ihned uskočila dozadu se slabým výkřikem, který však byl přece zaslechnut nejbližším sousedstvem i Alim, jenž ihned otevřel dveře.

„Ach," pravila Eugenie, „copak se stalo vaší chráněnce, pane hrabě? Jako by jí bylo přišlo nevolno."

„Vskutku," přisvědčil hrabě, „ale nelekejte se, slečno, Haydée je velmi nervosní a následkem toho velmi přístupná vůním: nepříjemná voňavka působí jí mdlobu. Ale," dodal hrabě, vytahuje flakon z kapsy, „mám zde lék."

Pozdraviv pak baronku i její dceru jednou a toutéž poklonou a vyměniv poslední stisk ruky s hrabětem a Debrayem, vyšel z lóže paní Danglarsové.

Když vstoupil do své, Haydée byla ještě velmi bledá. Sotva se hrabě objevil, uchopila ho za ruku.

Monte Cristo ucítil, že dívčiny ruce jsou vlhké a současně ledové.

„S kým jsi to tam hovořil, pane?" tázala se dívka.

„Nu, s hrabětem de Morcerf," odvětil Monte Cristo, „který byl ve službách tvého vznešeného otce a který doznává, že jemu děkuje za své bohatství."

„Ach, ten bídník!" zvolala Haydée. „Je to on, jenž prodal jej Turkům a jeho bohatství je mzdou za jeho zradu. Což jsi to nevěděl, můj drahý pane?"

„Slyšel jsem o tom ovšem několik slov v Epiru, ale podrobností neznám," odpověděl Monte Cristo. „Pojď, má dcero, sdělíš mi je, je to zajisté zajímavé."

„Oh, ano, pojď, pojď! Zdá se mi, že bych zemřela, kdybych zůstala déle v přítomnosti toho muže."

A Haydée, vstavši rychle, zahalila se v plášť z bílého kašmíru, vyšívaný perlami a korály, a vyšla spěšně ve chvíli, kdy opona se zvedala.

„Řekněte, dělá-li ten muž něco jako jiný!" pravila hraběnka G… Albertovi, který znovu ji navštívil. „Vyslechne nábožně třetí jednání „Roberta" a odejde v okamžiku, kdy začíná čtvrté!"

XVI.
HAUSSE A BAISSE

Několik dní po tomto setkání přišel Albert de Morcerf učinit hraběti de Monte Cristo návštěvu do jeho domu na Elysejských Polích, který přijal již vzhled paláce, jejž

hrabě, díky svému bohatství, dodával i svým nejméně obývaným sídlům.

Přišel mu obnovit díky paní Danglarsové, které mu již vyslovil list, podepsaný plným jménem baronky Danglarsové, rozené Herminie de Servieux.

Albert byl doprovázen Lucienem Debrayem, jenž k slovům přítelovým připojil několik poklon, které zřejmě nebyly oficielní, ale o jejichž prameni nemohla být bystrozrakost hraběte v pochybnosti.

Ba, zdálo se Monte Cristovi, že Lucien přichází ho navštívit, puzen dvojím citem zvědavosti a že polovina toho citu má svůj původ v ulici de la Chausée d'Antin.

Mohl skutečně bez obavy, že se zmýlí, předpokládat, že paní Danglarsová, nemohouc vlastníma očima spatřit příbytek muže, jenž dává darem koně za třicet tisíc franků a navštěvuje Operu ve společnosti řecké otrokyně, mající na sobě milion diamantů, uložila očím, kterými měla ve zvyku se dívati, aby jí podaly zprávu o tom příbytku.

Zdálo se však, že hrabě ani v nejmenším netuší vztahu mezi Lucienovou návštěvou a baročinou zvědavostí.

„Jste téměř v neustálém styku s baronem Danglarsem?" tázal se Alberta de Morcerf.

„Ovšemže, pane hrabě, víte přec, co jsem vám řekl."

„Trvá to tedy stále?"

„Více než kdy jindy," pravil Lucien, „je to hotová věc."

A Lucien, soudě nepochybně, že toto zasažení v rozmluvu dává mu právo zdržeti se jí, vtiskl si želvový monokl do oka a zatínaje zuby do zlatého knoflíku své hole, jal se procházet po pokoji a zkoumat zbraně a obrazy.

„Ach," prohodil Monte Cristo, „podle vašich slov nebyl bych se nadál tak rychlého rozhodnutí."

„Prosím vás! člověk ani netuší a věci jdou samy sebou. Vy na ně nemyslíte, ale ony myslí na vás a když se ohlédnete, jste překvapen, jaký kus cesty urazily. Můj otec a pan Danglars sloužili spolu ve Španělsku, můj otec v armádě, pan Danglars při zásobárnách. Tam založil můj otec, ochuzený revolucí, své krásné jmění i politicko-vojenskou kariéru a pan Danglars, jenž nikdy soukromého jmění neměl, své ohromné bohatství a kariéru politicko-finanční."

„Ano, zdá se mi skutečně, že pan Danglars mi o tom vyprávěl za mé návštěvy u něho," přisvědčil Monte Cristo a pokračoval, vrhnuv pohled na Luciena, jenž prohlížel si nějaké album, „A slečna Eugenie je hezká? Neboť jmenuje se tuším Eugenie."

„Velmi hezká, či spíše velmi krásná," odvětil Albert. „Ale krásou, které já nedovedu ocenit. Nezasloužím si jí!"

„Mluvíte o ní, jako byste byl již jejím mužem!"

„Oh," prohodil Albert, rozhlédnuv se, aby nyní i on viděl, co dělá Lucien.

„Víte," pravil Monte Cristo, tlumě hlas, „že se mi nezdáte nadšen tím sňatkem?"

„Slečna Danglarsová je pro mne příliš bohatá," děl Morcerf, „to mne odstrašuje."

„Eh," prohodil Monte Cristo, „divný důvod! Což i vy nejste bohat?"

„Můj otec má nějakých padesát tisíc liber důchodu a dá mi z nich snad deset nebo dvanáct, až se ožením."

„To je nesporně skrovné," poznamenal hrabě, „zvláště na Paříž. Ale jmění není na světě vším a krásné jméno a vysoké společenské postavení také něco znamenají. Vaše jméno je slavné, vaše postavení skvělé a pak hrabě de Morcerf je vojákem a bezúhonnost Bayardova, spojena s chudobou Dugueslinovou, se dobře vyjímají, nezištnost je nejkrásnějším slunečním paprskem, v němž může se zaskvíti vznešený meč. Já naopak shledávám to spojení co nejvhodnějším: slečna Danglarsová vás obohatí a vy ji povýšíte!"

Albert pohřížen v myšlenky potřásl hlavou.

„Je ještě něco jiného," pravil.

„Přiznávám se," odvětil na to Monte Cristo, „že stěží chápu ten odpor k mladé, bohaté a krásné dívce."

„Oh, můj Bože," namítl Morcerf, „ten odpor — je-li tu nějaký — nepochází všechen s mé strany!"

„S čí strany tedy? Neboť jste mi řekl, že váš otec přeje si ten sňatek."

„Se strany matčiny — a má matka má zrak bystrý a jistý. Nuže, ona tomu spojení nepřeje, je, nevím proč, jaksi zaujata proti Danglarsovým."

„Oh," prohodil hrabě trochu nuceným tónem, „to je pochopitelné, paní hraběnka Morcerfová, která je zo-

sobněná ušlechtilost, jemnost a noblesa, váhá poněkud dotknouti se drsné, těžkopádné nešlechtické ruky, to je přirozené."

„Nevím opravdu, je-li tomu tak," odvětil Albert, „ale vím, že jak se zdá, učiní ji ten sňatek, dojde-li k němu, nešťastnou. Již před šesti týdny měli jsme se všichni shromáždit a pojednat o té záležitosti, já však byl stižen takovou migrénou…"

„Opravdovou?" poznamenal hrabě s úsměvem.

„Oh, velmi opravdovou! Snad to byl strach… Slovem schůzka byla odložena na dva měsíce. Není spěch, chápete, není mi ještě zplna dvacet jeden rok a Eugenii je teprve sedmnáct. Ale dva měsíce vyprší příštím týdnem. Bude nutno se podrobiti. Nedovedete si představiti, drahý hrabě, v jakých jsem rozpacích… Ach, jak jste šťasten, že jste volný!"

„Nuže, buďte také volný! Povězte mi, prosím vás, co vám v tom může překážet?"

„Oh, pro mého otce bylo by to příliš veliké zklamání, kdybych se neoženil se slečnou Danglarsovou!"

„Ožeňte se s ní tedy," pravil hrabě s podivným trhnutím ramenou.

„Ano," namítl Morcerf, „pro mou matku nebude to však zklamání, nýbrž bolest."

„Neožeňte se tedy s ní," pravil opět hrabě.

„Uvidím, pokusím se, poradíte mi, není-li pravda, a bude-li vám možno, pomůžete mi z těchto nesnází? Oh, myslím, že bych se raději rozhněval s hrabětem, než bych způsobil své předobré matce zármutek!"

Monte Cristo se odvrátil, zdálo se, že je pohnut.

„Nu," pravil Debrayovi, sedícímu na konci salonu v hlubokém křesle a držícímu v pravé ruce tužku a v levé zápisník, „copak to děláte? Náčrtek Poussina?"

„Já?" opáčil klidně Lucien. „Náčrtek? To tak! K tomu mám malbu příliš rád! Zabývám se něčím zcela opačným: ciframi."

„Ciframi?"

„Ano, počítám, týká se vás to nepřímo, vicomte, počítám, co firma Danglarsova vydělala při poslední haitské hausse: se dvou set šesti stouply papíry ve třech dnech na čtyři sta devět a prozřetelný bankéř koupil mnoho po dvou stech šesti. Vydělal tři sta tisíc liber."

„To není jeho nejlepší kousek," pravil Morcerf, „což nezískal letos milion španělskými úpisy?"

„Poslyšte, můj drahý, zde pan hrabě Monte Cristo vám řekne jako Italové:

Danaro e santia Metá della Metá.

(Peníze a svatost, polovina poloviny)

A i to je mnoho. Pokrčím také jen rameny, slyším-li takové historie."

„Ale mluvil jste o Haiti," pravil Monte Cristo.

„Oh, Haiti, to je něco jiného, Haiti je écarté francouzské ažiotáže. Můžeme rádi hrát bouillotte, bláznit po whistu, zbožňovat boston a přece se toho všeho nabažit, kdežto k écarté se vždycky vracíme: to je zákusek. Tak pan Danglars prodal včera po čtyřech stech šesti a strčil do kapsy tři sta tisíc franků, kdyby byl počkal do dneška, papíry klesly na dvě stě pět, a místo aby vydělal

tři sta tisíc franků, byl by jich dvacet nebo dvacet pět prodělal."

„A proč klesly papíry ze čtyř set devíti na dvě stě pět?" tázal se Monte Cristo. „Promiňte, ale v těchto bursovních zápletkách jsem velkým nevědomcem."

„Protože zprávy jdou za sebou a nepodobají se sobě," odvětil se smíchem Albert.

„Ale u čerta!" prohodil hrabě. „Pan Danglars hraje o tři sta tisíc franků! Podle toho je tedy ohromně bohat?"

„To nehraje on!" živě zvolal Lucien. „To hraje paní Danglarsová, je opravdu neohrožená!"

„Ale vy, Luciene, jenž jste rozumný a jenž znáte malou stálost zpráv, neboť jste u pramene, měl byste tomu zabránit," pravil Morcerf s úsměvem.

„Jak bych to mohl, když toho její muž nedokáže?" tázal se Lucien. „Znáte baroncinu povahu: nikdo na ni nemá vlivu a dělá naprosto, jen co sama chce."

„Ó, kdybych byl na vašem místě!" prohodil Albert.

„Nuže?"

„Vyléčil bych ji, byla by to služba, prokázaná jejímu příštímu zeti."

„Jak to?"

„Ach, můj Bože, to je velmi snadné. Dal bych jí lekci."

„Lekci?"

„Ano. Váš úřad ministerského sekretáře činí z vás velikou autoritu, pokud se týká zpráv, nemůžete ani úst otevřít, aby bursovní agenti co nejrychleji nestenogra-

fovali vašich slov, nechte ji prohrát asi sto tisíc franků ráz naráz, to ji učiní opatrnou."

„Nerozumím," zamumlal Lucien.

„Je to přece jasné," odvětil mladý muž s prostoduchostí, jež neprozrazovala žádné strojenosti, „oznamte ji jednoho krásného dne něco neslýchaného, nějakou telegrafickou zprávu, kterou byste mohl jen vy sám vědět, na příklad že Jindřich IV. byl včera viděn u Gabriella, to požene papíry nahoru, ona na to bude spekulovat a jistě prohraje, když Beauchamp oznámí den na to ve svých novinách:

„Dobře informované osoby nesprávně tvrdí, že král Jindřich IV. byl předevčírem viděn u Gabrielle, tento fakt se naprosto nezakládá na pravdě, král Jindřich IV. neopustil Nového mostu."

Lucien se nuceně zasmál. Monte Cristo, ačkoli zdánlivě lhostejný, neztratil ani slova z toho hovoru a jeho pronikavé oko uhádlo dokonce i jisté tajemství v rozpacích sekretářových.

Následkem těchto svých rozpaků, které Albertovi nadobro ušly, zkrátil Lucien svou návštěvu.

Cítil se ve zřejmých nesnázích. Doprovázeje ho ke dveřím, promluvil k němu hrabě několik slov tichým hlasem, na něž Debray odpověděl:

„S radostí, pane hrabě, přijímám."

Hrabě vrátil se k mladému Morcerfovi.

„Když to uvážíte," pravil mu, „nemyslíte, že jste chybil, mluviv tak před panem Debrayem o své tchyni?"

„Hleďte, hrabě," pravil Morcerf, „nevyslovujte, prosím vás, toho slova předem."

„Opravdu a bez přehánění: je hraběnka tedy do té míry proti tomu sňatku zaujata?"

„Do té míry, že baronka přichází k nám zřídka a že má matka nebyla, tuším, dvakrát za svého života u paní Danglarsové."

„Nuže," pravil hrabě, „to mi tedy dodává odvahy mluvit s vámi otevřeně: pan Danglars je mým bankéřem, pan de Villefort zahrnul mne zdvořilostmi a díky za službu, kterou mi šťastná náhoda umožnila mu prokázat. Soudím z toho všeho na spoustu obědů a rautů. Než, aby se nezdálo, že chci všecko okázale předstihnout, a kromě toho, chcete-li, abych si získal i zásluhu prvního kroku, zamýšlím shromážditi ve své vile v Auteuili pána a paní Danglarsovy a pána a paní de Villefort. Kdybych vás k tomu obědu pozval, právě jako pana hraběte a paní hraběnku de Morcerf, mohlo by to vypadat jako jakási manželská schůzka, nebo by aspoň paní hraběnka Morcerfová mohla na to tak pohlížet, zvláště kdyby mi pan baron Danglars prokázal čest a přivedl i svou dceru. Pak by vaše matka pojala ke mně odpor a toho naprosto nechci, naopak, záleží mi na tom — a opakujte jí to po každé, kdykoli se naskytne příležitost — abych zanechal v ní co nejlepší dojem."

„Věru, hrabě," odpověděl Morcerf, „děkuji vám za vaši upřímnost ke mně a přijímám vyloučení, jež mi nabízíte. Pravíte, že záleží vám na tom, abyste zanechal

v mé matce co nejlepší dojem: vyvolal jste v ní dojem úžasný."

„Myslíte?" tázal se Monte Cristo se zájmem.

„Oh, vím to jistě. Když jste onehdy od nás odešel, mluvili jsme o vás hodinu. Ale vracím se k předešlému. Nuže, kdyby se má matka mohla dovědět o této vaší pozornosti — a já odvážím se jí ji sdělit — byla by vám za to nanejvýš vděčná. Můj otec by ovšem naopak zuřil."

Hrabě dal se do smíchu.

„Nuže," pravil Morcerfovi, „jste tedy zpraven. Ale teď mi napadá: nebude zuřit jen váš otec, pán a paní Danglarsovi budou mne považovati za člověka velmi ošklivých způsobů. Vědí, že stýkáme se s jistou důvěrností, že jste dokonce mojí nejstarší pařížskou známostí, a nenajdou vás u mne. Otáží se, proč jsem vás nepozval. Hleďte se tedy opatřit nějakým starším závazkem, který měl by jakýsi vzhled pravděpodobnosti a který mi podle možnosti sdělíte lístkem. To víte, u bankéřů mají cenu jen psané věci."

„Učiníme ještě něco lepšího, pane hrabě," pravil Albert. „Moje matka chce se trochu nadýchat mořského vzduchu. Na který den je určen váš oběd?"

„Na sobotu."

„Dobrá, dnes je úterý, zítra večer odjíždíme, pozítří ráno budeme v Tréportu. Víte, pane hrabě, že jste roztomilý člověk, že tak lidem ponecháváte volnost jednání?"

„Já? Ceníte mne skutečně výše, než zasluhuji, chci vám prokázati pozornost, nic víc."

„Kdy jste rozeslal pozvání?“

„Právě dnes.“

„Dobrá. Běžím k panu Danglarsovi a oznámím mu, že zítra odjíždíme, moje matka a já. Neviděl jsem vás — následkem toho nevím o vašem obědě.“

„Bláhový! A co Debray, který vás u mne právě viděl?“

„Ach, pravda.“

„Naopak, viděl jsem vás a pozval vás zde bez ceremonií, vy pak jste mi prostě odpověděl, že nemůžete být mým hostem, protože jedete do Tréportu.“

„Nuže, to je tedy ujednáno. Ale přijdete k mé matce před zítřkem, hrabě?“

„Před zítřkem je to těžké a pak bych také vpadl do vašich příprav k odjezdu.“

„Nuže, učiňte něco lepšího. Byl jste pouze roztomilým člověkem, pak byste byl rozkošným.“

„Co mám učinit, abych dosáhl té výše?“

„Co máte učinit?“

„Na to se ptám.“

„Jste dnes volný jako vzduch, pojďte se mnou k obědu: budeme v úzkém kroužku, vy, moje matka a já. Sotva jste mou matku shlédl, nyní ji uvidíte zblízka. Je to žena pozoruhodná a lituji jen jediné věci: že neexistuje jí podobná o dvacet let mladší, přisahám vám, že pak byla by brzy jedna hraběnka a jedna vicomtessa deMorcerf. Pokud se týká mého otce, s tím se neshledáte, má dnes schůzi a obědvá u kancléře. Přijďte, pohovoříme si o cestování. Vy, jenž viděl jste celý svět, budete nám vyprávět o svých dobrodružstvích, sdělíte nám příběh

té krásné Řekyně, která byla s vámi onehdy v Opeře, již nazýváte svou otrokyní a s níž jednáte jako s princeznou. Budeme mluvit italsky, španělsky. Hleďte, přijměte mé pozvání, moje matka vám bude vděčná."

„Tisíceré díky," odvětil hrabě, „vaše pozvání je svrchovaně laskavé a lituji, že nemohu ho přijmouti. Nejsem tak volný, jak se domníváte, naopak, mám nesmírně důležitou schůzku."

„Ach, dejte si pozor, právě před chvílí jste mne naučil, jak lze se, jde-li o oběd, zbaviti nepříjemné věci. Chci důkaz. Nejsem na štěstí bankéřem jako pan Danglars, ale upozorňuji vás, že jsem právě tak nedůvěřivý jako on!"

„Dám vám důkaz," pravil hrabě.

A zazvonil.

„Je to již po druhé, hrabě," poznamenal Morcerf, „co odmítáte obědvat s mou matkou. V tom je jistý úmysl!"

Monte Cristo se zachvěl.

„Oh, tomu sám nevěříte," pravil, „ostatně hle, můj důkaz přichází."

Baptistin vstoupil a stanul v očekávání u dveří.

„Nevěděl jsem předem o vaší návštěvě, viďte?"

„Věru, jste tak neobyčejný člověk, že bych ani za to neručil."

„Ale nemohl jsem aspoň tušiti, že mne pozvete k obědu."

„Ach, pokud se toho týká, to připouštím."

„Nuže, poslyšte, Baptistine… co jsem vám dnes ráno řekl, když jsem vás zavolal do své pracovny?"

„Abych dal zavřít dveře pana hraběte, jakmile odbije pět hodin."

„A dále?"

„Oh, pane hrabě…" zvolal Albert.

„Ne, ne, chci se stůj co stůj zbavit té tajemné pověsti, jíž jste mne opředl, drahý vicomte. Je příliš obtížno hrát věčně Manfreda. Chci žít ve skleněném domě. A dále… pokračujte, Baptistine."

„Dále, abych uvedl pouze pana majora Bartolomea Cavalcantiho a jeho syna."

„Slyšíte, pana majora Bartolomea Cavalcantiho, muže z nejstarší italské šlechty a jehož le d'Hozierem ráčil býti Dante: pamatujete se, či snad se nepamatujete — v X. zpěvu Pekla . Kromě toho i jeho syna, roztomilého mladíka asi vašeho věku, vicomte, jenž honosí se tímtéž titulem jako vy a jenž vstupuje do pařížské společnosti s otcovými miliony. Major přivede mi dnes svého syna Andreu, contina, jak my v Itálii říkáme. Svěřuje mi ho. Uvedu jej, zaslouží-li si toho. Pomůžete mi, není-li pravda?"

„Ovšemže. Ten major Cavalcanti je tedy vaším starým přítelem?" tázal se Albert.

„Kdepak! Je to důstojný šlechtic, velmi zdvořilý, velmi skromný, velmi diskrétní, jakých je v Itálii spousta mezi potomky starých rodů. Setkal jsem se s ním několikrát, buď v Bologni, nebo ve Florencii, nebo v Lucce a nyní mne zpravil o svém příjezdu. Známí z cest jsou plni nároků: žádají na nás na každém místě pozornost, kterou jsme jim prokázali kdysi náhodou, jako by civi-

lisovaný člověk, který dovede prožít hodinu s kýmkoli, neměl vždycky svou tajnou myšlenku! Ten dobrý major Cavalcanti jde se opět podívat na Paříž, kterou viděl jen mimochodem za císařství, když šel mrznout do Moskvy. Dám mu dobrý oběd, on mi nechá syna, slíbím mu, že budu nad ním bdíti, nechám hocha provádět všecky hlouposti, jež mu napadnou, a budeme vyrovnáni."

„Výborně!" pravil Albert. „Vidím, že jste vzácným vychovatelem. Tedy s bohem, v neděli se vrátíme. Abych nezapomněl, obdržel jsem zprávy od Franze."

„Ach, skutečně!" zvolal Monte Cristo. „Líbí se mu pořád v Itálii?"

„Myslím, že ano, lituje však, že vy tam nejste. Píše, že jste byl sluncem Říma a že je tam bez vás pochmurno. Nejsem si zcela jist, netvrdí-li dokonce, že prší."

„Změnilo se tedy jeho mínění o mně?"

„Naopak, považuje vás stále tvrdošíjně za svrchovaně fantastického, proto vás také lituje."

„Je to roztomilý mladík, váš přítel Franz!" pravil Monte Cristo. „Cítil jsem k němu živou sympatii hned první večer, když jsem ho viděl hledajícího nějakou večeři a když přijal laskavě mou. Je, tuším, synem generála d'Épinay?"

„Tak jest."

„Téhož, jenž byl tak bídně zavražděn r. 1815."

„Od bonapartistů."

„Právě. Mám ho opravdu rád! Nechystá se pro něho také nějaký sňatek?"

„Ano, má si vzít slečnu de Villefort."

„Opravdu?“

„Jako já si mám vzít slečnu Danglarsovu,“ odvětil Albert se smíchem.

„Smějete se…“

„Ano.“

„Proč se smějete?“

„Směji se, protože se mi zdá, že s té strany je právě tolik chuti k tomu sňatku, jako s druhé strany mezi slečnou Danglarsovou a mnou. Ale skutečně, hrabě, mluvíme o ženách, jako mluví ženy o mužích, to jest neodpustitelné!“

Albert vstal.

„Odcházíte?“

„To je otázka! Dvě hodiny vás nudím a vy jste tak zdvořilý, že se ptáte, odcházím-li! Opravdu, hrabě, jste nejzdvořilejším mužem na světě! A jak jsou vaši sluhové vycvičeni! Zvláště Baptistin! Nikdy jsem nemohl ani jediného takového najít. Moji jako by si brali příklad ze sluhů z Théâtre Francais, kteří, právě protože mají říci jen jedno slovo, přijdou je říci až k rampě. Zbavíte-li se tedy kdy Baptistina, zamlouvám si u vás právo přednosti.“

„Ujednáno, vicomte.“

„Počkejte, to ještě není všecko: vyřiďte mou poklonu svému diskrétnímu Lučanu, šlechtici Cavalcante dei Cavalcanti. A kdyby náhodou stál na tom, oženiti svého syna, najděte mu ženu velmi bohatou, velmi urozenou — aspoň po matce — a skutečnou baronku po otci. Já budu vám v tom nápomocen.“

„Oh, oh," divil se Monte Cristo, „myslíte to opravdu?"

„Ano."

„Na mou věru — nemá se na nic příštího přísahat!"

„Ach, hrabě," zvolal Morcerf, „jakou službu byste mi prokázal a jak bych vás ještě stokrát víc miloval, kdybych díky vám zůstal ještě aspoň deset let svoboden!"

„Všecko je možno," odvětil vážně Monte Cristo.

A rozloučiv se s Albertem, vrátil se do svého pokoje a udeřil třikrát na kovovou desku.

Objevil se Bertuccio.

„Pane Bertuccio," pravil mu hrabě, „vězte, že jsem sezval na sobotu společnost do svého domu v Auteuili."

Bertuccio se lehce zachvěl.

„Dobře, pane," pravil.

„Potřebuji vás," pokračoval hrabě, „aby vše bylo slušně připraveno. Je to dům velmi krásný, nebo aspoň může být velmi krásný."

„K dosažení toho bylo by třeba všecko změnit, neboť čalouny jsou staré."

„Dejte tedy nové, kromě jediných, totiž v ložnici, potažené červeným damaškem: tu vůbec ponecháte přesně tak, jak je."

Bertuccio se uklonil.

„Také zahrady se nedotknete, zato ale například s dvorem můžete dělat všecko, co chcete, bude mi i milo, bude-li k nepoznání změněn."

„Učiním vše možné, aby byl pan hrabě spokojen, byl bych však jistější, kdyby mi pan hrabě ráčil říci, jak si ten oběd představuje."

„Opravdu, drahý pane Bertuccio," pravil hrabě, „od té doby, co jste v Paříži, zdáte se mi nejistým, zmateným, cožpak mne již neznáte?"

„Jeho Excellence mohla by mi aspoň říci, koho přijme."

„To ještě nevím a vy to také nepotřebujete vědět. Lucullus obědvá u Luculla, to stačí!"

Bertuccio se uklonil a vyšel.

XVII.
MAJOR CAVALCANTI

Ani hrabě, ani Baptistin nelhali, oznamujíce Morcerfovi návštěvu lucského majora, jež sloužila Monte Cristovi za záminku k odmítnutí oběda, který byl mu nabídnut.

Právě odbilo sedm hodin a pan Bertuccio, řídě se rozkazem, jejž byl obdržel, odejel již přede dvěma hodinami do Auteuil, když zastavil se před vraty domu fiakr, který, jako by se styděl, ihned se opět vzdálil, jakmile složil na zemi asi dvaapadesátiletého muže, oděného oním zeleným kabátem s černými šňůrami, které, jak se zdá, nikdy v Evropě nevyhynou. Široké kalhoty z modrého sukna, boty ještě dosti čisté, ačkoli nejistého lesku a poněkud příliš silných podrážek, jelení rukavice, klobouk, připomínající tvarem klobouk četnický, černý límec s bílým vyšívaným okrajem, jenž, kdyby ho jeho majitel nebyl nosil ze své plné a vlastní vůle, mohl být považován za obojek: takový byl malebný úbor, v němž dostavil se nově příchozí, který, zazvoniv u mříže, tázal se vrátného, bydlí-li v 30 čísle na Elysejských Polích pan hrabě de Monte Cristo. Na kladnou odpověď vrátného vstoupil, zavřel za sebou dveře a zamířil k domovnímu schodišti. Malá hranatá hlava mužova, prokvetlé vlasy a husté šedivé kníry bylý znameními, podle nichž poznal jej Baptistin, jenž

znal přesný popis návštěvníkovy osoby a jenž očekával ho dole ve vestibulu. Jakmile také příchozí pronesl své jméno před důvtipným sluhou, hned byl Monte Cristo zpraven o jeho příchodu.

Cizinec byl uveden do nejjednoduššího salonu. Hrabě ho tam očekával a šel mu vstříc s úsměvnou tváří.

„Ach, buďte vítán, drahý pane," pravil mu. „Čekal jsem na vás."

„Skutečně?" tázal se Lučan. „Vaše Excellence na mne čekala?"

„Ano, byl jsem zpraven, že přijedete dnes v sedm hodin"

„Že přijdu? Byl jste tedy zpraven?"

„Určitě."

„Ach, tím líp! Přiznávám se, že jsem se obával, aby nebylo opomenuto tohoto malého opatření."

„Jakého?"

„Podat vám zprávu."

„Oh, kdepak!"

„Ale jste si jist, že se nemýlíte?"

„Jsem si tím jist."

„Očekávala Vaše Excellence dnes v sedm hodin skutečně mne?"

„Vás, skutečně. Ostatně, přesvědčme se."

„Oh, není třeba, očekával-li jste mne," pravil Lučan.

„Nikoli, nikoli," trval na svém Monte Cristo.

Lučan zdál se poněkud znepokojen.

„Hleďme," pravil Monte Cristo, „což nejste pan markýz Bartolomeo Cavalcanti?"

„Bartolomeo Cavalcanti," opakoval Lučan radostně, „je tomu tak."

„Bývalý major ve službách Rakouska?"

„Byl jsem skutečně majorem?“ tázal se bázlivě starý vojín.

„Ano,“ přisvědčil Monte Cristo, „majorem. Tak se říká ve Francii hodnosti, kterou jste zaujímal v Itálii.“

„Dobrá,“ pravil Lučan, „já si nic lepšího nepřeji, víte, já…“

„Ostatně sem nepřicházíte ze svého vlastního popudu,“ pokračoval Monte Cristo.

„Oh, zajisté.“

„Jste mi někým poslán.“

„Ano.“

„Tím výborným abbém Busonim.“

„Tak jest!“ zvolal major radostně.

„A máte dopis?“

„Zde jest.“

„Nu, tak vidíte. Dejte mi jej.“

A Monte Cristo vzal dopis, otevřel jej a přečetl.

Major pohlížel na hraběte velkýma, udivenýma očima, které obracely se zvědavě na všecky strany komnaty, nezměnitelně však se vracejíce k jejímu majiteli.

„Je to tak… ten drahý abbé… major Cavalcanti, důstojný šlechtic z Luccy, potomek florentských Cavalcantiů,“ pokračoval Monte Cristo, čta, „vládnoucí jměním půl milionu důchodů.“

Monte Cristo zvedl oči od papíru a poklonil se.

„Hrome, půl milionu,“ pravil, „můj drahý pane Cavalcanti!“

„Stojí tam půl milionu?“ tázal se Lučan.

„Černé na bílém. A jistě je to pravda, abbé Busoni je muž, který zná nejlépe všecka veliká jmění Evropy."

„Nu, tak tedy půl milionu," pravil Lučan. „Ale nevěděl jsem na mou čest, že je to tak mnoho."

„Protože máte intendanta, který vás okrádá, to víte, drahý pane Cavalcanti, s tím se musí počítat."

„Otevřel jste mi oči," pravil vážně Lučan, „vyhodím toho chlapa."

Monte Cristo pokračoval:

„A kterému chybí jen jediné, aby byl šťasten."

„Oh, ano, můj Bože, jen jediné!" pronesl Lučan s povzdechem.

„Najít opět zbožňovaného syna."

„Zbožňovaného syna!"

„Jejž uloupili mu v mládí nějací nepřátelé jeho vznešené rodiny, nebo cikáni."

„U věku pěti let, pane," pravil Lučan s hlubokým vzdechem a zvedaje oči k nebi.

„Ubohý otče!" pravil Monte Cristo.

Hrabě pokračoval:

„Vracím mu naději, vracím mu život, pane hrabě, oznamuje mu, že vy můžete mu pomoci najít syna, kterého po patnáct let marně hledá."

Lučan pohlédl na Monte Crista s nepopsatelným výrazem neklidu.

„To mohu," pravil Monte Cristo.

Major se vztyčil.

„Ach, ach!" zvolal, „List je tedy až do konce pravdivým?"

„Což jste o tom pochyboval, drahý pane Bartolomeo?“

„Nikoli, nikterak! Jak bych mohl pochybovat! Muž tak vážný, muž tak nábožné povahy jako abbé Busoni nikdy by si nedovolil podobného žertu. Ale nečetl jste všecko, Excellenci.“

„Ach, pravda,“ přisvědčil Monte Cristo, „je zde douška.“

„Ano,“ opakoval Lučan, „… je… tam… douška.“

„Abych neobtěžoval majora Cavalcantiho přemisťováním kapitálu u jeho bankéře, posílám mu směnku na dva tisíce franků na výlohy cestovní a otvírám mu u vás úvěr na čtyřicet osm tisíc franků, které mi ještě dluhujete.“

Major se zřejmou úzkostí sledoval očima doušku.

„Dobrá!“

To bylo vše, co hrabě řekl.

„Řekl dobrá,“ šeptal si Lučan. „Tedy… pane…“ promluvil opět.

„Tedy…?“ tázal se Monte Cristo.

„Tedy, ta douška…“

„Nuže, ta douška…?“

„Je vámi přijata právě tak příznivě jako ostatní obsah dopisu?“

„Zajisté. Pojí nás číslice, abbého Busoniho a mne, nevím, je-li to přesně čtyřicet osm tisíc franků, jež mu dluhuji, ale nehledíme mezi sebou na nějakou tu bankovku. Vy jste tedy přikládal velikou důležitost té doušce, drahý pane Cavalcanti?“

„Přiznávám se vám," odpověděl Lučan, „že chovaje plnou důvěru v podpis abbého Busoniho, neopatřil jsem se jinými prostředky, takže kdyby mi tento pramen selhal, octl bych se v Paříži ve velikých nesnázích."

„Eh, jděte! Cožpak se může muž jako vy octnouti někde v nesnázích?" pravil Monte Cristo.

„Hrome, neznaje nikoho," prohodil Lučan.

„Ale vy přece jste znám."

„Ano, já jsem znám, takže…"

„Dokončete, drahý pane Cavalcanti!"

„Takže mi vyplatíte těch čtyřicet osm tisíc franků?"

„Na vaše první požádání."

Major vyjeveně vyvalil oči.

„Ale sedněte přec," pravil Monte Cristo, „nevím opravdu, co dělám… nechávaje vás stát čtvrt hodiny!"

„Na tom nezáleží."

Major přitáhl si křeslo a usedl.

„A nyní," tázal se hrabě, „nechtěl byste si něčím posloužit? Sklenku xeresu, porta, alicante?"

„Alicante, chcete-li být tak laskav, to je moje nejmilejší víno."

„Mám výborné. Se sucharem, není-li pravda?"

„Se sucharem, musí-li to být."

Monte Cristo zazvonil.

Objevil se Baptistin.

Hrabě přistoupil k němu.

„Nuže?" tázal se potichu.

„Ten mladý muž je zde," odvětil rovněž tak komorník.

„Dobře, kam jste ho uvedl?“

„Do modrého salonu, jak Jeho Excellence nařídila.“

„Výborně. Přineste alicantské a suchary.“

Baptistin se vzdálil.

„Opravdu,“ pravil Lučan, „jsem pln rozpaků, že vám působím takové obtíže.“

„Eh, jdětež!“ prohodil Monte Cristo.

Baptistin vrátil se se sklenkami, vínem a suchary.

Hrabě naplnil jednu číši a do druhé nalil jen několik kapek rubínové tekutiny, obsažené v láhvi, pokryté pavučinami a všemi ostatními známkami, které prozrazují stáří vína mnohem lip než vrásky stáří člověka.

Major neváhal při výběru, uchopil plnou sklenici a suchar.

Hrabě rozkázal Baptistinovi postavit podnos na dosah hostovy ruky a host začal ochutnávati alicante po malých douškách. Pak stáhl znalecky tvář s výrazem uspokojení a s chutí ponořil suchar do sklenky.

„Vy jste tedy, pane, obýval Luccu,“ začal opět Monte Cristo, „byl jste bohat, jste šlechtic, těšil jste se všeobecné vážnosti, měl jste vše, co může učinit člověka šťastným.“

„Vše, Excellenci,“ pravil major, polykaje suchar, „naprosto vše.“

„A jen jedna věc chyběla k vašemu štěstí.“

„Jen jediná,“ přisvědčil Lučan.

„Abyste totiž opět našel své dítě.“

„Ach,“ odvětil major, bera si druhý suchar, „to mi však za to chybělo tím více.“

Bodrý Lučan zvedl oči k nebi a snažil se povzdechnout.

„A nyní, hleďte, drahý pane Cavalcanti," pravil Monte Cristo, „co to bylo zač, ten tak oplakávaný syn? Neboť bylo mi řečeno, že jste zůstal svobodným."

„Lidé se tak domnívali, pane," odvětil major, „a i já sám…"

„Ano," přerušil jej Monte Cristo, „vy sám podporoval jste tuto jejich domněnku. Hřích mládí, jejž chtěl jste zatajit všem očím."

Lučan se vztyčil, vzal na sebe co nejklidnější a nejdůstojnější výraz, sklopiv zároveň skromně oči, buď aby mohl lépe zachovat rozvahu, nebo aby napomohl své obraznost, při tom však stále pohlížel úkradkem na hraběte, jehož stereotypní úsměv prozrazoval stále tutéž laskavou zvědavost.

„Ano, pane," přisvědčil, „chtěl jsem zatajit ten poklesek všem očím."

„Ne k vůli sobě," mluvil dále Monte Cristo, „neboť muž je nad takové věci povznesen."

„Oh, ne, naprosto ne kvůli sobě," odtušil major s úsměvem, potřásaje hlavou.

„Ale k vůli jeho matce," pravil hrabě.

„K vůli jeho matce!" zvolal Lučan, bera třetí suchar. „K vůli jeho ubohé matce!"

„Pijte přec drahý pane Cavalcanti," pobízel jej Monte Cristo, nalévaje mu druhou sklenici alicante, „pohnutí vás dusí."

„K vůli jeho ubohé matce!“ šeptal Lučan, zkoušeje, nepodaří-li se jeho úsilí vydobýti falešnou slzu z koutka oka.

„Která tuším patřila k jedné z prvních italských rodin.“

„Fiesolská patricijka, pane hrabě, fiesolská patricijka!“

„A jmenovala se?“

„Vy si přejete znát její jméno?“

„Oh, můj Bože,“ prohodil Monte Cristo, „nemusíte mi je ani říkat, znám je.“

„Pan hrabě ví všecko,“ pravil Lučan, ukláněje se.

„Oliva Corsinari, není-li pravda?“

„Oliva Corsinari!“

„Markýza?“

„Markýza!“

„A dokonce jste se s ní přece oženil, přes odpor rodiny, není-li pravda?“

„Ano, můj Bože, učinil jsem to.“

„A přinášíte svoje listiny v pořádku?“ tázal se Monte Cristo.

„Jaké listiny?“ tázal se Lučan.

„Nu, oddávací list s Olivou Corsinari a křestní list dítěte.“

„Křestní list dítěte?“

„Křestní list Andrey Cavalcantiho, vašeho syna, což se nejmenuje Andrea?“

„Myslím, že ano,“ přisvědčil Lučan.

„Jak, myslíte?“

„Věru, neodvažuji se to tvrditi, je to tak dávno, kdy se ztratil."

„To je pravda," souhlasil Monte Cristo. „Máte tedy všecky ty papíry?"

„Pane hrabě, s politováním musím vám oznámiti, že, nebyv upozorněn, že mám se těmi listinami opatřiti, nevzal jsem jich s sebou."

„Ach, hrome!" prohodil Monte Cristo.

„Jsou tedy skutečně nutny?"

„Nevyhnutelny!"

Lučan si mnul čelo.

„Ach, per Baccho!" pravil. „Nevyhnutelny!"

„Ovšem, kdyby tu vznikla nějaká pochyba o platnosti vašeho sňatku, o legitimitě dítěte!"

„To je pravda," přisvědčil Lučan, „mohly by vzniknout pochybnosti."

„To by bylo mrzuté pro toho mladíka."

„To by bylo fatální."

„Mohlo by mu to zkazit nějaký skvělý sňatek."

„O peccato!"

„To víte, ve Francii jsou přísni. Nestačí, jít jen ke knězi, jako v Itálii, a říci mu: „Milujeme se, oddejte nás." Ve Francii je také občanský sňatek a k občanskému sňatku je třeba listin, stvrzujících identitu."

„To je neštěstí, že těch listin nemám!"

„Na štěstí mám je já," pravil Monte Cristo.

„Vy?"

„Ano."

„Vy je máte?"

„Mám je."

„Ach, na mou věru," pravil Lučan, který, vida, že účel jeho cesty je zmařen nedostatkem listin, bál se, aby to opomenutí nepřivodilo mu nějakých nesnází vzhledem k čtyřiceti osmi tisícům franků, „ach, na mou věru, to je štěstí! Ano," opakoval, „je to štěstí, neboť já bych na to nebyl pamatoval."

„Nu, to si myslím, nemůže se pamatovat na všecko. Abbé Busoni na štěstí pamatoval na to za vás."

„Podívejme se, ten drahý abbé!"

„Je to obezřetný člověk."

„Je to obdivuhodný člověk!" pravil Lučan. „A on vám je poslal?"

„Zde jsou."

Lučan sepjal ruce na znamení obdivu.

„Byl jste oddán s Olivou Corsinari v chrámě svatého Pavla v Monte Cattini, zde je kněžovo stvrzení."

„Ach, opravdu, zde je!" zvolal major, pohlížeje na ně s údivem.

„A zde je křestní list Andrey Cavalcantiho, vydaný farářem ze Saravezzy."

„Vše je v pořádku," pravil major.

„Vezměte si tedy ty listiny, co bych já s nimi dělal, dáte je svému synovi, který si je pečlivě uloží."

„To si myslím…! Kdyby je ztratil…"

„Nuže, kdyby je ztratil?" tázal se Monte Cristo.

„Nu," dokončil Lučan, „bylo by nutno tam psát a opatření nových trvalo by velmi dlouho."

„Bylo by to skutečně obtížné," pravil Monte Cristo.

„Takřka nemožné," odvětil Lučan.

„Jsem velmi rád, že chápete cenu těch listin."

„To jest, považuji je za nezaplatitelné."

„A nyní," začal opět Monte Cristo, „pokud se týká mladíkovy matky …"

„Pokud se týká mladíkovy matky…" opakoval major neklidně.

„Pokud se týká markýzy Corsinari."

„Můj Bože," pravil Lučan, pod jehož kroky zdály se růsti obtíže, „což jí bude třeba?"

„Ne," odtušil Monte Cristo, „ostatně, což nezaplatila…?"

„Tak jest, tak jest," pravil major, „zaplatila…"

„… svou daň přírodě?"

„Bohužel, ano," živě zvolal Lučan.

„Věděl jsem to," řekl opět Monte Cristo. „Zemřela před desíti roky."

„A já dosud oplakávám její smrt, pane," pravil major, vytahuje z kapsy kostkovaný kapesník a utíraje si střídavě nejprve levé a pak pravé oko.

„Co dělat," prohodil Monte Cristo, „jsme všichni smrtelní. A nyní, drahý pane Cavalcanti… víte, bylo by zbytečno, aby někdo ve Francii věděl, že jste byl odloučen od svého syna po patnáct let. Ty historie s cikány, kradoucími děti, netěší se u nás velké oblibě. Poslal jste ho na vychování do nějakého venkovského ústavu a chcete, aby se jeho výchova dokončila v pařížské společnosti. Proto opustil jste Via-Raveggio, které obýváte od smrti své ženy. To postačí."

„Myslíte?“

„Rozhodně.“

„Velmi dobře!“

„A kdyby se někdo něco dověděl o tom odloučení?“

„Ach, ano, co bych řekl?“

„Že nevěrný vychovatel, zaprodaný nepřátelům vaší rodiny…“

„Corsinariům ?“

„Zajisté… unesl dítě, aby vaše jméno vyhynulo.“

„Ovšem, vždyť to je jediný syn.“

„Nuže, a nyní, když jsme se dohovořili, když vaše osvěžená paměť vás již nezradí, uhodnete nepochybně, že jsem vám připravil překvapení?“

„Příjemné?“ tázal se Lučan.

„Oh,“ pravil Monte Cristo, „vidím dobře, že otcovo oko lze právě tak těžko oklamat jako srdce!“

„Hm,“ odkašlal major.

„Někdo vám to prozradil, viďte, nebo spíše vy sám jste uhodl, že je zde?“

„Kdo, zde?“

„Vaše dítě, váš syn, váš Andrea.“

„Uhodl jsem to,“ odvětil Lučan s největší lhostejností na světě. „On tedy je zde?“

„Právě zde,“ pravil Monte Cristo, „komorník, vstoupiv sem před chvílí, oznámil mi jeho příchod.“

„Ach, velmi dobře! Ach, velmi dobře!“ zvolal major, utahuje při každém výkřiku šňůry svého kabátce.

„Můj drahý pane,“ pravil Monte Cristo, „chápu zcela vaše pohnutí, je vám třeba času ke vzpamatování se.

Chci také připravit mladého muže na to tak toužené shledání, neboť předpokládám, že je právě tak netrpěliv jako vy."

„To si myslím," pravil Cavalcanti.

„Nuže, za malou čtvrthodinku jsme vám k službám."

„Vy mi ho tedy přivedete? Vy budete do té míry laskav, že mi ho představíte sám?"

„Ne, nechci se vtírat mezí otce a syna. Budete sami, pane majore. Ale buďte kliden, i v případě, že by hlas krve zůstal něm, nemůžete se zmýlit: vejde těmito dveřmi. Je to krásný rusý mladík, snad trochu až příliš rusý, velmi příjemných způsobů. Uvidíte."

„Ale abych nezapomněl…" začal opět major. „Víte, že jsem vzal s sebou pouze ty dva tisíce franků, které mi poslal abbé Busoni. Vynaložil jsem je na cestu a…"

„A potřebujete peněz… to je zcela správné, drahý pane Cavalcanti. Hleďte, abychom to zaokrouhlili, zde je osm tisícovek."

Majorovy oči zasvítily jako karbunkuly.

„Nyní vám ještě dluhuji čtyřicet tisíc franků," pravil Monte Cristo.

„Přeje si vaše Excellence kvitanci?" tázal se major, zastrkuje bankovky do vnitřní kapsy kabátu.

„K čemu?" odvětil hrabě.

„Nu, abyste se jí mohl vykázat abbému Busonimu."

„Nuže, dáte mi tedy kvitanci na celý obnos, až obdržíte posledních čtyřicet tisíc franků. Mezi čestnými lidmi jsou taková opatření zbytečná."

„Ach, ano, pravda," pravil major. „Mezi čestnými lidmi."

„A nyní poslední slovo, markýzi."

„Mluvte."

„Dovolíte malou radu, není-li pravda?",

„Jak by ne! Žádám o ni."

„Nebylo by chybou, kdybyste odložil tento kabátec."

„Opravdu?" divil se major, pohlížeje na svůj oblek s jistou zálibou.

„Ano. Ve Via-Reggio se to sice ještě nosí, ale v Paříži již dávno vyšel tento úbor z módy přese všecku svou eleganci."

„To je mrzuté," pravil Lučan.

„Oh, záleží-li vám na něm, oblečete jej zas při odjezdu."

„Ale co zde budu nosit?"

„Co najdete ve svých zavazadlech."

„Jak to, v mých zavazadlech? Mám jen vak."

„S sebou, ovšem. Proč byste se obtěžoval. Ostatně starý voják rád cestuje se skrovným zavazadlem."

„Nu, právě proto jsem…"

„Ale jste obezřetný muž a poslal jste svá zavazadla předem. Došla včera do hotelu des Princes v ulici Richelieu. Tam jste si totiž najal byt."

„Tedy v těch zavazadlech…?"

„Předpokládám, že jste byl tak opatrný a dal do nich svým komorníkem složit vše, co potřebujete: občanské úbory i uniformy. Při velkých příležitostech oblečete

uniformu, to se dobře vyjímá. Nezapomeňte na kříž. Ve Francii se mu sice smějí, ale nosí ho stále."

„Výborně, výborně, výborně!" opakoval major, přicházeje z vytržení do vytržení.

„A nyní," pravil Monte Cristo, „obrňte své srdce proti příliš živému pohnutí a připravte se, drahý pane Cavalcanti, na shledání se svým synem Andreou."

A pozdraviv přívětivě nadšeného Lučana, Monte Cristo zmizel za portierou.

XVIII.
ANDREA CAVALCANTI

Hrabě de Monte Cristo vstoupil do vedlejší komnaty, již Baptistin označil jménem modrého salonu a kde očekával ho mladý muž nenuceného chování a dosti elegantního zevnějšku. Před půl hodinou vysadil ho námezdný kočár před vrata hotelu a Baptistin poznal jej beze všech obtíží. Byl to bez odporu onen veliký, mladý muž s plavými vlasy, rusými vousy a černýma očima, jehož růžově nadechnutá pleť a oslnivě bílá kůže mu byly hrabětem označeny.

Když hrabě vkročil do salonu, byl mladík nedbale rozložen na pohovce a roztržitě si poklepával na nohu bambusovou hůlkou se zlatým knoflíkem.

Spatřiv Monte Crista, rychle vstal.

„Pan hrabě de Monte Cristo?“ pravil.

„Ano, pane,“ odtušil hrabě. „A já tuším mám čest mluvit s panem vicomtem Andreou Cavalcantim?“

„Vicomte Andrea Cavalcanti,“ opakoval mladý muž, doprovázeje svá slova nenucenou poklonou.

„Máte se, tuším, prokázat nějakým listem,“ pravil Monte Cristo.

„Nezmínil jsem se o něm jen pro podpis, který se mi zdál podivným.“

„Simbad námořník, není-li pravda?“

„Tak jest. Ježto však jsem nikdy žádného Simbada námořníka nikde nepoznal, kromě v Tisíci a jedné noci…“

„Nuže, je to jeden z jeho potomků, můj přítel, velmi bohatý Angličan, více než originelní, takřka abnormální, jehož pravé jméno je lord Wilmore."

„Ach, tím se mi všecko vysvětluje," pravil Andrea. „Pak je vše v pořádku. Je to týž Angličan, kterého jsem poznal… v… ano, velmi dobře…! Pane hrabě, jsem vám k službám."

„Je-li to, co mám čest od vás slyšeti, pravdivé," odvětil hrabě s úsměvem, „doufám, že podáte mi laskavě nějaké bližší zprávy o sobě a své rodině."

„S radostí, pane hrabě," odvětil mladý muž s obratností, jež svědčila o jeho dobré paměti. „Jsem, jak jste sám řekl, vicomte Andrea Cavalcanti, syn majora Bartolomea Cavalcantiho, potomka Cavalcantiů, zapsaných ve florentské zlaté knize. Naše rodina, ačkoli stále ještě velmi bohatá, neboť můj otec má půl milionu důchodu, byla stižená mnohými ranami a já sám, pane, byl jsem u věku pěti či šesti let unesen nevěrným vychovatelem, takže jsem po celých patnáct let nespatřil svého rodného otce. Od doby, kdy dospěl jsem k rozumu, kdy stal jsem se volným a vlastním svým pánem, stále ho hledám, ale marně. Konečně mi tento list vašeho přítele Simbada oznamuje, že je v Paříži, a dává mi právo obrátit se na vás se žádostí o zprávu o něm."

„Vše, co mi vyprávíte, pane, je velmi zajímavé," pravil hrabě, pohlížeje se zlověstnou spokojeností na tu půvabnou tvář, mající ráz krásy zlého anděla, „a učinil jste velmi dobře, že jste se ve všem řídil doporučením

mého přítele Simbada, neboť váš otec je skutečně zde a hledá vás."

Od svého příchodu do salonu nespustil hrabě s jinocha očí, obdivoval bezpečnost jeho pohledu a jistotu jeho hlasu. Avšak při těch tak přirozených slovech: „Váš otec je skutečně zde a hledá vás," mladý Andrea vyskočil a zvolal:

„Můj otec! Můj otec zde?"

„Ovšem," přisvědčil Monte Cristo, „váš otec, major Bartolomeo Cavalcanti."

Výraz hrůzy, objevivší se v mladíkových rysech, zmizel téměř ihned.

„Ach, ano, pravda," promluvil, „major Bartolomeo Cavalcanti. Pravíte, pane hrabě, že je zde, ten drahý otec?"

„Ano, pane. A dodám dokonce, že jsem ho před okamžikem opustil a že příběh, jejž vyprávěl mi o tom milovaném, kdysi ztraceném synu, mne velmi dojal. Opravdu, jeho bolest, jeho obavy, jeho naděje, vztahující se k tomu předmětu, byly by s to, vyplnit dojemnou báseň. Konečně obdržel jednoho dne zprávy, oznamující mu, že únosci jeho syna byli by ochotni ho vydat, nebo určit místo, kde ho lze najíti, za dosti značnou sumu. Ale nic toho dobrého otce nezadrželo, obnos poslán byl na hranice Piemontu i s vidovaným pasem pro Itálii. Byl jste, tuším, na jihu Francie?"

„Ano, pane," přisvědčil Andrea s jistými rozpaky ve tváři, „ano, byl jsem na jihu Francie."

„V Nizze měl na vás čekati kočár."

„Je tomu tak, pane. Dovezl mne z Nizzy do Janova, z Janova do Turínu, z Turínu do Chambéry, z Chambéry do Pont-de-Beauvoisinu a z Pont-de-Beauvoisinu do Paříže."

„Výborně! Doufal stále, že se s vámi setká na cestě, neboť i on sám jel tím směrem, a proto byl vám ten pochod předem tak ustanoven."

„Ale i kdyby se se mnou byl setkal," namítl Andrea, „pochybuji, že by mne byl ten drahý otec poznal, změnil jsem se poněkud od té doby, co mne ztratil s očí."

„Oh, hlas krve!" pravil Monte Cristo.

„Ach, ano, pravda," odtušil mladý muž, „na hlas krve jsem nemyslil."

„A nyní," ujal se opět slova Monte Cristo, „jediná věc znepokojuje markýze Cavalcantiho, co jste totiž dělal po celou tu dobu, co jste byl od něho odloučen, jak s vámi jednali vaši pronásledovatelé, zachovávali-li k vám všechny ohledy, na něž váš rod dává vám právo, a nezůstalo-li vám konečně z toho duševního utrpení, jemuž byl jste vystaven — utrpení stokrát horšího než jsou muka tělesná — nějaké oslabení schopností, kterými vás příroda tak štědře obdařila, a jste-li vy sám přesvědčen, že byste se mohl ujmouti a důstojně zachovávati společenskou hodnost, jež vám náleží."

„Pane," zakoktal mladý muž zmateně, „doufám, že žádná nepravdivá zpráva…"

„Já? Já slyšel o vás po prvé od svého přítele Wilmora, lidumila. Dověděl jsem se, že vás našel v nepříjemném postavení, nevím jakém a netázal jsem se ho na to:

nejsem zvědav. Vaše neštěstí ho zajímalo, byl jste tedy zajímavý.

Řekl mi, že chtěl vám vrátit společenské postavení, o které jste přišel, že chtěl hledat a najít vašeho otce, hledal ho, našel ho, jak je vidět, neboť otec je zde, konečně mne včera zpravil o vašem příjezdu a dal mi ještě nějaké instrukce, týkající se vašeho jmění, to je vše. Vím, že můj přítel Wilmore je originál, ale poněvadž vím také, že je to muž jistý, bohatý jako zlatý důl a který si proto může své výstřednosti dovolit, aniž by se jimi přivedl na mizinu, slíbil jsem, že budu se jeho instrukcemi říditi. A nyní, pane, neurazte se mou otázkou: ježto budu jaksi nucen vás trochu protěžovat, přál bych si vědět, zdali neštěstí, které vás potkalo — neštěstí, nezávislé na vaší vůli a jež nikterak nezmenšuje mou vážnost k vám — neodcizilo vás poněkud společnosti, v níž, díky svému jmění a jménu můžete hrát tak krásnou roli."

„Pane," odvětil mladý muž, přicházeje tou měrou, jak hrabě mluvil, opět do své míry, „v tom ohledu se upokojte, lupiči, kteří mne odloučili od otce a kteří měli nepochybně v úmyslu prodati mu mne později, jak to také učinili, počítali, že mají-li ze mne hodně vytěžiti, musí mi ponechat všecku mou osobní hodnotu, ba, podle možnosti ještě ji zvětšit, obdržel jsem tedy dosti dobré vychování a zloději dětí zacházeli se mnou asi tak, jako se zacházelo v Malé Asii s otroky, jejichž pánové vzdělávali je na gramatiky, lékaře a filosofy, aby je potom mohli tím dráže prodat na trhu v Římě."

Monte Cristo usmál se spokojeně, jak se zdálo, nečekal tolik od Andrey Cavalcantiho.

„Ostatně," pokračoval mladý muž, „i kdybych měl nějaký nedostatek vychování, či spíše společenské sběhlosti, naději se, že bude shovívavě omluven vzhledem k neštěstí, jež doprovázelo můj příchod na svět a pronásledovalo mé mládí."

„Nu," prohodil nedbale Monte Cristo, „budete dělat, co budete chtít, vicomte, neboť jste sám pánem a vás se to týče. Ale na mou čest, já bych se naopak ani nezmínil o všech těch dobrodružstvích. Vždyť ten váš příběh je hotový román a společnost, která zbožňuje romány, opatřené papírovou obálkou, ku podivu nedůvěřuje těm, jež jsou vázány v živoucí kůži, i kdyby byly vyzlaceny, jako vy můžete být. Na tuto obtíž dovolil bych si vás upozornit, pane vicomte, sotva byste někomu svou dojemnou historii sdělil, již by kolovala po celém světě úplně znetvořena. Musil byste se stavět do pózy Antonyho a doba Antonyů již poněkud minula. Snad byste měl úspěch jako zajímavost, ale každý nebývá rád středem pozornosti a terčem vysvětlivek. Možná, že by vás to unavilo."

„Myslím, že máte pravdu, pane hrabě," pravil mladík bledna bezděky pod neúprosným pohledem hraběte Monte Crista, „je to velmi nepříjemné."

„Oh, není třeba si to přehánět," odvětil Monte Cristo, „neboť pak, chtěje se vyhnouti chybě, upadl byste v bláhovost. Je jen třeba sestrojit si prostý plán, jak se chovat. A pro muže tak inteligentního, jako vy, je ten plán

tím snadněji přijatelný, že vyhovuje vašim zájmům. Bude nutno čestnými přátelskými styky a svědectvím potlačit vše, co může být ve vaší minulosti temného."

Andrea zřejmě ztratil sebevládu.

„Já bych se vám ovšem nabídl za obhájce a ručitele," pokračoval Monte Cristo, „ale u mne je to duševním zvykem pochybovat o svých nejlepších přátelích, a potřebou, budit nedůvěru u jiných, hrál bych tedy úlohu, která mi nenáleží, jak říkají herci, a vystavil bych se nebezpečí, že budu vypískán, což je zbytečno."

„Přes to však, pane hrabě," pravil Andrea odvážně, „z ohledu na lorda Wilmora, který mne vám doporučil…"

„Oh, zajisté," odtušil Monte Cristo, „ale lord Wilmore naznačil mi, drahý pane Andreo, že jste měl poněkud bouřlivé mládí. Oh," pokračoval hrabě, spatřiv Andreovo hnutí, „nežádám na vás zpovědi. Ostatně, právě abyste nikoho nepotřeboval, povolali jsme z Luccy pana markýze Cavalcantiho, vašeho otce. Uvidíte ho, je poněkud strojený, poněkud prkenný, ale to je otázka uniformy. A až společnost zví, že byl osmnáct let ve službách Rakouska, omluví všecko, my neklademe celkem na Rakušany příliš velikých požadavků. Slovem, je to velmi obstojný otec, ujišťuji vás."

„Ach, upokojujete mne, pane, opustil jsem ho již před tak dávnou dobou, že se na něho naprosto nepamatuji."

„A pak víte, že pro velké jmění mnoho se odpustí."

„Můj otec je tedy skutečně bohat, pane?"

„Milionář… pět set tisíc liber renty."

„Ocitnu se tedy," tázal se mladý muž úzkostlivě, „v postavení… příjemném?"

„Co nejpříjemnějším, můj drahý pane, vyměřil vám padesát tisíc liber ročního důchodu po dobu, co zůstanete v Paříži."

„V tom případě tu zůstanu stále!"

„Eh, kdopak může ručit za okolnosti, můj drahý pane? Člověk míní a Pánbůh mění…"

Andrea povzdechl.

„Ale peníze," pravil, „o nichž mluvíte, jsou mi aspoň zajištěny na celou tu dobu, co zůstanu v Paříži… nepřinutí-li mne nějaká okolnost, abych se vzdálil?"

„Oh, zcela bezpečně!"

„Mým otcem?" tázal se Andrea neklidně.

„Ano, ale se zárukou lorda Wilmora, který na žádost vašeho otce otevřel vám úvěr pěti tisíc franků měsíčně u pana Danglarse, jednoho z nejjistějších bankéřů v Paříži."

„A hodlá můj otec zůstati dlouho v Paříži?" tázal se Andrea s neklidem.

„Pouze několik dní," odpověděl Monte Cristo, „jeho služba nedovoluje mu vzdáliti se na déle než dva nebo tři týdny."

„Oh, ten drahý otec!" zvolal Andrea zřejmě potěšen tím brzkým odjezdem.

„Proto také," pravil Monte Cristo, tváře se, jako by se mýlil v přízvuku těch slov, „nechci ani o okamžik zpoz-

dit chvíli vašeho shledání. Jste hotov obejmouti toho důstojného pana Cavalcantiho?“

„Doufám, že o tom nepochybujete.“

„Nuže, vstupte tedy do salonu, můj drahý příteli, najdete tam svého otce, který vás očekává.“

Andrea se hraběti hluboce uklonil a vešel do salonu.

Hrabě sledoval ho pohledem a jakmile ho ztratil s očí, stiskl péro v jednom z obrazů, jenž, odloučiv se od rámu, odkryl obratně upravený otvor, jímž mohl pohled vniknouti do salonu.

Andrea zavřel za sebou dveře a pokročil k majorovi, jenž vstal, jakmile zaslechl zvuk blížících se kroků.

„Ach, můj drahý pane otče,“ pravil Andrea hlasitě, aby hrabě mohl to slyšet zavřenými dveřmi, „jste to skutečně vy?“

„Dobrý den, můj drahý synu,“ odvětil vážně major.

„Po tolika letech odloučení,“ promluvil opět Andrea, pohlížeje stranou stále ke dveřím, „jaké štěstí, že se shledáváme!“

„Skutečně, bylo to dlouhé rozloučení!“

„Neobejmeme se, pane?“ pravil opět Andrea.

„Jak chcete, synu,“ odtušil major.

A oba mužové se objali jako herci v Théâtre Francais, totiž tak, že si vzájemně přesunuli hlavy přes ramena.

„Tak jsme tedy opět pohromadě!“ pravil Andrea.

„Jsme opět pohromadě,“ opakoval major.

„A již nikdy se nerozloučíme!“

„Tak jest, mám za to, můj drahý synu, že považujete nyní Francii za svou druhou vlast?“

„Jisto jest," odvětil mladý muž, „že bych byl zoufalý, kdybych byl nucen opustit Paříž."

„A já, chápete, nedovedl bych žít mimo Luccu. Vrátím se tedy do Itálie, jak jen budu moci."

„Dříve však, než odjedete, předrahý otče, odevzdáte mi zajisté papíry, jimiž budu moci snadno dokázati, z jaké krve pocházím."

„Ovšemže, vždyť schválně proto přicházím, a dalo mi příliš mnoho práce, než jsem vás našel, abych vám je odevzdal, než abychom se začali znovu hledat, to by zaujalo poslední zbytek mého života."

„A ty listiny?"

„Zde jsou."

Andrea žádostivě uchopil oddací list otcův i svůj křestní list a když byl vše otevřel s dychtivostí u dobrého syna velmi pochopitelnou, prohlédl obě listiny se zběhlostí a zkušeností, prozrazující velmi vycvičené oko a zároveň i nejživější zájem.

Když byl hotov, zazářil mu na čele nevylíčitelný výraz radosti, pohlédnuv pak na majora s podivným úsměvem, pravil výtečnou toskánštinou:

„Ach, v Itálii tedy není žádných galejí…?"

Major se vztyčil.

„A proč to?"

„Že se tam beztrestně vyrábějí takovéto listiny. Za polovinu toho všeho, můj předrahý otče, poslali by nás ve Francii na pět let na čerstvý vzduch do Toulonu."

„Je libo?" pravil Lučan, snaže se vzít na sebe majestátní výraz.

„Můj drahý pane Cavalcanti," pravil Andrea, tiskna majorovu ruku, „kolik vám dali za to, abyste byl mým otcem?"

Major chtěl promluvit.

„Pst!" přerušil ho Andrea a ztlumiv hlas, pokračoval:

„Dám vám příklad důvěry: mně platí padesát tisíc franků ročně, abych byl vaším synem, proto chápete, že mi ani nenapadne popírat, že byste byl mým otcem."

Major rozhlížel se neklidně.

„Oh, nebojte se, jsme sami," pravil Andrea, „ostatně mluvíme italsky."

„Nuže," odvětil Lučan, „já dostal padesát tisíc franků jednou provždy."

„Pane Cavalcanti," tázal se Andrea, „věříte v pohádky?"

„Jinak ne, ale nyní musím v ně věřit."

„Dostalo se vám tedy důkazů?"

Major vytáhl ze svého sáčku hrst zlata.

„Hmatatelných, jak vidíte."

„Myslíte tedy, že mohu věřit slibům, jež mi byly učiněny?"

„Myslím."

„A že ten dobrák hrabě je splní?"

„Na puntík. Ale víte, abychom dosáhli toho cíle, musíme hrát svou úlohu."

„Jak jinak…"

„Já něžného otce…"

„A já uctivého syna."

„Když si oni tedy přejí, abyste byl mým potomkem…"

„Kdo, oni?"

„To nevím, u čerta, ale ti, co vám psali. Což jste nedostal psaní?"

„Tak jest."

„Od koho?“

„Od jistého Busoniho.“

„Kterého neznáte?“

„Kterého jsem jakživ neviděl.“

„Co vám sděloval ten dopis?“

„Neprozradíte mne?“

„To si dám pozor, máme společné zájmy.“

„Čtěte tedy.“

A major podal mladíkovi dopis.

Andrea tiše četl:

„Jste chud, očekává vás bídné stáří. Chcete se státi ne-li bohatým, aspoň neodvislým?

Odjeďte okamžitě do Paříže a jděte si vyžádat k panu hraběti de Monte Cristo, Elysejské Pole, číslo 30, svého syna, kterého jste měl s markýzou de Corsinari a který vám byl uloupen ve věku pěti let.

Syn ten se jmenuje Andrea Cavalcanti.

Abyste nepochyboval o úmyslu podepsaného, jenž přeje si zavděčiti se vám, najdete přiložené:

1. Poukázku na dva tisíce čtyři sta toskánských liber, splatných u pana Gozziho ve Florencii.
2. Doporučující list k panu hraběti de Monte Cristo, u něhož poukazuji vám obnos čtyřiceti osmi tisíc franků.

Dostavte se k hraběti 26. května v sedm hodin večer.

Podepsán: Abbé Busoni.“

„Je to to.“

„Jakže, je to to? Co tím chcete říci?“ tázal se major.

„Chci říci, že jsem obdržel podobný.“

„Vy?“

„Ano, já.“

„Od abbého Busoniho?“

„Ne.“

„Od koho tedy?“

„Od jednoho Angličana, jistého lorda Wilmora, který dává si jméno Simbad námořník.“

„A kterého neznáte o nic víc, než já abbého Busoniho?“

„Ó, ano, v tom jsem dále než vy.“

„Vy jste ho viděl?“

„Ano, jednou.“

„Kde to?“

„Ach, to právě vám nemohu říci, věděl byste toho tolik, co já, a to není třeba.“

„A ten dopis vám sděloval…?“

„Čtěte.“

„Jste chud a máte jen bídnou budoucnost: chcete míti jméno, být volný, být bohat?“

„Hrome!“ prohodil mladý muž, kolébaje se na podpatcích. „Jako by bylo třeba se na to ptát!“

„Vsedněte do poštovního vozu, který najdete připravený k odjezdu, vyjdete-li z Nizzy Janovskou branou. Jeďte přes Turin, Chambéry a Pont-de-Beauvoisin. Dostavte se k panu hraběti de Monte Cristo na Elysejských Polích, 26. května v sedm hodin večer a otažte se ho na svého otce.

Jste synem markýze Bartolomea Cavalcantiho a markýzy Olivy Corsinari, jak potvrdí to listiny, jež budou

vám markýzem odevzdány a jež vám dovolí vstoupiti pod tímto jménem do pařížské společnosti.

Roční důchod padesáti tisíc liber umožní vám plnit společenské povinnosti.

Přiložena poukázka na pět tisíc liber splatných u pana Ferrey, bankéře v Nizze, a doporučující list na hraběte de Monte Cristo, jenž obdržel ode mne plnou moc, pečovati o vaše potřeby.

Simbad námořník."

„Hm," prohodil major, „to je velmi krásné."

„Viďte?"

„Byl jste u hraběte?"

„Jdu právě od něho."

„A schválil to?"

„Všecko."

„Rozumíte tady něčemu?"

„Na mou věru, ne."

„Z toho všeho kouká, že někdo bude napálen."

„V každém případě nejste to vy, ani já."

„To ne, rozhodně."

„Nu, a pak…?"

„Není nám nic po tom, není-li pravda?"

„Tak jest, to jsem právě chtěl říci, vydržme až do konce a hrajme si do ruky."

„Budiž, uvidíte, že jsem hoden vaší společnosti."

„O tom jsem nepochyboval ani okamžik, můj drahý otče."

„Prokazujete mi čest, můj drahý synu."

Monte Cristo zvolil si tento okamžik, aby se vrátil do salonu. Zaslechnuvše zvuk jeho kroků, vrhli se oba mužové sobě do náručí, hrabě našel je v objetí.

„Nuže, pane markýzi," pravil Monte Cristo, „zdá se, že jste našel syna podle svého srdce!"

„Ach, pane hrabě, dusím se radostí."

„A vy, mladý muži?"

„Ach, pane hrabě, zalykám se štěstím."

„Šťastný otče! Šťastné dítě!" zvolal hrabě.

„Jediná věc mne zarmucuje," pravil major, „že totiž musím tak brzy Paříž opustit!"

„Oh, drahý pane Cavalcanti," pronesl hrabě, „doufám, že neodjedete dříve, dokud vás nepředstavím několika svým přátelům!"

„Jsem panu hraběti k službám," pravil major.

„A nyní, mladý muži, zpovídejte se."

„Komu?"

„Nu, svému panu otci, povězte mu několik slov o stavu svých financí."

„U čerta!" prohodil Andrea. „Dotýkáte se, pane hrabě, citlivé struny!"

„Slyšíte, majore?" tázal se Monte Cristo.

„Ovšem, že slyším."

„Ano, ale rozumíte?"

„Výborně."

„To drahé dítě praví, že potřebuje peněz."

„A co myslíte, že mám dělat?"

„Nu, dát mu je, hrome!"

„Já?"

„Ano, vy."

Monte Cristo postavil se mezi oba muže.

„Tu máte!" pravil Andreovi, vsunuje mu do ruky balíček bankovek.

„Co je to?"

„Odpověď vašeho otce."

„Mého otce?"

„Ano, což jste mu nenaznačil, že potřebujete peněz?"

„Ano. Nuže?"

„Nuže, uložil mi, abych vám toto odevzdal."

„Na účet mých důchodů?"

„Ne, na výlohy se zařízením."

„Oh, drahý otče!"

„Ticho!" napomenul ho Monte Cristo. „Vidíte, že nechce, abych řekl, že je to od něho."

„Dovedu ocenit ten jemnocit," pravil Andrea, zastrkuje bankovky do malé kapsičky u kalhot.

„Dobře," pravil Monte Cristo, „a nyní jděte!"

„A kdy budeme mít čest uzříti opět pana hraběte?" tázal se Cavalcanti.

„Ach, ano," vzpomněl si i Andrea, „kdy dostane se nám té cti?"

„V sobotu, chcete-li… ano… počkejte… v sobotu. Pozval jsem několik osob k obědu do svého domu v Auteuili, la Fontainova ulice, číslo 28, a mezi jinými i pana Danglarse, vašeho bankéře, představím mu vás, musí vás oba poznat vzhledem k vyplácení peněz."

„Slavnostní úbor?" tázal se polohlasně major.

„Slavnostní úbor: uniforma, kříž, krátké spodky."

„A já?“ tázal se Andrea.

„Oh, vy velmi jednoduše: černé spodky, lakýrky, bílou vestu, černý nebo modrý frak, dlouhou vázanku, objednejte si šaty u Blina nebo Véroniqua. Neznáte-li jejich adresy, Baptistin vám ji dá. Čím menší nároky ve svém oděvu budete vystavovat na odiv, tím lepší dojem to při vašem bohatství vyvolá. Budete-li kupovat koně, jděte k Devedeuxovi a faeton si vyberte u Baptista.“

„V kolik hodin se můžeme dostavit?“ tázal se mladík.

„Asi k půl sedmé.“

„Dobře, budeme tam,“ pravil major, vztahuje ruku po klobouku.

Oba Cavalcantiové pozdravili hraběte a vyšli.

Hrabě přistoupil k oknu a viděl je, jak kráčejí přes dvůr, zavěšeni do sebe.

„Opravdu,“ pravil, „jsou to dva velicí bídáci! Škoda, že to není skutečně otec a syn!“

Pak, po chvíli chmurného zamyšlení, dodal:

„Půjdu k Morrelovům, zdá se mi, že hnusem trpím ještě více než nenávistí.“

XIX.
VOJTĚŠKOVÉ POLE

Nechť dovolí nám naši čtenáři, abychom je opět uvedli k onomu ohrazenému poli, hraničícímu s domem pana de Villefort, za vraty, hustě zastíněnými kaštanovými stromy, najdeme opět své známé osoby.

Tentokrát dostavil se Maximilien první. Přitiskl oko k přehradě a pátrá zrakem po stínu mezi stromy v hluboké zahradě, sluchem pak po zaskřípění písku pod hedvábným střevíčkem.

Konečně ozvalo se tak toužené zaskřípění a místo jednoho stínu blížily se stíny dva. Opoždění Valentinino bylo způsobeno návštěvou paní Danglarsové a Eugenie, návštěvou, která se protáhla až přes hodinu, kdy byla Valentina očekávána. Aby tedy nezmeškala svou schůzku, navrhla dívka slečně Danglarsové procházku po zahradě, chtějíc ukázati Maximilienovi, že zpoždění, jímž on zajisté trpí, nestalo se její vinou.

Mladý muž vše pochopil s rychlostí intuice, jež je milujícím vlastní, a jeho srdci se ulehčilo. Ostatně Valentina, aniž se přiblížila na doslech, řídila procházku tak, aby ji Maximilien mohl vidět přecházet, a po každé, když šla mimo, zalétl směrem ke vratům její pohled, nepostřehnutý její společnicí, ale zachycený mladým mužem, kterému říkal:

„Buďte trpěliv, příteli, vidíte, že není to mou vinou."

A Maximilien skutečně čekal trpělivě, podivuje se rozdílu mezi oběma dívkami: mezi tou rusovláskou nyvého pohledu a nakloněné postavy jako krásná smuteční vrba, a onou brunetou hrdých očí a vzrůs-

tu přímého jako topol. Rozumí se samo sebou, že ve srovnávání obou těchto tak protilehlých povah všecka přednost — aspoň v srdci mladého muže — připadala Valentině.

Po půlhodinové procházce se obě dívky vzdálily. Maximilien pochopil, že návštěva paní Danglarsové se skončila.

Vskutku, okamžik nato, objevila se Valentina sama. Obávajíc se, aby nějaký nediskretní pohled nesledoval jejího návratu, kráčela zvolna a místo aby zamířila přímo k vratům, usedla na lavičku, pátrajíc nenápadně po všech cestičkách a noříc pohled do všech hustých křovin.

Učinivši toto opatření, přiběhla ke vratům.

„Dobrý den, Valentino," ozval se hlas.

„Dobrý den, Maximiliene, nechala jsem vás čekat, ale viděl jste příčinu."

„Ano, poznal jsem slečnu Danglarsovu, nevěděl jsem, že jste s tou dívkou tak spřátelena."

„Kdo vám řekl, že jsme spřáteleny, Maximiliene?"

„Nikdo, ale zdálo se mi, že je to vidět na způsobu, jakým jste si podávaly rámě, jak jste hovořily: jako by se sobě svěřovaly dvě přítelkyně z pensionátu."

„Svěřovaly jsme se sobě skutečně," odvětila Valentina, „přiznala se mi k svému odporu ke sňatku s panem de Morcerf a já se své strany jsem se jí přiznala, že považuji svůj sňatek s panem d'Épinay za neštěstí."

„Drahá Valentino!"

„A proto, drahý příteli," pokračovala dívka, „viděl jste tu zdánlivou důvěrnost mezi Eugenií a mnou, protože hovoříc o muži, kterého nemohu milovati, myslila jsem na muže, jejž miluji."

„Jste ve všem tak dobrá, Valentino, a máte jistou vlastnost, které slečna Danglarsová nebude mít nikdy: totiž onen nevýslovný půvab, který je ženě tím, čím je vůně květině a čím je lahodnost ovoci, neboť nestačí, aby květina byla krásná, nestačí, aby ovoce bylo krásné!"

„Vaše láska vám to tak ukazuje, Maximiliene."

„Ne, Valentino, přisahám vám to. Hleďte, díval jsem se na vás obě před chvílí a přes to, že jsem spravedlivě uznával krásu slečny Danglarsovy, nemohl jsem na svou čest pochopit, jak může se do ní nějaký muž zamilovat."

„To proto, Maximiliene, že, jak jste právě řekl, já byla při tom a má přítomnost činila vás nespravedlivým."

„Ne… ale řekněte mi… je to otázka pouhé zvědavosti a jež vyplývá z jisté představy, kterou jsem si o slečně Danglarsové utvořil."

„Oh, jistě nespravedlivou, třebaže nevím, jakou. Když vy nás ubohé ženy soudíte, nesmíme se nadíti shovívavosti."

„Za to vy jste k sobě vzájemně velmi spravedlivy!"

„Protože v našem úsudku skoro vždycky hraje úlohu vášeň. Ale vraťme se k vaší otázce."

„Obává se slečna Danglarsová svého sňatku s panem de Morcerf snad, protože miluje někoho jiného?"

„Maximiliene, řekla jsem vám již, že nejsem Eugeniinou přítelkyní."

„Eh, můj Bože," pravil Morrel, „mladé dívky se sobě svěří i když nejsou přítelkyněmi, přiznejte se, že jste o to otázkou zavadila. Ach, vidím, že se usmíváte!"

„Je-li tomu tak, Maximiliene, není nám naše prkenná přehrada nic platná."

„Nuže, co vám tedy řekla?"

„Řekla mi, že nemiluje nikoho," odvětila Valentina, „že má hrůzu před sňatkem, že její největší radostí by bylo vésti život volný a nezávislý a že by si skoro přála, aby její otec přišel o jmění a ona mohla se státi umělkyní, jako její přítelkyně, slečna Luisa d'Armilly."

„Ach, vidíte!"

„Nuže, co to dokazuje?" tázala se Valentina.

„Nic," odvětil s úsměvem Maximilien.

„Proč tedy zas teď vy se usmíváte?" pravila Valentina.

„Ach," zvolal Maximilien, „vidíte, že se také díváte, Valentino!"

„Mám se vzdálit?"

„Oh, ne, nikoli! Ale vraťme se k vám."

„Ach, ano, máte pravdu, neboť máme pro sebe sotva deset minut!"

„Můj Bože!" zvolal Maximilien zaraženě.

„Ano, Maximiliene, máte pravdu," pravila Valentina melancholicky. „Máte to ubohou přítelkyni. Jaký život k vůli mně vedete, ubohý Maximiliene, vy, takřka stvořený pro štěstí! Věřte mi, že si to trpce vyčítám."

„Nuže, co na tom záleží, Valentino, vidím-li já v tom své štěstí? Zdá-li se mi to stálé čekání dostatečně zaplaceno pěti minutami vaší přítomnosti, dvěma slovy z vašich úst a hlubokým věčným přesvědčením, že Bůh nestvořil dvě srdce, tak si rozumějící jako naše, a nespojil je takřka zázrakem jen proto, aby je zase odloučil?“

„Dobře, děkuji, doufejte za nás oba, Maximiliene, to mne činí zpola šťastnou.“

„Co se zase stalo, Valentino, že mne tak záhy opouštíte?“

„Nevím, paní de Villefort dala mne požádat, abych k ní zašla pro důležité sdělení, od kterého závisí, jak mi vzkázala, část mého jmění. Ach, můj Bože, ať si je vezmou, mé jmění, jsem příliš bohatá, a ať mne pak nechají volnou a na pokoji, měl byste mne chudou právě tak rád, viďte, Morreli?“

„Oh, já bych vás miloval stále! Co by mi záleželo na bohatství nebo chudobě, kdyby má Valentina byla u mne a kdybych měl jistotu, že mi ji nikdo nemůže odejmout! Ale nebojíte se, Valentino, že se to sdělení zase nějak vztahuje k vašemu sňatku?“

„To nemyslím.“

„Přes to však mne poslyšte, Valentino, a nelekejte se, neboť pokud budu živ, nebudu nikdy náležet jiné.“

„Myslíte, že mne tím uklidníte, Maximiliene?“

„Odpusťte! Máte pravdu, jsem surovec. Nuže, chtěl jsem vám říci, že jsem onehdy potkal pana de Morcerf.“

„Nuže?“

„Pan Franz d'Épinay je jeho přítel, jak víte.“

„Ano, nu a dále?“

„Nuže, obdržel od Franze dopis, v němž mu oznamuje svůj brzký návrat.“

Valentina zbledla a opřela se rukou o mříž.

„Ach, můj Bože,“ pravila, „kdyby to tak bylo to! Ale ne, toho sdělení nedostane se mi od paní Villefortové.“

„Proč to?“

„Proč?… Nevím… ale zdá se mi, že paní Villefortová, přes to, že se mu zjevně nestaví na odpor, přece jen tomu sňatku nepřeje.“

„Ale pak se mi zdá, že budu paní de Villefort zbožňovat, Valentino!“

„Oh, neukvapujte se, Maximiliene,“ pravila Valentina se smutným úsměvem.

„Nu, ale nepřeje-li tomu sňatku — i kdyby to nebylo z jiného důvodu, než aby jej překazila — snad dopřeje sluchu nějaké jiné nabídce.“

„Nevěřte tomu, Maximiliene, paní Villefortové nevadí manželé, nýbrž manželství.“

„Jakže! Manželství? A když tak prudce nenávidí manželství, proč se sama vdávala?“

„Nerozumíte mi, Maximiliene. Když jsem před rokem projevila úmysl uchýliti se do kláštera, přijala můj návrh s radostí přes námitky, jež pokládala za svou povinnost mi učinit, rovněž můj otec s tím souhlasil, ovšem na její popud, tím jsem si jista, jedině můj ubohý dědeček mne zdržel. Nedovedete si představit, Maximiliene, jak výrazné jsou oči ubohého starce, jenž miluje na světě pouze mne a který — Bůh mi odpusť,

je-li to rouhání — je na celém světě jen mnou milován. Kdybyste věděl, jak na mne pohlédl, když uslyšel mé rozhodnutí, jaká výčitka byla v tom pohledu a co zoufalství v slzách, jež řinuly se bez nářku, bez povzdechu po nehybných tvářích! Ach, Maximiliene! Ucítila jsem cosi jako výčitku. Vrhla jsem se mu k nohám a volala jsem: „Odpusť! Odpusť, dědečku. Ať se se mnou stane cokoliv, ale neopustím tě nikdy!“ Tu zvedl oči k nebi… Maximiliene, mohu mnoho trpět: ten pohled mého starého dědečka odplatil mi předem všecko mé utrpení.“

„Drahá Valentino, jste anděl a nevím věru, jak jsem si zasloužil, stínaje Beduiny vpravo i vlevo — leč snad že Bůh vzal v úvahu, že jsou to nevěřící — nevím, jak jsem si zasloužil, abyste se mi zjevila. Ale hleďte, Valentino, jaký tedy zájem má paní de Villefort na tom, abyste se nevdala?“

„Neslyšel jste, Maximiliene, jak jsem vám před chvilkou řekla, že jsem bohatá, příliš bohatá? Mám po matce asi padesát tisíc liber důchodu, můj dědeček a babička, markýz a markýza de Saint Méran, zanechají mi právě tolik, pan Noirtier má zřejmě v úmyslu učiniti mne svou jedinou dědičkou. Následkem toho můj bratr Eduard, který nemůže se strany paní de Villefort žádného jmění očekávat, je u porovnání se mnou chud. Nuže, paní de Villefort miluje to dítě náruživě a kdybych byla vstoupila do řádu, bylo by celé mé jmění, soustředěné na mého otce, jenž dědil by po markýzi, markýze i po mně, připadlo jeho synovi.“

„Oh, jak podivná je u mladé a krásné ženy ta žízeň po penězích!“

„Nezapomeňte, Maximiliene, že netouží po nich pro sebe, nýbrž pro svého syna, a že co vytýkáte jí jako vadu, je se stanoviska mateřské lásky téměř ctností.“

„Hleďte, Valentino,“ pravil Morrel, „což kdybyste přepustila část svého jmění tomu dítěti?“

„Jak možno učiniti takový návrh?“ tázala se Valentina. „A zvláště ženě, která má stále v ústech slovo nezištnost?“

„Valentino, má láska mi vždycky byla posvátnou a jako každou posvátnou věc pokryl jsem ji závojem úcty a zavřel do svého srdce, nikdo na světě, ba ani moje sestra, nemá tušení o té lásce, s kterou nikomu na světě jsem se nesvěřil. Valentino, dovolíte mi, abych promluvil o ní s jistým přítelem?“

Valentina se zachvěla.

„S přítelem?“ pravila. „Oh, můj Bože, Maximiliene, chvěji se již, když vás jen slyším takto mluvit! S přítelem? A kdo je ten přítel?“

„Poslyšte, Valentino. Pocítila jste kdy pro někoho onu neodolatelnou sympatii, která je příčinou, že přes to, že vidíte tu osobu po prvé, domníváte se ji již odedávna znát, a tážete se, kdy a kde jste ji viděla, a nemohouc se upamatovati ani na místo, ani na čas, uvěříte na konec, že stalo se tak na nějakém jiném světě a že tato sympatie je pouhou probouzející se vzpomínkou?“

„Ano.“

„Nuže, totéž pocítil jsem i já, když spatřil jsem po prvé toho neobyčejného muže.“

„Neobyčejného muže?“

„Ano.“

„Kterého tedy znáte již odedávna?“

„Sotva osm nebo deset dní.“

„A vy nazýváte svým přítelem člověka, jejž znáte týden? Oh, Maximiliene, myslila jsem, že s tím krásným jménem přítel děláte větší drahoty!“

„Máte v zásadě pravdu, Valentino, ale říkejte si, co chcete, nic není s to, změnit ve mně ten instinktivní cit. Myslím, že ten muž bude účasten všeho, co dobrého mne potká v budoucnosti, kterou jeho hluboký pohled zdá se často znáti a jeho mocná ruka říditi.“

„Je to tedy božský tvor?“ tázala se s úsměvem Valentina.

„Věru,“ odvětil Maximilien, „jsem často v pokušení věřiti, že uhodne budoucí věci… zvláště dobro.“

„Oh,“ pravila Valentina smutně, „seznamte mne s tím mužem, Maximiliene, ať se od něho dovím, budu-li dosti milována v náhradu za vše, co jsem vytrpěla.“

„Ubohá přítelkyně! Ale vy ho znáte!“

„Já?“

„Ano. Je to týž muž, jenž zachránil život vaší nevlastní matce a jejímu synovi.“

„Hrabě de Monte Cristo?“

„Nikdo jiný.“

„Oh,“ zvolala Valentina, „ten nikdy nemůže být mým přítelem, je příliš dobrým přítelem mé macechy.“

„Hrabě přítelem vaší macechy, Valentino? Tak velice by mne můj instinkt neošálil, jsem přesvědčen, že se mýlíte!“

„Oh, kdybyste věděl, Maximiliene! Vždyť již to není Eduard, jenž vládne domem, je to hrabě! Vyhledáván paní Villefortovou, která vidí v něm souhrn všech lidských vědomostí, obdivován — slyšíte, obdivován! — mým otcem, jenž říká, že nikdy neslyšel hovořit s větší výmluvností o vznešených pojmech, zbožňován Eduardem, který přes to, že bojí se velikých černých očí hraběte, běží k němu, jakmile ho vidí přicházet, a otvírá mu ruku, kde najde vždy nějakou rozkošnou hračku — pan hrabě de Monte Cristo není zde u mého otce, pan hrabě de Monte Cristo není zde u paní de Villefort, pan hrabě de Monte Cristo je tu doma.“

„Nuže, drahá Valentino, mají-li se věci tak, jak pravíte, cítíte již zajisté, nebo pocítíte brzy účinek jeho přítomnosti. Setkal-li se s Albertem de Morcerf v Itálii, bylo to proto, aby ho vyprostil z rukou lupičů, spatřil paní Danglarsovou, aby jí dal královský dar, vaše nevlastní matka a bratr jeli mimo jeho dům, aby jim jeho Nubičan zachránil život. Ten muž rozhodně obdržel moc podříditi události svému vlivu. Nikdy jsem neviděl větší zálib v prostotě, spojenu s tak velikou nádherou. Jeho úsměv, usměje-li se na mne, je tak něžný, že zapomenu, jak trpkým shledávají jej ostatní. Oh, řekněte, Valentino, usmál se na vás tak? Učinil-li tak, budete šťastna.“

„Já!“ pravila dívka. „Oh, můj Bože, Maximiliene, na mne se ani nepodívá, či spíše, jdu-li náhodou mimo něho, odvrátí ode mne zrak. Oh, jděte, není velkodušný, nebo nemá toho hlubokého pohledu, jenž čte na dně srdcí a jejž mu nesprávně připisujete, neboť kdyby byl velkodušný, chránil by mne svým vlivem, vida mne samotnou a smutnou v celém domě. A když tedy, jak tvrdíte, hraje úlohu slunce, byl by prohřál mé srdce jedním ze svých paprsků. Pravíte, že vás miluje, Maximiliene, a co, můj Bože, o tom víte? Lidé usmívají se přívětivě na velikého důstojníka, měřícího pět stop a šest palců jako vy, s dlouhými kníry a velikou šavlí, ale vědí, že mohou bez bázně zdrtit ubohou dívku, která pláče.“

„Oh, Valentino, mýlíte se, přisahám vám!“

„Hleďte, Maximiliene, kdyby tomu bylo jinak, kdyby se mnou jednal diplomaticky, totiž jako člověk, chtějící se tím nebo oním způsobem usaditi v domě, byl by mne, byť i jen jednou poctil oním úsměvem, jejž mi tak vychvalujete. Ale ne, viděl mne nešťastnu, chápe, že mu nemohu jinak prospět, a již si mne ani nevšimne. Kdož ví, zda dokonce, aby se zavděčil mému otci, paní de Villefort, nebo mému bratru, nebude mne rovněž pronásledovat, až bude to v jeho moci? Hleďte, řekněte upřímně, vždyť já přece nejsem žena, která zaslouží si být tak bezdůvodně přezírána, sám jste mi to řekl! Ach, odpusťte mi,“ pokračovala dívka, vidouc dojem, jaký tato slova v Maximilienovi vyvolala, „jsem zlá a říkám vám o tom muži věci, o nichž jsem sama nevěděla, že je mám v srdci. Hleďte, nepopírám, že vliv, o němž mlu-

víte, existuje a že působí i na mne: ale působí-li, děje se to způsobem škodlivým a jak vidíte zkázonosným pro dobré myšlenky."

„Dobře, Valentino," pravil Morrel s povzdechem, „nemluvme již o tom, neřeknu mu ničeho."

„Ach, můj příteli," zvolala Valentina, „zarmoutila jsem vás, vidím to. Ó, že vám nemohu stisknout ruku a požádat vás za odpuštění! Ale vždyť nechci nic jiného, než být přesvědčena, povězte, co pro vás učinil ten hrabě de Monte Cristo."

„Přiznávám se, Valentino, že mne přivádíte do velkých rozpaků, tázajíc se, co hrabě pro mne učinil, nic patrného, vím to dobře. Jak jsem vám také již řekl, je moje náklonnost k němu zcela instinktivní a nemá žádného rozumového podkladu. Což slunce pro mne něco vykonalo? Ne, zahřívá mne a v jeho světle vás vidím, to je vše. Což ta nebo ona vůně pro mne něco učinila? Ne, její dech příjemně dotýká se mého smyslu. Nemohu odpovědít nic jiného na otázku, proč chválím tu vůni, moje přátelství k němu je podivné, jako jeho ke mně. Tajný hlas mi praví, že je v tom nepředvídaném vzájemném přátelství něco více než náhoda. Nacházím spojitost i mezi jeho a svými nejprostšími činy, mezi jeho a svými nejtajnějšími myšlenkami. Opět se mi vysmějete, Valentino, ale od doby, co toho muže znám, napadá mi nesmyslná myšlenka, že všecko dobré, co mne potkává, má svůj původ v něm. A přes to žil jsem třicet let, nemaje potřebí toho ochránce, viďte? Nevadí, hleďte, příklad: pozval mne na sobotu k obědu, je to při

našich stycích přirozené, není-li pravda? Nuže, co jsem se později dověděl? Váš otec je pozván k tomu obědu, vaše matka tam přijde. Setkám se s nimi a kdo ví, co v budoucnosti vzejde z toho setkání? Jsou to okolnosti zdánlivě velmi prosté, já však vidím v nich cosi překvapujícího, čerpám z nich jakousi podivnou důvěru. Říkám si, že hrabě, ten neobyčejný muž, jenž všecko uhodne, chtěl mne svésti dohromady s panem a paní de Villefort, a přisahám vám, že někdy se snažím číst v jeho očích, neuhodl-li i mou lásku."

„Můj dobrý příteli," pravila Valentina, „považovala bych vás za blouznivce a obávala bych se skutečně o váš zdravý rozum, kdybych od vás slyšela jen takovéto úvahy. Jakže, vy v tom setkání vidíte něco jiného než náhodu? Ale uvažujte přec! Můj otec, který nikdy nekoná návštěv, byl desetkrát již rozhodnut nepřijmouti toho pozvání a paní de Villefort, jež naopak hoří touhou uvítati toho neobyčejného naboba ve svém domě, stálo mnoho námahy, než mého otce pohnula, aby ji doprovázel. Ne, ne, věřte mi, Maximiliene, kromě vás nemohu jinde hledati pomoci na tomto světě, než u svého dědečka, mrtvoly, jiné opory, než ve své matce, stínu!"

„Cítím, že správně uvažujete, Valentino, a že logika dává vám za pravdu," pravil Maximilien, „ale váš sladký hlas, vždy tak mocně na mne působící, mne dnes nepřesvědčuje."

„Ani váš mne," odvětila Valentina, „a přiznávám se, že, kdybyste mi nemohl uvést jiného příkladu…"

„Vím o jednom," pravil Maximilien váhavě, „ale jsem skutečně sám nucen uznati, Valentino, že je ještě nesmyslnější než první."

„Tím hůř," zasmála se Valentina.

„A proto přece není méně přesvědčujícím pro mne," pravil Morrel, „člověka vnuknutí a citu, jenž po těch deset let, co sloužím ve vojsku, několikráte děkoval za svůj život jednomu z oněch, vnitřních záblesků, které přinutí vás uhnout se vpřed nebo vzad, aby smrtící kulka proletěla mimo vás."

„Drahý Maximiliene, proč neponecháte tu zásluhu o zbloudění kulek mým modlitbám? Když jste tam daleko, neprosím Boha a svou matku za sebe, nýbrž za vás."

„Ano, od té doby, co se známe," s úsměvem namítl Morrel. „Ale předtím, než jsem vás znal, Valentino?"

„Nu, když tedy mi nechcete být ničím zavázán, ošklivý, vraťme se k onomu příkladu, jejž jste vy sám uznal za nesmyslný."

„Nuže, podívejte se prkny a pohleďte tam k tomu stromu na nového koně, na kterém jsem dnes přijel."

„Oh, nádherné zvíře ! "zvolala Valentina. „Proč jste ho nepřivedl ke vratům? Byla bych na něho promluvila a byl by mne slyšel."

„Je to skutečně, jak vidíte, zvíře dosti značné ceny," pravil Maximilien. „Nuže, víte, Valentino, že mé jmění je omezeno a že jsem, čemu se říká rozumný člověk. Nuže, viděl jsem u jednoho obchodníka koňmi tohoto skvostného Medeaha — tak mu totiž říkám. Tázal jsem se na jeho cenu, žádali zaň čtyři tisíce pět set franků. Pochopíte snadno, že se mi již déle nesměl líbit, i odešel jsem, přiznávám se, s dosti těžkým srdcem, neboť kůň díval se na mne přítulně, hladil mne hlavou a tančil pode mnou nejkoketnějším a nejrozkošnějším způsobem. Téhož večera měl jsem sezváno několik přátel. Pana de Château Renaud, pana Debraye a pět či šest jiných darebů, kterých na štěstí neznáte ani podle jména. Byl pronesen návrh zahrát si bouillote, já nehraji nikdy, protože nejsem dosti bohat, abych mohl prohrát, ani dosti chud, abych si přál vyhrát. Ale bylo to u mne a tu,

chápete, nezbylo mi nic jiného než poslat pro karty, což jsem také učinil.

Když jsme sedali ke stolu, přišel pan de Monte Cristo. Usedl, hráli jsme, já vyhrál, sotva se vám odvažuji přiznati, Valentino: vyhrál jsem pět tisíc franků. Rozešli jsme se o půlnoci. Nemohl jsem se přemoci, vzal jsem si vůz a dal jsem se dovézt k svému koňaři. Zazvonil jsem, všecek se chvěje takřka v horečce, vrátný, jenž mi otevřel, jistě mne měl za blázna. Sotva se dveře pootevřely, vrazil jsem do nich, vběhl do konírny a pohlédl ke žlabu. Ó, štěstí! Medeah chroupal tam seno. Popadl jsem sedlo, sám mu je připjal na hřbet, přehodil uzdu a Medeah dal si to vše co nejochotněji líbit! Vloživ pak čtyři tisíce pět set franků udivenému obchodníku do ruky, vrátil jsem se, vlastně jsem se celou noc projížděl po Elysejských Polích. Nuže, viděl jsem světlo v okně hraběte a zdálo se mi, že rozeznávám za záclonou jeho stín. Přísahal bych, Valentíno, že hrabě věděl, že toužím po tom koni a že schválně prohrával, abych já vyhrál."

„Můj drahý Maximiliene," pravila Valentina, „jste opravdu příliš velikým fantastou… nebudete mne dlouho milovat… Muž, který dovede takto básnit, nemůže zajíti v tak jednotvárné lásce jako je naše… Ale můj Bože! Hleďte, volají mne… slyšíte?"

„Oh, Valentino," prosil Maximilien, „váš nejmenší prst… otvorem v přehradě… ať jej políbím!"

„Maximiliene, řekli jsme si, že budeme pro sebe navzájem dvěma hlasy, dvěma stíny!"

„Jak si přejete, Valentino."

„Byl byste šťasten, kdybych učinila, oč žádáte?“

„Oh, ano!“

Valentina vyskočila na lavičku a podala Maximilienovi ne malíček otvorem, ale celou ruku přes ohradu.

Maximilien vykřikl a vyskočiv rovněž na kámen, uchopil tu zbožňovanou ruku a přitiskl na ni své žhavé rty, hned na to však vyklouzla mu ručka z rukou a mladý muž slyšel, jak Valentina prchá, snad poděšena záchvěvem, jenž proběhl jí tělem!

KONEC TŘETÍHO DÍLU

HRABĚ MONTE CRISTO 4

I.
PAN NOIRTIER DE VILEFORT

Hle, co se dálo v domě státního návladního po odchodu paní Danglarsové a její dcery a během rozmluvy, již jsme právě vylíčili.

Pan de Villefort vešel k svému otci, následován paní de Villefort, pokud se týká Valentiny, víme, kde byla.

Oba pozdravivše starce a propustivše Barroise, starého služebníka, ztrávivšího dvacet pět let ve službách páně Noirtierových, usedli po obou jeho stranách.

Pan Noirtier, sedící ve svém velkém křesle na kolečkách, kam usazovali ho ráno a odkud vyzvedli jej večer, sedící před zrcadlem, v němž odrážela se celá komnata a jež dovolovalo mu bez jakéhokoli pokusu o pohyb, stavší se nemožným, vidět, kdo vstoupil do jeho pokoje, kdo odtamtud vyšel a co dálo se kolem něho, – pan Noirtier, bez hnutí jako mrtvola, pohlížel živýma a inteligentníma očima na své děti, jejichž obřadná poklona věštila mu nějaký nečekaný oficielní krok.

Zrak a sluch byly poslední dva smysly, které oživovaly ještě jako dvě jiskry tu lidskou hmotu, ze tří čtvrtin již připravenou pro hrob. A z těchto dvou smyslů mohl jen jediný projeviti vnitřní život, oživující sochu. Zrak, prozrazující tento vnitřní život, byl podoben jednomu

z oněch vzdálených světel, jež hlásají chodci, zbloudivšímu v poušti, že v tom tichu a té temnotě bdí ještě živoucí bytost.

V Noirtierově černém oku, překlenutém černým obočím, kdežto starcovy dlouhé, na ramena splývající vlasy byly bílé, soustředila se – jak se to stává s lidskými orgány, vycvičenými na útraty jiných orgánů – všecka činnost, všecka živost, všecka síla, všecka inteligence, jíž honosily se kdysi to tělo a ten duch. Gesto ruky, zvuk hlasu, držení těla ovšem chyběly, ale to mocné oko všecko nahrazovalo: stařec rozkazoval očima, děkoval očima. Byla to mrtvola se živoucíma očima a nic nebylo často strašnější, než ta mramorová tvář, na níž roznítil se hněv, nebo zazářila radost. Pouze tři osoby rozuměly té řeči ubohého paralytika: byli to Villefort, Valentina a starý sluha, o němž jsme již mluvili. Ježto však Villefort navštěvoval svého otce jen zřídka, když, abychom tak řekli, nebylo vyhnutí, a navštívil-li ho, nesnažil se mu zavděčit pochopením, spočívalo všecko štěstí starcovo v jeho vnučce, a Valentinině oddanosti, lásce a trpělivosti podařilo se vyčísti z Noirtierova pohledu všecky jeho myšlenky. Na tu němou, nebo alespoň všem ostatním nesrozumitelnou řeč odpovídala vším svým hlasem, celou svou tváří, celou svou duší, takže zapřádaly se živé hovory mezi tou mladou dívkou a tou domnělou hlínou, takřka se již rozpadnuvší v prach, a jež přece ještě byla člověkem ohromných vědomostí, neslýchaného důvtipu a tak silné vůle, jak

jen může být duše, uzavřená ve hmotu, nad níž ztratila nadvládu.

Valentině podařilo se tedy rozluštiti ten zvláštní problém, pochopit starcovu myšlenku a učinit mu svou vlastní myšlenku pochopitelnou. A díky tomu studiu stávalo se zřídka, že by ve věcech všedního života nebyla přesně připadla na přání té živé duše, nebo na potřebu té zpola necitelné mrtvoly.

Pokud pak se sluhy týká, znal tak dobře všecky zvyky svého pána, kterému, jak jsme již pravili, sloužil od dvacíti pěti let, že Noirtier byl málokdy nucen žádati jej o něco.

Villefort tedy nepotřeboval od nikoho přispění k zahájení podivného hovoru s otcem, k vůli kterému přišel. On sám, jak jsme řekli, znal dokonale starcův slovník a nepoužíval-li svých znalostí častěji, dálo se to z nudy a lhostejnosti. Nechal tedy Valentinu sejít do zahrady, vzdálil Barroise a usednuv po otcově pravici, zatím co paní de Villefort usedla po levici, začal:

„Nedivte se, pane, že Valentina nepřišla s námi a že jsem vzdálil Barroise, rozmluva, jíž chceme s vámi vésti, je z těch, které nemohou se konati před mladou dívkou, ani před služebníkem, paní de Villefort a já chceme vám učiniti jisté sdělení."

Noirtierova tvář zůstala bez hnutí během této předmluvy, kdežto oko Villefortovo snažilo se naopak vniknouti až na dno starcova srdce.

„Paní de Villefort i já," pokračoval státní návladní svým ledovým tónem, jenž nezdál se připouštět námitek, „jsme jisti, že to sdělení dotkne se vás příjemně."

Starcovo oko zůstalo mdlé, poslouchal – nic víc.

„Pane," ujal se Villefort opět slova, „provdáme Valentinu."

Vosková tvář nebyla by mohla zůstat při této zprávě chladnější, než tvář starcova.

„Sňatek bude uzavřen ve třech měsících."

Starcovo oko bylo stále bez hnutí.

Paní de Villefort spěchala ujmout se nyní slova a pravila:

„Myslili jsme, pane, že zpráva ta bude vás zajímat, zdálo se ostatně vždycky, že Valentina získala si vaši náklonnost, zbývá nám tedy říci již jen jméno mladého muže, který jest jí určen. Je to z nejskvělejších partií, jaké se mohla Valentina nadíti, jmění spojeno je s krásným jménem a dokonalá záruka štěstí je v chování a povaze toho, kterého jsme jí určili a jehož jméno zajisté, není vám neznámo. Jde tu o pana Franze de Quesnel, barona d'Épinay."

Za této krátké ženiny řeči upřel Villefort na starce ještě pozornější pohled než dříve. Když paní de Villefort vyslovila Franzovo jméno, oko Noirtierovo, jež jeho syn tak dobře znal, se zachvělo, a víčka, rozšířivší se jako rty, chtějící dát průchod slovům, vypustila blesk.

Státní návladní, který znal bývalé vztahy netajeného nepřátelství, existující mezi jeho otcem a otcem Franzovým, porozuměl tomu blesku i rozčilení, ponechal

je však jakoby bez povšimnutí a uchopiv se slova, kde jeho žena přestala, pravil:

„Chápete zajisté, pane, že je důležito, aby Valentina, dosahující již svého devatenáctého roku, byla konečně zaopatřena. Nicméně nezapomněli jsme v poradách na vás a zajistili jsme předem, aby Valentinin muž přivolil, ne-li žíti s námi, kteří bychom asi mladým manželům překáželi, aspoň s vámi, kterého Valentina hlavně miluje a jenž zdáte se jí tu náklonnost spláceti, takže by se na vašich zvycích ničeho nezměnilo, kromě toho, že místo jednoho dítěte ošetřovaly by vás dvě."

Blesk z Noirtierova oka zkrvavěl.

V starcově duší dalo se jistě něco hrozného, výkřik bolesti a hněvu jistě stoupal k jeho hrdlu a nemoha vybuchnouti, dusil jej, neboť jeho tvář zrudla a rty zmodraly.

Villefort otevřel klidně okno, řka:

„Je zde velmi teplo a to panu Noirtierovi škodí."

Pak se vrátil, ale neusedl již.

„To spojení," pokračovala paní de Villefort, „líbí se panu d'Épinay i jeho rodině, jeho rodinu tvoří ostatně jen jeden strýc a teta. Matka mu zemřela ve chvíli, kdy dala mu život, a otec byl zavražděn roku 1815, to jest, když dítěti byla sotva dvě léta. Mladý muž rozhoduje tedy o sobě ze své vlastní vůle."

„Byla to tajemná vražda," pravil Villefort, „jejíž pachatelé zůstali neznámí. A přesto, že podezření vznášelo se nad mnohými lidmi, nezůstalo lpěti na nikom."

Noirtier vyvinul takové úsilí, že jeho rty stáhly se jako k úsměvu.

„Než," pokračoval Villefort, „skuteční vinníci, totiž ti, kteří spáchali zločin a které může stihnout spravedlnost lidská během jejich života a spravedlnost boží po jejich smrti, byli by velmi šťastni, kdyby byli na našem místě a mohli panu Franzovi d'Épinay nabídnout dceru, aby zahladili i každé zdání podezřelosti."

Noirtier uklidnil se silou vůle, které by se nikdo nebyl nadál v té zlomené bytosti.

„Ano, rozumím," odpovídal pohledem Villefortovi a pohled ten vyjadřoval hluboké pohrdání a duchaplný hněv.

Villefort odpověděl na ten pohled, jehož výrazu rozuměl, lehkým pokrčením ramenou.

Pak pokynul své ženě, aby vstala.

„Nyní, pane," pravila paní de Villefort, „vyslovuji vám svou úctu. Přejete si, aby vám Eduard přišel složit poklonu?"

Bylo ujednáno, že stařec vyjádří svůj souhlas zavřením očí, zápor rychlým zamrkáním a když zvedl oči k nebi, znamenalo to, že si něčeho přeje.

Přál-li si Valentinu, zavřel jen pravé oko.

Přál-li si Barroise, zavřel oko levé.

Na otázku paní de Villefort odpověděl rychlým zamrkáním.

Paní Villefortová, vidouc ten zřejmý odpor, stáhla rty.

„Mám vám tedy poslat Valentinu?" tázala se.

„Ano," naznačil stařec rychlým zavřením očí.

Pán a paní de Villefort pozdravili a vyšedše nařídili, aby byla zavolána Valentina, která ostatně již byla upozorněna, že bude míti během dne co dělat u pana Noirtiera.

Po svých rodičích vešla ke starci Valentina, ještě všecka zrůžovělá pohnutím. Jediný pohled jí stačil, aby pochopila, jak její děd trpí a co jí toho chce říci.

„Oh, dobrý dědoušku," zvolala, „copak se přihodilo? Rozzlobili tě, viď, a ty se hněváš?"

„Ano," odpověděl stařec, zavřev oči.

„Na kohopak? Na mého otce? Ne. Na paní de Villefort? Ne. Na mne?"

Stařec naznačil, že ano.

„Na mne?" opakovala Valentina v údivu.

Stařec opětoval znamení.

„A co jsem ti udělala, drahý, dobrý dědoušku?" zvolala Valentina.

Žádná odpověď, pokračovala:

„Neviděla jsem tě celý den, někdo ti na mne něco pověděl?"

„Ano," živě odvětil starcův pohled.

„Nuže, budu tedy hádat. Můj Bože, přisahám ti, dědečku… Ach!… Pán a paní de Villefort odtud odešli, není-li pravda?"

„Ano."

„A oni ti pověděli ty věci, které tě zlobí? Copak to je? Chceš, abych se jich šla na to zeptat, abych se ti pak mohla omluvit?"

„Ne, ne!" pravil pohled.

„Ach, lekáš mne, dědečku! Co ti jen mohli říci, můj Bože?“

A pátrala v mysli.

„Ach, již vím,“ pravila, tlumíc hlas a přistupujíc k starci, „mluvili ti snad o mé svatbě?“

„Ano,“ odvětil hněvivý pohled.

„Rozumím, zazlíváš mi moje mlčení. Oh, vidíš, poručili mi, abych ti ničeho neříkala, vždyť ani mně nic neřekli a dověděla jsem se to tajemství jaksi náhodou a indiskretně, proto byla jsem k tobě tak zdrženlivá. Odpusť mi, drahý dědečku.“

Starcův upřený a mdlý pohled zdál se odpovídat:

„Není to jen tvé mlčení, jež mne zarmoutilo.“

„Co je to tedy?“ tázala se dívka. „Myslíš snad, že tě opustím, dědoušku, a že mne moje svatba učiní zapomnětlivou?“

„Ne,“ odpověděl stařec.

„Řekli ti tedy, že pan d'Épinay souhlasí s tím, abychom zůstali pohromadě?“

„Ano.“

„Proč se tedy hněváš?“

Starcovy oči vyjadřovaly nekonečnou něhu.

„Ano, rozumím,“ pravila Valentina, „protože mne miluješ?“

Stařec naznačil, že ano.

„A bojíš se, abych nebyla nešťastna?“

„Ano.“

„Nemáš pana Franze rád?“

Starcovy oči opakovaly třikrát nebo čtyřikrát:

„Ne, ne, ne.“

„Trápíš se tedy velice, drahý dědoušku?“

„Ano.“

„Nuže, poslyš,“ pravila Valentina, pokleknuvši před Noirtiera a ovinuvši mu ruce kolem krku, „já také se velice trápím, neboť i já nemám pana Franze d'Épinay ráda.“

Blesk radosti vyšlehl z dědových očí.

„Pamatuješ se, jak velice jsi se na mne hněval, když jsem chtěla vstoupiti do kláštera?“

Slza zvlhčila vyprahlá víčka starcova.

„Nuže,“ pokračovala Valentina, „chtěla jsem tak uniknout tomu sňatku, jenž plnil mne zoufalstvím.“

Noirtierův dech stával se těžším a těžším.

„Ten sňatek tě tedy zarmucuje, dědečku? Ach, můj Bože, kdybys mi tak mohl pomoci, kdybychom spolu mohli překazit jejich plány! Ale tys bez síly proti nim, ty, jehož duch je přece tak čilý a vůle tak pevná, když však jde o zápas, jsi právě tak sláb, ba slabší, než já. Ach, byl bys mi býval tak mocným ochráncem v dobách své síly a svého zdraví, dnes však můžeš mne jen chápat a těšit se nebo tesknit se mnou. Je to poslední štěstí, které mi bůh zapomněl odníti zároveň s ostatními.“

Při těchto slovech byl v očích Noirtierových takový výraz chytrosti a hloubky, že dívce se zdálo, jako by v nich četla tato slova:

„Mýlíš se, mohu pro tebe ještě mnoho učinit.“

„Ty pro mne můžeš něco učinit, drahý dobrý dědoušku?“ překládala Valentina.

„Ano.“

Noirtier zvedl oči k nebi. Bylo to mezi ním a Valentinou ujednané znamení, že si něčeho přeje.

„Nu, copak chceš, drahý dědečku?“

Valentina okamžik přemýšlela a pak hlasitě vyjadřovala všecky své myšlenky, jak se jí dostavovaly, vidouc však, že na všecko, co řekne, stařec stále odpovídá „ne“, pravila:

„Nuže tedy, veliké prostředky, když jsem tak hloupá!“

Jmenovala po sobě všecka písmena abecedy od A až do N, zatím co její úsměv dotazoval se oka paralytikova, při N dal Noirtier znamení.

„Ach,“ zvolala Valentina, „věc, kterou si přejete, začíná písmenem N, máme tedy co dělat s N? Nu tak, co pak tomu N chceme? Na, ne, ni, no.“

„Ano, ano, ano,“ naznačil stařec.

„Ach, je to tedy „no“?“

„Ano.“

Valentina šla pro slovník, jejž položila před Noirtiera na pult. Otevřela jej a když viděla, že starcův pohled utkvěl na stránkách, přejížděla rychle prstem shora dolů po sloupcích.

Vykonávajíc toto cvičení po šest let, co Noirtier upadl v těžký stav, v němž byl, nabyla v něm takové zběhlosti, že uhádala právě tak rychle starcovu myšlenku, jako kdyby byl on sám mohl hledat ve slovníku.

Při slově notář dal Noirtier znamení, aby se zastavila.

„Notář,“ pravila Valentina, „přeješ si notáře, dědoušku?“

Stařec dal znamení, že skutečně chce notáře.

„Máme tedy poslat pro notáře?“ tázala se Valentina.

„Ano,“ naznačil paralytik.

„Má to můj otec vědět?“

„Ano.“

„Chceš ho ihned, toho notáře?“

„Ano.“

„Pošleme ti tedy hned pro něho, drahý dědečku. Je to vše, co si přeješ?“

„Ano.“

Valentina běžela ke zvonku a nařídila přišedšímu sluhovi, aby požádal pana nebo paní de Villefort, aby přišli k dědečkovi.

„Jsi spokojen?“ tázala se Valentina. „Ano… to si myslím, nebylo to snadné, což?“

A dívka usmála se na starce jako na dítě.

Vešel pan de Villefort, přivedený Barroisem.

„Co si přejete, pane?“ tázal se paralytika.

„Pane,“ pravila Valentina, „dědeček přeje si notáře.“

Při vyslovení této podivné a hlavně neočekávané žádosti vyměnil pan de Villefort pohled s paralytikem.

„Ano,“ vyjadřoval starcův zrak s pevností, jež prozrazovala, že s pomocí Valentininou a svého starého sluhy, který nyní znal jeho přání, je hotov podstoupiti zápas.

„Vy žádáte si notáře?“ opakoval Villefort.

„Ano.“

„Proč to?“

Noirtier neodpověděl.

„K čemu potřebujete notáře?“ tázal se Villefort.

Pohled paralytikův zůstal bez hnutí a následkem toho němý, což znamenalo: Trvám na své vůli.

„Abyste nám něco provedl?“ pokračoval Villefort. „Stojí to za to?“

„Nu, ale chce-li pán notáře,“ pravil Barrois, hotov stát na svém s vytrvalostí starým služebníkům vlastní, „chce ho asi, protože ho potřebuje. Jdu tedy pro notáře.“

Barrois neuznával jiného pána kromě Noirtiera a nesnesl, aby se jeho vůli někdy někdo postavil na odpor.

„Ano, chci notáře,“ naznačil stařec, zamhouřiv oči s vyzývavým výrazem, jakoby chtěl říci: Uvidíme, odvážíte-li se mi odepříti, co chci!

„Pošleme pro notáře, trváte-li absolutně na tom, pane, ale omluvím se mu a omluvím i vás, neboť ta scéna bude velmi směšná.“

„Ať,“ pravil Barrois, „jdu přesto pro něho.“

A starý sluha vítězoslavně vyšel.

II.
ZÁVĚŤ

Když Barrois odešel, pohlédl Noirtier na Valentinu oním zchytralým výrazem, jenž toho tolik sliboval. Dívka porozuměla tomu pohledu, i Villefort, neboť jeho čelo se zachmuřilo a obočí se stáhlo.

Vzal židli, usedl v paralytikově pokoji a čekal.

Noirtier díval se na jeho počínání s naprostou lhostejností, po očku však nařídil Valentině, aby se neznepokojovala a zůstala také.

Za tři čtvrti hodiny se sluha vrátil i s notářem.

„Pane," pravil Villefort, když byli vyměnili pozdravy, „jste sem povolán zde přítomným panem Noirtierem de Villefort, všeobecná paralysa zbavila ho schopnosti vládnouti údy i jazykem a jedině my jsme s to pochopit s velikou námahou jednotlivé úryvky jeho myšlenek."

Noirtier dal očima pokyn Valentině, pokyn tak vážný a tak velitelský, že dívka okamžitě pravila:

„Já, pane, rozumím všemu, co chce dědeček říci."

„Je to pravda," vmísil se Barrois do řeči, „všemu, naprosto všemu, jak jsem již pánovi říkal po cestě."

„Dovolte, pane, a vy také, slečno," pravil notář, obraceje se k Villefortovi a Valentině, „naskýtá se nám tu jeden z případů, kdy veřejný úředník nemůže nerozvážně zahájiti jednání, aniž by na sebe vzal nebezpečnou zodpovědnost. Má-li být listina právoplatná, hlav-

ní její podmínkou je, aby notář byl úplně přesvědčen, že věrně tlumočil vůli toho, kdo ji diktoval. Než já sám nemohu být jist souhlasem nebo nesouhlasem klienta, který nemluví. A ježto předmět jeho přání nebo odporu nemůže mi být vzhledem k jeho němotě jasně označen, je moje zakročení více než zbytečné a bylo by nezákonně provedeno."

Notář učinil krok ke dveřím, chtěje se vzdáliti. Sotva postřehnutelný vítězný úsměv zjevil se na rtech státního návladního. Noirtier pak pohlédl na Valentinu s tak bolestným výrazem, že se postavila notáři do cesty.

„Pane," pravila, „řeči, jíž mluvím s dědečkem, lze se snadno naučiti a jako já sama jí rozumím, mohu ji v několika minutách učinit i vám srozumitelnou. Čeho je vám třeba, pane, k dokonalému uklidnění svědomí?"

„Toho, čeho je třeba, slečno, aby naše listiny byly právoplatny," odpověděl notář, „to jest, jistoty souhlasu nebo nesouhlasu. Poslední pořízení může konat nemocný tělem, ale musí při tom být zdráv duchem."

„Nuže, pane, dvěma znameními nabudete jistoty, že se dědeček nikdy netěšil jasnějšímu rozumu než v této chvíli. Pan Noirtier, zbaven hlasu, zbaven pohybu, zavře oči, chce-li říci ano, a několikrát zamrká, chce-li říci ne. Nyní toho víte dosti, abyste mohl hovořit s panem Noirtierem, zkuste to."

Pohled, jejž stařec vyslal Valentině, byl tak prozářen něhou a vděčností, že sám notář mu porozuměl.

„Slyšel a rozuměl jste, pane, co právě řekla vaše vnučka?" tázal se notář.

Noirtier zavřel zvolna oči a za okamžik je zase otevřel.

„A souhlasíte s tím, co pravila? Vyjadřujete skutečně znameními, která uvedla, své myšlenky?“

„Ano,“ naznačil opět,stařec.

„Poslal jste vy pro mne?“

„Ano.“

„Chtěje napsati závět?“

„Ano.“

„A nechcete, abych odešel, nesepsav té závěti?“

Paralytik několikráte rychle zamrkal.

„Nuže, pane, chápete nyní,“ tázala se dívka, „a bude vaše svědomí klidno?“

Dříve však, než mohl notář odpovědít, odvedl jej Villefort stranou a pravil mu:

„Myslíte, pane, že může člověk beztrestně snésti tak hrozný tělesný otřes, jaký stihl pana Noirtiera de Villefort, aniž by i duše nebyla vážně zasažena?“

„To by mne ani tak neznepokojovalo, pane,“ odvětil notář, „ale jde mi o to, jakým způsobem uhádneme myšlenky, abychom vy volali odpovědi.“

„Tedy vidíte, že je to nemožno,“ pravil Villefort.

Valentina i stařec slyšeli ten hovor. Noirtier pohlédl na Valentinu tak upřeně a pevně, že bylo zřejmo, že čeká od ní hbitou odpověď.

„Pane,“ promluvila dívka, „tím se nikterak neznepokojujte, ať je sebe obtížnější, či ať se vám zdá sebe obtížnějším, uhodnouti dědečkovu myšlenku, já vám ji zjevím způsobem, jenž zbaví vás v tom ohledu všech pochybností. Jsem kolem pana Noirtiera šest let a ať

vám řekne sám, zůstalo-li po celých šest let jen jediné přání pohřbeno v jeho srdci následkem mého neporozumění.“

„Ne,“ naznačil stařec.

„Zkusme to tedy,“ pravil notář, „přijímáte slečnu za tlumočníka?“

Paralytik naznačil, že ano.

„Dobře, co tedy, pane, ode mne žádáte a jakou listinu si přejete napsati?“

Valentina jmenovala všecka písmena abecedy až k písmenu T.

Při tomto písmeni ji Noirtierův výmluvný pohled zastavil.

„Pán přeje si písmeno T,“ pravil notář, „věc je viditelná.“

„Počkejte,“ pravila Valentina, obrátivši se pak k dědečkovi, pokračovala: „Ta… te…“

Stařec zadržel ji při druhé slabice.

Tu vzala Valentina slovník a před pozorným zrakem notářovým převracela stránky.

„Testament,“ hlásal její prst, zadržený Noirtierovým pohledem.

„Testament!“ zvolal notář. „Je to zřejmé, pán chce psáti závěť.“

„Ano,“ naznačil Noirtier několikráte za sebou.

„To je přece báječné, pane, to se musí uznat!“ pravil notář užaslému Villefortovi.

„Skutečně,“ odvětil státní návladní, „a ještě báječnější bude závěť, neboť nemyslím, že by se její články

přišly sestavit slovo za slovem na papír bez důmyslného vnuknutí dceřina. Ta závěť však dotýká se asi Valentiny příliš zblízka, než aby mohla být vhodným tlumočníkem temné vůle pana Noirtiera de Villefort."

„Ne, ne!" naznačil paralytik.

„Jakže?" zvolal pan de Villefort. „Vaše závěť nedotýká se Valentiny?"

„Ne," opakoval Noirtier.

„Pane," pravil notář, jenž, šťasten tímto důkazem, těšil se, jak bude ve své společnosti vyprávěti podrobnosti této zajímavé episody, „pane, nic se mi nyní nezdá snadnějším, než to, co považoval jsem před chvílí za nemožné, závěť ta bude závětí uzavřenou, to jest, zákonitě oprávněnou, jakmile byla čtena před sedmi svědky, schválena testátorem před nimi a zapečetěna notářem – rovněž před nimi. Pokud se týká doby, bude to asi sotva trvat déle, než závěť obyčejná. Předně formule jsou vždycky stejny, a pokud se týká podrobností, ty budou dány již stavem testátorova majetku a vámi, jenž jsa jeho správcem, jej znáte. Ostatně, aby ta listina byla chráněna před jakýmkoli útokem, dáme jí co nejúplnější autentičnost, jeden z mých kolegů bude mým pomocníkem a proti všemu zvyku bude přítomen diktování. Jste spokojen, pane?" pokračoval notář obrátiv se ke starci.

„Ano," odpověděl Noirtier záře radostí, že mu bylo porozuměno.

„Co chce dělat?" tázal se v duchu sebe sama Villefort, jemuž jeho vysoké postavení ukládalo všemožnou

zdrženlivost a jenž ostatně nebyl ani s to uhodnouti, k jakému cíli jeho otec míří.

Obrátil se tedy, aby poslal pro druhého notáře, naznačeného prvním, ale Barrois, který vše slyšel a uhodl přání pánovo, již odešel.

Státní návladní vzkázal tedy své ženě, aby přišla nahoru.

Za čtvrt hodiny byli všichni shromážděni v pokoji paralytikově a i druhý notář se dostavil.

Oba veřejní úředníci dohodli se několika slovy. Noirtierovi byla přečtena všeobecná všední formule závěti. Pak první notář, obrátiv se k starci, začal, pátraje, abychom tak řekli, v jeho inteligenci:

„Píše-li kdo svou závěť, pane, činí tak v něčí prospěch."

„Ano," naznačil Noirtier.

„Máte nějaký pojem o čísle, jakého dosahuje vaše jmění?"

„Ano."

„Vyjmenuji vám několik čísel, postupně stoupajících. Dáte mi znamení, až dojdu k číslu, jež považujete za své."

„Ano."

Bylo cosi slavnostního v tomto dotazování, také se nikdy neprojevil zápas ducha s hmotou viditelněji než nyní. A nebyl-li to, jak jsme chtěli říci, vznešený obraz, byl aspoň neobyčejný.

Všichni tvořili kolem Noirtiera kruh, druhý notář seděl u stolu, připraven ku psaní, první stál před Noirtierem de Villefort a vyptával se ho.

„Vaše jmění přesahuje tři sta tisíc franků, není-li pravda?“ tázal se.

Noirtier přisvědčil.

„Máte tedy čtyři sta tisíc franků?“ tázal se notář.

Noirtier zůstal bez hnutí.

„Pět set tisíc?“

Stejná nehnutost.

„Šest set tisíc? Sedm set tisíc? Osm set tisíc? Devět set tisíc?“

Noirtier pokynul, že ano.

„Vládnete jměním devíti set tisíc franků?“

„Ano.“

„V nemovitostech?“ tázal se notář.

Noirtier naznačil, že ne.

„V cenných papírech?“

Noirtier přisvědčil.

„Jsou ty listiny ve vašich rukou?“

Stařec obrátil zrak na Barroise. Starý sluha vyšel a za okamžik se vrátil se skřínkou v ruce.

„Dovolíte otevříti tu skřínku?“ tázal se notář.

Noirtier pokynul, že ano.

Otevřeli skřínku a našli v ní za devět set tisíc franků státních dlužních úpisů.

První notář podal všecky listiny kus po kuse svému kolegovi, počet jejich shodoval se s udáním Noirtierovým.

„Je tomu tak," pravil, „je zřejmo, že duch je při celé své síle i rozsahu."

Obrátiv se pak k paralytikovi, pravil mu:

„Vládnete tedy hotovým jměním devíti set tisíc franků, jež tímto způsobem uloženo, vynáší vám asi čtyřicet tisíc liber důchodu, není-li pravda?"

„Ano," naznačil Noirtier.

„Komu přejete si zanechati to jmění?"

„Oh," promluvila paní de Villefort „o tom není pochyby, pan Noirtier miluje výhradně svou vnučku, slečnu Valentinu de Villefort: ona ošetřuje ho po celých šest let, svou neúnavnou péčí dovedla si získati lásku svého děda, ba možno říci téměř vděčnost, náleží jí tedy právem odměna za tu oddanost."

Z Noirtierova oka vyšlehl blesk, jako by stařec chtěl naznačit, že se nedá ošálit lživým souhlasem, jejž paní Villefortová projevila s úmysly, které u něho předpokládala.

„Zanecháte tedy těch devět set tisíc franků slečně Valentině de Villefort?" tázal se notář, domnívaje se, že může již jen zaznamenat tuto klausuli, přece však chtěl zjistiti souhlas Noirtierův a přál si, aby i všichni svědkové té podivné scény se o tom souhlase přesvědčili. Valentina o krok ustoupila a sklopivši oči, zaplakala. Stařec pohlížel na ni chvíli s výrazem nesmírné něhy, pak obrátiv oči k notáři, co nejvýznačnějším způsobem zamrkal.

„Ne?" pravil notář. „Jakže, slečna Valentina de Villefort nebude vaší universální dědičkou?"

Noirtier opakoval, že ne.

„Nemýlíte se?“ zvolal notář v údivu. „Pravíte skutečně, že ne?“

„Ne!“ opětoval Noirtier své znamení. „Ne!“

Valentina zvedla hlavu, ustrnula – ne pro své vydědění, ale protože vyvolala cit, jenž ten výkon způsobil.

Ale Noirtier pohlédl na ni s tak hlubokým výrazem něhy, že zvolala:

„Oh, můj dobrý dědečku, odnímáš mi pouze jmění, ale viď, že nechováš mi stále své srdce?“

„Oh, ano, zajisté,“ pravily oči paralytikovy, zavřevše se s výrazem, v němž nemohla se Valentina klamati.

„Díky, díky!“ zašeptala dívka.

Leč v srdci paní Villefortové vzbudilo to odmítnutí nečekanou naději, přistoupila k starci.

„Zanecháte tedy své jmění svému vnukovi Eduardu de Villefort, drahý pane Noirtiere?“ tázala se matka.

Zamrkání bylo strašlivé, vyjadřovalo takřka záští.

„Ne,“ pravil notář. „Tedy zde přítomnému svému panu synovi?“

„Ne,“ odvětil stařec.

Oba notáři pohlédli na sebe užasle. Villefort i jeho žena cítili, že se zardívají, on hněvem, ona studem.

„Ale co jsme vám udělali, dědečku?“ tázala se Valentina: „Což nás již nemáte rád?“

Pohled starcův rychle se dotkl syna i snachy, až utkvěl na Valentině s výrazem veliké lásky.

„Nuže, drahý dědoušku,“ pravila dívka, „miluješ-li mne, hleď tedy spojiti tu lásku s tím, co právě činíš.

Znáš mne, víš, že jsem nikdy na tvé jmění nemyslila, ostatně jsem prý bohatá po matce, příliš bohatá, vysvětli nám to tedy.“

Noirtier upřel žhavý pohled na Valentininu ruku.

„Moje ruka?“ tázala se dívka.

„Ano,“ přisvědčil Noirtier.

„Její ruka,“ opakovali všichni přítomní.

„Ach, pánové,“ pravil Villefort, „vidíte dobře, že to vše je zbytečno a že můj ubohý otec je nepříčetný.“

„Ach,“ zvolala náhle Valentina, „rozumím! Můj sňatek, viď, dědoušku?“

„Ano, ano, ano,“ třikrát opakoval paralytik, vysílaje z oka blesk po každé, když zvedlo se víčko.

„Hněváš se na nás pro tu svatbu, viď?“

„Ano.“

„Ale to je nesmysl,“ pravil Villefort.

„Promiňte, pane,“ namítl notář, „vše to je naopak velmi logické a působí na mne dojmem dokonalé souvislosti.“

„Nechceš, abych se provdala za pana Franze d'Épinay?“

„Ne, nechci tomu,“ vyjadřovalo starcovo oko.

„A vydědíte svou vnučku,“ zvolal notář, „provdá-li se proti vaší vůli?“

„Ano,“ odvětil Noirtier.

„A bez toho sňatku bude vaší dědičkou?“

„Ano.“

Kolem starce zavládlo v té chvíli hluboké ticho.

Oba notáři se radili, Valentina, sepjavši ruce, pohlížela na děda s vděčným úsměvem, Villefort hryzl své tenké rty, a paní de Villefort nebyla s to potlačiti radostného pocitu, jenž proti její vůli zářil jí z tváře.

„Zdá se mi však," pravil konečně Villefort, první přerušuje ticho, „že jedině já jsem oprávněn posuzovati okolnosti, jež mluví ve prospěch toho spojení. Maje jedině sám co rozhodovati o dceřině ruce, přeji si, aby se provdala za pana Franze d'Épinay, i provdá se zaň."

Valentina s pláčem klesla do křesla.

„Pane," pravil notář, obraceje se ke starci, „jak hodláte naložit svým jměním v případě, že slečna Valentina provdá se za pana Franze?"

Stařec se nepohnul.

„Chcete přece učiniti nějaké pořízení?"

„Ano," naznačil Noirtier.

„Ve prospěch někoho ze své rodiny?"

„Ne."

„Tedy ve prospěch chudých?"

„Ano."

„Ale je vám snad známo," namítl notář, „že zákon staví se na odpor naprostému vydědění vlastního syna?"

„Ano."

„Můžete tedy rozhodovati jen o části jmění, k níž vás zákon opravňuje."

Noirtier zůstal bez hnutí.

„Trváte na tom, rozhodovati o všem?"

„Ano."

„Ale po vaší smrti bude závěť prohlášena za neplatnou.“

„Ne.“

„Můj otec mne zná, pane,“ pravil pan de Villefort, „ví, že jeho vůle bude mi svatou. Ví ostatně, že mé postavení mi nedovolí souditi se s chudými.“

Noirtierovo oko zazářilo vítězoslavně.

„Jak rozhodnete, pane?“ tázal se notář Villeforta.

„Nijak, pane. Můj otec tak v duchu ustanovil a vím, že můj otec svého rozhodnutí nikdy nemění. Vzdávám se tedy. Těch devět set tisíc franků vyjde z rodiny a obohatí nemocnice a chudobince. Já však neustoupím stařeckému rozmaru a budu jednat podle svého svědomí.“

A Villefort vzdálil se i se ženou, nechav otci na vůli psáti závěť, jak chce.

Téhož dne byla závěť dopsána, byli zavoláni svědkové, závěť byla starcem schválena, u přítomnosti svědků uzavřena a uložena u pana Deschampsa, notáře Noirtierovy rodiny.

III.
TELEGRAF

Vrátivše se do svého bytu, dověděli se pán a paní de Villefort, že pan hrabě de Monte Cristo, jenž přišel je poctít návštěvou, byl uveden do salonu, kde je očekává. Paní de Villefort, nejsouc s to pro přílišné rozrušení vejít tam tak náhle, uchýlila se do své ložnice, kdežto státní návladní, znající se lépe opanovat, zamířil přímo k salonu.

Avšak přese všechnu svou jistotu v chování, přese všechno umění ovládnouti výraz své tváře, nemohl pan de Villefort do té míry vyjasniti čelo, aby si hrabě, jenž zářil úsměvem, nepovšiml jeho chmurného a zasmušilého vzhledu.

„Oh, můj Bože!“ zvolal Monte Cristo po výměně pozdravů. „Co se vám stalo, pane de Villefort? Nepřišel jsem snad ve chvíli, kdy jste sestavoval nějakou poněkud příliš hrdelní obžalobu?“

Villefort pokusil se o úsměv.

„Ne, pane hrabě,“ odvětil, „nejde tu o jinou oběť než o mne. Já sám prohrávám proces, a náhoda, umíněnost, šílenství vede obžalobu.“

„Co tím chcete říci?“ tázal se Monte Cristo s výborně sehraným zájmem. „Potkalo vás snad opravdu nějaké vážné neštěstí?“

„Oh, pane hrabě," odtušil Villefort s klidem plným trpkosti, „nestojí to ani za řeč, skoro nic, pouhá peněžní ztráta."

„Skutečně," odpověděl Monte Cristo, „peněžní ztráta není ničím pro takové jmění, jakým vy vládnete, a povzneseného, filosofického ducha, jako jest váš!"

„Nezabývám se také peněžní otázkou," pravil Villefort, „ačkoli konec konců devět set tisíc franků stojí za politování nebo aspoň za zlost. Především se mne však dotýká to řízení osudu, náhody, fatality, či jak mám nazvat moc, jež namířila ránu, která mne zasáhla a která kácí mé naděje, ničíc snad zároveň i budoucnost mé dcery rozmarem zdětinštělého starce."

„Ach, můj Bože, co se vlastně stalo?" zvolal hrabě. „Devět set tisíc franků jste pravil? Skutečně, ten obnos zaslouží si, jak pravíte, aby byl litován i filosofem. A kdo vám způsobil ten zármutek?"

„Můj otec, o němž jsem vám vyprávěl."

„Pan Noirtier? Opravdu? Ale vždyť jste mi řekl, zdá se mi, že je úplně ochrnut a že všecky jeho schopnosti jsou zničeny!"

„Ano, jeho schopnosti tělesné, neboť se nemůže pohnouti, nemůže mluviti, ale při tom při všem myslí, chce a jedná, jak vidíte. Opustil jsem ho před pěti minutami a v té chvíli zabýval se diktováním své poslední vůle dvěma notářům."

„Mluvil tedy?"

„Dokázal něco lepšího: dorozuměl se."

„Jak to?"

„Pomocí pohledu, jeho oči zůstaly na živu a jak vidíte, zabíjejí."

„Příteli," pravila paní de Villefort, vstoupivší právě do salonu, „snad si to představujete horším, než to je?"

„Madame…" pozdravoval hrabě, klaně se.

Paní de Villefort opětovala pozdrav s nejpůvabnějším úsměvem.

„Co to slyším od pana de Villefort?" tázal se hrabě. „A jaká to nepochopitelná nemilost…?"

„Nepochopitelná, to je pravé slovo!" odvětil státní návladní, krče rameny. „Stařecký rozmar!"

„A není možno přimět ho, aby změnil své rozhodnutí?"

„Tak jest," pravila paní de Villefort, „záleží jen na mém muži, aby ta závět, Valentině nepříznivá, byla naopak změněna v její prospěch."

Hrabě vida, že oba manželé začínají mluvit v narážkách, jal se s velikou pozorností a zřejmou zálibou sledovat počínání Eduardovo, jenž lil inkoust ptákům do vody.

„Má drahá," pravil Villefort, odpovídaje své ženě, „víte, že si ve své domácnosti nerad hraji na patriarchu a že jsem se nikdy nedomníval, že by osudy světa závisely na jediném mém pokynu. Přes to však je důležito, aby mé rozhodnutí bylo v mé rodině respektováno a aby nerozum starce a rozmar dítěte nezhatily plán, na němž jsem se již od dlouhých let v duchu ustanovil. Baron d'Épinay byl, jak víte, můj přítel a spojení s jeho synem je mi velmi vítáno."

„Myslíte," tázala, se paní de Villefort, „že by Valentina byla stejného názoru se svým dědečkem…? Opravdu… vždycky se stavěla tomu sňatku na odpor, a nepřekvapilo by mne, kdyby to, co jsme právě viděli a slyšeli, bylo provedeno podle plánu, jejž si mezi sebou sestrojili."

„Madame," namítl Villefort, „věřte mi, že nikdo se jen tak nezřekne jmění devíti set tisíc franků."

„Ona by se zřekla i světa, pane, vždyť chtěla loni vstoupit do kláštera."

„Ať je tomu jakkoli," pravil opět Villefort, „řekl jsem, že se ten sňatek vykoná, madame!"

„Proti vůli vašeho otce?" tázala se paní de Villefort, dotýkajíc se nové struny. „To je vážné!"

Monte Cristo tvářil se, jako by neposlouchal, a neztrácel z celého hovoru ani slova.

„Madame," odpověděl Villefort, „mohu říci, že jsem vždycky svého otce ctil, neboť ke vrozenému citu dítěte pojilo se u mne i vědomí jeho duševní převahy. Neboť otec je vždycky dvojnásob posvátný: posvátný jako náš tvůrce, posvátný jako náš pán a učitel. Dnes však nemohu uznat moudrost starce, který pro pouhou vzpomínku na nenávist k otci pronásleduje tak syna, bylo by tedy ode mne směšností, kdybych zařídil své chování podlé jeho rozmarů. Budu míti k panu Noirtierovi vždy největší úctu, podřídím se bez nářku peněžitému trestu, jejž na mne uvalil, ale má vůle zůstane nepohnuta, a svět posoudí, na čí straně je zdravý rozum. Následkem toho provdám svou dceru za barona Fran-

ze ď'Épinay, protože ten sňatek je podle mého mínění výhodný a čestný a že zkrátka chci provdat svou dceru, za koho se mně líbí."

„Jakže!" zvolal hrabě, jehož souhlasu se státní návladní stále pohledem dožadoval. „Jakže, pan Noirtier, pravíte, vyděďuje slečnu Valentinu, protože se chce provdat za pana barona Franze ď'Épinay?"

„Eh, můj Bože, ano, pane, to je jeho důvod!" přisvědčil Villefort, krče rameny.

„Aspoň zdánlivý důvod," poznamenala paní de Villefort.

„Skutečný důvod, madame. Věřte mi, znám svého otce."

„Lze to pochopit?" tázala se mladá žena. „Proč, táži se vás, nelíbí se pan ď'Épinay panu Noirtierovi více než kdo jiný?"

„Skutečně," přisvědčil hrabě, „znal jsem pana Franze ď'Épinay, syna generála de Quesnel – není-li pravda? – jenž povýšen byl králem Karlem X. na barona ď'Épinay."

„Tak jest," odtušil Villefort.

„Ale to byl, jak se pamatuji, roztomilý mladík!"

„Vždyť jsem si také jista, že je to pouhá záminka," pravila paní de Villefort, „starci bývají tyranští ve své lásce. Pan Noirtier nechce, aby se jeho vnučka vdala."

„Neznáte snad nějakou příčinu té nenávisti?" tázal se Monte Cristo.

„Oh, můj Bože, kdož to může vědět?"

„Snad nějakou politickou antipatii?"

„Skutečně, můj otec a otec pana ďÉpinay žili v bouřlivých dobách, z nichž já pamatuji již jen poslední dny," odpověděl Villefort.

„Nebyl váš otec bonapartistou?" zeptal se Monte Cristo. „Zdá se mi, že jste mi něco takového povídal, pamatuji-li se dobře."

„Můj otec byl především jakobínem," odtušil Villefort, unesen živým rozčilením za hranice opatrnosti, „a senátorský háv, jejž hodil mu Napoleon přes ramena, starce přestrojil, ale nezměnil. Osnoval-li otec spiknutí, činil tak ne pro císaře, ale proti Bourbonům, neboť měl tu hroznou vlastnost, že se nikdy nebil za neuskutečnitelné utopie, ale jen za věci možné a že pro zdar těch možných věcí řídil se strašnými theoriemi Hory, které nelekají se žádných prostředků."

„Nuže, vidíte, to je to!" pravil Monte Cristo. „Pan Noirtier a pan ďÉpinay se jistě setkali na politické půdě. Což generál ďÉpinay, přes to, že sloužil ve vojsku pod Napoleonem, nezachoval si v hloubi srdce royalistické smýšlení a což nebyl to on, jenž byl zavražděn jednou večer, odcházeje z napoleonského klubu, kam ho bonapartisté pozvali v naději, že najdou v něm spojence?"

Villefort pohlédl na hraběte téměř s hrůzou.

„Mýlím se snad?" tázal se Monte Cristo.

„Naprosto ne, pane," odvětila paní de Villefort, „naopak, jest tomu tak. A právě pro příčinu, kterou jste teď uvedl, aby uhaslo staré záští, chtěl pan de Villefort spojit láskou dvě děti, jejichž otcové se nenáviděli."

„Vznešená myšlenka!“ pravil Monte Cristo. „Myšlenka plná křesťanské lásky, jež měla by si získat pochvalu celého světa. Opravdu, jak krásné by bylo, kdyby se slečna Noirtierova de Villefort jmenovala paní d'Épinay.“

Villefort se zachvěl a pohlédl na Monte Crista, jako by chtěl čísti na dně jeho srdce úmysl, který vnukl mu právě pronesená slova.

Hrabě však zachoval svůj obvyklý laskavý úsměv. A i tentokráte nepronikl státní návladní přese všecku hloubku svého pohledu na povrch.

„Nemyslím také,“ ujal se opět slova Villefort, „že by proto sešlo se svatby, ačkoli ztráta dědova jmění je pro Valentinu velikým neštěstím, nemyslím, že by pan Franz d'Épinay couvl před tímto peněžním nezdarem, uvidí asi, že já snad stojím za víc, než ty peníze, já, jenž obětoval jsem je touze dostát mu v slovu, pomyslí si ostatně, že Valentina je bohatá jměním po matce, které spravují pan a paní de Saint-Méran, její děd a babička z matčiny strany, kteří ji něžně milují.“

„A kteří si skutečně zaslouží, aby je Valentina milovala a ošetřovala, jako to činila panu Noirtierovi,“ pravila paní de Villefort. „Ostatně přijedou oba nejdéle za měsíc do Paříže a Valentina po takové urážce nebude již nucena pohřbívat se u pana Noirtiera, jako to činila až doposud.“

Hrabě ochotně naslouchal skřípavému hlasu toho uraženého sebevědomí a zhacených plánů.

„Ale zdá se mi," namítl Monte Cristo po chvíli ticha, „– a prosím předem za odpuštění toho, co řeknu – vyděďuje-li pan Noirtier slečnu de Villefort, protože se chce provdat za muže, jehož otce on nenáviděl, že nemůže aspoň to provinění vytýkat tomu drahému Eduardovi."

„Viďte, pane?" zvolala paní de Villefort nepopsatelným tónem. „Viďte, že je to nespravedlivé, hanebně nespravedlivé? Ten ubohý Eduard je právě tak vnukem páně Noirtierovým jako Valentina, a přece, kdyby si Valentina nemusila vzít pana Franze, zanechal by jí pan Noirtier celé své jmění, kromě toho je Eduard nositelem rodinného jména, což nepřekáží, aby Valentina, i když připustíme, že bude skutečně dědem vyděděna, nebyla třikrát bohatší než on."

Po tomto výbuchu se hrabě zamlčel.

„Pane hrabě," ujal se slova Villefort, „přestaňme, prosím, mluvit o těch rodinných maličkostech. Pravda, mé jmění zvětší příjmy chudých, kteří jsou dnes skutečnými boháči, ano, můj otec zklamal mou oprávněnou naději a to bez příčiny, já však budu jednat jako muž rozumný, jako muž čestný. Pan d'Épinay, jemuž slíbil jsem důchod z toho obnosu, jej obdrží, i kdybych si měl uložit nejkrutější odříkání."

„Přes to bylo by snad lépe," pravila opět paní de Villefort, vracejíc se k jediné myšlence, která bez ustání hlodala jí na dně srdce, „svěřit tu nehodu panu d'Épinay, aby on sám vrátil své slovo."

„Ach, to by bylo veliké neštěstí!" zvolal Villefort.

„Veliké neštěstí?“ opakoval hrabě.

„Ovšem,“ odtušil Villefort, ovládnuv se, „zmařená svatba, byť i z peněžních důvodů, vrhá na dívku nepříznivé světlo, pak dávné pověsti, které jsem chtěl potlačit, začaly by kolovat s novou silou. Ale ne, z toho nebude nic. Je-li pan d'Épinay čestný muž, bude se cítit Valentininým vyděděním více vázán než dříve, jinak jednal by z pouhé lakoty, ne, to není možné!“

„Smýšlím jako pan de Villefort,“ pravil Monte Cristo, upřev pohled na paní de Villefort, „a kdybych byl do té míry jeho přítelem, abych si mohl dovoliti radit mu, vyzval bych ho – ježto prý se pan d'Épinay záhy vrátí, jak mi aspoň bylo řečeno – aby tu záležitost svázal tak pevně, že by nebylo lze ji rozvázat. Počal bych zkrátka jednání, jehož konec musil by pro pana de Villefort tak čestně dopadnout.“

Státní návladní vstal, unesen zjevnou radostí, kdežto jeho žena lehce zbledla.

„Dobře,“ pravil, „nic jiného jsem nežádal a budu se řídit míněním takového rádce, jako jste vy,“ pokračoval, podávaje Monte Cristovi ruku. „Ať tedy každý považuje to, co se dnes událo, jako by se to nebylo stalo, na našich plánech se ničeho nezměnilo.“

„Pane,“ odpověděl hrabě, „ručím vám za to, že svět bude vám při vší své nespravedlnosti povděčen za vaše rozhodnuti, vaši přátelé budou hrdi, a pan d'Épinay, i kdyby si měl vzíti slečnu de Villefort bez věna – což se nemůže státi – bude přešťasten, že dostane se do ro-

diny, která dovede se povznést na výši takových obětí, aby dostála slovu a vyplnila povinnost.“

Po těchto slovech hrabě vstal a chystal se k odchodu.

„Vy nás opouštíte, pane hrabě?“ tázala, se paní de Villefort.

„Jsem nucen, madame, přišel jsem vám jen připomenout váš slib na sobotu.“

„Bojíte se, že bychom zapomněli?“

„Jste příliš laskavá, madame, ale pan de Villefort má často tak vážné a tak naléhavé záležitosti…“

„Můj muž dal své slovo, pane,“ pravila paní de Villefort, „a právě jste viděl, že mu dostojí, byť měl tím i všecko ztratit, tím spíše, může-li vše získat.“

„Je ta společnost sezvána do vašeho domu na Elysejských Polích?“ tázal se Villefort.

„Nikoli,“ odvětil Monte Cristo, „a to právě činí vaší obětovnost tím záslužnější: je to na venkově.“

„Na venkově?“

„Ano.“

„A kde to? Blízko Paříže, není-li pravda?“

„Hned za branou, půl hodiny od hradeb, v Auteuili.“

„V Auteuili!“ zvolal Villefort. „Ach, pravda, paní Villefortová mi řekla, že bydlíte v Auteuili, ježto byla tam k vám přenesena. A na kterém místě Auteuile?“

„V La Fontainově ulici.“

„V La Fontainově ulici?“ opakoval Villefort dušeně. „Které číslo?“

„Číslo 28.“

„Ach, tedy vám byl prodán dům pana de Saint-Méran?“ zvolal Villefort.

„Pana de Saint-Méran?“ opakoval Monte Cristo. „Ten dům náležel tedy panu de Saint-Méran?“

„Ano,“ odvětila paní de Villefort. „A věřil byste něčemu, pane hrabě?“

„Čemu?“

„Ten dům je hezký, není-li pravda?“

„Rozkošný.“

„Nuže, můj muž v něm nikdy nechtěl bydlit!“

„Oh, skutečně, pane?“ divil se Monte Cristo, „To je zaujatost, které nechápu.“

„Nemám rád Auteuil, pane,“ odvětil státní návladní, přemáhaje se.

„Ale doufám, že nebudu tak nešťasten,“ pravil Monte Cristo neklidně, „aby mne ta antipatie připravila o štěstí vaší návštěvy?“

„Ne, pane hrabě… mám pevnou naději… věřte, že učiním vše, co budu moci,“ zajíkavě mluvil Villefort.

„Oh,“ odvětil Monte Cristo, „nepřipouštím výmluv. Čekám vás v sobotu o šesté hodině a kdybyste nepřišli, domníval bych se, – nu což! – že o tom domě, od dvacíti let neobydleném, koluje nějaká truchlivá pověst, nějaká krvavá legenda.“

„Přijdu, pane hrabě, přijdu,“ pravil rychle Villefort.

„Díky,“ odtušil Monte Cristo. „A nyní mi dovolte rozloučit se s vámi.“

„Skutečně, řekl jste, pane hrabě, že jste nucen nás opustiti,“ pravila paní de Villefort, „a chtěl jste, tuším

i říci proč, když vtom jste se přerušil a přešel k jinému předmětu."

„Opravdu, madame, nevím, budu-li míti odvahu říci vám, kam jdu," zdráhal se Monte Cristo.

„Ach, jen to povězte!"

„Jdu se podívat, jako pravý zevloun, na věc, o které jsem často sníval po celé hodiny."

„Na jakou věc?"

„Na telegraf. Nu, slovo je vysloveno – tím hůř!"

„Na telegraf?" opakovala paní de Villefort,

„Nu, můj Bože, ano, na telegraf. Často vídal jsem při cestě, na návrší, zvedat se v slunečním světle ta černá, ohebná ramena, podobná nožkám ohromného hmyzu, a přisahám vám, že nikdy nedíval jsem se na ně bez pohnutí, neboť myslil jsem si, že tyto podivné značky, prorážející vzduch s přesností a nesoucí na tři sta mil neznámou vůli člověka, sedícího u stolu, jinému člověku, sedícímu na konci linie u jiného stolu, rýsují se na šedi mlh nebo na azuru oblohy pouhou silou vůle tohoto všemocného velitele, tu věřil jsem v duchy, skřítky, šotky, slovem v tajné vědy a smál jsem se. Než nikdy mi nenapadlo chtít se podívat zblízka, na ty veliké brouky s bílým tělíčkem a černými tenkými nožičkami, neboť jsem se bál, že bych pod jejich kamennými křídly našel malého lidského ducha, velmi osedlaného, velmi puntičkářského, velmi nabitého vědou, magií nebo kouzly. A tu jednoho krásného dne jsem se dověděl, že hybnou silou každého telegrafu je chudák úředník s ročním služným dvanácti set franků, jenž zaměstnán

je celý den tím, že dívá se ne jako hvězdář na nebe, ne jako rybář do vody, ne jako prázdný mozek do kraje, ale na brouka s bílým tělíčkem a černými nožkami, svého odpovídatele, vzdáleného asi na čtyři nebo pět mil. Tu vzniklo ve mně zvláštní přání vidět zblízka tu živoucí kuklu a být přítomen komedii, kterou hraje z hloubi své pupy oné druhé kukle, vytahujíc proužky papíru."

„A jdete tam?"

„Jdu tam."

„Na který telegraf? Ministerstva vnitra, či hvězdárny?"

„Oh, nikoli! Tam bych našel lidi, kteří by mne nutili porozumět věcem, jichž nechci znát, aktéři by mi proti mé vůli vysvětlovali tajemství, jehož nechápou. Kata, chci si ještě zachovat své illuse o broucích, dost na tom, že jsem ztratil illuse o lidech. Nepůjdu se tedy podívat ani na telegraf ministerstva vnitra, ani hvězdárny. Chci vidět telegraf v širém venkově, abych tam našel skutečného tvora, zakletého do své díry."

„Jste zvláštní muž," pravil Villefort.

„Kterou linii byste mi radil studovat?"

„Nu, která je teď nejzaměstnanější."

„Dobrá, tedy španělskou?"

„Právě. Chcete dopis od ministra, aby vám vysvětlili…?"

„Ach, ne," odvětil Monte Cristo, „vždyť vám říkám, že tomu naopak nechci rozumět. Jakmile bych to trochu pochopil, nebylo by již telegrafu, bylo by již jen znamení pana Duchâtela nebo pana de Montalivet,

dané bayonskému prefektovi a volně přeložené ve dvě řecká slova: ???????????. Právě to zvíře o černých nožičkách a hrozné to slovo chci zachovati v celé jeho čistotě a v celé své úctě.“

„Jděte tedy, neboť za dvě hodiny bude noc a neuvidíte ničeho.“

„Hrome, lekáte mne. Který je nejbližší?“

„Směrem k Bayonne?“

„Nu, třeba směrem k Bayonne.“

„V Châtillonu.“

„A po Châtillonu?“

„Ve věži Montlhéry, tuším.“

„Díky, na shledanou! V sobotu sdělím vám své dojmy.“

U dveří setkal se hrabě s oběma notáři, kteří právě vydědili Valentinu a kteří odcházeli, svrchovaně šťastni, že zhotovili listinu, jež bude jim jistě prokazovat velkou čest.

IV.
JAK ZBAVIT ZAHRADNÍKA HLODAVCŮ, JIŽ HUBÍ MU BROSKVE

Ne téhož večera, jak řekl, ale příštího dne ráno vyjel hrabě Monte Cristo branou Euferskou po orleánské silnici, minul vesnici Linas, aniž se zdržel u telegrafu, jenž právě ve chvíli, kdy hrabě jel mimo, oživil svá dlouhá, vyzáblá ramena, a zastavil u věže montlhéryské, která, jak každý ví, tyčí se na nejvyšším místě stejnojmenné pláně.

U paty pahorku hrabě sestoupil a pustil se vzhůru po točité stezce, široké osmnáct palců. Když přišel nahoru, stanul před plotem, jenž zahrazoval mu cestu a na němž bílé a růžové květy přecházely v zelené ovoce.

Monte Cristo hledal dvířka malé ohrady a záhy je nalezl. Byla to dřevěná branka, otáčející se na stěžejích z vrbových prutů a zavírající se na hřebík a provázek. V okamžiku vnikl hrabě v jich mechanism a vrátka se otevřela.

Hrabě stanul v zahrádce, měřící dvacet stop zdéli a dvanáct zšíři, obehnané částečně plotem, v němž na-

cházelo se duchaplné zařízení, jež označili jsme jménem branky, a částečně starou věží, porostlou břečtanem, a hustě posetou květy ohnice a levkoje.

Kdo by ji viděl tak vrásčitou a rozkvetlou, jako babičku, které vnoučata přicházejí přát k svátku, nebyl by řekl, že mohla by vyprávět mnoho strašlivých dramat, kdyby kromě uší, jež staré přísloví připisuje zdem, vládla i hlasem.

Zahrádkou procházelo se po stezičce, posypané červeným pískem, s nímž pojil se několikaletý zimostrázový lem, tvoře barevné tóny, které potěšily by oko Delacroixovo, našeho moderního Rubense. Stezka ta měla tvar osmičky a zatáčela se, protínajíc se a tvoříc tak v dvacetistopové zahrádce šedesátistopovou procházku.

Nikdy nebyla Flora, ta smavá, svěží bohyně dobrých latinských zahradníků, uctívána tak čistým a pečlivým kultem, jako tu v té maličké zahrádce.

Skutečně, z dvacíti růžových keřů, jimiž byla vysázena, ani lístek nenesl stopy mušky, ani snítka chomáčku zelených mšicí, které hubí a ničí rostliny, pučící ve vlhké půdě. A přece zahrádka vlhkosti nikterak nepostrádala: jako saze černá země a neprůhledné listoví stromů hlásaly to dostatečně, umělé zavlažování bylo by ostatně záhy nahradilo vláhu přirozenou, díky sudu, plnému stojaté vody a zapuštěnému do jednoho úhlu zahrady, v němž zdržovaly se na želeném povrchu žába a ropucha, které patrně pro nesrovnalost povah seděly

stále zády k sobě obráceny na dvou protilehlých místech kruhu.

Kromě toho ani travičky na stezkách, ani výhonku v záhonech, hospodyňka ošetřuje a pěstí s menší péčí své geranie, kaktusy a rhododendrony v porculánových květináčích, než to činil dosud neviditelný pán té malé ohrady.

Monte Cristo stanul, když byl zavřel dveře, zavěsiv provázek na hřebík, a objal pohledem celý pozemek.

„Zdá se," řekl si, „že člověk od telegrafu má najaté zahradníky nebo se vášnivě zabývá pěstěním půdy."

Náhle narazil na něco skrčeného za kolečkem, plným listí, to něco se vztyčilo s výkřikem údivu, a Monte Cristo spatřil před sebou člověka asi padesátiletého, jenž sbíral jahody a kladl je na révové listy.

Měl dvanáct révových listů a skoro právě tolik jahod.

Muž, vstávaje, byl by málem upustil jahody, listy i talíř.

„Sklízíte úrodu, pane?" pronesl Monte Cristo s úsměvem.

„Odpusťte, pane," odpověděl muž, vztahuje ruku k čapce, „nejsem sice nahoře, ale právě před okamžikem jsem odtamtud přišel."

„Nedejte se mnou rušit, příteli," pravil hrabě, „a trhejte dále své jahody, ačli ještě nějaké máte."

„Mám jich ještě deset," odvětil muž, „neboť zde jich je jedenáct a měl jsem dvacet jednu, o pět víc než loni. Ale není to nic divného, jaro bylo letos teplé a víte, pane, jahody především potřebují teplo. Proto místo,

abych jich měl šestnáct jako loni, mám jich letos, vidíte, jedenáct již natrhaných, dvanáct, třináct, čtrnáct, patnáct, šestnáct, sedmnáct, osmnáct. Oh, můj Bože, tři mi chybějí, byly tu ještě včera, pane, byly tu, jsem si tím jist, počítal jsem je. To jistě syn matky Simonové mi je vyfoukl, viděl jsem ho potloukat se tady dnes ráno. Ach, ten malý uličník! Krást v zahradě! Jako by nevěděl, kam ho to může přivést!"

„Opravdu," přisvědčil Monte Cristo, „je to vážné, ale vy vezmete ohled na vinníkovo mládí a jeho mlsnost."

„Zajisté," odtušil zahradník, „proto však je to přece jen velmi nepříjemné. Ale ještě jednou: promiňte, pane. Snad zde nechávám tak čekat pana chefa?"

A upřel tázavě bojácný pohled na hraběte a jeho modrý kabát.

„Uklidněte se, příteli," pravil hrabě s úsměvem, jenž podle jeho vůle býval někdy tak hrozný, jindy tak laskavý a jenž tentokráte vyjadřoval jen laskavost, „nejsem chefem, který přichází na inspekci, ale pouhým cestovatelem, jejž vede sem zvědavost a jenž počíná si již vyčítat svou návštěvu, vida, že vás připravuje o čas."

„Oh, můj čas není drahý," odvětil muž s melancholickým úsměvem. „Je to však čas, patřící vládě, a neměl bych jej utrácet, ale obdržel jsem zprávu, že si mohu hodinu odpočinout (pohlédl na sluneční hodiny, neboť v zahrádce věže montlhéryské bylo všecko, i sluneční hodiny), a jak vidíte, zbývalo mi ještě deset minut. Kromě toho byly mé jahody zralé a o den více… Věřil byste, pane, že mi je plchové žerou?"

„Na mou věru, to bych nebyl věřil," odpověděl vážně Monte Cristo, „plchové jsou, pane, špatným sousedstvím pro nás, kteří nejíme je zavařeny v medu, jako Římané."

„Ach, Římané je jedli?" divil se zahradník. „Jedli plchy?"

„Četl jsem to v Petroniovi," odvětil hrabě.

„Opravdu? Není to asi tuze dobré, přes to, že se říká: Tlustý jako plch. A není to nic divného, pane, že jsou plši tlustí, vždyť spí celý boží den a probouzejí se jen, aby celou noc hlodali. Hleďte, loni jsem měl čtyři meruňky, pustili se mi do jedné. Měl jsem jednu broskev, jedinkou, je to však vzácné ovoce, ohlodali mi ji u zdi do polovice. Nádherná broskev a výtečná! Nikdy jsem nejedl lepší."

„Vy jste ji snědl?" tázal se Monte Cristo.

„Totiž tu zbylou polovinu, rozumíte? Byla výborná, pane. Ach, ti pánové nevyberou si nejhorších kousků. Zrovna, jako syn matky Simonové. Nemyslete, že si vybral nejšpatnější jahody! Ale letos," pokračoval zahradník „se mi to již nestane, buďte jist, i kdybych měl celé noci hlídat, až budou jahody dozrávat."

Monte Cristo viděl dosti. Každý člověk má svou vášeň, která hlodá mu na dně srdce jako červ v ovoci. U telegrafního úředníka bylo to zahradnictví. Hrabě jal se trhati vinné listy, jež zabraňovaly slunci přístup k hroznům, a získal si tím zahradníkovo srdce.

„Pán se přišel podívat na telegraf?" tázal se úředník.

„Ano, pane, ovšem, není-li to zakázáno."

„Oh, naprosto to není zakázáno," odvětil zahradník, „vždyť v tom není nic nebezpečného, neboť nikdo neví, ani nemůže vědět, co říkáme."

„Bylo mi opravdu řečeno," pravil hrabě, „že opakujete znamení, aniž jim sami rozumíte."

„Je tomu tak, pane, a je mi to tak milejší," odvětil se smíchem telegrafista.

„Proč vám to je milejší?"

„Protože tím způsobem nemám zodpovědnosti. Jsem strojem, ničím jiným, a konám-li svou službu, nežádá se na mně více."

„Hrome!" pravil si Monte Cristo v duchu. „Byl bych snad náhodou padl na člověka bez ctižádosti? Zpropaden, to bych neměl štěstí!"

„Pane," řekl zahradník, pohlédnuv na sluneční hodiny, „deset minut chýlí se ke konci, vrátím se na své místo. Je vám libo jíti se mnou?"

„Následuji vás."

Monte Cristo skutečně vstoupil do věže, rozdělené na dvě poschodí. Přízemí obsahovalo několik kusů polního nářadí, jako rýče, hrábě, kropicí konve, opřené o zeď, to bylo celé zařízení.

První poschodí bylo obyčejným, či spíše nočním příbytkem úředníkovým, obsahovalo několik součástí chudého zařízení, postel, stůl, dvě židle, kamennou štoudev a kromě toho několik suchých plodin, pověšených u stropu, v nichž hrabě poznal vonný hrách a španělské fazole, jejichž zrnka zahradník uschovával

v luskách, vše bylo označeno cedulkami s péčí botanika z botanické zahrady.

„Je potřebí mnoho času k studování telegrafie, pane?“ tázal se Monte Cristo.

„Studie netrvají dlouho, ale praktikantství.“

„A jaký je plat?“

„Tisíc franků, pane.“

„To není mnoho.“

„Ne, ale k tomu je byt, jak vidíte.“

Monte Cristo rozhlédl se po pokoji.

„Jen aby nelpěl na svém bytě,“ šeptal si.

Vstoupili do druhého poschodí, byla to telegrafní kancelář. Monte Cristo pohlédl na obě železné rukojeti, jimiž úředník přiváděl stroj do pohybu.

„Je to velmi zajímavé,“ poznamenal, „ale během doby zdá se vám ten život jistě trochu suchopárným.“

„Ano, s počátku šíje dřevění od samého dívání, ale za rok nebo za dva člověk přivykne. Pak máme také své chvíle oddechu a dny prázdna.“

„Dny prázdna?“

„Ano.“

„Které?“

„Když je mlhavo.“

„Ach, pravda.“

„To jsou moje svátky, v takových dnech jdu do zahrady a sázím, klestím, přistřihuji, obírám housenky, krátce, čas utíká.“

„Jak dlouho zde jste?“

„Deset let a pět let jako přespočetný: patnáct.“

„A je vám…?“

„Padesát pět let.“

„Jak dlouho musíte sloužit do pense?“

„Oh, pane, dvacet pět!“

„A jak veliká je ta pense?“

„Sto tolarů.“

„Ubohé lidstvo!“ zašeptal Monte Cristo.

„Co pravíte, pane?“ tázal se úředník.

„Pravím, že je to velmi zajímavé.“

„Co?“

„Vše, co mi ukazujete… A vy naprosto nerozumíte svým signálům?“

„Ani zbla.“

„Nikdy jste se nesnažil jim porozumět?“

„Nikdy. A k čemu?“

„A jsou přece signály, které jsou adresovány přímo vám.“

„Ovšem.“

„A těm rozumíte?“

„Jsou stále stejny.“

„A co oznamují?“

„Nic nového… máte hodinu volno… nebo zítra nashledanou.“

„To je ovšem úplně nevinné,“ pravil hrabě. „Ale pohleďte, nedává vám váš korespondent znamení?“

„Ach, vskutku, díky, pane.“

„A co vám říká? Rozumíte tomu?!“

„Ano, táže se mne, jsem-li připraven.“

„A vy mu odpovíte…?“

„Znamením, které zvěstuje mému korespondentu vpravo, že jsem připraven, a zároveň vyzve mého korespondenta vlevo, aby i on se připravil."

„To je velmi důmyslné," poznamenal hrabě.

„Uvidíte," pravil s hrdosti muž, „za pět minut bude mluvit."

„Zbývá mi tedy pět minut," myslil si Monte Cristo, „to je více než potřebuji. Můj drahý pane," pravil, „dovolte mi otázku."

„Mluvte."

„Milujete zahradnictví?"

„Vášnivě."

„A byl byste šťasten, kdybyste měl místo dvacetistopového kousku půdy zahradu, měřící dvě jitra?"

„Pane, udělal bych z ní pozemský ráj."

„Se svým tisícem franků žijete špatně?"

„Dosti špatně, ale jsem konečně živ."

„Ano, ale máte jen bídnou zahrádku."

„Nu, pravda, zahrádka není veliká."

„A při tom se ještě hemží plchy, kteří všecko ohlodají."

„Ach, to je moje metla."

„Poslyšte, což kdybyste na neštěstí odvrátil hlavu, až se začne hlásit soused zprava?"

„Neviděl bych ho."

„Co by se pak stalo?"

„Nemohl bych opakovat jeho signály."

„A pak?"

„Pak vzhledem k tomu, že jsem je z nedbalosti neopakoval, byla by mi uložena pokuta."

„Jak veliká?“

„Sto franků.“

„Desetina vašich příjmů, to je pěkné!“

„Ach!“ prohodil úředník.

„Přihodilo se vám to již?“ tázal se Monte Cristo.

„Jednou, pane, jednou, když jsem štěpoval hnědý růžový keř.“

„Dobře. A což, kdyby vás napadlo, změnit něco v signálu nebo dát jiný?“

„Pak bylo by to něco jiného, byl bych propuštěn a ztratil bych pensi.“

„Tři sta franků?“

„Sto tolarů, ano, pane. Chápete také, že nikdy nic podobného neudělám.“

„Ani za služné patnácti let? Nu, to si zaslouží úvahy, co myslíte?“

„Za patnáct tisíc franků?“

„Ano.“

„Pane, lekáte mne.“

„Eh!“

„Pane, chcete mne svádět?“

„Tak jest. Patnáct tisíc franků, rozumíte?“

„Pane, nechte mne se podívat na spojení vpravo!“

„Naopak, tam se nedívejte a pohleďte na toto.“

„Co to je?“

„Jakže, vy neznáte těchto papírků?“

„Bankovky!“

„Je jich patnáct.“

„A čí jsou?“

„Vaše, chcete-li.“

„Moje!“ zvolal úředník bez dechu.

„Oh, můj Bože, ano, vaše, jedině vaše.“

„Pane, můj soused zprava se hlásí.“

„Nechte ho se hlásit.“

„Pane, rozrušil jste mne, budu platit pokutu.“

„To vás bude stát sto franků, vidíte tedy, že všecko mluví pro to, abyste přijal mých patnáct bankovek.“

„Pane, korespodent zprava je netrpěliv, zdvojnásobuje signály.“

„Nechte ho a berte.“

Hrabě vložil balíček do úředníkovy ruky.

„To není všecko,“ pravil, „s patnácti tisíci franků byste nebyl živ.“

„Mám ještě své místo.“

„Ne, ztratíte je, neboť dáte jiné znamení, než které jste obdržel od svého korespondenta.“

„Pane, co mi to tu navrhujete?“

„Dětinství.“

„Pane, leč bych k tomu byl přinucen…“

„Hodlám vás skutečně k tomu přinutit.“

A Monte Cristo vyňal z kapsy nový balíček.

„Zde je dalších deset tisíc franků,“ pravil, „s těmi, které máte v kapse, činí to dvacet pět tisíc. Za pět tisíc franků koupíte pěkný domeček a dvě jitra půdy, z ostatních dvacíti tisíc budete brát tisíc franků důchodu.“

„Zahradu, měřící dvě jitra?“

„A tisíc franků důchodu.“

„Můj Bože! Můj Bože!“

„Ale vezměte přec!“

A Monte Cristo násilím vsunul deset tisíc franků do úředníkovy ruky.

„Co mám učinit?“

„Nic tak těžkého.“

„Co tedy?“

„Opakovat toto znamení.“

Monte Cristo vytáhl z kapsy papír, na němž načrtána byla tři znamení a označena čísly, jak mají za sebou následovat.

„Nebude to dlouhé, jak vidíte.“

„Ano, ale…“

„Pak budete mít broskve a ostatní.“

To rozhodlo, rudý horečkou a s velikými krůpějemi potu na čele provedl muž všecka tři znamení, udaná hrabětem, přes hrozný úžas korespondenta zprava, který, nerozuměje té změně, začínal věřiti, že muž s broskvemi se zbláznil.

Korespondent zleva pak svědomitě opakoval tatáž znamení, jež byla konečně přijata v ministerstvu vnitra.

„Teď jste bohat,“ pravil Monte Cristo.

„Ano,“ odvětil úředník, „ale za jakou cenu!“

„Poslyšte, příteli,“ pravil Monte Cristo, „nechci, abyste měl výčitky, věřte mi tedy, neboť vám přisahám, že jste neublížil nikomu a že jste sloužil prozřetelnosti boží.“

Úředník pohlížel na bankovky, ohmatával je, počítal je, bledl a červenal se, konečně se vrhl do svého pokoje,

aby se napil vody, ale sotva doběhl ke štoudvi, padl ve mdlobách mezi suché lusky fazolí.

Pět minut po příchodu telegrafické zprávy do ministerstva dal si Debray zapřáhnout do kupé a spěchal k Danglarsovům.

„Má váš muž kupony španělské půjčky?“ tázal se baronky.

„To si myslím, má jich za šest milionů.“

„Ať je prodá za každou cenu.“

„Proč to?“

„Protože don Carlos unikl z Bourgesu a vrátil se do Španělska.“

„Jak to víte?“

„Nu,“ odtušil Debray, krče rameny, „jako vím všecky zprávy.“

Baronka nedala si to opakovat dvakrát, běžela k svému muži, který zase běžel k svému bursovnímu jednateli a nařídil mu prodat za každou cenu.

Když všichni viděli, že pan Danglars prodává, španělské papíry ihned klesly. Danglars ztratil při tom pět set tisíc franků, ale zbavil se všech akcií.

Večer stálo v Messageru:

Telegrafická zpráva

„Král don Carlos unikl dozoru, jenž nad ním byl vykonáván v Bourgesu, a vrátil se do Španělska přes hranice Katalonie. Barcelona povstala mu na pomoc.“

Celý večer mluvilo se jen o bystrozraku Danglarsově, který prodal své papíry, a o štěstí bursovního

hráče, jenž ztratil při takovém obratu událostí jen pět set tisíc franků.

Kteří podrželi své papíry nebo koupili Danglarsovy, považovali se za zničené a ztrávili velmi špatnou noc.

Druhého dne stálo v Moniteuru:

„Zpráva, kterou přinesl včera Messager o útěku dona Carlose a povstání v Barceloně, nezakládá se na pravdě.

Král don Carlos nevzdálil se z Bourgesu a poloostrov těší se naprostému pokoji.

Telegrafické znamení, následkem mlhy špatně tlumočené, zavinilo ten omyl."

Akcie stouply na dvojnásobnou cenu.

Ztrátou a opomenutím zisku přišel Danglars o milion.

„Dobrá," pravil Monte Cristo Morrelovi, jenž byl u něho právě ve chvíli, kdy oznámen byl podivně náhlý, bursovní převrat, jehož obětí byl Danglars, „učinil jsem za dvacet pět tisíc franků objev, za který byl bych zaplatil sto tisíc."

„Co jste objevil?" tázal se Maximilien.

„Objevil jsem prostředek, jak zbavit zahradníka hlodavců, již hubí mu broskve."

V.
FANTOMY

Dům v Auteuili neskýtal zvenčí na první pohled nic nádherného, nic, co by se dalo očekávat od sídla, určeného velkolepému hraběti de Monte Cristo. Prostota ta však vyplývala z vůle pánovy, který výslovně rozkázal, aby se nic na zevnějšku neměnilo. Aby se divák o tom přesvědčil, musil spatřiti vnitřek. A skutečně, jakmile se dveře otevřely, změnila se scéna.

Bertuccio překonal sama sebe, co se týká vkusu zařízení a rychlosti provedení: jako kdysi dal vévoda ďAntin vykácet za jedinou noc stromořadí, jež překáželo pohledu Ludvíka XIV., tak dal Bertuccio ve třech dnech vysázeti zcela holý dvůr, a krásné topoly a smokvoně, dopravené sem i s ohromnou změtí kořenů, stínily hlavní průčelí domu. Před tímto průčelím místo dláždění, polozakrytého travou, rozprostíral se trávník, jehož plochy položeny byly téhož rána a jenž tvořil rozsáhlý koberec, na němž perlila se ještě voda, kterou byl zalit.

Ostatně rozkazy pocházely od hraběte, on sám odevzdal Bertucciovi plán, v němž určen byl počet i místo stromů, jež měly býti zasazeny, a tvar i rozloha trávníku, který měl nahradit dlažbu.

Dům byl takto k nepoznání změněn, a sám Bertuccio prohlásil, že ho v tom rámci zeleně nepoznává.

Intendant nebyl by se hněval, kdyby i v zahradě – když již v tom tak byl – směl provést nějaké změny, ale hrabě výslovně zakázal dotknout se tam něčeho. Bertuccio vynahradil si to aspoň tím, že zanesl květinami předsíně, schodiště i krby.

Svrchovaná obratnost intendantova a hluboká znalost hraběte, jednoho v sloužení, druhého v přijímání služeb, jevila se v tom, jak tento dům, po dvacet let pustý, včera ještě tak chmurný a smutný, všecek prosycený oním mdlým pachem, jejž bylo by lze nazvat vůní času, přijal na sebe za jediný den se vzhledem života i oblíbené vůně pánovy, ba i určité množství světla, jak je právě měl rád. Hrabě vstoupiv sem, měl tu po ruce své knihy i zbraně, po stěnách své zamilované obrazy, v předpokojích psy, jejichž lísání měl rád, ptáky, jejichž zpěv miloval. A tak celý ten dům, probuzený z dlouhého spánku jako palác Šípkové Růženky, žil, zpíval, kvetl, podoben příbytku, který jsme dlouho s láskou zdobili a v kterém, jsme-li nuceni jej opustit, zanecháváme mimovolně část duše.

Sluhové vesele pobíhali po krásném tom nádvoří, jedni, vládnoucí kuchyní, běhali vzhůru i dolů po schodech, od včerejška zřízených, jako by odjakživa ten dům obývali, jiní hemžili se v kolnách, kde byly roztříděné a očíslované kočáry, jako by stály tam od padesáti let, a v konírnách koně u žlabů odpovídali řehotem štolbům, kteří hovořili k nim s nekonečně větší úctou, než mnozí sluhové k pánům.

Knihovna, rozdělená na dvě části, po dvou stranách zdí, obsahovala asi dva tisíce svazků, celé jedno oddělení určeno bylo moderním románům, a díla, minulého dne vyšlá, byla již zařazena na svém místě, pyšníce se ve své červené a zlaté vazbě.

Na druhé straně domu, tvoře protějšek ke knihovně, byl skleník, plný vzácných rostlin, rozkvétajících v japonských vázách, a uprostřed tohoto skleníku, zázraku vůně i krásy, stál kulečník, vyhlížející, jako by byl nejdéle před hodinou opuštěn hráči, kteří nechali koule zahálet na koberci.

Jediný pokoj zůstal nedotčen výborným Bertucciem. Kolem tohoto pokoje, ležícího v rohu prvního poschodí, k němuž byl přístup po hlavním schodišti a z něhož bylo lze vyjít po tajných schodech, chodili služebníci se zvědavostí a Bertuccio s hrůzou.

Přesně v pět hodin stanul hrabě, následován Alim, před domem v Auteuili. Bertuccio očekával jeho příchod s netrpělivostí, spojenou s neklidem. Doufal v nějakou pochvalu, obávaje se současně zamračení.

Monte Cristo na nádvoří sestoupil, prošel celým domem a obešel zahradu mlčky a nedávaje ani nejmenší známky souhlasu nebo nespokojenosti.

Teprve když vstoupil do své ložnice, ležící právě v opačném křídle než byla zavřená komnata, vztáhl ruku k zásuvce malého kousku nábytku z růžového dřeva, kterého si všiml již při své první cestě.

„To může sloužit jen na ukládání rukavic," pravil.

„Vskutku, Excellenci," odpověděl Bertuccio pln radosti, „otevřete a najdete tam rukavice."

I v ostatních součástech zařízení našel hrabě, co čekal, flakony, doutníky, klenoty.

„Dobře!" pravil opět.

A Bertuccio vzdálil se s duší plnou štěstí, tak veliký, mocný a skutečný byl vliv tohoto muže na vše, co ho obklopovalo.

Přesně v šest hodin ozval se dusot koně před domovními vraty. Byl to náš setník spahiů, přijíždějící na Medeahovi.

Monte Cristo očekával ho na vnějším schodišti s úsměvem na rtech.

„Jsem tu jistě první!" zvolal Morrel. „Pospíšil jsem si schválně, abych vás měl okamžik sám pro sebe přede všemi ostatními. Julie a Emmanuel posílají vám milion pozdravů. Ale poslyšte, zde je to velkolepé! Řekněte mi, hrabě, opatří vaši lidé náležitě mého koně?"

„Nebojte se, drahý Maximiliene, vyznají se v tom."

„Musí totiž být otřen. Kdybyste věděl, jak uháněl! Jako smršť!"

„Hrome, to si myslím! Kůň za pět tisíc!" pravil Monte Cristo tónem, jakým mluvívá otec k synovi.

„Litujete jich?" tázal se Morrel se svým upřímným úsměvem.

„Já? Bůh uchovej!"odvětil hrabě. „Ne. Litoval bych jen, kdyby kůň nebyl dobrý."

„Je tak dobrý, můj drahý hrabě, že pan de Château Renaud, největší znalec Francie, a pan Debray, jenž

jezdí na ministrových arabech, cválají nyní za mnou, a to dost daleko, jak vidíte, a jim v patách jsou koně baronky Danglarsové, kteří dobře uběhnou svých šest mil za hodinu."

„Jedou tedy za vámi?" tázal se Monte Cristo.

„Hleďte, zde jsou."

V tom okamžiku stanula před vraty ekypáž s kouřícím se spřežením a dva uřícení jezdečtí koně. Domovní vrata se otevřela, ekypáž opsala kruh a stanula před vnějšími schody, sledována oběma jezdci.

Debray v okamžiku seskočil a stanul u dvířek. Podal ruku baronce, která sestupujíc dala mu znamení, nepostřehnutelné pro každého, kromě Monte Crista.

Ale hraběti neušlo nic, v tom pohybu spatřil mihnouti se malý bílý lístek, právě tak nepostřehnutelný jako pohyb, a jenž přešel se snadností, která prozrazovala časté opakování tohoto manévru, z ruky paní Danglarsové do ruky ministerského sekretáře.

Za ženou sestoupil bankéř, bledý, jako by byl vyšel z hrobu a ne z kočáru.

Paní Danglarsová vrhla kolem sebe rychlý pátravý pohled, jemuž jen Monte Cristo mohl rozumět a kterým objala celý dvůr, peristyl i průčelí domu. Potlačivši pak lehké pohnutí, jež bylo by se jí jistě zračilo na tváři, kdyby byla svým lícím dovolila zblednout, jala se vystupovat po schodech, řkouc k Morrelovi:

„Pane, kdybyste byl mým přítelem, otázala bych se vás, je-li váš kůň na prodej."

Morrel se nuceně usmál a obrátil se k hraběti Monte Cristovi, jako by ho prosil, aby mu pomohl z těch rozpaků.

Hrabě porozuměl.

„Ach, madame," pravil, „proč neplatí ta otázka mně?"

„Od vás, pane hrabě, člověk nemá práva si něčeho přát, neboť ví příliš jistě, že to obdrží," odvětila baronka. „Proto jsem se také obrátila na pana Morrela."

„Jsem však svědkem," pravil opět hrabě, „že pan Morrel na neštěstí nemůže přenechat svého koně, je ctí vázán podržet ho."

„Jak to?"

„Vsadil se, že Medeaha zkrotí během šesti měsíců. Pochopíte, baronko, že kdyby se ho zbavil před ustanovenou lhůtou, nejen by sázku prohrál, ale ještě by se řeklo, že měl strach. A setník spahiů nemůže nechat kolovat takovou pověst ani za cenu vyhovění rozmaru hezké ženy, což dle mého názoru je jedna z nejposvátnějších věcí na světě."

„Vidíte, madame…" pravil Morrel, vysílaje k Monte Cristovi vděčný úsměv.

„Zdá se mi ostatně," poznamenal Danglars nevrlým tónem, špatně zakrytým hrubým úsměvem, „že máte dost takových koní."

Nebylo zvykem baronky Danglarsové nechat takové útoky bez odvety, leč tentokráte k velikému údivu mladých mužů tvářila se, jako by neslyšela, a neodpověděla ničeho.

Monte Cristo usmál se tomu mlčení, jež prozrazovalo nezvyklou pokoru, a jal se ukazovat baronce dvě ohromné nádoby z čínského porculánu, na nichž vinuly se mořské rostliny takové velikosti a práce, že jen příroda může se honositi tím bohatstvím, svěžestí a duchem.

Baronka byla okouzlena.

„Ach, vždyť by se do toho vešel kaštanový strom z Tuilerií!“ zvolala. „Jak je vůbec možno vypálit takové ohromnosti?“

„Ach, madame,“ pravil Monte Cristo, „na to se neptejte nás, výrobců sošek a vlasového skla, to jest práce jiného věku, jakési dílo mořských a zemských duchů.“

„Jak to a ze které doby to může být?“

„Nevím, slyšel jsem jen, že jeden čínský císař dal schválně vystavět pec a že v té peci bylo vypáleno dvanáct takovýchto nádob po sobě. Dvě pukly v žáru ohně, ostatních deset bylo spuštěno na tři sta sáhů na mořské dno. Moře, jež vědělo, co se od něho žádá, ovinulo kolem nich své liány, zapustilo do nich korály, vsadilo lastury, vše bylo ztmeleno dvěma sty lety v jeho neslýchaných hlubinách, neboť revoluce smetla císaře, který chtěl učiniti ten pokus, a zanechala jen protokol o vypálení hrnců a o jejich spuštění na mořské dno. Po dvou stech letech byl protokol nalezen i pomýšlelo se na vytažení váz. Potápěči se schválně zřízenými přístroji spustili se do zátoky, do níž byly nádoby vrženy, ale z desíti byly nalezeny jen tři, ostatní byly rozmetány a rozbity vlnami. Mám rád tyto vázy, o nichž předsta-

vuji si často, že beztvární, hrozní, tajemní netvorové, jaké spatřují pouze potápěči, upírali na ně s údivem své kalné, chladné oči, a v nichž spaly myriády ryb, uchýlivších se tam před pronásledujícími je nepřáteli."

Zatím Danglars, malý milovník zvláštností, trhal mechanicky květ po květu s nádherného oranžovníku, když byl hotov s oranžovníkem, obrátil se ke kaktu, ale kaktus, méně mírný než oranžovník, opovážlivě ho píchl.

Tu se bankéř zachvěl a protřel si oči, jako by se byl probudil ze sna.

„Pane," pravil mu Monte Cristo s úsměvem, „takovému znalci obrazů a majiteli tak skvostných věcí, jako jste vy, nedoporučuji svých. Jsou zde však přece dva Hobbemové, jeden Paul Potter, jeden Mieris, dva Gérardové Dowové, jeden Rafael a jeden Van Dyck, jeden Zurbaran a dva či tři Murillové, kteří jsou hodni být vám představeni."

„Vida," zvolal Debray, „tohoto Hobbemu poznávám."

„Ach, vskutku?"

„Ano, byl nabízen Museu."

„Které, tuším, nemá žádného?" tázal se Monte Cristo.

„Ne a přece odmítlo koupi."

„Proč to?" divil se Château Renaud.

„Jste dobrý! Protože vláda není tak bohatá."

„Ach, pardon!" odvětil Château Renaud. „Slyším to již po osm let denně a stále si na to nemohu zvyknout."

„Však si zvyknete," prohodil Debray.

„Nemyslím," odtušil Château Renaud.

„Pan major Bartolomeo Cavalcanti! Pan vicomte Andrea Cavalcanti!" hlásil Baptistin.

Černý hedvábný nákrčník přímo z rukou továrníkových, čerstvě oholená brada, šedé kníry, klidné, jisté oko, majorská uniforma, ozdobená třemi medaillemi a pěti křížiti, slovem bezvadný zjev starého vojáka, tak objevil se major Bartolomeo Cavalcanti, něžný ten otec, kterého již známe.

Vedle něho kráčel v šatách zářivě nových a s úsměvem na rtech vicomte Andrea Cavalcanti, uctivý ten syn, kterého rovněž známe.

Tři mladí mužové hovořili společně, zraky jejich přelétly s otce na syna a samozřejmě utkvěly déle na posledním, kterého si zevrubněji prohlíželi.

„Cavalcanti!" prohodil Debray.

„Hrome, krásné jméno!" poznamenal Morrel.

„Ano," přisvědčil Château Renaud, „ti Italové jmenují se pěkně, ale oblékají se špatně."

„Máte přílišné požadavky, Château Renaude," řekl opět Debray, „ty šaty jsou od výtečného krejčího a úplně nové."

„To právě jim vytýkám. Ten pán vypadá, jako by byl dnes po prvé oblečen."

„Co je to za pány?" tázal se Danglars Monte Crista.

„Slyšel jste, Cavalcantiové."

„Tím znám jejich jméno, ale víc nic."

„Ach, pravda, vy nejste obeznámen s naší italskou šlechtou, kdo praví Cavalcanti, praví knížecí rod."

„Pěkné jmění?“ tázal se bankéř.

„Báječné.“

„Co dělají?“

„Snaží se je utratit a nejsou s to. Mají ostatně u vás úvěr, jak mi řekli, když mě předevčírem navštívili. Také jsem je k vůli vám pozval. Představím vám je.“

„Ale zdá se mi, že mluví velmi čistě francouzsky,“ pravil Danglars.

„Syn byl vychován v nějakém ústavu na jihu, tuším v Marseilli nebo v okolí. Najdete ho u vytržení.“

„Nad čím?“ tázala se baronka.

„Nad Francouzkami. Chce se rozhodně v Paříži oženit.“

„To má pěkný nápad!“ zabručel Danglars, krče rameny.

Paní Danglarsová pohlédla na svého muže s výrazem, který by byl za každých jiných okolností věstil bouři. Ale i tentokrát mlčela.

„Baron zdá se dnes zasmušilý,“ pravil Monte Cristo paní Danglarsové, „chtěli ho snad náhodou udělat ministrem?“

„Ne, pokud vím, ještě ne. Myslím spíše, že hrál na burse, že prohrál a že neví, komu se vymstít.“

„Pán a paní de Villefort!“ volal Baptistin.

Obě ohlášené osoby vstoupily. Pan de Villefort přese všecko své sebeovládání byl zřejmě rozrušen. Dotknuvše jeho ruky, hrabě Monte Cristo cítil, že se chvěje.

„Rozhodně, jen ženy dovedou se přetvářet,“ řekl si Monte Cristo v duchu, pohlížeje na paní Danglarso-

vou, jež usmívala se na státního návladního a objímala jeho ženu.

Když byly vyměněny první pozdravy, spatřil hrabě Bertuccia, jenž zaměstnán byv až do té chvíle úpravou stolu, vklouzl nyní do malého salonku, sousedícího s tím, v němž shromážděni byli hosté.

Zamířil k němu.

„Co chcete, pane Bertuccio?“ tázal se ho.

„Jeho Excellence nesdělila mi počet hostů.“

„Ach, pravda.“

„Kolik příborů?“

„Počítejte sám.“

„Všichni se již dostavili, Excellenci?“

„Ano.“

Bertuccio nahlédl do salonu pootevřenými dveřmi.

Monte Cristo nespouštěl s něho očí.

„Ach, můj Bože!“ zvolal intendant.

„Co se stalo?“ tázal se hrabě.

„Ta žena…! Ta žena…!“

„Která?“

„Ta, co má bílé šaty a tolik briliantů…! Ta rusovlasá…!“

„Paní Danglarsová?“

„Nevím, jak se jmenuje. Ale je to ona, pane, je to ona!“

„Kdo, ona?“

„Žena ze zahrady! Ta, co byla těhotna! Ta, co se procházela, očekávajíc…! očekávajíc…!“

Bertuccio zůstal s ústy otevřenými, bled a vlasy zježené.

„Očekávajíc koho?“

Bertuccio beze slova ukázal na Villeforta prstem, opětuje takřka pohyb, jakým Macbeth ukázal na Banca.

„Oh…! Oh…!“ zašeptal konečně. „Vidíte?“

„Co? Koho?“

„Jej!“

„Jej! Pana státního návladního Villeforta? Ovšem, vidím jej.“

„Což jsem ho tedy nezabil?“

„Nu, myslím, že začínáte třeštit, můj dobrý pane Bertuccio,“ pravil hrabě.

„Což on tedy není mrtev?“

„Eh ne, vždyť dobře vidíte, že není mrtev, místo abyste ho bodl mezi šesté a sedmé žebro levé, jak je zvykem vašich krajanů, bodl jste ho o něco výše, nebo o něco níže. A pak víte, ti lidé spravedlnosti mají tuhé živobytí. Nebo spíše není nic pravda z toho, co jste mi vypravoval, je to sen vaší obrazotvornosti, halucinace vašeho ducha. Usnul jste asi, ztráviv těžce svou pomstu, tlačila vás asi v žaludku, měl jste asi těžký sen a to je vše. Nu tak, uklidněte se a počítejte: pán a paní de Villefort, dva, pán a paní Danglarsovi, čtyři, pan de Château Renaud, pan Debray, pan Morrel, sedm, pan major Bartolomeo Cavalcanti, osm.“

„Osm!“ opakoval Bertuccio.

„Počkejte přec! Počkejte přec!“ napomínal hrabě. „Máte u čerta nějak naspěch! Zapomněl jste na jed-

noho hosta. Nakloňte se trochu vlevo… vidíte…? Pan Andrea Cavalcanti, ten mladý muž, co se dívá na Murillovu Pannu, teď se obrací."

Tentokrát Bertuccio jižjiž vyrážel výkřik, který pod pohledem Monte Cristovým odumřel mu na rtech.

„Benedetto!" zašeptal tiše. „Osud!"

„Bije půl sedmé, pane Bertuccio," pravil přísně hrabě. „Ustanovil jsem, že v tu hodinu odebereme se ke stolu, víte, že nerad čekám."

A Monte Cristo vrátil se do salonu, kde očekávali ho hosté, zatím co Bertuccio odebral se do jídelny, opíraje se o stěny.

Pět minut nato oboje dveře salonu se otevřely. Bertuccio se objevil a sebrav hrdinsky poslední síly, jako Vatel v Chantilly, pravil:

„Pane hrabě, je prostřeno!"

Monte Cristo nabídl rámě paní de Villefort.

„Pane de Villefort," pravil státnímu návladnímu „buďte, prosím, rytířem paní baronky Danglarsové."

Villefort uposlechl a všichni odebrali se do jídelny.

VI.
OBĚD

Bylo zřejmo, že všecky hosty, ubírající se do jídelny, ovládá stejný pocit. Tázali se v duchu, jaký podivný vliv svedl je všecky do tohoto domu, ale přes to, že někteří z nich se divili, ba znepokojovali, že se zde octli, nebyli by přece jen chtěli chybět.

A přece nedávné styky, výstřední a isolované postavení hraběte, jeho neznámé a takřka báječné jmění ukládaly mužům povinnost, být obezřetnými, a ženám zákon, nevkročit do tohoto domu, kde nebylo ženy, jež by je byla uvítala. Přes to mužové i ženy nedbali obezřetnosti ani konvence. Zvědavost, bodajíc je neodolatelným ostnem, zvítězila nade vším.

I sami Cavalcantiové, otec i syn – první přes svou tuhost, druhý přes svou nenucenost – zdáli se mít zájem na tom, dostati se dohromady s ostatními hostmi, které viděli po prvé, a to u tohoto muže, jehož plánů nebyli s to pochopiti.

Paní Danglarsová sebou hnula, vidouc, že pan de Villefort blíží se k ní na vyzvání Monte Cristovo a nabízí jí rámě, a pan de Villefort cítil, že se mu pod zlatými brejlemi kalí zrak, když baročino rámě spočinulo pod jeho paží.

Žádné z těchto hnutí neuniklo hraběti, a již toto prosté spojení jednotlivců bylo pro pozorovatele této scény vysoce zajímavé.

Pan de Villefort měl po pravici paní Danglarsovou, po levici Morrela.

Hrabě seděl mezi pani de Villefort a Danglarsem.

Ostatní místa byla zaujata Debrayem, sedícím mezi Cavalcantim otcem a Cavalcantim synem, a Château Renaudem, sedícím mezi paní de Villefort a Mondem.

Oběd byl velkolepý. Monte Cristo dal si záležet, aby úplně zvrátil pařížskou symetrii a aby podal žádoucí stravu nejen chuti svých hostů, ale ještě spíše jejich zvědavosti. Byla jim nabídnuta orientálská hostina, ale orientálská po způsobu, jaké asi byly by hostiny arabských vil.

Všecko ovoce, jež mohou čtyři díly světa vsypat bez porušení a v plné šťavnatosti do rohu hojnosti Evropy, byly pyramidovitě nakupeny v čínských nádobách a japonských podnosech. Vzácní ptáci se skvělou částí peří, ohromné ryby, ležící na dlouhých plochých stříbrných mísách, všecka vína Archipelagu, Malé Asie a Kapu, uzavřená ve fiolách bizarních tvarů, jejichž vzhled zdál se ještě dodávati vínům lahody, defilovali za sebou, jako při oněch přehlídkách, které konal Apicius se svými spoluhodovníky, před těmito Pařížany, kteří chápali, že lze utratit tisíc louisdorů za oběd pro deset osob, ale s podmínkou, že po příkladu Kleopatřině budou se jíst perle a po příkladu Laurenta Medicejského pít rozpuštěné zlato.

Monte Cristo zřel všeobecný údiv a jal se hlasitě ironisovat a smát.

„Pánové," pravil, „připustíte zajisté, že pro člověka, jenž dosáhl jistého stupně bohatství, je nutným pouze nadbytek, a právě tak i dámy připustí, že pro toho, kdo dostoupil jistého stupně vytržení, je positivním pouze ideál. Nuže, pokračujeme-li v usuzování, co je zázrak? To, čeho nechápeme. Co je skutečně žádoucí? Statek, kterého nemůžeme dosíci. Nuže, vidět věci, jichž nechápu, opatřovat si věci nedosažitelné, to je snahou celého mého života. Dosahuji toho dvěma prostředky: penězi a vůlí. Snažím se tedy dosíci fantasie se stejnou vytrvalostí, jako například vy, pane Danglarsi, zřízení železniční linie, vy, pane de Villefort, odsouzení člověka k smrti, vy, pane Debrayi, zjednání klidu v říši, vy, pane de Château Renaud, získání přízně ženy a vy, pane Morreli, zkrocení koně, kterým nikdo nemůže ovládnout. Tak na příklad, vizte tyto dvě ryby, z nichž jedna vylíhla se padesát mil od Petrohradu, druhá pět mil od Neapole: není to zábavné položit je vedle sebe na týž stůl?"

„Co je to za ryby?" tázal se Danglars.

„Pan de Château Renaud, jenž zdržoval se v Rusku, poví vám jméno jedné," odvětil Monte Cristo, „a pan major Cavalcanti, jsa Italem, poví vám jméno druhé."

„Toto je tuším sterleď," pravil Château Renaud.

„Výborně."

„A tahle," řekl Cavalcanti, „je, nemýlím li se, mihule."

„Tak jest. A nyní, pane Danglarsi, zeptejte se obou pánů, kde se loví ty dvě ryby."

„Nu, sterledi loví se jedině ve Volze," odvětil Château Renaud.

„Znám pouze jezero Fusarské, v němž našly by se mihule této velikosti," pravil Cavalcanti.

„Tak tomu právě jest. Jedna pochází z Volhy, druhá z jezera Fusarského."

„Není možné!" vzkřikli jednohlasně všichni stolovníci.

„To právě mne baví," pravil Monte Cristo. „Jsem jako Nero cupitor impossibilium. A i vás to v této chvíli baví a je to konečně příčinou, že toto maso, jež snad ve skutečností nevyrovná se masu okouna nebo lososa, bude se vám zdáti výtečným, neboť domnívali jste se, že je nemožno si je opatřiti a ono zatím skutečně je zde."

„Ale jakým způsobem byly tyto ryby dopraveny do Paříže?"

„Oh, můj Bože, nic prostšího. Byly přivezeny každá ve velikém sudě, z nichž jeden byl vyložen rákosím a říční travou, druhý pak sítím a jezerními rostlinami, byly naloženy do zvláště zřízeného nákladního vozu a tak žily, sterleď dvanáct dní a mihule osm. A oběma se výtečně dařilo, když se jich můj kuchař zmocnil, aby je usmrtil, jednu v mléce, druhou ve víně. Vy tomu nevěříte, pane Danglarsi?"

„Při nejmenším pochybuji," odvětil Danglars, usmívaje se svým hrubým úsměvem.

„Baptistine," pravil Monte Cristo, „dejte přinést druhého sterledě a druhou mihuli, víte, ty, co přišli v druhých sudech a kteří jsou ještě na živu."

Danglars vypoulil oči, ostatní tleskali rukama.

Čtyři sluhové přinesli dva sudy, opatřené vodními rostlinami, a v každém z nich mrskala sebou ryba, podobná těm, jež byly předloženy na stůl.

„Ale proč dvě každého druhu?" tázal se Danglars.

„Protože by jedna mohla leknout," odvětil prostě Monte Cristo.

„Jste skutečně zázračný muž," pravil Danglars, „a ať říkají filosofové, co chtějí, je to krásné být bohat."

„A hlavně být původní," poznamenala paní Danglarsová.

„Oh, nepřipisujte mi tento nápad, madame, ta věc byla velmi oblíbena u Římanů, a Plinius vypráví, že ryby, které nazývá, jménem mulus a které asi, podle jeho popisu, jsou naše dorady, byly posílány z Ostie do Říma po otrocích, již nosili je na hlavách a na určitých místech se střídali. Byl to také luxus, dostat tu rybu živoucí, a velmi zábavné bylo, dívat se, jak umírá, neboť umírajíc měnila třikrát až čtyřikrát barvu, a jako mizející duha, prošla všemi odstíny prismatu, načež byla poslána do kuchyně. Její agónie tvořila část její zásluhy. Neviděli-li živé, pohrdali mrtvou."

„Ano," pravil Debray, „ale z Ostie do Říma je jen sedm nebo osm mil."

„To je ovšem pravda," přisvědčil Monte Cristo, „ale jaká by to byla zásluha, žít osmnáct set let po Lucullovi a neučinit nic lepšího než on."

Oba Cavalcantiové otvírali oči dokořán, ale byli tak chytří, že nepromluvili ani slova.

„To vše je velmi pěkné," pravil Château Renaud, „ale přiznávám se, že ze všeho nejvíc obdivuji úžasnou rychlost, s jakou jste obsluhován. Není-li pravda, pane hrabě, koupil jste tento dům asi před pěti nebo šesti dny?"

„Ano, nanejdéle," odvětil Monte Cristo.

„Nuže, jsem si jist, že během týdne byl úplně přeměněn. Vždyť měl, nemýlím-li se, jiný vchod, než tento, a dvůr byl dlážděný a prázdný, kdežto dnes je dvůr pokryt nádherným trávníkem, lemovaným stromy, jež vypadají jako stoleté."

„Co chcete? Mám rád zeleň a stín," pravil Monte Cristo.

„Opravdu," přisvědčila paní de Villefort, „druhdy vcházelo se vraty se silnice a pamatuji se, že v den mého zázračného zachránění uvedl jste mne se silnice do domu."

„Ano, madame," odtušil Monte Cristo, „ale pak jsem se rozhodl pro vchod, který by mi dovoloval vidět skrze vrata Buloňský les."

„Ve čtyřech dnech," pravil Morrel, „to je zázrak!"

„Ano," poznamenal Château Renaud, „učinit ze starého domu nový je zázračná věc, neboť ten dům byl velmi starý a dokonce i velmi smutný. Pamatuji

se, že mi matka uložila navštívit jej asi přede dvěma či třemi roky, když byl dán panem de Saint-Méran do prodeje."

„Panem de Saint-Méran?" tázala se paní de Villefort.

„Ten dům náležel tedy panu de Saint-Méran, než jste jej koupil."

„Zdá se, že ano," odvětil Monte Cristo.

„Jak to, zdá se? Což nevíte, od koho jste ten dům koupil?"

„Na mou věru, ne. O ty podrobnosti stará se můj intendant."

„Nebyl opravdu aspoň deset let obýván," ujal se opět slova Château Renaud, „a skýtal velmi smutný pohled se svými uzavřenými okenicemi a dveřmi a travou na dvoře. Skutečně, kdyby nebyl býval patřil tchánu státního návladního, bylo by lze jej považovat za nějaký zlořečený dům, v němž spáchán byl hrozný zločin."

Villefort, jenž až do té chvíle se ani nedotkl tří nebo čtyř číší, plných vzácných vín, které před ním stály, uchopil nazdařbůh jednu a naráz ji vyprázdnil.

Monte Cristo nechal okamžik uplynout, pak promluvil do ticha, jež následovalo po slovech Château Renaudových:

„Je to zvláštní, pane barone, ale táž myšlenka mě napadla, když jsem sem po prvé vstoupil. Tento dům zdál se mi tak truchlivým, že bych ho nikdy nebyl býval koupil, kdyby to můj intendant nebyl býval učinil místo mne. Šibal obdržel asi nějaké zpropitné od notáře."

„Možná," koktal Villefort, pokoušeje se o úsměv. „Ale věřte, že jsem se té korupce nikterak nezúčastnil. Pan de Saint-Méran si přál, aby ten dům, jenž tvoří část věna jeho vnučky, byl prodán, neboť kdyby byl zůstal ještě tři nebo čtyři léta neobydlen, byl by se rozpadl v sutiny."

Nyní opět Morrel zbledl.

„Byl tu zvláště," pokračoval Monte Cristo, „jeden pokoj, ach, můj Bože, zdánlivě zcela jednoduchý, pokoj, jako všecky pokoje, potažený červeným damaškem, který zdál se mi, nevím proč, svrchovaně dramatickým,"

„Proč to?" tázal se Debray. „Proč dramatickým?"

„Dovede si člověk vysvětlit instinktivní vjemy?" pravil Monte Cristo. „Nejsou místa, kde se nám zdá, že vdechujeme smutek? Proč? Nevíme. Kouzlem vzpomínky, rozmarem představy, jež přenáší nás v jiný čas, na jiné místo, které snad nemají nižádného vztahu s časem a místem, v němž se nacházíme. Nechť je tomu jakkoli, ten pokoj připomíná mi obdivuhodně komnatu markýzy de Granges nebo Desdemoninu. Eh což, pojďme, musím vám ji ukázat, když již jsme po obědě, na kávu pak sejdeme do zahrady. Po obědě divadlo."

Monte Cristo pohledem otázal se svých stolovníků, paní de Villefort se zvedla, Monte Cristo rovněž a ostatní následovali jejich příkladu.

Villefort a paní Danglarsová zůstali jako přimrazeni k svému místu. Tázali se sebe vzájemně očima, ztuhlí, němí, zledovatělí.

„Slyšel jste?“ pravila paní Danglarsová. „Musíme tam jít,“ odvětil Villefort, vstal a nabídl ji rámě.

Všichni rozptýlili se již po domě, puzeni zvědavostí, neboť dobře věděli, že návštěva neomezí se jen na ten pokoj a že současně prohlédnou si i zbytek toho zboření-ště, z něhož Monte Cristo učinil palác. Každý spěchal tedy otevřenými dveřmi ven. Monte Cristo čekal na oba opozdilce, když pak i oni minuli, uzavřel průvod a na jeho rtech zjevil se úsměv, jenž byl by hosty mnohem víc poděsil, kdyby mu byli rozuměli, než pokoj, do něhož se ubírali.

Hosté jali se skutečně procházeti komnatami a jejich pohledu naskýtaly se pokoje, zařízené po orientálském způsobu, s divany a poduškami místo loží, a dýmkami a zbraněmi místo nábytku, salony s nejkrásnějšími obrazy starých mistrů po stěnách, boudoiry, potažené čínskými látkami úžasných barev, fantastických vzorů a pohádkové tkáně, pak konečně přišli do onoho pokoje.

Neměl do sebe nic zvláštního, leč snad to, že přes nastávající soumrak nebyl osvětlen a že byl ponechán ve své sešlosti, když všecky ostatní komnaty vzaly na sebe nový vzhled.

Tyto dvě příčiny skutečně byly s to, dodati mu chmurného rázu.

„Hu!“ zvolala paní de Villefort. „Je to opravdu strašlivé!“

Paní Danglarsová snažila se zamumlati několik slov, jimž nebylo rozumět.

Bylo vyměněno několik poznámek a jejich výsledkem bylo, že červený damaškový pokoj má skutečně zlověstný vzhled.

„Viďte?“ pravil Monte Cristo. „Hleďte jen, jak je to lože podivně umístěno, jak temná, krvavá nebesa! A nezdá se vám, že ty dva pastelové portréty, zbledlé následkem vlhkosti, říkají svýma zsinalýma rtoma a vytřeštěnýma očima: Viděli jsme!?“

Villefortova tvář zpopelavěla a paní Danglarsová sklesla na chaise longue, stojící blíže krbu.

„Oh,“ pravila paní de Villefort s úsměvem, „máte skutečně odvahu, sednout si na lehátko, na němž snad byl zločin spáchán?“

Paní Danglarsová rychle vstala.

„To není vše,“ pravil Monte Cristo.

„Copak ještě?“ tázal se Debray, jemuž pohnutí paní Danglarsové neušlo.

„Ach, ano, co tu je ještě?“ opakoval Danglars. „Neboť se přiznávám, že jsem toho až do této chvíle mnoho neviděl. A vy, pane Cavalcanti?“

„Ach,“ odvětil tázaný, „my máme v Pise věž Ugolinovu, ve Ferraře vězení Tassovo a v Rimini pokoj Francescy a Paolův.“

„Ano, ale nemáte tyto malé schody," pravil Monte Cristo, otevřev dvířka, ztracená v čalounech. „Pohleďte na ně a povězte, co o nich soudíte."

„Tak příšerné zakřivení schodů!" pravil Château Renaud se smíchem.

„Nevím, není-li to snad víno Chios, které způsobuje melancholii," pravil Debray, „ale je nesporno, že vidím celý dům černě."

Pokud se týká Morrela, ten od té chvíle, kdy byla učiněna zmínka o Valentinině věnu, zesmutněl a nepřenesl ani slova.

„Představte si," začal opět Monte Cristo, „nějakého Othela nebo nějakého abbého de Ganges, sestupujícího krok za krokem v temné bouřlivé noci po těchto schodech s nějakým neblahým břemenem, jež spěchá skrýt před zraky lidí, ne-li před pohledem božím!"

Paní Danglarsová klesla polo ve mdlobách do náručí Villefortova, který sám musil se opřít o zeď.

„Ach, můj Bože, madame!" zvolal Debray. „Co je vám? Jak blednete!"

„Co jí je?" pravila paní de Villefort. „To je velmi prosté. Vždyť pan de Monte Cristo vypráví nám tak hrozné příběhy, že jistě chce, abychom zemřely strachy."

„Ovšem," souhlasil Villefort. „Skutečně, hrabě, děsíte dámy."

„Co je vám?" opakoval Debray tiše paní Danglarsové.

„Nic, nic," odvětila baronka, přemáhajíc se. „Potřebuji vzduch, nic víc."

„Chcete sejít do zahrady?“ tázal se Debray, nabízeje rámě paní Danglarsové a míře s ní k tajným schodům.

„Ne, ne,“ odvětila baronka, „zůstanu raději zde.“

„Opravdu, madame,“ zvolal Monte Cristo, „ta hrůza, je tedy vážná?“

„Ne, pane,“ pravila paní Danglarsová, „ale způsob jakým připouštíte události, dodává illusi vzhledu skutečnosti.“

„Můj Bože, ano, madame,“ odvětil Monte Cristo s úsměvem, „a vše to je dílem obrazotvornosti, neboť proč bychom si neměli tento pokoj raději představit jako dobrý, počestný pokoj matky rodiny? Toto lože s purpurovými záclonami jako lože, navštívené bohyní Lucinou, a toto tajemné schodiště jako cestu, kudy tiše, aby posilující spánek mladé matky nebyl rušen, odchází lékař nebo kojná, nebo sám otec, odnášející spící dítě…?“

Paní Danglarsová, místo aby se při tomto něžném líčení uklidnila, tentokráte zasténala a omdlela skutečně.

„Paní Danglarsové je špatně,“ namáhavě ze sebe vypravil Villefort, „snad bude nutno odnést ji do kočáru.“

„Oh, můj Bože!“ zvolal Monte Cristo. „A já zapomněl svůj flakon!“

„Mám svůj,“ pravila paní de Villefort.

A podala Monte Cristovi flakon, plný červené tekutiny, podobné té, jejíž blahodárný účinek zkusil hrabě na Eduardovi.

„Ach…!“ prohodil Monte Cristo, bera jej z rukou paní Villefortové.

„Ano,“ zašeptala ona, „zkusila jsem to, dle vašeho udání.“

„A zdařilo se?“

„Doufám.“

Paní Danglarsová byla přenesena do sousední komnaty. Monte Cristo kápl jí na rty červenou tekutinu a baronka se vzpamatovala.

„Oh,“ pravila, „jaký to byl hrozný sen!“

Villefort stiskl jí silně zápěstí, aby jí naznačil, že nesnila.

Hledali pana Danglarse, ale ten, jsa málo přístupen poetickým dojmům, sešel do zahrady a hovořil s panem Cavalcantim otcem o projektované železnici z Livorna do Florencie.

Monte Cristo zdál se zoufalý, uchopil rámě paní Danglarsové a dovedl ji do zahrady, kde našli pana Danglarse při kávě mezi pány Cavalcanti, otcem a synem.

„Opravdu jsem vás velice poděsil, madame?“ tázal se Monte Cristo.

„Ne, pane, ale víte, že věci působí na nás podle rozpoložení ducha, v němž se nalézáme.“

Villefort se nucené zasmál.

„A pak uznáte,“ pravil, „že stačí domněnka, chiméra…“

„Nuže,“ pravil Monte Cristo, „věřte mi nebo nevěřte, já jsem přesvědčen, že zločin byl v tomto domě spáchán.“

„Dejte pozor," varovala paní de Villefort, „máme tu státního návladního!"

„Věru," odvětil Monte Cristo, „když se to tak hodí, použiji té příležitosti a učiním udání."

„Udání?" opakoval Villefort.

„Ano, a to před svědky."

„To vše je velmi zajímavé," poznamenal Debray, „a byl-li skutečně zločin spáchán, budeme mít výborné zažití."

„Zločin byl spáchán," pravil Monte Cristo. „Pojďte sem, pánové, pojďte, pane de Villefort. Aby udání bylo platné, musí být učiněno příslušným autoritám."

Monte Cristo vzal Villeforta pod paží a svíraje současně druhou rukou rámě paní Danglarsové, táhl státního návladního až pod platan, kde byl stín nejhustší.

Všichni ostatní hosté ubírali se za nimi.

„Hleďte," pravil Monte Cristo, „zde, právě na tomto místě," (a dupl do země) „dal jsem kopati a přidat prsti, abych posílil ty staré stromy, nuže, moji dělníci přišli, kopajíce, na truhličku, či spíše na zámky truhličky, uprostřed nichž ležela kostra novorozeného dítěte. To, myslím, není přelud!"

Monte Cristo cítil, jak rámě paní Danglarsové tuhne a jak chvěje se zápěstí Villefortovo.

„Novorozené dítě?" opakoval Debray. „To je vážné, jak se zdá!"

„Nuže," pravil Château Renaud, „nemýlil jsem se, když jsem před chvílí tvrdil, že domy mají duši a výraz jako lidé a že mají na tváři odraz svého nitra. Dům

byl smutný, protože měl výčitky, měl výčitky, protože skrýval zločin.“

„Oh, kdo říká, že to byl zločin?“ pronesl Villefort, sebrav všecky síly.

„Jakže! Pohřbít za živa dítě v zahradě – to není zločin?“ zvolal Monte Cristo. „Jak tedy ten čin nazýváte, pane státní návladní?“

„Ale kdo říká, že bylo dítě pohřbeno za živa?“

„Proč je sem zakopávat, kdyby bylo mrtvo? Tato zahrada nikdy nebyla hřbitovem.“

„Co se stává vrahům dětí v této zemi?“ tázal se prostodušně major Cavalcanti.

„Oh, můj Bože, uřízne se jim zcela prostě krk,“ odvětil Danglars.

„Ach, uřízne se jim krk,“ opakoval Cavalcanti.

„Myslím… Není-li pravda, pane de Villefort?“ tázal se Monte Cristo.

„Ano, pane hrabě,“ odvětil státní návladní hlasem, jenž nepodobal se již lidskému.

Monte Cristo viděl, že to je vše, co mohou snést dvě ty osoby, pro které tu scénu připravil, a nechtěje ji hnáti příliš daleko, pravil:

„Ale co káva, pánové, zdá se mi, že jsme na ni zapomněli,“

A dovedl hosty zpět ke stolu, stojícímu uprostřed trávníku.

„Opravdu, pane hrabě,“ pravila paní Danglarsová, „stydím se za svou slabost, ale všecky ty hrozné příbě-

hy mne přivedly z rovnováhy, nechte mne, prosím vás, usednout."

A sklesla na židli.

Monte Cristo se jí uklonil a přistoupil k paní de Villefort.

„Myslím, že paní Danglarsová potřebuje ještě vašeho flakonu," pravil jí.

Dříve však, než paní de Villefort přistoupila k své přítelkyni, naklonil se státní návladní paní Danglarsové k uchu a pravil jí:

„Musím s vámi mluvit."

„Kdy?"

„Zítra."

„Kde?"

„V mé kanceláři… v prokuratuře, chcete-li… to je ještě nejjistější místo."

„Přijdu."

V tom okamžiku přiblížila se paní de Villefort.

„Díky, drahá přítelkyně," pravila paní Danglarsová, pokoušejíc se o úsměv, „nic to není, cítím se již zcela zotavenou."

VII.
ŽEBRÁK

Čas ubíhal, paní de Villefort projevila přání vrátit se do Paříže, čehož by se nebyla odvážila paní Danglarsová přes zřejmou svou nevolnost.

Na žádost své choti dal tedy pan de Villefort první znamení k odjezdu. Nabídl místo ve svém kočáře paní Danglarsové, aby jeho žena mohla o ni pečovati. Pokud se týká pana Danglarse, ten, zabrán ve vysoce zajímavý rozhovor o průmyslu s panem Cavalcantim, nevšímal si ničeho, co se dálo.

Monte Cristo, žádaje paní de Villefort o flakon, zpozoroval, že pan de Villefort přiblížil se k paní Danglarsové, a znaje jeho situaci, uhodl, co jí asi řekl, přes to, že státní návladní mluvil tak tiše, že sotva sama paní Danglarsová mu rozuměla.

Hrabě, nepřekážeje nijak tomu uspořádání, nechal odjet Morrela, Debraye a Château Renauda koňmo a vstoupit obě dámy do kočáru pana de Villefort, Danglars pak, jsa stále víc a více okouzlen Cavalcantim otcem, pozval jej do svého kupé.

Andrea Cavalcanti zamířil k svému tilbury, jenž čekal naň před vraty a jehož ohromného šedého koně držel groom, stojící na špičkách a přehánějící půvab anglické fashion.

Andrea během oběda mnoho nemluvil, a to proto, že to byl velmi inteligentní hoch, který instinktivně cítil obavu, že by mohl říci nějakou hloupost mezi těmito bohatými a mocnými spolustolovníky, mezi nimiž jeho vyjevené oko nespatřilo snad bez bázně státního návladního.

Potom zmocnil se ho Danglars, který, prohlédnuv si zběžně starého majora tuhého krku a jeho poněkud ještě bojácného syna a přičet k těmto příznakům i pohostinnost Monte Cristovu, myslil, že má co činit s nějakým nabobem, jenž přijel do Paříže , aby zdokonalil svého jediného syna ve společenském chování.

Pozoroval tedy s nevýslovnou zálibou ohromný brilliant, zářící na majorově malíčku, neboť major, jako zkušený a opatrný člověk, boje se, aby se jeho bankovkám nepřihodilo nějaké neštěstí, proměnil je okamžitě v cenný předmět. Po obědě pak, stále pod záminkou průmyslu a cest, vyptával se otce i syna na způsob života, a otec i syn, upozorněni předem, že právě u Danglarse má jim být otevřen úvěr, jednomu na čtyřicet osm tisíc franků jednou provždy, druhému pak na padesát tisíc liber ročně, byli k němu tak plni přívětivosti a roztomilosti a jejich vděčnost tak potřebovala výrazu, že kdyby se nebyli zdržovali, byli by i jeho sluhům tiskli ruce.

Zvláště jedna okolnost zvýšila vážnost, ba můžeme i říci úctu Danglarsovu ke Cavalcantimu. Ten, věren zásadě Horatiově nil admirari, podal pouze důkaz svých vědomostí, řka, z kterého jezera pocházejí nejlepší mi-

hule. Pak snědl svůj díl té ryby, nepromluviv ani jediného slova. Danglars z toho usoudil, že tento přepych je obvyklý slavnému potomku Cavalcantiů, jenž pravděpodobně živí se v Lucce pstruhy, které dává si posílati ze Švýcar, a langustami, jež docházejí mu z Bretaně podobným způsobem, jakého použil hrabě, chtěje dostat mihule z jezera Fusarského a sterledě z Volhy.

Vyslechl také s velice zřejmou ochotou tato slova Cavalcantiova:

„Zítra, pane, budu mít čest učiniti vám obchodní návštěvu."

„A mně, pane," odpověděl Danglars, „bude velikým štěstím uvítati vás."

Nato nabídl Cavalcantimu, že není-li mu ovšem příliš nemilé odloučiti se od syna, doveze jej do hotelu des Princes.

Cavalcanti odpověděl, že jeho syn má již odedávna ve zvyku vést život mladého muže, že má proto i své koně a své ekypáže, a ježto nepřijeli pospolu, že nevidí nijaké nesnáze, proč by nemohl každý zvlášť odejet.

Major tedy vstoupil do Danglarsova kočáru a bankéř usedl vedle něho, jsa stále víc a více okouzlen pořádností a šetrností tohoto muže, který přece vyplácel svému synovi padesát tisíc franků ročně, z čehož dalo se soudit na jmění pěti až šesti set tisíc liber renty.

Andrea pak, aby si dodal panského vzhledu, začal nejprve plísniti grooma, že místo aby předjel před domovní schody, čekal na něho před vraty, což způsobilo mu námahu třiceti kroků, než dostal se k svému tilbu-

ry. Groom přijal důtku pokorně. Aby udržel netrpělivě hrabajícího koně, uchopil ho levou rukou za udidlo a pravicí podal otěže Andreovi, jenž je přijal a lehce položil nohu v lakýrce na stupátko.

V tom okamžiku čísi ruka položila se mu na rameno. Mladík se obrátil, domnívaje se, že snad Danglars nebo Monte Cristo zapomněli mu něco sdělit a že si na to vzpomněli ve chvíli odjezdu.

Avšak místo toho nebo onoho spatřil pouze podivnou tvář, osmahlou sluncem, vroubenou vousem, oči svítící jako karbunkuly a posměšný úsměv na rtech, mezi nimiž zářilo dvaatřicet bílých, rovných, bezvadných zubů, ostrých a hladových jako u vlka nebo šakala.

Červený kostkovaný šátek pokrýval tu hlavu s prošedivělými, bezbarvými vlasy, nesmírně špinavá a nadobro roztrhaná kazajka halila to veliké, kostnaté tělo, tak hubené, že se zdálo, že jeho kosti klepají o sebe při chůzi jako hnáty kostry. Ruka pak, jež spočinula na rameni Andreově a jež byla první, co mladý muž uzřel, zdála se mu ohromných rozměrů. Poznal mladý muž tu tvář při světle své kočárové svítilny, či byl jen zaražen hrozným vzhledem té postavy? Nemůžeme říci, jisto však je, že se zachvěl a couvl rychle.

„Co mi chcete?“ pravil.

„Odpusťte, mladý pane,“ odpověděl muž, zvedaje ruku k červenému šátku, „snad vás obtěžuji, ale musím s vámi mluvit.“

„Večer se nežebrá,“ pravil groom a hnul sebou, aby zprostil svého pána toho obtěžovatele.

„Nežebrám, hezký hochu," odvětil neznámý sluhovi, a to s tak posměšným a tak hrozným úsměvem, že sluha ustoupil, „chci jen říci slovíčko vašemu pánovi, který svěřil mi nějaký úkol asi před čtrnácti dny."

„Nu tak," pravil opět Andrea, ovládaje se dostatečně, aby sluha nevšiml si jeho zmatku, „co mi chcete? Mluvte rychle, příteli."

„Chtěl bych… chtěl bych…" mluvil tiše muž v červeném šátku, „abyste mi laskavě ušetřil cestu pěšky zpět do Paříže. Jsem velmi unaven a protože jsem tak dobře neobědval jako ty, držím se sotva na nohou."

Mladý muž se zachvěl při té neobyčejné důvěrnosti.

„Nu tak," opakoval znovu, „co vlastně chcete?"

„Nuže, chci, abys mne nechal vstoupit do svého krásného kočáru a abys mne dovezl zpět."

Andrea zbledl, ale neodpověděl.

„Nu ano, můj Bože," stál na svém muž v červeném šátku, zastrčiv ruce do kapes a upíraje na mladého muže vyzývavý pohled, „mám už takový nápad, rozumíš, můj milý Benedetto?"

Uslyšev toto jméno, mladý muž se nepochybně rozmyslil, neboť přistoupil k svému groomovi a pravil mu:

„Svěřil jsem skutečně tomu muži nějaký úkol, o němž mi má podat zprávu, jděte pěšky až ke bráně, tam si vezměte fiakr, abyste se příliš neopozdil."

Udivený sluha se vzdálil.

„Nechte mne aspoň zajet do stínu," pravil Andrea.

„Ach, jde-li o to, zavedu tě sám na krásné místo," odtušil muž s červeným šátkem, „počkej."

Vzal koně za uzdu a zajel kočárkem na místo, kde skutečně nikdo na světě nemohl spatřit, jakou čest mu Andrea prokazuje.

„Oh, já se nechci chlubit, že vstupuji do krásného povozu," pravil muž Andreovi, „chci s tebou jet, protože jsem unaven a pak také trochu, že s tebou mám co mluvit."

„Nu tak, vstupte," pravil mladík.

Škoda, že nebyl den, neboť byl by býval zvláštní pohled na toho trhana, sedícího pohodlně na hedvábím protkávaných poduškách vedle mladého elegantního řidiče tilbury.

Andrea poháněl koně až k poslednímu domu vesnice, aniž pronesl slova k svému společníkovi, jenž se své strany se usmíval a zachovával mlčení, jako by byl blažen, že se veze v tak dobrém povoze.

Jakmile měli Auteuil za sebou, Andrea rozhlédl se kol dokola, nepochybně, aby se přesvědčil, že nikdo nemůže je vidět ani slyšet, a pak, zastaviv koně a založiv ruce před mužem v červeném šátku, pravil mu:

„Nuže, proč přicházíte rušit můj klid?"

„Ale proč ty sám, hochu, mi nedůvěřuješ?"

„A v čem jsem vám nedůvěřoval?"

„V čem? Ty se ptáš? Pohleď: rozloučíme se u mostu přes Var, ty mi řekneš, že budeš cestovat po Piemontsku a Toskánsku, ale kdepak – jedeš do Paříže!"

„A překáží vám to nějak?"

„Naprosto ne, naopak doufám, že mi to pomůže."

„Ach, ach," prohodil Andrea, „snad nespekulujete se mnou?"

„Nu, teď přicházejí velká slova!"

„To byste se zmýlil, mistře Caderoussi, na to vás upozorňuji."

„Eh, můj Bože, nezlob se, maličký, víš přece jistě, co je to neštěstí. Nuže, neštěstí činí závistivým. Myslil jsem, že běháš po Piemontsku a Toskánsku, že děláš z nouze faccina nebo cicerona, litoval jsem tě z hloubi srdce, jako bych byl litoval vlastního dítěte. Víš přec, že jsem tě vždycky nazýval svým dítětem."

„A pak? A pak?"

„Měj přec trpělivost, u sta hromů!"

„Vždyť mám trpělivost, ale domluvte přec."

„A najednou tě vidím jet branou des Bons-Hommes s groomem, v tilbury a v šatech zbrusu nových. Cožpak jsi objevil doly, či koupil místo bursovního agenta?"

„Takže, jak jste se přiznal, mi závidíte?"

„Ne, jsem rád, tak rád, že jsem ti chtěl gratulovat, maličký, ale poněvadž jsem nebyl příslušně oblečen, učinil jsem opatření, abych tě nekompromitoval."

„Krásné opatření!" pravil Andrea. „Oslovíte mne před sluhou!"

„Eh, prosím tě, dítě! Oslovím tě, kdy mohu! Máš velmi rychlého koně, velmi lehký kočárek a sám jsi už povahou hladký jako užovka. Kdybych tě byl dnes večer minul, byl bych býval v nebezpečí, že tě již nikdy nestihnu."

„Vidíte přec, že se neskrývám."

„To jsi šťasten, chtěl bych to také o sobě říci, já však se skrývám a kromě toho jsem měl i strach, že mne nepoznáš. Ale tys mne poznal," dodal Caderousse se svým ošklivým úsměvem, „nu, jsi milý hoch."

„Nu tak," pravil Andrea, „co chcete?"

„Ty mi už netykáš, to není hezké, Benedetto, takový starý kamarád, dej si pozor, učiníš mne neskromným."

Tato hrozba zkrotila mladíkův hněv: vítr stísněnosti naň zavál.

Pobídl koně do klusu.

„Od tebe to není hezké, Caderoussi," pravil, „že se tak chováš k svému starému kamarádu, jak jsi právě řekl, ty jsi Marseillan, já jsem…"

„Ty už tedy nyní víš, co jsi?"

„Ne, ale byl jsem vychován na Korsice, ty jsi stár a umíněný, já jsem mlád a svéhlavý. U lidí jako jsme my je hrozba ošklivá a všecko se má stát po dobrém. Je to moje vina, že štěstí, které se od tebe stále odvrací, na mne se naopak usmálo?"

„Štěstí se na tebe tedy usmálo? Není to tedy vypůjčený groom, není to tedy vypůjčený tilbury, nemáme to tedy na sobě vypůjčené šaty? Dobrá, tím líp," mluvil Caderousse a jeho oči svítily chtivostí.

„Oh, to ty dobře vidíš a dobře to víš, když se ke mně hlásíš," odvětil Andrea, rozehřívaje se stále více. „Kdybych měl na hlavě šátek jako ty, špinavou halenu na sobě a roztrhané boty na nohou, nepoznal bys mne."

„Vidíš, jak mnou pohrdáš, maličký. A to nečiníš dobře.Teď, když jsem tě opět našel, nic mi nebrání, proč

bych neměl být oblečen v soukenné šaty jako každý jiný, vždyť znám tvé dobré srdce, máš-li dvoje šaty, jistě mi jedny dáš, já jsem ti také dával svou porci polévky a fazolí, když jsi měl tuze velký hlad."

„To je pravda," přisvědčil Andrea.

„Jaký jsi měl apetit! Máš stále takovou chuť k jídlu?"

„Mám," odvětil Andrea se smíchem.

„To jsi se asi nějak naobědval u toho knížete, cos byl dnes večer!"

„Není to kníže, je to zcela prostě hrabě."

„Hrabě? A bohatý, co?"

„Ano, ale dej si pozor! Ten pán nevypadá příliš příznivě."

„Oh, můj Bože, jen se neboj! Nemám s tvým hrabětem žádné plány, nechám ho pro tebe, jen pro tebe. Ale," dodal Caderousse s oním ošklivým úsměvem, který se mu již zjevil na rtech, „musíš za to něco dát, víš?"

„Nu tak, co potřebuješ?"

„Myslím, že se stem franků měsíčně…"

„Nuže?"

„Bych byl živ…"

„Se stem franků?"

„Ale špatně, to víš. Ale se…"

„Se?"

„Se sto padesáti franky byl bych velmi šťasten."

„Tady máš dvě stě," pravil Andrea.

A vložil do Caderoussovy dlaně deset louisdorů.

„Dobrá!" prohodil Caderousse.

„Přijď si k vrátnému každého prvního v měsíci a dostaneš právě tolik.“

„Nu tak, teď už mne zas pokořuješ!“

„Jak to?“

„Uvádíš mne ve styk se služebnictvem, ne, vidíš, já chci mít co dělat jen s tebou.“

„Nuže budiž, dej se uvést ke mně a každého prvního v měsíci, pokud mně bude vyplácena má renta, bude i tobě vyplácena tvá.“

„Hleďme, hleďme, vidím, že jsem se nemýlil, jsi opravdu hodný hoch, a je to požehnání, když štěstí potká lidi jako jsi ty. Nuže, povídej mi svůj příběh.“

„K čemu to potřebuješ vědět?“ tázal se Cavalcanti.

„Nu, už zase nedůvěra!“

„Ne. Nuže, našel jsem svého otce.“

„Skutečného otce?“

„Hrome! Pokud bude platit…“

„Budeš věřit a budeš ctít, to je správné. Jak se jmenuje tvůj otec?“

„Major Cavalcanti.“

„Je s tebou spokojen?“

„Až dosud se zdá, že mu dostačím.“

„A kdo ti našel toho otce?“

„Hrabě de Monte Cristo.“

„Od něhož jedeš?“

„Ano.“

„Poslechni, hleď mne u něho umístit jako dědečka, když má kancelář!“

„Budiž, promluvím s ním o tobě. Ale co budeš dělat prozatím?“

„Já?“

„Ano, ty.“

„Jsi velmi laskav, že se o to zajímáš,“ pravil Caderousse.

„Zdá se mi,“ odtušil Andrea, „že, ježto ty máš zájem o mne, mohu se i já trochu informovat.“

„Zcela správně… najmu si pokoj v řádném domě, opatřím si slušný oděv, budu se dávat denně holit a chodit do kavárny číst noviny. Večer půjdu s nějakým šéfem klaky do některého divadla a budu vypadat jako pekař na odpočinku, to je můj sen.“

„Nu, to je dobře! Chceš-li provésti tento plán a být moudrý, vše půjde výborně.“

„Vidíš!… A čím ty se chceš stát?… Francouzským pairem?“

„Nu,“ prohodil Andrea, „kdo ví?“

„Pan major Cavalcanti jím možná je… ale dědičnost je na neštěstí zrušena.“

„Žádnou politiku, Caderoussi!… A teď, když máš, cos chtěl, a když už jsme tady, seskoč s mého vozu a zmiz.“

„Ó ne, drahý příteli!“

„Jakže, ó ne?“

„Jen si to rozmysli, maličký: červený šátek na hlavě, takřka žádné střevíce, naprosto žádnou listinu a deset zlatých napoleonů v kapse, nepočítaje v to, co tam už bylo, což dohromady činí právě dvě stě franků – vždyť

by mne ve bráně nevyhnutelně musili zatknout! Pak bych byl nucen se ospravedlnit a říci, žes mi dal ty těch deset napoleonů, z toho by vznikl výslech, vyšetřování, vyšlo by najevo, že jsem opustil Toulon bez výpovědi, a pak bych byl dopraven od četnické stanice k četnické stanici až na břeh Středozemního moře. Stal bych se krátce a prostě opět číslem 106, a s Bohem, můj sne, podobat se pekaři na odpočinku! Ne tak, synu, raději zůstanu počestně v hlavním městě."

Andrea stáhl obočí, tento domnělý syn pana majora Cavalcantiho měl, jak se tím sám chlubil, dosti tvrdou hlavu. Zastavil na chvíli, vrhl rychlý pohled kolem sebe, a když jeho zrak opsal pátravý kruh, vklouzla jeho ruka nevinně do kapsy a jala se tam pohrávat kohoutkem kapesní pistole.

Během té doby však Caderousse, který nespouštěl očí se svého soudruha, vsunul ruce za záda a tiše otvíral dlouhý španělský nůž, jejž nosil stále pro všechen případ při sobě.

Oba přátelé, jak je vidět, byli hodili si rozumět a rozuměli si. Andreova ruka vytáhla se neškodně z kapsy a vznesla se až k rezavému knírku, který chvilku hladila.

„Budeš tedy šťasten, dobrý Caderoussi," pravil mladík.

„Budu dělat, co budu moci," odpověděl hostinský od Gardského mostu, zastrkuje opět nůž do rukávu.

„Nuže, vraťme se tedy do Paříže. Ale jak to uděláš, aby ses dostal branou ven a nevzbudil podezření? Zdá

se mi, že v těchhle šatech je to pro tebe v kočáře ještě nebezpečnější než pěšky."

„Počkej," odvětil Caderousse, „uvidíš."

Vzal klobouk Andreův, široký plášť s límcem, jejž vypuzený groom zanechal v tilbury na svém místě a oblékl si jej. Nato zaujal nepřístupnou posici sluhy vznešeného domu, jehož pán sám řídí koně.

„A já?" namítl Andrea. „Já mám zůstat prostovlasý?"

„Eh," odvětil Caderousse, „je takový vítr, že ti snadno mohl unést klobouk."

„Nu tak," pravil Andrea, „dosti žertů, ať můžeme jeti!"

„A co tě zdržuje?" tázal se Caderousse. „Já přece ne!"

„Pst!" napomenul Cavalcanti.

Projeli branou bez nehody.

U první příčné ulice Andrea zadržel koně a Caderousse seskočil.

„Nu," řekl Andrea, „a co plášť mého sluhy a můj klobouk?"

„Ach," odtušil Caderousse, „snad nebudeš chtít, abych se nastydl?"

„Ale já?"

„Ty jsi mlád, kdežto já už začínám stárnout, na shledanou, Benedetto!"

A zahnul do uličky, kde zmizel.

„Bohužel," pravil si Andrea s povzdechem, „člověk nemůže být na světě dokonale šťasten!"

VIII.
MANŽELSKÁ SCÉNA

Na náměstí Ludvíka XV. se tři mladí mužové rozloučili. Morrel pustil se po boulevardech, Château Renaud po mostě de la Révolution a Debray klusal po nábřeží.

Morrel a Château Renaud uchýlili se podle vší pravděpodobnosti k svému domácímu krbu, jak se ještě říká na tribuně sněmovny v dobře sestavených řečech a na jevišti divadla v ulici Richelieu v dobře napsaných kusech, totéž nemohlo se však říci i o Debrayovi. Doraziv k bráně Louvru, otočil koně vlevo, projel cvalem nádvořím Carrouselu, zabočil do ulice Saint Roch, projel ulicí Michodiere a dorazil k vratům páně Danglarsovým v okamžiku, kdy kočár pana de Villefort, složiv státního návladního a jeho ženu v ulici du Faubourg Saint Honore, dovezl baronku domů.

Debray, jsa důvěrným domácím přítelem, vjel první do dvora, hodil otěže lokajovi do ruky a pak vrátil se ke kočáru, aby pomohl paní Danglarsové, nabídl jí rámě a zamířil s ní do jejích komnat.

Když se vrata zavřela a baronka s Debrayem ocitli se na dvoře, pravil Debray:

„Co jen vám je, Hermíno? Proč jste omdlela při tom příběhu, či spíše při té smyšlence, kterou hrabě vyprávěl?“

„Protože jsem byla dnes večer v hrozném rozpoložení, příteli," odvětila baronka.

„Ale ne, Hermíno," namítl Debray, „to mi nenamluvíte. Naopak, byla jste ve výtečném rozmaru, když jste přijela k hraběti. Pan Danglars byl ovšem trochu mrzut, ale já vím, jak vám na jeho náladě záleží. Někdo vám něco udělal. Vypravujte mi to, víte dobře, že nikdy nestrpím, aby se vám stala nějaká impertinence."

„Mýlíte se, Luciene, ujišťuji vás," pravila opět paní Danglarsová, „je to tak, jak jsem vám řekla, k tomu ještě špatná nálada, již jste sám zpozoroval a již jsem nepovažovala za tak důležitou, abych se vám musila o ní zmínit."

Bylo zřejmo, že paní Danglarsová je pod vlivem onoho nervového rozrušení, kterého si ženy často samy nedovedou vysvětlit, nebo že, jak uhodl Debray, ucítila nějaký tajný otřes, s nímž nechtěla se nikomu svěřit.

Jsa zvyklý uznávat ženské vrtochy za jeden z hlavních činitelů v ženině životě, Lucien už nenaléhal, čekaje na příznivý okamžik buď k nové otázce nebo k přiznání proprio motu.

Přede dveřmi ložnice potkala baronka slečnu Kornelii.

Slečna Kornelie byla baroničina oblíbená komorná.

„Co dělá moje dcera?" tázala se paní Danglarsová.

„Studovala celý večer a pak se odebrala na lože," odvětila slečna Kornelie.

„Ale zdá se mi, že slyším její piano."

„To hraje slečna Luisa d'Armilly, kdežto slečna leží."

„Dobře," pravila paní Danglarsová, „pojďte mne svléci."

Vešli do ložnice. Debray natáhl se na velikou pohovku a paní Danglarsová odebrala se se slečnou Kornelií do toiletního pokoje.

„Drahý pane Luciene," mluvila paní Danglarsová skrze dveře, „naříkáte si stále ještě, že Eugenie neprokáže vám čest jediného slova?"

„Madame," odpovídal Lucien, hraje si s barončiným psíkem, který, znaje jeho hodnost domácího přítele, měl ve zvyku lichotit se k němu, „nejsem sám, jenž si na to stěžuje, slyšel jsem, tuším, onehdy Morcerfa, jak naříkal si přímo vám, že nemůže dosíci jediného slova od své nevěsty."

„Je to pravda," přisvědčila paní Danglarsová, „ale myslím, že se to v nejbližší době změní a že uvidíte jednoho krásného dne Eugenii vstoupit do svého kabinetu."

„Do mého kabinetu? Do mého?"

„Totiž do ministrova."

„A proč to?"

„Se žádostí o engagement v Opeře! Skutečně, nikdy jsem neviděla takovou zaujatost pro hudbu: je to směšné u osoby ze společnosti!"

Debray se usmál.

„Nuže," pravil, „ať se tedy dostaví se souhlasem baronovým a vaším, uzavřeme s ní smlouvu a vynasnažíme se, aby byla podle její zásluhy, přesto, že budeme

příliš chudi, abychom mohli zaplatit tak krásný talent jako je její."

„Jděte, Kornelie," pravila baronka, „nepotřebuji vás už."

Kornelie zmizela a okamžik nato vyšla paní Danglarsová ze svého kabinetu v rozkošných nedbalkách a přišla se posadit k Lucienovi.

Pak jala se v zamyšlení hladit svého boloňského psíka.

Lucien pohlížel na ni chvíli mlčky.

„Nuže, Hermíno," promluvil po několika vteřinách, „odpovězte upřímně: něco vás dnes ranilo, viďte?"

„Nic," odvětila baronka.

Leč nedostávalo se jí dechu, vstala, snažila se vydechnout a šla na sebe pohlédnout do zrcadla.

„Dnes večer přímo straším," pravila.

Debray zvedl se s úsměvem, chtěje jít baronku uklidnit vzhledem k tomuto poslednímu bodu, když tu náhle se dveře otevřely.

Zjevil se Danglars, Debray opět usedl.

Paní Danglarsová se obrátila při zvuku otvíraných dveří a pohlédla na manžela s údivem, jehož se ani nesnažila zatajit.

„Dobrý večer, madame," pravil bankéř, „dobrý večer, pane Debrayi."

Baronka domnívala se nepochybně, že tato návštěva má asi za účel napravit trpká slova, která uklouzla mu během dne.

Obrnila se tedy důstojným vzezřením a neodpověděvši manželi, obrátila se k Lucienovi a pravila mu:

„Přečtěte mi něco, pane Debrayi."

Debray, jejž tato návštěva s počátku lehce zneklidnila, upokojil se, vida klid baroničin, a vztáhl ruku po knize, v níž byl vložen perleťový nůž se zlatými inkrustacemi.

„Pardon," promluvil baron, „ale unavíte se velice, baronko, budete-li tak dlouho vzhůru, je jedenáct hodin a pan Debray bydlí hodně daleko."

Debray ustrnul, ne, že by Danglarsův tón nebyl býval dokonale klidný a zdvořilý, ale tím klidem a zdvořilostí pronikala jakási neobvyklá choutka, provádět toho dne něco jiného než ženinu vůli.

Baronka byla rovněž překvapena a vyjádřila svůj údiv pohledem, který byl by jistě přiměl jejího muže k rozmyslu, kdyby její muž nebyl upřel zrak na noviny, v nichž hledal uzávěrku státních dluhopisů.

Následkem toho byl ten hrdý pohled vržen zhola nazmar a minul se nadobro účinkem.

„Pane Luciene," pravila baronka, „prohlašuji vám, že nemám ani nejmenší chuti spát, že chci vám dnes večer sdělit spoustu věcí a že celou noc ztrávíte poslouchám, i kdybyste měl spát stoje."

„Jak si přejete, madame," odvětil flegmaticky Lucien.

„Můj drahý pane Debrayi," pravil opět bankéř, „nepřipravujte se o zdraví poslouchám pošetilostí paní Danglarsové v noci, neboť můžete je právě tak dobře vyslechnout zítra: ale dnešní večer náleží mně, vyhra-

zuji si jej pro sebe a použiji ho s vaším laskavým svolením k projednání vážných záležitostí se svou ženou."

Tentokráte byla rána tak přímá a padla tak směle, že omráčila Luciena i baronku. Oba pohlédli na sebe tázavě, jako by chtěli v sobě navzájem čerpat pomoc proti tomu napadení, avšak neodolatelná moc pána domu zvítězila a manžel podržel vrch.

„Ale nemyslete si, že vás vyháním, můj drahý Debrayi," pokračoval Danglars, „ne, ani pomyšlení: pouze nepředvídaná okolnost mne nutí k hovoru s baronkou ještě dnes večer, přihází se to příliš zřídka, než aby se mi to mohlo zazlívat."

Debray vykoktal několik slov, pozdravil a vyšel z pokoje, narážeje o rohy nábytku jako Nathan v Athalii.

„To je neuvěřitelné," řekl si, když se dveře za ním zavřely, „jak ti manželé, kteří jsou nám přec tak směšni, snadno nad námi získají převahu!"

Když se Lucien vzdálil, usedl Danglars na jeho místo na pohovku, zavřel knihu, jež zůstala otevřena, a zaujav scénu hrůzně osobivou, jal se rovněž pohrávati s psíkem. Když však pes, který nechoval k němu tytéž sympatie jako k Debrayovi, chtěl ho kousnout, uchopil jej za kůži na krku a hodil jej přes pokoj na lehátko.

Pes zakvičel letě prostorem, dopadnuv pak na místo, schoulil se za podušku a ztrnulý tímto jednáním, jemuž naprosto nebyl zvyklý, zůstal ležet bez hlesu a bez hnutí.

„Víte, pane," pronesla baronka, nehnuvši ani brvou, „že děláte pokroky? Obyčejně býval jste jen hrubý, dnes jste surový."

„Protože jsem dnes v horším rozpoložení než obyčejně," odvětil Danglars.

Hermína pohlédla na barona s hlubokým pohrdáním. Tyto pohledy uváděly obyčejně pyšného Danglarse v zoufalství, onoho večera si jich však sotva povšiml.

„A co záleží mně na vašem špatném rozpoložení?" tázala se baronka, podrážděna manželovou nehnutostí. „Což se mne ty věci týkají? Zavřete si své špatné rozmary do svých pokojů, nebo je odkažte do svých kanceláří. Máte účetní, které platíte, vylívejte si na nich své špatné rozmary!"

„Nikoli," odvětil Danglars, „mýlíte se ve svých radách, madame, proto se také jimi nebudu říditi. Mé kanceláře jsou mým Paktolem, jak praví, tuším, pan Desmoutiers, a nechci jim překážet vchodu, ani rušit jejich klid. Moji účetní jsou poctiví lidé, kteří vydělávají mi jmění a kterým dávám plat nekonečně nižší, než jaký zasluhují, cením-li je podle toho, co vynášejí. Na ně se tedy nerozzlobím, ale za to na ty, již jedí mé obědy, trhají mé koně a ruinují mou pokladnu."

„A copak je to za lidi, již ruinují vaši pokladnu? Prosím, vyjádřete se jasněji, pane."

„Oh, buďte klidná, mluvím-li v hádankách, nečiním tak proto, že bych vás chtěl trápit těžkým rozluštěním," odsekl Danglars. „Lidé, kteří ruinují mou pokladnu, jsou ti, již vytáhnou z ní pět set tisíc franků v hodině."

„Nerozumím vám, pane," pravila baronka, snažíc se potlačit chvění hlasu i červeň lící.

„Naopak, rozumíte velmi dobře," odvětil Danglars, „ale setrváte-li ve své špatné vůli, řeknu vám, že jsem na španělské výpůjčce prodělal sedm set tisíc franků."

„Ach, vida!" zvolala baronka posměšně. „A mne činíte zodpovědnu za tu ztrátu?"

„Proč ne?"

„Já za to mohu, že jste prodělal sedm set tisíc franků?"

„Já rozhodně ne!"

„Řekla jsem vám jednou provždy, pane," ostře pronesla baronka, „abyste mi nemluvil o pokladně, té řeči jsem se nenaučila ani u svých rodičů, ani v domě svého prvního chotě."

„To věřím, na mou čest," zvolal Danglars, „neboť nikdo z nich neměl ani sous."

„Právě proto jsem se u nich nenaučila té bankovní hantýrce, která mi tu rve uši od rána do večera, ten cinkot stále znovu a znovu přepočítávaných tolarů mi je odporný a jen zvuk vašeho hlasu je mi ještě nepříjemnější."

„Opravdu?" prohodil Danglars. „To je zvláštní! Já se vždy domníval, že máte na mých operacích nejživější zájem!"

„Já? A kdo vám mohl vnuknout takovou hloupost?"

„Vy sama."

„Ach, podívejme se!"

„Ovšem."

„Ráda bych, abyste mi sdělil, za jakých okolnosti."

„Oh, můj Bože, to je snadná věc. Minulého února zmínila jste se mi vy první o haitských úpisech, zdálo se vám, že do Havru připlula loď, nesoucí zprávu, že vyrovnán byl plat, o němž panovala domněnka, že dojde k němu až někdy za uherský měsíc. Znám prozíravost vašich snů, dal jsem tedy pod rukou skoupit všecky úpisy haitského dluhu, které jsem sehnal a vydělal jsem čtyři sta tisíc franků, z nichž bylo vám svědomitě odevzdáno sto tisíc. Dělala jste s nimi, co jste chtěla, to se mne netýká.

V březnu šlo o koncesi ke stavbě železnice. Tři společnosti se o ni ucházely, nabízejíce stejné záruky. Pravila jste mi, že váš instinkt – a ačkoli tvrdíte, že spekulace jsou vám cizí, já naopak mám váš instinkt v jistých záležitostech za velmi správný – pravila jste mi, že váš instinkt vám napovídá, že povolení bude dáno společnosti tak zvané Jižní!

Upsal jsem okamžitě dvě třetiny akcií té společnosti. Výsada byla jí skutečně povolena, jak jste předvídala, cena akcií se ztrojnásobila a já shrábl milion, z něhož bylo vám odevzdáno dvě stě padesát tisíc franků na špendlíky. Jak jste naložila s těmi dvěma sty padesáti tisíci?“

„Ale, pane, kam tím míříte?“ zvolala baronka, všecka se chvějíc zlostí a netrpělivostí.

„Trpělivost, madame, už jsem u hlavního bodu.“

„Na štěstí!“

„V dubnu byla jste na obědě u ministra, hovořilo se o Španělsku a vy vyslechla jste tajný hovor, šlo o vypu-

zení dona Carlose, koupil jsem španělské úpisy. Došlo k vypuzení a já získal šest set tisíc franků v den, kdy Karel V. překročil Bidassoa. Z těch šesti set tisíc franků obdržela jste padesát tisíc tolarů, byly vaše, naložila jste s nimi podle své libovůle, nežádám z nich žádných účtů. Přesto však nicméně zůstane pravdou, že jste letos obdržela pět set tisíc liber."

„Nu, a potom, pane?"

„Ach, ano, potom! Nuže, potom se to právě začalo kazit."

„Vy máte způsob mluvy… vskutku…"

„Ten způsob vyjadřuje mé myšlenky a to je vše, co potřebuji… Potom… událo se to před třemi dny, to potom! Před třemi dny tedy bavila jste se s panem Debrayem o politice a domnívala jste se vyrozumívat z jeho slov, že don Carlos vrátil se do Španělska. Já prodávám své papíry, zpráva se rozšíří, vznikne panika, já už neprodávám, nýbrž dávám. Druhého dne se shledá, že zpráva byla nepravdivá a že následkem té nepravdivé zprávy přišel jsem o sedm set tisíc franků."

„Nuže?"

„Nuže, když já vyplácím vám čtvrtinu, vyhraji-li, vy tedy dluhujete mi čtvrtinu, prohraji-li. Čtvrtina ze sedmi set tisíc franků je sto sedmdesát pět tisíc franků."

„Ale co mi tu povídáte, je podivné, a já opravdu nevím, jak uvádíte ve spojení s celou tou záležitostí jméno páně Debrayovo."

„Protože, nemáte-li snad náhodou těch sto sedmdesáti pěti tisíc franků, které požaduji, vypůjčíte si je od svých přátel a protože pan Debray je vaším přítelem."

„Fuj!" vzkřikla baronka.

„Oh, žádná gesta, žádný křik, žádné moderní drama, madame, jinak budu nucen vám říci, že vidím v duchu pana Debraye, jak se chechtá nad svými pěti sty tisíci franků, které jste mu letos vyplatila, a jak si pochvaluje, že konečně našel, čeho ani neobratnější hráč nikdy nemohl objevit, totiž ruletu, v níž se vyhrává bez sázky a v níž se neztrácí, prohraje-li se."

Baronka chtěla vybuchnout.

„Bídníče," zvolala, „odvážíte se říci, že jste nevěděl o tom, co se mi dnes opovažujete vyčítat?"

„Neříkám vám, že jsem věděl, neříkám, že jsem nevěděl, říkám vám: pozorujte mé chování od čtyř let, co přestala jste být mou ženou a co já přestal jsem být vaším manželem, uvidíte, bylo-li si vždycky důsledno, či ne. Nějaký čas před naší roztržkou přála jste si studovat hudbu s oním slavným barytonem, jenž vystoupil s takovým úspěchem v Théâtre Italien, já chtěl studovat tanec s onou tanečnicí, jež získala si takovou slávu v Londýně. Stálo mne to, jak za vás, tak i za mne, asi sto tisíc franků. Neříkal jsem nic, neboť mezi manželi musí vládnout harmonie. Mají-li muž i žena důkladně znát tanec a hudbu, není sto tisíc franků mnoho. Brzy nato se vám zpěv zprotivil a napadlo vám studovat diplomacii s ministerským sekretářem, nechal jsem vás studovat. Chápete: co mi na tom sejde. Vždyť si platíte

hodiny, které berete, ze své soukromé pokladny. Ale dnes pozoruji, že čerpáte z mé a že vaše učení může mne státi sedm set tisíc franků měsíčně. Dosti, madame! Tohleto nemůže trvat. Buď bude diplomat dávat hodiny… zdarma a já ho strpím, nebo již ani nevkročí do mého domu. Rozumíte, madame?“

„Oh, to je přílišné, pane!“ zvolala Hermína, dusíc se. „Překračujete hranice hanebnosti!“

„Já však vidím s potěšením,“ odvětil Danglars, „že vy nezůstala jste za nimi a že jste dobrovolně uposlechla příkazu zákoníku: Žena má následovat svého muže!“

„Urážky!“

„Máte pravdu, ustaňme a uvažujme chladně. Já jsem se nikdy nemíchal do vašich záležitostí, leč pro vaše dobro, učiňte právě tak. Má pokladna se vás netýká, pravíte? Budiž, operujte se svou, ale neplňte ani nevyprazdňujte mé. Ostatně kdož ví, není-li to nějaký politický uskok? Možná, že ministr, zuřivý, že jsem v oposici, a žárlivý na všeobecné sympatie, jimž se těším, umluvil se s Debrayem, že mne zničí.“

„Velmi pravděpodobné!“

„Nu ano, kdo to jakživ viděl… nepravdivá telegrafická zpráva! Vždyť je to nemožné, nebo aspoň téměř nemožné! Dvě docela různé značky, dané dvěma posledními telegrafy!… To je opravdu uděláno schválně pro mne.“

„Pane,“ pravila baronka skromněji, „je vám, tuším, přece známo, že ten úředník byl vyhnán, ba, že se i mluvilo o jeho pohnání k soudu, byl vydán rozkaz,

aby byl zatčen, a rozkaz nebyl jen proto proveden, že úředník zachránil se před prvním pátráním útěkem, což dokazuje jeho pomatenost nebo jeho vinu… To je omyl."

„Ano, jenž vzbudil smích hlupáků, jenž ministrovi způsobil špatnou noc, jenž nechává pány státní sekretáře mazat papír, ale který mne stojí sedm set tisíc franků."

„Ale, pane," pravila náhle Hermína, „když to vše, podle vás, pochází od pana Debraye, proč neřeknete to přímo panu Debrayovi a proč to přicházíte povídat mně? Proč viníte muže a mstíte se ženě?"

„Cožpak já znám pana Debraye?" odvětil Danglars, „Což ho chci znát? Což chci vědět, že dává rady? Což se chci jimi řídit? Cožpak já hraji? Ne, to vše činíte vy a ne já."

„Ale zdá se mi, že, ježto z toho máte užitek…"

Danglars pokrčil rameny.

„Ženy jsou skutečně bláhová stvoření, která považují se za genie, měly-li jednu nebo deset pletek, o nichž si právě vrabci na střeše neštěbetají. Ale uvažte přec, že, kdybyste byla zatajila své nevázanosti i samému svému muži, což je přece nejlehčím úkolem toho umění, neboť mužové většinou nechtějí vidět – byla byste jen bledou kopií toho, co činí polovina žen ze společnosti, vašich přítelkyň. Ale u mne není tomu tak, já jsem viděl a vždycky viděl, asi od šestnácti let zatajila jste mi snad myšlenku, ale ani jeden krok, ani jeden čin, ani jednu chybu. Vy radovala jste se ze své obratnosti a pevně

jste věřila, že mne klamete, a co z toho následovalo? Že díky mé předstírané nevědomosti nebylo mezi vašimi přáteli – od pana de Villefort až po pana Debraye – ani jednoho, který by se byl přede mnou netřásl. Není ani jediného, jenž nebyl by mne považoval za pána domu, což je zde u vás mým jediným nárokem, krátce není ani jediného, jenž byl by se vám odvážil o mně říci, co já sám jsem vám dnes o sobě řekl. Dovoluji vám činiti mne nenáviděným, ale zabráním vám učinit mne směšným, a hlavně a především vám výslovně zakazuji přivádět mne na mizinu."

Až do okamžiku, kdy bylo proneseno jméno Villefortovo, baronka se dosti dobře ovládala, při tom jméně však zbledla a vstavši jako vyzdvednuta pérem, vztáhla ruce vpřed, jako by chtěla zažehnati zjevení. Pak učinila tři kroky k muži, jako by mu chtěla vyrvati konec tajemství, jehož snad neznal, nebo jejž snad nechtěl zplna vysloviti, chovaje asi nějaký odporný úmysl, jako byly skoro vždycky Danglarsovy úmysly.

„Pan de Villefort! Co to znamená? Co chcete říci?"

„Znamená to, madame, že pan de Nargonne, váš první manžel, nejsa ani filosofem ani bankéřem, či snad jsa tím i oním, a vida, že od státního návladního nelze ničeho získat, zemřel zármutkem nebo hněvem, našed vás v šestém měsíci těhotenství po devítiměsíční nepřítomnosti. Jsem surový, nejen, že to vím, ale chlubím se tím dokonce: je to jedna z mých podmínek úspěchu v mých obchodních manipulacích. Proč, místo aby zabil, dal se zabít sám? Protože nemusil za-

chraňovat pokladnu. Já však náležím své pokladně. Pan Debray, můj společník, způsobil mi ztrátu sedmi set tisíc franků, ať nese svou část ztráty a budeme pokračovat ve svých obchodních stycích. Ne-li, chce-li mi zastavit platy, ať učiní, co činí bankrotář: ať zmizí. Eh, můj Bože, je to roztomilý hoch, vím, jsou-li jeho zprávy přesny, ale nejsou-li, je jich ve společnosti padesát, kteří stojí za víc než on."

Paní Danglarsová byla zkamenělá, přesto však sbírala všecky síly, aby odpověděla na tento poslední útok. Sklesla do křesla, myslíc na Villeforta, na scénu při obědě, na podivnou tu řadu neštěstí, jež od několika dní stíhala ráz naráz její dům a měnila v skandální hádky vyhřátý klid její domácnosti. Danglars na ni ani nepohlédl přes to, že dělala, co mohla, aby omdlela. Vyšel z ložnice, nedodav již ani slova a odebral se do svých pokojů. A tak, když paní Danglarsová probrala se ze své poloviční mdloby, mohla se domnívat, že měla hrozný sen.

IX.
PLÁNY SE SŇATKEM

Druhého dne po této scéně, ve chvíli, kterou obyčejně Debray volíval k vykonání krátké návštěvy u paní Danglarsové, než odebral se do kanceláře, neobjevilo se jeho kupé na dvoře.

Právě na tu chvíli, to jest na půl jedné, objednala si paní Danglarsová svůj kočár a vyjela.

Danglars, stoje za záclonou, sledoval tajně tento odjezd, jejž očekával. Nařídil, aby mu bylo ihned oznámeno, jakmile se madame vrátí. Za dvě hodiny však nebyla baronka ještě zpět.

Ve dvě hodiny poručil si kočár, odebral se do sněmovny a dal se zapsati jako řečník proti státnímu rozpočtu.

Od dvanácti do dvou hodin v poledne zůstal Danglars ve své pracovně, otvíraje depeše, zachmuřuje se stále víc a více, řadě čísla pod čísla, a přijal mezi jinými návštěvami i majora Cavalcantiho, jenž, stále tak moudrý, tak tuhý a tak přesný, dostavil se v ustanovenou hodinu, aby skoncoval svou záležitost s bankéřem.

Vyšed ze sněmovny, kde během sezení dával najevo známky prudkého rozčilení a vystupoval proti ministerstvu s ještě větší příkrostí než obyčejně, usedl Dan-

glars opět do svého vozu a rozkázal kočímu, aby dovezl ho na Elysejská Pole čís. 30.

Monte Cristo byl doma, leč měl u sebe návštěvu a požádal Danglarse, aby okamžik počkal v saloně.

Zatímco bankéř čekal, otevřely se dveře a vešel muž v rouše abbéa, jenž, jsa nepochybně v domě důvěrněji znám, nečekal jako Danglars, nýbrž pozdravil jej a zamířil k dalším komnatám, kde zmizel.

Okamžik nato otevřely se znovu dveře, za nimiž kněz zmizel, a objevil se Monte Cristo.

„Promiňte, drahý barone," pravil, „ale můj dobrý přítel, abbé Busoni, kterého jste asi viděl tudy projíti, přijel právě do Paříže. Byli jsme velmi dlouho od sebe odloučeni a já nemohl jsem se odhodlat opustit jej ihned. Doufám, že mi proto odpustíte, že jsem vás nechal čekat."

„Jakže," zvolal Danglars, „to je přece samozřejmé! Zvolil jsem nevhodnou chvíli, vzdálím se tedy."

„Naprosto ne, naopak, posaďte se! Ale můj Bože, co je vám? Vyhlížíte velmi ustaraně, lekáte mne, skutečně. Zarmoucený kapitalista je jako kometa, zvěstuje vždycky nějaké veliké neštěstí."

„Co mi je, drahý pane?" odvětil Danglars. „Je mi to, že nepřízeň osudu pronásleduje mne od několika dní a že dovídám se jen zlé zprávy."

„Ach, můj Bože," pravil Monte Cristo, „byl byste snad měl zase nějaké neštěstí na burse?"

„Ne, z toho jsem vyléčen, aspoň na několik dní, jde prostě o úpadek v Terstu."

„Opravdu? Snad není náhodou tím úpadkářem Jacopo Manfredi?“

„Tak jest. Pomyslete si, člověk, s kterým jsem uzavíral – už ani sám nevím od kdy – za osrn až devět set tisíc franků ročně obchodů. Nikdy neshoda v účtech, nikdy opoždění, chlapík, jenž platil jako kníže… který platí. Spustil jsem se s ním na milion půjčky a můj prožluklý Jacopo Manfredi zastaví platy!“

„Opravdu?“

„Je to neslýchaný osud. Mám u něho za šest set tisíc liber pohledávek, jež mi nejsou zaplaceny, a kromě toho mám za čtyři sta tisíc směnek, jím podepsaných a splatných u jeho pařížského korespondenta koncem tohoto měsíce. Dnes je 30., poslal jsem pro peníze. Ale tu máš! Korespondent zmizel. S mou španělskou záležitostí dělá mi to pěknou měsíční uzávěrku.“

„A je to skutečná ztráta, ta španělská záležitost?“

„To si myslím! Jen sedm set tisíc franků mi zmizelo z pokladny!“

„Jak u čerta je možno, že vy, takový starý bursián, musil jste učinit tak drahou zkušenost?“

„Eh, tím je moje žena vinna. Zdálo se jí, že don Carlos vrátil se do Španělska, věří totiž ve sny. Říká, že je to magnetism, a tvrdí, že když se jí něco zdá, musí se to nevyhnutelně splnit. Pro toto její přesvědčení dovoluji jí hrát, má svého bursovního agenta a svou pokladnu, hraje a prohrává. Je ovšem pravda, že hraje o své peníze a ne o mé. Ale to nevadí, uznáte, když ze ženiny kapsy vyletí sedm set tisíc franků, že si toho muž také trochu

všimne. Jakže, vy jste to nevěděl? Vždyť to nadělalo ohromný rámus."

„Ovšem, slyšel jsem o tom, ale neznal jsem podrobností. Kromě toho jsem také naprostým ignorantem v těchto bursovních záležitostech."

„Vy tedy nehrajete?"

„Já? A prosím vás, jak bych hrál? Je mi už teď tak dost obtížno vyznat se ve svých příjmech a pak bych byl nucen vzíti si kromě intendanta ještě účetního a pokladníka. Ale co se týká španělské záležitosti, zdá se mi, že historie návratu dona Carlose nebyla pouhým baročním snem. Což nepsaly o tom noviny?"

„Vy tedy věříte novinám?"

„Já? Naprosto ne. Ale zdá se mi. že ten poctivý Messager je výjimkou v pravidlu a oznamuje jen zprávy jisté, zprávy telegrafické."

„Nu, a to právě je nevysvětlitelno," odtušil Danglars. „Zpráva o návratu dona Carlose byla skutečně zprávou telegrafickou."

„Takže," prohodil Monte Cristo, „ztrácíte tento měsíc asi sedmnáct set tisíc franků?"

„Žádné asi, je to přesně ten obnos."

„Hrome, pro jmění třetího řádu," poznamenal Monte Cristo útrpně, „je to těžká rána."

„Třetího řádu?" opakoval Danglars, poněkud pokořen. „Co tím, u čerta, rozumíte?"

„Nu ovšem," pokračoval Monte Cristo, „dělím jmění na tři kategorie: jmění prvního řádu, jmění druhého řádu, jmění třetího řádu. Jměním prvního řádu

nazývám takové, jež sestává z pokladů, které máme po ruce, pozemky, doly, důchody států jako je Francie, Rakousko a Anglie, tvoří-li ty poklady – doly, důchody – úhrnnou cenu sta milionů. Jměním druhého řádu nazývám výtěžky z výroby, společenské podniky, místokrálovství a knížectví, nepřesahující patnáct set tisíc franků důchodu a tvořící kapitál padesáti milionů. A konečně jměním třetího řádu nazývám kapitál, uložený na úroky a úroky z úroků, zisk, závislý na vůli druhého nebo na rozmaru náhody, jejž úpadek poškodí, jímž telegrafická zpráva otřese, náhodné spekulace, slovem operace podřízené osudu, který mohl by být nazván nižší mocí u porovnání s mocí vyšší, totiž mocí přírodní, celek, tvořící skutečný či zdánlivý kapitál patnácti milionů. Řekněte, není to tak přibližně vaše postavení?“

„Na mou věru, je!“ přisvědčil Danglars.

„Z toho vyplývá,“ pokračoval Monte Cristo nepohnutě, „že po takových šesti měsíčních uzávěrkách, jako byla tato, je dům třetího řádu v agónii.“

„Oh,“ prohodil Danglars s velmi bledým úsměvem, „jak to ženete!“

„Řekněme tedy sedm měsíců,“ mluvil Monte Cristo dále tímž tónem. „Povězte, myslil jste na to někdy, že sedmkrát sedmnáct set tisíc franků je asi dvanáct milionů…? Ne? Nuže, máte pravdu, neboť při podobných úvahách by člověk nikdy nemanipuloval se svými kapitály, které jsou finančníku tím, čím je civilisovanému člověku kůže. Máme více nebo méně nádherné šaty

a to je náš úvěr, když však člověk zemře, má jen svou kůži a právě tak, když zanecháte obchodu, máte jen své skutečné jmění, pět, šest milionů nanejvýš. Neboť jmění třetího řádu representují obyčejně jen třetinu nebo čtvrtinu své zdánlivé výše, jako bývá železniční lokomotiva v kouři, jenž ji zahaluje a zvětšuje, jen více nebo méně silným strojem. Nuže, z těch pěti milionů, které tvoří vaše skutečná aktiva, ztratil jste právě téměř dva, jež zmenšují o tolik vaše jmění zdánlivé, nebo váš úvěr. To znamená, drahý pane Danglarsi, že vaše kůže byla otevřena ranou, která, být čtyřikrát opakována, přivodí smrt. Ach, dejte si pozor, drahý pane Danglarsi. Potřebujete peněz? Mám vám půjčit?“

„Jak špatný jste počtář!“ zvolal Danglars, svolávaje na pomoc všecku filosofii a všecku přetvářku. „Touto dobou vrátily se již všecky peníze do mých pokladen jinými zdařenými spekulacemi. Krev, puštěná žilou, obnovila se vyživováním. Ztratil jsem bitvu ve Španělsku, byl jsem poražen v Terstu, ale moje námořní armáda jistě přinesla nějaké fondy z Indie a moji pionéři objevili možná nějaké doly v Mexiku.“

„Velmi dobře, velmi dobře! Ale jizva zůstane a při první ztrátě otevře se znovu.“

„Ne, protože já jdu jen na jisto,“ trval na svém Danglars se všední mnohomluvností šarlatána, jehož povoláním jest kázati svůj úvěr. „Abych byl zničen, musily by se zřítit tři vlády.“

„Kata! I to se již přihodilo.“

„Aby nebylo úrody na celém světě.“

„Vzpomeňte si na sedm krav tučných a sedm krav hubených."

„Nebo aby se moře stáhlo jako za časů Faraónových. A i tak je ještě několik moří a lodě potřebovaly by se jen změnit v karavany."

„Tím líp, tisíckrát líp, drahý pane Danglarsi," pravil Monte Cristo, „vidím, že jsem se mýlil a že vy náležíte mezi jmění druhého řádu."

„Myslím, že se mohu nadíti té cti," pravil Danglars s oním obvyklým úsměvem, jenž Monte Cristovi připadal jako jeden z měsíčních úplňků, jimiž špatní malíři zdobí své zříceniny. „Ale když již tak mluvíme o obchodních záležitostech," dodal jsa šťasten, že našel příležitost ke změně hovoru, „povězte mi, prosím, co mohu učinit pro pana Cavalcantiho."

„Nu, dát mu peníze, má-li u vás úvěr a zdá-li se vám ten úvěr dobrý."

„Výborný! Dostavil se dnes ráno se směnkou na čtyřicet tisíc franků vystavenou na vás, splatnou při předložení, podepsanou Busonim, a poslanou vámi mně s vaším rubopisem. Pochopíte, že jsem mu okamžitě vyplatil jeho čtyřicet tisícovek."

Monte Cristo pokynul hlavou na znamení souhlasu.

„To však není všecko," pokračoval Danglars, „otevřel u mne úvěr svému synovi."

„Bez indiskretnosti: kolik dává tomu mladíkovi?"

„Pět tisíc franků měsíčně."

„Šedesát tisíc franků ročně. Myslil jsem si to," pravil Monte Cristo, krče rameny. „Jsou to držgrešle, ti Caval-

cantiové. Co si myslí, že může mladý muž počít s pěti tisíci franky měsíčně?“

„Chápete, že, bude-li hoch potřebovat o několik tisíc franků víc…“

„Nečiňte tak, otec by vám je nechal na váš účet, vy neznáte těch zaalpských milionářů, jsou to praví harpagoni! A kým je mu otevřen ten úvěr?“

„Oh, firmou Fenzi, jednou z nejlepších florentských firem.“

„Nechci říci, že o to přijdete – toho jsem dalek, ale držte se přesně slov dopisu.“

„Vy byste tedy neměl důvěry k tomu Cavalcantimu?“

„Já? Dal bych mu deset milionů na jeho podpis. Náleží mezi jmění druhého řádu, o nichž jsem vám právě povídal, drahý pane Danglarsi.“

„A při tom jak je prostý! Byl bych ho býval považoval za majora, nic víc.“

„A byl byste mu prokázal čest, neboť máte pravdu, není vzhledného zevnějšku. Když jsem ho viděl po prvé, působil na mne dojmem starého poručíka, zplesnivělého pod epoletou bez třásní. Ale všichni Italové jsou takoví: neoslňují-li jako králové z východu, podobají se starým židům.“

„Mladík je vzhlednější,“ poznamenal Danglars.

„Ano, snad trochu ostýchavý, ale celkem se mi zdál slušný. Bál jsem se o něho.“

„Proč?“

„Protože jste ho u mne viděli takřka při jeho vstupu do společnosti, jak mi aspoň bylo řečeno. Cestoval s velmi přísným vychovatelem a nikdy nepřišel do Paříže."

„Všichni tito vznešení Italové mají ve zvyku ženit se mezi sebou, není-li pravda?" tázal se Danglars nedbale. „Spojují rádi svá jmění."

„Pravda, obyčejně se tak stává. Ale Cavalcanti je originál a nečiní nic jako ostatní. Nikdo mi nevymluví, že poslal syna do Paříže, aby si tu našel ženu."

„Myslíte?"

„Jsem si tím jist."

„A slyšel jste o jeho jmění?"

„Kdykoli jsem chtěl, jenomže jedni připisují mu miliony, jiní pak tvrdí, že nemá ani paola."

„A jaké je vaše mínění?"

„Na to se nemůže spoléhat, je to moje čistě osobní mínění."

„Nu přece…"

„Mé mínění je, že všichni ti staří podestové, všichni ti bývalí condottieři – neboť Cavalcantiové veleli armádám, vládli provinciemi – mé mínění tedy je, že zakopali miliony do koutů, o nichž jen jejich nejstarší synové věděli a dávali vědět svým nejstarším synům z generace na generaci. Důkazem toho jest, že všichni jsou žlutí a suší jako jejich zlaťáky z doby republiky, jichž barvy nabývají stálým pohlížením na ně."

„Výborně," souhlasil Danglars, „je to tím pravdivější, že všichni ti lidé nevládnou ani palcem země."

„Aspoň velmi málo, já na příklad znám z majetku Cavalcantiho jedině jeho palác v Lucce."

„Ach, palác!" zvolal se smíchem Danglars. „Tu už je něco!"

„Ano, a ještě jej pronajímá ministru financí, kdežto sám bydlí v domečku. Oh, řekl jsem vám již, že považuji toho člověka za skoupého."

„Nu, nu, nelichotíte mu!"

„Poslyšte, já ho sotva znám: myslím, že jsem ho viděl třikrát za svého života. Co o něm vím, vím od abbého Busoniho a od něho samého. Dnes ráno sděloval mi své plány se synem a naznačil mi, že ho již omrzelo nechávat spát značné fondy v Itálii, jež je mrtvou zemí, a že by chtěl najít buď ve Francii nebo v Anglii nějaký prostředek, jak výnosně užíti svých milionů. Nezapomínejte však, že, ačkoli mám k abbému Busonimu osobně největší důvěru, neručím sám za nic."

„Přes to děkuji vám za klienta, jejž jste mi poslal, přibylo tím velmi krásné jméno v mých seznamech a můj pokladník, kterému jsem vysvětlil, kdo jsou Cavalcantiové, je naň všecek hrdý. Ale když tak o tom mluvíme – ale je to jen pouhý turistický detail – když ti lidé žení své syny, dávají jim věno?"

„Ach, můj Bože, to záleží na okolnostech. Znal jsem jednoho italského knížete, bohatého jako zlatý důl, jedno z předních jmen Toskánska, který dával svým synům, když se ženili podle jeho vůle, miliony, a když se oženili proti jeho vůli, vyplácel jim důchod

pouhých třiceti tolarů měsíčně. Připustíme, že Andrea ožení se podle otcova přání, pak možná dostane jeden, dva i tři miliony. Kdyby si vzal na příklad dceru bankéřovu, možná, že by se Cavalcanti i nějak zúčastnil obchodů synova tchána. Připusťme však vedle toho, že se mu jeho snacha nezalíbí – pak dobrou noc, otec Cavalcanti položí ruku na klíč své pokladny, zavře ji na dva západy a pan Andrea bude nucen žít jako syn pařížské rodiny, poznamenávat karty a falšovat kostky."

„Ten hoch najde nějakou bavorskou nebo peruvianskou princeznu, bude jistě chtít uzavřenou korunu, nějaké Eldorado, spojené s Potosim."

„Ne, všichni ti velmožové s oné strany Alp hojně se žení s obyčejnými smrtelnicemi, jsou jako Jupiter, rádi křižují rody. Ale což pak chcete oženit Andreu, drahý pane Danglarsi, že mi kladete všecky ty otázky?"

„Na mou věru," odvětil Danglars, „nezdálo by se mi to špatnou spekulací. A já jsem spekulant."

„Ale mám za to, že ne snad se slečnou Danglarsovou? Snad byste přece nechtěl, aby Albert toho ubohého Andreu uškrtil?!"

„Albert!" prohodil Danglars, krče rameny. „Ach, ten se tak o to stará!"

„Ale je přece, tuším, zasnouben s vaší dcerou?"

„Totiž pan de Morcerf a já mluvili jsme několikrát o tom sňatku, ale paní de Morcerf a Albert…"

„Snad mi neřeknete, že Albert není dobrou partií?"

„Nu, zdá se mi, že slečna Danglarsová vyrovná se zcela dobře panu de Morcerf!“

„Věno slečny Danglarsovy bude opravdu krásné, o tom nepochybuji, zvláště, neprovede-li telegraf nové hlouposti.“

„Oh, nejde tu jen o věno. Ale řekněte mi…“

„Nuže?“

„Proč jste nepozval Morcerfa a jeho rodinu k obědu?“

„Učinil jsem tak, ale namítl, že musí jet do Dieppu s paní de Morcerf, které byl doporučen mořský vzduch.“

„Ano, ano,“ odtušil Danglars se smíchem, „ten jí jistě svědčí.“

„Proč?“

„Protože jej dýchala v mládí.“

Monte Cristo minul úštipek zdánlivě bez povšimnutí.

„Konečně však,“ pravil hrabě, „není-li Albert tak bohat, jako slečna Danglarsová, nemůžete přece jen popříti, že má krásné jméno.“

„Budiž, ale moje je mi právě tak milé,“ odvětil Danglars.

„Zajisté, vaše jméno je populární a ozdobilo titul, jenž měl zdobit je. Vy však jste příliš inteligentní muž, abyste nebyl pochopil, že podle jistých předsudků, příliš hluboce zakořeněných, než aby bylo lze je vyplemenit, šlechta stará pět set let platí více, než šlechta dvacetiletá.“

„Nu, a právě proto,“ prohodil Danglars s úsměvem, o němž se domníval, že je ironický, „právě proto bych

dal přednost panu Andreovi Cavalcantimu před panem Albertem de Morcerf.“

„Mám však za to,“ namítl Monte Cristo, „že Morcerfové vyrovnají se Cavalcantiům?“

„Morcerfové?… Poslyšte, můj drahý hrabě,“ začal Danglars jiným tónem, „jste zkušený muž, viďte?“

„Myslím si to.“

„A kromě toho vyznáte se v erbech.“

„Trochu.“

„Nuže, pohleďte na barvu mého, je stálejší než barva erbu Morcerfova.“

„Proč to?“

„Protože já, nejsem-li baron rodem, aspoň se jmenuji Danglars.“

„Nu a dále?“

„Kdežto on se nejmenuje Morcerf.“

„Jakže, on se nejmenuje Morcerf?“

„Ani pomyšlení!“

„Ach, jděte!“

„Mne někdo učinil baronem, jsem jím tedy, kdežto on učinil se hrabětem sám, takže jím není.“

„Není možná!“

„Poslyšte, drahý hrabě,“ pokračoval Danglars, „pan de Morcerf je mým přítelem, vlastně mým známým od třiceti let, vy víte, že si svého erbu příliš vysoko necením, neboť jsem nikdy nezapomněl, z čeho pocházím.“

„To je důkazem veliké skromnosti nebo veliké hrdosti,“ poznamenal Monte Cristo.

„Nuže, když já byl malým účetním, byl Morcerf pouhým rybářem."

„A jmenoval se tehdy?"

„Fernand."

„Jen Fernand?"

„Fernand Mongedo."

„Jste si tím jist?"

„Hrome, prodal mi dost ryb, abych ho mohl znát."

„Proč jste mu tedy chtěl dát dceru?"

„Protože Fernand a Danglars, dva povýšenci, oba šlechtici, oba zbohatlí, rovnají se sobě navzájem v jádru, ovšem až na jisté věci, které se o něm povídají a které se nikdy nepovídaly o mně."

„Copak?"

„Nic."

„Ach, ano, rozumím, co mi zde vyprávíte, vybavuje mi v mysli vzpomínku na jméno Fernanda Mongeda. Slyšel jsem to jméno v Řecku."

„Ve spojení se záležitostí Ali Pašovou?"

„Právě."

„To je právě to tajemství," pravil Danglars, „a přiznávám, se, že bych dal mnoho, kdybych je mohl odhalit"

„Nebylo by to tak těžké, kdyby vám na tom velice záleželo."

„Jak to?"

„Ovšem, máte snad přece nějakého korespondenta v Řecku?"

„To by bylo!"

„V Janině?"

„Mám je všude…“

„Nuže, pište svému korespondentovi do Janiny a otažte se ho, jakou úlohu hrál v katastrofě Ali Tebelinově Francouz, jménem Fernand.“

„Máte pravdu,“ zvolal Danglars, rychle vstávaje. „Ještě dnes mu napíši!“

„Učiňte tak.“

„Učiním.“

„A obdržíte-li nějakou hodně skandální zprávu…“

„Sdělím vám ji.“

„Učiníte mi potěšení.“

Danglars vyběhl z komnaty a jedním skokem ocitl se v kočáře.

X.
PRACOVNA STÁTNÍHO NÁVLADNÍHO

Nechme bankéře vrátit se tryskem domů a sledujme paní Danglarsovou na její časné vyjížďce.

Pravili jsme, že paní Danglarsová dala si v půl jedné zapřáhnout a vyjela.

Zamířila směrem k předměstí Saint Germain, dala se ulicí Mazarine a poručila zastavit u průchodu du Pont-Neuf.

Vystoupila a prošla průchodem. Byla oblečena velmi jednoduše, jak se hodí pro ženy dobrého vkusu k dopolední vycházce.

V ulici Guénégaud vstoupila do fiakru a za cíl cesty udala ulici du Harlay.

Sotva usedla do kočáru, vyňala z kapsy velmi hustý černý závoj, jejž připevnila si na slaměný klobouk. Pak posadila si opět klobouk na hlavu a pohlédnuvši na sebe do malého kapesního zrcátka, viděla s potěšením, že je na ní k rozeznání jen bílá její pleť a zářící zornice oka.

Fiakr přejel po mostě, zvaném Pont-Neuf, a přes náměstí Dauphine vjel do ulice du Harlay, kočímu bylo zaplaceno přímo z vozu, když otevřel dvířka, a paní Danglarsová, skočivši ke schodům, které lehkým kro-

kem přeběhla, ocitla se brzy v chodbě, vedoucí k jednotlivým kancelářím.

Dopoledne bývá v Justičním paláci mnoho práce a ještě více zaměstnaných lidí a zaměstnaní lidé nedívají se na ženy. Paní Danglarsová prošla tedy chodbou, nevzbudivši větší pozornosti, než deset jiných žen, čekajících zde na své advokáty.

Předpokoj pana de Villefort byl pln čekatelů, ale paní Danglarsová ani nemusila pronést svého jména. Sotva se objevila, sluha vstal, přistoupil k ní a tázal se jí, je-li to ona, již pan statní návladní pozval k návštěvě.

Na její kladnou odpověď dovedl ji vyhrazenou chodbou do Villefortovy pracovny.

Úředník seděl v křesle a psal, obrácen zády ke dveřím, slyšel otevřít dveře, sluhu pronést slova: „Vstupte, madame!" a opět zavřít dveře, aniž učinil nejmenšího pohybu. Sotva však dozněly kroky vzdálivšího se sluhy, rychle se obrátil, šel zastrčit závory, stáhnout záclony a prohlédnout každý kout pracovny.

Když pak nabyl jistoty, že nemůže být ani viděn ani slyšen, nabyl zároveň s tou jistotou klidu a pravil:

„Díky, madame, díky za vaši přesnost." A nabídl paní Danglarsové křeslo, které ona přijala, neboť srdce bilo jí tak silně, že pozbývala dechu.

„Je tomu již hodně dávno," začal státní návladní, rovněž usednuv a obrátiv o půl kola své křeslo, aby seděl přímo proti paní Danglarsové, „je tomu již hodně dávno, madame, co nedostalo se mi štěstí hovořit

s vámi sám. A k veliké mé lítosti shledáváme se takto, abychom projednali velmi trapnou záležitost."

„Přes to, pane, vidíte, že jsem přišla na první vaše zavolání, ačkoli je tento hovor pro mne jistě ještě trapnější než pro vás."

Villefort se trpce usmál.

„Je tedy pravdou," pravil, odpovídaje spíše svým vlastním myšlenkám než slovům paní Danglarsové, „je tedy pravdou, že všecky naše skutky zanechávají v naší minulosti stopy, ty temné, ony zářivé! Je tedy pravdou, že všecky naše kroky v tomto životě podobají se pohybu plazů v písku a vyrývají brázdu! Ach, mnozí vyhloubili tu brázdu slzami!"

„Pane," promluvila paní Danglarsová, „chápete mé pohnutí, není-li pravda? Mějte tedy, prosím, ke mně ohled. Tento pokoj, kterým prošlo tolik vinníků v hanbě a strachu, toto křeslo, do něhož i já v hanbě a strachu, usedám…! Oh, potřebuji celého svého rozumu, abych neviděla v sobě velmi provinilou ženu a ve vás hrozivého soudce."

Villefort s povzdechem potřásl hlavou.

„A já," odvětil, „já si říkám, že mé místo není v křesle soudcově, nýbrž na lavici obžalovaných."

„Vy?" opáčila paní Danglarsová v údivu.

„Ano, já."

„Myslím, pane, že s vaší strany je to váš puritanism, který si situaci přehání," pravila paní Danglarsová a v jejím krásném oku objevil se prchavý zásvit. „Ony brázdy, o nichž jste právě mluvil, byly vyhloubeny ka-

ždým ohnivým mládím. Na dně vášní, na dně zábav je vždycky trochu výčitky. Proto také evangelium, to věčné útočiště nešťastných, dalo nám ubohým ženám za oporu překrásné podobenství o hříšné dívce a cizoložné ženě. Přiznávám se vám také, že, přemýšlím-li o těch opojeních svého mládí, myslívám si někdy, že mi je Bůh odpustí, neboť jsem je svým utrpením ne-li omluvila, aspoň vyrovnala. Ale čeho je se obávati vám, vám mužům, které svět omluví a kterým skandál prospívá?"

„Madame," odvětil Villefort, „znáte mne, nejsem pokrytcem, nebo aspoň nebývám jím bez příčiny. Je-li mé čelo přísné, je takové, protože je mnohé neštěstí zasmušilo, je-li mé srdce zkamenělé, stalo se takovým, aby mohlo snésti rány, jež je stihly. Nebyl jsem takovým v mládí, nebyl jsem takovým onoho večera při zasnoubení, kdy seděli jsme všichni kolem stolu v ulici du Cours v Marseilli. Od té doby však všecko ve mně i kolem mne velice se změnilo, můj život vyplněn byl stíháním obtížných věcí a v těch obtížích drtil jsem ty, kteří dobrovolně nebo nedobrovolně, z pouhé libovůle či náhodou ocitli se mi v cestě a dali vznik těm nesnázím. Je velmi vzácným zjevem, aby to, čeho si prudce přejeme, nebylo prudce hájeno těmi, od nichž chceme to obdržet, nebo kterým snažíme se to vyrvat. A tak většina zlých činů přišla lidem vstříc ve zdánlivé formě potřebnosti, když pak byl v okamžiku vytržení, strachu, opojení zlý čin spáchán, člověk vidí, že měl jej minout a vyhnout se mu. Prostředek, kterého měl použít a kterého ve své slepotě neviděl, objeví se mu před očima,

snadný a prostý. Člověk si řekne: Proč jsem neučinil toto místo onoho? Vy, dámy, býváte naopak velmi zřídka trápeny výčitkami, neboť rozhodnutí pocházívá velmi zřídka od vás, vaše neštěstí jsou vám téměř vždycky vnucena, vaše chyby jsou téměř vždy zločiny jiných."

„Ať je tomu jakkoli, pane," pravila paní Danglarsová, „uznejte, že dopustila-li jsem se chyby a byť i jen chyby osobní, dostalo se mi včera večer přísného trestu."

„Ubohá ženo!" pronesl Villefort, tiskna jí ruku. „Příliš přísného na vaše síly, neboť byla byste mu dvakrát málem podlehla – a přece…"

„Nuže?"

„Nuže, musím vám říci… Seberte všecku svou sílu, madame, neboť nejste ještě u konce."

„Můj Bože!" zvolala paní Danglarsová zděšeně. „Co ještě?"

„Vidíte pouze minulost, madame, a ta je zajisté smutná. Nuže, představte si budoucnost ještě smutnější, budoucnost… jistě hroznou… možná, že krvavou!"

Baronka znala Villefortův klid, byla tak polekána jeho rozčilením, že otevřela ústa k výkřiku, ale hlas odumřel jí v hrdle.

„Jak byla vzkříšena ta hrozná minulost?" zvolal Villefort. „Čím to, že vyšla z hrobu a z našich srdcí, v nichž byla pochována, jako fantom, při pohledu na nějž naše líce blednou a čela se zardívají?"

„Ach!" vzdechla Hermína, „nepochybně náhoda!"

„Náhoda!" opakoval Villefort. „Ne, ne, madame, není to náhoda!"

„Je! Což nestalo se to vše náhodou, ovšem osudnou, ale přece jen náhodou? Není to náhoda, že hrabě Monte Cristo koupil ten dům? Není to náhoda, že tam dal kopat? Není to konečně náhoda, že to nešťastné dítě bylo nalezeno pod stromy? Ubohé, nevinné stvoření, vyšlé ze mne a jemuž jsem nemohla vtisknout ani polibek, jemuž jsem však věnovala tolik slz! Ach, celé mé srdce letělo hraběti vstříc, když mluvil o těch drahých ostatcích, nalezených pod květinami!“

„Nuže, ne, madame. A to je právě to hrozné, co vám chci říci,“ odvětil Villefort bezezvukým hlasem, „ne, nebylo ostatků, nalezených pod květinami, ne, nebylo vykopaného dítěte, ne, nemusíme plakat, nemusíme sténat – musíme se třást!“

„Co tím chcete říci?“ zvolala paní Danglarsová, všecka se chvějíc.

„Chci říci, že pan de Monte Cristo, kopaje pod těmi stromy, nemohl najít ani mrtvoly dítěte, ani kování skřínky, neboť pod těmi stromy nebylo ani toho ani onoho.“

„Nebylo tam ani toho ani onoho!“ opakovala paní Danglarsová, upírajíc na státního návladního oči, jejichž strašlivě rozšířené zřítelnice prozrazovaly její hrůzu, „nebylo tam ani toho ani onoho!“ opakovala znovu jako ten, kdo chce tónem slov a zvukem hlasu udržet své myšlenky, již již se chystající ho opustit.

„Ne!“ pravil Villefort a čelo skleslo mu na ruce. „Ne, stokrát ne…!“

„Tedy jste tam to ubohé dítě nepohřbil, pane? Proč jste mne klamal? Za jakým účelem? Mluvte!“

„Pohřbil jsem je tam. Ale vyslechněte mne, vyslechněte mne, madame, a politujete mne, neboť celých dvacet let nosil jsem v sobě břímě bolesti, již vám sdělím, aniž bych byl sebe menší její část složil na vás.“

„Můj Bože, lekáte mne, ale nevadí, mluvte, poslouchám!“

„Vy víte, jak uplynula ona bolestná noc, kdy ležela jste, zmírajíc, na loži v onom pokoji s červenými damaškovými čalouny, zatím co já, sténaje téměř právě tak, jako vy, očekával jsem vaše osvobození. Dítě přišlo na svět, bylo mi odevzdáno bez hnutí, bez dechu, bez hlasu: považovali jsme je za mrtvé.“

Paní Danglarsová sebou trhla, jako by se chtěla vymrštit se židle.

Villefort však ji zadržel, sepjav ruce, jako by ji snažně prosil o pozornost.

„Považovali jsme je za mrtvé,“ opakoval, „vložil jsem je do truhličky, jež měla nahradit rakev, sešel jsem do zahrady, vykopal jámu a spěšně jsem je zahrabal. Sotva jsem je pokryl zemí, vztáhlo se na mne rámě Korsikánovo. Viděl jsem, jak nějaký stín se vztyčil, jak nějaký blesk se mihl. Ucítil jsem bolest, chtěl jsem vzkřiknout, ledový záchvěv proběhl mi celým tělem a sevřel mi hrdlo. Padl jsem, umíraje, a myslil jsem, že jsem zabit. Nikdy nezapomenu na vaši vznešenou odvahu, když, vzpamatovav se, dovlekl jsem se umíraje pod schody, kam vy, sama umírajíc, přišla jste mi vstříc. Bylo nutno

zachovat hroznou tu katastrofu v tajnosti, vy měla jste sílu vrátit se do domu, podporována chůvou, za záminku mého poranění byl udán souboj. Proti všemu očekávání bylo tajemství skutečně zachováno, já byl přenesen do Versaillesu, po tři měsíce zápasil jsem se smrtí, když konečně se zdálo, že probouzím se opět k životu, bylo mi nařízeno jižní slunce a vzduch. Čtyři mužové nesli mne z Paříže do Châlonsu a urazili šest mil denně. Paní de Villefort sledovala nosítka kočárem. V Châlonsu byl jsem naloděn na Saónu, pak plul jsem po Rhóně a nesen pouze rychlostí proudu byl jsem dopraven do Arlesu. V Arlesu pak jsem byl opět naložen na nosítka a pokračoval v cestě až do Marseille. Uzdravování trvalo mi šest měsíců, neslyšel jsem již o vás a neodvažoval jsem se dotazovati, co se s vámi stalo. Když jsem se vrátil do Paříže, uslyšel jsem, že po smrti pana de Nargonne provdala jste se za pana Danglarse.

Nač jsem myslil od chvíle, kdy vědomí se mi vrátilo? Stále na totéž, stále na onu dětskou mrtvolu, jež v mých snech každé noci unikala ze země a vznášela se nad hrobem, hrozíc mi pohledem i gestem. Sotva jsem se také vrátil do Paříže, informoval jsem se, dům nebyl obydlen od té doby, co jsme jej opustili, ale právě byl pronajat na devět let. Vyhledal jsem nájemce a předstíral jsem, že mi na tom velice záleží, aby dům, patřící otci a matce mé ženy, nepřešel do cizích rukou, nabídl jsem odškodné za zrušení nájmu, bylo na mně žádáno šest tisíc. Býval bych dal deset tisíc, býval bych dal dvacet tisíc. Měl jsem je při sobě, dal jsem na místě pode-

psat zrušení smlouvy a s oním tak vytouženým postoupením v ruce odjel jsem tryskem do Auteuile. Od doby, kdy jsem ten dům opustil, nikdo do něho nevkročil.

Bylo pět hodin odpoledne, vystoupil jsem do červeného pokoje a očekával noc.

Tam vše, co po celý rok předváděla mi na mysl moje nepřetržitá agónie, objevilo se před mým zrakem s mnohem větší hrozivostí.

Ten Korsikán, jenž vypověděl mi vendettu a jenž sledoval mne z Nimes do Paříže, ten Korsikán, jenž byl ukryt v zahradě a udeřil tam na mne, viděl mne kopat jámu a viděl mne pohřbívat dítě, mohl vás někdy poznati, snad vás znal… Nebudete mu musit vy jednoho dne splatit tajemství té strašlivé příhody…? Nebude mu to sladkou pomstou, až se doví, že jeho dýka mne neusmrtila? Bylo tedy především nutně třeba odstranit všecky stopy této minulosti, zničit všecky její viditelné sledy. V mé paměti podrží vždycky ještě až příliš mnoho skutečnosti.

Proto jsem zničil nájem, proto jsem přišel, proto jsem čekal.

Nastala noc, nechal jsem tmu hodně zhoustnouti. Byl jsem beze světla v pokoji, kde průvan zachvíval portierami, za nimiž domníval jsem se stále viděti nějakého číhajícího špehouna, chvílemi jsem se zachvíval, neboť zdálo se mi, že na tom loži za sebou slyším vaše úpění, a neodvážil jsem se ohlédnouti. Srdce bušilo mi v tichu a já cítil je bít tak prudce, že jsem se domníval, že moje rána se znovu otevře. Konečně všecky různé

zvuky venkova pozvolna zanikaly. Pochopil jsem, že nemohu býti viděn ani slyšen a odhodlal jsem se sejít.

Poslyšte, Hermíno, myslím, že jsem právě tak statečný jako jiný muž, ale když jsem vyňal za záňadří onen malý klíček od schodů, který jsme měli oba tak rádi a který chtěla jste dát připevnit k zlatému kroužku, když jsem otevřel dveře, když jsem spatřil okny bledý měsíc vrhat na spirálovité stupně dlouhý světelný pás, podobný strašidlu, zadržel jsem se stěny a div jsem nekřičel, zdálo se mi, že se o mne pokouší šílenství.

Konečně jsem byl s to ovládnouti se. Stupeň po stupni sešel jsem se schodů, jen něco jsem nemohl přemoci, totiž podivné chvění kolenou. Držel jsem se křečovitě zábradlí, kdybych se byl na okamžik pustil, byl bych se býval zřítil.

Přišel jsem k dolejším dveřím, za těmito dveřmi stál opřen o zeď rýč. Opatřil jsem si zacloněnou svítilnu, uprostřed trávníku jsem se zastavil, rozžehl ji a zase šel dál.

Bylo koncem listopadu, všecka zeleň zahrady zmizela, stromy byly pouhé kostry s dlouhými vyzáblými rameny a suché listí šustilo v písku pod mými kročeji.

Hrůza mi tak svírala srdce, že, přiblíživ se ke křoví, vyňal jsem z kapsy pistoli a nabil ji. Stále se mi zdálo, že mezi větvovím zjevuje se mi tvář Korsikánova.

Posvítil jsem si zacloněnou svítilnou do křoví: bylo prázdné. Rozhlédl jsem se kol dokola, byl jsem opravdu sám, žádný zvuk nerušil nočního ticha, kromě houkání

sovy, jež vysílala do noci svůj ostrý, zlověstný křik jako výzvu nočním fantonům.

Pověsil jsem svítilnu na křivou větev, které všiml jsem si již loni, právě na místě, kde jsem stanul, abych vykopal jámu.

Během léta vyrostla na tom místě velmi hustá tráva a když nastal podzim, nebylo nikoho, kdo by ji skosil. Leč jedno méně zarostlé místo upoutalo moji pozornost, bylo zřejmo, že jsem tam kopal. Dal jsem se do díla.

Dočkal jsem se tedy konečně chvíle, kterou očekával jsem déle než rok!

Jak jsem také doufal, jak jsem pracoval, jak jsem zkoumal každý chomáč trávy, domnívaje se, že narážím již rýčem na odpor! Nic! A přece jsem již vyhloubil jámu dvakrát hlubší, než byla první. Myslil jsem, že jsem se zmýlil, že jsem se přehlédl v místě, rozhlížel jsem se, prohlížel jsem stromy, hleděl jsem poznati nápadnější podrobnosti. Studený, ostrý vítr hvízdal bezlistým větvovím, a přece řinul se mi pot po čele. Pamatoval jsem se, že obdržel jsem bodnutí ve chvíli, kdy sešlapával jsem zemi, abych zakryl jámu, dupaje po zemi, držel jsem se čilimníku, za mnou byla umělá skála, sloužící procházejícím se za sedátko, neboť když má ruka, opustivši čilimník, sklesla, ucítila chlad toho kamene. Po pravé straně stál mi čilimník, za mnou byla skála, sklesl jsem na ni, vstal jsem opět a znovu jal jsem se kopati hloub a šíř: nic! Stále nic! Truhličky tam nebylo."

„Truhličky tam nebylo?“ šeptala paní Danglarsová bez dechu hrůzou.

„Nemyslete, že jsem se omezil na ten pokus,“ pokračoval Villefort, „ne. Prohledal jsem celé křoví, domníval jsem se, že vrah, maje za to, že je to poklad, vykopal skřínku, chtěje se jí zmocniti a odnesl ji, zpozorovav pak svůj omyl, vykopal sám jámu a vložil ji do ní, nic. Pak mě napadlo, že nebyl tak opatrný a že ji prostě jen hodil do nějakého kouta. Připustiv tuto poslední možnost, potřeboval jsem k svému hledání denního světla. Vystoupil jsem opět nahoru do pokoje a čekal jsem.“

„Oh, můj Bože!“

„Když nastal den, sešel jsem znovu do zahrady. Nejprve zamířil jsem k houští, nadál jsem se, že najdu tam nějaké stopy, jež unikly mi snad ve tmě. Rozryl jsem zemi na prostoře, měřící přes dvacet čtverečných stop, asi do dvou stop hloubky. Nádeníku byl by stačil sotva den k vykonání toho, co já vykonal za hodinu. Nic, neviděl jsem naprosto ničeho.

Tu jal jsem se pátrat po truhličce podle své dřívější domněnky, že snad byla hozena do některého kouta. Mohlo se tak stát na cestě, vedoucí k malým zahradním vrátkům. Ale toto druhé pátrání bylo právě tak bezvýsledné jako první a já vrátil se se sevřeným srdcem k houští, jež neponechávalo mi již žádné naděje.“

„Oh,“ zvolala paní Danglarsová, „to bylo k zešílení.“

„Doufal jsem tak okamžik,“ pravil Villefort, „ale nedostalo se mi toho štěstí. Leč sebrav všecky své síly

a tím i všecky své myšlenky, tázal jsem se sama sebe: proč by ten muž byl odnesl tu mrtvolu?“

„Nu, sám jste to řekl,“ připomenula paní Danglarsová, „aby měl důkaz.“

„Oh ne, madame, to to nemohlo být, mrtvolu nikdo nepodrží rok u sebe, mrtvola ukáže se úředníku a pohřbí se. Leč nic z toho všeho se nestalo.“

„Nu, a pak tedy…?“ tázala se Hermína, všecka se třesouc.

„Pak stalo se snad něco hroznějšího, něco osudnějšího, něco strašnějšího pro nás, že totiž snad dítě žilo a že je vrah zachránil.“

Paní Danglarsová vyrazila strašlivý výkřik a uchopivši Villeforta za ruce, pravila:

„Mé dítě žilo! Vy jste, pane, zakopal mé dítě živoucí! Nebyl jste jist, že mé dítě je mrtvo, a zakopal jste je! Oh…“

Paní Danglarsová se vztyčila a stála před státním návladním, jehož zápěstí svírala svýma jemnýma rukama, vzpřímená a téměř hrozivá.

„Což vím? Povídám vám to jako cokoli jiného,“ odpovídal Villefort, a jeho ztrnulý zrak nasvědčoval, že ten tak mocný muž je blízek hranic zoufalství a šílenství.

„Oh, mé dítě, mé ubohé dítě!“ volala baronka, sklesnuvši zpět do křesla a dusíc kapesníkem své vzlyky.

Villefort se vzpamatoval a pochopil, že, má-li odvrátit mateřskou bouři, jež stahovala se mu nad hlavou, musí vzbudit i v paní Danglarsové hrůzu, kterou cítil sám.

„Chápete tedy," pravil, vstav nyní sám a přistoupiv k baronce, aby s ní mohl mluvit tišeji, „že, je-li tomu tak, jsme ztraceni: dítě žije a někdo ví, že žije, někdo zná naše tajemství. A ježto hrabě Monte Cristo mluví před námi o dítěti, vykopaném na místě, kde dítěte již nebylo, je to on, jenž zná to tajemství!"

„Ó Bože, Bože, spravedlivý mstiteli!" šeptala paní Danglarsová.

Villefort odpověděl jen jakýmsi zastenáním.

„Ale to dítě, to dítě, pane?" ozvala se opět umíněně matka.

„Oh, co jsem se ho nahledal!" odtušil Villefort, zalomiv rukama. „Co jsem se ho navolal za svých dlouhých bezesných nocí! Co jsem se natoužil po královském bohatství, abych mohl skoupit milion tajemství od milionu lidí a najíti své tajemství mezi nimi! Konečně jednoho dne, kdy chápal jsem se po sté rýče, položil jsem si rovněž po sté otázku: co asi dělal Korsikán s dítětem: dítě překáží prchajícímu: snad, když si všiml, že ještě žije, hodil je do řeky."

„Oh, to není možné!" zvolala paní Danglarsová, „je možno zavraždit člověka ze msty, ale není možno utopit chladnokrevně dítě!"

„Snad je odnesl do nalezince," pokračoval Villefort.

„Ano, ano," zvolala baronka, „tam je mé dítě, pane!"

„Běžel jsem do nalezince a dověděl jsem se, že právě té noci, v noci 20. září, bylo položeno na práh dítě, bylo zavinuto do poloviny plénky z jemného plátna, opatrně

roztržené. Na té polovině plénky byla polovina baronské korunky a písmeno H."

„Je to tak, je to tak!" volala paní Danglarsová. „Všecko mé prádlo je tak znamenáno: pan de Nargonne byl baron a já jmenuji se Hermína. Díky Bože! Mé dítě nezemřelo!"

„Ne, nezemřelo!"

„A vy mi to říkáte? Vy mi to říkáte bez obavy, že zemřu radostí, pane! Kde jest? Kde je mé dítě?"

Villefort pokrčil rameny.

„Což to vím?" pravil. „Domníváte se, že kdybych to věděl, dal bych vám prožíti celou tu stupnici pocitů jako dramaturg nebo romanopisec? Ne, bohužel ne, nevím to! Jakási žena přišla si asi půl roku nato pro dítě s druhou polovicí plénky. Žena prokázala se všemi zákonem předepsanými průkazy a dítě bylo jí vydáno."

„Ale měl jste se vyptat na tu ženu, měl jste ji objevit."

„A čím myslíte, madame, že jsem se zabýval? Předstíral jsem soudní vyšetřování a dal jsem po ní pátrati všemi chytrými slídiči, všemi obratnými policejními agenty. Její stopa vedla až do Châlonsu, v Châlonsu se ztratila."

„Ztratila?"

„Ano, ztratila, ztratila navždy."

Paní Danglarsová vyslechla to líčení se vzdechy, slzami a výkřiky.

„To je vše?" tázala se. „Na to jste se omezil?"

„Oh, ne," odvětil Villefort, „nikdy jsem nepřestal hledat, pátrat, vyptávat se. Leč asi od dvou nebo tří let

jsem v tom poněkud ustal. Ale dnes začnu opět s ještě větší vytrvalostí a houževnatostí než kdy jindy. A zdaří se mi to, uvidíte, neboť nepohání mne již jen svědomí, nýbrž strach."

„Ale hrabě de Monte Cristo neví ničeho," namítla paní Danglarsová, „to by nás, myslím, tak nevyhledával."

„Oh, zloba lidská je velmi hluboká," pravil Villefort, „hlubší, než dobrota boží. Všimla jste si očí toho člověka, když s vámi mluvil?"

„Ne."

„Ale prohlédla jste si ho někdy bedlivě?"

„Ovšem. Je zvláštní, ale to je vše. Pouze jedna okolnost mi byla nápadná, že totiž ze všech těch výborných jídel, jež nám předložil, sám se ničeho ani nedotkl, ze žádné mísy si nechtěl sám vzíti."

„Ano, ano," přisvědčil Villefort, „toho jsem si také všiml. Kdybych byl věděl, co vím nyní, také bych se byl ničeho nedotkl, byl bych se domníval, že nás chce otrávit."

„A byl byste se mýlil, jak vidíte."

„Ano, ovšem, ale věřte mi, ten člověk má jiné záměry. Proto jsem vás právě chtěl vidět, proto jsem s vámi chtěl mluvit, proto jsem vás chtěl ozbrojit proti každému, ale především proti němu. Povězte mi," pokračoval Villefort, upíraje na baronku ještě pronikavěji zrak než až doposud, „nesvěřila jste se s naším poměrem nikomu?"

„Nikdy, nikomu."

„Rozumíte mi snad," mluvil opět Villefort srdečným hlasem, „pravím-li nikomu – odpusťte mi tu naléhavost – myslím tím nikomu na světě, není-li pravda?"

„Oh, ano, ano," pravila baronka, uzarděvši se, „rozumím velmi dobře. Nikdy! Přisahám vám!"

„Nemáte ve zvyku zapisovati si večer, co se během dne přihodilo? Nepíšete si deník?"

„Ne, bohužel! Můj život plyne v malichernostech, já sama jej zapomínám."

„Nemluvíváte ze sna, pokud víte?"

„Spím jako dítě, nepamatujete se?"

Ruměnec zaplavil baroničinu tvář a po obličeji Villefortově rozprostřela se bledost.

„Pravda," pronesl tak tiše, že to sotva bylo slyšet.

„Nuže?" tázala se baronka.

„Nuže, vím, co mi zbývá učinit," odpověděl Villefort. „Dříve než za týden zvím, co je to zač, ten pan de Monte Cristo, odkud přichází, kam jde a proč před námi mluvil o dětech, vykopaných v jeho zahradě."

Pan de Villefort pronesl ta slova tónem, při němž byl by se hrabě zachvěl, kdyby jej byl býval slyšel.

Pak stiskl ruku, již baronka vzpírala se mu podat, a uctivě doprovodil návštěvu až ku dveřím.

Paní Danglarsová usedla do jiného fiakru, který zavezl ji k průchodu, za nímž našla svůj kočár a kočího, jenž, čekaje na ni, spal klidně na kozlíku.

XI.
LETNÍ PLES

Téhož dne, asi v tutéž hodinu, kdy paní Danglarsová konala zmíněnou návštěvu v pracovně státního návladního, vjel do ulice du Helder cestovní kočár a zajev vraty do čísla 27, zastavil se na dvoře.

Okamžik nato se otevřela dvířka a z kočáru vystoupila paní de Morcerf, opírajíc se o rámě synovo.

Sotva Albert doprovodil matku do jejích komnat, poručil si lázeň a koně a svěřiv se rukám svého komorníka, dal se dovézti na Elysejská Pole k hraběti de Monte Cristo.

Hrabě přijal ho s obvyklým úsměvem. Bylo to zvláštní, nikdo, jak se zdálo, nebyl s to, postoupit o krok v srdci nebo mysli toho muže. Ti, kteří byli by chtěli vniknouti – lze-li tak říci – v intimní jeho přátelství, našli zeď.

Morcerf, jenž chvátal k němu s otevřenou náručí, nechal sklesnouti ruce, spatřiv ho, a přes jeho vlídný úsměv odvážil se jen podati mu ruku.

Monte Cristo pak ji přijal jako vždy, aniž ji však stiskl.

„Nuže," pravil vicomte, „tu jsem, drahý hrabě!"

„Buďte vítán!"

„Přijel jsem před hodinou."

„Z Dieppu?"

„Z Tréportu."

„Ach, pravda."

„Má první návštěva platí vám."

„Je to od vás velmi milé," pravil Monte Cristo, jako by byl řekl cokoli jiného.

„Nuže tedy, co nového?"

„Co nového? Na to se ptáte mne, cizince?"

„Ptám-li se, co nového, chci tím říci, učinil-li jste něco pro mne."

„Uložil jste mi snad něco, co jsem měl vykonat?" tázal se Monte Cristo, předstíraje neklid.

„Nu tak, nu tak, nedělejte lhostejného," prohodil Albert. „Existují prý telepathické zprávy na vzdálenost, nuže, v Tréportu ucítil jsem svou elektrickou ránu, nepracoval-li jste pro mne, aspoň jste na mne myslil."

„Možná," přisvědčil Monte Cristo, „myslil jsem na vás skutečně. Ale magnetický proud, jehož vodičem jsem byl, jednal, přiznávám se, bez mé vůle."

„Opravdu! Povídejte mi to, prosím vás."

„Je to snadné. Pan Danglars u mne obědval."

„To vím, neboť proto jsme s matkou odjeli, abychom se vyhnuli jeho přítomnosti."

„Ale obědval s panem Andreou Cavalcantim."

„Vaším italským princem?"

„Nepřehánějme. Pan Andrea dává si pouze titul vicomta."

„Dává si, pravíte?"

„Pravím: dává si."

„Není jím tedy?"

„Eh, což já vím? Dává si jej, já mu jej dávám, každý mu jej dává, není to totéž, jako by jej měl?“

„Ach, jděte, hrajete si na podivína. Nuže?“

„Nuže, co?“

„Pan Danglars zde tedy obědval?“

„Ano.“

„S vaším vicomtem Andreou Cavalcantim?“

„S vicomtem Andreou Cavalcantim, markýzem jeho otcem, paní Danglarsovou, pánem a paní de Villefort, roztomilými lidmi, panem Debrayem, Maximilienem Morrelem a s kým ještě… počkejte… ah, s panem de Château Renaud.“

„Mluvilo se o mně?“

„Ani slova.“

„Tím hůř.“

„Proč? Myslil jsem, že, zapomnělo-li se tak na vás, bylo tím splněno vaše přání.“

„Můj drahý hrabě, nemluvilo-li se o mne, bylo to tím, že se na mne mnoho myslilo, a pak jsem zoufalý.“

„Co vám na tom sejde, nebyla-li slečna Danglarsová v počtu těch, kteří zde na vás myslili? Ach, pravda, mohla na vás mysliti doma.“

„Ach, co se toho týká, to ne, tím jsem si jist. Nebo, myslila-li na mne, bylo to jistě tímže způsobem, jakým myslím já na ni.“

„Dojemná sympatie!“ pravil hrabě. „Vy se tedy nenávidíte?“

„Poslyšte,“ odvětil Morcerf, „kdyby slečna Danglarsová byla žena, jež ustrnula by se nad mukami, která

pro ni nesnáším, a odměnila mne za ně mimo manželskou úmluvu, ujednanou mezi našimi dvěma rodinami, souhlasil bych s tím vřele. Slovem, myslím, že by slečna Danglarsová byla rozkošnou milenkou, ale jako žena, hrome…“

„Takovým způsobem tedy myslíte na svoji nevěstu?“ zvolal Monte Cristo se smíchem.

„Oh, můj Bože, ano! Je to, pravda, způsob poněkud brutální, ale aspoň přesné. Ježto však tento sen nemůže býti uskutečněn, ježto k dosažení jistého cíle je třeba, aby se slečna Danglarsová stala mou ženou, totiž aby žila se mnou, aby vedle mne myslila, vedle mne zpívala, aby na deset kroků ode mne psala verše a skládala hudbu a to po celý můj život – toho se děsím. Milenku, můj drahý hrabě, můžeme opustit, ale žena, hrome, to je něco jiného, tu si musíme nechati věčně, totiž buď zblízka nebo na vzdálenost. Nu, a to je přece strašlivé mít slečnu Danglarsovu stále, byť i na vzdálenost.“

„Je nesnadno vám vyhověti, vicomte.“

„Protože často myslím na nemožnou věc.“

„Na jakou?“

„Najíti pro sebe ženu, jakou můj otec našel pro sebe.“

Monte Cristo zbledl a pohlédl na Alberta, pohrávaje si se dvěma nádhernými pistolemi, jejichž kohoutky rychle spouštěl.

„Váš otec tedy měl štěstí?“ tázal se.

„Znáte mé mínění o mé matce, pane hrabě: je to anděl z nebes. Vidíte, jak je ještě krásná, stále duchaplná, lepší než kdy jindy. Přijíždím z Tréportu, můj Bože, pro

jiného syna doprovázeti matku znamenalo by ochotu nebo námahu, já však ztrávil jsem s ní čtyři dny o samotě a bylo mi to větší slastí, větší radostí, řekl bych i větší poesií, než kdybych byl vzal s sebou do Tréportu královnu Mab nebo Titanii."

„Je to dokonalost k zoufání a všichni, kdo vás slyší, budou míti velkou chuť, zůstat svobodni."

„A právě proto," ujal se opět slova Morcerf, „že vím, že existuje na světě žena dokonalá, nestojím o to, vzít si slečnu Danglarsovu. Pozoroval jste, jak náš egoism vidí v zářivých barvách vše, co nám náleží? Diamant, jenž třpytil se za výkladní skříní u Marléa nebo Fossina, stane se mnohem krásnějším, jakmile stal se naším diamantem. Když však vlastní soudnost přinutí vás uznat, že existuje jiný čistšího lesku a že jste odsouzen nositi věčně onen méně krásný diamant – chápete to utrpení?"

„Světáku!" zašeptal hrabě.

„Proto budu skákat radostí v den, kdy slečna Danglarsová zpozoruje, že jsem pouhý bídný atom a že mám sotva tolik sto tisíc franků, kolik má ona milionů."

Monte Cristo se usmál.

„Myslil jsem ještě na něco jiného," pokračoval Albert „Vím, že Franz miluje výstřednosti, i chtěl jsem, aby se proti své vůli zamiloval do slečny Danglarsovy. Ale na čtyři mé dopisy, které jsem mu psal nejlákavějším slohem, Franz mi nezvratně odpověděl: „Je pravda, že jsem výstředním, ale moje výstřednost nesahá tak daleko, abych zrušil dané slovo."

„Dáti jinému muži ženu, kterou bychom sami chtěli jen za milenku, to lze nazvat skutečnou přátelskou oddaností!“

Albert se usmál.

„Ale když tak o něm mluvíme,“ pokračoval, „přijede už brzy ten drahý Franz. Ale vás to nezajímá, neměl jste ho tuším rád.“

„Já?“ divil se Monte Cristo. „Kdepak jste slyšel, drahý vicomte, že nemám rád pana Franze? Mám každého rád.“

„A já jsem pojat v počet těch všech… děkuji.“

„Oh, nemylte se,“ pravil Monte Cristo, „mám každého rád způsobem, jímž Bůh káže nám milovati bližního, křesťansky, ale nenávidím ovšem jen jisté osoby. Vraťme se k panu Franzovi d'Épinay. Pravíte tedy, že přijede?“

„Ano, obeslán panem de Villefort, jenž, jak se zdá, chce právě tak mermomocí provdat slečnu Valentinu, jako pan Danglars chce mermomocí provdat slečnu Eugenii. Zdá se rozhodně, že stav otců dorostlých dcer je nejúnavnější ze všech, připadá mi, že mají horečku a že jejich tepna bije devadesátkrát za minutu, dokud se jich nezbaví.“

„Ale pan d'Épinay se vám nepodobá, přijímá své neštěstí trpělivě.“

„Víc než to: bere je vážně. Nosí bílé vázanky a mluví již o rodině. Chová ostatně Villefortovy ve veliké vážnosti.“

„Zaslouženě, není-li pravda?“

„Myslím. Pan de Villefort byl vždycky považován za muže přísného, ale spravedlivého."

„Výborně," pravil Monte Cristo, „aspoň jeden, o němž líp soudíte, než o tom ubohém panu Danglarsovi."

„Snad je to tím, že si nemusím vzíti jeho dceru," odvětil Albert se smíchem.

„Skutečně, drahý pane," prohodil Monte Cristo, „vaše domýšlivost je úžasná."

„Moje?"

„Ano, vaše. Vezměte si přec doutník."

„S radostí. A proč jsem domýšlivý?"

„Protože se vší silou bráníte a vzpouzíte, vzíti si slečnu Danglarsovu. Eh, můj Bože, nechte věci jít svým chodem a možná, že to nebudete vy, jenž vezme první své slovo zpět."

„Ach," pronesl Albert, otvíraje udiveně oči.

„Eh, to se ví, u čerta, že vás, pane vicomte, nevystrčí násilím ze dveří! Ale vážně," začal Monte Cristo, změniv tón, „byl byste ochoten přerušiti známost?"

„Dal bych za to sto tisíc franků."

„Nuže, radujte se: pan Danglars je ochoten dáti dvakrát tolik k dosažení téhož cíle."

„Je to štěstí skutečně pravdivé?" zvolal Albert, ale řka to, nebyl s to potlačiti nepatrný mráček, jenž mihl se mu čelem, „ale drahý hrabě, což má k tomu pan Danglars důvody?"

„Ach, zde tedy jsi, povaho pyšná a sobecká! Výborně, opět nacházím člověka, který chce sekerou rozse-

kat samolibost jiného a který křičí, píchne-li se jehlou do jeho!“

„Ne, ale zdá se mi, že pan Danglars…“

„By měl býti vámi okouzlen, není-li pravda? Nuže, je tedy známo, že pan Danglars má špatný vkus a je ještě více okouzlen jiným…“

„A kým?“

„Já to nevím, pozorujte, studujte, sledujte letmé narážky a využijte jich.“

„Dobře, rozumím, poslyšte, moje matka… ne, ne, moje matka, mýlím se…! Můj otec měl nápad pořádati ples.“

„Ples v této roční době?“

„Letní plesy jsou v módě.“

„I kdyby nebyly, hraběnka potřebovala by jen chtíti a přivedla by je do módy.“

„To není špatné, chápete, jsou to plesy čistokrevné. Ti, kdo zůstanou v Paříži v červenci, jsou praví Pařížané. Chcete na sebe převzíti pozvání pánů Cavalcantiů?“

„Kdy bude váš ples pořádán?“

„V sobotu.“

„Pan Cavalcanti otec už bude pryč.“

„Ale pan Cavalcanti syn zůstane. Chcete přivésti pana Cavalcantiho syna?“

„Poslyšte, vicomte, já ho neznám.“

„Vy ho neznáte?“

„Ne, viděl jsem ho před třemi či čtyřmi dny po prvé a neručím za něho v ničem.“

„Ale sám ho přece přijímáte!“

„Já? To je něco jiného. Mně byl doporučen jistým poctivým abbém, jenž sám mohl býti oklamán. Pozvete ho přímo, to se hodí výborně, ale nežádejte na mne, abych vám jej přivedl. Kdyby se později oženil se slečnou Danglarsovou, vinil byste mne z pletich a chtěl byste se se mnou bít. Ostatně nevím, přijdu-li sám."

„Kam?"

„Na váš ples."

„Proč byste nepřišel?"

„Předně, protože jste mne ještě nepozval."

„Přicházím schválně, abych vás pozval osobně."

„Oh, jste příliš roztomilý. Ale může se mi naskytnouti překážka."

„Až vám něco řeknu, budete tak laskav, že nám obětujete všecky překážky."

„Mluvte."

„Moje matka vás o to prosí."

„Paní hraběnka de Morcerf?" opakoval Monte Cristo, zachvěv se.

„Ach, hrabě," pravil Albert, „upozorňuji vás, že paní de Morcerf mluví se mnou otevřeně. A necítil-li jste v sobě záchvěv oněch telepatických strun, o nichž jsem se vám právě zmínil, je to tím, že se vám těch strun naprosto nedostává, neboť celé čtyři dny mluvili jsme jedině o vás."

„O mně? Skutečně, zahrnujete mne laskavostí."

„Oh, to je výsadou vašeho povolání živého problému!"

„Ach, jsem tedy pro vaši matku živým problémem? Opravdu, byl bych ji považoval za příliš rozumnou, aby se oddávala takovému poblouzení obrazotvornosti!“

„Problémem, můj drahý hrabě, problémem pro všecky, pro mou matku jako pro ostatní, problémem přijatým, ale ne rozluštěným, jste stále ve stavu hádankovitém, uklidněte se. Moje matka se stále jen táže, jak je to možno, že jste tak mlád. Kdežto hraběnka G… má vás za lorda Ruthwena, myslím, že matka považuje vás v hloubi duše za Cagliostra nebo hraběte de Saint-Germain. Jakmile po prvé navštívíte paní de Morcerf, utvrďte ji v tom přesvědčení. Nebude vám to obtížno, máte kámen mudrců prvního i ducha druhého!“

„Děkuji vám za upozornění,“ odvětil hrabě s úsměvem. „Pokusím se čeliti všem předpokladům.“

„Přijdete tedy v sobotu?“

„Žádá-li mne o to paní de Morcerf!“

„Jste roztomilý.“

„A pan Danglars?“

„Oh, obdržel již trojnásobné pozvání, můj otec vzal si to na starost. Hledíme také získati velkého d'Aguessau, pana de Villefort, ale nedoufáme.“

„Musíme stále doufati, praví přísloví.“

„Tančíte, drahý hrabě?“

„Já?“

„Ano, vy. Co by na tom bylo divného, kdybyste tančil?“

„Nu, skutečně, nepřekročil-li člověk ještě čtyřicítku… Ne, netančím, ale rád se dívám na tanec. A což paní de Morcerf tančí?“

„Také ne, nikdy. Budete spolu hovořit, má takovou chuť s vámi hovořit!“

„Opravdu?“

„Mé čestné slovo! A prohlašuji, že jste první muž, vůči kterému moje matka projevila tu zvědavost.“

Albert vzal klobouk a vstal, hrabě doprovodil ho až ku dveřím.

„Vyčítám si něco,“ pravil, zastaviv jej nad schody.

„Co?“

„Byl jsem nediskretním, neměl jsem vám nic říkati o panu Danglarsovi.“

„Naopak, mluvte mi o něm zase, mluvte mi o něm často, mluvte mi o něm stále, ale vždycky tímtéž způsobem.“

„Dobře, upokojujete mne. Abych nezapomněl: kdy přijede pan d'Épinay?“

„Za pět, šest dní nejdéle.“

„A kdy se bude ženit?“

„Hned, jak přijedou pán a paní de Saint-Méran.“

„Přiveďte mi ho tedy, až bude v Paříži. Ačkoli tvrdíte, že ho nemám rád, budu přece jen šťasten, uvidím-li ho.“

„Dobře, vaše rozkazy budou vykonány, urozený pane!“

„Na shledanou!“

„Tedy určitě v sobotu, v každém případě, není-li pravda?“

„Jak jinak? Dal jsem přece slovo!“

Hrabě sledoval očima Alberta, kyna mu rukou. Když pak vicomte usedl do faetonu, hrabě se obrátil a spatřiv Bertuccia za sebou, pravil:

„Nuže?“

„Nuže, jela do Justičního Paláce,“ odpověděl intendant.

„Zůstala tam dlouho?“

„Půl druhé hodiny.“

„Vrátila se domů?“

„Přímo.“

„Nuže, drahý pane Bertuccio,“ pravil hrabě, „mohu-li vám udělit radu, jeďte se podívati do Normandie, nenajdete-li tam ten kousek půdy, o němž jsem se vám zmínil.“

Bertuccio pozdravil, a ježto jeho přání se dokonale shodovalo s rozkazem, jejž obdržel, odjel ještě téhož večera.

XII.
INFORMACE

Pan de Villefort stál v slově paní Danglarsové a hlavně sobě samému, když snažil se vypátrati, jakým způsobem hrabě de Monte Cristo zvěděl historii domu v Auteuili.

Psal téhož dne jistému panu de Boville, jenž, byv kdysi inspektorem vězení, byl později ve vyšší hodnosti přidělen k bezpečnostní policii, a žádal jej o potřebné informace. Pan de Boville vyžádal si dvou dní na vyzvědění, u koho lze se přesně informovati.

Po dvou dnech obdržel pan de Villefort následující zprávu:

„Osoba, zvaná hrabě de Monte Cristo, je soukromě známa lordu Wilmorovi, bohatému cizinci, který jezdívá někdy do Paříže a který se tu právě zdržuje. Je rovněž známa abbému Busonimu, sicilskému knězi, jenž těší se veliké pověsti na východě, kde vykonal mnoho dobrých skutků."

Pan de Villefort odpověděl rozkazem, aby u obou cizinců zjednány byly co nejrychlejší a nejpřesnější informace. Do večera příštího dne byly jeho rozkazy vykonány a Villefort obdržel následující údaje:

Abbé, jenž přijel do Paříže jen na měsíc, obýval za chrámem svatého Sulpicia malý domek o jediném po-

schodí nad přízemím. Čtyři místnosti, dvě nahoře a dvě dole, tvořily celý byt, jehož byl jediným nájemníkem.

Přízemí sestávalo z jídelny se stolem, židlemi a ořechovou kredencí, a ze salonu, obloženého bíle natřeným dřevem, bez ozdob, bez koberce, bez hodin. Bylo zřejmo, že abbé omezoval se na předměty nevyhnutelně potřebné.

Abbé zdržoval se ovšem raději v saloně prvního poschodí. Tento salon, plný theologických knih a pergamenů, mezi nimiž býval abbé zahrabán po celé měsíce, jak říkal jeho sluha, byl ve skutečnosti méně salonem než knihovnou.

Sluha díval se na návštěvníky jakýmsi okénkem a když mu jejich tvář byla neznámá nebo se mu nelíbila, odpovídal, že pan abbé není v Paříži, čímž se mnozí spokojovali, vědouce, že abbé často cestuje a někdy zůstává na cestách velmi dlouho.

Ostatně ať byl v bytě nebo ne, ať se nalézal v Paříži nebo v Kahýře, abbé dával stále a sluha rozdával okénkem nepřetržitě almužny jménem pánovým.

Pokoj, sousedící s bibliotékou, sloužil za ložnici. Lože bez nebes, čtyři křesla a pohovka, potažené žlutým vlněným plyšem, tvořily zároveň s klekátkem celé zařízení.

Co se týkalo lorda Wilmora, ten bydlil v ulici Fontaine-Saint-Georges. Byl z oněch cestujících Angličanů, kteří utrácejí cestováním celé své jmění. Najímal si byt s nábytkem, do něhož přicházel ztráviti pouze dvě či tři hodiny denně a kde spával jen zřídka. Jed-

nou z jeho mánií bylo, že nikdy nechtěl mluviti francouzsky, přes to, že, jak se tvrdilo, psal tou řečí dosti správně.

Den na to, kdy dostalo se státnímu návladnímu těchto cenných zpráv, vystoupil na rohu ulice Féron jistý muž z vozu, přišel zaklepat na olivově natřené dveře a tázal se po abbém Busonim.

„Pan abbé ráno odešel," odvětil sluha,

„Nemusil bych se spokojiti tou odpovědí," pravil host, „neboť přicházím od osoby, pro kterou je každý vždycky doma. Ale odevzdejte, prosím, abbému Busonimu…"

„Řekl jsem vám již, že tu není," opakoval sluha.

„Až se tedy vrátí, odevzdejte mu tuto navštívenku a tento zapečetěný list. Bude pan abbé doma dnes v osm hodin večer?"

„Oh, zajisté, pane, ovšem, nebude-li pan abbé pracovati, což je totéž, jako by tu nebyl."

„Přijdu tedy dnes večer v ujednanou hodinu," pravil host.

A vzdálil se.

Skutečně, v ustanovenou hodinu objevil se týž muž v tomtéž kočáře, jenž, místo aby stanul na rohu ulice Féron, zastavil se tentokrát před zelenými dveřmi. Zaklepal, dveře se otevřely, muž vstoupil.

Podle důkazů úcty, jimiž sluha vůči němu nešetřil, pochopil, že dopis vyvolal žádoucí dojem.

„Pan abbé je doma?" tázal se.

„Ano, pracuje v bibliotéce, ale očekává pána," odvětil sluha.

Cizinec vystoupil po dosti příkrých schodech a u stolu, jehož plocha zaplavena byla světlem, jež soustřeďovalo tam široké stínidlo, zatím co ostatní místnost zůstávala ve stínu, spatřil abbého v kněžském rouchu, s hlavou pokrytou onou kápí, jež halila za středověku lebku učenců na us.

„Mám čest mluviti s panem Busonim?" tázal se host.

„Ano, pane," odpověděl abbé. „A vy jste ten, kterého mi posílá pan de Boville, bývalý inspektor vězení, od pana policejního prefekta?"

„Tak jest, pane."

„Jeden z činitelů, pečujících o bezpečnost Paříže?"

„Ano, pane," odvětil cizinec s jistým váháním a s lehkým uzarděním.

Abbé urovnal si veliké brejle, jež pokrývaly mu nejen oči, ale i skráně, a usednuv opět, pokynul hosti, aby i on se posadil.

„Poslouchám, pane," pravil abbé s velmi význačným italským přízvukem.

„Poslání, jež bylo mi uloženo, pane," začal host, odvažuje každé slovo, jako by je jen s námahou pronášel, „je poslání důvěrné pro toho, kdo je plní, i pro toho, u něhož je konáno."

Abbé se uklonil.

„Ano," mluvil cizinec dále, „vaše čestnost je panu policejnímu prefektovi tak známa, že chce jako úředník zvěděti od vás jistou věc, která zajímá onu veřejnou

bezpečnost, v jejímž jméně jsem k vám vyslán. Doufáme tedy, pane abbé, že nebude ani přátelských svazků, ani lidské vážnosti, jež byly by s to přiměti vás k zatajení pravdy spravedlnosti."

„Jen nedotýkají-li se věci, na nichž vám, pane, záleží, nikterak mého svědomí. Jsem kněz, pane, a například zpovědní tajemství má zůstati mezi mnou a spravedlností boží a ne mnou a spravedlností lidskou."

„Oh, buďte klidný, pane abbé," odtušil cizinec, „vašeho svědomí budeme v každém případě šetřiti."

Při těch slovech stáhl abbé na své straně stínidlo dolů a tím pozvedl je na straně opačné, takže tvář cizincova byla plně ozářena, kdežto tvář abbéova zůstávala stále ve stínu.

„Promiňte, pane abbé," pravil vyslanec policejního, prefekta, „ale to světlo mi hrozně unavuje zrak."

Abbé sklonil zelenou lepenku.

„A nyní, pane, poslouchám vás, mluvte."

„Přicházím k hlavnímu. Znáte pana hraběte de Monte Cristo?"

„Chcete tuším mluvit o panu Zacconovi?"

„Zaccone…! Což se nejmenuje Monte Cristo?"

„Monte-Cristo je jméno země, či spíše jméno skály, ne však jméno rodiny."

„Nuže, budiž, nediskutujme o slovech a když tedy pan de Monte Cristo a pan Zaccone je jeden a týž člověk…"

„Naprosto týž."

„Mluvme o panu Zacconovi."

„Budiž."

„Tázal jsem se vás, znáte-li ho.“

„Velmi dobře.“

„Co je to zač?“

„Je to syn bohatého výpravce lodí z Malty.“

„Ano, vím, to se říká, ale chápete, že policie nemůže se spokojit tím, co se říká.“

„Když však se říká pravda,“ namítl abbé s velmi laskavým úsměvem, „musí se tím každý spokojit a policie právě tak, jako každý.“

„Jste si však jist tím, co pravíte?“

„Jakže, jsem-li si tím jist?“

„Všimněte si, pane, že nikterak nepodezřívám vaší poctivosti. Pravím pouze: jste si jist?“

„Poslyšte, znal jsem pana Zaccona otce.“

„Ach, ach.“

„Ano, a jako dítě hrál jsem si desetkrát s jeho synem v loděnicích.“

„Ale ten hraběcí titul.“

„Nu, víte, to lze koupit.“

„V Itálii?“

„Všude.“

„Ale jeho bohatství je prý ohromné, jak se stále říká…“

„Ach, co se toho týče,“ odvětil abbé, „ohromné… to je slovo.“

„Jak myslíte vy, jenž ho znáte, že je jeho jmění veliké?“

„Oh, má jistě sto padesát až dvě stě tisíc liber renty.“

„To je moudré," prohodil host, „ale mluví se o třech – čtyřech milionech!"

„Dvě stě tisíc liber renty, pane, representují právě čtyři miliony kapitálu."

„Ale mluví se o třech až čtyřech milionech důchodu!"

„Oh, to není pravděpodobné."

„A znáte jeho ostrov Monte-Cristo?"

„Zajisté, každý, kdo přijel z Palerma, Neapole nebo z Říma do Francie po moři, jej zná, neboť plul mimo a viděl jej cestou."

„Tvrdí se, že prý je to okouzlující místo."

„Je to skála."

„A proč tedy koupil hrabě skálu?"

„Právě aby mohl býti hrabětem. Kdo se chce státi v Itálii hrabětem, potřebuje ještě hrabství."

„Slyšel jste nepochybně mluviti o příhodách z mládí pana Zaccona."

„Otce?"

„Ne, syna."

„Ach, tady začíná moje nejistota, neboť zde ztratil jsem svého mladého kamaráda s očí."

„Zúčastnil se války?"

„Myslím, že byl na vojně."

„V které armádě?"

„V námořní."

„Nejste jeho zpovědníkem?"

„Ne, pane, myslím o něm, že je luterán."

„Jakže, luterán?"

„Říkám, co si myslím: netvrdím to. Ostatně jsem myslil, že je ve Francii zřízena volnost vyznání."

„Ovšem, také se teď nezabýváme jeho náboženským smýšlením, nýbrž jeho činy. Jménem pana policejního prefekta vás vyzývám, abyste řekl, co víte."

„Je považován za velmi dobročinného člověka. Náš svatý otec papež učinil ho rytířem řádu Kristova, kteréž vyznamenání uděluje takřka jedině knížatům, králům, za nesmírné služby, jež prokázal křesťanům na východě. Má pět nebo šest velikých řádů, získaných službami, prokázanými buď králům nebo říším."

„A nosí je?"

„Ne, ale je na ně hrd, říká, že má raději odměny, udělené dobrodincům lidstva, než ničitelům lidí."

„Je to tedy kveker, ten člověk?"

„Ano, je to kveker, ovšem bez širokého klobouku a hnědého kabátu."

„Má nějaké přátele?"

„Ano, neboť všichni, kdo ho znají, jsou jeho přáteli."

„Ale má přece snad také nějakého nepřítele?"

„Jediného."

„Jak se jmenuje?"

„Lord Wilmore."

„Kde je?"

„Právě v této době je v Paříži."

„A může mi podat nějaké zprávy?"

„Velmi cenné! Byl v Indii současně se Zacconem."

„Víte, kde bydlí?"

„Někde v okolí Chaussée d'Antin, ale ulice a čísla neznám."

„Nestýkáte se s tím Angličanem?"

„Já mám Zaccona rád, on jej nenávidí. Proto panuje mezi námi chlad."

„Myslíte, pane abbé, že hrabě de Monte Cristo byl někdy ve Francii před svou cestou do Paříže?"

„Ach, v tomto ohledu mohu vás zpravit náležitě. Ne, pane, nikdy zde nebyl, neboť před půl rokem se na mne obrátil se žádostí o potřebné poučení. Já pak sám nevěda, v které době se do Paříže vrátím, poslal jsem mu pana Cavalcantiho."

„Andreu?"

„Ne, Bartolomea, otce."

„Velmi dobře, pane, zbývá mi otázati se vás již jen na jedinou věc a vyzývám vás jménem cti, lidskosti a náboženství, abyste mi odpověděl bez okolků."

„Mluvte, pane."

„Víte, za jakým účelem koupil pan hrabě de Monte Cristo dům v Auteuili?"

„Zajisté, neboť mi to řekl."

„Za jakým účelem, pane?"

„Aby v něm zřídil útulek pro choromyslné po způsobu toho, jenž byl založen v Palermu baronem Pisanim. Znáte ten útulek, pane?"

„Ano, pane, dle pověsti."

„Je to velkolepé zařízení."

Nato uklonil se abbé cizinci jako ten, kdo chce naznačit, že by se nehněval, kdyby se zase mohl dáti do přerušené práce.

Host, buď že vycítil abbéovo přání, nebo že byl u konce otázek, vstal rovněž.

Abbé doprovodil jej až ke dveřím.

„Rozdělujete množství almužen," pravil host, „a ačkoli jste prý bohat, odvážil bych se vám něco nabídnouti pro vaše chudé, ráčíte přijmouti můj dar?"

„Díky, pane, jediné na světě, co s nikým nechci sdíleti, je dobrodiní, které činím, chci, aby pocházelo ode mne."

„Ale přec…"

„Je to nezměnitelné rozhodnutí. Ale hledejte, pane, a naleznete. Bohužel, každý bohatý člověk setká se na své cestě s mnohou bídou!"

Abbé, naposled pozdraviv, otevřel dveře, cizinec pozdravil rovněž a vyšel.

Kočár zavezl jej přímo k panu de Villefort.

Hodinu nato vyjel kočár znovu a zamířil tentokrát k ulici Fontaine-Saint-Georges. Před čís. 5. se zastavil. Tam bydlil lord Wilmore.

Cizinec psal lordu Wilmorovi, žádaje jej o schůzku, kterou tento určil na deset hodin. Ježto vyslanec policejního prefekta přijel deset minut před desátou, bylo mu řečeno, že lord Wilmore, jenž byl zosobněná přesnost a správnost, se dosud nevrátil, ale že se jistě vrátí úderem desáté hodiny.

Host čekal v saloně. Salon ten neměl nic pozoruhodného a byl jako všecky salony hotelů garni.

Krb se dvěma moderními sévreskými vázami, hodiny s Amorem, napínajícím luk, dvoudílné zrcadlo, po obou stranách zrcadla visely rytiny, jedna představující Homéra s holí, druhá Belizara, prosícího o almužnu. Šedošedé papírové čalouny, nábytek, potažený červeným suknem s černými vzorky: takový byl salon lorda Wilmora.

Byl osvětlen dvěma lampami, zastíněnými báněmi z mdlého skla a šířícími jen slabé světlo, jež jako by schválně šetřilo unavené oči muže, vyslaného policejním prefektem.

Po desíti minutách čekání hodiny začaly bíti deset hodin. Při pátém úderu se dveře otevřely a lord Wilmore se objevil.

Lord Wilmore byl muž spíše veliký než malý, s řídkými rezavými licousy, bílou pletí a světlými, prošedivělými vlasy. Byl oblečen s veškerou anglickou výstředností, to znamená, že měl na sobě modrý frak se zlatými knoflíky a vysokým pikovým límcem, jaké se nosily roku 1811, bílou vestu z jemného sukna a bílé nankinové kalhoty, jimž tři palce chyběly do obyčejné délky, jimž však pásky stejné látky nedovolily povylézti až ke kolenům.

Sotva vstoupil, jeho první slovo bylo:

„Vy víte, pane, že nemluvím francouzsky."

„Vím aspoň tolik, že nerad mluvíte naším jazykem," odvětil posel policejního prefekta.

„Ale vy můžete jím mluvit," pravil opět lord Wilmore, „protože, nemluvím-li jím, rozumím mu."

„A já," odtušil host, změniv řeč, „mluvím dosti snadno anglicky, abych se mohl dohovořit v tom jazyku. Nečiňte si tedy obtíží, pane."

„Hao!" prohodil lord Wilmore tónem, jenž náleží jen nejčistším domorodcům Britanie.

Vyslanec policejního prefekta předložil lordu Wilmorovi svůj doporučující list. Lord přečetl jej s pravou anglickou lhostejností, když dokončil četbu, pravil anglicky:

„Rozumím, rozumím velmi dobře."

A tu začaly dotazy.

Byly téměř právě takové jako ty, jež byly předloženy abbému Busonimu. Ježto však lord Wilmore, jsa nepřítelem hraběte de Monte Cristo, byl méně zdrženlivý než abbé, byly mnohem rozsáhlejší. Vyprávěl o mládí Monte Cristově, který podle něho vstoupil ve věku desíti let do služeb jednoho z oněch malých indických suverénů, již vedou válku s Anglií, tam setkal se s ním on, Wilmore, po prvé a tam spolu proti sobě bojovali. V té válce byl Zaccone zajat, poslán do Anglie, dopraven na loď, odkud se plováním zachránil. Pak začaly jeho cesty, jeho souboje, jeho vášně, pak přišlo povstání v Řecku a on sloužil v řeckých řadách. V době, kdy byl v jejich službách, objevil v thessalských horách stříbrné doly, ale střežil se zmínit se někomu o svém objevu. Po Navarinu, když byla řecká vláda upevněna, žádal krále Otona za právo k dolování, právo bylo mu uděleno. Odtud ono ohromné jmění, které páčilo se, podle lorda Wilmora, na jeden neb dva miliony důcho-

du, které však mohlo býti rázem vyčerpáno, kdyby se důl vyčerpal.

„Víte však," tázal se host, „proč přijel do Francie?"

„Chce spekulovati se železničními papíry," odvětil lord Wilmore. „A pak, jsa obratným chemikem a neméně výborným fysikem, objevil nový telegraf a zabývá se myšlenkou o jeho zavedení."

„Kolik asi utrácí ročně?" tázal se vyslanec policejního prefekta.

„Oh, pět nebo šest set tisíc franků nejvýše," odtušil lord Wilmore, „je lakomý."

Bylo zřejmo, že z Angličana mluví nenávist a že, nevěda, co by hraběti vytkl, vytýká mu lakomství.

„Víte něco o jeho domě v Auteuili?"

„Ano, zajisté."

„Nuže, co o něm víte?"

„Tážete se, za jakým účelem jej koupil?"

„Ano."

„Nuže, hrabě je spekulant, který se jistě ruinuje v pokusech a utopiích, tvrdí, že je v Auteuili, v okolí domu, jejž získal, proud minerální vody, jenž může rivalisovat s vodou Bagnérskou, Luchonskou a Cauteretskou. Chce na svém majetku zřídit bad-haus, jak říkají Němci. Překopal již dvakrát nebo třikrát celou svou zahradu, hledaje ten slavný proud. A poněvadž nemůže ho odkrýti, uvidíte, že za krátký čas skoupí i okolní domy. Ježto ho nemám v lásce, doufám, že se tou svou železnicí, elektrickým telegrafem nebo zřízením lázní zničí,

sleduji ho, abych se těšil z jeho úpadku, který nemůže ho dříve či později minout."

„A proč jste na něho zanevřel?" tázal se návštěvník.

„Zanevřel jsem na něho," odvětil lord Wilmore, „protože, když byl v Anglii, svedl ženu jednoho mého přítele."

„Ale zanevřel-li jste na něho, proč se nesnažíte pomstít se mu?"

„Bil jsem se s hrabětem již třikrát," pravil Angličan. „Po prvé pistolemi, po druhé meči, po třetí šavlemi."

„A jaký byl výsledek těch soubojů?"

„Po prvé mi roztříštil ruku, po druhé mi proťal plíce a po třetí mi zasadil tuto ránu."

Angličan ohrnul límec košile, jenž sahal mu až k uším a ukázal jizvu, jejíž červenost určovala nedávné datum.

„Takže ho velice nenávidím," opakoval Angličan, „a zemře jistě jen mou rukou."

„Ale zdá se mi," namítl vyslanec prefektury, „že nejste na správné cestě k tomu cíli."

„Hao!" zvolal Angličan. „Chodím denně střílet a Grisier přichází ke mně každé dva dny."

To bylo vše, co chtěl host vědět, vlastně bylo to vše, co zdál se vědět Angličan. Jednatel tedy vstal a pozdraviv lorda Wilmora, jenž opětoval pozdrav s anglickou škrobeností a zdvořilostí, vzdálil se.

Lord Wilmore pak, uslyšev, že se za ním zavřely domovní dveře, vešel do ložnice, kde obratem ruky shodil světlé vlasy, rezavé licousy, nepravou čelist a jizvu, aby

opět nabyl černých vlasů, mdlé pleti a perlových zubů hraběte de Monte Cristo.

Na druhé straně je také pravda, že byl to pan de Villefort a ne vyslanec policejního prefekta, jenž vrátil se k panu de Villefort.

Státní návladní poněkud se upokojil touto dvojí návštěvou, která ostatně nezjevila mu nic uklidňujícího, ale která nezjevila mu také nic znepokojujícího. Výsledkem toho bylo, že následující noci po prvé od oběda v Auteuili spal s jistým klidem.

XIII.
PLES

Nastaly nejžhavější červencové dny, když v toku času nadešla ona sobota, kdy měl být konán ples u pana de Morcerf.

Bylo deset hodin večer: veliké stromy Morcerfovy zahrady mocně se rýsovaly na pozadí oblohy, po níž šinuly se, odkrývajíce azur, posetý zlatými hvězdami, poslední mraky bouře, jež hrozivě duněla celý den.

V přízemních síních bylo slyšet zvuk hudby a vír valčíku a kvapíku, zatím co zářivé pruhy světla pronikaly úzkými otvory v žaluziích.

Zahrada zůstavena byla v té chvíli asi deseti sluhům, kterým paní domu, ubezpečena počasím, jež se stále více vyjasňovalo, právě udělila rozkaz, aby prostřeli k večeři. Až do té doby nevědělo se, má-li se večeřet v jídelně, nebo pod dlouhým stanem, postaveným na trávníku. To krásné modré nebe, hustě poseté hvězdami, rozhodlo proces ve prospěch stanu a trávníku.

Stezky zahrady osvětleny byly barevnými lampióny, jak je to zvykem v Itálii, a tabule přeplněna byla svícemi a květinami, jak je to zvykem ve všech zemích, kde rozumí se trochu stolnímu luxu, nejvzácnějšímu ze všech přepychů, má-li býti úplný.

V okamžiku, kdy hraběnka de Morcerf, udělivši poslední rozkazy, vracela se do svých salonů, začaly

se salony plnit pozvanými, které lákala rozkošná pohostinnost hraběnčina mnohem více, než vynikající postavení hraběte. Neboť všichni byli předem jisti, že ta slavnost poskytne díky dobrému vkusu Mercedes několik podrobností, hodných sdělení i dle potřeby následování.

Paní Danglarsová, které události, námi vylíčené, způsobily veliký nepokoj, váhala jíti k paní de Morcerf, když dopoledne setkal se její kočár s Viilefortovým. Villefort jí dal znamení, oba kočáry se k sobě přiblížily a státní návladní tázal se dvířky:

„Půjdete k paní de Morcerf, není-li pravda?“

„Ne,“ odvětila paní Danglarsová, „jsem příliš churava.“

„To je chyba,“ prohodil Villefort s významným pohledem, „záleží na tom, abyste tam byla viděna.“

„Ach, myslíte?“ tázala se baronka.

„Myslím.“

„Pak tedy půjdu.“

A oba kočáry pokračovaly v cestě různými směry. Paní Danglarsová tedy přišla, nejen krásná svou vlastní krásou, ale i oslňující přepychem, vstoupila jedněmi dveřmi v okamžiku, kdy Mercedes vcházela druhými.

Hraběnka vyslala Alberta uvítat paní Danglarsovou, Albert pokročil, učinil baronce zasloužené poklony k její toiletě a vzal její paži, aby ji uvedl na místo, které by si zvolila.

Albert se rozhlédl.

„Hledáte mou dceru?“ tázala se s úsměvem baronka.

„Přiznávám se," odvětil Albert, „byla byste snad bývala tak krutá a nepřivedla nám jí?"

„Upokojte se, setkala se se slečnou de Villefort a zavěsila se do ní. Ale hleďte, tu jdou za námi, obě v bílých šatech, jedna s kyticí kamelií, druhá s kyticí pomněnek. Ale povězte mi…"

„Koho zase teď vy hledáte?" tázal se Albert s úsměvem.

„Nebudete tu dnes mít hraběte de Monte Cristo?"

„Sedmnáct!" odvětil Albert.

„Co tím chcete říci?"

„Chci říci, že to pokračuje," odtušil vicomte se smíchem, „a že jste sedmnáctá, jež mi klade tutéž otázku. Ten hrabě má úspěch…! Gratuluji mu k němu…"

„A všem tak odpovídáte jako mně?"

„Ach, pravda, neodpověděl jsem vám, uklidněte se, madame, budeme tu míti módního muže, máme privilegium."

„Byl jste včera v Opeře?"

„Ne."

„On byl."

„Ach, opravdu? A učinil excentric man nějakou novou výstřednost?"

„Může se ukázat jinak? Elsslerová tančila v Kulhavém ďáblu, řecká princezna byla unesena. Po kačuče vsunul hrabě do kytice nádherný prsten a hodil jej rozkošné tanečnici, která objevila se v třetím jednání jemu na počest s prstenem na prstě. A řecká princezna přijde také?"

„Ne, té musíte se odříci, její postavení v domě hraběte není dost ustáleno."

„Hleďte, nechte mne zde a jděte pozdravit paní de Villefort," pravila baronka, „vidím, že umírá touhou promluvit s vámi."

Albert uklonil se paní Danglarsové a zamířil k paní de Villefort, která, vidouc ho se blížit, otvírala již ústa.

„Sázím se," pravil Albert, přerušuje ji, „že vím, co mi řeknete!"

„Ach, hleďme!" zvolala paní de Villefort.

„Uhodnu-li, přiznáte se?"

„Ano.

„Čestné slovo?"

„Čestné slovo!"

„Chtěla jste se mne zeptat, přišel-li, či přijde-li hrabě de Monte Cristo."

„Chyba lávky! Nemyslím teď na něho. Chtěla jsem se vás zeptat, obdržel-li jste zprávy od pana Franze."

„Ano, včera."

„Co vám píše?"

„Že odjíždí současně s dopisem."

„Dobře. A nyní, co hrabě?"

„Hrabě přijde, buďte klidná."

„Víte, že má jiné jméno než Monte Cristo?"

„Ne, to jsem nevěděl."

„Monte-Cristo je jméno ostrova a on má jméno vlastní."

„Nikdy jsem je neslyšel."

„Nuže, jsem tedy informovanější než vy, jmenuje se Zaccone."

„To je možné."

„Je Maltánec."

„I to je možné."

„Syn výpravce lodí."

„Ale skutečně, měla byste to všechno vyprávět nahlas, měla byste ohromný úspěch."

„Sloužil ve vojsku v Indii, má stříbrné doly v Thessalii a přijel do Paříže, aby v Auteuili založil lázně."

„Nu, to jsou noviny!" prohodil Morcerf. „Dovolíte mi je opakovat?"

„Ano, ale pomaloučku, po jedné, a neříci, že pocházejí ode mne."

„Proč to?"

„Protože je to takřka náhodou vyzvěděné tajemství."

„Čí?"

„Policie."

„Zprávy ty byly tedy udány…"

„Včera večer u prefekta. Paříž se znepokojila při pohledu na ten neobyčejný přepych a policie zjednala si zprávy."

„Dobrá! Nechybělo, než aby byl hrabě zatčen jako tulák pod záminkou, že je příliš bohat."

„To se mu věru mohlo stát, kdyby zprávy nebyly bývaly tak příznivé."

„Ubohý hrabě! A tuší, jaké nebezpečí mu hrozilo?"

„Nemyslím."

„Je tedy křesťanskou povinností dát mu výstrahu. Jakmile přijde, neopomenu to učinit."

V té chvíli krásný mladý muž živých očí, černých vlasů a lesklých knírů přišel uctivě pozdravit paní de Villefort. Albert podal mu ruku.

„Madame," pravil Albert, „mám čest představiti vám pana Maxmiliena Morrela, setníka spahiů, jednoho z našich dobrých a především statečných důstojníků."

„Měla jsem již potěšení setkat se s pánem v Auteuili u pana hraběte de Monte Cristo," odvětila paní de Villefort, odvracejíc se se zjevným chladem.

Tato odpověď a hlavně tón, jakým byla pronesena, sevřela ubohému Morrelovi srdce, ale byla mu uchystána náhrada. Obrátiv se, spatřil v rohu u dveří krásnou bílou tvář, jejíž modré rozšířené oči utkvěly na něm zdánlivě beze všeho výrazu, zatímco ruka s kyticí pomněnek zvedala se zvolna ke rtům.

Pozdrav ten byl Morrelem tak dobře pochopen, že mladý důstojník přitiskl zase k ústům šátek se stejným výrazem v očích. A obě živoucí sochy, jejichž srdce tak prudce bila pod zdánlivým mramorem tváří, odděleny od sebe celou šíří dvorany, zapomněly okamžik na sebe, či spíše zapomněly na celý svět v tomto němém pozorování.

Byly by bývaly mohly zůstat ještě déle takto v sobě vzájemně ztraceny, aniž by si byl kdo všiml jejich zapomenutí všeho okolí: hrabě de Monte Cristo právě vstupoval.

Pravili jsme již, že hrabě buď umělým nebo přirozeným kouzlem upoutával pozornost všude, kdekoli se objevil. Nebyl to jeho frak, ovšem bezvadného střihu, ale jednoduchý a bez vyznamenání, nebyla to jeho bílá vesta, prosta všeho vyšívání, nebyly to jeho spodky, objímající nohu nejjemnějšího tvaru, jež získávaly mu pozornost, byla to jeho matná pleť, černé zvlněné vlasy, byla to jeho klidná, čistá tvář, bylo to jeho hluboké, melancholické oko, byla to konečně jeho ústa, kreslená s obdivuhodnou jemností a nabývající tak snadno výrazu nejvyššího pohrdání, jež působila, že všecky oči se na něho upíraly.

Mohli existovat mužové krásnější, ale nebylo zajisté význačnějších, budiž nám prominut ten výraz. Všecko při hraběti něco znamenalo a mělo svou cenu, neboť zvyk užitečných myšlenek dodal jeho rysům, výrazu jeho tváře i nejbezvýznamnějšímu jeho pohybu nevyrovnatelnou uhlazenost a pevnost.

A pak naše pařížská společnost je tak podivná, že by snad tomu všemu nebyla věnovala pozornosti, kdyby v tom všem nebylo bývalo tajemnosti, vyzlacené ohromným jměním.

Nechť je tomu jakkoli, hrabě kráčel pod tíží pohledů a vyměňuje letmé pozdravy, až k paní de Morcerf, jež, stojíc u krbu, plného květin, spatřila ho v zrcadle, umístěném proti dveřím, a chystala se ho uvítat.

Obrátila se tedy k němu s připraveným úsměvem právě v okamžiku, kdy se před ní skláněl.

Myslila nepochybně, že hrabě k ní promluví, hrabě pak se nepochybně domníval, že ona pronese k němu několik slov. Ale oba zůstali němi, tak se jim asi zdála každá všednost jich obou nehodná. A po výměně pozdravů obrátil se Monte Cristo k Albertovi, jenž přicházel k němu se vztaženou rukou.

„Viděl jste mou matku?" tázal se Albert. „Právě jsem měl čest ji pozdraviti," odvětil hrabě, „ale nespatřil jsem vašeho otce."

„Hleďte, mluví o politice tamhle v té malé skupině velkých celebrit."

„Opravdu?" pravil Monte Cristo, „Ti pánové, které tamto vidím, jsou celebrity? To bych nebyl řekl! A jakého druhu? Jsou totiž celebrity různých druhů, jak víte."

„Je tam především jeden učenec, ten velký suchý pán, objevil v římské kampani druh ještěrky, která má o jeden obratel více než ostatní, a vrátil se sdělit Institutu ten objev. Věc byla dlouho popírána, ale velký suchý pán přece nakonec podržel vrch. Obratel způsobil mnoho hluku v učeném světě. Velký suchý pán, který byl pouze rytířem Čestné legie, byl následkem toho jmenován důstojníkem."

„Výborně!" zvolal Monte Cristo. „Zase jednou kříž, jenž zdá se mi moudře udělen, najde-li tedy druhý obratel, stane se komturem?"

„Nepochybně," přisvědčil Morcerf.

„A ten druhý, který měl podivný nápad nastrojit se do modrého, zeleně vyšívaného fraku, co to může být zač?"

„Ten nápad, nastrojit se do toho kabátu, neměl on, nýbrž republika, která, jak víte, byla trochu umělkyní, a chtějíc dát akademikům uniformu, prosila Davida, aby jim nakreslil kabát."

„Ach, vskutku!" prohodil Monte Cristo. „Ten pán je tedy členem Akademie?"

„Od osmi dnů je údem učeného shromáždění."

„A co je jeho zásluhou, jeho specialitou?"

„Jeho specialitou? Myslím, že vráží králíkům špendlíky do hlavy, že dává slepicím žrát mořenu barvířskou a že psům odtahuje kosticemi míchu."

„A za to je členem Akademie věd?"

„Ne, Akademie francouzské."

„Ale co s tím má co činit francouzská Akademie?"

„Povím vám to, zdá se…"

„Že jeho pokusy získaly si zásluhu o veliký pokrok ve vědě."

„Ne, ale že píše velmi pěkným slohem."

„To jistě ohromně lichotí ješitnosti králíků, kterým vráží špendlíky do hlavy, slepic, jejichž kosti barví na červeno, i psům, jejichž míchu odtahuje," pravil Monte Cristo.

Albert dal se do smíchu.

„A další?" tázal se hrabě.

„Další?"

„Ano, ten třetí."

„Ach, jasně modrý kabát?"

„Ano."

„To je otcův kolega, jenž se právě vřele postavil na odpor tomu, aby sněmovna pairů dostala uniformu, měl při tom veliký řečnický úspěch. Byl na štíru s liberálními listy, ale jeho vznešené vystoupení proti přáním dvora ho s nimi usmířilo. Povídá se o jeho jmenování vyslancem."

„A jaké jsou jeho nároky na titul paira?"

„Složil dvě nebo tři komické opery, koupil čtyři nebo pět akcií Sieclu a hlasoval pět či šest let pro ministerstvo."

„Bravo, vicomte!" zvolal Monte Cristo se smíchem. „Jste roztomilým ciceronem. A nyní mi prokážete službu, není-li pravda?"

„Jakou?"

„Nepředstavíte mne těm pánům a kdyby chtěli mi být představeni, dáte mi výstrahu."

V tom okamžiku hrabě ucítil čísi ruku na své paži, obrátil se, byl to Danglars.

„Ach, to jste vy, barone!" pravil hrabě.

„Proč mne nazýváte baronem?" tázal se Danglars. „Víte dobře, že mi na mém titulu nezáleží. Nejsem jako vy, vicomte, vám na něm záleží, viďte?"

„Zajisté," odvětil Albert, „vzhledem k tomu, že, kdybych nebyl vicomtem, nebyl bych ničím, kdežto vy, vy můžete obětovat svůj baronský titul, zůstanete vždycky ještě milionářem."

„Což se mi zdá za červencové vlády nejkrásnějším titulem," pravil Danglars.

„Na neštěstí," prohodil Monte Cristo, „člověk nemůže být doživotním milionářem, jako je baronem, francouzským pairem nebo akademikem. Důkazem toho jsou milionáři Franck a Poulmann z Frankfurtu, kteří právě učinili úpadek."

„Opravdu?" zvolal Danglars, zblednuv.

„Na mou čest, obdržel jsem dnes večer o tom zprávu od posla. Měl jsem u nich asi milion. Ale byv včas zpraven, vymohl jsem si vyplacení asi před měsícem."

„Ach, můj Bože," povzdechl Danglars, „vystavili na mne směnku na dvě stě tisíc franků."

„Nuže, jste tedy zpraven, jejich podpis má cenu pěti procent."

„Ano, ale jsem zpraven příliš pozdě," pravil Danglars, „vyplatil jsem na jejich podpis plnou sumu."

„Oh!" zvolal Monte Cristo. „Těch dvě stě tisíc franků se tedy připojilo ku…"

„Pst!" napomenul Danglars. „Nemluvte o těch věcech… Zvláště ne před panem Cavalcantim synem," dodal bankéř, přistoupiv těsněji k Monte Cristovi. Prones tato slova, obrátil se pak s úsměvem k mladému muži.

Morcerf opustil hraběte, chtěje něco sděliti své matce. Danglars ho opustil, pozdravuje se s Cavalcantim synem. Monte Cristo na okamžik osaměl.

Zatím stávalo se horko přílišným.

Sloužící přecházeli po salonech nabízejíce podnosy s ovocem a zmrzlinami.

Monte Cristo osušil si kapesníkem tvář, smáčenou potem. Ustoupil však, když podnos byl nesen mimo něho a nevzal si nijakého osvěžení.

Paní Morcerfová neztrácela Monte Crista s očí. Viděla, že nechal minout podnos, aniž se ho dotkl, postřehla i jeho couvnutí.

„Alberte," pravila, „všiml jste si něčeho?"

„Čeho matko?"

„Že hrabě nikdy nechtěl přijmout pozvání k obědu u pana Morcerfa."

„Ale přijal snídání u mne, neboť tím snídáním vstoupil do společnosti."

„U vás není u hraběte," šeptala Mercedes, „a pozoruji ho od chvíle, kdy sem vstoupil."

„Nuže?"

„Nuže, ještě ničeho nepožil."

„Hrabě je velmi střídmý."

Mercedes usmála se smutně.

„Přistupte k němu," pravila, „a při prvním podnosu, jenž půjde mimo vás, naléhejte na něho."

„Proč to, matko?"

„Učiňte mi to k vůli, Alberte," žádala Mercedes.

Albert políbil matce ruku a šel se postavit k hraběti.

Sloužící šel mimo s podnosem, obtíženým jako předcházející. Viděla, jak Albert nutil hraběte, jak sám vzal zmrzlinu a podával mu ji, ale hrabě tvrdošíjně odmítal.

Albert vrátil se k matce, hraběnka byla velmi bledá.

„Nuže, vidíte," pravila, „odmítl."

„Ano, ale čím vás to může zajímat?"

„Vy víte, Alberte, že jsou ženy zvláštní. Byla bych bývala s potěšením viděla, kdyby hrabě byl u mne něco požil, byť to i bylo pouhé zrnko granátového jablka. Ostatně, snad není zvyklý na francouzské obyčeje, snad by chtěl raději něco jiného."

„Ach, můj Bože, ne! Viděl jsem ho v Itálii jíst všecko. Nemá asi dnes večer chuť k jídlu."

„A pak," dodala hraběnka, „snad necítí tak horko, jako jiný, když stále bydlil v horkém podnebí."

„Nemyslím, neboť si právě naříkal na dusno a tázal se, proč nejsou také otevřeny žaluzie, když jsou již otevřena okna."

„Opravdu," přisvědčila Mercedes, „tak se aspoň přesvědčím, je-li ta zdrženlivost zúmyslná."

A vyšla ze salonu.

Za okamžik se žaluzie otevřely a jasmínem a barvínkem, vroubícím okna, bylo vidět celou zahradu, ozářenou lampióny, a prostřený stůl pod stanem.

Tanečníci i tanečnice, hráči i bavitelé vykřikli radostí: všecky ty unavené plíce s rozkoší vdechovaly vzduch, vlévající se plnými proudy.

V té chvíli objevila se opět Mercedes, bledší než když vyšla, ale s onou pevností ve tváři, jež byla u ní pozoruhodná za jistých okolností. Brala se přímo ke skupině, jejíž středem byl její muž a pravila:

„Nezdržujte zde ty pány, pane hrabě, nehrají-li, budou raději dýchat svěží vzduch v zahradě, než se zde dusit."

„Ach, madame," pravil velmi dvorný starý generál, který r. 1809 zpíval: Odjeďme do Sýrie!, „nepůjdeme do zahrady sami!"

„Budiž," svolovala Mercedes, „dám vám příklad." A obrátivši se k Monte Cristovi, pravila: „Pane hrabě, prokažte mi čest a nabídněte mi rámě."

Hrabě se téměř zakolísal při těch prostých slovech, pak okamžik pohlížel na Mercedes. Ten okamžik minul jako blesk a přece se zdálo hraběnce, že trval století, tolik myšlenek vložil Monte Cristo do toho jediného pohledu.

Podal hraběnce rámě, opřela se o ně, či spíše dotkla se ho malou svou rukou a oba sestoupili po jednom z vnějších schodišť, lemovaném rhododendrony a kaméliemi.

Za nimi a po ostatních schodištích vyrazilo do zahrady s hlučnými výkřiky radosti asi dvacet prochazečů.

XIV.
CHLÉB A SŮL

Paní de Morcerf vešla se svým společníkem pod listovou klenbu: klenbu tu tvořila lipová alej, vedoucí ku skleníku.

„V saloně bylo příliš horko, není-li pravda, pane hrabě?“ pravila.

„Ano, madame, a vaše myšlenka, dát otevřít dveře a okna, byla výtečná.“

Dokončiv tuto větu, hrabě zpozoroval, že ruka Mercedes se chvěje.

„Ale nebude vám chladno v tomto lehkém úboru a beze všeho kolem krku, kromě gázové šerpy?“ tázal se.

„Víte, kam vás vedu?“ pravila hraběnka, neodpověděvši na Monte Cristovu otázku.

„Ne, madame,“ odvětil hrabě. „Ale jak vidíte, nevzpouzím se.“

„Do skleníku, který vidíte tamto na konci stromořadí.“

Hrabě pohlédl na Mercedes tázavě, hraběnka však beze slova pokračovala v chůzi a i Monte Cristo zůstal něm.

Přišli do skleníku, plného nádherného ovoce, jež začátkem července dozrávalo v této vypočítané temperatuře, mající nahraditi žár slunce, u nás tak často nepřítomný.

Hraběnka pustila Monte Cristovo rámě a šla k vinnému keři utrhnout hrozen muškátového vína.

„Vezměte, pane hrabě," pravila s úsměvem tak smutným, že bylo lze postřehnout slzy na pokraji víček, „vezměte, vím, že naše francouzské hrozny nevyrovnají se vaším sicilským a cyperským, ale vy budete shovívavý k našemu ubohému severnímu slunci."

Hrabě se uklonil a o krok ustoupil.

„Odmítáte mne?" pronesla Mercedes chvějícím se hlasem.

„Madame," odvětil Monte Cristo, „prosím vás co nejpokorněji za odpuštění, ale nejím nikdy muškátu."

Mercedes s povzdechem upustila hrozen. Nádherná broskev visela na sousedním brlení, zahřívaném jako vinný keř oním umělým teplem skleníku. Mercedes přistoupila k sametovému ovoci a utrhla je.

„Přijměte tedy tuto broskev," pravila.

Hrabě učinil totéž odmítavé gesto.

„Oh, zase!" zvolala Mercedes tak bolestným tónem, že bylo zřejmo, že ten tón dusí vzlyk. „Opravdu, nemám štěstí."

Dlouhé ticho následovalo po této scéně, broskev jako vinný hrozen skulila se do písku.

„Pane hrabě," ujala se Mercedes opět slova, pohlížejíc na Monte Crista prosebným zrakem, „existuje dojemný arabský zvyk, který činí ty, kdož sdíleli chléb a sůl pod toutéž střechou, věčnými přáteli."

„Znám jej, madame," odpověděl hrabě, „ale jsme ve Francii a ne v Arábii a ve Francii není věčného přátelství právě tak, jako není dělení chleba a soli."

„Ale my," pronesla hraběnka, třesouc se a upírajíc zrak na oči Monte Cristovy, jehož rámě uchopila opět téměř křečovitě oběma rukama, „my jsme přátelé, není-li pravda?"

Krev hrnula se hraběti k srdci, takže zbledl jako mrtvola, pak, stoupnuvši opět od srdce k hrdlu, zaplavila mu líce a jeho oči obestřely se na několik vteřin mlhou, jako by se o něho pokoušela závrať.

„Ovšem, že jsme přátelé, madame," odpověděl. „Ostatně, proč bychom jimi nebyli?"

Tento tón byl tak dalek onoho, kterého si paní Morcerfová přála, že se odvrátila a z jejích prsou vymanil se vzdech, jenž podobal se zasténání.

„Díky," pravila.

A vykročila opět. Obešli tak zahradu, aniž pronesli slova.

„Pane," pravila náhle hraběnka po desítiminutové mlčenlivé procházce, „je to pravda, že jste tolik viděl, tolik cestoval, tolik vytrpěl?"

„Vytrpěl jsem mnoho, ano, madame," odvětil Monte Cristo.

„Ale nyní jste šťasten?"

„Ovšem," odtušil hrabě, „neboť nikdo mne neslyšel si naříkat."

„A vaše přítomné štěstí činí vaši duši něžnější?"

„Mé přítomné štěstí vyrovná se mé minulé bídě," pravil hrabě.

„Nejste ženat?" tázala se hraběnka.

„Já, ženat?" odpověděl Monte Cristo, zachvěv se. „Kdo vám to mohl říci?"

„Nikdo mi to neřekl, ale byl jste několikrát viděn v Opeře ve společnosti mladé a krásné ženy."

„Je to otrokyně, kterou jsem koupil v Cařihradě, madame, dcera královská, z níž učinil jsem svou dceru, nemaje jiné lásky na světě."

„Žijete tak sám?"

„Žiji sám."

„Nemáte sestry… syna… otce…?"

„Nemám nikoho."

„Jak můžete tak žít beze všeho, co by vás poutalo k životu?"

„Není to mou vinou, madame. Na Maltě miloval jsem dívku a chtěl jsem se s ní oženit, když tu vypukla válka a unesla mne daleko od ní jako vír. Domníval jsem se, že miluje mne dosti, aby na mne čekala, aby zůstala věrna i mému hrobu. Když jsem se vrátil, byla vdána. Je to příběh každého muže, jenž má za sebou svůj dvacátý rok. Měl jsem snad slabší srdce, než ostatní, a trpěl jsem více, než by byli trpěli jiní na mém místě, to je vše."

Hraběnka stanula na okamžik, jako by byla potřebovala té zastávky k vydechnutí.

„Ano," pravila, „a ta láska zůstala vám v srdci… Je možno milovat jen jednou… A viděl jste někdy tu ženu od té doby?"

„Nikdy."

„Nikdy!"

„Nevrátil jsem se již nikdy do země, kde byla."

„Na Maltu!"

„Ano, na Maltu."

„Je tedy na Maltě?"

„Myslím."

„A odpustil jste jí, co jste pro ni vytrpěl?"

„Jí ano."

„Ale pouze jí, nenávidíte stále ty, kdož vás od ní odloučili?"

Hraběnka se postavila Monte Cristovi tváří v tvář, držela ještě v ruce úlomek vonného hroznu.

„Vezměte," pravila.

„Nejím nikdy muškátu, madame," odpověděl Monte Cristo, jako by se o tom nebylo nikdy mezi nimi jednalo.

Hraběnka hodila zoufalým pohybem hrozen do nejbližšího křoví.

„Neoblomný!" zašeptala.

Monte Cristo zůstal právě tak chladný, jako by mu ta výčitka nepatřila.

V tom okamžiku přibíhal Albert.

„Oh, matko!" volal. „Veliké neštěstí!"

„Copak? Co se stalo?" tázala se hraběnka, vzchopivši se, jako by byla ze sna zburcována ke skutečnosti. „Neštěstí jste pravil? Vskutku, stane se asi mnohé neštěstí."

„Pan de Villefort je zde."

„Nuže?"

„Přijel pro svou ženu a dceru."

„A proč to?"

„Protože paní markýza de Saint-Méran přijela do Paříže, přinášejíc zprávu, že pan de Saint-Méran zemřel, opustiv Marseille, na první poštovní stanici. Paní de Villefort, jež byla velmi veselá, nechtěla ani pochopit ani uvěřit tomu neštěstí, ale slečna Valentina přese všecky otcovy opatrné přípravy při prvních slovech všecko uhodla, rána působila na ni jako blesk a slečna Valentina klesla do mdlob."

„A čím je pan de Saint-Méran slečně de Villefort?" tázal se hrabě.

„Je to její děd s matčiny strany. Jel, aby uspíšil sňatek své vnučky s Franzem."

„Ach, skutečně!"

„Teď se Franzova svatba zdrží. Proč není pan de Saint-Méran také dědečkem slečny Danglarsovy!"

„Alberte, Alberte!" pronesla paní de Morcerf tónem mírné výčitky. „Copak to mluvíte? Ach, pane hrabě, povězte mu vy, kterého chová v tak veliké vážnosti, že špatně mluvil!"

Popošla o několik kroků vpřed.

Monte Cristo hleděl na ni tak podivně a s výrazem tak snivým a vyjadřujícím zároveň tak vroucí obdiv, že se vrátila.

Uchopila ho za ruku a tisknouc zároveň ruku synovu, spojila je obě a pravila:

„Jsme přáteli, viďte?“

„Oh, vaším přítelem, madame? Tak domýšlivý nejsem!“ odvětil hrabě. „Ale rozhodně jsem vaším nejuctivějším služebníkem.“

Hraběnka se vzdálila s nevýslovně sevřeným srdcem. A dříve než ušla deset kroků, hrabě viděl, že si přitiskla šátek k očím.

„Což jste se neshodli s mou matkou?“ tázal se Albert udiveně.

„Naopak,“ odvětil hrabě, „vždyť mi řekla před vámi, že jsme přátelé.“

A odebrali se do salonu, jejž Valentina a pan de Villefort s paní právě opustili.

Rozumí se, že Morrel odešel za nimi.

XV.
PANÍ DE SAINT-MÉRAN

Truchlivá scéna odehrála se skutečně v domě pana de Villefort.

Po odjezdu obou dam na ples, když všecko naléhání paní Villefortové nebylo sto pohnouti jejím mužem, aby je tam doprovázel, zavřel se státní návladní podle svého zvyku do své pracovny se stohem aktů, jenž byl by každého jiného odstrašil, jenž však v obyčejných dobách jeho života sotva stačil ukojit jeho mocnou žádost práce.

Tentokráte však byla akta pouhou záminkou. Villefort zavřel se, ne aby pracoval, ale aby uvažoval. A když zavřel dveře a dal rozkaz, aby ho nevyrušovali, leč v případě důležité příčiny, usedl do křesla a jal se v mysli probírati ještě jednou vše, čím od sedmi či osmi dnů překypovala číše jeho chmurných žalů a trpkých vzpomínek.

Pak, místo aby pustil se do listin, kupících se před ním, otevřel zásuvku psacího stolu, stiskl tajné péro a vyňal balík osobních poznámek, cenných rukopisů, v nichž byla zařaděna a tajnými, pouze jemu známými značkami označena jména všech, kteří v jeho politické kariéře, v záležitostech peněžních, v soudních vyšetřováních a v jeho tajemných láskách stali se mu nepřáteli.

Počet jich byl dnes hrozivý, takže se začal třásti. A přece všecka ta jména, jakkoli byla mocná a hrozivá, vyvolala mu často úsměv, jakým se usmívá cestovatel, jenž s nejvyššího vrcholku pohoří pohlíží na ostré srázy u svých nohou, neschůdné cesty a hřebeny mezi propastmi, které tak dlouho a pracně slézal, než dosáhl cíle.

Když byl všecka ta jména důkladně v mysli probral, když je byl důkladně pročetl, bedlivě prostudoval, pečlivě posoudil ve svých listinách, potřásl hlavou.

„Ne," zašeptal, „žádný z těchto nepřátel nebyl by trpělivě a pracně čekal až do dnešního dne, aby mne nyní přišel zdrtit tím tajemstvím. Někdy, jak praví Hamlet, zvuk nejhlouběji pohřbených věcí vyjde ze země a jako fosforová světla žene se vzduchem, ale to jsou ohně, jež na okamžik zasvítí, aby zvadly. Korsikán sdělil asi tu událost nějakému knězi, který ji rovněž někomu vyprávěl, pan de Monte Cristo se to dověděl a chtěje se poučiti…"

„Ale k čemu se poučovat?" přemítal Villefort dále po chvíli úvahy. „Jaký zájem má pan de Monte Cristo, pan Zaccone, syn výpravce lodí z Malty, majitel stříbrných dolů v Thessalii, přijevši po prvé do Francie, na tom, poučit se o smutné, tajemné a zbytečné záležitosti, jako je tato? Z nesouvisících zpráv, jež podal mi ten abbé Busoni a lord Wilmore, ten přítel a ten nepřítel, jen jediné vyplývá jasně, přesně a zjevně: že v žádné době, v žádném případě, za žádných okolností nemůže být nejmenšího vztahu mezi mnou a jím."

Ale Villefort říkal si tato slova, nevěře sám tomu, co praví. Odhalení nebylo pro něho ještě nejhorší věcí, neboť mohl vše zapříti, ba i vyvrátiti, málo se znepokojoval oním Mene, Thekel, Fares, jež zjevilo se náhle krvavými písmeny na zdi. Znepokojovalo jej však, že neznal těla, kterému náležela ruka, napsavší je.

Ve chvíli, kdy snažil se sám uklidnit a kdy místo politické budoucnosti, kterou někdy spatřoval ve svých ctižádostivých snech, sestavoval si ze strachu, aby neprobudil onoho od tak dávna uspaného nepřítele, budoucnost, omezivší se na radosti rodinného krbu, ozval se na dvoře rachot kočáru. Pak ozvaly se na jeho schodech kroky staré osoby, pak pláč a nářek, jaký vedou služebníci, když chtějí ukázat, že sdílejí bolesti svých pánů.

Státní návladní spěchal odstrčit závoru své pracovny a brzy na to vstoupila bez ohlášení stará dáma s šálem přes ramena a kloboukem v ruce. Bílé vlasy odhalovaly jí čelo, mdlé jako zažloutlá sloní kost, a oči, v jejichž koutcích stáří narýsovalo hluboké vrásky, takřka mizely, opuchlé pláčem.

„Oh, pane!“ zvolala. „Oh, pane, jaké neštěstí! I mne to usmrtí! Oh, ano, jistě mne to usmrtí!“

A klesnuvši do nejbližšího křesla, vypukla v pláč.

Sluhové, stojící na prahu a neodvažující se postoupiti dále, dívali se na starého služebníka Noirtierova, který zaslechnuv hluk přiběhl rovněž z pánova pokoje a stál za ostatními. Villefort vstal a chvátal k své tchýni, neboť byla to ona.

„Ach, můj Bože, co se stalo, madame?“ tázal se.

„Co vás tak rozrušuje? A proč vás pan de Saint-Méran nedoprovází?“

„Pan de Saint-Méran je mrtev,“ odvětila stará markýza bez úvodu, bez výrazu a v jakési ztrnulosti.

Villefort o krok ustoupil a spráskl ruce.

„Mrtev…!“ zakoktal. „Mrtev tak… náhle?“

„Před týdnem,“ pokračovala paní de Saint-Méran, „vsedli jsme spolu po obědě do vozu. Pan de Saint--Méran od několika dní churavěl, ale vědomí, že opět uzříme svou drahou Valentinu, dodávalo mu síly, takže chtěl se přes své bolesti vydat na cestu. Tu šest mil za Marseillí, když požil své obvyklé pastilky, upadl v tak hluboký spánek, že se mi nezdál přirozeným, přece však váhala jsem ho probudit, když se mi zdálo, že jeho tvář červená a tepny na skráních že bijí prudčeji než obyčejně. Leč poněvadž nastala noc a já již ničeho neviděla, nechala jsem ho spát. Brzy na to vyrazil tlumený a srdcervoucí výkřik jako ten, kdo trpí ve snu, a prudkým pohybem zvrátil hlavu dozadu. Zavolala jsem sluhu, dala jsem zastavit, volala jsem pana de Saint-Méran, dávala jsem mu čichat k flakonu, ale byl konec, byl mrtev a s jeho mrtvolou po boku přijela jsem do Aixu.“

Villefort stál ztrnulý, s pootevřenými ústy.

„A zavolala jste ovšem lékaře.“

„Okamžitě, ale jak jsem pravila, bylo již pozdě.“

„Ovšem, ale snad mohl aspoň rozpoznat, jakou nemocí ubohý markýz zemřel?“

„Můj Bože, ano, pane, řekl to, byla to prý mrtvice.“

„A co jste pak učinila?“

„Pan de Saint-Méran vždycky říkal, že si přeje, zemře-li mimo Paříž, aby jeho tělo bylo přeneseno do rodinné hrobky. Dala jsem ho vložit do olověné rakve a za několik dní tu bude."

„Oh, můj Bože, ubohá matko!" pravil Villefort. „Takové starosti po takové ráně a to ve vašem věku!"

„Bůh popřál mi síly až do konce, ostatně drahý markýz byl by pro mne býval zajisté učinil, co já učinila pro něho. Ale od té doby, co jsem ho tam opustila, jsem opravdu jako šílená. Nemohu už plakat, říká se ovšem, že v mém věku už člověk nemá slz, ale zdá se mi, že pokud trpí, potud by měl moci plakat. Kde je Valentina, pane? K vůli ní jsme sem jeli, chci vidět Valentinu."

Villefortovi se zdálo hrozným odpovědít, že Valentina je na plese. Řekl markýze jen, že její vnučka odešla se svou nevlastní matkou a že pro ni pošle.

„Okamžitě, pane, okamžitě, snažně vás o to prosím," pravila stará dáma.

Villefort vložil ruku paní de Saint-Méran pod svou paži a uvedl ji do jejích komnat.

„Odpočiňte si, matko," řekl.

Markýza zvedla při těch slovech hlavu a vidouc tohoto muže, jenž připomínal jí tak oplakávanou dceru, která ožila pro ni ve Valentině, propukla při jméně matky v slzy a poklekla do křesla, do něhož zabořila svou důstojnou hlavu.

Villefort svěřil ji péči žen, kdežto starý Barrois všecek vyjeven vracel se k svému pánovi, neboť nic tak starce neděsí, jako když smrt vzdálí se na okamžik od

jeho boku a udeří jiného starce. Pak, zatím co paní de Saint-Méran, stále na kolenou, modlila se z hloubi duše, státní návladní poslal pro fiakr a jel sám k paní de Morcerf pro svou ženu a dceru, aby je přivedl domů. Byl tak bled, když se zjevil ve dveřích salonu, že Valentina přiběhla k němu se slovy:

„Oh, otče! Jistě se stalo nějaké neštěstí!“

„Vaše babička právě přijela, Valentino,“ pravil pan de Villefort.

„A dědeček?“ zvolala dívka, všecka se chvějíc.

Pan de Villefort místo odpovědi podal své dceři rámě.

Byl čas. Valentina, jata závratí, se zapotácela. Paní de Villefort chvátala ji podepřít a pomáhala svému choti dopravit ji do kočáru, opakujíc:

„Ach, to je divné! Kdo by to byl tušil? Ach, ano, to je divné!“

A celá nešťastná rodina se spěšně vzdálila, vrhnuvši smutek, jako černý závoj na zbytek večera.

Pod schodištěm spatřila Valentina Barroise, který na ni čekal.

„Pan Noirtier přeje si vás vidět dnes večer,“ pravil tiše.

„Řekněte mu, že přijdu, až půjdu od babičky,“ odvětila Valentina.

Dívka v jemnosti své duše pochopila, že paní de Saint-Méran jí především v tuto chvíli potřebuje.

Valentina našla babičku na loži, němé laskání, bolestné dmutí srdce, přerývané vzdechy, palčivé slzy – to jsou jediné sdělitelné podrobnosti toho shledání, je-

muž přítomna byla i paní de Villefort, zavěšená v rámě mužovo a aspoň zdánlivě plna úcty k ubohé vdově.

Po chvíli nachýlila se svému choti k uchu a pravila: „Bude lépe, když se s vaším svolením vzdálím, neboť zdá se, že pohled na mne vaši tchyni ještě více zarmucuje."

Paní de Saint-Méran to zaslechla.

„Ano, ano," šeptala Valentině do ucha, „ať odejde. Ale ty zůstaň, zůstaň."

Paní de Villefort se vzdálila a Valentina zůstala sama u babiččina lože, neboť státní návladní, ohromen tou nenadálou smrtí, odebral se za svou ženou.

Zatím se Barrois po prvé vrátil k starému Noirtierovi.

Ten slyšel všechen ruch, vládnoucí po domě, a jak jsme již pravili, vyslal starého sluhu vyzvědět, co se děje.

Při jeho návratu starcovo tak živé a hlavně tak duchaplné oko upřelo se tázavě na posla.

„Ach, pane," zvolal Barrois, „veliké neštěstí se přihodilo! Paní de Saint-Méran přijela a její muž zemřel."

Pana de Saint-Méran a Noirtiera nikdy nepoutalo příliš hluboké přátelství, je však známo, jakým dojmem působí vždy na starce zpráva o smrti jiného starce,

Noirtierova hlava sklesla na prsa jako člověku zdrcenému nebo hluboce zamyšlenému. Pak zavřel jedno oko.

„Slečnu Valentinu?" tázal se Barrois.

Noirtier naznačil, že ano.

„Pán přece ví, že je na plese, vždyť se přišla rozloučit v plesových šatech."

Noirtier znovu zamhouřil levé oko.

„Ano, chcete ji vidět?"

Stařec naznačil, že si to skutečně přeje.

„Nuže, půjdou pro ni nepochybně k paní de Morcerf, počkám, až se vrátí, a řeknu jí, aby k vám přišla. Je to to?"

„Ano," odvětil paralytik.

Barrois vyčkával tedy Valentinina návratu a jak jsme viděli, sdělil jí pak dědovo přání.

Vyhovujíc tomu přání, odebrala se Valentina k Noirtierovi, opustivši paní de Saint-Méran, která prese všecko rozčilení podlehla přece jen únavě a upadla v horečný spánek.

Přistavili jí na dosah ruky malý stolek, na němž stála láhev oranžády, jejího obvyklého nápoje, a sklenice.

Dívka tedy, jak jsme již pravili, opustila markýzino lože a odebrala se k Noirtierovi.

Valentina políbila starce, jenž pohlížel na ni tak něžně, že dívka cítila v očích nové slzy, jejíchž pramen považovala za vyschlý.

Stařec nespouštěl s ní očí.

„Ano, ano," pravila Valentina, „chceš říci, že mám stále dobrého dědečka, viď?"

Stařec naznačil, že jeho pohled skutečně tu myšlenku vyjadřoval.

„Ach, je to pro mne štěstí," povzdechla Valentina, „neboť co by se jinak se mnou stalo, můj Bože!"

Byla hodina s půlnoci. Barrois, kterému se samotnému chtělo spát, poznamenal, že po tak bolestném večeru mají všichni potřebí odpočinku. Stařec nechtěl říci, že jemu je odpočinkem, vidí-li své dítě. Propustil

Valentinu, jíž bolest a únava dodávaly skutečně chorobného vzezření.

Vešedši druhého dne k babičce, našla ji Valentina na loži, horečka se neutišila, naopak, v očích staré markýzy hořel zlověstný oheň a nemocná zdála se být obětí prudkého nervového otřesu.

„Oh, můj Bože, drahá babičko, trpíte více?“ zvolala Valentina, spatřivši všecky tyto příznaky rozrušení.

„Ne, dítě, ne,“ odvětila paní de Saint-Méran, „ale čekala jsem netrpělivě, až přijdeš, abych poslala pro otce.“

„Pro otce?“ tázala se Valentina neklidně.

„Ano, chci s ním mluvit.“

Valentina neodvážila se opříti přání babiččinu, jehož důvodu ostatně neznala, a za okamžik nato Villefort vstoupil.

„Pane,“ začala paní de Saint-Méran beze všech okolků, jako by se bála, že se jí nedostane času, „psal jste mi, že běží o sňatek tohoto dítěte.“

„Ano, madame,“ přisvědčil Villefort, „je to dokonce více než záměr, je to úmluva.“

„Váš zeť jmenuje se pan Franz d'Épinay?“

„Ano, madame.“

„Je to syn generála d'Épinay, který byl našeho přesvědčení a byl zavražděn několik dní před usurpátorovým návratem z Elby, že ano?“

„Tak jest.“

„Nepříčí se mu spojení s vnučkou jakobínovou?“

„Naše občanské různice na štěstí pominuly, matko,“ odvětil Villefort, „pan d'Épinay byl takřka dítětem při

otcově smrti, zná pana Noirtiera velmi málo a spatří ho ne-li s potěšením, aspoň se lhostejností."

„Je to slušná partie?"

„V každém ohledu."

„Ten mladík…?"

„Těší se všeobecné vážnosti."

„Je sympatický?"

„Je to z nejdistinguovanějších mužů, které znám."

Během celého toho hovoru Valentina nepronesla ani slova.

„Nuže, pane," pravila paní de Saint-Méran po několika vteřinách úvahy, „musíte si pospíšit, neboť mi zbývá málo času k životu."

„Vám, madame! Vám, babičko!" vykřikli pan de Villefort i Valentina.

„Vím, co mluvím," pronesla opět markýza, „musíte si tedy pospíšit, aby, když nemá již matky, mohla jí aspoň babička požehnat. Jsem jediná, jež zůstala jí po mé drahé Renatě, na kterou jste tak brzy zapomněl, pane."

„Ach, madame," namítl Villefort, „zapomínáte, že musil jsem dáti matku tomuto ubohému dítěti, jež ji ztratilo."

„Macecha není nikdy matkou, pane! Ale o to teď nejde, jde o Valentinu, nechme mrtvé s pokojem."

Vše to bylo řečeno tak zřetelně a s takovým přízvukem, že něco v tom hovoru připomínalo již počátek deliria.

„Stane se podle vašeho přání, madame," pravil Villefort, „a to tím spíše, že vaše přání shoduje se s mým. A jakmile pan d'Épinay se vrátí do Paříže…"

„Babičko," namítla Valentina, „ohledy slušnosti, nedávný smutek… chtěla byste strojit svatbu za tak smutných okolností?"

„Dceruško," odpověděla živě babička, „žádné takovéto všední důvody, které překážejí slabým duchům zbudovat si pevně budoucnost. I já jsem byla oddána u matčina smrtelného lože a nebyla jsem proto nešťastna."

„Už zase ta myšlenka na smrt, madame!" prohodil Villefort.

„Zase! Stále!… Pravím vám, že zemřu, rozumíte! Nuže, dříve než zemru, chci spatřiti svého zetě, chci mu vložit na srdce, aby učinil mou vnučku šťastnou, chci číst z jeho očí, hodlá-li mne poslechnout, krátce chci ho poznat," pokračovala stará dáma s hrozným výrazem, „abych z hrobu k němu přišla, kdyby nebyl, čím má být, kdyby nebyl, čím musí být!"

„Madame," napomínal Villefort, „musíte zaplašovat tyto přepjaté myšlenky, které hraničí takřka na šílenství. Mrtví, jakmile jsou uloženi do hrobu, spí tam a nezvednou se nikdy."

„Oh, ano, ano, drahá babičko," pravila Valentina, „uklidni se!"

„A já vám pravím, pane, že tomu tak není, jak si myslíte. Této noci spala jsem hrozným spánkem, neboť viděla jsem se jaksi spát, jako by se byla moje duše již vznášela nad mým tělem, oči, které namáhala jsem se

otevřít, zavíraly se proti mé vůli. A přece – vím dobře, že se vám to bude zdát nemožným, vám, pane, zvláště – nuže, majíc oči zavřené, viděla jsem právě na tom místě, kde stojíte, bílou postavu, přicházející z kouta, kde jsou dveře, vedoucí do toiletního pokoje paní de Villefort."

Valentina vykřikla.

„Zmítala vámi horečka, madame," pravil Villefort.

„Pochybujte si, chcete-li, ale já jsem si jista tím, co pravím: viděla jsem bílou postavu. A jako by se Bůh byl bál, že bych neuvěřila svědectví jediného smyslu, slyšela jsem zvuk své sklenice, hleďte, hleďte, právě této, jež stojí zde na stole."

„Oh, babičko, to byl sen."

„Byl to tak málo sen, že jsem vztáhla ruku po zvonku a že při tom mém pohybu zjevení zmizelo. Pak vstoupila komorná se světlem. Zjevení ukazují se jen těm, kdo je mají viděti: byla to duše mého muže. Nuže, přichází-li mne manželova duše volat, proč by moje vlastní duše nepřišla hájit mé dítě? Zdá se mi, že ten svazek je ještě přímější."

„Oh, madame," pravil Villefort, vzrušen proti své vůli až do hloubi útrob, „nedávejte vůli těmto trudným myšlenkám, budete žít s námi, budete žít dlouho, šťastna, milována, ctěna, a mezi námi zapomenete na…"

„Nikdy! Nikdy! Nikdy!" odvětila markýza. „Kdy se vrátí pan d'Épinay?"

„Čekáme ho každým okamžikem."

„Dobře, jakmile přijde, zpravte mne o tom. Pospěšme si, pospěšme si. Pak bych také chtěla notáře, abych zajistila všecko naše jmění Valentině."

„Oh, babičko," šeptala Valentina, tisknouc rty na žhavé čelo markýzino, „chcete mne tedy usmrtit? Můj Bože, máte horečku! Není třeba volat notáře, ale lékaře."

„Lékaře?" odtušila nemocná, krčíc rameny. „Nic mne nebolí, mám žízeň, to je vše."

„Co pijete, babičko?"

„To víš, jako vždy, svou oranžádu. Sklenice stojí tam na stole, podej mi ji, Valentino."

Valentina nalila oranžádu z lahve do sklenice a vzala ji s jistou hrůzou, aby ji podala babičce, neboť byla to táž sklenice, které, jak stará dáma tvrdila, dotklo se zjevení.

Markýza vyprázdnila sklenici jedním douškem.

Pak obrátila se na podušce, opakujíc:

„Notáře! Notáře!"

Pan de Villefort vyšel. Valentina usedla k babiččinu loži. Zdálo se, že ubohá dívka sama svrchovaně potřebuje lékaře, kterého radila babičce. Plamenný ruměnec pálil jí líce, dech její byl krátký a spěšný a tepna jí bušila jako v horečce.

Ubohé dítě myslilo totiž na zoufalství Maximilienovo, až se doví, že paní de Saint-Méran, místo aby byla její spojenkyní, jedná nevědomky jako nepřítelkyně.

Valentina nejednou chtěla všecko babičce říci a nebyla by ani okamžik váhala, kdyby se Maximilien Morrel byl jmenoval Albert de Morcerf nebo Raoul de

Château Renaud. Ale Morrel byl plebejského původu a Valentina znala pohrdání hrdé markýzy de Saint-Méran ke všemu, co nebylo urazeného rodu. Kdykoli se tedy její tajemství chtělo vyjevit, bylo vždycky potlačeno na dno srdce smutnou jistotou, že vyjevilo by se zbytečně a že, jakmile by bylo známo jejímu otci a mateše, bylo by vše ztraceno.

Tak uplynuly asi dvě hodiny. Paní de Saint-Méran spala horečnatým, neklidným snem. Tu byl ohlášen notář.

Ačkoli ohlášení to bylo učiněno velmi tiše, paní de Saint-Méran se vztyčila na podušce.

„Notář?" pravila. „Ať vejde, ať vejde!"

Notář byl za dveřmi, vstoupil.

„Jdi, Valentino," pravila paní de Saint-Méran, „a nech mne s pánem o samotě."

„Ale, babičko…"

„Jdi, jdi."

Dívka políbila babičku na čelo a vyšla, tisknouc kapesník k očím.

U dveří našla komorníka, jenž hlásil, že lékař čeká v saloně.

Valentina rychle sestoupila. Lékař byl přítelem rodiny a zároveň jeden z neobratnějších mužů své doby: miloval velice Valentinu, kterou viděl přijít na svět. Měl dceru téměř stejného věku se slečnou de Villefort, zrodivší se však ze souchotinářské matky, jeho život byl nepřetržitou obavou o život dítěte.

„Ó, drahý pane ďAvrigny," zvolala Valentina, „čekali jsme vás s velikou netrpělivostí. Ale především, jak se vede Madeleině a Antoinettě?"

Madeleina byla dcera pana ďAvrigny, Antoinetta pak jeho neť.

Pan ďAvrigny usmál se smutně.

„Antoinettě velmi dobře, Madeleině dosti dobře," odvětil. „Ale vy jste pro mne poslala, drahé dítě?" tázal se. „Vždyť ani váš otec, ani paní de Villefort nejsou nemocni! A co nás se týče, ačkoli je viditelno, že se nemůžeme zbavit svých nervů, přece předpokládám, že nepotřebujete mne jinak, než abych vám poradil, nepopřávat obrazotvornosti příliš bujného vzletu."

Valentina se zarděla, pan ďAvrigny ovládal umění hádání téměř zázračně, neboť byl z lékařů, kteří vždycky léčí tělo pomocí duše.

„Ne," pravila, „zavolala jsem vás k vůli své ubohé babičce. Víte, jaké neštěstí nás stihlo, není-li pravda?"

„Nevím nic," odvětil pan ďAvrigny.

„Ach," zvolala Valentina potlačujíc pláč, „dědeček umřel."

„Pan de Saint-Méran?"

„Ano."

„Náhle?"

„Raněn mrtvicí."

„Mrtvicí?" opakoval lékař.

„Ano. A tak má ubohá babička je ovládnuta myšlenkou, že její muž, kterého nikdy neopustila, ji volá a že

půjde za ním. Oh, pane ďAvrigny, přimlouvám se u vás vřele za svou ubohou babičku!“

„Kde jest?“

„Ve svém pokoji s notářem.“

„A pan Noirtier?“

„Stále týž, jasnost ducha dokonalá, ale táž nehybnost, táž němota.“

„A táž láska k vám, viďte, drahé dítě?“

„Ano,“ přisvědčila Valentina s povzdechem, „dědeček, mne velmi miluje.“

„Kdo by vás neměl rád?“

Valentina se smutně usmála.

„A co cítí vaše babička?“

„Zvláštní nervové rozrušení, neklidný, podivný spánek. Dnes ráno tvrdila, že během spánku vznášela se její duše nad jejím tělem a dívala se, jak spí: to je delirium, tvrdí, že viděla, jak do jejího pokoje vstoupilo zjevení, a že slyšela zvuk, jejž to domnělé zjevení způsobilo, dotknuvši se její sklenice.“

„To je zvláštní,“ poznamenal doktor, „nevěděl jsem, že paní de Saint-Méran trpí halucinacemi.“

„Viděla jsem ji tak po prvé,“ pravila Valentina, „a dnes ráno jsem se o ni velice bála, myslila jsem, že se pomátla na rozumu. A i na mého otce, pane ďAvrigny – znáte přece mého otce a víte, že je to silný duch – nuže, i na mého otce působilo to, jak se zdá, mocným dojmem.“

„Uvidíme,“ odpověděl pan ďAvrigny, „co mi tu sdělujete, zdá se mi podivným.“

Notář odcházel, přišli oznámit Valentině, že její babička je sama.

„Jděte nahoru," vyzvala dívka doktora.

„A vy?"

„Oh, já se neodvážím, zakázala mi poslat pro vás. A pak, jak jste řekl, já sama jsem rozčilena, churava, plna horečky, půjdu se projít po zahradě, abych se zotavila."

Doktor stiskl Valentině ruku a zatím co ubíral se nahoru k její babičce, dívka sestupovala po schodech do zahrady.

Nemusíme ani říkat, která část zahrady byla Valentininou oblíbenou procházkou. Když byla asi dvakrát nebo třikrát obešla trávník kolem domu a utrhla si růži do pasu nebo do vlasů, zašla vždy do stinného stromořadí, vedoucího k lavičce, a od lavičky, zamířila ku vratům.

Tentokráte prošla se Valentina podle svého zvyku asi dvakráte či třikráte mezi svými květinami, aniž však nějaké utrhla, smutek srdce, jejž neměla ještě kdy projeviti úborem, odmítal tu prostou ozdobu, pak zamířila k svému stromořadí. Čím více se blížila, tím více se jí zdálo, že slyší volat své jméno. Zastavila se v údivu.

Tu hlas zalehl jí zřetelněji k uchu a ona poznala hlas Maximilienův.

XVI.
SLIB

Byl to skutečně Morrel, který od včerejška již ani nežil. Oním instinktem, jenž je vlastní milujícím i matkám, uhodl, že následkem příjezdu paní de Saint-Méran a následkem, markýzovy smrti udá se u Villefortů něco, co se bude týkat jeho lásky k Valentině.

Tato předtucha se splnila, jak později uvidíme, a nebyl to již jen pouhý neklid, jenž přivedl ho, tak se chvějícího a zděšeného, ku vratům u kaštanů.

Valentina však nebyla zpravena o Morrelově přítomnosti, nebyla to chvíle, kdy obyčejně přicházíval, a jen pouhá náhoda, či chceme-li, šťastná shoda sympatií zavedla ji do zahrady. Když se objevila, Morrel ji zavolal, přiběhla k vratům.

„Vy! V tuto chvíli!“ zvolala.

„Ano, ubohá přítelkyně,“ odvětil Morrel, „jdu si pro špatné zprávy a přináším je.“

„Je to tedy dům neštěstí!“ zvolala Valentina. „Mluvte, Maximiliene. Ale skutečně, míra neštěstí je už svrchovaná!“

„Drahá Valentino,“ pravil Morrel, snaže se ovládnouti vlastní pohnutí, aby mohl mluvit přístojně, „poslouchejte dobře, prosím vás, neboť všecko, co vám chci říci, je nesmírně vážné. V které době chtějí vás provdati?“

„Poslyšte, Maximiliene," odpověděla na to Valentina, „nechci před vámi ničeho tajiti. Dnes ráno mluvilo se o mém sňatku a babička, na kterou jsem spoléhala jako na neomylnou oporu, nejen že se vyslovila pro ten sňatek, ale přeje si ho dokonce tak, že jedině nepřítomnost pana d'Épinay jej zdržuje a že den po jeho návratu bude smlouva podepsána."

Těžký vzdech vydral se z prsou mladého muže, který dlouze a smutně pohlížel na dívku.

„Ach," promluvil tichým hlasem, „je hrozné slyšet milovanou ženu klidně říci: „Chvíle vaší popravy je určena, za několik hodin bude vykonána, ale co na tom, musí to tak být, a já se své strany se tomu nepostavím na odpor." Nuže, čeká-li se, jak pravíte, s podepsáním smlouvy jen na pana d'Épinay, budete-li den po jeho návratu jeho, budete náležet panu d'Épinay zítra, neboť přijel do Paříže dnes ráno."

Valentina vykřikla.

„Byl jsem před hodinou u hraběte de Monte Cristo," pokračoval Morrel, „hovořili jsme, on o bolesti vaší rodiny, já o bolesti vaší, když tu na dvoře zahrčel kočár. Poslyšte. Až do té doby nevěřil jsem v předtuchu, Valentino, ale nyní musím v ni věřit. Při zvuku toho kočáru jsem se zachvěl, brzy nato slyšel jsem kroky po schodech. Těžké kroky komturovy nepodělily dona Juana více než tyto kroky mne. Konečně se dveře otevřely, Albert de Morcerf vešel první a já již začal pochybovat, již jsem myslil, že jsem se zmýlil, když tu za ním vstoupil jiný mladý muž a hrabě v tom zvolal:

„Ach, pan baron Franz d'Épinay!" Sebral jsem všecku svou sílu a vůli srdce, abych se ovládl. Snad jsem zbledl, snad jsem se zachvěl, ale úsměv mi jistě nezmizel se rtů. Za pět minut však jsem se vzdálil, aniž jsem slyšel jediného slova z toho, co se během těch pěti minut mluvilo: byl jsem zničen."

„Ubohý Maximiliene!" zašeptala Valentina.

„Zde jsem, Valentino. A nyní odpovězte mi jako člověku, kterému vaše odpověď dá smrt nebo život. Co hodláte učinit?"

Valentina sklopila hlavu. Byla zdrcena.

„Poslyšte," mluvil Morrel dále, „není to po prvé, co přemýšlíte o situaci, jež nám nastala: je vážná, těžká, je svrchovaně rozhodná. Nemyslím, že by bylo vhodno oddávat se marné bolesti: to se hodí pro ty, kteří chtějí dobrovolně trpěti, napájeti se slzami. Jsou takoví lidé a Bůh jim asi v nebi přičte k dobrému jejich odevzdanost na zemi. Kdo však má vůli zápasit, neztrácí drahocenného času a neodkladně vrátí osudu obdrženou ránu. Máte vůli zápasit s protivenstvím, Valentino? Mluvte, neboť na to přišel jsem se vás otázati."

Valentina se zachvěla a pohlédla na Morrela dokořán otevřenýma a zděšenýma očima. Myšlenka, postavit se na odpor otci, babičce, slovem celé rodině, nepřišla jí ani na mysl.

„Co mi to pravíte, Maximiliene?" tázala se Valentina. „A co nazýváte zápasem? Oh, řekněte rouhání! Jakže, já měla bych se stavět na odpor rozkazu otcovu, přání umírající babičky? To není možné!"

Morrel sebou trhl.

„Máte příliš ušlechtilé srdce, abyste mi nerozuměl, drahý Maximiliene, a rozumíte mi tak dobře, že nemáte, co byste mi odpověděl. Zápasit, já! Bůh mne uchovej! Ne, ne, ponechám si všecku svou sílu, abych byla s to zápasit sama s sebou a abych se napojila svými slzami, jak pravíte. Ale abych zarmoutila svého otce, abych ztrpčila babičce poslední její chvíle – nikdy!"

„Máte skutečně pravdu," pravil lhostejně Morrel.

„Jak mi to říkáte, můj Bože!" zvolala Valentina dotčena.

„Říkám vám to jako muž, který vás obdivuje, slečno," odvětil Maximilien.

„Slečno!" zvolala Valentina. „Slečno! Oh, sobecký, vidí mne v zoufalství a dělá, jako by mi nerozuměl."

„Mýlíte se, rozumím vám naopak výborně. Nechcete rozhněvat pana de Villefort, nechcete být neposlušná markýzy a zítra podepíšete smlouvu, jež spojí vás s vaším chotěm."

„Ale, můj Bože, což mohu jednat jinak?"

„V tom se nesmíte obracet na mne, slečno, neboť jsem v té záležitosti špatným soudcem a mé sobectví by mne zaslepilo," odpověděl Morrel, jehož bezezvuký hlas a zaťaté pěsti prozrazovaly vzrůstající rozjitřenost.

„Co byste mi tedy byl navrhl, Morreli, kdybych byla bývala ochotna přijmout váš návrh? Nu, odpovězte. Nestačí jen říci: Jednáte špatně, je třeba také poradit."

„Pravíte mi to vážně, Valentino, a mám skutečně tu radu dát? Mluvte."

„Zajisté, drahý Maximiliene, neboť budu se jí řídit, je-li dobrá, víte, že jsem se zaslíbila vaší lásce."

„Valentino," pravil Morrel, odtrhnuv nadobro poněkud již odstávající prkno, „podejte mi ruku na důkaz, že mi odpouštíte můj hněv, víte, je to tím, že mám mysl rozrušenou a že již hodinu nejnesmyslnější myšlenky proletují mi hlavou. Oh, neuposlechnete-li mé rady…!"

„Nuže… ta rada…?"

„Zde je, Valentino."

Dívka zvedla oči k nebi a povzdechla.

„Jsem volný," mluvil Maximilien, „jsem dosti bohat pro nás oba, přisahám vám, že budete mou ženou, dříve než mé rty přitisknou se na vaše čelo."

„Lekáte mne," pravila dívka.

„Pojďte se mnou," pokračoval Morrel, „dovedu vás k své sestře, která je hodná býti vaší sestrou, odplujeme do Alžíru, do Anglie nebo do Ameriky, nebudete-li se raději chtít uchýlit někam na venkov, kde bychom čekali, až naši přátelé přemohou odpor vaší rodiny, a pak bychom se vrátili do Paříže."

Valentina potřásla hlavou.

„Očekávala jsem to, Maximiliene," pravila, „je to rada šíleného, a já bych byla ještě šílenější než vy, kdybych vás okamžitě nezadržela tímto jediným slovem: nemožno, Morreli, nemožno."

„Půjdete tedy za svým osudem, nechť je jakýkoli, aniž byste se jen pokusila vzepřít se mu?" zvolal Morrel zasmušiv se.

„Ano, kdybych měla i zemřít!"

„Nuže, Valentino," odtušil Maximilien, „opakuji vám znovu, že máte pravdu. Jsem opravdu šílený a vy mi dokazujete, že vášeň zaslepuje nejjasnější duchy. Děkuji vám tedy, vám, která uvažujete bez vášně. Budiž tedy, je to ujednáno: zítra budete neodvolatelně zaslíbena panu Franzovi d'Épinay, ne onou divadelní formalitou, vynalezenou na rozuzlení komedií, a jež nazývá se podepsáním smlouvy, ale ze své vlastní vůle."

„Opakuji vám ještě jednou, že vrháte mne v zoufalství, Maximiliene!" volala Valentina. „Opakuji vám ještě jednou, že otáčíte dýku v ráně! Co byste činil, řekněte, kdyby vaše sestra uposlechla takové rady, jako vy jste mi dal?"

„Slečno," odtušil Morrel s trpkým úsměvem, „jsem sobec, a řekla jste to, a jako sobec nemyslím na to, co by činili jiní v mém postavení, nýbrž co hodlám činit sám. Myslím na to, že vás znám již rok, že ode dne, kdy jsem vás poznal, záviselo celé mé štěstí od vaší lásky, že nadešel den, kdy jste mi řekla, že mne milujete, že od onoho dne celá moje budoucnost závisela od toho, stanete-li se mou: bylo to mým životem. Teď už nemyslím na nic, říkám si jen, že osud se obrátil, že domníval jsem se získávati nebe, a zatím jsem je ztratil. Přihází se denně, že hráč prohraje, nejen co má, ale i čeho nemá."

Morrel pronesl tato slova s dokonalým klidem. Valentina pohlížela na něho chvíli svýma velikýma, pátravýma očima, hledíc zároveň, aby zrak Morrelův nepronikl k zmatku, jenž začínal se již probouzet na dně jejího srdce.

„Co však učiníte?“ tázala se Valentina.

„Budu míti čest dáti vám s Bohem, slečno, a dovolávám se svědectví Boha, který slyší má slova a čte na dně mého srdce, že přeji vám tak klidný, tak šťastný a tak spokojený život, aby v něm nebylo místa na mou památku.“

„Oh!“ zašeptala Valentina.

„S Bohem, Valentino, s Bohem!“ pravil Morrel a uklonil se.

„Kam jdete?“ zvolala dívka, vztáhnuvši ruku mříží a uchopivši Maximilienův kabát, chápala podle svého vnitřního rozrušení, že milencův klid nemůže býti skutečný. „Kam jdete?“

„Odcházím, abych nevnesl nový zmatek do vaší rodiny, a jdu dát příklad, jehož mohou následovat všichni čestní a oddaní mužové, kteří se ocitnou v mém postavení.“

„Dříve než mne opustíte, řekněte mi, co hodláte učinit, Maximiliene!“

Mladý muž se smutně usmál.

„Oh, mluvte, mluvte!“ volala Valentina. „Prosím vás o to!“

„Změnilo se vaše rozhodnutí, Valentino?“

„Nemůže se změnit, nešťastníče! Víte to dobře!“ zvolala dívka.

„Nuže s Bohem, Valentino!“

Valentina zatřásla mříží silou, jíž by v ní byl nikdo nehledal. A ježto Morrel odcházel, prostrčila obě ruce mříží a zalomila jimi, sepjavši je.

„Co učiníte?“ vzkřikla. „Chci to vědět! Kam jdete?“

„Oh, buďte klidná,“ odpověděl Maximilien, zastaviv se tři kroky od vrat, „nemám v úmyslu činit jiného muže zodpovědným za krutost, s níž se osud ke mně chová. Jiný by vám pohrozil, že vyhledá pana Franze, že ho vyzve na souboj, že se s ním bude bít, to vše nemělo by smyslu. Co má s tím vším pan Franz společného? Viděl mne dnes ráno po prvé a zapomněl již, že mne viděl, nevěděl ani o mé existenci, když vaše dvě rodiny rozhodly úmluvou, že si budete náležet. Nemám tedy s panem Franzem co činit a přísahám vám, že nebudu ho činit zodpovědným.“

„Koho tedy budete činit zodpovědným? Mne?“

„Vás, Valentino? Oh, Bůh uchovej! Žena je posvátná, žena milovaná je svatá.“

„Tedy sebe, nešťastníče, sebe samotna?“

„Já jsem přece vinen, není-li pravda?“ odvětil Morrel.

„Maximiliene,“ pravila Valentina, „Maximiliene, pojďte sem, chci tomu!“

Maximilien přiblížil se se svým mírným úsměvem a nebýt jeho bledosti, mohl být považován za úplně klidného.

„Vyslechněte mne, má drahá, má zbožňovaná Valentino,“ pravil svým vážným, melodickým hlasem, „lidé jako my, kteří nikdy neměli ani myšlenky, za niž musili by se rdít před světem, před rodiči a před Bohem, lidé jako my mohou si navzájem číst v srdci jako v otevřené knize. Nikdy jsem nespřádal románů, nikdy jsem se nedělal melancholickým hrdinou, nikdy jsem nestavěl

se být Manfredem nebo Antonym: ale beze slov, beze slibů, bez přísah složil jsem svůj život ve vás, vy mne opouštíte a jednáte správně, řekl jsem vám to a opakuji to, ale přece jen mne opouštíte a můj život je ztracen. Jakmile se vy ode mne vzdálíte, Valentino, zůstanu sám na světě. Moje sestra je šťastna u svého muže, její manžel jest jen mým švakrem, to jest mužem, kterého pouze společenské konvence ke mně připoutaly, nikdo na světě tedy nepotřebuje mého života, jenž stal se zbytečným. Učiním tedy toto: počkám až do poslední vteřiny, dokud nebudete vdána, protože nechci ztratit ani stín naděje v ono neočekávané štěstí, které nám někdy náhoda uchystá, neboť pan Franz d'Épinay může do té doby zemřít, neboť blesk může sjet do oltáře v okamžiku, kdy budete k němu přistupovati: vše zdá se odsouzenci pravděpodobným a zázraky zdají se mu možnými, jakmile jde o záchranu jeho života. Počkám tedy až do posledního okamžiku a až mé neštěstí bude jisto, bez léku, bez naděje, napíši důvěrný list svému švakrovi a jiný policejnímu prefektovi, v nichž svěřím se jim se svým úmyslem, a pak někde v lese na pokraji příkopu nebo na břehu řeky se zastřelím, a to opravdu, jako že jsem synem nejpoctivějšího muže, který kdy žil ve Francii."

Křečovitý záchvěv proběhl Valentininými údy, pustila mříž, jíž se držela oběma rukama, paže sklesly jí podél těla a dvě velké slzy řinuly se jí po lících.

Mladý muž stál před ní zasmušilý a rozhodný.

„Oh, smilování, smilování!“ pravila. „Budete žít, viďte?“

„Ne, na mou čest,“ odvětil Maximilien. „Ale co vám na tom záleží? Vykonáte svou povinnost a svědomí vám zůstane.“

Valentina klesla na kolena, tisknouc si srdce, které pukalo.

„Maximiliene,“ pravila, „Maximiliene, můj příteli, můj bratře na zemi, můj pravý choti v nebesích, prosím tě, učiň jako já, žij a trp. Jednoho dne snad budeme spojeni.“

„S Bohem, Valentino!“ opakoval Morrel.

„Můj Bože,“ pravila Valentina, zvedajíc ruce k nebi se vznešeným výrazem, „ty vidíš, že činila jsem vše, co jsem mohla, abych zůstala poslušnou dcerou: prosila jsem, vzývala, zapřísahala, neslyšel mých proseb, mého volání, ani pláče. Nuže,“ pokračovala, osušivši slzy a nabyvši opět pevnosti, „nechci zemřít výčitkami, raději chci zemřít hanbou. Vy budete žít, Maximiliene, a já nebudu náležet nikomu než vám. V kterou chvíli? V který okamžik? Hned? Mluvte, poroučejte, jsem odhodlána.“

Morrel, jenž se byl opět o několik kroků vzdálil, vrátil se, a bled radostí, se srdcem rozjasněným, podal mříží Valentině obě ruce a pravil:

„Valentino, drahá přítelkyně, takto se mnou nemáte mluvit, nebo mne máte nechat zemřít. Proč bych vás měl dobýt násilím, milujete-li mne, jako miluji já vás?

Nutíte mne k životu z pouhé lidskosti? V tom případě raději zemru!“

„Vskutku,“ šeptala Valentina, „kdo mne na světě miluje? On. Kdo mne utěšil ve všech mých bolestech? On. Do koho skládají se mé naděje, koho zachytí se můj bloudící pohled, na kom spočine mé krvácející srdce? Na něm, na něm, vždycky na něm. Nuže, máš pravdu, Maximiliene, půjdu s tebou, opustím otcovský dům, vše. Ó, jak jsem nevděčná!“ zvolala Valentina, propuknuvši v pláč, „vše…! I svého dobrého dědouška, na kterého jsem zapomněla!“

„Ne,“ pravil Maximilien, „neopustíš ho. Řekla jsi, že pan Noirtier zdál se jevit sympatie ke mně. Nuže, než uprchneš, svěříš mu všecko, učiníš si z jeho souhlasu záštitu před Bohem a pak, jakmile budeme oddáni, půjde s námi: místo jednoho dítěte bude mít dvě. Řekla jsi mi, jak s tebou mluví a jak mu odpovídáš, naučím se brzy té dojemné mluvě znamení, uvidíš, Valentino! Oh, přisahám ti, místo aby nás čekalo zoufalství, slibuji ti štěstí!“

„Ó, pohleď, Maximiliene, pohleď, jaká je tvá moc nade mnou! Věřím téměř tomu, co pravíš, a přece vím, že co mi pravíš, je šílené, neboť můj otec mi bude zlořečit, znám ho, má srdce neoblomné a nikdy neodpustí. A poslyšte tedy, Maximiliene, podaří-li se mi lstí, prosbou, náhodou, čímkoli, slovem, podaří-li se mi jakýmkoli prostředkem ten sňatek oddálit, počkáte, viďte?“

„Ano, přisahám, jako zase vy mi přisaháte – že ano? – že k tomu hroznému sňatku nikdy nedojde a že, kdyby vás i dovlekli před magistrát, před kněze, řeknete ne!“

„Přisahám ti to, Maximiliene, při tom, co je mi na světě nejsvětějším, při své matce!“

„Počkejme tedy,“ pravil Morrel.

„Ano, počkejme,“ přisvědčila Valentina, volněji vydechnuvši při tom slově, „je tolik věcí, které mohou zachrániti nešťastníky, jako jsme my.“

„Skládám důvěru ve vás, Valentino,“ pravil Morrel, „vše, co učiníte, bude správné, leč budou-li hluší k vašim prosbám, setrvá-li váš otec a paní de Saint-Méran na tom, aby pan d'Épinay byl zítra zavolán k podepsání smlouvy…“

„Pak máte mé slovo, Morreli.“

„Místo abyste podepsala…“

„Přijdu k vám a prchneme. Do té doby však nepokoušejme Boha, Morreli, nesejdeme se: je to zázrak, je to div, že jsme nebyli ještě překvapeni. Kdybychom byli překvapeni, kdyby se prozradilo, jakým způsobem se vídáme, neměli bychom již žádného útočiště.“

„Máte pravdu, Valentino, ale jak se dovím…?“

„Od notáře, pana Deschampsa.“

„Znám ho.“

„A ode mne samotné. Budu vám psát, věřte mi přec. Můj Bože, ta svatba, Maximiliene, se mi právě tak příčí jako vám!“

„Dobře, dobře! Díky, má zbožňovaná Valentino,“ odtušil Morrel. „Je to tedy ujednáno, jakmile zvím hodinu, přiběhnu sem, vy seskočíte s této zdi do mého náručí: bude vám to snadné, u vrat ohrady bude na nás čekat kočár, usednete tam se mnou a já dovezu vás

k své sestře, tam v úkrytu, chcete-li, či veřejně, budete-li si přát, budeme mít vědomí své síly a vůle a nenecháme se zaříznouti jako jehňátko, jež se brání pouze vzdechy."

„Budiž," odvětila Valentina, „teď zase řeknu já vám: vše, co učiníte, bude správné!"

„Oh!"

„Nuže, jste spokojen se svou ženou?" tázala se dívka smutně.

„Zbožňovaná Valentino, řeknu-li ano, vyjadřuje to tak málo!"

„Řekněte to přec."

Valentina se přiblížila, či spíše přiblížila své rty ku vratům a její slova, nesena vonným jejím dechem, pronikla až ke rtům Morrelovým, jenž přitiskl ústa s druhé strany k chladné, neúprosné přehradě.

„Na shledanou," pravila Valentina, odtrhnuvši se od toho štěstí, „na shledanou!"

„Dostanu od vás dopis?"

„Ano."

„Díky, drahá ženo, na shledanou!"

Ozval se zvuk nevinného, ztraceného polibku a Valentina zmizela pod lipami.

Morrel počkal, až dozněl šustot jejích šatů, třoucích se o křoví, a skřípění písku pod její nohou, zvedl oči k nebi s nevyslovitelným úsměvem na poděkování nebesům, že dovolují, aby byl tak milován, a zmizel rovněž.

Mladý muž se vrátil domů a čekal celý večer i celý druhý den, aniž čeho obdržel. Teprve třetího dne v deset hodin ráno, když chtěl se odebrat k panu Deschampsovi, notáři, obdržel poštou lístek a hned poznal, že je od Valentiny, přes to, že nikdy neviděl jejího písma.

Obsahoval tato slova:

Slzy, prosby, zapřísahání nic nezpomohly. Včera byla jsem dvě hodiny v kostele svatého Filipa a dvě hodiny modlila jsem se z hloubi duše k Bohu, Bůh je necitelný jako lidé a podepsání smlouvy je určeno na dnešní večer v devět hodin.

Mám jen jedno slovo, jako mám jen jedno srdce, Morreli, to slovo je vám dáno, to srdce vám náleží!

Dnes večer tedy ve tři čtvrti na devět u mříže.

Vaše žena

Valentina de Villefort.

P.S. Mé ubohé babičce vede se stále hůře: včera stalo se její rozčilení takřka blouzněním a dnes změnilo se její blouznění takřka v šílenství. Budete mne hodně milovat, viďte, Morreli, abych mohla zapomenout, že jsem ji opustila v tomto stavu?

Zdá se mi, že se dědečkovi Noirtierovi tají, že má být smlouva dnes večer podepsána.

Morrel neomezil se na zprávy, jež poslala mu Valentina, odebral se k notáři, který mu potvrdil, že smlouva má být podepsána v devět hodin večer.

Pak zašel k Monte Cristovi, tam toho zvěděl nejvíc: Franz přišel mu oznámit ten obřad a paní de Villefort hraběti psala a prosila ho, aby ji omluvil, že ho nezve. Ale smrt pana de Saint-Méran a zdravotní stav jeho vdovy vrhá na celé to shromáždění závoj smutku, kterým nechtěla by zasmušiti čelo hraběte, jemuž přála všemožné štěstí.

Minulého dne byl Franz představen paní de Saint--Méran, která opustila k vůli tomu představení lože, na něž se pak ihned opět odebrala.

Morrel, jak snadno pochopíme, byl ve stavu vzrušení, jež nemohlo ujít tak pronikavému oku, jako bylo oko hraběte. Monte Cristo byl také k němu laskavější než kdy jindy, tak laskav, že Maximilien byl již dvakrát či třikrát odhodlán všecko mu říci. Připomenul si však výslovný slib, daný Valentině, tajemství zůstalo mu pohřbeno na dně srdce.

Mladý muž přečetl Valentinino psaní během dne dvacetkrát. Bylo to po prvé, co mu psala, a za jaké příležitosti! Po každé, když list znovu přečetl, obnovoval si Maximilien přísahu sobě samému, že učiní Valentinu šťastnou. A skutečně, jakou vážnost zjedná si mladá dívka, která pojala tak odvážné rozhodnutí! Jaké oddanosti zaslouží si od toho, jemuž všecko obětovala! Jak opravdu má být svému milenci prvním a jediným předmětem zbožňování! Je to současně královna i žena a člověku nestačí jedna duše, aby ji mohl dosti milovat a děkovat.

Morrel myslil s nevýslovným vzrušením na okamžik, kdy Valentina přijde a řekne:

„Zde jsem, Maximiliene, vezměte mne."

Připravil všecko k útěku, ve vojtěšce skryty byly dva žebříky, kabriolet, řízený samotným Maximilienem, čekal, žádného sluhy, žádného světla, teprve za rohem první ulice rozžehne svítilny, neboť není třeba z přílišné opatrnosti padnout do rukou policii.

Občas probíhalo Morrelovi celým tělem chvění. Myslil na okamžik, kdy bude Valentině pomáhat při sestupu s výše zdi a kdy ucítí ve svém náručí chvějící se a odevzdanou tu, jejíž ruku pouze tiskl a líbal konečky prstů.

Když však nadešlo odpoledne, když Morrel viděl, že chvíle se blíží, cítil potřebu samoty, krev mu vřela, prosté otázky, pouhý hlas přítele byly by ho dráždily, zavřel se doma a pokoušel se čísti, ale těkal pohledem po stránkách, nechápaje ničeho, a konečně odhodil knihu, aby si znovu nakreslil svůj plán, ohradu a žebříky.

Konečně se hodina přiblížila.

Nikdy nenechal zamilovaný muž hodiny klidně pokračovati, Morrel svoje stále tak nemilosrdně řídil a natahoval, že konečně ukazovaly v šest hodin půl deváté. Řekl si tedy, že je již čas, že sice smlouva má být podepsána v devět hodin, ale že Valentina podle vší pravděpodobnosti nebude čekat na ten zbytečný podpis, následkem toho Morrel, jenž vyšel z ulice Meslay v půl deváté podle svých hodinek, vstoupil do ohrady, když na kostele svatého Filipa hodiny odbíjely osmou.

Kůň i kabriolet byly skryty za malými rozvalinami, v nichž se Morrel obyčejně ukrýval.

Stmívalo se ponenáhlu a listoví zahrady počínalo tvořit hustou klenbu neproniknutelné černi.

Tu vystoupil Morrel ze stínu a s bušícím srdcem přišel pohlédnout otvorem ve vratech: nebylo tam ještě nikoho.

Hodiny bily půl deváté.

Půl hodiny uplynulo čekáním. Morrel se procházel po délce i šířce a v přestávkách stále kratších přicházel přitisknout oko k přepážce. Zahrada temněla stále více, ale marně hledal ve tmě bílý šat, marně pátral v tichu po zvuku kroků.

Dům, jejž bylo možno spatřit listovím, zůstával temný a nijak nepodobal se domu, který otvírá se k tak důležité události, jako je podepsání svatební smlouvy.

Morrel pohlédl na hodinky, ukazující tři čtvrti na deset, ale téměř současně hlas věžních hodin, ozvavší se již dvakrát či třikrát, opravil chybu kapesních, odbíjeje půl desáté.

Bylo to již o půl hodiny čekání víc, než Valentina sama určila: řekla devět hodin, ba spíše dříve než později.

Byl to nejstrašnější okamžik pro srdce mladého muže, na něž každá vteřina dopadala olověným kladivem.

Nejslabší šelest listí, nejtišší závan větru napínaly jeho sluch a vyvolávaly mu pot na čelo, tu, všecek se chvěje, upravoval žebřík, a aby neztrácel času, kladl již nohu na první příčku.

Uprostřed této střídající se bázně a naděje, uprostřed tohoto dmutí a opět svírání srdce odbila na věži desátá.

„Oh," zašeptal Maximilien s hrůzou, „není možno, aby podpisování smlouvy trvalo tak dlouho, nepřihodily-li se nepředvídané události, uvážil jsem všecko, spočítal, jak dlouho mohou trvat všecky formality – něco se jistě stalo."

A tu brzy rozčileně přecházel podél vrat, brzy tiskl žhavé čelo k ledovému železu. Omdlela Valentina po sepsání smlouvy, či byla Valentina zadržena na útěku? To byly jediné dva předpoklady, které mladý muž mohl připustit, a oba zoufalé.

Pak připadl na myšlenku, že Valentinu během útěku opustily síly a že omdlela někde na stezce.

„Oh, je-li tomu tak," zvolal, vyběhnuv po žebříku vzhůru, „pak bych ji ztratil a to svou vinou!"

Démon, jenž našeptal mu tuto myšlenku, ho již neopustil a hučel mu do uší s vytrvalostí, která působí, že některá domněnka stane se následkem uvažování po chvíli jistotou. Jeho oči, snažící se proniknouti houstnoucí tmou, domnívaly se postřehnouti v temném stromořadí ležící předmět, Morrel se dokonce odvážil zavolat a zdálo se mu, že vítr zanáší až k němu nesouvislý nářek.

Konečně udeřilo půl jedenácté, nebylo možno ovládnouti se déle, bylo lze se všeho nadíti. Maximilienovy tepny bušily prudce, mlha kalila mu zrak, překročil zeď a skočil na druhou stranu.

Byl u Villefortů, vnikl tam přes zeď, pomyslil na následky, jaké by mohl ten čin přivodit, ale nedostal se tak daleko proto, aby couvl.

V okamžiku byl na druhém konci houští. S místa, kam se dostal, bylo vidět dům.

Tu přesvědčil se Morrel o tom, co se již domníval, když se snažil pohledem proniknouti stromovím: že totiž místo světel, která čekal, že uvidí v každém okně zářit, jak bývá zvykem v slavnostní dny, neviděl ničeho, kromě šedé hmoty, zahalené ještě ohromnou stinnou záclonou, již vrhala hustá mlha, zakrývající měsíc.

Občas mihlo se jakoby zmatené světlo třemi okny prvního poschodí. Tato tři okna náležela komnatě paní de Saint-Méran.

Jiné světlo nehnutě stálo za červenými záclonami. Byly to záclony ložnice paní de Villefort.

Morrel to vše uhodl. Aby mohl Valentinu v myšlenkách sledovat v každou denní dobu, dal si tolikrát naznačit plán toho domu, že jej znal, aniž ho kdy viděl.

Mladý muž byl ještě více zděšen touto tmou a tichem než dříve Valentininou nepřítomností.

Zmaten, šílený bolestí, rozhodnut všeho se odvážiti, aby viděl Valentinu a přesvědčil se o neštěstí, ať bylo jakékoli, a jež tušil, Morrel dostal se na pokraj houští a chystal se co nejrychleji přeběhnouti zcela odkrytý trávník, když tu pronikl k němu zvuk hlasu, dosti sice vzdálený, avšak zanesený k němu větrem.

Při tom zvuku ustoupil o krok dozadu, znovu se úplně ponořil do houští, z něhož již napolo vykročil, a zůstal bez hnutí a bez hlesu státi ve tmě.

Byl ihned rozhodnut: kdyby to byla Valentina sama, upozornil by ji slovem, kdyby to byla Valentina v něčí společnosti, aspoň byl ji viděl a přesvědčil by se, že jí nepotkalo žádné neštěstí, kdyby to byli lidé cizí, zachytil by několik slov z jejich hovoru, a nepochopitelné tajemství by se mu vyjasnilo.

Vtom vyšel měsíc z mraků, jež jej halily, a ve dveřích nad schodištěm, vedoucím do zahrady, spatřil Morrel Villeforta ve společnosti černě oděného muže. Sestoupili se schodů a mířili k houští. Neučinili ještě ani čtyři kroky, když Morrel poznal v černě oděném muži doktora Avrignyho.

Mladý muž vida, že přicházejí k němu, ustupoval mechanicky před nimi až ke kmenu smokvoně, tvořícího střed houští, tam se musil zastaviti.

Záhy přestal písek skřípět pod kroky obou procházečů.

„Ach, drahý doktore," pravil státní návladní, „nebesa rozhodně zanevřela na náš dům. Jaká to hrozná smrt! Jaká rána! Nesnažte se mne těšit. Ach, rána je příliš živa a příliš hluboká! Mrtva, mrtva!"

Ledový pot vystoupil mladému muži na čele a zuby zajektaly mu zimou. Kdo to zemřel v domě Villefortově, jejž on sám nazval zločečeným?

„Drahý pane de Villefort," odpověděl lékař tónem, který zdvojnásobil mladíkovu hrůzu, „nepřivedl jsem vás sem, abych vás těšil, právě naopak."

„Co tím chcete říci?" tázal se státní návladní zděšeně.

„Chci říci, že za neštěstím, jež vás právě stihlo, skrývá se snad jiné, ještě větší."

„Oh, můj Bože," šeptal Villefort, spínaje ruce, „co mi ještě řeknete?"

„Jsme sami, příteli?"

„Ó, ano, zcela sami. Ale co znamená ta opatrnost?"

„Znamená to, že musím vám svěřit něco hrozného," odtušil doktor, „posaďme se."

Villefort spíše sklesl než usedl na lavičku. Doktor zůstal před ním stát a položil mu ruku na rameno. Morrel, ztuhlý hrůzou, tiskl jednu ruku k čelu, druhou svíral si srdce, boje se, aby jeho údery ho neprozradily.

„Mrtva! Mrtva!" opakoval si v mysli hlasem srdce.

A sám se cítil blízek smrti.

„Mluvte, doktore, poslouchám," pravil Villefort, „udeřte, jsem připraven na vše."

„Paní de Saint-Méran byla ovšem vysokého věku, ale těšila se výtečnému zdraví."

Morrel od desíti minut po prvé vydechl.

„Zármutek ji zabil," pronesl Villefort, „ano, zármutek, doktore! Čtyřicetiletý zvyk žít stále vedle markýze!"

„Není to zármutek, drahý Villeforte," odtušil doktor. „Zármutek může zabít přes to, že ty případy jsou vzácné, ale nezabije za den, nezabije v hodině, nezabije v desíti minutách."

Villefort neodpověděl, zvedl pouze hlavu, již měl až do té chvíle sklopenu, a pohlédl vytřeštěným zrakem na doktora.

„Byl jste přítomen agónii?“ tázal se pan d'Avrigny.

„Ovšem,“ odtušil státní návladní, „pošeptal jste mi, abych se nevzdaloval.“

„Pozoroval jste příznaky nemoci, které paní de Saint-Méran podlehla?“

„Zajisté, paní de Saint-Méran dostala tři záchvaty, opakující se v několikaminutových přestávkách, a to stále vážnější a častější. Když jste přišel, paní de Saint--Méran již několik minut těžce dýchala, byl to počátek záchvatu, jejž jsem měl za pouhý nervový záchvat, ale pak jsem se začal opravdu lekat, když jsem ji viděl se zvedat na loži s nataženými údy a krkem. Tu poznal jsem z vaší tváře, že je to vážnější, než jsem myslil. Když krise pominula, hledal jsem váš pohled, ale nestihl jsem ho. Držel jste tepnu, počítal jste údery a nastal druhý záchvat, aniž jste se po mně ohlédl.

Tato druhá krise byla hroznější než první: nervové pohyby se opakovaly, ústa se ztáhla a zfialověla.

Při třetím vypustila duši.

Již po prvním záchvatu pozoroval jsem ztrnutí, vy jste mne utvrdil v tom mínění.“

„Ano, přede všemi,“ odtušil doktor, „ale nyní jsme sami.“

„Co mi chcete říci, můj Bože?“,

„Že příznaky ztrnutí a otravy rostlinnými látkami jsou úplně stejné.“

Villefort vyskočil, stál chvíli beze slova a bez hnutí, pak sklesl opět na lavičku.

„Oh, můj Bože, doktore," pravil „rozmyslil jste si, co mi tu říkáte?"

Morrel nevěděl, sní-li či bdí.

„Poslyšte," odvětil doktor, „znám důležitost svého prohlášení i povahu muže, jemuž je činím."

„Mluvíte k soudci, či k příteli?" tázal se Villefort.

„K příteli, v této chvíli pouze k příteli, podobnost mezi příznaky ztrnutí a příznaky otravy rostlinnými látkami je taková, že kdybych měl podepsat, co tu pravím, prohlašuji, že bych váhal. Proto také opakuji: nemluvím k soudci, nýbrž k příteli. Nuže, příteli, tedy pravím: během tří čtvrti hodiny, co trvala agónie, studoval jsem křeče i smrt paní de Saint-Méran, nuže, jsem nejen přesvědčen, že paní de Saint-Méran zemřela otravou, ale řeknu vám i, ano, řeknu vám, jaký jed ji usmrtil."

„Pane! Pane!"

„Vidíte, vše tu je: spavost, přerušovaná nervovými záchvaty, podrážděnost mozku, všeobecná ochablost. Paní de Saint-Méran podlehla prudké dávce brucínu nebo strychninu, jež byla jí nepochybně náhodou nebo snad omylem podána."

Villefort uchopil doktorovu ruku.

„Oh, to není možné!" pravil. „Já sním, můj Bože, sním! Je to hrozné, slyšet takové věci od muže, jako jste vy! Zapřísahám vás jménem nebes, drahý doktore, řekněte mi, že se můžete mýlit!"

„Ovšem, mohu, ale…“

„Ale…?“

„Ale nemyslím to.“

„Doktore, mějte se mnou slitování, od několika dní stíhá mne tolik neslýchaných věcí, že zešílím.“

„Léčil někdo paní de Saint-Méran kromě mne?“

„Nikdo.“

„Byl poslán do lékárny nějaký recept, jenž by mi nebyl předložen?“

„Žádný.“

„Měla paní de Saint-Méran nějaké nepřátele?“

„Nevím o žádných.“

„Měl někdo zájem na její smrti?“

„Ach, ne, můj Bože, ach, ne, moje dcera jest její jedinou dědičkou, Valentina samotná… Oh, kdyby taková myšlenka mohla ve mně vzniknout, probodl bych se, abych potrestal své srdce, že mohlo jediný okamžik takovou myšlenku chovat.“

„Ó, drahý příteli,“ zvolal pan ďAvrigny, „nedopouštěj Bůh, abych někoho obviňoval, mluvím jen o neštěstí, chápejte, o omylu. Ale ať omyl nebo nešťastná náhoda, faktum je zde a mluví tiše k mému svědomí a žádá, aby mé svědomí promluvilo hlasitě k vám. Vyptejte se.“

„Koho? Jak? Nač?“

„Hleďte: nemohlo by se státi, že by se Barrois, starý sluha, zmýlil a dal paní de Saint-Méran nápoj, připravený pro svého pána?“

„Pro mého otce?“

„Ano.“

„A jak by mohl nápoj, připravený pro pana Noirtiera, otrávit paní de Saint-Méran?“

„Nic jednoduššího: víte, že pro jisté nemoci jedy stávají se léky, paralysa je z těch nemocí. Asi od tří měsíců, když jsem byl všecko zkusil, abych vrátil panu Noirtierovi pohyb a řeč, rozhodl jsem se uchýlit se k poslednímu prostředku, od tří měsíců tedy léčím ho brucínem, v posledním nápoji, který jsem mu předepsal, bylo ho již šest centigramů, šest centigramů beze všeho účinku na ochrnuté orgány páně Noirtierovy, které si kromě toho již na jed navykly postupnými dávkami, šest centigramů je s to zabít každou jinou osobu mimo něho.“

„Můj drahý doktore, mezi komnatami páně Noirtierovými a paní de Saint-Méran není žádné spojitosti a Barrois k mé tchyni nikdy nevkročil. Konečně, přiznám se vám, doktore, ačkoli vím, že jste nejobratnější a hlavně nejsvědomitější člověk na světě, ačkoli vaše slovo je mi za všech okolností pochodní, jež mne vede jako světlo slunce, nuže, doktore, nuže, vzdor tomu přesvědčení mám potřebu setrvati na zásadě, že errare humanum est.“

„Poslyšte, Villeforte,“ pravil doktor, „je některý z mých kolegů, k němuž byste měl tolik důvěry jako ke mně?“

„Proč to, mluvte? Co tím zamýšlíte?“

„Zavolejte ho, povím mu, co jsem pozoroval, a podrobíme mrtvolu pitvě.“

„A najdete stopy jedu?“

„Ne, ne jedu, to jsem neřekl, ale konstatujeme zjitření nervového systému, rozpoznáme zjevnou, nespornou mdlobu smrtelnou a řekneme vám: Drahý Villeforte, stalo-li se to nedbalostí, bděte nad svým služebnictvem, stalo-li se to ze záští, bděte nad svými nepřáteli."

„Oh, můj Bože, co mi to tu navrhujete, ďAvrigny?" odpověděl Villefort zdrcen. „Jakmile vnikne jiný než vy v to tajemství, stane se vyšetřování nezbytným a to vyšetřování u mne nemožné. Přes to však," pokračoval státní návladní, opanovav se a pohlédnuv neklidně na lékaře, „přes to však, chcete-li to, trváte-li na tom za každou cenu, učiním to. Skutečně, snad mám z té záležitosti vyvodit důsledky můj úřad mi to velí. Ale, doktore, vidíte mne předem proniknuta smutkem: vnést do svého domu takové pohoršení po takové bolesti! Oh, mou ženu a dceru to zabije. A já, já, doktore, vždyť to víte, člověk nedojde, kam já jsem došel, a není dvacet pět let státním návladním, aniž by nevzbudil mnoho nepřátelství, moji nepřátelé jsou četní. Rozhlásí-li se tato událost, bude to pro ně triumfem, jenž rozechvěje je radostí a mne pokryje hanbou. Doktore, odpusťte mi tyto světské myšlenky. Kdybyste byl knězem, neodvážil bych se vám to říci, ale jste muž, znáte jiné muže, doktore, doktore, neřekl jste mi ničeho, viďte?"

„Můj drahý pane Villeforte," odpověděl doktor otřesen, „mou první povinností je lidskost. Kdyby to bylo bývalo v moci vědy, byl bych býval zachránil paní de Saint-Méran, ale je mrtva a já nyní náležím živým. Po-

chovejme toto strašné tajemství na nejhlubší dno srdce. Proniknou-li tím něčí oči, dovolím, aby mé mlčení bylo přičteno na vrub mé nevědomosti. Přes to však, pane, hledejte stále, hledejte neúnavně, neboť nebude možná na tom dosti… A až najdete vinníka, najdete-li ho, budu to já, jenž, vám řekne: Jste soudcem, čiňte, co chcete!“

„Ó, díky, díky, doktore!“ zvolal Villefort s nevýslovnou radostí. „Nikdy jsem neměl lepšího přítele nad vás.“

A jako by se bál, aby se doktor d'Avrigny jinak nerozmyslil, vstal a odvedl doktora směrem k domu.

Odešli.

Morrel, jako by měl potřebí nabrat dechu, vysunul hlavu z houští a měsíc ozářil jeho tvář tak bledou, že bylo lze ji považovat za zjevení.

„Bůh mne chrání patrným, ale hrozným způsobem,“ pravil si. „Ale Valentina, Valentina! Ubohá přítelkyně! Vydrží tolikerou bolest?“

Při těch slovech pohlížel střídavě na okno s červenými záclonami a na tři okna se záclonami bílými.

Za červenými záclonami světlo takřka úplně zmizelo. Paní de Villefort zhasla asi lampu a jen noční lampička vysílala své kmity k oknu.

Naproti tomu viděl, že na druhém konci budovy otevřelo se jedno ze tří oken, zastřených bílými záclonami. Svíčka, stojící na krbu, vrhala ven několik paprsků bledého světla a jako by stín se byl přišel opřít o balkon.

Morrel se zachvěl, zdálo se mu, že zaslechl pláč!

Nebylo nic divného, že tato duše, obyčejně tak odvážná a silná, nyní tak zmatená a rozrušená dvěma nejsilnějšími lidskými vášněmi, láskou a strachem, zeslábla tak, že stala se obětí pověrčivých halucinací.

Ačkoli nebylo možno, aby ho, tak skrytého, Valentinino oko postřehlo, přece se Maximilienovi zdálo, že stín na balkoně ho volá, jeho zmatený duch mu to říkal, planoucí srdce mu to opakovalo. Dvojí ten klam stal se neodolatelnou skutečností a Maximilien, puzen mladickým zápalem, vyrazil z úkrytu a nestaraje se, vidí-li ho někdo, nestaraje se, že může poděsit Valentinu a jejím mimovolným výkřikem na sebe upozornit, dvěma skoky přeskočil širý trávník, zalitý bílým měsíčním světlem. Ocitnuv se v řadě beden s oranžovníky, táhnoucí se podél domu, dostal se k vnějšímu schodišti, vyběhl rychle nahoru a stiskl kliku dveří, jež bez odporu se před ním otevřely.

Valentina ho neviděla, její oči, obrácené k nebi, sledovaly stříbrný obláček, šinoucí se po azuru a jehož tvar připomínal stín, nesoucí se k nebesům, její poetický, vzletný duch jí pravil, že je to duše babiččina.

Zatím Morrel prošel předsíní a našel zábradlí schodiště, koberce po stupních tlumily jeho kroky, ostatně Morrel dostoupil takového stupně vzrušení, že ani přítomnost samotného pana de Villefort nebyla by ho odstrašila. Kdyby byl spatřil pana de Villefort, byl již rozhodnut, co učiní: přistoupí k němu, přizná se mu se vším a požádá ho, aby odpustil a schválil lásku, kte-

rá poutá ho k jeho dceři a jeho dceru k němu, Morrel byl šílený.

Na štěstí neviděl nikoho.

Nyní zejména posloužil mu onen plán vnitřního domu, jejž udala mu Valentina, bez nehody dostal se po schodech nahoru a když, přišed tam, přemýšlel, kudy se dáti, udal mu cestu známý pláč. Ohlédl se, pootevřené dveře propouštěly k němu paprsek světla a zvuk lkajícího hlasu. Otevřel je a vstoupil.

V hloubi alkovny, pod bílým prostěradlem, jež halilo jí hlavu a určovalo tvar těla, odpočívala mrtvá, ještě hroznější oku Morrelovu od té doby, co náhoda zjevila mu ono tajemství.

Vedle lože, s hlavou zabořenou do podušek široké lenošky, klečela Valentina, chvějíc se a otřásajíc pláčem a tiskla k hlavě, kterou nebylo viděti, sepjaté, ztuhlé ruce.

Odstoupila od okna, jež zůstalo otevřeno, a modlila se hlasitě tónem, který dojal by i nejnecitelnější srdce, slova unikala jí se rtů rychle, nesouvisle, nesrozumitelně, tak svírala jí bolest hrdlo žhavými kleštěmi.

Měsíc, vnikající sem otvory v žalusiích, zaléval tento obraz zoufalství zsinalým svitem, v němž bledlo světlo svíčky.

Morrel nebyl s to odolati tomu pohledu, nebyl příkladně soucitný, nebylo snadno vzbudit v něm pohnutí, ale Valentina trpící, plačící, lomící rukama před jeho očima, to bylo více, než mohl mlčky snésti. Povzdechl, zašeptal jméno a hlava, tonoucí v pláči a zabořená v sa-

met lenošky, hlava Correggiovy Magdaleny se zvedla a zůstala obrácena k němu.

Valentina ho uzřela a nejevila údivu. V srdci, naplněném krajním zoufalstvím, není přechodných pocitů.

Morrel podal ruku své přítelkyni. Valentina místo vší omluvy, že nepřišla, ukázala na mrtvolu, ležící pod pohřební pokrývkou, a propukla znovu v pláč.

Nikdo z nich se neodvážil promluvit v tom pokoji. Oba váhali porušit ticho, jež zdálo se být přikázáno Smrtí, stojící v některém rohu s prstem na rtech.

Konečně Valentina promluvila první.

„Příteli," pravila, „jak jste sem přišel? Ach, řekla bych vám: buďte vítán, kdyby to nebyla Smrt, která otevřela vám dveře tohoto domu."

„Valentino," promluvil Morrel chvějícím se hlasem a spínaje ruce, „byl jsem tam od půl deváté, nepřicházela jste, zmocnil se mne neklid, přeskočil jsem přes zeď a vnikl do zahrady. Tu hlasy, hovořící o nešťastné události…"

„Jaké hlasy?" tázala se Valentina.

Morrel se zachvěl, neboť vstoupila mu na mysl celá rozmluva doktora s Villefortem, a zdálo se mu, že skrze prostěradlo vidí zkroucené ruce, ztuhlý krk a fialové rty.

„Hlasy vašeho služebnictva," pravil, „mne poučily o všem."

„Ale přijít sem znamenalo zahubit nás oba, příteli," promluvila Valentina bez hrůzy a bez hněvu.

„Odpusťte mi," odvětil Morrel tímže tónem, „vzdálím se."

„Ne," pravila Valentina, „někdo by vás potkal, zůstaňte."

„Ale kdyby někdo přišel?"

Dívka potřásla hlavou.

„Nikdo nepřijde," pravila, „buďte klidný, zde je naše ochránkyně."

A ukázala na mrtvé tělo, rýsující se pod prostěradlem.

„Ale co se stalo s panem d'Épinay? Povězte mi, snažně vás prosím," promluvil opět Morrel.

„Pan Franz přijel podepsat smlouvu právě v okamžiku, kdy má dobrá babička naposled vydechla."

„Oh," oddechl si Morrel s pocitem sobecké radosti, neboť myslil sám, že tato smrt oddálí na neurčito Valentinin sňatek.

„Co však mou bolest zdvojnásobuje," pokračovala dívka, jako by si ten pocit zasluhoval okamžitého trestu, „je, že má ubohá drahá babička umírajíc projevila přání, aby ten sňatek byl co nejdřív uzavřen. I ona, můj Bože, v domnění, že mne chrání, jednala proti mně."

„Poslouchejte!" zašeptal Morrel.

Oba mladí lidé ztichli.

Bylo slyšet otvírat dveře, pak praskot parket a schodů pod kročeji.

„Otec vychází z pracovny," promluvila Valentina.

„A doprovází doktora," dodal Morrel.

„Jak víte, že je to doktor?" tázala, se Valentina v údivu.

„Předpokládám to," odtušil Morrel.

Valentina pohlédla na mladíka.

Zatím bylo slyšet, jak domovní dveře se zavírají. Pan de Villefort zavřel na klíč i dveře zahradní a stoupal po schodech vzhůru.

Přišed do předsíně, stanul na okamžik, jako by váhal, má-li se vrátit do svých komnat či do pokoje paní de Saint-Méran. Morrel uskočil za portieru. Valentina se ani nepohnula, jako by ji její svrchovaný bol povýšil nade všechny obyčejné obavy.

Pan de Villefort vešel do svých komnat.

„Nyní," pravila Valentina, „nemůžete vyjít ani do zahrady, ani na ulici."

Morrel pohlédl s údivem na dívku.

„Nyní," mluvila Valentina dále, „jest jen jeden východ dovolený a jistý, totiž dědečkovým bytem."

Vstala.

„Pojďte," pravila.

„Kam?" tázal se Maximilien.

„K dědečkovi."

„Já, k panu Noirtierovi?"

„Ano."

„Myslíte to opravdu, Valentino?"

„Myslím, a to už odedávna. Mám již jen toho jediného přítele na světě a potřebujeme ho oba… Pojďte."

„Dejte pozor, Valentino," napomínal Morrel, váhaje uposlechnouti dívky, „dejte pozor, bělmo spadlo mi s očí, přišed sem, dopustil jsem se šíleného skutku. Ovládáte vy sama všecky své smysly, drahá přítelkyně?"

„Ano," odtušila Valentina, „a mám jen jednu výčitku na světě, že totiž chci opustit ostatky své drahé babičky, které jsem si předsevzala střežit."

„Valentino," pravil Morrel, „smrt je posvěcena sama sebou."

„Ano," přisvědčila dívka, „ostatně to nebude dlouho trvat, pojďte."

Valentina prošla chodbou a sestoupila po malých schodech, vedoucích k Noirtierovi. Morrel šel za ní po špičkách. Když přišli do předsíně bytu, našli tam starého sluhu.

„Barroisi," pravila Valentina, „zavřete dveře a nevpusťte nikoho."

Vstoupila první.

Noirtier, sedící ještě v křesle a dávající pozor na každý sebe menší zvuk, byv zpraven starým sluhou o všem, co se dalo, upíral žádostivě zrak na dveře pokoje. Když spatřil Valentinu, oko mu zazářilo.

V dívčině chůzi a zjevu bylo cosi vážného a slavnostního, co starce překvapilo. Proto také stalo se jeho oko ze zářícího tázavým.

„Drahý dědečku," pravila krátce, „poslyš mne dobře: víš, že babička Saint-Méranová zemřela před hodinou a že teď nemám kromě tebe nikoho na světě, kdo by mne miloval."

Výraz nekonečné něhy objevil se ve starcově zraku.

„Mohu tedy jedině tobě svěřit své hoře a své naděje, viď?"

Paralytik přisvědčil.

Valentina vzala Maximiliena za ruku.

„Podívej se tedy dobře na tohoto pána," pravila dědovi.

Stařec upřel pátravé a lehce udivené oko na Morrela.

„Je to pan Maximilien Morrel," pokračovala Valentina, „syn onoho poctivého obchodníka z Marseille, o němž jsi nepochybně slyšel."

„Ano," naznačil stařec.

„Je to jméno bezúhonné, které Maximilien proslaví, neboť ve třiceti letech je setníkem spahiů a důstojníkem Čestné legie."

Stařec pokynul, že se pamatuje.

„Nuže, dědoušku," pravila Valentina, klekajíc před starce na obě kolena a ukazujíc na Morrela, „miluji ho a budu jen jemu náležet! Budu-li přinucena provdat se za jiného, zemru žalem nebo se zabiji."

Paralytikovy oči vyjadřovaly směsici bouřlivých myšlenek.

„Máš rád pana Maximiliena Morrela, viď, dědoušku?" tázala se dívka.

„Ano," odtušil stařec nehnutě.

„A chceš chrániti nás, kteří jsme také tvé děti, proti vůli otcově?"

Noirtier upřel svůj duchaplný pohled na Morrela, jako by mu chtěl říci:

„Přijde na to."

Maximilien porozuměl.

„Slečno," pravil, „svatá povinnost vás volá do komnaty vaší babičky, dovolíte mi čest krátkého hovoru s panem Noirtierem?"

„Ano, ano, to je to," mluvilo oko starcovo.

Pak obrátilo se s neklidem k Valentině.

„Chceš říci, jak ti porozumí, dědečku?"

„Ano."

„Ó, buď bez starosti, mluvili jsme o tobě tak často, že dobře ví, jak s tebou mluvím."

A obrátivši se k Maximilienovi s milostným, ačkoli hlubokým smutkem zastřeným úsměvem, pravila:

„Ví všecko, co vím já."

Valentina se zvedla, přisunula sedadlo pro Morrela, nařídila Barroisovi, aby nikoho nevpouštěl, a políbivši něžně dědečka a smutně se rozloučivši s Morrelem, vzdálila se.

Morrel, aby ukázal Noirtierovi, že těší se Valentinině důvěře a zná všecka její tajemství, vzal slovník, pero a papír a položil vše na stůl, kde stála lampa.

„Především však dovolte, pane," pravil, „abych vám sdělil, kdo jsem, jak jsem poznal slečnu Valentinu a jaké jsou mé úmysly vzhledem k ní."

„Poslouchám," vyjádřil pohled Noirtierův.

Byl to dosti zvláštní pohled na tohoto starce, zdánlivě zbytečné břímě, stavší se jediným ochráncem, jedinou oporou, jediným soudcem dvou mladých krásných, silných milenců, vstupujících do života.

Jeho zjev, nesoucí pečeť pozoruhodné vznešenosti a přísnosti, imponoval Morrelovi, jenž začal své vypravování s chvěním.

Vyprávěl, jak poznal a si zamiloval Valentinu a jak Valentina ve své opuštěnosti a neštěstí přijala nabídku jeho oddanosti. Sdělil mu, jaký je jeho rod, postavení, jmění, a když nejednou otázal se pohledu paralytikova, pohled ten odpovídal:

„Dobře, pokračujte."

„A nyní," pravil Morrel, skončiv první část sdělení, „když jsem vám vylíčil, pane, svou lásku a naděje, mám vám sdělit naše záměry?"

„Ano," odtušil stařec.

„Nuže, ustanovili jsme se na tomto."

A vyprávěl Noirtierovi všecko: jak v ohradě čekal s kočárem, jak hodlal unést Valentinu, dovézt ji k své sestře, oženit se s ní a v uctivém očekávání doufat v odpuštění páně Villefortovo.

„Ne," naznačil Noirtier.

„Ne?" opakoval Morrel. „Nemáme tak učinit?"

„Ne."

„Nesouhlasíte tedy s tím plánem?"

„Ne."

„Nuže, je tedy jiná možnost," pravil Morrel.

Tázavý pohled starcův se ptal: jaká?

„Půjdu," pokračoval Maximilien, „a vyhledám pana Franze d'Épinay – jsem šťasten, že vám to mohu říci v nepřítomnosti slečny de Villefort – a zachovám se

k němu takovým způsobem, že ho přinutím, aby jednal jako čestný muž."

Noirtierův pohled nepřestal se tázat.

„Co učiním?"

„Ano."

„Toto. Vyhledám ho, jak jsem řekl, a řeknu mu, jaká pouta pojí mne se slečnou Valentinou, je-li to jemný člověk, dokáže svůj jemnocit tím, že sám zřekne se ruky své nevěsty a získá si od té chvíle mé přátelství a oddanost až do smrti. Odmítne-li buď ze ziskuchtivosti nebo ze směšné pýchy i potom, když mu dokáži, že činí násilí mé ženě, že Valentina mne miluje a nemůže milovati nikoho kromě mne, budu se s ním bít, dám mu všecky výhody a buď zabiji já jeho nebo on mne, zabiji-li ho, nevezme si Valentinu, zabije-li on mne, jsem jist, že Valentina si ho nevezme."

Noirtier pohlížel s nevýslovným potěšením na tu ušlechtilou, upřímnou tvář, na níž odrážely se všecky city, které jazyk vyjadřoval, dodávajíce jí výrazem krásného obličeje vše, co barva dodává dobré, pravdivé kresbě.

Přesto však, když Morrel domluvil, Noirtier zavřel několikrát za sebou oči, čímž, jak víme, vyjadřoval zápor.

„Ne?" pravil Morrel. „Zavrhujete tento druhý záměr, jako jste zavrhl první?"

„Ano, zavrhuji jej," přisvědčil stařec.

„Ale co potom máme činit, pane?" tázal se Morrel. „Poslední slova paní de Saint-Méran byla, aby se sňa-

tek vnuččin neodkládal: mám nechat věci jít svým chodem?“

Starec se nepohnul.

„Ano, rozumím,“ pravil Morrel, „mám čekat.“

„Ano.“

„Ale každý odklad nás zničí, pane,“ mluvil mladý muž dále. „Valentina sama je bez síly a přinutí ji ke všemu jako dítě. Vniknuv sem zázračně, abych věděl, co se tu děje, dostav se zázračně k vám, nemohu rozumně doufat, že ta šťastná náhoda se bude opakovat. Věřte mi a odpusťte onu marnivost mému mládí: pouze jeden z těch dvou plánů, které vám navrhuji, je dobrý, povězte mi, kterému z obou dáváte přednost: dovolíte slečně Valentině, aby se svěřila mé cti?“

„Ne.“

„Chcete raději, abych vyhledal pana d'Épinay?“

„Ne.“

„Ale můj Bože, odkud nám přijde pomoc, již čekáme s nebes?“

Stařec usmál se očima, jak se obyčejně usmíval, když se mluvilo o nebi. V přesvědčení starého jakobína zbylo vždycky trochu atheismu.

„Od náhody?“ začal opět Morrel.

„Ne.“

„Od vás?“

„Ano.“

„Od vás?“

„Ano,“ opakoval stařec.

„Chápete dobře, nač se vás táži, pane? Promiňte mému naléhání, ale můj život je ve vaší odpovědi: záchrana přijde nám od vás?“

„Ano.“

„Jste si tím jist?“

„Ano.“

„Ručíte za to?“

„Ano.“

V oku, jež dalo tuto odpověď, jevila se taková pevnost, že nebylo lze pochybovati o vůli, ne-li o moci.

„Oh, díky, pane, tisíceré díky! Ale jak – ačli vám Všemohoucí zázrakem nevrátí slovo a pohyb – jak můžete se vy, připoutaný k tomuto křeslu, vy, němý a nehnutý, jak můžete se opříti tomu sňatku?“

Úsměv ozářil starcovu tvář, zvláštní úsměv očí v nehnutém obličeji.

„Mám tedy čekat?“ tázal se mladý muž.

„Ano.“

„Ale smlouva?“

Týž úsměv objevil se znovu.

„Chcete mi říci, že nebude podepsána?“

„Ano,“ naznačil Noirtier.

„Smlouva tedy nebude ani podepsána?“ zvolal Morrel. „Oh, odpusťte, pane, ale při zprávě o velikém štěstí je dovoleno pochybovat! Smlouva nebude podepsána?“

„Ne,“ naznačil paralytik.

Přes toto ujištění Morrel ještě váhal uvěřit. Tento slib nemohoucího starce byl tak neobyčejný, že místo aby pocházel ze síly vůle, mohl vyplývat ze zeslabení

organismu. Což nestává se často, že šílenec, nevědoucí o svém šílenství, mluví o provedení věcí, přesahujících jeho moc? Slabý mluví o tíhách, které pozvedne, bázlivý o obrech, které vyzývá, chudý o pokladech, jimiž vládne, nejprostší sedlák nazývá se ve své pýše Jupiterem.

Buď že Noirtier postřehl mladíkovu nerozhodnost, nebo že plně nedůvěřoval poddajnosti, kterou projevil, pohlédl na něho pevně.

„Čeho si přejete, pane?“ tázal se Morrel. „Mám vám opakovati slib, že ničeho nepodniknu?“

Noirtierův pohled zůstal utkvělý a pevný, chtěje říci, že slib mu nestačí, pak s obličeje přenesl se na ruku.

„Mám přisahat, pane?“ tázal se Maximilien.

„Ano,“ naznačil paralytik s touže slavnostností, „chci tomu.“

Morrel pochopil, že stařec klade na tu přísahu velikou váhu.

Vztáhl ruku.

„Na svou čest,“ pravil, „vám přisahám, že vyčkám, co rozhodnete, než vystoupím proti panu d'Épinay.“

„Dobře,“ vyjádřily oči starcovy.

„A nyní, pane, poroučíte, abych se vzdálil?“ tázal se Morrel.

„Ano.“

„Aniž bych spatřil slečnu Valentinu?“

„Ano.“

Morrel pokynul, že je hotov poslechnouti.

„A nyní,“ pravil ještě, „dovolíte, aby váš vnuk vás políbil, jako vás právě políbila vnučka?“

Nebylo lze se klamat ve výrazu starcových očí.

Mladý muž přitiskl na starcovo oko rty, právě na místo, kam dívka před tím přitiskla své.

Pak po druhé uklonil se starci a vyšel.

Na chodbě našel starého služebníka, jenž stál tam z Valentinina příkazu, čekal na Morrela a provázel ho temným, klikatým korridorem, vedoucím k malým zahradním dveřím.

Přišed do zahrady, Morrel zamířil k vratům, pomocí kříví byl v okamžiku na zdi a za vteřinu po žebříku v ohradě, kde čekal stále jeho kabriolet.

Usedl do něho a vyčerpán tolikerým pohnutím, ale se srdcem lehčím, vrátil se asi k půlnoci do ulice Meslay, vrhl se na lože a spal jako opilý.

XVII.
HROBKA RODINY VILLEFORTOVY

Dva dny nato shromáždil se k desáté hodině dopolední značný zástup před domem pana de Villefort a dlouhá řada smutečních i soukromých kočárů táhla se podél celé ulice du faubourg Saint-Honoré a de la Pepiniere.

Mezi všemi těmi vozy byl jeden zvláštního tvaru, který, jak se zdálo, vykonal dlouhou cestu. Byl to jakýsi černě natřený krytý vůz a dostavil se na místo smutku jeden z prvních.

Vyptavše se, přítomní uslyšeli, že zvláštní shodou okolností chová v sobě tento vůz tělo pana markýze de Saint-Méran a že, kdo přišli na jediný pohřeb, doprovodí k hrobu dvě mrtvoly.

Byl jich veliký počet, pan markýz de Saint-Méran, z nejhorlivějších a nejvěrnějších hodnostářů krále Ludvíka XVIII. a krále Karla X., zachoval si veliký počet přátel, kteří zároveň s osobami, jež společenské povinnosti přivedly ve styk s Villefortem, tvořili značný zástup. Úřady byly ihned zpraveny a zjednáno dovolení, aby se oba pohřby mohly konat současně. Druhý pohřební vůz, vystrojený s touže smuteční nádherou, předjel před Villefortův dům a rakev byla do něho přenesena z cestovního kočáru.

Obě těla měla být pohřbena na hřbitov Pere-Lachaise, kde pan de Villefort dal již odedávna postavit hrobku, určenou za místo posledního odpočinku celé jeho rodiny.

V hrobce té odpočívalo již tělo ubohé Renaty, s níž otec i matka shledali se nyní po desítiletém odloučení.

Paříž, vždycky zvědava, vždycky pohnuta smuteční pompou, pohlížela v nábožném mlčení na nádherný ten průvod, doprovázející k poslednímu sídlu dvě jména z oné staré aristokracie, nejslavnější svým konservatismem, svými styky a tvrdošíjnou věrností zásadám.

Beauchamp, Albert a Château Renaud, jedoucí v témže smutečním voze, hovořili o té takřka náhlé smrti.

„Viděl jsem paní de Saint-Méran ještě loni v Marseilli," pravil Château Renaud, „když jsem se vracel z Alžíru, ta dáma mohla být živa sto roků, díky svému dokonalému zdraví, čilému duchu a své stálé zázračné činnosti. Kolik jí bylo let?"

„Sedmdesát," odvětil Albert, „jak mi aspoň Franz řekl. Ale nezemřela věkem, nýbrž žalem nad smrtí markýzovou, od té smrti, která jí prudce otřásla, nenabyla prý již jasného rozumu."

„Nač tedy vlastně zemřela?" tázal se Beauchamp. „Prý návalem krve do mozku, nebo mrtvicí. Není to totéž?"

„Asi."

„Mrtvicí?" tázal se Beauchamp. „To asi sotva. Paní de Saint-Méran, kterou jsem také jednou nebo dvakrát viděl, byla malá, křehká a konstrukce mnohem spíše nervové než krevnaté. Mrtvice ze zármutku při tako-

vých ústrojích, jako bylo paní de Saint-Méran, jsou velmi vzácným případem."

„V každém případě," pravil Albert, „ať ji zabila jakákoli nemoc nebo doktor, jisto je, že pan de Villefort, či spíše slečna Valentina, vlastně ještě spíše náš přítel Franz stane se majitelem skvělého dědictví: osmdesát tisíc liber důchodu, myslím."

„Dědictví to se ještě zdvojnásobí při smrti toho starého jakobína Noirtiera."

„To je tuhý dědeček," prohodil Beauchamp. „Tenacem propositi virum. Vsadil se myslím, se smrtí, že pochová všecky své dědice. A na mou věru, vyhraje! Je to pravý starý člen konventu z r. 93, který řekl Napoleonovi roku 1814: Klesáte, protože vaše vláda je mladý stvol, unavený rychlým vzrůstem, vezměte si republiku za poručníka, vraťme se s dobrou konstitucí na bojiště a slibuji vám pět set tisíc vojáků, nové Marengo a druhý Slavkov. Myšlenky neumírají, sire, podřimují někdy, ale probudí se ještě silnější, než byly před usnutím."

„Zdá se," pravil Albert, „že pro něho jsou lidé jako myšlenky. Ale něco mne znepokojuje: jak se totiž Franz srovná s dědem, který se nemůže obejít bez jeho ženy. Ale kde je Franz?"

„Nu, v prvním voze s panem de Villefort, jenž ho již považuje za člena rodiny."

Ve všech vozech, které se zúčastnily smutečního průvodu, vedl se téměř stejný hovor. Každý se divil těm dvěma tak blízkým a tak náhlým úmrtím, ale nikdo

neměl potuchy o strašlivém tajemství, jež svěřil pan d'Avrigny na své noční procházce panu de Villefort.

Asi za hodinu dospěl průvod k hřbitovním vratům. Počasí bylo tiché, ale zasmušilé, a proto dosti harmonovalo s truchlivým obřadem, jenž měl být vykonán. Château Renaud poznal ve skupinách, mířících k rodinné hrobce, Morrela, který přijel sám v kabrioletu, kráčel sám, velmi bled a mlčenliv, po úzké stezce, lemované tisy.

„Vy jste zde!" zvolal Château Renaud, vsunuv rámě mladému setníkovi pod paži. „Vy znáte pana de Villefort? Jak je tedy možno, že jsem vás u něho nikdy neviděl?"

„Neznám pana de Villefort," odvětil Morrel, „ale znal jsem paní de Saint-Méran."

Vtom dohonil je Albert s Franzem.

„Místo je špatně voleno k představení," pravil Albert, „ale nevadí, nejsme pověrčiví. Pane Morreli, dovolte, abych vám představil pana Franze d'Épinay, výtečného spolucestovatele, s nímž prodělal jsem cestu po Itálii. Drahý Franzi, pan Maximilien Morrel, výborný přítel, kterého jsem získal v tvé nepřítomnosti a jehož jméno uslyšíš v mém hovoru po každé, kdykoli budu mluvit o statečnosti, duchu a roztomilosti."

Morrel na okamžik v duchu zakolísal. Tázal se sama sebe, není-li odsouzeníhodným pokrytectvím onen téměř přátelský pozdrav člověku, proti němuž tajně bojoval, ale jeho přísaha a vážnost okolností přišly mu na mysl.

Přemohl se, aby výrazem ničeho neprozradil, a pozdravil Franze.

„Slečna de Villefort je velmi smutná, že ano?“ tázal se Debray Franze.

„Oh, až nepochopitelně smutná,“ odvětil Franz. „Dnes ráno byla tak zničena, že jsem ji sotva poznal.“

Tato zdánlivě tak prostá slova drásala Morrelovi srdce. Tento muž viděl tedy Valentinu, mluvil s ní tedy?

V tu chvíli musil mladý ohnivý důstojník sebrat všecku sílu, aby odolal přání porušit přísahu.

Uchopil Château Renaudovo rámě a odtáhl ho rychle k hrobce, před níž zřízenci pohřebního ústavu právě složily obě rakve.

„Nádherný příbytek,“ poznamenal Beauchamp, pohlédnuv na mausoleum. „Zimní palác, letní palác. I vy zde jednou budete bydlit, drahý d'Épinayi, neboť budete brzy patřit k rodině. Já jako filosof přeji si malý venkovský domeček, vilku tam pod stromy, a ne tolik kvádrů na ubohém těle. Až budu umírat, řeknu těm, kdo budou kolem mne, co Voltaire psal Pironovi: Eo rus, a bude konec… Nu, ale neztrácejte mysli, Franzi, vaše žena dědí!“

„Opravdu, Beauchampe,“ pravil Franz, „jste nesnesitelný. Politické záležitosti vás naučily všemu se smát, a mužové, kteří ty záležitosti řídí, mají ve zvyku nevěřit v nic. Když však, Beauchampe, máte čest setkati se s obyčejnými lidmi a štěstí zanechat na chvíli politiky, hleďte se zase opatřit srdcem, jež necháváte v šatně parlamentu nebo panské sněmovny.“

„Eh, můj Bože!“ prohodil Beauchamp. „Co je život? Zastávka v předsíni smrti.“

„Mám na Beauchampa svrchu,“ pravil Albert. A zůstal s Franzem o čtyři kroky pozadu, nechav Beauchampa pokračovati ve filosofických dissertacích s Debrayem.

Hrobka rodiny Villefortovy tvořila bílý kamenný čtyřhran, asi dvacet stop vysoký. Vnitřní přepážka dělila rodinu Saint-Méranovu a rodinu Villefortovu a obě oddělení měla svůj vlastní vchod.

Nebylo v nich jako v jiných hrobkách oněch ohavných zásuvek nad sebou, do nichž úsporné rozdělení uzavírá mrtvé s nápisy, které se podobají etiketám. Vše, co se v ní bronzovými dveřmi na první pohled spatřovalo, byla přísná, temná předsíň, oddělená od vlastní hrobky zdí.

V této zdi proraženy byly ony dvoje dvéře, o nichž jsme se právě zmínili a jež vedly k poslednímu odpočinku Villefortů a Saint-Méranů.

Tam bylo možno bolu volně uleviti, aniž by dovádiví procházecí, kteří činí si ze hřbitova Pere-Lachaise výletní místo nebo milostné dostaveníčko, přišli svými popěvky, křikem a pobíháním rušit němé zahloubání nebo modlitbu, smáčenou slzami návštěvníka hrobky.

Obě rakve byly vneseny do hrobky vpravo, patřící rodině Saint-Méranů. Byly položeny na připravené máry, čekající již na smutné své břímě, pouze Villefort, Franz a několik blízkých příbuzných vstoupilo do svatyně.

Ježto náboženské obřady vykonány byly u dveří a pohřebních řečí nebylo, přítomní se ihned rozcházeli, Château Renaud a Morrel dali se jednou stranou, Debray s Beauchampem druhou.

Franz zůstal s panem Villefortem u dveří hřbitova, Morrel zastavil se pod jakousi záminkou a viděl vstoupit Franze s panem de Villefort do smutečního vozu. Ta důvěrnost zdála se mu špatným znamením. Vrátil se tedy do Paříže a ačkoli jel v jednom kočáře se Château Renaudem a Albertem, neslyšel ani slova z toho, co oba mladí mužové mluvili.

A skutečně, když loučil se Franz s panem de Villefort, pravil mu státní návladní:

„Kdy vás opět uvidím, pane barone?“

„Kdy je vám libo, pane!“ odvětil Franz.

„Co nejdříve.“

„Jsem, vám k službám, pane, přejete si, abychom se vrátili společně?“

„Nepůsobí-li vám to obtíží.“

„Naprosto ne.“

A tak vstoupili budoucí tchán s budoucím zetěm do téhož vozu a Morrel, vida to, měl opravdový důvod k vážným obavám.

Villefort s Franzem vrátili se do ulice du faubourg Saint-Honoré.

Státní návladní, nevešed do společných komnat, nepromluviv s chotí ani s dcerou, uvedl mladého muže do své pracovny a pokynuv mu na židli, pravil:

„Pane d'Épinay, musím vám připomenout – a chvíle není snad tak špatně volena, jak by se na první pohled mohlo zdát, neboť poslušnost mrtvých je první obětní dar, který má jim být položen na rakev – musím vám tedy připomenout přání, jež vyslovila předvčírem paní de Saint-Méran na smrtelném loži, že Valentinin sňatek nemá trpět odkladu. Víte, že záležitosti zesnulé jsou v naprostém pořádku, že její závěť zajišťuje Valentině celé jmění Saint-Méranů, notář ukázal mi včera papíry, které dovolují definitivně sepsat svatební smlouvu. Můžete zajít k notáři a dát si z mého nařízení předložiti ty listiny. Je to pan Deschamps na náměstí Beauvau v předměstí Saint Honoré."

„Pane," odpověděl d'Épinay, „snad to není vhodná chvíle pro slečnu Valentinu, zdrcenou bolestí, pomýšlet na manžele. Bál bych se skutečně…"

„Valentina," přerušil ho pan de Villefort, „nebude mít vřelejší touhy, než splnit poslední přání babiččino, s té strany nebude překážek, za to vám ručím."

„V tom případě, pane," odvětil Franz, „můžete jednat dle své libosti, neboť s mé strany jich také nebude, mé slovo je zadáno a dostát mu bude mi nejen radostí, ale i štěstím."

„Pak nás tedy již nic nezdržuje," pravil Villefort, „smlouva měla být podepsána před třemi dny, najdeme ji připravenu: může být podepsána ještě dnes."

„Ale smutek?" poznamenal váhavě Franz.

„Buďte klidný, pane," odvětil Villefort, „v mém domě nejsou společenské řády zanedbávány. Slečna de Ville-

fort může se uchýlit na tři předepsané měsíce na své panství Saint-Méran, pravím na své panství, protože majetek náleží jí. Tam, souhlasíte-li, bude za týden uzavřen civilní sňatek, bez hluku, bez lesku, bez okázalosti. Přáním paní de Saint-Méran bylo, aby se její vnučka provdala na tom panství. Po svatebních obřadech můžete se, pane, vrátit do Paříže, kdežto vaše choť ztráví dobu smutku se svou nevlastní matkou."

„Jak je vám libo, pane," souhlasil Franz.

„Račte tedy půl hodiny počkat," pravil opět Villefort, „Valentina sejde do salonu. Pošlu pro pana Deschampsa, přečteme a podepíšeme smlouvu na místě a ještě dnes večer doveze paní de Villefort Valentinu na panství, kam za nimi za týden přijedeme."

„Pane," promluvil Franz, „chci vás jen o jediné požádat."

„Oč?"

„Přál bych si, aby Albert de Morcerf a Raul de Château Renaud byli přítomni tomu podpisu, víte, že jsou mými svědky."

„Za půl hodiny jsou zpraveni, chcete pro ně jít sám, či chcete pro ně poslat?"

„Raději pro ně půjdu, pane."

„Očekávám vás tedy za půl hodiny, barone, a za půl hodiny bude Valentina připravena."

Franz uklonil se panu de Villefort a odešel.

Sotva se domovní dveře za mladým mužem zavřely, vzkázal Villefort Valentině, aby za půl hodiny sešla do salonu, kam má přijíti notář i svědci pana d'Épinay.

Tato neočekávaná zpráva vyvolala v domě veliký rozruch. Paní Villefortová nechtěla tomu věřit a Valentina byla tím zdrcena jako bleskem.

Rozhlédla se, jako by hledala, ke komu by se obrátila o pomoc.

Chtěla sejít k dědečkovi, ale potkala na schodech pana de Villefort, který vzal ji za ruku a dovedl do salonu.

V předsíni spatřila Valentina Barroise a vyslala k starému sluhovi zoufalý pohled.

Okamžik po Valentině vstoupila do salonu paní de Villefort s malým Eduardem. Bylo zřejmo, že i mladá žena prožívá rodinný zármutek, byla bledá a zdála se hrozně vysílena.

Usedla, vzala Eduarda na klín a tiskla chvílemi téměř křečovitě k srdci to dítě, v kterém jako by se soustředil celý její život.

Brzy ozvalo se hrčení dvou kočárů, vjíždějících do dvora.

V jednom přijížděl notář, v druhém Franz se svými přáteli.

Za okamžik byli všichni shromážděni v saloně.

Valentina byla tak bledá, že bylo jí vidět žilky, promodrávající se na skráních kolem očí a podél lící.

Franz nemohl se ubrániti dosti živému pohnutí.

Château Renaud a Albert pohlédli na sebe v údivu. Právě ukončený obřad nezdál se jim smutnějším než tento, jenž měl začít.

Paní de Villefort usedla do stínu za sametovou záclonu, a ježto byla stále nachýlena k synovi, bylo nesnadno čísti jí na tváři, co se děje v jejím srdci. Pan de Villefort byl jako vždy nepohnut. Notář, uspořádav na stole papíry podle metody mužům zákona vlastní, usedl do křesla, zvedl brejle a obrátiv se k Franzovi, tázal se, ačkoli to velmi dobře věděl:

„Jste pan Franz de Quesnel, baron d'Épinay?"

„Ano, pane," odpověděl Franz.

Notář se uklonil.

„Musím vás upozornit, pane," začal, „a to z nařízení pana de Villefort, že váš zamýšlený sňatek se slečnou de Villefort změnil páně Noirtierovy úmysly vzhledem k jeho vnučce a že pan Noirtier nadobro zbavuje svou vnučku jmění, jež mělo jí po něm připadnout. Spěchám dodati," pokračoval notář, „že, ježto testátor měl právo zbaviti ji jen části jmění a zbavil ji všeho, závěť nesnese prozkoumání a bude prohlášena za neplatnou a nepřípustnou."

„Ano," pravil Villefort, „ale upozorňuji pana d'Épinay předem, že za mého života nebude otcova závěť nikdy popřena, neboť mé postavení zakazuje mi i jen stín pohoršení."

„Pane," odvětil Franz, „mrzí mne, že taková otázka je projednávána před slečnou Valentinou. Nikdy jsem se netázal po jejím jmění, které, ať sebe omezenější, bude vždycky větší než mé. Moje rodina hledala ve spojení s panem de Villefort vážnost, já hledám v něm štěstí."

Valentina poděkovala mu lehounkým pokynem a dvě tiché slzy splývaly jí po lících.

„Ostatně, pane," pravil Villefort, obraceje se znovu k svému příštímu zeti, „až na ztrátu nadějí nemůže vás ona neočekávaná závěť osobně nikterak urazit, vysvětluje se páně Noirtierovou slabostí ducha. Co vzbuzuje otcovu nelibost, není, že Valentina se provdává za vás, nýbrž že se vůbec vdává: spojení s kýmkoli jiným bylo by v něm vzbudilo týž zármutek. Stáří je sobecké, pane, a slečna de Villefort byla panu Noirtierovi věrnou společnicí, jakou nebude mu již moci býti paní baronka d'Épinay. Nešťastný stav mého otce je příčinou, že mluvíváme s ním zřídka o vážných záležitostech, jichž jeho zesláblý duch nebyl by s to pochopit, a jsem pevně přesvědčen, že pan Noirtier, zachovav sice vzpomínku, že jeho vnučka se vdává, zapomněl již v tuto chvíli i jméno toho, jenž se má stát jeho vnukem."

Sotva pan de Villefort dokončil tato slova, na něž Franz odpověděl poklonou, otevřely se dveře salonu a objevil se Barrois.

„Pánové," pravil hlasem neobyčejně pevným na sluhu, mluvícího k velitelům za tak slavnostních okolností, „pan Noirtier deVillefort přeje si okamžitě mluviti s panem Franzem de Quesnel, baronem d'Épinay."

I on nazval, jako notář, ženicha celým titulem, aby nebyl možný omyl v osobě.

Villefort se zachvěl, paní de Villefort postavila syna na zemi, Valentina se zvedla, bledá a němá jako socha.

Albert a Château Renaud vyměnili druhý pohled, udivenější než první.

Notář pohlédl na Villeforta.

„Není to možné," pravil státní návladní, „ostatně pan d'Épinay nemůže v tuto chvíli opustit salon."

„A právě v tuto chvíli," promluvil Barrois s touže pevností, „přeje si můj pán, pan Noirtier, mluvit s panem Franzem d'Épinay o důležitých záležitostech."

„Tedy dědeček Noirtier teď mluví?" tázal se Eduard se svou obvyklou prostořekostí.

Tento vtip však nevzbudil úsměvu ani u paní de Villefort, tak byla mysl všech zaujata, tak vážnou zdála se situace.

„Řekněte panu Noirtierovi," ujal se Villefort opět slova, „že co žádá, je nemožné."

„Pak pan Noirtier dává pánům oznámiti," hlásil Barrois, „že dá se sám přenést do salonu." Údiv dostoupil vrcholu.

Na tváři paní de Villefort objevil se záchvěv úsměvu. Valentina zvedla bezděky oči vzhůru na poděkování nebesům.

„Valentino," pravil pan de Villefort, „jděte se, prosím, podívat, co znamená tento nový rozmar vašeho dědečka."

Valentina živě popošla ke dveřím, vtom však se pan de Villefort jinak rozmyslil.

„Počkejte," pravil, „půjdu s vámi."

„Promiňte, pane," ujal se nyní slova Franz, „ale zdá se mi, ježto pan Noirtier poslal pro mne, že především

já mám vyhovět jeho přání, budu ostatně šťasten, že mohu mu vyslovit svou úctu, neboť neměl jsem ještě příležitosti vyžádat si té cti."

„Oh, můj Bože," zvolal Villefort se zřejmým neklidem, „jen se neobtěžujte!"

„Odpusťte, pane," odvětil Franz tónem muže, který pojal určité rozhodnutí. „Nedám si ujít této příležitosti, abych nedokázal panu Noirtierovi, jak nespravedlivě pojal ke mně onen odpor, který jsem se rozhodl přemoci svou hlubokou oddaností, nechť je jakýkoli."

A nedav se Villefortem déle zdržeti, Franz rovněž vstal a následoval Valentinu, jež sestupovala již po schodech s radostí trosečníka, vloživšího ruku na skálu.

Pan de Villefort odebral se za nimi.

Château Renaud a Morcerf vyměnili třetí pohled, ještě udivenější, než oba první.

XVIII.
PROTOKOL

Noirtier, černě oděn a usazen v křesle, čekal.

Když vešly tři osoby, které chtěl vidět, pohlédl na dveře, jež sluha ihned zavřel.

„Pamatujte si," promluvil tiše Villefort k Valentině, která nemohla potlačit radosti, „že bude-li vám pan Noirtier chtít sdělit něco, co by se stavělo na odpor vašemu sňatku, zakazuji vám to pochopit."

Valentina se zarděla, ale neodpověděla ničeho.

Villefort přistoupil k Noirtierovi.

„Zde je pan Franz d'Épinay," pravil mu, „poslal jste pro něho a on vyhověl vašemu přání. Přáli jsme si odedávna to shledání a byl bych šťasten, kdyby vám dokázalo, jak málo bylo odůvodněno vaše bránění Valentininu sňatku."

Noirtier odpověděl jen pohledem, při němž Villefortovi proběhl mráz žilami.

Pokynul okem Valentině, aby se přiblížila.

Pomocí prostředků, jichž obyčejně v rozmluvách s dědem užívala, našla za okamžik slovo klíč.

Otázala se paralytikova pohledu, který upřel se na zásuvku malého stolku, stojícího mezi dvěma okny.

Otevřela zásuvku a našla tam skutečně klíč.

Když měla klíč a když jí stařec naznačil, že si ho skutečně přál, obrátily se oči paralytikovy k starému

psacímu stolu, stojícímu tam odedávna bez povšimnutí a uzavírajícímu, jak se každý domníval, jen bezcenné papíry.

„Mám otevřít psací stůl?“ tázala se Valentina.

„Ano,“ odtušil stařec.

„Mám otevřít zásuvky?“

„Ano.“

„Postranní?“

„Ne.“

„Prostřední?“

„Ano.“

Valentina otevřela prostřední zásuvku a vyňala svazek listin.

„Přál jste si toto, dědečku?“ tázala se.

„Ne.“

Vyňala postupně všecky papíry, až nezůstalo v zásuvce již naprosto ničeho.

„Ale zásuvka je už prázdná,“ pravila.

Noirtierovy oči upřely se na slovník.

„Ano, dědečku, rozumím,“ řekla dívka.

A jmenovala všecka písmena abecedy, při T ji Noirtier zastavil.

Otevřela slovník a hledala, až našla slovo tajnost.

„Ach, je to nějaká tajnost?“ tázala se Valentina.

„Ano,“ odtušil Noirtier.

„A kdo ji zná?“

Noirtier pohlédl na dveře, jimiž vyšel sluha.

„Barrois?“ tázala se Valentina.

„Ano,“ naznačil Noirtier.

„Mám ho zavolat?“

„Ano.“

Valentina šla ke dveřím a zavolala Barroise.

Villefortovo čelo pokrylo se potem netrpělivosti a Franz byl ztrnulý údivem.

Starý sluha se objevil.

„Barroisi,“ pravila Valentina, „dědeček mi přikázal vzít klíč z tohoto stolku, otevřít psací stůl a vytáhnout zásuvku, v té zásuvce je nějaké tajné péro nebo tajná přihrádka a vy prý je znáte, otevřte to.“

Barrois pohlédl na starce.

„Uposlechněte,“ pravilo inteligentní oko Noirtierovo.

Barrois poslechl, otevřelo se dvojí dno a v něm objevil se svazek listin svázaný černou stuhou.

„Přál jste si toto, pane?“ tázal se Barrois.

„Ano,“ byla odpověď Noirtierova.

„Komu mám odevzdat ty papíry? Panu de Villefort?“

„Ne.“

„Slečně Valentině?“

„Ne.“

„Panu Franzovi ďÉpinay?“

„Ano.“

Franz udiven, přiblížil se o krok.

„Mně, pane?“ tázal se.

„Ano.“

Franz přijal papíry z ruky Barroisovy a pohlédnuv na obálku četl:

„Po mé smrti budiž uloženo u mého přítele generála Duranda, který, umíraje, odevzdá tyto listiny svému

synovi s důtklivým příkazem, aby je zachoval jako listiny svrchované důležitosti.“

„Nuže, pane, co mám dělat s těmito papíry?“ tázal se Franz.

„Nepochybně je máte zachovat tak jak jsou zapečetěny,“ pravil státní návladní.

„Ne, ne,“ živě naznačil Noirtier.

„Přejete si snad, aby je pan d'Épinay přečetl?“ tázala se Valentina.

„Ano,“ odtušil stařec.

„Slyšíte, pane barone,“ pravila Valentina, „dědeček vás žádá, abyste ty listiny přečetl.“

„Sedněme si tedy,“ řekl Villefort netrpělivě, „protože to bude nějaký čas trvat.“

„Sedněte si,“ velelo oko starcovo.

Villefort usedl, ale Valentina zůstala stát vedle děda, opřena o jeho lenošku, a Franz postavil se před něho.

Tajemnou listinu držel v ruce.

„Čtěte!“ kázaly oči starcovy.

Franz odstranil obal a v komnatě zavládlo hluboké ticho. Uprostřed toho ticha četl:

„Výtah z protokolu, sepsaného o schůzi bonapartistického klubu v ulici Saint-Jacques, konané dne 5. února 1815.“

Franz přestal číst.

„Dne 5. února 1815! Toho dne byl můj otec zavražděn!“

Valentina a Villefort nepromluvili slova, pouze oko starcovo jasně pravilo: Pokračujte.

„A právě po odchodu z toho klubu můj otec zmizel!“ pokračoval Franz.

Noirtierův pohled stále říkal: Čtěte!

Franz četl:

„Podepsaní Ludvík Jakub Beaurepaire, podplukovník dělostřelectva, Štěpán Duchampy, generál brigády, a Klaudius Lecharpal, správce vod a lesů, prohlašují, že dne 4. února 1815 došel z ostrova Elby list, doporučující přízni a důvěře členů klubu bonapartistického generála Flaviána de Quesnel, který, slouživ císaři od roku 1804 až do roku 1815, byl zajisté všecek oddán dynastii napoleonské přes baronský titul, jejž Ludvík XVIII. udělil jeho panství Epinayskému.

V důsledcích toho poslán byl generálu Quesnelovi list, zvoucí ho k zítřejší schůzi dne 5. List neudával ani ulice, ani čísla domu, kde měla se schůze konati. Neměl nijakého podpisu, ale oznamoval generálovi, že, bude-li připraven, jeden z členů pro něho přijde v devět hodin večer.

Schůze konány byly od devíti hodin večer do půlnoci.

V devět hodin dostavil se ku generálovi předseda klubu. Generál byl připraven. Předseda mu sdělil, že jednou z podmínek jeho uvedení je, že nikdy nedoví se místa shromáždění, že si musí dát zavázat oči a odpříséhnout, že nebude hledět nadzvednout pásku.

Generál de Quesnel podmínku přijal a zavázal se ctí, že nebude hledět vyzvědět, kudy je veden.

Generál dal zapřáhnouti do svého vozu. Předseda však mu řekl, že není možno ho použíti, vzhledem k tomu, že nemá smyslu zavázat pánovi oči, má-li sluha oči otevřeny a pozná-li ulice, kterými jede.

‚Jak to tedy uděláme?' tázal se generál.

‚Mám svůj vůz,' odvětil předseda.

‚Jste si tedy svým kočím tak jist, že mu svěříte tajemství, které svěřit mému byste považoval za neopatrnost?'

‚Naším kočím je člen klubu,' odpověděl předseda, ‚poveze nás státní rada.'

‚Pak hrozí nám jiné nebezpečí,' prohodil generál se smíchem, ‚že totiž budeme převrženi.'

Zaznamenáváme tento vtip jako důkaz, že generál nebyl ani v nejmenším nucen zúčastniti se schůze a že se jí zúčastnil dobrovolně.

Když usedli do vozu, předseda připomenul generálovi slib, že si dá zavázati oči. Generál nestavěl se této formalitě na odpor: šátek, připravený k tomu cíli v kočáře, vykonal tu službu.

Během cesty zdálo se předsedovi, že generál snaží se vyhlédnouti zpod pásky, připomenul mu jeho přísahu.

‚Ach, pravda!' prohodil generál.

Kočár zastavil se před domem v ulici Saint-Jacques. Generál vystoupil, opíraje se o rámě předsedovo, jehož hodnosti neznal a kterého měl za pouhého člena klubu, prošli chodbou, vystoupili do poschodí a vešli do poradní síně.

Schůze byla zahájena. Členové klubu, zpraveni o novém představení, jež mělo být toho večera vykonáno,

dostavili se v plném počtu. Přišed doprostřed sálu, generál byl vyzván, aby si sňal pásku. Uposlechl ihned vyzvání a zdál se velmi udiven, že shledává tak velký počet známých tváří ve společnosti, o jejíž existenci neměl až do té chvíle ani potuchy.

Byl otázán na své smýšlení, ale odpověděl pouze, že listy z ostrova Elby zjevily asi jeho smýšlení…“

Franz se přerušil.

„Můj otec byl royalistou,“ pravil, „nebylo třeba vyptávat se ho na smýšlení, bylo známo.“

„Odtud také vzniklo mé přátelství s vaším otcem, drahý pane Franzi,“ odpověděl Villefort, „lidé se snadno spřátelí, sdílejí-li totéž přesvědčení.“

„Čtěte,“ naléhal pohled starcův.

Franz pokračoval:

„Nato ujal se předseda slova a vyzval generála, aby se vyjádřil zřejměji, ale pan de Quesnel odpověděl, že si především přeje vědět, co se od něho žádá.

Nato byl generálovi sdělen obsah listu z Elby, jenž doporučoval ho klubu jako muže, na jehož přispění možno spoléhat. Celý paragraf jednal o možném návratu z ostrova Elby a sliboval nový list a širší podrobnosti při příjezdu Faraonu, obchodní lodi, náležící výpravčí Morrelovi v Marseilli, jejíž kapitán byl cele oddán císaři.

Během té četby generál, o kterém se domnívali, že na něho mohou spoléhat jako na bratra, jevil naopak zřejmé známky nespokojenosti a odporu.

Po skončené četbě zůstal stát beze slova a se staženým obočím.

„Nuže, co říkáte tomu listu, pane generále?“ tázal se předseda.

„Říkám, že je tomu velmi nedávno,“ odpověděl generál, „co byla složena přísaha králi Ludvíku XVIII., a již je porušena ve prospěch bývalého císaře.“

Tentokráte byla odpověď příliš jasná, aby se bylo lze klamat v jeho smýšlení.

„Generále,“ pravil předseda, „není pro nás krále Ludvíka XVIII., není žádného bývalého císaře. Je pouze Jeho Veličenstvo císař a král, vzdálený od desíti měsíců z Francie, své říše, násilím a zradou.“

„Pardon, pánové,“ odtušil generál, „je možné, že pro vás není krále Ludvíka XVIII., ale pro mne ano, vzhledem k tomu, že mne učinil baronem a polním maršálem a že nikdy nezapomenu, že za tyto dva tituly vděčím jeho šťastnému návratu do Francie.“

„Pane,“ promluvil předseda vážnějším tónem, povstav, „dejte pozor na to, co mluvíte, vaše slova jasně nám ukazují, že klamali se vzhledem k vám na ostrově Elbě a že klamali i nás. Sdělení, jež bylo vám učiněno, dostalo se vám z důvěry ve vás, tedy z pocitu, který vám dělá čest. Mýlili jsme se však: titul a hodnost získaly vás nové vládě, již chceme svrhnout. Nenutíme vás spojit se s námi, nepřijímáme nikoho proti jeho vůli a svědomí, ale přinutíme vás, abyste jednal jako čestný muž i kdybyste k tomu nebyl ochoten.“

„Nazýváte jednáním čestného muže znát vaše spiknutí a nezjevit je! Já to nazývám spoluvinictvím. Vidíte, že jsem ještě upřímnější, než vy…“

„Ach, můj otče!“ zvolal Franz, přerušiv se. „Chápu nyní, proč tě zavraždili.“

Valentina nezdržela se pohledu na Franze, mladý muž byl skutečně krásný ve svém synovském nadšení.

Villefort procházel se za ním po délce i šířce. Noirtier sledoval očima výraz všech a zachovával svůj důstojný a přísný ráz.

Franz vrátil se k rukopisu a pokračoval:

„Pane,“ pravil předseda, „byl jste požádán, abyste se dostavil do středu shromáždění, nebyl jste sem přivlečen násilím, byl jste vyzván, abyste si dal zavázati oči, souhlasil jste. Když jste svolil k dvojí té žádosti, věděl jste výborně, že se nezabýváme tím, abychom zabezpečili trůn Ludvíkovi XVIII., to bychom se tak pečlivě neskrývali před policií. Chápete nyní, že by bylo příliš pohodlno nasadit si masku, vyzvědět tajemství lidí a pak jen masku sejmout a zničit ty, kteří se nám svěřili. Ne, ne, především vyjádříte se otevřeně, jste-li pro náhodného krále, jenž nyní panuje, či pro Jeho Veličenstvo císaře.“

„Jsem royalistou,“ odvětil generál, „složil jsem Ludvíku XVIII. přísahu a své přísaze dostojím.“

Slova ta následována byla všeobecným mručením a velkému počtu členů klubu bylo viděti na očích, že přemýšlejí, jak přimět pana d'Épinay, aby těchto neopatrných slov litoval.

Předseda opět vstal a nařídil ticho.

„Pane," pravil mu, „jste muž příliš vážný a příliš rozumný, abyste nepochopil následky situace, v níž jsme se vzájemně vůči sobě ocitli, a sama vaše přímost diktuje nám podmínky, které musíme vám klást, neboť nic jiného nám nezbývá: zapřísáhnete se tedy svou ctí, že neprozradíte ničeho, co jste slyšel."

Generál položil ruku na meč a zvolal:

„Mluvíte-li o cti, nerušte především zákonů a nevnucujte ničeho násilím!"

„A vy, pane," pokračoval předseda s klidem snad ještě hroznějším, než byl hněv generálův, „nedotýkejte se meče, radím vám to."

Generál vrhl kolem sebe pohled, prozrazující počátek neklidu. Nepoddal se však, naopak, sebral všecku sílu a pravil:

„Nebudu přísahat!"

„Pak tedy, pane, zemřete," odtušil předseda klidně.

Pan d'Épinay silně zbledl: rozhlédl se po druhé kol dokola, mnozí členové klubu mezi sebou šeptali a sahali pod plášti po zbraních.

„Generále," pravil předseda, „buďte klidný, jste mezi čestnými muži, kteří vynasnaží se všemožně vás přesvědčit, prve než použijí proti vám poslední krajnosti. Jste však také, sám jste to pravil, mezi spiklenci, máte jejich tajemství, musíte jim je vrátit."

Velevýznamné ticho následovalo po těchto slovech. A když generál neodpovídal, poručil předseda dveřníkům:

„Zavřete dveře!“

Totéž mrtvé ticho zavládlo po těch slovech.

Tu generál pokročil vpřed a prudce se ovládnuv, pravil:

„Mám syna a musím na něho pamatovati, nacházeje se mezi vrahy.“

„Generále,“ promluvil vůdce shromáždění důstojně, „jediný muž má vždycky právo urážet jich padesát: je to výsada slabosti. Nečiní však správně, užívá-li toho práva. Věřte mi generále, přisahejte a neurážejte nás.“

Generál, znovu pokořen převahou hlavy shromáždění, okamžik váhal, konečně však, přistoupiv až ke stolku předsedovu, tázal se:

„Jak zní formule?“

„Takto:

Zavazuji se ctí, že nikdy nezjevím nikomu na světě, co jsem viděl a slyšel dne 5. února 1815 mezi devátou a desátou hodinou večerní, a prohlašuji, že zasloužím si smrti, poruším-li svou přísahu.“

Generál zdál se být zachvácen nervósním chvěním, jež nedovolovalo mu po několik vteřin odpověděti, konečně přemohl zjevný odpor, pronesl vyžadovanou přísahu, ale hlasem tak tichým, že ji sotva bylo slyšet. Mnozí členové také žádali, aby ji opakoval hlasitěji a zřetelněji, což se stalo.

„Nyní přeji si se vzdálit,“ pravil generál. „Jsem konečně volný?“

Předseda vstal, označil tři členy shromáždění, mající ho doprovodit, a vstoupil do kočáru s generálem, za-

vázav mu napřed oči. V počtu těch tří členů byl i kočí, který je přivezl.

Ostatní členové klubu rozešli se v tichu.

„Kam vás máme zavést?“ tázal se předseda.

„Kamkoli, kde budu zbaven vaší přítomnosti,“ odvětil pan d'Épinay.

„Pane,“ pravil nato předseda, „dejte pozor, nejste již ve shromáždění, máte již co dělati s jednotlivci, neurážejte je, nechcete-li se státi zodpovědným za urážku.“

Místo však, aby té řeči porozuměl, pan d'Épinay odvětil:

„Jste stále stejně statečný ve svém voze jako ve svém shromáždění, a to z toho důvodu, pane, že čtyři mužové jsou vždycky silnější než jeden jediný.“

Předseda dal zastavit.

Byli právě u vchodu na nábřeží des Ormes, u schodů, vedoucích k řece.

„Proč tu dáváte zastavovat?“ tázal se pan d'Épinay.

„Protože jste, pane, urazil muže,“ odpověděl předseda, „a protože ten muž nechce učiniti ani kroku dál bez čestného odčinění.“

„Také způsob vraždy,“ prohodil generál, pokrčiv rameny.

„Žádný hluk, pane,“ odvětil předseda, „nechcete-li, abych vás sama neměl za jednoho z mužů, které jste právě jmenoval, to jest za zbabělce, jenž dělá si ze své slabosti štít. Jste samojediný, samojediný vám odpoví. Máte meč po boku, já jej mám v holi, nemáte svědků,

jeden z těchto pánů jím bude. A nyní souhlasíte-li, můžete sníti pásku."

Generál strhl si okamžitě šátek s očí.

„Konečně tedy zvím, s kým mám co činit!" zvolal.

Otevřeli dvířka, čtyři mužové vystoupili…"

Franz opět přerušil četbu. Osušil si ledový pot, jenž stál mu na čele. Bylo cosi strašlivého v pohledu na toho bledého, chvějícího se syna, čtoucího hlasitě až dosud neznámé podrobnosti o smrti otcově.

Valentina sepjala ruce, jako by se modlila.

Noirtier upíral na Villeforta pohled plný vznešeného pohrdání a hrdosti.

Franz pokračoval:

„Bylo to, jak již řečeno, dne 5. února. Od tří dnů panoval pěti až šestistupňový mráz, schody byly samý led, generál byl silný a veliký, předseda ponechal mu při sestupování stranu při zábradlí.

Oba svědci je následovali.

Byla tmavá noc, půda na schodech vedoucích k řece byla vlhká sněhem a jinovatkou a voda se valila černá, hluboká, s několika kusy ledu na povrchu.

Jeden ze svědků šel pro svítilnu do lodi s nákladem uhlí a při světle té svítilny prohlédli zbraně.

Meč předsedův, prostý meč v holi, jak byl řekl, byl kratší než protivníkův a neměl štítku.

Generál d'Épinay navrhl losování o oba meče, ale předseda odpověděl, že on vyzval na souboj a vyzývaje, chtěl, aby každý použil své zbraně.

Svědci chtěli na něho naléhat, ale předseda nařídil jim mlčení.

Postavili svítilnu na zemi, protivníci zaujali posice, boj započal.

Světlo měnilo meče ve dva blesky. Muže bylo stěží lze rozeznat, tak hustá byla tma.

Generál platil za nejlepšího šermíře v armádě. Ale hned při prvních výpadech bylo na něho tak prudce dotíráno, že se uchýlil, uchýliv se, upadl.

Svědkové se domnívali, že je zabit, ale protivník, věda, že ho nezasáhl, podal mu ruku a pomohl mu vstát. Okolnost tato, místo aby generála uklidnila, ho podráždila, takže se nyní on vrhl na protivníka.

Ten však se neuchýlil ani o střevíc a odrazil ho. Generál třikrát couvl, tak bylo naň dotíráno, a vždy zase obnovil útok.

Po třetí opět padl.

Přítomní se domnívali, že zase sklouzl jako po prvé, leč když se nezvedal, svědci přistoupili k němu a snažili se ho postaviti. Ten však, jenž uchopil ho pod rameny, ucítil pod rukou teplé vlhko. Byla to krev.

Generál, kterého smysly takřka opouštěly, se vzpamatoval.

„Ach," pravil, „poslali na mne nějakého najatého vraha, nějakého plukovního rváče!"

Předseda přistoupil beze slova k svědkovi, držícímu svítilnu, a vyhrnuv si rukáv, ukázal dvě sečné rány na paži, pak rozhalil kabát, rozepjal vestu a ukázal třetí ránu na prsou.

Přesto však nevydral se mu ze rtů ani vzdech.

Generál d'Épinay upadl v agónii a pět minut nato vydechl naposled…"

Franz čta tato poslední slova, měl hrdlo tak sevřené, že mu bylo sotva rozumět. Přečet je, odmlčel se na chvíli a přejel si rukou oči, jako by je mlha zastírala.

Po chvíli ticha pokračoval:

„Předseda, vsunuv meč do hole, vystoupil po schodech vzhůru, krvavá stopa značila ve sněhu jeho kroky. Nebyl ještě nahoře nad schody, když zaslechl temný pád do vody. Bylo to tělo generálovo, jež svědci vrhli do řeky, zjistivše smrt.

Generál tedy podlehl v čestném souboji a ne úkladem, jak by se za to mohlo míti.

Na důkaz čehož podepsali jsme tuto listinu na zjištění pravdivých fakt, bojíce se, aby nenadešla chvíle, kdy jeden z účastníků této hrozné scény mohl by být obžalován z předem uvážené vraždy nebo z porušení práv cti.

Podepsaní:

Beaurepaire, Duchampy a Lecharpal."

Když Franz skončil tuto pro syna tak hroznou četbu, když Valentina, bledá pohnutím, osušila slzu a když Villefort, chvěje se schoulený v rohu, snažil se zažehnati bouři prosebnými pohledy, vysílanými k neúprosnému starci, pravil d'Épinay Noirtierovi:

„Pane, ježto znáte všecky podrobnosti strašného toho příběhu, ježto dal jste jej osvědčit čestnými podpisy, ježto konečně zdáte se o mne zajímat, ačkoli váš

zájem působil mi až doposud bolest, neodpírejte mi posledního zadostiučinění a povězte mi jméno předsedy klubu, ať konečně znám toho, jenž usmrtil mého ubohého otce."

Villefort v zmatení hledal kliku dveří, Valentina, která uhodla dříve než všichni ostatní starcovu odpověď a jež často si všimla stopy dvou sečných ran na jeho předloktí, o krok ustoupila.

„Probůh, slečno," zvolal Franz, obraceje se k své nevěstě, „pomozte mi, ať zvím jméno muže, jenž učinil mne ve dvou letech sirotkem!"

Valentina zůstala státi beze slova a bez hnutí.

„Pane," promluvil Villefort, „uposlechněte mne a neprodlužujte tu hroznou scénu, ostatně jména byla zúmyslně zatajena. Můj otec sám, nezná jména toho předsedy, a kdyby je znal, nemohl by ho zjeviti. Vlastní jména ve slovníku nejsou uvedena."

„Ó, běda!" zvolal Franz. „Jediné, co mne udržovalo během té četby a dodávalo mi síly až do konce, byla naděje, že dovím se jméno muže, který zabil mi otce. Pane, pane!" zvolal, obraceje se k Noirtierovi. „Ve jménu nebes, učiňte, co můžete, seberte své síly, prosím vás proboha, a udejte mi, naznačte mi…"

„Ano," odpověděl Noirtier.

„Ó, slečno," volal Franz, „váš dědeček dal znamení, že může mi naznačiti… toho muže… Pomozte mi… vy mu rozumíte… přispějte mi ku pomoci!"

Noirtier pohlédl na slovník.

Franz s nervósním chvěním uchopil slovník a jmenoval postupně písmena abecedy až k J.

Při tom písmeně dal stařec kladné znamení.

„J!“ opakoval Franz.

A mladý muž vyhledal ve slovníku písmeno J.

Valentina skryla hlavu do rukou.

Franzův prst ukázal na slovo Já.

„Ano,“ naznačil stařec.

„Vy!“ vykřikl Franz, jemuž se ježily vlasy na hlavě. „Vy, pane Noirtiere! Vy zabil jste mého otce?“

„Ano,“ odtušil Noirtier, upíraje na mladého muže majestátní pohled.

Franz sklesl bez vlády do křesla.

Villefort otevřel dveře a uprchl, neboť zmocňovala se ho touha, udusit i to málo života, co ještě zbývalo v srdci hrozného starce.

XIX.
POKROKY CAVALCANTIHO SYNA

Zatím pan Cavalcanti otec odejel, vraceje se znovu do služeb ne v armádě Jeho Veličenstva císaře rakouského, nýbrž u rouletty v lázních lucských, jejíž byl nejvytrvalejším dvořanem.

Rozumí se, že vzal s sebou s naprostou přesností až do posledního paola všecky peníze, které byly mu poukázány na cestu a za odměnu vážného a majestátního způsobu, jakým hrál svou úlohu otce.

Pan Andrea podědil tím odjezdem všecky listiny, potvrzující, že má skutečně čest býti synem markýze Bartolomea a markýzy Leonory Corsinari.

Zakotvil již tedy téměř v pařížské společnosti, která tak snadno přijímá cizince a jedná s nimi ne dle toho, čím jsou, ale čím chtějí býti.

Ostatně, co žádá Paříž od mladého muže? Aby trochu mluvil jejím jazykem, byl slušně oblečen, slušně hrál a platil zlatem.

Rozumí se, že k cizinci jest ještě shovívavější než k Pařížanovi.

Andrea zaujímal tedy ve čtrnácti dnech dosti krásnou posici, nazývali ho panem hrabětem, říkalo se o něm, že má padesát tisíc liber důchodu a mluvilo se

o ohromných pokladech jeho pana otce, zakopaných prý v lomech saravezských.

Jistý učenec, před kterým hovořilo se o této poslední okolnosti, prohlásil, že viděl zmíněné ty lomy, což dodalo veliké váhy onomu tvrzení, kolísajícímu až do té doby ve stavu pochyby a nabyvším napříště váhy skutečnosti.

Tak se měly věci v kruhu pařížské společnosti, kam jsme uvedli své čtenáře, když Monte Cristo přišel jednou večer na návštěvu k panu Danglarsovi. Pan Danglars nebyl přítomen, ale sluha nabídl hraběti, že uvede ho k baronce, která přijímala, což hrabě přijal.

Od oběda v Auteuili a událostí po něm následujících neslyšela paní Danglarsová nikdy pronésti jméno Monte Cristovo bez jistého nervósního zachvění. Nenásledovala-li přítomnost hraběte po zvuku jeho jména, byl bolestný pocit intensivnější, když však naopak se hrabě objevil, zahnala záhy jeho otevřená tvář, zářivé oči, jeho roztomilost, ba dvornost k paní Danglarsové jakýkoli dojem bázně, baronce zdálo se nemožným, že by člověk tak příjemný na povrchu mohl chovati špatné záměry proti ní, ostatně i nejzkaženější srdce mohou věřit jen ve zlo, spočívající na nějakém zájmu: zlo zbytečné a bezúčelné odpuzuje jako zrůdnost.

Když Monte Cristo vešel do boudoiru, kam jsme již jednou své čtenáře uvedli a kde baronka dosti neklidným zrakem prohlížela výkresy, které podala jí dcera, prohlédnuvši si je s panem Cavalcantim synem, jeho přítomnost vyvolala obvyklý dojem, a ba-

ronka, byvši poněkud vzrušena jeho jménem, přivítala jej s úsměvem.

Hrabě pak objal jediným pohledem celou scénu.

Vedle baronky, napolo ležící na pohovce, seděla Eugenie a před ní stál Cavalcanti.

Cavalcanti, oděný černě jako Goethův hrdina, v lakovaných střevících a bílých hedvábných prolamovaných punčochách, čechral si dosti bílou a dosti pěstěnou rukou své rusé vlasy, v nichž zazářil vždy briliant, jejž marnivý mladík přes Monte Cristovy rady nemohl odolat navléci si na malík.

Pohyb ten provázen byl útočnými pohledy, vrhanými na slečnu Danglarsovu, a vzdechy, vysílanými na tutéž adresu jako pohledy.

Slečna Danglarsová byla stále stejná, totiž krásná, chladná a posměšná. Ani jediný z pohledů, ani jediný ze vzdechů Andreových jí neušel, každý by byl řekl, že sjíždějí po pancíři Minervině, kterým, jak někteří filosofové tvrdí, pokryta byla i ňadra Sapphina.

Eugenie chladně pozdravila hraběte a využitkovavši prvního zaujetí hovorem, odebrala se do své studovny, odkud brzy zalehly do boudoiru dva smavé hlučné hlasy, v něž mísily se první akordy klavíru, prozrazující Monte Cristovi, že slečna Danglarsová dává před jeho a Cavalcantiho společností přednost slečně Luise ďArmilly, své učitelce zpěvu.

Teprve pak, hovoře s paní Danglarsovou a zdánlivě všecek půvabem té rozmluvy zaujat, mohl hrabě hlavně pozorovat snahu Andrey Cavalcantiho, způsob, jakým

šel poslouchat hudbu ke dveřím, kterých neodvážil se otevřít, a jakým projevoval obdiv.

Bankéř se brzy vrátil. Jeho první pohled sice platil Monte Cristovi, ale druhý Andreovi.

Svou ženu pak pozdravil způsobem, jakým mnozí manželové pozdravují své ženy a o němž svobodní mužové nemohou si učinit pojmu, dokud nebude vydána velmi rozsáhlá kniha o manželství.

„Což vás slečny nepozvaly, abyste se s nimi zúčastnil hudby?“ tázal se Danglars Andrey.

„Bohužel ne, pane,“ odvětil Andrea s ještě významnějším vzdechem než ostatní.

Danglars ihned přikročil ke dveřím a otevřel je.

Bylo vidět obě dívky, sedící před týmže pianem na téže lavičce. Každá hrála jednou rukou, naučily se tomu z rozmaru a nabyly v tom pozoruhodné zručnosti.

Slečna ďArmilly, jež se takto objevila, tvoříc zároveň s Eugenií v rámci dveří živý obraz, jaké se těší oblibě hlavně v Německu, byla pozoruhodně krásná či vlastně neobyčejně půvabná. Byla to malá, štíhlá dívka, plavá jako víla, s množstvím kadeří, jež padaly jí na poněkud dlouhou šíji, jakou Perugini dává svým Madonám, a s očima zastřenýma únavou. Vypadala, jako by měla slabá prsa, a zdálo se, že jednoho dne zemře zpívajíc, jako Antonia z Kremonských houslí.

Monte Cristo vrhl do tohoto gynaikeia rychlý, zvědavý pohled, bylo to po prvé, co uzřel slečnu ďArmilly, o níž tak často slyšel v domě mluvit.

„Nuže," zvolal bankéř k dceři, „my jsme tedy vyloučeni?"

Nato dovedl mladého muže do salonku a buď náhodou nebo zúmyslně byly dveře za Andreou tak přivřeny, že s místa, kde seděl Monte Cristo s baronkou, nebylo do hudebního salonu viděti. Ježto však bankéř doprovázel Andreu, paní Danglarsová si snad té okolnosti ani nevšimla.

Brzy nato ozval se hlas Andreův, přednášející korsickou píseň a doprovázený klavírem.

Zatím co hrabě s úsměvem naslouchal písni, při níž zapomínal na Andreu a připomínal si Benedetta, paní Danglarsová vychvalovala Monte Cristovi sílu duše svého chotě, který téhož dne přišel úpadkem jistého milánského domu o tři nebo čtyři sta tisíc franků.

Chvála byla skutečně zasloužena, neboť kdyby se to byl hrabě nedozvěděl od baronky nebo oním prostředkem, pomocí kterého se všecko dozvídal, tvář baronova nebyla by ho o tom nikterak poučila.

„Dobrá," myslil si Monte Cristo, „už skrývá své ztráty, před měsícem se jimi chlubil."

A hlasitě řekl:

„Ó madame, pan Danglars zná bursu tak dobře, že si tam vždycky vynahradí všecko, oč přijde jinde."

„Vidím, že sdílíte všeobecný omyl," pravila paní Danglarsová.

„Jaký to omyl?" tázal se Monte Cristo.

„Že pan Danglars hraje, kdežto on naopak nehraje nikdy."

„Ach, ano, máte pravdu, madame, pamatuji se, že mi pan Debray řekl… Ale co je s panem Debrayem? Neviděl jsem ho už asi tři nebo čtyři dny."

„Já také ne," odvětila paní Danglarsová s úžasnou jistotou. „Ale začal jste větu, která zůstala nedokončena."

„Jakou?"

„Pravil jste, že pan Debray vám řekl…"

„Ach, pravda, pan Debray mi řekl, že jste to vy, která obětuje démonu hry."

„Přiznávám se, že jsem v tom měla nějaký čas zálibu," pravila paní Danglarsová, „ale teď už nemám."

„Chybujete, madame. Eh, můj Bože, přízeň štěstěny je nejistá, já, kdybych byl ženou a k tomu náhodou ženou bankéřovou, přese všecku důvěru, již bych choval v štěstí mužovo – neboť jak víte, při spekulacích rozhoduje štěstí nebo neštěstí – přese všecku důvěru tedy, již bych choval v štěstí mužovo, vždycky bych si především zabezpečil neodvislé jmění, i kdybych měl za tím účelem vložit své zájmy do rukou, které by mi byly neznámy."

Paní Danglarsová se mimovolně zarděla.

„Hleďte," mluvil Monte Cristo dále, jako by nebyl ničeho pozoroval, „mluví se o včerejším krásném obratu neapolských papírů."

„Těch nemám," zvolala živě baronka, „a nikdy jsem jich neměla. Ale skutečně, dosti už těch řečí o burse, pane hrabě, vypadáme jako dva bursovní agenti. Mluvme raději o těch ubohých Villefortových, které osud nyní tak pronásleduje."

„Co se jim stalo?“ tázal se Monte Cristo s dokonalou naivností.

„Ale vždyť to víte, nejprve ztratili pana de Saint-Méran, asi tři nebo čtyři dny po jeho odjezdu, a nyní zase markýzu, tři nebo čtyři dny po příjezdu.“

„Ach, pravda,“ přisvědčil Monte Cristo, „slyšel jsem to. Ale řeknu vám jako Clodius Hamletovi: je to zákon přírody, jejich rodiče zemřeli před nimi a byli jimi oplakáváni, oni pak zemrou před svými dětmi a jejich děti budou je oplakávat.“

„Ale to není všecko.“

„Jakže, to není všecko?“

„Ne, víte přece, že chtěli provdat dceru…“

„Za pana Franze ďÉpinay… Sešlo snad se svatby?“

„Včera ráno prý jim Franz vrátil slovo.“

„Ach, opravdu?… A je známa příčina toho rozchodu?“

„Ne.“

„Dobrý Bože, co mi to sdělujete, madame… A co pan Villefort, jak přijímá všecka ta neštěstí?“

„S filosofickým klidem, jako vždy.“

Vtom vrátil se Danglars sám.

„Nuže,“ pravila baronka, „necháte pana Cavalcantiho se svou dcerou?“

„A slečna ďArmilly není nic?“ odtušil bankéř.

Obrátiv se pak k Monte Cristovi pravil:

„Je to roztomilý mladík, ten princ Cavalcanti, viďte, pane hrabě…? Jen je-li opravdovým princem.“

„Neručím za to," odvětil Monte Cristo. „Jeho otec byl mi představen jako markýz, byl by tedy hrabětem, ale myslím, že sám nepřikládá svému titulu velké váhy."

„Proč?" divil se bankéř. „Je-li princem, nejedná správně, mlčí-li o tom. Každý ať jedná podle svého práva. Nemám rád, popírá-li kdo svůj původ."

„Ó, vy jste pravý demokrat!" pravil Monte Cristo s úsměvem.

„Ale hleďte, čemu se vystavujete," poznamenala baronka. „Kdyby náhodou přišel pan de Morcerf, našel by pana Cavalcantiho v pokoji, kam on, Eugeniin ženich, neměl nikdy dovoleno vstoupiti."

„Dobře pravíte, náhodou," odvětil bankéř, „neboť vídáme ho tak zřídka, že to vypadá, jako by to byla skutečně náhoda, jež ho k nám přivádí."

„Ať je tomu jakkoli, kdyby přišel a našel toho mladíka s naší dcerou pohromadě, mohl by býti nespokojen."

„On? Oh, můj Bože, to se mýlíte! Pan Albert neprokáže nám čest, aby žárlil na svou nevěstu, k tomu jí nemá dost rád. Ostatně, co mi na tom záleží, je-li spokojen či ne!"

„Přece však, jak na tom jsme…"

„Ano, jak na tom jsme. Chcete vědět, jak na tom jsme? Nuže, na plesu své matky tančil s naší dcerou jedinkrát, pan Cavalcanti tančil s ní třikrát a pan Albert toho ani nepozoroval."

„Pan vicomte Albert de Morcerf!" hlásil komorník.

Baronka rychle vstala. Chtěla jít do hudebního salonu upozornit dceru, Danglars ji však zadržel.

„Nechte tak," pravil.

Pohlédla naň v údivu.

Monte Cristo se tvářil, jako by toho výstupu nepostřehl.

Vstoupil Albert. Byl velmi krásný a velmi veselý. Pozdravil baronku nenuceně, Danglarse důvěrně a Monte Crista srdečně. Obrátiv se pak k baronce, pravil:

„Dovolíte laskavě, madame, otázat se, jak se daří slečně Danglarsové?"

„Velmi dobře, pane," odpověděl živě Danglars, „hraje a zpívá právě ve svém salonku s panem Cavalcantim."

Albert zachoval klidný a lhostejný výraz, snad ucítil v duchu bodnutí, ale věděl, že pohled Monte Cristův na něm spočívá.

„Pan Cavalcanti má krásný tenor," pravil, „a slečna Eugenie nádherný soprán, nemluvě ani o tom, že hraje jako Thalberg. Je to jistě rozkošný koncert."

„Shodují se vskutku výtečně," poznamenal Danglars.

Albert jako by nepozoroval toho dvojsmyslu přese všecku jeho hrubost, kdežto paní Danglarsová se zarděla.

„I já," pokračoval mladý muž, „jsem hudebník, jak aspoň tvrdí moji učitelé. Nuže, je to zvláštní, že jsem se nikdy nemohl shodnout se žádným hlasem a se sopránem ještě méně než se všemi jinými."

Danglars se nepatrně usmál, jako by chtěl říci: Jen se zlob!

Nahlas pak řekl, doufaje nepochybně dosíci žádoucího cíle:

„Princ a moje dcera vzbudili také včera všeobecný obdiv. Nebyl jste tu včera, pane de Morcerf?“

„Jaký princ?“ tázal se Albert.

„Princ Cavalcanti,“ odvětil Danglars, jenž tvrdošíjně uděloval mladíkovi ten titul.

„Ach, promiňte,“ pravil Albert, „nevěděl jsem, že je to princ! Ach, princ Cavalcanti včera zpíval se slečnou Eugenií? Bylo to asi skutečně okouzlující a lituji hluboce, že jsem to neslyšel. Nemohl jsem však uposlechnouti vašeho pozvání, musil jsem doprovodit paní de Morcerf k baronce de Château Renaud, matce Château Renaudové, kde zpívali Němci.“

Po chvíli ticha tázal se Morcerf znovu, jako by se nebylo nic stalo:

„Bude mi dovoleno, složit svou úctu slečně Danglarsové?“

„Oh, počkejte, počkejte, snažně vás prosím,“ pravil bankéř, zdržuje mladíka, „poslouchejte tu rozkošnou kavatinu, ta, ta, ta, ti, ta, ti, ta, ta, to je skvostné, hned bude konec… ještě vteřinu. Výborně! Bravo! Bravi! Brava!“

Bankéř jal se nadšeně tleskat.

„Je to opravdu překrásné,“ pravil Albert, „a nelze líp znát hudbu své vlasti, než ji zná princ Cavalcanti. Pravil jste princ, že ano? Ostatně, není-li princem, udělají ho princem, v Itálii to je snadné. Ale vraťme se k svým obdivuhodným pěvcům: měl byste nám učinit něco k vůli, pane Danglarsi, aniž byste jim řekl, že je tu někdo cizí, mohl byste poprosit slečnu Danglarso-

vu a pana Cavalcantiho, aby začali nový kus. Je to tak rozkošné, těšit se hudbě zpovzdáli, ve stínu, nevidět, nebýt viděn a následkem toho nerušit hudebníka, jenž může se tak aspoň cele oddat svému geniu nebo vzletu srdce."

Tentokrát byl Danglars zmaten mladíkovou flegmatičností.

Vzal Monte Crista stranou.

„Nuže," pravil mu, „co říkáte našemu zamilovanému?"

„Věru, zdá se mi chladný, to je nesporné. Ale co chcete činit? Zavázal jste se!"

„Ano, zavázal jsem se, ale dáti dceru muži, který ji miluje, a ne muži, který jí nemiluje. Pohleďte na tohoto, je chladný jako mramor, hrdý jako jeho otec. Kdyby aspoň byl bohat, kdyby měl jmění Cavalcantiho, přešlo by se přes to. Nu, neptal jsem se ještě dcery, ale kdyby měla dobrý vkus…"

„Oh," pravil Monte Cristo, „nevím, zaslepuje-li mne mé přátelství, ale ujišťuji vás, že pan de Morcerf je roztomilý mladý muž, který učiní vaši dceru šťastnou a dříve či později to někam přivede, neboť konec konců postavení jeho otce je výtečné."

„Hm!" prohodil Danglars.

„Proč ta pochyba?"

„Je tu stále ještě ta minulost… ta temná minulost."

„Ale minulost otcova netýká se syna."

„Přece! Přece!"

„Nu tak, nenasazujte si to do hlavy! Před měsícem se vám to spojení zdálo výtečným… Víte, já jsem proto velmi nešťasten, neboť u mne spatřil jste po prvé toho mladého Cavalcantiho, kterého, opakuji, neznám.“

„Já ho znám,“ odtušil Danglars, „to stačí.“

„Vy ho znáte? Informoval jste se tedy o něm?“ tázal se Monte Cristo.

„Je to třeba? Nevíme na první pohled, s kým máme co činit? Především, je bohat.“

„Já to netvrdím.“

„Ručíte za něho přec!“

„Maličkostí, padesáti tisíci liber!“

„Má výborné vychování.“

„Hm,“ učinil nyní Monte Cristo.

„Je hudebník.“

„To jsou všichni Italové.“

„Víte, hrabě, nejste k tomu mladíkovi spravedliv.“

„Nuže, přiznám se vám: dotýká se mne trapně, že, znaje váš poměr k Morcerfovým, postavil se tak do cesty a zneužívá svého jmění.“

Danglars se dal do smíchu.

„Ach, vy jste puritán!“ zvolal. „To se přece ve společnosti přihází denně.“

„Ale nemůžete přec tak porušiti závazků, drahý pane Danglarsi, Morcerfovi počítají s tou svatbou.“

„Počítají s ní?“

„Určitě.“

„Ať se tedy vyjádří. Měl byste to otci nějak naznačit, drahý hrabě, jste u nich tak dobře zapsán.“

„Já? Jak jste na to u čerta přišel?“

„Nu, přece na jejich plese. Jak jinak? Hraběnka, hrdá Mercedes, pohrdavá Katalánka, která sotva ráčí promluvit se svými nejstaršími známostmi, vzala vaše rámě, šla s vámi do zahrady, procházela se s vámi po ztracených cestičkách a objevila se až za půl hodiny.“

„Ach, barone, barone,“ zvolal Albert, „rušíte nás v poslouchání, je to barbarství od takového milovníka hudby jako jste vy!“

„Dobře, dobře, pane posměváčku,“ odtušil Danglars.

Obrátiv se pak k Monte Cristovi, mluvil dále:

„Řeknete mu to tedy, otci?“

„S radostí, přejete-li si to.“

„Ale ať se to tentokrát stane způsobem jasným a definitivním, hlavně, ať mne požádá o dceřinu ruku, ať určí dobu, udá své podmínky peněžní, slovem ať se to dojedná nebo zruší. Ale chápete, žádné odklady.“

„Nuže, zprostředkuji to.“

„Neříkám vám, že ho očekávám s potěšením, ale přece jen ho očekávám. Vy víte, že bankéř musí býti otrokem svého slova.“

A Danglars vyslal podobný vzdech, jaký vysílal před půl hodinou Cavalcanti syn.

„Bravo! Bravi! Brava!“ volal Morcerf, paroduje bankéře a tleskaje dokončené písni.

Danglars začal se dívat na Alberta úkosem. Tu vstoupil sluha a řekl mu tiše několik slov.

„Vrátím se hned,“ pravil bankéř Monte Cristovi, „počkejte na mne, snad budu míti za okamžik něco pro vás.“

A vzdálil se.

Baronka využitkovala manželovy nepřítomnosti a šla otevřít dveře do dceřiny studovny. Andrea, sedící u piana se slečnou Eugenií, vyskočil jako perem vymrštěn.

Albert pozdravil s úsměvem slečnu Danglarsovu, jež, nejsouc ani v nejmenším zmatena, opětovala jeho pozdrav právě tak chladně, jako vždy.

Cavalcanti zdál se býti ve zřejmých rozpacích, pozdravil Morcerfa, který odpověděl mu nejimpertinentnějším způsobem na světě.

Tu Albert začal se rozplývati ve chválách Eugeniina hlasu a mluvil o své lítosti, že po tom, co byl slyšel, nebyl přítomen včerejšímu večeru…

Cavalcanti, ponechán sobě samotnému, vzal Monte Crista stranou.

„Nuže," pravila paní Danglarsová, „dosti hudby a poklon, pojďte pít čaj."

„Pojď, Luiso," pravila slečna Danglarsová své přítelkyni.

Odebrali se do vedlejšího salonu, kde byl skutečně čaj připraven.

Ve chvíli, kdy začali nechávati po anglickém způsobu lžičky v koflících, dveře se znovu otevřely a objevil se Danglars, zřejmě silně rozrušen.

Monte Cristo zvláště všiml si toho vzrušení a otázal se bankéře pohledem.

„Nuže," promluvil Danglars, „právě jsem obdržel poštu z Řecka."

„Ach," prohodil hrabě, „proto jste byl zavolán?"

„Ano.“

„Jak se vede králi Otonovi?“ tázal se Albert lehkým tónem.

Danglars pohlédl na něho úkosem bez odpovědi, a Monte Cristo se odvrátil, aby skryl výraz soucitu, jenž zjevil se mu na tváři a jenž zmizel takřka v zápětí.

„Půjdeme společně, že ano?“ pravil Albert hraběti.

„Ano, chcete-li,“ odvětil hrabě.

Albert nemohl pochopit, co znamená bankéřův pohled, obrátiv se k Monte Cristovi, jenž jej pochopil výborně, tázal se ho:

„Viděl jste, jak se na mne podíval?“

„Ano,“ odvětil hrabě, „ale shledáváte něco zvláštního v tom pohledu?“

„To si myslím. Ale co zamýšlí s těmi zprávami z Řecka?“

„Jak bych to mohl věděti?“

„Předpokládám, že máte styky v té zemi.“

Monte Cristo se usmál, jak se usmíváme, chceme-li se vyhnouti odpovědi.

„Hleďte,“ pravil Albert, „míří k vám, půjdu pochválit slečně Danglarsové její kamej, zatím bude moci otec s vámi promluviti.“

„Chcete li jí něco pochválit, pochvalte jí její hlas,“ pravil Monte Cristo.

„Ne, to by učinil každý.“

„Drahý vicomte,“ pravil Monte Cristo, „jste impertinentně domýšlivý.“

Albert přistoupil k Eugenii s úsměvem na rtech.

Během té doby Danglars se nachýlil hraběti k uchu.

„Dal jste mi výbornou radu," pravil, „je celá hrozná historie o jménech Fernand a Janina."

„Ach, jděte!" prohodil Monte Cristo.

„Ano, povím vám to, ale vezměte s sebou toho mladíka, bylo by mi velmi trapno, býti teď s ním pohromadě."

„To právě chci učiniti, doprovází mne. A chcete nyní ještě, abych vám poslal otce?"

„Víc než kdy jindy."

„Dobře."

Hrabě pokynul Albertovi.

Oba uklonili se dámám a vyšli, Albert naprosto lhostejný k pohrdání slečny Danglarsovy a Monte Cristo, znovu poradiv paní Danglarsové k opatrnosti, kterou jest si povinna žena bankéřova vzhledem k své budoucnosti.

Cavalcanti zůstal pánem bojiště.

XX.
HAYDÉE

Sotva zabočily koně hraběte za roh boulevardu, Albert propukl ve smích příliš hlučný, aby nebyl trochu násilný, a pravil hraběti:

„Nuže, zeptám se vás, jako se otázal král Karel IX. Kateřiny Medicejské po Bartolomějské noci: Co říkáte tomu, jak jsem sehrál svou úložku?“

„Při jaké příležitosti?“ tázal se Monte Cristo.

„Nu, při usazení svého soka u Danglarsových…“

„Jakého soka?“

„Hrome, jakého soka? Vašeho chráněnce, pana Andrey Cavalcantiho!“

„Oh, žádné špatné vtipy, vicomte, naprosto neprotěžuji pana Andrey, aspoň u pana Danglarse ne.“

„To bych vám právě vytýkal, kdyby ten mladík potřeboval protekce. Ale na štěstí pro mne může se i bez ní obejít.“

„Jakže, myslíte, že se dvoří?“

„Ručím vám za to: koulí očima vzdychaje a zamilovaně ladí hlas, uchází se o přízeň hrdé Eugenie. Vida, udělal jsem verš! Mé čestné slovo, že za to nemohu. Nevadí, opakuji jej znovu, uchází se o přízeň hrdé Eugenie.“

„Co na tom, počítají-li pouze s vámi?“

„Neříkejte mi to, drahý hrabě, chovají se ke mně příkře se dvou stran.“

„Jak to, se dvou stran?“

„Ovšem: slečna Eugenie mi sotva odpověděla na pozdrav, a slečna ďArmilly, její důvěrnice, mi neodpověděla vůbec.“

„Ano, ale otec vás zbožňuje,“ pravil Monte Cristo.

„Ten? Právě naopak! Vbodl mi tisíc dýk do srdce, ovšem dýk z tragedie, vražených do rukávu, ale on považoval je za skutečné.“

„Žárlivost prozrazuje lásku.“

„Ano, jenže já nežárlím.“

„Ale on.“

„Na koho? Na Debraye?“

„Ne, na vás.“

„Na mne? Vsázím se, že dříve než za týden zavře mi dveře před nosem.“

„Mýlíte se, drahý vicomte.“

„Dokažte mi to.“

„Chcete?“

„Ano.“

„Je mi svěřen úkol poprosit pana hraběte de Morcerf, aby učinil u barona rozhodné kroky.“

„Kým?“

„Samotným baronem.“

„Oh,“ zvolal Albert se vší lichotností, jaké byl schopen, „to neučiníte, viďte, drahý hrabě?“

„Mýlíte se, drahý Alberte, učiním to, neboť jsem to slíbil.“

„Nuže,“ povzdechl si Albert, „zdá se, že mne chcete mermomocí oženit.“

„Chci být s každým zadobře. Ale co se týče Debraye: nevídám ho již u baronky."

„Došlo k roztržce."

„S paní?"

„Ne, s pánem."

„Pozoroval tedy něco?"

„Oh, to se vám povedlo!"

„Myslíte, že to tušil?" tázal se Monte Cristo s roztomilou naivností.

„Odkud to ale přicházíte, drahý hrabě?"

„Z Konga, chcete-li."

„Ani to není ještě dost daleko."

„Cožpak znám vaše pařížské manžele?"

„Eh, drahý hrabě, manželové jsou všude stejní, jakmile jste prostudoval v nějaké zemi jednotlivce, znáte rasu."

„Ale jaká příčina mohla potom rozkmotřit Danglarse s Debrayem? Zdálo se, že si tak dobře rozumějí!" pravil opět hrabě s novou naivností.

„Ach, tady začínají Isidina tajemství, a já nejsem zasvěcen. Až bude pan Cavalcanti syn patřit k rodině, můžete se ho na to otázat."

Kočár se zastavil.

„Jsme na místě," pravil Monte Cristo. „Je teprve půl jedenácté, pojďte nahoru."

„S radostí."

„Můj vůz pak vás doveze."

„Ne, díky, moje kupé jelo jistě za námi."

„Skutečně, zde je," prohodil Monte Cristo, seskakuje na zemi.

Oba vešli do domu, salon byl osvětlen, vstoupili tam.

„Připravte nám čaj, Baptistine," pravil Monte Cristo.

Baptistin beze slova vyšel. Za dvě vteřiny objevil se s plným podnosem, jenž po příkladu pokrmů ve féeriích jako by vyrostl ze země.

„Skutečně," pravil Morcerf, „co u vás obdivuji, drahý hrabě, není vaše bohatství, snad jsou bohatší lidé než vy, není to váš duch, Beaumarchais ho více neměl, měl však ho asi tolik – ale je to způsob, jakým jste obsluhován. Beze slova odpovědi, v minutě, ve vteřině, jako by vaši sluhové podle způsobu vašeho zazvonění uhodli, čeho si přejete, a jako by to, čeho si přejete, bylo stálo připraveno."

„Co pravíte, je do jisté míry pravda. Moji lidé znají mé zvyky. Uvidíte, například: nepřejete si něčeho k čaji?"

„Věru, přál bych si zakouřit."

Monte Cristo přistoupil ke kovové desce a udeřil na ni.

V okamžiku otevřely se zvláštní dveře a Ali se objevil s dvěma čibuky, nacpanými výtečným latakié.

„To je úžasné," prohodil Morcerf.

„Ale ne, je to zcela jednoduché," odtušil Monte Cristo. „Ali ví, že při čaji nebo kávě kouřívám: ví, že jsem si objednal čaj, ví, že jsem se vrátil s vámi, slyší, že ho volám, tuší proč, a ježto pochází ze země, kde pohostinnost projevuje se hlavně dýmkou, přináší místo jednoho čibuku dva."

„Ovšem, to je vysvětlení jako každé jiné, není však proto méně pravdou, že pouze vy… Ó, co to ale slyším?"

A Morcerf nachýlil se ke dveřím, jimiž skutečně vnikaly zvuky, podobné tónům kytary.

„Na mou věru, drahý vicomte, jste dnes obětí hudby. Sotva jste unikl pianu slečny Danglarsovy, padl jste do Haydiny gusly."

„Haydée! Jaké to rozkošné jméno! Existují tedy ženy, nazývající se skutečně Haydée, jinde než v Byronových básních?"

„Zajisté, Haydée je velmi vzácné jméno ve Francii, ale v Albánii a Epiru dosti obvyklé, je to totéž, jako by se například řeklo čistota, cudnost, nevinnost. Je to jakési křestné jméno, jak říkají vaši Pařížané."

„Oh, to je roztomilé!" zvolal Albert. „Jak by to bylo krásné, kdyby se naše Francouzky jmenovaly slečna Dobrota, slečna Mlčení, slečna Láska k bližnímu! Poslyšte, kdyby se slečna Danglarsová místo Klára Marie Eugenie, jak se nazývá, jmenovala slečna Čistota Cudnost Nevinnost Danglarsová, jaký by to dělalo efekt při ohláškách."

„Ztřeštěnče!" usmál se hrabě. „Nevtipkujte tak nahlas, Haydée mohla by vás slyšet."

„A hněvala by se?"

„Nikoli," odtušil hrabě vysokomyslně.

„Je dobromyslná?" tázal se Albert.

„Není to dobrota, je to povinnost: otrokyně nehněvá se na svého pána."

„Nuže, nevtipkujte sám! Cožpak jsou ještě otrokyně?"

„Ovšem, je-li jí Haydée."

„Opravdu, neděláte ničeho a nemáte ničeho jako ostatní! Otrokyně pana hraběte de Monte Cristo – to je postavení ve Francii! Podle způsobu, jakým jednáte s penězi, vynáší to místo jistě asi sto tisíc tolarů ročně."

„Sto tisíc tolarů! To ubohé dítě mělo víc než to, narodila se na pokladech, vedle kterých poklady z Tisíce a jedné noci byly maličkostí."

„Je to tedy skutečná princezna?"

„Vy jste řekl. A dokonce jedna z nejvznešenějších své země."

„Tušil jsem to. Ale jak se tak vznešená princezna stala otrokyní?"

„Jak se stal tyran Dionysios učitelem? Náhody války, drahý vicomte, rozmar osudu."

„A její jméno je tajemstvím?"

„Pro každého jiného ano, ale ne pro vás, drahý vicomte, jenž jste mým přítelem a jenž zachováte mlčení, slíbíte-li mi je, že ano?"

„Oh, mé čestné slovo!"

„Znáte příběh janinského paši?"

„Ali Tebelina? Ovšem, vždyť v jeho službách získal si můj otec jmění."

„Pravda, zapomněl jsem na to."

„Nuže, čím je Haydée Ali Tebelinovi?'

„Zcela prostě jeho dcerou."

„Jakže, dcerou Aliho paši?"

„A krásné Vasiliki."

„A je vaší otrokyní?"

„Nu ano, můj Bože."

„Jak to?“

„Nu, když jsem byl jednou na trhu v Cařihradě, koupil jsem ji tam.“

„To je nádherné. S vámi, drahý hrabě, člověk nežije, ale sní. A poslyšte nyní, chci vás požádat o něco velmi nediskretního.“

„Řekněte to přec.“

„Ale když s ní vycházíte, když ji vodíte do Opery…“

„Nuže?“

„Mohu se odvážit požádat vás o to?“

„Můžete mne žádat o všecko.“

„Nuže, drahý hrabě, představte mne své princezně.“

„Velmi rád, ale s dvěma podmínkami.“

„Přistupuji na ně předem.“

„Předně, že nikdy nikomu nesvěříte, že jste byl představen.“

„Velmi dobře.“ (Morcerf vztáhl ruku.) „Přísahám.“

„Za druhé, že jí neřeknete, že váš otec sloužil jejímu.“

„Přisahám opět.“

„Výborně, vicomte, budete pamatovat na ty dvě přísahy, není-li pravda?“

„Oh!“ zvolal Albert.

„Velmi dobře. Vím, že jste čestný muž.“

Hrabě opět udeřil na kovovou desku, Ali se objevil znovu.

„Oznam Haydée,“ pravil mu hrabě, „že přijdu k ní vypít kávu, a naznač jí, že žádám ji o dovolení představiti jí jednoho ze svých přátel.“

Ali se uklonil a vyšel.

„Je to tedy ujednáno, vicomte, žádné přímé otázky. Přejete-li si něco zvědět, zeptejte se mne a já se optám jí."

„Ujednáno."

Ali objevil se po třetí a přidržel portieru, naznačuje tak, že pán a Albert mohou jít dále.

„Vstupme," pravil Monte Cristo.

Albert vjel si rukou do vlasů a uhladil si kníry, hrabě pak vzal klobouk, oblékl rukavice a ubíral se před Albertem do komnat, jež střežil Ali jako hlídka a jež hájily jako stráže tři francouzské komorné pod velením Myrtho.

Haydée očekávala je v první místnosti, jež tvořila salon, a její veliké oči byly rozšířeny údivem, neboť bylo to po prvé, co jiný muž kromě Monte Crista pronikl až k ní. Seděla v rohu na pohovce s nohama pod sebou zkříženýma a vyhloubila si, možno-li tak říci, hnízdo z pruhovaných a vyšívaných hedvábných látek, nejdražších z Orientu. Vedle ní ležel nástroj, jehož zvuky ji prozradily: byla okouzlující.

Spatřivši Monte Crista, pozvedla se s úsměvem, dětským a milostným zároveň, který náležel jen jí, Monte Cristo šel k ní a podal jí ruku, na niž jako vždy přitiskla rty.

Albert zůstal stát u dveří, ovládnut onou zvláštní krásou, kterou viděl po prvé a o níž nemůže si nikdo ve Francii učinit představu.

„Koho mi přivádíš?“ tázala se dívka Monte Crista novořecky. „Bratra, přítele, pouhého známého či nepřítele?“

„Přítele,“ odpověděl Monte Cristo týmže jazykem.

„Jeho jméno?“

„Hrabě Albert, je to ten, kterého jsem vyprostil z rukou banditů v Římě.“

„Jakou řečí s ním mám mluvit?“

Monte Cristo se obrátil k Albertovi.

„Mluvíte novořecky?“ tázal se ho.

„Bohužel,“ odvětil Albert, „ani starořecky ne, drahý hrabě. Homér a Plato nikdy neměli ubožšího, ba, odvážím se i říci pohrdavějšího žáka nade mne.“

„Pak tedy,“ pravila Haydée, dokazujíc již samotnou svou řečí, že rozuměla otázce Monte Cristově i odpovědi Albertově, „budu mluvit francouzsky nebo italsky, přeje-li si můj pán, abych mluvila.“

Monte Cristo se okamžik rozmýšlel a pak odvětil:

„Budeš mluvit italsky.“

Obrátiv se pak k Albertovi, dodal:

„To je mrzuté, že nerozumíte novořecky ani starořecky, neboť Haydée mluví oběma jazyky obdivuhodně. Ubohé dítě bude nuceno mluvit s vámi italsky, následkem čehož učiníte si o ní možná mylnou představu.“

Pokynul Haydée.

„Buď vítán, příteli, jenž přicházíš s mým pánem a velitelem,“ promluvila dívka výtečnou toskánštinou s oním řeckým sladkým přízvukem, který činí jazyk

Dantův právě tak zvučným jako jazyk Homérův. „Ali, kávu a dýmky!“

A Haydée pokynula rukou Albertovi, aby se přiblížil, kdežto Ali se vzdálil, aby vykonal rozkazy své mladé velitelky.

Monte Cristo ukázal Albertovi na dvě skládací sedadla a každý přinesl si své k jakémusi stolku, jehož střed tvořilo narghilé a jenž byl plný květin, kreseb a hudebních alb.

Ali se vrátil, nesa kávu a čibuky, co se týče pana Baptistina, tomu byly tyto komnaty zakázány.

Albert odmítl dýmku, již nabízel mu Nubičan.

„Ah, jen vezměte, vezměte,“ pravil Monte Cristo, „Haydée je skoro právě tak civilisována jako Pařížanka: havana jsou jí nepříjemná, protože nemá ráda špatné vůně, ale tabák východu je parfum, víte to sám.“

Ali se vzdálil.

Koflíky s kávou byly připraveny, jenže pro Alberta byla přinesena i cukřenka. Monte Cristo a Haydée požívali arabské tekutiny po způsobu arabském, to jest bez cukru.

Haydée vztáhla ruku a konečky útlých růžových prstů vzala koflík z japonského porculánu a nesla jej ke rtům s naivní radostí dítěte, jež pije nebo jí oblíbenou lahůdku.

Současně vstoupily dvě ženy, přinášející dva jiné podnosy, plné zmrzlina, sorbetů, které postavily na nízké stolky, určené k tomu účelu.

„Drahý hostiteli, a vy, signoro," promluvil Albert italsky, „omluvte můj údiv. Jsem všecek omámen, a je to dosti pochopitelno, vždyť nacházím Orient, skutečný Orient, ne takový, jaký jsem na neštěstí viděl, ale takový, o jakém jsem snil, v samém středu Paříže! Před okamžikem jsem slyšel hrčení omnibusů a zvonky prodavačů limonád. Ó, signoro… žel, že neumím řecky! Váš hovor, spojený s tímto pohádkovým okolím, způsobil by mi večer, na nějž bych věčně vzpomínal!"

„Mluvím dosti dobře italsky, mohu tedy s vámi mluvit, pane," odvětila klidně Haydée. „A milujete-li Orient, vynasnažím se ze všech sil, abyste jej našel zde."

„O čem mohu mluvit?" tázal se tiše Albert Monte Crista.

„O všem, o čem chcete: o její vlasti, jejím mládí, jejích vzpomínkách, či chcete-li raději o Římu, Neapoli, Florencii."

„Oh, k čemu bych měl před sebou Řekyni, kdybych s ní měl mluvit jako s Pařížankou? Dovolte mi mluvit s ní o Orientu."

„Jak je vám libo, drahý Alberte: ten hovor bude jí nejmilejší."

Albert se obrátil k Haydée.

„V kolika letech opustila signora Řecko?" tázal se.

„V pěti," odtušila Haydée.

„A pamatujete se na svou vlast?" zeptal se Albert.

„Zavru-li oči, vidím vše, co jsem viděla. Jsou dva zraky: zrak těla a zrak duše. Zrak těla může někdy zapomenout, ale zrak duše pamatuje si vždy."

„Jaká je nejvzdálenější doba, na kterou se můžete upamatovat?“

„Začala jsem sotva běhat, moje matka, jež jmenovala se Vasiliki (Vasiliki znamená královská – poznamenala dívka, vztyčivši hlavu), vzala mne za ruku a obě, zahalivše se závojem a vloživše do váčku všecko zlato, co jsme měly, šly jsme prosit o almužnu pro vězně, říkajíce:

„Kdo dává chudým, půjčuje Věčnému“. Když pak náš váček byl pln, vrátily jsme se do paláce a neřeknuvše ničeho otci, poslaly jsme všecky peníze, které jsme dostaly, jsouce považovány za chudé ženy, igumenovi kláštera, jenž rozdělil je mezi vězně.“

„Kolik vám bylo let v té době?“

„Tři,“ odvětila Haydée.

„Pamatujete se tedy na vše, co se dělo kolem vás, od věku tří let?“

„Na vše.“

„Hrabě,“ pravil tiše Albert Monte Cristovi, „měl byste signoře dovolit, aby nám vyprávěla něco ze svého příběhu. Zakázal jste mi zmínit se jí o svém otci, ale snad o něm sama promluví a nedovedete si představit, jakým štěstím by pro mne bylo, slyšet jeho jméno z tak krásných úst!“

Monte Cristo obrátil se k Haydée a dav jí znamení obočím, aby věnovala nejvyšší pozornost jeho příkazu, pravil jí řecky:

„Μοίρα του πατέρα, αλλά όχι τα ονόματα των προδοτών, ή προδοσία, Shew μας.“

(Doslovně: Otce svého osud, avšak ani jména zrádcova, ani zrady, vypravuj nám.)

Haydée vydral se z prsou hluboký vzdech a její tak čisté čelo pokrylo se temnou chmurou.

„Co jste jí řekl?“ tázal se tiše Morcerf.

„Opakoval jsem jí, že jste přítel a že nemusí před vámi ničeho tajit.“

„Ona dávná pouť pro vězně je tedy vaší první vzpomínkou, jaká je druhá?“

„Druhá? Vidím se ve stínu smokvoní u jezera, jehož chvějící se zrcadlo vidím ještě skrze listoví, pod nejstarší a nejkošatější seděl můj otec na poduškách a zatím co moje matka u jeho nohou ležela, hrála jsem si já, slabé dítě, s jeho bílým vousem, splývajícím mu na prsa a s handžárem o démantové rukojeti, jenž tkvěl mu za pasem, občas přistoupil k němu Albánec, který řekl mu několik slov, jichž jsem si nevšímala, a na něž otec odpovídal stejným tónem hlasu: Zabte! nebo: Dejte milost!“

„Je to zvláštní,“ pravil Albert, „slyšet takové věci z dívčích úst jinde než na jevišti a vědět, že to není smyšlenka. A vzpomínajíc na ty tak poetické obzory, na ty pohádkové dálavy, jakou shledáváte Francii?“ tázal se Albert.

„Myslím, že je to krásná země,“ odvětila Haydée, „ale vidím Francii tak, jak je, neboť dívám se na ni očima ženy, kdežto se mi zdá, že moje vlast naproti tomu, kterou viděla jsem pouze dětskýma očima, je stále zahalena buď zářivou nebo temnou mlhou, podle toho,

činí-li ji moje oči sladkou vlastí nebo místem trpkého utrpení."

„Tak mladá, signoro," řekl Albert, podléhaje mimovolně moci všedností, „jak jste mohla trpět?"

Haydée obrátila zrak k Monte Cristovi, jenž, dav jí nepatrné znamení, zašeptal:

„Πες"

(Vypravuj.)

„Nic netvoří tak základ duše, jako první vzpomínky, a kromě oněch dvou, jež jsem vám sdělila, všecky vzpomínky mého mládí jsou smutny."

„Mluvte, mluvte, signoro," pravil Albert, „přisahám vám, že je mi nevýslovným štěstím poslouchati vás."

Haydée se usmála smutně.

„Mám tedy přejít k ostatním svým vzpomínkám?" promluvila.

„Prosím vás o to snažně," odpověděl Albert.

„Nuže, byly mi čtyři roky, když jsem jednou v noci byla matkou probuzena. Byli jsme v paláci janinském, vzala mne i s poduškami, na nichž jsem ležela, a otevřevši oči, spatřila jsem, že její jsou plny slz.

Odnášela mne beze slova.

Vidouc ji plakat, dala jsem se také do pláče.

„Ticho, dítě!" pravila mi.

Často přes mateřské útěchy i hrozby plakala jsem dále, jsouc rozmarná, jako všecky děti. Tentokráte však vyjadřoval tón hlasu mé ubohé matky takovou hrůzu, že jsem okamžitě utichla.

Unášela mne kvapně.

Viděla jsem pak, že sestupujeme po širokém schodišti. Před námi sestupovaly či vlastně hnaly se po témže schodišti všecky matčiny ženy, nesoucí truhlice, vaky, ozdobné předměty, klenoty a váčky zlata.

Za ženami brala se stráž, sestávající z dvacíti mužů, ozbrojených dlouhými puškami a ručnicemi a oděných krojem, který znáte ve Francii od doby, co se stalo Řecko opět národem.

Bylo cosi zlověstného, věřte mi," poznamenala Haydée, potřásajíc hlavou a blednouc při pouhé té vzpomínce, „v té dlouhé řadě otrokyň a žen, polozmámených spánkem, nebo se mi to aspoň tak zdálo, a viděla jsem snad ostatní rozespalé, protože jsem byla sama špatně probuzena.

Po schodech běžely gigantické stíny, chvějící se na klenbách při světle jedlových pochodní.

„Ať si pospíší!" pronesl hlas na konci chodby.

Při zvuku toho hlasu se všichni sklonili, jako se obilné klasy sklánějí před větrem, vanoucím nad rovinou.

Já jsem se při něm zachvěla.

Hlas ten náležel mému otci.

Kráčel poslední, oděn nádhernými šaty a drže v ruce karabinu, již daroval mu váš císař. Opíraje se o svého oblíbence Selima, hnal nás před sebou jako pastýř, ženoucí zmatené stádo.

„Můj otec," pravila Haydée, vztyčivši hlavu, „byl slavný muž, kterého Evropa znala pode jménem Ali Tebelina, janinského paši, a před kterým třáslo se Turecko."

Albert se zachvěl, aniž věděl proč, slyše tato slova, pronesená tónem nevýslovné hrdosti a důstojnosti, zdálo se mu, že něco temného a chmurného září v očích dívčiných, když, podobna věštkyni, vyvolávající přízrak, probudila vzpomínku na onu krvavou tvář, jež svou hroznou smrtí zjevila se giganticky očím současné Evropy.

„Brzy," pokračovala Haydée, „se chůze skončila, sešli jsme se schodů a ocitli jsme se na břehu jezera. Matka vinula mne k svým bouřlivým ňadrům a dva kroky za námi viděla jsem otce, vysílajícího na všecky strany neklidné pohledy.

Před námi vedly dolů čtyři mramorové stupně a pod posledním stupněm kolébala se bárka.

S místa, kde jsme stáli, bylo vidět černou hmotu tyčit se uprostřed jezera, byl to kiosk, k němuž jsme mířili.

Kiosk ten připadal mi značně vzdálený, snad to bylo následkem temnoty.

Sestoupili jsme do bárky. Pamatuji se, že vesla dotýkala se vody úplně bez hluku, nachýlila jsem se, abych na ně viděla, byla ovinuta pásy našich Palikarů.

Kromě veslařů byly v bárce pouze ženy, otec, matka, Selim a já.

Palikarové zůstali na břehu jezera, klečíce na posledním stupni a učinivše si, pro případ, že by byli pronásledováni, z ostatních tří hradbu.

Naše bárka nesla se jako vítr.

„Proč pluje bárka tak rychle?" tázala jsem se matky.

„Pst, dítě," napomenula mne a dodala: „Protože prcháme."

Nerozuměla jsem. Proč můj otec prchal, on, všemocný, on, před nímž obyčejně jiní prchali, on, jehož heslem bylo:

Nenávidí mne, tedy se mne bojí?

Byl to skutečně útěk. Otec řekl mi později, že posádka janinského paláce…"

Zde Haydée utkvěla výrazným zrakem na Monte Cristovi, jehož oko nespustilo se již s jejích očí. Dívka pokračovala tedy zvolna, jako někdo, kdo si vymýšlí nebo vynechává.

„Pravila jste, signoro," promluvil Albert, jenž sledoval s velikou pozorností dívčino vyprávění, „že janinská posádka, unavena dlouhou službou…"

„Vyjednávala se seraskýrem Kuršidem, kterého vyslal sultán, aby se zmocnil mého otce. Otec, vyslav k sultánovi francouzského důstojníka, k němuž choval všecku důvěru, pojal rozhodnutí, uchýliti se na bezpečné místo, které si sám ode dávna připravil a kterému dal jméno katafygion, což znamená útulek."

„A což ten důstojník?" tázal se Albert. „Pamatujete se na jeho jméno, signoro?"

Monte Cristo vyměnil s dívkou bleskurychlý pohled, kterého si Morcerf nepovšiml.

„Ne," odvětila Haydée, „nepamatuji se, ale snad si později vzpomenu a řeknu vám je."

Albert chtěl již vyslovit jméno otcovo, když Monte Cristo zvolna pozvedl prst na znamení ticha, mladík připomenul si svou přísahu a mlčel.

„Pluli jsme směrem ke kiosku.

Přízemí, ozdobené arabeskami a koupající své terasy ve vodě, a jediné poschodí, obrácené k jezeru – to bylo vše, co z paláce bylo viditelno zraku.

Pod přízemím však táhlo se daleko do ostrova podzemí, rozsáhlé sklepení, kam byly jsme uvedeny, matka, já a naše ženy, a kde leželo na jediné hromadě šedesát tisíc váčků a dvě stě soudků, ve váčcích bylo dvacet pět milionů ve zlatě a v soudcích třicet tisíc liber prachu.

U soudků stál Selim, otcův oblíbenec, o němž jsem již mluvila, bděl dnem i nocí, drže v ruce kopí, na jehož konci byl zapálen knot. Měl nařízeno všecko vyhodit do vzduchu, kiosk, stráže, pašu, ženy i zlato, na první otcovo znamení.

Pamatuji se, že naše otrokyně, znajíce to hrozné sousedství, trávily celé dny i noci modlíce se, plačíce a vzdychajíce.

Já pak stále vidím mladého vojína bledé pleti a černého oka, a až se ke mně anděl smrti nachýlí, jsem jista, že poznám Selima.

Nemohla bych říci, jak dlouho jsme tak zůstali: v té době nevěděla jsem ještě, co je to čas. Někdy, avšak zřídka, dával nás můj otec zavolat, matku a mne, na terasu paláce, byly to chvíle zábavy pro mne, jež viděla jsem v podzemí jen naříkající stíny a zapálené kopí Selimovo. Otec, sedě u širokého okna, upíral chmurný

zrak v dálný obzor, prohlížeje každý černý bod, objevivší se na jezeře, zatím co matka, pololežíc vedle něho, skláněla hlavu na jeho rameno a já si hrála u jeho nohou, obdivujíc v dětském údivu, jenž předměty ještě zvětšuje, srázy Pindu, tyčícího se na obzoru, janinské paláce, bílé a mnohoúhlé, vystupující z modrých vod jezera, ohromné chomáče tmavé zeleni, pnoucí se ke skalám pohoří jako lišejníky a vyhlížející z dálky jako mech, kdežto zblízka jsou to ohromné jedle a gigantické myrty.

Jednoho jitra poslal otec pro nás. Našly jsme ho dosti klidna, ale bledšího než obyčejně.

„Buď trpělivá, Vasiliki, dnes bude vše skončeno, dnes dojde vládcův ferman a můj osud se rozhodne. Bude-li milost úplná, vrátíme se vítězně do Janiny, bude-li zpráva špatná, prchneme tuto noc."

„A nenechají-li nás prchnouti?" tázala se matka.

„Ó, buď klidná," odvětil Ali s úsměvem, „Selim a jeho zapálené kopí mi za ně ručí. Chtěli by, abych byl mrtev, ale ne s podmínkou, že zemřou se mnou."

Matka odpověděla jen vzdechem na tyto útěchy, jež nešly otci od srdce.

Připravila mu ledovou vodu, které se napil každou vteřinu, neboť od odchodu do kiosku byl spalován žhoucí horečkou, napustila vůněmi jeho bílý vous a zapálila čibuk, jehož ve vzduchu kroužící dým sledoval často po celé hodiny roztržitým zrakem.

Pojednou trhl sebou tak prudce, že se mne zmocnil strach.

Neodvrátiv zraku od předmětu, jenž poutal jeho pozornost, žádal o dalekohled.

Matka mu jej podala, jsouc bledší než stěna, o niž se opírala.

Viděla jsem, že ruka otcova se chvěje.

„Bárka…! Dvě…! Tři…!“ šeptal otec. „Čtyři…!“

Vstal, uchopil zbraně a pamatuji se, že nasypal prachu do pánviček pistolí.

„Vasiliki,“ pravil matce se zřejmým chvěním, „blíží se okamžik, jenž o nás rozhodne, za půl hodiny máme zde odpověď vznešeného císaře. Odeber se s Haydée do podzemí.“

„Nechci vás opustit,“ odvětila Vasiliki, „zemřete-li, můj pane, chci zemřít s vámi.“

„Jděte k Selimovi!“ zvolal otec.

„S Bohem, pane!“ zašeptala matka, poslušná a hluboce skloněna, jakoby příchodem smrti.

„Odveďte Vasiliki!“ kázal otec svým Palikarům.

Já však, na kterou zapomněli, běžela jsem k němu a vztáhla k němu ruce. Spatřil mne a nachýliv se ke mně, přitiskl mé čelo ke svým rtům.

Oh, ten polibek byl poslední a jest ještě zde na mém čele.

Sestupujíce dolů, rozeznaly jsme révovím terasy bárky, jež vzrůstaly na jezeře, a jež, podobny před chvílí černým bodům, vypadaly již jako ptáci, dotýkající se povrchu vln.

Zatím v kiosku dvacet Palikarů, sedících u nohou mého otce a skrytých za dřevěným pažením, sledova-

lo krvavým okem blížící se bárky a drželo připraveny dlouhé pušky, vykládané perletí a stříbrem, množství nábojů bylo poseto po podlaze, otec pohlížel na hodinky a procházel se v úzkosti.

Toho jsem si všimla, když jsem opouštěla otce po posledním polibku, který jsem od něho dostala.

Prošly jsme, matka a já, podzemím, Selim byl stále na svém místě, usmál se na nás smutně, šly jsme si pro podušky na druhou stranu sklepení a přišly jsme usednouti k Selimovi, ve velkém nebezpečí se oddaná srdce hledají a přes to, že jsem byla pouhým dítětem, cítila jsem, že veliké nebezpečí visí nám nad hlavami."

Albert často slyšel – ne od otce, jenž nikdy o tom nemluvil – ale od cizích lidí o posledních okamžicích janinského vezíra, četl různá líčení jeho smrti, ale tento příběh, oživený zjevem a hlasem dívčiným, ten živý přízvuk, ta žaluplná elegie působily na něho nevýslovným kouzlem a zároveň i nevýslovnou hrůzou.

Haydée pak, oddavši se cele strašlivým vzpomínkám, umlkla na chvíli, její čelo, jako květ, chýlící se v bouřlivý den, sklonilo se jí do dlaně a oči, ztraceny v neurčitu, zdály se ještě viděti zelenavý Pindus na obzoru a modré vody janinského jezera, čarovné zrcadlo, v němž odrážel se chmurný obraz, jejž kreslila.

Monte Cristo pohlížel na ni s výrazem nevýslovného zájmu a soucitu.

„Pokračuj, dcero," promluvil k ní pak řecky.

Haydée zvedla čelo, jako by ji byla zvučná slova Monte Cristova probudila ze sna, a mluvila dále:

„Byly čtyři hodiny odpoledne, přes to však, že venku zářil jasný den, byly jsme my ponořeny v tmu podzemí.

Jediné světlo míhalo se v sklepení, podobno chvějící se hvězdě na černé obloze, byl to Selimův knot. Moje matka byla křesťanka a modlila se.

Selim občas pronesl posvátná slova:

„Bůh je veliký!“

Moje matka chovala přece ještě nějakou naději. Když ubírala se dolů, zdálo se jí, že poznává Francouze, jenž poslán byl do Cařihradu a k němuž měl otec plnou důvěru, věda, že vojáci sultána francouzského jsou obyčejně ušlechtilí a velkodušní. Přiblížila se o několik kroků ke schodišti a naslouchala.

„Blíží se,“ pravila, „kéž by přinášeli mír a život!“

„Čeho se bojíš, Vasiliki?“ tázal se Selim svým líbezným a zároveň hrdým hlasem. „Nenesou-li mír, dáme jim smrt.“

A oživil plamen svého kopí gestem, jež činilo ho podobným Dionysovi staré Kréty.

Já však, byvši tak útlého věku a tak dětinská, bála jsem se té odvahy, která zdála se mi divokou a nesmyslnou, a lekala jsem se té hrozné smrti ve vzduchu a plameni.

Na matku působilo to týmž dojmem, neboť jsem cítila, že se chvěje.

„Můj Bože, můj Bože, maminko,“ zvolala jsem, „což zemřeme?“

Při zvuku mého hlasu zdvojnásobily se modlitby a pláč otrokyň.

„Dítě," pravila mi Vasiliki, „nedopouštěj Bůh, aby sis jednoho dne přála smrti, které se dnes bojíš!"

Pak otázala se tiše:

„Selime, jaký je rozkaz pánův?"

„Pošle-li mi svou dýku, znamená to, že sultán odmítá přijmout ho na milost, a v tom případě zapálím, pošle-li mi svůj prsten, znamená to, že mu sultán odpouští, a pak vydám prachárnu."

„Příteli," pravila opět matka, „až přijde rozkaz pánův a pošle-li dýku, nastavíme ti hrdla, a místo abys nás usmrtil způsobem, jenž nás děsí, probodneš nás obě tou dýkou."

„Ano, Vasiliki," odvětil klidně Selim.

Náhle uslyšely jsme jakoby silný pokřik, naslouchaly jsme, byl to křik radostný, jméno Francouze, vyslaného do Cařihradu, ozývalo se, provoláváno našimi Palikary. Bylo zřejmo, že přinesl odpověď vznešeného císaře a že odpověď ta byla příznivá."

„A vy si nevzpomínáte na to jméno?" tázal se Albert, ochoten pomoci vypravovatelčině paměti.

Monte Cristo dal mu znamení.

„Nepamatuji se na ně," odvětila Haydée.

„Hluk se zesiloval, ozvaly se blížící se kroky: někdo sestupoval po stupních do podzemí.

Selim připravil kopí.

Brzy objevil se stín v modravém soumraku, jejž tvořilo denní světlo, vnikající až ke vchodu do, podzemí.

„Kdo jsi?" zvolal Selim. „Nechť však jsi kdokoli, ani o krok dále!"

„Sláva sultánovi!“ promluvil stín. „Úplná milost je udělena vezíru Alimu, a nejen že mu je darován život, ale jsou mu vráceny i jeho jmění a statky.“

Matka vyrazila radostný výkřik a přitiskla mne k srdci.

„Stůj!“ řekl jí Selim, vida, že se již vrhá k východu. „Víš, že musím dostat prsten.“

„Pravda,“ přisvědčila matka a klesla na kolena, zvedajíc mne k nebesům, jako by, modlíc se k Bohu za mne, chtěla mne zároveň i k němu pozvednout.“

A Haydée odmlčela se po druhé, přemožena tak prudkým pohnutím, že pot vyvstal jí na zbledlém čele a že se zdálo, jako by její dušený hlas nebyl s to vydrat se ze zprahlého hrdla.

Monte Cristo nalil do sklenice trochu ledové vody a podal ji jí, řka s mírností, v níž však chvěl se odstín rozkazu:

„Odvahu, dcero!“

Haydée osušila si oči i čelo a pokračovala:

„Zatím naše oči, zvyklé tmě, rozeznaly pašova posla: byl to přítel. Selim jej poznal, ale statečný mladík znal jen jediné: poslouchat!

„Čím jménem přicházíš?“ tázal se ho.

„Přicházím ve jménu našeho pána Ali Tebelina.“

„Přicházíš-li ve jménu Aliho, víš, co mi máš odevzdat.“

„Ano,“ odvětil posel, „přináším ti jeho prsten.“

Současně pozvedl ruku nad hlavu, ale byl příliš daleko a nebylo dosti jasno, aby Selim mohl se svého místa rozeznati a poznati předmět, jejž mu ukazoval.

„Nevidím, co držíš," pravil Selim.

„Přibliž se," vybídl ho posel, „nebo se já přiblížím k tobě."

„Ani to, ani ono," odvětil mladý voják, „polož předmět, který mi ukazuješ, na místo, kde jsi, pod tento světelný paprsek, a ustup, abych jej viděl."

„Budiž," souhlasil posel.

A vzdálil se, položiv umluvené znamení na udané místo.

Srdce nám bušila, neboť předmět zdál se nám býti skutečně prstenem. Leč byl to prsten otcův?

Selim drže stále v ruce zapálený knot, přistoupil k otvoru, schýlil se pln radosti k osvětlenému místu a zvedl znamení.

„Je to skutečně prsten pánův!" zvolal, líbaje jej.

A mrštiv knotem o zem, stoupl naň a uhasil jej.

Posel vzkřikl radostí a zatleskal. Na to znamení přihnali se čtyři vojáci seraskýra Kuršida a Selim, klesl, proklán pěti ranami. Každý zasadil mu jednu.

Pak opilí zločinem, ačkoli ještě bledí strachem, vrhli se do podzemí, hledali všude, není-li tam oheň, a sápali se na pytle se zlatem.

Zatím, uchopila mne matka do náručí a hbitě ubíhajíc křivolakými chodbami, jen nám známými, přišla až k tajným schodům kiosku, v němž panoval strašlivý povyk.

Dolejší síně byly plny Kuršidových Čodoarů, to jest našich nepřátel.

V okamžiku, kdy chtěla matka otevřít nízká dvířka, ozval se strašný a hrozivý pašův hlas.

Matka přitiskla oko k štěrbině mezi prkny, před mým pak náhodou byl otvor, jímž viděla jsem dovnitř.

„Co chcete?“ tázal se otec lidí, držících v ruce papír, pokrytý zlatými písmeny.

„Chceme ti sděliti vůli Jeho Vznešenosti,“ odvětil jeden z nich. „Vidíš tento ferman.“

„Vidím jej,“ přisvědčil otec.

„Nuže čti! Žádá tvou hlavu.“

Můj otec vypukl v smích, děsnější než hrozba, ještě neustal, když vyšly dvě rány z jeho pistolí a zabily dva muže.

Palikarové, ležící kolem mého otce s tvářemi obrácenými k zemi, rázem se zvedli a spustili střelbu. Komnata naplnila se vřavou, ohněm a dýmem.

V témže okamžiku začala palba i s druhé strany a kulky provrtávaly prkna kolem nás.

Oh, jak byl krásný, jak byl veliký, vezír Ali Tebelin, můj otec, uprostřed kulí, s palašem v pěsti, s tváří černou od prachu. Jak jeho nepřátelé prchali!

„Selime, Selime,“ volal, „strážce ohně, konej svou povinnost!“

„Selim je mrtev!“ odpověděl hlas, jenž zdál se vycházet z hlubin kiosku. „A ty, pane můj, Ali, jsi ztracen!“

Současně ozval se temný výstřel a podlaha kolem otce rozlétla se s praskotem.

Čodoarové stříleli skrze podlahu. Tři nebo čtyři Palikarové padli, zasaženi zdola nahoru ranami, které rozryly jim celé tělo.

Můj otec zařval, vrazil prsty do děr po kulkách a vytrhl celé jedno prkno.

Současně však vybuchlo tím otvorem dvacet výstřelů a plamen, vyšlehnuvší jako z kráteru sopky, zachvátil čalouny a pohltil je.

Uprostřed této strašlivé vřavy, uprostřed toho hrozného křiku ozvaly se dva zřetelnější výstřely a dva nade všecky pronikavější, srdcervoucí výkřiky, při nichž ztuhla jsem hrůzou. Dvě ty rány zasáhly smrtelně mého otce a byl to on, jenž vyrazil ty dva výkřiky.

Přes to však zůstal stát, drže se křečovitě okna. Matka třásla dveřmi, chtíc zemřít s ním, ale dveře byly zevnitř zavřeny.

Kolem něho svíjeli se Palikarové ve smrtelných křečích, dva či tři, kteří byli bez ran nebo jen lehce raněni, vyskákali okny. Zároveň zapraskala celá podlaha, prolomena zespodu. Otec klesl na jedno koleno, dvacet paží vztáhlo se současně, ozbrojených šavlemi, pistolemi, dýkami, dvacet ran současně zasáhlo jediného muže a můj otec zmizel v ohnivém víru, rozníceném řvoucími ďábly, jako by se mu bylo peklo otevřelo pod nohama.

Padla jsem na zemi, neboť matka klesla ve mdlobách."

Haydée spustila bezvládně ruce s tichým stenem a pohlédla na hraběte, jako by se ho tázala, je-li spokojen její poslušností.

Hrabě vstal, přistoupil k ní, vzal ji za ruku a pravil k ní řecky:

„Odpočiň si, drahé dítě, a naber odvahy, pamatujíc, že je Bůh, trestající zrádce."

„Je to strašlivý příběh, hrabě," pravil Albert, všecek polekán dívčinou bledostí, „a vyčítám si nyní, že jsem byl tak krutě nediskretním."

„To nic není," odvětil Monte Cristo.

Položiv pak ruku na dívčinu hlavu, mluvil dále:

„Haydée je statečná žena, našla někdy i útěchu v líčení svých bolů."

„Protože," odvětila živě dívka, „protože mé bolesti připomínají mi, pane, tvá dobrodiní."

Albert pohlédl na ni zvědavě, poněvadž ještě nevyprávěla, co si nejvíc přál věděti, totiž jak se stala otrokyní hraběte.

Haydée četla v očích hraběte i Albertových totéž přání.

Pokračovala:

„Když se matka vzpamatovala, byly jsme před seraskýrem.

„Zabte mne," pravila, „ale šetřte čest vdovy Aliho."

„Na mne se se svou prosbou neobracej," odvětil Kuršid.

„Na koho tedy?"

„Na svého nového pána."

„Kdo je to?"

„Zde jest."

A Kuršid ukázal nám na jednoho z těch, kteří nejvíce přispěli k otcově smrti," pokračovala dívka s temným hněvem.

„Staly jste se tedy majetkem toho muže?" tázal se Albert.

„Ne," odpověděla Haydée, „neodvážil se nás podržet, prodal nás otrokářům, ubírajícím se do Cařihradu. Prošly jsme Řeckem a umírajíce došly jsme k císařské bráně, obklíčené zvědavci, kteří ustupovali, nechávajíce nás projíti. Náhle obrátila matka oči po směru jejich pohledů, vyrazila výkřik a klesla k zemi, ukazujíc mi na hlavu nad branou.

Nad tou hlavou bylo napsáno:

„Toto jest hlava Ali Tebelina, paši janinského."

S pláčem snažila jsem se zdvihnouti matku, byla mrtva!

Byla jsem dovedena do bazaru, bohatý Armén mne koupil, dal mne vzdělat, opatřil mi učitele, a když mi bylo třináct let, prodal mne sultánu Mahmudovi."

„Od něhož," dokončil Monte Cristo, „koupil jsem ji já, jak jsem vám již řekl, Alberte, za smaragd, podobný tomu, do něhož zavírám své hašišové pastilky."

„Oh, tys dobrý, tys velký, můj pane," pravila Haydée, líbajíc Monte Cristovu ruku, „a jsem velmi šťastna, že ti náležím!"

Albert byl všecek omámen tím, co byl právě slyšel.

„Dopijte přec kávu," pravil mu hrabě, „příběh je u konce."

KONEC ČTVRTÉHO DÍLU

HRABĚ MONTE CRISTO 5

I.
PÍŠE SE NÁM Z JANINY

Franz vyšel z Noirtierova pokoje tak nejistým krokem a tak rozrušen, že i Valentině bylo ho líto.

Villefort, jenž vypravil ze sebe jen několik nesouvislých slov a uprchl do své pracovny, obdržel za dvě hodiny následující dopis:

Po tom, co bylo dnes ráno odhaleno, pan Noirtier de Villefort nemůže předpokládati, že mezi jeho rodinou a rodinou pana Franze d'Épinay bylo by možno nějaké spojení. Panu Franzovi d'Épinay je hrozno pomyslit, že pan de Villefort jenž zdál se znáti události, dnes usvědčené, nepředvěd ho u tě myšlence.

Kdo by byl v té chvíli viděl soudce, zasaženého tou ranou, nebyl by uvěřil, že ji předvídal. Villefort skutečně si nepomyslil, že by otcova přímost, vlastně drsnost, nezarazila se ani před vyprávěním takového příběhu. Ovšem, pan Noirtier, naprosto přezírající synovo mínění, nikdy se nesnažil Villefortovi fakt objasniti, takže ten se vždycky domníval, že generál de Quesnel či baron d'Épinay – podle toho, chceme-li ho nazývat buď jménem, jež sám si zjednal, nebo jménem, jež bylo mu dáno – sešel vraždou a ne čestnou smrtí v souboji.

Ten tvrdý list, jenž dostal od mladíka do té doby vždy tak uctivého, byl smrtelnou ranou hrdosti muže, jakým byl Villefort.

Sotva usedl ve své pracovně, vešla jeho žena.

Odchod Franzův na zavolání páně Noirtierovo překvapil všecky do té míry, že situace paní de Villefort, osaměvší s notářem a se svědky, stávala se každým okamžikem obtížnější. Tu se paní Villefortová rozhodla a vzdálila se, ohlásivši, že jde se zeptat, co se stalo.

Pan de Villefort řekl jí jen, že následkem jisté rozmluvy, kterou měli spolu pan Noirtier, pan d'Épinay a on, sešlo se sňatku Valentinina s Franzem.

Bylo obtížno sděliti to očekávajícím, paní de Villefort, vrátivši se do salonu, pravila jen, že pan Noirtier byl na počátku jednání stižen slabým záchvatem mrtvice, že tedy smlouva je odložena na několik dní.

Tato zpráva, jakkoli nepravdivá, přišla tak neobyčejně po obou nešťastných případech téhož druhu, že posluchači pohlédli na sebe v údivu a vzdálili se bez jediného slova.

Zatím Valentina, šťastná a současně i zděšená, zlíbavši a zahrnuvši díky slabého starce, jenž jedinou ranou přeťal právě řetěz, který považovala již za nezničitelný, žádala, aby směla se uchýliti do svého pokoje a zotaviti se tam. Noirtier udělil jí okem dovolení, o něž prosila.

Místo však, aby se odebrala do svého pokoje, Valentina vyšedši dala se chodbou a otevřevši malá dvířka vběhla do zahrady. Uprostřed všech těch událostí, nakupivších se na sebe, temný strach svíral jí nepřetržitě

srdce. Čekala, že každý okamžik zjeví se Morrel, bledý a hrozivý jako lord Ravenswood při svatební smlouvě Lucie de Lammermoor.

Skutečně byl čas, že přišla ku plotu. Maximilien, spatřiv Franze odjíždět ze hřbitova ve společnosti pana de Villefort a tušiv, co se stane, následoval ho, když pak ho viděl vstoupit do domu, viděl ho i vyjít odtamtud a znovu se tam, vrátit s Albertem a Château Renaudem. Nebylo tedy již pro něho pochyby. Vrhl se do ohrady připraven na všecko a zcela jist, že Valentina přiběhne k němu v prvním volném okamžiku, který se jí naskytne.

Nemýlil se, jeho oko, přitisknuté k prknům, spatřilo skutečně dívku, jež beze vší obvyklé opatrnosti chvátala přímo k vratům. Při prvním pohledu, jejž na ni upřel, byl Maximilien uklidněn, při prvním slově, jež pronesla, trhl sebou radostně.

„Zachráněni!" pravila Valentina.

„Zachráněni!" opakoval Morrel, nemoha uvěřit v takové štěstí. „Kým zachráněni?"

„Mým dědečkem. Oh, mějte ho hodně rád, Morreli!"

Morrel přísahal, že bude starce milovati z celého svého srdce, přísaha ta nestála ho nijaké námahy, neboť v té chvíli nemiloval ho jako přítele nebo jako otce, nýbrž zbožňoval ho jako boha.

„Ale jak se to stalo?" tázal se Morrel. „Jakého zvláštního prostředku použil?"

Valentina otvírala již ústa, chtějíc mu všecko sděliti, pomyslila však, že v tom všem spočívá hluboké tajemství, které nenáleží pouze jejímu dědovi.

„Později vám to všecko povím," odvětila.

„Ale kdy?"

„Až budu vaší ženou."

Tím byl hovor převeden na kapitolu, jež činila Maximiliena ochotným ku všemu. Uznal také ochotně, že musí se spokojiti s tím, co ví, a že toho je dost na jeden den. K odchodu však svolil teprve, když mu Valentina slíbila, že ji uvidí příštího večera.

Valentina slíbila, co Morrel chtěl. Všecko se v jejích očích změnilo a byla věru s to, uvěřiti nyní snáze, že si vezme Maximiliena, než by byla uvěřila před hodinou, že si nevezme Franze.

Během té doby odebrala se paní de Villefort k Noirtierovi.

Noirtier pohlédl na ni chmurným a přísným zrakem, jakým ji obyčejně uvítal.

„Pane," pravila mu paní Villefortová, „nemusím vám ani oznamovati, že s Valentinina sňatku sešlo, neboť roztržka udála se právě na tomto místě."

Noirtier zůstal lhostejným.

„To však, pane, nevíte," pokračovala paní de Villefort, „že já stavěla jsem se vždycky na odpor tomu sňatku, který měl býti uzavřen proti mé vůli."

Noirtier pohlédl na svou snachu jako ten, kdo očekává vysvětlení.

„A nyní, kdy zmařen je ten sňatek, jenž, jak vím, budil váš odpor, přicházím k vám s prosbou, kterou ani pan de Villefort, ani Valentina nemohou vysloviti."

Noirtierovy oči se otázaly, co je to za prosbu.

„Přicházím vás prosit, pane," pokračovala paní de Villefort, „jako jediná, která má k tomu právo – neboť jsem jediná, která z toho nebude nic mít – přicházím vás prosit, abyste vrátil ne svou přízeň – tu vždycky měla – ale své jmění své vnučce."

Oči Noirtierovy zůstaly na okamžik nejistý, bylo zřejmo, že hledá pohnutky k té přímluvě a že nemůže jich najíti.

„Mohu doufati, pane," pravila paní de Villefort, „že vaše úmysly shodují se s prosbou, již jsem vám právě přednesla?"

„Ano," odtušil Noirtier.

„Pak odcházím, pane, vděčná i šťastna zároveň," pravila paní de Villefort.

A pozdravivši pana Noirtiera, vzdálila se.

Skutečně, hned druhého dne Noirtier povolal k sobě notáře: první závěť byla roztrhána a sepsána nová, v níž odporučil celé své jmění Valentině s podmínkou, že nebude nikdy od něho odloučena.

Některé osoby ze společnosti pak vypočítaly, že slečna de Villefort, dědivší po markýzi a markýze de Saint-Méran a opět přijatá dědečkem na milost, bude mít jednou dobrých tři sta tisíc liber renty.

Během té doby, co zrušen byl tento sňatek u Villefortů, dostalo se hraběti de Morcerf návštěvy Monte

Cristovy. Hrabě de Morcerf, chtěje ukázati Danglarsovi svou horlivost, oblékl velkou generál-lieutenantskou uniformu, kterou dal ozdobiti všemi svými řády, a objednal si své nejlepší koně. Tak vystrojen odebral se do ulice de la Chaussée-ďAntin a dal se ohlásiti Danglarsovi, jenž byl zaměstnán měsíční uzávěrkou.

Od nějaké doby nebylo radno navštíviti barona v tuto chvíli, záleželo-li na tom, zastihnouti ho v dobrém rozmaru.

Při pohledu na svého starého přítele vzal také Danglars na sebe vznešený vzhled a usadil se pohodlně do křesla.

Morcerf, obyčejně tak upjatý, tvářil se naproti tomu úsměvně a přívětivě. Jsa si jist, že jeho řeč dojde dobrého přijetí, zanechal vší diplomacie a rázem přikročil k cíli.

„Zde jsem, barone," pravil. „Odedávna zabýváme se svými někdejšími slovy…"

Morcerf očekával, že při těchto slovech se rozzáří baronova tvář, jejíž zachmuření přičítal svému mlčení, leč, což bylo takřka neuvěřitelno, tvář tato nabyla právě naopak výrazu ještě lhostejnějšího a ještě chladnějšího.

Proto odmlčel se Morcerf uprostřed věty.

„Jakými slovy, pane hrabě?" tázal se bankéř, jako by marně v duchu hledal vysvětlení toho, co chtěl generál říci.

„Oh, jste formalistou, drahý pane," pravil hrabě „a připomínáte mi, že obřad má býti vykonán podle všech předpisů. Velmi dobře, máte pravdu! Odpusťte

mi, mám jen jednoho syna a po prvé pomýšlím na jeho ženění, jsem tedy v tom ještě učedníkem, nu, podrobuji se tedy."

A Morcerf vstal s nuceným úsměvem, hluboce se Danglarsovi poklonil a pravil:

„Pane barone, mám čest žádati vás o ruku slečny Eugenie Danglarsovy, vaší dcery, pro svého syna, vicomta Alberta de Morcerf."

Ale Danglars, místo aby přijal tato slova příznivě, jak Morcerf mohl od něho očekávat, stáhl obočí a nevyzvav hraběte, zůstavšího stát, aby opět usedl, odpověděl:

„Pane hrabě, dříve než vám odpovím, potřeboval bych si to rozmyslit."

„Rozmyslit!" opakoval Morcerf, stále udivenější. „Což jste neměl kdy rozmyslit si to za těch osm let, co jsme o tom sňatku po prvé jednali?"

„Pane hrabě," pravil Danglars, „denně přiházejí se věci, pro něž znovu musíme uvažovati o tom, co měli jsme za pevně stanovené."

„Jak to?" tázal se Morcerf. „Nerozumím vám, barone!"

„Chci říci, pane, že od čtrnácti dnů nové okolnosti…"

„Dovolte," pravil Morcerf, „hrajeme komedii či ne?"

„Jak to, komedii?"

„Ano, vyjádřeme se kategoricky."

„Přeji si to vřele."

„Mluvil jste s panem de Monte Cristo?"

„Stýkám se s ním velmi často," odvětil Danglars, vypjav se, „je to můj přítel."

„Nuže, během jednoho z posledních setkání jste mu řekl, že se zdám býti zapomnětlivým, nerozhodným, co se týče toho sňatku."

„To je pravda."

„Nuže, zde jsem. Nejsem ani zapomnětlivý, ani nerozhodný, jak vidíte, neboť přicházím vás vyzvat, abyste dostál svému slibu."

Danglars neodpověděl.

„Rozmyslil jste se tak brzy," dodal Morcerf, „či vyvolal jste mou žádost, jen abyste si dopřál potěšení pokořiti mne?"

Danglars pochopil, že bude-li v hovoru pokračovat tónem, jímž začal, může všecko dopadnout v jeho neprospěch.

„Pane hrabě," pravil, „máte plné právo býti překvapen mou zdrženlivostí, chápu to. Uvěřte proto také, že mne to především zarmucuje, uvěřte, že vyšší okolnosti mne k ní nutí."

„To jsou řeči do vzduchu, drahý pane," odvětil hrabě, „jimiž mohl by se snad spokojiti kdokoliv. Ale hrabě de Morcerf není kdokoliv, a když muž jako on, vyhledá jiného muže a připomene mu dané slovo a když onen muž svému slovu nedostojí, má právo vyžadovat, aby mu byl na místě udán aspoň řádný důvod!"

Danglars byl zbabělý, ale nechtěl se jím zdát, Morcerfův tón se ho dotkl.

„Není to také řádný důvod, jenž by mi chyběl," odtušil.

„Co tím míníte říci?"

„Že řádný důvod mám, ale že je nesnadno říci jej."

„Cítíte však přec," pravil opět Morcerf, „že se nemohu spokojiti s vaším zamlčením. V každém případě jedno zdá se mi býti jasným: že totiž spojení se mnou odmítáte."

„Ne, pane," odvětil Danglars, „odkládám jen své rozhodnutí, to je vše."

„Ale nemůžete se přece domnívati, jak předpokládám, že se podřídím vašim rozmarům a že budu klidně a pokorně čekati na návrat vaší přízně!"

„Nuže, pane hrabě, nemůžete-li čekati, dělejme, jako by našich plánů nikdy nebylo."

Hrabě hryzl se do rtů až do krve, aby nevybuchl v prudký hněv a nedal se unésti svou pyšnou a prchlivou povahou. Pochopiv však, že v podobném případě směšnost spadala by na jeho účet, zamířil již ke dveřím salonu, když tu, rozmysliv se, se vrátil.

Mrak zmizel mu s čela a zanechal tam místo uražené pýchy stopu neurčitého neklidu.

„Hleďte, drahý Danglarsi," pravil, „známe se již tak dlouhá léta a proto máme k sobě vzájemně míti ohledy. Jste mi povinen vysvětlením, a co mohu chtít menšího než věděti, jaká nešťastná událost připravila mého syna o náklonnost, již jste k němu choval?"

„Nemám ničeho proti vicomtovi osobně, to je vše, co vám mohu říci, pane," odpověděl Danglars, jenž stá-

val se opět impertinentním, vida, že Morcerf se opět zmírnil.

„Proti komu tedy?“ tázal se vzrušeným hlasem Morcerf, jehož čelo pokrylo se bledostí.

Danglars, jemuž žádný z těchto příznaků neunikl, upřel na něho pohled bezpečnější než kdykoli jindy.

„Poděkujte mi, že se nevyslovuji jasněji,“ pravil.

Nervosní zachvění, pocházející nejspíše od přemáhaného hněvu, proběhlo Morcerfem.

„Mám právo,“ promluvil, mocně se ovládnuv, „mám úmysl žádati vás, abyste se vyslovil. Máte něco proti paní de Morcerf? Není snad mé jmění dostatečné? Či snad mé smýšlení, příčící se vašemu…?“

„Nic z toho všeho, pane,“ odpověděl Danglars „bylo by to neodpustitelné, neboť jsem se zavázal, znaje to vše. Ne, nepátrejte již, stydím se skutečně, že jsem příčinou toho zpytování svědomí, nechme toho, prosím vás! Zvolme si střední cestu, odklad, jenž není ani roztržkou, ani závazkem. Vždyť, můj Bože, není naspěch! Mé dceři je sedmnáct roků, vašemu synovi dvacet jeden. Během naší zastávky čas půjde dále a přinese události, věci, jež zdály se včera tmavými, bývají často nazítří až příliš jasnými, tak často během dne padají nejkrutější pomluvy.“

„Pomluvy jste pravil, pane?“ zvolal Morcerf, zesinav. „Jsem tedy pomlouván?“

„Pane hrabě, pravím vám, nemluvme o tom již!“

„Musím se, pane, tedy klidně podrobiti tomu odmítnutí?“

„Které je trapno především mně, pane. Ano, pro mne je trapnější než pro vás, neboť jsem považoval spojení s vámi za čest, a nezdařená svatba vrhá vždy větší stín na nevěstu než na ženicha."

„Dobře, pane, nemluvme o tom již," pravil Morcerf.

A natáhnuv si prudce rukavice, vyšel z komnaty.

Danglars si všiml, že Morcerf ani jednou neodvážil se tázati, béře-li Danglars své slovo zpět k vůli němu, Morcerfovi.

Večer měl dlouhý rozhovor s několika přáteli, a pan Cavalcanti, jenž zdržoval se neustále v saloně dam, odešel z bankéřova domu poslední.

Druhého dne, probudiv se, poručil si Danglars noviny, byly mu ihned přineseny. Odložil troje či čtvery a chopil se „Nestranného".

Byl to list, jehož šéfredaktorem byl Beauchamp.

Strhl rychle pásku, rozevřel časopis s nervosním chvatem, pohrdavě přeskočil úvodník a došed k různým zprávám, utkvěl se zlým úsměvem na zprávě, začínající slovy: Píše se nám z Janiny.

„Dobrá," řekl si, přečet ji, „tenhle článeček o plukovníku Fernandovi uspoří mi nepochybně jakékoli vysvětlení panu hraběti de Morcerf."

V téže chvíli, to jest, když odbyla devátá hodina ranní, dostavil se Albert de Morcerf v černých, pečlivě upjatých šatech do domu na Elysejských Polích. Krok jeho byl neklidný, mluva úsečná.

„Pan hrabě vyjel asi před půlhodinou," hlásil vrátný.

„Vzal s sebou Baptistina?" tázal se Morcerf.

„Ne, pane vicomte."

„Zavolejte Baptistina, chci s ním mluviti."

Vrátný sám šel pro komorníka a za okamžik vrátil se s ním.

„Příteli," pravil Albert, „promiňte mi mou indiskretnost, ale chtěl jsem se zeptati přímo vás, odešel-li váš pán skutečně."

„Ano, pane," odvětil Baptistin.

„I pro mne?"

„Vím, s jakou radostí přijímá můj pán návštěvy páně vicomtovy, chránil bych se tedy vztahovati všeobecné opatření i na pana vicomta."

„Máte pravdu, neboť chci s ním mluviti o vážné záležitosti. Myslíte, že se vrátí pozdě?"

„Ne, poněvadž si objednal snídani na deset hodin."

„Dobře, projdu se po Elysejských Polích a v deset hodin budu zde. Vrátí-li se pan hrabě dříve než já, řekněte mu, že ho prosím, aby na mne počkal."

„Nezapomenu, pán se může spolehnouti."

Albert nechal státi u domu hraběte fiakr, v němž přijel, a odešel pěšky.

Když šel mimo ulici des Veuves, zdálo se mu, že poznává koně hraběte, stojící u střelnice Gossetovy, přistoupil k nim a poznav koně, poznal i kočího.

„Pan hrabě je ve střelnici?" tázal se ho Morcerf.

„Ano, pane," odvětil kočí.

Když přiblížil se Morcerf ke střelnici, ozvalo se skutečně několik pravidelných ran.

Vstoupil.

V zahradě stál sluha.

„Pardon," pravil, „ráčí pan vicomte okamžik počkati?"

„Proč to, Filipe?" tázal se Albert, jenž, jsa zde stálým hostem, divil se překážce, kterou nechápal.

„Protože pán, který se teď cvičí, činí tak o samotě a nestřílí nikdy před nikým."

„Ani před vámi, Filipe?"

„Vidíte, pane, že jsem za dveřmi,"

„A kdo mu nabíjí pistole?"

„Jeho sluha."

„Nubičan?"

„Černoch."

„Tak jest."

„Znáte tedy toho pána?"

„Jdu pro něho, je to můj přítel."

„Oh, to je něco jiného, jdu tam a oznámím mu to."

A Filip puzen vlastní zvědavostí, vstoupil do prkenné boudy. Za vteřinu objevil se Monte Cristo na prahu.

„Promiňte, že vás pronásleduji až sem, drahý hrabě," pravil Albert, „ale řeknu vám hned, že to není vina vašich lidí a že já sám jsem nediskretní. Byl jsem u vás, bylo mi řečeno, že jste na procházce a že se vrátíte v deset hodin k snídani. Chtěl jsem se také procházet do desíti hodin a tu spatřil jsem váš vůz a koně."

„To vše plní mne nadějí, že chcete se mnou posnídati."

„Nikoli, děkuji, teď o snídání nejde. Možná, že budeme snídati později, ale přisámbůh, ve špatné společnosti!"

„Co mi to, u čerta povídáte?"

„Drahý příteli, biji se dnes.“

„Vy a za jakým účelem?“

„Abych se bil, hrome!“

„Ano, tomu rozumím, ale k vůli čemu? Člověk se přece bije pro různé věci, ne?“

„K vůli cti.“

„Ach, to je vážné.“

„Tak vážné, že vás přicházím prositi o jistou službu.“

„Jakou?“

„Abyste byl mým svědkem.“

„Pak je to skutečně vážné, nemluvme o tom zde a pojďme ke mně. Ali dej mi vodu.“

Hrabě si vysoukal rukávy a odebral se do malého vestibulu před střelnicí, v němž si střelci obyčejně umývají ruce.

„Vstupte jen, pane vicomte,“ pravil Filip tiše, „uvidíte něco zajímavého.“

Morcerf vstoupil. Místo terčů byly na prkně připevněny hrací karty.

Zdaleka se Morcerfovi zdálo, že je to úplná hra, byly tam karty od es až do desítek.

„Ach,“ zvolal Albert, „vy jste hrál piket?“

„Ne,“ odvětil hrabě, „dělal jsem karty.“

„Jak to?“

„Ano, co zde vidíte, jsou esa a dvojky, mé kule udělaly z nich trojky, pětky, sedmičky, osmičky, devítky a desítky.“

Albert přistoupil blíže.

Skutečně, kulky nahradily v naprosto přesných přímkách a v naprosto stejných vzdálenostech chybějící značky a provrtaly karty v místech, kde měly býti namalovány. Jda k prknu, sebral Morcerf kromě toho dvě nebo tři vlaštovky, které byly tak neopatrny, že přiblížily se pistoli hraběte na dostřel, a které hrabě srazil.

„Hrome," prohodil Morcerf.

„Prosím vás, vicomte," pravil Monte Cristo, utíraje si ruce ručníkem, jejž podal mu Ali, „musím přece něčím vyplniti své prázdné chvíle. Ale pojďte, čekám vás."

Oba usedli do Monte Cristovy ekypáže, jež za několik okamžiků stanula přede dveřmi čís. 30.

Monte Cristo uvedl Morcerfa do své pracovny a pokynul mu na sedadlo, oba se posadili.

„Tak, a teď mluvme klidně," pravil hrabě.

„Vidíte, že jsem úplně kliden."

„S kým se chcete bít?"

„S Beauchampem."

„S přítelem!"

„Člověk se vždycky bije s přáteli."

„Ale je třeba aspoň důvodu."

„Mám jej."

„Co vám udělal?"

„V jedněch včerejších večerních novinách je… Ale tu máte, čtěte."

Albert podal Monte Cristovi noviny, v nichž hrabě četl tato slova:

„Píše se nám z Janiny:

Dozvěděli jsme se fakt, až do nynějška neznámý nebo aspoň neuveřejněný: hrady, hájící město, byly vydány Turkům jistým francouzským důstojníkem, v nějž vezír Ali Tebelin složil všecku svou důvěru a který se nazýval Fernand."

„Nuže," tázal se Monte Cristo, „co v tom vidíte pohoršujícího?"

„Jakže, co v tom vidím?"

„Ano. Co vám na tom záleží, že janinské hrady byly vydány důstojníkem, nazývajícím se Fernand?"

„Záleží mi na tom, protože můj otec, hrabě de Morcerf, nazývá se křestním jménem Fernand."

„A váš otec sloužil Alimu pašovi."

„Totiž bojoval za svobodu Řecka. V tom záleží pomluva!"

„Nuže, drahý vicomte, mluvme rozumně!"

„Nic jiného si nepřeji."

„Povězte mi, prosím vás: kdo u čerta ve Francii ví, že důstojník Fernand je totožný s hrabětem de Morcerf, a kdo se nyní stará o Janinu, která byla, tuším, dobyta roku 1822 či 1823?"

„V tom právě je ta perfidnost: nechali čas přes to uplynouti a dnes vracejí se k zapomenutým událostem, aby z nich vyvolali skandál, jenž může pošpinit vysoké postavení. Nuže, já, dědic otcova jména, nechci, aby na to jméno padl i jen stín pochyby. Pošlu Beauchampovi, jehož list přinesl tuto zprávu, dva svědky a on ji odvolá."

„Beauchamp neodvolá ničeho."

„Pak se budeme bíti."

„Ne, nebudete se bít, neboť vám odpoví, že v řecké armádě bylo možná padesát důstojníků, kteří se jmenoval Fernand."

„Budeme se bíti, i když mi to odpoví. Oh, chci, aby to zmizelo… Můj otec, tak vznešený vojín, tak skvělé kariéry…!"

„Nebo uveřejní: Máme důvody k domněnce, že tento Fernand nemá ničeho společného s panem hrabětem de Morcerf, jehož křestní jméno je také Fernand."

„Já chci odvolání celé a úplné, tímhle se nespokojím!"

„A pošlete mu své svědky?"

„Ano."

„Nejednáte správně."

„To znamená, že mi odmítáte službu, o kterou přišel jsem vás požádat."

„Ach, vy znáte mou theorii o souboji, učinil jsem vám své vyznání víry v Římě, pamatujete se?"

„Přes to však našel jsem vás dnes, drahý hrabě, před chvílí při zaměstnání, jež s touto theorií málo harmonovalo!"

„Protože, to víte, drahý příteli, člověk nesmí býti nikdy výlučný. Žije-li s blázny, musí se také učit nesmyslům, každou chvíli může mne nějaký zbrklý člověk, který nebude míti lepších důvodů k hádce se mnou, než vy máte k hádce s Beauchampem, vyhledati kvůli nějaké hlouposti nebo mi poslati dva svědky, nebo mne uraziti na veřejném místě, nuže, pak bude přece třeba toho zbrklého zabít!"

„Připouštíte tedy, že vy sám byste se bil?"

„To si myslím!“

„Nuže, proč tedy chcete, abych já se nebil?“

„Neříkám, abyste se nebil, pravím jen, že souboj je vážná věc, kterou je třeba si rozmysliti.“

„Rozmyslil se on, než urazil mého otce?“

„Nerozmyslil-li se a přizná-li se k tomu, není třeba se naň hněvat.“

„Oh, drahý hrabě, jste příliš shovívavý!“

„A vy až příliš přísný. Hleďte, dejme tomu… poslyšte dobře, pravím: dejme tomu… Ale nehněvejte se pro to, co vám řeknu!“

„Poslouchám.“

„Dejme tomu, že přinesená zpráva je pravdivá…“

„Syn nesmí připustiti podobný předpoklad o cti otcově.“

„Eh, můj Bože, žijeme v době, kdy lze toho tolik připustiti!“

„To je právě chyba doby.“

„Máte v úmyslu napraviti ji?“

„Ano, v tom, kde se týče mne.“

„Můj Bože, co jste to za přísného člověka, drahý příteli.“

„Jsem už takový!“

„Jste nepřístupný dobrým radám?“

„Ne, pocházejí-li od přítele.“

„Považujete mne za něho?“

„Ano.“

„Nuže, dříve než pošlete své svědky Beauchampovi, informujte se.“

„U koho?“

„Nu, na příklad třeba u Haydée.“

„Zaplésti do toho ženu? Co by ona zmohla?“

„Mohla by na příklad prohlásiti, že váš otec nemá nijakého podílu na porážce a smrti jejího otce, nebo by vám mohla tu okolnost objasniti, kdyby váš otec měl náhodou neštěstí…“

„Řekl jsem vám již, drahý hrabě, že nemohu připustit podobného předpokladu.“

„Zamítáte tedy ten prostředek?“

„Zamítám jej.“

„Rozhodně?“

„Rozhodně!“

„Tedy poslední radu.“

„Budiž, ale poslední.“

„Nechcete jí?“

„Naopak, žádám vás o ni.“

„Neposílejte Beauchampovi svědků.“

„Jakže?“

„Jděte k němu sám.“

„To je proti všem obyčejům.“

„Vaše záležitost nespadá mezi záležitosti obvyklé.“

„A proč k němu mám jíti sám?“

„Protože to tak zůstane mezi vámi a Beauchampem.“

„Vyslovte se jasněji.“

„Ovšem, bude-li Beauchamp ochoten odvolati, musíte mu ponechati zásluhu dobré vůle: odvolání proto neubude. Odmítne-li naproti tomu, bude dosti času zasvětiti do svého tajemství dva cizince.“

„Nebudou to dva cizinci, budou to dva přátelé."

„Dnešní přátelé jsou zítřejšími nepřáteli."

„Oho!"

„Důkazem Beauchamp."

„Takže…"

„Takže vám doporučuji opatrnost."

„Takže myslíte, že mám jíti k Beauchampovi?"

„Ano."

„Sám?"

„Sám! Chceme-li něčeho dosíci od lidské ješitnosti, musíme tu ješitnost ušetřit i jen stínu utrpení."

„Myslím, že máte pravdu."

„Nu, naštěstí!"

„Půjdu tam sám."

„Jděte, ale učinil byste ještě líp, kdybyste tam nešel vůbec."

„To není možné."

„Učiňte tak tedy, je to přece jen lepší, než to, co jste chtěl udělati dříve."

„Ale v případě, že by přese všecku mou obezřetnost, přese všecky mé ohledy došlo k souboji, posloužil byste mi svědectvím?"

„Můj drahý vicomte," odpověděl Monte Cristo se svrchovanou vážností, „viděl jste zajisté, že svého času učinil jsem pro vás, co jsem mohl. Ale služba, kterou na mne žádáte, vymyká se z okruhu těch, jež mohu vám prokázati."

„Proč?"

„Snad to jednou zvíte."

„Zatím však…?“

„Žádám vás o ohled pro své tajemství.“

„Dobrá! Požádám tedy Franze a Château Renauda.“

„Požádejte Franze a Château Renauda, nic lepšího nemůžete učiniti.“

„Ale budu-li se bíti, dáte mi přec aspoň malou lekci v šermu a v střelbě?“

„Ne, ani to není možné.“

„Jděte, jste divný! Nechcete s tím tedy nic míti?“

„Naprosto nic.“

„Nemluvme tedy již o tom. S Bohem, hrabě.“

„S Bohem, vicomte.“

Morcerf vzal klobouk a odešel. U dveří našel svůj fiakr a ovládaje svůj hněv dle možnosti, dal se dovésti k Beauchampovi. Beauchamp byl v redakci.

Albert dal se dovésti do redakce.

Beauchamp byl v tmavé, zaprášené pracovně, jako bývají kanceláře v redakcích časopisů.

Byl mu ohlášen Albert de Morcerf. Dal si ohlášení dvakrát opakovati, pak, stále ještě tomu nemoha uvěřit, zvolal:

„Vstupte!“

Albert se objevil. Beauchamp vykřikl, spatřiv svého přítele překračovati kupy papíru a šlapati nevycvičenou nohou po novinách všech velikostí, které pokrývaly ne parkety, ale červené dlaždice jeho kanceláře.

„Tudy, tudy, drahý Alberte,“ zvolal, podávaje ruku mladému muži. „Co vás, u čerta, přivádí? Zbloudil jste jako Paleček, nebo mne prostě přicházíte požá-

dati o snídaní? Prosím vás, najděte si nějakou židli, hleďte, tamhle jedna stojí u té geranie, která jedině mi zde připomíná, že jsou na světě také jiné listy, kromě listů papíru."

„Beauchampe," pravil Albert, „chci s vámi mluvit o vašem deníku."

„Vy, Morcerfe? A co si přejete?"

„Přeji si opravu."

„Vy, opravu? A čeho, Alberte? Ale posaďte se přec!"

„Díky," odvětil Albert po druhé a lehce pokývl hlavou.

„Vyjádřete se jasněji."

„Opravu zprávy, jež dotýká se cti jednoho člena mé rodiny."

„Eh, jděte!" zvolal Beauchamp překvapen. „Jaké zprávy? Vždyť to není možné!"

„Zprávy, jež byla vám sdělena z Janiny."

„Z Janiny?"

„Ano, z Janiny. Vy skutečně vypadáte, jako byste nevěděl, co mne přivádí."

„Na mou čest… Baptiste! Včerejší noviny!" zvolal Beauchamp.

„Není třeba, přináším vám své."

Beauchamp četl polohlasně, vyrážeje jednotlivé slabiky hlasitěji.

„Píše se nám z Janiny atd. atd."

„Uznáte, že je to vážné," pravil Morcerf, když Beauchamp dočetl.

„Ten důstojník je váš příbuzný?" tázal se žurnalista.

„Ano," přisvědčil Albert, zarděv se.

„Nuže, co mám učinit, abych vám vyhověl?“ tázal se Beauchamp mírně.

„Přál bych si, drahý Beauchampe, abyste odvolal tu zprávu.“

Beauchamp pohlížel na Alberta s pozorností, jež rozhodně jevila velkou ochotu.

„Nu, to nám způsobí dlouhé rokování,“ pravil, „neboť odvolání je vždycky vážná věc. Posaďte se, přečtu si znovu ty tři čtyři řádky.“

Albert usedl a Beauchamp znovu přečetl řádky, obviněné přítelem, s větší pozorností než po prvé.

„Nuže, vidíte,“ pravil Albert pevně, ba drsně, „ve vašem listě byl uražen kdosi z mé rodiny a já chci opravu.“

„Vy… chcete…“

„Ano, já chci!“

„Dovolte mi říci vám, drahý vicomte, že naprosto nejste parlamentářem.“

„Nechci jím býti,“ odvětil mladík, vstav, „chci odvolání zprávy, kterou jste včera uveřejnil, a dosáhnu ho. Jste mým přítelem,“ pokračoval Albert, svíraje rty a vida, že Beauchamp začíná pohrdavě vztyčovati hlavu, „jste mým přítelem, znáte mne tedy dosti, doufám, abyste mohl soudit na mou neústupnost za podobné okolnosti.“

„Jsem-li vaším přítelem, Morcerfe, vaše slova, která jste právě teď pronesl, způsobí, že na to zapomenu… Ale hleďte, nehněvejme se, nebo aspoň nehněvejme se ještě… Vy jste neklidný, dotčen, podrážděn… Hleďte, co to je za příbuzného, ten Fernand?“

„Je to prostě můj otec," pravil Albert, „pan Fernand Mondego, hrabě de Morcerf, starý vojín, který viděl dvacet bitev a jehož vznešené jizvy měly by teď býti pokryty nečistým bahnem, sebraným ve stoce?!"

„To je váš otec?" opakoval Beauchamp. „Pak je to něco jiného, chápu vaše rozhořčení, drahý Alberte… Pročtu si znovu…"

A znovu přečetl si zprávu, dávaje tentokrát bedlivý pozor na každé slovo.

„Ale kde vidíte," tázal se Beauchamp, „že Fernand z tohoto článku je vaším otcem?"

„Nikde, vím to dobře, ale jiní to uvidí. A proto chci, aby zpráva byla vyvrácena."

Při slově chci Beauchamp pohlédl na Alberta, a sklopiv ihned oči, zůstal okamžik pohřížen v myšlenky.

„A vy ji vyvrátíte, není-li pravda, Beauchampe?" opakoval Morcerf se vrůstajícím, ale stále ještě ovládaným hněvem.

„Ano," pravil Beauchamp.

„Výborně!" zvolal Albert.,

„Ale až se přesvědčím, že zpráva je nepravdivá."

„Jakže?"

„Ano, ta věc za objasnění stojí, a já ji objasním."

„Ale co v tom všem chcete objasňovat, pane?" tázal se Albert, přiveden nadobro z míry. „Nevěříte-li, že to byl můj otec, řekněte mi to hned, věříte-li, že to byl on, udejte mi důvod toho přesvědčení."

Beauchamp pohlížel na Alberta se svým obvyklým úsměvem, jenž dovedl na sebe vzíti odstín všech vášní. Pak odpověděl:

„Pane – když si tedy pána přejete – přišel-li jste mne žádat o udání důvodu, měl jste to říci hned a ne mluviti o přátelství a jiných zbytečnostech, které tu musím už půl hodiny poslouchat. Napříště budeme tedy spolu jednati na této půdě!“

„Ano, neodvoláte-li hanebnou pomluvu!“

„Okamžik, prosím! Žádné hrozby, pane Alberte Mondego, vicomte de Morcerf! Netrpím jich ani od svých nepřátel, tím méně od přátel. Chcete tedy, abych vyvrátil zprávu o plukovníku Fernandovi, zprávu, které jsem se, na mou čest, nikterak nezúčastnil?“

„Ano, chci to!“ pravil Albert, jehož hlava začínala se másti.

„Jinak se budeme bít?“ pokračoval Beauchamp s tímže klidem.

„Ano,“ odtušil Albert, zesiluje hlas.

„Nuže, zde je má odpověď, drahý pane,“ pravil Beauchamp, „ta zpráva nebyla uveřejněna mnou, neznal jsem jí, vy však svým počínáním obrátil jste na ni mou pozornost, upoutala mne a zůstane tedy beze změny, pokud nebude vyvrácena nebo potvrzena někým oprávněným.“

„Pane,“ pravil Albert, zvednuvše, „budu tedy míti čest poslati vám své svědky, pojednáte s nimi o místě i zbraních.“

„Velmi dobře, drahý pane.“

„A dnes večer, je-li vám libo, nebo nejpozději zítra ráno se setkáme."

„Nikoli, nikoli! Budu na místě, až bude třeba, a podle mého mínění (mám právo je vysloviti, ježto jsem obdržel vyzvání), podle mého mínění chvíle ještě nenadešla. Vím, že zacházíte s mečem velmi dobře, já zacházím s ním obstojně, vím, že ze tří ran trefíte třikrát do černého, asi tak stejně jako já, vím, že souboj mezi námi bude souboj vážný, protože vy jste statečný a já… taky. Nechci se tedy vystavovati nebezpečí zabít vás nebo se dáti vámi zabít bez příčiny. Je teď na mne položit otázku, a to kategoricky:

Trváte na tom odvolání do té míry, že byste mne zabil, kdybych je neučinil, přes to, že jsem vám řekl, přes to, že vám opakuji, přes to, že vás ujišťuji na svou čest, že jsem té události neznal, a přes to konečně, že nikomu, kromě nějakého dona Jafeta jako jste vy, není možno uhodnouti pana hraběte de Morcerf pode jménem Fernand?"

„Trvám na tom pevně."

„Nuže, drahý pane, souhlasím s tím, bíti se s vámi, ale chci tři týdny lhůty. Za tři týdny najdete mne ochotna říci vám: Ano, zpráva je nepravdivá, vyvrátím ji, nebo: Ano, zpráva je pravdivá. A vytasím meč nebo vyjmu pistole, jak si budete přát."

„Tři týdny!" zvolal Albert. „Tři týdny jsou tři století, během nichž jsem znectěn!"

„Kdybyste byl zůstal mým přítelem, řekl bych vám: Trpělivost, příteli! Ale vy stal jste se mým nepřítelem, pravím vám tedy: Co mi na tom záleží, pane!“

„Nuže, tedy budiž, za tři týdny,“ souhlasil Morcerf. „Ale pamatujte si, že za tři týdny nebude již ani lhůty, ani vytáčky, která by vám pomohla…“

„Pane Alberte de Morcerf!“ pravil Beauchamp, vstav rovněž, „mohu vás vyhoditi oknem teprve za tři neděle, to jest za dvacet jeden den, a vy budete míti teprve tehdy právo mne šavlí roztíti. Máme 29. srpna, tedy 18. září. Do té doby – věřte mi, je to rada šlechtice – ušetřeme si štěkání dvou psů, uvázaných na vzdálenost od sebe.“

A Beauchamp, vážně pozdraviv mladíka, obrátil se k němu zády a odešel do tiskárny.

Albert vymstil se na kupě novin, které rozmetal, buše do nich holí. Nato odešel, ohlédnuv se dvakrát či třikrát po dveřích tiskárny.

Albert, švihaje holí do předku svého kočáru, když byl před tím ztýral nevinný počerněný papír, který nikterak nemohl za jeho neúspěch, spatřil na boulevardu Morrela, jenž, dívaje se vesele do světa a klátě rukama, bral se mimo čínské lázně, jda od svatomartinské brány směrem k Madeleině.

„Ach,“ pravil si vicomte s povzdechem, „to je šťastný člověk!“

Náhodou se Albert nemýlil.

II.
LIMONÁDA

Morrel byl opravdu velmi šťasten.

Pan Noirtier právě pro něho poslal a on tak chvátal, aby zvěděl proč, že ani nevzal vůz, důvěřuje mnohem více svým vlastním nohám, než nohám najatého koně. Vyběhl tedy z ulice Meslay a mířil k faubourgu Saint-Honoré.

Morrel kráčel gymnastickým krokem a ubohý Barrois za ním, pokud stačil. Morrelovi bylo třicet jeden rok, Barroisovi šedesát, Morrel byl opojen láskou, Barrois měl vyprahlo vedrem. Tito dva muži, tak se různící věkem i zájmy, podobali se dvěma stranám trojúhelníku: jsouce vzdáleny při základně, stýkají se při vrcholu.

Vrcholem byl Noirtier, který poslal pro Morrela s příkazem, aby si pospíšil, kteryžto příkaz Morrel vyplnil doslova k velikému zoufalství Barroisovu.

Doraziv na místo, Morrel nebyl ani udýchán: láska dodává křídel. Ale Barrois, který již dávno nebyl zamilován, koupal se v potu.

Starý sluha uvedl Morrela zvláštními dveřmi, zavřel dveře kabinetu, a brzy nato šustot šatů po parketách ohlásil návštěvu Valentininu.

Valentina byla okouzlující ve svých smutečních šatech.

Byl to tak krásný sen, že Morrel byl by se skoro obešel bez rozhovoru s Noirtierem, ale kolečka křesla brzy zahrčela po podlaze a stařec se objevil.

Noirtier přijal s laskavým pohledem díky, jimiž zahrnul ho Morrel za to neobyčejné zakročení, které zachránilo je, Valentinu i jej, od zoufalství. Po nové laskavosti, jíž se mu dostalo, Morrel upřel s očekáváním zrak na mladou dívku, jež bázlivě seděla daleko od něho, očekávajíc, až bude musit promluvit.

I Noirtier na ni pohlédl.

„Musím tedy říci, co jste mi uložil?“ tázala se.

„Ano,“ přisvědčil Noirtier.

„Pane Morreli,“ pravila Valentina mladému muži, jenž nespouštěl s ní plamenného zraku, „dědeček Noirtier chtěl vám říci tisíc věcí, které mi sdělil během tří dnů. Dnes poslal pro vás, abych vám je opakovala. Sdělím vám to tedy, neboť zvolil si mne za tlumočnici, aniž bych změnila jediného slova.“

„Oh, poslouchám velmi netrpělivě,“ odvětil mladý muž, „mluvte, slečno, mluvte!“

Valentina sklopila oči, to zdálo se Morrelovi sladkým znamením. Valentina byla slabá jen ve štěstí.

„Dědeček chce opustiti tento dům,“ pravila. „Barrois hledá mu příhodný byt.“

„Ale vy, slečno,“ namítl Morrel, „vy, jež jste panu Noirtierovi tak drahá a nezbytná?“

„Já,“ odtušila dívka, „neopustím nikdy svého dědečka, to už je mezi ním a mnou ujednáno. Můj byt bude u jeho bytu. Buď obdržím od pana de Villefort svole-

ní bydliti s dědečkem Noirtierem, nebo mi je odepře, v prvním případě odstěhuji se okamžitě, v druhém vyčkám své plnoletosti, jež nadejde za deset měsíců. Pak budu volná, jměním nezávislá a…“

„A?…“ tázal se Morrel.

„A s dědečkovým svolením dostojím slibu, který jsem vám dala.“

Valentina pronesla poslední slova tak tiše, že by je Morrel nebyl slyšel, nebýti zájmu, s jakým jim naslouchal.

„Byla to vaše myšlenka, kterou jsem tu vyjádřila?“ mluvila Valentina dále, obracejíc se k Noirtierovi.

„Ano,“ přisvědčil stařec.

„Jakmile budu u svého dědečka,“ pokračovala Valentina, „pan Morrel bude mne moci navštěvovati v přítomnosti toho dobrého a důstojného ochránce. Ukáže-li se pevným svazek, jejž naše srdce, snad nevědomá nebo rozmarná, začala tvořit, a bude-li nám zárukou našeho budoucího štěstí (říká se, bohužel, že srdce, vzplanuvší překážkami, v bezpečnosti ochládají!), pak může pan Morrel požádati mne samotnou o ruku, budu ho očekávat.“

„Oh,“ zvolal Morrel, jsa v pokušení pokleknouti před starcem, jako před Bohem, před Valentinou jako před andělem, „oh, co jsem jen v životě učinil dobrého, abych si zasloužil tolik štěstí?“

„Až do té doby,“ pokračovala dívka svým čistým přísným hlasem, „budeme šetřiti společenských ohledů a vůle rodičů, nebude-li ta vůle chtíti nás odloučiti

navždy. Jedním slovem – a opakuji to slovo, neboť vyjadřuje vše – počkáme."

„Přisahám vám, pane," pravil Morrel, „že oběti, které mi to slovo ukládá, splním ne s resignací, ale pln štěstí."

„Tedy již žádnou neopatrnost, příteli," promluvila Valentina s pohledem, jenž byl velmi sladký Maximilienovu srdci, „nekompromitujte tu, která považuje se ode dneška za určenu nosit čistě a důstojně vaše jméno."

Morrel přitiskl si ruku na srdce.

Noirtier upíral na oba něžný pohled. Barrois, který zůstal v pozadí jako ten, před nímž netřeba ničeho tajiti, usmíval se, utíraje si velké krůpěje, řinoucí se mu po lysém čele.

„Ach, můj Bože," zvolala Valentina, „tomu dobrému Barroisovi je takové horko!"

„Protože jsem tolik utíkal, slečno," odvětil Barrois, „ale pan Morrel, to se musí uznat, utíkal ještě víc než já."

Noirtier ukázal zrakem na podnos, na němž stála láhev limonády a sklenice. Co v lahvi ubylo, bylo před půlhodinou vypito Noirtierem.

„Tu máš, Barroisi," pravila dívka, „vezmi si to, vidím, že nemůžeš odtrhnouti oči od té načaté láhve."

„Opravdu, slečno," přisvědčil Barrois, „umírám žízní a s radostí bych vypil sklenici limonády na vaše zdraví."

„Vypij tedy," pravila Valentina, „a přijď zase hned."

Barrois odnesl podnos, a sotva byl na chodbě, bylo vidět dveřmi, které zapomněl zavříti, jak naklání hlavu dozadu a vyprazdňuje sklenici, kterou mu Valentina naplnila.

Valentina a Morrel loučili se v přítomnosti Noirtierově, když tu na schodišti Villefortových ozval se zvonek.

Bylo to znamení návštěvy.

Valentina pohlédla na hodiny.

„Je poledne," pravila, „a dnes je sobota. To bude asi doktor, dědečku."

Noirtier znamením přisvědčil, že to bude asi skutečně on.

„Přijde sem, pan Morrel musí tedy odejíti, viď, dědečku?“

„Ano,“ přisvědčil stařec.

„Barroisi!“ zvolala Valentina. „Barroisi, pojďte sem!“

Ozval se hlas starého sluhy, odpovídající:

„Už jdu, slečno!“

„Barrois vás doprovodí až ke dveřím,“ pravila Valentina Morrelovi. „A nyní, pamatujte si jednu věc, pane důstojníku, že totiž vám dědeček klade na srdce, abyste ničeho nepodnikal, co by mohlo ohroziti naše štěstí.“

„Slíbil jsem, že budu čekati,“ odpověděl Morrel, „počkám tedy.“

V tom okamžiku vstoupil Barrois.

„Kdo to zvonil?“ tázala se Valentina.

„Pan doktor ďAvrigny,“ odvětil Barrois, zavrávorav.

„Copak je vám, Barroisi?“ tázala se Valentina.

Stařec neodpověděl, pohlížel vyjeveně na svého pána, zatím co jeho křečovitě stažená ruka hledala nějakou oporu, aby se udržel na nohou.

„Vždyť on klesne!“ zvolal Morrel.

Skutečně, chvění jímž Barrois byl zachvácen, stále se zesilovalo, rysy obličeje, znetvořené křečovitým škubáním lícních svalů, prozrazovaly neobyčejně prudký nervový záchvat.

Noirtier, vida Barroise tak změněna, zmnohonásobil své pohledy, v nichž jasně a jímavě zračilo se všecko rozčilení, jež zmítalo nitrem toho muže.

Barrois učinil několik kroků k svému pánovi.

„Ach, můj Bože, můj Bože svrchovaný," pravil, „co se mi jen stalo?… Cítím bolesti… nevidím už dobře. Tisíc ohnivých jehel mi projíždí mozkem. Oh, nedotýkejte se mne, nedotýkejte se mne!"

Skutečně, oči začaly mu vytřeštěně vystupovati z důlků, hlava zvracela se dozadu, kdežto ostatní tělo tuhlo.

Valentina zděšeně vykřikla, Morrel vzal ji do náručí, jako by ji chtěl bránit před neznámými nebezpečími.

„Pane d'Avrigny!" volala Valentina hlasem, jenž těžce se jí dral z hrdla. „Pomoc! Sem, k nám!"

Barrois se obrátil, učinil tři kroky dozadu, klopýtl a padl k nohám Noirtierovým, na jehož kolena položil ruku, volaje:

„Můj pane, můj dobrý pane!"

V tom okamžiku objevil se na prahu pokoje pan de Villefort, přivolán křikem.

Morrel pustil napolo omdlelou Valentinu a uskočiv, přitiskl se do kouta pokoje, kde takřka zmizel za záclonou.

Bled, jako by byl viděl hada vztyčit se před sebou, upíral zledovatělý pohled na nešťastníka k smrti pracujícího.

Noirtier hořel netrpělivostí a hrůzou, jeho duše letěla na pomoc ubohému starci, spíše příteli než sluhovi. Strašlivý zápas života a smrti jevil se na jeho čele nabíháním cév a stahováním několika neodumřelých svalů kolem očí.

Barrois, maje tvář změněnu, oči podlity krví, krk natažený dozadu, ležel na podlaze, bije oběma rukama do

země, kdežto nohy jeho byly tak křečovitě napjaty, že snad spíše by se byly zlomily než ohnuly.

Oddechoval bolestně a na rtech objevila se mu lehká pěna.

Villefort v ustrnutí zůstal chvíli státi s očima upřenýma na ten obraz, který upoutal jeho zrak hned při vstupu do pokoje.

Morrela nespatřil.

Po chvíli němého pozorování, během kterého bylo viděti, jak jeho tvář bledne a vlasy se ježí, zvolal, vrhnuv se ku dveřím:

„Doktore, doktore! Pojďte, pojďte!“

„Madame, madame!“ volala Valentina svou nevlastní matku, vyběhnuvši na schody. „Pojďte, pojďte sem rychle a přineste flakon s těkavou solí!“

„Co se stalo?“ tázal se kovový, tlumený hlas paní Villefortové.

„Oh, pojďte, pojďte sem!“

„Kde je doktor?“ volal Villefort. „Kde je?“

Paní de Villefort zvolna sestoupila, bylo slyšeti praskat parkety pod jejími kroky. V jedné ruce držela kapesník, kterým utírala si obličej, v druhé ruce flakon s anglickou solí.

Když vstoupila do dveří, platil její první pohled Noirtierovi, jehož tvář kromě pohnutí, za takových okolností velmi pochopitelného, hlásala nezměněné zdraví. Druhý její pohled padl na umírajícího.

Zbledla a její pohled skočil zpět, možno-li tak říci, se sluhy na pána.

„Ale proboha, madame, kde je doktor? Vešel k vám. Vždyť vidíte, že je to mrtvice, pustí-li se mu žilou, bude zachráněn."

„Snědl něco před nedávnem?" tázala se paní de Villefort, vyhýbajíc se odpovědi.

„Madame," odpověděla Valentina, „nesnídal, ale uběhl se silně ráno, konaje pochůzku, kterou mu svěřil dědeček. Po návratu vypil sklenici limonády."

„Ach," prohodila paní de Villefort, „proč ne víno? Limonáda je nebezpečná."

„Limonáda byla tu po ruce v dědečkově láhvi. Ubohý Barrois měl žízeň, vypil, co našel."

Paní de Villefort se zachvěla. Noirtier díval se na ni hlubokým pohledem.

„Má tak krátký krk!" pravila.

„Madame," naléhal Villefort, „ptám se vás, kde je pan d'Avrigny, odpovězte, proboha!"

„Je v Eduardově pokoji. Eduard je trochu churav," pravila paní de Villefort, nemohouc se déle vyhýbati odpovědi.

Villefort vyběhl na schody, chtěje doktora sám přivésti.

„Tu máte," pravila mladá žena, podávajíc flakon Valentině. „Doktor bude mu nepochybně pouštěti žilou, jdu nahoru, neboť nesnesu pohledu na krev."

A šla za svým mužem.

Morrel vystoupil z tmavého koutu, kam se byl ukryl a kde si ho nikdo pro velké rozčilení nevšiml.

„Odejděte rychle, Maximiliene," řekla mu Valentina, „a počkejte, až vás zavolám. Jděte."

Morrel otázal se pohledem Noirtiera. Noirtier, zachovavší si skoro všecku chladnokrevnost, naznačil mu, že ano.

Maximilien přitiskl si Valentinům ruku na srdce a odešel postranní chodbou.

Současně vešli druhými dveřmi Villefort a doktor.

Barrois počínal se opět vzpamatovávati: krise přešla, naříkavá řeč se mu vracela a pozvedl se na koleno.

Doktor d'Avrigny a Villefort donesli Barroise na pohovku.

„Co nařídíte, doktore?" tázal se Villefort.

„Ať mi přinesou vodu a éter. Máte ho doma?"

„Ano."

„A pošlete mi rychle pro terpentinový olej a pro dávidlo."

„Běžte!" poroučel Villefort.

„A teď ať všichni odejdou!"

„Já také?" tázala se nesměle Valentina.

„Ano, slečno, vy především," odvětil doktor drsně.

Valentina pohlédla na pana d'Avrigny udiveně, políbila pana Noirtiera na čelo a odešla.

Doktor s chmurnou tváří zavřel za ní dveře.

„Hleďte, hleďte, doktore, vědomí se mu vrací, byl to jen nepatrný záchvat."

Pan d'Avrigny se chmurně usmál.

„Jak je vám, Barroisi?" tázal se doktor.

„Trochu líp, pane."

„Můžete vypíti tuto sklenici vody s éterem?“

„Pokusím se, ale nedotýkejte se mne.“

„Proč?“

„Protože se mi zdá, že kdybyste se mne dotkl i jen špičkou prstu, dostal bych opět záchvat.“

„Pijte!“

Barrois vzal sklenici, přiblížil ji k svým zmodralým rtům a vyprázdnil ji asi do polovice.

„Kde vás bolí?“ tázal se doktor.

„Všude, je mi, jako bych měl strašné křeče.“

„Máte mžitky v očích?“

„Ano.“

„Hučí vám v uších?“

„Hrozně.“

„Kdy vás to chytilo?“

„Teď, před okamžikem.“

„Náhle?“

„Jako blesk.“

„Včera nic? Předevčírem nic?“

„Nic.“

„Žádná malátnost, žádná tíha v těle?“

„Ne.“

„Co jste dnes jedl?“

„Nic jsem nejedl, vypil jsem jen sklenici pánovy limonády – víc nic.“

A Barrois hlavou ukázal na Noirtiera, jenž, bez hnutí spočívaje v křesle, pozoroval hroznou tu scénu, neztrácejе z ní ani pohybu, ani slova.

„Kde je ta limonáda?“ tázal se rychle doktor.

„Dole, v láhvi.“

„Kde dole?“

„V kuchyni.“

„Mám pro ni jíti, doktore?“ tázal se Villefort.

„Ne, zůstaňte zde a hleďte, aby nemocný dopil tu sklenici.“

„Ale ta limonáda…“

„Jdu pro ni sám.“

D'Avrigny ocitl se jedním skokem u dveří, vyběhl na schody pro služebnictvo a div že neporazil paní Villefortovou, která se také ubírala do kuchyně.

Vykřikla.

D'Avrigny si toho ani nepovšiml. Unášen jedinou myšlenkou, seskočil s tří nebo čtyř posledních stupňů, vrazil do kuchyně a spatřil na podnosu láhev do tří čtvrtin vyprázdněnou.

Vrhl se na ni jako orel na kořist.

Udýchán, vystoupil opět do zvýšeného přízemí a vešel do pokoje.

Paní de Villefort zvolna stoupala zpět po schodech, vedoucích do jejích pokojů.

„Je to ta karafa, co byla zde?“ tázal se d'Avrigny.

„Ano, pane doktore.“

„Je to táž limonáda, kterou jste pil?“

„Myslím.“

„Jakou se vám zdála její chuť?“

„Trpkou.“

Doktor nalil si několik kapek limonády do dlaně, vysrkl ji a vypláchnuv si jí ústa, jak se to dělá při ochutnávání vína, vyplivl ji do krbu.

„Je to táž," pravil. „A vy jste se jí také napil, pane Noirtiere?"

„Ano," přisvědčil stařec.

„A také se vám zdála trpkou?"

„Ano!"

„Ach, pane doktore," zvolal Barrois, „už se to o mne zas pokouší! Můj Bože všemohoucí, smiluj se nade mnou."

Doktor přichvátal k nemocnému.

„To dávidlo, Villeforte, podívejte se, nesou-li je!"

Villefort vyběhl, volaje:

„Dávidlo! Dávidlo! Přinesl je někdo?"

Nikdo neodpověděl. Svrchovaná hrůza vládla v domě.

„Kdybych mu mohl vpraviti vzduch do plic," pravil ďAvrigny, rozhlížeje se, „snad by bylo možno předejíti zadušení. Ale nic, nic, nic!"

„Oh, pane," volal Barrois, „což mne necháte zemříti tak bez pomoci? Oh, umírám, můj Bože, umírám!"

„Pero! Pero!" žádal doktor.

Spatřil jedno na stole.

Snažil se vpraviti pero do úst nemocnému, jenž za stálých křečí marně se namáhal zvracet. Ale čelisti jeho byly tak sevřeny, že pero nemohlo jimi projíti.

Barrois byl stižen ještě prudším nervovým záchvatem, než byl první. Sklouzl s pohovky na zemi a vzpíral se na podlaze.

Doktor ponechal ho na pospas záchvatu, v němž nemohl mu zjednati žádné úlevy, a šel k Noirtierovi.

„Jak je vám?“ tázal se ho kvapně tichým hlasem. „Dobře?“

„Ano.“

„Lehko od žaludku nebo těžko? Lehko?“

„Ano.“

„Jako když vezmete pilulku, kterou vám každé neděle dávám?“

„Ano.“

„Připravoval vám limonádu Barrois?“

„Ano.“

„Nabídl jste mu ji vy?“

„Ne.“

„Pan de Villefort?“

„Ne.“

„Paní?“

„Ne.“

„Tedy Valentina?“

„Ano.“

Vzdech Barroisův, zívnutí, při němž praskaly kosti čelistí, přivolaly pozornost ďAvrignyho, opustil pana Noirtiera a běžel k nemocnému.

„Barroisi,“ pravil doktor, „můžete mluviti?“

Barrois zablábolil několik nesrozumitelných slov.

„Pokuste se, příteli.“

Barrois otevřel krvavé oči.

„Kdo připravoval limonádu?“

„Já.“

„Přinesl jste ji svému pánovi hned, jak jste ji připravil?“

„Ne.“

„Nechal jste ji tedy někde?“

„V kuchyni, byl jsem zavolán.“

„Kdo ji sem přinesl?“

„Slečna Valentina.“

D’Avrigny udeřil se do čela.

„Ó, můj Bože, můj Bože!“ zašeptal.

„Doktore! Doktore!“ volal Barrois, cítě blížiti se třetí záchvat.

„Což nikdo nepřinese to dávidlo?“ zvolal doktor.

„Zde už je připraveno,“ pravil Villefort, vraceje se.

„Kdo je připravil?“

„Farmaceut, který přišel se mnou.“

„Pijte.“

„Nemohu, doktore, už je pozdě Hrdlo se mi stahuje, dusím se! Oh, mé srdce! Oh, má hlava…! To je peklo…! Budu tak dlouho trpět?“

„Ne, ne, milý příteli,“ pravil doktor, „už brzy nebudete trpět.“

„Ach, rozumím vám!“ zvolal nešťastný. „Bože, smiluj se nade mnou!“

A vyraziv výkřik klesl nazpět, jako bleskem zasažen.

D’Avrigny položil mu ruku na srdce a přiklonil mu zrcadlo k ústům.

„Nuže?“ tázal se Villefort.

„Jděte říci do kuchyně, ať mi rychle přinesou fialkový syrup.“

Villefort okamžitě vyšel.

„Nelekejte se, pane Noirtiere,“ pravil ďAvrigny, „odnesu nemocného do druhého pokoje a pustím mu žilou. Takové záchvaty jsou opravdu strašnou podívanou.“

A vzav Barroise kolem pasu, odvlekl ho do sousedního pokoje. Téměř ihned se však vrátil k Noirtierovi, aby odnesl zbytek limonády.

Noirtier zavřel pravé oko.

„Valentinu, viďte? Přejete si Valentinu? Řeknu, aby vám ji poslali.“

Villefort vracel se po schodech, ďAvrigny potkal ho na chodbě.

„Nuže?“ tázal se Villefort.

„Pojďte,“ pravil ďAvrigny.

A přivedl ho do pokoje.

„Stále ve mdlobách?“ tázal se státní návladní.

„Je mrtev.“

Villefort ucouvl o tři kroky, sepjal ruce nad hlavou a s upřímným soucitem pravil, pohlížeje na mrtvolu:

„Mrtev tak rychle!“

„Ano, velmi rychle, není-li pravda?“ přisvědčil ďAvrigny. „Ale to vás nesmí překvapiti: pán a paní de Saint-Méran zemřeli právě tak rychle. Oh, ve vašem domě se umírá velmi rychle, pane de Villefort.“

„Jakže!“ zvolal soudce hlasem plným hrůzy a zděšení. „Už zase se vracíte k té strašlivé myšlence?“

„Stále, pane, stále!“ prohlásil ďAvrigny slavnostně. „Neboť neopustila mne ani na okamžik. A abyste se přesvědčil, pane de Villefort, že se tentokrát nemýlím, vyslechněte mne bedlivě.“

Villefort se křečovitě zachvěl.

„Je jistý lék, jenž zabíjí, nezanechávaje takřka stop. Znám jej dobře, studoval jsem jej ve všech případech, které působí, ve všech příznacích, které jej provázejí. Ten jed jsem právě rozpoznal u ubohého Barroise, jako jsem jej rozpoznal u paní de Saint-Méran. Ten jed projevuje jistým způsobem svou přítomnost. Barví modrý lakmusový papír, zčervenalý kyselinou, opět na modro a dodává fialkovému syrupu barvy zelené. Lakmusového papíru nemáme, ale hleďte, fialkový syrup, o který jsem žádal, nám už nesou.“

Na chodbě skutečně se ozvaly kroky, doktor pootevřel dveře a přijal z rukou komorné nádobu, na jejímž dně byly dvě nebo tři lžíce syrupu, a opět dveře zavřel.

„Pohleďte,“ pravil státnímu návladnímu, jehož srdce bušilo tak silně, že bylo lze je slyšet, „zde v tomto koflíku je fialkový syrup a v této karafě je zbytek limonády, z níž pan Noirtier a Barrois část vypili. Je-li limonáda čistá a ne nebezpečná, podrží syrup svou barvu, je-li limonáda otrávená, syrup zezelená. Pohleďte!“

Doktor nalil zvolna několik kapek limonády z láhve do koflíku, a tekutina začala se okamžitě ode dna kaliti. Kal ten měl s počátku modrý odstín, ze safírového pak přešel v opálový a z opálového v smaragdový.

Nabyv této barvy, ustálil se na ní, možno-li tak říci. Pokus neponechával nižádné pochyby.

„Nešťastný Barrois byl otráven planou angusturou a ořechem sv. Ignáce," pravil ďAvrigny. „Mohu teď za to ručit před lidmi i před Bohem."

Villefort neřekl ničeho, ale zvedl ruce k nebi, vytřeštil oči a klesl do křesla, jako bleskem zasažen.

III.
OBVINĚNÍ

Pan ďAvrigny brzy přivedl opět k vědomí soudce, jenž podobal se druhé mrtvole v tomto neblahém pokoji.

„Oh, smrt je v mém domě!“ zvolal Villefort.

„Řekněte zločin,“ odvětil doktor.

„Pane ďAvrigny,“ zvolal Villefort, „nemohu vám vyjádřiti, co se ve mně děje v této chvíli: je to děs, je to bolest, je to šílenství!“

„Ano,“ pravil ďAvrigny s imponujícím klidem, „myslím však, že je čas jednati, myslím, že je čas postaviti hrázi tomu přívalu úmrtnosti. Co se mne týče, necítím se schopným zachovati déle takové tajemství bez naděje, že záhy vzejde z něho společnosti i obětem pomsta.“

Villefort rozhlédl se kol dokola ponurým pohledem.

„V mém domě!“ šeptal. „V mém domě!“

„Nuže, soudce,“ pravil ďAvrigny, „buďte mužem! Tlumočníku zákona, proslavte se úplným obětováním!“

„Doktore, plníte mne hrůzou! Obětování!“

„Řekl jsem to slovo.“

„Podezříváte tedy někoho?“

„Nepodezřívám nikoho, smrt klepe na vaše dveře, vstupuje, jde, ne slepě, ale obezřetně z pokoje do pokoje. Nuže, já sleduji její stopu, poznávám, kudy se brala, osvojuji si moudrost starých: tápám. Neboť moje

přátelství k vaší rodině, moje úcta k vám jsou dvěma páskami na mých očích. Nuže!…“

„Oh mluvte, mluvte, doktore, mám odvahu!“

„Nuže, pane, máte u sebe, ve svém domě, snad v lůně své rodiny jeden z oněch strašných zjevů, jaké rodí se jednou za století. Locusta a Agrippina, žijící současně, jsou výjimkou, dokazující sílu božího hněvu, vyvrátivšího římskou říši, poskvrněnou tolika zločiny. Brunhilda a Frenegunda jsou výsledky obtížné práce počáteční civilisace, kdy člověk učil se ovládati ducha, byť i pomocí vyslance temnot. Nuže, všechny ty ženy bývaly kdysi, nebo byly ještě v té době mlady a krásny. Na jejich čele rozkvétal kdysi, nebo kvetl ještě týž květ nevinnosti, jenž nachází se nyní na čele vinnice ve vašem domě.“

Villefort vyrazil výkřik, sepjal ruce a pohlédl na doktora prosebně.

Ten však pokračoval bez milosrdenství:

„Hledej, komu zločin prospívá, praví právnická zásada…“

„Doktore,“ zvolal Villefort, „ach, doktore, kolikrát byla lidská spravedlnost oklamána, těmito neblahými slovy! Nevím, ale zdá se mi, že ten zločin…“

„Ach, přiznáváte tedy konečně, že jde tu o zločin?“

„Ano, uznávám to. Co mám dělati? Musím. Ale nechte mne mluviti dále. Zdá se mi, pravím, že ten zločin padá jedině na mne a ne na oběti. Tuším v těch všech neobyčejných pohromách nějakou pohromu, mající stihnouti mne.“

„Ó, člověče," šeptal ďAvrigny, „nejsobečtější z živočichů, nejsobečtější z tvorstva, jenž domnívá se vždycky, že se země točí, že slunce svítí, že smrt kosí jedině k vůli němu, mravenče, zlořečící Bohu s výše stébla trávy! A ti, kdo ztratili život, neztratili ničeho? Pan de Saint-Méran, paní de Saint-Méran, pan Noirtier…"

„Jakže! Pan Noirtier?"

„Nu ovšem! Či myslíte, že snad ten ubohý sluha někomu překážel? Ne, ne! Jako Shakespearův Polonius, zemřel za jiného. Limonády měl se napíti Noirtier, Noirtier se jí také napil podle logického řádu věcí: sluha vypil ji jen nešťastnou náhodou. Barrois sice zemřel, ale zemříti měl Noirtier."

„Jak je ale možno, že můj otec tomu nepodlehl?"

„Řekl jsem vám to již jednou, večer v zahradě po smrti paní de Saint-Méran: protože jeho tělo je právě tomu jedu přizpůsobeno, dávka, pro něho bezvýznamná, byla jinému smrtelnou. Neboť nikdo – ani sám vrah – neví, že již celý rok léčím páně Noirtierovu paralysu brucínem, naproti tornu vrah velmi dobře ví, a přesvědčil se o tom zkušeností, že brucín je prudký jed."

„Můj Bože, můj Bože!" šeptal Villefort, lomě rukama.

„Sledujte zločince krok za krokem: zabíjí pana de Saint-Méran."

„Oh, doktore!"

„Přísahal bych na to, co mi bylo sděleno o příznacích, shoduje se příliš dobře s tím, co viděl jsem vlastníma očima."

Villefort vzdal se zápasu a jen těžce zasténal.

„Zabíjí pana de Saint-Méran," opakoval doktor, „zabíjí paní de Saint-Méran: to znamená dvojí dědictví."

Villefort setřel pot, jenž šinul se mu po čele.

„Poslouchejte dobře."

„Bohužel," namáhavě ze sebe vypravil Villefort, „neztrácím ani slova, ani jediného."

„Pan Noirtier," pokračoval neúprosným hlasem pan ďAvrigny, „pan Noirtier udělal nedávno poslední pořízení ve váš neprospěch, v neprospěch vaší rodiny, slovem ve prospěch chudých, pan Noirtier je ušetřen, neočekává se od něho ničeho. Ale sotvaže zničil první závěť, sotvaže napsal druhou, již byl zasažen, nepochybně ze strachu, aby nenapsal třetí. Závěť byla, tuším, napsána předevčírem, vidíte tedy, že nebylo mrháno časem."

„Oh, milost, pane ďAvrigny!"

„Žádnou milost, pane, lékař má na zemi posvátný úkol, a aby mu dostál, vystoupil až k pramenům života a sestoupil až v tajemné temnoty smrti. Když byl vykonán zločin a když Bůh, zhroziv se nepochybně, odvrací oči od zločince, je na lékaři, říci: Zde jest!"

„Milost mé dceři, pane!" šeptal Villefort.

„Vidíte tedy, vy jste ji jmenoval, vy, její otec!"

„Milost Valentině! Poslyšte, je to nemožné! Zrovna jako kdybych se měl sám obviniti! Valentina, srdce diamantové, lilie nevinnosti!"

„Žádné milosti, pane státní návladní, zločin je zjevný: slečna de Villefort sama zabalovala léky, které byly posílány panu de Saint-Méran, a pan de Saint-Méran zemřel.

Slečna de Villefort připravovala nápoje paní de Saint-Méran a paní de Saint-Méran zemřela.

Slečna de Villefort vzala od Barroise, jenž byl poslán ven, láhev limonády, kterou stařec pije obyčejně dopoledne, a stařec unikl jen zázrakem.

Slečna de Villefort je vinnicí, je travičkou! Pane státní návladní, udávám vám slečnu de Villefort, čiňte svou povinnost!“

„Doktore, nevzpírám se již, nebráním se již, věřím vám. Ale smilujte se, ušetřte můj život, mou čest!“

„Pane de Villefort,“ ujal se opět doktor slova se vzrůstající silou, „za jistých okolností překračuji všecky meze hloupých lidských ohledů. Kdyby vaše dcera byla spáchala jen jeden zločin a kdybych viděl, že uvažuje o druhém, řekl bych vám: Varujte ji, potrestejte ji, a nechť ztráví zbytek života v nějakém klášteře, plačíc a modlíc se. Kdyby byla spáchala druhý zločin, řekl bych vám: Pane de Villefort, zde jest jed, který nemá známého protijedu, rychlý jako myšlenka, prudký jako blesk, smrtící jako úder hromu, dejte jí toho jedu, poručte její duši Bohu a zachraňte tak svou čest a svůj život, neboť on usiluje. A vidím ji, jak se blíží k vašemu loži se svým pokryteckým úsměvem a sladkými slovy. Běda vám, pane de Villefort, nepospíšíte-li si a neuderíte-li první! To bych vám řekl, kdyby byla zabila jen dvě osoby, ona však viděla tři agónie, ona pohlížela na tři umírající, klečela u tří mrtvol. Katovi náleží travička, katovi! Mluvíte o své cti: učiňte, co vám pravím, a očekává vás nesmrtelnost!“

Villefort padl na kolena.

„Poslyšte,“ pravil, „nemám té síly, kterou máte vy, či vlastně které byste neměl, kdyby místo Valentiny šlo o vaši dceru Madeleinu.“

Doktor zbledl.

„Doktore, každý člověk, narodivší se z ženy, je zde, aby trpěl a zemřel, doktore, budu trpět a očekávat smrt."

„Dejte pozor," pravil pan ďAvrigny, „bude pomalá… ta smrt. Uvidíte ji se blížit, až zasáhne vašeho otce, vaši ženu, snad i vašeho syna."

Villefort, duse se, svíral doktorovu paži.

„Poslyšte mne!" zvolal. „Slitujte se, pomozte mi… Ne, má dcera není vinna… Vlečte nás před soud, řeknu zase, Ne, má dcera není vinna… není zločinu v mém domě… Nechci, slyšíte, aby byl v mém domě zločin, neboť když někam vkročí zločin, je to jako smrt, nevkročí sám. Poslyšte, co vám na tom záleží, budu-li zavražděn?… Jste mým přítelem? Jste člověk? Máte srdce?… Ne, jste lékař!… Nuže, pravím vám: Ne, má dcera nebude mnou vlečena katu do rukou!… Ach, a bičuje mne myšlenka, jež mne nutí drásat si prsa nehty jako v šílenství!… Kdybyste se tak mýlil, doktore, kdyby to byl někdo jiný než má dcera! Kdybych jednoho dne, bled jako mrtvola, přišel vám říci: Vrahu, zabil's mi dceru!… Hleďte, kdyby se to stalo, jsem křesťan, pane ďAvrigny, a přece bych se zabil."

„Dobře," promluvil doktor po chvíli ticha, „počkám."

Villefort na něho pohlédl, jako by ještě pochyboval o jeho slovech.

„Jenže," pokračoval pan ďAvrigny zvolna, slavnostním hlasem, „onemocní-li někdo z vašeho domu, budete-li vy sám zasažen, nevolejte mne, neboť již nepřijdu. Chci s vámi sdílet to hrozné tajemství, ale ne-

chci, aby se u mne usídlily hanba a výčitky, množíce se a vzrůstajíce v mém svědomí, jako bude zločin a neštěstí vzrůstat a množit se ve vašem domě."

„Opouštíte mne tedy, doktore?"

„Ano, neboť nemohu vás sledovati dále, já zastavuji se jen u popraviště. Nadejde nějaké jiné odhalení, které ukončí tuto hroznou tragedii. S Bohem."

„Doktore, prosím vás pro Boha!"

„Všecky hrůzy, jež poskvrňují mé myšlení, činí váš dům odporným a děsným. S Bohem, pane."

„Jen slovo, jen ještě slovo, doktore! Odcházíte, ponechav mi všecku hrůzu situace, hrůzu, kterou jste zvětšil svým odhalením. Co lidé řeknou té náhlé, okamžité smrti ubohého starého sluhy?"

„Pravda," přisvědčil pan ďAvrigny, „doprovoďte mne."

Doktor vyšel první, pan de Villefort jej následoval. Znepokojené služebnictvo stálo v chodbách a na schodech, kudy měl jít doktor.

„Pane," pravil ďAvrigny Villefortovi hlasitě, aby ho všichni slyšeli, „ubohý Barrois se od několika let příliš málo pohyboval, byl zvyklý jezdit se svým pánem křížem krážem Evropou buď na koni nebo ve voze a jednotvárná služba kolem lenošky ho zabila. Krev stala se těžkou. Byl tělnatý, měl krátký, tlustý krk, ranila ho mrtvice a já byl příliš pozdě zpraven.

„Abych nezapomněl," dodal tiše, „neopomeňte hodit ten koflík se syrupem do ohně."

A doktor, nedotknuv se ruky Villefortovy a nezměniv ani na okamžik svého smýšlení, odešel, provázen slzami a nářkem všeho služebnictva.

Ještě téhož večera všichni Villefortovi sloužící, shromáždivše se před tím v kuchyni a dlouho mezi sebou rokovavše, přišli požádat paní de Villefort o propuštění. Žádné naléhání, žádné zvýšení mzdy nemohlo je udržet, na všecko odpovídali:

„Chceme jít pryč, protože je v domě smrt."

Odešli tedy přese všecky prosby, jevíce živou lítost, že mají opustit tak dobré pány a zvláště slečnu Valentinu, tak dobrou, tak laskavou a tak mírnou.

Villefort pohlédl při těch slovech na Valentinu.

Plakala.

Zvláštní věc! V pohnutí, jež působily mu ty slzy, pohlédl rovněž na paní de Villefort a zdálo se mu, že prchavý a temný úsměv přelétl jejími tenkými rty jako ony zlověstné meteory, které vídáme mihnout se mezi dvěma mraky na bouřné obloze.

IV.
POKOJ BÝVALÉHO PEKAŘE

Večer téhož dne, kdy hrabě de Morcerf odešel od Danglarse s hanbou a vztekem, jež bankéřova chladnost činí pochopitelnými, vjel do dvora bankéřova v ulici de la Chaussée-ďAntin Andrea Cavalcanti s lesklými a nakadeřenými vlasy, nakroucenými kníry a v bílých rukavičkách, v nichž nehty prstů se rýsovaly, vjel, stoje takřka ve svém faetonu.

Po desítiminutové rozmluvě v saloně podařilo se mu zavésti Danglarse do okenního výklenku a tam vyložil mu po obratné předmluvě své životní strasti po odjezdu svého vznešeného otce. Od toho odjezdu, pravil, našel v bankéřově rodině, kde přijali ho laskavě jako syna, všecky záruky štěstí, kterým má muž dávati přednost před rozmary lásky, a i co se lásky týče, měl štěstí najíti ji v krásných očích slečny Danglarsovy.

Danglars naslouchal s hlubokou pozorností, očekával toto vyjádření již dva nebo tři dny, a když k němu konečně došlo, jeho oko se právě tak naplnilo radostí, jako se zachmuřilo při řeči Morcerfově.

Přesto však nechtěl přijmouti mladíkovu nabídku tak beze vší námitky.

„Pane Andreo," pravil mu, „nejste poněkud mlád na ženitbu?"

„Nikoli, pane," odvětil Cavalcanti, „aspoň se mi nezdá. V Itálii se urození mužové takřka všeobecně žení mládi, je to logicky obvyklé. Život je tak pln proměn, že je třeba uchopit štěstí, jakmile se nám přiblíží na dosah."

„A nyní, pane," pravil Danglars, „připustíme-li, že vaše nabídka, jež je mi ctí, bude přijata mou ženou a dcerou, s kým pojednáme o rodinných záležitostech? Je to, zdá se mi, důležité jednání, v němž pouze otcové vědí, jak si počínat, aby zaručili svým dětem štěstí."

„Pane, můj otec je muž, moudrý, plný ohledů a rozumu. Předvídal pravděpodobnou okolnost, že bych pocítil touhu usadit se v Paříži. Nechal mi zde tedy, odjíždějе, všecky papíry, dokazující mou totožnost, a kromě toho list, v němž mi zajišťuje – v případě, že učinil bych volbu, jež by se mu zamlouvala – sto padesát tisíc liber důchodů ode dne sňatku. Je to, pokud o tom mohu soudit, čtvrtina otcových důchodů."

„Já," pravil Danglars, „měl jsem vždy v úmyslu dát své dceři, provdávaje ji, pět set tisíc franků, je ostatně mojí jedinou dědičkou."

„Nuže," pravil Andrea, „naše záležitost je tedy v nejlepším pořádku, předpokládáme-li, že moje žádost nebude odmrštěna paní baronkou Danglarsovou a slečnou Eugenií. Vládneme tedy důchodem sto sedmdesáti pěti tisíc liber. Dejme tomu, že pohnu markýze, aby mi místo renty vyplatil kapitál (vím, že to nebude snadné,

ale je to konečně možné): vy byste nám s těmi dvěma či třemi miliony hospodařil, a dva či tři miliony v obratných rukou mohou vždycky vynášet deset procent."

„Já přijímám jen na čtyři," odvětil bankéř, „i na tři a půl. Ale od svého zetě přijal bych na pět a výtěžek bychom si rozdělili."

„Výborně, tcháne," zvolal Cavalcanti, dav se strhnouti poněkud vulgární povahou, která přes veškeré jeho úsilí občas prorážela aristokratickým nátěrem, jímž pokoušel se ji zakrýti.

Ihned se však opravil:

„Oh, promiňte, pane. Vidíte, jen pouhá naděje připravuje mne již o rozum, co potom skutečnost?"

Danglars, jenž ani nepozoroval, jak tato rozmluva, s počátku nezištná, mění se náhle v obchodní jednání, prohodil:

„Ale jistou část vašeho jmění vám přece váš otec odepřít nemůže?"

„Jakou?" tázal se mladík.

„Podíl po matce."

„Ovšem, zajisté, podíl po mé matce, Leonoře Corsinari."

„A na kolik se asi páčí tato část vašeho jmění?"

„Na mou věru, ujišťuji vás, pane," odvětil Andrea, „že jsem o tom předmětu nikdy neuvažoval. Ale odhaduji ji nejméně na dva miliony."

Danglars pocítil ono radostné zajíknutí, jaké cítí buď lakomec, jenž najde ztracený poklad, nebo tonoucí,

který najde pod nohou pevnou zemi místo prázdnoty, jež měla ho pohltit.

„Nuže, pane," promluvil Andrea, klaně se bankéři s něžnou uctivostí, „mohu doufat?…"

„Doufejte, pane Andreo," odvětil Danglars, „a buďte ujištěn, že, nepostaví-li se té záležitosti do cesty žádná překážka s vaší strany, je to ujednáno. Ale čím to," dodal Danglars uvažuje, „že pan hrabě de Monte Cristo, váš ochránce v tomto pařížském světě, nepřišel s vámi přednést nám tu žádost?"

Andrea se nepatrně zarděl.

„Přicházím od hraběte, pane," odpověděl, „je to nesporně roztomilý člověk, ale nepochopitelně originální, schválil vřele můj krok, ba, řekl mi, že je přesvědčen, že můj otec ani okamžik nebude váhat vyplatit mi kapitál místo renty, slíbil mi, že mi pomůže svým vlivem dosíci toho od něho. Ale prohlásil, že osobně nikdy na sebe nevzal a nevezme zodpovědnost žádati o něčí ruku. Ale musím doznati k jeho chvále, že ráčil dodat, že, litoval-li kdy té nechuti, je to v mém případě, ježto myslí, že zamýšlený svazek bude šťastný a přiměřený. Ostatně, nechce-li ničeho učinit oficielně, je ochoten, jak mi sdělil, odpovědít vám, kdykoli budete s ním chtít promluvit."

„Ach, velmi dobře!"

„A nyní," pravil Andrea s nejroztomilejším úsměvem, „přestávám mluvit s tchánem a obracím se k bankéři."

„Nu, copak mu chcete?“ tázal se Danglars rovněž se smíchem.

„Pozítří má mi u vás být vyplaceno něco kolem čtyř tisíc franků, ale hrabě uznal, že příští měsíc přinese mi jisté zvýšení výdajů, na něž by můj skrovný mládenecký důchod nepostačil, a zde je poukázka na dvacet tisíc franků, kterou mi, neřeknu dal, ale nabídl. Je podepsána jeho rukou, jak vidíte. Přijmete ji?“

„Přineste mi jich za milion a přijmu vám je,“ pravil Danglars, zastrkuje poukázku do kapsy. „Udejte mi hodinu na zítřek a můj kasovní sluha zajde k vám i s kvitancí na dvacet čtyři tisíce franků.“

„Třeba v deset hodin ráno, hodí-li se vám to, čím dřív, tím líp: chci totiž jet zítra ven.“

„Budiž, v deset hodin, stále v hotelu des Princes?“

„Ano.“

S přesností, jež sloužila bankéři ke cti, měl mladík druhého dne dvacet čtyři tisíce franků v ruce a odešel skutečně, zanechav doma dvě stě franků pro Caderousse.

Hlavním účelem tohoto Andreova odchodu bylo vyhnouti se nebezpečnému příteli, večer se také vrátil co nejpozději.

Sotva však vkročil na dláždění dvora, stanul před ním vrátný hotelu s čapkou v ruce.

„Pane,“ pravil, „ten muž přišel.“

„Jaký muž?“ tázal se nedbale Andrea, jako by byl zapomněl na toho, na něhož se naopak příliš dobře pamatoval.

„Muž, kterému Vaše Excelence vyplácí onen malý důchod."

„Ach, ano," pravil Andrea, „otcův starý sluha. Nuže, dal jste mu těch dvě stě franků, jež jsem tu pro něho nechal?"

„Ano, Vaše Excelencí."

Andrea dal se nazývat Excelencí.

Vrátný pokračoval:

„On však jich nechtěl přijmout."

Andrea zbledl, ježto však bylo tma, nikdo ho neviděl zblednout.

„Jakže! Nechtěl jich přijmout?" zvolal lehce pohnutým hlasem.

„Ne, chtěl mluvit s Vaší Excelencí. Řekl jsem mu, že jste odešel, stál na svém. Konečně však se dal přesvědčit a dal mi tento dopis, který přinesl již zapečetěný."

„Ukažte," pravil Andrea.

A četl u svítilny svého faetonu:

„Víš, kde bydlím, čekám tě zítra v devět hodin ráno."

Andrea prohlédl si pečeť, chtěje zjistiti, byla-li porušena a mohly-li zvědavé zraky vniknout do dopisu, list však byl složen takovým způsobem a tolikrát přeložen rovně i napříč, že k přečtení bylo nutno zlomit pečeť – a pečeť byla úplně netknuta.

„Dobře," pravil. „Ubohý muž! Je to skutečně výtečné srdce!"

A vrátný musil se spokojiti těmito slovy, nevěda, koho má víc obdivovat: mladého velitele či starého sluhu.

„Rychle odpřáhněte a přijďte ke mně," poručil Andrea svému groomovi.

Dvěma skoky ocitl se mladík ve svém pokoji, spálil Caderoussův list a i popel odstranil.

Sotva s tím byl hotov, vešel sloužící.

„Jsi úplně stejné postavy se mnou, Petře," pravil mu Andrea.

„Mám tu čest, Excelence," odvětil sluha.

„Máš, tuším, novou livrej, kterou ti včera přinesli."

„Ano, pane."

„Seznámil jsem se s malou grisetkou, které nechci říci své jméno ani postavení. Půjč mi svou livrej a přines mi své papíry, abych mohl v případě potřeby přespat v hospodě."

Petr uposlechl.

Za pět minut vyšel Andrea v úplném přestrojení nepoznán z hotelu, usedl do drožky a dal se zavézt do Picpusu, do hospody u Červeného koně.

Druhého dne vyšel z hospody u Červeného koně jako vyšel z hotelu des Princes, to jest nepozorovaně, dal se ulicí du Faubourg Saint-Antoine, pak po boulevardu až k ulici Ménilmontant a zastaviv se u dveří třetího domu vlevo, rozhlížel se, nenašed domovníka, koho by se mohl otázati.

„Co hledáte, hezký hochu?" tázala se hokynářka z protějšího domu.

„Pana Pailletina, když už jste tak laskavá, matičko," odvětil Andrea.

„Bývalého pekaře?" tázala se hokynářka.

„Ano, právě toho."

„V třetím poschodí vlevo, ve dvoře."

Andrea dal se udanou cestou a našel v třetím poschodí zaječí nožku, za niž zatáhl s pocitem špatného rozmaru, jenž projevil se v prudkém rozhoupání zvonku.

Za vteřinu ukázala se Caderoussova tvář v mřížce ve dveřích.

„Ach, jsi přesný," pravil.

A odsunul závory.

„Hrome!" zvolal Andrea, vstupuje.

A odhodil livrejovou čapku, která, minuvši židli, spadla na zem a kulila se po celém pokoji.

„Nu tak, nu tak," pravil Caderousse, „nezlob se maličký! Vidíš, myslil jsem na tebe, jen se podívej, jaké dobré snídání budeme mít. Samé věci, které ty rád!"

Andrea, vdechuje, ucítil skutečně pach z kuchyně, jehož hrubé aroma nepostrádalo jistého půvabu pro hladový žaludek, byla to směs čerstvého sádla a česneku, která hlásá provencalskou kuchyni nižšího řádu, kromě toho byla to vůně pečené ryby a nade všecko vynikal ostrý parfum muškátu a hřebíčku. To vše šířilo se ze dvou hlubokých pokrytých mis, stojících na dvou ohních, a z kuthanu, syčícího v troubě železných kamen.

Kromě toho uzřel Andrea ve vedlejším pokoji dosti čistý stůl, opatřený dvěma příbory, dvěma lahvicemi vína, z nichž jedna zapečetěna byla zeleně, druhá žlutě, řádnou dávkou likérů v lahvi a různým ovocem na širokém kapustovém listě, položeném umělecky na majolikovém talíři.

„Co tomu říkáš, maličký?“ pravil Caderousse „To to voní, co? Víš přec, že jsem tam býval dobrým kuchařem. Pamatuješ se, jak si všichni olizovali prsty po mé kuchyni? A ty ze všech nejvíc, tobě nějak chutnaly mé omáčky, nepohrdal jsi jimi, to si myslím!“

A Caderousse jal se loupat další cibuli.

„Dobrá, dobrá,“ odtušil Andrea mrzutě, „vyrušoval-lis mne k vůli tomu, abych s tebou posnídal, ať tě čert vezme!“

„Synu,“ promluvil Caderousse mravoučně, „při jídle si pohovoříme. A pak, což tě netěší, nevděčníku, navštívit na chvíli přítele? Podívej se, já pláči radostí.“

Caderousse skutečně plakal. Ale bylo by bývalo nesnadno říci, působí-li to radost nebo cibule na slznou žlázu bývalého hostinského u Římského Mostu.

„Mlč, pokrytče,“ pravil Andrea. „Ty že mne máš rád?“

„Ano, mám tě rád, ať mne čert vezme. Je to slabost,“ dodal Caderousse, „vím to, ale je to silnější než já.“

„To ti ale nevadí obtěžovat mne sem pro nějakou zradu.“

„Jdi, jdi!“ prohodil Caderousse, utíraje široký nůž o zástěru. „Kdybych tě neměl rád, snášel bych ten bídný život, jaký’s mi upravil? Pohled jen, máš na sobě šaty svého sluhy, máš tedy sluhu, já nemám žádného a musím si loupat cibuli sám. Ohrnuješ nos nad mou kuchyní, protože obědváš u table d’hote v hotelu des Princes nebo v Café de Paris. Nuže, já bych také mohl mít sluhu, mohl bych také mít tilbury, mohl bych také obědvat, kde bych chtěl: nu, a proč se toho zříkám?

Abych nedělal starosti svému milému Benedettovi. Nu, uznej přec, že bych to mohl, co?“

A velmi výmluvný Caderoussův pohled dokončil smysl věty.

„Dobrá,“ odvětil Andrea, „dejme tomu, že mne máš rád, proč tedy ale vyžaduješ, abych k tobě přišel snídat?“

„Nu, abych tě viděl, maličký.“

„Abys mne viděl? K čemu? Vždyť jsme předem ustanovili všecky podmínky.“

„Eh, drahý příteli,“ odvětil Caderousse, „není závěti bez dodatku. Ale přišel jsi především k snídani, viď? Nu tak, sedni si a začni těmihle sardinkami a čerstvým máslem, které jsem k vůli tobě položil na vinné listy, ošklivý. Ach ano, díváš se na můj pokoj, na mé čtyři slaměné židle, na mé obrazy v rámcích po třech francích. Prosím tě, to není hotel des Princes!“

„Tak už tě to omrzelo, už nejsi šťasten, a přece jsi si nepřál nic jiného, než vypadat jako pekař na odpočinku.“

Caderousse povzdechl.

„Nu, co máš co namítat? Tvůj sen se uskutečnil.“

„Mohu namítnout, že je to sen, pekař na odpočinku, můj dobrý Benedetto, je bohat, má důchody.“

„Hrome, ty přece máš důchody!“

„Já?“

„Ano, ty, vždyť ti nesu tvých dvě stě franků.“

Caderousse pokrčil rameny.

„Je pokořující,“ pravil, „přijímat peníze, dávané s nechutí, peníze pomíjející, kterých se mi může dnes nebo

zítra nedostat. Vidíš dobře, že jsem nucen dělat úspory pro případ, že by tvůj blahobyt neměl trvání. Eh, milý příteli, štěstěna je nestálá, jak říkal kaplan našeho… pluku. Vím, že tvůj blahobyt je nesmírný, lotře, vezmeš si dceru Danglarsovu."

„Jakže! Danglarsovu?"

„Nu, ovšemže Danglarsovu! Snad nemám říci barona Danglarse? To jako bych řekl hraběte Benedetta. Byl to můj přítel, ten Danglars, a kdyby neměl tak špatnou paměť, měl by mne pozvat na tvou svatbu… protože sám byl na mé… ano, ano, ano, na mé! Hrome, tenkrát nebyl tak pyšný. Byl pouhým účetním u toho dobrého pana Morrela. Nejednou jsem obědval s ním a s hrabětem de Morcerf… Vidíš, že mám vznešené známosti, a kdybych je chtěl trochu pěstovat, setkávali bychom se v těchže salonech."

„Eh, jdi, tvoje žárlivost ti to ukazuje v duhových barvách, Caderoussi."

„Dobře, dobře, Benedetto mio, vím, co mluvím. Může být, že jednoho dne obléknu nedělní šaty a řeknu portýrovi u jistých vrat, aby mi otevřel! Teď si zatím sedni a jezme."

Caderousse dal ihned příklad a jal se snídat s dobrou chutí, vychvaluje všecka jídla, jež předkládal svému hosti.

Ten, jak se zdálo, se konečně rozhodl, statečně odzátkoval láhve a pustil se do bouillabaisse a do tresky, opékané na česneku a oleji.

„Nu, kamaráde," zvolal Caderousse, „zdá se, že se smiřuješ se svým bývalým kuchařem!"

„Ano, na mou čest," odvětil Andrea, u něhož, mladého a silného, zdravá chuť vítězila pro okamžik nade vším ostatním.

„A chutná ti to, darebáku?"

„Chutná mi to tak, že nechápu, jak může člověk, který upravuje a jí tak dobré věci, tvrdit, že život je špatný."

„Vidíš," odtušil Caderousse, „to je tím, že celé moje štěstí je zkaženo jedinou myšlenkou."

„Jakou?"

„Že totiž žiji na útraty přítelovy, já, který jsem si vždycky statečně vydělával sám na živobytí."

„Oh, to nevadí," pravil Andrea, „já mám dost pro oba, neostýchej se."

„Ne, opravdu! Věř mi nebo nevěř, ale ke konci každého měsíce mám výčitky."

„Dobrý Caderoussi!"

„Takže jsem včera ani nechtěl přijmout těch dvě stě franků."

„Ano, chtěl jsi se mnou mluvit. Ale jsou to opravdu výčitky?"

„Opravdové výčitky. A pak jsem dostal nápad."

Andrea se zachvěl, zachvěl se vždy při Caderoussových nápadech.

„Víš," pokračoval Caderousse, „je to ubohé, čekat vždycky na konec měsíce."

„Eh," prohodil filosoficky Andrea, rozhodnut přesvědčit se, kam jeho druh bije, „což celý život není

samé čekání? Dělám na příklad já něco jiného? Obrním se tedy trpělivostí, že ano?“

„Ano, protože místo abys čekal na bídných dvě stě franků, čekáš na pět nebo šest tisíc, možná že i na deset, snad dokonce i na dvanáct, neboť ty jsi tajnůstkář: tam jsi míval vždycky tajné úspory, pokladničky, které jsi chtěl vždycky zachrániti před ubohým přítelem Caderoussem. Na štěstí měl dotyčný přítel Caderousse dobrý nos.“

„Už zas zabíháš,“ poznamenal Andrea. „Stále a stále mluvíš o minulosti! Proč pořád meleš jednu, prosím tě?“

„Protože je ti dvacet jeden rok a můžeš na minulost zapomenout, mně je padesát a jsem nucen vzpomínat na ni. Ale nechme toho a vraťme se k svým záležitostem.“

„Ano.“

„Chtěl jsem říci, že, být na tvém místě…“

„Nuže?“

„Zpeněžil bych…“

„Jakže, zpeněžil bys?…“

„Ano, dal bych si vyplatit pololetní rentu předem pod záminkou, že se chci stát volitelným a že koupím statek. Pak s půlletní rentou v ruce bych upláchl.“

„Vida, vida,“ prohodil Andrea, „tohle snad není tak špatné!“

„Drahý příteli,“ pravil Caderousse, „jez, co já uvařím, a čiň, co ti radím, a nebude ti hůř ani tělesně, ani duševně.“

„A proč se ty sám neřídíš radou, kterou mi dáváš?“ tázal se Andrea. „Proč si nedáš předem vyplatit půlletí nebo třeba celý rok a neuchýlíš se do Brusselu? Místo abys vypadal jako pekař na odpočinku, budeš vypadat jako bankrotář v plné činnosti: to je v módě.“

„Ale prosím tě, jakpak se mám někam uchýlit s dvanácti sty franků?“

„Ach, Caderoussi,“ pravil Andrea, „stáváš se plným požadavků. Přede dvěma měsíci jsi umíral hladem.“

„Chuť přichází při jídle,“ odvětil Caderousse, ukazuje zuby jako smějící se opice, nebo jako mručící tygr. „Proto jsem také sestavil plán,“ dodal, ukusuje těmi zuby – bílými a ostrými přes pokročilý věk – ohromné sousto chleba.

Caderoussovy plány děsily Andreu ještě více než jeho nápady, nápady byly jen símě, plán – byl uskutečnění.

„Copak je to za plán?“ pravil. „Bude to asi něco pěkného.“

„Proč ne? Od koho pocházel plán, díky kterému jsme opustili státní ústav, co? Ode mne, myslím. Proto přece nebyl tak špatný, zdá se mi, když tu teď sedíme!“

„To neříkám,“ odvětil Andrea, „máš svoje dobré stránky. Co je to tedy za plán?“

„Poslyš tedy,“ začal Caderousse, „mohl bys mi opatřit – aniž by tě to stálo jediný sous – patnáct tisíc franků?… Ne, patnáct tisíc nestačí – nemohu se stát poctivým člověkem pod třicet tisíc franků.“

„Ne,“ odvětil suše Andrea, „ne, to nemohu.“

„Nerozuměl jsi mi, jak se zdá," pravil chladně Caderousse s klidnou tváří, „řekl jsem: Aniž by tě to stálo jediný sous."

„Snad nechceš, abych kradl a zkazil tak celou svou záležitost – a tvoji zároveň se svou – a aby nás dopravili tam, zpět?"

„Oh, mně je to úplně jedno, chytí-li mne opět," pravil Caderousse. „Já jsem divný člověk, víš: stýská se mi někdy po kamarádech. Nejsem jako ty bez srdce, abych je už nikdy nechtěl vidět!"

Andrea se tentokráte nejen zachvěl, ale i zbledl.

„Žádné hlouposti, Caderoussi," pravil.

„Ale ne, jen buď klidný, Benedettíčku. Naznač mi jen nějaký malý prostředek, jak bych přišel k těm třiceti tisícům a nemusil tě do toho zaplést, necháš mne jen jednat, nic víc!"

„Nu, uvidím, budu přemýšlet," odvětil Andrea.

„Prozatím mi však zvýšíš můj měsíční plat na pět set franků, mám totiž svého koníčka, chtěl bych si vzít službu."

„Dobrá, dostaneš svých pět set franků," přivolil Andrea, „ale je to pro mne obtížno, můj dobrý Caderoussi, ty nadužíváš…"

„Povídali!" odbyl ho Caderousse. „Vždyť bereš z bezedných truhel."

Zdálo se, jako by byl Andrea čekal tu poznámku od svého soudruha, neboť oko jeho rozžehlo se prudkým bleskem, který ovšem v zápětí uhasl.

„Je to pravda," odpověděl Andrea, „a můj ochránce je ke mně svrchovaně laskav."

„Ten dobrý ochránce!" pravil Caderousse. „Vyplácí ti tedy měsíčně?…"

„Pět tisíc franků," odvětil Andrea.

„Právě tolik tisíc, co ty mně set," poznamenal Caderousse. „Opravdu, jen nemanželské děti mají takové štěstí. Pět tisíc franků měsíčně… Co si s tím, u čerta, počneš?"

„Eh, můj Bože, to se brzy utratí, proto jsem na tom zrovna jako ty, chtěl bych mít kapitál."

„Kapitál… hm… rozumím… každý by chtěl mít kapitál."

„Nu, a já jej budu mít."

„A kdo ti jej opatří? Tvůj kníže?"

„Ano, můj kníže, na neštěstí musím čekat."

„Musíš čekat, nač?" tázal se Caderousse.

„Na jeho smrt."

„Na smrt svého knížete?"

„Ano."

„Jak to?"

„Protože na mne pamatoval ve své závěti."

„Opravdu?"

„Na mou čest!"

„Kolika?"

„Pěti sty tisíci!"

„Povídali! Mne nenapálíš!"

„Je to tak, jak ti to povídám."

„Eh, jdi, vždyť to není možné!"

„Caderoussi, jsi přec mým přítelem."

„To je otázka! Na život a na smrt."

„Nuže, svěřím ti tajemství."

„Mluv."

„Ale poslouchej."

„U všech všudy! Budu němý jako kapr!"

„Tak tedy, myslím…"

Andrea se zamlčel a rozhlédl se.

„Myslíš?… U čerta, neboj se, jsme sami!"

„Myslím, že jsem našel svého otce."

„Svého pravého otce?"

„Ano."

„Ne otce Cavalcantiho?"

„Ne, protože ten odjel, pravého, povídám ti."

„A tím otcem je…"

„Nuže, Caderoussi, je to hrabě de Monte Cristo."

„Jdi!"

„Ano, rozumíš, tím se všecko vysvětluje. Nemůže mně veřejně uznat, jak se zdá, ale dal mne uznat panem Cavalcantim, kterému za to zaplatil padesát tisíc franků."

„Padesát tisíc za to, být otcem tvým! Já bych to byl udělal za poloviční cenu, za dvacet tisíc, možná i za patnáct tisíc! Nemohl jsi si na mne vzpomenout, nevděčníku?"

„Copak jsem to věděl? Vždyť se to vše stalo zatím, co jsme byli tam."

„Ach, pravda! A říkáš, že ti v závěti…"

„Odkazuje pět set tisíc franků."

„Víš to jistě?“

„Ukázal mi to. Ale to není všecko.“

„Nějaký dovětek, jak jsem před chvílí řekl.“

„Možná.“

„A v tom dovětku?“

„Mne uznává.“

„Oh, to je dobrý otec, to je poctivý otec, to je přešlechetný otec!“ volal Caderousse, otáčeje ve vzduchu talířem, jejž držel mezi oběma rukama.

„Tak, a teď ještě řekni, že mám před tebou tajnosti!“

„Ne, a tvoje důvěra slouží ti v mých očích ke cti. A tvůj knížecí otec je tedy bohatý, nadmíru bohatý?“

„To si myslím. Ani sám své jmění nezná.“

„Je to možné?“

„Hrome, já to musím vědět, mohu k němu přijít v kteroukoli hodinu. Onehdy tam byl bankovní sluha a přinesl mu padesát tisíc franků v tašce, veliké jako tvůj ubrousek. Včera mu jeden bankéř přinesl sto tisíc ve zlatě.“

Caderousse byl omámen, zdálo se mu, že slova mladého muže mají kovový zvuk a že slyší cinkot louisdorových kaskád.

„A ty docházíš do toho domu?“ zvolal prostodušně.

„Kdykoli chci.“

Caderousse se na chvíli zamyslil. Bylo zřejmo, že obírá se v duchu nějakou hlubokou myšlenkou.

Pak náhle zvolal:

„Jak rád bych to všecko viděl a jak to tam asi je všecko krásné!“

„Je to skutečně velkolepé," přisvědčil Andrea.

„Nebydlí na Elysejských Polích?"

„Číslo třicet."

„Ach," opakoval Caderousse, „číslo třicet?"

„Ano, krásný osamocený dům, mezi dvorem a zahradou, vždyť to znáš."

„Možná, ale zevnějšek mne nezajímá, nýbrž vnitřek: je tam asi krásný nábytek, co?"

„Viděl jsi někdy Tuilerie?"

„Ne."

„Nuže, u hraběte je to krásnější."

„Poslechni, Andreo, to asi stojí za shýbnutí, když ten dobrý Monte Cristo upustí peněženku!"

„Oh, Bože," odvětil Andrea, „není ani třeba na to čekat, v tom domě se peníze povalují jako ovoce v zahradě."

„Poslechni, měl bys mne tam jednou vzít s sebou."

„Což by to bylo možno? Zač bych tě vydával?"

„Máš pravdu. Ale udělal jsi mi laskominy, musím to rozhodně vidět. Však já už nějaký prostředek najdu."

„Žádné hlouposti, Caderoussi!"

„Půjdu se tam nabídnout za leštiče podlah."

„Jsou tam všude koberce."

„To je smůla! Musím si to tedy všecko jen představit v duchu."

„To bude to nejlepší, věř mi."

„Aspoň mi trochu naznač, jak to tam vypadá."

„Co to na mně chceš?…"

„Nic není snadnějšího. Je to veliké?"

„Ani moc veliké, ani moc malé.“

„Ale jak je to rozděleno?“

„K tomu bych potřeboval inkoust a pero, abych mohl nakreslit plán.“

„Tady je!“ zvolal živě Caderousse.

A vzal ze starého psacího stolu list bílého papíru, inkoust a pero.

„Tu máš, synu,“ pravil Caderousse, „nakresli mi to všecko na papír.“

Andrea vzal pero s nepatrným úsměvem a začal.

„Dům, jak jsem ti již řekl, je mezi dvorem a zahradou, vidíš, takhle.“

A Andrea načrtl zahradu, dvůr a dům.

„Vysoké zdi?“

„Ne, osm – deset stop nejvýše.“

„To není opatrné,“ poznamenal Caderousse.

„Na dvoře jsou oranžovníky, trávníky a květinová houští.“

„Žádné vlčí pasti?“

„Ne.“

„A stáje?“

„Po obou stranách mříže, tady, vidíš?“

A Andrea pokračoval v pláně.

„Jak vypadá přízemí?“ tázal se Caderousse.

„V přízemí je jídelna, dva salony, kulečníkový sál, schodiště ve vestibulu a malé tajné schody.“

„A okna?“

„Okna jsou nádherná, tak krásná, tak široká, že na mou věru jsem přesvědčen, že by člověk tvé postavy prolezl každou tabulkou."

„Proč tam, k čertu, mají schody, když mají taková okna?"

„Prosím tě, luxus!"

„Ale okenice!"

„Ano, okenice tam jsou, ale nikdy se jich nepoužívá. Ten hrabě de Monte Cristo je originál, který rád vidí nebe i v noci!"

„A kde spí služebnictvo?"

„Oh, to má svůj vlastní dům. Představ si hezkou kolnu vpravo od vchodu, do které se ukládají žebříky. Nuže, nad tou kolnou je řada pokojů pro služebnictvo, do nichž vedou zvonky z komnat."

„Hrome, zvonky!"

„Co říkáš?"

„Já? Nic. Povídám, že zvonkové vedení je velmi drahé, a co vlastně s tím?"

„Dříve tam pouštívali v noci psa na dvůr, ale teď ho dovedli do domu v Auteuili, víš, do toho, co jsi k němu přišel."

„Ano."

„Řekl jsem hraběti ještě včera: Je to od vás neopatrné, pane hrabě, protože, když odjedete do Auteuile a vezmete služebnictvo s sebou, dům zůstane prázdný."

„Co na tom?" pravil.

„Nu, jednoho krásného dne vás okradou."

„A co na to řekl?"

„Co na to řekl?“

„Ano.“

„Řekl: Nu, co na tom, když mne okradou?“

„Andreo, tam je nějaký psací stůl s tajnou mechanikou.“

„Jak to?“

„Ano, která zloděje chytí a začne hrát. Slyšel jsem, že prý takové byly na poslední výstavě.“

„Je tam prostě mahagonový sekretář, u kterého jsem vždycky viděl klíč.“

„A nikdo ho neokrade?“

„Ne, lidé kteří mu slouží, jsou mu oddáni.“

„V tom sekretáři je asi drobných, co?“

„Snad tam jsou… to se neví, co tam je.“

„A kde je?“

„V prvním poschodí.“

„Naznač mi trochu plán prvního poschodí, maličký, jako jsi mi naznačil přízemí!“

„To je snadné.“

A Andrea se opět chopil pera.

„V prvním poschodí je, vidíš, předsíň, pak salon, vpravo od salonu knihovna a pracovna, vlevo od salonu ložnice a toaletní pokoj. V toaletním pokoji stojí ten sekretář.“

„Má ten pokoj okno?“

„Dvě, zde a zde.“

A Andrea naznačil dvě okna v místnosti, jež na plánu tvořila roh a představovala menší čtverec, připojený k většímu obdélníku ložnice.

Caderousse se zamyslil.

„A jezdívá často do Auteuile?“ tázal se.

„Dvakrát nebo třikrát týdně, zítra na příklad tam má ztrávit den a noc.“

„Víš to jistě?“

„Pozval mne tam k obědu.“

„Ach, to je život,“ prohodil Caderousse. „Dům ve městě, dům na venkově!“

„Ano, tomu se říká být bohat.“

„A půjdeš tam k obědu?“

„Možná.“

„Zůstáváš tam i na noc, když tam obědváš?“

„Chci-li… Jsem u hraběte jako doma.“

Caderousse pohlédl na mladíka, jako by mu chtěl vyrvati pravdu z nejhlubšího nitra. Andrea však vytáhl z kapsy pouzdro na doutníky, vzal z něho havana, zapálil je klidně a začal kouřit beze vší afektace.

„Kdy chceš těch pět set franků?“ tázal se Andrea.

„Třeba hned, máš-li je.“

Andrea vyňal z kapsy dvacet pět louisdorů.

„Žluťáčky,“ poznamenal Caderousse. „Ne, děkuji.“

„Nu, což jimi pohrdáš?“

„Naopak, ctím je, ale nechci jich.“

„Vždyť získáš při výměně, hlupáku: zlato stojí dvacet pět sous.“

„Tak jest a pak dá směnárník přítele Caderousse sledovat a pak ho chytí a pak bude musit říci, jací nájemci mu platí nájemné ve zlatě. Žádné hloupostí, maličký:

pouhé stříbro, kulaté penízky s obrazem nějakého mocnáře. Pětifrank může mít každý.“

„Pochopíš, že nemám u sebe pět set franků – to bych si musil vzít nosiče.“

„Nuže, nech je doma u svého vrátného, to je hodný člověk, přijdu si pro ně.“

„Dnes?“

„Ne, zítra, dnes nemám kdy.“

„Dobře, až pojedu zítra do Auteuile, nechám je u vrátného.“

„Mohu se na to spolehnout?“

„S určitostí.“

„Víš, jdu si nejdřív najmout služku.“

„Najmi. Ale to už bude konec, ano? Už mne nebudeš obtěžovat?“

„Nikdy.“

Caderousse se tak zasmušil, že se Andrea obával, aby nebyl nucen všimnouti si té změny. Zdvojnásobil tedy svou veselost a bezstarostnost.

„Jak jsi vesel!“ pravil Caderousse. „Jako bys již měl své dědictví v ruce!“

„To nemám, na neštěstí…! Ale až je budu mít…“

„Nu?“

„Vzpomenu si na své přátele, víc ti neřeknu.“

„To zrovna! Že máš tak dobrou paměť.“

„Prosím tě! Myslil jsem, že mne chceš vydírat.“

„Já? To je nápad! Já ti naopak ještě dám přátelskou radu.“

„Jakou?“

„Abys tu nechal ten diamant, co máš na prstě. Cožpak chceš, aby nás chytili? Chceš nás zničit oba, že děláš takové hlouposti?“

„Proč?“ tázal se Andrea.

„Jakže, máš na sobě livrej, převlečeš se za sluhu a necháš si na prstě diamant za čtyři nebo pět tisíc franků!“

„Hrome, ty správně odhaduješ! Proč jsi se nestal odhadcem?“

„Já se v diamantech vyznám, měl jsem je.“

„Můžeš se tím chlubit,“ pravil Andrea, který nepohoršiv se – jak se Caderousse obával – nad tím novým vydíráním vydal ochotně prsten.

Caderousse pohlédl naň tak zblízka, že Andrea poznal, že zkoumá, jsou-li hrany kamene hodně ostré.

„To je nepravý diamant,“ pravil Caderousse.

„Nu,“ odtušil Andrea, „žertuješ snad?“

„Jen se nehněvej, přesvědčím se.“

Caderousse přistoupil k oknu a jel diamantem po tabulce, sklo zaskřípalo.

„Confiteor!“ prohodil Caderousse, navlékaje si prsten na malík. „Zmýlil jsem se. Ale ti zlodějští klenotníci tak dobře napodobují kameny, že se člověk už ani nemůže odvážit jít vykrást zlatnický krám. Také jedno hynoucí odvětví průmyslu.“

„Nu, a už dost?“ tázal se Andrea. „Chceš ode mne ještě něco? Potřebuješ můj kabát? Chceš mou čepici? Neostýchej se, když už jsi jednou v tom.“

„Ne, jsi v jádru dobrým soudruhem. Nezdržuji tě již a budu hledět vyléčit se ze své ctižádosti.“

„Ale až budeš prodávat ten diamant, dej si pozor, aby se ti nestalo, čeho jsi se bál při výměně zlata."

„Neboj se, neprodám ho."

„Nu, do pozítřka ne, to vím," pomyslil si mladý muž.

„Šťastný člověče!" zvolal Caderousse. „Teď najdeš doma své lokaje, své koně, vůz a svou nevěstu."

„Ovšem, ovšem," usmál se Andrea.

„Poslechni, doufám, že mi dáš hezký svatební dar, až si budeš brát dceru mého přítele Danglarse."

„Už jsem ti řekl, že je to pouhý tvůj výmysl."

„Kolik dostane?"

„Vždyť ti povídám…"

„Milion?"

Andrea pokrčil rameny.

„Dejme tomu, že milion," pokračoval Caderousse. „Nebudeš mít nikdy tolik, kolik bych ti přál."

„Děkuji," odvětil mladý muž.

„Oh, skutečně, ze srdce!" dodal Caderousse, směje se svým hrubým smíchem. „Počkej, vyprovodím tě."

„Není třeba."

„Ó, ano."

„Proč?"

„Protože je u dveří jisté tajné péro, malé bezpečnostní opatření, které se mi zdálo nutným, zámek Huret a Fichet, přehlédnutý a opravený Kašparem Caderoussem. Vyrobím ti podobný, až budeš kapitalistou."

„Děkuji," odvětil Andrea, „zpravím tě o tom týden napřed."

Rozešli se. Caderousse zůstal na chodbě, dokud Andrea nejen nesešel se všech tří poschodí, ale dokud i dvůr nepřešel. Pak se rychle vrátil, zavřel pečlivě dveře a jal se jako architekt studovati plán, jejž mu nechal Andrea.

„Ten dobrý Benedetto," řekl si, „myslím, že by se nehněval, kdyby dědil, a že kdo urychlí den, kdy bude moci shrábnout svých pět set tisíc, nebude jeho nejhorším přítelem."

V.
VLOUPÁNÍ

Druhého dne po rozmluvě, kterou jsme zde uvedli, hrabě de Monte Cristo skutečně odjel do Auteuile s Alim, několika sluhy a koňmi, jež chtěl vyzkoušeti. O tomto odjezdu, na nějž si hrabě den předtím ani nevzpomněl a na nějž už ani Andrea nemyslil, rozhodl hlavně příjezd Bertucciův. Ten, vrátiv se z Normandie, přinášel zprávy o domě a korvetě. Dům byl připraven, korveta přibyla před týdnem a splniv všecky vyžadované formality, zakotvila v malé zátoce, kde nacházela se se svým šestičlenným mužstvem, hotova vyplouti opět do širého moře.

Hrabě pochválil Bertucciovu horlivost a vyzval ho, aby se připravil k brzkému odjezdu, ježto jeho pobytu ve Francii nebude přes měsíc.

„Může se stát," pravil mu, „že budu musit být za jednu noc z Paříže v Tréportu, chci mít cestou rozestavených osm přípřeží, abych mohl urazit padesát mil za deset hodin."

„Vaše Excelence vyslovila již to přání," odpověděl Bertuccio, „a koně jsou připraveni. Koupil jsem je a sám jsem je rozdělil po nejpříhodnějších místech, to jest po vesnicích, kde se obyčejně nikdo nezastavuje."

„Dobře," pravil Monte Cristo, „zůstanu zde den nebo dva, zařiďte se dle toho."

V okamžiku, kdy Bertuccio odcházel, aby zařídil vše, co týkalo se toho pobytu, Baptistin otevřel dveře: nesl psaní na pozlaceném podnosu.

„Co tu děláte?“ tázal se hrabě, vida sluhu pokrytého prachem. „Nevolal jsem vás, zdá se mi.“

Baptistin přistoupil k hraběti a bez odpovědi podal mu dopis.

„Důležité a naléhavé,“ pravil.

Hrabě otevřel dopis a četl:

„Pan hrabě de Monte Cristo se upozorňuje, že ještě dnešní noci vnikne do jeho domu na Elysejských Polích muž, aby mu uloupil papíry, o nichž se domnívá, že jsou zavřeny v sekretáři toaletního pokoje. Je známo, že pan hrabě de Monte Cristo je příliš statečný, než aby žádal policii o zakročení, které mohlo by silně kompromitovati toho, jenž dává tuto výstrahu. Pan hrabě, skrytý v toaletním pokoji nebo za nějakým otvorem, vedoucím z toho pokoje do ložnice, může si zjednat spravedlnost sám. Mnoho lidí a zjevných opatření jistě by zločince odstrašilo a pan de Monte Cristo ztratil by příležitost poznat nepřítele, jejž náhoda odhalila osobě, která podává hraběti tuto zprávu. Osoba ta neměla by snad již příležitosti obnoviti tuto výstrahu, kdyby po prvním nezdařeném pokuse zločinec učinil druhý.“

Prvním dojmem hraběte bylo, že je to nějaká lest zlodějů, hrubá léčka, jež oznamuje mu průměrné nebezpečí, aby vystavila ho nebezpečí vážnějšímu. Již chtěl poslati dopis policejnímu komisaři, přesto, nebo možná právě proto, co mu radil anonymní přítel, když

tu náhle mu napadlo, že by to skutečně mohl býti nějaký jeho osobní nepřítel, kterého by mohl jen on poznati a z něhož by dle potřeby mohl jedině on něco vyzískati, jako to učinil Fiesko s Maurem, jenž ho chtěl zavraždit. Známe hraběte, nemusíme tedy opakovati, že to byl duch plný odvahy a síly, čelící nemožnostem s energií, jež jedině činí lidi superiorními. Životem, jaký vedl, a rozhodnutím, které pojal a jemuž dostával, necouvnouti nikdy před ničím, hrabě zakoušel často nepoznané rozkoše v zápasech, jež sváděl proti přírodě, která jest bohem, a proti světu, který může být směle považován za ďábla.

„Nechtějí mi uloupit papíry," řekl si Monte Cristo, „chtějí mne zabíti, nejsou to zloději, jsou to vrahové. Nechci, aby se pan policejní prefekt míchal do mých osobních záležitostí. Jsem věru dosti bohat, abych v tom mohl uleviti jeho správnímu rozpočtu."

Hrabě zavolal zpět Baptistina, jenž odešel z pokoje, doručiv list.

„Vrátíte se do Paříže," pravil mu, „a přivedete sem všecky sloužící, kteří tam zůstali, Potřebuji všecky své lidi v Auteuili."

„Což nikdo nezůstane doma, pane hrabě?" tázal se Baptistin.

„Zůstane, vrátný."

„Uvážil pan hrabě, že z lóže vrátného je daleko do domu?"

„Co na tom?"

„Mohli by vyloupit celý dům, aniž by vrátný slyšel nejmenšího zvuku."

„Kdo?"

„Nu, zloději."

„Jste pošetilec, pane Baptistine, kdyby mi zloději vyloupili celý byt, nezpůsobí mi takové nepříjemnosti, jakou by mi způsobila špatná obsluha."

Baptistin se uklonil.

„Rozumíte mi," pokračoval hrabě, „přivedete sem své soudruhy od prvního do posledního. Ale ať všecko zůstane v obvyklém stavu, zavřete jen okenice v přízemí – nic víc."

„A okenice v prvním poschodí?"

„Víte, že se nikdy nezavírají. Jděte."

Hrabě oznámil, že poobědvá sám, a chtěl být obsluhován jen Alim.

Pojedl s obvyklým svým klidem a střídmostí, a po obědě, pokynuv Alimu, aby ho následoval, vyšel malou brankou, zamířil k Buloňskému Lesu jakoby na procházku, dal se nenápadně pařížskou silnicí, a když nastávala noc, stanul před svým domem na Elysejských Polích.

Všude byla tma – slabé světlo hořelo jen v lóži vrátného, ležící asi čtyřicet kroků od domu, jak poznamenal Baptistin.

Monte Cristo opřel se o strom a pohřížil zrak, jenž tak zřídka se klamával, do stromořadí, pátral po mimojdoucích a nahlédl do sousedních ulic, chtěje se přesvědčit, není-li někde někdo ukryt. Po desíti minutách

byl přesvědčen, že ho nikdo nestopuje. Ihned běžel s Alim k malé brance, kvapně vstoupil a po schodech pro služebnictvo, od nichž měl klíč, vešel do ložnice, neotevřev a neodhrnuv jediné záclony, takže ani vrátný nemohl tušit, že dům, který považoval za prázdný, hostí v sobě i svého hlavního obyvatele.

Přišed do ložnice, hrabě pokynul Alimu, aby stanul, sám pak odebral se do toaletního pokoje a prohlédl jej, vše bylo v obvyklém stavu: drahocenný sekretář stál na svém místě a klíč byl u něho. Zavřel stůl na dva západy, vytáhl klíč, přistoupil ke dveřím ložnice, odstranil pouzdro závory a vrátil se do ložnice.

Zatím Ali přinesl na stůl zbraně, jež hrabě žádal, to jest krátkou karabinu a pár dvouhlavňových pistolí, jejichž hlavně, ležící nad sebou, dovolovaly mířit právě tak přesně jako střelecké pistole. Tak ozbrojen, měl hrabě v rukou život pěti lidí.

Bylo asi půl desáté, hrabě a Ali pojedli spěšně kousek chleba a vypili sklenku španělského vína. Monte Cristo pak odsunul jednu z pohyblivých výplní, jež dovolovaly mu nahlížet z místnosti do místnosti. Pistole a karabina ležely mu na dosah ruky, a Ali, stojící vedle něho, držel v ruce malou arabskou sekyrku, které nezměnily svůj tvar od křižáckých válek.

Jedním oknem ložnice, souběžným s oknem toaletního pokoje, mohl hrabě vidět na ulici.

Uplynuly dvě hodiny, panovala hluboká tma a přesto Ali, díky svému divokému původu, a hrabě, nepochyb-

ně díky nabyté vlastnosti, rozeznali v té tmě i nejslabší kyv stromů na dvoře.

Slabé světlo v lóži vrátného už dávno uhaslo.

Bylo nutno uvážit, že útok, šlo-li skutečně o nějaký útok, bude učiněn schodištěm z přízemí a ne oknem. Monte Cristo byl přesvědčen, že zločinci usilují o jeho život a ne o jeho peníze. Udeří tedy na jeho ložnici a k jeho ložnici dostanou se buď tajnými schody nebo oknem toaletního pokoje.

Postavil Aliho přede dveře, vedoucí na schody, a sám střežil dále toaletní pokoj.

Na věži Invalidovny hodiny odbily tři čtvrti na dvanáct, západní vítr přinášel na svých vlhkých vlnách smutné zachvění tří úderů.

Když poslední úder doznával, zdálo se hraběti, jako by zaslechl lehký šramot z toaletního pokoje. Po prvním šramotu či vlastně po prvním tom zaskřípění následovalo druhé, pak třetí, při čtvrtém hrabě věděl, na čem je. Pevná vycvičená ruka vyřezávala diamantem okenní tabulku se všech čtyř stran.

Hrabě cítil, že mu srdce bije zrychleně. Nechť jsou lidé sebe zvyklejší nebezpečí, sebe lépe zpraveni o záloze, přece vždy dle tlukotu srdce a chvění nervů poznávají ohromný rozdíl mezi snem a skutečností, mezi záměrem a provedením.

Přesto však Monte Cristo jen jediným pokynem upozornil Aliho. Ten, pochopiv, že nebezpečí hrozí se strany toaletního pokoje, učinil krok a přiblížil se k pánovi.

Monte Cristo byl žádostiv zvědět, s jakými nepřáteli a s kolika nepřáteli má co činit.

Okno, o němž bylo pracováno, bylo právě proti otvoru, kterým hrabě pohlížel do kabinetu. Jeho oči upřely se tedy k tomu oknu, spatřil stín, rýsující se temněji ve tmě. Pak se jedna z tabulek stala úplně neprůhlednou, jako by zevně byl na ni přiložen list papíru, pak praskla, nerozsypavši se. Utvořeným otvorem protáhla se ruka a hledala okenní závoru. Za vteřinu otočilo se okno ve svých stěžejích a do pokoje vstoupil muž.

Byl sám.

„Odvážný darebák," zamumlal si hrabě.

V téže chvíli ucítil, že Ali dotkl se jeho ramene, obrátil se: Ali ukazoval na okno ložnice, které vedlo na ulici.

Monte Cristo učinil tři kroky k tomu oknu, znal svrchovanou jemnost smyslů svého věrného sluhy. Skutečně spatřil jiného muže, jenž, odděliv se od jedněch dveří a vystoupiv na mezník, snažil se, jak se zdálo, pozorovat, co se děje u hraběte.

„Dobrá," řekl si, „jsou dva: jeden jedná, druhý dává pozor."

Pokynul Alimu, aby neztrácel muže na ulici s očí, a sám vrátil se k muži v pokoji.

Řezač tabulek vstoupil do pokoje a hmatal kolem sebe rukama vztaženýma dopředu.

Konečně se zdálo, že se se vším obeznámil, v pokoji byly dvoje dveře, zastrčil závory obou.

Když se blížil ke dveřím ložnice, Monte Cristo se domníval, že chce vejít, i připravil si pistoli, uslyšel však

pouze zvuk závory, šinoucí se v mosazných pásících. Bylo to jen opatření – nic víc, noční návštěvník, netušiv, že hrabě odňal pouzdra závor, mohl se nyní cítit jako doma a jednat v naprostém klidu.

Jsa sám a pánem všeho svého počínání, muž vytáhl ze své široké kapsy něco, co hrabě nemohl rozeznati, položil to něco na stolek, pak šel přímo k sekretáři, ohmatal jeho zámek a zpozoroval, že proti jeho očekávání klíč v zámku není.

Vylamovač oken byl však muž obezřetný a předvídavý, hrabě záhy uslyšel zvuk železa, narážejícího o železo, jejž při každém hnutí vydává svazek nedokonalých klíčů, které přinášejí s sebou zámečníci, pošleme-li pro ně, aby otevřeli dveře, a jež zloději pojmenovali slavíky, nepochybně pro potěšení, jaké působí jim jejich noční zpěv, když skřípají o zámek.

„Ach," zašeptal Monte Cristo s úsměvem zklamání, „je to jen zloděj."

Avšak muž nebyl s to najít potmě vhodný nástroj. Uchýlil se tedy k předmětu, jejž byl položil na stolek, stiskl nějaké péro a ihned slabé, ale přesto dostatečné světlo vyslalo žlutý odlesk na mužovu tvář i ruce.

„Ach," tlumeně zvolal Monte Cristo, trhnuv sebou překvapením, „to je…!"

Ali zvedl sekyru.

„Nehýbej se," pravil mu tiše Monte Cristo, „a nech sekyry, nebude nám již zbraní třeba."

Pak připojil několik slov ještě tišším hlasem, protože výkřik, jenž hraběti překvapením unikl, jakkoli byl ti-

chý, přece jen stačil polekati muže, který setrval v posici antického brusiče. Hrabě udělil nějaký rozkaz, neboť Ali se ihned po špičkách vzdálil, a sňal se zdi v alkovně černý oděv a třírohý klobouk. Monte Cristo zatím rychle svlékal kabát, vestu i košili, a díky světelnému paprsku, vnikajícímu do ložnice otvorem ve stěně, bylo možno rozeznati na prsou hraběte jemný, vláčný kabátec z ocelových ok, jaký v této Francii, kde se již není co obávat bodnutí, byl snad naposled nošen Ludvíkem XVI., který bál se dýky do prsou a jenž zasažen byl sekyrou do hlavy.

Tento kabátec záhy zmizel pod dlouhou sutanou, jako zmizely vlasy hraběte pod parukou s tonsurou. Třírohý klobouk, posazený na paruku, nadobro změnil hraběte v abbého.

Muž, neuslyšev dále ničeho, se zvedl, a zatím co Monte Cristo pracoval o své proměně, přistoupil přímo k sekretáři, jehož zámek začal skřípati pod jeho „slavíkem".

„Nu," šeptal si hrabě, spoléhaje se nepochybně na nějaké tajemství zámku, které asi bylo lupiči neznámo, nechť byl sebe obratnější, „nu, teď toho máš na několik minut."

A šel k oknu.

Muž, kterého viděl vystoupit na nárožní kámen, sestoupil s něho a stále se procházel po ulici. Ale zvláštní věc! Místo aby znepokojoval se lidmi, kteří mohli přijít buď po Elysejských Polích nebo ulicí Saint-Honoré,

zdál se starati jen o to, co se dálo u hraběte, a každé jeho hnutí mělo za účel zvědět, co se děje v toaletním pokoji.

Náhle udeřil se Monte Cristo do čela a tichý smích objevil se na jeho pootevřených rtech.

Pak, přistoupiv k Alimu, pravil mu tiše:

„Zůstaň zde, ukryt ve tmě, a ať uslyšíš jakýkoli hluk, ať se děje cokoli, nevstupuj a neukazuj se, leč zavolám-li tě jménem."

Ali přikývl, že rozuměl a že uposlechne.

Tu Monte Cristo vyňal ze skříně rozsvícenou svíčku a ve chvíli, kdy zloděj byl nejpilněji zaměstnán zámkem, otevřel tiše dveře, dbaje pečlivě, aby světlo, jež držel v ruce, plně mu dopadalo do tváře.

Dveře otevřely se tak tiše, že toho zloděj ani nezaslechl. K jeho velikému údivu se však pokoj náhle ozářil.

Ohlédl se.

„Ach, dobrý večer, drahý pane Caderoussi," pravil Monte Cristo. „Co u čerta, tu děláte v tuto chvíli?"

„Abbé Busoni!" zvolal Caderousse.

A nevěda, jak podivný ten zjev se dostal až k němu, když přece zavřel dveře, upustil svazek paklíčů a zůstal státi bez hnutí, jako omráčen.

Hrabě postavil se mezi Caderousse a okno, zameziv tak zloději jedinou možnost ústupu.

„Abbé Busoni!" opakoval Caderousse, upíraje na hraběte vytřeštěné oči.

„Nu, ovšem, abbé Busoni, ve své vlastní osobě," promluvil Monte Cristo, „a jsem velmi rád, že mne poznáváte, můj drahý pane Caderoussi, to je důkazem, že

máte dobrou paměť, neboť nemýlím-li se, bude to již brzy deset let, co jsme se neviděli."

Ten klid, ta ironie, ta síla působily na Caderoussova ducha závratnou hrůzou.

„Abbé, abbé!" šeptal, svíraje pěsti a jektaje zuby.

„Chceme tedy okrást hraběte de Monte Cristo," pokračoval domnělý abbé.

„Pane abbé," šeptal Caderousse, snaže se dostati k oknu, jež mu hrabě nemilosrdně zahrazoval, „pane abbé, já nevím… prosím vás, věřte mi… přisahám vám…"

„Vylomená tabulka," pokračoval hrabě, „zlodějská lucernička, svazek paklíčů, napolo vypáčený sekretář – to je přece jasné."

Caderoussa škrtila vázanka, hledal kout, kde by se ukryl, otvor, kudy by zmizel.

„Nu," pravil hrabě, „vidím, že jste stále stejný, pane vrahu."

„Pane abbé, když tedy víte všecko, víte také, že jsem to nebyl já, že to byla Karkonta, bylo to uznáno i u soudu, neboť byl jsem odsouzen jen na galeje."

„Odbyl jste si to tam tedy, že tu už zase usilujete dostati se tam znovu?"

„Ne, pane abbé, byl jsem někým osvobozen."

„Ten někdo prokázal společnosti krásnou službu."

„Ach, já jsem ale slíbil…" odvětil Caderousse.

„Utekl jste tedy?" přerušil ho Monte Cristo.

„Bohužel, ano," přisvědčil Caderousse velmi neklidně.

„To je zlé… Nemýlím-li se, přivede vás to na popraviště. Tím hůř, tím hůř, diavolo, jak říkají světští lidé v mé vlasti.“

„Pane abbé, podlehl jsem pokušení…“

„To říkají všichni zločinci.“

„Nedostatek…“

„Nechte toho,“ pravil pohrdavě Busoni, „nedostatek může přimět lidi prosit o almužnu, ukrást chléb u pekařových dveří, ale nikdy ne přijít vypáčit sekretář do domu, jejž považují za neobydlený. A když klenotník Joannès vyplatil vám čtyřicet pět tisíc franků za diamant, který jsem vám dal, a když jste ho zabil, abyste měl diamant i peníze, byl to také nedostatek?“

„Odpuštění, pane abbé,“ pravil Caderousse, „již jednou jste mne zachránil, zachraňte mne znovu.“

„To mi nedodává chuti.“

„Jste sám, pane abbé?“ tázal se Caderousse, spínaje ruce. „Či máte tu s sebou četníky, aby mne hned chytili?“

„Jsem úplně sám,“ odvětil abbé, „a ustrnu se ještě nad vámi a nechám vás jít, bez ohledu na nové neštěstí, jež může moje slabost přivodit, povíte-li mi plnou pravdu.“

„Ach, pane abbé,“ zvolal Caderousse, sepjav ruce a přistoupiv o krok k Monte Cristovi, „mohu skutečně říci, že jste mým zachráncem!“

„Tvrdíte, že jste byl osvobozen z galejí?“

„Na Caderoussovu duši, pane abbé!“

„A kým to?“

„Jakýmsi Angličanem.“

„Jak se jmenoval?“

„Lord Wilmore.“

„Znám ho, dovím se tedy, lžete-li.“

„Pane abbé, mluvím čistou pravdu.“

„Ten Angličan vás tedy bral v ochranu?“

„Ne, mne ne, ale mladého Korsičana, mého spolutrestance.“

„Jak se jmenoval ten mladý Korsičan?“

„Benedetto.“

„To je křestní jméno.“

„Jiného neměl, bylo to nalezené dítě.“

„Ten mladý muž uprchl tedy zároveň s vámi?“

„Ano.“

„Jak to?“

„Pracovali jsme v Saint-Mandrieru u Toulonu. Znáte Saint-Mandrier?“

„Znám.“

„Nuže, zatím co všichni spali od dvanácti do jedné…“

„Trestanci, kteří odpoledne spí! A pak ať ty chlapy někdo lituje,“ pravil abbé.

„Nu co?“ odtušil Caderousse. „Člověk nemůže přec pořád pracovat, člověk není pes.“

„Na štěstí pro psy,“ poznamenal Monte Cristo.

„Zatím co ostatní tedy spali, poodešli jsme kousek, přepilovali jsme si řetězy pilníkem, ke kterému nám Angličan dopomohl, vrhli jsme se do vody a zachránili se plováním.“

„A co se stalo s Benedettem?“

„Nevím."

„A přece byste to měl vědět."

„Ne, skutečně, rozešli jsme se v Hyèresu."

A jakoby chtěl dáti své výpovědi ještě více váhy, Caderousse přistoupil opět o krok k abbému, jenž bez hnutí setrvával na svém místě, stále klidný a pátravý.

„Lžete!" promluvil abbé Busoni tónem neochvějné jistoty.

„Pane abbé…!"

„Lžete! Ten člověk je stále vaším přítelem a snad je i vaším spoluvinníkem."

„Oh, pane abbé!"

„Jak jste žil od té doby, co jste opustil Toulon? Odpovězte!"

„Jak jsem mohl."

„Lžete!" po třetí opakoval abbé a to ještě pánovitějším tónem.

Caderousse pohlížel uděšeně na hraběte.

„Žil jste z peněz," pokračoval hrabě, „které vám dal."

„Nuže, je to pravda," přisvědčil Caderousse. „Benedetto stal se synem velkého pána."

„Jak mohl být synem velkého pána?"

„Nemanželským synem."

„A jak se jmenuje ten velký pán?"

„Hrabě de Monte Cristo, u kterého právě jsme."

„Benedetto že je synem hraběte?" opakoval Monte Cristo, sám nyní žasna.

„Každý si to musí myslit, protože mu hrabě našel nepravého otce, protože mu hrabě dává vyplácet čtyři

tisíce franků měsíčně a protože mu hrabě v závěti odkazuje pět set tisíc franků."

„Ach, ach," prohodil domnělý abbé, počínaje chápat. „A jaké jméno má teď ten mladý muž?"

„Jmenuje se Andrea Cavalcanti."

„Je to tedy ten mladík, kterého můj přítel hrabě de Monte Cristo u sebe přijímá a který si má vzíti slečnu Danglarsovu?"

„Ano, je to on."

„A vy to strpíte, bídníče, vy, jenž znáte jeho život i jeho skvrnu?"

„Proč mám kazit kamarádovi úspěch?" odvětil Caderousse.

„To je pravda, nemusíte varovati pana Danglarse vy, nýbrž já."

„Nečiňte toho, pane abbé!"

„Proč?"

„Protože nás tím připravíte o chléb."

„A myslíte, že, abych ušetřil chléb takovým bídníkům, jako jste vy, stanu se pomocníkem jejich lsti, spoluvinníkem jejich zločinů?"

„Pane abbé!" pravil Caderousse, opět o krok se přiblíživ.

„Řeknu vše."

„Komu?"

„Panu Danglarsovi."

„U všech ďasů!" zvolal Caderousse, vytrhnuv otevřený nůž zeza vesty a bodnuv hraběte do plných prsou. „Neřekneš nic, abbé!"

K velikému Caderoussovu divu dýka, místo aby vnikla do prsou hraběte, sjela po nich otupena.

Současně chytil hrabě levou rukou vraha za zápěstí a kroutil je s takovou silou, že nůž vypadl z jeho ztuhlých prstů a že Caderousse vykřikl bolestí.

Hrabě však, neustav při tom výkřiku, kroutil zápěstí dále, až lupič, maje rámě vymknuté, klesl nejprve na kolena a pak tváří do země.

Hrabě položil mu nohu na hlavu a pravil: „Nevím, co mi může zabránit roztříštit ti lebku, zlosyne!“

„Oh, milost! Milost!“ volal Caderousse.

Hrabě od něho odstoupil.

„Vstaň!“ pravil.

Caderousse vstal.

„Hrom do toho, vy máte pěst, pane abbé!“ pravil Caderousse, ohmatávaje si rámě, zmučené kleštěmi z masa a kostí, které ho svíraly, „Hrom do toho, to je pěst!“

„Ticho! Bůh dal mi síly zkrotit dravou šelmu, jako jsi ty, ve jménu toho Boha jednám. Pamatuj si to, bídníče, a že jsem tě v této chvíli ušetřil, stalo se také jen proto, abych sloužil záměrům božím.“

„Uf!“ Vzdychl Caderousse, všecek bolestivý.

„Vezmi toto pero a tento papír a piš, co ti budu diktovat.“

„Neumím psát, pane abbé!“

„Lžeš! Vezmi toto pero a piš!“

Caderousse, ovládnut tou svrchovanou mocí, usedl a psal:

„Pane, muž, kterého u sebe přijímáte a jemuž určil jste svou dceru, je bývalý trestanec, uniknuvší se mnou z galejní káznice v Toulonu, on měl čís. 59, já čís. 58.

Jmenoval se Benedetto, svého pravého jména však nezná ani on sám, neboť nikdy nepoznal svých rodičů."

„Podepiš!" pokračoval hrabě.

„Chcete mne tedy zničit?"

„Kdybych tě chtěl zničit, hlupáku, dovlekl bych tě k první četnické stanici, ostatně ve chvíli, kdy bude lístek adresátovi doručen, zdá se mi, že se už nebudeš mít čeho bát. Jen podepiš."

Caderousse napsal své jméno.

„Adresa: Panu baronu Danglarsovi, bankéři, v ulici de la Chaussée-ďAntin."

Caderousse napsal adresu.

Abbé vzal lístek. „Tak, a teď můžeš jít," pravil.

„Kudy?"

„Kudy jsi přišel."

„Mám tedy vylézt oknem?"

„Vždyť jsi jím vlezl!"

„Vy zamýšlíte něco proti mně, pane abbé."

„Hlupáku, co bych proti tobě zamýšlel?"

„Proč mi neotevřete dveří?"

„Proč bych budil vrátného?"

„Pane abbé, řekněte mi, že si nepřejete mé smrti."

„Přeji si, čeho si přeje Bůh."

„Ale přísahejte mi, že mne nezasáhnete, až polezu dolů."

„Jsi hlupák a zbabělec!"

„Co se mnou chcete udělat?“

„Na to se tě právě ptám. Snažil jsem se učiniti z tebe šťastného člověka a zatím jsem z tebe učinil jen vraha!“

„Pane abbé,“ pravil Caderousse, „učiňte poslední pokus.“

„Budiž,“ svolil hrabě. „Poslyš, víš, že dovedu dostát slovu…“

„Ano,“ přisvědčil Caderousse.

„Vrátíš-li se domů živ a zdráv…“

„Čeho bych se mohl obávat kromě vás?“

„Vrátíš-li se domů živ a zdráv, opusť Paříž, opusť Francii a kdekoli budeš, budu ti posílat malou pensi, pokud budeš žít poctivě. Neboť, vrátíš-li se domů živ a zdráv, pak…“

„Nuže?“ tázal se Caderousse, chvěje se.

„Nuže, pak se budu domnívat, že Bůh ti odpustil, a odpustím ti též.“

„Jako že jsem křesťan,“ mumlal Caderousse, couvaje, „naháníte mi strach!“

„A teď odejdi!“ pravil hrabě, ukazuje Caderoussovi prstem na okno.

Caderousse, ještě ne zcela uklidněn tím slibem, překročil okno a postavil se na žebřík.

Tam stanul, třesa se.

„Teď sestup!“ pravil abbé, založiv ruce.

Caderousse začínal chápat, že nemá se čeho obávat s té strany a jal se sestupovat.

Tu hrabě přistoupil k oknu se svíčkou, takže z Elysejských Polí bylo lze rozeznati, že z okna sestupuje muž a jiný že mu svítí.

„Co to děláte, pane abbé?“ pravil Caderousse. „Kdyby šla hlídka…“

A zhasl svíčku. Pak sestupoval dále, ale úplně se uklidnil teprve, když ucítil půdu zahrady pod nohama.

Monte Cristo vrátil se do ložnice a vrhnuv rychlý pohled ze zahrady na ulici, spatřil nejprve Caderousse, jenž, sestoupiv, obešel zahradu a šel postavit žebřík na konec zdi, aby vyšel jinudy, než vešel.

Pohlédnuv pak ze zahrady na ulici, uzřel čekajícího muže běžeti stejným směrem po ulici a postavit se právě za roh, u kterého se Caderousse chystal přelézt.

Caderousse vystoupil zvolna po žebříku a došed na poslední příčku, vysunul hlavu přes stříšku zdi, chtěje se přesvědčit, je-li ulice skutečně prázdna.

Nebylo viděti nikoho, žádný zvuk se neozval.

Na Invalidovně odbila jedna hodina.

Caderousse tedy usedl obkročmo na zeď a vytáhnuv žebřík k sobě, postavil jej na druhou stranu zdi. Pak jal se sestupovati či spíše sjíždět podél obou bidel, a to s obratností, jež svědčila o velikém cviku v tom oboru.

Jakmile však jednou začal sjíždět, nemohl se již zastavit. Nadarmo spatřil člověka vyrazit ze stínu, když byl v polovině cesty, nadarmo uzřel napřahovati se rámě v okamžiku, kdy dotekl se země, dříve než mohl pomyslit na obranu, rámě to bodlo ho zuřivě do zad, takže pustil žebřík a vzkřikl:

„Pomoc!“

Hned nato zasáhla ho druhá rána do boku. Padl, volaje:

„Vražda!“

A konečně, když již ležel na zemi, uchopil ho protivník za vlasy a zasadil mu třetí ránu do prsou.

Caderousse chtěl tentokráte zas vykřiknout, ale mohl vyrazit jen ston. A tak ležel, sténaje, a krev řinula se mu třemi potoky ze tří ran.

Vrah vida, že již nekřičí, pozvedl mu hlavu za vlasy, Caderousse měl oči zavřeny a ústa zkřivena. Vrah domníval se, že je mrtev, pustil hlavu a zmizel.

Tu Caderousse, cítě, že se vrah vzdaluje, nadzvedl se na lokti a zmírajícím, hlasem zvolal, sebrav zbytek sil:

„Vrahové! Umírám! Pomoc, pane abbé, pomoc!“

Žalné to volání proniklo noční tmou. Dveře tajných schodů se otevřely, pak otevřela se zadní dvířka zahrady, a Ali i jeho pán přiběhli se světly.

VI.
PRST BOŽÍ

Caderousse křičel dále žalostným hlasem:

„Pane abbé, pomoc, pomoc!“

„Co se stalo?“ tázal se Monte Cristo.

„Pomoc!“ opakoval Caderousse. „Jsem zavražděn!“

„Odvahu! Zde jsme!“

„Ach, se mnou je konec. Přicházíte pozdě. Uvidíte mne zemřít. To byly rány! To je krve!“

A omdlel.

Ali a jeho pán vzali raněného a odnesli ho do pokoje. Tam pokynul Monte Cristo Alimu, aby ho svlékl, a spatřil tři hrozné rány, jimiž byl zasažen.

„Můj Bože,“ řekl si v duchu, „tvoje spravedlnost dá na sebe někdy čekati, zato však přichází s nebe jen tím úplnější.“

Ali pohlížel na pána, jako by se tázal, co je třeba činit.

„Jdi pro pana státního návladního Villeforta, který bydlí v ulici Saint-Honoré, a přiveď jej sem. Až půjdeš mimo lóži, probuď vrátného a řekni mu, aby šel pro lékaře.“

Ali uposlechl a nechal domnělého abbého se stále omdlelým Caderoussem o samotě. Když nešťastník otevřel oči, hrabě, sedě na několik kroků od něho, pohlížel na něho s chmurným výrazem soucitu a jeho pohybující se rty zdály se šeptati modlitbu.

„Lékaře, pane abbé, lékaře!“ pravil Caderousse.

„Již pro něho šli,“ odvětil abbé.

„Vím, že je to marno, pokud se týče mého života, ale snad mi bude moci dodati sil, neboť chci učinit prohlášení.“

„O čem?“

„O svém vrahovi.“

„Vy ho tedy znáte?“

„Znám-li ho! Ano, znám ho, je to Benedetto!“

„Ten mladý Korsičan?“

„Ten.“

„Váš soudruh?“

„Ano. Nejdříve mi dal plán domu hraběte, doufaje nepochybně, že ho zabiji a že on se tak stane jeho dědicem, nebo že hrabě zabije mne a že se mne on, Benedetto, tak zbaví. Pak na mne čekal na ulici a zavraždil mne.“

„Když jsem poslal pro lékaře, poslal jsem zároveň pro státního návladního.“

„Přijde pozdě, přijde pozdě!“ namítal Caderousse, „cítím, že uniká mi všecka krev.“

„Počkejte,“ pravil Monte Cristo.

Vzdálil se a za pět minut se vrátil s lahvičkou.

Oči umírajícího, děsivě ztrnulé, nespustily se za jeho nepřítomnosti s dveří, kterými, jak instinktivně tušil, měla mu přijít pomoc.

„Pospěšte si, pane abbé, pospěšte si!“ pravil. „Cítím, že zase omdlím.“

Monte Cristo se přiblížil a nalil na fialové rty raněného tři či čtyři krůpěje tekutiny, obsažené v lahvičce.

Caderousse zhluboka vydechl.

„Oh," promluvil, „vléváte do mne život. Ještě… ještě…"

„O dvě kapky víc a byl byste usmrcen," odvětil abbé.

„Oh, jen kdyby už někdo přišel, komu bych mohl bídníka udati."

„Přejete si, abych napsal vaši výpověď? Vy ji podepíšete."

„Ano… Ano…" souhlasil Caderousse, jehož oči se leskly při myšlence na tu posmrtnou pomstu.

Monte Cristo psal:

„Umírám, zavražděn Korsičanem Benedettem, svým spolutrestancem v Toulonu, nesoucím čís. 59."

„Pospěšte si, pospěšte si," naléhal Caderousse, „nebo nebudu již moci podepsat!"

Monte Cristo podal pero Caderoussovi, jenž sebral všecky síly, podepsal a sklesl zpět na lože, řka:

„Vy vypovíte ostatní, pane abbé, řeknete, že se dává nazývat Andreou Cavalcantim, že bydlí v hotelu des Princes, že… Ach, ach, můj Bože! Můj Bože! Umírám!"

A Caderousse omdlel po druhé.

Abbé přiložil mu lahvičku k nosu, raněný otevřel oči.

Touha po pomstě neopustila ho během mdloby.

„Všechno to řeknete, viďte, pane abbé?"

„Všechno, ano, a ještě jiné věci."

„Co řeknete?"

„Řeknu, že vám nepochybně dal plán tohoto domu doufaje, že vás hrabě zabije. Řeknu, že to hraběti oznámil dopisem, řeknu, že za nepřítomnosti hraběte přijal jsem dopis já a bděl jsem, očekávaje vás."

„A on bude guillotinován, viďte?" tázal se Caderousse. „Bude guillotinován – slibujete mi to? Umírám s tou nadějí, ta mi ulehčuje smrt."

„Řeknu," pokračoval hrabě, „že přišel za vámi a že vás stále stopoval, že když vás viděl vycházet, běžel za roh zdi a skryl se tam."

„Vy jste to tedy všecko viděl?"

„Vzpomeňte si na má slova: Vrátíš-li se domů živ a zdráv, budu se domnívati, že Bůh ti odpustil a odpustím ti též."

„A vy jste mne nevaroval?" zvolal Caderousse, snaže se nadzvednouti se na lokti. „Věděl jste, že budu zavražděn, jakmile odtud odejdu, a nevaroval jste mne!"

„Ne, protože jsem viděl v Benedettově ruce spravedlnost boží, a byl bych se domníval, že se dopouštím svatokrádeže, kdybych se byl úmyslům Prozřetelnosti stavěl na odpor."

„Spravedlnost boží! Nemluvte mi o ní, pane abbé! Víte líp než kdo jiný, že, kdyby byla nějaká boží spravedlnost, byli by mnozí lidé potrestáni, kteří potrestáni nejsou."

„Jen strpení," pravil abbé tónem, při němž se umírající zachvěl, „jen strpení!"

Caderousse pohlédl naň v údivu.

„A pak," pokračoval abbé, „Bůh je svrchovaně milosrdný ke všem, jako byl k tobě: je především otcem a pak teprve soudcem."

„Ach, vy tedy věříte v Boha?" tázal se Caderousse.

„Kdybych byl tak nešťasten, že bych v něho až do nynějška nevěřil," odvětil Monte Cristo, „uvěřil bych v něho, vida tě."

Caderousse zvedl zaťaté pěsti k nebi.

„Poslyš," pravil abbé, vztahuje ruku k raněnému, jako by mu nařizoval víru, „hle, co pro tebe učinil Bůh, kterého neuznáváš v posledním svém okamžiku: dal ti zdraví, sílu, zajištěnou práci, ba i přátele, slovem život, jak si jej má člověk představovat, život příjemný klidným, svědomím a splněním přirozených přání. Místo abys využitkoval těch darů Páně, tak zřídka jím plně udělených, učinil jsi toto: oddal jsi se zahálce, opilosti a v opilosti zradil jsi jednoho ze svých nejlepších přátel."

„Pomoc!" zvolal Caderousse. „Nepotřebuji kněze, ale lékaře, snad nejsem raněn smrtelně, snad ještě nezemřu, snad mohu být ještě zachráněn!"

„Jsi tak smrtelně raněn, že nebýti těch tří kapek, které jsem ti právě dal, byl bys již mrtev. Poslyš mne tedy!"

„Ach," šeptal Caderousse, „jste divný kněz, připravujete umírající o poslední naději, místo abyste je těšil."

„Poslyš," pravil abbé, „když jsi zradil svého přítele, Bůh začal tě ne trestati, ale varovati, upadl jsi v bídu a měl jsi hlad. Polovici svého života, kterou jsi mohl

vynaložiti na výdělek, ztrávil jsi závistí a již jsi pomýšlel na zločin, omlouvaje sama sebe nutností, když tu Bůh učinil k vůli tobě zázrak, když tu Bůh poslal ti do lůna tvé bídy mýma rukama jmění, skvělé pro tebe, bídníče, který jsi nikdy ničeho neměl. Ale to nenadálé, nečekané, neslýchané jmění ti nestačí, jakmile je máš, chceš je zdvojnásobit: jakým způsobem? Vraždou. Zdvojnásobíš je a tu Bůh ti je vyrve a postaví tě před spravedlnost lidskou."

„Nebyl jsem to já," pravil Caderousse, „to Karkonta chtěla žida zabít."

„Ano," přisvědčil Monte Cristo. „Také Bůh, neříkám tentokrát stále spravedlivý, neboť jeho spravedlnost byla by ti dala smrt, ale Bůh stále milosrdný dovolil, aby tvoji soudcové byli dojati tvými slovy a nechali tě na živu."

„Aby mne poslali navždy na galeje – to je nějaká milost!"

„A přece jsi tu milost, bídníče, považoval za milost, když ti byla udělena, tvé zbabělé srdce, třesoucí se před smrtí, poskočilo radostí při zprávě o věčné hanbě, neboť jsi si řekl jako všichni trestanci: Trestnice má dveře, hrob jich nemá. A měl jsi pravdu, neboť ty dveře trestnice otevřely se ti neočekávaným způsobem: do Toulonu přijede Angličan, složivší slib, že vyprostí dva muže z potupy, jeho volba padne na tebe a tvého soudruha. Po druhé bylo ti štěstí sesláno s nebe, našel jsi opět peníze a zároveň i klid a mohl jsi začít žíti životem všech lidí, ty, jenž byl jsi odsouzen

k životu trestanců. A tu, bídníče, jmeš se pokoušeti Boha po třetí. Nemám dosti, řekl jsi si, když jsi měl tolik, kolik jsi neměl nikdy před tím – a spaseš třetí zločin bez příčiny, bez omluvy. Trpělivost boží je u konce, Bůh tě potrestal."

Caderousse vůčihledě slábl.

„Pít," promluvil, „mám žízeň… hořím!"

Monte Cristo podal mu sklenici vody.

„Ten zlosyn Benedetto přece jen unikne!" pravil Caderousse, vraceje sklenici.

„Nikdo neunikne, to ti pravím já, Caderoussi… Benedetto bude potrestán!"

„Pak budete potrestán i vy," odvětil Caderousse, „neboť jste neučinil svou kněžskou povinnost… měl jste Benedettovi zabránit, aby mne nezabil."

„Já?" pronesl hrabě s úsměvem, při němž umírající ztuhl hrůzou. „Já zabránit Benedettovi, aby tě nezabil, ve chvíli, kdy tvůj nůž zlomil se o drátěnou košili, jež pokrývala mi prsa…?! Ano, kdybych tě byl našel plna pokory a lítosti, snad bych byl Benedettovi zabránil zabít tě, ale našel jsem tě zpupným a krvelačným, i ponechal jsem vůli boží volný průběh!"

„Já v Boha nevěřím!" křičel Caderousse. „Ty v něho také nevěříš… lžeš… lžeš…!"

„Mlč," pravil abbé, „neboť tím křikem unikají ti z těla poslední kapky krve… Ach, ty nevěříš v Boha a umíráš, zasažen Bohem…! Ach, ty nevěříš v Boha, a přece Bůh žádá jen jediné modlitby, jen jediného slova, jen jediné slzy, aby odpustil… Bůh, jenž mohl řídit dýku vrahovu

tak, abys skonal na místě… Bůh popřál ti ještě čtvrt hodiny k lítosti… Jdi tedy do sebe, nešťastníče, a kaj se!“

„Ne,“ stál na svém Caderousse, „ne, nebudu se káti, není Boha, není Prozřetelnosti, je jen náhoda.“

„Je Prozřetelnost, je Bůh,“ pravil Monte Cristo, „a důkazem toho je, že ty zde ležíš bez vlády, zoufalý, popírající Boha a že já stojím tu před tebou, bohat, šťasten, živ a zdráv a spínaje ruce k Bohu, v kterého ty snažíš se nevěřiti a v kterého přece v hloubi duše věříš.“

„Ale kdo tedy vlastně jste?“ tázal se Caderousse, upíraje hasnoucí oči na hraběte.

„Pohleď na mne dobře,“ pravil Monte Cristo, vzav svíčku a přiblíživ si ji k obličeji.

„Nu – abbé… abbé Busoni…“

Monte Cristo sňal vlásenku, jež ho měnila k nepoznání, a uvolnil krásné černé vlasy, které tak harmonicky vroubily jeho bledou tvář.

„Oh,“ pronesl Caderousse v úděsu, „kdyby nebylo těch černých vlasů, řekl bych, že jste ten Angličan, řekl bych, že jste lord Wilmore.“

„Nejsem ani abbé Busoni, ani lord Wilmore,“ pravil Monte Cristo, „popatři líp, popatři déle, popatři do svých prvních vzpomínek.“

V tomto výroku hraběte bylo jisté magnetické chvění, jímž vysílené smysly nešťastníkovy byly naposledy oživeny.

„Ó, skutečně,“ pronesl, „zdá se mi, že jsem vás viděl, že jsem vás kdysi znal.“

„Ano, Caderoussi, ano, viděl jsi mne, ano, znal jsi mne."

„Ale kdo tedy jste? A viděl-li jste mne, znal-li jste mne, proč mne necháváte zemřít?"

„Protože tě nic nemůže zachrániti, Caderoussi, protože tvé rány jsou smrtelny. Kdybys byl mohl býti zachráněn, byl bych v tom viděl poslední milosrdenství Páně a byl bych se ještě pokusil – to ti přísahám při hrobě svého otce – vrátit tě životu a lítosti."

„Při hrobě svého otce!" opakoval Caderousse, oživen poslední jiskrou a pozvedaje se, aby lépe viděl na muže, jenž učinil mu tuto přísahu, posvátnou všem lidem. „Ale kdo vlastně jste?"

Hrabě nepřestal sledovati postup agónie. Pochopil, že toto vzpružení k životu je poslední, přistoupil k umírajícímu a upíraje na něho, klidný a smutný pohled, pravil mu do ucha:

„Jsem…"

A jeho rty, sotva pootevřeny, vyslovily jisté jméno tak tiše, že se zdálo, jako by se hrabě sám bál je zaslechnouti.

Caderousse vztyčil se na kolenou, roztáhl ruce a snažil se couvnouti, pak, sepjav ruce a zvednuv je se svrchovanou námahou, pravil:

„Ó, můj Bože, můj Bože, odpusť, že jsem tě zapíral, existuješ skutečně, jsi skutečně otcem lidí na nebi a soudcem lidí na zemi. Můj Bože všemohoucí, tak dlouho jsem tě neuznával! Můj Bože všemohoucí, odpusť mi! Můj Bože všemohoucí, přijmi mne!"

A Caderousse, zavřev oči, klesl zpět s posledním výkřikem a s posledním vzdechem.

Krev se ihned srážela na okraji jeho širokých ran.

Byl mrtev.

„Jeden!“ pravil záhadně hrabě, upíraje oči na mrtvolu, již znetvořenou tou hroznou smrtí.

Deset minut nato přišel lékař a státní návladní, první přivedený vrátným, druhý Alim, byli přijati abbém Busonim, jenž modlil se u mrtvoly.

VII.
BEAUCHAMP

Po celých čtrnáct dní nemluvilo se v Paříži o ničem, než o pokusu krádeže, tak odvážně učiněném u hraběte. Umírající podepsal prohlášení, označující Benedetta vrahem. Policie vyslala všecky své agenty po stopě vražedníkově.

Caderoussův nůž, zlodějská svítilna, svazek paklíčů a šaty – až na vestu, která se nenašla – složeny byly v kanceláři, tělo bylo dopraveno do Morgue.

Hrabě na všecky otázky odpovídal, že se to událo během jeho pobytu v Auteuili, že tedy neví o tom nic, než co mu sdělil abbé Busoni, který neobyčejnou náhodou požádal ho toho večera, aby mohl ztrávit noc u něho za účelem badání v několika vzácných knihách, obsažených v jeho bibliotéce.

Jedině Bertuccio po každé zbledl, kdykoli jméno Benedettovo bylo proneseno v jeho přítomnosti, nebylo však důvodu, proč by si měl někdo Bertucciovy bledosti povšimnouti.

Villefort, zavolaný ke konstatování zločinu, chopil se té věci a vedl vyšetřování s vášnivou horlivostí, kterou vkládal do všech trestních záležitostí, v nichž měl vésti slovo.

Uplynuly však tři týdny, aniž nejusilovnější pátrání vedlo k nějakému výsledku, ve společnosti začínalo se

již zapomínati na pokus krádeže u hraběte a na zavraždění zloděje jeho spoluvinníkem, a všechen zájem věnován byl blízkému sňatku slečny Danglarsovy s hrabětem Andreou Cavalcantim.

Sňatek ten byl již téměř prohlášen, mladý muž byl u bankéře přijímán jako ženich.

Bylo dopsáno panu Cavalcantimu otci, jenž svazek ten ze srdce schválil a jenž, vysloviv nejhlubší lítost, že jeho služba mu naprosto nedovoluje opustiti Parmu, kde právě byl, prohlásil, že přivoluje vyplatit kapitál, representující sto padesát tisíc liber renty.

Bylo ustanoveno, že ty tři miliony uloženy budou u Danglarse, který bude je spravovati, některé osoby se ovšem pokoušely vzbudit v mladíkovi pochyby o pevnosti postavení jeho příštího tchána, jejž od jisté doby stíhaly neustálé ztráty na burse, ale mladý muž se vznešenou nezištností a důvěrou odmítal všecky ty marné řeči a byl tak jemnocitný, že se o nich ani slovem baronovi nezmínil.

Baron také hraběte Andreu Cavalcantiho zbožňoval.

Nebylo tomu tak u slečny Eugenie Danglarsovy. Ve svém instinktivním odporu k manželství přijala Andreu jako prostředek k zapuzení Morcerfa, nyní však, kdy Andrea se přibližoval příliš, začínala cítit zřejmou nechuť k Andreovi.

Možná, že si toho baron všiml, ježto však nemohl jinak, než přičísti tu nechuť pouhému rozmaru, tvářil se, jako by jí nepozoroval.

Během té doby vypršela téměř lhůta, již vyžádal si Beauchamp. Morcerf ostatně mohl ocenit radu hraběte de Monte Cristo, když ten mu řekl, aby nechal věci padnouti samy sebou, nikdo nevšiml si zprávy o generálovi a nikoho ani nenapadlo hledati v důstojníkovi, jenž vydal janinský zámek, vznešeného hraběte, zasedajícího ve sněmovně pairů.

Albert necítil se proto méně dotčeným, neboť v několika těch řádcích, jež ho ranily, byla zřejmě obsažena úmyslná urážka. Kromě toho způsob, jakým Beauchamp ukončil rozmluvu, zanechal v jeho srdci trpkou vzpomínku. Vžil se tedy do myšlenky na souboj, jehož pravou příčinu – přijme-li ovšem Beauchamp vyzvání – hodlal ztajiti i svým svědkům.

Pokud se týče Beauchampa, nebylo ho viděti ode dne, kdy ho Albert navštívil. Všem, kdo se po něm ptali, dostalo se odpovědi, že odjel na několikadenní cestu.

Kde byl? Nikdo nevěděl.

Jednoho rána byl Albert probuzen svým komorníkem, jenž ohlašoval mu Beauchampa.

Albert si protřel oči, nařídil, aby Beauchamp byl uveden do kuřáckého salonu v přízemí a požádán, aby počkal, rychle se oblékl a sešel dolů.

Našel Beauchampa, procházejícího se po pokoji. Spatřiv ho, Beauchamp stanul.

„Váš krok, pane, který jste učinil, dostaviv se ke mně sám od sebe a nevyčkav ani návštěvy, kterou hodlal jsem vám dnes učinit, zdá se mi dobrým znamením," pravil Albert. „Nuže, mluvte rychle, mám vám podati

ruku se slovy: Beauchampe, doznejte svou chybu a zachovejte mi přítele, nebo se vás mám prostě otázat: Jaké jsou vaše zbraně?“

„Alberte,“ promluvil Beauchamp smutným hlasem, který naplnil mladého muže úžasem, „posaďme se nejprve a pohovořme si.“

„Ale zdá se mi naopak, pane, že dříve než usedneme, máte mi odpovědět!“

„Alberte,“ pravil žurnalista, „za jistých okolností spočívají všecky obtíže právě v odpovědi.“

„Chci vám ji usnadnit, pane, a proto opakuji otázku: Chcete odvolati svou zprávu nebo ne?“

„Morcerfe, na otázky, týkající se cti, společenského postavení a života muže, jakým je pan generál-lieutenant hrabě de Morcerf, francouzský pair, nestačí odpovědít ano nebo ne.“

„Co se tedy dělá?“

„Dělá se, co jsem učinil já, Alberte, řekne se: Peníze, čas a únava nejsou ničím, jde-li o pověst a zájmy celé rodiny. Řekne se: Je třeba něčeho více než zdání, je třeba jistoty, jde-li o souboj na život a na smrt s přítelem. Řekne se: Skřížím-li meč, nebo namířím-li pistoli na muže, jehož ruku jsem tři roky tiskl, musím aspoň vědět, proč takovou věc činím, abych mohl stanouti na zápasišti s klidným srdcem a pokojným svědomím, kterého člověk potřebuje, má-li mu jeho paže zachránit život.“

„Nuže, co tedy to všecko znamená?“ tázal se Morcerf netrpělivě.

„To znamená, že přijíždím z Janiny."

„Z Janiny! Vy!"

„Ano, já."

„Nemožno!"

„Drahý Alberte, zde je můj pas, zde vidíte visa: Ženeva, Milán, Benátky, Terst, Delvino, Janina. Uvěříte snad policii republiky, království a císařství?"

Albert pohlédl do pasu a pak udiveně upřel oči na Beauchampa.

„Vy jste byl v Janině?" pravil.

„Alberte, kdybyste byl cizincem, pouhým neznámým lordem, jako onen Angličan, který mne přišel před třemi či čtyřmi měsíci žádat o vysvětlení, a kterého jsem zabil, abych měl od něho pokoj, pochopíte, že bych se nebyl tak namáhal. Považoval jsem však za svou povinnost podati vám tento důkaz vážnosti. Potřeboval jsem týden na cestu tam, týden na cestu zpět, dále čtyři dny karantény a čtyřicet osm hodin pobytu, dohromady tři týdny. Přijel jsem dnes v noci a zde jsem."

„Můj Bože, můj Bože, to je oklik, Beauchampe! Proč hned neřeknete, co od vás čekám?"

„Protože skutečně, Alberte…"

„Člověk by řekl, že váháte."

„Ano, bojím se."

„Bojíte se doznati, že váš dopisovatel se mýlil? Oh, pryč s ješitností, Beauchampe! Jen to doznejte, Beauchampe, o vaší statečnosti nikdo nemůže pochybovat."

„Oh, o to nejde," šeptal žurnalista, „naopak…"

Albert hrozně zbledl, chtěl promluvit, ale slova odumřela mu na rtech.

„Příteli," promluvil Beauchamp co nejvřelejším tónem, „věřte mi, že bych byl šťasten, kdybych vám mohl vyslovit svou omluvu a že bych se vám omluvil ze srdce rád. Leč bohužel…"

„Co…?"

„Ta zpráva mluvila pravdu, příteli."

„Jakže! Ten francouzský důstojník…"

„Ano."

„Ten Fernand…"

„Ano."

„Ten zrádce, jenž vydal zámky muže, v jehož službách byl…"

„Odpusťte mi, příteli, že vám pravím, co vám pravím: Ten muž jest váš otec!"

Albert trhl sebou zuřivě, chtěje se vrhnouti na Beauchampa, ten však ho zadržel, a to mnohem mocněji mírným pohledem, než vztaženou rukou.

„Hleďte, příteli," pravil vytahuje z kapsy papír, „zde je důkaz."

Albert rozbalil listinu, bylo to stvrzení čtyř vynikajících obyvatelů Janiny, konstatující, že plukovník Fernand Mondega, plukovník instruktor ve službách vezíra Ali Tebelina, vydal zámek janinský za dva tisíce váčků.

Podpisy byly ověřeny konsulem.

Albert zavrávoral a zdrcen klesl do křesla.

Tentokrát nebylo již lze pochybovati, rodinné jméno bylo tam vypsáno do písmene.

Po chvíli hlubokého, bolestného ticha jeho srdce překypělo, cévy na krku mu naběhly a proud slz vytryskl mu z očí.

Beauchamp, jenž s hlubokým soucitem pohlížel na mladého muže, podlehnuvšího přemíře bolesti, přistoupil k němu.

„Alberte," pravil mu, „rozumíte mi teď, viďte? Chtěl jsem všecko vidět, o všem se sám přesvědčit, doufaje, že vysvětlení bude příznivo vašemu otci a že bude dán spravedlnosti průchod. Ale všecky informace naopak zjišťují, že onen důstojník instruktor, že onen Fernand Mondego, povýšený Ali Pašou k hodnosti vrchního velitele, není nikdo jiný než hrabě Fernand de Morcerf. Vrátil jsem se tedy, připomínaje si čest, již jste mi prokázal, věnovav mi své přátelství, a přiběhl jsem k vám."

Albert leže stále v křesle, tiskl si obě ruce k očím, jako by chtěl světlu zabránit, aby neproniklo až k němu.

„Přiběhl jsem k vám," pokračoval Beauchamp, „abych vám řekl: Alberte, viny našich otců nemohou v těchto dobách akce a reakce padnouti na děti. Alberte, velmi málo jich prošlo revolucemi, za kterých jsme se narodili, aby nějaká skvrna po blátě nebo krvi neulpěla na jejich vojenské uniformě nebo soudcovském taláru. Alberte, teď, kdy mám všecky důkazy, teď, kdy jsem pánem vašeho tajemství, nikdo na světě

nemůže mne přiměti k souboji, jejž vyčítalo by vám vaše svědomí – tím jsem si jist – jako zločin. Ale přicházím vám nabídnout, čeho ode mne ani nemůžete žádat. Chcete, aby ty důkazy, ta odhalení, ta stvrzení, které mám jedině já – chcete, aby zmizely? Chcete, aby to hrozné tajemství zůstalo mezi vámi a mnou? Svěřeno mému čestnému slovu, nevyjde nikdy z mých úst. Řekněte, přejete si to, Alberte? Řekněte, přejete si to, příteli?“

Albert, vrhl se Beauchampovi kolem krku.

„Ó, vznešené srdce!“ zvolal.

„Tu, máte,“ pravil Beauchamp, podávaje listiny Albertovi.

Albert uchopil je křečovitě, sevřel je, smačkal a chtěl je roztrhat, chvěje se však, aby ani nejmenší částečka, unesena větrem, nevletěla mu jednoho dne zpět do tváře, přistoupil ke svíčce, zapálené kvůli doutníkům, a spálil vše do posledního útržku.

„Drahý příteli, vzácný příteli!“ šeptal Albert, spaluje papíry.

„Nechť se to vše zapomene jako zlý sen,“ pravil Beauchamp, „nechť to zmizí, jako ty poslední jiskry, kmitající se po zčernalém papíru, a odvane jako tento poslední kouř, unikající z něměho popela.“

„Ano, ano,“ přisvědčil Albert, „a ať z toho zůstane jen věčné přátelství, které zaslibuji svému zachránci, přátelství, které mé děti přenesou na vaše přátelství, které bude mi vždy připomínat, že jsem vám povinován krví svých žil, životem svého těla, ctí svého jména.

Neboť kdyby taková věc měla být známa, ó Beauchampe, pravím vám, prohnal bych si kulí mozek, – nebo ne – nechtěl bych touže ranou zabít i svou ubohou matku – ale odešel bych z vlasti!“

„Drahý Alberte!“ pravil Beauchamp.

Ale mladý muž brzy se vzpamatoval z té nenadálé a takřka nepřirozené radosti a znovu upadl v ještě hlubší smutek.

„Nuže, co vám ještě je, milý příteli?“ tázal se Beauchamp.

„Mám něco zlomeného v srdci,“ odvětil Albert. „Poslyšte, Beauchampe, nelze se tak ve vteřině odloučit od té úcty, důvěry a hrdosti, jež v synovi vzbuzuje bezposkvrnné jméno otcovo. Ó Beauchampe, Beauchampe! Jak nyní přistoupím k svému otci? Odtáhnu čelo před jeho rty, odtáhnu ruku před jeho rukou…? Hleďte, Beauchampe, jsem nejnešťastnější z lidí. Ach, matko, má ubohá matko,“ pravil Albert, pohlížeje uslzenýma očima na matčin portrét, „jak jste asi trpěla, věděla-li jste to!“

„Příteli, příteli,“ pravil Beauchamp, bera ho za obě ruce, „odvahu!“

„Ale odkud pocházela ta první zpráva, uveřejněná ve vašem listě?“ zvolal Albert. „Za tím vším je nějaké neznámé záští, nějaký neviditelný nepřítel!“

„A proto tím více odvahy, Alberte!“ pravil Beauchamp. „Ať není na vaší tváři ani stopy po rozčilení. Neste v sobě tu bolest, jako mrak nese v sobě zhoubu a smrt, osudné tajemství, kterého nechápeme, dokud

bouře nepropukne. Nuže, příteli, šetřte své síly pro okamžik, kdy nastane výbuch."

„Ach, vy se domníváte, že ještě nejsme u konce?" zvolal Albert s hrůzou.

„Nic se nedomnívám, příteli, ale konec konců – všecko je možno. Ale abych nezapomněl…"

„Copak?" tázal se Albert, vida, že Beauchamp váhá.

„Hodláte se stále ještě oženit se slečnou Danglarsovou?"

„Proč se mne na to ptáte v takovou chvíli, Beauchampe?"

„Protože spojuji v duchu záležitost, kterou se právě zabýváme, s roztržkou nebo uskutečněním toho sňatku."

„Jakže!" zvolal Albert, jehož čelo zahořelo. „Vy myslíte, že pan Danglars…?"

„Ptám se vás pouze, co je s vaší svatbou. Nehledejte, k čertu, v mých slovech ničeho, než co do nich chci vložit, a nepřikládejte jim větší důležitosti, než mají!"

„Ne," odvětil Albert, „se svatby sešlo."

„Dobrá," prohodil Beauchamp.

Vida pak, že mladý muž znovu upadá v melancholii, pravil mu:

„Poslyšte, Alberte, dáte-li něco na mou radu, pojďme ven, projížďka po Lese ve faetonu nebo koňmo vás rozptýlí. Nato někde posnídáme a pak půjdete vy za svými záležitostmi a já také za svými."

„S radostí," souhlasil Albert, „ale pojďme pěšky, zdá se mi, že mi trochu únavy prospěje."

„Budiž," odvětil Beauchamp.

A oba přátelé vyšli pěšky a brali se po boulevardu. Když přišli k Madeleině, pravil Beauchamp:

„Hleďme, když jsme již na cestě, pojďme trochu k panu de Monte Cristo, rozptýlí vás. Ten člověk dovede výborně uklidnit mysl, protože se nikdy na nic nevyptává, a podle mého mínění jsou lidé, kteří se po ničem netáží, nejobratnějšími těšiteli."

„Budiž," souhlasil Albert, „pojďme k němu, mám ho rád."

VIII.
CESTA

Monte Cristo vykřikl radostí, spatřiv oba mladé muže pohromadě.

„Ach," zvolal, „doufám, že vše je skončeno, urovnáno, vysvětleno."

„Ano," odvětil Beauchamp, „směšné ty pověsti padly samy sebou a kdyby se teď obnovily, měly by ve mně prvního odpůrce. Nemluvme tedy již o tom."

„Albert vám řekne," odtušil hrabě, „že jsem mu radil totéž. Pohleďte," dodal, „přicházíte právě do nejhoršího rána, jaké jsem, tuším, kdy prožil."

„Co to děláte?" tázal se Albert. „Zdá se, že pořádáte své listiny."

„Své listiny, díky Bohu, ne! V mých listinách je vždycky svrchovaný pořádek, protože žádných listin nemám, ale listiny pana Cavalcantiho."

„Pana Cavalcantiho?" tázal se Beauchamp.

„Což nevíte?" vysvětloval Morcerf. „Toho mladého muže, kterého hrabě uvedl."

„Nikoli, rozumějme si dobře," odvětil Monte Cristo, „neuvádím nikoho a pana Cavalcantiho méně než koho jiného."

„A který ožení se se slečnou Danglarsovou místo mne," dodal Albert, pokoušeje se o úsměv, „což mne

krutě rmoutí, jak si asi dovedete představit, drahý Beauchampe."

„Jakže, Cavalcanti si béře slečnu Danglarsovu?" tázal se Beauchamp.

„Přicházíte snad z měsíce?" zvolal Monte Cristo. „Vy žurnalista, manžel Famy! Vždyť celá Paříž o jiném nemluví."

„A ten sňatek je vaším dílem, hrabě?" tázal se Beauchamp.

„Mým? Oh, ticho, pane novináři, nemluvte takové věci! Já, dobrý Bože, zabývati se něčí sňatkem! Ne, to mne neznáte! Naopak, stavěl jsem se mu na odpor, co jsem mohl, odmítl jsem promluvit s otcem."

„Ach, rozumím," prohodil Beauchamp, „k vůli našemu příteli Albertovi."

„K vůli mně?" pravil mladý muž. „Oh ne, na mou čest! Hrabě musí doznati, že jsem ho naopak stále prosil, aby zrušil ten plán, který je na štěstí zrušen. Hrabě tvrdí, že jemu nemám co děkovat, budiž, postavím tedy, jako staří, oltář Deo ignoto."

„Poslyšte," pravil Monte Cristo, „stalo se to tak málo mou zásluhou, že jsem v jistém napětí s tchánem i s mladým mužem, jediná slečna Eugenie, která nezdá se mi býti stvořena k manželství a která, vidouc, jak málo byl jsem nakloněn svazku, připravujícímu ji o její drahou svobodu, zachovala mi svou náklonnost."

„A pravíte, že ten sňatek se má co nevidět uskutečnit?"

„Můj Bože, ano, přese všecko, co jsem mohl namítati. Neznám toho mladíka, je prý bohat a z dobré rodiny, ale to jsou pro mne všecko samá „prý“. Naopakoval jsem se toho panu Danglarsovi až do omrzení, on však je do svého Lučana zblázněn. Sdělil jsem mu i okolnost, jež zdála se mi závažnější: mladý ten muž byl vyměněn kojné, nebo unesen cikány, či ukraden vychovateli, nevím už přesně. Ale to vím, že jeho otec o něm přes deset let nevěděl. Co činil za těch deset let bludného života, ví jedině Bůh. Nuže, nic to nespomohlo. Bylo mi svěřeno dopsat majorovi a vyžádat od něho listiny. Zde jsou. Pošlu jim je, ale myji si ruce jako Pilát.“

„A jak se k tomu tváří slečna d'Armilly, že ji připravujete o žačku?“ tázal se Beauchamp.

„Ani nevím, ale zdá se mi, že odjede do Itálie. Paní Danglarsová se mnou o ní mluvila a žádala mne o doporučující listy pro nějakého impresaria. Dal jsem jí pár slov pro ředitele divadla Valle, který je mi jaksi zavázán. Ale co je vám, Alberte? Vypadáte tak smutně. Snad nejste naposledy bez svého vědomí zamilován do slečny Danglarsovy?“

„Pokud vím, ne,“ odvětil Albert se smutným úsměvem.

Beauchamp jal se prohlížeti obrazy.

„Ale přece jen nejste jako obyčejně,“ pokračoval Monte Cristo. „Nu, co vám tedy je? Povězte.“

„Mám migrénu,“ odvětil Albert.

„Nuže, drahý vicomte,“ pravil Monte Cristo, „v tom případě mohu vám navrhnouti neomylný lék, který

osvědčil se po každé, kdykoli stala se mi nějaká nepříjemnost.“

„Jaký?“ tázal se mladý muž.

„Změnu místa.“

„Opravdu?“ pravil Albert.

„Ano, a protože teď na příklad jsem na nejvyšší stupeň rozmrzen, měním místo. Chcete změnit místo se mnou?“

„Vy, rozmrzen, hrabě?“ zvolal Beauchamp. „A čím?“

„Ach, vám se to mluví, ale chtěl bych vás vidět, jak byste se tvářil, kdyby se ve vašem domě konalo vyšetřování!“

„Vyšetřování! Jaké vyšetřování?“

„Nu, vyšetřování, kterého podjal se pan de Villefort vůči mému roztomilému vrahovi, nějakému lupiči, uprchlému z trestnice, jak se zdá.“

„Ach, pravda,“ přisvědčil Beauchamp, „četl jsem o tom v novinách. Co to bylo zač, ten Caderousse?“

„Byl to prý Provencal. Pan de Villefort o něm slyšel, když byl v Marseilli, a pan Danglars se pamatuje, že ho viděl. Následkem toho ujal se pan státní návladní velmi horlivě té záležitosti, která, jak se zdá, svrchovaně zajímá pana policejního prefekta, a díky tomu zájmu, za nějž jsem nejvyšší měrou vděčen, posílají mi sem po celých čtrnáct dní všecky bandity, které našli v Paříži a v okolí, pod záminkou, že jsou to vražedníci páně Caderoussovi. Z toho následuje, že, půjde-li to tak dál, nebude za tři měsíce v tomto krásném francouzském království ani zloděje ani vraha, který neznal by plán

mého domu nazpaměť. Rozhodl jsem se tedy vydati jim jej celý a odjeti tak daleko, kam země sahá. Pojeďte také, vicomte, vezmu vás s sebou."

„S radostí."

„Tedy ujednáno?"

„Ano, ale kam to?"

„Řekl jsem vám již, kde vzduch je čistý, kde všechen zvuk usíná, kde i sebe hrdější člověk cítí se pokorným a malým. Já, kterého nazývají pánem všehomíru, jako Augusta, miluji takové ponížení."

„Ale kam vlastně jedete?"

„K moři, vicomte, k moři. Vidíte, jsem námořník, jako dítě byl jsem kolébán v náručí starého Oceánu a na ňadrech krásné Amfitrité. Hrál jsem si se zeleným pláštěm onoho a s azurovým rouchem této. Miluji moře jako milenku a když ho dlouho nevidím, stýská se mi po něm."

„Pojeďme, hrabě, pojeďme!"

„K moři."

„Ano."

„Přijímáte?"

„Přijímám."

„Nuže, vicomte, dnes večer bude stát na mém dvoře cestovní vůz, v kterém se člověk může natáhnout jako na lůžku, ve voze budou zapraženy čtyři poštovní koně. Pane Beauchampe, čtyři osoby se tam pohodlně vejdou. Chcete jet s námi? Vezmu vás."

„Děkuji, přicházím, od moře."

„Jakže, přicházíte od moře?"

„Skoro. Podnikl jsem malou cestu na Borromejské ostrovy.“

„Co na tom, jen pojďte!“ pravil Albert.

„Ne, drahý Morcerfe, chápete, že jakmile odmítnu, je to skutečně nemožno. Je ostatně nutno, abych zůstal v Paříži,“ dodal tišším hlasem, „už jen pro to, abych bděl nad poštovní schránkou.“

„Ach, vy jste výborný, znamenitý přítel,“ pravil Albert, „ano, máte pravdu, bděte, hlídejte, Beauchampe, a hleďte odkrýt nepřítele, který tu zprávu zplodil.“

Albert a Beauchamp se rozloučili, jejich poslední stisk ruky vyjadřoval vše, co rty nemohly vyjádřit u přítomnosti třetí osoby.

„To je výborný hoch, ten Beauchamp,“ pravil Monte Cristo po odchodu žurnalistově, „viďte, Alberte?“

„Ó, ano, šlechetný muž, za to vám ručím, miluji ho také z celého srdce. Ale teď, když jsme sami, kam vlastně jedeme? Ačkoli je mi to skoro jedno.“

„Do Normandie, chcete-li.“

„Výborně. Budeme úplně na venkově, viďte – žádná společnost, žádné sousedstvo?“

„Budeme sami s jízdeckými koňmi, honícími psy a rybářskou bárkou – to je vše.“

„To je vše, co potřebuji, oznámím to matce a jsem vám k službám.“

„Ale bude vám to dovoleno?“

„Co?“

„Jet do Normandie.“

„Mně? Což nejsem volný?“

„Jít kam chcete, sám, to vím, neboť jsem se s vámi setkal v Itálii.“

„Nuže?“

„Ale jet s mužem, kterému říkají hrabě de Monte Cristo?“

„Máte krátkou paměť, hrabě.“

„Jak to?“

„Což jsem vám ničeho neřekl o vší té sympatii, kterou moje matka k vám chová?“

„Žena se často mění, pravil František I., žena – toť vlna, pravil Shakespeare, první byl veliký král, druhý veliký básník a oba jistě znali ženy.“

„Ano, ženy, ale moje matka není jako všecky ženy, je jiná než jiné.“

„Odpustíte ubohému cizinci, že dobře nerozumí všem jemným odstínům vašeho jazyka?“

„Chci říci, že moje matka je skoupá na své city, ale jakmile je někomu věnovala, je to navždy.“

„Ach, opravdu?“ pravil s povzdechem Monte Cristo. „A vy myslíte, že mi prokázala čest jiného citu než naprosté lhostejnosti?“

„Poslyšte,“ odvětil Morcerf, „řekl jsem vám to již a znovu vám to opakuji: vy jste rozhodně velmi neobyčejný a velmi znamenitý muž.“

„Oh!“

„Ano, neboť moje matka podlehla ne zvědavosti, ale zájmu, jejž vnukáte. Jsme-li sami, mluvíme jen o vás.“

„A řekla vám, abyste nedůvěřoval tomu Manfredovi?“

„Naopak, řekla mi: „Morcerfe, myslím, že hrabě je vznešená povaha, hleď si získat jeho náklonnosti.“

Monte Cristo odvrátil zrak a povzdechl.

„Ach, skutečně?“ pravil.

„Takže pochopíte,“ pokračoval Albert, „že místo aby stavěla se té cestě na odpor, schválí ji zplna srdce, neboť je tím jen uposlechnuto rad, jež mi denně dává.“

„Nuže, dnes večer tedy nashledanou,“ pravil Monte Cristo. „Buďte tu v pět hodin, přijedeme tam v půl noci nebo v jednu hodinu.“

„Jakže, do Tréportu…?“

„Do Tréportu nebo do okolí.“

„Vy urazíte čtyřicet osm mil za pouhých osm hodin?“

„I to je ještě mnoho,“ odvětil Monte Cristo.

„Vy jste rozhodně zázračný muž a překonáte jednou nejen železnice, což není tak těžké, zvláště ve Francii, ale i telegraf.“

„Teď však, vicomte, potřebujeme přece jen sedm až osm hodin na cestu a proto buďte přesný.“

„Nestarejte se, nemám do té doby nic jiného na práci, než se připravit.“

„Tedy v pět hodin!“

„V pět hodin nashledanou!“

Albert odešel. Monte Cristo, pokynuv mu s úsměvem hlavou, zůstal na chvíli zamyšlen a jakoby pohřížen v nejhlubší úvahy. Pak přejel si rukou čelo, jako by chtěl zahnat své myšlenky, a přistoupiv ke kovové desce, dvakrát na ni udeřil.

Při zvuku dvou ran, udeřených Monte Cristem na kovovou desku, vstoupil Bertuccio.

„Pane Bertuccio," pravil hrabě, „nepojedu do Normandie zítra, ani pozítří, jak jsem s počátku zamýšlel, nýbrž dnes večer. Do pěti hodin máte více času, než potřebujete. Zpravte o tom štolby první přípřeže. Pan de Morcerf mne doprovází. Jděte."

Bertuccio uposlechl a předjížděč cválal do Pontoise oznámit, že cestovní vůz pojede tudy přesně v šest hodin. Štolba v Pontoise poslal zvláštního posla následující přípřeži, která to zase vzkázala dále. Šest hodin na to byly všecky rozestavené přípřeže zpraveny.

Před odjezdem zašel hrabě k Haydée, oznámil jí svůj odjezd, sdělil jí, kam jede, a podřídil celý dům jejím rozkazům.

Albert byl přesný. Cesta s počátku zasmušilá, záhy se vyjasnila fysickým působením rychlosti. Albert nedovedl si představit tak prudkého běhu.

„Opravdu," pravil Monte Cristo, „s vaší poštou, která ujede dvě míle za hodinu, a s tím hloupým zákonem, jenž nedovoluje cestovateli předjeti jiného bez jeho dovolení – což má za následek, že nemocný nebo mrzutý cestující má právo zdržovati za sebou cestovatele veselé a zdravé – není možného pohybu. Já vyhýbám se těm nepříjemnostem, cestuje se svým vlastním postilionem a svými vlastními koňmi, viď, Ali?"

A hrabě, vysunuv hlavu z okénka, vyrazil malý, povzbuzující výkřik, jenž dával koním křídla, neběželi již – letěli. Vůz hrčel jako hrom po královské silnici a ka-

ždý se ohlížel za tím svítícím meteorem. Ali, opakuje ten výkřik, okazoval v úsměvu své bílé zuby, svíraje silnýma rukama pěnou pokryté otěže a pobízeje koně, jejichž krásná hříva vlála ve větru, Ali, dítě pouště, byl tu opět ve svém živlu a se svou černou tváří, žhavýma očima a sněhobílým pláštěm vyhlížel v oblaku prachu, jejž rozvířil jako genius samumu, jako bůh uraganu.

„Hle, rozkoš, které jsem neznal," pravil Morcerf, „rozkoš rychlosti."

A poslední mraky na jeho čele se rozptýlily, jako by vzduch, jejž prorážel, odnášel ty mraky s sebou.

„Ale kde, u čerta, najdete takové koně?" tázal se Albert. „Což si je dáváte vyrábět?"

„Uhodl jste," odvětil hrabě. „Před šesti lety našel jsem v Uhrách slavného hřebce, známého svou rychlostí, koupil jsem jej, nevím již za kolik – Bertuccio jej platil. Během roku měl dvaatřicet mladých. Učiníme přehlídku celého toho potomstva téhož otce, jsou všichni stejní, černí, bez jediné skvrny, až na hvězdu na čele, neboť tomuto králi hřebčince byly vybírány klisny jako pašům favoritky."

„To je úžasné…! Ale povězte mi, hrabě, co děláte se všemi těmi koňmi?"

„Vždyť vidíte, cestuji s nimi."

„„Ale nebudete přece stále cestovat?"

„Až jich nebudu potřebovat, Bertuccio je prodá a tvrdí, že na nich vydělá třicet až čtyřicet tisíc franků."

„Ale vždyť žádný evropský král nebude dosti bohat, aby je mohl zaplatit."

„Prodá je tedy nějakému orientálskému vezírovi, který k vůli nim vyprázdní svůj poklad a naplní jej zase pomocí ran, udělených poddaným na chodidla.“

„Hrabě, mohu vám říci, co mi teď napadlo?“

„Řekněte.“

„Že totiž pan Bertuccio je po vás asi nejbohatším soukromníkem v Evropě.“

„Nuže, mýlíte se, vicomte. Jsem si jist, že kdybyste obrátil Bertucciovy kapsy, nenalezl byste tam ani deset sous jeho jmění.“

„Proč?“ tázal se mladík. „Což pan Bertuccio je nějaký zvláštní úkaz? Oh, drahý hrabě, nemluvte mi příliš o zázracích, nebo vám neuvěřím – upozorňuji vás.“

„U mne nic zázračného nenajdete, Alberte, cifry a rozum, nic víc. Nuže, poslyšte toto dilemma: Intendant krade – ale proč krade?“

„Inu, protože je to v jeho povaze, myslím,“ odvětil Albert, „krade, aby kradl.“

„Ne, vidíte, mýlíte se, krade, protože má ženu, děti, ctižádostivé plány pro sebe a svou rodinu, krade hlavně, protože si není jist, neopustí-li kdy svého pána a chce si zajistit budoucnost. Nuže, pan Bertuccio je sám na světě, čerpá z mého váčku, aniž by mi skládal účty, a jest jist, že ode mne nikdy neodejde.“

„Proč?“

„Protože bych nenašel lepšího.“

„Točíte se v bludném kruhu dohadů.“

„Oh, nikoli, mám jistotu. Dobrým sluhou pro mne je ten, nad jehož životem i smrtí mám právo.“

„A máte právo nad Bertucciovým životem a smrtí?“ tázal se Albert.

„Ano,“ odvětil chladně hrabě.

Jistá slova zavírají rozmluvu jako železné dveře. Monte Cristovo „ano“ bylo takovým, slovem.

Zbytek cesty vykonán byl s touž rychlostí. Třicet dva koně, rozestavení po osmi přípřežích, urazili čtyřicet osm mil v osmi hodinách.

Za hluboké noci stanul kočár u vrat krásného parku. Vrátný byl vzhůru a stál u otevřené brány. Byl zpraven štolbou posledního spřežení.

Bylo půl třetí zrána. Morcerf byl doveden do svého pokoje. Našel tam připravenou lázeň i večeři. Sluha, jenž vykonal tu cestu na sedátku za kočárem, byl určen k jeho obsluze, Baptistin, sedící na sedadle před kočárem, byl k obsluze hraběti.

Albert se vykoupal, povečeřel a ulehl. Celou noc byl kolébán melancholickým hukotem vln. Vstav, šel k zaskleným dveřím, otevřel je a ocitl se na malé terase, před níž rozprostíralo se nekonečné moře, a za níž ležel hezký park, vedoucí do lesíka.

V dosti veliké zátoce houpala se malá korveta úzkých boků a štíhlého stěžňoví, mající na stožáru vlajku se znakem Monte Cristovým. Znak ten představoval zlatou horu, spočívající na azurovém moři, s červeným křížem na temeni, což mohlo být právě tak dobře odůvodněno jeho jménem, připomínajícím Kalvárii, z které utrpení Páně učinilo horu vzácnější než zlato, a potupný kříž, jejž jeho božská krev učinila svatým,

jako nějakou osobní vzpomínku na utrpení a obrození, pochovanou v tajemné noci minulosti toho muže. Kolem škuny kolébalo se několik malých rychlých rybářských člunů, náležících rybářům z okolních vesnic a vypadajících jako pokorní poddaní, očekávající rozkazy královniny.

Jako na všech místech, kde se Monte Cristo zastavil, byť i jen na dva dny, byl i zde život zorganisován podle měřítka nejvyššího pohodlí. Bylo tam tedy okamžitě snadno žít.

Albert našel ve svém předpokoji dvě pušky a všecky věci, potřebné lovci. Poněkud vyšší místnost, položená v přízemí, určena byla pro důmyslné přístroje, kterých šablonovití francouzští rybáři ještě nepřijali od Angličanů, trpělivých a zahálčivých a proto velkých rybolovců.

Celý den uplynul za různých těchto cvičení, v nichž ostatně se Monte Cristo vyznal výtečně: zastřelili tucet bažantů v parku, chytili tolikéž pstruhů v potocích, obědvali v besídce, obrácené k moři, a čaj dali si předložit v bibliotéce.

K večeru třetího dne Albert, zmořen únavným tím životem, jenž zdál se Monte Cristovi hříčkou, spal v křesle u okna, zatím co hrabě pracoval se svým architektem o plánu skleníku, jejž chtěl u domu zřídit. Náhle ozval se cval koně, drtícího oblázky na cestě, a mladý muž zvedl hlavu, vyhlédl oknem a k nejnepříjemnějšímu svému překvapení spatřil na dvoře svého

sluhu, kterého nechtěl vzít s sebou, aby méně obtěžoval Monte Crista.

„Florentin je zde!“ zvolal vyskočiv z křesla. ‚Je snad moje matka nemocna?“

A vrhl se ke dveřím.

Monte Cristo sledoval ho očima a viděl, jak přistoupil k sluhovi, jenž, ještě všecek udýchán, vytáhl z kapsy zapečetěný balíček. Balíček ten obsahoval číslo novin a dopis.

„Od koho je to psaní?“ tázal se rychle Albert.

„Od pana Beauchampa,“ odvětil Florentin.

„Beauchamp vás tedy posílá?“

„Ano, pane. Vzkázal mi, abych přišel k němu, dal mi peníze na cestu, opatřil mi poštovního koně a musil jsem mu slíbit, že se nezastavím, dokud pána nestihnu. Vykonal jsem tu cestu za patnáct hodin.“

Albert, chvěje se, otevřel dopis. Při prvních řádcích vykřikl a třesoucíma se rukama uchopil noviny.

Náhle se mu zatmělo v očích, nohy vypovídaly mu službu a klesaje téměř, opřel se o Florentina, jenž vztáhl ruku, aby ho podepřel.

„Ubohý mladík!“ zašeptal Monte Cristo tak tiše, že ani on sám neslyšel zvuk soucitných slov, jež pronášel. „Je tedy psáno, že vina otců padne na syny až do třetího a čtvrtého pokolení.“

Albert zatím sebral opět sílu a pokračuje v četbě, odhodil vlasy s čela, zbroceného potem. Smačkav pak dopis i noviny, tázal se:

„Florentine, je váš kůň s to, podniknout cestu zpět do Paříže?“

„Je to špatný, strhaný poštovní kůň.“

„Oh můj Bože! A jak bylo u nás doma, když jste odjížděl?“

„Dosti klidno. Ale když jsem se vrátil od pana Beauchampa, našel jsem madame v slzách, poslala pro mne a ptala se, kdy se vrátíte. Tu jsem, jí řekl, že pan Beauchamp mi uložil jeti pro vás. Jejím prvním hnutím bylo vztáhnout ruku, jako by mne chtěla zadržeti, ale pak se okamžik rozmýšlela a pravila:

„Ano, jděte, Florentine, a ať se vrátí!“

„Ano, matko, ano,“ pravil Albert, „vrátím se, buď klidna, a běda hanebníku…! Ale teď musím, především odjet.“

Vrátil se do pokoje, kde zanechal Monte Crista.

Nebyl to již týž muž – pět minut stačilo, aby stala se s Albertem smutná změna. Odcházel v obvyklém duševním rozpoložení a vracel se s hlasem zlomeným, tváří zbarvenou horečnou červení, planoucím okem pod zamodralým víčkem a krokem vrávoravým, jako opilý.

„Hrabě,“ pravil, „děkuji vám za vaše laskavé pohostinství, kterého bych byl rád déle používal, ale musím se vrátit do Paříže.“

„Copak se stalo?“

„Veliké neštěstí. Ale dovolte mi odejet, jde o věc mnohem cennější, než můj život. Žádné otázky, hrabě, snažně vás prosím, ale koně!“

„Moje stáje jsou vám k službám, vicomte," odvětil Monte Cristo. „Ale zemřete únavou, pojedete-li na koni, vezměte kolesku, faeton, nějaký vůz!"

„Ne, to by příliš dlouho trvalo. A pak potřebuji únavy, které se pro mne obáváte, prospěje mi."

Albert učinil několik kroků, toče se jako člověk, zasažený kulí, a klesl na židli u dveří.

Monte Cristo nespatřil té druhé slabosti, stál u okna a volal:

„Ali, koně pro pana de Morcerf! Ať si pospíší! Spěchá!"

Ta slova probudila Alberta k životu. Vyběhl z pokoje, hrabě ho následoval.

„Díky!" zašeptal mladík, vyhoupnuv se do sedla. „Vrátíte se, co budete moci nejdříve, Florentine. Je třeba nějakého hesla, aby mi byli vydáni koně?"

„Je třeba jen vrátit toho, na kterém jedete, okamžitě vám bude osedlán jiný."

Albert chtěl vyrazit, ale zastavil se.

„Můj odjezd zdá se vám snad podivným, nesmyslným," pravil. „Nechápete, jak několik řádků, vytištěných v novinách, může člověka uvést v zoufalství. Nuže," dodal, hodiv hraběti časopis, „přečtěte si toto, ale teprve až budu pryč, abyste neviděl mého zardění."

A zatím co hrabě zvedal noviny, vrazil ostruhy, které byly mu právě připevněny k botám, koni do slabin.

Zvíře, udiveno, že existuje jezdec, jenž se domnívá, že mu je třeba takové pobídky, vyrazilo jako šipka.

S pocitem nekonečného soucitu sledoval hrabě mladíka zrakem, a teprve když jezdec úplně zmizel, upřel pohled na časopis a četl následující zprávu:

„Onen francouzský důstojník ve službách Aliho, janinského paši, o němž před třemi týdny psal časopis „Nestranný“ a který nejen vydal janinské zámky, ale prodal i svého dobrodince Turkům, nazýval se skutečně v té době Fernand, jak sdělil náš vážený kolega. Od té doby přidal k svému křestnímu jménu šlechtický titul a jméno země.

Jmenuje se dnes pan hrabě de Morcerf a je členem panské sněmovny.“

To hrozné tajemství, jež Beauchamp tak velkodušně pochoval, objevilo se tedy jako ozbrojené strašidlo, a jiný, krutě informovaný časopis uveřejnil třetího dne po Albertově odjezdu do Normandie několik těch řádků, které div nepřipravily nešťastného mladíka o rozum.

IX.
SOUD

V osm hodin ráno padl Albert k Beauchampovi jako blesk. Sluha byl již zpraven, i uvedl Morcerfa do pokoje svého pána, který chystal se právě do koupele.

„Nuže?“ pravil mu Albert.

„Nuže, můj ubohý příteli,“ odvětil Beauchamp, „očekával jsem vás.“

„Zde jsem. Neřeknu vám, Beauchampe, že vás mám za příliš čestného a příliš dobrého, než abyste o tom byl s kýmkoli mluvil, ne, příteli. Ostatně, že jste za mnou vypravil zvláštního posla, je mi zárukou vaší náklonnosti. Neztrácejme tedy času předmluvami: máte potuchy, odkud rána přichází?“

„Ihned si spolu o tom promluvíme.“

„Ano, příteli, ale především mi musíte zevrubně vylíčit historii té hanebné zrady.“

A Beauchamp vyprávěl mladému muži, zdrcenému hanbou a bolem, události, které vylíčíme v celé jejich prostotě.

Předvčerejšího jitra objevil se článek v časopise jiném než „Nestranném“, a sice, což dodávalo záležitostí ještě větší váhy, v listě známém svým vládním zabarvením. Beauchamp právě snídal, když zrak mu padl na tu zprávu. Poslal si ihned pro vůz a nechav jídla, chvátal do redakce. Ačkoli Beauchampovo politické smýšlení

bylo zcela protichůdné názorům redaktora žalujícího listu, byli přece jen oba – což se někdy, ba možno říci často stává – důvěrnými přáteli.

Když Beauchamp k němu přišel, redaktor držel v ruce svůj vlastní list a zdál se libovati si v úvodníku, jednajícím o cukru řepovém, kterýžto článek pocházel asi z jeho pera.

„Ach, výborně!“ zvolal Beauchamp. „Čtete svůj deník, můj drahý, nemusím tedy ani říkat, proč přicházím.“

„Byl byste snad náhodou přívržencem cukrové třtiny?“ tázal se redaktor ministeriálního listu.

„Ne,“ odvětil Beauchamp, „ta otázka je mi dokonce lhostejná. Přicházím z nějakého jiného důvodu.“

„A proč přicházíte?“

„Pro článek o Morcerfovi.“

„Ach, ano, skutečně. To je divné, viďte?“

„Tak divné, že se mi zdá, že se dopouštíte utrhačství a že vám hrozí velmi nejistý proces.“

„Naprosto ne, obdrželi jsme zároveň se zprávou všecky doklady a jsme úplně přesvědčeni, že pan de Morcerf bude tiše. Prokazujeme tím ostatně vlasti službu, udáváme-li jí bídníky, nehodné úcty, jež se jim prokazuje.“

Beauchamp se zarazil.

„Ale kdo vás tak dobře zpravil?“ tázal se. „Můj list, který se o tom první zmínil, byl nucen ustati pro nedostatek důkazů a my přece máme na tom větší zájem než vy, odhaliti pana de Morcerf, ježto pan de Morcerf je francouzským pairem a my jsme v opozici.“

„Můj Bože, to je velmi prosté, my jsme se za skandálem nehonili, on sám nás vyhledal. Přišel k nám včera jeden muž z Janiny s hroznými listinami a když jsme váhali pustit se do obžaloby, oznámil nám, že v případě našeho odmítnutí článek vyjde v jiném listě. Nu, a vy přece víte, Beauchampe, co to je důležitá zpráva. Nechtěli jsme o ni přijít. Nyní rána vyšla, je hrozná, a rozlehne se po celé Evropě.“

Beauchamp pochopil, že nezbývá, než sklonit hlavu, a odešel v zoufalství, aby poslal Morcerfovi zprávu.

Více mu však nemohl napsat, neboť to, co hodláme vyprávět, odehrálo se teprve po odjezdu poslově.

V panské sněmovně vzniklo toho dne a panovalo ve skupinách vysokého shromáždění, obyčejně tak klidných, veliké rozčilení. Všichni dostavili se téměř před obvyklou hodinou a hovořili o neblahé události, jež vzbuzovala veřejnou pozornost a obracela ji k jednomu z nejznámějších členů vznešeného sboru.

Článek byl tiše předčítán a vyměňovány vysvětlivky a vzpomínky, určující fakta ještě přesněji. Hrabě de Morcerf nebyl oblíben mezi svými kolegy. Jako všichni povýšenci byl nucen, chtěl-li se udržeti na svém stupni, chovati se s přemírou hrdosti. Vysocí aristokraté se mu smáli, talenty se ho stranily, lidé čisté slávy jím instinktivně pohrdali. Hrabě byl tak v nemilé krajní situaci obětního beránka. Jakmile ho boží prst označil za oběť, všichni byli hotovi pozvednout hlas proti němu.

Jedině hrabě de Morcerf o ničem nevěděl. Nebral list, v němž byla otištěna utrhačná zpráva, a ztrávil ráno psaním dopisů a zkoušením nového koně.

Přišel tedy v obvyklou svou hodinu s hlavou vztyčenou, hrdým pohledem, sebevědomým krokem, vystoupil z kočáru, prošel korridory a vstoupil do síně, nepozoruje váhání dveřníků a chladných pozdravů kolegů.

Když Morcerf vstoupil, byla schůze již přes půl hodiny v proudu.

Ačkoli hrabě, nevěda, jak jsme již pravili, o ničem, co se událo, nezměnil svého výrazu ani počínání, jeho výraz i počínání zdály se všem pyšnější než obyčejně a jeho přítomnost za takových okolností zdála se tak útočnou tomu shromáždění, hrdému na svou čest, že všichni viděli v tom nevhodnost, mnozí vzdor a někteří urážku.

Bylo zřejmo, že celá sněmovna dychtí po zahájení debaty.

Žalující list bylo vidět ve všech rukou, ale jako vždy, každý se rozpakoval vzít na se zodpovědnost útoku. Konečně jeden z důstojných pairů, zjevný nepřítel hraběte de Morcerf, vystoupil na tribunu slavnostním způsobem, jenž hlásal, že očekávaný okamžik nastal.

Zavládlo hrozivé ticho, jedině Morcerf neměl potuchy o příčině hluboké pozornosti, jaké dostalo se řečníku, jenž obyčejně nebýval poslouchán tak ochotně.

Hrabě klidně vyslechl úvod, v němž řečník oznamoval, že hodlá promluviti o tak vážné a tak posvátné věci pro sněmovnu, že si vyžaduje všecku pozornost svých kolegů.

Při prvních slovech, týkajících se Janiny a plukovníka Fernanda, hrabě de Morcerf zbledl tak děsně, že celým shromážděním, jehož všecky oči byly k hraběti obráceny, proběhlo zachvění.

Duševní rány mají zvláštní vlastnost, že se skryjí, ale nezacelí. Stále bolestivý, při každém doteku hrozící krvácením, zůstávají v srdci živy a otevřeny.

Když byl článek přečten za hlubokého ticha, přerušeného záchvěvem, jenž ihned ustal, jakmile řečník hodlal pokračovati v řeči, žalobce vyložil své rozpaky a jal se dokazovati, jak nesnadný je jeho úkol, šlo o čest pana de Morcerf, o čest celé sněmovny, již chystal se hájiti, vyvolav debatu, která měla hnouti těmi vždy tak palčivými osobními otázkami. Ukončil, vysloviv žádost o zavedení rychlého vyšetřování, aby zaražena byla pomluva dříve, než bude moci vzrůsti, a aby se panu de Morcerf zároveň se zadostiučiněním dostalo znovu oné posice, jež mu byla odedávna veřejným míněním utvořena.

Morcerf byl tak zdrcen, tak zděšen tou neočekávanou pohromou, že byl sotva s to, vykoktati několik slov, pohlížeje vytřeštěným zrakem na své kolegy. Ta slabost, jež mohla být vyvolána právě tak údivem nevinného, jako studem vinníka, zjednala mu na několika stranách sympatie. Lidé skutečně velkodušní jsou vždy ochotni k soucitu, když nepřítelovo neštěstí přesahuje hranice jejich nenávisti.

Předseda dal hlasovat o vyšetřování, hlasovalo se povstáním a bylo rozhodnuto, aby se vyšetřování konalo.

Hrabě byl otázán, jakou dobu potřebuje k přípravě svého ospravedlnění.

Odvaha vrátila se zase Morcerfovi, jakmile ucítil, že ještě žije po tak hrozné ráně.

„Páni pairové," odpověděl, „útok, jímž napadli mne v této chvíli neznámí nepřátelé, zůstavší nepochybně ve stínu své nízkosti, nelze odraziti časem, okamžitě,

rychlostí blesku musím odvětiti na hromovou ránu, jež mne na okamžik omráčila. Že mi není dáno, abych místo takového ospravedlňování mohl vylít svou krev a dokázat tak svým kolegům, že jsem hoden místa po jejich boku!“

Dojem, vyvolaný těmi slovy, byl obžalovanému příznivý.

„Žádám tedy,“ pravil dále, „aby vyšetřování konalo se co nejdříve. Dodám sněmovně všecky listiny, jež budou k vyšetřování potřebny.“

„Který den ustanovíte?“ tázal se předseda.

„Jsem ode dneška sněmovně k disposici,“ odvětil hrabě.

Předseda zazvonil.

„Souhlasí sněmovna, aby pátrání dálo se ještě dnes?“ tázal se.

„Ano,“ odpovědělo shromáždění jednohlasně.

Byla jmenována dvanáctičlenná komise, mající prozkoumati listiny, dodané Morcerfem. První schůze té komise byla určena na osmou hodinu večerní v kancelářích sněmovny. Kdyby bylo třeba několik schůzí, měly se konat v tutéž hodinu na témž místě.

Jakmile toto bylo ustanoveno, žádal Morcerf za dovolení, aby se směl vzdáliti. Chtěl uspořádati listiny, jež opatřil si již dávno, aby mohl čeliti této bouři, předvídané jeho lstivou a nezkrotnou povahou.

Beauchamp sdělil mladému muži vše, co i my jsme vylíčili: jeho vyprávění mělo však před naším přednost oduševnění věcí živých před chladem věcí mrtvých.

Albert ho poslouchal, chvěje se hned nadějí, hned hněvem, někdy i hanbou, neboť ze sdělení Beauchampova věděl, že jeho otec je vinen, a tázal se sama sebe, jak by byl mohl dokázati svou nevinu, jsa skutečně vinníkem.

Došed tam, kde jsme přestali, Beauchamp se odmlčel.

„A dále?“ tázal se Albert.

„Dále?“ opakoval Beauchamp.

„Ano.“

„Příteli, to slovo přivádí mne k hrozné nezbytnosti. Chcete tedy věděti, co dále?“

„Chci to rozhodně věděti, příteli, a raději to uslyším z vašich úst než z jiných.“

„Nuže,“ ujal se slova Beauchamp, „seberte tedy odvahu, Alberte, nikdy jí nebudete více potřebovat.“

Albert přejel si rukou čelo, aby se přesvědčil o své vlastní síle, jako ten, kdo chystá se hájit svůj život, zkouší pancéř a ohýbá čepel meče.

Cítil se silným, neboť považoval svou horečku za energii.

„Mluvte!“ pravil.

„Nadešel večer,“ pokračoval Beauchamp. „Celá Paříž s napětím čekala blížící se události. Mnozí tvrdili, že váš otec potřebuje se jen ukázat a celá obžaloba se zhroutí, mnozí také říkali, že se hrabě nedostaví, někteří určitě prohlašovali, že ho viděli odjíždět do Bruselu, a jiní šli se ptát na policii, je-li pravdou, co se říká, že si hrabě vyzvedl cestovní pas.

Přiznávám se vám," pokračoval Beauchamp, „že stálo mne nesmírnou práci, než se mi podařilo vymoci si prostřednictvím jednoho mladého paira, člena komise a mého přítele, přístup na jakousi tribunu. Přišel pro mne v sedm hodin a dříve než přišli ostatní, svěřil mne dveřníkovi, jenž zavřel mne do jakési lóže. Byl jsem, zakryt sloupem a ztrácel jsem se v úplné tmě. Mohl jsem se nadíti, že uvidím a uslyším hroznou scénu, jež měla se odehráti, od začátku až do konce.

Přesně v osm hodin byli všichni pohromadě.

Pan de Morcerf vstoupil při posledním úderu osmé hodiny. V ruce držel několik listin a jeho vzezření zdálo se klidné, proti zvyku bylo jeho chování prosté, jeho úbor pečlivý a přísný a podle obyčeje bývalých důstojníků měl kabát zapjatý zdola až nahoru.

Jeho přítomnost vyvolala nejlepší dojem: komise byla daleka nepřátelského smýšlení a někteří z jejích členů přistoupili k hraběti a podali mu ruku."

Albert cítil, jak mu srdce puká při všech těch podrobnostech a přece vkrádal se v jeho bolest cit vděčnosti, byl by rád objal ty muže, kteří dali jeho otci znamení úcty ve chvíli, kdy jeho čest byla tak ohrožena.

„V tom okamžiku vstoupil sluha a odevzdal předsedovi dopis.

„Máte slovo, pane de Morcerf," pravil předseda, otevíraje list.

Hrabě zahájil svoji obhajobu a ujišťuji vás, Alberte," pokračoval Beauchamp, „že jeho výmluvnost a obratnost byly neobyčejny. Předložil listiny, dokazující, že

janinský vezír věnoval mu až do poslední chvíle všecku svou důvěru, ježto svěřil mu vyjednávání o život a o smrt přímo s císařem. Ukázal prsten, znamení moci, kterým Ali Paša pečetil obyčejně své listiny a jejž mu dal, aby mohl při návratu proniknouti až k němu v kteroukoli denní nebo noční hodinu, byť i byl ve svém harému. Na neštěstí, jak pravil, nemělo jeho vyjednávání úspěchu, a když se vrátil, aby bránil svého dobrodince, byl Ali Paša již mrtev. Ale tak veliká byla jeho důvěra, jak pravil hrabě, že umíraje, svěřil mu svou favoritku a svou dceru."

Albert zachvěl se při těch slovech, neboť za Beauchampovy řeči oživoval se v mladíkově mysli celý příběh, jejž vyprávěla Haydée, a Albert si vzpomněl, co krásná Řekyně pravila o tom poslání, o tom prstenu a o způsobu, jakým byla prodána a uvržena do otroctví.

„A jaký dojem vyvolala řeč hraběte?" tázal se s úzkostí.

„Přiznávám se, že mne pohnul," odvětil Beauchamp, „a že zároveň se mnou pohnul i celou komisi.

Zatím předseda pohlédl letmo na dopis, který mu byl přinesen, ale již při prvních řádcích jeho pozornost zbystřela. Přečetl jej, pak přečetl jej znovu a upřev oči na pana de Morcerf, pravil:

„Pane hrabě, řekl jste nám právě, že vezír janinský svěřil vám svou ženu a svou dceru."

„Ano, pane," odpověděl Morcerf. „Ale i v tom mne neštěstí pronásledovalo jako ve všem ostatním. Když jsem se vrátil, Vasiliki a její dcera Haydée zmizely."

„Znal jste je?“

„Svrchovaná důvěra, již paša choval v mou věrnost, a náš těsný přátelský svazek, dovolily mi spatřit je více než dvacetkráte.“

„Máte nějaké ponětí, co se s nimi stalo?“

„Ano, pane. Slyšel jsem, že podlehly hoři a snad i bídě. Nebyl jsem bohat, mému životu hrozila veliká nebezpečí, nemohl jsem po nich pátrati k své veliké lítosti.“

Předseda schmuřil sotva znatelně obočí.

„Pánové,“ pravil, „slyšeli jste a sledovali pana hraběte de Morcerf a jeho výklad. Pane hrabě, můžete na potvrzení svých slov uvést nějakého svědka?“

„Bohužel ne, pane,“ odvětil hrabě, „všichni, kdo obklopovali vezíra a znali mne na jeho dvoře, jsou buď mrtvi nebo rozptýleni. Myslím, že já jediný – aspoň ze svých krajanů jediný – přežil jsem tu hroznou válku. Mám jen listy Aliho Tebelina a ty jsem vám předložil. Mám jen prsten, znamení jeho vůle: zde jest. A konečně mám nejpřesvědčivější důkaz, jaký mohu uvést, to jest, po anonymním útoku nedostatek jakéhokoli svědectví proti mému slovu čestného muže, a čistotu celého svého vojenského života.“

Šum souhlasu proběhl shromážděním, v té chvíli, Alberte, byla pře vašeho otce vyhrána, kdyby se nebylo přihodilo nic jiného.

Zbývalo již jen hlasovat, když tu předseda ujal se slova.

„Pánové," pravil, „a vy, pane hrabě, doufám, že nebudete míti ničeho proti vyslechnutí velmi důležitého svědka, jak sám praví, jenž právě se dostavil sám od sebe. Nepochybujeme, že po tom všem, co nám hrabě sdělil, je svědek ten povolán dokázati naprostou nevinnu našeho kolegy. Zde je list, který jsem právě obdržel a který se toho týká. Přejete si, aby vám byl přečten, či se rozhodnete, aby byl pominut a aby se události nevěnovala pozornost?"

Pan de Morcerf zbledl a zaťal ruce, v nichž držel listiny, které mu v prstech hlasitě zašustěly.

Odpověď komise zněla pro čtení, hrabě byl zamyšlen, na něm nebylo vyslovovat mínění.

Předseda tedy četl následující list:

„Pane předsedo,

mohu podati vyšetřující komisi, mající prozkoumat chování pana generál-lieutenanta hraběte de Morcerf v Epiru a v Macedonii, nejspolehlivější zprávy."

Předseda učinil krátkou přestávku.

Hrabě de Morcerf zbledl, předseda upřel na posluchače tázavý pohled.

„Pokračujte!" bylo voláno se všech stran.

Předseda četl dále:

„Vlastní mé oči viděly smrt Aliho Paši a poslední jeho okamžiky. Vím, co se stalo s Vasiliki a s Haydée. Jsem komisi k disposici, ba žádám o čest slyšení. Ve chvíli, kdy odevzdán vám bude tento list, budu ve vestibulu sněmovny."

„A kdo je ten svědek, či spíše ten nepřítel?“ tázal se hrabě hlasem, v němž bylo snadno lze postřehnout hluboké vzrušení.

„Dovíme se to, pane,“ odvětil předseda. „Je komise pro vyslechnutí toho svědka?“

„Ano, ano,“ volaly všecky hlasy najednou.

Byl zavolán dveřník.

„Čeká někdo ve vestibulu?“ tázal se předseda.

„Ano, pane předsedo.“

„Kdo je to?“

„Žena, provázená sluhou.“

Všichni na sebe pohlédli.

„Uveďte tu ženu,“ pravil předseda.

Pět minut nato objevil se sluha znovu. Všecky oči byly upřeny ke dveřím a i já,“ pravil Beauchamp, „sdílel jsem všeobecné očekávání a úzkost.

Za dveřníkem kráčela žena, zahalená velikým závojem, jenž ji celou zakrýval. Dle tvarů, které ten závoj prozrazoval, a z vůně, jež z něho dýchala, bylo ovšem lze uhodnout přítomnost ženy mladé a elegantní, ale víc nic.

Předseda prosil neznámou, aby odložila závoj, i ukázalo se, že je oděna řeckým krojem, kromě toho byla neobyčejně krásná.“

„Ach,“ pravil Morcerf, „to byla ona!“

„Jakže, ona?“

„Ano, Haydée.“

„Kdo vám to řekl?“

„Uhodl jsem to. Ale pokračujte, Beauchampe, prosím vás. Vidíte, jak jsem klidný a silný. A jistě se blížíme rozuzlení."

„Pan de Morcerf," pokračoval Beauchamp, „pohlížel na tu ženu s překvapením, smíšeným s hrůzou. Co mělo vyjít z těch rozkošných úst, znamenalo pro něho život nebo smrt, pro všecky ostatní byla ta příhoda tak zvláštní a tak plna zajímavosti, že záchrana či zhouba pana de Morcerf byla v celé té události jen záležitostí podružnou.

Pokynem ruky nabídl předseda mladé ženě sedadlo, ona však naznačila hnutím hlavy, že zůstane stát. Hrabě pak sklesl zpět do křesla a bylo zjevno, že nohy vypovídají mu službu.

„Madame,"pravil předseda, „psala jste komisi, že jí podáte zprávy o janinské aféře a podotkla jste, že jste byla očitým svědkem událostí."

„Byla jsem jím skutečně," odpověděla neznámá hlasem plným líbezného smutku a zvučnosti, jakou vyznamenávají se hlasy orientálců.

„Pak mi však dovolte poznamenati," pravil předseda, „že jste tehdy byla tuze mladá."

„„Byly mi čtyři roky, ale poněvadž události byly pro mne svrchovaně důležité, neztratila jsem ani jedinou podrobnost z mysli, ani jediná okolnost neunikla mi z paměti."

„Jakou to důležitost měly pro vás ty události a kdo jste, že ta veliká katastrofa zanechala ve vás tak hluboký dojem?"

„Šlo o život a o smrt mého otce," odvětila dívka, „jsem Haydée, dcera Aliho Tebelina, janinského paši, a Vasiliki, jeho milované ženy."

Skromný a při tom hrdý ruměnec, jenž objevil se dívce na lících, oheň jejího pohledu a vznešenost jejího odhalení působily na shromáždění nevýslovným dojmem.

Pokud se hraběte týká, nebyl by býval zdrcenější, kdyby náhlý blesk byl otevřel propast u jeho nohou.

„Madame," promluvil předseda, ukloniv se s úctou, „dovolte mi prostou otázku, která není pochybností, otázka ta bude poslední: můžete dokázati pravost toho, co pravíte?"

„Mohu, pane," odvětila Haydée, vyňavši zpod závoje vonný hedvábný sáček, „neboť zde je můj rodný list, napsaný mým otcem a podepsaný jeho předními důstojníky, zde, zároveň s rodným listem je i můj křestní list – neboť otec svolil, abych byla vychována ve víře matčině – list, jejž velký primas macedonský a epirský opatřil svou pečetí, dále konečně (a to je asi nejdůležitější) zde listina, sepsaná při prodeji mé a matčiny osoby arménskému obchodníku El-Kobbirovi, prodavatelem byl francouzský důstojník, jenž v hanebném svém obchodě s Portou vyhradil si za část kořisti dceru a ženu svého dobrodince, které prodal za tisíc váčků, to jest asi za čtyři sta tisíc franků."

Zelenavá bledost rozestřela se po lících hraběte de Morcerf a jeho oči naběhly do krvava při vyslovení té

hrozné obžaloby, již shromáždění přijalo s chmurným mlčením.

Haydée, stále klidná, ale mnohem hrozivější ve svém klidu než by jiná byla v hněvu, podala předsedovi prodejní listinu, sepsanou v jazyku arabském.

Ježto se čekalo, že některé předložené listiny budou napsány arabsky, novořecky nebo turecky, byl sněmovní tlumočník zpraven, nyní ho zavolali. Jeden ze vznešených pairů, jenž osvojil si arabský jazyk za obdivuhodné výpravy do Egypta, sledoval na pergamenu, co překladatel četl hlasitě:

„Já, El-Kobbir, obchodník otroky a dodavatel harému J.V., stvrzuji, že obdržel jsem pro vznešeného císaře od francouzského pána, hraběte de Monte Cristo, smaragd, odhadnutý na dva tisíce váčků, jako cenu za mladou křesťanskou otrokyni u věku jedenácti let, jménem Haydée, uznanou dceru zemřelého velmože Aliho Tebelina, janinského paši, a Vasiliki, jeho favoritky, řečená byla mi prodána před sedmi roky zároveň se svou matkou, zemřevší po příchodu do Cařihradu, francouzským plukovníkem ve službách vezíra Aliho Tebelina, jménem Fernand Mondego.

Koupil jsem je pro J.V., jehož rozkaz jsem měl, za obnos tisíce váčků.

Dáno v Cařihradě se svolením J. V. roku 1247 hedžry.

Podepsán: El-Kobbir.

Aby tato listina nabyla vší víry, platnosti a hodnověrnosti, bude opatřena císařskou pečetí a prodávající se zavazuje dát ji k ní připojiti.“

Vedle obchodníkova podpisu byla skutečně přitisknuta pečeť vznešeného císaře.

Po té četbě a po spatření pečeti následovalo hrozné ticho, hrabě měl již jen pohled a ten pohled, upjatý jakoby proti jeho vůli k Haydée, zdál se z plamene a z krve.

„Madame," pravil předseda, „není možno vyslechnout hraběte de Monte Cristo, který je, jak myslím, s vámi v Paříži?"

„Pane," odpověděla Haydée, „hrabě de Monte Cristo, můj druhý otec, je od tří dnů v Normandii."

„Kdopak vám však poradil tento krok, madame," tázal se předseda, „krok, za který vám soud děkuje a jenž je ostatně zcela přirozený vzhledem k vašemu původu a vašemu neštěstí?"

„Pane," odpověděla Haydée, „tento krok byl mi vnuknut mou úctou a bolem. Ačkoli jsem křesťanka – Bůh mi odpusť! – vždycky jsem toužila pomstít svého otce. Nuže, jakmile jsem se tedy ocitla ve Francii, jakmile jsem zvěděla, že zrádce žije v Paříži, byly mé oči a uši stále otevřeny. Žiji v ústraní v domě svého vznešeného ochránce, ale žiji tak, protože miluji stín a ticho, jež dovolují mi žíti v myšlenkách a dumách. Ale pan hrabě de Monte Cristo obklopuje mne otcovskou péčí a nic z toho, co tvoří společenský život, není mi cizím, doléhá však ke mně jen jeho vzdálený ohlas. Čtu tedy všecky noviny, právě jako dostávám všecky knihy, všecky hudebniny. Tak, sledujíc, aniž bych se ho zúčastnila, život ostatních, dověděla jsem se, co se stalo dnes ráno

v panské sněmovně a co se tam má stát večer… Psala jsem tedy."

„Pan hrabě de Monte Cristo není tedy nijak účasten vašeho kroku?" tázal se předseda.

„Neví o něm naprosto, pane, a obávám se dokonce, že ho neschválí, až o něm uslyší. A přece jen je to pro mne krásný den," dodala dívka, zvednuvši k nebi plamenný pohled, „kdy konečně nalézám příležitost pomstít svého otce."

Hrabě během celé té doby nepronesl ani slova. Jeho kolegové na něho pohlíželi a litovali nepochybně toho šťastného života, zlomeného vonným dechem ženy. Jeho neštěstí vrývalo se zvolna zlověstnými rysy do jeho tváře.

„Pane de Morcerf," pravil předseda, „poznáváte v této dámě dceru Aliho Tebelina, paši janinského?"

„Ne," odpověděl Morcerf, povstav s námahou, „jsou to pletichy, spředené mými nepřáteli."

Haydée, jež upírala oči ke dveřím, jako by někoho očekávala, obrátila se náhle a spatřivši hraběte stojícího, vyrazila děsný výkřik:

„Ty mne nepoznáváš!" zvolala. „Nuže, já na štěstí tě poznávám! Jsi Fernand Mondego, francouzský důstojník, jenž cvičil sbory mého vznešeného otce. Tys to byl, jenž vydal zámky janinské! Tys to byl, jenž, poslán jím do Cařihradu, abys vyjednával přímo s císařem o život a smrt svého dobrodince, přinesl nepravý firman, udílející úplnou milost! Tys to byl, jenž tím firmanem obdržel pašův prsten a pomocí prstenu zjednal si po-

slušnost Selima, strážce ohně! Tys to byl, jenž zavraždil Selima. Tys to byl, jenž nás prodal, mou matku a mne, kupci El-Kobbirovi! Vrahu! Vrahu! Vrahu! Máš ještě na čele krev svého pána! Pohleďte všichni!“

Slova ta byla pronesena s tak pravdivým zanícením, že oči všech obrátily se k čelu hraběte a že on sám vznesl k němu ruku, jako by tam cítil ještě vlažnou krev Aliho.

„Poznáváte tedy určitě pana hraběte de Morcerf a jste si jista, že je totožný s důstojníkem Fernandem Mondegem?“

„Poznávám-li ho?“ zvolala Haydée. „Oh, matko, tys mi pravila: Byla jsi volna, měla jsi otce, kterého's milovala, byla jsi určena státi se téměř královnou! Popatři dobře na toho muže: on učinil tě otrokyní, on zvedl na hrotu píky hlavu tvého otce, on nás prodal, on nás zradil! Popatři dobře na jeho pravou ruku, na níž je široká jizva, kdybys zapomněla jeho tvář, poznáš ho po té ruce, do níž po jedné padaly zlaté mince kupce El-Kobbira! Poznávám-li ho! Oh, ať nyní řekne sám, nepoznává-li mne.“

Každé slovo dopadalo na Morcerfa jako nůž a odnímalo mu část energie, při posledních slovech bezděky skryl rychle na prsou ruku, kdysi skutečné zraněnou, a klesl do křesla, pohřížen v tupé zoufalství.

Tato scéna rozvířila mysli shromáždění, jako když mocný severák zavane do listí, spadalého se stromu.

„Pane hrabě de Morcerf,“ pravil předseda, „nedejte se pokořiti, odpovězte. Spravedlnost soudu je svrchovaná a stejná pro všecky, jako spravedlnost boží, nenechá vás

zničit vašimi nepřáteli, aniž by vám poskytla prostředky k zápasu. Chcete nové vyšetřování? Přejete si, aby dva členové sněmovny podnikli cestu do Janiny? Mluvte!“

Morcerf neodpověděl.

Tu všichni členové komise pohlédli na sebe s hrůzou. Všichni znali energickou a prudkou povahu hraběte. Bylo potřebí strašlivé ochablosti, aby všecka obhajoba toho muže byla zničena, a bylo lze souditi, že po tom mlčení, podobajícím se spánku, následovat bude probuzení podobné hromu.

„Nuže,“ tázal se ho předseda, „co ustanovíte?“

„Nic,“ odpověděl temným hlasem hrabě, vstav.

„Dcera Aliho Tebelina vypověděla tedy skutečně pravdu? Je tedy skutečně tím strašlivým svědkem, kterému vinník nikdy se neodváží odpovědít: NE? Dopustil jste se tedy skutečně všech těch věcí, z nichž jste obviněn?“

Hrabě vrhl kolem sebe pohled, jehož zoufalý výraz byl by pohnul tygry, ale nebyl s to, odzbrojit soudce, pak zvedl oči ke klenbě, ale ihned je opět odvrátil, jako by se bál, že klenba se otevře a za ní že zazáří ona druhá soudná stolice, jež jmenuje se nebe, ten druhý soudce, jenž nazývá se Bůh.

Pak roztrhl prudkým pohybem knoflíky zapjatého kabátu, v němž se dusil, a vyšel že síně jako žalostný šílenec, chvíli zněl pochmurně jeho krok, odrážeje se od klenby, a brzy nato rychlý rachot odvážejícího jej kočáru otřásl portálem florencké budovy.

„Pánové," pravil předseda, když opět zavládlo ticho, „je pan hrabě de Morcerf usvědčen z věrolomnosti, zrady a bezecti?"

„Ano!" odpověděli jednohlasně všichni členové vyšetřující komise.

Haydée byla schůzi přítomna až do konce, vyslechla ortel, pronesený nad hrabětem, aniž jediný rys její tváře vyjadřoval buď radost nebo soucit.

Zahalivši si pak opět tvář závojem, vznešeně se uklonila státníkům a vzdálila se krokem, jakým Virgil viděl kráčet bohyně."

X.
VYZVÁNÍ

„Tu použil jsem ticha a temnoty v síni," pokračoval Beauchamp, „a nezpozorován jsem se vzdálil. Dveřník, který mne uvedl, očekával mne u dveří. Dovedl mne chodbami až k malým dveřím, vedoucím do ulice de Vaugirard. Odcházel jsem s duší zlomenou a zároveň okouzlenou, promiňte mi ten výraz, Alberte, zlomenou k vůli vám a okouzlenou ušlechtilostí té dívky, mstící otce. Ano, přisahám vám, Alberte, ať to odhalení přichází z kterékoli strany, já pravím, že může pocházet od nepřítele, ale že ten nepřítel je pouhým nástrojem Prozřetelnosti."

Albert svíral si hlavu oběma rukama, pozvedl tvář zardělou hanbou a smáčenou slzami, a uchopiv Beauchampovo rámě, pravil:

„Příteli, můj život je u konce, zbývá mi ne říci jako vy, že Prozřetelnost zasadila mi tu ránu, ale pátrat, který to člověk pronásleduje mne svým nepřátelstvím. Pak, až ho najdu, zabiji ho, nebo on mne zabije. Spoléhám tedy na vaše přátelství a pomoc, Beauchampe, nezabilo-li je ovšem pohrdání ve vašem srdci."

„Pohrdání, příteli? A v čem se vás to neštěstí dotýká? Ne, bohudíky, nežijeme již v dobách, kdy nespravedlivý předsudek činil syny zodpovědnými za skutky otců. Přehlédněte celý svůj život, Alberte: datuje se ovšem

od včerejška a nikdy nebyla zoře sebe krásnějšího dne čistší než váš východ! Ne, Alberte, věřte mi: jste mlád, bohat, opusťte Francii. Všecko se rychle zapomíná v tomhle velikém Babylóně, kde je život neklidný a vkus měnivý. Vrátíte se za tři nebo čtyři roky, budete mít za ženu nějakou ruskou princeznu, a nikdo si ani nevzpomene na to, co se stalo včera, tím méně na to, co se stalo před šestnácti lety."

„Děkuji vám, můj drahý Beauchampe, děkuji vám za výborný úmysl, který vám diktuje tato slova, ale tak to nemůže být, řekl jsem vám své přání a nyní, je-li třeba, změním slovo přání za slovo vůle. Chápete, že maje takový zájem na té události, nemohu na ni pohlížet s téhož hlediska, jako vy. Co vám se zdá pocházeti z nebeského pramene, mně zdá se pocházeti z pramene méně čistého. Přiznávám se vám, že považuji Prozřetelnost za velmi cizí tomu všemu a je to pro mne štěstím, neboť, místo neviditelné a nehmatatelné předzvěsti nebeských odměn a trestů, najdu tvora viditelného a hmatatelného, na kterém se pomstím, oh, ano, přisahám, pomstím se za vše, co jsem vytrpěl za celý měsíc! A nyní vám opakuji, Beauchampe, chci se vrátit do lidského, skutečného života, a jste-li ještě, jak říkáte, mým přítelem, pomůžete mi najíti ruku, jež zasadila tu ránu."

„Budiž tedy!" souhlasil Beauchamp. „A trváte-li rozhodně na tom, abych sestoupil na zemi, učiním tak, chcete-li zahájit pátrání po nepříteli, zahájím je s vámi. A najdu ho, neboť je to v zájmu mé cti téměř tak jako vaší, abychom ho našli."

„Nuže, Beauchampe, pak začněme své pátrání ihned, chápete, okamžitě, bez odkladu. Každá minuta odkladu je pro mne věčností. Udavač není ještě potrestán, může tedy doufati, že potrestán nebude. Ale na mou čest, doufá-li v to, mýlí se!“

„Nuže, poslyšte mne, Morcerfe.“

„Ach, Beauchampe, vidím, že něco víte, vracíte mi život.“

„Neříkám, že je to skutečnost, Alberte, ale je to aspoň světlo v noci: půjdeme-li za ním, snad nás dovede k cíli.“

„Mluvte, vždyť vidíte, že hořím netrpělivostí.“

„Nuže, povím vám, co jsem vám nechtěl říci po návratu z Janiny.“

„Mluvte.“

„Poslyšte, Alberte, co se stalo: šel jsem samozřejmě k prvnímu bankéři v městě a žádal ho o informace, sotva jsem o té záležitosti začal a dříve ještě než bylo proneseno jméno vašeho otce, pravil on:

„Ach, velmi dobře, tuším, co vás přivádí.“

„Jak to, a proč?“

„Protože je to sotva čtrnáct dní, co jsem byl na totéž otázán.“

„Kým?“

„Jedním pařížským bankéřem, svým obchodním přítelem.“

„Který se jmenuje?“

„Pan Danglars.“

„On!“ zvolal Albert. „Opravdu, pronásleduje již dávno mého ubohého otce svým záštím a závistí, on, muž, hlásící se tak hlučně k lidové straně, nemůže hraběti de Morcerf odpustiti, že je francouzským pairem. A pak to zrušení zamýšlené svatby beze vší příčiny, ano, je to jistě on.“

„Informujte se, Alberte (ale nedejte se unésti předem), informujte se, pravím, a je-li to pravda…“

„Oh, ano,“ zvolal mladík, „je-li to pravda, zaplatí mi vše, co jsem vytrpěl!“

„Dejte pozor, Morcerfe, je to již starý muž.“

„Budu mít k jeho stáří tolik ohledu, co on ke cti mé rodiny, měl-li něco proti mému otci, proč se nebil s mým otcem? Oh ne, bál se ocitnouti se muži tváří v tvář!“

„Alberte, neporoučím vám, zdržuji vás jen. Jednejte opatrně, Alberte.“

„Oh, nebojte se, ostatně mne doprovodíte, Beauchampe, důležité věci mají být projednány před svědkem. Dříve než skončí se tento den, přestane pan Danglars žít, je-li vinen, nebo budu mrtev. Přisámbohu, Beauchampe, připravím své cti krásný pohřeb.“

„Nuže, Alberte, když již je takové rozhodnutí učiněno, má býti provedeno okamžitě. Chcete jíti k panu Danglarsovi? Pojďme!“

Poslali si pro vůz. Přijedše na dvůr bankéřova domu, spatřili u dveří faeton a sluhu pana Andrey Cavalcantiho.

„To se výborně hodí," pravil Albert temným hlasem. „Nebude-li se pan Danglars chtít se mnou bíti, zabiji mu zetě. Takový Cavalcanti se jistě bije!"

Sluha šel mladíka ohlásit. Bankéř, věda, co se minulého dne událo, a uslyšev jméno Albertovo, dal se zapřít. Bylo však již pozdě, mladý muž šel za lokajem, uslyšel rozkaz, otevřel dveře a následován Beauchampem, vnikl až do bankéřovy pracovny.

„Ale, pane," zvolal Danglars, „což není člověk ve svém domě pánem, aby mohl přijímat nebo nepřijímat, koho chce? Zdá se mi, že se podivně zapomínáte!"

„Ne, pane," odpověděl chladně Albert, „jsou jisté okolnosti – a vy jste v takové – kdy, není-li kdo zbabělcem – to útočiště vám nechávám – musí být doma, aspoň pro jisté osoby."

„Co mi tedy chcete, pane?"

„Chci," pravil Morcerf, pokročiv a nevšímaje si Cavalcantiho, jenž opřel se o krb, „chci vám navrhnout schůzku v ústraní, kde by nás nikdo nerušil po deset minut, o více nežádám, a kde ze dvou mužů, kteří se setkají, zůstane jeden pod listím."

Danglars zbledl, Cavalcanti se pohnul. Albert se k němu obrátil a pravil:

„Ach, můj Bože, přijďte také, pane hrabě, chcete-li, máte k tomu právo, náležíte téměř k rodině, a já dám si takovou schůzku s tolika muži, kolik jich ji bude chtít přijmout."

Cavalcanti pohlédl vyjeveně na Danglarse, jenž, vzchopiv se namáhavě, vstal a postavil se mezi oba

mladé muže. Albertův útok proti Andreovi postavil ho na jinou půdu a doufal nyní, že Albertova návštěva má jiný důvod, než jaký se s počátku domníval.

„Pane," pravil Albertovi, „přicházíte-li sem hledati hádky s tímto pánem, protože jsem mu dal přednost před vámi, upozorňuji vás, že z toho učiním soudní záležitost."

„Mýlíte se, pane," odvětil Morcerf s trpkým úsměvem, „naprosto nemluvím o svatbě a obrátil jsem se k panu Cavalcantimu jen proto, že se mi zdálo, jako by měl v úmyslu zúčastniti se našeho hovoru. Ale máte ostatně pravdu," dodal, „hledám dnes hádky s každým, leč neobávejte se, pane Danglarsi, přednost náleží vám."

„Pane," odpověděl Danglars, bledý hněvem, a strachem, „upozorňuji vás, že mám-li neštěstí setkati se se vzteklým psem, zabiji ho, nikterak se proto necítě vinným, myslím naopak, že prokázal jsem společnosti službu. Jste-li tedy vzteklý a chcete-li mne kousnouti, zabiji vás bez milosti, vězte to. Což je to moje vina, že váš otec jest zbaven cti?"

„Ano, bídníče," zvolal Morcerf, „je to tvoje vina!"

Danglars o krok ustoupil.

„Moje vina!" pravil. „Vy šílíte! Znám snad já řeckou historii? Cestoval jsem snad v těch zemích? Radil jsem snad vašemu otci, aby prodal zámky janinské, aby zradil…?"

„Ticho!" pravil Albert temným hlasem. „Ne, vy nevyvolal jste přímo toho výbuchu, nezpůsobil toho neštěstí, ale vy jste je pokrytecky připravoval."

„Já?“

„Ano, vy. Odkud pochází to odhalení?“

„Zdá se mi, že vám to noviny pověděly: z Janiny přec!“

„Kdo psal do Janiny?“

„Do Janiny?“

„Ano. Kdo psal a žádal o zprávy o mém otci?“

„Myslím, že každý může psáti do Janiny.“

„A přece jen jedna osoba tam psala.“

„Jedna?“

„Ano, a ta osoba jste vy.“

„Ovšem, psal jsem. Zdá se mi, že když otec provdává svou dceru za muže, má právo vyžádati si informace o rodině toho muže. Je to nejen právo, ale dokonce povinnost.“

„Vy jste psal, pane, věda dobře, jaké odpovědi se vám dostane,“ pravil Albert.

„Já? Přisahám vám,“ zvolal Danglars se sebedůvěrou a jistotou, pocházející snad méně z jeho strachu než z účasti, kterou přece jen v hloubi srdce cítil s nešťastným mladíkem, „přisahám vám, že by mi nikdy ani nebylo přišlo na mysl psáti do Janiny. Cožpak jsem já znal neštěstí Aliho Paši?“

„Někdo vás tedy přiměl ku psaní?“

„Zajisté.“

„Přiměl vás?“

„Ano.“

„A kdo?… Dořekněte… mluvte…“

„Nu, nic není jednoduššího, mluvil jsem o minulosti vašeho otce, řekl jsem, že zdroj jeho jmění zůstal vždycky neznám. Ta osoba se mne zeptala, kde váš otec svého jmění nabyl. Odvětil jsem: V Řecku. Tu mi řekla: Nuže, pište do Janiny."

„A kdo vám to poradil?"

„Hrabě de Monte Cristo, váš přítel."

„Hrabě de Monte Cristo vám řekl, abyste psal do Janiny?"

„Ano, a já psal. Chcete viděti moji korespondenci? Ukáži vám ji."

Albert a Beauchamp na sebe pohlédli.

„Pane," pravil pak Beauchamp, který do té doby ještě nepromluvil, „zdá se mi, že viníte hraběte, jenž je mimo Paříž a jenž nemůže se nyní obhájiti."

„Neviním nikoho, pane," odvětil Danglars, „vyprávím jen a jsem hotov opakovati před panem hrabětem de Monte Cristo, co jsem právě řekl před vámi."

„A hrabě ví, jakou odpověď jste obdržel?"

„Ukázal jsem mu ji."

„Věděl, že křestní jméno otcovo je Fernand a příjmení Mondego?"

„Ano, řekl jsem mu to již dávno. Nadto učinil jsem v tom všem, jen co by byl každý jiný na mém místě učinil, ba, snad mnohem méně. Když příštího dne po té odpovědi, přišel ke mně váš otec, vybídnut panem de Monte Cristo, požádat mne oficielně o ruku mé dcery, jak se to činívá, když se chce ta záležitost skoncovati, odmítl jsem sice, odmítl jsem, určitě, ale bez výkladu,

beze skandálu. Proč bych také byl dělal skandál? Co mi záleželo na cti nebo bezecti pana de Morcerf? Proto papíry ani nestoupnou ani neklesnou."

Albert cítil, jak mu červeň stoupá k čelu, nebylo pochyby, Danglars hájil se nízce, ale jistě, jako člověk, který praví ne-li celou pravdu, aspoň část pravdy, ne ovšem ze svědomitosti, ale ze strachu. Co ostatně hledal Morcerf? Nehledal větší nebo menší vinu Danglarsovu nebo Monte Cristovu, hledal muže, jenž odpověděl by na lehkou nebo těžkou urážku, muže, který by se bil, a bylo zřejmo, že Danglars se bíti nebude.

A tu každá zapomenutá nebo nepovšimnuta věc stávala se mu viditelnou a vracela se mu na mysl. Monte Cristo věděl vše, neboť koupil dceru Aliho Paši, a věda vše, poradil Danglarsovi, aby psal do Janiny. Znaje tuto odpověď, vyhověl Albertovu přání a představil ho Haydée, u Haydée pak zavedl řeč na smrt Aliho a nezabránil dívčinu vyprávění (ale několika řeckými slovy, jež tehdy pronesl, nařídil jí asi něco, co Albertovi nedovolilo poznati otce), nežádal ostatně i Morcerfa, aby nevyslovoval otcova jména před Haydée? A konečně zavezl Alberta do Normandie v okamžiku, kdy, jak věděl, nastane výbuch. Nebylo pochyby, to vše bylo nastrojeno, a Monte Cristo byl rozhodně srozuměn s otcovými nepřáteli.

Albert vzal Beauchampa stranou a svěřil mu všecky své myšlenky.

„Máte pravdu," přisvědčil Beauchamp, „pan Danglars má v tom, co se přihodilo, podíl jen na hrubé,

materielní stránce. Vysvětlení musíte žádat na panu de Monte Cristo.“

Albert se obrátil.

„Pane,“ pravil Danglarsovi, „rozumíte, že se s vámi definitivně ještě neloučím. Musím se přesvědčiti, je-li vaše obvinění správné, a jdu za tím účelem přímo odtud k panu hraběti de Monte Cristo.“

A ukloniv se bankéři odešel s Beauchampem, nikterak se nestaraje o Cavalcantiho.

Danglars doprovodil je až ke dveřím a u dveří znovu Alberta ujišťoval, že nemá vůči panu hraběti de Morcerf žádného důvodu k osobní nenávisti.

XI.
URÁŽKA

U bankéřových dveří Beauchamp Morcerfa zastavil.

„Poslyšte," pravil mu, „právě jsem vám řekl u pana Danglarse, že musíte žádati vysvětlení na panu de Monte Cristo."

„Ano, a jdeme k němu."

„Okamžik, Morcerfe, dříve než půjdeme k hraběti, uvažujte."

„O čem mám uvažovati?"

„O vážnosti toho kroku."

„Je to vážnější než jíti k panu Danglarsovi?"

„Ano, pan Danglars je peněžník, a peněžníci jsou si příliš vědomi, jaký kapitál riskují, aby se snadno bili. Tento naproti tomu je šlechtic, aspoň se tak zdá. Ale nebojíte se, že pod zevnějškem šlechtice najdete najatého vraha?"

„Bojím se jen jednoho, že totiž najdu muže, který se nebude chtíti bít."

„Oh, nestarejte se," pravil Beauchamp, „ten se bíti bude. Mám dokonce strach, že se bude bíti příliš dobře. Dejte pozor!"

„Příteli," odpověděl Morcerf s krásným úsměvem, „to si právě přeji: býti zabit pro otce, je to největší štěstí, které mne může potkat: to nás všecky zachrání."

„Vaši matku to bude státi život!"

„Ubohá matka," pravil Albert, přejev si rukou oči, „vím to, ale bude lépe, zemře-li tím, než aby zemřela hanbou."

„Jste tedy pevně rozhodnut, Alberte?"

„Ano."

„Pojďme tedy! Ale myslíte, že ho najdeme doma?"

„Měl se vrátit o několik hodin později než já a jistě se už vrátil."

Usedli do vozu a dali se zavésti na Elysejská Pole číslo 30.

Beauchamp chtěl vystoupiti sám, ale Albert poznamenal, že tato záležitost, vymykajíc se obyčejným pravidlům, dovoluje mu uchýliti se od soubojové etikety.

Mladý muž jednal, nutkán tak svatou příčinou, že Beauchampovi nezbývalo než uposlechnouti každé jeho vůle, ustoupil tedy Morcerfovi a šel za ním.

Albert ocitl se jediným skokem od lože vrátného na schodech. Baptistin ho přijal.

Hrabě skutečně přijel, ale byl v koupeli a zakázal přijmouti kohokoliv.

„Ale po koupeli?" tázal se Morcerf.

„Půjde pán k obědu."

„A po obědě?"

„Pán bude hodinu spát."

„A pak?"

„Pak půjde do Opery."

„Víte to jistě?" tázal se Albert.

„Zcela určitě, pán objednal si koně přesně na osmou hodinu."

„Velmi dobře," odvětil Albert, „to vše je, co jsem chtěl vědět."

Beauchampovi pak pravil:

„Máte-li něco na práci, Beauchampe, vykonejte to ihned, máte-li dnes večer nějakou schůzku, odložte ji na zítřek. Uhodnete, že na vás spoléhám, že mne vyprovodíte do Opery. Bude-li vám možno, přiveďte mi Château Renauda."

Beauchamp použil svolení a opustil Alberta, slíbiv mu, že pro něho přijde ve tři čtvrti na osm.

Vrátiv se domů, oznámil Albert Franzovi, Debrayovi a Morrelovi, že by se s nimi rád setkal toho večera v Opeře.

Pak šel navštíviti matku, jež od události minulého dne nikoho k sobě nevpouštěla a nevycházela z pokoje. Našel ji na loži, zdrcenu bolestí nad tím veřejným pokořením.

Pohled na Alberta vyvolal v Mercedes dojem, jaký se dal očekávati, sevřela synovu ruku a vypukla v pláč. Leč ty slzy jí ulehčovaly.

Albert stál chvíli mlčky u matčiny hlavy. Z jeho bledé tváře a staženého obočí bylo zřejmo, že jeho pomstychtivost slábne.

„Matko," pravil, „znáte nějakého nepřítele pana de Morcerf?"

Mercedes se zachvěla, všimla si, že mladý muž neřekl otec.

„Příteli," odpověděla, „lidé v postavení hraběte mají mnoho nepřátel, kterých neznají. Ostatně víte sám, že nepřátelé, které známe, nejsou nejnebezpečnější."

„Ano, vím to, obracím se proto také k vaší bystrosti. Matko, vy jste žena tak vynikající, že vám nic neujde."

„Proč mi to říkáte?"

„Protože jste si na příklad všimla, že tehdy na plese, který jsme pořádali, nechtěl pan de Monte Cristo u nás ničeho požíti."

Mercedes, všecka se chvějíc, pozvedla se a opírajíc se paží, spalovanou horečkou, zvolala:

„Pan de Monte Cristo! A jak to souvisí s tím, nač jste se mne ptal?"

„Víte, matko, že pan de Monte Cristo je takřka Orientálec, a Orientálci nejedí a nepijí nikdy u svých nepřátel, aby si zachovali všecku možnost pomsty."

„Pan de Monte Cristo naším nepřítelem, pravíte, Alberte?" pravila Mercedes, a náhlá bledost činila ji bělejší než její podušky. „Kdo vám to řekl? Proč? Šílíte Alberte. Pan de Monte Cristo projevoval nám vždy jen samou zdvořilost. Pan de Monte Cristo vám zachránil život, vy sám jste ho k nám uvedl. Ó, prosím vás, synu, měl-li jste takovou myšlenku, zapuďte ji, a mohu-li vám něco poraditi, ba více, mohu-li vás o něco prositi, buďte s ním zadobře."

„Matko," odvětil mladý muž s chmurným pohledem, „vy máte nějaký důvod, proč chcete, abych šetřil toho muže."

„Já!?“ zvolala Mercedes, zardívajíc se právě tak prudce jako dřív zbledla a zblednuvši takřka ihned ještě více než předtím.

„Ano, ovšem,“ odtušil Albert, „a ten důvod zní, že ten muž nám nemůže ublížiti, není-li pravda?“

Mercedes se zachvěla a upřevši na syna pátravý pohled pravila:

„Mluvíte se mnou divně a zdá se mi, že jste zvláštně předpojat. Co vám, hrabě učinil? Před třemi dny byl jste s ním v Normandii, před třemi dny považovala jsem ho – a vy sám jste ho zaň považoval – za našeho nejlepšího přítele.“

Ironický úsměv pohnul Albertovými rty. Mercedes viděla ten úsměv a svým ženským a mateřským instinktem uhodla vše, opatrná však a silná, ztajila svůj zmatek a chvění.

Albert se odmlčel, po chvíli ujala se hraběnka opět slova.

„Přišel jste se mne zeptat, příteli, jak mi je, a já odpovím vám upřímně, že se necítím zdravou. Měl byste se ubytovati zde, Alberte, a býti mi společníkem, je mi velice třeba zahnat samotu.“

„Matko,“ odpověděl mladý muž, „víte, s jakým štěstím, bych uposlechl vašich rozkazů, kdyby mne naléhavá a důležitá záležitost nenutila opustit vás na celý večer.“

„Dobře tedy,“ odtušila Mercedes s úsměvem, „jděte Alberte, nechci vás činiti otrokem synovské lásky.“

Albert tvářil se, jakoby neslyšel, uklonil se a odešel.

Sotva se dveře za mladým mužem zavřely, dala si Mercedes zavolati sluhu, jenž požíval její důvěry, a nařídila mu, aby sledoval Alberta všude, kam půjde, a aby jí přišel okamžitě o tom zpravit.

Pak zazvonila, na komornou a přese všecku slabost dala se obléci, aby byla na vše připravena.

Úkol, uložený lokajovi, nebyl nesnadný. Albert odebral se do svého bytu a oblékl se s přísnou a úzkostlivou pečlivostí. Deset minut před osmou přišel Beauchamp, mluvil s Château Renaudem, který slíbil, že bude v orchestru před zvednutím opony.

Oba vstoupili do Albertova kočáru, a vicomte, nemaje příčiny tajiti, kam se ubírá, pravil hlasitě:

„Do Opery!"

Ve své netrpělivosti přišel ještě před zvednutím opony. Château Renaud byl na svém místě, byl o všem zpraven Beauchampem, takže Albert nemusil mu ničeho vysvětlovati. Chování tohoto syna, hodlajícího pomstíti otce, bylo tak prosté, že Château Renaud nikterak se nesnažil vymluviti mu jeho úmysl a jen ho znovu ujistil, že mu je k disposici.

Debray ještě nepřišel, ale Albert věděl, že zřídka kdy vynechá představení v Opeře. Albert bloudil po divadle až do zvednutí opony. Doufal, že setká se s Monte Cristem buď na chodbě nebo na schodišti. Zvonek zavolal ho do hlediště, šel tedy usednouti do orchestru mezi Château Renauda a Beauchampa.

Jeho oči však se nespouštěly s oné lóže mezi dvěma sloupy, která zůstávala po celé první jednání tvrdošíjně zavřena.

Konečně, když se Albert již po sté díval na hodinky, otevřely se začátkem druhého jednání dveře lóže a Monte Cristo vstoupil, černě oděn, a opřev se o rampu, pohlížel do hlediště, Morrel ho následoval a hledal očima svou sestru a švakra. Našel je v lóži druhého pořadí a zakýval na ně.

Rozhlížeje se hledištěm, hrabě spatřil bledou hlavu a jiskřící oči, které zdály se dychtivě přitahovati jeho pohled. Poznal dobře Alberta, ale výraz, jejž zpozoroval v té vzrušené tváři, radil mu nepochybně nepozorovati ho. Neučiniv tedy ani pohybu, který prozradil by jeho myšlenku, usedl, vyňal z pouzdra kukátko a zamířil jím jinam.

Jakkoli se zdálo, že hrabě Alberta nevidí, neztrácel ho s očí a když konečně spadla opona po druhém jednání, sledoval jeho neomylný a jistý pohled mladého muže, vycházejícího z orchestru a doprovázeného dvěma přáteli.

Pak se táž hlava objevila v okénku lóže naproti jeho. Hrabě cítil, že se bouře k němu blíží, když pak uslyšel otáčeti se klíč v zámku své lóže, věděl, na čem je, a ačkoli v ten okamžik mluvil s Morrelem s tváří plnou úsměvu, byl připraven na vše.

Dveře se otevřely.

Teprve teď se Monte Cristo obrátil a spatřil Alberta, chvějícího se a zsinalého, za ním stáli Beauchamp a Château Renaud.

„Aj," zvolal hrabě s laskavou zdvořilostí, kterou lišil se obyčejně jeho pozdrav od všedních společenských způsobů, „zde je můj jezdec, doraziví k cíli! Dobrý večer, pane de Morcerf!"

A tvář toho muže, jenž dovedl se tak neobyčejně ovládati, vyjadřovala nelíčenou srdečnost.

Morrel vzpomněl si teprve nyní na dopis, který obdržel od Alberta a v němž ho vicomte žádal bez dalšího vysvětlení, aby přišel do Opery, pochopil, že stane se něco hrozného.

„Nepřicházíme sem vyměňovati pokrytecké zdvořilosti a předstírati přátelství," pravil mladý muž, „přicházíme vás požádati o vysvětlení, pane hrabě."

Chvějící se hlas jinochův stěží se prodral jeho sevřenými zuby.

„Vysvětlení v Opeře?" promluvil hrabě tak klidným tónem a s tak pronikavým pohledem, že podle těch dvou známek lze poznati muže, jenž věčně si byl sebou jist. „Ačkoli jsem velmi málo obeznámen s pařížskými zvyky, nebyl bych nikdy řekl, pane, že se vysvětlení podávají zde."

„Když se však lidé dávají zavírat," pravil Albert, „když nelze se k nim dostati pod záminkou, že jsou v koupeli, u stolu nebo na loži, je nutno obrátit se tam, kde je lze najíti."

„Není těžko mne najíti," odvětil Monte Cristo, „neboť ještě včera jste byl u mne, pane, mám-li dobrou paměť."

„Včera," odpověděl mladý muž, jehož hlava počínala se másti, „byl jsem u vás, pane, protože jsem nevěděl, kdo jste."

Pronášeje tato slova, Albert zesílil hlas, aby obecenstvo v sousedních lóžích ho slyšelo a rovněž i osoby procházející se po chodbách. Lidé v lóžích se také při hluku té půtky ohlíželi a na chodbách se zastavovali za Beauchampem a Château Renaudem.

„Odkud to přicházíte, pane?" pravil Monte Cristo bez nejmenšího zjevného pohnutí. „Zdá se, že nejste pánem svého rozumu!"

„Abych poznal vaši zradu, pane, a abych dokázal přesvědčiti vás, že se chci pomstít, k tomu budu vždycky ještě dosti rozumný!" zvolal Albert zuřivě.

„Pane, nerozumím vám!" odtušil Monte Cristo, „a byť bych vám i rozuměl, mluvil byste proto přec příliš hlasitě. Jsem tu doma, pane, a jedině já mám právo pozvednouti tu hlas nad ostatní. Odejděte, pane!"

A obdivuhodným velitelským pohybem ukázal Monte Cristo Albertovi dveře.

„Ach, já vás dostanu z vašeho domu ven!" volal Albert, křečovitě v rukou svíraje rukavici, s níž hrabě nespouštěl oka.

„Dobře, dobře," odvětil flegmaticky Monte Cristo, „vidím, pane, že chcete vyvolati hádku se mnou. Ale dám vám radu, vicomte, a pamatujte si ji dobře: je to

špatný zvyk, dělati při vyzvání hluk. Hluk každému nesvědčí, pane de Morcerf."

Při tom jméně proběhl posluchači této scény šum údivu. Od předešlého dne bylo Morcerfovo jméno ve všech ústech.

Albert pochopil narážku lépe než všichni a dříve než všichni a trhl sebou, chtěje hodit hraběti rukavici do tváře, Morrel však chytil ho za zápěstí, zatím co Beauchamp a Château Renaud, bojíce se, aby scéna nepřekročila hranice vyzvání, zdržovali ho zezadu.

Monte Cristo však, ani nevstav a nahnuv se i se židlí, natáhl jen ruku a vzav ze zaťatých prstů mladíkových vlhkou a smačkanou rukavici, pravil hrozivým tónem:

„Pane, považuji vaši rukavici za hozenu a pošlu vám ji zpět otočenou kolem kulky. A nyní odejděte, nebo zavolám své sluhy a dám vás vyhodit ze dveří."

Bez sebe, oči podlité krví, Albert ustoupil o dva kroky.

Morrel toho použil a zavřel dveře.

Monte Cristo vzal opět kukátko a díval se dále po hledišti, jako by se nebylo stalo nic zvláštního.

Muž ten měl srdce bronzové a tvář mramorovou. Morrel naklonil se mu k uchu.

„Co jste mu udělal?" tázal se.

„Já? Nic, aspoň ne osobně," odvětil Monte Cristo.

„Ta podivná scéna má přece nějakou příčinu."

„Aféra hraběte de Morcerf rozjitřila nešťastného mladíka."

„Máte na ní nějaký podíl?'

„Haydée poučila sněmovnu o zradě jeho otce."

„Skutečně," přisvědčil Morrel, „slyšel jsem, ale nechtěl jsem tomu věřit, že ta řecká otrokyně, kterou jsem zde s vámi viděl právě v této lóži, je dcerou Aliho Paši."

„A přece je tomu tak."

„Oh, můj Bože," zvolal Morrel, „teď tomu rozumím! Ta scéna byla předem připravena."

„Jak to?"

„Ano, Albert mi psal, abych přišel dnes večer do Opery. Chtěl mne učiniti svědkem urážky, již vám chystal."

„Nepochybně," přisvědčil Monte Cristo s nezměnitelným klidem.

„Co mu uděláte?"

„Komu?"

„Albertovi!"

„Albertovi?" opakoval Monte Cristo tímž tónem. „Co mu udělám, Maximiliene? Jako že jste zde a že vám tisknu ruku, zabiji ho zítra ráno před desátou hodinou. To mu udělám."

Teď uchopil Morrel Monte Cristovu ruku do svých obou a zachvěl se, cítě, že je to ruka chladná a klidná.

„Ach, hrabě," pravil, „jeho otec ho tak miluje!"

„Neříkejte mi to," zvolal Monte Cristo, a první prudké gesto prozradilo jeho hněv, „nebo bude musit trpět!"

Morrel, ustrnulý, pustil Monte Cristovu ruku.

„Hrabě! Hrabě!" pravil.

„Drahý Maximiliene," přerušil ho hrabě, „poslouchejte, jak rozkošně Duprer zpívá tu větu: Mathildo,

bohyně má! Víte, já první objevil Duprera v Neapoli a první jsem mu tleskal. Bravo! Bravo!“

Morrel viděl, že nelze nic dělat, jal se tedy poslouchati.

Opona, jež zvedla se po scéně s Albertem, takřka ihned zase spadla. Bylo zaklepáno na dveře.

„Volno,“ pravil Monte Cristo a jeho hlas neprozrazoval ani nejmenšího pohnutí.

Objevil se Beauchamp.

„Dobrý večer, pane Beauchampe,“ pravil Monte Cristo, jako by žurnalistu viděl toho večera po prvé, „posaďte se.“

Beauchamp se uklonil, vstoupil a usedl.

„Pane,“ pravil Monte Cristovi, „doprovázel jsem před chvílí, jak jste asi viděl, pana de Morcerf.“

„Což znamená,“ prohodil Monte Cristo se smíchem, „že jste asi spolu obědvali. Vidím s potěšením, pane Beauchampe, že jste střídmější než on.“

„Pane,“ pravil Beauchamp, „Albert chybil, že se dal unésti, uznávám to, a co se mne týká, přicházím se vám omluviti. Kromě omluvy – své osobní omluvy, rozumíte, pane hrabě? – přicházím vám říci, že vás mám za příliš ušlechtilého muže, abyste mi odmítl jisté vysvětlení, týkající se vašich styků s lidmi v Janině, pak připojím ještě několik slov o té mladé Řekyni.“

Monte Cristo učinil rty a očima malý pohyb, jenž přikazoval mlčení.

„Nu tak,“ dodal se smíchem, „teď mám po vši naději.“

„Jak to?“ tázal se Beauchamp.

„Ovšem, nejdříve jste se horlivě přičiňoval zjednati mi pověst výstředního člověka: byl jsem, podle vás, jako Lara, nějaký Manfred nebo lord Ruthwen, když pak vás výstředník omrzel, zkazíte všecko a chcete ze mne udělati obyčejného člověka. Chcete mne míti všedním, prostým – slovem, žádáte mne za vysvětlení. Eh, jděte, pane Beauchampe, vy žertujete!“

„Za jistých příležitostí však poctivost velí…“ začal Beauchamp hrdě.

„Pane Beauchampe,“ přerušil ho zvláštní ten muž, „panu hraběti de Monte Cristo velí zase jen pan hrabě de Monte Cristo. Prosím tedy, ani slova o tom. Dělám, co chci, pane Beauchampe, a věřte mi, že je to vždycky velmi dobré!“

„Pane,“ odpověděl mladý muž, „čestným lidem neplatí se touto mincí, cti je potřeba náhrady.“

„Pane, jsem živou náhradou,“ pravil Monte Cristo chladně, ale jeho oči počínaly se zažehovati hrozivými blesky. „Máme oba v žilách krev, kterou bychom rádi prolili, to je naše vzájemná náhrada. Doneste tu odpověď vicomtovi a řekněte mu, že zítra ráno před desátou hodinou uvidím barvu jeho krve.“

„Zbývá mi tedy,“ odvětil Beauchamp, „ujednati již jen podrobnosti souboje.“

„Ty mi jsou úplně lhostejny, pane,“ odtušil hrabě de Monte Cristo, „bylo tedy zbytečno přijít mne rušit do divadla pro takovou maličkost. Ve Francii užívá se k soubojům meče nebo pistole, v koloniích karabiny,

v Arábii bijí se dýkou. Řekněte svému příteli, že ačkoli jsem byl uražen, ponechávám volbu zbraně jemu – abych byl výstředním až do konce – a že přijmu vše bez námitky, beze sporu, vše, rozumíte dobře, vše, i rozhodnutí losem, což je vždycky hloupé. Ale u mne je to něco jiného: jsem jist, že zvítězím."

„Jist, že zvítězíte!" opakoval Beauchamp, hledě na hraběte vyjeveně.

„Ovšem," přisvědčil Monte Cristo, krče lehce rameny. „Jinak bych se s panem de Morcerf nebil. Zabiji ho, je to třeba, stane se to. Jen mi dnes večer udejte slůvkem zbraň a dobu, nerad na sebe dávám čekati."

„Pistole, v osm hodin ráno ve Vincenneském lese," pravil Beauchamp, jsa zmaten a nevěda, jedná-li s domýšlivým fanfaronem či s bytostí nadpřirozenou.

„Dobře, pane," odtušil Monte Cristo. „A nyní, kdy je všecko ujednáno, nechte mne, prosím, sledovati divadlo a řekněte svému příteli Albertovi, aby sem už dnes večer nechodil, uškodil by si všemi těmi nevkusnými hrubostmi. Ať jde domů a spí."

Beauchamp všecek udiven odešel.

„A nyní," pravil Monte Cristo Morrelovi, „mohu s vámi počítati, že ano?"

„Zajisté," přisvědčil Morrel, „jsem vám, úplně k disposici, leč…"

„Co?"

„Záleží na tom, hrabě, abych znal pravou příčinu…"

„To znamená, že mi odříkáte."

„Nikterak."

„Pravou příčinu, Morreli?“ pravil hrabě. „Ten mladý muž sám jde naslepo a nezná jí. Pravou příčinu znám jen já a Bůh, zaručuji se vám však svým čestným slovem, Morreli, že Bůh, jenž ji zná, bude s námi.“

„To stačí, hrabě,“ pravil Morrel. „Kdo je vaším druhým svědkem?“

„Neznám v Paříži nikoho, komu bych chtěl prokázati tu čest, než vás, Morreli, a vašeho švakra Emmanuela. Myslíte, že by mi Emmanuel chtěl prokázati tu službu?“

„Ručím vám za něho jako za sebe, hrabě.“

„Dobře, to je vše, čeho je mi třeba. Tedy zítra v sedm hodin ráno u mne, není-li pravda?“

„Přijdeme.“

„Pst, opona se zvedá, poslouchejme. Neztrácím obyčejně ani jediného tónu této opery. Hudba ve „Vilému Tellu“ je tak rozkošná.“

XII.
NOC

Monte Cristo vyčkal dle svého zvyku, až Duprer zazpívá své pověstné „Následujte mne!“ a pak teprve vstal a odešel.

U dveří se s ním Morrel rozloučil, obnoviv svůj slib, že u něho bude druhý den s Emmanuelem přesně v sedm hodin ráno. Nato, stále se klidně usmívaje, vstoupil hrabě do své ekypáže. O pět minut později byl doma. Leč jen kdo by byl hraběte neznal, byl by se mohl mýliti ve výrazu, s jakým pravil, vstupuje, Alimu:

„Ali, mé pistole s pažbou ze slonoviny.“

Ali přinesl pánovi pouzdra, a ten jal se prohlížeti zbraně s pečlivostí velmi přirozenou u muže, který chystá se svěřiti svůj život trošce železa a olova. Byly to zvláštní pistole, jež dal si Monte Cristo udělati, aby mohl střílet do terče ve svých komnatách. Pouhá zápalka stačila vyhnati kuli a ve vedlejším pokoji by byl nikdo nebyl tušil, že si hrabě cvičí ruku, jak říkají střelci.

Vzal právě zbraň do ruky a namířil do středu malé plechové desky, jež sloužila mu za terč, když dveře pracovny se otevřely a vstoupil Baptistin.

Dříve však ještě než promluvil, hrabě spatřil u dveří, jež zůstaly otevřeny, závojem zahalenou ženu, stojící v přítmí vedlejší komnaty, kam následovala Baptistina.

Spatřila hraběte s pistolí v ruce, na stole pak dva meče, vrhla se dovnitř.

Baptistin pohlédl tázavě na pána. Hrabě mu pokynul. Baptistin vyšel a zavřel za sebou dveře.

„Kdo jste, madame?“ tázal se hrabě zahalené ženy.

Neznámá se rozhlédla, chtíc se přesvědčiti, že je skutečně sama, pak sklonivši se, jako by chtěla pokleknouti, a sepjavši ruce, pravila zoufale:

„Edmonde, vy nezabijete mého syna!“

Hrabě o krok ustoupil, slabě vykřikl a upustil zbraň, kterou držel v ruce.

„Jaké jméno jste to vyslovila, paní de Morcerf?“ pravil.

„Vaše!“ zvolala Mercedes, odhodivši závoj. „Vaše, které jsem snad já jediná nezapomněla. Edmonde, není to paní de Morcerf, jež k vám přichází, je to Mercedes.“

„Mercedes je mrtva, madame,“ odpověděl Monte Cristo, „a neznám již nikoho toho jména.“

„Mercedes žije, pane, a Mercedes vzpomíná, neboť ona jediná vás poznala, jakmile vás spatřila, ba ještě dříve, podle hlasu, Edmonde, z pouhého zvuku vašeho hlasu. A od té doby sleduje vás krok za krokem, hlídá vás, bojí se vás a jí nebylo třeba hledati ruku, z níž vyšla rána, zasáhnuvší pana de Morcerf.“

„Fernanda, chcete říci, madame,“ promluvil Monte Cristo s trpkou ironií, „připomínáme-li si již svá jména, připomeňme si je všecka.“

A Monte Cristo pronesl jméno Fernandovo s takovým výrazem nenávisti, že Mercedes cítila záchvěv hrůzy po celém těle.

„Vidíte, Edmonde, že jsem se nemýlila," zvolala, „a že jednám správně, pravím-li vám: Ušetřte mého syna!"

„A kdo vám, řekl, madame, že ukládám vašemu synu o život?"

„Nikdo, můj Bože, ale matka je obdařena jasnovidností. Uhodla jsem vše: sledovala jsem ho dnes večer do Opery a skryta v lóži, viděla jsem všecko."

„Viděla-li jste všecko, madame, viděla jste tedy, že Fernandův syn mne veřejně urazil," pravil Monte Cristo s hrozným, klidem.

„Oh, smilování!"

„Viděla jste," pokračoval hrabě, „že by mi byl hodil rukavici do tváře, kdyby mu byl jeden z mých přátel, pan Morrel, nezadržel ruky."

„Poslyšte mne. Můj syn vás prohlédl také, přičítá vám neštěstí, jež stihlo jeho otce."

„Mýlíte se, madame," odvětil Monte Cristo, „není to neštěstí, je to trest. Já nestíhám, pana de Morcerf, je to Prozřetelnost, jež ho trestá."

„A proč vstupujete na místo Prozřetelnosti?" zvolala Mercedes. „Proč vzpomínáte, když ona zapomíná? Co vám záleží, Edmonde, na Janině a jejím vezíru? Čím vám ublížil Fernand Mondego, zradiv Aliho Tebelina?"

„To vše je také záležitostí francouzského setníka, madame, a dcery Aliho a Vasiliki," odpověděl Monte Cristo. „Mne se to netýká, máte pravdu, a přisahal-li jsem,

že se pomstím, neplatí má pomsta ani francouzskému setníkovi, ani hraběti de Morcerf: platí rybáři Fernandovi, muži Katalánky Mercedes."

„Ach, pane," zvolala hraběnka, „je to strašlivá pomsta za chybu, k níž mne osud dohnal! Neboť já jsem vinnicí, Edmonde, a chcete-li se mstít, mstěte se na mně, neboť já to byla, jež neměla dosti síly snésti vaši nepřítomnost a své osamocení."

„Ale proč jsem byl nepřítomen? Proč jste byla osamocena?" zvolal Monte Cristo.

„Protože jste byl zatčen, Edmonde, protože jste byl uvězněn."

„A proč jsem byl zatčen? Proč jsem byl uvězněn?"

„Nevím," odvětila Mercedes.

„Ano, nevíte to, madame, to aspoň doufám. Nuže, povím vám to. Byl jsem zatčen, byl jsem uvězněn, protože den před tím, kdy jsem vás měl pojati za ženu, napsal jistý muž, jménem Danglars, v besídce Zálohy tento dopis, jejž rybář Fernand dal vlastnoručně ještě téhož dne na poštu."

A Monte Cristo, přikročiv k psacímu stolu, otevřel zásuvku, vyňal z ní zežloutlý papír, pokrytý zrezavělým písmem a ukázal jej Mercedes.

Byl to Danglarsův dopis státnímu návladnímu, jejž hrabě de Monte Cristo, přestrojen za zástupce firmy Thomson a French, tajně vyňal z fasciklu Edmonda Dantèsa v den, kdy zaplatil panu de Boville dvě stě tisíc franků.

Mercedes četla s hrůzou následující řádky:

„Přítel trůnu a náboženství upozorňuje pana státního návladního, že jistý Edmond Dantès, vrchní kormidelník na lodi Farao, přijevši dnes ráno ze Smyrny po zastávce v Neapoli a v Porto-Ferrajo, obdržel od Murata dopis pro uchvatitele a od uchvatitele dopis pro bonapartistický výbor v Paříži.

Důkaz toho zločinu podá jeho zatčení, neboť dopis ten najde se buď u něho, nebo u jeho otce, nebo v jeho kabině na Faraonu."

„Oh, můj Bože!" zvolala Mercedes, přejevši si rukou čelo, smáčené potem. „A tento list…"

„Koupil jsem jej za dvě stě tisíc franků, madame," pravil Monte Cristo, „ale je to ještě málo, neboť dovoluje mi dnes ospravedlniti se před vámi."

„A výsledek toho dopisu?"

„Znáte jej, madame. Uvěznili mne, ale to nevíte, madame, jak dlouho to uvěznění trvalo. Nevíte, že jsem prožil čtrnáct let čtvrt míle od vás, v kobce zámku Ifu. Nevíte, že po celých těch čtrnáct let obnovoval jsem denně slib pomsty, který učinil jsem prvního dne, a přece jsem nevěděl, že jste se provdala za Fernanda, mého udavače, a že můj otec zemřel – a to hladem!"

„Spravedlivý Bože!" zvolala Mercedes, zapotácevši se.

„Dověděl jsem se to však, když jsem vyšel z vězení po čtrnácti letech, a proto jsem přisahal při svém zesnulém otci a při živé Mercedes, že se Fernandovi pomstím, a… mstím se."

„A jste si jist, že nešťastný Fernando to udělal?"

„Na mou čest, madame, udělal to, jak vám pravím, není to ostatně mnohem hanebnější, než co učinil, když, maje Francii za druhou vlast, přešel k Angličanům, když, rodem Španěl bojoval proti Španělům, a když, slouže Alimu, zradil a zavraždil Aliho. Co je tento list proti takovým věcem? Milostná lest, kterou – uznávám to a chápu – jistě odpustí žena, jež provdala se za toho muže, ale kterou neodpustí milenec, za něhož měla se provdati. Nuže, Francouzi se zrádci nepomstili, Španělé zrádce nezastřelili, Ali, ležící v hrobě, nechal zrádce bez trestu. Ale já, zrazen, zavražděn, uvržen také do hrobu, vyšel jsem z něho milostí boží a jsem Bohu povinen svou pomstou, poslal mne proto a zde jsem."

Ubohá žena sklonila hlavu do rukou, nohy jí slábly, i klesla na kolena.

„Odpusťte, Edmonde," pravila, „odpusťte pro mne, která vás stále miluji!"

Důstojnost manželky zarazila vznět milenky a matky. Její čelo se tak schýlilo, že se téměř dotýkalo koberce.

Hrabě k ní přiskočil a zvedl ji.

Tu, sedíc v křesle, mohla skrze slzy pohlížeti na mužnou tvář Monte Cristovu, do níž bolest a záští stále vrývaly hrozivý rys.

„Abych nezdrtil to zlořečené plémě?" šeptal. „Abych neuposlechl Boha, jenž vzkřísil mne pro trest? Nemožno, madame, nemožno!"

„Edmonde," pravila ubohá matka, chápajíc se všech prostředků, „když já nazývám vás Edmondem, proč neříkáte mi Mercedes, můj Bože!?"

„Mercedes," opakoval Monte Cristo, „Mercedes! Nuže, ano, máte pravdu, to jméno má pro mne ještě sladký zvuk a je to od dlouhé doby po prvé, co tak jasně zní, vysloveno mými ústy. Oh, Mercedes, vaše jméno pronášel jsem s melancholickými vzdechy, s bolestnými stony, se zoufalým chropotem. Pronášel jsem je, zkřehlý zimou, choule se na slámě své kobky, pronášel jsem je, spalován vedrem a váleje se po kamenech svého vězení. Mercedes, musím se pomstít, neboť čtrnáct let jsem trpěl, čtrnáct let jsem plakal, proklínal, pravím vám nyní, Mercedes, musím, se pomstít!"

A hrabě, chvěje se, aby nepovolil prosbám té, kterou tak miloval, volal vzpomínky své nenávisti na pomoc.

„Pomstěte se, Edmonde!" zvolala ubohá matka. „Ale pomstěte se vinníkům, pomstěte se jemu, pomstěte se mně, ale nemstěte se mému synovi!"

„Je psáno v Písmě svatém: Viny otců padnou na syny až do třetího a čtvrtého pokolení," odpověděl Monte Cristo. „Když Bůh diktoval svá vlastní slova svému proroku, proč bych měl býti lepší než Bůh?"

„Protože Bůh má čas a věčnost, ty dvě věci, které unikají moci lidské!"

Monte Cristo vyrazil vzdech, jenž podobal se stonu, a plnýma rukama se uchopil za své krásné vlasy.

„Edmonde," pokračovala Mercedes, vztahujíc ruce k hraběti, „Edmonde, od doby, co vás znám, vždycky

jsem zbožňovala vaše jméno a ctila vaši památku. Edmonde, nenuťte mne kaliti ten vznešený a čistý obraz, jenž bez ustání odráží se v zrcadle mého srdce. Edmonde, kdybyste věděl, co modliteb vyslala jsem za vás k Bohu, pokud jsem doufala, že jste živ, i pak, kdy měla jsem vás za mrtvého, ach ano, za mrtvého! Viděla jsem vaši mrtvolu pohřbenu v hloubi nějaké temné věže, viděla jsem vaše tělo vrženo na dno nějaké propasti, kam žalářníci pouštějí mrtvé vězně, a plakala jsem! Co jsem já mohla pro vás učiniti, Edmonde, ne-li se modlit a plakat? Poslyšte, každou noc po celých deset let měla jsem týž sen. Slyšela jsem, že jste chtěl uprchnouti, že jste zaujal místo jiného vězně, že jste vklouzl do jeho rubáše a že potom byla živá mrtvola shozena ze zámku Ifu. Jedině prý výkřik, jejž jste vyrazil, rozbíjeje se o skály, prozradil záměnu vašim pohřbivatelům, z nichž stali se vaši kati. Nuže, Edmonde, přisahám vám při hlavě svého syna, za něhož vás úpěnlivě prosím, že po deset let vidím noc co noc muže, houpající něčím beztvárným a neznámým na vrcholu skály, po deset let slyším noc co noc hrozný výkřik, jenž vytrhne mne ze spánku, chvějící se a zledovatělou. I já, Edmonde – oh, věřte mi – přes to, že jsem se tak provinila, ale i já jsem mnoho vytrpěla!“

„Zemřel vám otec za vaší nepřítomnosti?“ zvolal Monte Cristo, zarývaje ruce do vlasů. „Viděla jste milovanou ženu podávati ruku vašemu soku, zatím, co vy zmírala jste na dně propasti…?“

„Ne," přerušila ho Mercedes, „ale viděla jsem toho, kterého jsem milovala, již již se stávati vrahem mého syna!"

Mercedes pronesla ta slova s tak mocným bolem, tak zoufalým hlasem, že při těch slovech a tom tónu vydral se vzlyk z hrdla hraběte.

Lev byl zkrocen, mstitel byl přemožen.

„Co žádáte?" pravil. „Aby váš syn žil? Nuže, bude žít!"

Mercedes vykřikla a při tom výkřiku vytryskly z očí Monte Cristových dvě slzy, které však téměř ihned zmizely, Bůh poslal nepochybně některého anděla, aby je sebral, neboť byly asi v očích Všemohoucího mnohem cennější, než nejskvělejší perly Gusaratu a Ofiru.

„Ó," zvolala Mercedes, uchopivši ruku hraběte a nesouc ji ke svým rtům, „ó, díky, díky, Edmonde! To jsi skutečně ty, jak jsem o tobě vždy snila, jak jsem tě vždy milovala! Oh, teď to mohu říci!"

„Tím spíše," odvětil Monte Cristo, „že ubohý Edmond nemá již mnoho času býti vámi milován. Smrt vrátí se do hrobu, přízrak odejde v noc."

„Co to pravíte, Edmonde?"

„Pravím, Mercedes, že, když to přikazujete, musím zemříti."

„Zemříti! A kdo to řekl? Kdo mluví o smrti? Odkud vám přichází myšlenka na smrt?"

„Nedomníváte se snad, že uražen veřejně, před celým hledištěm, u přítomnosti přátel vašich i vašeho syna, vyzván dítětem, jež bude se honositi mým odpuštěním jako vítězstvím, nedomníváte se tedy snad,

že bych si i jen okamžik přál žíti? Co jsem po vás nejvíce miloval, Mercedes, byla moje vlastní osoba, to jest moje důstojnost, to jest ona síla, jež povznášela mne nad ostatní lidi, ta síla byla mým životem. Ničíte ji jediným slovem. Umírám."

„Ale k souboji přec nedojde, Edmonde, když odpouštíte…"

„Dojde k němu, madame," slavnostně odpověděl Monte Cristo, „leč místo krve vašeho syna, kterou se měla napojiti země, poteče má."

Mercedes vykřikla velkým hlasem a vrhla se k Monte Cristovi, náhle však stanula.

„Edmonde," pravila, „je Bůh nad námi, ježto vy jste živ, ježto jsem vás opět spatřila, a důvěřuji v něho z hloubi srdce. Očekávajíc jeho přispění, spoléhám se zatím, na vaše slovo. Řekl jste mi, že můj syn bude žít, bude žít, že ano?"

„Ano, madame, bude žíti," odpověděl Monte Cristo, udiven, že Mercedes bez většího výkřiku, bez většího překvapení přijala heroickou oběť, kterou jí činil.

Mercedes podala hraběti ruku.

„Edmonde," pravila, a její oči, jež upírala na hraběte, zvlhly slzami, „jak je to od vás krásné, jak velkodušné, co jste učinil, jak je to vznešené, že jste měl slitování s ubohou ženou, která přišla k vám, nemohouc se těšiti ani nejmenší nadějí! Bohužel, zestárla jsem hořem ještě více než věkem a nemohu již ani svému Edmondovi připamatovati úsměvem nebo pohledem onu někdejší Mercedes, na kterou pohlížíval často dlouhé chvíle.

Ach, věřte mi, Edmonde, řekla jsem vám, že i já jsem mnoho vytrpěla, opakuji vám, je to velmi trudné, vidět, jak náš život plyne, aniž bychom si mohli připamatovati jedinou radost, uchovati jedinou naději. Ale to dokazuje, že není všemu konec zde na zemi. Ne, není všemu konec, cítím to tím, co mi ještě zbývá v srdci. Ó, opakuji vám, Edmonde, je to krásné, je to velkodušné, je to vznešené, odpouštět, jako vy jste odpustil!"

„Pravíte to, Mercedes, ale co byste řekla, kdybyste znala celý rozsah oběti, kterou vám přináším? Představte si, že Nejvyšší, stvořiv svět, zúrodniv chaos, byl by se ve třetině svého tvoření zastavil, aby ušetřil jednomu z andělů slzy, jež měly jednoho dne vytrysknouti z jeho nesmrtelných očí nad našimi zločiny, představte si, že ve chvíli, kdy byl by všecko připravil, všecko zpracoval, všecko oplodnil, a kdy chystal by se obdivovati své dílo, Bůh zhasl by slunce a nohou srazil svět do věčné noci – pak učiníte si představu – ne, ne, ani tehdy nemůžete si učiniti představu, co ztrácím, ztráceje život v této chvíli."

Mercedes pohlížela na hraběte okem, v němž se zračil její údiv, obdiv i vděčnost.

Monte Cristo opřel si čelo o žhavé ruce, jako by jeho čelo nemohlo samo unésti tíhu jeho myšlenek.

„Edmonde," pravila Mercedes, „chci vám říci již, jen slovo."

Hrabě se trpce usmál.

„Edmonde," pokračovala Mercedes, „uvidíte, že zbledlo-li moje čelo, vyhasly-li moje oči, ztratila-li se

má krása, slovem, není-li si již Mercedes podobna rysy tváře, uvidíte, že je to stále totéž srdce! … Sbohem tedy, Edmonde, nemám již oč prositi nebesa… Viděla jsem vás právě tak vznešeného a tak velikého, jako kdysi… Sbohem, Edmonde… sbohem a díky!“

Ale hrabě neodpověděl.

Mercedes otevřela dveře pracovny a zmizela, dříve, než probral se z bolestných a hlubokých dum, do nichž pohřížila se jeho zmařená pomsta.

Jedna hodina odbíjela na věži Invalidovny, když vůz odvážející paní de Morcerf a hrčící po dláždění Elysejských Polí, vytrhl Monte Crista ze snění. Zvedl hlavu.

„Jak jsem byl bláhový,“ pravil, „že v den, kdy rozhodl jsem se pomstít, nevyrval jsem si srdce.“

XIII.
SETKÁNÍ

Po odchodu Mercedes vše u Monte Crista upadlo opět v stín. Kolem něho i v něm se jeho myšlení zastavilo, jeho energický duch upadl v tupý spánek, jako se stává tělu po nesmírné únavě.

„Jakže!“ šeptal si, zatím co lampa a svíce smutně se stravovaly a co sloužící netrpělivě čekali v předsíni. „Jakže, ta budova tak dlouho připravovaná, postavená s takovou námahou a péčí, zřícena nyní jedním rázem, jedním slovem, jedním dechem? A moje já, které považoval jsem za něco, to já, na něž byl jsem tak hrd, to já, které viděl jsem tak malé v kobce zámku Ifu a které dovedl jsem učiniti tak velikým, bude zítra troškou prachu! Ach, nelituji smrti těla: což není tento zmar životního zárodku odpočinkem, k němuž všecko směřuje, po němž každý nešťastník dychtí, ten klid hmoty, po němž jsem tak dlouho toužil, jemuž kráčel jsem, vstříc bolestnou cestou hladu, když Faria objevil se v mé kobce? Co je to smrt? O krok více ke klidu a snad o dva k tichu. Ne, nelituji tedy života, ale lituji svých plánů tak zvolna vytvořených, tak pracně vybudovaných. Prozřetelnost, kterou považoval jsem za příznivou těm plánům, byla tedy proti nim! Bůh tedy nechtěl, aby se splnily!

Břímě, jež jsem pozvedl, vážící skoro, co svět, a jež domníval jsem se donésti až do konce, bylo podle mého přání, ale ne dle mé síly, podle mé vůle a ne dle mé moci, a nezbývá mi, než složiti je sotva v polovině cesty. Oh, stanu se tedy opět fatalistou, já, kterého čtrnáct let zoufalství a deset let naděje učinily věřícím v Prozřetelnost.

A to vše, můj Bože, protože mé srdce, jež považoval jsem za mrtvé, bylo jen umrtveno, protože se probudilo, protože bušilo a protože jsem podlehl bolesti toho tlukotu vyvolaného v hloubi mých prsou hlasem ženy!

A přece," pokračoval hrabě, pohřižuje se hlouběji a hlouběji v představy hrozného toho zítřku, jejž Mercedes přijala, „přece není možno, aby ta žena, srdce tak vznešeného, přivolila z egoismu, abych se dal zabít, já, plný síly a života! Není možno, aby tak přeháněla mateřskou lásku či vlastně blouznění, – některé ctnosti stávají se, jsou-li přehnány, zločinem! Ne, ona si asi vymyslila nějakou pathetickou scénu, přijde se vrhnouti mezi zbraně, a co bylo zde vznešené, bude na bitevním poli směšné."

A hrdá červeň vstoupila hraběti do tváří.

„Směšné," opakoval, „a směšnost padne na mne… Já, směšným! Oh ne, to je mně milejší zemřít."

A přeháněje si tak zítřejší špatné vyhlídky, k nimž se odsoudil, slíbiv Mercedes, že nechá žíti jejího syna, hrabě si konečně řekl:

„Je to hloupost, hloupost, hloupost, dělat tak velkodušného a postavit se jako bezvládný cíl mladíkově pis-

toli. Nikdo nikdy neuvěří, že má smrt je sebevraždou, a přece je důležito pro čest mé památky… (není to ješitnost, není-li pravda, můj Bože? Je to oprávněná hrdost – nic víc) – je důležito pro čest mé památky, aby svět zvěděl, že já sám jsem svolil ze své vlastní vůle, svým svobodným rozhodnutím zastaviti svou paži, již zvednutou k ráně, a že tou paží, tak mocně ozbrojenou proti ostatním, zasáhl jsem sebe sama, je to třeba, učiním to."

A uchopiv pero, vyňal z tajné zásuvky psacího stolu listinu, svou to závěť, sepsanou hned po příjezdu do Paříže, a připsal k ní jakýsi dodatek, v němž objasnil svou smrt i lidem nejméně prozíravým.

„Činím to, Bože," pravil, zvednuv oči k nebi, „právě tak pro tvou čest jako pro svou! Deset let považoval jsem se, ó, můj Bože, za vyslance tvé pomsty a nesmí se domnívati ti ostatní bídníci kromě Morcerfa, takový Danglars, takový Villefort, a ani ten Morcerf sám, nesmí se domnívati, že náhoda zbavila je nepřítele. Ať naopak vědí, že Prozřetelnost, jež ustanovila již jejich potrestání, byla opravena pouhou mocí mé vůle, že trest, kterému vyhnuli se na tomto světě, očekává je na onom a že zaměnili jen časnost za věčnost."

Zatím, co tápal v těchto chmurných nejistotách, těžkém snu člověka, probuzeného bolestí, denní světlo probělelo okna a padlo na bleděmodrý papír pod jeho rukama, na němž načrtl to poslední ospravedlnění Prozřetelnosti.

Bylo pět hodin ráno.

Náhle dolehl k jeho uchu lehký zvuk. Monte Cristovi připadalo, jako by byl zaslechl tlumený vzdech, obrátil se, rozhlédl se kolkolem a nespatřil nikoho. Zvuk však se opakoval, a to dosti zřetelně, aby po pochybě mohla následovati jistota.

Hrabě tedy vstal, otevřel tiše dveře salonu a spatřil Haydée, sedící v křesle, s rukama bezvládně spuštěnýma a krásnou bledou hlavu nakloněnou dozadu, usedla zde ke dveřím, aby ji nemohl minouti, odcházeje, ale spánek tak mocný v mládí, překvapil ji po únavě dlouhého bdění.

Zvuk otvírajících se dveří nevytrhl Haydée ze spánku.

Hrabě upřel na ni pohled plný něhy a lítosti.

„Ona si vzpomněla, že má syna," pravil, „a já zapomněl, že mám dceru!"

Zakývav pak smutně hlavou, šeptal:

„Ubohá Haydée! Chtěla mne viděti, chtěla se mnou mluviti, bála se něčeho, nebo něco uhodla… Ó, nemohu odejíti bez rozloučení s ní, nemohu zemříti, nesvěřiv ji někomu."

Vrátiv se tiše na své místo, připsal pod první řádky:

„Odkazuji Maximilienu Morrelovi, setníkovi spahiů a synovi mého bývalého chefa Petra Morrela, výpravce lodí v Marseilli, peníz dvaceti milionů, z nichž část daruje své sestře Julii a švakru Emmanuelovi, ačli se nedomnívá, že by tento přírůstek jmění uškodil jejich štěstí. Těch dvacet milionů je zakopáno v mé jeskyni na Monte Cristu, jejíž tajemství zná Bertuccio.

Kdyby jeho srdce bylo volno a kdyby chtěl pojati za choť Haydée, dceru Aliho, paši janinského, kterou vychoval jsem s otcovskou láskou a jež chová ke mně něhu dcery, splnil by tím, neřeknu moji poslední vůli, ale mé poslední přání.

Přítomná závěť učinila již Haydée dědičkou mého ostatního jmění, sestávajícího z pozemků, státních úpisů anglických, rakouských a holandských, zařízení mých různých paláců a domů, a jež, po odečtení těch dvacíti milionů, jakož i různých odkazů mým slouží-cím, páčí se asi na šedesát milionů."

Sotva dopsal tuto poslední řádku, ozval se za ním výkřik, při němž vypadlo mu pero z ruky.

„Haydée," pravil, „vy jste to četla."

Dívka, probuzena světlem, padnuvším na její víčka, vstala skutečně a přiblížila se k hraběti, aniž její lehké kroky, ztlumené nadto kobercem, byly zaslechnuty.

„Oh, můj pane," zvolala, spínajíc ruce, „proč to píšete a to v takovou dobu? Proč mi odkazujete celé své jmění, můj pane? Což mne opouštíte?"

„Chystám se na cestu, drahý anděli," odvětil Monte Cristo s výrazem nekonečné něhy a melancholie, „a kdyby mne potkalo neštěstí…"

Hrabě se odmlčel.

„Nuže…?" tázala se dívka velitelským tónem, jaký hrabě od ní ještě neslyšel a při němž se zachvěl.

„Nuže, potká-li mne neštěstí," pokračoval Monte Cristo, „chci, aby moje dcera byla šťastna."

Haydée se smutně usmála a potřásla hlavou.

„Myslíte na smrt, můj pane?“ pravila.

„Je to zdravá myšlenka, milé dítě, jak pravil mudrc.“

„Nuže, zemřete-li,“ pokračovala Haydée, „odkažte své jmění jiným, neboť zemřete-li… nebudu již potřebovati ničeho.“

A uchopivši papír, roztrhala jej na čtyři kusy, jež hodila doprostřed salonu. Ježto pak tato energie, u otrokyně tak málo obvyklá, vyčerpala její síly, klesla ne již ve spánku, ale ve mdlobách na podlahu.

Monte Cristo se k ní nachýlil a vzal ji do náručí. Při pohledu na tu krásnou zbledlou tvář, na ty krásné zavřené oči, na to krásné neživé tělo po prvé vznikla v něm myšlenka, že Haydée miluje ho snad jinak než jako dcera otce.

„Ach,“ zašeptal v hluboké sklíčenosti, „mohl jsem tedy býti ještě šťasten!“

Pak odnesl Haydée, stále ve mdlobách, do jejích komnat, odevzdal ji jejím ženám, vrátil se do své pracovny a zavřev rychle za sebou, opsal zničenou závěť. Když ji dopisoval, ozval se rachot kočáru, vjíždějícího do dvora. Monte Cristo přistoupil k oknu a spatřil vystupovati Maximiliena a Emmanuela.

„Byl čas,“ řekl si.

A zalepil závěť trojnásobnou pečetí.

Za okamžik zaslechl kročeje v saloně, i šel sám otevříti. Morrel stanul na prahu.

Přišel dvacet minut před ustanovenou hodinou.

„Přicházím snad příliš brzy, pane hrabě,“ pravil, „ale přiznám se vám upřímně, že jsem nemohl sedřímnout

ani na minutu, a nejen já, ale i celý dům. Musil jsem vás viděti silna svou statečnou jistotou, abych se opět stal sebou samým."

Monte Cristo nebyl s to, odolati tomu důkazu lásky a nepodal mladému muži ruky, nýbrž rozevřel před ním náručí.

„Morreli," pravil pohnutým hlasem, „den, kdy se vidím, milována takovým mužem jako vy, je pro mne krásným dnem. Dobrý den, pane Emmanueli. Jdete tedy se mnou, Maximiliene?!"

„Pochyboval jste o tom?" zvolal mladý setník.

„Leč kdybych však přece nebyl v právu…"

„Poslyšte, pozoroval jsem vás včera po celou tu scénu, dnes pak myslil jsem celou noc na vaši jistotu a řekl jsem si, že právo je rozhodně na vaší straně, nebo že nelze již spoléhati na lidskou tvář."

„Leč Albert je vaším přítelem, Morreli."

„Pouhá známost, hrabě."

„Seznámil jste se s ním téhož dne, co se mnou."

„Ano, je to pravda, ale nemohu za to – musil jste mi to připomenouti, abych se na to upamatoval."

„Díky, Morreli."

Pak, udeřiv jednou na kovovou desku, pravil vstoupivšímu Alimu.

„Dej toto donésti k mému notáři. Je to moje závěť, Morreli. Zemřu-li, dáte si ji otevříti."

„Jakže," zvolal Morrel, „zemřete-li?"

„Což nemáme býti připraveni na vše, drahý příteli? Ale co jste dělal včera, když jsme se rozešli?"

„Šel jsem k Fortonimu, kde jsem našel, jak jsem očekával, Beauchampa a Château Renauda. Přiznávám se, že jsem je hledal."

„A proč, když bylo všecko ujednáno?"

„Poslyšte, hrabě, záležitost je vážná, nevyhnutelná."

„Pochyboval jste o tom?"

„Ne. Urážka byla veřejná a každý již o tom mluvil."

„Nuže?"

„Nuže, doufal jsem, že bude lze změniti zbraně. Pistole je slepá."

„Podařilo se vám to?" tázal se Monte Cristo s nepatrným zásvitem naděje.

„Ne, neboť je známa vaše šermířská zdatnost."

„Kdopak mne zradil?"

„Mistři šermu, které jste porazil."

„Nepochodil jste tedy."

„Zamítli rozhodně."

„Morreli," pravil hrabě, „viděl jste mne někdy střílet z pistole?"

„Nikdy."

„Nuže, pohleďte, máme ještě kdy."

Monte Cristo vzal pistole, které držel, když Mercedes vstoupila, a připevniv trefové eso na kovovou desku, odstranil postupně čtyřmi ranami čtyři strany trojlístku.

Při každé ráně Morrel zbledl.

Prohlédl kule, jimiž Monte Cristo vykonal ten mistrovský čin, a viděl, že nejsou větší než srnčí broky.

„To je hrozné," pravil, „pohleďte, Emmanueli!"

Obrátiv se pak k Monte Cristovi pravil:

„Probůh, hrabě, nezabíjejte Alberta! Ten ubohý má matku!“

„Pravda,“ přisvědčil Monte Cristo, „a já jí nemám.“

Slova ta byla pronesena takovým tónem, že se Morrel zachvěl.

„Vy jste uražen, hrabě,“ pravil.

„Ovšem, co to znamená?“

„To znamená, že vy střílíte první.“

„Já střílím první?“

„Ó, toho jsem dosáhl či spíše vymohl, učinili jsme jim dosti ústupků, aby také oni nám mohli nějaký učiniti.“

„Na kolik kroků?“

„Na dvacet.“

Na rtech hraběte objevil se hrozný úsměv.

„Morreli,“ pravil, „nezapomeňte, co jste právě teď viděl.“

„Doufám také, že jediné vaše rozčilení mohlo by Alberta zachránit.“

„Já, rozčilen?“ pravil Monte Cristo.

„Nebo vaše velkodušnost, příteli, jste si tak jist svou ranou, že mohu vám říci, co by bylo směšným, kdybych to řekl jinému.“

„Copak?“

„Rozdrťte mu ruku, poraňte ho, ale nezabíjejte ho.“

„Morreli,“ pravil hrabě, „poslyšte ještě toto: není třeba domlouvati mi, abych šetřil pana de Morcerf, pan de Morcerf, to vám oznamuji předem, bude tak šetřen, že se vrátí klidně se svými dvěma přáteli, kdežto já…“

„Nuže, vy?“

„Oh, to je něco jiného, mne odnesou."

„Jakže!" zvolal Morrel, ustrnuv.

„Je to, jak vám pravím, můj drahý Morreli, pan de Morcerf mne zabije."

Morrel pohlížel na hraběte, nechápaje ničeho.

„Co se to s vámi stalo od včerejšího večera, hrabě?"

„Co se stalo s Brutem v předvečer bitvy u Filippi: viděl jsem fantom."

„A ten fantom?"

„Ten fantom, Morreli, mi řekl, že jsem dosti žil."

Maximilien a Morrel na sebe pohlédli, Monte Cristo vytáhl hodinky.

„Jeďme," pravil, „je sedm hodin pět minut a schůzka je přesně v osm."

Kočár již čekal, Monte Cristo do něho vstoupil se svými dvěma svědky.

Jda chodbou, Monte Cristo zastavil se u jedněch dveří a naslouchal, Maximilienovi a Emmanuelovi, kteří ze šetrnosti šli o několik kroků napřed, se zdálo, že zaslechli vzdech, odpovídající pláči.

Úderem osmé hodiny byli na místě.

„Jsme zde," pravil Morrel, vyhlédnuv z okénka, „přijeli jsme první."

„Promiňte, pane," pravil Baptistin, jenž následoval pána s nevýslovnou hrůzou, „ale zdá se mi, že vidím kočár, tam pod stromy."

Monte Cristo lehce seskočil a podal ruku Emmanuelovi a Maximilienovi, pomáhaje jim z vozu.

Maximilien podržel ruku hraběte ve své.

„Výborně," pravil, „to je ruka, jakou mám rád u muže, jehož život spočívá na spravedlnosti jeho věci."

„Opravdu," poznamenal Emmanuel, „vidím dva mladé muže, procházejí se a čekají, jak se zdá."

Monte Cristo odvedl Morrela ne stranou, ale dva nebo tři kroky za švakra.

„Maximiliene, je vaše srdce volno?" tázal se ho.

Morrel pohlédl udiveně na Monte Crista.

„Nechci na vás žádné svěřování, drahý příteli, táži se vás prostě, odpovězte ano nebo ne – víc nechci."

„Miluji dívku, hrabě."

„Milujete ji velice?"

„Víc než svůj život."

„Zase jedna naděje zmařena," odvětil Monte Cristo.

A s povzdechem zašeptal:

„Ubohá Haydée!"

„Opravdu, hrabě," zvolal Morrel, „kdybych vás znal méně, považoval bych vás za méně statečného než jste!"

„Protože myslím na někoho, koho opustím a koho miluji. Jděte, Morreli, což se voják tak špatně vyzná v statečnosti? Lituji snad života? Co mně, jenž ztrávil jsem dvacet let mezi životem a smrtí, záleží na životě či smrti? Nebojte se, ostatně, Morreli, ta slabost – je-li to slabost – je známa jen vám! Vím, že svět je salonem, z něhož má člověk odejíti zdvořile a čestně, to je s poklonou a po zaplacení čestných dluhů."

„Výborně," zvolal Morrel, „to je řeč! Ale, abychom nezapomněli, přinesl jste zbraně?"

„Já? Proč? Doufám, že ti pánové budou míti své."

„Jdu se jich zeptat," pravil Morrel.

„Ano, ale žádné vyjednávání, rozumíte."

„Oh, buďte bez starosti!"

Morrel zamířil k Beauchampovi a Château Renaudovi. Ti, spatřivše to, vyšli mu na několik kroků vstříc.

Tři mladí mužové pozdravili se, ne-li srdečně, aspoň dvorně.

„Promiňte, pánové," pravil Morrel, „ale nevidím tu pana de Morcerf!"

„Oznámil nám dnes ráno," odvětil Château Renaud, „že se s námi sejde až na místě."

„Ach," prohodil Morrel.

Beauchamp pohlédl na hodinky.

„Není zmeškáno, pane Morreli," pravil, „je osm hodin a pět minut."

„Oh, to jsem nechtěl říci!" odvětil Maximilien.

„Ostatně," vpadl Château Renaud, „zde je kočár!"

Cestou, vedoucí ke křižovatce, jež byla místem schůzky, blížil se vskutku bleskurychle kočár.

„Pánové," pravil Morrel, „jste nepochybně opatřeni pistolemi. Pan de Monte Cristo prohlašuje, že zříká se práva použíti svých zbraní."

„Očekávali jsme od hraběte ten důkaz taktu, pane Morreli," odpověděl Beauchamp, „přinesl jsem tedy s sebou zbraně, které jsem asi před osmi dny koupil, domnívaje se, že budu jich při podobné příležitosti potřebovati. Jsou úplně nové a nikdo jich ještě nepoužil. Chcete si je prohlédnouti?"

„Oh, pane Beauchampe," odmítal Morrel, ukloniv se, „ujišťujete-li mne, že pan de Morcerf těch zbraní nezná, víte zajisté, že vaše slovo mi stačí, není-li pravda?"

„Pánové," pravil Château Renaud, „není to Morcerf, co přijel v tom kočáře, je to – na mou věru! – je to Franz a Debray!"

Skutečně, oba mladí mužové přicházeli.

„Vy zde, pánové!" zvolal Château Renaud, tiskna si s oběma ruce. „A jakou náhodou to?"

„Protože nám Albert dnes ráno dopsal, abychom se dostavili na místo souboje," odvětil Debray.

Beauchamp a Château Renaud na sebe udiveně pohlédli.

„Pánové," pravil Morrel, „myslím, že tomu rozumím."

„Nuže?"

„Včera odpoledne obdržel jsem od pana de Morcerf dopis, v němž mne žádal, abych přišel do Opery."

„Já také," pravil Debray.

„I já," pravil Franz.

„My též," hlásili Château Renaud a Beauchamp.

„Chtěl, abychom byli přítomni vyzvání," pokračoval Morrel, „a chce, abychom byli přítomni i souboji."

„Ano, tak je to, pane Maximiliene," pravili mladí mužové, „uhodl jste, jak se zdá."

„To všecko je velmi pěkné," mumlal Château Renaud, „ale Albert nejede, opozdil se již o deset minut."

„Tu je," pravil Beauchamp, „přijíždí koňmo, hleďte, jede tryskem, následován sluhou."

„Jaká to neopatrnost přijeti na koni k souboji na pistole!“ zvolal Château Renaud. „A já ho přece tak dobře o všem poučil!“

„A pak, podívejte!“ upozorňoval Beaucharnp. „Má límec a vázanku, otevřený kabát a bílou vestu! Že už si nedal namalovati terč na žaludek! Bylo by to kratší a jednodušší.“

Zatím Albert při cválal na deset kroků od skupiny mladých mužů, zarazil koně, seskočil a hodil uzdu sluhovi.

Přistoupil k svým přátelům.

Byl bledý, oči zardělé a naběhlé. Bylo zřejmo, že nespal ani vteřinu po celou noc.

Celá jeho tvář jevila smutnou vážnost, jež nebyla mu vlastní.

„Děkuji vám, pánové,“ pravil, „že jste přišli na mé pozvání, věřte, že jsem vám svrchovaně vděčen za tento důkaz přátelství.“

Po příchodu Morcerfově Morrel ustoupil asi o deset kroků a stál stranou.

„Pane Morreli,“ pravil Albert, „i vám náleží mé díky. Přistupte jen blíže, nepřekážíte.“

„Pane,“ odpověděl Maximilien, „není vám snad známo, že jsem svědkem pana de Monte Cristo?“

„Nevěděl jsem to jistě, ale tušil jsem to. Tím líp. Čím více zde bude čestných mužů, tím mi to bude milejší.“

„Pane Morreli,“ pravil Château Renaud, „můžete oznámiti panu hraběti de Monte Cristo, že pan de Morcerf přijel a že jsme připraveni.“

Morrel sebou hnul, chtěje to vyříditi.

Zároveň bral Beauchamp z kočáru pouzdro s pistolemi.

„Počkejte, pánové," pravil Albert, „chci něco říci panu hraběti de Monte Cristo."

„V soukromí?" tázal se Morrel.

„Ne, pane, přede všemi."

Albertovi svědci pohlédli na sebe překvapeně, Franz a Debray prohodili k sobě tiše několik slov, a Morrel, raduje se z té neočekávané okolnosti šel pro hraběte, jenž procházel se s Emmanuelem v postranní aleji.

„Co mi chce?" tázal se Monte Cristo.

„Nevím, ale chce s vámi mluvit."

„Oh, jen ať nepokouší Boha nějakou novou urážkou!" pravil Monte Cristo.

„Nemyslím, že by to měl v úmyslu," odvětil Morrel.

Hrabě vykročil, následován Maximilienem a Emmanuelem, jeho klidná tvář, prozrazující jasnou mysl, lišila se nápadně od rozrušené tváře Albertovy, i vicomte pokročil, následován čtyřmi mladými muži.

Albert a hrabě stanuli na tři kroky od sebe.

„Pánové," pravil Albert, „přistupte blíže, přeji si, aby ani slova z toho, co mám čest říci panu hraběti de Monte Cristo, vám neušlo, neboť to, co mám čest mu říci, má býti vámi opakováno každému, kdo to bude chtít slyšet, nechť se vám moje řeč bude zdáti jakkoli podivnou."

„Čekám, pane," pravil hrabě.

„Pane," začal Albert hlasem s počátku se chvějícím, ale později nabývajícím stále větší jistoty, „pane, vytýkal jsem vám, že jste rozhlásil chování pana de Morcerf v Epiru, neboť, ať byl pan hrabě de Morcerf sebe provinilejším, neuznával jsem vás za oprávněna trestati ho. Dnes však, pane, vím, že vám to právo náleží. Není to zrada, které dopustil se Fernand Mondego na Alim Pašovi, jež způsobila, že vám tak zplna srdce dávám za pravdu – nýbrž zrada, které dopustil se rybář Fernand vůči vám, a neslýchané utrpení, jež měla ta zrada za následek. A proto pravím, prohlašuji hlasitě: ano, pane, jednal jste správně pomstiv se mému otci, a já, jeho syn, vám děkuji, že neučinil jste více!",

Blesk, sjevši mezi posluchače této neočekávané scény, nebyl by je více omráčil, než toto Albertovo prohlášení.

Monte Cristo pak obrátil zvolna oči k nebi s výrazem nekonečné vděčnosti a nemohl se dost nadiviti, jak se prudká povaha Albertova, jehož statečnost mohl posouditi mezi římskými bandity, dovedla tak rázem odhodlati k tak náhlému pokoření. Poznal také vliv Mercedes a pochopil, proč se to ušlechtilé srdce nestavělo na odpor jeho oběti, vždyť věděla předem, že k ní nedojde.

„A nyní, pane," pokračoval Albert, „považujete-li mou omluvu za dostatečnou, podejte mi prosím ruku. Po neomylnosti, jež zdá se býti vaší vlastností, je podle mého názoru největší zásluhou, dovést uznati své chyby. To doznání týká se však jen mne. Jednal jsem správně podle lidí, ale vy, vy jednal jste správně podle Boha. Jedině anděl mohl zachrániti jednoho z nás od

smrti a anděl sestoupil s nebe, ne sice, aby z nás učinil přátele – osud to, bohužel, znemožnil – ale aby z nás aspoň učinil muže, kteří se ctí."

Monte Cristo se zvlhlýma očima, dmoucí se hrudí a pootevřenými ústy podal Albertovi ruku, již vicomte uchopil a stiskl s pocitem, jenž podobal se posvátné hrůze.

„Pánové," pravil, „pan de Monte Cristo přijal laskavě mou omluvu. Jednal jsem vůči němu ukvapeně. Ukvapenost je špatnou rádkyní: jednal jsem špatně. Nyní je moje chyba napravena. Doufám, že svět nebude mne mít za zbabělce, protože jsem učinil, co mi svědomí kázalo. Ale v každém případě, kdyby se někdo mýlil v úsudku o mně," dodal mladý muž, vztyčiv hrdě hlavu, jako by vyzýval své přátele i nepřátele, „vynasnažím se napraviti mínění o sobě."

„Co se to stalo dnes v noci?" ptal se Beauchamp Château Renauda. „Zdá se mi, že tu hrajeme smutnou úlohu."

„Opravdu, co Albert učinil, je buď velmi bídné nebo velmi krásné," odtušil baron.

„Nu, co to znamená?" tázal se Debray Franze. „Jakže! Hrabě de Monte Cristo zbaví cti pana de Morcerf a syn Morcerfův dává mu za pravdu! Já, kdybych měl deset Janin ve své rodině, považoval bych jen to za samozřejmé, že se musím desetkrát bít."

Hrabě de Monte Cristo, čelo nachýlené a ruce bezvládně spuštěny, zdrcen tíhou čtyřiadvaceti let vzpomínek, nemyslil ani na Alberta, ani na Beauchampa,

ani na Château Renauda, ani na nikoho z přítomných: myslil na tu statečnou ženu, jež přišla ho prosit za život svého syna, které nabídl život svůj a která jej zachránila hrozným odhalením rodinného tajemství, schopným navždy zničit v tom mladíkovi cit synovské lásky.

„Stále Prozřetelnost!“ šeptal. „Ach, teprve ode dneška vím bezpečně, že jsem vyslancem božím!“

XIV.
MATKA A SYN

Hrabě de Monte Cristo pozdravil pět mladíků s úsměvem plným melancholie a důstojnosti a usedl do kočáru s Maximilienem a Emmanuelem.

Albert, Beauchamp a Château Renaud osaměli na bitevním poli.

Mladý muž upřel na své svědky pohled, jenž, nejsa nikterak bázlivým, přece jen se zdál tázati se jich, co soudí o tom, co se událo.

„Na mou věru, drahý příteli," promluvil Beauchamp první, buď že byl citlivější, nebo že se dovedl méně přetvařovat, „dovolte mi gratulovat vám: je to velmi neočekávané rozuzlení velmi nepříjemné záležitosti."

Albert stál mlčky, pohřížen v snění. Château Renaud šlehal si hůlkou přes botu.

„Nepojedeme?" promluvil po chvíli tísnivého ticha.

„Kdy vám bude libo," odpověděl Beauchamp, „nechte mne jen vyslovit panu de Morcerf blahopřání, podal dnes důkaz velkodušnosti tak rytířské… tak vzácné!"

„Ó, ano," přisvědčil Château Renaud.

„Je to velkolepé," pokračoval Beauchamp, „tak se dovésti ovládnouti!"

„Rozhodně, co mne se týče, já bych toho nedokázal," prohodil Château Renaud s velmi významným chladem.

„Pánové," pravil Albert, „zdá se mi, že jste nepochopili, že mezi panem de Monte Cristo a mnou událo se něco velmi vážného…"

„Tak jest, tak jest," odvětil ihned Beauchamp, „ale všichni naši troupové nebyli by s to, pochopiti vaše hrdinství, a dříve nebo později byl byste nucen vysvětliti jim je energičtěji, než by bylo výhodno pro vaše zdraví a pro trvání vašeho života. Mám vám dáti přátelskou radu? Odjeďte do Neapole, Haagu nebo Petrohradu, klidných krajů, kde jsou lidé rozumnější vzhledem k pojmu cti, než naši ztřeštění Pařížané. Až tam budete, cvičte se pilně v zacházení s pistolí a nadělejte nepočítaných kvart a tercí, buď dejte na sebe zapomenouti a vraťte se za několik let klidně do Francie, nebo si zjednejte vážnosti tělesným výcvikem, abyste si mohl klid zjednati. Viďte, pane de Château Renaud, že mám pravdu?"

„Je to úplně i mým názorem," pravil šlechtic. „Nic tak nepřivolává vážné souboje, jako souboj bez výsledků."

„Děkuji vám, pánové," promluvil Albert s chladným úsměvem, „učiním, co mi radíte, ne proto, že mi to radíte, ale protože jsem měl v úmyslu opustiti Francii. Děkuji vám i za službu, již jste mi prokázali, stavše se mými svědky. Vryla se mi velmi hluboko do srdce, takže po slovech, která jsem právě vyslechl, pamatuji se již jen na ni."

Château Renaud a Beauchamp na sebe pohlédli. Měli oba týž dojem a tón, kterým Albert vyslovil své díky,

byl pln takové rozhodnosti, že postavení všech bylo by se stalo trapným, kdyby se pokračovalo v hovoru.

„S Bohem, Alberte," pravil náhle Beauchamp, podávaje mladíkovi nedbale ruku, aniž však ho tím vytrhl z jeho letargie.

Albert skutečně nijak nereagoval na to podání ruky.

„S Bohem," pravil i Château Renaud, drže v levé ruce hůlku a pravicí smekaje.

Albertovy rty sotva zašeptaly: S Bohem! Jeho pohled byl výmluvnější: vyjadřoval celou symfonii potlačovaného hněvu, hrdého pohrdání, spravedlivého rozhořčení.

Když jeho dva svědci usedli do kočáru, zůstal ještě chvíli bez hnutí ve své melancholické posici, pak náhle, odvázav svého koně od stromku, kolem něhož jeho sluha otočil otěže, vyskočil lehce do sedla a pustil se cvalem k Paříži. Za čtvrt hodiny vstupoval do paláce v ulici du Helder.

Když seskakoval s koně, zdálo se mu, že za záclonou v ložnici hraběte zahlédl bledou tvář otcovu, Albert s povzdechem, odvrátil hlavu a vešel do svého pavilonu.

Přišed tam, rozhlédl se naposledy po všem tom bohatství, jež od dětství činilo mu život tak příjemným a tak šťastným, pohlédl ještě jednou na obrazy, z nichž jako by se na něho tváře usmívaly a krajiny jako by oživovaly svěžími barvami.

Pak vzal s dubového podstavce matčin portrét a svinul jej, nechav prázdným zlatý rám, který jej vroubil.

Nato uspořádal všecky své krásné turecké zbraně, své krásné anglické pušky, japonské porculány, vázy, umělecké bronzy, podepsané Teucheresem nebo Baryem, prohlédl skříně a do zámku každé z nich vsunul klíč, do zásuvky psacího stolu hodil všecky peníze, které měl při sobě, a tisíc skvostných drobností, jež plnily jeho misky, schránky i etažéry, a zásuvku nechal otevřenu, sepsal přesný a podrobný inventář všeho a položil jej na nejnápadnější místo stolu, s kterého odstranil všecky knihy a papíry, jimiž byl pokryt.

Na počátku této práce vstoupil do pokoje sluha přes Albertův výslovný rozkaz, aby ho nechal samotna.

„Co chcete?“ tázal se ho Morcerf tónem spíše smutným než hněvivým.

„Promiňte, pane,“ pravil komorník, „pán mi ovšem zakázal rušit ho, ale pan hrabě de Morcerf dal mne zavolati.“

„Nu, a co dál?“ ptal se Albert.

„Nechtěl jsem se odebrati k panu hraběti, neotázav se dříve na pánovy rozkazy.“

„Proč to?“

„Protože pan hrabě nepochybně ví, že jsem pána doprovázel na místo souboje.“

„Pravděpodobně,“ přisvědčil Albert.

„A jistě si mne dal zavolat,“ pokračoval sluha, „aby se mne vyptal, co se tam dálo. Co mám říci?“

„Pravdu.“

„Řeknu tedy, že k souboji nedošlo.“

„Řekněte, že jsem dal panu hraběti de Monte Cristo zadostiučinění omluvou, jděte."

Sluha se uklonil a odešel.

Nato jal se Albert sestavovati inventář.

Když končil tu práci, upoutal jeho pozornost dusot koní na dvoře a rachot kočáru, při němž chvěly se okenní tabulky, přistoupil k oknu a viděl otce vstupovat do vozu a odjížděti.

Sotvaže vrata paláce zavřela se za hrabětem, zamířil Albert ke komnatám matčiným, ježto nebylo tam nikoho, kdo by ho ohlásil, pronikl až k hraběnčině ložnici a maje srdce sevřené nad tím, co viděl a čeho se domýšlel, stanul na prahu.

Jako by stejná duše oživovala ta dvě těla, Mercedes zabývala se ve svém bytě tím, co Albert právě učinil ve svém. Všecko bylo spořádáno: krajky, ozdoby, klenoty, prádlo, peníze byly uloženy v zásuvkách, jejichž klíče hraběnka pečlivě shledala.

Albert uzřel všecky ty přípravy, pochopil je a s výkřikem: „Matko!" vrhl se Mercedes do náručí.

Malíř, který byl by dovedl zachytiti výraz těch dvou tváří, byl by jistě vytvořil krásný obraz.

Skutečně, všecko to chystání, svědčící o pevném rozhodnutí, jež nezastrašilo Alberta osobně, děsilo ho, šlo-li o jeho matku.

„Co to děláte?" tázal se.

„Co jste dělal vy?" odvětila.

„Ó matko!" zvolal Albert, moha pohnutím sotva mluvit. „U mne je to něco jiného, než u vás! Ne, vy ne-

mohla jste se rozhodnouti k tomu, na čem jsem se já ustanovil, neboť přicházím vám oznámit, že loučím se s vaším domem a… a s vámi."

„I já Alberte," odvětila Mercedes, „i já odjíždím. Spoléhala jsem se, přiznávám se, že můj syn mne doprovodí, mýlila jsem se snad?"

„Matko," pravil Albert pevně, „nemůžete sdílet osud, jaký jsem sobě určil, musím napříště žít beze jména a bez jmění, pro počátek té trpké existence musím si vypůjčiti od přítele chléb, jejž budu jísti ode dneška až do chvíle než vydělám si jiný. Jdu také přímo odtud, má drahá matko, k Franzovi, poprosit ho, aby mi půjčil ten malý obnos, který bude mi podle mých výpočtů nutný."

„Ty mé ubohé dítě," zvolala Mercedes, „ty trpět bídou, trpět hladem!? Ó, neříkej to, zlomil bys celé mé rozhodnutí!"

„Ale ne své, matko," odpověděl Albert. „Jsem, mlád, jsem silen, myslím, že jsem statečný, a od včerejška vím, co zmůže vůle. Ach, má matko, jsou lidé, kteří tak trpěli a kteří nejen že nezemřeli, ale i zbudovali nové štěstí na zříceninách všech slibů štěstí, jež jim nebesa učinila, na troskách všech nadějí, které jim Bůh dal! Vím to, matko, viděl jsem takové lidi. Vím, že z hloubi propasti, kam uvrhl je jejich nepřítel, zvedli se s takovou silou a slávou, že přemohli svého bývalého přemožitele a srazili jej nyní oni. Ne, matko, ne, zříkám se ode dneška své minulosti a nepřijímám od ní ničeho, ani jména, protože váš syn – chápete to, matko má, že ano?

– nemůže nosit jména muže, který musí se rdít před jiným mužem!“

„Alberte, mé dítě,“ pravila Mercedes, „kdybych byla měla srdce silnější, byla bych ti k tomu radila, tvé svědomí promluvilo, když můj slabý hlas mlčel, uposlechni svého svědomí, synu. Měl jsi přátele, Alberte, přeruš prozatím styky s nimi, ale při jménu své matky, nezoufej! Život je ještě krásný v tvém věku, můj drahý Alberte, vždyť jsou ti sotva dvacet dva roky, a ježto srdci tak čistému, jako je tvé, je třeba jména bez poskvrny, přijmi jméno mého otce: jmenoval se Herrera. Znám tě, můj Alberte, ať dáš se jakoukoli drahou, učiníš zakrátko své jméno slavným. Pak, příteli, objev se znovu ve společnosti tím věhlasnější, čím nešťastnější byla tvá minulost. A kdyby přese všecko moje tušení nemělo tomu tak být, ponech aspoň tu naději mně, která nebudu míti než tuto myšlenku, mně, která nemám již budoucnosti a pro niž hrob začíná za prahem tohoto domu.“

„Učiním, jak si přejete, matko,“ pravil mladík, „ano, sdílím vaši naději: hněv boží nás nebude pronásledovati, vás, tak čistou, mne, tak nevinného. Ale když již jsme se rozhodli, jednejme rychle. Pan de Morcerf odjel asi před půl hodinou, příležitost k vyhnutí se hluku a vysvětlování je, jak vidíte, příznivá.“

„Očekávám vás, synu,“ pravila Mercedes.

Albert ihned sběhl na boulevard, odkud vrátil se drožkou, která měla je odvést z paláce, vzpomněl si na jistý malý dům, se zařízenými byty v ulici des Saints-

-Pères, kde jeho matka našla by skromný, ale slušný byt, vrátil se tedy pro hraběnku.

V okamžiku, kdy drožka stanula před vraty a když Albert z ní vystupoval, přistoupil k němu muž a podal mu psaní.

Albert poznal intendanta.

„Od hraběte," pravil Bertuccio.

Albert vzal dopis, otevřel jej a přečetl.

Přečet jej, hledal očima Bertuccia, ale zatím co mladík četl, Bertuccio zmizel.

Se slzami v očích a s prsama dmoucíma se pohnutím vešel Albert k Mercedes a podal jí beze slova dopis.

Mercedes četla:

„Alberte,

dokazuje vám, že uhodl jsem váš plán, jejž chystáte se provésti, myslím, že dokazuji vám zároveň, že rozumím taktu. Jste volný, opouštíte palác hraběte a berete s sebou svou matku, volnou jako vy. Ale pamatujte, Alberte, že jste jí povinen něčím více, než jí můžete poskytnouti, vy ubohé, ušlechtilé srdce. Ponechte sobě zápas, vyhraďte pro sebe utrpení, ale ušetřte ji té první bídy, která nutně musí doprovázet vaše první úsilí. Neboť ona nezaslouží si ani stínu neštěstí, jež jí dnes stihlo, a Prozřetelnost nechce, aby nevinný trpěl za vinníka.

Vím, že oba opouštíte dům v ulici du Helder, nevzavše s sebou ničeho. Nepátrejte, jak jsem se to dozvěděl. Vím to, a to stačí.

Poslyšte, Alberte.

Před dvaceti čtyřmi roky vracel jsem se velmi šťasten a velmi hrd do vlasti. Měl jsem nevěstu, Alberte, svatou dívku, již jsem zbožňoval, a přinášel jsem své nevěstě sto padesát louisdorů, těžce nashromážděných neustálou prací. Peníze ty byly pro ni, určil jsem je jí, a věda, jak zrádné je moře, zakopal jsem náš poklad do zahrádky u domu, kde bydlil můj otec v Marseilli na Alejích Meilhanských.

Vaše matka, Alberte, zná dobře ten drahý chudý dům.

Jeda nedávno do Paříže zastavil jsem se v Marseilli. Šel jsem se podívati na ten dům bolestných vzpomínek a večer s rýčem v ruce prohlédl jsem kout, kam zakopal jsem svůj poklad. Železná skřínka byla ještě na svém místě, nikdo se jí nedotkl, je v rohu, jejž zakrývá svým stínem krásný fík, zasazený mým otcem v den mého narození.

Nuže, Alberte, ty peníze, které druhdy měly usnadnit život a zjednat klid ženě, již jsem zbožňoval, nabyly dnes zvláštní a bolestnou náhodou svého bývalého účelu. Ó, pochopte dobře myšlenku toho, který by mohl nabídnout miliony té ubohé ženě a který dává jí jen kousek černého chleba, zapomenutý pod chudou střechou v den, kdy byl odloučen od té, již miloval!

Jste velkodušný muž, Alberte, ale jste snad nicméně zaslepen hrdostí nebo hněvem, odmítnete-li, vyžádáte-li si od jiného, co mám právo vám nabídnouti, řeknu, že je od vás málo ušlechtilé odmítnouti, co

k usnadnění života vaší matky nabízí muž, jehož otce nechal váš otec zemřít v hrůzách hladu a zoufalství.“

Po skončené četbě čekal Albert bled a bez hnutí, jak se matka rozhodne.

Mercedes vyslala k nebesům pohled nevýslovného výrazu.

„Přijímám,“ pravila, „má právo zaplatiti věno, jež přinesu do kláštera!“

A uloživši si dopis na srdce, přijala synovo rámě a krokem pevnějším, než by snad sama byla očekávala, sestupovala se schodů.

XV.
SEBEVRAŽDA

Zatím se vrátil do města i Monte Cristo s Maximilienem a Emmanuelem.

Návrat byl veselý. Emmanuel netajil se svou radostí nad tím, že místo boje nastal mír, a hlasitě se přiznával k svému filantropickému smýšlení. Morrel, opřený do rohu kočáru, nechal švakra slovy projevovat přemíru veselosti, sám cítil radost právě tak upřímnou, ale zářící mu jen z očí.

U brány du Trone potkali Bertuccia, čekal tam bez hnutí jako stráž na svém místě.

Monte Cristo vyhlédl z okénka, vyměnil s ním několik tichých slov a intendant zmizel.

„Pane hrabě," pravil Emmanuel, když přijeli na Place-Royale, „zavezte mne, prosím, k mému domu, aby se moje žena ani okamžik neznepokojovala ani o vás ani o mne."

„Kdyby nebylo směšno jíti se chlubit svým vítězstvím," pravil Morrel, „pozval bych pana hraběte k nám, ale pan hrabě jistě také spěchá uklidniti srdce chvějící se o něj. Jsme na místě, Emmanueli, rozlučme se se svým, přítelem a nezdržujme ho."

„Okamžik," pravil Monte Cristo, „nezbavujte mne tak rázem obou společníků, vraťte se k své rozmilé ženě, Emmanueli, a vyřiďte jí, prosím, mé nejsrdečnější

poručení, a vy, Morreli, doprovoďte mne až na Elysejská Pole.“

„Výborně,“ souhlasil Maximilien, „tím spíše, že mám co dělat ve vaší čtvrti.“

„Máme tě čekat k snídání?“ tázal se Emmanuel.

„Ne,“ odvětil mladík.

Dvířka se opět zavřela, kočár jel dále.

„Vidíte, jak jsem vám přinesl štěstí,“ pravil Morrel, když s hrabětem osaměli. „Uvědomil jste si to?“

„Ovšem,“ přisvědčil Monte Cristo, „a proto bych vás měl rád stále u sebe.“

„To je zázračné!“ pokračoval Morrel, odpovídaje na svou vlastní myšlenku.

„Co?“ tázal se Monte Cristo.

„Co se právě událo.“

„Ano,“ přisvědčil Monte Cristo s úsměvem, „řekl jste to pravé slovo, Morelli, je to zázračné!“

„Neboť Albert je přece jen statečný,“ pokračoval Morrel.

„Velmi statečný,“ odtušil Monte Cristo, „viděl jsem ho spáti, když mu dýka visela nad hlavou.“

„A já vím,“ pravil Morrel, „že se dvakrát bil a velmi dobře bil, srovnejte si to teď s jeho dnešním chováním!“

„Stále váš vliv,“ podotkl Monte Cristo s úsměvem.

„Ale je to pro Alberta štěstí, že není vojákem,“ pravil Morrel.

„Proč?“

„Omluva na terrainu…“ prohodil mladý setník, potřásaje hlavou.

„Jděte, Morreli," pravil hrabě mírně, „snad neupadnete v předsudky obyčejných lidí? Uznáte přec, že, ježto je Albert statečný, nemůže býti zbabělý, že jistě měl nějaký důvod, aby jednal tak, jak jednal dnes ráno, a že tedy jeho chování je spíše hrdinské než co jiného."

„Zajisté, zajisté," odvětil Morrel, „ale já řeknu jako Španěl: byl méně statečný dnes než včera."

„Posnídáte se mnou, viďte, Morreli?" tázal se hrabě, chtěje už ukončiti ten hovor.

„Nikoli, opustím vás v deset hodin."

„Máte tedy s někým schůzku při snídání?"

Morrel se usmál a zavrtěl hlavou.

„Ale musíte přece někde snídat," namítl hrabě.

„A což když nemám hlad?" odtušil mladý muž.

„Ó," zvolal hrabě, „znám jen dva city, které kazí chuť k jídlu: bolest (a poněvadž vás na štěstí vidím velmi veselého, jistě to bolest není) a lásku. A po tom, co jste mi sdělil o svém srdci, je mi dovoleno myslit…"

„Nu, neříkám, že ne," odvětil vesele Morrel.

„A vy mi to nepovíte, Maximiliene?" promluvil hrabě tak živě, že bylo zřejmo, s jakým zájmem byl by vyslechl to tajemství.

„Dnes ráno jsem vám ukázal, že mám srdce, viďte hrabě?"

Místo odpovědi podal Monte Cristo mladému muži ruku.

„Nuže," pokračoval Morrel, „od chvíle, kdy to srdce není už s vámi ve Vincenneském lese, je jinde, kam si pro ně jdu."

„Jděte," pravil zvolna hrabě, „jděte, drahý příteli, ale kladu vám na srdce, setkáte-li se s nějakou překážkou, vzpomeňte si, že mám jistou moc na tomto světě, že jsem šťasten, mohu-li použíti této moci ve prospěch lidí, které miluji, a že vás miluji, Morreli."

„Dobře," odvětil mladý muž, „vzpomenu si na to, jako si vzpomínají sobecké děti na své rodiče, když jich potřebují. Budu-li vás potřebovat, a snad ta chvíle přijde, obrátím se k vám, hrabě."

„Dobrá, mám vaše slovo. Tedy s Bohem."

„Na shledanou."

Přijeli k vratům domu na Elysejských Polích. Monte Cristo otevřel dvířka. Morrel seskočil.

Bertuccio čekal na domovních schodech.

Morrel zmizel v avenue de Marigny a Monte Cristo rychle zamířil k Bertucciovi.

„Nuže?" tázal se ho.

„Chystá se opustiti dům," odpověděl intendant.

„A její syn?"

„Florentin, jeho komorník, myslí, že učiní právě tak."

„Pojďte."

Monte Cristo vzal Bertuccia s sebou do pracovny, napsal dopis, jejž jsme viděli, a podal jej intendantovi.

„Jděte," pravil, „a pospěšte si, dříve však oznamte Haydée, že jsem se vrátil."

„Jsem zde," zvolala dívka, jež, uslyševši hrčet kočár, seběhla hned dolů, a jejíž tvář zářila radostí nad tím, že vidí hraběte živa a zdráva.

Bertuccio odešel.

V prvních okamžicích toho návratu, jejž očekávala s takovou netrpělivostí, prožila Haydée všecko radostné zanícení dcery, uzřevší opět drahého otce, všecko opojení milenky, spatřivší opět zbožňovaného milence.

Radost hraběte de Monte Cristo byla ovšem méně sdílná, proto však nebyla méně veliká, pro srdce, která dlouho trpěla, je radost tím, čím je rosa vyprahlé půdě: srdce i půda vssají v sebe ten blahodárný déšť, jenž na ně padá, a nic z něho se neobjeví na povrchu. Od několika dní hrabě de Monte Cristo poznal, več již ode dávna neodvážil se doufati, že totiž jsou na světě dvě Mercedes a že by mohl býti ještě šťasten.

Jeho zrak, zářící štěstím, nořil se dychtivě do vlhkých očí Haydéeiných, když tu náhle se otevřely dveře. Hrabě stáhl obočí.

„Pan de Morcerf!“ hlásil Baptistin, jako by jediné to slovo obsahovalo jeho omluvu.

Tvář hraběte se skutečně vyjasnila.

„Který?“ tázal se. „Vicomte nebo hrabě?“

„Hrabě.“

„Můj Bože,“ zvolala Haydée, „což to není ještě skončeno?“

„Nevím, je-li to skončeno, mé milované dítě,“ pravil Monte Cristo, vzav dívku za ruce, „ale to vím, že se nemáš čeho bát.“

„Ó, je to ten bídák…“

„Ten muž mi nemůže nijak ublížiti, Haydée,“ odvětil Monte Cristo, „když jsem měl co jednat s jeho synem, tu byla příčina k obavám.“

„Také nikdy ani nezvíš, můj pane, co jsem vytrpěla," pravila dívka.

Monte Cristo se usmál.

„Při hrobě svého otce ti přisahám," promluvil Monte Cristo, vztáhnuv ruku nad dívčinu hlavu, „že stane-li se neštěstí, nestane se mně!"

„Věřím ti, můj pane, jako slovu božímu," pravila dívka, nastavujíc hraběti čelo.

Monte Cristo vtiskl na to tak čisté a tak krásné čelo polibek, při němž zabušila dvě srdce současně, jedno prudce, druhé tlumeně.

„Ó, můj Bože," zašeptal Monte Cristo, „dovolíš tedy, abych mohl milovati ještě jednou?… Uveďte pana hraběte de Morcerf do salonu," rozkázal Baptistinovi, doprovázeje krásnou Řekyni k tajným schodům.

Vysvětleme nyní tu návštěvu, kterou Monte Cristo, zdá se, očekával, ale kterou asi nečekali naši čtenáři.

Zatím co Mercedes, jak jsme již pravili, sestavovala ve svém bytě jakýsi inventář, který i Albert ve svém pavilonu sepsal, zatím, co pořádala klenoty, zavírala zásuvky, umísťovala klíče, aby zanechala všecko v dokonalém pořádku, nezpozorovala, že bledá, zlověstná hlava objevila se ve skleněné tabulce dveří, kudy vnikalo světlo do chodby, bylo tudy možno nejen vidět, ale i slyšet. Ten, jenž se tak díval, beze vší pochyby tedy viděl a slyšel – nejsa viděn ani slyšen – vše, co se dálo u paní de Morcerf.

Od zasklených těch dveří odebral se muž s bledou hlavou do ložnice hraběte de Morcerf a tam křečovitě

staženou rukou odhrnul záclonu okna, vedoucího na dvůr. Zůstal tak stát deset minut bez hnutí, beze slova, naslouchaje tlukotu vlastního srdce. Bylo to pro něho hodně dlouhých deset minut.

A tehdy Albert, vraceje se ze schůzky, uzřel otce, jenž čekal za záclonou na jeho návrat, a odvrátil hlavu.

Oko hraběte se zalesklo: věděl, že Albertova urážka Monte Crista byla hrozná, že po takové urážce následuje ve všech zemích světa souboj na smrt. Než Albert vracel se živ a zdráv, byl tedy hrabě pomstěn.

Záblesk nevýslovné radosti ozářil tu chmurnou tvář, jako když slunce vyšle poslední paprsek, než ztratí se v mracích, jež zdají se býti spíše jeho hrobem než lůžkem.

Ale jak jsme pravili, čekal marně, že jinoch přijde mu oznámit své vítězství. Že syn nechtěl vidět otce, jehož čest šel pomstíti, před soubojem, je pochopitelné, ale když čest otcova byla pomstěna, proč syn nepřišel se vrhnouti otci do náručí?

A tehdy hrabě, nemoha mluvit s Albertem, poslal si pro jeho sluhu. Víme, že Albert mu dovolil ničeho hraběti netajiti.

Deset minut nato objevil se na domovních schodech generál Morcerf v černém kabátě s vojenským límcem, černých spodcích a s černými rukavicemi. Udělil již, jak se zdálo, předběžné rozkazy, neboť sotvaže stanul na posledním stupni vnějšího schodiště, vyjel z kolny jeho kočár a stanul před ním.

Jeho komorník položil do kočáru vojenský plášť, v němž zabaleny byly dva meče, pak, zavřev dvířka, usedl vedle kočího.

Kočí nachýlil se z okénka pro rozkaz.

„Na Elysejská Pole," poroučel generál, „k hraběti de Monte Cristo. Rychle!"

Koně vyrazili pod šlehnutím, jež je zasáhlo. Pět minut nato stanuli před domem hraběte.

Pan de Morcerf sám si otevřel dvířka, a dříve ještě než se kočár zastavil, seskočil jako mladík, zazvonil a zmizel se svým sluhou v otevřených dveřích.

Za vteřinu hlásil Baptistin panu de Monte Cristo hraběte de Morcerf, a Monte Cristo, vyprovodiv Haydée, rozkázal, aby hrabě de Morcerf byl uveden do salonu.

Generál měřil již po třetí salon po celé jeho délce, když, obrátiv se spatřil Monte Crista, stojícího na prahu.

„Ach, to je pan de Morcerf," prohodil klidně Monte Cristo, „myslil jsem, že jsem špatně rozuměl."

„Ano, jsem to já," promluvil hrabě, maje rty tak hrozně staženy křečí, že nemohl jasně mluviti.

„Zbývá mi tedy již jen zvěděti," řekl hrabě, „co je toho příčinou, že mám potěšení viděti pana hraběte de Morcerf tak záhy zrána."

„Setkal jste se dnes ráno s mým synem, pane," pravil generál.

„Vy to víte?" prohodil hrabě.

„Vím také, že můj syn měl správné důvody k tomu, aby se s vámi bil a aby se všemožně snažil vás zabít."

„Skutečně, pane, velmi správné! Ale vidíte, že přese všecky ty důvody mě nezabil, ba ani se nebil."

„A přece vás považoval za příčinu otcovy pohany, za příčinu hrozné zkázy, která se v této chvíli hrne na můj dům."

„Je to pravda, pane," přisvědčil Monte Cristo se svým hrozným klidem, „za příčinu vedlejší, ne hlavní."

„Omluvil jste se mu nepochybně nebo mu podal nějaké vysvětlení."

„Nepodal jsem mu žádného vysvětlení a on omluvil se mně."

„A čemu přičítáte to chování?"

„Přesvědčení, nějaký člověk měl v tom všem asi větší vinu než já."

„A kdo byl ten člověk?"

„Jeho otec."

„Budiž," pravil hrabě, zblednuv. „Ale víte, že vinník nerad slyší usvědčování z viny."

„Vím… Čekal jsem také, že se stane, co se stalo."

„Čekal jste, že můj syn bude zbabělcem?" zvolal hrabě.

„Pan Albert de Morcerf není zbabělec," odvětil Monte Cristo.

„Muž, který drží meč, muž, který na dosah toho meče má zapřísáhlého nepřítele, ten muž, nebije-li se, je zbabělec! Že tu není, abych mu to řekl!"

„Pane," odpověděl chladně Monte Cristo, „mám za to, že jste mne nevyhledal, abyste mi sděloval své drob-

né rodinné záležitosti. Jděte to říci panu Albertovi, snad bude vědět, co vám odpovědít."

„Oh, ne, ne," zvolal generál s úsměvem, jenž zmizel, sotva se objevil, „ne, máte pravdu, nepřišel jsem proto! Přišel jsem vám říci, že i já pohlížím na vás jako na nepřítele! Přišel jsem vám říci, že vás instinktivně nenávidím! Že se mi zdá, že jsem vás vždycky znal, vždycky nenáviděl! A konečně, když mladí mužové tohoto století se nebijí, že je na nás bíti se… Je to vaším míněním, pane?"

„Doslova. A také, když jsem řekl, že jsem očekával, co se stane, mluvil jsem o cti vaší návštěvy."

„Tím, líp… Jste tedy připraven?"

„Jsem vždycky připraven, pane."

„Víte, že se budeme bít až do smrti jednoho z nás?" mluvil generál, zatínaje vztekem zuby.

„Až do smrti jednoho z nás," opakoval Monte Cristo, lehce přikývnuv.

„Pojďme tedy, nepotřebujeme svědků."

„Pravda," přisvědčil Monte Cristo, „je to zbytečné, známe se tak dobře!"

„Naopak," pravil hrabě, „právě protože se neznáme."

„Nu," prohodil Monte Cristo s flegmatičností, jež byla s to, přivést k zoufalství, „promluvme si o tom trochu. Nejste snad voják Fernand, jenž zběhl v předvečer bitvy u Waterloo? Nejste poručík Fernand, jenž sloužil za vůdce a špehouna francouzské armádě ve Španělsku? Nejste plukovník Fernand, jenž zradil, prodal, zavraždil svého dobrodince Aliho? A netvoří všichni tito

Fernandové dohromady generál-lieutenanta hraběte de Morcerf, francouzského paira?“

„Oh,“ zvolal generál, zasažen těmi slovy jako žhavým železem, „oh, bídníče, jenž vyčítáš mi mou hanbu v okamžiku, kdy snad mne zabiješ, ne, neřekl jsem, že jsem tě neznám. Vím dobře, démone, že vnikl jsi v noc minulosti a že jsi tam přečetl při světle bůhví jaké pochodně každou stránku mého života! Ale možná, že je ve mně ještě více cti v mé potupě, než v tobě pod tvým okázalým zevnějškem. Ne, ne, ty mne znáš, vím to, ale já neznám tebe, dobrodruhu, pokrytý zlatem a drahokamy! V Paříži si říkáš hrabě de Monte Cristo, v Itálii Simbad námořník, na Maltě bůhví jak, zapomněl jsem už. Ale co na tobě žádám, je tvé skutečné jméno, tvé pravé jméno chci znáti, ze všech těch set jmen, abych je mohl vyslovit na terrainu ve chvíli, kdy pohřížím meč do tvého srdce!“

Hrabě de Monte Cristo zbledl hrozně, jeho světlé oko roznítilo se sžíravým ohněm, jedním skokem ocitl se v toiletním pokoji vedle ložnice a strhnuv vázanku, kabát a vestu, oblékl dříve než za minutu krátkou námořnickou kazajku a na hlavu posadil si námořnickou čapku, zpod níž rozproudily se jeho dlouhé černé vlasy.

A vrátil se, hrozivý, neúprosný, kráčeje se založenýma rukama ke generálu, který nechápal jeho zmizení, který na něho čekal a který, cítě, jak mu zuby jektají a nohy pod ním klesají, couvl a nezastavil se, až když našel stůl, o nějž opřel se křečovitě zaťatou rukou.

„Fernande," zvolal Monte Cristo, „ze svých sto jmen potřebuji ti říci jen jedno, abych tě zdrtil! Ale ty je uhádáš, to jméno, není-li pravda? Či spíše vzpomínáš si na ně, neboť přese všecko své hoře, přese všecka svá muka ukazuji ti dnes tvář, omládlou štěstím pomsty, tvář, kterou jsi jistě často vídal ve snách od svého sňatku s… Mercedes, mou nevěstou!"

Generál, hlavu zvrácenu dozadu, ruce vztaženy vpřed, pohled ztrnulý, bez hlesu prožíval tu hroznou scénu, pak, došed pozpátku ke zdi, opřel se o ni a smýkal se podle ní až ke dveřím, jimiž pozpátku vyšel, výraziv jen jediný žalostný, hrozný, srdcervoucí výkřik:

„Edmond Dantès!"

Se vzdechy, v nichž nebylo nic lidského, dovlekl se pak až do vestibulu, prošel dvorem jako opilý a klesl do náručí svému sluhovi, šeptaje jen nesrozumitelně:

„Domů! Domů!"

Cestou domů vzpamatoval ho čerstvý vzduch a stud, do něhož uváděla ho pozornost jeho lidí, takže mohl uspořádati své myšlenky. Ale cesta byla krátká a čím více blížil se domů, tím živěji cítil všecky své bolesti.

Hrabě dal zastavit několik kroků od domu a sestoupil. Vrata paláce byla dokořán otevřena, drožkář, všecek překvapen, že byl zavolán do toho nádherného obydlí, stál s vozem uprostřed dvora. Hrabě pohlédl na drožku s hrůzou, ale neodváživ se otázati nikoho, kvapil ke svým komnatám.

Dvě osoby sestupovaly se schodů, měl sotva kdy uskočiti, aby se jim vyhnul.

Byla to Mercedes opřená o rámě synovo, s nímž společně opouštěla dům.

Šli těsně mimo nešťastníka, který skryt za damaškovou portièrou, byl skoro lehce zasažen hedvábným šatem hraběnčiným a ucítil na tváři vlahý dech těchto slov, jež pronesl jeho syn:

„Odvahu, matko! Pojďte, pojďte, nejsme zde již doma."

Slova utichla, kroky se vzdálily.

Generál se vztyčil, drže se křečovitě damaškové záclony. Potlačoval nejstrašlivější vzlyk, jaký se kdy vydral z prsou otce, opuštěného ženou i synem současně.

Brzy uslyšel zapadnout dvířka drožky, pak hlas kočího, pak otřásl rachot těžkopádného vozu okenními tabulkami. Tu vběhl hrabě do ložnice, aby ještě jednou spatřil vše, co na tomto světě miloval. Ale kočár odjel, aniž se hlava Mercedes nebo Albertova ukázala v okénku, aby věnovala osamělému domu a opuštěnému otci a choti poslední pohled rozloučení a lítosti, to jest odpuštění.

A tu, když kola drožky rachotila po dlažbě v klenuté bráně, ozval se v ložnici výstřel a tmavý kouř unikal jednou z okenních tabulek, jež praskla silou výbuchu.

XVI.
VALENTINA

Uhodneme, kde měl Morrel co činit a s kým měl schůzku.

Opustiv Monte Crista, zamířil také zvolna k domu Villefortových.

Pravíme zvolna, neboť zbývalo mu přes půl hodiny k učinění pěti set kroků: přes to však, že měl více kdy než potřeboval, spěchal opustit Monte Crista, aby byl sám se svými myšlenkami.

Znal dobře svou chvíli, chvíli, kdy Valentina, přítomna Noirtierově snídání, byla jista, že nebude rušena v té posvátné povinnosti. Noirtier a Valentina povolili mu dvě návštěvy týdně a Maximilien používal svého práva.

Přišel, Valentina ho čekala. Znepokojena, takřka zděšena, uchopila ho za ruku a dovedla ho k dědečkovi.

Ten nepokoj, vystupňovaný, jak jsme pravili, téměř až k zděšení, způsoben byl hlukem, jejž Morcerfova příhoda vyvolala ve společnosti. Vědělo se (svět všecko ví), co se událo v opeře. U Villefortů nikdo nepochyboval, že souboj bude nutným následkem té události. Valentina svým ženským instinktem uhodla, že Morrel bude Monte Cristovým svědkem, a znajíc dobře mladíkovu statečnost a jeho hluboké přátelství k hraběti, obávala se, že nebude mít síly omeziti se jen na trpnou úlohu, jež mu byla udělena.

Pochopíme tedy, s jakou dychtivostí byly zprávy žádány, podávány a vyslechnuty, a Morrel mohl čísti nevýslovnou radost v očích své zbožňované, když uslyšela, že tak hrozná aféra měla konec právě tak šťastný jako neočekávaný.

„A nyní," pravila Valentina, pokynuvši Morrelovi, aby usedl vedle starce a sama usednuvši na stoličku, o níž děd opíral nohy, „promluvme si trochu o svých záležitostech. Víte, Maximiliene, že dědeček zabýval se kdysi myšlenkou, opustit tento dům a vzít si byt mimo palác pana de Villefort?"

„Ano, ovšem," přisvědčil Maximilien, „pamatuji se na ten plán a dokonce jsem se z něho velice radoval."

„Nuže, radujte se, Maximiliene," pokračovala Valentina, „neboť dědeček se k němu vrací."

„Výborně!" zvolal Maximilien.

„A víte, z jakého důvodu opouští dědeček tento dům?" tázala se Valentina.

Noirtier pohlížel na vnučku, chtěje jí očima přikázat mlčení, ale Valentina nedívala se na Noirtiera, její oči, její pohled, její úsměv, vše platilo Morrelovi.

„Ó, nechť je důvod páně Noirtierův jakýkoli," zvolal Morrel, „prohlašuji jej za správný!"

„Je výborný," pravila Valentina, „tvrdí, že vzduch faubourgu Saint-Honoré mi nesvědčí."

„Opravdu," odvětil Morrel, „poslyšte, Valentino, pan Noirtier má snad pravdu, zdá se mi již asi čtrnáct dní, že vaše zdraví se horší."

„Ano," přisvědčila Valentina, „trochu je to pravda, dědeček mi také dělá lékaře a ježto dědeček ví všecko, mám v něj největší důvěru."

„Jste tedy opravdu churava, Valentino?" tázal i Morrel rychle.

„Oh, můj Bože, nemůže se tomu říci choroba: cítím jistou nevolnost, to je vše. Ztratila jsem chuť k jídlu a zdá se mi, že můj žaludek prodělává nějaký zápas a nemůže něčemu přivyknout."

Noirtierovi neušlo ani jediné Valentinino slovo.

„A jak léčíte tu neznámou nemoc?"

„Ó, velmi jednoduše," odtušila Valentina, „vezmu každé ráno lžíci léku, jejž dědeček užívá, totiž začala jsem jednou lžící a nyní beru již čtyři. Dědeček tvrdí, že je to universální lék."

Valentina se usmála, ale v jejím úsměvu bylo něco smutného a trpícího.

Maximilien, opojený láskou, tiše na ni pohlížel. Byla velmi krásná, ale její bledost vzala na sebe mdlejší tón, oči leskly se jí žhavějším ohněm než obyčejně, a ruce, jindy perleťově bílé, zdály se z vosku a chvílemi nabývaly žlutavého odstínu.

Mladý muž pohlédl s Valentiny na Noirtiera, se zvláštní, hlubokou inteligencí pozoroval stařec dívku, zcela pohříženou ve svou lásku, ale i on sledoval jako Morrel stopy tajného utrpení, ostatně tak málo viditelné, že unikly oku všech, kromě oka dědova a milencova.

„Ale myslil jsem," pravil Morrel, „že ten lék, kterého berete nyní již čtyři lžíce, byl předepsán panu Noirtierovi."

„Vím jen, že je velmi hořký," odvětila Valentina, „tak hořký, že všecko, čeho se potom napiji, zdá se míti stejnou chuť."

Noirtier pohlédl na vnučku tázavě.

„Ano, dědečku," pravila Valentina, „je to tak. Před chvílí, než jsem šla sem, napila jsem se vody s cukrem, nuže, nechala jsem jí půl sklenice, tak mi připadala hořkou."

Noirtier zbledl a naznačil, že chce mluvit.

Valentina vstala, chtějíc jíti pro slovník.

Noirtier sledoval ji zrakem se zřejmou úzkostí.

Skutečně, krev vstoupala dívce k hlavě, její líce se zruměnily.

„Ach, to je zvláštní!" zvolala, neztrativši veselosti. „Zatmělo se mi v očích! To by mne slunce bylo tak oslnilo?"

A opřela se o okenní závoru.

„Není slunce," pravil Morrel, znepokojen více ještě výrazem Noirtierovým než Valentininou indisposicí.

A přiběhl k Valentině.

Dívka se usmála.

„Uklidni se, dědečku," pravila Noirtierovi, „uklidněte se, Maximiliene, nic to není, už to přešlo. Ale poslouchejte! Neslyšíte hrčet kočár na dvoře?"

Otevřela Noirtierovy dveře, přiskočila k oknu na chodbě a rychle se vrátila.

„Ano," hlásila, „paní Danglarsová s dcerou jedou k nám na návštěvu. S Bohem, uteku, protože by sem pro mne přišli, či spíše na shledanou, zůstaňte u dědečka, pane Maximiliene, slibuji vám, že je nebudu zdržovat."

Morrel sledoval ji očima, viděl, jak se za ní zavřely dveře a slyšel ji stoupati po malém schodišti, vedoucím do jejích pokojů a zároveň i k paní Villefortové.

Jakmile zmizela, pokynul Noirtier Morrelovi, aby vzal slovník. Morrel uposlechl, veden Valentinou, naučil se brzy rozuměti starci.

Ježto však bylo nutno probrat část ze dvaceti čtyř písmen abecedy a vyhledat každé slovo ve slovníku, v čemž Maximilien nebyl ještě dost zběhlý, trvalo to deset minut, než byla myšlenka starcova tlumočena těmito slovy:

„Přinést z Valentinina pokoje sklenici vody a láhev."

Morrel ihned zazvonil na sluhu, jenž nastoupil na místo Barroisovo, a udělil mu jménem Noirtierovým ten rozkaz.

Sluha vrátil se za okamžik.

Láhev a sklenice byly úplně prázdny.

Noirtier pokynul, že chce mluvit.

„Proč jsou sklenice a láhev prázdny?" tázal se. „Valentina pravila, že vypila jen půl sklenice."

Tlumočení této nově žádosti trvalo nových pět minut.

„Nevím," odpověděl sluha, „ale komorná je v komnatě slečny Valentiny, snad ona vodu vylila."

„Zeptejte se jí," pravil Morrel, uhádnuv nyní Noirtierovu myšlénku pohledem.

Sluha se vzdálil a vrátil se téměř okamžitě.

„Slečna Valentina prošla svým pokojem, ubírajíc se k paní de Villefort," hlásil, „a majíc žízeň, vypila, co bylo ve sklenici. Vodu z láhve pak vylil pan Eduard a udělal si z ní rybník pro své kachny."

Noirtier zvedl oči k nebi jako hráč, jenž sází celé svoje jmění na jedinou kartu.

Od té chvíle upřely se starcovy zraky na dveře a nespustily se s nich.

Byla to skutečně paní Danglarsová s dcerou, jež Valentina viděla. Byly uvedeny do salonu paní de Villefort, která se rozhodla přijmouti je ve svých komnatách. Proto prošla Valentina svým pokojem, který byl ve stejné řadě s ložnicí macešinou, oba pokoje dělil jen pokoj Eduardův.

Obě ženy vešly do salonu s jistou oficielní obřadností, která věstí nějaké důležité sdělení.

Lidé ze společnosti ihned vystihnou jakoukoli nuanci. Paní de Villefort odpověděla na slavnostnost slavnostností.

V tom okamžiku vešla Valentina a poklony začaly znovu.

„Drahá přítelkyně," začala baronka, když obě dívky podávaly si ruce, „přicházím s Eugenií k vám první, oznámit vám brzký sňatek své dcery s princem Cavalcantim."

Danglars zavedl titul prince. Demokratickému bankéři se zdálo, že se to vyjímá líp než hrabě.

„Dovolte tedy, abych vám vyslovila své upřímné blahopřání," odpověděla paní de Villefort. „Princ Cavalcanti zdá se být mladým mužem, plným vzácných vlastností."

„Poslyšte," pravila baronka s úsměvem, „máme-li spolu mluvit jako dvě přítelkyně, musím vám říci, že princ nezdá se nám ještě býti, čím bude. Je v něm trochu té podivnosti, podle níž my Francouzi na první

pohled poznáme italského nebo německého šlechtice. Leč jeví velmi dobré srdce, velikou jemnost ducha a co se týče jmění, pan Danglars tvrdí, že je majestátní, to je jeho výraz."

„A dodejte, madame," pravila Eugenie, listujíc v albu paní Villefortové, „že chováte k tomu mladému muži zvláštní náklonnost."

„A vás, slečno, nemusím se ani ptáti, sdílíte-li tu náklonnost," prohodila paní de Villefort.

„Já?" odpověděla Eugenie se svou obvyklou přímostí. „Oh, ani v nejmenším, madame. Mým povoláním nebylo vzít na sebe starosti o domácnost nebo podrobit se rozmarům muže, ať si je jakýkoli. Mým povoláním bylo stát se umělkyní a zůstat tedy nezávislou srdcem, osobou i smýšlením."

Eugenie pronesla ta slova hlasem tak pevným a důrazným, že ruměnec vstoupil do tváří Valentininých. Bojácná dívka nemohla pochopit tu silnou povahu, která zdála se postrádat vší ženské nesmělosti.

„Ostatně," pokračovala Eugenie, „‚když už jsem chtíc nechtíc odsouzena k provdání, musím děkovati Prozřetelnosti, že mi aspoň seslala pohrdání pana Alberta de Morcerf. Nebýt té Prozřetelnosti, byla bych dnes ženou muže beze cti."

„Je to pravda," přisvědčila baronka s onou zvláštní prostoduchostí, jakou lze někdy postihnouti u velkých dam a jíž nepozbudou přese všecky styky s nešlechtici, „je to pravda, kdyby Morcerfovi nebyli tak dlouho váhali, moje dcera byla by se provdala za pana Alberta.

Generál o to velice stál, přišel dokonce nutit pana Danglarse, ušli jsme tomu zázrakem."

„Ale což všecka ta hanba otcova padá na syna?" namítla nesměle Valentina. „Zdá se mi, že pan Albert není ani dost málo vinen všemi těmi generálovými zradami."

„Promiňte, drahá přítelkyně," pravila neúprosná dívka, „pan Albert si vyžádal a zasloužil svůj díl na té hanbě: včera v Opeře vyzval pana de Monte Cristo na souboj a dnes prý se mu omluvil na terrainu!"

„To není možná!" zvolala paní de Villefort.

„Ó, je to jisté, drahá přítelkyně," ujišťovala paní Danglarsová s touže prostoduchostí, o níž jsme se již zmínili, „vím to od pana Debraye, který byl omluvě přítomen."

Valentina také znala pravdu, ale neodpověděla. Jediné slovo probudilo v ní vzpomínky, ocitla se v duchu v pokoji Noirtierově, kde ji čekal Morrel.

Pohřížena v tyto myšlenky, Valentina přestala brát účast na hovoru, nebyla by ani mohla opakovati, co se promluvilo od několika minut, když tu náhle ruka paní Danglarsové, položivší se na její ruku, vytrhla ji ze snění.

„Co si přejete, madame?" pravila Valentina, zachvěvši se při dotyku prstů paní Danglarsové, jako by jí projela elektřina.

„Chci se vás zeptati, drahá Valentino," odvětila baronka, „nejste-li churava."

„Já?" prohodila dívka, přejevši si rukou přes horké čelo.

„Ano, podívejte se na sebe do zrcadla, zčervenala jste a zbledla asi třikrát nebo čtyřikrát po sobě během minuty."

„Opravdu," zvolala Eugenie, „jsi velmi bledá!"

„Oh, neznepokojuj se, Eugenie, je mi tak již několik dní."

A ačkoli nebyla ani dost málo lstivá, přece jen pochopila, že se jí naskytla příležitost k odchodu. Paní de Villefort jí ostatně přispěla ku pomoci.

„Odeberte se do svého pokoje, Valentino," pravila jí, „jste skutečně churava a dámy vám zajisté prominou. Vypijte sklenici čisté vody, to vás osvěží."

Valentina políbila Eugenii, uklonila se paní Danglarsové, která již vstala k odchodu, a vyšla z pokoje.

„Ubohé dítě," pravila paní de Villefort, když Valentina zmizela, „dělá mi opravdu starosti a nic bych se nedivila, kdyby ji potkalo něco vážného."

Zatím Valentina prošla v jakémsi rozrušení, kterého si nedovedla vysvětlit Eduardovým pokojem, neodpověděvši ničeho na nějakou chlapcovou zlomyslnost, a skrze svůj pokoj došla na malé schodiště. Sestoupila po všech jeho stupních až na tři poslední, slyšela již hlas Morrelův, když tu zatmělo se jí před očima, noha smekla se jí se schodu, ruce neměly již síly zachytit se zábradlí a Valentina, opřevši se o zeď, sjela spíše se schodů, než sestoupila.

Morrel prudce vyskočil, otevřel dveře a našel Valentinu ležící na chodbě.

Rychlostí blesku byl u ní, vzal ji do náručí a posadil ji do křesla. Valentina otevřela oči.

„Oh, jak jsem neobratná," pravila s horečnou živostí, „zapomenu, že jsou nad chodbou ještě tři stupně! Jako bych neuměla chodit!"

„Poranila jste se, Valentino?" zvolal Morrel. „Ó, můj Bože, můj Bože!"

Valentina se rozhlédla: spatřila strašný úděs v očích Noirtierových.

„Neboj se, dědoušku," pravila, pokoušejíc se o úsměv, „není to nic, není to nic… jen se mi hlava zatočila."

„Už zase závrať!" zvolal Morrel, spínaje ruce, „Oh, dejte pozor, Valentino, pro všecko vás prosím!"

„Ale ne, ne," pravila Valentina, „říkám vám, že už to přešlo, a že to nic nebylo. A teď vám musím oznámit novinu: Eugenie se za týden vdává a za tři dny bude se pořádat veliká hostina, zásnubní večeře. Jsme všichni pozváni, otec, paní de Villefort i já… aspoň jsem tomu tak rozuměla."

„Kdy budeme se moci my zabývat takovýmihle podrobnostmi? Ó, Valentino, vy tolik u dědečka zmůžete, přičiňte se, ať odpoví: brzy!"

„Spoléháte tedy na mne, že já pobídnu dědouškovu váhavost a probudím jeho paměť?" tázala se Valentina.

„Ano," zvolal Morrel. „Můj Bože, můj Bože, učiňte tak rychle! Pokud nebudete mojí, Valentino, bude se mi stále zdát, že vás ztratím."

„Ó, skutečně, Maximiliene," odpověděla Valentina s křečovitým pohybem, „jste příliš bojácný na důstojníka, na vojáka, který prý nepoznal strachu! Hahaha!"

A vypukla v pronikavý a bolestný smích, paže jí ztuhly a obrátily se, hlava klesla do křesla a Valentina zůstala bez hnutí.

Výkřik hrůzy, jejž Bůh upoutal Noirtierovi na rty, vyšlehl z jeho pohledu.

Morrel porozuměl: bylo třeba přivolati pomoc.

Mladý muž pověsil se na zvonítko, komorná, jež byla ve Valentinině pokoji, a sluha, který nastoupil po Barroisovi, přiběhli současně.

Valentina byla tak bledá, tak studená, tak bezduchá, že sloužící, zachváceni strachem, jenž neustále panoval v tom zlořečeném domě, neposlouchali, co se jim říká, a vyrazili na chodbu, volajíce o pomoc.

Paní Danglarsová a Eugenie právě odcházely, měly ještě kdy uslyšet příčinu toho poplachu.

„Řekla jsem vám to!" zvolala paní de Villefort. „Ubohé dítě!"

XVII.
DOZNÁNÍ

Současně ozval se hlas pana de Villefort, jenž volal ze své pracovny:

„Co se stalo?“

Morrel otázal se pohledem Noirtiera, který nabyl opět vší své chladnokrevnosti a který ukázal mu očima na toiletní pokoj, kam se Maximilien už jednou za podobných okolností utekl.

Měl sotva kdy vzít klobouk a bez dechu tam uskočit. Bylo již slyšet kroky státního návladního po chodbě.

Villefort vrazil do pokoje, vrhl se k Valentině a vzal ji do náručí.

„Lékaře! Lékaře!… Pana ďAvrigny!“ volal Villefort. „Nebo ne, půjdu pro něho sám!“

A vyběhl z pokoje.

Z druhých dveří vyběhl Morrel.

Hrozná vzpomínka udeřila ho do hlavy: Villefortův rozhovor s doktorem, jejž vyslechl v noci, kdy zemřela paní de Saint-Méran, vynořil se mu v paměti, příznaky, dosahující tentokrát méně hrozivého stupně, byly tytéž, jež předcházely smrti Barroisově.

Zároveň se mu zdálo, jako by mu do ucha zalehl zvuk Monte Cristova hlasu, který mu pravil:

„Kdykoli budete něco potřebovat, Morreli, přijďte ke mně, mohu mnoho.“

Rychleji než myšlenky letěl Morrel z faubourgu Saint-Honoré do ulice Matignon a z ulice Matignon na Elysejská Pole.

Zatím Villefort přijel ve fiakru k domu pana ďAvrigny, zazvonil tak prudce, že vrátný přiběhl otevřít s tváří zděšenou. Villefort vrhl se na schody, nemaje síly promluvit. Vrátný ho znal, nezastavil ho tedy a jen za nim volal:

„Je v pracovně, pane státní návladní, je v pracovně!“

Villefort tam již otvíral, či spíše rozrážel dveře.

„Ach,“ zvolal doktor, „to jste vy!“

„Ano,“ odvětil Villefort, zavíraje za sebou dveře, „ano, doktore, jsem to já a ptám se nyní zase já vás, jsme-li sami. Doktore, můj dům je proklet!“

„Co?“ pravil doktor zdánlivě chladně, ale ve skutečnosti s hlubokým vnitřním rozrušením. „Stůně u vás už zase někdo?“

„Ano, doktore,“ zvolal Villefort, chytiv se křečovitě za vlasy, „ano!“

Doktorův pohled pravil:

„Řekl jsem vám to.“

Jeho rty pronesly zvolna tato slova:

„Kdo tedy u vás zemře a jaká nová oběť obviní nás před Bohem ze slabosti?“

Bolestný vzlyk vydral se Villefortovi z hrudi, státní návladní přistoupil k doktorovi a uchopiv ho za ruku, pravil:

„Valentina, je to Valentina!“

„Vaše dcera!“ zvolal ďAvrigny, překvapen a zachvácen bolestí.

„Vidíte, že jste se mýlil,“ šeptal úředník, „pojďte k ní a u jejího lůžka žádejte ji za odpuštění, že jste ji tak podezříval.“

„Kdykoli jste mne zavolal,“ pravil ďAvrigny, „vždycky bylo již pozdě. Ale nevadí, jdu. Ale pospěšme si, pane, váš dům pronásledují takoví nepřátelé, že nesmíme ztrácet času.“

„Ó, tentokráte mi nebudete, doktore, vyčítat slabost. Tentokrát vraha vypátrám a potrestám.“

„Především se pokusme zachránit oběť a pak teprve pomýšlejme na pomstu,“ pravil doktor. „Pojďte.“

Kočár, jenž přivezl Villeforta, vezl jej i ďAvrignyho tryskem zpět právě ve chvíli, kdy Morrel klepal na dveře Monte Cristovy.

Hrabě byl ve své pracovně a s velikou starostlivostí četl lístek, jejž právě mu Bertuccio ve spěchu poslal.

Uslyšev jméno Maximiliena Morrela, který opustil ho sotva před dvěma hodinami, hrabě zvedl hlavu.

Jistě se i s Morrelem jako s ním mnoho událo během těch dvou hodin, neboť mladý muž, jenž opustil ho s úsměvem na rtech, vracel se s tváří strhanou.

Hrabě vyskočil a chvátal Morrelovi vstříc.

„Co se stalo, Maximiliene?“ tázal se ho. „Jste bled a vaše čelo je zbroceno potem.“

Morrel spíše klesl než usedl do křesla.

„Ano,“ pravil, „přišel jsem… musím s vámi mluvit.“

„Jsou všichni zdrávi ve vaší rodině?“ tázal se hrabě tonem laskavé vlídnosti, v jejíž upřímnost musil každý uvěřit.

„Díky, hrabě, díky,“ pravil mladý muž ve zřejmých nesnázích, jak začít o tom, co chtěl říci, „ano, v mé rodině jsou všichni zdrávi.“

„To jsem rád! Ale chcete mi přece něco říci?“ ptal se hrabě dále, stále ve větším nepokoji.

„Ano, je to pravda,“ přisvědčil Morrel, „vyšel jsem z domu, kam právě vstoupila smrt a běžím k vám.“

„Přicházíte snad od pana de Morcerf?“ tázal se Monte Cristo.

„Ne,“ odvětil Morrel, „což někdo u Morcerfů zemřel?“

„Generál se právě zastřelil,“ pravil Monte Cristo.

„Oh, to je neštěstí!“ zvolal Maximilien.

„Pro hraběnku ne, ani pro Alberta,“ odtušil Monte Cristo, „je líp nemít otce a chotě žádného, než mít otce a chotě bezectného, krev smyje hanbu.“

„Ubohá hraběnka!“ pravil Maximilien. „Té je mně nejvíc líto. Tak ušlechtilá žena!“

„Litujte i Alberta, Maximiliene, neb jí věřte, že je to syn, hodný své matky. Ale vraťme se k vám. Pravíte, že jste ke mně běžel, byl bych snad tak šťasten, že byste mne potřeboval?“

„Ano, potřebuji vás, či spíše domníval jsem se jako šílenec, že byste mi mohl přispět v takových okolnostech, kdy jedině Bůh mi může pomoci.“

„Jen to řekněte,“ vybízel Monte Cristo.

„Ó," pravil Morrel, „nevím skutečně, je-li dovoleno zjeviti takové tajemství lidskému sluchu, ale osud mne k tomu nutí, nutnost mne dohání, hrabě."

Morrel se odmlčel, váhaje.

„Věříte, že vás miluji?" promluvil Monte Cristo, bera srdečně mladíkovu ruku mezi obě své.

„Ó, dodáváte mi skutečně odvahy a pak mi něco zde praví (Morrel položil si ruku na srdce), že nemám mít před vámi tajemství."

„Máte pravdu, Morreli, Bůh mluví k vašemu srdci a vaše srdce mluví k vám. Opakujte mi, co vám vaše srdce praví."

„Hrabě, dovolíte mi poslat Baptistina s dotazem, jak se daří někomu, koho znáte?"

„Jsem vám cele k disposici svou osobou, tím spíše i svým služebnictvem."

„Oh, nevydechnu volněji, dokud neuslyším, že je jí lépe!"

„Chcete, abych zazvonil na Baptistina?"

„Ne, řeknu mu to sám."

Morrel vyšel, zavolal Baptistina a řekl mu tiše několik slov. Komorník odkvapil.

„Nuže, je to zařízeno?" tázal se Monte Cristo, když se Morrel opět objevil.

„Ano a teď budu trochu klidnější."

„Víte, že čekám," podotkl Monte Cristo s úsměvem.

„Ano a já mluvím. Poslyšte, jednou večer ocitl jsem se v jedné zahradě. Byl jsem skryt za hustým křovím, nikdo netušil, že bych tam mohl býti. Dvě osoby krá-

čely mimo mne, dovolte mi zamlčeti prozatím jejich jména, mluvily tiše, ale já měl takový zájem na tom, co mluvily, že neztratil jsem z toho ani jediného slova."

„Je to asi něco neblahého, mohu-li soudit z vaší bledosti a vašeho chvění, Morreli."

„Ó, ano, velmi neblahého, milý příteli! V rodině majitele zahrady, kde jsem se nacházel, někdo právě zemřel, jedna z osob, jichž hovor jsem vyslechl, byl majitel zahrady a druhá byl lékař. Nuže, onen svěřoval tomuto své obavy a bolesti, neboť bylo to po druhé během měsíce, co smrt vrhla se prudce a neočekávaně na ten dům, jenž jako by byl andělem pomsty označen hněvu božímu."

„Ach," prohodil Monte Cristo, pohlížeje pevně na mladého muže a obrátiv nepatrným pohybem své křeslo tak, aby zůstal ve stínu, zatím co na tvář Maximilienovu padalo plné světlo.

„Ano," pokračoval Morrel, „smrt vešla dvakrát během měsíce do toho domu."

„A co odpověděl doktor?" tázal se Monte Cristo.

„Odpověděl… odpověděl, že smrt ta není přirozená a že nutno ji přičísti…"

„Čemu?"

„Jedu!"

„Opravdu?" prohodil Monte Cristo s lehkým odkašláním, jež ve chvílích nejvyššího vzrušení sloužilo mu k utajení buď ruměnce nebo bledosti nebo i pozornosti, s jakou naslouchal. „Opravdu, Maximiliene, to jste slyšel?"

„Ano, drahý hrabě, slyšel jsem to a doktor dodal, že kdyby se něco podobného opakovalo, považoval by se za nucena oznámit to spravedlnosti."

Monte Cristo poslouchal nebo zdál se poslouchati s největším klidem.

„Nuže," pokračoval Maximilien, „došlo k třetímu úmrtí a ani pán domu, ani doktor ničeho neřekli, a teď hrozí smrt po čtvrté. Hrabě, co myslíte, k čemu zavazuje mne znalost takového tajemství?"

„Drahý příteli," odpověděl Monte Cristo, „zdá se mi, že vyprávíte mi zde příhodu, kterou každý z nás zná nazpaměť. Znám dům, kde jste to vyslechl, nebo aspoň znám podobný, dům se zahradou, otce rodiny, lékaře, rodinu, kde byla tři neobyčejná a neočekávaná úmrtí. Nuže, pohleďte na mne, který jsem nezachytil důvěrného hovoru a který přece vím, to vše právě tak dobře jako vy, mám já nějaké výčitky svědomí? Ne, není mi nic po tom. Pravíte, že vám připadá, jako by anděl pomsty označil ten dům hněvu božímu, nuže, kdo vám praví, že vaše zdání není pravdou? Nevizte věcí, kterých nechtějí vidět ti, v jichž zájmu je, viděti je. Je-li to spravedlnost a ne hněv boží, jež navštívila ten dům, Maximiliene, odvraťte hlavu a nechte spravedlnost boží jednat."

Morrel se zachvěl. V tónu hraběte bylo něco zlověstného, slavnostního a hrozného zároveň.

„Ostatně," pokračoval hrabě s tak nápadnou změnou v hlase, že by nikdo nebyl řekl, že poslední slova vyšla

z úst téhož muže, „kdo vám praví, že se to bude opakovat?“

„Opakuje se to, hrabě!“ zvolal Morrel. „A proto jsem k vám přichvátal.“

„Nuže, co mám dělat, Morreli? Přejete si snad, abych to oznámil panu státnímu návladnímu?“

Monte Cristo vyslovil poslední slova tak jasně a s tak pronikavým přízvukem, že Morrel náhle vyskočil a zvolal:

„Hrabě, hrabě! Víte o kom mluvím, že ano?“

„Nu, to se ví, můj milý příteli, a dokáži vám to tím, že doplním vaše vypravování, to jest, že nazvu lidi jejich jmény. Procházel jste se jednou večer v zahradě pana de Villefort, podle toho, co jste mi řekl, soudím, že to bylo večer po úmrtí paní de Saint-Mérán. Slyšel jste pana de Villefort a pana ďAvrigny hovořit o smrti pana de Saint-Méran a o neméně nápadném úmrtí markýzině. Pan ďAvrigny pravil, že je přesvědčen o otravě, ba dokonce o dvou otravách. A teď vy, čestný muž, jakému tak hned není rovno, pátráte od té doby ve svém srdci, bádáte ve svědomí, máte-li odhaliti to tajemství či mlčet. Nežijeme ve středověku, drahý příteli, není již fémy, není již volných soudců. Co, u čerta, žádáte po těch lidech? Co mi chceš, svědomí? – praví Sterne. Eh, můj milý, nechte je spát, spí-li, nechte je blednout bezesností, trpí-li bezesností, a spěte, pro Boha vás prosím, vy, jenž nemáte výčitek, které by vám nedaly spát.“

Hrozná bolest zračila se v rysech Morrelových. Uchopil Monte Crista za ruku.

„Ale opakuje se to, pravím vám!“ zvolal.

„Nu, nechte to opakovat,“ odtušil hrabě, překvapen tou naléhavostí, které nechápal, a pohlížeje pozorně na Maximiliena. „Je to rod Atreovců, Bůh je odsoudil, musí tedy podstoupiti ortel, vymizejí všichni jako vojáčci, které si děti dělají z ohnutých karet a které jediný dech jejich stvořitele porazí, i kdyby jich bylo dvě stě. Byl to před třemi měsíci pan de Saint-Méran, byla to přede dvěma měsíci paní de Saint-Méran, byl to onehdy Barrois, dnes je to starý Noirtier nebo mladá Valentina.“

„Vy jste to věděl?“ zvolal Morrel s takovou hrůzou, že Monte Cristo, jenž by byl zůstal lhostejným i kdyby se nebesa zřítila, se zachvěl. „Vy jste to věděl a nic jste neřekl!“

„Co mi je po tom?“ odtušil Monte Cristo, pokrčiv rameny. „Což ty lidi znám a mám zničit jednoho, abych zachránil druhého? Ne, to ne, neboť vinník i oběť jsou mi stejně lhostejni.“

„Ale já, já!“ zvolal Morrel, křiče bolestí. „Já ji miluji!“

„Koho milujete?“ zvolal Monte Cristo, vyskočiv a uchopiv obě ruce, které Morrel, lomě jimi, zvedal k nebi.

„Miluji vášnivě, miluji šíleně, miluji tak, že bych dal všecku svou krev, abych jí ušetřil jedinou slzu – miluji Valentinu de Villefort, kterou vraždí v této chvíli – chápete? – miluji ji a táži se Boha a vás, jak ji mohu zachrániti!“

Monte Cristo vyrazil divoký výkřik, jejž mohou si představiti jen ti, kdož slyšeli řev raněného lva.

„Nešťastníče!“ zvolal, sám nyní zalomiv rukama. „Nešťastníče! Ty miluješ Valentinu! Ty miluješ dceru prokletého rodu!“

Nikdy neviděl Morrel podobného výrazu, nikdy tak hrozné oko nezaplálo před jeho tváří, nikdy démon hrůzy, jenž tolikrát se mu zjevil buď na bitevním poli nebo za vražedných nocí alžírských, nerozdmýchal kolem něho zlověstnějších plamenů.

Zděšen couvl.

Monte Cristo pak zavřel po tomto výbuchu na chvíli oči, jakoby oslněn vnitřními blesky: během té chvíle sebral tak mocně všecky své síly, že vlnivý pohyb jeho prsou, bouřlivě se dmoucích, se ponenáhlu uklidňoval, jako když po bouři ulehají pod sluncem prudké, rozpěněné vlny.

To mlčení, to sebrání myšlenek, ten zápas – to vše trvalo asi dvacet vteřin.

Pak hrabě zvedl zbledlé čelo.

„Vidíte,“ promluvil hlasem sotva změněným, „vidíte, drahý příteli, jak Bůh dovede trestati nejpyšnější a nejchladnější diváky hrozných scén, jež staví jim na oči, za jejich lhostejnost. Já, který pohlížel jsem na vývoj té chmurné tragedie očima necitelného a zvědavého diváka, já, který jako démon smál jsem se zlu, jež páší lidé, chráněn tajemstvím (bohatí a mocní snadno mohou tajemství zachovati), jsem nyní sám uštknut hadem, jehož křivolaký chod jsem sledoval, a to uštknut do srdce!“

Morrel tiše zastenal.

„Nuže, již dosti nářku," pokračoval hrabě. „Buďte mužem, buďte silen, buďte pln naděje, neboť jsem zde já a bdím nad vámi."

Morrel smutně potřásl hlavou.

„Pravím vám, abyste doufal! Rozumíte mi?" zvolal Monte Cristo. „Vězte, že nikdy nelhu, že se nikdy nemýlím. Je poledne, Maximiliene, děkujte Bohu, že jste přišel v poledne a ne večer nebo zítra ráno. Poslyšte tedy, co vám řeknu, Morreli: je poledne, není-li Valentina v tuto chvíli mrtva, nezemře."

„Ó, můj Bože, můj Bože!" zvolal Morrel. „Opustil jsem ji umírající!"

Monte Cristo opřel čelo o ruku.

Co se dálo v té hlavě tak těžké hroznými tajemstvími?

Co pravil tomu neúprosnému a zároveň lidumilnému duchu anděl světla nebo anděl temnot?

Jedině Bůh to ví!

Monte Cristo opět zvedl hlavu a tentokráte byl klidný jako dítě, když se vzbudí ze spánku.

„Maximiliene," promluvil, „vraťte se klidně domů. Přikazuji vám neučinit ani hnutí, nepodniknouti ani kroku, neukázati na tváři ani stínu starostí, podám vám zprávy, jděte."

„Můj Bože, můj Bože," pravil Morrel, „děsíte mne tou chladnokrevností, hrabě. Vy tedy můžete přemoci smrt? Jste tedy víc než člověk? Jste anděl? Jste Bůh?"

A mladý muž, jenž před žádným nebezpečím necouvl, ucouvl před Monte Cristem, pojat nevýslovnou hrůzou.

Ale Monte Cristo pohlédl na něho s tak melancholickým a zároveň s tak laskavým úsměvem, že Maximilien ucítil slzy v očích.

„Mohu mnoho, příteli," odpověděl hrabě. „Jděte, je mi třeba samoty."

Morrel, ovládnut zázračným vlivem, jímž Monte Cristo působil na vše, co ho obklopovalo, nesnažil se ani klásti mu odpor. Stiskl hraběti ruku a odešel.

U dveří však se zastavil, čekaje na Baptistina, který chvatně se vraceje, zjevil se na rohu ulice Matignon.

Zatím, Villefort a ďAvrigny spěchali. Když se vrátili, Valentina byla ještě ve mdlobách, a lékař prohlédl nemocnou s péčí, již kázaly mu okolnosti, a s bedlivostí, již zdvojnásobovala znalost tajemství.

Villefort, vise pohledem na očích a rtech lékařových, očekával výsledek zkoumání. Noirtier, bledší než dívka a žádostivější rozhodnutí než sám Villefort, čekal také a vše proměnilo se v něm v inteligenci a citlivost.

Konečně ďAvrigny zvolna promluvil:

„Žije ještě!"

„Ještě!" zvolal Villefort. „Ó, doktore, jak hrozné slovo jste to vyslovil!"

„Ano," odvětil doktor, „a opakuji, co jsem řekl: žije ještě, a to mne nesmírně překvapuje."

„Ale je zachráněna?" tázal se otec.

„Ano, poněvadž žije."

V té chvíli setkal se pohled Avrignyho s pohledem Noirtierovým, starcovo oko zářilo tak neobyčejnou radostí a tak bohatou a plodnou myšlenkou, že lékař tím byl překvapen.

Položil do křesla dívku, jejíž rty se sotva odrážely od ostatní tváře, tak byly bílé a bledé, a stanul, pohlížeje na Noirtiera, jenž čekal a sledoval každé doktorovo hnutí.

„Pane," pravil pak ďAvrigny Villefortovi, „zavolejte prosím, komornou slečny Valentiny."

Villefort položil dceřinu hlavu, kterou držel v rukou, a běžel sám pro komornou.

Jakmile Villefort zavřel dveře, přistoupil ďAvrigny k Noirtierovi.

„Chcete mi něco říci?" tázal se ho.

Stařec významně mrkl, byl to, jak se pamatujeme, jediný kladný pokyn, s nějž byl.

„Mně samotnému?"

„Ano," naznačil Noirtier.

„Dobře, zůstanu u vás."

V tom okamžiku vrátil se Villefort s komornou, za komornou kráčela paní de Villefort.

„Co se stalo tomu drahému dítěti?" zvolala. „Teď ode mne odešla, nařídala si ovšem na nevolnost, ale nemyslila jsem, že by to bylo vážné."

A mladá žena se slzami v očích a se všemi známkami skutečné mateřské lásky přistoupila k Valentině a vzala ji za ruku.

D'Avrigny stále pozoroval Noirtiera, viděl, že oči starcovy se rozšířily a zvětšily, jeho líce zesinaly a rozechvěly se, na čele perlil se mu pot.

„Ach," prohodil bezděky, sleduje Noirtierův pohled, to jest upřev oči na paní de Villefort, která pravila:

„Ubohému dítěti bude v posteli lépe, pojďte, Fanny, uložíme ji."

D'Avrigny, jemuž ten návrh poskytoval možnost osamě ti s Noirtierem, přikývl, že je to skutečně to nejlepší, co lze učinit, ale zakázal dáti jí cokoli kromě toho, co on nařídí.

Odnesli Valentinu, jíž se vědomí vrátilo, ale která nebyla s to jednati a takřka ani promluvit, tak byla vyčerpána záchvatem, jejž prodělala. Přece však měla sílu pozdraviti pohledem děda, kterému jako by rvali duši, odnášejíce ji.

D'Avrigny doprovodil nemocnou, dokončil předpisy, nařídil Villefortovi, aby vzal vůz, jel osobně do lékárny a dal ve své přítomnosti upraviti předepsané léky, sám aby je pak přinesl a čekal na něho v dceřině ložnici.

Pak znovu přísně zakázav dáti Valentině cokoli požíti, vrátil se k Noirtierovi, zavřel pečlivě dveře a přesvědčiv se, že nikdo neposlouchá, otázal se:

„Nuže, vy tedy něco víte o nemoci své vnučky?"

„Ano," přisvědčil stařec.

„Poslyšte, nemůžeme plýtvati časem, budu se vás tázat a vy mi budete odpovídat."

Noirtier pokynul, že je ochoten odpovídati.

„Předvídal jste to, co dnes potkalo Valentinu?"

„Ano!“

D’Avrigny okamžik přemýšlel, pak, přistoupiv k Noirtierovi, dodal:

„Promiňte mi, co vám nyní řeknu, ale v naší hrozné situaci nesmí býti zanedbáno žádné znamení. Viděl jste smrt ubohého Barroise, není-li pravda?“

Noirtier zvedl oči k nebi.

„Víte, čím zemřel?“ tázal se d’Avrigny, položiv Noirtierovi ruku na rameno.

„Ano,“ odpověděl stařec.

„Myslíte, že jeho smrt byla přirozená?“

Cosi jako úsměv objevilo se na nehybných rtech Noirtierových.

„Napadlo vám tedy, že Barrois byl otráven?“

„Ano.“

„Myslíte, že jed, jehož obětí se stal, byl určen jemu?“

„Ne.“

„A nyní, myslíte, že táž ruka, jež zasáhla Barroise, míříc na někoho jiného, zasáhla dnes Valentinu?“

„Ano.“

„Podlehne tedy také?“ tázal se d’Avrigny, upíraje na Noirtiera hluboký pohled.

Čekal, jaký účinek bude míti ta věta na starce.

„Ne,“ odpověděl s tváří vítěznou, jež byla by s to zmásti všecky předpoklady nejobratnějšího proroka.

„Doufáte tedy?“ pravil d’Avrigny překvapeně.

„Ano.“

„V co doufáte?“

Stařec naznačil očima, že nemůže odpověděti.

„Ach, ano, pravda," zamumlal d'Avrigny.

Pak obrátiv se opět k Noirtierovi, tázal se dále:

„Doufáte, že vrah se unaví?"

„Ne."

„Doufáte tedy, že jed nebude míti na Valentinu účinku?"

„Ano."

„Neboť nepovím vám nic nového," dodal d'Avrigny, „řeknu-li vám, že učiněn byl pokus otráviti ji, není-li pravda?"

Stařec naznačil očima, že o tom ani dost málo nepochybuje.

„Jak tedy můžete doufati, že Valentina vyvázne?"

Noirtier upřel pevně oči v jedno místo, d'Avrigny sledoval směr jeho pohledu a viděl, že upírá se na láhev léku, který byl mu každého rána přinášen.

„Ach," zvolal d'Avrigny, osvícen náhlou myšlenkou, „napadlo vám snad…"

Noirtier nenechal ho ani domluviti.

„Ano," přisvědčil.

„Zabezpečiti ji proti otravě…"

„Ano."

„Ponenáhlým přivykáním…"

„Ano, ano, ano," naznačil Noirtier, pln radosti, že mu bylo porozuměno.

„Skutečně, slyšel jste ode mne, že lék, který vám předpisuji, obsahuje brucín."

„Ano."

„Přivykáním jedu chtěl jste zmařiti účinek jedu?"

Táž vítězná radost Noirtierova.

„A skutečně se vám to podařilo!“ zvolal ďAvrigny. „Nebýti toho opatření, Valentina byla dnes zabita, zabita beze vší možné pomoci, zabita bez milosrdenství. Záchvat byl nesmírně prudký, ale byla jen otřesena a tentokrát aspoň Valentina nezemře.“

Nevýslovná radost vyjasnila starcovy oči, jež obrátily se k nebi s výrazem nekonečné vděčnosti.

V tom okamžiku vrátil se Villefort.

„Zde je, doktore, co jste žádal,“ pravil.

„Byl ten lék připraven před vámi?“

„Ano,“ odvětil státní návladní.

„Nedal jste jej z ruky?“

„Ne.“

D’Avrigny vzal láhev, nalil si z ní několik kapek tekutiny do dlaně a ochutnal ji.

„Dobrá,“ pravil, „pojďme k Valentině, nařídím tam všem, co je třeba činit, a vy sám, pane de Villefort, budete dohlížeti, aby se nikdo neuchýlil od mých příkazů.“

Ve chvíli, kdy ďAvrigny provázen Villefortem vstoupil do Valentininy ložnice, italský kněz přísných způsobů, klidné a rozhodné mluvy, najímal pro sebe dům, těsně souvisící s domem pana de Villefort.

Neví se, na základě jakého narovnání se stalo, že tři nájemníci toho domu vystěhovali se odtamtud dvě hodiny nato. Ale pověst, kolující po okolí, pravila, že dům nestojí pevně na svých základech a hrozí zřícením, což novému nájemníku nevadilo usídliti se tam se vším skrovným zařízením ještě téhož dne asi k páté hodině.

Nájem byl uzavřen na tři, šest nebo deset let a nový nájemník zaplatil podle obyčeje, zavedeného majiteli domů, na šest měsíců předem. Tento nový nájemník, jenž, jak jsme pravili, byl Ital, jmenoval se il signor Giacomo Busoni.

Okamžitě byli povoláni dělníci a ještě téže noci řídcí chodci, zdrževší se v hořejší části Faubourgu, viděli s překvapením zedníky a tesaře, zaměstnané upevňováním bortícího se domu.

XVIII.
OTEC A DCERA

V předcházející kapitole viděli jsme paní Danglarsovou přijíti oznámit oficielně paní Villefortové brzký sňatek slečny Eugenie Danglarsové s panem Andreou Cavalcantim.

Leč tomuto oficielnímu oznámení, jež hlásalo nebo zdálo se hlásati pevné rozhodnutí všech, jichž se ta důležitá událost týkala, předcházela scéna, kterou musíme sděliti svým členářům.

Prosíme je tedy, aby učinili krok nazpět a přenesli se dopoledne toho dne velikých katastrof do toho krásného, tak pěkně vyzlaceného salonu, který jsme jim již ukázali a který byl chloubou svého majitele, pana barona Danglarse.

V tomto saloně asi v deset hodin ráno procházel se sám baron, zamyšlen a zřejmě znepokojen, zastavuje se při každém zvuku a dívaje se po všech dveřích.

Když všecka jeho trpělivost byla vyčerpána, zavolal svého komorníka.

„Štěpáne," pravil mu, „zeptejte se, proč mne slečna Eugenie žádala, abych ji čekal v saloně a proč mne tu nechá čekati tak dlouho."

Ulehčiv tak svému špatnému rozmaru, baron nabyl trochu klidu.

Slečna Danglarsová vyžádala si skutečně zrána u otce slyšení a za místo toho slyšení označila zlatý salon. Neobyčejnost toho kroku a zvláště jeho oficielní ráz nemálo překvapily barona, který ihned uposlechl dceřina přání a odebral se sám první do salonu.

Štěpán vrátil se brzy ze svého vyslání.

„Slečnina komorná," hlásil, „mi oznámila, že slečna dokončuje toaletu a přijde co nevidět."

Danglars kývl hlavou na znamení, že je dobře. Před lidmi, ba i před svým služebnictvem, tvářil se Danglars dobrákem a slabým otcem: byl to líc úlohy, již přiřkl si v lidové komedii, kterou hrál, byla to fysiognomie, již si přisvojil a jež, jak se mu zdálo, mu slušela, jako slušelo profilům masek otců antického divadla míti z pravé strany ret zdvižený a smavý, kdežto levá strana měla ret stažený a plačtivý.

Pospěšme si říci, že v intimním životě ret zdvižený a smavý klesal na úroveň rtu staženého a plačtivého, takže většinou dobrák ustupoval hrubému manželu a despotickému otci.

„Proč, u čerta," mumlal Danglars, „chce-li se mnou to bláznivé děvče mluvit, jak tvrdí, nepřijde prostě do mé pracovny? A proč se mnou chce mluvit?" myslil si.

Obracel již asi po dvacáté tu znepokojující myšlenku v mozku, když tu dveře se otevřely a objevila se Eugenie v černých hedvábných šatech s protkávanými bezleskými květy téže barvy, bez klobouku a s rukavičkami na rukou, jako by byla připravena jíti usednout do svého křesla v Théâtre-Italien.

„Nuže, co se stalo, Eugenie?“ zvolal otec. „A proč ten slavnostní salon, když přece je tak pohodlno v mé soukromé pracovně?“

„Máte úplně pravdu, pane,“ odpověděla Eugenie, kynouc otci, že může usednouti, „a vyslovil jste tím dvě otázky, které obsahují v sobě předem celou naši rozmluvu. Odpovím tedy na obě, a to proti obyčeji na druhou dříve, neboť je méně složitá. Zvolila jsem, pane, salon za místo schůzky, abych se vyhnula nepříjemné-

mu dojmu a vlivu, jímž působí bankéřova pracovna. Ty pokladní knihy, nechť jsou sebevíce pozlaceny, ty zásuvky zavřené jako brány pevnosti, ty spousty bankovních papírů, přicházejících bůhvíodkud, to množství dopisů, přicházejících z Anglie, z Holandska, ze Španěl, z Indie, z Číny a z Peru, působívají podivně na ducha otcova a dávají mu zapomenouti, že jsou na světě zájmy větší a světější než zájmy, týkající se společenského postavení a mínění jeho mandantů. Zvolila jsem tedy tento salon, kde šťasten a usmívaje se, můžete viděti svůj portrét, můj i matčin v nádherných rámcích a všelijaké pastýřské krajiny i tklivé venkovské scény. Přikládám vnějším dojmům velikou moc. Snad je to omyl, zvláště vůči vám, ale co chcete? – nebyla bych umělkyní, kdybych si nezachovala trochu ilusí."

„Velmi dobře," odpověděl Danglars, jenž vyslechl tu celou řeč s neochvějnou chladnokrevností, aniž však z ní chápal jediného slova, tak byl zaujat – jako každý člověk, plný tajných myšlenek – sledováním své vlastní ideje v ideách svého společníka.

„Tím je tedy druhý bod aspoň částečně objasněn," pokračovala Eugenie bez nejmenšího zmatku a s onou mužskou přímostí, která charakterisovala její gesto i tón, „a vy zdáte se býti s vysvětlením spokojen. Nyní se vraťme k prvnímu. Tázal jste se mne, proč jsem si vyžádala to slyšení, povím vám to dvěma slovy, pane: nechci se provdati za pana hraběte Andreu Cavalcantiho."

Danglars poskočil na křesle a zvedl oči i ruce najednou k nebi.

„Můj Bože, ano, pane," mluvila Eugenie stále se stejným klidem. „Divíte se, vidím to, neboť od té doby, co je ta drobná záležitost v proudu, neprojevila jsem ani nejmenšího odporu, byvši si jista jako vždy, že v daném okamžiku dovedu přímo vůči lidem, kteří se mne neptali po mém mínění, a vůči věcem, které se mi nelíbí, uplatniti přímou a bezpodmínečnou vůli. Tentokrát však pocházel ten klid, ta trpnost, jak říkají filosofové, z jiného zdroje, pocházel z toho, že, jsouc poslušnou a oddanou dcerou (lehký úsměv pohnul dívčinými purpurovými rty), snažila jsem se uposlechnouti."

„Nuže?" tázal se Danglars.

„Nuže, pane," odvětila Eugenie, „pokoušela jsem se o to, co mi síly stačily, a nyní, když okamžik nadešel, přese všecko své úsilí a přemáhání cítím, že nejsem s to uposlechnouti."

„Ale jaký důvod přece máte, Eugenie, pro to odmítnutí?" zvolal Danglars, jenž, nejsa ducha příliš silného, zdál se s počátku všecek omráčen tíhou té neúprosné logiky, jejíž flegmatičnost prozrazovala, tolik předchozího uvážení a síly vůle: „Jaký důvod?"

„Jaký důvod?" opakovala dívka. „Oh, můj Bože, ne snad, že by ten muž byl ošklivější nebo hloupější nebo nepříjemnější než jiný, ne, těm, kteří posuzují muže dle tváře a postavy, může se pan Andrea Cavalcanti zdáti zcela slušným člověkem. Není to také proto, že by mé srdce bylo tímto méně zasaženo než jiným, to by byl důvod dívky z pensionátu, jejž považuji za zcela sebe nedůstojný, nemiluji naprosto nikoho, pane, víte to, ne-

ní-li pravda? Nevím tedy, proč měla bych bez nevyhnutelné nutnosti obtížiti svůj život věčným společníkem. Což neřekl mudrc kdesi: Ničeho příliš mnoho, a jinde: Noste všecko své s sebou? Naučili mne těm dvěma aforismům dokonce i latinsky a řecky: první pronesl tuším Phaedrus, druhý Bias. Nuže, drahý otče, ve ztroskotání života, neboť život je věčným ztroskotáním našich nadějí, házím do moře zbytečná zavazadla a zůstávám tu se svojí vůlí, rozhodnuta žíti úplně sama a následkem toho úplně volná – to je vše."

„Nešťastná, nešťastná!" mumlal Danglars, bledna, neboť z dlouhé zkušenosti znal pevnost překážky, jež naskytla se mu tak náhle.

„Nešťastná," opakovala Eugenie, „nešťastná, pravíte, pane? Ne, nikterak, opravdu, a ten výkřik zdá se mi docela theatrálním a affektovaným. Naopak, šťastná, neboť ptám se vás, co mi chybí? Svět shledává mne krásnou, to slouží k vlídnému přijetí. Já mám ráda vlídná přijetí: vyjasňují tváře, a ti, kdo jsou kolem mne, zdají se mi méně ošklivými. Jsem do jisté míry obdařena duchem i jistou relativní citlivostí, jež dovoluje mi vzíti z okolního života, co v něm nalézám dobrého, a pojmouti to do svého vlastního, jako to dělá opice, louskajíc zelený ořech, aby z něho vydobyla jeho obsah. Jsem bohatá, neboť vaše jmění náleží ke krásným jměním Francie, a já jsem vaší jedinou dcerou, vy pak nejste tak skoupý jako otcové z Porte Saint-Martin nebo z Gaité, kteří vyděďují své dcery, protože je nechtějí obdařit vnuky. Ostatně prozřetelný zákon zbavil vás práva

vyděditi mne, aspoň úplně, a odňal vám i moc nutiti mne do sňatku s tím nebo oním pánem. Být tedy krásná, duchaplná, ozdobená jistým nadáním, jak se říká v komických operách, a bohatá! – nu, to je přece štěstí, pane! Proč mne tedy nazýváte nešťastnou?“

Danglars, vida svou dceru usmívající se a hrdou až k vyzývavosti, nemohl přemoci hrubého hnutí, jež projevilo se výkřikem, zůstalo však jen při tom jediném výbuchu. Před pronikavým pohledem dceřiným, před tím krásným černým obočím, jež stahovalo se tázavě, obrátil se opatrně a ihned se uklidnil, ovládnut železnou rukou obezřelosti.

„Skutečně, dcero,“ odpověděl s úsměvem, „jste vším, čím se honosíte býti, kromě jedné věci, nechci vám, dcero, příliš prudce říci, která věc to je, chci raději, abyste ji sama uhodla.“

Eugenie pohlédla na Danglarse velmi překvapena, že jest jí upírána jedna z perel hrdé koruny, kterou si právě tak pyšně postavila na hlavu.

„Jasně jste mi vyložila, dcero,“ pokračoval bankéř, „jaké city vedou dívku jako vy k rozhodnutí, že se neprovdá. Nyní sdělím vám důvody, jaké vedou otce jako já k rozhodnutí, provdati svou dceru.“

Eugenie se uklonila, ne jako oddaná dcera, která poslouchá, nýbrž jako protivník, připravený k rozepři, který čeká.

„Dcero,“ pokračoval Danglars, „když otec žádá, aby si jeho dcera vzala muže, má vždycky nějakou příčinu, proč si toho sňatku přeje. Jedni stiženi jsou mánií,

o které jste se právě zmínila, totiž viděti pokračování svého života ve vnucích. Já nemám té slabosti, to vám hned řeknu, rodinné radosti jsou mi značně lhostejny. Mohu se tím přiznati dceři, která je, jak vím, dosti velkým filosofem, aby tu lhostejnost pochopila a nepovažovala ji za zločin."

„Výborně," pravila Eugenie, „mluvme otevřeně, pane, miluji upřímnost."

„Oh," odvětil Danglars, „vidíte, že, aniž bych sdílel bezpodmínečně vaše sympatie pro otevřenost, podvoluji se, když se mi zdá, že mne okolností k tomu vyzývají. Pokračuji tedy. Vyhlédl jsem vám muže, ne k vůli vám, neboť nemyslil jsem na vás v té chvíli skutečně ani za mák. Milujete upřímnost, zde ji máte, doufám. Vyhlédl jsem vám toho muže, protože jsem potřeboval, abyste se za něho co nejdříve provdala k vůli jistým obchodním kombinacím, které právě v této době provádím."

Eugenie se pohnula.

„Je tomu tak, jak mám čest vám to říci, milá dcero, nesmíte mi to zazlívati, neboť sama jste tomu chtěla, chápete, že proti své vůli pouštím se do těch početních výkladů s umělkyní jako jste vy, která bojí se vstoupiti do kabinetu bankéřova, aby se jí tam nedostalo nepříjemných a nepoetických pocitů a dojmů.

Ale v tom bankéřově kabinetu, do něhož jste si přece ráčila předevčírem přijíti pro tisíc franků, které vám dávám měsíčně na vaše choutky, vězte, drahá slečno, že se tam lze naučiti mnohému, co mohou potřebo-

vati i mladé osůbky, které se nechtějí vdávati. Člověk se tam na příklad naučí – z ohledu na vaši nervosní nedůtklivost poučím vás o tom v tomto saloně – že bankéřův úvěr jest jeho fysickým i morálním životem a že úvěr udržuje člověka jako oživuje dech tělo, pan de Monte Cristo pověděl mi o tom jednou něco, co nikdy nezapomenu. Naučí se tam, že tou měrou, jak se úvěr zmenšuje, tělo odumírá, a že se to má ve velmi krátké době státi bankéři, který má čest býti otcem tak logicky usuzující dcery."

Ale Eugenie, místo aby se sklonila, vztyčila se pod tou ranou.

„Ruinován!" zvolala.

„Našla jste správný výraz, milá dcero, výborný výraz," pravil Danglars, drásaje si prsa nehty, ale maje na své drsné tváři stále úsměv člověka bez srdce, ale ne bez ducha, „ruinován, to je to slovo!"

„Ach," prohodila Eugenie.

„Ano, ruinován! Nuže, je tedy již známo to tajemství plné hrůzy, jak praví tragický básník.

A nyní, milá dcero, poslyšte z mých úst, jak můžete to neštěstí zmenšiti, nepravím pro mne, ale pro sebe."

„Oh," zvolala Eugenie, „dovedete pane špatně čísti myšlenky, domníváte-li se, že k vůli sobě želím katastrofy, o níž jste mne zpravil.

Jsem na mizině! Co na tom? Což nezbývá mi můj talent? Což nemohu si získati jako Pasta, jako Malibranová nebo Grisi, co byste mi vy nikdy nedal, kdybyste měl i sebevětší jmění – sto, nebo sto padesát tisíc franků

renty, za něž měla bych co děkovati jen sama sobě a jež, místo aby se mi jich dostávalo jako těch ubohých dvanácti tisíc franků, které jste mi dával, s mrzutým obličejem a s výčitkami pro mou marnotratnost, přicházely by mi, doprovázeny potleskem, nadšením a květinami? A kdybych i neměla toho nadání, o němž zdáte se pochybovati, jak dokazuje váš úsměv, což nezbývá mi ještě ta zběsilá láska k neodvislosti, která mi vždycky nahradí všecky poklady a která převyšuje u mne i pud sebezachování?

Ne, nezarmoutila jsem se k vůli sobě – já si vždycky dovedu pomoci z nesnází, mé knihy, mé tužky, mé piano, to všecko, co nestojí příliš mnoho a co si vždycky budu moci opatřiti, zůstane mi vždy. Myslíte snad, že rmoutím se pro paní Danglarsovou, ale i tentokrát jste na omylu, buď se ukrutně mýlím, nebo učinila matka všemožná opatření proti katastrofě, která vám hrozí a která ji nezasáhne. Je, doufám, v bezpečí, a nebyla to snad péče o mne, jež povyrážela ji z peněžních starostí, neboť díky Bohu, ponechala mi vždycky celou moji samostatnost pod záminkou, že miluji svobodu.

Oh, ne, pane, od svého dětství viděla jsem kolem sebe příliš mnoho věcí a všem jsem příliš dobře rozuměla, aby neštěstí působilo na mne hlubším dojmem, než si zasluhuje. Od doby, co se znám, nebyla jsem nikým milována – tím hůř pro mne! To bylo samozřejmě příčinou, že jsem nikoho nemilovala – tím líp pro mne! Teď znáte mé vyznání víry."

„Trváte tedy na tom, slečno," pravil Danglars bledý hněvem, jenž nebyl vyvolán uraženou otcovskou láskou, „dovršiti mou zkázu?"

„Vaši zkázu, já!" zvolala Eugenie. „Dovršiti vaši zkázu! Co tím chcete říci? Nerozumím."

„Tím líp, to mi ponechává aspoň záblesk naděje, poslyšte."

„Poslouchám," pravila Eugenie, pohlížejíc tak pevně na otce, že bankéř musil sebrati všecky síly, aby nesklopil oči před mocným pohledem dívčiným.

„Pan Cavalcanti," pokračoval Danglars, „si vás vezme a bera si vás, přináší vám věnem tři miliony, jež uloží u mne."

„Ach, velmi dobře," prohodila Eugenie se svrchovaným pohrdáním, třouc rukavičku o rukavičku.

„Myslíte, že vás o ty tři miliony připravím?" pravil Danglars. „Naprosto ne, ty tři miliony jsou určeny, aby se z nich stalo nejméně deset. Obdržel jsem s jedním bankéřem, svým kolegou, povolení ku stavbě železnice, je to jediný průmysl, jenž za našich dnů skýtá ty báječné vyhlídky na okamžitý úspěch, které kdysi Law přikládal před těmi dobrými Pařížany, věčnými hňupy, co se týče spekulace, nějakému fantastickému Mississippi. Dle mého výpočtu je třeba býti majitelem milionté části kolejnic, což platí tolik, jako kdysi platívalo jitro půdy na březích Ohia. Je to hypoteční umístění, což je, jak vidíte, pokrok, neboť dostane se při nejmenším deset, patnáct, dvacet liber železa, v náhradu za peníze. Nuže, musím do týdne složiti za sebe čtyři miliony!

Ty čtyři miliony, pravím vám, vynesou osm až dvanáct milionů!“

„Ale během té návštěvy, již jsem vám předevčírem učinila, pane, a na niž jste se laskavě upamatoval,“ odvětila Eugenie, „viděla jsem vás inkassovat – říká se to tak, že ano? – půl šesta milionu. Ukázal jste mi to dokonce ve dvou poukázkách na státní poklad a divil jste se, že papír takové ceny mne neoslnil jako blesk.“

„Ano, ale ty peníze nejsou moje, jsou pouze znamením důvěry, které se těším. Má pověst lidového bankéře zjednala mi důvěru lidumilných ústavů, a toho půl šesta milionu náleží lidumilným ústavům. V každé jiné době neváhal bych použíti jich, ale dnes jsou známy veliké ztráty, jež jsem utrpěl, a jak jsem vám pravil, úvěr začíná se ode mne odvraceti. Správa může si každým okamžikem vyžádati vklad zpět, a použil-li jsem ho k něčemu jinému, jsem nucen učiniti hanebný úpadek. Neopovrhuji úpadkem, věřte mi, ale musí to býti úpadek, jenž obohatí a ne jenž přivede na mizinu. Vezmete-li si pana Cavalcantiho a obdržím-li ty tři miliony jeho věna, nebo když se lidé budou třeba jen domnívati, že jsem je obdržel, můj úvěr se upevní a mé jmění, jež řítí se do propasti, která rozevřela se přede mnou nepochopitelným řízením osudu asi před měsícem nebo dvěma, nabude zase dřívějšího rozsahu. Rozumíte mi?“

„Výborně, dáváte mne do zástavy za tři miliony, není-li pravda?“

„Čím větší obnos, tím je to pro vás lichotivější, můžete si aspoň učiniti představu své hodnoty.“

„Děkuji. Ještě poslední otázku, pane: slibujete mi, že užijete dle libosti cifry věna, jež má vám přinésti pan Cavalcanti, ale že nedotknete se kapitálu? Neříkám vám to z egoismu, ale z ohleduplnosti. Chci sloužiti k upevnění vašeho jmění, ale nechci býti účastná na ruinování jiných.“

„Ale vždyť vám říkám,“ zvolal Danglars, „že s těmi třemi miliony…“

„Myslíte, pane, že mohl byste si pomoci z nesnází, nedotknuv se těch tří milionů?“

„Doufám, ovšem pod podmínkou, že svatba svým uskutečněním upevní můj úvěr.“

„Budete moci vyplatiti panu Cavalcantimu pět set tisíc franků, které mi dáváte smlouvou?“

„Dostane je, jakmile se vrátíme z radnice.“

„Dobře!“

„Co, dobře? Co tím chcete říci?“

„Chci říci, že vyžádav si můj podpis, ponecháte mi naprostou svobodu, není-li pravda?“

„Naprostou.“

„Tedy dobře, jak jsem vám řekla, pane, jsem ochotna provdati se za pana Cavalcantiho.“

„Ale jaké jsou vaše plány?“

„Ach, to je mým tajemstvím. V jaké výhodě bych byla vůči vám, kdybych, poznavši vaše, sdělila vám svoje tajemství?“

Danglars zahryzl se do rtů.

„Jste tedy ochotna," pravil, „vykonati těch několik naprosto nezbytných oficielních návštěv?"

„Ano," odvětila Eugenie.

„A podepsati za tři dny smlouvu?"

„Ano."

„Nyní tedy zase já řeknu: Dobře!"

A Danglars uchopil dceřinu ruku a stiskl ji svýma oběma.

Ale zvláštní věc, během toho stisku otec neodvážil se říci: „Děkuji ti, mé dítě," a dcera neměla úsměvu pro otce.

„Vyjednávání je skončeno?" tázala se Eugenie vstavši.

Danglars kývl hlavou na znamení, že nemá již co říci.

Pět minut nato rozezvučelo se piano pod prsty slečny ďArmilly a slečna Danglarsova zpívala árii Brabantia, zlořečícího Desdemoně.

Když skončila, vstoupil Štěpán a hlásil, že je zapřaženo a že paní baronka ji očekává, k vůli vykonání návštěv.

Viděli jsme obě ženy přijíti k Villefortům, odkud odešly, aby pokračovaly ve svých pochůzkách.

XIX.
SMLOUVA

Tři dny po scéně, již jsme právě vylíčili, to jest v den, kdy měla býti podepsána smlouva slečny Eugenie Danglarsovy a Andrey Cavalcantiho, kterého bankéř umíněně nazýval princem, vjel rychle do vrat Monte Cristova domu elegantní faeton, s nímž jsme se již několikráte seznámili, zvláště při soirée v Auteuili, a spíše vymrštil než vysadil na stupně schodiště pana Andreu Cavalcantiho, šťastného a zářícího, jako by si on měl vzít princeznu. Bylo to asi k páté hodině odpolední a svěží vánek pohrával listím malé zahrady, ležící před domem Monte Cristovým, hrabě chystal se právě k odchodu a venku již čekali nepokojně podupující koně, ovládaní rukou kočího, sedícího na kozlíku již přes čtvrt hodiny.

Andrea otázal se na zdraví hraběte s familiernosti, jež mu byla vlastní, a vyběhnuv lehce do prvního poschodí, setkal se nad schody se samotným hrabětem.

Spatřiv mladíka, Monte Cristo se zastavil. Andrea Cavalcanti pak byl rozeběhnut, a jakmile byl rozeběhnut, nic ho nezadrželo.

„Dobrý den, drahý pane de Monte Cristo!“ zvolal.

„Ach, pan Andrea,“ prohodil hrabě polo posměšným tónem, „jak se máte?“

„Báječně, jak vidíte. Rád bych s vámi promluvil o spoustě věcí. Ale především: odcházíte nebo se vracíte?“

„Chystal jsem se ven, pane.“

„Pak vás nechci zdržovati. Sednu s vámi do vozu, chcete-li, a Tom pojede s faetonem za námi.“

„Ne,“ odvětil s jemně pohrdavým úsměvem hrabě, který nestál o mladíkovu společnost, „raději vás vyslechnu zde, drahý pane Andreo, v pokoji se líp hovoří, a pak tu není kočího, jenž lapá každé slovo.“

Hrabě vstoupil do malého salonu v prvním poschodí, usedl a zkříživ nohy, pokynul i mladému muži na sedadlo.

Andrea usedl záře úsměvem.

„Vy víte, drahý hrabě,“ pravil, „že ceremonie koná se dnes večer, v devět hodin bude u tchána podepsána smlouva.“

„Ach, skutečně?“ prohodil hrabě.

„Jakže, je to snad pro vás novinou? Pan Danglars nezpravil vás o té slavnosti?“

„Tak jest,“ přisvědčil hrabě, „dostal jsem včera od něho psaní, ale zdá se mi, že tam hodina nebyla udána.“

„Možná, tchán asi spoléhal na všeobecnou známost.“

„Nuže,“ pravil Monte Cristo, „jste tedy šťasten, pane Cavalcanti. Děláte velmi slušnou partii a pak, slečna Danglarsova je hezká.“

„Ovšem,“ přisvědčil Cavalcanti hlasem plným skromnosti.

„A zvláště velmi bohatá, jak aspoň za to mám.“

„Velmi bohatá, myslíte?“ opakoval mladý muž.

„Ovšem, pan Danglars skrývá prý nejméně polovinu svého jmění.“

„A přiznává patnáct nebo dvacet milionů,“ podotkl Andrea s očima lesknoucíma se radostí.

„Nehledě k tomu,“ dodal Monte Cristo, „že se chystá k jisté spekulaci, trochu již zevšednělé ve Spojených státech a v Anglii, ale úplně nové ve Francii.“

„Ano, ano, vím, o čem mluvíte: železnice, k níž obdržel právě svolení, není-li pravda?“

„Tak jest! Vydělá v tom dle všeobecného mínění nejméně deset milionů.“

„Deset milionů! Myslíte? To je velkolepé!“ zvolal Cavalcanti, jenž opájel se kovovým zvukem těch zlatých slov.

„Nehledě k tomu,“ mluvil Monte Cristo dále, „že celé to jmění vám připadne, a to vším právem, ježto slečna Danglarsová jest jedinou dcerou. Ostatně vaše vlastní jmění, tak mi to aspoň řekl váš otec, se téměř vyrovná jmění vaší nevěsty. Ale nechme teď peněžních záležitostí. Víte, pane Andreo, že počínal jste si v celé té věci trochu lehkomyslně a prudce?“

„Ale ne špatně, ne špatně,“ odvětil mladík. „Narodil jsem se, abych se stal diplomatem.“

„Nuže, vstoupíte tedy do diplomacie. Diplomacii, jak víte, nelze se naučiti, to je věc instinktu… Srdce je tedy chyceno?“

„Bojím se, že ano," odpověděl Andrea tónem, jakým v divadle slyšel Dorantu nebo Valerii odpovídati Alcestovi.

„Nu, jste trochu milován?"

„Nepochybně ano, ježto jsem byl vyslyšen," odvětil Andrea s vítězným úsměvem. „Nezapomeňme však na důležitý bod."

„Jaký?"

„Že mi bylo v tom všem neobyčejně pomáháno."

„Jděte!"

„Ovšem."

„Okolnostmi?"

„Ne, vámi."

„Mnou? Eh, jděte, princi," odtušil Monte Cristo, dávaje schválně důraz na titul. „Co jsem mohl pro vás učiniti? Což nestačilo vaše jméno, společenské postavení a nadání?"

„Ne, ne," odporoval Andrea, „a říkejte si, co chcete, pane hrabě, tvrdím, že postavení muže jako vy, více učinilo, než mé jméno, společenské postavení a nadání."

„Mýlíte se nesmírně, pane," odvětil Monte Cristo, prohlédnuv perfidní obratnost mladíkovu a pochopiv, kam svými slovy míří. „Podporoval jsem vás teprve, když jsem seznal vliv a jmění vašeho pana otce, neboť komu mám děkovati za štěstí vaší známosti, já, jenž jsem vás nikdy neviděl, ani vašeho slavného otce? Dvěma svým dobrým přátelům, lordu Wilmorovi a abbému Busonimu. Co bylo příčinou, že jsem vám sloužil

ne za ručitele, ale za protektora? Jméno vašeho otce, tak známé a ctěné v Itálii, osobně vás nikterak neznám."

Ten klid, ta naprostá jistota poučily Andreu, že je pro okamžik sevřen rukou svalnatější než je jeho a že není snadno její sevření proraziti.

„Nuže, můj otec má tedy skutečně velmi veliké jmění, pane hrabě?" pravil.

„Zdá se, že ano, pane," odvětil Monte Cristo.

„Nevíte, přišlo-li již věno, které mi slíbil?"

„Obdržel jsem dopis, oznamující jeho odeslání."

„Ale ty tři miliony?"

„Tři miliony jsou podle všeho na cestě."

„Budou mi tedy skutečně vyplaceny!"

„Nu, zdá se mi, pane," odtušil hrabě, „že se vám až do nynějška peněz nenedostávalo!"

Andrea byl tak překvapen, že se nemohl ubrániti chvilkovému zamyšlení.

„Nyní," pravil, probrav se z myšlenek, „zbývá mi již jen přednésti vám žádost, kterou zajisté pochopíte, i kdyby vám měla býti nepříjemnou."

„Mluvte," řekl Monte Cristo.

„Díky svému jmění navázal jsem styky s mnoha distinguovanými lidmi, ba mám, aspoň pro tuto chvíli, spoustu přátel, Ale ženě se, jak právě činím, u přítomnosti celé pařížské společnosti, musím býti podporován nějakým věhlasným jménem, a z nedostatku ruky otcovské musí mne dovésti k oltáři nějaká mocná ruka. Můj otec nepřijde do Paříže, není-li pravda?"

„Je stár, pokryt ranami a říká, že každou cestu těžce odstůně."

„Chápu to. Nuže, přicházím vám přednést žádost."

„Mně?"

„Ano, vám."

„A jakou, můj Bože?"

„Abyste ho tedy zastoupil!"

„Jakže, drahý pane, po tolika stycích, které jsem měl potěšení s vámi míti, znáte mne tak málo, že ke mně přicházíte s podobnou žádostí?

Chtějte si ode mne vypůjčiti půl milionu, a ačkoli taková půjčka je dosti neobvyklá, uvedete mne, na mou čest, do menších rozpaků. Vězte tedy, a myslím, že jsem vám to již řekl, že do svého účastenství, a hlavně morálního, na věcech tohoto světa hraběte de Monte Cristo nikdy nepřestal vnášeti skrupule, ba řeknu pověry Orientálce.

Já, jenž mám jeden harém v Kairu, jeden ve Smyrně a jeden v Cařihradě, vésti svatební průvod? Nikdy!"

„Odmítáte mne tedy?"

„Bez obalu, a kdybyste i byl mým synem, kdybyste i byl mým bratrem, odřekl bych vám právě tak."

„Tak!" zvolal Andrea zklamaně. „Co teď dělat?"

„Máte sto přátel, sám jste to povídal."

„Ano, ale vy uvedl jste mne k panu Danglarsovi."

„Kdepak! Povězme si, jak se to skutečně zběhlo: obědval jste s ním u mne v Auteuili, ale uvedl jste se k němu sám. To je prosím, veliký rozdíl!"

„Ano, ale můj sňatek, pomáhal jste…"

„Já? Ani v nejmenším, to račte uvěřiti. Jen si vzpomeňte, co jsem vám odpověděl, když jste mne prosil, abych přednesl žádost o ruku. Ó, já nikdy nezprostředkuji sňatků, drahý princi, to už je mou zásadou."

Andrea se kousl do rtů.

„Ale budete aspoň přítomen?" pravil.

„Bude tam celá pařížská společnost?"

„Ó, zajisté!"

„Nuže, učiním jako ostatní," odvětil hrabě.

„Podepíšete se na smlouvu?"

„Proč bych se nepodepsal? Tak daleko moje skrupule nesahají."

„Nu, když mi nechcete popřáti více, musím se spokojiti s tím, co mi dáváte. Ale ještě poslední slovo, hrabě."

„Co?"

„Radu."

„Dejte pozor, rada bývá horší než služba."

„Oh, tuto mi můžete dáti, aniž se kompromitujete."

„Mluvte."

„Věno mé ženy obnáší pět set tisíc franků."

„Tu cifru sdělil pan Danglars i mně."

„Mám je přijmouti či je mám nechati v rukou notářových?"

„Chce-li se to provésti vkusně, dělá se to obyčejně takto: vaši dva notáři určí si při smlouvě schůzku na druhý nebo třetí den. Druhého či třetího dne vymění obě věna a dají si na ně vzájemně kvitanci. Po svatbě pak dají vám, jakožto hlavě domácnosti, miliony k disposici."

„Zdálo se mi, totiž," podotkl Andrea s jistým špatně utajeným neklidem, „jako by se byl můj tchán vyslovil, že má v úmyslu vložiti naše fondy do toho pověstného železničního podniku, o němž jste se před chvíli zmínil."

„Nu, to je přece prostředek," odtušil Monte Cristo, „jak kapitál během roku ztrojnásobit, každý to tvrdí. Pan baron Danglars je dobrým otcem a dovede počítati."

„Všecko je tedy v pořádku, ovšem až na vaše odmítnutí, které mi rve srdce!"

„Přičtěte je jen úzkostlivosti, jež je za podobných okolností velmi přirozená."

„Nuže, ať se tedy stane, jak si přejete," pravil Andrea, „na shledanou v devět hodin."

„Na shledanou."

A přes jistý lehký odpor hraběte, jemuž zbledly rty, ale který přes to podržel svůj konvenční úsměv, Andrea uchopil jeho ruku, stiskl ji, skočil do faetonu a zmizel.

Ty čtyři nebo pět hodin, jež zbývaly mu do devíti, vyplnil Andrea pochůzkami a návštěvami, jež měly za účel vzbuditi v přátelích, o nichž mluvil, zájem na tom, objeviti se u bankéře v celé nádheře svých ekypáží, kromě toho oslňoval je oněmi úpisy na akcie, které již všem popletly hlavy a k nimž Danglars učinil v té chvíli první krok.

Skutečně, v půl deváté večer naplnil se veliký salon Danglarsův, galerie přiléhající k němu a tři další salony parfumovaným zástupem, jejž velkou většinou nepři-

vedla sem sympatie, nýbrž dychtivost býti tam, kde se děje něco nového.

Akademik by řekl, že společenská shromáždění jsou výběrem květů, lákajících nestálé motýly, lačné včely a bzučící sršně.

Rozumí se, že salony zářily voskovicemi, světlo padalo proudem se zlatého obložení stěn na hedvábné čalouny, a všechen špatný vkus toho zařízení, jež kromě bohatství ničím nevynikalo, skvěl se v plném lesku.

Slečna Eugenie byla oděna s nejelegantnější prostotou: bílý hedvábný úbor bíle vyšívaný, bílá růže ztrácející se v jejích havraních vlasech, tvořily všechen její úbor, jenž nebyl ozdoben ani nejmenším klenotem. V jejích očích však bylo lze čísti onu naprostou jistotu, která měla popříti, co v té cudné toaletě bylo podle jejího úsudku vulgárně panenského.

Třicet kroků od ní hovořila paní Danglarsová s Debrayem, Beauchampem a Château Renaudem. Debray obnovil své návštěvy u příležitosti té veliké slavnosti, ale přišel jako všichni ostatní, bez jakéhokoli privilegia.

Danglars, obklopen poslanci a finančníky, vykládal theorii nových berní, jež hodlal zavésti, kdyby okolnosti přinutily vládu povolati ho do ministerstva.

Andrea, zavěšen do ramene nejrozpustilejšího dandyho z Opery, vysvětloval mu dosti impertinentně – neboť musil býti drzým, aby se zdál nenuceným – své životní plány a rozšíření luxu, jež hodlal provésti svými sto sedmdesáti pěti tisíci důchodu podle pařížské fa-

shion. Elegantní zástup proudil salony jako příliv a odliv tyrkysů, rubínů, smaragdů, opálů a diamantů.

Jako všude, bylo i zde lze pozorovat, že právě nejstarší ženy byly nejvyšňořenější a nejošklivější vystavovaly se nejvíce na odiv.

Byla-li kde nějaká krásná bílá lilie, nějaká líbezná, vonná růže, bylo nutno ji hledat a objevit někde v koutě za matkou v turbanu nebo za tetou s rajčí aigrettou. Každý okamžik hlas lokajů zavolal do toho šumu, hluku a smíchu nějaké jméno, známé v kruzích finančních,

vážené v armádě nebo proslavené v literatuře, při takovém jméně proběhlo skupinami slabé hnutí.

Ale na jednoho, jenž měl výsadu zachvět tím oceánem lidských vln, kolik jich připadlo, kteří přijati byli lhostejně nebo s pohrdavým úsměškem!

V okamžiku, kdy ručička masivních hodin, představujících spícího Endymiona, ukazovala na zlatém ciferníku devět hodin, a kdy zvonek, věrný tlumočník strojové myšlenky, ozval se devětkrát, ozvalo se i jméno hraběte de Monte Cristo, a jakoby účinkem elektrického proudu obrátilo se celé shromáždění ke dveřím.

Hrabě byl oděn černě, s obvyklou svou jednoduchostí. Bílá vesta dávala vynikati jeho rozložité ušlechtilé hrudi, černý límec odrážel se neobyčejně od mužné bledosti jeho pleti, jediným jeho skvostem byl tak jemný řetízek, že tenounké zlaté vlákno sotva vynikalo na bílém piku.

Kolem dveří utvořil se okamžitě kruh.

Hrabě jediným pohledem postřehl paní Danglarsovou na jednom konci salonu, pana Danglarse na druhém a slečnu Eugenii před sebou.

Přistoupil nejprve k baronce, hovořící s paní de Villefort, která přijela sama, neboť Valentina byla stále ještě nemocna, a nepotřebuje si zacházeti, neboť každý ustupoval mu s cesty, šel od baronky k Eugenii, kterou pozdravil slovy tak stručnými a reservovanými, že hrdá umělkyně byla tím překvapena.

Vedle ní stála slečna Louisa ďArmilly, jež poděkovala hraběti za doporučující listy, které jí tak laskavě dal pro Itálii a jichž hodlala, jak pravila, neustále používati.

Opustiv tyto dámy, obrátil se a stanul proti Danglarsovi, jenž přišel mu stisknout ruku.

Učiniv zadost těmto třem společenským povinnostem, Monte Cristo stanul a vyslal kol dokola onen pevný pohled, vlastní lidem jistého společenského stupně a hlavně jisté důležitosti, pohled, jenž zdá se říkati:

„Učinil jsem, co bylo mou povinností, nyní ať učiní ostatní, čím jsou mi povinni."

Andrea, dlící v sousedním, saloně, postřehl hnutí, jež Monte Cristo vyvolal v hostech, a přiběhl pozdravit hraběte.

Našel ho obstoupena se všech stran, všichni se rvali o jeho slova, jako se vždycky děje lidem, kteří mluví málo a kteří nepronesou ani slova zbytečného.

Vtom vstoupili notáři a rozložili své počmárané desky s listinami na zlatě vyšívaný samet, jenž pokrýval pozlacený stůl, připravený k podepsání.

Jeden z notářů usedl, druhý zůstal stát.

Nastávalo přečtení smlouvy, již polovina Paříže, přítomna slavnosti, měla podepsat.

Každý zaujal své místo, či spíše ženy posadily se do půlkruhu, kdežto mužové, lhostejnější vůči „energickému stylu", jak praví Boileau, vyměňovali poznámky o Andréově horečném rozčilení, o Danglarsově pozornosti, o Eugenině chladnosti a o lehkomyslném a bez-

starostném způsobu, jímž baronka pojímá tu vážnou záležitost.

Smlouva byla čtena za hlubokého ticha. Jakmile však byla četba skončena, šum v salonech se zdvojnásobil: ty skvělé sumy, ty miliony, vyzlacující budoucnost obou mladých lidí, miliony, jež jako by doplňovaly výstavu nevěstiny výbavy a diamantů, uspořádanou ve výhradně k tomu určené komnatě, působily na žárlivé shromáždění celou svou čarovnou mocí.

Půvaby slečny Danglarsovy se tím v očích mladých mužů zdvojnásobily a pro okamžik zastiňovaly zář slunce.

Co se týče žen, rozumí se samo sebou, že záviděly sice ty miliony, ale domnívaly se přes to, že jich nepotřebují, aby byly krásny.

Andrea, obklopen přáteli, přijímaje blahopřání a pochlebná slova, začínal věřit ve skutečnost svého snu a div že nepřišel o rozum.

Notář chopil se slavnostně pera, zvedl je nad hlavu a pravil:

„Pánové, smlouva bude podepsána."

Baron měl podepsat první, pak zplnomocněnec pana Cavalcantiho otce, pak baronka, pak budoucí manželé.

Baron vzal pero a podepsal se, po něm zplnomocněnec.

Přistoupila baronka, zavěšena v rámě paní Villefortové.

„Není to k zoufání, drahá přítelkyně," pravila, chopivši se pera. „Nenadálá okolnost, vyskytnuvší se v té

záležitosti vraždy a krádeže, jejíž obětí by se byl málem stal pan hrabě de Monte Cristo, nás připravila o pana de Villefort."

„Oh, můj Bože," prohodil Danglars právě tak, jako by řekl: „To je mi úplně jedno!"

„Obávám se velice," podotkl Monte Cristo, přistoupiv blíže, „že jsem nedobrovolnou příčinou té nepřítomnosti."

„Jakže, vy, hrabě?" pravila paní Danglarsová, podepisujíc. „Je-li tomu tak, mějte se na pozoru, neodpustím vám to nikdy."

Andrea napínal sluch.

„A přece by to nebylo mojí vinou," odvětil hrabě, „chci to také dokázati."

Všichni dychtivě naslouchali: Monte Cristo, jenž tak zřídka kdy otevřel ústa, chystal se promluviti.

„Pamatujete se," začal hrabě uprostřed hlubokého ticha, „že zemřel u mne ten nešťastník, který přišel mne okrásti a který, odešed ode mne, byl zabit, jak se za to má, svým spoluvinníkem?"

„Ano," přisvědčil Danglars.

„Nuže, aby mu bylo možno přispěti, byl raněný svlečen a šaty byly hozeny do kouta, odkud je policie sebrala. Ale policie, vzavši kabát a kalhoty, aby uložila je v kanceláři, zapomněla vestu."

Andrea zřejmě zbledl a nenápadně postoupil ke dveřím, spatřil mrak, vystupující na obzoru, a zdálo se mu, že ten mrak nese v sobě bouři.

„Nuže," pokračoval hrabě, „ta nešťastná vesta byla dnes nalezena všecka pokryta krví a probodena na místě srdce."

Dámy vykřikly a dvě nebo tři hotovily se ke mdlobám.

„Přinesli mi ji. Nikdo nemohl uhodnouti, odkud ten cár pochází, jedině mne napadlo, že je to snad vesta té oběti. Tu můj sluha, prohledávaje opatrně a s odporem tu smutnou pozůstalost, nahmatal v kapse papír a vytáhl jej, byl to dopis adresovaný, víte komu? – vám, barone!"

„Mně?" zvolal Danglars.

„Ano, vám! Podařilo se mi přečísti vaše jméno pod krvavými skvrnami, jimiž byl dopis pokryt," odpověděl Monte Cristo uprostřed všeobecných výkřiků překvapení.

„Ale proč to nedovolilo panu de Villefort přijít k nám?" tázala se paní Danglarsová, pohlížejíc neklidně na svého manžela.

„Je to zcela prosté, madame," odvětil Monte Cristo, „ta vesta a dopis jsou tak zvané předměty usvědčující, poslal jsem tedy vše, dopis i vestu, panu státnímu návladnímu. Chápete, drahý barone, že zákonná cesta je ve věcech trestních nejjistější: byly to nejspíš nějaké pikle proti vám."

Andrea pohlédl ostře na Monte Crista a zmizel v druhém saloně.

„Možná," přisvědčil Danglars, „nebyl ten zavražděný bývalý trestanec?"

„Ano," odtušil hrabě, „bývalý trestanec jménem Caderousse."

Danglars lehce zbledl, Andrea opustil druhý salon a ustoupil do předsíně.

„Ale podepisujte přec, podepisujte!" zvolal Monte Cristo. „Vidím, že moje vyprávění všecky rozrušilo, a prosím vás proto snažně za prominutí, paní baronko, a vás, slečno Danglarsová."

Baronka, jež právě podepsala, podala pero notáři.

„Princ Cavalcanti," pravil notář, „princi Cavalcanti, kde jste?"

„Andreo, Andreo!" volalo několik mladíků, kteří byli již se vznešeným Italem tak důvěrni, že nazývali ho křestním jménem.

„Zavolejte přece prince, upozorněte ho, že je na něm řada podepsat se!" volal Danglars na lokaje.

V témže okamžiku však zástup hostí s hrůzou ustoupil do hlavního salonu, jako by se byl v komnatách objevil nějaký hrůzný netvor, quaerens, quem devoret.

A bylo skutečně před čím couvati, lekati se, křičeti.

Četnický strážmistr postavil ke dveřím každého salonu po dvou četnících a zamířil k Danglarsovi, kráčeje za policejním komisařem, opásaným šerpou.

Paní Danglarsová vykřikla a omdlela.

Danglars, maje se za ohrožena (jistá svědomí nejsou nikdy klidná), nebyl s to ovládnouti svou tvář, zkřivenou hrůzou.

„Co se stalo, pane?" tázal se Monte Cristo, přistoupiv ke komisaři.

„Který z vás, pánové," tázal se úředník, neodpověděv hraběti, „jmenuje se Andrea Cavalcanti?"

Výkřik údivu rozlehl se se všech stran.

Hledalo se, vyslýchalo.

„Ale kdo je to, ten Andrea Cavalcanti?" tázal se Danglars, takřka beze smyslů.

„Bývalý trestanec, uniknuvší z Toulonu."

„A jaký zločin spáchal?"

„Je obviněn," odpověděl komisař svým chladným hlasem, „že zavraždil jakéhosi Caderousse, svého bývalého spolutrestance, ve chvíli, kdy Caderousse odcházel od hraběte de Monte Cristo."

Monte Cristo vrhl kolem sebe rychlý pohled.

Andrea zmizel.

XX.
DO BELGIE

Několik okamžiků po zmatkuplné scéně, vyvolané v Danglarsových salonech nenadálým zjevem četnického strážmistra a odhalením, jež mu následovalo, vyprázdnil se rozlehlý dům s takovou rychlostí, jako kdyby byl oznámen případ moru nebo cholery, vypuknuvší náhle mezi hostmi: kde jaké dveře, kde jaké schody, kde jaký východ – každý chvátal, aby jím co nejdříve odešel či spíše utekl. Nastavší situace byla taková, že ani nebylo radno pronášeti banální útěchy, jež za velikých neštěstí činí i nejlepší přátele obtížnými.

V bankéřově hotelu zůstal jen Danglars, zavřený ve své pracovně a vypovídající četnickému strážmistru, paní Danglarsová, ohromena hrůzou a uchýlivší se do známého nám boudoiru, a Eugenie, jež s hrdým okem a pohrdavými ústy odebrala se do svého pokoje se svou nerozlučnou družkou slečnou Louisou ďArmilly.

Co se týče četného služebnictva, četnějšího toho dne ještě než obyčejně, neboť k vůli slavnosti byli přibráni cukráři, kuchaři a maitre-ďhotel z Café de Paris, stálo ve skupinách v kuchyni, špižírnách a svých pokojích, velmi málo se starajíc o obsluhu, samozřejmě přerušenou, a přičítalo zlostně svým pánům vinu za to, co nazývalo svou ostudou.

Ze všech těch různých osob, ovládaných různými zájmy, zasluhují si jen dvě, abychom se jimi zabývali: slečna Eugenie Danglarsová a slečna Louisa ďArmilly.

Mladá nevěsta, jak jsme pravili, vzdálila se s okem hrdým a ústy pohrdavými krokem uražené královny, následována svou družkou, bledší a rozrušenější, než byla sama.

Když přišla do svého pokoje, zavřela Eugenie dveře na klíč, kdežto Louisa sklesla na židli.

„Oh, můj Bože, můj Bože, to je strašné!" pravila mladá hudebnice. „Kdo by to byl tušil? Pan Andrea Cavalcanti… vrahem… uprchlým z galejí… trestancem…!"

Ironický úsměv pohnul Eugeniinými rty.

„Mám opravdu neštěstí," pravila. „Ujdu Morcerfovi a padnu na Cavalcantiho."

„Oh, nepřirovnávej je k sobě navzájem, Eugenie!"

„Mlč, všichni muži jsou hanební, a jsem ráda, že je mohu víc než nenávidět, teď jimi opovrhuji."

„Co budeme dělat?" tázala se Luisa.

„Co budeme dělat?"

„Ano."

„Nu, co jsme chtěly učinit za tři dny… odjedeme."

„Chceš tedy stále odjet, přes to, že se nevdáš?"

„Poslyš, Louiso, ten společensky upravený pravidelný život, rozměřený jako náš notový papír, naplňuje mne hrůzou. Po čem jsem vždycky toužila, dychtila, co jsem vždycky chtěla, je život umělecký, život volný, neodvislý, kdy člověk závisí jen sám na sobě a jen sobě samému je povinen skládat účty. Zůstati, proč? Aby

mne za měsíc znovu chtěli provdati. A za koho? Snad za pana Debraye, jak se o tom jednu chvíli již mluvilo. Ne, Louiso, ne, dnešní příhoda bude mi omluvou, nehledala jsem jí, nežádala jsem si jí – Bůh mi ji sesílá a je mi vítána."

„Jak jsi silná a odvážná!" pravila plavá křehká dívka své tmavé družce.

„Což mne ještě neznáš? Nuže, promluvme si, Louiso, o svých záležitostech. Což cestovní kočár?"

„Je šťastně koupen před třemi dny."

„Dala jsi jej dopraviti na místo, kam si proň máme přijíti?"

„Ano."

„A pas?"

„Zde je!"

Eugenie s obvyklou svou energií rozbalila listinu a četla:

„Pan Leon ďArmilly, věkem dvacetiletý, povoláním umělec, černých vlasů, černých očí. Cestuje se svou sestrou."

„Výborně! Jak jsi opatřila ten pas?"

„Když jsem šla pana de Monte Cristo žádat o dopisy divadelním ředitelům v Římě a Neapoli, svěřila jsem mu, že se bojím cestovat sama jako žena. Uznal to, nabídl se mi, že mi opatří mužský pas, a za dva dny jsem dostala tento, k němuž jsem sama připsala: Cestuje se svou sestrou."

„Nuže," zvolala vesele Eugenie, „teď už nám jen zbývá připravit zavazadla. Odjedeme v den podepsá-

ní smlouvy, místo abychom odjeli v den svatby – to je vše!“

„Rozmysli si to, Eugenie!“

„Ó, dobře jsem si to rozmyslila! Už mám dost toho stálého poslouchání o prolongacích, uzávěrkách, o hausse a baisse, o španělských a haitských papírech. Místo toho – chápeš, Louiso? – vzduch, svoboda, zpěv ptáků, lombardské pláně, benátské laguny, římské paláce, neapolské pobřeží. Kolik máme, Louiso?“

Tázaná dívka vyňala z vykládaného psacího stolku malou náprsní tobolku na zámek, otevřela ji a napočítala v ní dvacet tři bankovky.

„Dvacet tři tisíce franků,“ pravila.

„A nejméně za tolik i perel, diamantů a šperků. Jsme bohaty. Se čtyřiceti pěti tisíci můžeme žít dvě léta jako princezny a čtyři léta slušně. Ale ty se svou hudbou a já se svým hlasem zdvojnásobíme svůj kapitál dříve než za půl roku. Vezmi si tedy na starost peníze, já si vezmu skvosty, tak aspoň kdyby jedna z nás měla neštěstí ztratit svůj poklad, bude mít druhá svůj. A teď koš: pospěšme si, koš!“

„Počkej,“ pravila Louisa, naslouchajíc u dveří paní Danglarsové.

„Čeho se bojíš?“

„Abychom nebyly překvapeny.“

„Dveře jsou zavřeny.“

„A řeknou-li, abychom je otevřely?“

„Ať řeknou, chtějí-li, neotevřeme.“

„Jsi skutečná amazonka, Eugenie.“

A obě dívky jaly se s horečnou rychlostí skládati do koše všecky cestovní předměty, o nichž se domnívaly, že by je mohly potřebovati.

„Tak, a teď se převleku," pravila Eugenie, „a ty zatím zavři koš!"

Louisa opřela se vší silou svých bílých ruček o víko koše.

„Nemohu," řekla pak, „nejsem dost silná, zavři jej ty."

„Ach, pravda," odvětila se smíchem Eugenie, „zapomněla jsem, že jsem Herkulem, kdežto ty jsi jen bledou Omfalou."

A dívka, opřevši se kolenem o víko, napjala své bílé silné paže, až se obě části koše spojily a slečna d' Armilly provlékla háček zámku oběma kroužky.

Když to bylo, Eugenie otevřela skříň, od níž měla klíč při sobě, a vyňala z ní vatou podšitý cestovní plášť z fialového hedvábí.

„Vidíš, pamatovala jsem na všecko," pravila, „v tomhle plášti ti nebude zima."

„A co ty?"

„Oh, to víš, že mně nikdy není zima, ostatně v těch mužských šatech…"

„Oblečeš si je zde?"

„Ovšem."

„Ale budeš mít kdy?"

„Neměj ani nejmenší starosti, zbabělá, všichni jsou zaměstnáni velikou událostí. Ostatně co je na tom divného, že jsem se v zoufalství, v němž bych měla být, zavřela?"

„Máš pravdu, uklidňuješ mne."

„Pojď, pomoz mi."

A z téže skříně, z níž vytáhla plášť pro slečnu d'Armilly, který si dívka již přes sebe přehodila, vyňala i úplný mužský úbor od bot až po kabát i s dostatečnou zásobou prádla, v níž nebylo nic nadbytečného, ale přece vše, čeho je třeba.

Pak s obratností, prozrazující, že to jistě není po prvé, co pro zábavu oblékla se do šatů druhého pohlaví, obula si boty, vzala na sebe spodky, uvázala kravatu, zapjala až ke krku uzavřenou vestu a oblékla kabát, v němž vynikala její štíhlá, ztepilá postava.

„To ti to sluší, opravdu, velmi pěkně!" zvolala Louisa, pohlížejíc na ni s obdivem. „Ale co ty krásné černé vlasy, ty nádherné pletence, které budily závist všech žen, – udrží se pod tímto mužským kloboukem?"

„Uvidíš," odvětila Eugenie.

A uchopivši levou rukou těžký pletenec, jejž její dlouhé prsty stěží obepjaly, vzala pravicí dlouhé nůžky a již zaskřípěla ocel v nádherné bujné kštici, která sletěla k nohám dívky, naklánějící se dozadu, aby uchránila kabát.

Když ustřihla hlavní kštici, jala se Eugenie odstraňovati prameny vlasů se skrání, ustřihujíc je postupně bez nejmenší známky lítosti, naopak, její oči hořely a zářily ještě větším leskem než obyčejně pod obočím černým jako z ebenu.

„Ach, ty skvostné vlasy!" pravila Louisa lítostivě.

„A nesluší mi to takto stokrát líp?“ zvolala Eugenie, upravující si rozházené kadeře, vyhlížející nyní úplně mužsky. „Nezdám se ti takto krásnější?“

„Ó, ty jsi krásná, krásná vždycky!“ zvolala Louisa. „A kam vlastně pojedeme?“

„Do Bruselu, chceš-li, je to nejbližší hranice. Pojedeme přes Brusel, Lutych a Cáchy, pak podle Rýnu do Štrasburku, projedeme Švýcary a přes Svatý Gothard se dostaneme do Itálie. Souhlasíš?“

„Ovšem.“

„Co se na mne díváš?“

„Dívám se na tebe, protože jsi opravdu rozkošná, vypadá to, jako bys mne unášela.“

„Ďasa, a měl by věru pravdu, kdo by si to myslil.“

„Ó, zdá se mi, že jsi zaklela, Eugenie!“

A obě dívky, o kterých se každý mohl domnívati, že se rozplývají v slzách, jedna sama nad sebou, druhá z oddanosti k přítelkyni, vypukly v smích, uklízejíce nejviditelnější stopy nepořádku, jenž, jak se samo sebou rozumí, vznikl při přípravách k útěku.

Když pak zhasly světla, otevřely dveře toaletního pokoje, vedoucí na schody pro služebnictvo, jež sestupovalo na dvůr. Obě uprchlice napínaly zrak i sluch a natahovaly krk, Eugenie šla první, přidržujíc jednou rukou koš, jejž na druhé straně slečna d'Armilly oběma rukama sotva udržela.

Dvůr byl prázdný. Odbíjela půlnoc.

Vrátný ještě svítil.

Eugenie se potichu přiblížila a spatřila dobrého muže nataženého v křesle. Spal.

Vrátila se k Louise, vzala koš, jejž před tím položila na chvíli na zemi, a obě, chráněny stínem zdi, přiblížily se k vratům.

Eugenie ukryla Louisu ve výklenku dveří, aby vrátný, kdyby se mu náhodou uráčilo se probudit, viděl jen jednu osobu.

Nato, postavivši se sama do plného světla lampy, ozařující dvůr, zvolala, zabušivši na okno, svým nejkrásnějším kontraaltem:

„Vrata!“

Vrátný vstal, jak Eugenie očekávala, a učinil i několik kroků, chtěje poznati odcházející osobu, spatřiv však mladého muže, netrpělivě si šlehajícího hůlkou do nohy, otevřel okamžitě.

Jako užovka proklouzla Louisa pootevřenými dveřmi a lehce vyskočila ven. Za ní vyšla Eugenie zdánlivě klidná, ale její srdce jistě bilo rychlejšími údery než obvykle.

Šel mimo posluha, i svěřily mu dívky koš, udavše za cíl cesty ulici de la Victoire číslo 36, kráčely za mužem, jehož přítomnost Louisu uklidňovala. Co se týče Eugenie, byla silná jako Judita nebo Dalila.

Došly k udanému domu. Eugenie nařídila posluhovi, aby složil koš, dala mu několik drobných, a zaklepavši na okenici, odeslala ho.

Okenice, na niž Eugenie zaklepala, vedla k bytu malé šičky prádla, předem zpravené, nespala ještě, i otevřela.

„Slečno," pravila Eugenie, „řekněte domovníkovi, ať vytáhne kočár z kolny, a pošlete ho na poštu pro koně. Tady je pět franků za jeho námahu."

„Opravdu," pravila Louisa, „obdivuji tě a mohlo by se skoro říci, že tě ctím."

Švadlena pohlížela na ně s údivem, ale ježto bylo smluveno, že dostane dvacet louisdorů, neučinila ani nejmenší poznámky.

Čtvrt hodiny nato vrátil se domovník s postilionem a koňmi, obratem ruky bylo zapřaženo a domovník upevnil provazem koš na vůz.

„Tady je pas," pravil postilion, „jakým směrem pojedeme, mladý pane?"

„K Fontainebleau," odpověděla Eugenie téměř mužským hlasem.

„Co to mluvíš?" tázala se Louisa.

„Zavádím na nepravou stopu," pravila Eugenie, „ta žena, které dáváme dvacet louisdorů, může nás zradit za čtyřicet, na boulevardu dáme se jiným směrem."

A dívka skočila do kočáru, upraveného ve výborné lůžko, takřka se ani nedotknuvši stupátka.

„Máš vždycky pravdu, Eugenie," odvětila učitelka zpěvu, usedajíc vedle přítelkyně.

Za chvíli dal se postilion správným směrem a prásknuv bičem, projel branou svatomartinskou.

„Ach," pravila Louisa, zhluboka si oddechnuvši, „jsme tedy z Paříže venku!"

„Ano, má drahá," odvětila Eugenie, „a únos je vykonán."

„Ano, ale bez násilí," poznamenala Louisa.

„Uvedu to jako polehčující okolnost," odpověděla Eugenie.

Slova ta přehlušena byla rachotem kočáru, hrčícího po silnici k Villette.

Pan Danglars neměl již dcery.

KONEC PÁTÉHO DÍLU

HRABĚ MONTE CRISTO 6

I.
HOTEL U ZVONU A LÁHVE

Nechme nyní slečnu Danglarsovu a její přítelkyni ujíždět po silnici k Bruselu a vraťme se k ubohému Andreovi Cavalcantimu, tak nešťastně zatčenému právě na vrcholu štěstí.

Pan Andrea Cavalcanti byl přes svůj málo pokročilý věk velmi obratným a chytrým mladíkem.

Viděli jsme také, jak při prvních poplašných zprávách, vniknuvších do salonu, přiblížil se nenápadně ke dveřím, prošel dvěma či třemi komnatami a konečně zmizel.

Zapomněli jsme poznamenat jistou okolnost, která zasluhuje zmínky, že totiž v jedné komnatě, jíž Cavalcanti proběhl, byla vystavena nevěstina výbava, pouzdra s brilianty, kašmírové šály, valencienské krajky, anglické závoje, vše, z čeho skládá se svět svůdných předmětů, při jejichž pouhém jméně srdce dívek radostí poskakuje a jež nazývají se výbavou.

Nuže, jda tou komnatou, Andrea zmocnil se nejbohatšího z vystavených šperků, což dokazuje, že byl nejen velmi chytrým a velmi obratným, ale i velmi prozřetelným mladíkem.

Opatřen tímto příspěvkem na cestu, cítil se Andrea o polovinu lehčím, vyskakuje z okna a unikaje četníkům z rukou.

Veliký a statný jako antický zápasník, svalnatý jako Spartán, dal se Andrea na útěk a utíkal čtvrt hodiny, nevěda, kam jde, hnán jedině touhou vzdáliti se od místa, kde by byl málem býval chycen.

Vyšed z ulice du Mont-Blanc, ocitl se, puzen instinktem, jenž vede zloděje k městské bráně jako zajíce k pelechu, na konci ulice Lafayette.

Tam se zastavil bez dechu.

Byl úplně sám, vlevo měl ohradu svatého Lazara, rozsáhlou poušť, a vpravo Paříž v celé její hloubce.

„Jsem ztracen?“ tázal se sebe sama. „Ne, mohu-li vyvinouti vyšší činnost než moji nepřátelé. Moje záchrana jest tedy prostě otázkou metrů.“

V tom okamžiku spatřil na konci faubourgu Poissonnière drožku, jejíž zasmušilý kočí s dýmkou v ústech mířil asi na konec faubourgu Saint-Denis, kde měl nepochybně své obvyklé stanoviště.

„Hej, příteli!“ zavolal na něho Benedetto.

„Copak, mladý pane?“ tázal se drožkář.

„Je váš kůň unaven?“

„Pěkně unaven! Celý boží den nic nedělá. Čtyři mizerné cesty a dvacet sous zpropitného. Dohromady sedm franků a deset jich mám odvést pánovi!“

„Chcete si k těm sedmi frankům přivydělat těchto dvacet, co?“

„S radostí, dvacet franků není k zahození. A co mám za to udělat?“

„Něco velmi snadného, nemáte-li unaveného koně.“

„Povídám, že poletí jako vítr, jen mi řekněte, kam pojedeme.“

„Směrem k Louvrům.“

„Ach, to znám, tam co se dělají likéry.“

„Tam, tam! Jde totiž o to, dohonit přítele, s kterým jsem měl jít zítra na hon do Chapelle-en-Serval. Měl tu na mne čekat s kočárkem do půldvanácté, teď je půlnoc, omrzelo ho asi čekání a odjel nejspíš sám."

„Nejspíš."

„Nuže, chcete se pokusit dohonit ho?"

„To si myslím."

„Nestihneme-li ho před Bourgetem, dostanete dvacet franků, nestihneme-li ho před Louvry, třicet."

„A stihneme-li ho?"

„Čtyřicet!" odvětil Andrea, okamžik váhaje, ale pomysliv si, že slib ho nic nestojí.

„Dobrá!" souhlasil kočí. „Sedněte si a jeďme!"

Andrea vstoupil do drožky, jež rychlým klusem projela faubourgern Saint-Denis, faubourgem Saint-Martin, městskou branou a pustila se po nekonečné silnici k Villette.

Nemohli potkati toho smyšleného přítele, přes to však se Cavalcanti občas dotazoval opozdilých chodců a v hospodách, kde se ještě svítilo, po zeleném kabrioletu s hnědoušem, a ježto po silnici k Nizozemsku projede hodně kabrioletů, z nichž devět desítin je zelených, zprávy na každém kroku jen pršely.

Každý jej právě teď viděl, mohl být nejvýš pět set, dvě stě, sto kroků napřed, konečně ho předjeli – nebyl to on.

Jednou byla i drožka předjeta, a sice cestovním kočárem, rychle unášeným klusem dvou poštovních koní.

„Ach," myslil si Cavalcanti, „kdybych měl ten kočár, ty dva dobré koně a zvláště pas, kterého je potřebí k vydání takových koní!"

A vzdychl zhluboka.

Byl to cestovní vůz, unášející slečnu Danglarsovu a slečnu ďArmilly.

„Kupředu, kupředu!" volal Andrea. „Už ho musíme brzy dohonit."

Ubohý kůň pustil se znovu do zuřivého běhu, v němž neustal, co vyjeli z brány, a všecek zahalen parami dorazil do Louvrů.

„Vidím již," pravil Andrea, „že svého přítele nedohoním a že bych vám zabil koně. Udělám tedy lépe, zůstanu-li zde. Zde je vašich třicet franků, jdu spát k Červenému koni a vezmu první vůz, v němž najdu místo. Dobrou noc, příteli."

Andrea, vloživ do drožkářovy ruky šest pětifranků, seskočil lehce na silnici.

Kočí vesele zastrčil peníze a dal se krokem zpět k Paříži. Andrea dělal, jako by šel do hotelu u Červeného koně, zastavil se však jen na chvíli u dveří a uslyšev, jak tichne rachot kočáru, ztrácejícího se na obzoru, dal se znovu do běhu a velmi statným vycvičeným krokem urazil dvě míle.

Tam si odpočinul, byl zřejmě velmi blízko u Chapelle-en-Serval, kam řekl, že jde.

Nezastavila to Andreu Cavalcantiho únava, nýbrž nutnost rozhodnutí, potřeba nějakého plánu.

Usednouti do dostavníku bylo nemožno, jeti poštou bylo rovněž nemožno. K cestování tím či oním způsobem je pas naprosto nevyhnutelný.

Zůstati v departementu Oisy, to jest v nejodkrytějším a nejstřeženějším departementu Francie, bylo také nemožno – nemožno hlavně pro člověka tak zběhlého ve věcech trestních jako Andrea.

Andrea usedl na kraj příkopu, složil hlavu do rukou a uvažoval.

Deset minut nato zvedl hlavu, jeho rozhodnutí bylo učiněno.

Pokryl si prachem jednu stranu pláště, který měl kdy strhnouti s věšáku v předpokoji a zapnouti jej přes plesový úbor, a došed do Chapelle-en-Serval, zaklepal směle na dveře jediné hospody v místě.

Majitel přišel otevřít.

„Příteli," pravil Andrea, „jel jsem z Montrefontaine do Senlise a tu můj kůň, divoké zvíře, uskočil a shodil mne. Musím dnes v noci dorazit do Compiègne, jinak bych způsobil své rodině velikou starost, můžete mi pronajmout koně?"

Každý hostinský má vždycky nějakého – dobrého či špatného – koně.

Hospodský z Chapelle-en-Serval zavolal čeledína, poručil mu osedlat bělouše a probudil syna, sedmiletého chlapce, který měl usednout na koně za pána a přivést zvíře zpět.

Andrea dal hospodskému dvacet franků a vytahuje je z kapsy, upustil navštívenku.

Navštívenka ta patřila jednomu z jeho přátel z Café de Paris, takže hospodský, zvednuv po Andréově odchodu spadlou navštívenku, byl přesvědčen, že pronajal koně panu hraběti de Mauléon, ulice Svatého Dominika 25, bylo to totiž jméno a adresa z navštívenky.

Bělouš nešel tak rychle, ale kráčel stejnoměrně a vytrvale. Andrea vykonal devět mil, dělících ho od Compiègne, za půl čtvrté hodiny, radniční hodiny odbíjely čtvrtou, když stanul na náměstí, kde se zastavují dostavníky.

V Compiègni je výborný hotel, na který pamatují se i ti, kdo bydlili v něm jen jednou.

Andrea, jenž zastavil se tam na jedné z vyjížděk do pařížského okolí, vzpomněl si na hotel „U zvonu a láhve", rozhlédl se, spatřil při světle pouliční svítilny tabuli

s nápisem a propustil chlapce, dav mu všecky drobné peníze, které měl při sobě. Pak šel zaklepat na dveře, velmi správně uvažuje, že má před sebou asi tři či čtyři hodiny a že nejlépe udělá, ozbrojí-li se dobrou večeří a dobrým spánkem proti budoucí únavě.

Číšník mu přišel otevřít.

„Příteli," pravil Andrea, „přicházím ze Saint-Jeanau--Bois, kde jsem obědval, chtěl jsem vzít vůz, který jezdí v půlnoci, ale zabloudil jsem hloupě a chodím už čtyři hodiny po lese. Dejte mi tedy jeden z těch hezkých pokojů do dvora a pošlete mi nahoru studené kuře a láhev bordeauxského."

Číšník neměl pražádného podezření: Andrea mluvil s největším klidem, měl doutník v ústech a ruce v kapsách pláště. Jeho šaty byly elegantní, tvář čerstvě oholená, boty bezvadné, vypadal nic jinak než jako šlechtic z okolí, zdrževší se někde.

Zatím co sluha připravoval pokoj, vstala majitelka hotelu. Andrea uvítal ji s nejroztomilejším úsměvem a tázal se, nemohl-li by dostati číslo 3, v němž bydlil, když byl posledně v Compiègni. Číslo 3 bylo bohužel obsazeno mladým mužem, cestujícím se sestrou.

Andrea zdál se velmi zklamán, upokojil se teprve, když ho hoteliérka ujistila, že číslo 7, které mu připravovali, má na vlas stejnou polohu jako číslo 3. Ohřívaje si nohy a hovoře o posledních dostizích v Chantilly, Andrea čekal, až mu přijdou oznámit, že je pokoj připraven.

Andrea nemluvil bez příčiny o těch hezkých pokojích do dvora, dvůr hotelu „U zvonu“ se svými trojnásobnými řadami galerií, jež dodávají mu vzhledu divadelního hlediště, svým jasmínem a barvínkem, pnoucím se po kolonádách, lehkých jako přirozená výzdoba, je nejrozkošnějším vchodem k hotelu na světě.

Kuře bylo čerstvé, víno staré, oheň jasný a veselý. Andrea se přistihl při tak dobré chuti, jako by se mu nebylo nic stalo.

Pak ulehl a usnul téměř ihned oním neúprosným spánkem, jejž člověk ve dvaceti letech vždycky najde, i kdyby měl výčitky.

Než jsme nuceni doznati, že Andrea byl by mohl míti výčitky, že jich však neměl.

Plán Andreův, plán, jenž poskytl mu z největší části jeho bezpečnost, byl takovýto:

Na úsvitě vstane a vyjde z hotelu, zaplativ pečlivě účet, dostane se do lesa a pod záminkou, že chce konati malířská studia, zakoupí si pohostinství nějakého venkovana, opatří si dřevařské šaty a sekyru a svlékne lva, aby oblékl dělníka. Maje ruce zamazané hlínou, vlasy zhnědlé olověným hřebenem, pleť osmahlou pomocí přípravku, jehož recept znal od bývalých kamarádů, dojde od lesa k lesu až na nejbližší hranice, chodě v noci, ve dne pak odpočívaje v lese nebo v lomech a nepřibližuje se obydleným místům, než aby občas nakoupil chleba.

Jakmile překročí hranice, zpeněží diamanty, připojí stržené peníze k deseti tisícovkám, které nosil stále

při sobě pro případ potřeby, a tak stane se majitelem padesáti tisíc franků, což se mu v jeho filosofii nezdálo nejhorším východiskem.

Spoléhal ostatně velice na to, že v zájmu Danglarsových bude potlačiti řeči o té nešťastné příhodě.

A proto, kromě únavy, usnul Andrea tak brzy a spal tak dobře.

Aby se časněji vzbudil, nezavřel okenic a zastrčil jen závoru dveří, na noční stůl pak položil jistý velmi špičatý nůž otevřený, jehož výbornou ocel znal a jenž ho nikdy neopouštěl.

Asi v sedm hodin ráno byl Andrea probuzen teplým, zářivým slunečním paprskem, padnuvším mu na tvář.

V každém dobře spořádaném mozku převládající myšlenka – a vždycky nějaká myšlenka převládá – usne poslední a ráno první osvítí probouzející se mysl.

Andrea ještě docela neotevřel očí a již ho držela jeho vládnoucí myšlenka a šeptala mu do ucha, že spal příliš dlouho.

Seskočil s lože a běžel k oknu.

Po dvoře šel četník.

Četník je nejnápadnějším zjevem na světě i pro oko člověka, jenž nemusí se znepokojovat, ale pro svědomí úzkostlivé nebo mající příčinu takovým být, nabývá žlutá, modrá a bílá barva, z níž sestává četnická uniforma, hrozivých odstínů.

„Proč četník?“ tázal se Andrea sebe sama.

Náhle si odpověděl s onou logikou, kterou čtenář jistě už u něho pozoroval:

„Četník v hotelu není ničím překvapujícím, ale měl bych se obléci!“

A mladý muž oblékl se se zručností, o kterou nepřipravil ho ani jeho komorník za několik těch měsíců elegantního života, jejž vedl v Paříži.

„Dobrá,“ mluvil k sobě Andrea oblékaje se, „počkám, až odejde, a pak vyklouznu.“

Řka to, Andrea, již obutý a s uvázanou kravatou, přistoupil tiše k oknu a nadzvedl po druhé muselínovou záclonu.

Nejen že první četník nezmizel, ale mladík spatřil dokonce i druhou modrožlutobílou uniformu pod schody, jedinými, kterými mohl sestoupit, kdežto třetí na koni a s karabinou v ruce stál na stráži u hlavních dveří, vedoucích do ulice, jediných, kterými mohl odejít.

Tento četník byl svrchovaně významný, neboť utvořil se kolem něho půlkruh zvědavců, obklučujících neprostupně dveře hotelu.

„U ďábla, hledají mne!“ bylo první myšlenkou Andreovou.

Mladíkovo čelo pokrylo se bledostí, rozhlížel se úzkostně kolem sebe.

Jeho pokoj, jako všecky pokoje tohoto poschodí, měl východ jen na vnější galerii, otevřenou všem pohledům.

„Jsem ztracen!“ bylo druhou jeho myšlenkou.

Skutečně, pro člověka v Andreově situaci zatčení znamenalo: porotu, soud, smrt, smrt bez milosrdenství a bez odkladu.

Okamžik svíral si křečovitě hlavu oběma rukama.

Během toho okamžiku div nezešílel strachem.

Brzy však z té spousty myšlenek, honících se mu hlavou, vynořila se nadějná myšlenka, bledý úsměv zjevil se mu na zsinalých rtech a stažené tváři.

Rozhlédl se, předměty, jež hledal, stály na mramoru psacího stolu, bylo to pero, inkoust a papír.

Namočil pero do inkoustu a tak se ovládl, že byl s to napsat pevnou rukou následující řádky na první list papíru.

„Nemám peněz na zaplacení, ale nejsem nečestný muž, nechávám zde v zástavu tuto jehlici, která má desetkrát větší cenu, než co obnáší moje útrata. Doufám, že mi bude prominuto, že jsem za úsvitu zmizel, styděl jsem se."

Vyňal z vázanky jehlici a položil ji na papír.

Učiniv to, odstrčil závoru a dokonce i pootevřel dveře, jako by byl vyšel z pokoje a zapomněl je za sebou zavříti, pak vklouzl do krbu jako ten, kdo je zvyklý takovému tělocviku, přitáhl za sebou papírovou stěnu, představující Achilla u Deidamie, zahladil nohou i stopy v popeli a začal šplhati vzhůru v okrouhlém komíně, jenž byl poslední záchranou, ve kterou ještě doufal.

V tom okamžiku první četník, jejž byl Andrea spatřil, stoupal do schodů, kráčeje za policejním komisařem a maje v záloze druhého četníka, hlídajícího pod schody, kterému opět mohl přispěti třetí, stojící u dveří.

Vizme, jakým okolnostem měl Andrea co děkovat za návštěvu, na jejíž uvítání chystal se s takovými obtížemi.

Za úsvitu zahájil telegraf činnost všemi směry a každé místo, téměř okamžitě zpraveno, probudilo úřady a vyslalo veřejnou moc pátrat po vražedníku Caderoussově.

Compiègne, královské sídlo, Compiègne, honební místo, Compiègne, město s posádkou, je hojně opatřeno úřady, četníky a policejními komisaři, prohlídka tedy začala ihned po obdržení telegrafického rozkazu a ježto hotel „U zvonu a láhve" je první v městě, začalo se samozřejmě jím.

Ostatně podle raportu hlídky, stojící té noci na stráži u radnice (radnice těsně sousedí s hotelem „U zvonu"), bylo konstatováno, že během noci přijelo do hotelu několik cestujících.

Stráž vystřídaná v šest hodin ráno se dokonce pamatovala, že ve chvíli, kdy byla postavena, to jest ve čtyři hodiny a několik minut, viděla mladého muže, jedoucího společně se selským chlapcem na bílém koni, ktežto mladý muž seskočil na náměstí, propustil venkovana s koněm a šel zaklepat na hotel „U zvonu", jenž otevřel se před ním a zavřel za ním.

Byl to tento mladý muž, přijevši tak nápadně pozdě, na němž ulpělo podezření.

A tím mužem nebyl nikdo jiný než Andrea.

Policejní komisař a četník, mající hodnost strážmistra mířili ku dveřím Andreovým, silni těmito údaji. Dveře byly pootevřeny.

„O," zvolal strážmistr, stará liška, honěná v uskocích svého povolání, „otevřené dveře – to je špatné znamení! Milejší by mi byly zavřené na tři západy!"

Skutečně, lístek a jehlice, zanechané Andreou na stolku, potvrzovaly smutnou pravdu či spíše nasvědčovaly jí. Andrea prchl.

Pravíme nasvědčovaly, protože četník nebyl z těch, kteří dali by se přesvědčiti jediným důkazem.

Rozhlédl se kol dokola, nahlédl pod postel, odhrnul záclony, otevřel skříně a konečně se zastavil u krbu.

Díky Andreově opatrnosti nezůstala po něm v popeli žádná stopa.

Byl to však přece jen východ a za stávajících okolností musil se státi každý východ předmětem důkladného pátrání.

Strážmistr dal si tedy přinésti otep dříví a slámu, nacpal do krbu, co se tam vešlo a zapálil.

Cihlové stěny praskaly v ohni, sloup hustého dýmu vyrazil rourami a stoupal k nebi jako tmavý dech sopky, ale vězeň nespadl, jak očekávali.

To protože Andrea, od mládí v stálém boji se společností, v ničem nezadal četníku, byť i ten četník dosáhl úctyhodného stupně strážmistra, předvídaje oheň, vylezl na střechu a skrčil se za komín.

Na okamžik měl již naději, že je zachráněn, neboť slyšel, jak strážmistr volá oba četníky a křičí na ně hlasitě:

„Není tu již."

Vystrčil tedy opatrně hlavu a viděl, že oba četníci, místo aby se na první zavolání vzdálili, jak očekával, zdvojnásobili ještě pozornost.

Andrea se rovněž rozhlédl: radnice, obrovská budova ze šestnáctého století, tyčila se jako chmurná hradba, vpravo od něho bylo vidět okny radnice do všech rohů a koutů střechy, jako je s výše hory vidět do údolí.

Andrea pochopil, že každým okamžikem uzří hlavu strážmistrovu v některém z těch oken.

Jakmile by byl objeven, byl by ztracen. Honba po střechách neskýtala mu nižádné naděje na úspěch.

Rozhodl se tedy sestoupiti opět dolů ne touže cestou, kterou přišel, nýbrž podobnou.

Vyhledal očima komín, z něhož nevystupoval žádný kouř, doplazil se k němu po střeše a zmizel v jeho jícnu, nebyv nikým spatřen.

V témže okamžiku otevřelo se malé okénko radnice a v něm objevila se hlava strážmistrova.

Chvíli zůstala hlava bez hnutí, jako jeden z kamenných reliéfů, zdobících budovu, pak s hlubokým vzdechem zklamání zmizela.

Strážmistr, klidný a důstojný jako zákon, jehož představitelem byl, prošel zástupem, shromážděným na náměstí, neodpověděv na tisíc jeho otázek, a vešel do hotelu.

„Nuže?“ tázali se i oba četníci.

„Nuže, hoši,“ odpověděl strážmistr, „není jinak možno, než že lupič skutečně dnes časně ráno uprchl. Ale

dáme ho stíhat po silnici do Villers-Coteret a do Noyonu a prohlédnout les, kde ho najdeme se vší určitostí."

Sotvaže důstojný úředník pronesl zvláštním hlasem, jenž je četnickým strážmistrům vlastní, poslední tři zvučná slova, rozlehl se na dvoře dlouhý výkřik hrůzy, doprovázený prudkým zvoněním.

„Co to znamená?" zvolal strážmistr.

„Ten cestovatel má asi velice naspěch," poznamenal hoteliér. „V kterém čísle to zvoní?"

„V čísle 3."

„Běžte tam, pokojský."

Vtom se křik i zvonění zdvojnásobilo.

Sluha chtěl letět.

„Ne," pravil strážmistr, zadržev ho, „zdá se mi že kdo tak zvoní, potřebuje něco jiného než sluhu a my posloužíme mu četníkem. Kdo bydlí v čísle třetím?"

„Nějaký mladíček se sestrou, přijeli v noci v cestovním kočáře a chtěli pokoj s dvěma postelemi."

Zvonek ozval se po třetí hlasem plným úzkostí.

„Se mnou, pane komisaři!" volal strážmistr. „Pojďte těsně za mnou."

„Počkejte," pravil hoteliér, „pokoj číslo tři má dvoje schody: vnější a vnitřní."

„Dobrá," prohodil strážmistr, „já půjdu vnitřkem, to je můj obor. Jsou pušky nabity?"

„Ano, strážmistře."

„Nuže, vy ostatní hlídejte venku a kdyby chtěl utéci, palte po něm, je to veliký zločinec podle toho, co sděluje depeše."

Strážmistr, provázen komisařem, zmizel ihned na vnitřních schodech. Při jeho zprávách o Andreovi vznikl v zástupu šum.

Vizme, co se stalo:

Andrea velmi obratně sestoupil až do dvou třetin komína, ale tam mu noha sklouzla a přes to, že se zachycoval rukama, dostal se dolů rychleji a hlavně hlučněji, než by si byl přál. Nebylo by to mělo žádného významu, kdyby byl býval pokoj prázdný, na neštěstí však byl obydlen.

Dvě ženy spaly na jednom lůžku a hluk je probudil.

Jejich zraky obrátily se k místu, odkud hluk vyšel, a otvorem v krbu spatřily muže.

Byla to jedna z obou žen, světlovlasá, jež vyrazila ten hrozný výkřik, rozlehnuvší se po celém domě, kdežto druhá, černovlasá, přiskočila k zvonidlu a strhla poplach, zvoníc ze všech sil.

Andreu, jak vidíme, pronásledovalo neštěstí.

„Smilování!“ zvolal, bled, vyjeven, nevida osob, s nimiž mluvil. „Smilování, nevolejte nikoho, zachraňte mne! Nechci vám ublížit!“

„Vrah Andrea!“ zvolala jedna z žen.

„Eugenie! Slečna Danglarsová!“ zašeptal Cavalcanti a jeho hrůza změnila se v úžas.

„Pomoc! Pomoc!“ volala slečna ďArmilly, vytrhnuvši zvonítko z bezvládných rukou Eugeniných a zvoníc ještě s větší silou než její družka.

„Zachraňte mne, pronásledují mne!“ prosil Andrea, spínaje ruce. „Smilujte se, pro Boha, nevydávejte mne!“

„Už je pozdě, již jdou," odvětila Eugenie.

„Ukryjte mne tedy někam a řekněte, že jste měly strach beze všeho důvodu. Odvrátíte jejich podezření a zachráníte mi život."

Obě ženy, přitisknuty k sobě a zahaleny pokrývkou, neodpovídaly na ten prosebný hlas, všecky představy a veškerý odpor v nich zápasily.

„Budiž," pravila konečně Eugenie, „vraťte se, kudy jste přišel, nešťastníče! Jděte, neřekneme nic."

„Zde je, zde je!" volal hlas na chodbě. „Tady je, vidím ho!"

Strážmistr, nahlédnuv dovnitř klíčovou dírkou, spatřil skutečně Andreu, spínajícího ruce.

Prudká rána pažbou pušky vyrazila zámek, druhé dvě vyrazily závoru. Vyražené dveře padly dovnitř.

Andrea přiskočil k druhým dveřím, vedoucím na galerii na dvoře, a otevřel je, chtěje vyraziti ven.

Dva četníci tam stáli s puškami, namířenými na něho.

Andrea rázem stanul, bledý, poněkud nachýlen dozadu, svíral v zaťaté ruce teď již zbytečný nůž.

„Prchněte přec!" volala slečna ďArmilly, do jejíhož srdce vracel se soucit, když ji hrůza opustila: „Prchněte přec!"

„Nebo se zabijte!" pravila Eugenie v postoji vestálky, dávající v cirku vítěznému gladiatorovi palcem znamení, aby dobil povaleného soupeře.

Andrea se zachvěl a pohlédl na dívku s pohrdavým úsměvem, dokazujícím, že jeho zkaženost nechápe tu vznešenou dravost cti.

„Zabít se?“ zvolal, odhodiv nůž. „K čemu?“

„Vždyť jste to sám řekl!“ zvolala slečna Danglarsová. „Budete odsouzen k smrti, budete popraven jako poslední zločinec!“

„Eh, má-li člověk přátele…“ odsekl Cavalcanti, zkříživ ruce na prsou.

Strážmistr k němu přistoupil se šavlí v ruce.

„Jen zastrčte šavli, dobrý muži, zastrčte,“ pravil Cavalcanti, „není třeba dělat komedie, vždyť se vzdávám.“

A nastavil ruce poutům.

Obě dívky pohlížely s hrůzou na ohyzdnou proměnu, odehravší se jim před očima, když muž ze společnosti odložil svůj povrch a stal se galejníkem.

Andrea se k nim obrátil a pravil s nestoudným úsměvem:

„Vzkážete něco panu otci, slečno Eugenie? Neboť vrátím se nepochybně do Paříže.“

Eugenie skryla tvář do dlaní.

„Oh,“ pokračoval Andrea, „nemáte se proč stydět, já se nezlobím, že jste vzala vůz a jela za mnou… Vždyť jsem byl skoro vaším mužem.“

Po tomto posměšku Andrea zmizel, zanechav obě prchající útrapám hanby a poznámkám zástupu.

O hodinu později usedly, majíce na sobě obě dvě ženské šaty, do svého cestovního kočáru.

Dveře hotelu byly zavřeny, aby dívky byly ušetřeny prvních pohledů, musily však nicméně, když se dveře opět otevřely, projíti dvojí řadou zvědavých, planoucích očí a šeptajících rtů.

Eugenie zatáhla záclonky, neviděla-li však již, slyšela ještě a ohlas posměchu pronikal až k ní.

„Oh, proč není svět pouští!“ zvolala, vrhajíc se slečně ďArmilly do náručí s očima planoucíma vztekem, jaký zmítal Neronem, zlobícím se, že římský lid nemá jen jednu hlavu, aby ji mohl rázem stít.

Druhého dne ubytovaly se v hotelu de Flandre v Bruselu.

Andrea byl od předešlého dne uvězněn v Conciergerii.

II.
ZÁKON

Viděli jsme, s jakým klidem mohly slečna Danglarsová a slečna ďArmilly vykonati svou proměnu a připraviti se na útěk, to protože každý byl příliš zaujat vlastními záležitostmi, než aby se mohl starat o jejich.

Necháme bankéře, tváří v tvář vidině úpadku, řadit s čelem pokrytým potem číslice v ohromné sloupce, hlásající jeho pasiva, a budeme sledovati baronku, jež, byvši na okamžik zdrcena prudkostí rány, která ji stihla, šla vyhledat svého obvyklého rádce Luciena Debraye.

Baronka skutečně počítala s tím sňatkem, aby se konečně zbavila poručenství, jež při dceři Eugeniiny povahy bylo velmi obtížné. Neboť v mlčenlivých těch smlouvách, které udržují důstojenství rodinných svazků, je matka jen tehdy skutečnou velitelkou dceřinou, když je jí neustálým příkladem moudrosti a typem dokonalosti.

Paní Danglarsová obávala se tedy Eugeniina bystrozraku a rad slečny ďArmilly. Postihla jisté dceřiny pohrdavé pohledy, platící Debrayovi, pohledy, zdající se prozrazovati, že její dcera zná celé tajemství jejího milostného i peněžního poměru k osobnímu sekretáři. Bystřejší však a prohloubenější pozorování bylo by naopak baronce dokázalo, že Eugenie nenávidí Debraye, ne protože byl v otcovském domě kamenem úrazu a příčinou pohoršení, nýbrž protože ho prostě řadí do

kategorie dvojnožců, které Diogenes snažil se nenazývati již lidmi a které Plato opisem jmenoval dvounohými živočichy bez peří.

Paní Danglarsová se svého stanoviska – a na neštěstí má na tomto světě každý své stanovisko, jež brání mu vidět stanovisko ostatních – paní Danglarsová tedy se svého stanoviska nekonečně litovala, že sešlo s Eugeniiny svatby, ne že by ten sňatek byl výhodný, přiměřený a schopný učinit dceru šťastnou, nýbrž protože jí ten sňatek zjednával svobodu.

Běžela tedy, jak jsme pravili, k Debrayovi, jenž, byv přítomen podepsání smlouvy a následujícímu po něm skandálu, rychle se odebral do klubu. Tam hovořil s několika přáteli o události, která byla té chvíle předmětem hovoru tří čtvrtin toho tak klevetného města, jež bývá zváno hlavním městem světa.

Ve chvíli, kdy paní Danglarsová v černých šatech a zahalena závojem stoupala po schodech k Debrayovu bytu přes domovníkovo ujištění, že mladý muž není doma, odrážel Debray naléhání jednoho ze svých přátel, jenž snažil se mu dokázati, že po hrozném výstupu, který se právě odehrál, je povinností jeho, jako domácího přítele, oženiti se se slečnou Danglarsovou a jejími dvěma miliony.

Debray bránil se jako ten, kdo nepřeje si nic jiného než být poražen, neboť ta myšlenka ho napadla často sama od sebe. Znaje však Eugenii a její samostatnou, hrdou povahu, bránil se chvílemi naprosto rozhodným tónem, říkaje, že to spojení je nemožné. Leč při tom

mu tajně lichotila zlá myšlenka, jež, jak praví všichni moralisté, zaměstnává i nejčestnějšího a nejčistšího člověka, bdíc na dně jeho srdce jako Satan za křížem.

Čaj, hra a rozhovor, jak vidíme zajímavý, když šlo o tak vážné zájmy, trvaly až do hodiny s půlnoci.

Zatím paní Danglarsová, uvedena Lucienovým komorníkem, čekala, chvějíc se a nesňavši závoje, v zeleném salonku mezi dvěma květinovými koši, které sama ráno poslala a které Debray, to se musí říci, sám urovnal, rozestavil a upravil s takovou péčí, že mu ubohá žena odpouštěla jeho nepřítomnost.

V jedenáct hodin čtyřicet minut usedla paní Danglarsová unavena čekáním opět do kočáru a dala se dovézti domů.

Ženy jisté společnosti mají se záletnými grisetkami společnou vlastnost, že se obyčejně nevracejí po půlnoci. Baronka vrátila se do paláce s touže obezřetností, s jakou Eugenie z něho vyšla. Tiše, se sevřeným srdcem, vystoupila po schodišti, vedoucím k jejím komnatám, které, jak víme, sousedily s Eugeniinými.

Obávala se nesmírně nějakého vysvětlování. Pevně věřila – ubohá, aspoň v tomto ohledu úctyhodná žena, – v dceřinu nevinu a v její věrnost k otcovskému krbu.

Vešedši do ložnice, naslouchala u Eugeniiných dveří, neuslyševši pak ani zvuku, chtěla vstoupit, ale závory byly zastrčeny.

Paní Danglarsová se domnívala, že Eugenie, unavena hroznými dojmy večera, ulehla a spala.

Zavolala komornou a vyptávala se jí.

„Slečna Eugenie," odpovídala komorná, „uchýlila se do své ložnice se slečnou ďArmilly, pily společně čaj, pak mne propustily, řkouce, že mne již nepotřebují."

Od té doby byla komorná v pokoji pro služebnictvo, domnívajíc se jako všichni ostatní, že obě dívky jsou v ložnici.

Paní Danglarsová tedy ulehla bez stínu podezření. Její duch, uklidněný vzhledem k osobám, jal se zabývati událostmi.

Čím více se jí myšlenky v hlavě urovnávaly, tím větších rozměrů nabývala scéna při smlouvě: to nebyl skandál, to byl poprask, to nebyla hanba, to byla ostuda.

Baronka si bezděky vzpomněla, že byla nelítostná k ubohé Mercedes, kterou nedávno stihlo v jejím choti a synu také tak velké neštěstí.

„Eugenie," myslila si, „je ztracena a my také. Ta aféra stane se veřejnou a způsobí nám potupu, neboť v naší společnosti státi se směšným je za jistých okolností ranou živou, krvácející, nevyléčitelnou.

Jaké štěstí," šeptala, „že Bůh dal Eugenii tu zvláštní povahu, které jsem se tak často bála!"

A její vděčný pohled obrátil se k nebi, jehož tajemná prozřetelnost řídí vše předem podle událostí, které mají nastati, a z chyby, ba i z vady činí někdy štěstí.

Potom její mysl přelétla prostor, jako když pták, rozepjav křídla, přeletí propast, a stanula u Cavalcantiho.

„Ten Andrea byl bídník, zloděj, vrah, a přece měl způsoby, prozrazující poloviční výchovu, ne-li úplnou,

ten Andrea byl uveden do společnosti s velikým na pohled jměním a s podporou četných jmen."

Jak se vyznat v tom bludišti? Na koho se obrátit, aby ji vyvedl z toho krutého postavení?

Debray, ku kterému běžela v prvním hnutí ženy, hledající pomoc u muže, jejž miluje a jenž ji často přivede do záhuby, mohl jí dát pouze radu. Musí se obrátit na někoho jiného, mocnějšího než Debray.

Baronka myslila na pana de Villefort.

Byl to pan de Villefort, jenž dal zatknouti Cavalcantiho, byl to pan de Villefort, jenž bez milosrdenství vnesl zmatek do její rodiny, jako by to byla rodina cizí.

Ale ne, při hlubší úvaze lze poznat, že státní návladní není člověkem bez srdce, je to úředník, otrocky poslušný svých povinností, čestný a pevný přítel, který bezohledně, ale jistou rukou ťal pitevním nožem do hniloby, není to kat, je to chirurg, který chtěl v očích lidí isolovati čest Danglarsových od hanebnosti toho zkaženého mladíka, jejž ve společnosti představili jako svého zetě.

Jakmile pan de Villefort, přítel Danglarsovy rodiny, takto jednal, nedalo se již předpokládati, že by státní návladní nebyl ničeho věděl předem a že by se byl dal oklamat nějakou Andreovou obmyslností.

Při hlubší úvaze jevilo se tedy baronce Villefortovo počínání v takovém světle, že vykládala si je v jejich společný prospěch.

Zde však měla ustat soudcova neúprosnost, půjde zítra k němu a vymůže od něho, aby ne-li zanedbal svou

soudcovskou povinnost, aspoň ji konal s všemožnou shovívavostí.

Baronka vyvolá minulost, osvěží vzpomínky, bude prosit ve jménu hříšné, ale šťastné doby, pan de Villefort aféru utlumí, nebo aspoň nechá Cavalcantiho prchnout (k tomu cíli potřebuje jen obrátit zrak v jinou stranu) a bude stíhat zločin jen v stínu zločince, totiž kontumací.

Pak teprve klidněji zdřímla.

Druhého dne vstala v devět hodin a nezazvonivši na komornou, nedavši nikomu o sobě ani známky života, ustrojila se a oděna se stejnou jednoduchostí jako včera, sestoupila se schodů, vyšla z domu, došla pěšky až do ulice de Provence, vstoupila do fiakru a dala se dovézti do domu pana de Villefort.

Od minulého měsíce měl prokletý ten dům chmurný vzhled nemocnice, v níž vypukl mor, část komnat byla zavřena uvnitř i vně. Zavřené okenice otvíraly se jen na okamžik, co by vpustily trochu vzduchu, a tu zjevovala se v okně vyděšená tvář lokajova. Pak se okno zase zavřelo, jako když kamenná deska dopadne na hrob, a sousedé si tiše říkali:

„Uvidíme dnes opět vynášet rakev z domu pana státního návladního?“

Paní Danglarsové zmocnilo se chvění při pohledu na ten opuštěný dům, vystoupila z kočáru a přistoupivši mdlým krokem k zavřeným dveřím, zazvonila.

Teprve když po třetí se ozval zvonek, jehož smutné klinkání zdálo se rovněž sdílet veškerou tu truchlivost,

objevil se vrátný a pootevřel dveře právě tolik, co by mohla proniknout jeho slova.

Spatřil ženu, ženu ze společnosti, ženu elegantně oděnou a přece zůstaly dveře téměř zavřeny.

„Otevřte přec!“ pravila baronka.

„Nejprve kdo jste, madame?“ tázal se vrátný.

„Kdo jsem? Vždyť mne znáte.“

„Neznáme již nikoho, madame.“

„Ale vy jste se zbláznil, příteli!“ zvolala baronka.

„Kým jste poslána?“

„Oh, to je přílišné!“

„Madame, tak zní rozkaz, odpusťte mi. Vaše jméno?“

„Paní baronka Danglarsová. Viděl jste mne dvacetkrát.“

„To je možné, madame. A nyní, co si přejete?“

„Oh, jak jste divný! Budu si stěžovat panu de Villefort na impertinentnost jeho lidí.“

„Madame, to není impertinentnost, to je opatrnost. Nikdo sem nemá přístupu, nemá-li lístek od pana ďAvrignyho nebo nejde-li k panu státnímu návladnímu.“

„Nu, já právě jdu k panu státnímu návladnímu.“

„Za nutnou záležitostí?“

„To přece vidíte, jinak bych už byla odjela. Ale ukončeme to: zde je moje navštívenka, doneste ji pánovi.“

„Madame počká až se vrátím?“

„Ano, jděte.“

Vrátný zavřel dveře a nechal paní Danglarsovou stát na ulici.

Je ovšem pravda, že baronka nečekala dlouho, za okamžik otevřely se dveře dosti široce, aby baronka mohla jimi projíti: prošla a dveře se za ní zavřely.

Na dvoře vytáhl vrátný, nespustiv dveře s očí, z kapsy píšťalku a zapískal.

Lokaj pana de Villefort objevil se na domovním schodišti.

„Madame promine tomu dobrému muži," pravil, jda baronce vstříc, „ale obdržel určité rozkazy a pan de Villefort uložil mi vyříditi madame, že nemohl jednat jinak než jednal."

Na dvoře stál dodavatel, uvedený sem s touže opatrností, a jeho zboží bylo pečlivě prohlíženo.

Baronka vstoupila po vnějším schodišti, cítila se hluboce rozechvěna tím smutkem, který rozšiřoval jaksi okruh jejího vlastního smutku, a stále provázena lokajem, jenž nespouštěl jí s očí, byla uvedena do soudcovy pracovny.

Ačkoli ji tak těžké starosti sem přiváděly, zdálo se jí nicméně přijetí, jehož dostalo se jí od všeho toho služebnictva tak urážlivým, že nejprve jala se stěžovati si do něho.

Ale Villefort zvedl hlavu, sklánějící se pod tíží bolu, a pohlédl na ni s tak smutným úsměvem, že žaloby odumřely jí na rtech.

„Odpusťte mým sloužícími strach, kterého jim nezazlívám: jsouce podezříváni, stali se podezíravými."

Paní Danglarsová často slyšela o strachu, o němž mluvil soudce, nikdy by však nebyla uvěřila, kdyby se

nebyla přesvědčila vlastníma očima, že ten pocit může dosahovati takového stupně.

„Vy jste tedy také nešťasten?“ pravila.

„Ano, madame,“ odvětil soudce.

„Litujete mne tedy?“

„Upřímně, madame.“

„A tušíte, co mne přivádí?“

„Přicházíte mi říci, co se vám přihodilo, není-li pravda?“

„Ano, pane, hrozné neštěstí.“

„Totiž nehoda.“

„Nehoda!“ zvolala baronka.

„Ach, madame,“ odpověděl státní návladní s nezvratným klidem, „dospěl jsem tak daleko, že nazývám neštěstím jen věci nenapravitelné.“

„A vy, pane, se domníváte, že se zapomene…“

„Všecko se zapomene, madame,“ odpověděl Villefort, „k svatbě vaší dcery dojde zítra, nedošlo-li k ní dnes, nebo za týden, nedojde-li k ní zítra. A že byste snad litovala ženicha slečny Eugenie, to přece nemyslím.“

Paní Danglarsová pohlédla na Villeforta, užaslá jeho takřka posměšným klidem.

„Přišla jsem k příteli?“ tázala se tónem plným bolestné důstojnosti.

„Víte, že ano, madame,“ odpověděl Villefort a jeho líce pokryly se při tom ubezpečení lehkým ruměncem.

Ubezpečení to bylo vskutku narážkou na jiné události, než které je, baronku a jej, nyní zaměstnávaly,

„Pak tedy buďte srdečnější, můj drahý Villeforte," pravila baronka. „Mluvte se mnou jako přítel a ne jako soudce, a když se cítím hluboce nešťastnou, neříkejte mi, že mám být veselá."

Villefort se uklonil.

„Osvojil jsem si od tří měsíců nemilý zvyk, madame," odpověděl, „že když slyším mluvit o neštěstí, musím myslit na své, a tu ten egoistický výkon srovnávání děje se v mém nitru sám od sebe. Proto vedle mého neštěstí zdá se mi vaše neštěstí nehodou, proto vedle mého smutného osudu zdá se mi váš záviděníhodným. Ale to vás rozhořčuje, nechme toho. Pravila jste, madame…?"

„Přišla jsem se vás otázat, milý příteli," promluvila opět baronka, „jak daleko pokročila záležitost toho podvodníka."

„Podvodníka!" opakoval Villefort. „Skutečně, madame, to už je vaším nepřekonatelným zvykem zeslabovat jisté věci a jiné přehánět. Pan Andrea Cavalcanti je zkrátka vrah, nic víc a nic míň!"

„Pane, nepopírám správnost vaší opravy, ale čím přísněji vystoupíte proti tomu bídníku, tím tíže zasáhnete naši rodinu. Hleďte, zapomeňte naň na chvíli, místo abyste ho stíhal, nechte ho prchnouti."

„Přicházíte pozdě, madame, rozkazy jsou již dány."

„Nuže, zatknou-li ho… Myslíte, že ho zatknou?"

„Doufám."

„Zatknou-li ho (poslyšte, slýchám vždycky, že jsou vězení přeplněna), nuže, nechte ho ve vězení."

Státní návladní se hnul odmítavě.

„Aspoň do té doby, než se moje dcera provdá," dodala baronka.

„Nelze, madame, spravedlnost má své předpisy."

„I pro mne?" pravila baronka polo s úsměvem, polo vážně.

„Pro všecky," odvětil Villefort, „a pro mne jako pro ostatní."

„Ach," prohodila baronka, nedopověděvši myšlenku, již prozradila tím výkřikem.

Villefort upřel na ni pohled, kterým četl v myšlenkách.

„Ano, vím, co chcete říci," promluvil, „narážíte na hroznou pověst, rozšířenou po světě, že všecka ta úmrtí, jež od tří měsíců odívají mne smutkem, a smrt, které Valentina ušla jako zázrakem, nejsou přirozeny."

„Nemyslila jsem na to," živě odvětila Danglarsová.

„Ano, myslila jste na to, madame, a bylo to spravedlivé, neboť nemohla jste na to nemyslit a řekla jste si v duchu: Ty, jenž pronásleduješ zločin, odpověz: Proč je kolem tebe tolik zločinů, která zůstávají bez trestu?"

Baronka zbledla.

„Řekla jste si to, není-li pravda, madame?"

„Nuže, přiznávám se."

„Odpovím vám."

Villefort přitáhl své křeslo k sedadlu paní Danglarsové, opřev se pak oběma rukama o psací stůl, promluvil hlasem temnějším než obyčejně:

„Některé zločiny zůstávají bez trestu, protože není znám jejich původce a je se co obávati, aby nebyla zasažena hlava nevinná místo hlavy provinilé, jakmile však zločinec bude znám," (Villefort vztáhl ruku ke kříži proti psacímu stolu), „jakmile bude zločinec znám," opakoval, „při živém Bohu, madame, zemře, ať je to kdokoliv! A nyní, madame, po této přísaze, již jsem složil a které dostojím, odvažte se mne žádat za milost pro toho bídníka!"

„A jste si jist, pane," odtušila paní Danglarsová, „že je tak vinen, jak se říká?"

„Poslyšte, zde jsou jeho akta: Benedetto, odsouzený nejprve na pět let na galeje pro padělek v šestnácti letech, nadějný mladík, jak vidíte, utekl a pak se stal vrahem."

„A kdo je ten nešťastník?"

„Eh, kdož to ví! Vagabund, Korsikán!"

„Nikdo se tedy k němu nehlásil?"

„Nikdo, jeho rodiče nejsou známi."

„A co ten člověk z Luccy?"

„Také takový šibal, snad jeho spoluvinník."

Baronka sepjala ruce.

„Villefort!" pronesla svým nejsladším a nejlichotivějším hlasem.

„Pro bůh, madame," odvětil státní návladní pevným tónem, jenž nebyl prost suchosti, „nežádejte na mne nikdy milost pro vinníka.

Co jsem já? Zákon. Má zákon oči, aby viděl váš smutek? Má zákon uši, aby slyšel váš sladký hlas? Má zákon paměť, aby k sobě upoutal vaše něžné myšlenky?

Ne, madame, zákon poroučí, a když zákon poručí, zasáhne.

Řekněte mi, že jsem bytost živá a ne zákoník, že jsem člověk a ne kniha. Pohleďte na mne, madame, pohleďte kolem mne: jednali se mnou lidé jako s bratrem? Milovali mne, měli ke mně ohled, šetřili mne, žádal někdo o milost pro pana de Villefort a byla milost udělena panu de Villefort? Ne, ne, ne! Stíhán ranou za ranou!

Neustáváte, ženo, to jest siréno, mluvit ke mně s tím rozkošným a výrazným okem, které mi připomíná, že se mám rdít. Nuže budiž, ano, rdít za to, o čem víte, a snad – snad i za něco jiného.

Ale od té doby, co jsem sám pochybil, a snad více než jiní, přetřásal jsem šat ostatních, abych našel vřed, a vždycky jsem jej našel, a řeknu více, nacházel jsem s radostí, šťasten, to znamení lidské slabosti nebo zvrhlosti.

Neboť každý člověk, jejž jsem uznal vinným, a každý vinník, jejž jsem zasáhl, zdál se mi živým důkazem, novým důkazem, že nejsem ohavnou výjimkou! Žel, žel, žel! Všichni jsou špatní, madame, dokazujme to a udeřme zlého!“

Villefort pronesl poslední slova s horečnou vášnivostí, která dodávala jeho řeči dravé výmluvnosti.

„Ale pravil jste," ujala se slova paní Danglarsová, snažíc se učiniti poslední pokus, „že ten mladík je poběhlík, sirotek, všemi opuštěný."

„Tím hůř, tím hůř, či spíše tím líp. Prozřetelnost ho takovým učinila, aby nikdo nad ním nemusil plakat!"

„Vrháte se na slabého, pane."

„Na slabého, který vraždí!"

„Jeho potupa padne na mou rodinu."

„Nemám já ve své rodině smrt?"

„Oh, pane," zvolala baronka, „jste bez smilování k jiným! Nuže, pravím vám, že ani vám nedostane se smilování!"

„Budiž!" odvětil Villefort, zvedaje roku hrozivým gestem k nebi.

„Odložte aspoň věc toho nešťastníka, je-li chycen, na příští období, získáme tím šest měsíců k zapomenutí."

„Nikoli," odpověděl Villefort, „zbývá mi ještě pět dní, vyšetřování je skončeno, pět dní je více času, než mi je potřebí. Což ostatně nechápete, madame, že i mně je třeba zapomenouti? Nuže, když pracuji – a pracuji ve dne v noci – když tedy pracuji, jsou chvíle, kdy již nevzpomínám, a když nevzpomínám, jsem šťasten jak jsou šťastni mrtví. Ale je to přece lepší než trpět."

„Pane, on uprchl, nechte ho utéci, nečinnost je snadná milost."

„Ale vždyť jsem vám řekl, že už je pozdě. Na úsvitě bylo telegrafováno a v tuto chvíli…"

„Pane," hlásil vstoupivší sluha, „dragon přináší tuto depeši od ministra vnitra."

Villefort uchopil list a rychle jej rozpečetil. Paní Danglarsová zachvěla se hrůzou, Villefort radostí.

„Zatčen!“ zvolal Villefort. „Chytili jej v Compiègni! Je konec!“

Paní Danglarsová se zvedla, bledá a chladná. „S Bohem, pane,“ pravila.

„S Bohem, madame,“ odpověděl státní návladní téměř radostně, doprovázeje ji ke dveřím.

Vrátiv se pak opět k psacímu stolu, pravil, klepnuv hřbetem pravice do depeše:

„Nuže, měl jsem padělek, měl jsem tři krádeže, měl jsem trojí žhářství, chyběla mi jen vražda, a zde je! To bude krásné období!“

III.
ZJEVENÍ

Jak státní návladní řekl paní Danglarsové, nebyla Valentina ještě zcela zdráva.

Zmožena únavou, neopustila skutečně dosud lůžka a uslyšela ve svém pokoji z úst paní de Villefort události, které jsme vylíčili, to jest útěk Eugenin a zatčení Andrey Cavalcantiho, či vlastně Benedettovo, a rovněž i obžalobu z vraždy vznesenou na něho.

Valentina byla však tak slabá, že to vyprávění v ní naprosto nezanechalo dojmu, jakým by bylo působilo, kdyby byla zdráva.

Byly to skutečně jen nejasné představy, neurčité tvary, smíšené nadto s podivnými myšlenkami a prchavými vidinami, zrodivšími se v jejím nemocném mozku nebo vznášejícími se jí před očima, a brzy i to zmizelo a ustoupilo dojmům osobním.

Během dne byla Valentina ještě udržována při skutečnosti přítomností Noirtierovou, jenž dával se donášeti k vnučce a zůstával u ní, střeže Valentinu otcovským zrakem. Pak to byl Villefort, jenž vrátiv se z justičního paláce, trávil hodinu nebo dvě mezi svým otcem a dítětem.

V šest hodin odcházel Villefort do své pracovny, v osm přicházel pan ďAvrigny, jenž sám přinášel noč-

ní nápoj, připravovaný pro dívku, pak pana Noirtiera odvezli.

Ošetřovatelka, kterou doktor sám vyhledal, je všecky vystřídala a sama se vzdálila teprve když v deset nebo v jedenáct hodin Valentina usnula.

Odcházejíc, odevzdala klíče od Valentinina pokoje samotnému panu de Villefort, takže nikdo již nemohl k nemocné vstoupit, leč by prošel ložnicí paní de Villefort a pokojem malého Eduarda.

Každého rána přicházel Morrel k Noirtierovi zeptat se na Valentinu, ale zvláštní věc, Morrel zdál se den ode dne méně znepokojen.

Předně bylo Valentině den ode dne lépe, přes to, že trpěla prudkou nervovou rozjitřeností, a pak, což neřekl mu Monte Cristo, když k němu přiběhl všecek bez sebe, že, nezemře-li Valentina za dvě hodiny, bude zachráněna?

Než, Valentina žila a čtyři dny uplynuly.

Nervová rozjitřenost, o níž jsme mluvili, pronásledovala Valentinu i ve spánku, či spíše ve stavu těžké dřímoty, jež následovala u ní po bdění. Tu v nočním tichu a v příšeří, jež noční lampička, stojící na krbu a zastíněná alabastrovou koulí, rozšiřovala po ložnici, viděla pohybovat se stíny, které přicházejí oživovat pokoj nemocných a které setřásá horečka se svých chvějivých křídel.

Tu zjevovala se jí brzy macecha, hrozíc jí, brzy Morrel, vztahující po ní ruce, brzy bytosti takřka cizí jejímu dennímu životu, jako hrabě de Monte Cristo, v těch

chvílích blouznění zdály se jí kusy nábytku pohyblivy a nestály, a to trvalo až do dvou či tří hodin, kdy olověný spánek zmocnil se dívky a neopustil ji až do dne.

Onoho rána, kdy Valentina dověděla se o Eugeniině útěku a o zatčení Benedettově, vmísily se ty události na okamžik do jejího vlastního života, ale pak začaly jí pozvolna vycházet z mysli. Večer toho dne, když Villefort, d'Avrigny a Noirtier se postupně vzdálili a když na věži svatého Filipa Roulského odbily hodiny jedenáctou, ošetřovatelka postavila jako obyčejně nápoj, připravený doktorem, nemocné na dosah ruky a zavřevši dveře ložnice, odebrala se do pokoje pro služebnictvo, kde s chvěním naslouchala vyprávění sloužících a viděla v duchu příšerné příběhy, jež byly od tří měsíců večer co večer přetřásány v předpokoji státního návladního. A tu udála se v tom tak pečlivě zavřeném pokoji neočekávaná scéna.

Od odchodu ošetřovatelčina uplynulo asi deset minut.

Valentina byla již asi hodinu mořena horečkou, jež opětovala se každé noci, dívčina hlava, neposlušná její vůle, pokračovala v té horečné, jednotvárné, neúprosné práci mozku, který vyčerpává se neustálým plozením těchže myšlenek a tvořením těchto obrazů.

Z knotu noční lampičky vyskakovalo tisíce a tisíce paprsků, plných podivného významu, když tu náhle se Valentině zdálo, že v jejím chvějivém odlesku vidí svou knihovnu, umístěnou ve výklenku zdi vedle krbu, zvol-

na se otvírat, aniž stěžeje, na nichž jako by se otáčela, způsobily nejmenšího zvuku.

Jindy byla by se Valentina chopila zvonku nebo zatáhla za hedvábnou šňůrku, volajíc o pomoc, avšak v nynějším jejím stavu už jí nic nepřekvapovalo. Byla si vědoma, že všecky obklopující ji vidiny jsou výplody jejího blouznění, a přesvědčení toho nabyla tím, že ráno nezůstalo nikdy ani stopy po těch nočních fantomech, jež mizely s blížícím se dnem.

Za dveřmi objevila se lidská postava.

Valentina byla následkem horečky příliš zvyklá takovým zjevům, aby se jich lekala. Otevřela jen dokořán oči, doufajíc, že pozná Morrela.

Postava blížila se k jejímu lůžku, pak stanula a zdála se naslouchati s napjatou pozorností.

V tom okamžiku padl svit lampičky na tvář nočního hosta.

„Není to on!“ zašeptala Valentina.

A přesvědčena, že sní, čekala, až ten muž zmizí nebo se změní v jinou postavu, jak se to stává ve snu.

Ohmatala si jen tepnu a cítíc, že jí prudce bije, vzpomněla si, že nejlepším prostředkem, k zahnání těch obtížných vidin je napít se. Svěžest nápoje, upraveného ostatně za účelem utišení neklidu, na nějž si Valentina doktorovi stěžovala, přinášela jí zároveň s poklesnutím horečky obnovení mozkových sil, napila-li se, trpěla na chvíli méně.

Valentina vztáhla tedy ruku, chtíc vzíti sklenici, stojící na křišťálové misce. Zatím však, co natahovala s lůž-

ka chvějící se rámě, zjev přistoupil rychleji než před tím ještě o dva kroky blíže k posteli a stanul tak blízko u ní, že dívka slyšela jeho dech a domnívala se cítit stisk jeho ruky.

Tentokráte přesahovala illuse, či spíše skutečnost, vše, co Valentina až do té doby poznala. Začínala věřit, že skutečně bdí a žije, měla vědomí, že vládne svým rozumem, a zachvěla se.

Stisk, jejž Valentina ucítila, měl za účel zadržet jí ruku.

Valentina ji zvolna odtáhla.

A tu postava, jejíž vzhled nebylo lze jasně rozeznat a jenž přece zdál se spíše laskavý než hrozivý, uchopila sklenici, přistoupila k noční lampičce a prohlížela si nápoj, jako by chtěla posouditi jeho jasnost a čistotu.

Jediná tato zkouška však nestačila.

Muž, či spíše fantom, neboť kráčel tak tiše, že koberec tlumil zvuk jeho kročejů, nabral ze sklenice lžičku nápoje a ochutnal jej. Valentina pohlížela na to, co se dalo před jejíma očima, s pocitem nesmírného úžasu.

Myslila ovšem, že to vše brzy zmizí a učiní místo jinému obrazu, ale muž, místo aby se rozplynul jako stín, přistoupil opět k ní a podávaje sklenku Valentině, pravil hlasem plným pohnutí:

„Pijte nyní…!“

Valentina se zachvěla.

Bylo to po prvé, co její vidina promluvila k ní tak živým tónem.

Otvírala ústa k výkřiku.

Muž položil si prst na rty.

„Pan hrabě de Monte Cristo!“ zašeptala Valentina.

Z úděsu, jenž zračil se v dívaných očích, z chvění jejích rukou, z kvapu, s jakým choulila se pod pokrývku, vyzíral poslední zápas pochyby s přesvědčením. Leč Monte Cristova přítomnost u ní v takovou dobu, jeho tajemný, fantastický, nevysvětlitelný příchod zdí zdály se otřesenému rozumu Valentininu nemožností.

„Nevolejte, nelekejte se,“ pravil hrabě, „nemějte ani v hloubi srdce stín podezření nebo záchvěv neklidu. Muž, kterého vidíte před sebou (neboť jste tentokráte při vědomí, Valentino, a není to illuse), muž tedy, kterého vidíte před sebou, je nejněžnější otec a nejuctivější přítel, jakého si můžete představit.“

Valentina nebyla schopna odpovědi, měla takový strach z toho hlasu, jenž potvrzoval jí skutečnou přítomnost mluvícího, že bála se připojit k němu svůj. Její uděšený pohled však mluvil: Jsou-li vaše úmysly čisty, proč jste zde?

Hrabě pochopil neobyčejným svým ostrovtipem, co se děje v dívčině duši.

„Poslyšte mne,“ pravil, „nebo spíše pohleďte na mne, vizte moje zardělé oči a mou tvář ještě bledší než obyčejně, je to tím, že po čtyři noci nezavřel jsem oka ani na okamžik, po čtyři noci bdím nad vámi, chráním vás, opatruji vás pro našeho přítele Maximiliena.“

Krvavá záplava radosti vstoupila náhle do lící nemocné. Jméno, které hrabě pronesl, zbavilo ji zbytku nedůvěry, již v ní vzbudil.

„Maximilien…!“ opakovala Valentina, neboť tak sladkým zdálo se jí to jméno. „Maximilien! Svěřil vám tedy vše?“

„Vše. Řekl mi, že váš život je jeho životem, a já mu slíbil, že budete žít.“

„Vy jste mu slíbil, že budu žít?“

„Ano.“

„Pravda, mluvil jste o bdění a opatrování. Vy jste tedy lékařem, pane?“

„Ano, a to nejlepším, jakého vám mohla nebesa v tuto chvíli seslati, věřte mi.“

„Pravíte, že jste bděl,“ pravila Valentina neklidně. „Kde to? Neviděla jsem vás.“

Hrabě vztáhl ruku směrem k bibliotéce.

„Byl jsem skryt za těmito dveřmi,“ odvětil, „tyto dveře vedou do sousedního domu, který jsem najal.“

Valentina s cudnou hrdostí odvrátila oči a pravila ve svrchované hrůze:

„Pane, co jste učinil, je bezpříkladně šílené a ochrana, již jste mi poskytl, podobá se urážce.“

„Valentino,“ odvětil hrabě, „během toho dlouhého bdění viděl jsem jedině, kdo k vám přichází, jaké pokrmy se vám připravují, jaké nápoje jsou vám podávány – nic víc. Když pak se mi ty nápoje zdály nebezpečny, vstoupil jsem, jak jsem nyní vstoupil, vyprázdnil jsem vaši sklenici a nahradil jsem jed léčivým nápojem, který místo smrti, jež vám byla chystána, vléval vám život do žil.“

„Jed! Smrt!“ zvolala Valentina, domnívajíc se opět, že je ovládána horečnými hallucinacemi. „Co to pravíte, pane?“

„Tiše, milé dítě,“ napomínal Monte Cristo, klada si opět prst na rty, „pravil jsem jed, ano, pravil jsem smrt a opakuji smrt, ale nejprve vypijte toto.“ (Hrabě vyňal z kapsy lahvičku, obsahující červenou tekutinu, z níž nalil několik kapek do sklenice.) „Až to vypijete, nepijte již ničeho celou noc.“

Valentina vztáhla ruku, sotva se však dotkla sklenice, odtáhla ji opět s hrůzou.

Monte Cristo vzal sklenici, vypil ji do poloviny a podal ji Valentině, která s úsměvem dopila zbytek obsaženého v ní nápoje.

„Oh, ano,“ pravila, „poznávám chuť svých nočních nápojů, chuť vody, jež dodává trochu svěžesti mým prsům, trochu klidu mému mozku. Díky, pane, díky.“

„Takovým způsobem žila jste po čtyři noci, Valentino,“ promluvil hrabě. „A jak já jsem žil? Ó, jak kruté chvíle jsem pro vás prožíval! Ó, jak hrozná muka jsem k vůli vám zakoušel, když viděl jsem líti smrtící jed do vaší sklenice, když chvěl jsem se, abyste jej nevypila dříve než budu moci vylít jej do krbu!“

„Pravíte, pane,“ zahovořila Valentina nanejvýš zděšena, „že jste zakoušel hrozná muka, vida líti do mé sklenice smrtící jed? Ale viděl-li jste líti jed do mé sklenice, viděl jste tedy i osobu, která jej lila.“

„Ano.“

Valentina usedla na loži a shrnuvši si na sněhově bílých prsou vyšívaný batist, ještě zvlhlý studeným zimničním potem, k němuž mísil se nyní ještě studenější pot hrůzy, opakovala:

„Vy jste ji viděl?“

„Ano,“ přisvědčil hrabě po druhé.

„Je strašlivé, co mi pravíte, pane, chcete mne přesvědčiti o čemsi ďábelském. Jakže, v domě mého otce, v mém pokoji chtějí zavražditi mne, ležící v bolestech na lůžku? Oh, odejděte, pane, pokoušíte mé svědomí, rouháte se božské dobrotě, to je nemožné, to nemůže být.“

„Což jste první, koho ta ruka zasáhla, Valentino? Neviděla jste kolem sebe padnout pana de Saint-Méran, paní de Saint-Méran, Barroise? Nebyla byste bývala viděla padnout pana Noirtiera, kdyby léčba, kterou se řídí během tří let, nebyla ho zachránila, potírajíc jed přivyknutím jedu?“

„Oh, můj Bože,“ pravila Valentina, „proto dědeček už měsíc chce, abych sdílela všecky jeho nápoje!“

„A ty nápoje,“ zvolal Monte Cristo, „mají hořkou chuť jako polouschlá pomerančová slupka, není-li pravda?“

„Ano, můj Bože, ano!“

„To mi všecko vysvětluje,“ pravil Monte Cristo, „on tedy také ví, že se zde otravuje, a snad i kdo otravuje. Ozbrojil vás, své milované dítě, proti smrtící látce a smrtící látka byla oslabena tím počínajícím zvykem! Proto tedy ještě žijete – a toho jsem si nedovedl vysvět-

lit! – byvši před čtyřmi dny otrávena jedem, který obyčejně bývá bez milosti.“

„Ale kdo tedy je vrahem, travičem?“

„Místo odpovědi otáži se já vás: Neviděla jste nikdy nikoho vstoupit v noci do svého pokoje?“

„Viděla. Často se mi zdálo, že vidím jakoby stíny. Ty stíny se blížily, vzdalovaly, mizely, považovala jsem je však za horečnaté vidiny a před chvílí, když vy sám jste vstoupil, myslila jsem dlouho, že blouzním, nebo že se mi to zdá.“

„Neznáte tedy osobu, jež ukládá vám o život?“

„Ne,“ odvětila Valentina, „proč by si někdo přál mé smrti?“

„Poznáte ji tedy,“ pravil Monte Cristo, bedlivě naslouchaje.

„Jak to?“ tázala, se Valentina, rozhlížejíc se s hrůzou.

„Protože dnes nemáte horečky ani neblouzníte, protože dnes skutečně bdíte a protože právě bije půlnoc, hodina vrahů.“

„Můj Bože, můj Bože,“ šeptala Valentina, stírajíc si rukou pot, vyvstavší jí na čele.

Skutečně, půlnoc odbíjela zvolna a smutně, a jako by každý úder bronzového kladiva dopadal na dívčino srdce.

„Valentino,“ mluvil hrabě dále, „svolejte všecky své síly na pomoc, potlačte své srdce v prsou, utlumte hlas v hrdle, předstírejte spánek a uvidíte, uvidíte!“

Valentina uchopila ruku hraběte.

„Zdá se mi, že slyším nějaký zvuk," pravila, „vzdalte se!"

„S Bohem, vlastně na shledanou!" odvětil hrabě.

Usmál se tak smutně a tak otcovsky, že dívčino srdce naplnilo se vděčností, a po špičkách přistoupil ku dveřím knihovny.

Nežli je však za sebou zavřel, obrátil se a pravil:

„Ani slova, ani hnutí, ať se zdá, že spíte, jinak byla byste třeba usmrcena dříve než bych mohl přichvátat!"

Po děsivém tom příkazu hrabě zmizel za dveřmi, které za ním tiše zapadly.

IV.
LOCUSTA

Valentina osaměla. Jiné dvoje hodiny, jdoucí později než hodiny na věži svatého Filipa Roulského, odbily dvakrát půlnoc.

Pak až na vzdálený rachot několika kočárů upadlo opět vše v hluboké ticho.

Tu veškera pozornost Valentinina soustředila se na hodiny v jejím pokoji, jejichž kyvadlo označovalo vteřiny.

Jala se počítati ty vteřiny a zpozorovala, že jsou o polovinu volnější nežli tlukot jejího srdce. A přece ještě pochybovala. Nevinnost Valentinina nedovedla si představit, že někdo přál by si její smrti. Proč? Za jakým účelem? Jaké zlo způsobila, jež mohlo by jí zjednat nepřítele?

Nebylo se co báti, že usne.

Myšlenka, děsná myšlenka udržovala jí ducha v napětí: že existuje na světě bytost, která pokusila se ji zavražditi a která znovu se o to pokusí.

Kdyby ta bytost, znervosnělá stálou neúčinností jedu, vzala na pomoc, jak to řekl Monte Cristo, železo! Kdyby hrabě neměl kdy přichvátat! Blíží-li se tak její poslední okamžik! Nespatří-li již Morrela!

Při té myšlence, při níž dívčina tvář pokrývala se bledostí a ledovým potem, Valentina již již se chápala zvonidla, chtíc volati o pomoc.

Tu však se jí zdálo, že za dveřmi knihovny vidí lesknouti se oko hraběte, oko, jež tížilo ji v mysli a jež, když si na to vzpomněla, drtilo ji takovým studem, že se v duchu tázala, podaří-li se kdy vděčnosti zahladit trapný dojem indiskretního přátelství Monte Cristova.

Dvacet minut, dvacet věčností tak uplynulo, pak ještě dalších deset minut, konečně hodiny, hrknuvše o vteřinu dříve, vydaly jediný zvonivý úhoz.

V témže okamžiku tiché zaškrábnutí nehtem na dřevo knihovny poučilo Valentinu, že hrabě bdí a nabádá ji k bdělosti.

A skutečně se Valentině zdálo, že s druhé strany, to jest od pokoje Eduardova zapraskala podlaha, napjala sluch, utajujíc dech až k udušení. Klika zaskřípěla, dveře se otvíraly.

Valentina, jež nadzvedla se na lokti, měla právě kdy padnouti zpět na lože a zakrýt si paží oči.

Chvějíc se rozčilením a srdce sevřené nevýslovnou hrůzou, čekala.

Někdo přistoupil k lůžku a dotkl se záclon.

Valentina sebrala všecky své síly a jala se pravidelně oddychovati jakoby v klidném spánku.

„Valentino!“ ozval se tichý hlas.

Dívka zachvěla se až do hloubi duše, ale neodpověděla.

„Valentino!“ opakoval týž hlas.

Stejné mlčení, Valentina slíbila, že se neprobudí.

Nic se již nehnulo.

Valentina zaslechla jen neznatelný zvuk tekutiny, vlévané do sklenice, kterou před chvílí vyprázdnila.

Tu odvážila se, kryta nataženou paží, pootevřít víčka.

Spatřila ženu v bílém županu, vyprazdňující do její sklenice flakon s předem připravenou tekutinou.

Během toho krátkého okamžiku Valentina snad zadržela dech nebo učinila nějaký pohyb, neboť žena ustala a znepokojeně se nachýlila nad její lože, chtějíc viděti, spí-li skutečně: byla to paní de Villefort.

Valentina, poznavši macechu, byla zachvácena prudkým chvěním, takže se i lůžko pohybovalo.

Paní de Villefort rychle ustoupila podél stěny a tam, kryta ložními nebesy, sledovala pozorně a bez hlesu každé i nejmenší Valentinino hnutí.

Ta připamatovala si hrozná slova Monte Cristova, zdálo se jí, že v ruce, která nedržela flakon, zaleskl se jakýsi dlouhý, tenký nůž. Tu Valentina, volajíc na pomoc všecku sílu vůle, namáhala se zavřít oči. Ale ten výkon nejúzkostlivějšího našeho smyslu, výkon obyčejně tak snadný, stal se v té chvíli téměř nemožným, tak se dychtivá zvědavost namáhala oddáliti víčko a poznati pravdu.

Zatím paní de Villefort, uklidněná tichem, v němž se opět začal ozývat Valentinin pravidelný dech, a přesvědčena, že dívka spí, vztáhla znovu rámě a jsouc na-

polo zakryta záclonou, shrnutou k hlavám lůžka, dolila obsah flakonu do Valentininy sklenice.

Pak se vzdálila, aniž nejmenší zvuk Valentinu poučil,že již odešla.

Viděla jen, že rámě zmizelo – nic víc: to svěží, kulaté rámě dvacetipětileté ženy, mladé a krásné, vlévající smrt.

Nelze vyjádřiti, co Valentina procítila během té půldruhé minuty, co paní Villefortová meškala v její ložnici.

Zaškrábání na bibliotéku vytrhlo dívku ze stavu ochablosti, do něhož byla pohřížena a jenž podobal se ochromení.

Pozvedla namáhavě hlavu.

Dveře se po druhé tiše otočily a hrabě de Monte Cristo se objevil.

„Nuže," tázal se hrabě, „pochybujete ještě?"

„Oh, můj Bože!" zašeptala dívka.

„Viděla jste?"

„Bohužel!"

„Poznala jste?"

Valentina zasténala.

„Ano," odpověděla, „ale nemohu tomu věřit."

„Chcete tedy raději zemřít a způsobit smrt Maximilienovu…"

„Můj Bože, můj Bože!" opakovala dívka téměř beze smyslů. „Což nemohu opustit dům, utéci?…"

„Valentino, ruka, jež vás stíhá, zasáhne vás všude: zlatem podplatí vaše sluhy a smrt bude se vám nabízet

všude, utajena ve všem, ve vodě, již budete pít z pramene, v ovoci, jež utrhnete se stromu."

„Ale neřekl jste, že dědečkova opatrnost ozbrojila mne proti jedu?"

„Proti jednomu jedu a ještě ne proti jeho silné dávce, jed bude změněn, nebo bude dávka zvětšena."

Hrabě vzal sklenici a omočil v ní rty.

„Hleďte," pravil, „již se tak stalo. Nejste již otravována brucínem, nýbrž prostě uspávacím prostředkem. Poznávám chuť lihoviny, v níž je rozpuštěn. Kdybyste byla vypila, Valentino, co vám paní de Villefort právě nalila do sklenice, byla byste ztracena."

„Ach, můj Bože," zvolala dívka, „proč mne tak pronásleduje?"

„Jakže! Což jste tak jemná, tak dobrá, tak málo věřící ve zlo, že jste to nepochopila, Valentino?"

„Ne," odvětila dívka, „nikdy jsem jí neublížila."

„Ale jste bohatá, Valentino, máte dvě stě tisíc franků důchodů a o těch dvě stě tisíc franků důchodů připravujete jejího syna."

„Jak to? Mé jmění není jeho a mám je od svých příbuzných."

„Ovšem a proto pán a paní de Saint-Méran zemřeli, abyste dědila po svých příbuzných, proto byl pan Noirtier odsouzen v den, kdy učinil vás svou dědičkou, a proto i vy máte zemřít, Valentino, aby váš otec dědil po vás a aby váš bratr, potom jeho jediný syn, dědil po otci."

„Eduard! Ubohé dítě, k vůli němu jsou páchány všecky ty zločiny?“

„Konečně tedy rozumíte.“

„Ach, můj Bože, jen aby to vše nepadlo na něho zpět!“

„Vy jste anděl, Valentino.“

„A což dědeček? Bylo tedy rozhodnuto nepokoušet se již o jeho smrt?“

„Bylo uváženo, že až vy zemřete, jmění připadne samo sebou vašemu bratru, leč by byl vyděděn, a že zločin, konec konců zbytečný, byl by dvojnásob nebezpečný.“

„A takové kombinace vznikly v mozku ženy! Ó můj Bože, můj Bože!“

„Vzpomeňte si na Perugii, na loubí v hotelu U pošty, na muže v hnědém plášti, kterého se vaše macecha vyptávala na aqua-tofanu: nuže, od té doby celý ten ďábelský plán zrál v jejím mozku.“

„Oh, pane,“ zvolala něžná dívka, propukajíc v pláč, „je-li tomu tak, vidím dobře, že jsem odsouzena k smrti.“

„Ne, Valentino, neboť já všecky úklady předvídal, ne, neboť vaše nepřítelkyně je poznána a tím již přemožena, ne, budete žít, Valentino, budete žít, abyste milovala a byla milována, budete žít, abyste byla šťastna a učinila šlechetné srdce šťastným. Ale chcete-li žít, Valentino, musíte mít pevnou důvěru ve mne.“

„Co mám činit? Přikazujte, pane!“

„Musíte slepě vzít vše, co vám dám!“

„Oh, Bůh je mým svědkem," zvolala Valentina, „že kdybych byla sama, dala bych se raději usmrtit!"

„Nesvěříte se nikomu, ani otci."

„Můj otec není zúčastněn toho hrozného spiknutí, viďte, pane?" pravila Valentina, spínajíc ruce.

„Ne, a přece váš otec, zvyklý soudním obžalobám, jistě tuší, že všecka ta úmrtí, stihnuvší jeho rodinu, nejsou přirozená. Je to on, váš otec, jenž měl by u vás bdít, on měl býti v tuto chvíli na místě, které já zaujímám, on měl již vyprázdniti tuto sklenici, on měl se již postaviti proti vražednici. Příšera proti příšeře," dodal šeptem, promluviv ostatní slova hlasitě.

„Pane," pravila Valentina, „učiním vše možné, abych žila, neboť dvě bytosti na světě mne tak milují, že by zemřely, kdybych zemřela: můj dědeček a Maximilien."

„Budu nad nimi bdít jako jsem bděl nad vámi."

„Nuže, pane, čiňte se mnou, co chcete," pravila Valentina. Pak tiše povzdechla: „Ó, můj Bože, můj Bože, co se se mnou bude dít?"

„Nechť se s vámi děje cokoli, Valentino, neděste se, ucítíte-li bolest, ztratíte-li zrak, sluch, cit, nebojte se, probudíte-li se, nevědouc, kde jste, nemějte strach, kdybyste se probudila v podzemní hrobce nebo zavřena v rakvi, seberte ihned mysl a řekněte si: Přítel, otec, muž, jenž chce mému a Maximilienovu štěstí, bdí v tuto chvíli nade mnou."

„Ach, jaký děs!"

„Valentino, chcete raději udat svou macechu?"

„Raději bych zemřela, stokrát raději!“

„Ne, nezemřete, a nechť se s vámi stane cokoli, slibujete mi, že nebudete naříkat, že budete doufat?“

„Budu myslit na Maximiliena.“

„Jste má milovaná dcera, Valentino, jedině já mohu vás zachránit a zachráním vás.“

Valentina v nejvyšší hrůze sepjala ruce (neboť cítila, že nadešla chvíle, kdy třeba Boha žádat o posilu) a vztyčila se k modlitbě, šeptajíc nesouvislá slova a zapomínajíc, že jen její dlouhé vlasy halí její bílá ramena a že je vidět pod jemnou krajkou noční košile, jak ji bije srdce.

Hrabě laskavě položil ruku na dívčinu paži, přitáhl jí až ke krku aksamitovou pokrývku a s otcovským úsměvem pravil:

„Mé dítě, věřte v mou oddanost jako věříte v dobrotu boží a v lásku Maximilienovu.“

Valentina upřela naň pohled plný vděčnosti a zůstala tiše ležet, poslušná jako dítě v kolébce.

Tu hrabě vytáhl z kapsičky u vesty smaragdovou bonbonnièru, sňal s ní zlaté víčko a vložil do Valentininy pravice malou kuličku zvící hrachu.

Valentina vzala ji druhou rukou a pohlédla pozorně na hraběte, v rysech neohroženého toho ochránce byl odlesk božské veleby a moci. Bylo zřejmo, že Valentina táže se ho pohledem.

„Ano,“ odpověděl hrabě.

Valentina vložila pilulku do úst a spolkla ji.

„Nyní na shledanou, mé dítě," pravil Monte Cristo, „pokusím se spát, neboť jste zachráněna."

„Jděte," odpověděla Valentina, „nechť se se mnou stane cokoli, slibuji vám, že se nebudu bát."

Morite Cristo dlouho upíral oči na dívku, jež pozvolna usínala, přemožena mocným prostředkem, který jí hrabě dal.

Pak vzal sklenici, vylil tři čtvrtiny jejího obsahu do krbu, aby se zdálo, že Valentina ostatní vypila, a postavil ji opět na noční stolek. Nato přistoupil ke dveřím knihovny a zmizel, pohlédnuv ještě naposledy na Valentinu, která usnula s důvěrou a nevinností anděla, ležícího u nohou Páně.

V.
VALENTINA

Noční lampička hořela dále na Valentinině krbu, stravujíc poslední kapky oleje, plovoucí ještě na vodě, zardělejší kruh začínal již barviti alabastrovou kouli, živější plamen vysílal již poslední jiskřičky, jež zdají se býti u neživých věcí poslední křečí agónie, tak často přirovnávané k posledním okamžikům ubohých lidských bytostí, ponurý, zlověstný svit opálově barvil bílé záclony a podušky Valentininy.

Všecky zvuky ulice nadobro umlkly a ticho uvnitř bylo děsivé.

Tu otevřely se dveře Eduardova pokoje a hlava, kterou jsme již viděli, zjevila se v zrcadle, visícím proti dveřím: byla to paní de Villefort, jdoucí se přesvědčit o účinku nápoje.

Stanula na prahu, naslouchala sykotu lampy, jedinému zvuku, jejž bylo lze v tom zdánlivě prázdném pokoji postihnout, pak pokročila tiše k nočnímu stolku podívat se, je-li Valentinina sklenice prázdna.

Byla ještě do čtvrtiny plna, jak jsem pravili.

Paní de Villefort ji vzala, vylila do popela, jejž promíchala, aby se tekutina dříve ztratila, pak pečlivě sklenici vypláchla, utřela vlastním šátkem a postavila opět na noční stůl.

Kdo by byl mohl nahlédnouti do ložnice, byl by viděl, jak paní Villefortová váhá upříti oči na Valentinu a přistoupiti k loži.

Ten ponurý svit, to ticho, ta hrozná poesie noci přidružily se nepochybně k děsivé poesii jejího svědomí: travička bála se svého díla.

Konečně si dodala odvahy, odhrnula záclonu, opřela se o pelest lože a pohlédla na Valentinu.

Dívka nedýchala, jejími pootevřenými ústy neprocházelo ani zdání závanu, jenž je důkazem života, zbledlé rty přestaly se chvěti, oči, pokryty fialovým stínem, který zdál se vycházeti zpod kůže, byly bělejší na místě, kde se oční bulva rýsovala pod víčkem, a dlouhé černé řasy stínily pleť již jakoby voskovou.

Paní de Villefort pozorovala tu tvář tak výmluvnou ve své nehybnosti, pak dodala si odvahy a nadzvednuvši pokrývku, přitiskla ruku na dívčino srdce.

Bylo němé a ledové.

Cítila jen bušení cév ve vlastních prstech, s chvěním odtáhla ruku.

Valentinina paže visela z lůžka, paže, jejíž část od ramene až k předloktí zdála se být vytvořena podle Grácií Germaina Pilona, byla v předloktí lehce znetvořena křečí, a ruka tak čistého tvaru opírala se, ztuhlá a s roztaženými prsty o mahagon.

Nehty byly u kořene zamodralé.

Pro paní de Villefort nebylo již pochyby: byl konec, hrozné dílo, poslední, jež zbývalo jí učinit, bylo konečně vykonáno.

Travička neměla již co dělat v ložnici, couvla s takovou opatrností, že bylo zřejmo, že bojí se zapraštění svých kroků na koberci. Couvajíc však, nespouštěla z ruky záclonu, nemohouc se odtrhnout od divadla smrti, které chová v sobě neodolatelnou přitažlivost, pokud smrt není rozkladem, nýbrž nehybností, pokud zůstává tajemstvím a není ještě ošklivostí.

Minuty míjely, paní de Villefort nemohla pustit záclonu, již držela nad Valentininou hlavou jako rubáš. Upadla v snění, sněním zločinu jsou asi výčitky.

Vtom lampička silněji zasyčela.

Paní de Villefort se při tom zvuku zachvěla a spustila záclonu.

V témže okamžiku lampa zhasla a v pokoji rozhostila se hrozná tma.

Uprostřed té tmy ozvaly se hodiny, bijící půl páté.

Travička, tím vším poděšena, dotápala ku dveřím a s potem úzkosti na čele vrátila se do svého pokoje.

Tma vládla ještě dvě hodiny.

Pak znenáhla začalo vnikati do pokoje zsinalé světlo, prodírajíc se mezerami v žaluziích, znenáhla vzrůstalo a předměty i těla nabývaly v něm tvaru a barvy.

V tu chvíli ozvalo se na schodech zakašlání a do Valentinina pokoje vešla ošetřovatelka s koflíkem v ruce.

Pro otce nebo milence byl by první pohled rozhodný: Valentina je mrtva, pro tuto placenou ženu Valentina jen spala.

„Dobrá," řekla si, přistoupivši k nočnímu stolku, „vypila část nápoje, sklenice je do dvou třetin prázdna."

Pak šla ke krbu, zatopila, usedla do křesla a ačkoli právě vstala s postele, použila Valentinina spánku, aby si ještě na chvíli zdřímla.

Probudily ji hodiny, odbíjejíce osmou.

Udivena hlubokým spánkem, z něhož se dívka neprobouzela, polekána rukou, jež visela s lůžka a již nemocná k sobě nepřitáhla, ošetřovatelka přistoupila k loži a teprve nyní zpozorovala ty studené rty a ledová prsa.

Chtěla položiti ruku vedle těla, ale paže poddala se jen s jistým odporem, v němž se ošetřovatelka nemocných nemohla mýliti.

Vyrazila hrozný výkřik.

Vyběhnuvši ze dveří, volala:

„Pomoc! Pomoc!“

„Cože! Pomoc?“ ozval se pod schody hlas pana ďAvrignyho.

Byla to hodina, kdy doktor obyčejně přicházíval.

„Jakže, pomoc?“ volal hlas pana de Villefort, vyšedšího rychle z pracovny. „Doktore, neslyšel jste volat o pomoc?“

„Ano, ano,“ přisvědčil ďAvrigny, „pojďme rychle nahoru, pojďme rychle k Valentině.“

Dříve však než přišli lékař a otec, vstoupili do ložnice služební, zaměstnaní v témže poschodí, v komnatách nebo na chodbách, a spatřivše Valentinu bledou a bez hnutí na loži, zvedli ruce k nebi a zapotáceli se jako v závrati.

„Zavolejte paní de Villefort! Vzbuďte paní de Villefort!“ volal státní návladní ode dveří pokoje, do něhož, jak se zdálo, neodvažoval se vstoupiti.

Ale sluhové místo odpovědi pohlíželi na pana ďAvrignyho, jenž vešel, přikvapil k Valentině a pozvedal ji v náručí.

„I ona!…“ zašeptal, položiv ji opět. „Ó, můj Bože, můj Bože, kdy tomu učiníš konec?“

Villefort vrhl se do komnaty.

„Můj Bože, co to pravíte?“ zvolal, zvedaje obě ruce k nebi. „Doktore!… Doktore!…“

„Pravím, že Valentina je mrtva!“ odpověděl ďAvrigny slavnostním a ve své slavnostnosti hrozným hlasem.

Pan de Villefort sklesl jako podťatý a hlava jeho padla na Valentinino lože.

Při doktorových slovech, při otcových výkřicích se zděšené služebnictvo rozuteklo s temným zažehnáváním, bylo slyšet jejich kvapné kroky po schodech a chodbách, pak veliký ruch v nádvoří – a pak dost, hluk ustával: od prvního do posledního opustili všichni prokletý dům.

V tom okamžiku paní de Villefort pozvedla portièru, majíc župan jen napolo oblečený, okamžik stanula na prahu, jako by se přítomných tázala, a marně se namáhala vyronit několik slz.

Náhle učinila krok či spíše skok kupředu, vztahujíc ruce ke stolu.

Viděla právě, jak se ďAvrigny dychtivě k němu nachyluje a béře sklenici, kterou – to určitě věděla – v noci vyprázdnila.

Sklenice byla do třetiny plna, právě tak, jako když vylila její obsah do popela.

Valentinin duch, vztyčivší se před travičkou, byl by na ni působil menším dojmem.

Byla to skutečně barva nápoje, jejž nalila Valentině do sklenice a kterého se Valentina napila, byl to skutečně jed, jenž nemohl oklamat oko pana ďAvrignyho a jejž pan ďAvrigny pozorně prohlížel, byl to jistě zázrak, učiněný Bohem, aby zůstala přese všecka vrahova opatření stopa, důkaz, udání zločinu.

Zatím co paní de Villefort stála bez hnutí jako socha Hrůzy a zatím co Villefort, hlavu zabořenu do pokrývky smrtelného lože, neviděl ničeho, co se dálo kolem něho, přistoupil ďAvrigny k oknu, aby mohl lépe prohlédnout obsah sklenice, a namočiv špičku prstu do nápoje, zkoumal jeho chuť.

„Ach," zašeptal, „tentokrát to již není brucín, podívejme se, co to je!"

Přistoupil k jedné Valentinině skříni, změněné v lékárnu, a vzav z malé stříbrné přihrádky lahvičku kyseliny dusičné, nakapal z ní několik kapek do opálové tekutiny, jež se ihned změnila v červenou krev.

„Ach!" zvolal ďAvrigny s hrůzou soudce, kterému zjevuje se pravda a zároveň i s radostí učence, kterému odhaluje se záhada.

Paní Villefort otočila se dokola, její oči zaplály, pak uhasly, vrávorajíc, nahmatala rukou dveře a zmizela.

Za okamžik ozval se vzdálený pád těla na podlahu.

Nikdo si toho však nevšiml. Ošetřovatelka byla zaujata chemickou analysí, Villefort byl stále zničen.

Jedině ďAvrigny sledoval očima paní de Villefort a všiml si jejího kvapného odchodu.

Nadzvedl portiéru Valentinina pokoje a jeho pohled mohl vniknouti Eduardovým pokojem až do komnaty paní Villefortové, kterou viděl ležet bez hnutí na podlaze.

„Jděte pomoci paní de Villefort," pravil ošetřovatelce, „paní de Villefort je špatně."

„Ale slečna Valentina…" namítla šeptem ošetřovatelka.

„Slečna Valentina nepotřebuje již pomoci," odvětil ďAvrigny, „neboť slečna Valentina je mrtva."

„Mrtva! Mrtva!" zasténal Villefort v bolesti tím drásavější, že byla neznáma nová, neslýchaná tomu bronzovému srdci.

„Mrtva, pravíte?" zvolal třetí hlas. „Kdo řekl, že Valentina je mrtva?"

Oba mužové se ohlédli a spatřili ve dveřích Morrela, bledého, hrozného, beze smyslů.

Hle, co se přihodilo.

Morrel dostavil se v obyčejnou svou dobu a vstoupil postranními dveřmi, vedoucími k Noirtierovi.

Proti obyčeji našel dveře otevřeny, nepotřeboval tedy zvoniti a vešel.

Ve vestibulu chvíli čekal, volaje nějakého sluhu, jenž uvedl by ho k starému Noirtierovi.

Nikdo však neodpovídal, sluhové, jak víme, opustili dům.

Morrel neměl toho dne žádné zvláštní příčiny k neklidu: měl Monte Cristův slib, že Valentina bude žít, a až do té doby byl slib věrně dodržován. Každého večera mu hrabě dával dobré zprávy, které druhého dne sám Noirtier potvrzoval.

Přes to však zdála se mu tato samota podivnou, zavolal po druhé, po třetí, stejné ticho.

Rozhodl se jít tedy nahoru.

Dveře Noirtierovy byly otevřeny jako všecky ostatní.

Zrak jeho padl nejdříve na starce, sedícího v křesle na obvyklém místě. Jeho rozšířené oči zdály se vyjadřovati vnitřní hrůzu, rovněž i zvláštní bledost, pokrývající jeho tvář.

„Jak se vám vede, pane?“ tázal se mladý muž, maje srdce sevřené neurčitým pocitem.

„Dobře,“ naznačil stařec mrknutím.

Ale neklid jeho obličeje zdál se růsti.

„Máte nějaké starosti,“ pokračoval Morrel, „potřebujete něčeho. Mám zavolat někoho z vašich lidí?“

„Ano,“ přisvědčil Noirtier.

Morrel prudce zatáhl za zvonidlo, mohl však jím trhat k přetržení, nikdo nepřišel.

Obrátil se k Noirtierovi. Bledost a úzkost na tváři starcově byly stále větší a větší.

„Můj Bože, můj Bože," pravil Morrel, „proč nikdo nejde? Což někdo v domě stůně?"

Noirtierovy oči div nevystoupily z důlků.

„Ale co je vám?" pokračoval Morrel. „Lekáte mne! Valentina? Valentina!…"

„Ano, ano!" přisvědčil Noirtier.

Maximilien otevřel ústa, chtěje promluvit, ale jeho jazyk nebyl s to pronésti zvuku, zavrávoral a chytil se za zeď.

Pak vztáhl ruku ke dveřím.

„Ano, ano, ano!" naznačoval stařec.

Maximilien vyběhl dvěma skoky po malém schodišti a Noirtier zdál se ho pobízeti očima:

„Rychleji! Rychleji!"

Minuta stačila mladému muži k proběhnutí několika komnatami, opuštěnými jako celý dům, až k ložnici Valentinině.

Nepotřeboval otvírati dveří, byly dokořán otevřeny.

První zvuk, jejž postihl, byl vzlyk. Jako v mlze spatřil černou postavu, klečící a ztrácející se v rozházené kupě ložního prádla. Strach, hrozný strach připoutal ho k prahu.

Tu pak zaslechl hlas, řkoucí: Valentina je mrtva, a druhý, jenž jako ozvěna opakoval:

„Mrtva! Mrtva!"

IV.
MAXIMILIEN

Villefort vstal téměř zahanben, že byl překvapen v takovém záchvatu bolesti.

Hrozný úřad, jejž zastával od dvaceti pěti let, učinil z něho něco více a něco méně než člověka.

Jeho pohled, chvíli plaše těkající, upřel se na Morrela.

„Kdo jste, pane," pravil, „že zapomínáte, že nevstupuje se tak do domu, který obývá smrt? Odejděte, pane, odejděte!"

Morrel však se nepohnul, nemohl odtrhnout oči od hrozného pohledu na to lože v nepořádku a od bledého těla, ležícího na něm.

„Odejděte, slyšíte?" volal Villefort, kdežto ďAvrigny kráčel k Morrelovi, aby ho vyvedl.

Mladý muž pohlédl vytřeštěně na mrtvolu, na oba muže, na celý pokoj, okamžik zdál se váhati, pootevřel ústa, konečně, nenašed slova k odpovědi přes nesčetný roj myšlenek vířících mu v mozku, obrátil se náhle a kvapil pryč, zarývaje si ruce do vlasů. Villefort a ďAvrigny, vytrženi na okamžik z myšlenek, sledovali ho očima a pak vyměnili pohled, řkoucí:

„Je to šílenec!"

Dříve však než uplynulo pět minut, slyšeli sténat schody pod velikou tíží a spatřili Morrela, jenž zvednuv

nadlidskou silou křeslo Noirtierovo, přinášel starce do prvního poschodí.

Nad schody postavil Morrel křeslo na zemi a rychle je vezl až do Valentinina pokoje.

Šílené rozčilení Maximilienovo zdesateronásobilo jeho síly.

Co však bylo nade všecko děsivé, byla tvář starého Noirtiera, blížícího se s Morrelovou pomocí k Valentininu lůžku, tvář, v níž inteligence rozvinula všecky své prostředky, jejíž oči shromažďovaly v sobě všecku sílu, aby nahradily ostatní schopnosti.

Pro Villeforta byla ta bledá tvář planoucího pohledu hrozným zjevením.

Po každé, když ocitl se ve styku s otcem, stalo se něco hrozného.

„Pohleďte, co s ní učinili!“ volal Morrel, maje jednu ruku ještě na lenochu křesla, jež dovezl až k loži, a druhou ukazuje na Valentinu. „Pohleďte, otče, pohleďte!“

Villefort couvl o krok a s údivem popatřil na mladého muže, který byl mu téměř neznám a který nazýval Noirtiera otcem.

V tu chvíli celá duše starcova zdála se vstoupiti do jeho očí, jež podlily se krví, pak mu naběhly žíly na krku a modravý stín jako u epileptiků pokryl mu krk, líce i skráně, vnitřnímu tomu výbuchu celé bytosti nechyběl než výkřik.

Ten výkřik vycházel, možno-li tak říci, ze všech pórů, děsivý svou němostí, srdcervoucí svým mlčením.

D'Avrigny přiskočil k starci a dal mu vdechovati silný uklidňující prostředek.

„Pane," zvolal pak Morrel, uchopiv bezvládnou ruku paralytikovu, „ptají se mne, kdo jsem a jakým právem jsem zde. Ó, vy to víte, povězte to, povězte to!"

Pláč přerval slova mladého muže.

Starcova prsa dmula se prudkým dechem. Připadalo to, jako by jeho nitrem zmítala bouře, jež předcházívá agónii.

Konečně vytryskly Noirtierovi z očí slzy, byl šťastnější než mladý muž, který vzlykal bez slz. Nemoha schýliti hlavu, stařec zavřel oči.

„Řekněte," pokračoval Morrel, „řekněte, že jsem byl jejím ženichem!

Řekněte, že byla mou vznešenou přítelkyní, mou jedinou láskou na světě!

Řekněte, řekněte, řekněte, že ta mrtvola mi náleží!"

A mladý muž, skýtaje hrůzyplný obraz zlomené síly, sklesl těžce na kolena k loži a tiskl je k sobě křečovitě sevřenýma rukama.

Byla to tak prudká bolest, že d'Avrigny se odvrátil, by skryl své pohnutí, a že Villefort, nežádaje jiného vysvětlení, přistoupil k mladému muži, puzen magnetickou silou, jež přitahuje nás k těm, kdo milovali bytost námi oplakávanou, a podával mu ruku.

Morrel však ničeho neviděl, uchopil ledovou ruku Valentininu a nemoha plakati, zarýval s temnými výkřiky zuby do podušek.

Chvíli nebylo slyšet v pokoji nic než směs vzlyků, žalob a modlitby. Jeden zvuk však ze všech těch zvuků vynikal, a to chraptivý, trhavý dech, jenž jako by při každém vdechnutí přetrhl jedno vlákno života v prsou Noirtierových.

Konečně Villefort, jenž ze všech nejlépe se dovedl ovládat a jenž postoupil na chvíli své místo Maximilienovi, ujal se slova.

„Pane," pravil Maximilienovi, „pravíte, že miloval jste Valentinu, že byl jste jejím ženichem, nevěděl jsem o té lásce, nevěděl jsem o tom závazku a přece vám já, její otec, odpouštím, neboť vidím, že váš bol je veliký, skutečný a pravdivý.

Ostatně je i moje bolest příliš veliká, aby hněv našel v mém srdci místo.

Ale vidíte, že anděl, v kterého jste doufal, opustil zemi, nepotřebuje již zbožňování lidí, sama se nyní klaní Pánu, rozlučte se tedy, pane, se smutnou tělesnou schránkou, již zapomněla mezi námi, vezměte ještě naposledy ruku, kterou jste očekával, a odlučte se od ní navždy: Valentina nepotřebuje teď než kněze, jenž jí požehná."

„Mýlíte se, pane," zvolal Morrel, zvednuv se na jedno koleno a ucítiv v srdci ještě palčivější bolest než dosud, „mýlíte se: Valentina, zemřevší jak zemřela, potřebuje nejen kněze, ale i mstitele.

Pane de Villefort, pošlete pro kněze, já budu mstitelem."

„Co tím chcete říci, pane?“ šeptal Villefort, zachvěv se při novém tom výbuchu Morrelova blouznění.

„Chci říci,“ pokračoval Morrel, „že jsou ve vás dva lidé, pane. Otec již dosti plakal, teď ať koná svou povinnost státní návladní.“

Noirtierovy oči zahořely, ďAvrigny přistoupil blíže.

„Pane,“ pokračoval mladý muž, soudě s tváří všech přítomných na jejich city, „vím, co pravím, a vy všichni víte právě tak dobře jako já, co řeknu:

Valentina zemřela smrtí úkladnou!“

Villefort sklopil hlavu, ďAvrigny se přiblížil ještě o krok, Noirtier přisvědčoval očima.

„Za našich dob, pane,“ mluvil Morrel dále, „žádná bytost, byť i nebyla mladá, byť i nebyla krásná, byť i nebyla zbožňováníhodná jako Valentina, nemůže zmizet se světa neodůvodněně.

Nuže, pane státní návladní,“ dodal Morrel s rostoucím zápalem, „udávám vám zločin, hledejte vraha!“

A jeho oko neúprosně zpytovalo Villeforta, jenž opět upíral úpěnlivý zrak brzy na Noirtiera, brzy na ďAvrignyho.

Místo však, aby našel u otce nebo u doktora přispění, setkal se u nich s pohledem právě tak neoblomným, jako u Morrela.

„Ano!“ naznačoval stařec.

„Zajisté!“ pravil ďAvrigny.

„Pane,“ odpověděl Villefort, snaže se bojovati proti té trojí vůli a proti svému vlastnímu rozechvění, „mýlíte

se, v mém domě nepáchají se zločiny, osud mne stíhá, Bůh mne zkouší: je to hrozné, vraždy to však nejsou!“

Noirtierovy oči zaplály, ďAvrigny již otvíral ústa, chtěje promluvit.

Morrel vztáhl ruku, poroučeje ticho.

„A já vám pravím, že se zde vraždí!“ zvolal a jeho hlas se ztlumil, neztrativ ničeho z hrozivé své náruživosti.

„Pravím vám, že je to za čtyři měsíce již čtvrtá oběť.

Pravím vám, že stal se již přede čtyřmi dny pokus o Valentinino otrávení a že se ten pokus nezdařil díky opatřením páně Noirtierovým!

Pravím vám, že byla dávka zdvojnásobena, nebo použito jiného jedu, tentokráte s úspěchem!

Pravím vám konečně, že vy to vše víte právě tak dobře jako já, neboť tento pán vás varoval jako lékař i jako přítel.“

„Oh, vy blouzníte, pane!“ zvolal Villefort, marně se snaže vymaniti se z kruhu, jenž ho svíral.

„Já blouzním?“ opakoval Morrel. „Nuže, dovolávám se samého pana ďAvrigny.

Zeptejte se ho, pane, pamatuje-li se ještě na slova, která promluvil ve vaší zahradě, v zahradě tohoto domu, večer po smrti paní de Saint-Méran. Domnívali jste se tehdy oba, vy i on, že jste sami, a hovořili jste o té tragické smrti, na níž osud, o němž jste mluvil, a Bůh, kterého nespravedlivě viníte, byli účastni jen jedinou okolností, že totiž stvořili Valentinina vraha!“

Villefort a ďAvrigny na sebe pohlédli.

„Ano, ano, vzpomeňte si," pokračoval Morrel, „neboť ta slova, o nichž domníval jste se, že jsou svěřena tichu a samotě, zapadla v můj sluch. Zajisté, vida hříšnou shovívavost páně Villefortovu k jeho lidem, měl jsem po tom večeru všecko udat úřadům, tak bych se aspoň nebyl stal spoluvinným tvou smrtí, Valentino, má milovaná Valentino! Ale spoluvinník stane se mstitelem, tato čtvrtá vražda je zjevná a viditelná očím všech a opustí-li tě tvůj otec, Valentino, budu stíhat vraha já, já, to ti přisahám!"

A jako by se byla příroda konečně slitovala nad tím mocným organismem, div se nezlomivším vlastní silou, poslední slova Morrelova odumřela mu tentokrát v hrdle. Vzlyky vydraly se mu z prsou, slzy, tak dlouho se vzpírající, vytryskly mu z očí a mladý muž s pláčem klesl na kolena k Valentininu loži.

Teď bylo na ďAvrignym promluvit.

„I já," pravil silným hlasem, „i já připojuji se k panu Morrelovi a žádám, aby spravedlnosti bylo učiněno zadost. Neboť srdce se mi bouří při myšlence, že má zbabělá povolnost vraha podporovala!"

„Ó, můj Bože, můj Bože!" šeptal Villefort zničeně.

Morrel zvedl hlavu a četl v starcových očích, v nichž hořel nadpřirozený plamen.

„Hleďte," pravil, „pan Noirtier chce mluvit."

„Ano," naznačil Noirtier s výrazem tím strašlivějším, že všecky schopnosti ubohého bezmocného starce se soustředily v jeho pohled.

„Znáte vraha?" tázal se Morrel.

„Ano," přisvědčil Noirtier.

„A povedete nás?" zvolal mladý muž. „Poslouchejme, pane d'Avrigny, poslouchejme!"

Noirtier vyslal k nešťastnému Morrelovi melancholický úsměv, onen sladký úsměv očí, jenž tolikráte učinil Valentinu šťastnou, a upoutal k sobě jeho pozornost.

Když pak takřka připoutal jeho zrak ke svému, obrátil oči ke dveřím.

„Mám odejít, pane?" zvolal Morrel bolestně.

„Ano," naznačil Noirtier.

„Ach, pane, slitujte se přec nade mnou!"

Starcovy oči zůstaly neúprosně obráceny ke dveřím.

„Budu se moci aspoň vrátit?" tázal se Morrel.

„Ano."

„Mám odejít sám?"

„Ne."

„Koho mám s sebou vzít? Pana státního návladního?"

„Ne."

„Doktora?"

„Ano."

„Chcete zůstat sám s panem de Villefort?"

„Ano."

„Ale porozumí vám?"

„Ano."

„Oh," pravil Villefort takřka s radostí, že výslech bude se dít mezi čtyřma očima, „oh, nebojte se, rozumím otci velmi dobře."

Při těch slovech, pronesených, jak jsme pravili, s výrazem radosti, zuby státního návladního prudce jektaly.

D'Avrigny uchopil Morrelovo rámě a odvedl mladého muže do sousední komnaty.

Pak zavládlo celým domem ticho hlubší než hrobové.

Za čtvrt hodiny ozval se vrávoravý krok a Villefort objevil se na prahu salónu, kde seděli ď'Avrigny a Morrel, první pohřížen v myšlenky, druhý v usedavém pláči.

„Pojďte," pravil.

A dovedl je k Noirtierovu křeslu.

Morrel pohlédl pozorně na Villeforta.

Tvář státního návladního byla zsinalá, široké zardělé skvrny pokrývaly mu čelo, jeho prsty svíraly a ohýbaly brkové pero, jež praštělo, lámajíc se na kusy.

„Pánové," pravil stísněným hlasem ď'Avrignymu a Morrelovi, „vaše čestné slovo, že hrozné tajemství zůstane pohřbeno mezi námi!"

Oba mužové sebou hnuli.

„Zapřísahám vás!…" pokračoval Villefort.

„Ale vinník… travič… vrah!…" namítl Morrel.

„Nebojte se, pane," pravil Villefort, „spravedlnosti bude učiněno zadost. Můj otec zjevil mi jméno vinníkovo, můj otec žízní po pomstě jako vy a přece vás zapřísahá jako já, abyste zachovali zločin v tajnosti.

Viďte, otče?"

„Ano," přisvědčil rozhodně Noirtier.

Morrel trhl sebou v hrůze, nemoha tomu uvěřiti.

„Oh," zvolal Villefort, zadržev rukou Morrela, „žádá-li vás o to můj otec, kterého přece, pane, znáte jako

muže neoblomného, činí tak jistě proto, že ví, že Valentina bude strašně pomstěna.

Viďte, otče?“

Stařec přisvědčil očima.

Villefort pokračoval:

„On mne zná a. já dal mu své slovo. Uklidněte se tedy, pánové, tři dny na vás žádám, nic než tři dny, tedy méně, než by na vás žádala spravedlnost, a za tři dny pomstím své dítě tak, že to otřese i nejchladnějšími lidmi až do dna.

Viďte, otče?“

Řka to zaskřípal zuby a zatřásl bezvládnou rukou starcovou.

„Bude splněno vše, co bylo slíbeno, pane Noirtiere?“ zeptal se Morrel, kdežto ďAvrigny tázal se starce očima.

„Ano,“ naznačil Noirtier očima plnýma zlověstné radosti.

„Přisahejte tedy, pánové,“ pravil Villefort, chápaje se ruky ďAvrignyho i Morrelovy, „přisahejte, že smilujete se nad ctí mého domu a mně ponecháte na starosti její pomstění.“

D’Avrigny se odvrátil a zašeptal velmi slabě „Ano.“ Morrel však vytrhl ruku z ruky soudcovy, vrhl se k loži, přitiskl své rty na ledové rty Valentininy,a prchl s dlouhým zaúpěním duše, vrhající se v zoufalství.

Pravili jsme již, že všecko služebnictvo zmizelo.

Pan de Villefort musil tedy poprosit ďAvrignyho, aby si vzal na starost ty četné a nesnadné pochůzky, které

souvisí se smrtí v našich velkých městech, zvláště je-li smrt provázena tak podezřelými okolnostmi.

Noirtier skýtal hrozný pohled svou nehybnou bolestí, svým němým zoufalstvím a bezhlasnými slzami.

Villefort odebral se opět do své pracovny. D'Avrigny šel pro městského lékaře, jenž má za povinnost prohlížeti mrtvoly a jemuž říká se dosti působivě lékař mrtvých.

Noirtier nechtěl vnučku opustit.

Za půl hodiny vrátil se pan d'Avrigny se svým kolegou, domovní dveře byly zavřeny a ježto vrátný zmizel zároveň s ostatním služebnictvem, přišel otevřít sám Villefort.

Zastavil se však na chodbě, neměl již odvahy vstoupit do úmrtní komnaty.

Doktoři vešli tedy sami do Valentinina pokoje.

Noirtier seděl u lože, bledý jako mrtvá, nehybný a němý jako ona.

Městský lékař přiblížil se s lhostejností muže, jenž polovinu života tráví mezi mrtvolami, pozvedl prostěradlo, kryjící dívku, a jen jí pootevřel rty.

„Oh," pravil ďAvrigny s povzdechem, „ubohá dívka je skutečně mrtva."

„Ano," odvětil lakonicky lékař, spustiv opět prostěradlo, zakrývající Valentininu tvář.

Noirtier tlumeně zachroptěl.

D'Avrigny se ohlédl, starcovy oči se leskly. Dobrý lékař pochopil, že Noirtier chce vidět na svou vnučku, přistrčil ho k posteli a zatím co městský lékař oplachoval si v chlorové vodě prsty, dotknuvší se rtů zesnulé, odkryl ďAvrigny tu klidnou a bledou hlavu, podobnou hlavě spícího anděla.

Slza, objevivší se v Noirtierově oku, byla díkem, kterého dostalo se dobrému doktorovi.

Městský lékař napsal úmrtní list na rohu stolu přímo ve Valentinině pokoji a vyplniv tu formalitu odešel, doprovázen doktorem.

Villefort slyšel je odcházet, i objevil se ve dveřích pracovny.

Poděkoval několika slovy lékaři a obrátiv se k Avrignymu, pravil:

„A nyní kněze, že ano?"

„Máte nějakého duchovního, kterého byste si snad zvláště přál, aby se modlil u Valentiny?“ tázal se Avrigny.

„Ne,“ odvětil Villefort, „jděte k nejbližšímu.“

„Nejblíže zde bydlí,“ odvětil městský lékař, „dobrý italský abbé, který se přistěhoval právě do sousedního domu. Mám ho požádat, až půjdu mimo, aby sem přišel?“

„D'Avrigny,“ odvětil Villefort, „prosím vás, doprovoďte laskavě pana doktora.

Zde je klíč, abyste mohl přijít a odejít podle libostí.

Přiveďte kněze a uveďte ho do pokoje mého ubohého dítěte.“

„Přejete si s ním promluvit, příteli?“

„Přeji si být sám. Omluvíte mne, není-li pravda? Kněz rozumí jistě všem bolům, i bolu otcovskému.“

Pan de Villefort podal ďAvrignymu domovní klíč a ukloniv se naposledy cizímu doktorovi, vrátil se do své pracovny a jal se pracovati.

Jistým organismům je práce všeutišujícím lékem.

Jakmile oba lékaři vyšli na ulici, spatřili na prahu sousedního domu stát muže v sutaně.

„To je kněz, kterého jsem myslil,“ pravil městský lékař ďAvrignymu.

D'Avrigny přistoupil k duchovnímu.

„Pane,“ pravil mu, „byl byste ochoten prokázati velikou službu nešťastnému otci, jenž právě ztratil dceru, panu státnímu návladnímu Villefortovi?“

„Ach, ano, pane,“ odvětil kněz s velmi silným italským přízvukem, „vím o tom, smrt je v domě.“

„Nemusím vám tedy říkat, pane, o jakou službu vás žádá."

„Právě jsem se chtěl jíti nabídnout, pane," odvětil kněz, „naším úkolem je vycházeti vstříc svým povinnostem."

„Je to dívka."

„Ano, vím, slyšel jsem to od služebnictva, jež viděl jsem prchati z domu. Vím také, že se jmenovala Valentina, modlil jsem se již za ni."

„Díky, pane, díky," pravil ďAvrigny, „a když jste tedy již začal vykonávat svůj posvátný úřad, račte v něm pokračovati. Pojďte usednout k zesnulé a celá rodina pohřížená ve smutek bude vám velice vděčná."

„Jdu, pane," odpověděl abbé, „a troufám si říci, že ničí modlitba nebude vřelejší než moje."

D'Avrigny vzal abbého za ruku a dovedl ho do Valentinina pokoje, kam měli až v noci přijít lidé z pohřebního ústavu. Villeforta, zavřeného v pracovně, nepotkali.

Když vstoupili do pokoje, setkal se Noirtierův pohled se zrakem abbéovým a četl v něm asi něco neobyčejného, neboť se již s něho nespustil.

D'Avrigny svěřil knězi nejen zesnulou, ale i živého a duchovní ďAvrignymu slíbil, že Valentině v věnuje své modlitby a Noirtierovi svou péči.

Abbé se k tomu slavnostně zavázal a nepochybně, aby nebyl rušen v modlitbách a aby Noirtier nebyl rušen ve svém bolu, šel zavřít, jakmile pan ďAvrigny vyšel z pokoje, nejen dveře, kterými doktor odešel, ale i dveře vedoucí k paní de Villefort.

VII.
DANGLARSOVA POUKÁZKA

Příští den probouzel se smutně a zasmušile. Lidé z pohřebního ústavu vykonali během noci truchlivou svou povinnost a zašili tělo, spočívající na loži, do rubáše, jenž smutně halí zesnulé, vydávaje, ať se říká co chce, o rovnosti před tváří smrti, poslední svědectví o přepychu, jejž milovali za živa.

Rubášem tím byl kus nesmírně jemného batistu, který dívka koupila před čtrnácti dny.

Večer přenesli zjednaní lidé Noirtiera z Valentinina pokoje do jeho ložnice a proti všemu očekávání se stařec nikterak nebránil rozloučení s vnuččiným tělem.

Abbé Busoni bděl až do rána a ráno se odebral domů, nikoho nezavolav.

Asi v osm hodin přišel opět ďAvrigny, setkal se s Villefortem, ubírajícím se k Noirtierovi, a doprovodil ho, chtěje se podívati, jak stařec ztrávil noc.

Našli ho ve velkém křesle, jež sloužilo mu za lože, pohřížena v klidný, téměř úsměvný spánek.

Oba stanuli překvapeni na prahu.

„Hleďte," pravil ďAvrigny Villefortovi, jenž pohlížel na spícího otce, „hleďte, příroda dovede utišit nejprud-

ší bolest. Nikdo rozhodně neřekne, že pan Noirtier nemiloval svou vnučku – a přece spí."

„Ano, máte pravdu," odpověděl Villefort udiven, „spí a je to velmi zvláštní, neboť nejmenší rozčilení připravuje ho o spánek po celé noci."

„Bol ho přemohl," odtušil ďAvrigny.

A oba vrátili se v zamyšlení do pracovny státního návladního.

„Hleďte, já nespal," pravil Villefort ďAvrignymu, ukazuje mu netknuté své lože, „mne bol nepřemůže, již po dvě noci jsem ani neulehl. Ale za to pohleďte na můj stůl. Co jsem se napsal, můj Bože, za ty dva dny a dvě noci! Jak jsem prostudoval tu kupu akt a co poznámek jsem nasbíral k obžalobě vraha Benedetta!… Ó, práce, práce! Má vášni, má radosti, má náruživosti! Na tobě jest přemoci všecky mé bolesti!"

A křečovitě stiskl ruku ďAvrignyho.

„Potřebujete mne?" tázal se doktor.

„Ne," odvětil Villefort, „ale přijďte, prosím, ještě v jedenáct hodin, na dvanáct hodin je určen… odjezd… Můj Bože, mé ubohé dítě, mé ubohé dítě!"

A státní návladní, stav se opět člověkem, zhluboka povzdechl.

„Budete tedy v přijímacím saloně?"

„Ne, můj bratranec vzal na sebe ten smutný čestný úkol. Já budu pracovat, doktore, pracuji-li, všecko zmizí."

Doktor nebyl ještě ani u dveří a státní návladní byl skutečně již zase v práci.

Na domovních schodech setkal se ďAvrigny s příbuzným, o němž Villefort mluvil, osobností to bezvýznamnou v tomto příběhu právě jako v rodině, jednou z těch bytostí, které při příchodu na svět jsou určeny k hraní vedlejších úloh.

Byl korektní v černých šatech s krepem na rukávě a ubíral se k bratranci s upravenou tváří, již hodlal podržet tak dlouho, pokud bude třeba, a pak odložit.

V jedenáct hodin zahrčely smuteční kočáry na dláždění dvora a ulice du Faubourg Saint-Honoré naplnila se šumem zástupu, stejně žádostivého vidět radost jako smutek boháčů a chvátajícího na nádherný pohřeb stejně kvapně jako na knížecí svatbu.

Smuteční salon se znenáhla naplnil a především se dostavila část našich starých známých, totiž Debray, Château Renaud a Beauchamp, pak všecky věhlasné osobnosti soudnictví, literatury a armády, neboť pan de Villefort zaujímal jedno z předních míst v pařížské společnosti, ani ne tak svým společenským postavením, jako osobními vlastnostmi.

Bratranec stál u dveří a každého uvítal, musíme prozraditi, že pro lhostejné bylo velkým ulehčením vidět zde lhostejnou tvář, která nevyžadovala od hostů lživé fysiognomie nebo nepravdivých slz, jak by byl činil otec, bratr nebo snoubenec.

Známí volali se pohledem a shromažďovali se ve skupiny.

Jeden z těch hloučků utvořen byl Debrayem, Château Renaudem a Beauchampem.

„Ubohá dívka!“ pravil Debray, skládaje, jak ostatně činil bezděky každý, povinný hold té bolestné události. „Ubohá dívka, tak bohatá, tak krásná! Byl byste si to pomyslil, Château Renaude, když jsme přišli… jak je tomu dlouho? – tři týdny, nejdéle měsíc… podepsat tu smlouvu, která nebyla podepsána?“

„To ne, na mou čest,“ odvětil Château Renaud.

„Znal jste ji?“

„Mluvil jsem s ní jednou nebo dvakrát na plese paní de Morcerf, zdála se mi roztomilá, ačkoli trochu melancholického ducha. A kde je nevlastní matka? Ví to někdo?“

„Jela na celý den k ženě toho důstojného pána, který nás přivítal.“

„Co to je zač?“

„Kdo?“

„Ten pán, co nás přivítal. Poslanec?“

„Ne,“ odvětil Beauchamp, „jsem odsouzen vidět naše ctihodné každý den a jeho tvář mi není známa.“

„Zmínil jste se o tom úmrtí ve svém listě?“

„Je tam o něm zpráva, ale článek není ode mne. Pochybuji však, že by byl příjemný panu de Villefort. Stojí tam, tuším, že kdyby se byla čtyři úmrtí po sobě udála jinde než v rodině pana státního návladního, byl by se tím pan státní návladní jistě více znepokojil.“

„Doktor ďAvrigny, lékař mé matky,“ poznamenal Château Renaud, „tvrdí, že je všecek zoufalý.“

„Koho to stále hledáte, Debrayi?“

„Hledám pana de Monte Cristo,“ odvětil mladý muž.

„Potkal jsem ho na boulevardu, když jsem šel sem," pravil Beauchamp. „Myslím, že se chystá k odjezdu, protože šel k svému bankéři."

„K svému bankéři? Není jeho bankéřem Danglars?" tázal se Château Renaud Debraye.

„Myslím, že ano," odpověděl sekretář s lehkými rozpaky. „Ale nechybí zde jen Monte Cristo. Nevidím ani Morrela."

„Což je Morrel znal?" tázal se Château Renaud.

„Zdá se mi, že byl představen jen paní de Villefort."

„Co na tom, měl přece přijít," odtušil Debray. „O čem se bude mluvit dnes večer? Tento pohřeb je událostí dne. Ale pst, ticho, ministr spravedlnosti přichází a jistě bude považovat za svou povinnost promluvit malý speech k slzícímu bratranci."

A všichni tři mladí mužové se přiblížili ke dveřím, aby vyslechli malý speech pana ministra spravedlnosti.

Beauchamp řekl pravdu, ubíraje se za smutečním pozváním, potkal Monte Crista, který opět mířil k domu Danglarsovu v ulici de la Chaussée-ďAntin.

Bankéř spatřil z okna kočár hraběte vjíždět do dvora, i vyšel mu vstříc s tváří zarmoucenou, ale přívětivou.

„Přicházíte mi snad vyslovit soustrast, hrabě?" pravil, podávaje Monte Cristovi ruku. „Opravdu, v mém domě usídlilo se neštěstí, takže, když jsem vás spatřil, tázal jsem se právě sebe sama, nepřál-li jsem neštěstí těm ubohým Morcerfovým, což by bylo dalo za pravdu přísloví, které praví: kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. Ale zakládám se ctí, že jsem, nepřál Morcerfovi

nic zlého, byl snad trochu hrdý na člověka nízkého původu, jako já, jenž má za všecko jen sobě co děkovat, jako já. Ale každý máme své chyby. Ach, dejte si pozor, hrabě, lidé naší generace… Pardon, vy nenáležíte naší generaci, vy jste mladý muž… Lidé naší generace nemají letos žádné štěstí: důkazem toho je náš puritánský státní návladní Villefort, který teď zase ztratil dceru.

Zopakujte si to tedy: Villefort, jak jsme pravili, ztratil podivným způsobem celé příbuzenstvo, Morcerf, zbavený cti, si sáhl na život, já jsem zesměšněn zločinností toho Benedetta a pak…“

„Co pak?“ tázal se hrabě.

„Ach, vy to tedy nevíte?“

„Nějaké nové neštěstí?“

„Má dcera…“

„Slečna Danglarsová?“

„Eugenie nás opouští.“

„Oh, můj Bože, co mi to povídáte?“

„Pravdu, drahý hrabě. Můj Bože, jak jste šťasten, že nemáte ženy ani dětí!“

„Myslíte?“

„Ach, Bože!“

„Pravíte tedy, že slečna Eugenie?…“

„Nemohla snésti potupu, kterou nám způsobil ten bídník, a vyžádala si na mně dovolení k cestování.“

„A odjela?“

„Minulé noci.“

„S paní Danglarsovou?“

„Ne, s příbuznou… Ale proto ji nicméně ztrácíme, tu drahou Eugenii, neboť pochybuji, jak ji znám, že by kdy přivolila vrátit se do Francie!“

„Co dělat, drahý barone,“ odvětil Monte Cristo, „to jsou rodinné útrapy, které by byly zdrcující pro chudáka, jehož dítě je celým jeho jměním, ale pro milionáře jsou snesitelny. Ať si filosofové mluví, co chtějí, praktičtí lidé je v tomto vždycky usvědčí ze lži: peníze mohou potěšiti v mnohém případě. A vy budete zajisté dříve potěšen než kdokoli jiný, připustíte-li účinnost toho všemocného balzámu, vy král financí, průsečný bod všech mocí.“

Danglars vyslal kosý pohled k hraběti, nevěda, posmívá-li se mu, či mluví-li vážně.

„Ano,“ pravil, „dovede-li jmění potěšiti, mohu být utěšen: jsem bohat.“

„Tak bohat, drahý barone, že se vaše jmění podobá pyramidám, kdo by je chtěl zničiti, neodvážil by se toho, a kdyby se odvážil, nemohl by.“

Danglars se usmál té důvěřivé dobromyslnosti hraběte.

„To mi připomíná,“ pravil, „že právě když jste vstoupil, podepisoval jsem pět malých papírů, dva jsem již podepsal, dovolíte mi laskavě dopsat i ostatní?“

„Nedejte se rušit, drahý barone.“

Na okamžik nastalo ticho, v němž ozývalo se jen skřípění bankéřova pera, zatím co hrabě prohlížel si pozlacené nástropní okrasy.

„To jsou španělské papíry," tázal se Monte Cristo, „či haitské, nebo neapolské?"

„Ne," odvětil Danglars se spokojeným úsměvem, „jsou to šeky splatné doručiteli a vystavené na Francouzskou banku. Pohleďte, pane hrabě," dodal, „vy, jenž jste císařem financí, jsem-li já jejich králem, viděl jste mnoho takovýchhle papírů, každý v ceně milionu?"

Monte Cristo vzal pět lístků, jež mu Danglars hrdě ukazoval, jako by je chtěl zvážit na dlani, a četl:

„Prosím pana regenta Banky, aby dal vyplatit na můj řád a z fondů mnou uložených peníz jednoho milionu hotově.

Baron Danglars."

„Jeden, dva, tři, čtyři, pět," počítal Monte Cristo, „pět milionů! Pane, to si dám líbit, pane Kroese!"

„Tak si počínám já v peněžních záležitostech!" pravil Danglars.

„To je báječné, zvláště, bude-li ten obnos, o čemž nepochybuji, vyplacen hotově."

„Bude," odvětil Danglars.

„Je to krásné mít takový úvěr, opravdu, jen ve Francii lze vidět něco podobného: pět kusů papíru v ceně pěti milionů. Člověk to musí vidět, aby tomu uvěřil."

„Pochybujete o tom?"

„Ne."

„Říkáte to takovým tónem… Hleďte, chcete-li, jděte s mým pokladníkem do banky a uvidíte ho odcházet odtamtud s poukazem k pokladu na tentýž obnos."

„Ne," odvětil Monte Cristo, skládaje pět lístků, „je to věru tak neobyčejné, že se o tom sám přesvědčím. Měl jsem u vás úvěr na šest milionů a vyzvedl jsem si devět set tisíc franků, máte mi tedy ještě vyplatiti pět milionů a sto tisíc. Vezmu vašich pět kusů papíru, které uznávám za dobré již při pouhém pohledu na váš podpis, a zde je kvitance na celých šest milionů, čímž jsou naše účty vyrovnány. Připravil jsem ji předem, neboť musím se vám přiznati, že dnes velice potřebuji peněz."

A Monte Cristo zastrčil jednou rukou pět lístků do kapsy a druhou rukou podával bankéři kvitanci.

Blesk, sjevší Danglarsovi k nohám, nebyl by ho naplnil větší hrůzou.

„Jakže, pane hrabě," zakoktal, „vy si berete ty peníze? Pardon, pardon, ty peníze mám vyplatit chudobincům, je to vklad a slíbil jsem, že jej dnes ráno vyplatím."

„Ach," prohodil Monte Cristo, „to je něco jiného. Nezáleží mi právě na těch pěti šecích, vyplaťte mi to v jiných hodnotách, vzal jsem je jen pro zajímavost, abych mohl všude říci, že beze všeho předběžného oznámení, nežádajíc na mně lhůty ani pěti minut, vyplatila mi firma Danglarsova pět milionů hotově! Bylo by to bývalo obdivuhodné! Ale zde jsou vaše papíry, jak pravím, dejte mi jiné."

A podával pět cenných listin Danglarsovi, jenž zsinalý vztáhl po nich nejprve ruku, jako sup natahuje dráp mřížemi klece, chtěje zachytit maso, jež mu odnímají.

Náhle se rozmyslil, sebral všecky síly a přemohl se.

Pak se usmál a strhané jeho rysy se ponenáhlu zaokrouhlily.

„Pravda," řekl, „vždyť vaše kvitance je jako hotové peníze."

„Ó, ano, můj Bože, a kdybyste byl v Římě, firma Thomson a French nedělala by vám ani takové nesnáze s vyplacením peněz na můj podpis, jako vy."

„Odpusťte, pane hrabě, odpusťte."

„Mohu si tedy nechat ty peníze?"

„Ano," přisvědčil Danglars, stíraje si pot, vyvstavší mu u kořínků vlasů, „nechte si je, nechte."

Monte Cristo znovu si vsunul pět poukázek do kapsy s oním nevyslovitelným výrazem v tváři, jenž jako by říkal:

„Nu, rozmyslete si to, litujete-li, je ještě čas."

„Ne, ne," pravil Danglars, „podržte rozhodně mé šeky. Ale to víte, nikdo není takovým formalistou jako finančník, určil jsem ty peníze chudobincům, a byl bych se domníval, že je okrádám, kdybych jim nebyl dal právě tyto, jako by nebyl tolar jako tolar. Promiňte!"

A dal se do hlučného, ale nervosního smíchu.

„Promíjím," odvětil s úsměvem Monte Cristo, „a beru."

A vložil šeky do náprsní tobolky.

„Ale zbývá nám ještě sto tisíc franků," poznamenal Danglars.

„Oh, to je maličkost," prohodil Monte Cristo, „Ažio dosahuje asi té výše, nechte si to a jsme vyrovnáni."

„Hrabě," pravil Danglars, „mluvíte vážně?"

„S bankéři nikdy nežertuji," odvětil Monte Cristo s vážností, jež hraničila na impertinenci.

A zamířil ke dveřím právě ve chvíli, kdy lokaj oznamoval:

„Pan de Boville, vrchní pokladník chudobinců."

„Zdá se mi," poznamenal Monte Cristo, „že jsem měl čas, vyžádat si od vás šeky: jdou na dračku."

Danglars zbledl po druhé a kvapně se s hrabětem rozloučil.

Hrabě de Monte Cristo vyměnil obřadný pozdrav s panem de Boville, jenž stál v čekárně a jenž byl ihned uveden do Danglarsovy pracovny, jakmile pan de Monte Cristo odešel.

Na vážné tváři hraběte objevil se prchavý úsměv při pohledu na portefeuille v ruce pana vrchního pokladníka chudobinců.

U dveří našel hrabě svůj vůz a dal se hned dovézti do banky.

Během té doby Danglars, potlačuje své rozčilení, vyšel vstříc vrchnímu pokladníkovi.

Rozumí se, že úsměv a vlídnost byly již na jeho rtech ustáleny.

„Dobrý den, drahý věřiteli," pravil, „neboť bych se vsadil, že přichází ke mně věřitel."

„Uhodl jste, pane barone," odvětil pan de Boville, „chudobince dostavují se k vám v mé osobě, vdovy a sirotci přicházejí vás žádat o almužnu pěti milionů."

„A pak prý jsou sirotci k politování!" zvolal Danglars prodlužuje žert. „Ubohé děti!"

„Přišel jsem tedy jejich jménem," pravil pan de Boville. „Dostal jste snad můj včerejší list."

„Ano."

„Kvitanci mám s sebou."

„Drahý pane de Boville," odpověděl Danglars, „vaše vdovy a vaši sirotci počkají laskavě dvacet čtyři hodiny, souhlasíte-li, vzhledem k tomu, že pan de Monte Cristo, kterého jste právě teď viděl odtud odcházet… Viděl jste ho, není-li pravda ?"

„Ano, nuže?"

„Nuže, pan de Monte Cristo odnesl si jejich pět milionů!"

„Jak to?"

„Hrabě měl u mne neobmezený úvěr, úvěr otevřený firmou Thomson a French v Římě. Z ničeho nic přišel mi náhle říci o pět milionů. Dal jsem mu šek pro banku: mám tam uloženy peníze. A pochopíte, že se obávám, aby se panu regentovi to nezdálo podivným, kdybych vyzvedl deset milionů v jednom a témže dni.

Ve dvou dnech," dodal Danglars s úsměvem, „je to něco jiného."

„Ale jděte!" zvolal pan de Boville nedůvěřivým tónem. „Pět milionů tomu pánovi, který odtud odcházel a který mne pozdravil, jako bych ho znal?"

„Snad vás zná, aniž ho vy znáte, pan de Monte Cristo zná každého."

„Pět milionů!"

„Zde je stvrzenka. Učiňte jako svatý Tomáš: vizte a dotkněte se."

Pan de Boville vzal papír, jejž mu Danglars podával, a četl:

„Obdržel jsem od pana barona Danglarse peníz pěti milionů jednoho sta tisíce franků, které mu podle vůle vyplatí firma Thomson a French v Římě."

„Je to skutečně pravda!" pravil pan de Boville.

„Znáte firmu Thomson a French?"

„Ano," přisvědčil pan de Boville, „měl jsem s ní jednou co činiti, šlo o dvě stě tisíc franků, ale od té doby jsem o ní neslyšel."

„Je to z nejlepších domů v Evropě," pravil Danglars, odhodiv nedbale na psací stůl stvrzenku, již přijal z rukou pana de Boville.

„A to měl u vás pět milionů? Je to tedy nějaký nabob, ten hrabě de Monte Cristo!"

„Co je to zač, nevím, ale měl tři neobmezené úvěry: jeden u mne, jeden u Rothschilda a jeden u Laffitta, a jak vidíte," dodal Danglars nedbale, „mně dal přednost, nechav mi sto tisíc franků ažia."

Pan de Boville dával najevo svrchovaný obdiv.

„Musím ho jít navštívit," pravil, „a vymoci na něm nějakou lidumilnou nadaci pro nás."

„Jako byste ji už měl, jen jeho almužny obnášejí přes dvacet tisíc franků měsíčně."

„To je úžasné, kromě toho uvedu mu za příklad paní de Morcerf a jejího syna."

„V jakém směru?"

„Věnovali všecko své jmění chudobincům."

„Jaké jmění?"

„Své jmění po zesnulém generálu de Morcerf."

„A z jaké příčiny?"

„Protože nechtějí jmění tak hanebně nabytého."

„A z čeho budou žít?"

„Matka se uchýlí na venkov a syn vstoupí do armády."

„Nu, nu," prohodil Danglars, „to jsou nějaké skrupule."

„Včera jsem dal sepsati darovací listinu."

„A mnoho-li měli?"

„Nu, nebylo to veliké: dvanáct nebo třináct set tisíc franků. Ale vraťme se k svým milionům."

„S radostí," odvětil Danglars nejpřirozenějším tónem na světě, „spěcháte tedy velmi na ty peníze?"

„Ovšem, zítra máme pokladní revisi."

„Zítra? Proč jste to neřekl hned? Zítra! Vždyť je to celé století! V kolik hodin je ta revise?"

„Ve dvě."

„Pošlete si v poledne," pravil Danglars s úsměvem.

Pan de Boville tuze neodpovídal, pokyvoval hlavou a překládal portefeuille z ruky do ruky.

„Ale co mně napadá!" zvolal Danglars. „Můžete učinit ještě něco lepšího."

„Co mám učinit?"

„Kvitance pana de Monte Cristo je jako hotové peníze, předložte ji u Rothschilda nebo u Laffitta, přijmou vám ji okamžitě."

„Přes to, že je splatná v Římě?"

„Ovšem, bude vás to stát jen pět až šest tisíc franků srážky."

Berní uskočil.

„Ach ne, ne, to ne! Raději počkám do zítřka. Vy děláte, jako by to byla maličkost!"

„Domníval jsem se okamžik," pravil Danglars se svrchovanou nestoudností, „odpusťte mi to, ale domníval jsem se, že máte uhradit malý schodek."

„Ach!" zvolal berní.

„Poslyšte, i to zde již bylo a v takovém případě člověk přinese nějakou oběť."

„Díky Bohu, ne," pravil pan de Boville.

„Tedy zítra na shledanou, není-li pravda, drahý pokladníku?"

„Ano, zítra, ale jistě!"

„Nu, vy žertujete! Pošlete si v poledne, banka bude zpravena."

„Přijdu sám."

„Tím líp, aspoň budu mít potěšení vás spatřit."

Stiskli si ruce.

„Nejdete na pohřeb té ubohé slečny de Villefort?" tázal se pan de Boville. „Potkal jsem jej na boulevardu."

„Ne," odpověděl bankéř, „jsem ještě trochu směšný od té Benedettovy aféry a schovávám se."

„Eh, jste bláhový, což je to vaše vina?"

„Víte, drahý berní, má-li člověk jméno bez poskvrny, je nedůtklivý."

„Každý vás lituje, buďte ujištěn, a každý hlavně lituje vaši slečnu dceru."

„Ubohá Eugenie!“ pravil Danglars s hlubokým povzdechem. „Víte, pane, že vstoupí do kláštera?“

„Ne!“

„Ach, je tomu tak, bohužel. Den po té události rozhodla se odcestovati s jednou jeptiškou, svou přítelkyní: vstoupí do velmi přísného řádu buď v Itálii nebo ve Španělsku.“

/1800/

„Ó, to je hrozné!“

A nato se pan de Boville vzdálil, vysloviv ještě otci nejvřelejší soustrast.

Jen však za sebou zavřel dveře, zvolal Danglars s energickým gestem, jež dovedou si představiti jedině ti, kdo viděli Fredericka v Robertu Macairovi:

„Hlupáku!“

A vloživ stvrzenku Monte Cristovu do malé náprsní tobolky, dodal:

„Jen přijď v poledne! V poledne budu daleko!“

Pak se zavřel na dva západy, vyprázdnil všecky zásuvky pokladny, sehnal asi padesát tisíc franků v bankovkách, spálil různé papíry, jiné položil na nápadné místo a jal se psáti dopis, jejž zapečetil a opatřil nápisem: „Paní baronce Danglarsové.“

„Dnes večer,“ šeptal si, „jej vlastnoručně položím na její toaletní stůl.“

Vyňav pak ze zásuvky cestovní pas, řekl si:

„Dobrá, má ještě dvouměsíční platnost.“

VIII.
HŘBITOV

Pan de Boville skutečně potkal průvod smuteční, doprovázející Valentinu ke hrobu.

Počasí bylo zasmušilé a mlhavé, vál vítr ještě vlahý, ale již vražedný žloutnoucímu listí, jež rval s větví stále holejších a holejších a hnal je nad ohromným zástupem, plnícím boulevardy.

Pan de Villefort, čistokrevný Pařížan, považoval hřbitov Père-Lachaise za jedině hodný přijmout ostatky pařížské rodiny, ostatní hřbitovy považoval za venkovské, za hotely smrti. Jedině na Père-Lachaise mohl být zesnulý z dobré společnosti ubytován ve svém.

Zakoupil tam, jak víme, pozemek navždy, nad nímž zvedala se hrobka, tak záhy vyplněná všemi členy jeho první rodiny.

Na průčelí mausolea stála slova:

RODINA SAINT-MÉRANOVA
A
VILLEFORTOVA

bylo to poslední přání ubohé Renaty, Valentininy matky.

K Père-Lachaise mířil tedy nádherný průvod, vyšedší z Fauborgu Saint-Honoré. Prošel celou Paříží, bral se po Faubourgu du Temple, pak po vnějších boulevar-

dech až ke hřbitovu. Přes padesát soukromých ekypáží jelo za dvacíti smutečními kočáry a za oněmi padesáti ekypážemi šlo ještě více než pět set lidí pěšky.

Byli to téměř samí mladí lidé, které Valentinina smrt ohromila jako úder blesku a kteří přes ledový van století a přes prosaism doby podléhali poetickému vlivu té krásné, cudné, rozkošné dívky, zkosené v květu života.

Při východu z Paříže blížilo se k průvodu bleskurychle čtyřspřeží, jež stanulo náhle, jako by štíhlé, ocelově pevné nohy koní zarostly do země: byl to pan de Monte Cristo.

Hrabě sestoupil z kočáru a vmísil se do zástupu, kráčejícího za pohřebním vozem.

Château Renaud ho spatřil, ihned vyskočil ze svého coupé a šel se k němu připojit. Beauchamp rovněž opustil kabriolet, v němž seděl.

Hrabě díval se pozorně do všech mezer, vzniklých v zástupu, bylo zřejmo, že někoho hledá. Konečně to nevydržel.

„Kde je Morrel?“ tázal se. „Ví někdo z vás, pánové, kde je?“

„Ptali jsme se po něm již u Villefortů,“ odvětil Château Renaud, „nikdo z nás ho neviděl.“

Hrabě umlkl, ale díval se stále kolem sebe.

Konečně přišli na hřbitov.

Pronikavé oko Monte Cristovo vniklo do houští tisů a sosen a záhy ho všechen neklid opustil: čísi stín proklouzl pod černým habřím a Monte Cristo nejspíš našel, co hledal.

Víme, co je to pohřeb v tomto velkolepém městě mrtvých, černé skupiny roztroušené po bílých cestičkách, ticho nebes i země přerušené tu a tam praskotem zlomené větve nebo proraženého plotu kolem hrobu, pak melancholický zpěv knězi, v nějž vmísí se tu a tam vzlyk, uniknuvší z chomáče květů, za nímž lze spatřiti schýlenou ženu se sepjatýma rukama.

Stín, který Monte Cristo postřehl, prošel rychle stromovím, vysázeným za hrobem Heloisiným a Abelardovým, vmísil se mezi pohřební sluhy u hlav koní, vezoucích tělo zesnulé, a stejným krokem přišel na místo, určené k pohřbu.

Každý se na něco díval.

Monte Cristo díval se jen na stín, kterého si sotva povšimli ti, kdo stáli vedle něho.

Hrabě dvakrát vystoupil z řady, chtěje se přesvědčiti, nehledají-li ruce toho muže nějakou zbraň, ukrytou pod šaty.

Když průvod stanul, byl v tom stínu poznán Morrel, jenž, maje tvář zsinalou a líce vpadlé, černý kabát upjatý až ke krku a klobouk smačkaný křečovitě se chvějícíma rukama, opřel se o strom, stojící na pahrbku, převyšujícím hrobku, takže nemohla mu ujíti ani jediná podrobnost z chystaných smutečních obřadů.

Vše se dálo jako obvykle. Několik mužů, a jako vždy byli to lidé nejméně dojatí, proneslo řeči. Jedni želeli té předčasné smrti, jiní šířili se o bolu otcově, byli mezi nimi i lidé důmyslní, kteří objevili, že zesnulá dívka nejednou prosila pana de Villefort za vinníky, nad jejichž

hlavou vznášel se již meč spravedlnosti, konečně byly vyčerpány i květnaté metafory a bolestné obrazy, a všemožným způsobem bylo použito stancí Malherbových k Dupérierovi.

Monte Cristo nic neposlouchal, nic neviděl, či vlastně viděl jen Morrela, jehož klid a nehnutost skýtaly hrozný pohled pro toho, jenž jedině věděl, co se děje v srdci mladého důstojníka.

„Ach!“ pravil náhle Beauchamp Debrayovi, „tamhle je Morrel! Kam to tam jen vlezl?“

A upozornili naň Château Renauda.

„Jak je bledý!“ poznamenal mladý muž, zachvěv se.

„Je mu zima,“ prohodil Debray.

„Ó, ne,“ odvětil zvolna Château Renaud, „myslím, že je dojat, Maximilien je dojmům velmi přístupný.“

„Eh, vždyť sotva znal slečnu de Villefort,“ namítl Debray. „Sám jste to řekl.“

„Pravda. Pamatuji se však přec, že na tom plese paní de Morcerf s ní třikrát tančil, víte, hrabě, na tom plese, kde jste vyvolal takový dojem.“

„Ne, nevím,“ odvětil Monte Cristo, nevěda ani nač, ani komu odpovídá, tak byl zaujat hlídáním Morrela, jehož líce se zbarvovaly, jak se stává, když se zadržuje dech.

„Řeči jsou skončeny, s Bohem, pánové,“ pravil náhle hrabě.

Svým odchodem dal znamení k rozchodu, zmizel a nikdo nevěděl, kudy odešel.

Pohřební obřady byly skončeny, přítomní dali se nazpět k Paříži.

Jedině Château Renaud chvíli pátral očima po Morrelovi, zatím však, co Château Renaud sledoval zrakem vzdalujícího se hraběte, opustil Morrel své místo a Château Renaud, hledav ho chvíli marně, následoval konečně Debraye a Beauchampa.

Monte Cristo vrhl se do křoví a ukryt za širokým hrobem, sledoval každé hnutí Morrelovo. Mladý důstojník přiblížil se pozvolna k hrobce, opuštěné zvědavci a pak i dělníky.

Morrel rozhlížel se zvolna kol dokola. Ale ve chvíli, kdy jeho pohled odvrácen byl v jinou stranu, Monte Cristo přiblížil se neviděn ještě o deset kroků.

Mladý muž poklekl.

Hrabě, maje rozšířené oko pevně upřené vpřed, krk natažený a koleno poněkud ohnuté, jako by se chystal vyraziti na dané znamení, stále se blížil k Morrelovi.

Morrel sklonil čelo až na kámen, objal mříž oběma rukama a zašeptal:

„Ó, Valentino!“

Hraběti srdce nedalo při zvuku těch dvou slov, učinil ještě krok a dotknuv se Morrelova ramene, pravil:

„To jste vy, drahý příteli? Hledal jsem vás.“

Monte Cristo očekával výbuch, výčitky, obžaloby: mýlil se.

Morrel se k němu obrátil a se zdánlivým klidem pravil:

„Modlil jsem se, jak vidíte.“

Hrabě změřil mladého muže od hlavy až k patě zkoumavým pohledem.

Pak zdál se poněkud uklidněn.

„Chcete, abych vás vzal s sebou do Paříže?“ tázal se.

„Ne, děkuji.“

„A přál byste si něčeho?“

„Nechte mne se modlit.“

Hrabě se vzdálil bez jediné námitky, ale došel zase jen až na místo, odkud neuniklo mu ani hnutí Morrelovo. Mladý muž konečně vstal, oprášil si kolena, zabílená kamenem, a zamířil zpět k Paříži, ani se neohlédnuv.

Zvolna kráčel ulicí de la Roquette.

Hrabě, odeslav domů kočár, čekající na něho u Père-Lachaise, sledoval ho na vzdálenost sta kroků. Maximilien přešel přes kanál a boulevardy a došel do ulice Meslay.

Pět minut po tom, kdy se dveře zavřely za Morrelem, otevřely se opět před Monte Cristem.

Julie stála u vchodu zahrady a s hlubokou pozorností sledovala mistra Penelona, jenž bera vážně své zahradnické povolání, zasazoval odnože bengálské růže.

„Ach, pan hrabě de Monte Cristo!" vykřikla s radostí, jakou obyčejně jevila celá rodina, když Monte Cristo přišel na návštěvu do ulice Meslay.

„Maximilien se právě vrátil, není-li pravda, madame?" tázal se hrabě.

„Ano, zdá se mi, že jsem ho viděla tudy projít," odvětila mladá žena. „Ale zavolejte, prosím, Emmanuela."

„Promiňte, madame," omlouval se hrabě, „ale musím bezodkladně zajít k Maximilienovi, chci mu říci něco svrchovaně důležitého."

„Jděte tedy," pravila Julie a doprovázela ho vlídným úsměvem, dokud nezmizel na schodech.

Monte Cristo rychle vyběhl do druhého poschodí, kde byl Maximilienův byt. Stanuv na chodbě, poslouchal: nižádný zvuk se neozval.

Jako ve většině starších domů, obývaných jen jedním pánem, byl byt uzavřen pouze zasklenými dveřmi.

Leč v těchto zasklených dveřích nevězel klíč. Maximilien byl zevnitř zavřen, dveřmi však nebylo vidět, neboť záclona z červeného hedvábí halila tabulky.

Náhlá červeň, neobvyklý to důkaz pohnutí u toho chladného muže, prozradila Monte Cristovu úzkost.

„Co dělat?“ zašeptal.

Okamžik uvažoval.

/1809/

„Zazvonit?“ řekl si opět. „Oh ne! Zvuk zvonku, to jest zvuk, ohlašující návštěvu, často uspíší rozhodnutí těch, kdož nacházejí se v duševním rozpoložení, v němž je asi nyní Maximilien, a tu na zvuk zvonku odpoví jiný zvuk.“

Monte Cristo zachvěl se od hlavy až k patě a ježto u něho mělo rozhodnutí rychlost blesku, udeřil loktem do jedné ze skleněných tabulek, jež s drnčením se rozletěla, pak nadzvedl záclonu a spatřil Morrela, jenž při hřmotu sypajícího se skla vyskočil s perem v ruce od psacího stolu.

„Nic se nestalo,“ pravil hrabě, „prosím vás tisíckrát za odpuštění, drahý příteli! Sklouzl jsem a vrazil jsem loktem do skla. A když už je rozbito, použiji toho a jdu k vám, nenamáhejte se, nenamáhejte se.“

A prostrčiv ruku rozbitou tabulkou, hrabě otevřel dveře.

Morrel vstal a zřejmě rozmrzen šel Monte Cristovi vstříc, ne tak aby ho přivítal, jako spíše aby mu zastoupil cestu.

„Je to vina vašich sloužících,“ mluvil Monte Cristo dále, tře si loket, „vaše parkety se lesknou jako zrcadlo.“

„Poranil jste se, pane?“ tázal se chladně Morrel.

„Nevím. Ale co jste to dělal? Psal jste?“

„Já?“

„Máte prsty počerněné inkoustem.“

„Pravda, psal jsem,“ odvětil Morrel, „stává se mi to někdy, přes to, že jsem vojákem.“

Monte Cristo učinil několik kroků po pokoji. Maximilien musil ho nechat projíti, ale šel za ním.

„Psal jste," opakoval Monte Cristo s pohledem, jenž unavoval svou pronikavostí.

„Měl jsem již čest říci vám, že ano," odtušil Morrel.

„Pistole vedle psací mapy!" pravil, ukazuje Morrelovi na zbraně, ležící na psacím stole.

„Odjíždím na cesty," odvětil Maximilien.

„Příteli!" promluvil Monte Cristo s nekonečnou něhou v hlase.

„Pane?"

„Příteli, můj drahý Maximiliene, prosím vás snažně, jen žádné zoufalé rozhodnutí!"

„Zoufalé rozhodnutí, já?" pravil Morrel, krče rameny. „A od kdy pak je, prosím, cestování zoufalým rozhodnutím?"

„Maximiliene," pravil Monte Cristo, „odložme oba masku, kterou jsme si nasadili.

Maximiliene, neoklamete mne tím líčeným klidem, jako já neoklamu vás svou planou starostlivostí.

Chápete, viďte, že abych učinil, co jsem učinil, abych vyrazil tabulku, porušil tajemství přítelova pokoje, chápete, pravím, že abych to vše učinil, musil jsem chovat skutečný nepokoj, či lépe řečeno hrozné přesvědčení.

Maximiliene, vy si chcete vzít život!"

„Jak přicházíte na takovou myšlenku, pane hrabě?" pravil Morrel, zachvěv se.

„Pravím vám, že si chcete vzít život!" pokračoval hrabě tímže tónem. „A zde je toho důkaz."

A přistoupiv k psacímu stolu, pozvedl list čistého papíru, jejž mladý muž hodil na začatý dopis, a vzal dopis do ruky.

Morrel sebou trhl, chtěje mu jej vytrhnouti.

Ale Monte Cristo předvídal to hnutí a předešel mu, uchopiv Maximiliena za zápěstí a zadržev ho, jako ocelový řetěz zadrží pružné péro v nejprudčím pohybu.

„Vidíte, že jste se chtěl zabíti, Morreli," pravil hrabě, „zde to stojí!"

„Nuže," zvolal Morrel, vpadnuv bez přechodu ze zdánlivého klidu v náhlou prudkost „a kdyby i tomu tak bylo, kdybych se i rozhodl obrátiti proti sobě hlaveň této pistole, kdo by mi v tom zabránil?

Kdo by měl odvahu zabránit mi v tom?

Řeknu-li:

Všecky mé naděje jsou zmařeny, mé srdce je zlomeno, můj život zničen, vůkol mne je jen smutek a ošklivost, země stala se popelem, každý lidský hlas mne drásá, řeknu-li: nechat mne zemřít, znamená prokázat mi dobrodiní, neboť nenecháte-li mne zemřít, ztratím rozum, zešílím, nuže, pane, řeknu-li to a budou-li má slova provázena slzami a úzkostí, rcete, může mi někdo odpovědít:

Chybujete?

Zabrání mi někdo, abych nebyl nejnešťastnějším z lidí?

Odpovězte, pane, odpovězte, měl byste vy tu odvahu?"

„Ano, Morreli," pravil Monte Cristo hlasem, jehož klid podivně kontrastoval s rozčilením mladého muže, „ano, já."

„Vy!" zvolal Morrel se vzrůstajícím výrazem hněvu a výčitky. „Vy, jenž jste mne ukolébal směšnými nadějemi, vy, jenž jste mne zadržel, uspal planými sliby, když bych býval ji mohl nějakým rozhodným zakročením, nějakým krajním činem zachrániti, nebo aspoň ji vidět umírati ve svém náručí, vy, jenž předstíráte všecky prostředky inteligence, veškeru sílu hmoty, vy, jenž hrajete, či spíše děláte, jako byste hrál úlohu Prozřetelnosti, a jenž jste neměl ani moc dáti otrávené dívce protijed! Ach, skutečně, pane, vzbuzoval byste můj soucit, kdybyste nevzbuzoval mou hrůzu!"

„Morreli…"

„Ano, řekl jste mi, abych odložil masku, nuže, buďte spokojen, odkládám ji.

Ano, když jste za mnou přišel na hřbitově, odpověděl jsem vám ještě, neboť mé srdce je dobré, když jste vstoupil, nechal jsem vás přijít až sem… Ježto však zneužíváte svého práva, ježto přicházíte mne vyzývat až do tohoto pokoje, kam jsem se uchýlil jako do hrobu, ježto přinášíte nové utrpení mně, jenž jsem se domníval, že jsem je již všecka vyčerpal, nuže, buďte spokojen, hrabě de Monte Cristo, můj tak zvaný dobrodinče, buďte spokojen, hrabě de Monte Cristo, všeobecný zachránče, uvidíte zemřít svého přítele!…"

A Morrel se šíleným smíchem na rtech vrhl se po druhé k pistolím.

Monte Cristo, bledý jako zjevení, ale s okem plným blesků, položil ruku na zbraně a pravil šílenému:

„A já vám opakuji, že se neusmrtíte!“

„Zabraňte mi v tom tedy!“ zvolal Morrel s novým rozběhem, který narazil jako první, na ocelové rámě hraběte.

„Zabráním vám v tom!“

„Ale kdo vlastně jste, že si osobujete to tyranské právo na bytosti volné a myslící?“ zvolal Morrel.

„Kdo jsem?“ opakoval Monte Cristo.

„Poslyšte: jsem jediný člověk na světě, který má právo vám říci: Morreli, nechci, aby syn tvého otce dnes zemřel!“

A Monte Cristo, majestátní, změněný, vznešený, pokročil s rukama na prsou založenýma k mladému muži, jenž, bezděky přemožen téměř božským zjevem toho muže, ucouvl o krok, chvěje se.

„Proč mluvíte o mém otci?“ pronesl zajíkavě. „Proč mísíte vzpomínku na mého otce do toho, co mne dnes potkalo?“

„Protože jsem ten, jenž zachránil již život tvému otci, když chtěl se usmrtiti, jako ty se chceš usmrtiti dnes, protože jsem muž, který poslal váček tvé sestře a Faraona tvému otci, protože jsem Edmond Dantès, na jehož kolenou jsi si jako dítě hrával!“

Morrel vrávoraje, bez dechu, zdrcen, ustoupil ještě o krok, pak ho síly opustily a Maximilien sklesl na kolena k Monte Cristovým nohám.

Pak událo se pojednou v té obdivuhodné povaze hnutí náhlého a úplného obrození: vstal, vyběhl z pokoje a vrhl se na schody volaje, co mu hlas stačil:

„Julie! Julie! Emmanueli! Emmanueli!“

Monte Cristo chtěl také vyběhnouti, ale Maximilien by se byl dal spíše zabít, než by pustil dveře, které přidržoval před hrabětem.

Na Maximilienovo volání přiběhli Julie, Emmanuel, Penelon a několik sloužících. Všichni byli polekáni.

Maximilien vzal je za ruce a otevřev dveře, volal hlasem, přerývaným pláčem:

„Na kolena! Na kolena! Zde je náš dobrodinec, zde je zachránce našeho otce, zde je…“

Chtěl říci: Edmond Dantès!

Hrabě ho přerušil, uchopiv ho za ruku.

Julie sklonila se k ruce hraběte, Emmanuel ho objal jako strážného anděla. Morrel klesl opět na kolena a dotýkal se čelem podlahy.

Tu bronzový muž cítil, jak se mu srdce šíří v prsou, palčivý plamen stoupal mu od hrdla k očím, i sklonil hlavu a zaplakal!

Na několik okamžiků zavládl v pokoji soulad slzí a hlubokých vzdechů, jenž zajisté zdál se harmonický i nejmilejším andělům Páně!

Sotvaže se Julie poněkud vzpamatovala z hlubokého pohnutí, jež ji schvátilo, vyběhla z pokoje, sestoupila do prvního poschodí, s dětinnou radostí kvapila do salonu a pozvedla křišťálový poklop, chránící váček, darovaný neznámým z Meilhanských Alejí.

Během toho pravil Emmanuel chvějícím se hlasem hraběti:

„Ó, pane hrabě, když jste nás tak často slyšel mluvit o našem neznámém dobrodinci, když jste nás viděl žehnati jeho památce s takovou vděčností a zbožňováním, proč dal jste se poznati teprve dnes? Ó, to byla krutost vůči nám a skoro bych se odvážil říci, pane hrabě, že i vůči vám."

„Poslyšte, příteli," odpověděl hrabě, – mohu vás tím jménem nazývat, neboť, aniž byste to tušil, jste již jedenáct let mým přítelem – odhalení toho tajemství bylo přivedeno velikou událostí, která musí vám zůstat neznáma.

Bůh mi je svědkem, že chtěl jsem je navždy pohřbíti na dně své duše, váš bratr Maximilien vyrval mi je svou prudkostí a nepředložeností, které jistě lituje."

Vida pak, že Maximilien vrhl se lokty do křesla, stále však setrvávaje na kolenou, dodal Monte Cristo tiše, tiskna významně Emmanuelovu ruku:

„Bděte nad ním!"

„Proč?" tázal se mladý muž v údivu.

„Nemohu vám to říci, ale bděte nad ním."

Emmanuel rozhlédl se zkoumavě po celém pokoji a spatřil Morrelovy pistole.

Jeho zrak utkvěl s hrůzou na těch zbraních, které označil Monte Cristovi, zvednuv k nim zvolna prst.

Monte Cristo sklonil hlavu.

Emmanuel sebou hnul směrem k pistolím.

„Nechte je," pravil mu hrabě.

Přistoupiv pak k Morrelovi, vzal ho za ruku, bouřlivé city, jež na okamžik otřásly srdcem mladíkovým, ustoupily hluboké ztrnulosti.

Julie se vrátila. Držela v ruce hedvábný váček a dvě třpytné, radostné slzy řinuly se jí po lících jako krůpěje ranní rosy.

„Zde je relikvie," pravila, „nemyslete si, že mi teď, co je nám zachránce znám, bude méně drahou."

„Milé dítě," odpověděl Monte Cristo, zarděv se, „dovolte mi vzít si ten váček zpět, teď, kdy znáte rysy mé tváře, chci, aby jen láska, o kterou vás prosím, připomínala mne vašim vzpomínkám."

„Oh, ne, ne," zvolala Julie, tisknouc váček k srdci, „snažně vás prosím! Neboť byste nás mohl jednoho dne opustiti, neboť nás, bohužel, jednoho dne opustíte, není-li pravda?"

„Uhodla jste, madame," odpověděl Monte Cristo s úsměvem, „za týden opustím tuto zemi, kde tolik lidí, zasloužívších si pomstu boží, žilo šťastně, kdežto můj otec zemřel hladem a bolestí."

Oznamuje svůj brzký odjezd Monte Cristo upřel oči na Morrela a pozoroval, že slova „opustím tuto zemi" nevytrhla Morrela z jeho lethargie. Pochopil, že jest mu podstoupiti poslední zápas s přítelovým bolem, i vzav ruku Juliinu i Emmanuelovu, spojil je ve svých a stisknuv je, řekl jim s laskavou vážností otce:

„Drazí přátelé, nechtě mne, prosím, samotna s Maximilienem."

Julii naskytla se tím příležitost odnésti drahocennou relikvii, na niž Monte Cristo zapomněl.

Rychle odvedla svého muže.

„Nechme je," pravila.

Hrabě osaměl s Morrelem, jenž seděl bez hnutí jako socha.

„Nuže," promluvil hrabě, dotknuv se jeho ramene svým žhavým prstem, „staneš se konečně opět mužem, Maximiliene?"

„Ano, neboť začínám opět trpět."

Čelo hraběte se stáhlo jakoby v trudném váhání.

„Maximiliene, Maximiliene!" pravil. „Myšlenky, kterým se oddáváš, jsou nehodny křesťana."

„Ó, upokojte se, příteli," odvětil Morrel zvednuv hlavu a ukázav hraběti úsměv plný nevýslovného smutku, „nebudu již vyhledávat smrti."

„Tedy již žádné zbraně, žádného zoufalství," pravil Monte Cristo.

„Ne, neboť vím o něčem, co mne vyléčí z mého bolu lépe, než hlaveň pistole nebo hrot nože."

„Ubohý bláhovče!… O čem tedy víte?"

„Můj bol sám mne zabije."

„Příteli," promluvil Monte Cristo s touže melancholií jako Morrel, „poslyš mne:

Jednoho dne ve chvíli zoufalství právě tak velikého jako tvé – ježto přivodilo podobné rozhodnutí – chtěl jsem se usmrtiti jako ty, jednoho dne tvůj otec, neméně zoufalý, chtěl se rovněž usmrtiti.

Kdyby někdo byl řekl tvému otci ve chvíli, kdy obracel hlaveň pistole ke své skráni – kdyby mně byl někdo řekl ve chvíli, kdy odstrkoval jsem od svého lože vězeňský chléb, kterého nedotkl jsem se po tři dny, kdyby tedy nám oběma byl někdo řekl v tom svrchovaném okamžiku:

„Žijte! Nadejde den, kdy budete šťastni a budete žehnat životu," ať by byl ten hlas přišel z kterékoli strany, byli bychom jej přijali s úsměvem pochybnosti nebo s úzkostí nedůvěřivosti – a přece kolikrát tvůj otec objímaje tě žehnal životu a kolikrát i já sám…"

„Ach," zvolal Morrel, přerušuje hraběte, „vy ztratil jste jen svobodu, můj otec ztratil jen jmění, ale já ztratil jsem Valentinu!"

„Pohleď na mne, Morreli," pravil Montě Cristo s onou slavnostností, jež za jistých příležitostí činila ho tak velikým a tak přesvědčivým, „pohleď na mne, nemám slzy v očích, ani horečku v cévách, ani truchlivý tepot v srdci, a přece vidím trpět, Maximiliene, tebe, kterého miluji, jak bych miloval svého syna, nuže, nepoučuje tě to, Morreli, že bolest je jako život a že je vždycky za ní skryto něco neznámého? Prosím-li tě tedy, poručím-li ti, Morreli, abys žil, činím tak, jsa přesvědčen, že mi jednoho dne budeš děkovat, že jsem ti zachránil život."

„Můj Bože, můj Bože!" zvolal mladý muž. „Co mi to říkáte, hrabě? Dejte pozor! Snad jste nikdy nemiloval!"

„Dítě!" odtušil hrabě.

„Já poznal, co je to láska," pokračoval Morrel.

„Hleďte, jsem vojákem od té doby, co jsem mužem, dospěl jsem svého dvacátého devátého roku nemilovav, neboť žádný z citů, jež jsem poznal do té doby, nezasluhuje si jména lásky. Nuže, v dvacíti devíti letech jsem spatřil Valentinu, miluji ji tedy již dva roky, dva roky mohl jsem čísti ctnosti dívky a ženy, vepsané samotnou rukou Páně v to srdce, otevřené pro mne jako kniha.

Hrabě, s Valentinou bylo by mne čekalo nekonečné, ohromné, neznámé štěstí, štěstí příliš veliké, příliš úplné, příliš božské pro tento svět, ježto mi je svět nedal, je to totéž, hrabě, jako bych vám řekl, že bez Valentiny čeká mne na světě jen zoufalství a hoře."

„Řekl jsem vám, abyste doufal, Morreli," opakoval hrabě.

„Pak i já opakuji: dejte si pozor, hrabě!" pravil Morrel. „Neboť snažíte se mne přesvědčit a přesvědčíte-li mne, připravíte mne o rozum, neboť vzbudíte ve mně víru, že mohu Valentinu ještě spatřit."

Hrabě se usmál.

„Můj příteli, můj otče," zvolal Morrel u vytržení, „opakuji po třetí, dejte pozor, neboť vliv, jakým na mne působíte, mne děsí, dejte pozor na smysl svých slov, neboť hleďte, mé oči se oživují, mé srdce se křísí a obrozuje, dejte pozor, neboť vzbudíte ve mně víru ve věci nadpřirozené.

Uposlechnu, poručíte-li mi zvednouti náhrobní kámen, kryjící dceru Jairovu, půjdu po vlnách jako apoštol, pokynete-li mi rukou, abych kráčel po vlnách, dejte pozor, uposlechnu."

„Doufej, příteli," opakoval hrabě.

„Ach," pravil Morrel, klesnuv s výšin vytržení v hlubiny smutku, „ach, pohráváte si se mnou, činíte jako dobré matky, vlastně jako sobecké matky, které medovými slovy tiší bolest dítěte, protože jeho křik je unavuje.

Ne, příteli, neměl jsem vám říkat, abyste dal pozor, ne, nebojte se ničeho, pohřbím svou bolest tak pečlivě na dno svého nitra, utajím a ukryji ji tak, že s ní ani nebudete musit mít útrpnost.

S Bohem, příteli, s Bohem!"

„Naopak," odvětil hrabě, „od této chvíle, Maximiliene, budeš žít vedle mne a se mnou, neopustíš mne již a za týden budeme míti Francii za sebou."

„A stále mne vyzýváte, abych doufal?"

„Doufej, pravím ti, neboť znám prostředek, jak tě vyléčit."

„Hrabě, zarmucujete mne, možno-li, ještě víc. Po té ráně, jež mne stihla, vidíte v mé bolesti jen všední bolest a domníváte se, že lze ji utišit všedním prostředkem, cestováním."

A Morrel potřásl hlavou s pohrdavou nedůvěřivostí.

„Co ti mám říci?" odvětil Monte Cristo. „Mám důvěru ve své sliby, nech mne učiniti pokus."

„Hrabě, prodlužujete jen mou agónii."

„Nemáš tedy síly, muži slabého srdce," odpověděl hrabě, „věnovati několik dní svému příteli k pokusu, jejž chce učiniti?

Víš ty, čeho je hrabě Monte Cristo schopen?

Víš, že velí mnohým silám pozemským?

Víš, že má v Boha takovou důvěru, že může dosíci zázraků od toho, jenž pravil, že víra člověka je s to, hory přenášet?

Nuže, očekávej ten zázrak, v nějž doufám, nebo…“

„Nebo…?“ opakoval Morrel.

„Nebo tě nazvu nevděčníkem, Morreli, dej pozor.“

„Mějte se mnou útrpnost, hrabě.“

„Mám s tebou takovou útrpnost, Maximiliene, poslyš, takovou útrpnost, že, nevyléčím-li tě za měsíc, do dne a do hodiny, zapamatuj si má slova dobře, Morreli, postavím tě sám před tyto nabité pistole a před číši nejjistějšího italského jedu, jistějšího a účinnějšího, věř mi, než ten, co usmrtil Valentinu.“

„Slibujete mi to?“

„Ano, neboť jsem muž a i já chtěl jsem zemřít, jak jsem ti již pravil, a často jsem snil, od té doby, co se neštěstí ode mne vzdálilo, o rozkoši věčného spánku.“

„Oh, jistě, hrabě, slibujete mi to?“ zvolal Maximilien v opojení.

„Neslibuji, přisahám ti to,“ odvětil Monte Cristo, vztáhnuv ruku.

„Zakládáte se mi svou ctí, že za měsíc, nebudu-li vyléčen ze svého bolu, ponecháte mne pánem mého života a že nenazvete mne nevděčníkem, ať učiním cokoliv?“

„Za měsíc do dne, Maximiliene, za měsíc do hodiny a je to posvátné datum, Maximiliene, nevím, připomněl-li sis, že je dnes 5. září.

Je tomu dnes deset let, co jsem zachránil tvého otce, který chtěl zemřít.“

Morrel uchopil Monte Cristovy ruce a políbil je. Hrabě mu nebránil, jako by chápal, že ten projev úcty mu náleží.

„Za měsíc,“ pokračoval Monte Cristo, „budeš mít na stole, u něhož budeme oba seděti, dobré zbraně a sladkou smrt, za to však mi slíbíš, že budeš žít a vyčkáš té doby.“

„Oh, i já vám to přísahám!“ zvolal Morrel.

Monte Cristo přitáhl mladého muže k sobě a dlouho ho držel přitisknuta k srdci.

„A nyní,“ pravil mu pak, „budeš ode dneška bydlit u mne. Budeš mít pro sebe Haydéin byt a tak bude aspoň dcera nahrazena synem.“

„Haydée!“ pravil Morrel. „Co se stalo s Haydée?“

„Odjela dnes v noci.“

„Opustila vás?“

„Očekává mne… Připrav se tedy a přijď za mnou na Elysejská Pole, teď mne odtud vyveď, aby mne nikdo neviděl.“

Maximilien sklopil hlavu a uposlechl jako dítě nebo jako apoštol.

IX.
DĚLENÍ

V ulici Saint-Germain-des-Prés, v témže domě, kde Albert de Morcerf vyhledal přístřeší pro svou matku i pro sebe, bylo první poschodí, tvořící malý samostatný byt, pronajato tajemné osobnosti.

Osobou tou byl muž, jehož tvář jak při příchodu, tak při odchodu ani domovník nikdy nepostřehl. Muž ten totiž v zimě vždycky tiskl bradu hluboko do červené šály, jakou nosívají kočové z elegantních domů, čekající na pány před divadlem a v létě utíral si nos vždy přesně ve chvíli, kdy mohl být spatřen z domovníkovy lóže. Nutno říci, že proti všemu zvyku nebyl tento obyvatel domu nikým stopován a že pověst, hlásající, že to inkognito tají vysoce postavenou a velmi vlivnou osobnost, zjednávala úctu jeho tajemnému objevování se.

Návštěvy jeho dály se obyčejně v určitou hodinu, někdy však i před ní nebo po ní. Celkem však možno říci, že bylo to téměř vždy ke čtvrté hodině, ať v zimě či v létě, kdy vstupoval do svého bytu, v němž nikdy neztrávil noc.

Diskrétní služka, mající na starosti malý byt, zatopila tam v půl čtvrté, bylo-li zima, v létě pak přinesla tam táž služka v půl čtvrté zmrzlinu.

Ve čtyři hodiny, jak jsme pravili, objevila se tajemná osoba.

/1824/

Dvacet minut nato stanul před hotelem kočár, z něho vystoupila žena, oděná buď černě nebo tmavomodře, ale vždy zahalená velikým závojem, prošla jako stín mimo lóži a vystoupila po schodech, aniž jediný stupeň zapraskal pod lehkou její nohou.

Nikdy se jí nikdo nezeptal, kam jde.

Tvář její byla tedy rovněž jako tvář mužova úplně neznáma oběma strážcům dveří, vzorným to domovníkům, snad jediným v ohromném bratrstvu pařížského domovnictva, schopným takové diskrétnosti.

Rozumí se, že žena nevystoupila výše než do prvního poschodí. Zaškrábala na dveře zvláštním způsobem, dveře se otevřely, pak zase zavřely a to bylo vše.

Při odchodu táž opatření jako při příchodu.

Neznámá odešla první, vždy zahalená závojem, a vstoupila do kočáru, jenž vzdálil se někdy tím směrem, jindy oním. Po dvaceti minutách vyšel neznámý, zakryt buď šálou nebo kapesníkem, a zmizel rovněž.

Druhého dne po návštěvě Monte Cristově u Danglarse a po Valentinině pohřbu přišel tajemný obyvatel v deset hodin dopoledne místo ve čtyři odpoledne, jak bylo zvykem.

Takřka v zápětí, nezachovav ani obvyklého intervalu, přihrčel fiakr a závojem zahalená dáma vystoupila spěšně po schodech.

Dveře se otevřely a zase zavřely.

Avšak dříve ještě než se zavřely, dáma zvolala:

„Ó, Luciene! Ó, příteli!“

Takže domovník, jenž nechtě zaslechl ten výkřik, zvěděl po prvé, že jeho nájemník jmenuje se Lucien, ježto však to byl vzor domovníka, umínil si neříci to ani své ženě.

„Co se stalo, drahá přítelkyně?“ tázal se ten, jehož jméno prozradil zmatek či chvat zahalené dámy. „Povězte, mluvte.“

„Příteli, mohu na vás spoléhat?“

„Zajisté, víte to dobře. Ale co se stalo? Váš dnešní lístek uvedl mne v hrozný zmatek. Ten chvat, ten nelad ve vašem písmu! Nuže, uklidněte mne, nebo mne už polekejte nadobro!“

„Luciene, velká událost!“ pravila dáma, upírajíc na Luciena zpytavý pohled. „Pan Danglars dnes v noci odjel.“

„Odjel! Pan Danglars odjel! A kam?“

„To nevím.“

„Jakže, vy to nevíte? Odejel tedy, aby se již nevrátil?“

„Zdá se.

V deset hodin večer dal se zavézti svými koňmi k Charentonské bráně, tam čekal již cestovní kočár, usedl do něho se svým sluhou a kočímu řekl, že jede do Fontainebleau.“

„Nu, co to tedy říkáte?“

„Počkejte, příteli. Zanechal mi dopis.“

„Dopis?“

„Ano, čtěte.“

A baronka vytáhla z kapsy rozpečetěný list, jejž podala Debrayovi.

Debray váhal okamžik, než dal se do čtení, jako by se snažil uhodnouti, co dopis obsahuje, nebo jako by se chtěl, ať obsahuje cokoli, předem k něčemu rozhodnouti.

Za pár vteřin se jeho myšlenky asi ustálily, neboť četl.

Dopis, jenž uvedl srdce paní Danglarsové v takový zmatek, obsahoval toto:

„Má věrná choti.“

/1827/

Debray ustal a pohlédl mimoděk na baronku, jež zarděla se až po kořínky vlasů.

„Čtěte," pravila.

Debray pokračoval:

„Madame, až obdržíte tento list, nebudete již mít manžela! Oh, nelekejte se příliš prudce: nebudete mít manžela, tak jako nebudete mít dcery, to znamená, že budu na jedné z třiceti nebo čtyřicíti cest, jež vedou z Francie.

Jsem vám povinen vysvětlením a ježto jste schopna mé vysvětlení výborně pochopit, dám vám je.

Poslyšte tedy:

Dnes ráno měl jsem neočekávaně vyplatit pět milionů – vyplatil jsem je, téměř ihned na to mi byla předložena kvitance na týž obnos. Odložil jsem vyplacení na zítřek: dnes odjíždím, abych se vyhnul tomu zítřku, jehož průběh by mi byl velmi nepříjemný.

Chápete to, není-li pravda, má drahocenná choti?

Pravím:

Chápete, protože znáte mé záležitosti právě tak dobře jako já: ba znáte je líp než já, neboť, kdybych měl říci, kam se poděla dobrá polovina mého jmění, druhdy dosti pěkného, nedokázal bych to, kdežto vy naopak, tím jsem si jist, zhostila byste se toho výborně.

Neboť ženy obdařeny jsou neklamnými instinkty, algebrou, již samy vynalezly, dovedou vysvětlit i zázrak. Já, který znal jsem jen své cifry, neznal jsem již ničeho, jakmile mne ty cifry oklamaly.

Podivila jste se někdy rychlosti mého pádu, madame?

Byla jste trochu oslněna žárem, tavícím mé zlato?

Já, přiznávám se, neviděl jsem než oheň, doufejme, že vy našla jste trochu zlata v popeli.

Odcházím s touto utěšující nadějí, má velmi moudrá choti, aniž by mi svědomí v nejmenším vyčítalo, že vás opouštím, zůstanou vám přátelé, dotyčný popel a k dovršení štěstí svoboda, kterou spěchám vám vrátit.

Leč nadešla, madame, vhodná chvíle, umístit do tohoto paragrafu slůvko důvěrného vysvětlení.

Pokud jsem doufal, že pracujete pro blahobyt našeho domu, pro jmění naší dcery, zavíral jsem filosoficky oči, ježto však učinila jste z našeho domu pustou zříceninu, nechci sloužit za základ k štěstí druhého.

Vzal jsem si vás bohatou, ale málo váženou.

Promiňte, že mluvím s vámi tak otevřeně, ale poněvadž mluvím nepochybně jen pro nás dva, nevím, proč bych měl svá slova obalovat.

Rozmnožil jsem naše jmění, které po patnáct let stále vzrůstalo až do chvíle, kdy neznámé a až doposud mi nepochopitelné kalamity je přepadly a zničily, aniž jsem se tím, to mohu říci, v nejmenším provinil.

Vy, madame, pracovala jste jen na rozmnožení svého vlastního jmění, což se vám podařilo, o tom jsem vnitřně přesvědčen.

Opouštím vás tedy, jak jsem si vás vzal: bohatou, ale málo úctyhodnou.

S Bohem.

I já budu ode dneška pracovat na svůj vrub.

/1829/

Buďte ubezpečena o mé vděčnosti za příklad, jejž jste mi dala a kterým se budu řídit. Váš oddaný manžel

Baron Danglars."

Baronka sledovala očima Debraye během té dlouhé a trapné četby. Věděla, jak velice se mladý muž dovede ovládat, přes to však viděla, že změnil barvu jednou nebo dvakrát.

Když dočetl, složil zvolna papír a setrval v zamyšlení.

„Nuže?" promluvila paní Danglarsová se snadno pochopitelnou úzkostí.

„Nuže, madame?" opakoval, mechanicky Debray.

„Jaký dojem činí na vás ten list?"

„To je jednoduché, madame, mám dojem, že pan Danglars odjel, chovaje podezření."

„Ovšem, ale to je vše, co mi máte říci?"

„Nechápu," odvětil Debray ledově.

„Odejel! Odejel nadobro! Odejel, aby se již nevrátil."

„Oh, nevěřte tomu, baronko," prohodil Debray.

„Ne, pravím vám, že se nevrátí. Znám ho, je to muž, pevný v každém rozhodnutí, které slouží k jeho prospěchu.

Kdyby mne byl považoval za užitečnou k něčemu, byl by mne vzal s sebou. Nechává mne v Paříži, tím je řečeno, že naše rozluka může sloužiti jeho plánům: je tedy neodvolatelná a já jsem volna na vždycky," dodala paní Danglarsová s tímže prosebným výrazem.

Debray však místo odpovědi ji ponechal v úzkosti, jež svírala jí mysl a zračila se v jejím pohledu.

„Jakže, pane," pravila konečně, „vy mi neodpovídáte?"

„Mohu vám položit jen jedinou otázku: co hodláte nyní činit?"

„Chtěla jsem se vás na to otázat," odvětila baronka s tlukoucím srdcem.

„Ach," prohodil Debray, „ptáte se mne tedy na radu?"

„Ano," pravila baronka se sevřeným srdcem, „ptám se vás na radu."

„Žádáte-li mne tedy o radu," odvětil chladně mladý muž, „radím vám cestovat."

„Cestovat!" zašeptala paní Danglarsová.

„Zajisté. Jak to psal pan Danglars, jste bohatá a úplně volna. Je naprosto nutno vzdálit se z Paříže – tak aspoň já soudím – po tom dvojím skandálu, nejprve s nezdařeným sňatkem slečny Eugenie a teď se zmizením páně Danglarsovým.

Záleží jen na tom, aby všichni věděli, že jste opuštěna a domnívali se, že jste chudá, neboť neodpustili by bankéřově ženě její blahobyt a velký dům.

Pro první případ stačí zůstat jen čtrnáct dní v Paříži, opakovat celému světu, že jste opuštěna, a vyprávět svým nejlepším přítelkyním, které to roznesou dále, jak se to opuštění událo. Pak opustíte dům, zanecháte v něm své klenoty, zřeknete se vdovího platu a každý bude vynášet vaši nezištnost a pět vaši chválu.

Pak budou o vás všichni vědět, že jste opuštěna, a myslit, že jste chudá, jedině já budu znát vaši peněžní situaci a jsem hotov složit vám účty jako čestný společník."

Baronka, bledá a zničená, vyslechla tu řeč s právě takovou hrůzou a zoufalstvím, s jakým klidem a lhostejností ji Debray pronesl.

„Opuštěna!" opakovala. „Ó, skutečně opuštěna… Ano, máte pravdu, pane, nikdo nebude pochybovat o mé opuštěnosti."

To byla jediná slova, jež ta žena, tak hrdá a tak prudce milující, mohla Debrayovi odpovědět.

„Ale bohatá, ba, velmi bohatá," pokračoval Debray, vytahuje z náprsní tobolky několik listin a klada je na stůl.

Paní Danglarsová mu v tom nebránila, snažilať se ukrotiti tlukot srdce a zdržeti slzy, jež hrozily jí vyhrknouti zpod víček. Cit hrdosti konečně u baronky zvítězil a nepodařilo-li se jí ukrotiti srdce, byla aspoň s to neprolíti ani jediné slzy.

„Madame," pravil Debray, „je tomu asi šest měsíců, co jsme vstoupili ve spojení.

Přispěla jste vkladem jednoho sta tisíce franků.

V dubnu tohoto roku se náš spolek utvořil.

V květnu byly začaty operace.

V květnu vydělali jsme čtyři sta padesát tisíc franků.

V červnu vystoupil zisk na devět set tisíc.

V červenci přibylo k tomu sedmnáct set tisíc franků, je to, jak víte, měsíc španělských papírů.

V srpnu ztratili jsme na začátku měsíce tři sta tisíc franků, ale 15. nám to bylo nahrazeno a koncem měsíce jsme zase vyhráli, naše účty ode dne našeho sdružení až do včerejška, kdy jsem je uzavřel, ukazují nám dva miliony čtyři sta tisíc franků aktiv, to jest dvanáct set tisíc pro každého z nás.

Nyní," pokračoval Debray, nahlížeje do zápisníku s methodičností a klidem bursovního agenta, „máme ještě osmdesát tisíc franků úroku z té sumy, jež zůstala v mých rukou."

„Co znamenají ty úroky?" tázala se baronka. „Vždyť jste s těmi penězi ničeho nepodnikl."

„Pardon, madame," odvětil chladně Debray, „splnomocnila jste mne obchodovat jimi a já vašeho splnomocnění použil.

Na vaši polovinu připadá tedy čtyřicet tisíc franků úroku a kromě toho sto tisíc franků základního kapitálu, celkem tedy třináct set čtyřicet tisíc franků.

Nuže, madame, byl jsem tak opatrný, že vyzdvihl jsem vaše peníze předevčírem, tedy nedávno, jak vidíte, a mohlo by se říci, že jsem tušil, že budu bez prodlení povolán složit vám účty. Vaše peníze jsou zde, částečně v bankovkách, částečně v šecích.

Pravím „zde" a je tomu skutečně tak, ježto nepovažuji svůj dům za dosti jistý, ježto notáři nezdají se mi dosti diskrétní a ježto majetek mluví ještě hlasitěji než notáři, nehledě k tomu, že nemáte práva něco míti nebo koupiti mimo manželské společenství, uložil jsem celý ten obnos, dnes vaše jediné jmění, do truhlice, již

ukryl jsem na dno této skříně a zamazal maltou, pro větší bezpečnost jsem sám dělal zedníka.

A nyní," pokračoval Debray, otevřev nejprve skříň, zapuštěnou ve zdi, a pak truhličku, „zde je osm set tisícovek, které se podobají, jak vidíte, silnému, železem kovanému albu, k tomu přikládám dvacetipětitisícový rentový kupon a zbytek, který činí, tuším, asi sto deset tisíc franků, je vyrovnán tímto šekem, splatným u mého bankéře, ježto pak mým bankéřem není pan Danglars, bude šek vyplacen, můžete být bez starosti."

Paní Danglarsová mechanicky přijala šek, rentový kupon a balík bankovek.

To ohromně jmění, rozloženo na stole, zdálo se být pouhou maličkostí.

Paní Danglarsová, oči suché, ale prsa se dmoucí potlačenými vzlyky je vzala, zavřela železem kované pouzdro do kabelky, šek a kupon vložila do tobolky a stojíc pak beze slova, bledá, čekala na něžné slovo, jež by ji utěšilo v jejím bohatství.

Čekala však marně.

„Čeká vás tedy, madame, skvělá existence," pravil Debray, „máte něco kolem šedesáti tisíc franků důchodu, což je ohromné pro ženu, která nemůže vésti dům… alespoň ne během jednoho roku.

Je to právo ke všem rozmarům, jež vám prolétnou myslí, nehledě k tomu, že shledáte-li svůj díl nedostatečným, můžete – vzhledem k minulosti, která zaniká – čerpati z mého, madame. Jsem ochoten poskytnouti

vám – oh, rozumí se, že půjčkou! – vše, co mám, to jest milion šedesát tisíc franků."

„Děkuji, pane," odvětila baronka, „víte sám, že dáváte mi tu mnohem více, než je třeba ubohé ženě, jež nehodlá, leč snad za dlouhou dobu, objeviti se již ve společnosti."

Debray byl na chvíli překvapen, vzpamatoval se však a učinil gesto, jež mohlo se nejzdvořilejším způsobem tlumočiti slovy:

„Jak je libo!"

Paní Danglarsová snad až do té doby ještě v něco doufala. Spatřivši však bezstarostné hnutí, jež Debrayovi uniklo a kosý pohled, doprovázející to hnutí, pak hlubokou poklonu a následující po ní významné mlčení, zvedla hlavu, otevřela dveře a bez hněvu, bez výbuchu, ale i bez váhání vyšla na schody, neuznavši toho, jenž nechal ji tak odejít, za hodna ani posledního pozdravu.

„Eh," řekl si Debray po jejím odchodu, „to jsou všecko krásné záměry! Zůstane ve svém domě, bude číst romány a nemohouc již hráti na burse, bude hrát lancknechta."

Vzal opět zápisník a pečlivě přeškrtal sumy, které právě vyplatil.

„Zbývá mi milion šedesát tisíc franků," mluvil k sobě.

„Škoda, že slečna de Villefort zemřela! Ta se mi zamlouvala v každém ohledu, tu bych si byl vzal."

A flegmaticky podle svého zvyku čekal, až uplyne dvacet minut po odchodu paní Danglarsové, aby pak sám odešel.

Během těch dvaceti minut zabýval se Debray ciframi, maje hodinky položeny vedle sebe.

Asmodi, démonická bytost, kterou by byla každá živá obrazotvornost vytvořila s větším nebo menším štěstím, kdyby si Le Sage nebyl získal prioritu svým mistrovským dílem, Asmodi, zvedající krovy domů, aby viděl dovnitř, byl by spatřil zvláštní divadlo, kdyby byl pozvedl střechu malého domu v ulici Saint-Germain-des-Prés ve chvíli, kdy Debray zabýval se svými ciframi.

Nad pokojem, v němž Debray rozdělil se s paní Danglarsovou o půl třetího milionu, ležel jiný pokoj, rovněž obydlený našimi známými, kteří ve vylíčených událostech hráli tak důležitou úlohu, že shledání s nimi nás může zajímat.

Mercedes a Albert byli v tom pokoji.

Mercedes se velice změnila během těch několika dní. Ne že by byla kdy, i v dobách největšího blahobytu, vystavovala na odiv hrdou nádheru, jež liší se tak nápadně od všeho ostatního a působí, že nepoznáváme ženy, jakmile je oděna prostším šatem, také ne proto, že by snad byla upadla v stav sklíčenosti, jež zmáhá se toho, kdo nedobrovolně béře na sebe kroj chudoby, – ne, Mercedes se změnila, protože její oko již nezářilo, protože se její ústa již neusmívala a protože nepřetržitá

tíseň potlačovala jí na rtech bystrá slova, jež druhdy vysílal stále pohotový duch.

Nebyla to chudoba, jež kormoutila Mercedes, nebyl to nedostatek statečnosti, jenž činil jí chudobu tíživou.

Mercedes sestoupivší z prostředí, v němž žila, a zabloudivší v nové sféře, kterou si vyvolila, jako ten, kdo vyšed z nádherně osvětleného salonu ocitne se náhle ve tmě – Mercedes podobala se královně, jež sestoupila ze svého paláce do chatrče a jež, omezena na nejnutnější potřeby, neví si rady s hliněným nádobím, které si sama musí přinést na stůl, ani s bídnou postelí, která nahrazuje jí měkké lůžko.

Krásná Katalánka, či vznešená hraběnka, neměla již vskutku svého hrdého pohledu, ani rozkošného úsměvu, protože, upřouc oči na to, co ji obklopovalo, viděla jen smutné předměty: byl to pokoj, polepený šedými papírovými čalouny, jaké šetrní domácí páni volí nejraději, protože se nejméně špiní, byla to podlaha bez koberce, byl to nábytek, budící pozornost a urážející pohled chudobou laciného luxu – slovem samé věci, jež svými křiklavými tóny rušily harmonii, tak nutnou očím, zvyklým na elegantní celek.

Paní de Morcerf žila tu od doby, kdy opustila svůj palác, pojímala ji závrať z toho věčného ticha, jako cestovatele, došedšího na pokraj propasti: zpozorovavši, že Albert každou minutu kradmo na ni pohlíží, chtěje poznat její duševní stav, vynutila na rty bezbarvý úsměv, jenž bez sladkého jasu úsměvu očí podobá se pouhému světelnému odrazu, to jest ohni bez tepla.

/1837/

Albertovi pak bylo nevolno, cítil se obtěžován zbytkem luxu, který překážel mu v nynějším jeho postavení: chtěl vyjít bez rukaviček, ale zdálo se mu, že má ruce příliš bílé, chtěl chodit pěšky, ale jeho obuv zdála se mu příliš lesklou.

Leč obě ty ušlechtilé a inteligentní bytosti, spojené nerozlučně poutem mateřské a synovské lásky, rozuměly si konečně beze slov a šetřily všech přátelských pozorností, nutných k zajištění materielní pravdy, od níž závisí život.

Albert mohl konečně říci matce, nemuse se obávat jejího zblednutí:

„Matko, nemáme již peněz."

Mercedes nikdy nepoznala skutečné nouze, ona sama často v mládí mluvívala o chudobě, ale to není totéž: potřeba a nutnost jsou dvě synonyma, mezi nimiž leží svět rozdílů.

V Kataláncích potřebovala Mercedes tisíc věcí, ale byly jiné, kterých nikdy nepostrádala. Pokud byly sítě dobré, bylo možno lovit ryby, pokud se prodávaly ryby, byly nitě na udržování sítí.

A pak, bez přátel, majíc jen lásku, jež nijak nezasahovala v materielní podrobnosti situace, myslila jen na sebe.

Z toho mála, co měla, žila Mercedes tak dobře, jak bylo možno, dnes neměla nic a měla se dělit.

Zima se blížila: v tom holém a již chladném pokojí neměla Mercedes ohně, ona, jejíž dům býval vyhřát ústředním topením od předpokoje až po budoir, ne-

měla ani ubohé kytičky, ona, jejíž byt býval skleníkem, vyplněným za cenu zlata!

Ale měla syna…

Roznícení pocitu povinnosti, snad přehnaného, udržovalo je až do té doby ve vyšších sférách.

Roznícení je téměř nadšení a nadšení povznáší nad pozemské věci.

Nadšení se však uklidnilo a bylo nutno sestoupiti ponenáhlu ze světa snů do světa skutečnosti.

Po vyčerpání všech ideálů bylo nutno promluviti positivně.

„Matko," pravil Albert právě ve chvíli, kdy paní Danglarsová sestupovala po schodech, „spočítejme, je-li vám libo, své bohatství, potřebuji úhrnnou sumu, abych na ní mohl založit své plány."

„Úhrnnou sumu: nic," odvětila Mercedes s bolestným úsměvem.

„To ne, matko, úhrnná suma je především tři tisíce franků a já tvrdím, že s těmi třemi tisíci povedeme spolu rozkošný život."

„Dítě!" povzdechla Mercedes.

„Ach, drahá maminko," pravil mladý muž, „utratil jsem vám bohužel dosti peněz, abych mohl znát jejich cenu.

Tři tisíce franků je ohromný obnos, na němž jsem zbudoval zázračnou a na věky zajištěnou budoucnost."

„To říkáte vy, drahý příteli," namítla ubohá matka, „ale především, přijmeme ty tři tisíce?" dodala s uzarděním.

„Myslím, že je to ujednáno," odvětil Albert pevně, „přijmeme je tím spíše, že je nemáme, neboť jsou, jak víte, zakopány v zahradě toho domku v Meilhanských Alejích v Marseilli.

S dvěma sty franků," pokračoval, „dostaneme se oba do Marseille."

„S dvěma sty franků!" pravila Mercedes. „Myslíte to doopravdy, Alberte?"

„Ó, informoval jsem se u dostavníků i parníků a všecko jsem vypočítal.

Vezmete si místo ve vyhrazeném oddělení do Châlonsu, vidíte, matko, že jednám s vámi jako s královnou, to je třicet pět franků."

Albert vzal pero a psal:

Vůz	35 fr.
Z Châlonsu do Lyonu projedete parníkem	6 fr.
Z Lyonu do Avignonu zase parníkem	16 fr.
Z Avignonu do Marseille	7 fr.
Cestovní výlohy	50 fr.
Úhrnem	114 fr."

„Dejme tomu, že sto dvacet," dodal Albert s úsměvem, „vidíte, že jsem štědrý, viďte, matinko?"

„Ale co ty, ubohé dítě?"

„Já? Vždyť jste viděla, že si pro sebe nechávám osmdesát franků. Mladý muž, matko, nepotřebuje všemožného pohodlí, ostatně umím cestovat."

„Ano, ve vlastním kočáře a se sluhou."

„Všemi způsoby, matinko."

„Nuže, budiž," souhlasila Mercedes. „Ale kde vezmeme těch dvě stě franků?"

„Zde jsou a kromě toho ještě jiných dvě stě. Víte, prodal jsem hodinky za sto franků a přívěsky za tři sta. Je to stále ta historie přepychu: přívěsky třikrát dražší než hodinky! Jsme tedy bohatí, neboť místo sto čtrnácti franků, které na cestu potřebujete, máte dvě stě padesát."

„Ale musíme přece zde také něco platit."

„Třicet franků, ale ty zaplatím ze svých sto padesáti. Je to tedy ujednáno, a ježto potřebuji na cestu přesně osmdesát franků, vidíte, že oplývám bohatstvím.

Ale to není všecko.

Co říkáte tomuhle, matinko?"

A Albert vytáhl malý zápisník se zlatou sponou – zbytek to bývalých drahocenných drobností, či snad něžná památka na některou z těch tajemných zahalených žen, jež klepávaly na malá dvířka – a vyňal z něho tisícifrankovou bankovku.

„Co je to?" tázala, se Mercedes.

„Plných tisíc franků, matinko!"

„Jak jsi k nim přišel?"

„Poslyšte, co vám povím, matinko, a neberte si to příliš k srdci."

A Albert vstal a šel políbit matku na obě tváře, pak stanul, dívaje se na ni.

„Nedovedete si představit, matinko, jak se mi zdáte krásnou!" pravil pak s hlubokým citem synovské lásky. „Jste skutečně nejkrásnější a nejušlechtilejší žena, kterou jsem kdy viděl!"

„Drahé dítě," pravila Mercedes, marně se snažíc zadržeti slzu, vytrysknuvší jí z oka.

„Opravdu, chybělo vám jen být nešťastnou, aby se moje láska k vám změnila ve zbožňování."

„Nejsem nešťastna, mám-li svého syna," odvětila Mercedes, „a nebudu nešťastna, pokud ho budu míti."

„Pravda, zde začíná nám zkouška," pravil Albert. „Víte, co jsme ujednali."

„Ujednali jsme něco?" tázala se Mercedes.

„Ano, ujednali jsme, že budete žít v Marseilli a že já odjedu do Afriky, kde místo jména, kterého jsem se zřekl, zjednám si jméno, které jsem přijal."

Mercedes vydral se z prsou vzdech.

„Nuže, matko, od včerejška dal jsem se k spahiům," pokračoval mladý muž, sklopiv oči s jistým studem, neboť sám nevěděl, co vznešeného je v jeho ponížení. „Vlastně jsem se domníval, že moje tělo patří jedině mně a že je mohu prodati, od včerejška někoho zastupuji.

Prodal jsem se, jak se říká, a to za vyšší cenu, než na jakou jsem se odhadoval," dodal, pokoušeje se o úsměv, „totiž za dva tisíce franků."

„Takže těch tisíc franků…?" tázala se Mercedes s chvěním.

„Je polovina toho obnosu, matko, druhou dostanu za rok."

Mercedes zvedla oči k nebi s výrazem, jejž nic nemůže vylíčit, a dvě slzy, uváznuvší jí na řasách, vyřinuly se následkem vnitřního pohnutí a stékaly jí tiše po lících.

„Cena jeho krve!" šeptala.

„Ano, budu-li zabit," odvětil se smíchem Morcerf, „ale ujišťuji tě, matinko, že mám naopak v úmyslu hájit svou kůži jako lev. Nikdy jsem necítil takovou chuť k životu jako teď."

„Můj Bože, můj Bože!" vzdychla Mercedes.

„Ostatně, proč bych měl být zabit, matko?

Což Lamoricière, ten nový Ney Jihu, byl zabit?

A byl zabit Changarnier?

Byl zabit Bedeau?

Byl zabit Morrel, kterého známe?

Jen si představte svou radost, matinko, až se vrátím a vy uvidíte mne v mé vyšívané uniformě! Prohlašuji, že v ní hodlám vypadat skvěle a že jsem si vybral ten pluk z koketerie."

Mercedes vzdychla, pokoušejíc se však o úsměv, ta svatá matka chápala, že nesmí ponechat dítěti celou tíhu oběti.

„Nuže," ujal se opět Albert slova, „jak tedy vidíte, matko, máme tu již zabezpečeno přes čtyři tisíce franků a s těmi čtyřmi tisíci budete žít dobrá dvě léta."

„Myslíš?" pravila Mercedes.

Slovo to uniklo hraběnce s tak opravdovou bolestí, že jejich pravý smysl Albertovi neušel, cítil, jak se mu srdce sevřelo, i vzal matku za ruku a tiskna ji něžně ve svých, pravil:

„Ano, budete žít!"

„Budu žít, ale ty neodjedeš, viď, můj synu?"

„Odjedu, matko," odpověděl Albert klidným a pevným hlasem, „milujete mne příliš, abyste mne u sebe

nechala zahálet bez zaměstnání, ostatně jsem podepsal smlouvu."

„Jednej podle své vůle, synu, já budu jednat podle vůle boží."

„Ne podle své vůle, matko, ale podle rozumu, podle nutnosti. Jsme dvě zoufalé bytosti, viďte? Čím je vám dnes život? Ničím. Čím je život mně? Oh, pouhou maličkostí, bez vás, matko, věřte mi, neboť nebýt vás, přisahám, že ten život byl by skončil v den, kdy jal jsem se pochybovati o svém otci a zapřel jeho jméno! Nuže, budu tedy žít, slíbíte-li mi, že budete ještě doufat. Ponecháte-li mi péči o své budoucí štěstí, zdvojnásobíte mou sílu. Vyhledám v Africe alžírského guvernéra – je to muž poctivého srdce a voják každým coulem, sdělím mu svůj trudný příběh, poprosím ho, aby mi občas věnoval pohled, a dostojí-li svému slibu, všimne-li si mého konání, stanu se dříve než za šest měsíců důstojníkem, nebo budu mrtev. Stanu-li se důstojníkem, je vaše budoucnost zajištěna, matko, neboť budu mít peníze pro vás i pro sebe, matko, a kromě toho nové jméno, na které budeme moci býti oba hrdí, neboť bude to vaše pravé jméno. Padnu-li… nuže, padnu-li, pak vy, matko, zemřete, bude-li to vaše vůle, a tak se naše neštěstí skončí ve svém vyvrcholení."

„Dobře," odpověděla Mercedes se svým ušlechtilým a výmluvným pohledem, „máš pravdu, synu. Dokažme jistým lidem, kteří nás pozorují a čekají na naše skutky, aby nás soudili, dokažme jim, že jsme aspoň hodní politování."

/1844/

„Ale žádné smutné myšlenky, drahá matinko!“ zvolal mladý muž. „Přisahám vám, že jsme, nebo aspoň můžeme býti velmi šťastni. Vy jste žena plná ducha a zároveň i plná odevzdanosti, já stal jsem se mužem prostým a doufám, že bez vášní. Jakmile ocitnu se ve službě, budu bohat, jakmile ocitnete se vy v domě páně Dantèsově, budete klidná. Pokusme se, prosím vás, matinko, pokusme se!“

„Ano, pokusme se, synu,“ odvětila Mercedes, „neboť ty musíš být živ, ty musíš být šťasten.“

„Naše dělba, matinko, je tedy hotova,“ dodal mladý muž, vystavuje na odiv velkou nenucenost. „Můžeme odjeti ještě dnes. Zamluvím vám tedy místo, jak jsme ujednali.“

„A co tvé místo, synu?“

„Já musím zde ještě zůstat dva nebo tři dny, matinko. Je to začátek rozluky a musíme si na ni zvyknouti. Musím si opatřiti nějaké doporučení, nějaké informace o Africe, v Marseilli se shledáme.“

„Budiž tedy, pojďme!“ pravila Mercedes, nalíc se do jediného šálu, který s sebou vzala a který náhodou byl z černého kašmíru veliké ceny. „Pojďme!“

Albert sebral spěšně papíry, zazvonil, zaplatil třicet franků, dlužných hoteliérovi, a podav matce rámě, jal se sestupovati po schodech.

Někdo sestupoval před nimi, ten někdo zaslechl šustot hedvábí po schodech a ohlédl se.

„Debray!“ zašeptal Albert.

„Vy, Morcerfe!“ odpověděl ministerský sekretář, zastaviv se na schodech.

Zvědavost zvítězila u Debraye nad přáním zachovat inkognito, ostatně byl poznán.

Bylo skutečně zajímavo setkat se v tom neznámém hotelu s mladíkem, jehož nešťastná příhoda způsobila v Paříži tolik hluku.

„Morcerfe!“ opakoval Debray.

Spatřiv pak v přítmí ještě mladou postavu a černý závoj paní Morcerfové, dodal s úsměvem:

„Oh, pardon, nebudu vás rušit, Alberte!“

Albert uhodl Debrayovu myšlenku.

„Matko,“ pravil, obrátiv se k Mercedes, „to je pan Debray, sekretář ministra vnitra, můj bývalý přítel.“

„Jakže, bývalý!“ zajíkavě pronesl Debray. „Co tím chcete říci?“

„Říkám to, pane Debrayi,“ odtušil Albert, „protože dnes již nemám přátel a nemám jich už míti. Děkuji vám mnohokrát, pane, že jste mne laskavě poznal.“

Debray vystoupil o dva schody výše a energicky stiskl ruku mladému muži.

„Věřte mi, drahý Alberte,“ pravil s pohnutím, jakého byl vůbec schopen, „věřte mi, že beru hlubokou účast na neštěstí, jež vás stihlo, a že jsem vám v čemkoli k disposici.“

„Děkuji vám, pane,“ odvětil s úsměvem Albert, „ale při všem tom neštěstí zůstali jsme dosti bohatí, takže nemusíme se na nikoho obracet. Opouštíme Paříž a po zaplacení cesty zbude nám pět tisíc franků.“

Debrayovi, jenž měl v tobolce milion, vstoupil ruměnec do tváře, a jakkoli byl málo poetický ten muž počtářského ducha, přece se nemohl ubránit myšlence, že týž dům hostil v sobě ještě před malou chvílí dvě ženy, z nichž jedna, právem zbavená cti, odcházela chudá s patnácti sty tisíci franků pod pláštěm, kdežto druhá, neprávem zasažená, ale vznešená ve svém neštěstí, cítila se bohatou s několika centimy.

To přirovnání popletlo jeho korektní způsoby, filosofie příkladu ho zdrtila, pronesl nesouvisle několik zdvořilostních frází a rychle sestoupil se schodů.

Ministerští úředníci, jemu podřízení, toho dne velice trpěli jeho špatným rozmarem.

Večer však stal se majitelem velmi krásného domu na boulevardu de la Madeleine, nesoucího padesát tisíc franků.

Druhého dne ve chvíli, kdy Debray podepisoval kupní smlouvu, to jest asi v pět hodin odpoledne, vstoupila paní de Morcerf, políbivši něžně svého syna a byvši jím něžně políbena, do vyhrazeného oddělení v dostavníku, které se za ní zavřelo.

Muž, skrytý ve dvoře Laffittovy dopravní kanceláře za jedním z klenutých oken ve zvýšeném přízemí, jež nacházejí se nad každou kanceláří, viděl Mercedes vstoupiti do vozu, viděl dostavník odjet, viděl Alberta odcházet.

Tu přejel si rukou čelo, obtížené pochybami, a řekl: „Ach, jakým způsobem vrátím těm dvěma nevinným štěstí, o něž jsem je připravil? Bůh mi pomůže."

X.
LVÍ JÁMA

Jedna část vězení La Force, v níž zavřeni jsou nejprovinilejší a nejnebezpečnější vězňové, nazývá se dvůr Svatého Bernarda.

Trestanci pojmenovali ji ve své energické mluvě Lví jámou, nepochybně proto, že vězňové tam zavření mají zuby, které dovedou překousat mříže a někdy i pokousat strážce.

Je to vězení ve vězení, zdi jsou tam dvakrát tak silné jako jinde. Žalářník denně pečlivě prohlíží masivní mříže a z herkulské postavy a chladných, pronikavých očí strážců lze soudit, že byli vybráni, aby panovali nad svým lidem hrůzovládou a inteligencí.

Nádvoří tohoto oddělení je obehnáno ohromnými zdmi, po nichž šikmo vniká slunce, když odhodlá se sestoupiti do toho pekla tělesné i duševní šerednosti. Od chvíle, kdy vstali, bloudí po tomto dláždění plaší, vyjevení, jako stínové bledí muži, chýlící se pod nožem, jejž spravedlnost nad nimi brousí.

Tisknou se, krčí podél zdi, která přijímá a podržuje nejvíce tepla. Tam stojí, hovoříce mezi sebou po dvou, častěji však o samotě, s očima nepřetržitě obrácenýma ke dveřím, jež se otevřou, aby na chvíli propustily některého z obyvatelů toho smutného místa, nebo aby vrhly do té propasti nový kal ze dna společnosti.

/1848/

Dvůr Svatého Bernarda má svou zvláštní hovornu, je to obdélník, rozdělený ve dví dvěma souběžnými mřížemi, jež dělí od sebe prostor tři stopy široký, aby návštěvník nemohl stisknout vězni ruku, nebo mu něco podstrčit. Hovorna ta je chmurná, vlhká a v každém ohledu hrozná, zvláště, pomyslíme-li na děsná sdělení, která pronikla těmi mřížemi a pokryla rzí železné tyče.

To místo však je přese všecku svou příšernost rájem, kam přicházejí se vzpružiti do toužebně očekávané společnosti mužové, jejichž dny jsou sečteny. Je tak vzácno dostati se ze Lví jámy jinam než k bráně Svatojakubské, na galeje nebo do separace!

Po dvoře, který jsme právě popsali a jenž dýchal studenou vlhkostí, procházel se mladý muž s rukama v kapsách, budící velikou zvědavost mezi obyvateli Jámy.

Byl by mohl být považován za muže elegantního, díky střihu svých šatů, kdyby ty šaty nebyly bývaly roztrhány. Obnošeny však nebyly: jemné sukno, skvějící se na neporušených místech hedvábným leskem, dalo se snadno uhladiti pečlivou rukou vězňovou, jenž snažil se je opraviti.

Stejnou péči věnoval i batistové košili, která značně změnila barvu od jeho příchodu do vězení, a lakové botky přetíral si růžkem kapesníku s vyšitou korunkou nad začátečními písmeny.

Několik chovanců Lví jámy sledovalo s netajeným zájmem rafinovanou úpravu vězňovu.

„Á, princ se šlechtí," pravil jeden zloděj.

„Je opravdu velmi hezký," poznamenal druhý, „a kdyby měl jen hřeben a pomádu, strčil by do kapsy všecky pány v bílých rukavicích."

„Jeho kabát byl jistě úplně nový a boty se mu tak hezky lesknou! Je to lichotivé, že máme mezi sebou tak slušné lidi. A ti četníci jsou opravdu sprosťáci. Lupiči! Roztrhat takovou toaletu!"

„Je to prý nějaký chlapík," prohodil jiný, „dělal všecko… a ve velkém slohu… Tak mlád a už utekl z galejí – to je báječné!"

Zdálo se, že předmět toho šeredného obdivu kochá se tou chválou, vlastně ohlasem chvály, neboť slovům nerozuměl.

Když byl upraven, přistoupil k okénku kantýny, o něž opíral se dozorce, a pravil:

„Poslyšte, pane, půjčte mi dvacet franků, dostanete je brzy, u mne o nic nepřijdete. Vzpomeňte si, že mám příbuzné, kteří mají víc milionů než vy centimů… Hleďte, dvacet franků, prosím vás, abych si mohl vzít zvláštní pokoj a koupit župan. Je mi hrozně nepříjemné být stále v šatech a botách. Jaký to kabát, pane, pro prince Cavalcantiho!"

Strážce pokrčil rameny a obrátil se k němu zády. Ani se nezasmál těm slovům, která by byla rozveselila každou tvář, neboť už slyšel něco jinšího, či vlastně slyšel stále totéž.

„Jděte," pravil Andrea, „jste člověk bez srdce a já se přičiním, abyste byl zbaven místa."

Při těchto slovech se strážce obrátil a vypukl tentokrát v hlučný smích.

Ostatní vězňové se přiblížili a seskupili v kruh.

„Pravím vám," pokračoval Andrea, „že bych si za tu mizernou sumu mohl opatřit župan a pokoj, abych mohl slušným způsobem přijmout vznešenou návštěvu, kterou denně čekám."

„Má pravdu, má pravdu!" souhlasili vězňové. „Hrome, vždyť je vidět, že je to člověk ze slušné společnosti."

„Nu, půjčte mu tedy těch dvacet franků," pravil strážce, opřev se svým druhým herkulským ramenem, „což tím nejste kamarádovi povinni?"

„Nejsem kamarád těch lidí," odvětil hrdě mladý muž, „neurážejte mne, nemáte k tomu právo."

Zlodějové pohlédli na sebe s temným mručením a proti aristokratickému vězni začínala se zvedat bouře, vyvolaná spíše strážcovou výzvou než Andreovými slovy.

Strážce, jsa si jist svým quos ego, kdyby se vlny příliš rozpoutaly, nechal je ponenáhlu stoupat, chtěje dáti obtížnému žadateli za vyučenou a sobě zjednati zábavu, jež ukrátila by mu celodenní hlídání.

Lupiči se již blížili k Andreovi, jedni mumlali:

„Pantofel! Pantofel!"

Je to krutá operace, jež spočívá v tom, že soudruh, upadší u těch pánů v nemilost, je zbit ranami ne trepky, nýbrž pobité boty.

Jiní navrhovali jelito, jiný druh zábavy, při níž naplní se stočený šátek pískem, oblásky a dvousousovými

penízi – jsou-li –, šátkem tím je trestaný šlehán jako metlou do zad a do hlavy.

„Sešlehejme krásného pána," volali někteří, „pana čestného člověka!"

Ale Andrea obrátil se k nim, přimhouřil jedno oko, strčil jazyk do tváře a mlaskl rty, je to jedno z tisíce zna-

/1852/

mení, jímž dorozumívají se bandité, jsouce přinuceni mlčet.

Bylo to zednářské znamení, kterému ho naučil Caderousse.

Trestanci poznali svého člověka.

Šátky hned klesly, pobitý střevíc vrátil se na nohu největšího zuřivce. Ozvalo se několik hlasů prohlašujících, že pán má pravdu, že pán může být svým způsobem čestný a že vězňové chtějí dát příklad svobody smýšlení.

Vzpoura utichla. Strážce tím byl tak překvapen, že vzal ihned Andreu za ruce a jal se ho prohledávat, přičítaje tu náhlou změnu mezi obyvateli Lví jámy nějakému významnějšímu projevu než je síla zraku.

Andrea podvolil se tomu ne bez odporu.

Náhle ozval se u okénka hlas.

„Benedetto!“ volal dozorce.

Strážce pustil svou kořist.

„Kdo mne volá?“ tázal se Andrea.

„Do hovorny!“ odvětil hlas.

„Vidíte, dostal jsem návštěvu. Uvidíte, můj drahý pane, může-li se s Cavalcantim jednat jako s obyčejným člověkem!“

A Andrea, mihnuv se po dvoře jako černý stín, vběhl do pootevřených dvířek, vzbudiv obdiv svých soudruhů i samotného strážce.

Byl skutečně volán do hovorny a nesmíme se tomu divit méně než sám Andrea, neboť zchytralý mladík, místo aby použil poskytnuté výhody a jako obyčejní

trestanci písemně se domáhal svého vydání, zachovával od příchodu do La Force stoické mlčení.

„Jsem," řekl si, „rozhodně protěžován někým mocným, všecko mi to dokazuje, to náhlé štěstí, ta snadnost, s jakou jsem překonal všecky překážky, improvisovaná rodina, slavné jméno, stavší se mým majetkem, zlato, zasypávající mne, nejskvělejší spojení, slíbené mé ctižádosti. Neblahé opomenutí mé štěstěny, nepřítomnost mého ochránce mne zničily, ano, ale ne nadobro, ne navždycky! Ruka se na okamžik odtáhla, ale vztáhne se ke mně a uchopí mne znovu ve chvíli, kdy budu se domnívat, že se již řítím do propasti.

Proč bych se odvažoval neopatrného kroku? Mohl bych si třeba znepřátelit svého ochránce! Má dvě možnosti pomoci mi odtud: tajný útěk, zakoupený za cenu zlata, a přinucení soudců k propuštění. Vyčkám s mluvením a jednáním, až poznám, že jsem nadobro opuštěn, a pak…"

Andrea zbudoval si plán, jejž možno mít za obratný, ten bídník byl neohrožený v útoku a prudký v obraně. Bídu společného vězení, nedostatek všeho druhu, vše snesl. Přece však přirozenost, či spíše zvyk nabyl vrchu. Andrea těžce nesl nahotu, špínu, hlad, čas zvolna mu plynul.

V takové chvíli nudy zavolal ho hlas dozorcův do hovorny.

Andreovi radostí srdce poskočilo. Na návštěvu vyšetřujícího soudce bylo to příliš brzy a na zavolání

k řediteli vězení nebo k lékaři příliš pozdě, byla to tedy neočekávaná návštěva.

Za mřížemi hovorny, kam byl Andrea uveden, spatřily jeho lačnou zvědavostí rozšířené oči zachmuřenou a inteligentní tvář páně Bertucciovu, intendant si rovněž prohlížel s bolestným údivem mříže, dveře, opatřené závorami, a stín, pohybující se za skříženými tyčemi.

„Ach!“ zvolal Andrea, zasažen do srdce.

„Dobrý den, Benedetto,“ promluvil Bertuccio svým hlubokým, zvučným hlasem.

„Vy! Vy!“ zvolal mladík, rozhlížeje se s hrůzou kolem sebe.

„Nepoznáváš mne, nešťastné dítě?“ pravil Bertuccio.

„Ticho, ticho přec,“ důtklivě mluvil Andrea, jenž znal jemný sluch těch zdí, „můj Bože, můj Bože, nemluvte tak nahlas!“

„Rád bys se mnou mluvil mezi čtyřma očima, viď?“ tázal se Bertuccio.

„Ano, ano,“ odvětil Andrea.

„Dobrá.“

A Bertuccio, vyňav něco z kapsy, pokynul strážci, jehož postavu bylo lze spatřiti za okénkem.

„Čtěte,“ pravil.

„Co to je?“ tázal se Andrea.

„Rozkaz, aby ti byl dán zvláštní pokoj a abych se mohl s tebou stýkati.“

„Oh!“ zvolal Andrea a poskočil radostí.

A hned vše v duchu uváživ, řekl si:

„Můj neznámý ochránce! Nejsem zapomenut! Dělají tajnosti, když chtějí mluvit v osamělém pokoji. Mám je v ruce… Bertuccio byl poslán ochráncem!“

Strážce hovořil chvilku s představeným, pak otevřel obojí zamřížované dveře a dovedl Andreu, který se radostí necítil, do pokoje v prvním poschodí s vyhlídkou na dvůr.

Pokoj byl vybílený vápnem, jak je to ve vězení zvykem. Jeho vzhled byl veselý a vězni zdál se zářící: kamna, postel, židle a stůl tvořily nádherné zařízení

Bertuccio usedl na židli. Andrea vrhl se na lože. Strážce se vzdálil.

„Nuže, co mi chceš říci?“ tázal se intendant.

„A vy?“ místo odpovědi ptal se Andrea.

„Nu, mluv ty dřív…“

„Ó ne, vy mi máte mnoho co říci, neboť jste mne vyhledal.“

„Nuže, budiž. Pokračoval jsi na zločinné dráze: kradl jsi, vraždil jsi.“

„Nu, dal-li jste mne dovést do zvláštního pokoje, abyste mi řekl tohle, nemusil jste se obtěžovat. To všecko vím. Ale naproti tomu jsou jiné věci, kterých nevím. O těch mluvme, je-li vám libo. Kdo vás poslal?“

„Oh, vy to ženete parou, pane Benedetto!“

„Viďte, a přímo k cíli. Ušetřme si hlavně zbytečná slova. Kdo vás posílá?“

„Nikdo.“

„Jak víte, že jsem ve vězení?“

„Poznal jsem tě již dávno v elegantním hejskovi, jenž tak půvabně řídil koně po Elysejských Polích."

„Elysejská Pole! … Ach, hoří, jak se říká ve hře na schovávanou… Elysejská Pole! … Mluvme tedy trochu, chcete-li, o mém otci."

„A co jsem já?"

„Vy, můj dobrý pane, jste můj pěstoun… Domnívám se totiž, že jste to nebyl vy, jenž složil pro mne sto tisíc franků, které jsem utratil za čtyři nebo pět měsíců, nejste to vy, jenž našel mi italského otce šlechtického rodu, nejste to vy, jenž uvedl mne do společnosti a pozval mne do Auteuile k jistému obědu, o kterém ještě sním, zároveň s nejlepší pařížskou společností, s jistým státním návladním, s nímž bohužel jsem měl pěstovat styky, neboť by mi to teď bylo velmi užitečno, a nebyl jste to konečně vy, jenž zaručil se za mne jedním nebo dvěma miliony když mne potkala ta fatální příhoda s odhalením mých kousků… Mluvte tedy, ctěný Korsičane, mluvte…"

„Co ti mám říci?"

„Pomohu ti: Právě jsi mluvil o Elysejských Polích, můj důstojný pěstoune."

„Nuže?"

„Nuže, na Elysejských Polích bydlí jeden velmi, velmi bohatý pán."

„U něhož jsi kradl a vraždil, vid?"

„Myslím, že ano."

„Pan hrabě de Monte Cristo."

„Vy jste ho jmenoval, jak praví pan Racine. Nuže, mám se mu vrhnout do náručí, přitisknout ho k srdci a volat: Otče! Otče!, jak praví pan Pixérécourt?“

„Nežertujte,“ odpověděl vážně Bertuccio, „a ať takové jméno není zde proneseno tak, jak vy jste se odvážil je pronésti.“

„Eh, pročpak ne?“ prohodil Andrea, poněkud zmaten slavnostním chováním Bertucciovým.

„Protože ten, kdo nese to jméno, je nebesy příliš milován, aby byl otcem takového bídníka jako jste vy.“

„Oh, velká slova…“

„A velké účinky, nedáte-li si pozor!“

„Hrozby!… Nebojím se jich… Řeknu…“

„Myslíte, že máte co dělat s pídimužíky svého druhu?“ promluvil Bertuccio tónem tak klidným a s pohledem tak jistým, že Andrea byl tím vzrušen až do dna srdce, „myslíte, že máte co dělat se svými zpustlými praktiky z galejí, nebo s naivními hejly ze společnosti?… Benedetto, jste v hrozné ruce a ta ruka chce se pro vás otevřít, použijte toho. Nezahrávejte si s bleskem, jejž na chvíli odložila, ale kterého může se zase chopiti, budete-li jí chtít překážet ve volném pohybu.“

„Můj otec!… Chci vědět, kdo je mým otcem!…“ opakoval umíněnec. „Zahynu proto, bude-li třeba, ale dovím se to. Co mi skandál udělá? Slávu… reklamu… jak říká žurnalista Beauchamp… prospěje mi. Ale vy, lidé velkého světa, skandálem vždycky něco ztratíte, přese všecky své miliony a erby… Nuže, kdo je můj otec?“

„Přišel jsem ti to říci…“

„Ach!“ zvolal Benedetto a oči se mu radostí zajiskřily.

V témže okamžiku otevřely se dveře a fortnýř pravil Bertucciovi:

„Promiňte, pane, ale vyšetřující soudce očekává vězně.“

„To je ukončení mého výslechu,“ vysvětloval Andrea intendantovi. „Ať ho čert vezme!“

„Přijdu zítra zas,“ pravil Bertuccio.

„Dobrá,“ odtušil Andrea. „Páni četníci, jsem vám k službám… Ach, drahý pane, nechte v kanceláři deset tolarů, aby mi sem dali, co potřebuji.“

„Stane se,“ odvětil Bertuccio.

Andrea podával mu ruku, Bertuccio podržel svou v kapse a zacinkal tam jen několika stříbrňáky.

„To jsem chtěl říci,“ prohodil Andrea s úšklebkem, úplně však ovládnut Bertucciovým neobyčejným klidem.

„Byl bych se snad mýlil?“ ptal se v duchu sebe sama, vstupuje do podlouhlého zamřížovaného vozu, kterému pařížští vězňové říkají koš na salát. „Uvidíme!… Tedy zítra na shledanou!“ dodal, obraceje se k Bertucciovi.

„Zítra na shledanou!“ odpověděl intendant.

XI.
SOUDCE

Pamatujeme se, že abbé Busoni zůstal sám s Noirtierem v úmrtní komnatě a že stařec s knězem sami se učinili strážci dívčina těla.

Snad abbéovo křesťanské povzbuzování, snad jeho sladké milosrdenství, snad přesvědčivé jeho slovo dodaly starci mysli. Neboť od chvíle, kdy mohl se dorozuměti s knězem, Noirtier jevil místo zoufalství, jež se ho zprvu zmocnilo, velikou odevzdanost a klid, který značně překvapoval všecky, kdož znali jeho hlubokou lásku k Valentině.

Pan de Villefort neviděl starce od jitra, kdy Valentina zemřela. Všecko služebnictvo bylo obnoveno: nový komorník byl najat pro státního návladního, nový sluha pro Noirtiera, dvě ženy vstoupily do služeb paní de Villefort, všichni až po vrátného a kočího skýtali nové tváře, jež stavěly se, možno-li tak říci, mezi různé velitele toho zlořečeného domu a přerušovaly již tak dost chladné styky, které mezi nimi existovaly. Ostatně za tři dny začínalo porotní období a Villefort, zavřen v pracovně, pokračoval s horečnou činností v započatém řízení proti vrahu Caderoussovu. Událost ta, jako všecky, v nichž zúčastněn byl hrabě de Monte Cristo, způsobila veliký hluk v pařížské společnosti. Důkazy nebyly přesvědčující, ježto spočívaly na několika slovech, na-

psaných umírajícím trestancem, bývalým soudruhem obžalovaného, bylo lze předpokládat, že umírající obvinil svého soudruha ze zášti nebo ze msty, jen smýšlení soudcovo se ustálilo, státní návladní nabyl konečně hrozného přesvědčení, že Benedetto je vinen, a z toho nesnadného vítězství kynulo zadostiučinění jeho ješitnosti, které jedině dovedlo vzbuditi trochu rozechvění v jeho ledovém srdci.

Vyšetřování tedy pokračovalo díky nepřetržité práci Villefortově, jenž chtěl tím procesem zahájiti nejbližší období, byl také nucen vyhýbati se lidem více než kdy jindy, aby se vyhnul odpovídání na úžasnou spoustu žádostí o vstupenky.

A pak uplynulo tak málo času od doby, kdy ubohá Valentina byla uložena do hrobky, bolest celé rodiny byla ještě tak živá, že nikdo se nedivil, vida otce tak přísně zabrána ve svou povinnost, to jest v jediný prostředek, jímž mohl rozptýliti své hoře.

Jen jedinkrát, totiž na zítří po druhé návštěvě Bertucciově u Benedetta, během které měl intendant odhaliti mladíkovi jeho otce, spatřil Villefort Noirtiera. Bylo to ve chvíli, kdy soudce, vysílen únavou, sešel do zahrady. Zachmuřen, chýle se pod jistou neúprosnou myšlenkou, pan de Villefort se procházel, a podoben Tarquiniovi, srážejícímu hůlkou nejvyšší máky, srážel hůlkou dlouhé schnoucí stonky slezu, tyčící se podél cestiček jako duchové těch květů, jež skvěly se ještě nedávno takovou nádherou.

Již nejednou došel až na konec zahrady, totiž ke známým vratům, vedoucím k opuštěné ohradě, chodě stále po téže stezce, tímže krokem a se stejnými pohyby, když tu jeho oči mechanicky se obrátily k domu, kde hlučně bavil se jeho syn, přišedší z ústavu, aby ztrávil neděli – bylať právě neděle – a pondělí u matky.

Vtom spatřil u otevřeného okna pana Noirtiera, jenž dal se v křesle dovézt k oknu, chtěje využíti posledních paprsků ještě teplého slunce, které přišlo, pozdravit zmírající květy svlačce a rudé listí psího vína, vinoucího se po balkoně.

Starcovo oko bylo upřeno na jistý bod, jejž Villefort jen nedokonale rozeznával. Noirtierův pohled byl tak záštiplný, tak divoký, tak žhavě netrpělivý, že státní návladní, rozuměje každému výrazu té tak dobře mu známé tváře, odbočil se své stezky, aby se přesvědčil, komu platí ten tíživý pohled.

Tu spatřil pod skupinou lip takřka již holých větví paní de Villefort, která, sedíc s knihou v ruce, přerušovala co chvíli četbu, aby usmála se na syna, nebo mu hodila zpět pružný míč, jejž chlapec umíněně házel ze salonu do zahrady.

Villefort zbledl, neboť pochopil, co stařec žádá.

Noirtier zíral stále na týž předmět, náhle však obrátilo se jeho oko se ženy na muže a nyní stal se sám Villefort předmětem toho drtivého pohledu, ten, změniv směr změnil i mluvu, nepozbyl však nikterak svého hrozivého výrazu.

Paní de Villefort, nic nevědouc o vášních, jejichž blesky křižovaly se jí nad hlavou, podržela v té chvíli synovu hračku a kynula chlapci, aby si přišel pro míč a polibek. Eduard se však dal dlouho prosit, mateřské objetí nezdálo se mu asi dostatečnou odměnou za tu námahu. Konečně si dal říci, vyskočil z okna do záhonu heliotropů a kopretin, a čelo pokryté potem, přiběhl k paní de Villefort. Paní de Villefort osušila mu čelo, přitiskla rty na tu vlhkou slonovinu a propustila dítě, vloživši mu do jedné ruky míč a do druhé hrst bonbonů.

Villefort, váben nepřemožitelnou mocí, jako pták váben je hadem, blížil se k domu. Čím více se blížil, tím níže chýlil se Noirtierův pohled, sledující jej, a oheň jeho zornic nabýval takové žhavosti, že Villefort cítil se jím spalován až do dna duše. V pohledu tom bylo vskutku lze čísti krvavou výčitku a strašlivou hrozbu zároveň. Pak zvedly se Noirtierovy oči k nebi, jako by stařec synovi připomínal zapomenutou přísahu.

„Vím, pane, vím," odpověděl Villefort zdola, „mějte strpení ještě jeden den, co jsem řekl, je svaté."

Noirtier zdál se uklidněn těmi slovy a jeho zrak obrátil se lhostejně jinam.

Villefort si prudce rozepjal kabát, jenž ho dusil, přejel si zsinalou rukou čelo a vrátil se do pracovny.

Nadešla studená noc a uplynula klidně, všichni v domě ulehli a spali jako obyčejně. Jedině Villefort, rovněž jako obyčejně, neulehl zároveň s ostatními a pracoval až do pěti hodin. Přehlížel poslední výslech,

zavedený předešlého dne vyšetřujícím soudcem, porovnával výpovědi svědků a upravoval svůj obžalovací spis, z nejenergičtějších a nejobratnějších, jaké kdy napsal.

Druhého dne, v pondělí, mělo se konat první soudní zasedání. Villefort viděl mdlý, šedý úsvit probouzejícího se dne, v jehož modravém světle vynikly řádky, načrtnuté červeným inkoustem na papíře. Soudce na okamžik zdříml, zatím co jeho lampa vydávala poslední vzdechy. Probudil se při jejím sykotu, maje prsty vlhké a rudě zbarvené, jako by je byl smočil v krvi.

Otevřel okno. Velký žlutý pruh táhl se v dáli po obloze a přetínal ve dví štíhlé topoly, rýsující se černě na obloze. Za vraty pod kaštany vylétl z vojtěšky skřivan a mířil k nebesům, vysílaje svůj jasný ranní pozdrav.

Vlhký jitřní vzduch ovanul Villefortovu hlavu a osvěžil jeho paměť.

„Dnes tedy," řekl si namáhavě, „dnes má muž, držící v ruce meč spravedlnosti, udeřiti všude, kde jsou vinníci."

Zrak jeho obrátil se mimovolně k Noirtierovu oknu, jež nacházelo se v postranním křídle, tvořícím s hlavní budovou pravý úhel, k oknu, v němž předešlého dne spatřil starce.

Záclona byla spuštěna.

Obraz otcův tkvěl však tak pevně v synově nitru, že Villefort promluvil k zavřenému oknu, jako by bylo otevřeno a jako by jím ještě viděl hrozícího starce.

„Ano," zašeptal, „ano, buď kliden!"

Hlava klesla mu na prsa a s tak sklopenou hlavou prošel se několikrát po pracovně, až konečně vrhl se oblečen na pohovku, ne tak k vůli spaní, jako spíše aby si narovnal údy, zmožené únavou a chladem práce, jenž proniká až do kostí.

Dům se ponenáhlu probouzel. Villefort slyšel ve své pracovně všecky postupné zvuky, z nichž jaksi skládá se život domu: otvírání a zavírání dveří, zvuk zvonku paní Villefortové, volající komornou, první křik chlapce, jenž vstával vesele, jak se obyčejně vstává v tom věku.

Pak i Villefort zazvonil. Nový komorník vstoupil, přinášeje noviny.

Zároveň s novinami nesl i koflík čokolády.

„Co mi to nesete?“ tázal se Villefort.

„Koflík čokolády.“

„Nežádal jsem o ni. Kdo se to o mne tak stará?“

„Madame, řekla mi, že pán musí dnes asi mnoho mluvit v záležitosti té vraždy a že se potřebuje posilnit.“

A sluha postavil pozlacený koflík na stolek, stojící u pohovky, jenž byl, jako všecky ostatní, pokryt listinami.

Sluha se vzdálil.

Villefort pohlížel chvíli na koflík chmurným zrakem, pak náhle uchopil jej nervosním pohybem a jedním douškem vyprázdnil jeho obsah. Zdálo se, jako by byl doufal, že je ten nápoj smrtící, a jako by byl volal smrt, aby ho zbavila povinnosti mnohem obtížnější než je smrt sama. Pak vstal a procházel se po komnatě

s úsměvem, který by byl vzbudil hrůzu, kdyby jej byl mohl někdo vidět.

Čokoláda byla neškodná a pan de Villefort ničeho necítil.

Když nadešla hodina snídaně, pan de Villefort neobjevil se u stolu. Sluha opět vkročil do pracovny.

„Madame dává pána upozornit," hlásil, „že právě odbilo jedenáct hodin a že sezení je ustanoveno na dvanáctou."

„Nu, a co z toho následuje?" prohodil Villefort.

„Madame se oblékla, je hotova a dává se ptát, doprovodí-li pána."

„Kam?"

„Do Justičního paláce."

„Proč?"

„Madame pravila, že by si velice přála být přítomna tomu přelíčení."

„Ach," promluvil Villefort téměř hrozivým tónem, „přeje si to!"

Sluha o krok ustoupil a pravil:

„Přeje-li si pán jít sám, řeknu to madame."

Villefort chvíli neodpovídal, zatínal si nehty do bledé líce, od níž nápadně se odrážel ebenově černý vous.

„Vyřiďte madame," pravil konečně, „že si přeji s ní promluvit a že ji prosím, aby mne očekávala ve svém pokoji."

„Ano, pane."

„Pak mne přijďte oholit a obléci."

„Okamžitě."

Komorník zmizel, za okamžik se skutečně zase objevil, oholil Villeforta a oblékl ho slavnostně do černých šatů.

Když byl hotov, hlásil:

„Madame očekává pána, jakmile bude upraven."

„Již jdu."

A Villefort, maje desky s listinami podpažděm a klobouk v ruce, zamířil ke komnatám manželčiným.

U dveří se na okamžik zastavil a setřel si šátkem pot, jenž řinul se mu po zsinalém čele.

Pak otevřel dveře.

Paní de Villefort seděla na otomaně, probírajíc se netrpělivě časopisy a brožurami, které malý Eduard trhal pro zábavu dříve, než je matka mohla dočísti. Byla úplně oblečena k vycházce, klobouk ležel připraven na křesle, rukavičky měla již na rukou.

„Ach, zde jste, pane," promluvila svým přirozeným, klidným hlasem. „Můj Bože, vy jste, bledý, pane! To jste jistě zase pracoval celou noc. Proč jste s námi nesnídal? Nuže, vezmete mne s sebou, nebo mám jít ven sama s Eduardem?"

Paní de Villefort, jak vidíme, položila mnoho otázek k vůli jedné odpovědi, ale ke všem těm otázkám zůstal pan de Villefort němý a chladný jako socha.

„Eduarde," promluvil konečně, upřev na dítě velitelský pohled, „jděte si hrát do salonu, příteli, musím promluvit s vaší matkou."

Paní de Villefort, slyšíc ten rozhodný tón, vidouc to chladné chování a ty zvláštní přípravy, se zachvěla.

Eduard zvedl hlavu a pohlédl na matku, vida pak, že nepotvrzuje rozkazu otcova, jal se dále srážeti hlavy svým olověným vojáčkům.

„Eduarde!“ zvolal pan de Villefort tak prudce, že chlapec na koberci sebou trhl. „Neslyšíte? Jděte!“

Dítě, málo zvyklé takovému jednání, zbledlo a vstalo. Je nesnadno říci, zbledlo-li hněvem či strachem.

Otec k němu přistoupil, vzal je za ruku, políbil je na čelo a pravil:

„Jdi, mé dítě, jdi.“

Eduard se vzdálil.

Pan de Villefort šel ke dveřím a zastrčil za ním závoru.

„Ó, můj Bože,“ vydechla mladá žena, snažíc se nahlédnouti choti až do dna duše a nutíc se k úsměvu, jenž zamrazil Villefortovu chladnost, „co se stalo?“

„Madame, kde ukrýváte jed, kterého obyčejně užíváte?“ pronesl jasně a bez úvodu soudce, stoje mezi svou ženou a dveřmi.

Paní de Villefort měla asi týž pocit, jaký má skřivánek, když vidí nad svou hlavou luňáka opisovat užší a užší vražedné kruhy.

Chraptivý, zlomený zvuk, jenž nebyl ani výkřikem ani vzdechem, vydral se z prsou paní Villefortové, jež zbledla až k zsinalosti.

„Pane,“ pravila, „ne… nerozumím.“

A zvednuvši se před tím ve svrchované hrůze, klesla nyní, zasažena nepochybně ještě větší hrůzou než po prvé, zpět do podušek pohovky.

/1868/

„Tázal jsem se vás," pokračoval Villefort zcela klidným hlasem, „na kterém místě skrýváte jed, pomocí kterého usmrtila jste mého tchána, pana de Saint-Méran, moji tchýni, Barroise a mou dceru Valentinu."

„Oh, pane!" zvolala paní de Villefort. „Co to mluvíte?"

„Na vás není tázati se mne, nýbrž odpovídati."

„Manželi, či soudci?" zajíkavě pronášela paní de Villefort.

„Soudci, madame, soudci!"

Bledost té ženy, úzkost jejího pohledu, chvění jejího těla skýtaly hrozný pohled.

„Oh, pane… oh, pane…!" šeptala a to bylo vše.

„Neodpovídáte, madame!" zvolal hrozný tazatel.

Pak dodal s úsměvem ještě strašlivějším než byl jeho hněv.

„Je ovšem pravda, že nezapíráte!"

Hnula sebou.

„A nemůžete zapírat," dodal Villefort, vztáhnuv k ní ruku, jako by ji chtěl uchopit jménem spravedlnosti, „vykonala jste různé ty zločiny s nestoudnou obratností, která však mohla oklamati pouze lidi, jež láska k vám zaslepovala. Od smrti paní de Saint-Méran věděl jsem, že můj dům chová v sobě traviče: pan d'Avrigny mne na to upozornil, mé podezření, které bdí stále na dně mého srdce a hlídá i tam, kde není zločinu, po smrti Barroisově – Bůh mi odpusť! – padlo na někoho – na anděla! Ale po smrti Valentinině nebylo již pro mne pochyby, madame, a nejen pro mne, ale i pro jiné. Tak váš zločin, známý nyní dvěma osobám a tušený

mnohými, stane se veřejným, a jak jsem vám to již řekl, madame, nemluví s vámi choť, nýbrž soudce!“

Mladá žena zakryla si tvář oběma rukama.

„Oh, pane,“ mluvila zajíkavě, „úpěnlivě vás prosím, nedejte se klamat zdáním!“

„Byla byste snad zbabělá?“ zvolal Villefort pohrdavě. „Skutečně, vždycky jsem pozoroval, že traviči jsou zbabělí. Byla byste zbabělá vy, jež s příšernou odvahou pohlížela jste na smrt dvou starců a dívky, vámi zavražděné?“

„Pane! Pane!“

„Byla byste zbabělá,“ pokračoval Villefort ve vzrůstajícím rozjitření, „vy, jež počítala jste minuty čtyř agónií, vy, jež sestrojila jste své ďábelské plány a míchala své zhoubné nápoje s tak zázračnou, obratností a přesností? Vy, jež jste všecko tak dobře vypočítala, byla byste snad zapomněla vzít v úvahu jednu okolnost, totiž kam přivede vás odhalení vašich zločinů? Ó, to není možné a jistě jste si ponechala nějaký jed, sladší, ostřejší a vražednější než ostatní, abyste unikla zaslouženému trestu… Učinila jste to, že ano, doufám to aspoň.“

Paní de Villefort zalomila rukama a klesla na kolena.

„Vím… vím…“ pravil soudce, „přiznáváte se. Ale přiznání, učiněné soudcům v posledním okamžiku, přiznání, když už nelze zapírat, takové přiznání nikterak nemírní trest, jejž uvalují na vinníka!“

„Trest!“ zvolala paní de Villefort. „Trest, pane? Již po druhé vyslovil jste to slovo!“

„Ovšem. Myslila jste snad, že mu uniknete proto, že jste čtyřnásobnou vinnicí? Myslila jste, že trest vás mine, protože jste ženou toho, jenž ten trest ukládá? Ne, madame, ne! Popraviště čeká travičku, nechť je jí kdokoli, zvláště neuchovala-li travička pro sebe, jak jsem právě řekl, několik kapek svého nejistějšího jedu."

Paní de Villefort vyrazila divoký výkřik a ohyzdná, nepřemožitelná hrůza zračila se v jejích strhaných rysech.

„Ó, nebojte se popraviště, madame," pravil soudce, „nechci vás zneuctít, protože bych se tím zneuctil sám. Naopak, rozuměla-li jste mi dobře, musíte pochopit, že nemůžete zemřít na popravišti."

„Ne, nerozuměla jsem, co chcete, říci?" koktala nešťastná žena, úplně ztuhlá hrůzou.

„Chci říci, že žena prvního soudce Paříže nezkalí svou hanebností jméno bez poskvrny a nezneuctí současně svého manžela i své dítě."

„Ne, oh ne!"

„Nuže, madame, vykonáte tím dobrý skutek, za který vám děkuji."

„Vy mi děkujete? A zač?"

„Za to, co jste právě řekla."

„Co jsem řekla? Má hlava je zmatena, nechápu již ničeho, můj Bože, můj Bože!"

A vstala, majíc pěnu na rtech a vlasy rozpoutány.

„Odpověděla jste, madame, na otázku, kterou jsem vám položil, vstoupiv sem: kde je jed, kterého obyčejně užíváte, madame!"

Paní de Villefort zvedla ruce k nebi a křečovitě je sepjala.

„Ne, ne," křičela, „to nemůžete chtít!"

„Nechci, abyste zhynula na popravišti, madame, to nechci, rozumíte?" odpověděl Villefort.

„Oh, pane, milost!"

„Chci, aby spravedlnosti bylo učiněno zadost. Jsem zde, abych trestal, madame," dodal s planoucím pohledem, „a každou jinou ženu, byť i to byla královna, vydal bych katu, k vám však budu milosrdný. Vám řeknu: Není-li pravda, madame, ponechala jste si několik kapek nejsladšího, nejrychlejšího a nejjistějšího jedu?"

„Ó, odpusťte mi, pane! Nechte mne žít!"

„Ona je zbabělá!" zvolal Villefort.

„Pomněte, že jsem vaše žena!"

„Jste travička!"

„Ve jménu nebes…!"

„Ne!"

„Ve jménu lásky, kterou jste ke mně cítil!"

„Ne, ne!"

„Ve jménu našeho dítěte! Oh, nechte mne žít pro naše dítě!"

„Ne, ne, ne, pravím! Kdybych vás nechal žít, možná, že byste je jednoho dne zabila jako ostatní."

„Já! Zabít svého syna!" zvolala šílená matka, vrhajíc se k Villefortovi. „Já, zabít svého Eduarda! … Ach, ach!"

A hrozný, démonický, šílený smích ukončil její slova a změnil se v chrapot.

Paní de Villefort klesla svému choti k nohám.

Villefort přiblížil se k ní.

„Pamatujte, madame," pravil, „že, nebude-li, až se vrátím, spravedlnost vykonána, udám vás svými vlastními ústy a zatknu vás svýma vlastníma rukama."

Vyslechla ho, zničena, zdrcena, těžce oddychujíc, v její tváři jen oko žilo a tajilo v sobě strašlivý oheň.

„Rozumíte mi," pravil Villefort, „odcházím uvalit trest smrti na vraha… Najdu-li vás na živu, budete dnes večer spát v Conciergerii."

Paní de Villefort vzdechla, její napjaté nervy povolily a nešťastnice klesla zlomena na koberec.

Zdálo se, že státní návladní pocítil hnutí soucitu, pohlédl na ni méně přísně a lehce se k ní skloniv, promluvil zvolna:

„S Bohem, madame, s Bohem!"

To rozloučení zasáhlo paní de Villefort jako smrtící nůž. Omdlela.

Státní návladní vyšel a vyšed, zavřel dveře na dva západy.

XII.
SOUD

Aféra Benedettova, jak se tehdy říkalo v Justičním paláci i ve společnosti, způsobila velikou sensaci. Nepravý Cavalcanti, pilný návštěvník Café de Paris, boulevardu de Gand a Boulogneského lesa, zjednal si za ty dva či tři měsíce své slávy spoustu známostí. Noviny psaly o různých příhodách obžalovaného z jeho elegantního života i ze života na galejích, to vše vzbudilo velikou zvědavost především těch, kdo znali prince Andreu Cavalcantiho osobně. Ti také byli hlavně odhodláni všecko podniknouti, aby spatřili na lavici obžalovaných pana Benedetta, vražedníka svého kamaráda z galejí.

Benedetto byl pro mnohé ne-li obětí, aspoň omylem spravedlnosti: pan Cavalcanti otec byl viděn v Paříži a očekávalo se, že objeví se opět, aby se zastal svého vznešeného potomka. Mnohým osobám, které nikdy neslyšely o báječném ošňůrovaném kabátci, v němž se Cavalcanti objevil u hraběte de Monte Cristo, imponoval důstojný zjev a kavalírské vystupování starého patricia, který, nutno uznat, zdál se dokonalým velmožem, kdykoli nemluvil a nepočítal.

Co pak se týče samého obžalovaného, mnoho lidí se pamatovalo, že vidělo jej tak milého, tak krásného, tak štědrého, že v tom všem raději hledalo pletichy nějakého nepřítele, s jakými setkáváme se na tomto světě, kde

veliké jmění dává možnost působiti dobro i zlo přímo zázračné a zjednává moc přímo neslýchanou.

Každý tedy spěchal k přelíčení, chtěje buďto užít podívané, nebo ji posoudit. Od sedmi hodin zrána tísnily se zástupy u vrat a hodinu před zahájením přelíčení byla síň již plna těch šťastných, jimž dostalo se tam místa.

Před příchodem soudního dvoru a často i po něm má soudní síň za velkých procesů velikou podobnost se salonem, kde mnoho lidí se setkává, přistupuje k sobě, jsou-li tak blízko, že se nemusí bát, aby nepřišli o místo, nebo si dávají znamení, dělí-li je příliš velký počet lidu, advokátů a četníků.

Byl krásný podzimní den, jeden z těch, které odškodňují nás za špatné nebo krátké léto. Mlhy, které pan de Villefort ráno viděl halit slunce, rozptýlily se jako kouzlem a jeden z posledních, nejvlídnějších září jových dnů zazářil v plném jasu.

Beauchamp, patřící mezi krále tisku a mající tedy svůj trůn všude, díval se monoklem vpravo i vlevo. Spatřil Château Renauda a Debraye, kteří získali si přízeň jednoho strážníka a přiměli ho, aby se postavil za ně místo před ně, jak bylo jeho právem. Bodrý muž vytušil v nich ministerského sekretáře a milionáře, ukázal se býti plným ohledů k svým vznešeným sousedům a dovolil jim dokonce i vykonat návštěvu Beauchampovi, slíbiv jim, že jim uchová místo.

„Přišli jsme se tedy podívat na svého přítele!“ pravil Beauchamp.

„Ano, ano," odvětil Debray. „Takový důstojný princ! Čert má vzít ty italské prince!"

„Člověk, jehož rodopiscem byl Dante a jehož rod sahal až k Božské komedii!"

„Noblesse de corde," prohodil flegmaticky Château Renaud.

„Bude odsouzen, viďte?" tázal se Debray Beauchampa.

„Můj drahý," odpověděl novinář, „zdá se mi, že bych se spíše na to měl otázat já vás: víte lépe než my, jak se to s tou věcí má. Setkal jste se s presidentem při posledním soirée u ministra?"

„Ano."

„Co vám říkal?"

„Něco, co vás překvapí."

„Oh, mluvte tedy rychle, drahý příteli, už dávno jsem nic takového neslyšel."

„Nuže, řekl mi, že Benedetto, který je považován za fénixe prohnanosti, za giganta lstivosti, je jen velmi podružný taškář, velmi hloupý a naprosto nedůstojný pokusů, jež se budou konat po jeho smrti s jeho frenologickými orgány."

„Jděte!" prohodil Beauchamp. „Hrál přece velmi slušně prince!"

„Pro vás, Beauchampe, který ty nešťastné prince nenávidíte a jste všecek šťasten, když se u nich setkáte se špatnými způsoby. Ale ne pro mne, jenž poznám šlechtice instinktem a jenž větřím jakoukoli aristokratickou rodinu jako skutečný erbovní ohař."

/1876/

„Vy jste tedy nikdy nevěřil v jeho knížecí stav?“

„V knížecí stav ano. V knížecí hodnost ne.“

„To není špatné,“ prohodil Debray. „Ale ujišťuji vás, že kromě vás každý jiný jej považoval, zač chtěl býti považován… Viděl jsem ho i u ministrů.“

„Ah, ano,“ odvětil Château Renaud, „vaši ministři se vyznají v knížatech!“

„To se vám povedlo, Château Renaude!“ zvolal Beauchamp, vypuknuv v smích. „Věta je krátká, ale příjemná. Dovolte mi užít jí ve své recensi.“

„Poslužte si, drahý pane Beauchampe, poslužte,“ odvětil Château Renaud, „dám vám svou větu, zač stojí.“

/1877/

„Ale mluvil-li jsem já s presidentem," pravil Debray Beauchampovi, „mluvil jste vy jistě se státním návladním."

„Nemožno, pan de Villefort se zavírá již po celý týden, je to pochopitelno: ta zvláštní řada smutků v rodině, korunovaná podivnou smrtí jeho dcery…"

„Podivná smrt! Co to pravíte, Beauchampe?"

„Ach, ano, dělejte se nevědomým pod záminkou, že se to vše děje u úřednické šlechty," prohodil Beauchamp, tiskna monokl do oka a snaže se jej tam udržeti.

„Můj drahý pane," pravil Château Renaud, „dovolte mi vám říci, že v monoklu nejste tak silný jako Debray. Debrayi, dejte přece hodinu panu de Beauchamp."

„Aj," zvolal Beauchamp, „nemýlím se přec!"

„Co pak?"

„Je to ona."

„Kdo, ona?"

„Říkalo se, že odjela."

„Slečna Eugenie?" tázal se Château Renaud. „To by se už byla vrátila?"

„Ne, její matka."

„Paní Danglarsová?"

„Jděte, to není možné," prohodil Château Renaud, „deset dní po dceřině útěku, tři dny po mužově úpadku!"

Debray se lehce zarděl a sledoval směr Beauchampova pohledu.

„Nu, je to zahalená žena," pravil, „neznámá dáma, nějaká cizí princezna, snad matka prince Cavalcantiho.

Ale vy jste povídal, totiž chtěl jste povídat velice zajímavé věci, Beauchampe, jak se mi zdálo."

„Já?"

„Ano. Mluvil jste o neobyčejné smrti Valentinině."

„Ach, ano, pravda. Ale pročpak tu není paní de Villefort?"

„Ubohá žena!" prohodil Debray. „Je nepochybně zaměstnána destilováním sladké vody pro nemocnice a přípravou kosmetických prostředků pro sebe a své přítelkyně. Víte, že vynakládá na tu kratochvíli dva až tři tisíce tolarů ročně? Vskutku, máte pravdu, proč tu vlastně paní de Villefort není? Byl bych ji s radostí uviděl, mám tu ženu velmi rád."

„Mně je nesnesitelná," pravil Château Renaud.

„Proč?"

„Nevím. Proč milujeme? Proč nenávidíme? Nenávidím ji z antipathie."

„Nebo instinktem."

„Snad… Ale vraťme se k tomu, co jste říkal, Beauchampe."

„Nuže," ujal se Beauchamp opět slova, „nejste zvědavi, pánové, proč smrt tak zhurta řádí ve Villefortově domě?"

„Zhurta je hezké," poznamenal Château Renaud.

„Můj drahý, to slovo vyskytuje se u Saint-Simona."

„Ale věc vyskytuje se u pana de Villefort, vraťme se tedy k němu."

„Přiznávám se," pravil Debray, „že už tři měsíce nepouštím se zřetele ten černě potažený dům, a ještě předevčírem se mnou madame mluvila o Valentině."

„Jaká madame?" tázal se Château Renaud.

„Nu, ministrova paní."

„Ach, promiňte," prohodil Château Renaud, „já k ministrovům nechodím, přenechávám to princům."

„Byl jste jen krásný, ale teď stáváte se zářícím, barone, mějte s námi slitování, nebo nás spálíte jako druhý Jupiter."

„Už ani nepromluvím," odtušil Château Renaud, „ale smilujte se nade mnou a neoplácejte mi stejným."

„Nu, tak, hleďme přivést svou řeč ke konci, Beauchampe. Řekl jsem vám, že madame se mne na to předevčírem tázala, poučte mne a já poučím ji."

„Nuže, pánové, řádí-li smrt ve Villefortově domě tak zhurta – opakuji to slovo – je to tím, že je v domě vrah!"

Oba mladí mužové se zachvěli, neboť ta myšlenka přišla jim již nejednou na mysl.

„A kdo je ten vrah?" tázali se.

„Malý Eduard."

Výbuch smíchu obou posluchačů nezmátl řečníka, jenž pokračoval:

„Ano, pánové, malý Eduard, zázračné dítě, který vraždí jako dospělý."

„Žertujete?"

„Naprosto ne, najal jsem včera sluhu, který právě odešel od Villefortů, poslouchejte dobře."

„Posloucháme."

„A kterému dám zítra výpověď, protože strašně jí, neboť tam ze strachu nejedl ničeho a teď si to chce vynahradit. Nuže, to milé dítě zmocnilo prý se nějaké lahvičky s vodičkou a užívá jí občas proti těm, kdo se mu znelíbili. Nejdříve se mu znelíbili dědeček a babička Saint-Méranovi, nalil jim tedy tři kapky svého elixíru, pak to byl Barrois, starý služebník dědečka Noirtiera, který si tu a tam vyjel na známého roztomilého šibala. Roztomilý šibal nalil mu tři kapky elixíru. Konečně to byla ubohá Valentina, která si na něho sice nevyjížděla, ale na kterou žárlil: nalil jí tři kapky elixíru a byl konec s ní právě jako s ostatními."

„Prosím vás, co nám to tu povídáte za báchorky?" pravil Château Renaud.

„Ano," přisvědčil Beauchamp, „báchorky z onoho světa, viďte?"

„Je to směšné," prohodil Debray.

„Tak vidíte," odvětil Beauchamp, „už hledáte průtahy! Zeptejte se, k čertu, mého sluhy, vlastně toho, který už zítra nebude mým sluhou: celý dům byl o tom přesvědčen."

„A kde je a jaký je ten elixír?"

„Chlapec jej schovává."

„A kde jej vzal?"

„V laboratoři své paní matky."

„Jeho matka má tedy jedy ve své laboratoři?"

„Což já vím? Vyslýcháte mne jako státní návladní. Opakuji, co jsem slyšel, to je vše, cituji vám svůj pra-

men – víc nemohu učinit. Ten ubožák samým strachem ani nejedl."

„To je neuvěřitelné!"

„I ne, můj drahý, naprosto to není neuvěřitelné, víte přece loni, ten chlapec z ulice Richelieu, který pro zábavu strkal svým bratřím a sestrám špendlíky do ucha, když spali a tím je zabíjel. Generace, přicházející po nás, je velmi probudilá, můj drahý."

„Sázím se, milý příteli," pravil Château Renaud, „že nevěříte ani slova z toho, co nám tu povídáte… Ale nevidím hraběte de Monte Cristo, jak to, že zde není?"

„Je blaseován," prohodil Debray, „a pak se nechce ukázat ve společnosti, on, jenž dal se napálit všemi těmi Cavalcanty, kteří k němu přišli, jak se zdá s falešnými úvěrnými listy, takže hrabě má na knížectví asi stotisícovou pohledávku."

„Abych nezapomněl, pane de Château Renaud," pravil Beauchamp, „jak se vede Morrelovi?"

„Bůh ví," odvětil šlechtic, „už jsem u něho byl třikrát a Morrel není k nalezení. Jeho sestra však se mi nezdála nijak znepokojena, naopak řekla mi velmi klidně, že ho sama neviděla už asi dva či tři dny, ale že je jista, že je zdráv."

„Ach, teď si vzpomínám!" zvolal Beauchamp… „Hrabě de Monte Cristo nemůže přijíti do soudní síně."

„Proč?"

„Protože je hercem v dramatě."

„Což také někoho zavraždil?" tázal se Debray.

„Ne, naopak, je to on, jenž měl být zavražděn. Víte, že ten dobrý pan de Caderousse byl zavražděn svým přítelíčkem Benedettem, právě když odcházel od Monte Crista. Víte, že byla u hraběte nalezena ta pověstná vesta a v ní dopis, pro nějž přerušen byl podpis smlouvy. Vidíte tu vestu? Leží tamhle celá zakrvácená na psacím stole jako usvědčující předmět."

„Ach, výborně!"

„Ticho, pánové: soudní dvůr! Na svá místa!"

Skutečně, v soudní síni zvedl se veliký šum, strážník zavolal své dva chráněnce energickým „hm!" a dveřník, objevivší se na prahu poradní síně, zvolal oním ječivým hlasem, jakým vyznamenávali se dveřníci již za časů Beaumarchaisových:

„Soudní dvůr, pánové!"

XIII.
OBŽALOBA

Soudcové usadili se za hlubokého ticha, porotci zaujali svá místa. Pan de Villefort, předmět všeobecné pozornosti, ba skoro obdivu, usedl do křesla a klidně se rozhlížel kol dokola.

Každý pohlížel s údivem na tu vážnou a přísnou tvář, vůči jejímuž chladu zdály se otcovské bolesti bezmocny, a všichni hleděli s jistou hrůzou na muže, kterého se lidské city nedotýkaly.

„Četníci," promluvil president, „přiveďte obžalovaného!"

Pozornost obecenstva se při těch slovech ještě zostřila a oči všech upřely se na dveře, kterými měl Benedetto vstoupit.

Dveře se záhy otevřely a obžalovaný se objevil.

Výraz jeho tváře vyvolal v celém shromáždění týž dojem.

Jeho rysy nehlásaly hlubokého pohnutí, při němž všecka krev soustřeďuje se k srdci, zbavujíc čelo i líce barvy. Jeho ruce, půvabně umístěny, jedna spočívajíc na klobouku, druhá ve výstřihů bílé pikové vesty, neprozrazovaly chvění. Oko jeho bylo klidné, ba zářící. Sotva se mladý muž ocitl v soudní síni, pohled jeho jal se těkati po řadách soudců a přísedících, spočinuv déle na presidentovi a hlavně na státním návladním.

/1884/

Vedle Andrey usedl jeho advokát, advokát ex offo (neboť Andrea nechtěl se zabývati těmito detaily, kterým nezdál se přikládati žádné důležitosti), mladý muž fádně světlých vlasů a tváře zardělé stokrát větším rozčilením než obžalovaný.

President žádal čtení obžaloby, sepsané, jak víme, Villefortovým obratným a neúprosným perem.

Během té četby, jež byla dlouhá a pro každého jiného zdrcující, neodvracela se všeobecná pozornost od Andrey, který snášel její tíži s lehkou myslí Spartána.

Snad ještě nikdy nebyl Villefort tak obsažný a tak výmluvný, zločin byl vylíčen nejživějšími barvami, předcházející činnost obžalovaného, jeho proměna, spojitost jeho skutků od dosti útlého věku, to vše vyloženo bylo s obratností, jaké mohla dlouhá práce a znalost lidského srdce poskytnouti duchu tak vyspělému, jako byl duch státního návladního.

Již jen tento úvod byl s to Benedetta zničit a navždy znemožnit ve veřejném mínění, dříve ještě než by byl citelněji potrestán zákonem.

Andrea nevěnoval nejmenší pozornosti novým a novým obžalobám, jež se zvedaly a dopadaly na něho. Pan de Villefort, který často na něho upíral zrak, konaje na něm nepochybně nová psychologická studia, jak často činíval se svými obžalovanými – nebyl s to přiměti ho ani jedinkrát ke sklopení očí přese všecku pronikavost a hloubku svého pohledu.

Konečně byla četba skončena.

/1885/

„Obžalovaný," pravil president, „jaké je vaše jméno a příjmení?"

Andrea vstal.

„Promiňte mi, pane presidente," promluvil hlasem úplně čistého zvuku, „ale vidím, že hodláte klásti otázky v pořadě, v jakém nemohu je zodpovídati. Mám za to – a chci to později dokázati – že jsem výjimkou mezi obyčejnými obžalovanými. Račte mi tedy, prosím, dovoliti, abych směl odpovídat na otázky podle jiného pořadu – zodpovídám přes to všecky."

President pohlédl překvapeně na porotce, kteří pohlédli na státního návladního.

Celé shromáždění jevilo veliký údiv. Andrea však nezdál se tím pohnut.

„Kolik je vám let?" tázal se předseda. „Odpovíte na tu otázku?"

„Odpovím na ni i na všecky ostatní, pane presidente, až na ně dojde."

„Kolik je vám let?" opakoval soudce.

„Je mi dvacet jeden rok, vlastně mi bude teprve za několik dní, neboť narodil jsem se v noci ze 27. na 28. září 1817."

Pan de Villefort, jenž se chystal něco si zaznamenati, zvedl při tom datu hlavu.

„Kde jste se narodil?" pokračoval president.

„V Auteuili u Paříže," odpověděl Benedetto.

Pan de Villefort zvedl po druhé hlavu, pohlédl na Benedetta, jako by byl pohlédl na hlavu Medusinu, a zesinal.

Benedetto přejel si půvabně rty vyšívaným růžkem jemného batistového kapesníku.

„Vaše zaměstnání?“ tázal se president.

„Nejprve jsem byl padělatelem,“ odvětil Andrea se svrchovaným klidem, „pak jsem přešel k zlodějství a v poslední době jsem se stal vrahem.“

Šum, vlastně bouře rozhořčení a údivu vypukla na všech stranách soudní síně. Sami soudcové pohlédli na sebe v ustrnutí a porotci jevili svrchovaný hnus nad tím cynismem, kterého se tak málo nadali od elegantního muže.

Pan de Villefort přitiskl si ruku na čelo, jež, s počátku bledé, bylo nyní purpurové a žhavé. Náhle vstal a bloudil vůkol vyjeveným zrakem: nedostávalo se mu vzduchu.

„Hledáte něco, pane státní návladní?“ tázal se Benedetto s nejochotnějším úsměvem.

Pan de Villefort neodpověděl a usedl, či spíše sklesl zpět do křesla.

„Přivolíte nyní říci své jméno, obžalovaný?“ tázal se president. „Brutální chvástavost, s jakou vypočítal jste své různé zločiny, vydávaje je za povolání, jakási čestnost, kterou jim přikládáte – začež vás musí soudní dvůr jménem morálky a úcty k lidskosti přísně pokárati – zdá se být důvodem, proč jste nechtěl udat svoje jméno dříve: chtěl jste asi, aby předcházející tituly daly mu vyniknouti.“

„Je neuvěřitelno, pane presidente,“ pravil Benedetto nejzdvořilejším tónem a s nejuhlazenějšími pohyby,

„jak jste mi dovedl číst v duši, prosil jsem vás skutečně za tím účelem, abyste změnil pořad otázek."

Úžas dostoupil vrcholu, ve slovech obžalovaného nebylo již ani chvástavosti, ani cynismu. Pohnuté posluchačstvo tušilo nějaký drtivý blesk v té temné mlze.

„Nuže," tázal se znovu president, „jaké jest vaše jméno?"

„Nemohu vám říci svého jména, protože ho neznám, ale znám jméno svého otce a to vám mohu říci."

Bolestná závrať zmocnila se Villeforta, hojné krůpěje potu splývaly mu s lící na listiny, jež překládal s místa na místo křečovitou, zmatenou rukou.

„Povězte tedy jméno svého otce," pravil president.

Ani hlesnutí, ani dech nepřerušily ticho toho ohromného shromáždění: všichni čekali.

„Můj otec je státním návladním," odpověděl klidně Andrea.

„Státním návladním!" opakoval s ustrnutím president, nepovšimnuv si změny, jež se udála s Villefortovou tváří. „Státním návladním!"

„Ano, a ježto chcete znáti jeho jméno, povím vám je: jmenuje se de Villefort!"

Výbuch tak dlouho potlačovaný úctou, jež při zasedání projevována je spravedlnosti, vydral se jako hrom ze všech hrudí, ani soudcové nepomýšleli na potlačení toho hnutí v zástupu: Výkřiky, nadávky, adresované Benedettovi, jenž zůstal chladným, energická gesta, hnutí mezi četníky, chechtot oné nízké chamradi, která ve všech shromážděních vystupuje

na povrch ve chvílích zmatku a skandálu, to vše trvalo pět minut, než se soudcům a sluhům podařilo zjednati opět ticho.

Uprostřed všeho toho hluku bylo slyšet hlas presidentův, jenž volal:

„Zahráváte si snad se spravedlností, obžalovaný, a odvažujete se dávati svým spoluobčanům příklad zkaženosti, která ani v nynější, již tak zkažené době nemá sobě rovné?“

Deset osob tísnilo se kolem pana státního návladního, zhrouceného v křesle, a poskytovalo mu útěchu, povzbuzení i projevy horlivosti a sympatie.

Klid zavládl opět v celé síni až na místo, kde dosti četná skupina rozčileně povstávala a šeptala.

Jakási žena prý omdlela, dali jí vdechovati těkavou sůl, i zotavila se trochu.

Andrea obrátil za toho zmatku úsměvnou svou tvář ke shromáždění, pak se konečně opřel rukou o dubové opěradlo své lavice a v této velmi půvabné posici ujal se slova.

„Pánové,“ pravil, „Bůh chraň, abych snad chtěl urážet soudní dvůr a vyvolávat u přítomnosti tohoto ctěného shromáždění zbytečný skandál. Byl jsem otázán, kolik je mi let, řekl jsem to, byl jsem otázán, kde jsem se narodil, odpověděl jsem, byl jsem otázán na jméno, to udati nemohu, neboť moji rodiče mne opustili. Ale když, jsa bezejmenným, nemohu říci svého jména, mohu aspoň udati jméno otcovo. Opa-

kuji tedy: můj otec jmenuje se pan de Villefort, a jsem hotov to dokázati."

V mladíkově tónu byla taková jistota, přesvědčení a energie, že všechen hluk ztichl. Pohledy upřely se na chvíli na státního návladního, jenž seděl ve svém křesle nehybně jako člověk, kterého blesk změnil v mrtvolu.

„Pánové," pokračoval Andrea, zjednávaje si pokynem i hlasem ticho, „jsem vám povinen důkazem i vysvětlením svých slov."

„Ale při výslechu jste prohlásil," zvolal předseda podrážděně, „že se jmenujete Benedetto, pravil jste, že jste sirotek, a udal jste Korsiku za svou vlast."

„Řekl jsem při výslechu, co jsem uznal za dobré při výslechu říci, neboť nechtěl jsem, aby slavnostní ohlas, jejž jsem chtěl zjednati svým slovům, byl zeslaben či snad zamezen, což by se jistě bylo bývalo stalo.

Nyní vám opakuji, že narodil jsem se v Auteuili v noci z 27. na 28. září 1817 a že jsem syn státního navládního pana de Villefort. Přejete si nyní podrobnosti? Udám vám je.

Narodil jsem se v prvním poschodí domu číslo 28 v Lafontainově ulici, v ložnici potažené červeným damaškem. Můj otec vzal mne do náručí, řeknuv mé matce, že jsem mrtev, zabalil mne do pleny, označené písmeny H a N, a odnesl mne do zahrady, kde mne živého zakopal."

Záchvěv proběhl všemi přítomnými, když viděli, že jistota obžalovaného vzrůstá zároveň s hrůzou pana de Villefort.

„Ale jak znáte všecky ty podrobnosti?“ tázal se předseda.

„Řeknu vám to, pane presidente. Do zahrady, kde chtěl mne můj otec pochovat, vnikl téže noci muž, který ho smrtelně nenáviděl a dlouho na něho číhal, chtěje na něm vykonati korsickou pomstu. Muž ten byl skryt v hustém křoví, viděl mého otce zakopávat truhličku do země a proklál jej nožem právě uprostřed toho díla. Domnívaje se pak, že truhlička chová v sobě poklad, vykopal ji a našel mne ještě živa. Muž odnesl mne do nalezince, kde jsem byl zapsán pod číslem 57. Tři měsíce nato přijela si pro mne jeho sestra z Rogliana do Paříže, vyžádala si mne jako svého syna a odvezla mne s sebou.

A tak se stalo, že, ač narozen v Auteuili, byl jsem vychován na Korsice.“

Na chvíli zavládlo ticho, ale ticho tak hluboké, že, nebýt úzkosti, jež zrychlovala dech tisíce prsou, mohla být síň považována za prázdnou.

„Pokračujte,“ ozval se hlas předsedův.

„Mohl jsem jistě být šťasten,“ pokračoval Benedetto, „u těch dobrých lidí, kteří mne zbožňovali. Ale má vrozená zvrhlost zvítězila nade všemi ctnostmi, jež snažila se mi vštípiti moje pěstounka. Rostl jsem ve zlu a dospěl jsem k zločinu. Konečně jednoho dne, kdy zlořečil

jsem Bohu, že učinil mne tak zlým a určil mi tak hrozný osud, můj pěstoun mi řekl:

„Nerouhej se, nešťastníče, neboť Bůh dal ti život bez hněvu! Zločin pochází od tvého otce a ne od tebe, od tvého otce, který určil tě peklu, kdybys zemřel, a bídě, kdybys zázrakem zůstal na živu!"

Od té doby přestal jsem se rouhat Bohu, ale zlořečil jsem svému otci. Proto jsem zde pronesl slova, která jste mi vytýkal, pane presidente, proto jsem vyvolal skandál, kterým se ještě chvěje toto shromáždění. Je-li to nový zločin, potrestejte mne, přesvědčil-li jsem vás však, že od chvíle mého zrození byl můj osud fatální, bolestný, trpký, žalostný, politujte mne!"

„A co vaše matka?" tázal se předseda.

„Moje matka se domnívala, že jsem mrtev. Moje matka není vinna. Nechtěl jsem slyšet jméno své matky, neznám jí!"

V tom okamžiku ozval se pronikavý výkřik, zakončený vzlykem, ze skupiny, jež, jak jsme pravili, obklopovala jakousi ženu.

Žena sklesla v prudkém nervovém záchvatu a byla odnesena ze soudní síně. Když ji vynášeli, odhrnul se hustý závoj, jenž halil jí tvář, a všichni poznali paní Danglarsovou.

Přese všecku ochablost svých vysílených nervů, přes hučení, jež znělo mu v uších, přes šílenství, které zmocňovalo se jeho mozku, pan de Villefort ji poznal a zvedl se.

/1892/

„Důkazy! Důkazy!“ volal president. „Obžalovaný, pamatujte, že toto hrůzné pásmo musí být podepřeno nejpádnějšími důkazy!“

„Důkazy?“ odvětil Benedetto se smíchem. „Vy chcete důkazy?“

„Ano.“

„Nuže, pohleďte na pana de Villefort a pak se ještě tažte po důkazech.“

Všichni se obrátili k státnímu návladnímu, který pod tíží těch tisícerých zraků, tkvících na něm, pokročil vrávoraje na volné místo před soudci, maje vlasy v nepořádku a tvář rozrytu nehty.

Celým shromážděním proběhl dlouhý šum údivu.

„Chtějí na mně důkazy, otče,“ pravil Benedetto, „mám je podat?“

„Ne, ne,“ blábolil Villefort chraptivým hlasem, „není třeba.“

„Jakže, není třeba?“ zvolal předseda. „Co tím chcete říci?“

„Chci tím říci, pánové,“ zvolal státní návladní, „že bych se marně zmítal ve smrtící smyčce, jež mne svírá! Doznávám, že jsem v ruce Boha mstitele. Žádné důkazy! Není jich třeba. Vše, co tento mladík řekl, je pravda!“

Zlověstné, těžké ticho, jako to, jež předchází přírodním katastrofám, zahalilo svým olověným pláštěm všechny přítomné, jimž ježily se vlasy na hlavě.

„Jakže, pane de Villefort!“ zvolal předseda. „Nepodlehl jste snad hallucinaci? Vládnete plně všemi smysly?

Bylo by pochopitelno, kdyby tak neobyčejná, tak nepředvídaná, tak hrozná obžaloba zatemnila vám ducha. Hleďte, vzpamatujte se!“

Státní návladní potřásl hlavou. Jektal prudce zuby, jako by byl spalován horečkou, ač byla jeho tvář smrtelně bledá.

„Vládnu všemi svými smysly, pane,“ odpověděl, „jen tělo trpí a to je pochopitelno. Přiznávám se ke všemu, co tento mladý muž proti mně vypověděl, a jsem od této chvíle ve svém bytě k disposici panu státnímu návladnímu, svému nástupci.“

A promluviv tato slova hlasem temným a téměř bezezvukým, pan de Villefort zamířil vrávoravým krokem ke dveřím, které dveřník před ním otevřel mechanickým pohybem.

Celé shromáždění oněmělo, jakoby omráčeno tím odhalením a přiznáním, jež bylo tak hrozným rozuzlením různých dramatických událostí, které zaměstnávaly již po čtrnáct dní vznešenou pařížskou společnost.

„Nuže!“ prohodil Beauchamp, „ať teď někdo řekne, že příroda není dramatická!“

„Věru,“ odvětil Château Renaud, „konec pana de Morcerf zdá se mi býti přece lepším, rána z pistole je dobrodiním u porovnání s takovouto katastrofou.“

„A pak zabíjí,“ poznamenal Beauchamp.

„A já zabýval se chvíli myšlenkou oženit se s jeho dcerou!“ pravil Debray. „Ubohé dítě, dobře učinilo, že zemřelo!“

„Sezení je skončeno, pánové," hlásil president, „a věc odkládá se na příští období. Záležitost musí být znovu vyšetřena a svěřena jinému soudci."

Andrea, stále tak klidný a mnohem zajímavější, opustil síň v průvodu četníků, kteří chovali se k němu bezděky šetrně.

„Nuže, co o tom soudíte, dobrý muži?" tázal se Debray strážníka, vsunuv mu louisdor do ruky.

„Budou polehčující okolnosti," odvětil strážník.

XIV.
ODPYKÁNÍ

Před panem de Villefort rozestupovaly se i nejhustší zástupy. Veliké boly vzbuzují takovou úctu, že není ani v nejnešťastnějších dobách příkladu, aby prvním pocitem shromážděného davu nebylo sympatické hnutí vůči veliké katastrofě. Mnoho nenáviděných lidí bylo zavražděno při vzpouře, ale zřídka byl i zločinný nešťastník uražen lidmi, kteří byli přítomni jeho odsouzení k smrti.

Villefort prošel tedy řadou diváků, strážníků, zřízenců a vzdálil se, uznán vinným po vlastním přiznání, ale chráněn svou bolestí.

Jsou situace, jež možno pochopiti instinktem, jichž však nelze duchem vysvětliti, největším básníkem v takovém případě je ten, kdo vyrazí nejmocnější a nejpřirozenější výkřik. Dav považuje ten výkřik za celé vylíčení a dobře činí, spokojuje-li se jím, ještě lépe pak činí, shledávaje jej vznešeným, je-li pravdivý.

Dá se ostatně nesnadno vypověděti, v jakém ztrnutí byl Villefort, odcházeje z paláce, nesnadno lze vylíčiti horečku, jež škubala mu všemi tepnami, napínala všecky cévy, k prasknutí vzdouvala všecky žíly a dělila každou část smrtelného těla v milion útrap.

Villefort vlekl se po chodbách, veden pouze zvykem. Shodil se sebe soudcovskou togu, ne že by mu byla ne-

pohodlná, ale protože mu tížila ramena nesnesitelným břemenem, jako zkázonosné roucho Nessovo.

Vrávoraje došel až na nádvoří Dauphinino, spatřil svůj kočár, probudil kočího, sám si otevřev, a sklesl do podušek, ukázav prstem směrem k faubourgu Saint--Honoré. Vůz vyjel.

Všecka tíha jeho zničeného osudu padla na něho znovu, tíha ta jej drtila, neznal jejího dosahu, nezměřil ho, tušil jej, neradil se se svým zákoníkem jako chladný vrah, jenž vykládá známý článek.

Měl Boha na dně srdce.

„Bůh!" šeptal, nevěda ani, co říká. „Bůh! Bůh!"

Viděl jen Boha za tím zřícením, jež se právě událo.

Vůz rychle hrčel, Villefort, převaluje se na měkkých polštářích, ucítil něco tvrdého.

Vztáhl ruku po tom předmětu: byl to vějíř paní de Villefort, zapomenutý mezi sedadlem a opěradlem kočáru. Vějíř ten vzbudil vzpomínku a vzpomínka ta byla bleskem uprostřed noci.

Villefort vzpomněl si na ženu…

„Oh!" vzkřikl, jako by mu rozžhavené železo projelo srdcem.

Po celou hodinu měl před očima jen svou bídu a nyní zjevila se jeho duchu jiná, neméně hrozná.

Byl té ženě neúprosným soudcem, odsoudil ji k smrti. A ona, ona, ochromena hrůzou, zdrcena výčitkami, zničena hanbou, kterou v ní vzbudil výmluvností své bezúhonné cti, ona, ubohá slabá žena, bez obrany vůči

svrchované, absolutní moci, připravuje se snad právě v tomto okamžiku k smrti!

Již hodina uplynula od jejího odsouzení. V tuto chvíli probírá asi v mysli všecky své zločiny, žádá Boha o milost, píše dopis, prosíc na kolenou svého čestného chotě za odpuštění, za odpuštění, jež vykupuje svou smrtí.

Villefort vyrazil druhý výkřik bolu a vzteku.

„Ach," volal, zmítaje se po hedvábí své ekypáže, „ta žena stala se zločinnou jen proto, že se mne dotkla. Ze mne zločin vychází, ze mne! A ona nakazila se zločinem, jako se nákazou dostává tyf, jako se dostává cholera, jako se dostává mor!… A já ji trestal!… Já odvážil jsem se jí říci: Kajte se a zemřete… já! Oh , ne, ne! Ona bude žít… půjde se mnou… Prchneme, opustíme Francii, půjdeme dál a dál, až kam nás země bude moci donésti. Já jí mluvil o popravišti!… Můj Bože! Jak jsem se odvážil pronésti to slovo ? Vždyť i mne čeká popraviště!… Prchneme… Ano, vyzpovídám se jí, ano, každý den se pokořím a budu jí opakovat, že i já spáchal jsem zločin… Oh, spojení tygra s hadem! Oh, důstojná žena muže, jako jsem já!… Musí žít, její ohavnost musí zblednout před mou ohavností!"

A Villefort spíše vyrazil než spustil přední okno kočáru.

„Rychleji, rychleji!" zvolal takovým hlasem, že kočí na kozlíku sebou trhl.

Koně, neseni strachem, letěli až k paláci.

„Ano, ano," opakoval Villefort, blíže se k domovu, „ta žena musí žít, musí se kát, a vychovat mého syna,

mé ubohé dítě, jež jediné vedle nezničitelného starce přežilo zkázu rodiny! Milovala ho, jen pro něho to všecko udělala. Nikdy nelze zatratit srdce matky, jež miluje své dítě, bude se kát, nikdo nezví, že byla vinna, zločiny, které byly u mne spáchány a jež již začínají znepokojovat svět, budou časem zapomenuty a vzpomenou-li si na ně nějací nepřátelé – nuže, vezmu je na sebe! O jeden, dva, či tři více – co na tom! Moje žena prchne s penězi a hlavně se synem daleko od propasti, kam, jak se mi zdá, svět propadne se zároveň se mnou. Bude žít, bude ještě šťastna, ježto všecka její láska je v jejím synovi a ježto její syn jí neopustí. Vykonám dobrý skutek, to ulehčuje srdci."

A státní návladní vydechl tak volně, jako již dávno ne.

Kočár stanul na dvoře paláce.

Villefort seskočil se stupátka na schody, viděl sluhy udivené jeho časným návratem. Nic jiného nečetl v jejich tvářích, nikdo ho neoslovil, všichni jen stanuli a on prošel mimo – nic víc.

Minul Noirtierův pokoj a pootevřenými jeho dveřmi spatřil jakoby dva stíny, nestaral se však o osobu, jež byla u otce – jeho neklid hnal jej jinam.

„Hle," řekl si, stoupaje po malém schodišti, vedoucím ke komnatám ženiným a k prázdnému pokoji Valentininu, „hle, nic se zde nezměnilo."

Především zavřel dveře vedoucí na chodbu.

„Nikdo nás nesmí vyrušit," pravil, „musím s ní promluvit svobodně, obvinit se před ní, všecko jí říci…"

Přistoupil ke dveřím, položil ruku na křišťálový knoflík, dveře povolily.

„Není zavřena! Ó, velmi dobře, výborně!“ zašeptal.

Vstoupil do malého salonku, kam bývala večer stavěna postel pro Eduarda, neboť ačkoli byl chlapec v ústavu, večer přicházel vždycky domů, matka nikdy se nechtěla od něho odloučit.

Jediným pohledem objal celý salonek.

„Nikdo,“ řekl si, „je nepochybně v ložnici.“

Vrhl se ke dveřím. Tam byla závora zastrčena. Stanul, zachvěv se.

„Heloiso!“ zavolal.

Zdálo se mu, že bylo hnuto nějakým kusem nábytku.

„Heloiso!“ opakoval.

„Kdo je to?“ tázal se hlas té, kterou volal.

Zdálo se mu, že hlas ten je slabší než obyčejně.

„Otevřte! Otevřte!“ volal Villefort. „Já jsem to!“

Ale přes ten rozkaz, přes úzkostný tón, jakým byl pronesen, dveře nepovolily.

Villefort vyrazil je kopnutím.

U dveří ložnice, vedoucích do boudoiru, stála paní de Villefort, bledá, se strhanými rysy a upírala na něho zrak se strašlivou pevností.

„Heloiso, Heloiso,“ pravil, „co je vám? Mluvte!“

Mladá žena vztáhla k němu ztuhlou a zsinalou ruku.

„Stalo se, pane!“ promluvila s chroptěním, jež jako by jí trhalo hrdlo. „Co tedy chcete víc?“

A padla na koberec jako zkosena.

/1900/

Villefort k ní přiskočil, uchopil ji za ruku. Ruka ta křečovitě svírala křišťálový flakon se zlatou zátkou.

Paní de Villefort byla mrtva.

Villefort, ochromený hrůzou, couvl až k prahu pokoje, pohlížeje na mrtvolu.

„Můj syn!“ vzkřikl náhle. „Kde je můj syn? Eduarde! Eduarde!“

Vyrazil z komnaty, volaje:

„Eduarde! Eduarde!“

Jméno to pronášeno bylo tak úzkostlivým hlasem, že se sluhové sběhli.

„Můj syn! Kde je můj syn?“ tázal se Villefort. „Ať ho odvedou z domu, ať nevidí…“

„Pan Eduard není dole, pane,“ odpověděl komorník,

„Hraje si nejspíš v zahradě, běžte se podívat, běžte!“

„Ne, pane, madame zavolala svého syna asi před půl hodinou, pan Eduard šel k madame a dosud odtamtud nevyšel.“

Ledový pot vyvstal Villefortovi na čele, nohy klopýtaly mu po dlaždicích, myšlenky začaly mu vířit v hlavě jako zmatená kolečka polámaných hodin.

„K madame,“ šeptal, „k madame!“

A zvolna se vrátil, utíraje si jednou rukou čelo a opíraje se druhou o stěnu.

Vrátiv se do pokoje, musil znovu spatřit tělo nešťastné ženy.

Chtěje zavolat Eduarda, musil probudit ozvěnu té komnaty změněné v rakev, promluvit, znamenalo porušit ticho hrobu.

Villefort cítil, že nemůže vládnout jazykem.

„Eduarde! Eduarde!“ blábolil.

Chlapec neodpovídal. Kde jen bylo dítě, jež, jak sloužící pravili, vešlo k matce a nevyšlo odtamtud?

Villefort postoupil o krok.

Mrtvola paní Villefortové ležela napříč přede dveřmi boudoiru, v němž jistě nalézal se Eduard. Mrtvola zdála se hlídati na prahu s očima otevřenýma a pevně upřenýma, s hroznou a tajemnou ironií na rtech.

Pozvednutá portièra odhalovala část boudoiru za mrtvolou, pianino a kus divanu, potaženého modrým hedvábím.

Villefort učinil tři nebo čtyři kroky kupředu a spatřil na divanu ležet své dítě.

Dítě nepochybně spalo.

Nešťastník pocítil nevýslovnou radost, paprsek čistého světla sestoupil do pekla, v němž se zmítal.

Šlo tedy jen o to, překročit mrtvolu, vstoupit do boudoiru, vzít dítě do náručí a prchnout s ním daleko, daleko.

Villefort nebyl již mužem, z kterého svrchovaná zkaženost činí typ civilisovaného člověka, byl to smrtelně raněný tygr, jenž nechává v poslední ráně své vylomené zuby.

Nebál se již předsudků, ale strašidel. Vzchopil se a skočil přes mrtvolu jako přes řeřavé uhlí.

Vzal chlapce do náručí, sevřel ho, třásl jím, volal ho, chlapec neodpovídal. Přitiskl své lačné rty na jeho líce,

líce ty byly zsinalé a ledové, ohmatal jeho ztuhlé údy, přitiskl mu ruku na srdce – srdce již nebušilo.

Dítě bylo mrtvo.

Složený papír vypadl Eduardovi ze zaňadří.

Villefort jako bleskem sražen padl na kolena. Dítě vypadlo mu z bezvládných rukou a kleslo vedle matky.

Villefort zvedl papír, poznal ženino písmo a přelétl je dychtivě zrakem.

List obsahoval tyto řádky:

„Víte, že jsem byla dobrou matkou, neboť stala jsem se zločinnou z lásky k synovi!

Dobrá matka neodchází bez syna."

Villefort nemohl uvěřiti svým očím, Villefort nemohl uvěřit svému rozumu. Dovlékl se k Eduardovu tělu a prohlédl je ještě jednou s bedlivou pozorností, s jakou prohlíží lvice své mrtvé mládě.

Pak vydral se mu z prsou srdcervoucí výkřik.

„Bůh!" šeptal. „Stále Bůh!"

Ty dvě oběti ho děsily, cítil, že zmocňuje se ho hrůza z té samoty, oživené dvěma mrtvolami.

Před chvílí byl posilován vztekem, ohromnou to schopností silných lidí, a zoufalstvím, tou nejvyšší mocí agónie, která hnala Titany k slezení nebes a Ajaxe k pohrození bohům.

Villefort sklopil hlavu pod tíží bolu, vstal, zatřásl vlasy, zvlhlými potem a zježenými hrůzou, a ten, jenž nikdy neměl s nikým slitování, šel vyhledat starce, svého otce, aby měl ve své slabosti někoho, komu sdělil by své neštěstí, někoho, u koho by se mohl vyplakati.

Sestoupil po známých nám schodech a vešel k Noirtierovi..

Když Villefort vstoupil, Noirtier zdál se naslouchati pozorně a tak laskavě, jak jen mu to dovolovala jeho nehybnost, abbému Busonimu, stále tak klidnému a chladnému jako obyčejně.

Villefort, spatřiv abbého, vznesl ruku k čelu. Minulost přišla mu opět na mysl jako jedna z vln, jejíž hněv pozvedá pěnivou hřívu výše než ostatní vlny.

Vzpomněl si na svou návštěvu u abbého třetího dne po hostině v Auteuili a na návštěvu, již vykonal opět abbé jemu v den Valentininy smrti.

„Vy zde, pane?“ pravil. „Objevujete se tedy vždy jen v průvodu Smrti?“

Busoni se vztyčil, spatřiv změněnou tvář soudcovu a divoký lesk jeho očí, pochopil, či domníval se chápati, že scéna při přelíčení je dohrána, o ostatním nevěděl.

„Přišel jsem sem modlit se nad tělem vaší dcery!“ odpověděl Busoni.

„A dnes? Co jste sem přišel dělat?“

„Přišel jsem vám říci, že jste mi dosti zaplatil svůj dluh a že od této chvíle budu prosit Boha, aby měl na tom dost, jako já.“

„Můj Bože!“ zvolal Villefort, couvaje s hrůzou na čele. „Ten hlas! To není hlas abbého Busoniho!“

„Ne!“

Abbé strhl falešnou tonsuru, potřásl hlavou a jeho dlouhé černé vlasy spadly mu uvolněny na ramena a ovroubily mužnou jeho tvář.

/1904/

„To je tvář hraběte Monte Crista!“ zvolal Villefort, vytřeštiv oči.

„Ani to ne, pane státní návladní, hledejte lépe a dál!“

„Ten hlas! Ten hlas! Kde jsem jej slyšel po prvé?“

„Slyšel jste jej poprvé v Marseilli před dvaceti třemi roky v den svého zasnoubení se slečnou de Saint-Méran. Hledejte ve svých aktech.“

„Nejste Busoni! Nejste Monte Cristo! Můj Bože, vy jste ten skrytý, neúprosný, úhlavní nepřítel! Učinil jsem něco proti vám v Marseilli – ó, běda mi!“

„Ano, máš pravdu, je to to,“ pravil hrabě, zkříživ ruce na svých širokých prsou, „hledej, hledej!“

„Ale co jsem ti udělal?“ zvolal Villefort, jehož duch vznášel se již nad hranicí, kde stýká se rozum s šílenstvím, v mlze, která není již snem a není ještě probuzením. „Co jsem ti udělal? Řekni! Mluv!“

„Odsoudil jste mne k zdlouhavé a ohavné smrti, zabil jste mého otce, připravil jste mne o lásku zároveň se svobodou a o jmění zároveň s láskou!“

„Kdo jste? Kdo jen jste, můj Bože?“

„Jsem duch nešťastníka, kterého pohřbil jste v kobkách zámku Ifu. Tomu duchu, vyšedšímu konečně z hrobu, dal Bůh masku hraběte de Monte Cristo a pokryl jej démanty a zlatem, abyste ho poznal teprve dnes.“

„Ach, poznávám tě, poznávám tě!“ pravil státní návladní. „Jsi…“

„Jsem Edmond Dantès!“

„Jsi Edmond Dantès!“ zvolal státní návladní uchopiv hraběte za ruku. „Nuže, pojď tedy!“

A táhl jej po schodech, po nichž ho Monte Cristo v údivu následoval, sám nevěda, kam jej státní návladní vede, a tuše nějakou novou katastrofu.

„Hleď, Edmonde Dantèsi," pravil Villefort, ukazuje hraběti mrtvolu ženinu a tělo synovo, „hleď, jsi dostatečně pomstěn…?"

Monte Cristo zbledl při hrozném tom pohledu, pochopil, že překročil práva pomsty, pochopil, že nemůže již říci:

„Bůh je pro mne a se mnou."

S pocitem nevýslovné úzkosti vrhl se na tělo dítěte, otvíral mu oči, ohmatával tepny a vrazil s ním do Valentinina pokoje, jejž za sebou zavřel na dva západy…

„Mé dítě!" vzkřikl Villefort. „Odnáší mrtvolu mého dítěte! Ó, prokletí, neštěstí, smrt na tebe!"

Chtěl se vrhnouti za Monte Cristem, ale jako v těžkém snu nemohl odtrhnouti nohy od země, oči se mu šířily, že div neprotrhly důlky, zkřivené jeho prsty zatínaly se hloub a hlouběji do hrudi, až mu krev zbarvila nehty, cévy na skráních vzduly se vřelými plyny, jež chystaly se pozvednouti příliš úzkou klenbu lebky, a zatopily mu mozek ohnivou potopou.

Ta ztrnulost trvala několik minut, až byl strašlivý převrat rozumu dokonán.

Tu nešťastník vyrazil pronikavý výkřik, po němž následoval dlouhý výbuch smíchu, a hnal se po schodech dolů.

Čtvrt hodiny nato otevřel se opět Valentinin pokoj a hrabě de Monte Cristo se objevil znovu.

/1906/

Byl bled, oko vyhaslé, prsa sevřena, a všecky rysy té obyčejně tak klidné a vznešené tváře byly bolestí strhány.

V náručí držel dítě, jemuž žádná moc na světě nemohla již vrátit život.

Poklekl na jedno koleno a položil zbožně dítě vedle matky a hlavu dítěte na její prsa.

Pak vstal, vyšel a potkav na schodech sloužícího, tázal se ho:

„Kde je pan de Villefort?“

Sluha beze slova ukázal rukou k zahradě.

Monte Cristo sešel po domovních schodech, zamířil k označenému místu a spatřil Villeforta, jak s rýčem v ruce ryje s jakousi zuřivostí v zemi. Sloužící utvořili kruh kolem něho.

„Tady to ještě není, tady to ještě není,“ pravil.

A ryl o něco dále.

Monte Cristo přistoupil k němu a pravil mu tiše, tónem takřka pokorným:

„Pane, ztratil jste syna, ale…“

Villefort ho přerušil, neposlouchal ho, ani ho neslyšel.

„Ó, najdu jej zase, tvrďte si, jak chcete, že tu není, najdu jej zase, kdybych tu měl hledat do soudného dne.“

Monte Cristo couvl s hrůzou.

„Oh,“ zvolal, „je šílený!“

A jako by se bál, že zdi prokletého domu se na něho zřítí, vyrazil na ulici, pochybuje po prvé, že měl právo učiniti, co učinil.

„Oh, dosti, dosti toho," řekl si, „teď jen zachrániti posledního."

Vrátiv se domů, Monte Cristo potkal Morrela, který bloudil po paláci na Elysejských Polích, tichý jako stín, jenž čeká na okamžik určený Bohem, aby vrátil se do svého hrobu.

„Připravte se, Maximiliene," řekl mu s úsměvem, „zítra opouštíme Paříž."

„Nemáte zde již nic co činit?" tázal se Morrel.

„Ne," odvětil Monte Cristo, „a dej Bůh, abych zde nebyl až příliš mnoho učinil."

/1908/

XV.
ODJEZD

Právě uplynulé události vzbudily účast celé Paříže. Emmanuel a jeho žena hovořili o nich s velmi pochopitelným zájmem ve svém saloně v ulici Meslay, porovnávali ty tři katastrofy, které tak náhle a neočekávaně stihly Morcerfovy, Danglarsovy a Villefortovy.

Maximilien, jenž přišel je navštívit, naslouchal jejich hovoru, vlastně mu byl jen přítomen, pohřížen ve svou obvyklou neúčast.

„Nevypadá to skutečně, Emmanueli," pravila Julie, „jako by všichni ti bohatí a včera ještě tak šťastní lidé, zabezpečujíce si své jmění, štěstí a vážnost, byli ve svých výpočtech zapomněli na podíl zlému duchu, a že ten, jako zlá víla v Perraultových pohádkách, jež opomenutím nebyla pozvána k nějaké svatbě nebo křtinám, objevil se nenadále a mstí se za to osudné opomenutí?"

„Takové pohromy!" zvolal Emmanuel, mysle na Morcerfa a Danglarse.

„Takové utrpení!" pravila Julie, vzpomínajíc na Valentinu, kterou, poslušná svého ženského instinktu, nechtěla jmenovati před bratrem.

„Seslal-li Bůh na ně ta neštěstí," pravil Emmanuel, „je zřejmo, že Bůh, jenž je svrchovaná dobrota, nenašel

v minulosti těch lidí nic, co by zasluhovalo zmírnění trestu, je zřejmo, že ti lidé byli prokleti."

„Nejsi příliš ukvapen ve svém úsudku, Emmanueli?" namítla, Julie. „Kdyby byl někdo řekl, když můj otec s pistolí v ruce chystal se učiniti konec svému životu: Ten muž zasloužil si svůj trest – nebyl by se mýlil?"

„Ano, ale Bůh nepřipustil, aby náš otec podlehl, jako nepřipustil, aby Abraham obětoval svého syna.

Patriarchovi i nám seslal anděla, jenž přestřihl křídla Smrti v polovině cesty."

Sotva dokončil ta slova, ozval se zvuk zvonku.

Bylo to znamení vrátného, že přichází návštěva.

Takřka v témže okamžiku otevřely se dveře salonu a hrabě de Monte Cristo objevil se na prahu. Oba mladí lidé vykřikli radostí.

Maximilien zvedl hlavu a zase ji sklopil.

„Maximiliene," pravil hrabě, aniž zdál se pozorovat různý dojem, jejž jeho přítomnost u domácích lidí vyvolala, „jdu si pro vás."

„Pro mne?" pravil Morrel, jako by se probouzel ze sna.

„Ano," odvětil Monte Cristo. „Což nebylo umluveno, že pojedete se mnou, a neoznámil jsem vám předem, že máte být připraven?"

„Zde jsem," pravil Maximilien, „přišel jsem se s nimi rozloučit."

„A kam jedete, pane hrabě?" tázala se Julie.

„Nejprve do Marseille, madame."

„Do Marseille?" opakovali oba mladí lidé jednohlasně.

/1910/

„Ano, a vezmu vám vašeho bratra.“

„Ach, pane hrabě,“ pravila Julie, „vraťte nám ho uzdravena!“

Morrel se odvrátil, aby skryl svůj ruměnec.

„Pozorovali jste tedy, že je churav?“ tázal se hrabě.

„Ano,“ přisvědčila mladá žena, „a bojím se, že se s námi nudí.“

„Rozptýlím ho,“ odvětil hrabě.

„Jsem připraven, pane,“ pravil Maximilien. „S Bohem, drazí přátelé, s Bohem, Emmanueli, s Bohem, Julie!“

„Jakže! S Bohem?“ zvolala Julie. „Vy odjíždíte tak náhle, bez příprav, bez listin?“

„Průtahy činí rozloučení jen ještě bolestnějším,“ pravil Monte Cristo, „jsem si jist, že si Maximilien vše zařídil, kladl jsem mu to na srdce.“

„Mám zavazadla i listiny připraveny,“ pravil Morrel se svým lhostejným klidem.

„Výborně,“ zvolal Monte Cristo s úsměvem, „to je vidět přesnost dobrého vojáka!“

„A to nás opustíte tak náhle?“ pravila Julie. „Nedopřejete nám ani dne, ani hodiny?“

„Můj vůz čeká u dveří, madame, musím být za pět dní v Římě.“

„Ale Maximilien nejede snad do Říma,“ namítal Emmanuel.

„Jedu, kam je hraběti libo mne zavésti,“ odvětil Morrel se smutným úsměvem, „náležím mu ještě měsíc.“

„Můj Bože, jak to říká, pane hrabě!“

/1911/

„Maximilien mne doprovází," promluvil hrabě se svou laskavou přesvědčivostí, „buďte tedy bez starostí o svého bratra."

„S Bohem, sestro," opakoval Morrel, „s Bohem, Emmanueli!"

„Rozrývá mi srdce svou lhostejností!" pravila Julie. „Ó, Maximiliene, Maximiliene, ty nám něco tajíš!"

„Eh," prohodil Monte Cristo, „vrátí se vám vesel, se smíchem a pln radosti."

Maximilien vrhl na Monte Crista pohrdavý, téměř hněvivý pohled.

„Pojďme!" pravil hrabě.

„Než odjedete, pane hrabě," pravila Julie, „dovolíte mi říci vám vše, co jsme onehdy…?"

„Madame," přerušil ji hrabě, vzav ji za obě ruce, „cokoli mi řeknete, nic nevyváží to, co čtu ve vašich očích, to, co vaše srdce cítí a co moje vytušilo. Jako románoví dobrodinci měl jsem odejet, nespatřiv vás již, ale tato ctnost je nad moje síly, protože jsem člověk slabý a marnivý a protože vlhký, radostný a něžný pohled mých bližních působí mi slast. Nyní odjíždím a jsem tak sobecký, že vám řeknu: Nezapomeňte na mne, přátelé moji, neboť mne už asi nikdy nespatříte."

„Nikdy vás už nespatřit!" zvolal Emmanuel, zatím co po Juliiných tvářích řinuly se dvě veliké slzy. „Nikdy vás už nespatřit! Není to tedy člověk, je to tedy bůh, jenž nás opouští, a ten bůh vystoupí tedy opět na nebesa, když se byl zjevil na zemi a způsobil zde dobro!"

/1912/

„Neříkejte to," odvětil rychle Monte Cristo, „neříkejte to nikdy, přátelé, bohové nikdy nezpůsobí zlo, bohové se zastaví, kde se chtějí zastaviti, náhoda není silnější než oni a jsou to naopak oni, již velí náhodě. Ne, jsem člověk, Emmanueli, a váš obdiv je tak nesprávný, jako jsou vaše slova rouhavá."

A přitisknuv na své rty ruku Juliinu, jež se mu vrhla do náručí, podal druhou ruku Emmanuelovi, odtrhnuv se pak od toho domu, jehož hostem bylo štěstí, pokynul Maximilienovi, který ho následoval, zamyšlen, necitelný a zdrcený, jaký byl stále od smrti Valentininy.

„Vraťte mému bratru radost," zašeptala Julie Monte Cristovi do ucha.

Monte Cristo stiskl jí ruku, jako ji jí stiskl, před jedenácti lety na schodech, vedoucích k Morrelově pracovně.

„Důvěřujete stále Simbadu námořníkovi?" tázal se jí s úsměvem.

„Ó, ano!"

„Nuže, spěte tedy v klidu a v důvěře v Pána."

Jak jsme pravili, cestovní kočár čekal u dveří. Čtyři silní koně pohazovali hřívou a netrpělivě bušili kopyty do dláždění.

Pod domovními schody čekal Ali, maje tvář lesklou potem, zdálo se, že přijel z dlouhé cesty.

„Nuže," pravil mu hrabě arabsky, „byl jsi u starce?"

Ali přisvědčil.

„Přidržel jsi mu list před očima, jak jsem ti nařídil?"

„Ano," znovu uctivě naznačil otrok.

„A co řekl, či spíše, co učinil?"

Ali postavil se ke světlu, aby jeho pán na něho dobře viděl, a napodobuje inteligentně starcovu tvář, zavřel oči, jak činil Noirtier, chtěl-li říci: Ano.

„Dobře, přijímá," pravil Monte Cristo, „jeďme!"

Sotva pronesl to slovo, již kočár zarachotil a chomáč jisker zasršel koním zpod kopyt. Maximilien opřel se bez jediného slova do rohu.

Uplynulo půl hodiny. Náhle se vůz zastavil. Hrabě zatáhl za hedvábnou šňůru, již měl Ali připevněnu na prstě.

Nubičan seskočil a otevřel dvířka.

Noc jiskřila se hvězdami. Byli nahoře na Villejuifu, na planině, odkud jeví se Paříž jako temné moře s miliony světel, jež podobají se fosforeskujícím vlnám, jsou to vlny skutečné, vlny hlučnější, vášnivější, pohyblivější, zuřivější, dravější než vlny rozbouřeného oceánu, vlny, které neznají klidu jaká mořské vlny, které stále na sebe narážejí, stále se pění, stále pohlcují…!

Hrabě osaměl a na pokyn jeho ruky vůz popojel o několik kroků kupředu.

Tu se založenýma rukama dlouho pozoroval tu pec, kde se taví, hnětou a modelují všecky myšlenky, jež vyrážejí ze žhoucího jícnu, aby pohnuly světem. Upřev pak dlouze svůj mocný pohled na Babylon, který plní nadšením náboženské básníky právě tak jako posměvačné materialisty, zašeptal, skloniv hlavu a sepjav ruce jako k modlitbě:

„Veliké město! Není tomu ani šest měsíců, co jsem vstoupil do tvých bran. Myslím, že duch boží mne tam dovedl a vyvádí mne odtamtud vítězně, tajemství své přítomnosti ve tvých zdech svěřil jsem Bohu, který jedině mohl čísti v mém srdci, jedině on ví, že odcházím bez nenávisti a pýchy, ale ne bez lítosti, jedině on ví, že nepoužil jsem moci, již mi svěřil, ani pro sebe, ani pro marné účely. Ó, veliké město! V tvém neklidném nitru jsem našel, co jsem hledal, jako trpělivý horník pohnul jsem tvými útrobami, abych odtamtud vymýtil zlo. Mé dílo je nyní skončeno, můj úkol je vykonán, teď nemůžeš mi již poskytnout ani radosti, ani bolu. S Bohem, Paříži, s Bohem!“

Pohled jeho ještě objal širou pláň jako pohled nočního ducha, přejev si pak rukou čelo, hrabě vstoupil opět do kočáru, který se za ním zavřel a brzy nato zmizel na druhé straně návrší, provázen mrakem prachu a rachotem kol.

Ujeli dvě míle, aniž pronesli jediného slova. Morrel snil a Monte Cristo ho pozoroval.

„Morreli,“ oslovil ho hrabě, „litujete snad, že jste se mnou odjel?“

„Ne, pane hrabě, ale opustiti Paříž…“

„Kdybych se byl domníval, že štěstí vás čeká v Paříži, Morreli, byl bych vás tam nechal.“

„Valentina odpočívá v Paříži, a opustiti Paříž znamená ztratit Valentinu po druhé.“

„Maximiliene,“ odpověděl hrabě, „přátelé, které jsme ztratili, neodpočívají v zemi – jsou pochováni v našem

srdci, a sám Bůh tomu tak chtěl, abychom byli vždycky jimi doprovázeni. Já mám dva přátele, kteří mne tak stále doprovázejí: jeden je ten, jenž dal mi život, druhý, jenž mi dal moudrost. Duch obou žije ve mně. Radím se s nimi v pochybách, a vykonal-li jsem kdy jaké dobro, jsem tím povinován jejich radám. Otažte se hlasu svého srdce, Morreli, máte-li mi stále ukazovat tak nevlídnou tvář."

„Příteli," pravil Maximilien, „hlas mého srdce je velmi smutný a slibuje mi jen neštěstí."

„Vlastností usláblých duchů je vidět všecko jako pod smutečním závojem, duše tvoří si sama svoje obzory, vaše duše je chmurná a je to ona, jež činí vám nebe bouřlivým."

„Je to snad pravda," odtušil Maximilien. A upadl opět ve snění.

Cesta konala se se zázračnou rychlostí, která byla jednou z mocí hraběte. Města, ležící na jejich cestě, míjela jako stíny, stromy, zmítané prvními podzimními větry, zdály se přicházet jim vstříc jako rozcuchaní obři a prchaly rychle, jakmile se s nimi setkaly. Druhého dne ráno přijeli do Châlonsu, kde čekal je parník hraběte. Kočár byl bez prodlení dopraven na palubu, oba cestovatelé tam již byli.

Loď byla upravena pro rychlou jízdu a připomínala indiánskou pirogu, její dvě kola podobala se dvěma křídlům, jimiž dotýkala se vody jako tažný pták. Sám Morrel cítil to opojení rychlosti, a někdy se zdálo,

jako by vítr, čechrající mu vlasy, již již mu odháněl chmury s čela.

Hrabě pak čím dále byli od Paříže, tím více nabýval klidu takřka nadpozemského, jenž zdál se obklopovati ho aureolou. Vypadal jako exulant, vracející se do vlasti.

Záhy objevila se jejich zrakům Marseille, bílá, vlahá, živá Marseille, mladší sestra Tyru a Karthaga, po nichž zdědila vládu nad Středozemním mořem, Marseille stále mladší, čím více stárne. Co vzpomínek vzbudil v obou pohled na okrouhlou věž, na svatomikulášskou pevnost, na Pugetovu radnici, na přístav a cihlová nábřeží, kde si oba hrávali jako děti.

Také se oba jednomyslně zastavili na Cannebière.

Dopravní loď chystala se k odjezdu do Alžíru, zavazadla, cestující shromáždění na palubě, zástup loučících se, volajících a plačících příbuzných a přátel, pohled to vždycky pohnutlivý i pro ty, jimž naskýtá se denně, všechen ten ruch nebyl s to zbaviti Maximiliena myšlenky, jež ovládla ho okamžitě, jakmile stanul na širokých dlaždicích nábřeží.

„Hleďte," pravil, vzav Monte Crista za rameno, „na tomto místě stanul můj otec, když Farao vplul do přístavu, zde vrhl se mi ten dobrý muž, kterého zachránil jste před smrtí a potupou, do náručí, cítím ještě jeho slzy na tváři a neplakal jen on sám – mnoho lidí slzelo, vidouc nás."

Monte Cristo se usmál.

/1917/

„Byl jsem tamto," pravil, ukazuje Morrelovi na roh ulice.

Jak to řekl, ozvalo se poblíž místa, jež hrabě označoval, bolestné zaúpění, stála tam žena, kynoucí jednomu cestovateli z odjíždějící lodě. Žena byla zahalena závojem, Monte Cristo sledoval ji očima s rozechvěním, které by byl Morrel snadno postřehl, kdyby jeho oči nebyly upřeny opačným směrem na loď.

„Oh, můj Bože," zvolal Morrel, „nemýlím se přec snad! Ten mladý muž, jenž mává kloboukem, ten mladý muž v uniformě, to je Albert de Morcerf!"

„Ano," přisvědčil Monte Cristo, „poznal jsem ho."

„Jak to, vždyť jste se díval na opačnou stranu."

Hrabě se usmál, jak činil, nechtěl-li odpovědíti.

A jeho zrak znovu se obrátil k zahalené ženě, která zmizela za rohem ulice.

Tu se obrátil.

„Drahý příteli," pravil Maximilienovi, „nemáte co činit v tomto městě?"

„Plakat na hrobě otcově," odvětil Morrel temně.

„Dobře, jděte a čekejte tam na mne, přijdu tam za vámi."

„Vy mne opouštíte?"

„Ano… i já musím vykonat jistou zbožnou návštěvu."

Morrel vložil ruku svou do ruky, kterou mu hrabě podával. Pak s pokynem hlavy, jehož melancholii nelze vyjádřit, opustil hraběte a zamířil k jižní straně města.

/1918/

Monte Cristo nechal Maximiliena odejít, počkal na témže místě, až zmizel, pak zamířil k Meilhanským alejím, aby vyhledal malý dům, jejž naši čtenáři dobře znají od začátku tohoto příběhu.

Dům ten stál stále ve stínu veliké lipové aleje, oblíbené to procházky nečinných Marseillanů, pokryt hustou clonou révy, jež na kamenech, zežloutlých žhavým jižním sluncem, proplétala své drsné, věkem zčernalé paže. Dva kamenné sešlapané stupně vedly k domov-

ním dveřím, utvořeným ze tří prken, které přes každoroční opravy nepoznaly tmele ani barvy, trpělivě čekajíce, až je vlhko spojí.

Ten dům, rozkošný přes svou sešlost, veselý přes zjevnou chudobu, byl skutečně týmž, v němž bydlíval kdysi otec Dantès, jenže stařec obýval mansardu a hrabě dal Mercedes k disposici celý dům.

Sem vešla ona žena s dlouhým závojem, kterou Monte Cristo viděl odcházet od odjíždějící lodi, zavírala za sebou domovní dveře právě v okamžiku, kdy se hrabě zjevil na rohu ulice, takže mu zmizela s očí takřka ihned, sotva ji našel.

Sešlapané schody byly jeho starými známými, dovedl lépe než kdo jiný otevřít ty staré dveře, jejichž vnitřní klika pozvedala se hřebíkem se širokou hlavičkou.

Vešel také bez zaklepání, bez upozornění, jako přítel, jako domácí pán.

Na konci chodby, dlážděné cihlami, byl vchod do malé zahrádky, bohaté na teplo, slunce a světlo, do zahrádky, v níž Mercedes našla na udaném místě obnos, o němž hrabě ve svém jemnocitu prohlásil, že tam byl uložen před dvaceti čtyřmi roky, s prahu domovních dveří bylo vidět první stromy zahrady.

Stanuv na prahu, Monte Cristo zaslechl vzdech, jenž podobal se vzlyku, pohlédl v tu stranu a spatřil v loubí virginského jasmínu hustého listí a dlouhých purpurových květů skloněnou plačící Mercedes.

/1920/

Zvedla závoj a sama před tváří nebes, zakryla si tvář oběma rukama a dala volný průchod svým vzdechům a slzám, které tak dlouho před synem zadržovala.

Monte Cristo postoupil o několik kroků, písek zaskřípěl mu pod nohama.

Mercedes zvedla hlavu a vykřikla leknutím, spatřivši muže před sebou.

„Madame," promluvil hrabě, „není již v mé moci poskytnouti vám štěstí, ale nabízím vám útěchu: ráčíte ji přijmouti jako od přítele?"

„Jsem skutečně velmi nešťastna," odpověděla Mercedes, „sama na světě… Měla jsem jedině syna a ten mne opustil."

„Dobře učinil, madame," odtušil hrabě, „a jeho srdce je vznešené. Pochopil, že každý muž je povinen zaplatiti daň vlasti: jeden svými schopnostmi, jiný svým důmyslem, ten prací, onen krví. Kdyby byl zůstal u vás, jeho život byl by se stal zbytečným a on nebyl by mohl přivyknout vaší bolesti. Jeho bezmocnost byla by ho učinila nenávistným, v zápase s protivenstvím, které změní v štěstí, stane se velikým a silným. Nechte ho založit budoucnost vás obou, madame, je v dobrých rukou."

„Ó," vzdychla ubohá žena, smutně pokyvujíc hlavou, „toho štěstí, o kterém mluvíte a za něž se pro něho zhloubi duše modlím, já neužiji. Tolik věcí se zlomilo ve mně a kolem mne, že se cítím blízka hrobu. Dobře jste učinil, pane hrabě, že jste mi umožnil přiblížit se

místu, kde jsem byla tak šťastna: člověk má zemřít tam, kde byl šťasten."

„Ach, madame," odpověděl Monte Cristo, „všecka vaše slova dopadají trpce a palčivě na mé srdce – tím trpčeji a palčivěji, že máte právo nenávidět mne, byl jsem příčinou všeho vašeho neštěstí. Proč mne raději nelitujete, místo abyste mne vinila? Učinila byste mne ještě nešťastnějším…"

„Nenávidět vás, vinit vás, Edmonde…? Nenávidět, obviňovat muže, který zachránil život mému synu, neboť viďte, že bylo vaším osudným, krvavým úmyslem, zabít panu de Moreerf toho syna, na něhož byl hrd? Ó, pohleďte na mne a uvidíte, je-li ve mně zdání nějaké výčitky."

Hrabě vzhlédl a upřel zrak na Mercedes, jež napolo povstavši vztahovala k němu obě ruce.

„Ó, pohleďte na mne," pokračovala s pocitem hluboké melancholie, „dnes lze snésti žár mých očí – nejsou to již doby, kdy přicházela jsem se usmát na Edmonda Dantèse, který očekával mne tam nahoře u okna komůrky, již obýval jeho starý otec… Od té doby uplynulo mnoho bolestných dní, které vyhloubily jakoby propast mezi mnou a tím časem. Vás vinit, Edmonde, vás nenávidět, můj příteli? Ne, jsem to já, kterou viním a kterou nenávidím! Oh, jak jsem bídná!" zvolala sepjavši ruce a zvednuvši oči k nebi. „Jak jsem byla potrestána… Měla jsem zbožnost, nevinnost a lásku, ta tři štěstí, z nichž utvořeni jsou andělé, a já bídná pochybovala o Bohu!"

/1922/

Monte Cristo přiblížil se k ní o krok a mlčky podával jí ruku.

„Ne," pravila Mercedes, odtáhnuvši zvolna svou, „ne, příteli, nedotýkejte se mne. Ušetřil jste mne a přece ze všech, kdož vám ublížili, byla jsem já nejvinnější. Všichni ostatní jednali z nenávisti, hrabivosti, sobectví – já jednala ze zbabělosti. Oni toužili, já jsem se bála. Ne, netiskněte mou ruku, Edmonde, tane vám na mysli laskavé slovo, cítím to, nevyslovujte je, zachovejte je pro jinou, já ho již nejsem hodná. Pohleďte…" (odhalila svou tvář úplně), „pohleďte, neštěstí zbělilo mi vlasy, mé oči prolily tolik slz, že jsou obestřeny fialovými stíny, na mém čele začínají se objevovat vrásky. Vy naproti tomu, Edmonde, jste stále mlád, stále krásný, stále hrdý. Je to tím, že vy měl jste víru, že vy měl jste sílu, že vy spolehl jste se na Boha a Bůh vám pomohl. Já byla zbabělá, já zřekla jsem se své víry, Bůh mne opustil a takto to se mnou dopadlo."

Mercedes propukla v pláč, ženské srdce pukalo při nárazu vzpomínek.

Monte Cristo uchopil její ruku a uctivě ji políbil, Mercedes však sama cítila, že ten polibek je bez žáru, jako by jej byl hrabě vtiskl na mramorovou ruku sochy světice.

„Jsou bytosti," pokračovala Mercedes, „jejichž první poklesek zničí celou jejich budoucnost. Považovala jsem vás za mrtva, měla jsem tedy zemřít. Neboť co bylo platno, že v srdci věčně jsem nosila smutek po vás? Jen to, že z třicetidevítileté ženy stala se padesá-

tiletá – nic víc. Co bylo platno, že, poznavši vás jediná ze všech, zachránila jsem jen svého syna? Nebylo mou povinností zachránit i muže – nechť jakkoli byl vinen – jehož jméno jsem přijala? Místo toho nechala jsem ho zemřít. Co pravím, můj Bože! Svou zbabělou necitelností, svým pohrdáním přispěla jsem k jeho smrti, nevzpomenuvši si, že stal se křivopřísežníkem a zrádcem k vůli mně.

Co platno, že doprovodila jsem svého syna až sem, když jsem ho vydala té zhoubné půdě africké? Oh, byla jsem zbabělá, pravím vám, zapřela jsem svou lásku a podobna odpadlíkům, přináším neštěstí všemu, co je kolem mne!“

„Ne, Mercedes, ne,“ odpověděl Monte Cristo, „nabuďte lepšího přesvědčení o sobě. Ne, vy jste ušlechtilá, svatá žena a odzbrojila jste mne svým bolem. Ale za mnou byl Bůh, neviditelný, neznámý, hněvivý, jehož pouhým poslem jsem byl a jenž nechtěl zadržet blesk, který jsem vyslal. Oh, zaklínám se Bohem, před nímž od desíti let denně padám na kolena, beru za svědka toho Boha, že chtěl jsem vám obětovat svůj život a se životem i plány, které s ním byly spojeny. Ale pravím to s hrdostí, Mercedes: Bůh mne potřeboval a já žil. Zkoumejte minulost, zkoumejte přítomnost, snažte se uhodnouti budoucnost a vizte, nejsem-li nástrojem Páně, nějhroznější neštěstí, nejkrutší utrpení, opuštění všemi, kteří mne milovali, pronásledování těmi, kteří mne neznali – to vše tvořilo první část mého života. Pak náhle po zajetí, samotě, bídě,

vzduch, svoboda a jmění tak skvělé, tak zázračné, tak nesmírné, že bych musil býti slep, abych nepoznal, že Bůh posílá mi je za velikým účelem. Od té doby zdálo se mi to jmění posvátným úřadem, od té doby neměl jsem ani jediné myšlenky na ten život, jehož sladkému klidu jste se vy, ubohá ženo, někdy oddávala, ani jediné hodiny pokoje – ani jediné… Byl jsem hnán jako ohnivý mrak, letící po nebi a mající zapáliti zlořečená města. Jako dobrodružní kapitáni, vydávající se na nebezpečnou cestu, chystající se na odvážnou výpravu, připravoval jsem zásoby, nabíjel zbraně, hromadil prostředky k útoku i obraně, zvykal jsem své tělo nejnamáhavějším výcvikům, duši nejprudším nárazům, své rámě učil jsem zabíjet, své oči pohlížet na utrpení, svá ústa usmívat se při nejhroznějším pohledu, z dobrého, důvěřivého, odpouštějícího, jímž jsem byl, stal jsem se mstivým, přetvářivým, zlým, či spíše necitelným jako hluchý a slepý osud. Pak vrhl jsem se na dráhu, jež mi byla otevřena, překročil jsem prostor, dosáhl cíle: běda těm, s nimiž jsem se setkal na své cestě!“

„Dost,“ zvolala Mercedes, „dost, Edmonde! Věřte, že ta, která jediná vás poznala, dovedla vám také jediná rozuměti. Ta tedy, Edmonde, jež vás poznala, jež dovedla vás pochopiti, byla by vás musila obdivovat, Edmonde, kdybyste ji byl potkal na své cestě a zlomil jako sklo! Jako je propast mezi mnou a minulostí, tak je i propast mezi vámi a ostatními muži. A mou nejbolestnější mukou, pravím vám, je přirovnávání,

neboť nic na světě se vám nevyrovná, nic se vám nepodobá. A nyní, Edmonde, dejte mi s bohem a rozlučme se."

„Dříve než vás opustím, řekněte mi, co si přejete, Mercedes," žádal Monte Cristo.

„Přeji si jen jediné, Edmonde: aby můj syn byl šťasten."

„Proste Všemohoucího, který samojediný má v rukou život lidí, aby odvrátil smrt od něho, já beru si na starost ostatní."

„Díky, Edmonde."

„Ale vy, Mercedes?"

„Já nepotřebuji ničeho, žiji mezi dvěma hroby: jeden je Edmonda Dantèse, tak dávno již mrtvého, milovala jsem ho! To slovo nesluší již mým uvadlým rtům, ale mé srdce si stále ještě vzpomíná a za nic na světě bych nechtěla ztratit tu paměť srdce. Druhý je hrob muže, kterého Edmond Dantès zabil, souhlasím s vraždou, ale musím se modlit za mrtvého."

„Váš syn bude šťasten, madame," opakoval hrabě.

„Pak i já budu tak šťastna, jak mi to je možno."

„Ale… přece jen… co budete dělat?"

Mercedes se smutně usmála.

„Kdybych vám řekla, že budu žít v tomto kraj jako Mercedes druhdy žila, to jest prací, nevěřil byste to, nedovedu již, než se modlit, ale není mi třeba pracovat, malý poklad, vámi zakopaný, byl nalezen na místě, jež jste udal. Lidé budou pátrat, kdo jsem, budou se ptát,

co dělám, nebudou vědět, jak žiji – ale co na tom! To je věcí, ujednanou mezi Bohem, vámi a mnou."

„Mercedes," pravil hrabě, „nevytýkám vám to, ale přepjala jste svou obět, zřeknuvši se celého jmění, jež nashromáždil pan de Morcerf a jehož polovina právem připadala vaší šetrnosti a bdělosti."

„Vím, co mi chcete nabídnouti, Edmonde, ale nemohu to přijmouti, můj syn by mi to zakázal."

„Budu se také střežit učinit něco pro vás, co by nebylo schváleno panem Albertem de Morcerf. Dozvím se jeho záměry a podvolím se jim. Ale přijme-li, co chci učinit, budete následovat jeho příkladu bez odporu?"

„Vy víte, Edmonde, že nejsem již bytostí myslící, nemám žádných úmyslů, leda snad ten, že nikdy žádného nepojmu. Bůh mnou tak otřásl ve svých bouřích, že jsem tím ztratila všecku vůli. Jsem v jeho rukou jako ptáče v spárech orla. Nechce, abych zemřela, proto žiji. Pošle-li mi pomoc, je to jeho vůle, přijmu ji tedy."

„Dejte pozor, madame," pravil Monte Cristo, „Bůh nepřeje si býti takto milován! Bůh chce, abychom ho chápali a zkoumali jeho moc: proto nám dal svobodnou vůli."

„Nešťastníče!" zvolala Mercedes. „Nemluvte tak ke mně! Kdybych se domnívala, že Bůh dal mi svobodnou vůli, co by mi zbývalo učinit, abych se zbavila zoufalství?"

Monte Cristo lehce zbledl a sklonil hlavu, zdrcen tou silou bolesti.

„Nechcete mi říci na shledanou?“ promluvil, podávaje jí ruku.

„Ó, ano, pravím vám na shledanou,“ odvětila Mercedes, ukazujíc vážně k nebi, „abych vám dokázala, že ještě doufám.“

A dotknuvši se chvějící se rukou ruky hraběte, Mercedes rychle vešla na schody a zmizela zrakům Monte Cristovým.

Nato hrabě zvolna vyšel z domu a zamířil k přístavu.

Mercedes však neviděla ho odcházeti, ačkoli stála u okna v pokojíku Dantèsova otce. Její oči pátraly v dálce po lodi, jež odnášela jí syna na širé moře.

Její hlas však jako by proti její vůli tiše šeptal:

„Edmonde, Edmonde, Edmonde!“

/1928/

XVI.
MINULOST

Hrabě vyšel s krvácejícím srdcem z domu, kde zanechal Mercedes, aby ji, jak všecko tomu nasvědčovalo, již nikdy nespatřil.

Od smrti malého Eduarda udála se s Monte Cristem veliká změna. Dospěv pozvolným a křivolakým vzestupem na vrchol své pomsty, spatřil na druhé straně hory propast pochyby.

Více než to: rozhovor s Mercedes probudil tolik vzpomínek v jeho duši, že samy ty vzpomínky musily býti přemáhány.

Muž rázu hraběte nemohl se dlouho oddávati této melancholii, která může živit všední duchy, dodávajíc jim zdánlivé originality, která však usmrcuje duchy vyšší. Dospěv tak daleko, že sám sobě takřka činil výčitky, hrabě si řekl, že není jinak možno, než že v jeho výpočtech stala se nějaká chyba.

„Pohlížím špatně na minulost," řekl si, „a nemohl jsem se tak zmýlit.

Jakže," pokračoval, „cíl, jejž jsem si vytkl byl by nesmyslným cílem? Byl bych se býval bral špatnou cestou po celých deset let? Jediná hodina stačila by dokázati architektovi, že dílo všech jeho nadějí bylo, když ne nemožným, tedy svatokrádežným?

/1929/

Nechci přivyknout té myšlence, zešílil bych z ní. Mým dnešním úvahám chybí správný posudek minulosti, protože pohlížím na tu minulost s druhého konce obzoru. Skutečně, minulost postupem času, podobna krajině, kterou procházíme, mizí, čím více se od ní vzdalujeme. Stalo se mi, co se stává lidem, poranivším se ve snu: vidí a cítí svou ránu a nepamatují se, jak k ní přišli.

Nuže, obrozený muži, bohatý výstředníku, probuzený spáči, všemohoucí blouznivče, nepřemožitelný milionáři, nabuď zase na chvíli té trudné perspektivy bídného nuzného života, projdi opět cestami, jimiž tě osud hnal, po nichž tě neštěstí provázelo, na nichž se tě zoufalství zmocnilo, příliš mnoho démantů, zlata a štěstí září dnes na křišťále zrcadla, v němž Monte Cristo vidí Dantèse, ukryj ty démanty, zakal to zlato, setři ty paprsky, bohatý, vyhledej chudého, volný, vyhledej vězně, vzkříšený, vyhledej mrtvolu."

Mluvě takto sám k sobě, Monte Cristo brat se ulicí de la Caisserie. Byla to táž ulice, po níž byl před dvaceti čtyřmi roky veden mlčenlivou, noční stráží, ty domy živého a veselého vzhledu byly oné noci temny, němy, uzavřeny.

„A jsou to přece tytéž," šeptal si Monte Cristo, „jenže tehdy byla noc a dnes je jasný den, slunce to vše ozařuje a zveseluje."

Sešel k nábřeží ulicí svatého Vavřince a zamířil ke skladišti, na tom místě přístavu byl tehdy vsazen na loďku. Člun k projížďkám jel mimo, maje napjatu svou plátěnou stříšku, Monte Cristo zavolal na veslaře, jenž

ihned zavesloval k němu s horlivostí, jakou vyznamenávají se tito loďaři, tuší-li dobrý obchod.

Počasí bylo nádherné, projížďka byla rozkošná. Rudé planoucí slunce chýlilo se k obzoru, do vln, jež měnily se jeho blízkostí v řeřavé uhlí, moře, hladké jako zrcadlo, zavlnilo se chvílemi skoky ryb, které, pronásledovány nějakým skrytým nepřítelem, vymršťovaly se z vody, žádajíce druhý živel o ochranu, na obzoru šinuly se, bílé a půvabné jako tažní rackové, rybářské bárky, mířící do Martigues, nebo nákladní lodi, vezoucí zboží na Korsiku nebo do Španěl.

Vzdor krásné obloze, vzdor bárkám ladných obrysů, vzdor zlatému světlu, zaplavujícímu kraj, hrabě, zahalen v plášť, připomínal si každou podrobnost oné hrozné cesty: to jediné, osamělé světlo, hořící v Kataláncích, ten pohled na zámek If, jenž poučil ho, kam je vezen, zápas s četníky, když chtěl se vrhnout do moře, jeho zoufalství, když cítil se přemožen, pocit chladu, když ústí karabiny přitisknuto mu bylo ku skráni jako ledový prsten.

A jako ony v létě vyschlé prameny, které za podzimních mlh pozvolna vlhnou a začínají se plniti po kapkách, tak i Monte Cristo ponenáhlu cítil, jak jeho prsa plní se tou starou hořkostí, jež kdysi zalévala srdce Edmonda Dantèse.

Od té chvíle nebylo již pro něho krásných nebes, ani půvabných bárek, ani zářivého světla, obloha zahalila se smutečním závojem, a zjev černého giganta, zvané-

ho zámek If, způsobil mu zachvění, jako by se mu byl náhle zjevil fantom úhlavního nepřítele.

Přistáli.

Hrabě instinktivně couvl až na nejzazší kraj člunu, přesto, že mu veslař dvakrát řekl co nejvlídnějším hlasem:

„Jsme na místě, pane."

Monte Cristo si vzpomněl, že na témže místě, po téže skále byl násilně vlečen svými strážci a že bodajíce mu bajonetem do beder, přinutili ho stoupat po úbočí.

Cesta zdála se druhdy Dantèsovi velmi dlouhou. Monte Cristo shledal ji velmi krátkou, při každém úderu vesel vytryskl zároveň s vlhkým mořským prachem milion myšlenek a vzpomínek v jeho duši.

Od červencové revoluce zámek If nebyl již vězením, jedině hlídka, určená k zabránění podloudnictví, obývala její strážnice, vrátný očekával u dveří zvědavce, aby jim ukázal ten dům hrůzy, jenž stal se kuriositou.

Ačkoli hrabě věděl o tom všem, přece jen, když vstoupil pod klenbu, když sestoupil po tmavých schodech, když byl uveden do kobky, kterou žádal viděti, chladná bledost obestřela jeho čelo, jehož ledový pot byl zaražen a zahnán až k srdci.

Hrabě se otázal, zůstal-li- tam ještě nějaký starý žalářník z dob Restaurace, všichni byli dáni do výslužby, nebo se jim dostalo jiného zaměstnání.

Vrátný, který jej doprovázel, byl tu teprve od r. 1830.

Dovedl ho do jeho vlastní kobky.

/1932/

Hrabě spatřil zsinalé světlo, vnikající tam úzkým světlíkem, spatřil místo, kde stála postel, později odstraněná, a za postelí otvor, proražený abbéem Fariou, zazděný sice, ale stále ještě viditelný podle novějších kamenů.

Monte Cristo cítil, že mu slábnou nohy, vzal dřevěnou stolici bez lenochu a usedl na ni.

„Vypráví se o tomto zámku nějaký příběh, kromě uvěznění Mirabeauova?“ tázal se. „Existuje nějaká legenda o těchto děsivých místech, o nichž lze těžko uvěřit, že sem lidé kdy zavřeli živého člověka?“

„Ano, pane,“ přisvědčil vrátný, „žalářník Antonín sdělil mi jeden právě o této kobce.“

Monte Cristo se zachvěl. Žalářník Antonín byl jeho žalářníkem. Zapomněl již skoro jeho jméno i tvář, ale jakmile bylo to jméno vysloveno, spatřil ho jako živého, s tváří zarostlou vousem, s hnědou blůzou a svazkem klíčů, jejichž zvuk zazněl mu v duchu v sluch.

Hrabě se ohlédl a zdálo se mu, že uzřel ho ve stínu chodby, jejž pochodeň, planoucí v rukou vrátného, činila ještě hustším.

„Pán si přeje, abych mu ji pověděl?“ tázal se vrátný.

„Ano,“ souhlasil Monte Cristo, „povězte.“

A přitiskl si ruku na prsa, aby potlačil prudký tlukot srdce, hroze se, že uslyší vyprávěti svůj vlastní příběh.

„Povězte,“ opakoval.

„V této kobce,“ začal vrátný, „byl zavřen vězeň – je tomu už dávno – velmi nebezpečný člověk, jak se zdá, tím nebezpečnější, že byl nesmírně dovedný. Jiný muž

byl uvězněn v tomto zámku zároveň s ním, ten však nebyl zlý: byl to ubohý kněz, který se zbláznil."

„Ach, zbláznil," opakoval Monte Cristo, „a jakého druhu bylo jeho šílenství?"

„Nabízel miliony, bude-li mu vrácena svoboda."

Monte Cristo zvedl oči k nebi, ale nespatřil nebes: kamenný závoj byl mezi ním a oblohou. Pomyslil si, že neméně hustý závoj byl mezi očima těch, kterým abbé Faria nabízel poklady, a těmi poklady, které jim nabízel.

„Ti vězňové se mohli stýkat?" tázal se Monte Cristo.

„Oh, ne, pane, to bylo výslovně zakázáno, ale oni vyhnuli se zákazu tím, že si prokopali chodbu, vedoucí z jedné kobky do druhé."

„A kdo z nich prokopal tu chodbu?"

„Ó, jistě ten mladý muž," odvětil vrátný, „byl dovedný a silný, kdežto ten ubohý abbé byl stár a sláb, kromě toho byl ducha příliš nerozhodného, aby byl mohl sledovati nějakou myšlenku."

„Slepci…!" zašeptal Monte Cristo.

„Tolik je jisto," pokračoval vrátný, „že ten mladý muž prokopal chodbu. Čím? To nikdo neví. Ale prokopal ji a důkazem toho je, že je vidět ještě její stopu, hleďte, vidíte ji?"

A přiblížil pochodeň ke zdi.

„Ach, skutečně," promluvil hrabě hlasem, jejž pohnutí ztlumilo.

„Oba vězňové se tedy stýkali. Jak dlouho ty styky trvaly? Nikdo neví. Tu jednoho dne starý vězeň onemoc-

něl a zemřel. Hádejte, co učinil mladý?“ tázal se vrátný, přerušiv vypravování.

„Nu?“

„Odnesl mrtvého, položil jej do své vlastní postele tváří ke zdi, pak se vrátil do prázdné kobky, zacpal otvor a vklouzl do nebožtíkova pytle. Slyšel jste jakživ o podobném nápadu?‘

Monte Cristo zavřel oči a znovu procítil všecky dojmy, které se ho zmocnily, když to hrubé plátno, dýšíci ještě chladem mrtvoly, přilehlo mu na obličej.

Vrátný pokračoval:

„Jeho plán byl takový: myslil, že mrtví jsou pohřbíváni na hradě Ifu, a ježto dobře tušil, že se vězňům nedostává rakve, doufal, že pozvedne hlínu rameny. Na neštěstí však panoval na hradě zvyk, který zkazil jeho plány, mrtví se nepochovávali, uvázala se jim koule na

nohy a byli hozeni do moře, což se i tentokráte stalo. Muž byl shozen do vody z galerie, druhého dne nalezen byl skutečný mrtvý v jeho posteli a všecko se vysvětlilo, neboť pohřbívači pak pověděli, co se předtím neodvážili říci, že totiž ve chvíli, kdy tělo bylo vrženo do prázdna, uslyšeli hrozný výkřik, udušený v témže okamžiku vodou, v níž zanikl."

Hrabě namáhavě oddychoval, pot stál mu na čele, úzkost svírala mu srdce.

„Ne," šeptal,si, „ne, pochybnost, kterou jsem cítil, byla počátkem zapomenutí, ale zde se srdce rozrývá znovu a lační po pomstě."

„A o vězni se již nikdy neslyšelo?" tázal se.

„Nikdy, nikdy! Víte, buď padl ležmo, a ježto byl shozen s padesáti stop výšky, zabil se asi na místě."

„Řekl jste, že mu přivázali kouli k nohoum, spadl tedy kolmo."

„Nebo spadl kolmo," pokračoval vrátný, „a pak ho asi tíže koule stáhla ke dnu, kde asi zůstal, chudák."

„Vy ho litujete?"

„Jak by ne – ačkoli byl ve svém živlu."

„Co tím chcete říci?"

„Kolovala totiž o tom nešťastníku pověst, že býval svého času námořním důstojníkem, zatčeným pro bonapartism."

„Pravdo," šeptal hrabě, „Bůh tě stvořil, abys vždy vyplula nad vlny a plameny. Ubohý námořník žije tedy v paměti několika vypravěčů, jeho děsný příběh vyprá-

ví se u krbu a posluchači chvějí se ve chvíli, kdy jeho tělo proráží prostor a zapadá do hlubiny moře."

„Jeho jméno nikdy nevešlo ve známost?" tázal se hlasitě.

„Jak by to bylo možno?" odvětil strážce. „Byl znám jen pode jménem číslo 34."

„Villeforte, Villeforte," šeptal Monte Cristo, „jak často jsi si to asi opakoval, když moje vidina pronásledovala tvé bezesné noci!"

„Pán si přeje pokračovat v prohlídce?" tázal se vrátný.

„Ano, hlavně kdybyste mi chtěl ukázat pokoj ubohého abbého."

„Ach, čísla 27?"

„Ano, čísla 27," opakoval Monte Cristo.

A zdálo se mu, že ještě slyší hlas abbého Farie, jenž na jeho otázku, jak se jmenuje, zavolal skrze zeď toto číslo.

„Pojďte."

„Počkejte," pravil Monte Cristo, „chci se ještě naposledy rozhlédnout po té kobce."

„To se mi zrovna hodí," odvětil průvodce, „zapomněl jsem klíč od tamté."

„Jděte si proň."

„Nechám vám zde pochodeň."

„Ne, odneste ji."

„Ale zůstanete tu beze světla."

„Já vidím potmě."

„Aj, zrovna jako on."

„Jako kdo?"

„Číslo 34. Tak prý přivykl tmě, že by byl našel špendlík v nejtmavějším koutě svého vězení."

„Trvalo mu to deset let, než tak daleko dospěl," zašeptal hrabě.

Průvodce se vzdálil i se smolnicí.

Hrabě mluvil pravdu: sotva uplynulo několik vteřin, již rozeznal všecko jako za jasného dne.

Rozhlédl se kol dokola a teď teprve řádně poznal svůj žalář.

„Ano," mluvil k sobě, „zde je kámen, na kterém jsem sedával! Zde stopa mých ramenou, jež zanechaly svůj otisk ve zdi! Zde stopa krve, jež prýštila mi z čela tehdy, když jsem si chtěl rozrazit hlavu o zeď…! Oh, tato čísla… pamatuji se na ně… psal jsem je jednou, když počítal jsem věk otcův, chtěje zvědět, najdu-li ho ještě na živu, a věk Mercedes, najdu-li ji ještě svobodnou… Když jsem to dopočítal, měl jsem na chvíli naději… Nepočítal jsem s hladem a nevěrou!"

A trpký smích vydral se z úst hraběte. Viděl jako ve snu svého otce nést ke hrobu… Mercedes kráčet k oltáři!

Nápis na druhé stěně padl mu do očí. Bělal se ještě na zelenavé zdi:

„BOŽE," četl Monte Cristo, „ZACHOVEJ MI PAMĚŤ!"

„Ano," zvolal, „to byla jediná modlitba mých posledních dob. Nežádal jsem již svobody, žádal jsem si jen paměti – bál jsem se, že zešílím a že zapomenu. Za-

choval jsi mi paměť, Bože, a já jsem si vzpomněl. Díky, díky, můj Bože!“

V té chvíli zachvěl se po stěnách svit pochodně, průvodce se vracel.

Monte Cristo vyšel mu vstříc.

„Pojďte,“ pravil.

A nevystoupiv ani na denní světlo, bral se podzemní chodbou, která přivedla ho ke druhému vchodu.

Celý svět myšlenek zachvátil tu opět Monte Crista.

První, co mu padlo do očí, byly sluneční hodiny, nakreslené na zdi, pomocí nichž abbé Faria počítal čas: pak zbytky lože, na němž ubohý vězeň zemřel.

Pohled ten nevzbudil v hraběti tíseň, která zmocnila se ho v jeho kobce, nýbrž sladký a něžný cit, cit vděčnosti naplnil mu srdce a dvě slzy vyřinuly se mu z očí.

„Zde byl zavřen pomatený abbé,“ pravil průvodce, „tadyhle přicházel k němu ten mladý muž“ (a ukázal Monte Cristovi otvor chodby, který s této strany nebyl zazděn). „Jeden učenec poznal podle barvy těch kamenů,“ pokračoval, „že oba vězňové stýkali se asi deset let. Ubožáci, měli jistě hodně dlouhou chvíli po celých těch deset let!“

Dantes vyňal z kapsy několik louisdorů a podal je muži, který ho již po druhé litoval, neznaje ho.

Vrátný je vzal v domněnce, že dostává několik drobných mincí, ale při světle smolnice poznal velikost obnosu, jejž mu návštěvník daroval.

„Pane,“ pravil mu, „zmýlil jste se!“

„Jak to?“

„Dal jste mi zlato."

„Vím to."

„Jakže, vy to víte?"

„Ano."

„Měl jste v úmyslu mi dát to zlato?"

„Ano."

„A mohu si je nechat s dobrým svědomím?"

„Ano."

Vrátný pohlédl udiveně na Monte Crista.

„A se vší poctivostí," dodal hrabě jako Hamlet.

„Pane," pravil vrátný, jenž netroufal si uvěřit svému štěstí, „nechápu vaši štědrost."

„A je přece snadno pochopitelná, příteli," odvětil hrabě, „byl jsem námořníkem a váš příběh dojal mne více, než koho jiného."

„Jste-li tedy tak štědrý, pane," odpověděl průvodce, „zasloužíte, abych vám něco daroval."

„Co mi chceš darovat, příteli? Lastury, slaměné výrobky? Děkuji."

„Nikoli, pane, nikoli, něco, co se týče příběhu, který jsem vám sdělil."

„Skutečně?" zvolal hrabě živě. „Co je to?"

„Poslyšte," začal vrátný, „co se stalo. Řekl jsem si, že se vždycky něco najde v cele, kde byl vězeň zavřen patnáct let, a začal jsem pátrat ve zdech."

„Ach," zvolal hrabě, vzpomenuv si na abbéovu dvojí skrýš, „opravdu?"

„Hledal jsem tak dlouho," pokračoval vrátný, „až jsem přišel na to, že u hlav postele a pak v krbu to dutě zní."

„Ano, ano," přisvědčil Monte Cristo.

„Pozvedl jsem kameny a našel jsem…"

„Provazový žebřík, náčiní?" zvolal hrabě.

„Jak to víte?" tázal se vrátný udiveně.

„Nevím to, myslím si to," odtušil hrabě, „takové věci se obyčejně nacházejí ve skrýších vězňů."

„Ano, pane," přisvědčil průvodce, „našel jsem provazový žebřík a náčiní."

„A máš to ještě?" zvolal Monte Cristo.

„Ne, pane, prodal jsem ty předměty, které byly velmi zajímavé, návštěvníkům, ale zbylo mi ještě něco jiného."

„Co?" ptal se hrabě netrpělivě.

„Zbyla mi jakási kniha, napsaná na plátěných pruzích."

„Ó," zvolal Monte Cristo, „ty máš tu knihu?"

„Nevím, je-li to kniha," odpověděl vrátný, „ale mám to, jak jsem vám již řekl."

„Jdi mi pro to, příteli, jdi," pravil hrabě, „a je-li to, co myslím, neboj se, že budu nevděčný."

„Už běžím, pane."

A vrátný odešel.

Tu hrabě poklekl nábožně před zbytky lože, z něhož smrt učinila proň oltář.

„Ó, můj druhý otče," pravil, „ty, jenž dal jsi mi svobodu, vědění, bohatství, ty, jenž, podoben vyš-

ším bytostem, měl jsi znalost dobra i zla, zapřísahám tě – zůstává-li něco z nás v útrobách hrobu, co se zachvívá při hlase těch, kteří zůstali na zemi, vznáší-li se po smrti něco živoucího z nás kolem míst, kde jsme za živa mnoho milovali a mnoho trpěli – zapřísahám tě, ušlechtilé srdce, vznešený duchu, hluboká duše, ve jménu té otcovské lásky, kterou jsi mi věnoval, a synovské úcty, již jsem k tobě choval, zbav mne slovem, pokynem, jakýmkoli znamením toho zbytku pochyby, která, nezmění-li se v přesvědčení, stane se výčitkou."

Hrabě sklopil hlavu a sepjal ruce.

„Hleďte, pane," ozval se hlas za ním.

Monte Cristo se zachvěl a ohlédl.

Vrátný podával mu plátěné pruhy, do nichž abbé Faria uložil všecky poklady svého vědění. Byl to rukopis velikého díla abbého Farie o království v Itálii.

Hrabě uchopil jej žádostivě a jeho zrak padl především na motto, četl:

„Vyrveš zuby draku a zašlápneš nohou lvy, pravil Hospodin."

„Ach," zvolal, „zde je odpověď! Díky, otče, díky!"

A vyňav z náprsní kapsy malé pouzdro, obsahující deset tisícových bankovek, pravil průvodci:

„Tu máš, nech si to pouzdro."

„Vy mi je dáváte?"

„Ano, ale pod podmínkou, že se do něho nepodíváš, dokud neodejdu."

A vloživ si za ňadra objevenou relikvii, která měla pro něho cenu největšího pokladu, vyběhl z podzemí a vskočil do bárky se slovy:

„Do Marseille!“

Vzdaluje se pak a upíraje oči na temné vězení, mluvil k sobě:

„Běda těm, kteří dali mne uvěznit do toho tmavého žaláře, a těm, kteří zapomněli, že jsem tam uvězněn!“

Míjeje Katalánce, hrabě se odvrátil a zahaliv si tvář pláštěm, zašeptal ženské jméno.

Vítězství bylo úplné, hrabě dvakrát zdolal pochybu.

Jméno, které vyslovil s výrazem něhy, jež byla téměř láskou, bylo jméno Haydéino.

Stanuv na pevnině, Monte Cristo zamířil ke hřbitovu, kde věděl, že najde Morrela.

I on před desíti roky zbožně hledal jistý hrob na tom hřbitově a hledal jej marně. On, jenž vracel se do Francie s miliony, nemohl najíti hrob svého otce, zemřevšího hladem.

Morrel dal naň sice vztyčit kříž, ale kříž padl a hrobník jej spálil, jak to hrobníci činí vůbec se vším starým dřívím, ležícím na hřbitovech.

Poctivý obchodník byl šťastnější: zemřev v náručí svých dětí, byl jimi doprovoděn a uložen vedle své choti, která předešla ho o dvě léta dříve na věčnost.

Dvě široké mramorové desky, na nichž napsána byla jejich jména, ležely vedle sebe v malé ohradě se železnou mříží, ve stínu čtyř cypřišů.

/1943/

Maximilien byl opřen o jeden z nich a upíral na oba hroby oči bez pohledu.

Bolest jeho byla hluboká, takřka nesmírná.

„Maximiliene," pravil mu hrabě, „tam nemáte hledět, nýbrž tam!"

A ukázal mu k nebi.

„Mrtví jsou všude," odpověděl Maximilien, „neřekl jste mi to sám, když jste mne odvážel z Paříže?"

„Maximiliene," mluvil hrabě dále, „cestou jste mi řekl, že byste se rád zastavil na několik dní v Marseilli, je to stále vaším přáním?"

„Nemám již přání, hrabě, ale zdá se mi, že by mi bylo méně obtížno čekat zde, než jinde."

„Tím líp, Maximiliene, neboť vás musím opustit a beru s sebou vaše slovo, není-li pravda?"

„Ach, zapomenu naň, hrabě, zapomenu," pravil Morrel.

„Ne, nezapomenete, především proto, že jste čestný muž, Morreli, pak protože jste přísahal a protože budete přísahat znovu."

„Ó, hrabě, mějte se mnou slitování! Jsem tak nešťasten, hrabě!"

„Znal jsem nešťastnějšího muže než vy, Morreli."

„Nemožno!"

„Bohužel, každý člověk považuje se za nešťastnějšího, než jiný nešťastník, jenž pláče a naříká vedle něho, to už je v pyšné lidské povaze," pravil Monte Cristo.

„Kdo je nešťastnější než ten, který ztratil to jediné, po čem toužil a co na světě miloval?"

„Poslyšte, Morreli," ujal se slova Monte Cristo, „a upněte na chvíli pozornost na to, co vám řeknu. Znal jsem muže, který všecky své naděje na štěstí založil právě tak jako vy na ženě. Muž ten byl mlád, měl starého otce, jejž miloval, nevěstu, kterou zbožňoval: již ji chtěl pojati za choť, když tu náhle jeden z těch rozmarů osudu, při nichž bylo by lze pochybovat o dobrotě boží, kdyby Bůh později nezjevil, že vše je pro něho prostředkem k dovedení v jeho nekonečnou jednotu, odňal mu svobodu, nevěstu, budoucnost, o níž snil a kterou považoval za svou (neboť ve své slepotě dovedl čísti pouze v přítomnosti), a uvrhl jej ve tmu žaláře."

„Ach," prohodil Morrel, „ze žaláře člověk vyjde za týden, za měsíc, za rok."

„Zůstal tam čtrnáct let, Morreli," promluvil hrabě, položiv mladému muži ruku na rameno.

Maximilien se zachvěl.

„Čtrnáct let!" zašeptal.

„Čtrnáct let," opakoval hrabě, „i on prožil během těch čtrnácti let mnoho zoufalých chvil, i on, maje se, jako vy, Morreli, za nejnešťastnějšího z lidí, chtěl se usmrtiti."

„Nuže?" tázal se Morrel.

„V okamžiku nejvyššího nebezpečí Bůh zjevil se mu lidským způsobem, neboť Bůh nekoná již zázraků. Muž snad rázem ani nepochopil to nekonečné slitování Hospodinovo (oči, zkalené slzami, potřebují delšího času, než jasně prohlédnou), konečně však nabyl trpělivosti a čekal. Jednoho dne vyšel zázračným způsobem

z hrobu, přeměněn, bohat, mocný, takřka bůh, první jeho výkřik platil otci: jeho otec byl mrtev!“

„I můj otec je mrtev,“ poznamenal Morrel.

„Ano, ale váš otec zemřel vám v náručí, milován, šťasten, ctěn, bohat, doživ se vysokého věku, jeho otec zemřel v bídě, zoufalství, pochybuje o Bohu, a když za deset let po jeho smrti syn hledal jeho hrob, i ten hrob zmizel a nikdo nemohl ubohému říci: Zde odpočívá v Pánu srdce, které tě tak milovalo.“

„Ach!“ vydechl Morrel.

„Byl to tedy nešťastnější syn než vy, Morreli, neboť nevěděl ani, kde hledat otcův hrob.“

„Ale zůstala mu aspoň žena, kterou miloval,“ namítl Morrel.

„Mýlíte se, Morreli, ta žena…“

„Zemřela?“ zvolal Maximilien.

„Hůř než to: byla nevěrna, provdala se za jednoho ze škůdců svého ženicha. Vidíte tedy, Morreli, že ten muž byl nešťastnějším milencem, než vy!“

„A Bůh seslal tomu muži útěchu?“ tázal se Morrel.

„Seslal mu aspoň klid.“

„A ten muž může být ještě jednou šťasten?“

„Doufá v to, Maximiliene.“

Mladý muž sklopil hlavu.

„Máte mé slovo,“ promluvil po chvíli mlčení a podal Monte Cristovi ruku, „nezapomeňte jen…“

„5. října, Morreli, očekávám vás na ostrově Monte Cristo. Dne 4. bude na vás čekat yachta v přístavu Bastie, ta yachta jmenuje se Eurus, prohlásíte se jejímu ka-

pitánu, který vás ke mně dopraví. Je to tedy ujednáno, viďte, Morreli?“

„Ujednáno, hrabě, a učiním, co je ujednáno, ale nezapomeňte, že 5. října…“

„Dítě, nevíte ještě, co je to slib muže? … Řekl jsem vám dvacetkrát, že budete-li toho dne ještě chtít umřít, pomohu vám k tomu. S Bohem.“

„Opouštíte mne?“

„Ano, mám co dělat v Itálii. Nechávám vás samotna, samotna na pospas neštěstí, samotna s tím orlem mocných křídel, kterého Pán posílá svým vyvoleným, aby je donesl k jeho nohám, pověst o Ganymedovi není bajkou, Maximiliene, je to allegorie.“

„Kdy odjíždíte?“

„Okamžitě, parník na mne čeká, za hodinu budu již daleko od vás, doprovodíte mne k přístavu, Maximiliene?“

„Jsem vám cele k službám, hrabě.“

„Obejměte mne.“

Morrel šel s hrabětem až k přístavu, dým stoupal již jako ohromný chochol z černého komínu, jenž chrlil jej k nebesům. Loď záhy vyplula a za hodinu nato, jak řekl Monte Cristo, táhl se týž oblak bělavého kouře, sotva již viditelný, na východním obzoru, jejž začínaly haliti první noční mlhy.

/1947/

XVII.
PEPPINO

Právě ve chvíli, kdy parník hraběte zmizel za mysem Morgiou, muž, jedoucí poštou po silnici z Florencie do Říma, minul městečko Aquapendente. Jel dosti rychle, aby urazil hodně cesty, ale při tom ne tak, aby vzbudil podezření.

Muž ten, oděný ve svrchník, vlastně v plášť, na němž dlouhá cesta zanechala značné stopy, ponechavši však bez poskvrny a bez prášku stužku Čestné legie, skvící se mu nejen na plášti, nýbrž i na kabátě, zjevně prozrazoval svůj francouzský původ a to nejen tímto dvojím znamením, nýbrž i přízvukem, s nímž mluvil na postiliona. Že narodil se v zemi světového jazyka, tomu nasvědčovalo i to, že neuměl jiného slova italského, kromě hudebních výrazů, které jsou s to, jako Figarovo „goddam", nahradit všecky finessy cizího jazyka.

„Allegro!" říkal postilionům po každé, jeli-li do kopce.

„Moderato!" volal, sjížděli-li dolů.

A každý ví, kdo tamtudy jel, jeli-li málo kopců na silnici aquapendentské, vedoucí z Florencie do Říma!

Obě ta slova vzbuzovala ostatně upřímný smích obou bodrých mužů, jimž platila.

Při zjevu věčného města, totiž u Storty, odkud viděti je Řím, cestovatel nepocítil onoho pocitu nadšené

zvědavosti, která nutí každého cizince vstát se sedadla a snažiti se rozeznat slavný dóm svatého Petra, jejž lze vidět mnohem dříve než vše ostatní. Ne, cestovatel vytáhl jen tašku z náprsní kapsy a z ní složenou listinu, kterou rozbalil a opět složil s pečlivostí, jež podobala se úctě, a řekl jen:

„Dobrá, mám ji stále."

Vůz projel branou del Popolo, dal se vlevo a stanul před hotelem ďEspagne.

Otec Pastrini, náš starý známý, uvítal hosta na prahu dveří, s kloboukem v ruce.

Cestující sestoupil, objednal si dobrý oběd a zeptal se na adresu banky Thompson a French, jež byla mu ihned sdělena, neboť dům ten byl jedním z nejznámějších v Římě.

Stál na via dei Banchi blízko svatého Petra.

V Římě jako všude jinde je příjezd pošty událostí. Deset mladých potomků Maria a Gracchů s rozbitými lokty a bosýma nohama, ale s rukama v bok a pažema ladně založenýma za hlavou, prohlíželo si cestovatele, vůz i koně. K těmto vybraným uličníkům připojilo se asi padesát darmošlapů ze států Jeho Svatosti, takových, kteří se potloukají ulicemi a plijí se svatoandělského mostu do Tibery, když je v Tibeře voda.

Poněvadž pak římští uličníci a zevlouni mají před pařížskými tu výhodu, že rozumí všem jazykům a zvláště francouzskému, slyšeli, že cestovatel žádá pokoj, oběd a že se ptá po adrese firmy Thompson a French.

Z toho následovalo, že když nově příchozí vyšel z hotelu s nezbytným ciceronem, oddělil se od skupiny zvědavců muž, který, nepozorován cestovatelem a nezdaje se být pozorován průvodcem, kráčel v malé vzdálenosti za cizincem, sleduje ho tak obratně, jako agent pařížské policie.

Francouz tak spěchal vykonat návštěvu firmě Thompson a French, že ani nechtěl čekat, až bude zapřaženo, vůz měl ho dohonit cestou, nebo na něho čekat u bankéře.

Došli na místo, aniž je kočár stihl.

Francouz vešel, nechav v předsíni průvodce, který ihned navázal rozmluvu s dvěma či třemi zaměstnanci bez zaměstnání, vlastně o tisíci zaměstnáních, kteří stojí v Římě u dveří bank, kostelů, zřícenin, museí a divadel.

Zároveň s Francouzem vešel i muž, oddělivší se od skupiny zvědavců, Francouz zazvonil u kanceláří a vstoupil do první místnosti, jeho stín učinil totéž.

„Pánové Thompson a French?“ tázal se cizinec.

Jakýsi lokaj se zvedl na pokyn prokuristy, slavnostního strážce první kanceláře.

„Koho mám ohlásit?“ tázal se lokaj, chystaje se jíti před cizincem.

„Barona Danglarse,“ odpověděl cestovatel.

„Pojďte,“ pravil lokaj.

Otevřely se dveře, lokaj i baron v nich zmizeli. Muž, vešedší za Danglarsem, usedl na lavici, jako by čekal.

/1950/

Úředník psal ještě asi pět minut, během těch pěti minut muž, sedící na lavici, zachovával nejhlubší ticho a naprostou nehybnost.

Pak přestalo pero skřípat po papíře, úředník zvedl hlavu, pozorně se rozhlédl a přesvědčiv se, že jsou sami, pravil:

„Aj, ty zde, Peppino?“

„Ano,“ zněla lakonická odpověď.

„Větříš u toho tlustého něco, co by stálo za to?“

„Moje zásluha není tak velká, byli jsme upozorněni.“

„Víš tedy, proč sem přišel, všetečko?“

„Inu, pro peníze, teď bych jen rád znal obnos.“

„Hned se to dozvíš, příteli.“

„Dobrá, ale ať mi nedáš, jako onehdy, špatné informace!“

„Co to povídáš? O kom to mluvíš? Snad o tom Angličanu, co si odtud onehdy odnesl tři tisíce tolarů?“

„Ne, ten skutečně měl u sebe tři tisíce tolarů a také jsme je našli. Mluvím o tom ruském knížeti.“

„Nu?“

„Ohlásil jsi nám třicet tisíc liber a my našli jen dvacet dvě.“

„To jste asi špatně hledali.“

„Luigi Vampa konal prohlídku osobně.“

„Pak snad měl dluhy a zaplatil je.“

„Rus?“

„Nebo to utratil?“

„To by konečně bylo možno.“

„Rozhodně, ale teď jdu na svou pozorovací stanici, jinak by Francouz mohl vyřídit svou záležitost, aniž bych se dozvěděl přesný obnos."

Peppino přikývl a vytáhnuv z kapsy růženec, jal se mumlat nějakou modlitbu, kdežto úředník odešel týmiž dveřmi, v nichž zmizel lokaj i baron.

Asi po desíti minutách se úředník vrátil se zářící tváří.

„Nuže?" tázal se Peppino přítele.

„Můžeme si gratulovat," odvětil úředník, „sumička je slušná!"

„Pět až šest milionů, ne?"

„Ano, tys to věděl?"

„Na šek jeho Excellence hraběte de Monte Cristo."

„Ty znáš hraběte?"

„A jehož úvěrné listy má pro Řím, Benátky a Vídeň."

„Tak jest!" zvolal úředník. „Jak to, že jsi tak dobře informován?"

„Řekl jsem ti, že jsme dostali předem zprávu."

„Proč jsi se mne tedy ptal?"

„Abych byl jist, že je to skutečně on."

„Je to on… pět milionů. Pořádná suma, co, Peppino?"

„Ano."

„My tolik nikdy nebudeme míti."

„Budeme z toho míti aspoň několik drobečků," odvětil filosoficky Peppino.

„Pst, zde je!"

/1952/

Úředník chopil se opět svého pera, Peppino svého růžence, když se dveře otevřely.

Objevil se Danglars se zářící tváří, doprovázený bankéřem, jenž vyprovodil ho až ke dveřím.

Za Danglarsem vyšel Peppino.

Kočár, který měl jet za Danglarsem, čekal podle ujednání před bankou Thompson a French. Cicerone držel otevřená dvířka: cicerone je velmi ochotná bytost, které lze ke všemu upotřebit.

Danglars vskočil do kočáru lehce, jako dvacetiletý mladík.

Cicerone zavřel dvířka a usedl vedle kočího.

Peppino vystoupil na zadní místo.

„Přeje si Jeho Excellence vidět svatého Petra?“ tázal se cicerone.

„K čemu?“ odvětil baron.

„Nu, k vůli prohlédnutí.“

„Nepřijel jsem do Říma prohlížet si,“ odvětil Danglars hlasitě, pak dodal tiše se svým žádostivým úsměvem: „Přijel jsem si pro peníze.“

A ohmatal svou náprsní tašku, do které právě uzavřel jistou listinu.

„Jeho Excellence přeje si tedy jet…?“

„Do hotelu.“

„Casa Pastrini,“ pravil cicerone kočímu.

A kočár vyjel rychle jako soukromá ekypáž.

Deset minut na to vkročil baron do svého pokoje a Peppino usadil se na lavici, stojící před hotelem, než usedl, pošeptal ještě několik slov jednomu z potomků

Maria a Gracchů, o nichž zmínili jsme se na počátku této kapitoly, kterýžto potomek zamířil ku Capitolu, utíkaje, co mu nohy stačily.

Danglars byl unaven, spokojen a ospalý. Ulehl, položil si pouzdro s listinami pod polštář a usnul.

Peppino měl tedy dosti času, hrál s několika facchini „morru", prohrál tři tolary, a aby se utěšil, vypil láhev orvietského vína.

Druhého dne probudil se Danglars pozdě, ačkoli časně ulehl, po pět či šest nocí spal velmi špatně, spal-li vůbec.

Bohatě posnídal a nestaraje se tuze, jak sám již řekl, o krásy věčného města, objednal si poštovní koně na poledne.

Danglars však nepočítal s policejními formalitami, ani s poštmistrovou leností.

Koně přijeli až ve dvě hodiny a cicerone přinesl vidovaný pas teprve ve tři.

Všecky ty přípravy přivábily přede dveře otce Pastriniho značný počet zevlounů.

Potomci Gracchů a Maria rovněž nechyběli.

Baron triumfálně prošel těmi skupinami, které ho nazývaly Excellenci, aby dostaly bajocco.

Ježto Danglars, muž, jak víme, velmi demokratický, spokojil se až doposud titulem barona a nebyl ještě nazýván Excellenci, nový ten titul mu tak lichotil, že rozdělil asi tucet paolů vší té sebrance, která byla ochotna nazývat ho za nových dvanáct paolů Výsostí.

„Kterou silnicí?" tázal se postilion italsky.

/1954/

„Silnicí k Anconě," odvětil baron.

Otec Pastririi přeložil otázku i odpověď a kočár tryskem vyjel.

Danglars skutečně hodlal zajeti do Benátek, vyzvednout tam část jmění a z Benátek pak chtěl do Vídně, kde dal by si vyplatit zbytek.

Měl v úmyslu usaditi se v tomto posledním městě, o němž slyšel, že je to město zábav.

Sotva urazil tři míle v římské kampani, již se začalo stmívat. Danglars netušil, že vyjel tak pozdě, jinak by byl raději zůstal, tázal se postiliona, kdy přijedou do nejbližšího města.

„Non capisco!" odpověděl postilion.

Danglars hnul hlavou, jako by chtěl říci:

„Velmi dobře!"

Kočár jel dále.

„Zůstanu na první zastávce," umiňoval si Danglars.

Danglars cítil ještě zbytek blahého pocitu, který ovládal ho minulého dne a který zjednal mu tak výbornou noc. Byl pohodlně rozložen v dobrém anglickém voze s dvojitými péry, cítil se unášen cvalem dvou dobrých koní, věděl, že se bude přepřahat o sedm mil dále. Co dělat, je-li člověk bankéřem a učinil-li šťastně úpadek?

Danglars myslil deset minut na svou ženu, zůstavši v Paříži, dalších deset minut na dceru, jezdící po světě se slečnou ďArmilly, deset minut věnoval svým věřitelům a tomu, jak naloží s jejich penězi, nemaje pak již nač mysliti, zavřel oči a usnul.

/1955/

Chvílemi však, otřesen prudčím nárazem než obyčejně, Danglars otevřel na chvíli oči, tu cítil, že je stále s touže rychlostí unášen po téže římské kampani, jež všecka je poseta rozpadávajícími se vodovody, které podobají se granitovým obrům, zkamenělým v běhu. Noc však byla studena, temna, deštiva a dřímajícímu muži bylo mnohem příjemnější zůstati se zavřenýma očima v hloubi kočáru, než vysunovat hlavu z okénka a dotazovati se postiliona, který nedovedl odpovídati nic jiného než: Non capisco.

Danglars spal tedy dále, mysle si, že nic nezmešká, probudí-li se až při přepřahání.

Vůz stanul, Danglars se domníval, že dojel konečně k tak žádoucímu cíli.

Otevřel oči a vyhlédl okénkem, čekaje, že spatří vůkol sebe nějaké město, nebo aspoň nějakou vesnici, uzřel však jen jakousi opuštěnou rozvalinu a tři nebo čtyři muže, přecházející jako stíny.

Danglars chvíli čekal, až postilion, který přepřahal koně, přijde mu říci o poštovní poplatek, hodlal použíti té příležitosti a otázati se svého nového průvodce na různé věci. Koně však byli odpřaženi a nahrazeni novými, aniž kdo přišel požádat cestujícího o peníze. Danglars udiven otevřel dvířka, ale silná ruka vstrčila ho zpět a vůz rachotil znovu dál.

Baron, ohromen, probudil se nadobro.

„Ach, mio caro!“ zvolal na postiliona.

I to pamatoval si Danglars z italských romancí, které jeho dcera zpívávala společně s princem Cavalcantim.

/1956/

Ale mio caro neodpověděl. Danglars spustil tedy jen okénko. „Hej, příteli, kam jedeme?“ volal, vysunuv hlavu ven.

„Dentro la testa!“ vzkřikl přísný, velitelský hlas, doprovázený hrozivým gestem.

Danglars pochopil, že „dentro la testa“ znamená „hlavu zpět“. Jak vidíme, dělal rychlé pokroky v italštině.

Uposlechl ne bez nepokoje. A ježto ten nepokoj vzrůstal od minuty k minutě, jeho duch nejevil již té prázdnoty, která na počátku cesty ukolébala ho v spánek, nýbrž naplnil se v několika vteřinách spoustou myšlenek, z nichž každá sama o sobě byla by s to udržeti cestovatele v bdělosti a zvláště cestovatele v situaci Danglarsově.

Jeho oči nabyly ve tmě oné bystrosti, jaké nám na okamžik dodává silné rozčilení, ale která později oslábne přílišným napětím. Dříve než máme strach, vidíme jasně, když nás strach ovládne, vidíme dvojnásob a když je po strachu, vidíme nejasně.

Danglars spatřil muže, zahaleného v plášť a klusajícího podle dvířek vpravo.

„Nějaký četník,“ myslil si. „Byl bych snad býval telegraficky ohlášen papežským úřadům?“

Rozhodl se zbavit se té úzkosti.

„Kam mne vedete?“ tázal se.

„Dentro la testa!“ opakoval týž hlas stejně hrozivým tónem.

Danglars se obrátil k okénku vlevo.

Jiný jezdec klusal podle dvířek vlevo.

/1957/

„Rozhodně," řekl si Danglars a pot stál mu na čele, „rozhodně jsem chycen."

A vtiskl se do pozadí kočáru, tentokrát ne aby spal, nýbrž aby se oddal myšlenkám.

Za chvilku vyšel měsíc.

Z hloubi vozu pohřížil Danglars pohled v širou kampaňu. Spatřil opět vodovody, kamenné fantomy, které již jednou pozoroval, místo však aby je měl vpravo, měl je nyní vlevo.

Poznal, že kočár učinil oblouk a že vezou ho zpět do Říma.

„Ó, já nešťastný," šeptal si, „italská vláda mne vydala!"

Kočár stále ujížděl s příšernou rychlostí. Uplynula hrozná hodina, neboť uprchlík neklamně seznával podle každého nového znamení, že je vezen zpět, kudy přijel. Konečně spatřil opět temnou hmotu, na niž, jak se mu zdálo, kočár musí narazit. Vůz však zahnul a jel podél té temné hmoty, římské to hradební zdi.

„Ó," šeptal si Danglars, „nevracíme se do města, nejsem tedy v moci spravedlnosti. Můj Bože, byli by to snad…"

Vlasy se mu zježily.

Vzpomněl si na zajímavé historie o římských banditech, které došly v Paříži tak malé víry a které Albert de Morcerf vyprávěl paní Danglarsové a Eugenii, když ještě šlo o to, aby se mladý vicomte stal synem první a manželem druhé.

„Snad zloději!" šeptal.

/1958/

Vůz náhle zarachotil po něčem tvrdším než písčitá cesta. Danglars odvážil se vyhlédnouti na obě strany, spatřil pomníky zvláštního tvaru a jak byl zaujat Morcerfovým líčením, jež vracelo se mu na mysl se všemi podrobnostmi, napadlo ho, že je asi na silnici Appiově.

Po levé straně bylo vidět v jakémsi údolí okrouhlou prohlubeň.

Byl to cirkus Caracallův.

Na rozkaz muže, jedoucího po pravé straně vozu, kočár se zastavil.

Současně otevřela se dvířka vlevo.

„Scendi!" poručil čísi hlas.

Danglars okamžitě sestoupil, nemluvil ještě italsky, ale už rozuměl.

Spíš mrtev nežli živ, baron se rozhlédl.

Čtyři muži ho obklopovali, nepočítaje postiliona.

„Di qua," pravil jeden za čtyř mužů, bera se úzkou stezkou, jež vedla se silnice Appiovy mezi ty nerovné rýhy římské kampaně.

Danglars následoval svého průvodce bez odporu a i bez ohlížení věděl, že tři ostatní muži jdou za ním.

Leč zdálo se mu, že se ti mužové zastavují ve stejných vzdálenostech od sebe, jako stráže.

Asi po desítiminutové cestě, během níž Danglars nevyměnil se svým průvodcem ani slova, stanul mezi pahorkem a houštím vysoké trávy, tři muži, mlčky stojící, tvořili trojúhelník, jehož středem byl on.

Chtěl mluvit, jazyk vypovídal mu službu.

„Avanti!" ozval se týž hlas ostrého, velitelského zvuku.

Tentokrát rozuměl Danglars dvojnásob: rozuměl slovu i gestu, neboť muž, jdoucí za ním, strčil do něho tak prudce, že baron div nenarazil na vůdce.

Vůdcem tím byl náš přítel Peppino, který pustil se do vysoké trávy po pěšině, jež snad mohla jen kunám a ještěrkám sloužit za schůdnou cestu.

Peppino stanul před skalou, porostlou hustým křoviskem. Skála byla pootevřena jako oční víčko a otvor

ten sloužil za vchod mladému muži, jenž v něm zmizel jako ďáblové našich feerií v propadlišti.

Hlas i pokyn muže, jdoucího za Danglarsem, přiměly ho učiniti totéž. Nebylo již pochyby, francouzský bankrotář měl co činit s římskými bandity.

Danglars se podrobil jako ten, kdo ocitl se mezi dvojím velikým nebezpečím a jejž strach činí statečným. Přes svoje břicho, málo schopné vnikat do rozsedlin římské kampaně, protáhl se za Peppinem, spustil se dolů se zavřenýma očima, až dopadl na nohy.

Dotknuv se země, otevřel oči.

Cesta byla široká, ale tmavá. Peppino, neskrývaje se již, teď, když byl doma, zakřesal a zapálil smolnici.

Druzí dva mužové sestoupili za Danglarsem jako zadní stráž, a strkajíce Danglarse, když se náhodou zastavil, dovedli ho po mírném svahu na křižovatku chmurného vzhledu.

Ve zdech okolo vyhloubeny byly nad sebou rakve, které podobaly se uprostřed bílých kamenů černým, hlubokým očním dutinám v lebce.

Stráž zacvakala kohoutkem karabiny.

„Kdo zde?“ zvolala.

„Přítel, přítel!“ ozval se Peppino. „Kde je kapitán?“

„Tam,“ odvětila stráž, ukázavši přes rameno k jakémusi velikému sálu, vyhloubenému ve skále, světlo z něho vnikalo do chodby velikými klenutými otvory

„Dobrý lov, kapitáne, dobrý lov,“ hlásil Peppino po italsku.

/1961/

A uchopiv Danglarse za límec svrchníku, dovedl jej k otvoru, jenž nahrazoval dveře a jímž vcházelo se do sálu, z něhož kapitán učinil si zřejmě příbytek.

„Je to ten muž?“ tázal se náčelník, který četl velmi pozorně „Život Alexandrův“ v Hutarchovi.

„Je, kapitáne, je to on.“

„Dobře, ukažte mi ho.“

Na ten dosti nezdvořilý rozkaz Peppino přiklonil tak prudce smolnici k Danglarsově tváři, že bankéř rychle couvl, aby mu nesežehla obočí.

Jeho strhaná tvář jevila všecky symptomy bledé, ohyzdné hrůzy.

„Ten muž je unaven,“ pravil kapitán, „doveďte ho na lože.“

„Oh,“ šeptal Danglars, „tím ložem je jistě jedna ta rakev ve zdi a spánkem je smrt, kterou zjedná mi některá z dýk, jež vidím lesknout se ve stínu.“

Skutečně, v temných hlubinách ohromného sálu nadzvedali se na lůžkách ze suchého listí nebo z vlčích koží druhové muže, jejž Albert de Morcerf viděl číst „Zápisky Caesarovy“ a Danglars „Život Alexandrův“.

Bankéř tiše zastenal a dal se za svým průvodcem, nesnažil se ani prosit ani křičet. Neměl již ani síly, ani vůle, ani moci, ani citu, šel, protože musil.

Zakopl o stupeň a pochopiv, že jsou před ním schody, sehnul se instinktivně, aby si nerozbil čelo, a ocitl se v cele, vytesané ve skále.

Cela byla čistá, ačkoli holá a suchá, přes to, že nesmírně hluboko pod zemí.

/1962/

Lože ze suchého listí, pokryté kozími kožemi, nestálo, nýbrž leželo v rohu cely. Danglars, spatřiv je, domníval se vidět zářivý symbol své spásy.

„Ó, Bůh buď pochválen!“ šeptal. „Je to skutečné lůžko!“

Bylo to během hodiny po druhé, co vzýval jméno boží, to se mu nestalo ani za deset let.

„Ecco!“ pravil průvodce.

A vstrčiv Danglarse do cely, zavřel za ním dveře.

Závora zaskřípěla, Danglars byl vězněm.

Ostatně, i kdyby nebylo bývalo závory, Danglars byl by býval musil být svatým Petrem a mít anděla z nebes vůdcem, aby byl mohl projít posádkou, jež obývala katakomby svatého Šebestiána a tábořila kolem svého náčelníka, v němž naši čtenáři zajisté poznali pověstného Luigiho Vampu.

I Danglars poznal toho lupiče, v jehož existenci nechtěl věřit, když se Morcerf snažil uvést ho ve Francii ve známost. Poznal nejen náčelníka, ale i celu, ve které byl Morcerf zavřen a jež, jak se zdálo, byla hostinským pokojem.

Tyto vzpomínky, k nimž Danglars upjal se s jistou radostí, dodaly mu klidu. Jakmile ho lupiči nezavraždili hned, neměli asi vůbec v úmyslu ho zavraždit.

Zmocnili se ho, aby ho oloupili, a ježto měl u sebe jen několik louisdorů, uloží mu asi výkupné.

Pamatoval se, že Morcerf byl odhadnut asi na čtyři tisíce tolarů, a ježto se domýšlel, že jeho zjev působí do-

jmem mnohem větší důležitosti než Morcerfův, určil si sám v duchu své výkupné na osm tisíc tolarů.

Osm tisíc tolarů bylo čtyřicet osm tisíc liber.

Zbylo by mu ještě asi pět milionů a padesát tisíc franků.

S tím si člověk vždycky může pomoci z nesnází.

Jsa si tedy téměř jist, že si pomůže z nesnází – neboť nikdo jakživ nežádal na nikom pět milionů padesát tisíc liber výkupného – Danglars ulehl na lože a obrátiv se dvakrát či třikrát, usnul konečně s klidem hrdiny, jehož historii studoval Luigi Vampa.

/1964/

XVIII.
JÍDELNÍ LÍSTEK LUIGIHO VAMPY

Po každém spánku, kromě toho, kterého obával se Danglars, následuje probuzení.

Danglars se probudil.

Pařížanovi, zvyklému na hedvábné záclony, na jemné čalouny, na vůni, stoupající z hořícího dříví v krbu a vanoucí s hedvábných nebes, probuzení ve skalní jeskyni zdá se asi být ošklivým snem.

Dotknuv se svých prostěradel z kozlí kůže, Danglars jistě se domníval, že sní o Samojedech nebo Japoncích.

Ale za takových okolností vteřina je s to, změnit nejsilnější pochybnost v jistotu.

„Ano, ano," šeptal, „jsem v rukou lupičů, o nichž mluvil Albert de Morcerf."

Prvním jeho pomyšlením bylo zhluboka vydechnouti, aby se přesvědčil, není-li raněn: byl to prostředek, jejž znal z Dona Quijota, jediné to z přečtených knih, z níž si něco pamatoval.

„Ne," řekl si, „nezabili mne, ani neporanili, ale snad mne oloupili?"

Rychle si prohledal kapsy. Byly netknuty, v kapse spodků měl skutečně sto louisdorů, které si připravil na cestu z Říma do Benátek, a v kapse kabátu našel ne-

porušenou tašku na listiny, do níž byl vložen úvěrní list na pět milionů padesát tisíc franků.

„Divní lupiči!“ řekl si. „Nechali mi peněženku i s taškou! Uloží mi asi výkupné, jak jsem si to už večer myslil. Vida, nechali mi i hodinky. Kolik pak je hodin?“

Danglarsovy hodinky, mistrovské dílo Bréquetovo, které bankéř minulého dne pečlivě natáhl, než se vydal na cestu, ukazovaly půl šesté ráno. Nemít jich, nebyl by si mohl ani přibližně určit dobu, neboť světlo nevnikalo do jeho cely.

Měl žádat lupiče za vysvětlení? Či snad trpělivě čekat, až si je oni vyžádají? Poslední alternativa byla opatrnější: Danglars čekal.

Čekal až do poledne.

Po celou tu dobu stála u jeho dveří stráž. V osm hodin ráno byla vystřídána.

Tu zachtělo se Danglarsovi vidět, kým je hlídán.

Zpozoroval, že paprsky světla ne denního, nýbrž umělého, vnikají do jeho cely skulinami mezi prkny, z nichž stlučeny byly dveře, přistoupil k jednomu z těch otvorů právě ve chvíli, kdy bandita pil kořalku z koženého měchu, který šířil zápach, jenž vzbudil v Danglarsovi silný odpor.

„Fuj!“ zvolal, couvnuv až na druhý konec cely.

V poledne byl muž s kořalkou vystřídán jinou hlídkou. Danglars byl žádostiv spatřit svého nového strážce, přistoupil po druhé ke skulině.

/1966/

Uzřel atletického lupiče, Goliáše s velikýma očima, tlustými rty, rozplesklým nosem, ryšavé vlasy splývaly mu na ramena v pramenech zkroucených jako háďata.

„Ó," pravil si Danglars v duchu, „tenhle podobá se spíš lidožroutu než lidské bytosti, nu, já jsem stár a dosti tuhý, tlustý běloch, nepříliš chutné sousto."

Jak vidíme, Danglars byl ještě schopen žertu.

V téže chvíli usedl strážce proti dveřím cely, a jako by chtěl Danglarsovi dokázati, že není lidožroutem, vytáhl z mošny černý chléb, cibule a sýr a jal se to vše bez odkladu pojídati.

„Jakživ nepochopím," myslil si Danglars, pohlédnuv skulinou ve dveřích na banditův oběd, „jak může někdo jíst něco tak odporného!"

A usedl na své kozlí kůže, které mu připomínaly zápach kořalky prvního strážce.

Ale ať Danglars dělal co chtěl, tajemství přírody jsou nevyzpytatelná a často i nejhrubší poživatiny hodně lákají lačné žaludky.

Danglars náhle pocítil ve svém žaludku prázdnotu, muž zdál se mu méně ohyzdným, chléb méně černým, sýr čerstvějším.

Konečně i ty syrové cibule, hrozná divošská potrava, připomenuly mu jisté pikantní omáčky a jisté kořeněné pokrmy, v kterých jeho kuchař zvláště vynikal, když mu Danglars řekl: „Pane Deniseau, udělejte mi dnes něco hodně ostrého."

Vstal a zaklepal na dveře.

Lupič zvedl hlavu.

/1967/

Danglars, vida, že byl slyšen, klepal tím víc.

„Che cosa?“ tázal se lupič.

„Poslouchejte, příteli,“ volal Danglars, klepaje stále na dveře, „mně se zdá, že by už byl čas, abych i já dostal něco k jídlu!“

Ale obr, buď že nerozuměl, nebo že nedostal rozkazů stran Danglarsova pokrmu, neodpověděl a pustil se znovu do jídla.

Danglars cítil se pokořen ve své hrdosti a nechtěje si již zadávat s tím zvířetem, ulehl opět na kozlí kůže a již ani nepromluvil.

Uplynuly čtyři hodiny, obr byl vystřídán jiným banditou. Danglars, jenž cítil hrozné svírání žaludku, tiše vstal, přitiskl znovu oko ke skulinám dveří a poznal inteligentní tvář svého průvodce.

Byl to skutečně Peppino, který chystal se hlídat co nejmírnějším způsobem, usednuv proti dveřím a postaviv si k nohám hliněný kuthan, v němž voněl teplý hrách se slaninou.

K tomu hrachu postavil Peppino ještě hezký košíček s velletrijskými hrozny a láhev orviettského vína.

Peppino byl, jak je vidět, labužník.

Při pohledu na ty gastronomické přípravy Danglarsovi sbíhaly se sliny v ústech.

„Je-li pak s tímto lepší řeč než s tamtím,“ myslil si zajatec.

A zaklepal zlehka na dveře.

„Už běžím,“ pravil lupič, jenž díky častým návštěvám v domě otce Pastriniho naučil se výborně francouzsky.

/1968/

A skutečně otevřel dveře.

Danglars poznal v něm toho, jenž volal na něho tak zuřivě: „Hlavu zpět!“ Ale teď nebylo na vyvozování důsledků kdy. Naopak, Danglars vzal na sebe co nejvlídnější tvář a pravil s laskavým úsměvem:

„Promiňte, pane, ale což nedostanu ničeho k obědu?“

„Jakže!“ zvolal Peppino. „Vaše Excellence by snad náhodou měla hlad?“

„To náhodou je dobré,“ myslil si Danglars, „jsou to právě dvacet čtyři hodiny, co jsem naposled jedl.“

„Ovšem, pane,“ odvětil, pokrčiv rameny, „mám hlad a to dosti značný hlad.“

„A vaše Excellence chce jíst?“

„Okamžitě, je-li to možno.“

„Nic snadnějšího,“ odvětil Peppino. „Zde lze dostat vše, co si kdo přeje, ovšem za peníze, jako u všech poctivých křesťanů.“

„To se rozumí!“ zvolal Danglars. „Ačkoli by ve skutečnosti lidé, kteří chytají a zavírají pocestné, měli své vězně aspoň živit.“

„Ach, Excellenci, to není zvykem,“ odtušil Peppino.

„To je dosti špatný důvod,“ pravil Danglars, který doufal, že získá si strážce svou vlídností, „já však se jím spokojím. Ať mi tedy přinesou něco k jídlu.“

„Okamžitě, Excellenci, co si přejete?“

A Peppino postavil svou misku na zem tak, aby kouř z ní stoupal Danglarsovi přímo do nosu.

„Poroučejte,“ pravil.

„Vy tu tedy máte kuchyně?“ tázal se bankéř.

„Máme-li kuchyně? Jak by ne! Výborné kuchyně!“

„A kuchaře?“

„Znamenité!“

„Nuže, tedy kuře, rybu, zvěřinu, cokoli, jen když to bude jedlé.“

„Jak je Vaší Excellenci libo, řekněme tedy kuře, není-li pravda?“

„Ano, kuře.“

Peppino se vztyčil a vzkřikl ze všech sil:

„Kuře pro Jeho Excellenci!“

Peppinův hlas ještě nedozněl pod klenutými stropy, a již zjevil se mladý, krásný, štíhlý muž, polonahý, jako antičtí nosiči ryb, přinášel na stříbrné míse kuře, stojící na hlavě.

„Jako v Café de Paris,“ mumlal Danglars sám k sobě.

„Prosím, Excellenci,“ pravil Peppino, vzav kuře mladému lupiči z rukou a postaviv je na červotočivý stůl, jenž tvořil zároveň se stolicí a lůžkem z kozlích kozí celé zařízení cely.

Danglars požádal o nůž a vidličku.

„Zde, Excellenci,“ pravil Peppino, podávaje mu tupý nožík a dřevěnou vidličku.

Danglars vzal nůž do jedné ruky, vidličku do druhé a chystal se rozkrájet drůbež.

„Pardon, Excellenci,“ pravil Peppino, položiv bankéři ruku na rameno, „zde se platí předem, jinak mohlo by dojít při odchodu k neshodě.“

„Ach,“ myslil si Danglars, „to už není jako v Paříži, nehledě ani k tomu, že mne jistě odřou. Ale co, budu

si počínat kavalírsky! Vždycky jsem slyšel, že je v Itálii lacino, kuře může stát v Římě dvanáct sous."

„Tu máte," pravil hlasitě a hodil Peppinovi louisdor.

Peppino zvedl zlatý peníz a Danglars již chtěl zajet nožem do kuřete.

„Odpusťte, Excellenci," pravil Peppino, vztyčiv se, „Vaše Excellence je mi ještě něčím povinna."

„Vždyť jsem si myslil, že mne odřou," mumlal Danglars.

Rozhodnut pak podvolit se tomu vyděračství, tázal se:

„Nu, kolik jsem vám tedy dlužen za to nedochůdče?"

„Vaše Excellence dala louisdor splátky."

„Louisdor splátky za kuře?"

„Ovšem, splátky."

„Dobrá… tedy pokračujte!"

„Vaše Excellence má mi tedy dát již jen čtyři tisíce devět set devadesát devět louisdorů."

Danglars vyvalil oči na ten nehorázný žert.

„Ach, to je opravdu povedené," mumlal.

A znovu chystal se rozkrájeti kuře. Ale Peppino zadržel mu ruku levicí a nastavil pravici.

„Nuže?" pravil.

„Jakže, vy nežertujete?" tázal se Danglars.

„My nikdy nežertujeme, Excellenci," odvětil Peppino vážně jako kveker.

„Cože, sto tisíc franků za tohle kuře?"

„Excellenci, nikdo by neuvěřil, co to dá za námahu vypěstovat drůbež v těchhle zatracených jeskyních."

„To všecko je sice velmi zábavné, velmi legrační," prohodil Danglars, „ale já mám hlad, nechte mne tedy, prosím, jíst. Tu máte, zde je druhý louisdor, nechte si jej pro sebe, příteli."

„Zbývá tedy již jen čtyři tisíce devět set devadesát osm louisdorů," pravil Peppino s nezměněnou chladnokrevností, „jen neztrácet trpělivosti a dočkáme se všeho."

„Ó, to ne, to ne! Nikdy!" zvolal Danglars, pobouřen tím vytrvalým výsměchem. „Jděte k čertu, nevíte, s kým máte co činit!"

Peppino pokynul, jinoch vztáhl ruce a rychle odnesl kuře. Danglars vrhl se na lůžko, Peppino zavřel dveře a pustil se opět do svého hrachu se slaninou.

Danglars nemohl vidět, co Peppino dělá, ale mlaskot rtů nemohl nechat vězně v pochybnostech o lupičově zaměstnání.

Bylo zřejmo, že jí, ba, že jí hlučně, jako špatně vychovaný člověk.

„Čuně!" zvolal Danglars.

Peppino jako by neslyšel, ani se neohlédl a jedl dále s rozvážnou pomalostí.

Danglarsovi se zdálo, že má žaludek bezedný jako okov Danaidek, nemohl uvěřit, že by jej kdy mohl naplnit.

Přes to však se přemáhal ještě půl hodiny, nepřeháníme však, rceme-li, že se mu ta půlhodina zdála stoletím.

Vstal a znovu přistoupil ke dveřím.

„Hleďte, pane," pravil, „nemučte mne déle a řekněte mi hned, co se na mně žádá."

/1972/

„Ale Excellenci, řekněte vy, co žádáte od nás… Poroučejte a my vaše rozkazy vykonáme.“

„Otevřte mi tedy především.“

Peppino otevřel.

„Chci, hrome, jíst!“ zvolal Danglars.

„Máte hlad?“

„Však vy to dobře víte.“

„Co si přeje jíst Vaše Excellence?“

„Kousek suchého chleba, když je v těchto zpropadených sklepeních cena kuřat nedostupná.“

„Chléb, budiž,“ odvětil Peppino.

„Hej, chleba!“ zvolal.

Jinoch přinesl bílý chléb.

„Zde jest,“ pravil Peppino.

„Kolik?“ tázal se Danglars.

„Čtyři tisíce devět set devadesát osm louisdorů. Dva louisdory jsou již zaplaceny předem.“

„Jakže, sto tisíc franků za chléb?“

„Sto tisíc franků,“ přisvědčil Peppino.

„Ale vždyť jste chtěli sto tisíc za kuře!“

„U nás je jednotná cena, ne podle lístku. Ať se sní mnoho nebo málo, ať se objedná jedno jídlo nebo deset, cena je vždycky stejná.“

„Stále tytéž žerty! Ujišťuji vás, drahý příteli, že to je směšné, že je to blbé! Řekněte mi raději hned, že chcete, abych umřel hlady, a bude to kratší.“

„Ale ne, ne, Excellenci, vy sám chcete si přivoditi smrt. Zaplaťte a jezte.“

„Čím mám zaplatit, trojnásobný osle?“ zvolal Danglars vztekle. „Myslíš, že nosím sto tisíc při sobě?“

„Máte při sobě pět milionů padesát tisíc franků, Excellenci,“ odtušil Peppino, „to representuje padesát kuřat po sto tisících a půl kuřete po padesáti tisících.“

Danglars se zachvěl, bělmo spadlo mu s očí: byl to stále týž žert, ale konečně mu rozuměl.

Ba, musíme i uznati, že se mu již nezdál tak hloupým jako před chvílí.

„A dám-li vám těch sto tisíc,“ pravil, „budeme pak vyrovnáni a dáte mi najíst do syta?“

„Ovšem,“ přisvědčil Peppino.

„Ale jak vám je mám dát?“ tázal se Danglars, oddechnuv si poněkud.

„Nic snadnějšího, máte otevřený úvěr u firmy Thomson a French, via dei Banchi v Římě, dejte mi poukázku na čtyři tisíce devět set devadesát osm louisdorů, náš bankéř ji přijme.“

Danglars chtěl si aspoň získat zásluhu dobré vůle, vzal papír a pero, jež mu Peppino podával, napsal listinu a podepsal.

„Tu máte,“ pravil, „zde je poukaz, znějící na doručitele.“

„A zde je vaše kuře.“

Danglars s povzdechem rozkrájel kuře, zdálo se mu velmi hubené za tak tučnou sumu.

Peppino pak přečetl pozorně listinu, zastrčil ji do kapsy a jedl dále svůj hách.

/1974/

XIX.
ODPUŠTĚNÍ

Druhého dne měl Danglars zase hlad, vzduch té jeskyně znamenitě trávil, uvězněný se domníval, že toho dne nehrozí mu žádná výloha: jsa šetrným člověkem, schoval si půl kuřete a kousek chleba do kouta cely.

Ale sotvaže pojedl, dostal žízeň: s tou nepočítal.

Přemáhal žízeň tak dlouho, až cítil, že se mu suchý jazyk lepí na patro.

Nemoha se tedy již ubrániti sžírajícímu jej ohni, zavolal.

Hlídka otevřela dveře, objevila se nová tvář.

Bankéř považoval za výhodnější jednati se starým známým. Zavolal Peppina.

„Zde jsem, Excellenci," hlásil se lupič, přiběhnuv s ochotou, jež zdála se Danglarsovi dobrým znamením: „co si přejete?"

„Pít," odvětil uvězněný.

„Excellenci," pravil Peppino, „je vám zajisté známo, že ceny vína v okolí Říma jsou závratné."

„Dejte mi tedy vodu," odvětil Danglars, chtěje odraziti ránu ranou.

„Oh, Excellenci, voda je ještě vzácnější než víno, je teď takové sucho!"

„Á, zdá se, že to zase začíná," prohodil Danglars.

/1975/

A nešťastník se usmíval, chtěje vypadati, jako by žertoval, zatím co pot mu vyrážel na skráních.

„Hleďte, příteli," promluvil, vida, že Peppino tváří se k tomu naprosto lhostejně, „žádám vás o sklenici vína, odepřete mi ji?"

„Řekl jsem vám již, Excellenci," odpověděl vážně Peppino, „že nevedeme drobný prodej."

„Nuže, dejte mi tedy, prosím, láhev."

„Jakého?"

„Toho nejlevnějšího."

„Oba druhy jsou téže ceny."

„A jaké?"

„Dvacet pět tisíc franků láhev."

„Řekněte," zvolal Danglars tak trpkým tónem, že jedině Harpagon by byl s to najíti v rozpětí lidského hlasu podobný, „řekněte, že se mne chcete sedříti kůži, to bude dříve odbyto, než mne takhle trhat kus po kuse!"

„Možná, že to má pán v úmyslu," přisvědčil Peppino.

„Kdo je to, ten pán?"

„Ten, k němuž jste byl předevčírem doveden."

„A kde je?"

„Zde."

„Nechte mne s ním promluvit."

„To je snadné."

Za okamžik byl Luigi Vampa u Danglarse.

„Volal jste mne?" tázal se vězně.

„Vy, pane, jste náčelníkem lidí, kteří mne sem přivedli!"

/1976/

„Ano, Excellenci."

„Jaké chcete výkupné za mne? Mluvte."

„Nu, těch pět milionů prostě, které máte u sebe."

Danglarsovi sevřela srdce hrozná křeč.

„Mám jen to na světě, pane, je to zbytek ohromného jmění, zbavíte-li mne toho, zbavíte mne života."

„Je nám zakázáno prolít vaši krev, Excellenci."

„A kdo vám to zakázal?"

„Ten, kterého posloucháme."

„Vy tedy někoho posloucháte?"

„Ano, velitele."

„Myslil jsem, že vy sám jste velitelem."

„Jsem velitelem těchto lidí, ale jiný muž je mým velitelem."

„A ten velitel poslouchá někoho?"

„Ano."

„Koho?"

„Boha."

Danglars se na chvíli zamyslil.

„Nerozumím vám," pravil pak.

„Možná."

„A ten velitel vám řekl, abyste se mnou tak nakládali?"

„Ano."

„Jaký je jeho účel?"

„Nevím."

„Můj váček se však vyprázdní."

„Nepochybně."

„Poslyšte," promluvil Danglars, „chcete milion?"

„Ne."

„Dva miliony?“

„Ne.“

„Tři miliony?… Čtyři?… Slyšíte, čtyři? Dám vám je, necháte-li mne jíti.“

„Proč nám nabízíte čtyři miliony za to, co stojí pět milionů?“ odvětil Vampa. „To je lichva, pane bankéři, nebo bych se v tom nesměl vyznat.“

„Vezměte si všecko, vezměte si všecko, povídám, a zabte mne!“ zvolal Danglars.

„Uklidněte se, Excellenci, uklidněte se! Krev se vám rozproudí a tím dostanete takový apetit, že byste projedl milion denně, hospodařte přece líp, u všech všudy!“

„Ale co až nebudu mít peněz, abych vám mohl zaplatit?“ zvolal Danglars zoufale.

„Nu, pak budete mít hlad.“

„Budu mít hlad?“ opakoval Danglars, zesinav.

„Nejspíš,“ odvětil Vampa flegmaticky.

„Ale vždyť říkáte, že mne nechcete zabít!“

„Ne.“

„A umřít hladem mne chcete nechat?“

„To je něco jiného.“

„Nuže, bídáci,“ vzkřikl Danglars, „já zmatu vaše hanebné výpočty! Když umřít, tak umřít, ať je raději konec hned! Trapte mne, mučte mne, zabte mne, ale mého podpisu již nedostanete!“

„Jak je libo, Excellenci,“ odvětil Vampa.

A vyšel z cely.

Danglars vrhl se s řevem na své kozlí kůže.

/1978/

Co to bylo za lidi? Kdo byl ten neviditelný velitel? Jaké plány s ním měli? A když se každý může vykoupit, proč jen on ne?

Ó, smrt, rychlá a násilná smrt byla rozhodně dobrým prostředkem k ošálení zuřivých nepřátel, kteří jako by na něm vykonávali nepochopitelnou pomstu.

Ano, ale zemřít!

Snad po prvé za svého tak dlouhého působení pomyslil Danglars na smrt s touhou a s bázní zároveň. Ale nadešla pro něho chvíle, kdy nutno pohledět na neúprosný přízrak, jenž žije v nitru každého tvora a jenž opakuje mu při každém úderu srdce: Zemřeš!

Danglars podobal se šelmám, které honba rozjařuje, pak uvádí v zoufalství a kterým díky zoufalství podaří se někdy zachránit se.

Danglars pomýšlel na útěk.

Ale stěny byly ze samé skály a u jediného východu, vedoucího z cely, byl čtoucí muž, za tím mužem pak přecházely stíny, ozbrojené puškami.

Svému rozhodnutí, nepodepsati, zůstal věren dva dny, pak požádal o jídlo a nabídl zaň milion.

Přinesli mu skvělou večeři a vzali jeho milion.

Od té doby život ubohého vězně byl nepřetržitým uchylováním se od předsevzetí. Vytrpěl tolik, že nechtěl se již vystavovati utrpení a podroboval se všem požadavkům, po dvanácti dnech, jednoho odpoledne, když byl poobědval jako za krásných dnů svého bohatství, spočítal svou hotovost a zjistil, že vydal tolik

poukazů na doručitele, že mu zbývalo již jen padesát tisíc franků.

Tu udála se s ním podivná změna: on, jenž zřekl se pěti milionů, pokusil se zachrániti zbývajících mu padesát tisíc franků, než dal by těch padesát tisíc, rozhodl se vésti raději zase život plný odříkání, měl zásvity naděje, hraničící se šílenstvím. On, jenž tak dávno zapomněl na Boha, vzpomněl si na něj a řekl si, že Bůh činí někdy zázraky, že jeskyně může se zřítiti, že papežští karabiníci mohou odkrýti to zlořečené doupě a přijít mu ku pomoci, pak že by mu zůstalo padesát tisíc franků a padesát tisíc franků že stačí, aby člověk nezemřel hladem, modlil se, aby mu Bůh zachoval těch padesát tisíc franků, a modle se, plakal.

Tak uplynuly tři dny, během kterých jméno boží bylo stále, ne-li v jeho srdci, aspoň na jeho rtech. Chvílemi zmocňovalo se ho blouznění, v němž se mu zdálo, že pohlíží okny do chudé světnice, kde stařec, ležící na bídném lůžku, zápasí se smrtí.

Ten stařec také umíral hladem.

Čtvrtého dne nebyl to již člověk, byla to živoucí mrtvola. Sesbíral po zemi všecky zbytky svých bývalých jídel do posledního drobečku a začal žvýkati rohožku, jíž byla podlaha pokryta.

Pak vzýval Peppina, jako vzýváme svého strážného anděla, aby mu dal něco k jídlu, nabízel mu tisíc franků za sousto chleba.

Peppino neodpověděl.

Pátého dne dovlékl se Danglars ku dveřím cely.

/1980/

„Což nejste křesťan?“ pravil, vztyčiv se na kolenou. „Chcete usmrtiti člověka, který je vaším bratrem před Bohem? Ó, moji někdejší přátelé, moji někdejší přátelé!“ zašeptal.

A padl tváří k zemi.

Zvednuv se pak v jakémsi zoufalství, volal:

„Náčelníka! Náčelníka!“

„Zde jsem,“ ozval se Vampa, zjeviv se náhle. „Co si ještě přejete?“

„Vezměte mé poslední zlato,“ blábolil Danglars, podávaje mu peněženku, „a nechte mne žít zde, v této jeskyni, nežádám si již svobody, chci jen žít.“

„Trpíte tedy velice?“ tázal se Vampa.

„Ó, ano, trpím, a to krutě!“

„A jsou přece lidé, kteří ještě více trpěli, než vy.“

„Nevěřím.“

„Přece! Ti, kteří zemřeli hladem.“

Danglars vzpomněl si na starce, kterého vídal ve chvílích hallucinace v chudé světnici stenat na loži.

Udeřil čelem o zemi, zastenav.

„Ano, pravda, jiní ještě více vytrpěli než já, ale to byli aspoň mučedníci.“

„Kajete se aspoň?“ promluvil temný, slavnostní hlas, při němž se Danglarsovi zježily vlasy na hlavě.

Jeho zesláblý zrak snažil se rozeznati předměty a spatřil za lupičem muže, zahaleného v plášť a ztrácejícího se ve stínu kamenného pilíře.

„Z čeho se mám káti?“ blábolil Danglars.

„Ze zla, které jste způsobil,“ odpověděl týž hlas.

/1981/

„Ó, ano, kaji se, kaji se!“ zvolal Danglars.

A vyhublou pěstí udeřil se v prsa.

„Odpouštím vám tedy,“ pravil muž, odhodiv plášť a postaviv se do světla.

„Hrabě Monte Cristo!“ zvolal Dangiars a zbledl ještě více hrůzou než před tím hladem a bídou.

„Mýlíte se, nejsem hrabě Monte Cristo.“

„Kdo tedy jste?“

„Jsem ten, kterého jste prodal, zradil, zneuctil, jsem ten, jehož nevěstu jste zprostituoval, jsem ten, po němž jste kráčel, chtěje dosíci bohatství, jsem ten, jehož otce jste nechal zemřít hladem, ten, kterého odsoudil jste k smrti hladem a který vám přece odpouští, protože i on potřebuje odpuštění, jsem Edmond Dantès!“

Danglars vyrazil výkřik a klesl tváří k zemi.

„Vstaňte,“ pravil hrabě, „život bude vám zachován, vašim dvěma spoluvinníkům nedostalo se takového štěstí: jeden zešílel, druhý zemřel! Podržte těch zbývajících padesát tisíc franků, daruji vám je, co se týče chudobinců, okradených o pět milionů, jsou jim již navráceny neznámou rukou.

A teď jezte a pijte, jste dnes večer mým hostem.

Vampo, až se ten muž nasytí, bude volný.“

Hrabě odcházel a Danglars stále ležel na tváři, když zvedl hlavu, uzřel již jen jakýsi stín, jenž ztrácel se v koridoru a před nímž se lupiči klaněli.

Danglars byl podle rozkazu hraběte pohoštěn Vampou, který dal mu předložiti nejlepší víno a nejkrás-

nější druhy italského ovoce, dav ho pak usaditi do cestovního kočáru, opustil ho na cestě, posadiv ho pod strom.

Danglars zůstal tam až do dne, nevěda, kde je.

Když se rozednilo, viděl, že jest u potoka: měl žízeň i dovlekl se až k němu.

Když se nachýlil k vodě, chtěje se napíti, spatřil, že mu vlasy zbělely.

/1983/

XX.
DEN 5. ŘÍJNA

Bylo asi šest hodin odpoledne, opálový svit, do něhož krásné podzimní slunce vlévalo své zlaté paprsky, snášel se s nebe na modravé moře.

Denní vedro se postupně mírnilo a zvedl se lehký vánek, jenž zdá se být oddychováním přírody, probudivší se po žhavé polední siestě, rozkošný dech, který chladí břehy Středozemního moře a s břehu na břeh přenáší vůni stromů, mísící se s ostrým pachem moře.

Po ohromném tom jezeře, rozlévajícím se od Gibraltaru k Dardanellám a od Benátek k Tunisu, nesla se v prvních parách večera lehká jachta čistého, elegantního tvaru. Její pohyby připomínaly pohyby labutě, rozpínající křídla po větru a šinoucí se po vodě. Plula rychle a půvabně zároveň, zanechávajíc za sebou světélkující brázdu.

Slunce, jehož poslední paprsky jsme pozdravili, zmizelo znenáhla na západním obzoru. Ale jeho indiskretní plameny, objevující se na hřebenu každé vlny, zdály se prozrazovati – jako by chtěly dát za pravdu skvělým snům mythologie – že bůh ohně ukryl se do náručí Amfitritě, která marně snaží se skrýti milence v záhybech svého azurového pláště.

Yachta plula rychle, ačkoli vítr zdánlivě sotva stačil ke zvlnění dívčích kadeří.

/1984/

Na přídě stál muž vysoké postavy a bronzové pleti a rozšířeným zrakem patřil na blížící se zemi, temnou to massu kuželovitého tvaru, jež vystupovala z vln jako ohromný katalánský klobouk.

„To je Monte-Cristo?“ tázal se vážným hlasem, v němž zachvěl se hluboký smutek, cestovatel, jehož rozkazům malá yachta zdála se být pro tu chvíli podřízena.

„Ano, Excellenci,“ odpověděl kapitán, „přijíždíme.“

„Přijíždíme!“ zašeptal cestovatel nevýslovně melancholickým tónem.

Pak dodal tichým hlasem:

„Ano, tamto je asi přístav.“

A znovu pohřížil se do svých myšlenek, které prozrazovaly se úsměvem smutnějším než slzy.

Za několik minut zableskl se na zemi ihned uhasnuvší plamen a výstřel z ručnice dolehl až k yachtě.

„Excellenci,“ pravil kapitán, „to je signál z ostrova, chcete naň odpověděti sám?“

„Jaký signál?“ tázal se cestovatel.

Kapitán vztáhl ruku k ostrovu, s jehož úbočí stoupal osamělý bělavý obláček dýmu, šířící a rozplývající se.

„Ach ano,“ přisvědčil muž, jako by se probouzel ze sna, „ukažte.“

Kapitán podal mu nabitou karabinu, cestovatel ji uchopil, zvolna pozvedl a vystřelil do vzduchu.

Za deset minut byly plachty svinuty a kotva zapuštěna na pět set kroků od malého přístavu.

/1985/

Člun byl již spuštěn i se čtyřmi veslaři a kormidelníkem, cestovatel sestoupil a místo aby usedl na záď, kde byl pro něho připraven modrý koberec, zůstal stát se založenýma rukama.

Veslaři čekali s vesly pozvednutými, jako když si ptáci suší křídla.

„Jeďte!“ pravil cestovatel.

Osm vesel rázem zarylo se do moře, takže ani krůpěj zpod nich nevytryskla, člun pak, poslušen nárazů, rychle nesl se kupředu.

Za okamžik byli v malé zátoce, utvořené přirozeným mořským zářezem, bárka dotkla se jemného písčitého dna.

„Excellenci,“ pravil kormidelník, „vystupte dvěma z našich mužů na ramena, donesou vás na břeh.“

Mladý muž odpověděl na to vyzvání pohybem, vyjadřujícím naprostou lhostejnost, vyhoupl se z bárky a sklouzl do vody, jež sahala mu až k pasu.

„Ach, Excellenci,“ mumlal kormidelník, „to nemáte dělat, budeme za to vyplísněni od pána.“

Mladý muž mířil dále ku břehu, bera se za dvěma námořníky, kteří hledali nejlepší dno.

Asi po třiceti krocích stanuli na pevné zemi, mladý muž setřásl se sebe vodu a rozhlížel se dokola, kterou cestou ho asi povedou, neboť byla úplná noc.

Ve chvíli, kdy obracel hlavu, položila se mu na rameno čísi ruka a ozval se hlas, při němž se mladý muž zachvěl.

/1986/

„Dobrý večer, Maximiliene," pravil ten hlas, „jste přesný, děkuji!"

„To jste vy, hrabě?" zvolal mladý muž s pocitem, jenž podobal se radosti, a oběma rukama tiskl ruku Monte Cristovu.

„Ano, jak vidíte, právě tak přesný, jako vy. Ale jste všecek smáčen, drahý příteli, musíte změnit vzhled, jak by řekla Kalypsó Telemachovi. Pojďte, je zde na blízku pro vás připraveno obydlí, v němž zapomenete na únavu a zimu."

Monte Cristo si všiml, že se Morrel ohlíží, čekal.

Mladý muž pozoroval skutečně s podivením, že ti, kteří ho sem dopravili, nepřenesli ani slova a vzdálili se, ačkoli jim nezaplatil. Vzdalující se pleskot vesel hlásal, že bárka vrací se již k yachtě.

„Ach, hledáte své námořníky," prohodil hrabě.

„Ovšem, ničeho jsem jim nedal, a oni odjeli."

„Nestarejte se o to, Maximiliene," pravil Monte Cristo se smíchem, „mám s námořnictvem smlouvu, podle které je přístup na můj ostrov prost všech poplatků za dopravu osob i zboží. Jsem předplacen, jak se říká v civilisovaných zemích."

Morrel pohlédl na hraběte s údivem.

„Hrabě," řekl mu, „vy nejste již ten, co v Paříži."

„Jak to?"

„Ano, zde se smějete."

Monte Cristovo čelo se náhle zasmušilo.

„Dobře jste učinil, že jste mne přivedl k sobě, Maximiliene," pravil, „shledání s vámi bylo pro mne štěstím a zapomněl jsem, že každé štěstí je pomíjející."

„Oh, ne, ne, hrabě!" zvolal Morrel, uchopiv znovu obě ruce přítelovy. „Naopak, smějte se, buďte šťasten a dokažte mi svou lhostejností, že život je zlý jen pro ty, kdo trpí. Ó, vy jste milosrdný, jste dobrý, jste veliký, příteli, a předstíráte tu veselost, abyste mi dodal odvahy."

„Mýlíte se, Morreli," odvětil Monte Cristo, „jsem skutečně šťasten."

„Zapomínáte tedy i na mne… Tím líp!"

„Jak to?"

„Ano, příteli, jako říkal gladiator, vstupující do cirku, vznešenému císaři, pravím i já vám: Ten, který má zemříti, tě pozdravuje, a vy to víte."

„Ještě jste se neutěšil?" tázal se Monte Cristo s podivným pohledem.

„Oh," odvětil Morrel, maje v očích plno trpkosti, „což jste skutečně věřil, že je to možno?"

„Poslyšte, Maximiliene," pravil hrabě, „rozumíte dobře mým slovům, viďte? Nemáte mne za všedního člověka, za prázdnou nádobu, vydávající nejasné zvuky, prosté všeho smyslu. Táži-li se vás, dostalo-li se vám útěchy, mluvím s vámi jako muž, pro něhož lidské srdce nechová již tajemství. Nuže, Morreli, pohleďme spolu na dno vašeho srdce a prozkoumejme je. Je to stále ta bouřlivá netrpělivost bolesti, která štve tělo s místa na místo jako lva, bodnutého moskytem? Je to stále ta palčivá žízeň, jež uhasíná jen v hrobě? Je to ta ideál-

nost lítostí, která vrhá živého v náruč smrti? Či je to jen ochablost vyčerpané odvahy, nuda, dusící paprsek naděje, jenž chtěl by zasvitnouti? Je to ztráta paměti, přivodivší bezmocnost slz? Ó, můj drahý příteli, je-li to to, nemůžete-li již plakat, považujete-li své otupělé srdce za mrtvé, nemáte-li již síly, leč v Bohu, platí-li všecky vaše pohledy již jen nebi, pak, příteli, nechme stranou všecka slova, příliš obmezená pro smysl, „který dává jim naše duše. Maximiliene, dostalo se vám útěchy, nenaříkejte si již."

„Hrabě," promluvil Morrel svým mírným a zároveň i pevným hlasem, „hrabě, vyslechněte mne, jako posloucháme toho, jenž mluví, ukazuje prstem k zemi a očima k nebi: přišel jsem k vám, abych zemřel v náručí přítelově. Ovšem, mám blízké bytosti, které miluji: miluji sestru Julii, miluji jejího muže Emmanuela. Ale je mi třeba silného náručí a úsměvu pro poslední mé okamžiky, sestra propukla by v pláč a omdlela by, viděl bych ji trpět a vytrpěl jsem již dosti, Emmanuel vyrval by mi zbraň z rukou a vzbouřil by celý dům. Vy, hrabě, jehož slovo mám, vy, jenž jste více než člověk, vy, kterého nazval bych bohem, kdybyste nebyl smrtelný, vy doprovodíte mne sladce a něžně až k bránám smrti – že ano?"

„Příteli," pravil hrabě, „zbývá mi ještě jedna pochyba: měl byste snad tak málo síly, že byste chtěl s pýchou vystavovat svou bolest na odiv?"

„Ne, hleďte, jsem prostý a tepna nebije mi ani silněji, ani pomaleji než obyčejně," odvětil Morrel, pod-

dávaje hraběti ruku. „Ne, cítím se býti na konci cesty, nepůjdu dále. Řekl jste mi, abych čekal a doufal, víte, co jste učinil, nešťastný mudrče? Čekal jsem měsíc, to znamená, že jsem měsíc trpěl! Doufal jsem! (Člověk je ubohé, bídné stvoření.) Očekával jsem… co? Nevím… cosi neznámého, absurdního, nesmyslného! Zázrak… Jaký? Jedině Bůh to může říci, on, jenž vmísil v náš rozum ono šílenství, které nazývá se naděje. Ano, čekal jsem, ano, doufal jsem, hrabě, a za tu čtvrt hodiny, co spolu mluvíme, stokrát jste mi nevědomky rozryl, rozerval srdce, neboť každé z vašich slov mi dokázalo, že není již pro mne naděje. Ó, hrabě, jak sladce, rajsky spočinu v smrti!“

Morrel pronesl poslední slova s takovým výbuchem energie, že se hrabě zachvěl.

„Příteli,“ pokračoval Morrel, vida, že hrabě mlčí, „označil jste mi 5. říjen za konec lhůty, kterou jste na mně žádal… příteli, dnes je 5. října…“

Morrel vytáhl hodinky.

„Je devět hodin, zbývají mi ještě tři hodiny k životu.“

„Budiž,“ odvětil Monte Cristo, „pojďte.“

Morrel mechanicky následoval hraběte a oba ocitli se v jeskyni, které si Maximilien dosud nepovšiml.

Ucítil pod nohama koberce, otevřely se dveře, vůně ho obklopila a jasné světlo oslnilo mu zrak.

Morrel stanul, váhaje, neměl důvěry k vyčerpávajícím rozkošem, jež ho obklíčovaly.

Monte Cristo jemně ho přitáhl.

„Nemyslíte," promluvil, „že se sluší, abychom prožili zbývající nám tři hodiny, jako staří Římané, kteří, odsouzeni Neronern, svým imperátorem a dědicem, sedali ke stolu, ověnčenému květy, a vdechovali smrt zároveň s vůní heliotropů a růží?"

Morrel se usmál.

„Jak si přejete," řekl, „smrt zůstane vždy smrtí, to jest zapomenutím, to jest odpočinkem, to jest ztrátou života a tím i bolesti."

Usedl, Monte Cristo posadil se naproti němu.

Byli v oné báječné jídelně, kterou jsme již popsali a kde mramorové sochy nesly na hlavách koše, stále plné květin a ovoce.

Morrelův zrak svezl se po všem, ale zdálo se, že ničeho nevnímá.

„Promluvme si jako mužové," pravil, pohlížeje pevně na hraběte.

„Mluvte," odvětil Monte Cristo.

„Hrabě," promluvil Morrel, „vy jste souhrn všech lidských vědomostí a vyvoláváte ve mně dojem, že sestoupil jste z pokročilejšího a vzdělanějšího světa, než je náš."

„Je v tom trochu pravdy, Morreli," odvětil hrabě s tím melancholickým úsměvem, jenž činil ho tak krásným, „sestoupil jsem s planety, kterou nazýváme bolestí."

„Věřím všemu, co mi pravíte, hrabě, nesnaže se ani postihnouti pravý toho smysl: důkazem toho je, že jsem žil, když jste mi řekl, abych žil, že jsem skoro doufal, když jste mi řekl, abych doufal. Odvážím se vás

i zeptati, hrabě, jako byste byl již jednou zemřel: bolí to velice, hrabě?“

Monte Cristo pohlížel na Morrela s výrazem nevýslovné něhy.

„Ano,“ přisvědčil, „ovšem, bolí to velice, zničíte-li brutálně ten smrtelný obal, jenž tvrdošíjně žádá si žíti. Rozederete-li si maso jemňounkými zuby dýky, proženete-li si mozek, jenž bolestně cítí i nejmenší náraz, nevědomou kulkou, vždy schopnou zablouditi s cesty, pak ovšem budete trpět a ošklivě opustíte život, jenž v zoufalé agónii bude se vám zdát lepší, než tak draze zaplacený klid.“

„Ano, rozumím,“ pravil Morrel, „smrt jako život má svá tajemství bolu i rozkoše: vše záleží na tom, znáti je.“

„Tak je to, Maximiliene, vyřkl jste právě to veliké slovo. Smrt je, dle toho, jak jsme se dovedli s ní spřáteliti, buď přítelkyní, jež ukolébá nás sladce jako chůva, nebo nepřítelkyní, která vyrve nám násilím duši z těla. Jednou, až náš svět bude ještě o tisíc let starší, až člověk stane se pánem všech ničivých sil přírody a podmaní si je k všeobecnému dobru lidstva, až pozná, jak jste právě řekl, tajemství smrti, stane se smrt tak sladkou a tak líbeznou jako spánek v náručí milenčině.“

„A kdybyste vy chtěl zemřít, hrabě, dovedl byste tak zemřít?“

„Ano.“

Morrel podal mu ruku.

„Chápu nyní,“ pravil, „proč určil jste mi schůzku zde, na tomto osamělém ostrově uprostřed oceánu, v tom-

to podzemním paláci, v hrobce, jež vzbudila by závist faraónovu: protože mne milujete – viďte, hrabě? – protože mne tak milujete, že mi chcete dát smrt, o jaké jste právě mluvil, smrt bez agónie, smrt, jež dovolila by mi zesnouti s Valentinyným jménem na rtech a s vaší rukou v mé."

„Ano, uhodl jste, Morreli," pravil hrabě prostě, „tak tomu chci."

„Díky, myšlenka, že zítra nebudu již trpěti, je slastná mému ubohému srdci."

„Nelitujete ničeho?" tázal se Monte Cristo.

„Ne," odvětil Morrel.

„Ani mne?" tázal se hrabě s hlubokým pohnutím.

Morrel se zarazil, jeho tak čisté oko se náhle zakalilo, pak zazářilo nezvyklým leskem, veliká slza z něho vytryskla a řinula se, zanechávajíc stříbrnou stopu na mladíkově líci.

„Jak!" zvolal hrabě. „Litujete světa a umíráte?"

„Oh, zapřísahám vás," promluvil Morrel zesláblým hlasem, „už ani slova, hrabě, neprodlužujte má muka!"

Hrabě se domníval, že Morrel ochabuje.

Ta okamžitá domněnka vzbudila v něm znovu hroznou pochybu, přemoženou již na hradě Ifu.

„Chci vrátit tomuto muži štěstí," pravil si v duchu „dobro to má být hozeno na váhu oproti zlu, kterým zatížil jsem druhou misku. A mýlím-li se nyní – není-li ten muž dosti nešťasten, aby si zasloužil štěstí…? Ach, co by se stalo se mnou, jenž nemohu zapomenouti na zlo jinak, než připomínkou dobra?"

/1993/

„Poslyšte, Morreli," promluvil hlasitě, „vaše bolest jest ohromná, vidím to, ale věříte přece v Boha a nechcete vydávati v šanc spásu své duše!"

Morrel se smutně usmál.

„Hrabě," odvětil, „víte, že nebásním, ale přisahám vám, že moje duše nenáleží již mně."

„Poslyšte, Morreli," pravil Monte Cristo, „jak víte, nemám příbuzných. Zvykl jsem si pohlížeti na vás jako na svého syna, nuže, obětoval bych život, tím spíše celé své jmění, abych svého syna zachránil."

„Co tím chcete říci?"

„Chci říci, Morreli, že chcete zbaviti se života, protože neznáte všecky slasti, jež životu skýtá veliké jmění. Morreli, mám asi sto milionů, dám vám je, s takovým jměním můžete dosíci všeho, co si umíníte. Jste ctižádostiv? Všecky dráhy jsou vám otevřeny. Pohněte světem, změňte jeho povrch, vrhněte se v nesmyslné podniky, staňte se zločincem, je-li třeba, ale žijte."

„Hrabě, mám vaše slovo," odvětil chladně Morrel, a pohlédnuv na hodinky, dodal: „Je půl dvanácté."

„Morreli! Myslíte na to skutečně, zde, v mém domě, před mýma očima?"

„Nechte mne tedy odejít," odvětil Maximilien, zasmušiv se, „nebo se budu domnívat, že mne milujete ne pro mne, ale pro sebe."

A vstal.

„Dobře," pravil Monte Cristo, jehož tvář vyjasnila se při těch slovech, „chcete tomu, Morreli, a jste ne oblom-

ný. Ano, jste hluboce nešťasten a, jak jste řekl, jedině zázrak může vás vyléčit, usedněte, Morreli, a čekejte."

Morrel uposlechl, Monte Cristo pak vstal a přistoupil k pečlivě zavřené skříni, jejíž klíč nosil při sobě, zavěšený na zlatém řetízku, vyňal z ní překrásně pracovanou a ciselovanou stříbrnou skřínku, jejíž rohy opatřeny byly čtyřmi dozadu prohnutými figurami, podobnými karyatidám zoufalých výrazů, ženským postavám, symbolům andělů, toužících po nebi.

Postavil skřínku na stůl.

Otevřev ji, vyňal z ní malé zlaté pouzdro, jehož víčko se otvíralo stisknutím tajného péra.

Pouzdro to obsahovalo mazlavou, polopevnou a polotekutou látku, jejíž barva nedala se určit pro odlesk hlazeného zlata, safírů, rubínů a smaragdů, jimiž bylo pouzdro ozdobeno.

Bylo to jako měnivý lesk azuru, purpuru a zlata.

Hrabě vzal zlacenou lžičkou malou dávku té hmoty a podal ji Morrelovi, upřev na něho dlouhý pohled. Nyní se ukázalo, že látka ta je zelenavá.

„Zde je, oč jste mne žádal," zahovořil. „Zde je, co jsem vám slíbil."

„Dokud jsem ještě živ," pravil mladý muž, bera lžičku z Monte Cristovy ruky, „děkuji vám z hloubi srdce."

Hrabě vzal druhou lžičku a po druhé nabral ze zlatého pouzdra.

„Co to činíte, příteli?" tázal se Morrel, zadržev ho.

„Myslím, Bůh mi odpusť," odvětil hrabě s úsměvem, „že jsem právě tak syt života, jako vy, Morreli, a ježto se naskýtá příležitost…"

„Zadržte!" zvolal mladý muž. „Oh, vy, jenž milujete, vy, jenž jste milován, vy, jenž máte víru i naději, ó, nečiňte, co já chci učinit – od vás byl by to zločin. S Bohem, můj velkodušný, šlechetný příteli, povím Valentině vše, co jste pro mne vykonal."

A zvolna, bez váhání, tiskna levicí ruku hraběte, Morrel spolkl, či spíše s rozkoší požil tajemnou látku, již podal mu Monte Cristo.

Pak oba umlkli. Mlčenlivý a pozorný Ali přinesl kávu, tabák a narghilé a zmizel.

Ponenáhlu lampy v rukou mramorových soch bledly a vůně, vanoucí z vykuřovacích pánví, zdála se Morrelovi méně pronikavá.

Monte Cristo, sedící naproti Morrelovi, pohlížel na něho ze stínu a mladý muž viděl jen lesknoucí se oči hraběte.

Nesmírná bolest zmocnila se Maximiliena, cítil, že narghilé vyklouzlo mu z ruky, předměty ztrácely znenáhla tvar i barvu, zkalenému jeho zraku se zdálo jako by se dveře a portièry otvíraly ve zdi.

„Příteli," promluvil, „cítím, že umírám, díky."

Naposledy se vzchopil, aby podal hraběti ruku, ale ruka ta sklesla mu bez vlády podél těla.

Tu se mu zdálo, že Monte Cristo se usmívá – ne již tím podivným, děsivým úsměvem, jenž několikráte dal nahlédnouti v tajemství té hluboké duše, nýbrž laska-

vým soucitem, s jakým otcové pohlížejí na nerozumné řeči malých dětí.

Současně hrabě vzrůstal v jeho očích, jeho postava, téměř dvakráte tak vysoká, rýsovala se na rudých čalounech a on sám, vztyčen a hrdý, s černými, dozadu odhozenými vlasy, zdál se být jedním z andělů, kteří hrozí zlým v den posledního soudu.

Zmalátněn, vyčerpán, zabořil se Morrel do křesla: měkká ochablost vloudila se mu do žil. Měnící se myšlenky naplnily jeho mozek, jako nové vzorce naplňují kaleidoskop.

Vysílen, bez dechu ležel Morrel v křesle a necítil již nic živoucího v sobě, kromě tohoto snu: zdálo se mu, že rychle vchází v nejasné blouznění, jež předchází druhému neznámu, zvanému smrt.

Ještě jednou se pokusil vztáhnouti ruku k hraběti, ale tentokráte se jeho ruka ani nepohnula, chtěl pronésti poslední sbohem, ale jazyk pohnul se mu v hrdle těžce, jako kámen, zavalující hrob.

Umdlené oči samy se zavřely, leč i pod víčka vnikl mu obraz, jejž poznal vzdor tmě, kterou domníval se býti obklopen.

Byl to hrabě, jenž otevřel dveře.

Rázem ohromný jas, zářící v sousední komnatě, či spíše v pohádkovém paláci, zaplavil síň, v níž Morrel podléhal sladké agónii.

Tu spatřil na prahu oné síně, na rozhraní obou komnat, ženu nevýslovné krásy.

/1997/

Bledá, se sladkým úsměvem na rtech, podobala se anděli slitování, zažehnávajícímu anděla pomsty.

„Otvírají se mi to již nebesa?“ myslil si umírající. „Tento anděl je podoben tomu, kterého jsem ztratil.“

Monte Cristo ukázal mladé ženě na lehátko, kde spočíval Morrel.

Usmívajíc se, blížila se k němu s rukama sepjatýma.

„Valentino, Valentino!“ volal Morrel v hloubi duše.

Ústa však nepřenesla ani zvuku. A jako by se byly všecky jeho síly soustředily v toto vnitřní hnutí, povzdechl a zavřel oči.

Valentina vrhla se k němu.

Morrelovy rty se ještě pohnuly.

„Volá vás,“ pravil hrabě, „volá vás ze spánku ten, kterému svěřila jste svůj osud a od něhož chtěla vás odloučit smrt: na štěstí byl jsem tu však já a přemohl jsem smrt! Valentino, napříště nesmíte se již od sebe odloučit na zemi, neboť vrhl by se do hrobu, aby vás našel. Beze mne byli byste zemřeli oba, vracím vás sobě navzájem: kéž by mi Bůh přičetl k dobru ty dva životy, které jsem zachránil!“

Valentina uchopila ruku Monte Cristovu a v záchvatu neodolatelné radosti přitiskla ji ke rtům.

„Ó, děkujte mi jen,“ pravil hrabě. „Ó, opakujte mi bez únavy, že jsem vás učinil šťastnou! Nevíte, jak velice je mi třeba té jistoty.“

„Ó, ano, ano, děkuji vám z celé duše,“ zvolala Valentina, „a pochybujete-li o upřímnosti mých díků, zeptejte se Haydée, otažte se mé drahé sestry Haydée, která

od odjezdu z Francie krátila mi hovorem o vás očekávání tohoto šťastného dne, jenž dnes pro mne nastal."

„Milujete tedy Haydée?" tázal se Monte Cristo s pohnutím, které marně snažil se potlačiti.

„Oh, z celé duše!"

„Nuže, poslyšte, Valentino," pravil hrabě, „musím vás požádati o jistou službu."

„Mne, můj Bože? Bylo by možné takové štěstí?"

„Ano, nazvala jste Haydée svou sestrou: ať se stane vaší sestrou skutečně, Valentino, vraťte jí vše, čím, jak se domníváte, jste povinna mně. Ochraňujte ji, Morrel i vy, neboť (hraběti div hlas neodumřel v hrdle) neboť bude zanedlouho sama na světě…"

„Sama na světě!" opakoval hlas za hrabětem. „A proč?"

Monte Cristo se ohlédl.

Haydée tam stála, bledá a ztrnulá, pohlížejíc na hraběte s výrazem smrtelného úžasu.

„Protože budeš zítra volná, má dcero," odpověděl hrabě, „protože zaujmeš opět na světě místo, které ti náleží, protože nechci, aby můj osud zatemnil tvůj. Dcero královská, vracím ti bohatství i jméno otcovo!"

Haydée zbledla, rozepjala své průsvitné ruce jako panna, poroučející se Bohu, a hlasem, plným slz, promluvila:

„Opouštíš mne tedy, můj pane?"

„Haydée, Haydée, jsi mladá, jsi krásná, zapomeň i moje jméno a buď šťastna."

/1999/

„Dobře," odpověděla Haydée, „tvé rozkazy budou vykonány, můj pane, zapomenu i tvoje jméno a budu šťastna."

A ustoupila o krok, chtějíc se vzdáliti.

„Ó, můj Bože," zvolala Valentina, držíc bezvládnou hlavu Morrelovu opřenu o své rámě, „nevidíte, jak je bledá, nechápete, jak trpí?"

Haydée pravila jí se srdcervoucím výrazem:

„Proč by mi měl rozuměti, sestro? On je můj pán a já jeho otrokyně, má právo ničeho neviděti."

Hrabě se zachvěl při zvuku toho hlasů, jenž rozechvěl i nejtajnější struny jeho srdce, jeho oči se setkaly s očima dívčinýma a nemohly snésti jejich lesku.

„Můj Bože, můj Bože," promluvil Monte Cristo, „byla by tedy správnou domněnka, již jste ve mně vzbudila? Haydée, byla byste tedy šťastna, kdybyste mne nemusila opustit?"

„Jsem mladá," odpověděla tiše, „miluji život, který jsi mi činil vždy tak krásným, nerada bych umírala."

„Znamená to, že kdybych tě opustil, Haydée…?"

„Zemřela bych, můj pane, ano!"

„Ty mne tedy miluješ?"

„Oh, Valentino, on se táže, miluji-li ho! Valentino, pověz mu přec, miluješ-li Maximiliena!"

Hrabě cítil, že se mu prsa šíří a srdce dme, rozevřel náručí, Haydée vrhla se do něho s výkřikem.

„Ó, ano, miluji tě!" zvolala. „Miluji tě, jako milujeme otce, bratra, chotě! Miluji tě, jako milujeme život, jako milujeme Boha, neboť jsi pro mne nejkrásnější, nejlepší, největší ze stvořených bytostí!"

„Nechť se tedy stane, jak si přeješ, můj milovaný anděli!" pravil hrabě „Bůh, jenž seslal mne proti mým nepřátelům a jenž učinil mne vítězem, nechce, jak vidím, zakončiti mé vítězství tímto pokáním, chtěl jsem se potrestati, Bůh chce mi odpustiti. Miluj mne tedy, Haydée! Kdož ví, tvá láska dá mi snad zapomenouti, nač mám zapomenout."

/2001/

„Co to pravíš, můj pane?“ tázala se dívka.

„Pravím, že jediné tvé slovo, Haydée, mne více osvítilo, než dvacet let mé pozvolné moudrosti. Mám již jen tebe, Haydée, tebou jsem připoután k životu, tebou mohu trpět, tebou mohu být šťasten.“

„Slyšíš to, Valentino?“ zvolala Haydée. „Praví, že mnou může trpět! Mnou, která bych dala život za něho!“

Hrabě se na okamžik zahloubal.

„Zahlédl jsem pravdu, Bože?“ promluvil pak. „Nevadí! Ať je odměnou, či trestem – přijímám ten osud. Pojď, Haydée, pojď…“

A ovinuv rámě kolem dívčina pasu, stiskl ruku Valentině a zmizel.

Uplynula asi hodina, během které Valentina bez dechu, bez hlasu setrvala u Morrela, neodvracejíc od něho očí. Konečně ucítila jeho srdce, lehounký dech pootevřel mu rty a nepatrný záchvěv, hlásající návrat života, proběhl celým jinochovým tělem.

Konečně se oči otevřely, ale s počátku ztrnulé a jakoby bezvýrazné, pak vrátil se mu přesný skutečný pohled, s pohledem cit, s citem bolest.

„Ó,“ zvolal zoufale, „žiji ještě! Hrabě mne oklamal!“ A jeho ruka vztáhla se ke stolu a uchopila nůž.

„Příteli,“ promluvila Valentina s láskyplným úsměvem, „probuď se přec a pohleď na mne!“

Morrel vyrazil silný výkřik a domnívaje se, že blouzní, pln pochybností, oslněn jakoby nebeskou vidinou, klesl na obě kolena.

/2002/

Druhého dne za prvních denních paprsků procházeli se Morrel a Valentina, zavěšeni, po pobřeží. Valentina vyprávěla Morrelovi, jak se Monte Cristo zjevil v její ložnici, jak jí vše odhalil, jak jí jasně ukázal zločin a jak ji konečně zázračně zachránil od smrti, ponechávaje všecky v domněnce, že zemřela.

Našli dveře jeskyně otevřeny, i vyšli, poslední noční hvězdy leskly se na ranním blankytu nebes.

Tu spatřil Morrel ve stínu skalních balvanů muže, jenž čekal jen na pokyn, aby se směl přiblížiti, ukázal ho Valentině.

„Ach, to je Jacopo," pravila Valentina, „kapitán yachty."

A pokynem zavolala ho k sobě a k Maximilienovi.

„Chcete nám něco říci?" tázal se Morrel.

„Mám vám odevzdati dopis od hraběte."

„Od hraběte!" zašeptali oba mladí lidé jedním hlasem.

„Ano, čtěte."

Morrel otevřel dopis a četl:

Můj drahý Maximiliene,

v přístavu očekává vás zakotvená plachetnice. Jacopo dopraví vás do Livorna, kde pan Noirtier očekává svou vnučku, které chce dát požehnání dříve než vás doprovodí k oltáři. Vše, co je v této jeskyni, přiteti, můj dům na Elyzejských Polích a zámeček u Auteuilu jsou svatebním darem Edmonda Dantèsa synovi jeho zaměstnavatele Morrela. Sečna de Villefort

přijme laskavě polovinu toho, neboť ji snažně prosím, aby rozdělila paříženským chudým celé jmění, jež připadá jí po jejím zesnulém otci i po bratrovi, zesnulém minulého září zároveň s její nevlastní matkou.

Řekněte andělu, jenž bude střežiti váš život, Morrelu, aby pomodlil se někdy za muže, který v podobě Satanově považoval se okamžik za rovna Bohu a který s pravou pokorou křesťana uznal, že jedině v rukou božích je uschovaná moc a nekonečná moudrost. Ty modlitby, zmíření snad vzýváte, jež odnáší u svém srdci.

Co pak se vás týče, Morrelu, zde je celé tajemství mého chování k vám, není ani štěstí, ani neštěstí na tomto světě, je jen rozdíl mezi tím stavem a oním – to je vše. Jen ten, kdo zakusil uschované neštěstí, je schopen pociťovati uschovanou blaženost. Člověk musí chtíti zemříti, Maximiliane, aby poznal, jak sladko je žíti.

Žijte tedy a buďte šťastný, milované dítě mého srdce, a nezapomeňte nikdy, že až do dne, kdy zalíbí se Bohu odhaliti člověku budoucnost, všecka lidská moudrost bude obsažena u těchto dvou slovech:

Čekat a doufat!

Váš přítel

Edmond Dantes,
hrabě de Monte Cristo.

/2004/

Valentina zbledla při četbě toho listu, jenž oznamoval jí šílenství otcovo a smrt bratrovu, šílenství a smrt, o nichž nevěděla, bolestný vzdech vydral se jí z prsou a tiché sice, proto však neméně palčivé slzy řinuly se jí z očí: její štěstí bylo draze zaplaceno.

Morrel rozhlížel se neklidně.

„Hrabě skutečně přehání svou štědrost," pravil, „Valentina spokojila by se mým skrovným jměním. Kde je hrabě, příteli? Doveďte mne k němu."

Jacopo vztáhl ruku k obzoru.

„Jakže! Co chcete říci?" tázala se Valentina. „Kde je hrabě? Kde je Haydée?"

/2005/

„Pohleďte," pravil Jacopo.

Oči obou mladých lidí upřely se na linku, na kterou ukazoval námořník, a na té tmavomodré lince, dělící na obzoru nebe od Středozemního moře, spatřily bílou plachtu, velkou, jako rackovo křídlo.

„Odjel!" zvolal Morrel. „Odjel! S Bohem, můj příteli, můj otče!"

„Odjela!" zašeptala Valentina. „S Bohem, má přítelkyně, s Bohem, má sestro!"

„Kdo ví, uvidíme-li je ještě někdy," pravil Morrel, stíraje slzu.

„Příteli," promluvila Valentina, „pamatujte, že hrabě nám právě řekl, že celá lidská moudrost obsažena v těchto dvou slovech:

Čekat a doufat!"

KONEC ŠESTÉHO DÍLU

/2006/

Obsah

HRABĚ MONTE CRISTO 1

I. MARSEILLE – PŘÍJEZD 9
II. OTEC A SYN 23
III. KATALÁNCI 34
IV. ÚKLADY 51
V. ZÁSNUBNÍ HOSTINA 62
VI. NÁMĚSTEK STÁTNÍHO NÁVLADNÍHO ... 82
VII. VÝSLECH 98
VIII. ZÁMEK IF 117
IX. VEČER PO ZASNOUBENÍ 135
X. MALÝ KABINET V TUILERIÍCH 146
XI. KORSICKÝ LIDOŽROUT 158
XII. OTEC A SYN 172
XIII. STO DNÍ 184
XIV. VĚZEŇ ZUŘIVÝ A VĚZEŇ ŠÍLENÝ 199
XV. ČÍSLO 34 A ČÍSLO 27 217
XVI. UČENÝ ITAL 243
XVII. ABBÉOVA CELA 258
XVIII. POKLAD 287
XIX. TŘETÍ ZÁCHVAT 305
XX. HŘBITOV NA ZÁMKU IFU 321
XXI. OSTROV TIBOULEN 330

HRABĚ MONTE CRISTO 2

I. PODLOUDNÍCI 351
II. OSTROV MONTE-CRISTO 363
III. OSLNĚNÍ 376
IV. NEZNÁMO 389
V. HOSPODA U GARDSKÉHO MOSTU 400
VI. VYPRAVOVÁNÍ 420
VII. VĚZEŇSKÉ ZÁZNAMY 441
VIII. FIRMA MORRELOVA 450
IX. PÁTÉHO ZÁŘÍ 471
X. ITALIE – SIMBAD NÁMOŘNÍK 496
XI. PROBUZENÍ 534
XII. ŘÍMŠTÍ BANDITÉ 543
XIII. ZJEVENÍ 590
XIV. LA MAZZOLATA 623
XV. KARNEVAL V ŘÍMĚ 645
XVI. KATAKOMBY SVATÉHO ŠEBESTIÁNA 673
XVII. SCHŮZKA 699

HRABĚ MONTE CRISTO 3

I. SOUSTOLOVNÍCI 711
II. SNÍDÁNÍ 742
III. PŘEDSTAVENÍ 761
IV. PAN BERTUCCIO 782
V. DŮM V AUTEUIU 789

VI. VENDETTA 800
VII. KRVAVÝ DÉŠŤ 836
VIII. NEOBMEZENÝ ÚVĚR 855
IX. GROŠOVATÉ SPŘEŽENÍ 874
X. IDEOLOGIE 892
XI. HAYDÉE 908
XII. RODINA MORRELOVA 915
XIII. PYRAMOS A THISBÉ 931
XIV. NAUKA O JEDECH 947
XV. ROBERT ďÁBEL 971
XVI. HAUSSE A BAISSE 995
XVII. MAJOR CAVALCANTI 1012
XVIII. ANDREA CAVALCANTI 1029
XIX. VOJTĚŠKOVÉ POLE 1048

HRABĚ MONTE CRISTO 4

I. PAN NOIRTIER DE VILEFORT 1069
II. ZÁVĚŤ 1081
III. TELEGRAF 1093
IV. JAK ZBAVIT ZAHRADNÍKA HLODAVCŮ, JIŽ HUBÍ MU BROSKVE ... 1107
V. FANTOMY 1121
VI. OBĚD 1134
VII. ŽEBRÁK 1150
VIII. MANŽELSKÁ SCÉNA 1163
IX. PLÁNY SE SŇATKEM 1178

X. PRACOVNA STÁTNÍHO NÁVLADNÍHO 1193
XI. LETNÍ PLES 1210
XII. INFORMACE 1222
XIII. PLES 1237
XIV. CHLÉB A SŮL 1251
XV. PANÍ DE SAINT-MÉRAN 1258
XVI. SLIB 1275
XVII. HROBKA RODINY VILLEFORTOVY 1316
XVIII. PROTOKOL 1330
XIX. POKROKY CAVALCANTIHO SYNA 1347
XX. HAYDÉE 1363

HRABĚ MONTE CRISTO 5

I. PÍŠE SE NÁM Z JANINY 1395
II. LIMONÁDA 1422
III. OBVINĚNÍ 1440
IV. POKOJ BÝVALÉHO PEKAŘE 1449
V. VLOUPÁNÍ 1476
VI. PRST BOŽÍ 1496
VII. BEAUCHAMP 1506
VIII. CESTA 1517
IX. SOUD 1534
X. VYZVÁNÍ 1555
XI. URÁŽKA 1565
XII. NOC 1580

XIII. SETKÁNÍ 1592
XIV. MATKA A SYN 1610
XV. SEBEVRAŽDA 1620
XVI. VALENTINA 1634
XVII. DOZNÁNÍ 1646
XVIII. OTEC A DCERA 1664
XIX. SMLOUVA 1678
XX. DO BELGIE 1695

HRABĚ MONTE CRISTO 6

I. HOTEL U ZVONU A LÁHVE 1707
II. ZÁKON 1727
III. ZJEVENÍ 1742
IV. LOCUSTA 1753
V. VALENTINA 1762
IV. MAXIMILIEN 1771
VII. DANGLARSOVA POUKÁZKA 1785
VIII. HŘBITOV 1802
IX. DĚLENÍ 1824
X. LVÍ JÁMA 1848
XI. SOUDCE 1860
XII. SOUD 1874
XIII. OBŽALOBA 1884
XIV. ODPYKÁNÍ 1896
XV. ODJEZD 1909
XVI. MINULOST 1929

XVII. PEPPINO 1948
XVIII. JÍDELNÍ LÍSTEK LUIGIHO VAMPY..... 1965
XIX. ODPUŠTĚNÍ..... 1975
XX. DEN 5. ŘÍJNA 1984

PENGUIN CLASSICS